331
221

Tabula ev(angeliorum) (et) ep(isto)la(rum)

D(omi)nica i adve(n)tus. ep(isto)la abiciam(us). Ro. 13	
ev(angelium) Ecce rex tuus. m(a)t(thei). 21o	
Dominica 2a	
Erit radix iesse	Ro. 15
Erunt signa	lu. 21o
Dominica 3. ep(isto)la sic nos existimet ho(mo) ut ministros (christi) et disp(ensatore)s	1 cor. 4
Cum audisset iohannes.	mt. 11.
Dominica 4. Gaudete in d(omi)no semper	phi. 4
Miserunt iudei	io. 1o
Dominica infra oct(ava)s	
Ubi venit plenitudo	gal. 4
Erat ioseph	lu. 2o
In circumcisione.	
Apparuit gr(ati)a	tit. 2o
Postq(uam) consummati.	lu. 2o
In epi(phania)	
Surge illuminare	ys. 60
Cum natus esset	mt. 2o
Dominica infra oct(ava)s	
Obsecro vos	
Cum factus esset ihesus annor(um).	lu. 2o
Dominica 2	
Habentes donationes	ro. 12o
Nuptie facte sunt	io. 2o
Dominica 3	
Nolite esse prudentes.	Ro. 12
Cum descendisset ihesus de monte	mt. 8o
Dominica 4	
Plenitudo legis est dil(ectio)	ro. 13o
Ascendente ihesu in naviculam	mt. 8o
Dominica 5	
Induite vos sicut electi	col. 3o
Simile factum est regnum celorum	mt. 13o
Dominica in lxx	
Sic currite ut comprehendatis	1 cor. 9o
Simile est regnum celorum	mt. 20
Dominica in lx	
Libenter suffertis	2 cor. 11o
Exiit qui seminat.	lu. 8o
Dominica in l	
Videmus nunc per speculum	co. 13o
Assumpsit ihesus xii	lu. 18o
In die cinerum.	
Convertimini ad me	ioel. 2o
Cum ieiunatis	mt. 6o
F(eria) 2. Cum intrasset ihesus.	mt. 8
F(eria) 3. Cum audisset q(ue) dixit	mt. 15o
Sabbato. Cum sero factum esset	m(arcus). 6o
Dominica i in xl	
Ecce nunc tempus	2 cor. 6
Ductus est ihesus	mt. 4o
F(eria) 2. Cum venerit	mt. 25
F(eria) 3. Cum intrasset.	mt. 21o
F(eria) 4. Accesserunt ad ihesum	mt. 12o
F(eria) 5. Qui facit voluntatem	mt. 12o
F(eria) 6. Dicebat ihesus ad eos.	io. 8
F(eria) 6. Erat dies festus iudeorum	io. 5o
Sabbato. Assumpsit ihesus	mt. 17

transit iordanem hostium regna subvertit. terram dividit victori populo et per singulas urbes viculos montes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna descripsit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitidis ysaie explet vaticinium dicentis: Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in heli mortuo et in occisione saul veterem legem abolitam. Porro in sadoch atque in david novi sacerdotii novique imperii sacramenta testatur. Malachim id est regum tertius et quartus liber a salomone usque ad iechoniam et a ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assirios regnum iuda et regnum israel describit. Si historiam respicias verba simplicia sunt. si in litteris sensum latentem inspexeris ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius voluminis angustias coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat effraim samariam ioseph iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Iohel filius fatuel describit terram duodecim tribuum eruca bruco locusta rubigine vastante corruptam et post eversionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super servos et ancillas id est super c. xx. credentium nomina effundendum in cenaculo syon. qui c. xx. ab uno usque ad xv. paulatim et per incrementa surgentes xv. graduum numerum efficiunt qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze tyri ydumee et filiorum amon et moab et in septimo octavoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terram non famem panis neque sitim aque sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus domini personat contra edom sanguineum terrenumque fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat et sub nomine ninive salutem gentibus nuntiat. Micheas de morasti coheres christi vastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur: Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat: Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan. disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum edificat. dominumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia ihesum vestibus sordidis et lapidem oculorum .vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris ut post equos rufos et varios et albos et dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium: Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam ezechiel danielem quis possit vel intelligere vel exponere. quorum primus non prophetiam mihi videtur texere sed evangelium. secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alfabetum. tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos .xxx. non legantur. Quartus vero qui et extremus inter .iiii. prophetas temporum conscius et totius mundi philosophus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David simonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sanctarumque nuptiarum dulce canit epitalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et neemias adiutor videlicet et consolator a domino in unum volumine artantur instaurant templum muros extruunt civitatis omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum levitarum israelis proselitorum tabula murorum et turrium opera in sua aliud in cortice preferunt aliud retinent in medulla. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nobis: hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Ma

MANUEL ANDÉRICA Y MARTÍNEZ SEVILLA
BIBLIOTECA PROVINCIAL Y UNIVERSITARIA. SEVILLA

theus. Marchus. Lucas et Iohannes. quadriga domini et
verum cherubin quod interpretatur scientie multitu-
do per totum corpus oculati sunt scintille micant
discurrunt fulgura pedes habent rectos et in sublime
tendentes terga pennata et ubique volitantia tenent
se mutuo sibique perplexi sunt et quasi in totum vo-
luuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus per-
duxerit. Paulus apostolus septem scribit epistolas: octava enim
eius ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur.
Timotheum instruit ac Titum. Filemonem pro fug-
itivo famulo deprecatur: super quo tacere melius puto
quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem
sonare videntur historiam et nascentis ecclesie infan-
tiam texere, sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse
medicum cuius laus est in evangelio animadverte-
mus omnia verba illius anime languentis esse medi-
cinam. Iacobus. Petrus. Iudas. Iohannes. VII. epi-
stolas ediderunt tam misticas quam succinctas et
breves pariter et longas: breves in verbis longas in
sententiis ut rarus sit qui non eorum lectione cecuti-
at. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba.
Parum dixi pro merito voluminis laus omnis infe-
rior est in verbis singulis multiplices latent intel-
ligentie. Oro te frater karissime inter hec vivere ista
meditari nichil aliud nosse nil querere. Nonne tibi
videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum?
Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate
quasi vilitate verborum que vel vitio interpretum vel
de industria sic prolate sunt ut rusticam contionem
facilius instruerent et in una eademque sententia aliter
doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans
et hebes ut hec me nosse pollicear et eorum fructus
capere quorum radices in celo fixe sunt: sed velle
fateor. Sedenti me prefero magistrum veniens comitem
spondeo. Petenti datur pulsanti aperitur querens in-
venit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseve-
ret in celo. Obvius te manibus accipiam et ut inep-
te aliquid ac de Hermagore tumiditate fundam que-
CVIII quid quesieris tecum scire conabor. Habes hic am-
antissimum fratrem Eusebium qui litterarum tuarum in-
gratiam duplicavit referens honestatem morum tuo-
rum contemptum seculi fidem amicicie amorem Christi.
Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam
absque illo epistola proferebat. Festina queso te et ha-
rentis in salo navicule funem magis precide quam
solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest ven-
dere que contempsit ut venderet. Quicquid in
sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum
dictum est avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Cre-
denti totus mundus divitiarum est. Infidelis autem
etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil ha-
bentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus
divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam
vende si non habes proice. Tollenti tunicam et pa-
llium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retra-
ctans et diem de die trahens caute et pedetemp-
tim possessiunculas vendideris non habet Christus unde
alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se obtulit.
Apostoli navem tantum et retia reliquerunt. Vidua duo
era mittit in gazophilacium et prefertur Cresi divi-
tiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogi-
tat esse moriturum.

Desiderii mei desideratas accepi epistolas
qui quodam presagio futurorum cum Daniele sorti-
tus est nomen obsecrantis ut translatum in latinam
linguam de hebreo sermone pentatheucum n-
ostrorum auribus traderem. Periculosum opus cer-
te et obtrectatorum latratibus patens qui me asse-
runt in septuaginta interpretum sugillatione nova prove-
teribus cudere ita ingenium quasi vinum proban-
tes. Cum ego sepissime testatus sim me pro virili
portione in tabernaculum dei offerre que possim
nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod
ut auderem Origenis me studium provocavit
qui editioni antique translationem Theodotionis mis-
cuit asterisco et obelo id est stella et veru opus esse
distinguens dum aut illucescere facit que minus
ante fuerant aut superflua queque iugulat et confo-
dit. Maximeque evangelistarum et apostolorum
auctoritas promulgavit in quibus multa de veteri
testamento legimus que in nostris codicibus non habentur
ut est illud: Ex Egypto vocavi filium meum. Et quoniam Na-
zareus vocabitur. Et videbunt in quem conpunx-
erunt. Et flumina de ventre eius fluent aque
vive. Et que nec oculus vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus
diligentibus se. Et multa alia que proprium sintag-
ma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scri-
pta sint et cum dicere non potuerint de libris hebra-
icis proferamus. Primum testimonium est in O-
see. Secundum in Isaia. Tertium in Zacharia. Quartum in
Proverbiis. Quintum eque in Isaia. Quod multi igno-
rantes apocriforum deliramenta sectantur et hiberi-
as nenias libris autenticis preferunt. Causas er-
roris non est meum exponere. Iudei prudenti factum
dicunt esse consilio ne Ptolomeus unius dei cul-
tor etiam apud hebreos duplicem divinitatem
deprehenderet: quod maxime idcirco faciebat quia
in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ub-
icumque sacratum aliquid scriptura testatur
de patre et filio et spiritu sancto aut aliter interpretati
sunt aut omnino tacuerunt ut et regi satisface-
rent et archanum fidei non divulgarent. Et ne-
scio quis primus auctor mendacio suo LXX cel-
lulas Alexandrie struxerit quibus divisi eadem
scriptitarent cum Aristheus eiusdem Ptolomei
hyperaspistes et non multo post tempore Iosephus ni-
chil tale retulerint: sed in una basilica congreg-
atos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim
esse vatem aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predi-
cit. Hic eruditio et verborum copia ea que intelligit tran-
sfert. Nisi forte putandus est Tullius Economi-
cum Xenofontis et Platonis Pitagoram et Demo-
stenes pro Thesifonte afflatus rethorico spiritu
transtulisse aut aliter de eisdem libris per septuagin-
ta interpretes aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia
texuit ut quod illi tacuerunt hic scriptum esse mentitus
sit. Quid igitur? Dampnamus veteres? Min-
ime. Sed post priorum studia in domo domini
quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante
adventum Christi et quod nesciebant dubiis protulere
sententiis. Nos post passionem et resurrectionem
eius non tam prophetiam quam historiam scribimus.
Aliter enim audita aliter visa narrantur. Quod me-
lius intelligimus melius et proferimus. Audi
igitur emule. Obtrectator ausculta. Non dam-
pno non reprehendo LXX. sed confidenter cunctis
apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat

quos ante xv. fere annos in spiritu ad confirmationem positos lec-
tor. in quibus utrumque pene grandevum misisti et re-
nent. Quid loquerer de iuvenis? Vel ut nunc perfectos tem-
pore ante omnes me coactas? Denique ubi ubi in translatione
cum interim narrationes tamen antiqua hebreos divisam
verborum ingressus consulere aiunt habent de Christo. Ut
tacemus non habent. Aliud est si contra se postea
ab apostolis usurpata testimonia probaverunt.
et emendatiora sunt exemplaria latina quam
greca quam hebrea. Verum hec contra invidos.
Nunc te deprecor Desideri carissime ut qui tantum
opus me subire fecisti et a genesi exordium
capere. orationibus iuves quo possim eodem spiritu
quo scripti sunt libri in latinum eos transferre ser-
monem. Explicit prologus.

IN PRINCIPIO CREAVIT

deus celum et terram. Terra autem erat inanis
et vacua et tenebre erant super faciem abissi et spi-
ritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus.
Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem
quod esset bona et divisit lucem a tenebris. Appellavit-
que lucem diem et tenebras noctem. Factumque
est vespere et mane dies unus. Dixit quoque
deus. Fiat firmamentum in medio aquarum et
dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firma-
mentum divisitque aquas que erant sub firmamento
ab his que erant super firmamentum.
Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum
et factum est vespere et mane dies secundus.
Dixit vero deus. Congregentur aque que sub
celo sunt in locum unum et appareat arida.
Factumque est ita. Et vocavit deus aridam terram
congregationesque aquarum appellavit maria.
Et vidit deus quod esset bonum et ait. Germinet
terra herbam virentem et facientem semen
et lignum pomiferum faciens fructum iuxta
genus suum cuius semen in semetipso sit super
terram. Et factum est ita. Et protulit terra her-
bam virentem et afferentem semen iuxta ge-
nus suum lignumque faciens fructum et habens u-
numquodque sementem secundum speciem suam. Et vi-
dit deus quod esset bonum. Factumque est vespere et m-
ane dies tercius. Dixit autem deus. Fiant lu-
minaria in firmamento celi et dividant di-
em ac noctem ut sint in signa et tempora et dies et an-
nos. Ut luceant in firmamento celi et illuminent
terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo mag-
na luminaria luminare maius ut preesset diei
et luminare minus ut preesset nocti. Et stellas.
Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent
super terram et preessent diei ac nocti et dividerent
lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum
et factum est vespere et mane dies quartus.
Dixit etiam deus. Producant aque reptile ani-
me viventis et volatile super terram sub firmamen-
to celi. Creavitque deus cete grandia et omnem
animam viventem atque motabilem quam pro-
duxerant aque in species suas et omne volatile
secundum genus suum. Et vidit deus quod esset bonum.
Benedixitque eis dicens. Crescite et multiplica-
mini et replete aquas maris. Avesque multipli-
centur super terram. Et factum est vespere et mane di-
es quintus. Dixit quoque deus. Producat terra
animam viventem in genere suo. Iumenta et re-
ptilia et bestias terre iuxta species suas. Factum-
que est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species
suas et iumenta et omne reptile terre in genere
suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait. Faciamus
hominem ad imaginem et similitudinem no-
stram et presit piscibus maris et volatilibus
celi et bestiis universeque terre omnique reptili quod move-
tur in terra. Et creavit deus hominem ad ima-
ginem et similitudinem suam. Ad imaginem
dei creavit illum. Masculum et feminam cre-
avit eos. Benedixitque illis deus et ait. Crescite
et multiplicamini et replete terram et subicite
eam et dominamini piscibus maris et volatilibus
celi et universis animantibus que moventur super
terram. Dixitque deus. Ecce dedi vobis herbam affe-
rentem semen super terram et universa ligna que
habent in semetipsis sementem generis sui ut si-
nt vobis in escam et cunctis animantibus terre
omnique volucri celi et universis que moventur
in terra in quibus est anima vivens ut habeant
ad vescendum. Et factum est ita. Viditque deus
cuncta que fecerat et erant valde bona. Et factum
est vespere et mane dies sextus. Igitur perfecti II
sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. Com-
plevitque deus die septimo opus suum quod fecerat.
Et requievit die septimo ab universo opere quod
patrarat. Et benedixit diei septimo et sanctifi-
cavit illum quia in ipso cessaverat ab omni
opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste sunt genera-
tiones celi et terre quando create sunt in die
quo fecit dominus deus celum et terram et omne
virgultum agri antequam oriretur in terra. Om-
nemque herbam regionis priusquam germinaret. Non
enim pluerat dominus deus super terram et homo non erat
qui operaretur terram sed fons ascendebat e terra
irrigans universam superficiem terre. Formavit
igitur dominus deus hominem de limo terre et
inspiravit in faciem eius spiraculum vite et fac-
tus est homo in animam viventem. Plantaverat
autem dominus deus paradisum voluptatis
a principio in quo posuit hominem quem for-
maverat. Produxitque dominus deus de humo
omne lignum pulcrum visu et ad vescendum
suave. Lignum etiam vite in medio paradisi. Lig-
numque scientie boni et mali. Et fluvius egrediebatur
de loco voluptatis ad irrigandum paradi-
sum qui inde dividitur in quattuor capita. Nomen
uni Phison. Ipse est qui circuit omnem terram Evila-
th ubi nascitur aurum et aurum terre illius opti-
mum est. Ibique invenitur bdellium et lapis
onichinus. Et nomen fluvii secundi Geon. Ipse est
qui circuit omnem terram Ethiopie. Nomen vero
fluminis tercii Tigris. Ipse vadit contra Assirios.
Fluvius autem quartus ipse est Eufrates. Tulit
ergo dominus deus hominem et posuit eum

Cap. I.

in paradiso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. De ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte morieris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiutorem similem sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre. et universis volatilibus celi. adduxit ea ad adam ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non inveniebatur adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Hec vocabitur virago quia de viro sumpta est. [illegible]

III

[illegible]

Quia fecisti hoc maledictus es inter omnia animantia et bestias terre. super pectus tuum gradieris et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicitias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius. ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos. In dolore paries filios et sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem uxoris tue et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi et comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eva eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus ade et uxori eius tunicas pelliceas et induit eos et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno vite et comedat et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque adam et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem suam. Que concepit et peperit cain dicens. Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium et cain agricola. Factum est autem post multos dies ut offerret cain de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit dominus ad abel et ad munera eius. ad cain vero [illegible]

[illegible] habitavit [illegible] plagam [illegible] Cognovit autem cain uxorem suam que concepit et peperit enoch. Et edificavit civitatem vocavitque nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad. et irad genuit maviahel. et maviahel genuit matusahel. et matusahel genuit lamech. Qui accepit uxores duas nomen uni ada et nomen alteri sella. Genuitque ada iabel qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal. ipse fuit pater canentium cithara et organo. Sella quoque genuit tubalcain qui fuit malleator et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain noema.

dixitque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite
vocem meam uxores lamech auscultate sermonem
meum quoniam occidi virum in vulnus meum et adolescen-
tulum in livorem meum. Septuplum ultio dabitur
de cain de lamech vero septuagies septies. Cog-
novit quoque adhuc adam uxorem suam et peperit
seth filium. vocavitque nomen illius dicens. Posuit michi deus
semen aliud pro abel quem occidit cain. Sed et seth
natus est filius quem vocavit enos. Iste cepit invoca-
V re nomen domini. Hic est liber generationis adam
in die qua creavit deus hominem dei fecit illum
masculum et feminam creavit eos et benedixit
illis et vocavit nomen eorum adam in die quo creati sunt.
Vixit autem adam centum .xxx. annis et genuit fi-
lium ad similitudinem et imaginem suam vocavit-
que nomen eius seth. Et facti sunt dies adam postquam
genuit seth octingenti anni et genuit filios et filias.
Et factum est omne tempus quod vixit adam anni .dcccc.
.xxx. et mortuus est. Vixit quoque seth centum quin-
que annos et genuit enos. Vixitque seth postquam
genuit enos .dccc.vii. annis. genuitque filios
et filias. Et facti sunt omnes dies seth .dcccc.xii.
annorum et mortuus est. Vixit vero enos .lxxxx. an-
nis et genuit cainan. Post cuius ortum vixit oc-
tingentis quindecim annis et genuit filios et
filias. Factique sunt omnes dies enos .dcccc.v. anno-
rum et mortuus est. Vixit quoque cainan .lxx. an-
nis et genuit malalehel. Et vixit cainan post-
quam genuit malalehel octingentis .xl. annis
genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies ca-
inan .dcccc.x. anni et mortuus est. Vixit autem mala-
lehel .lxv. annos et genuit iareth. Et vixit ma-
lalehel postquam genuit iareth octingent-
is .xxx. annis et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies malalehel .dccc.lxxxxv. anni et
mortuus est. Vixitque iareth .c.lx. duobus annis
et genuit enoch. Et vixit iareth postquam ge-
nuit enoch .dccc. annos et genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies iareth .dccc.lx.ii. an-
ni et mortuus est. Porro enoch vixit .lxv. annis
et genuit matusalam. Et ambulavit enoch cum
deo. Et vixit enoch postquam genuit matusalam
.ccc. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies enoch .ccc.lxv. anni. Ambulavitque cum
deo et non apparuit quia tulit eum deus. Vixit quo-
que matusalam .c. et septem annos et genuit lam-
ech. Et vixit matusalam postquam genuit lam-
ech .dcc.lxxxii. annos et genuit filios et filias. Et
facti sunt omnes dies matusale .dcccc.lxviiii. anni
et mortuus est. Vixit autem lamech .c. octoginta
duobus annis et genuit filium vocavitque nomen
eius noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus
et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit do-
minus. Vixitque lamech postquam genuit noe
quingentis nonaginta quinque annis et genuit fi-
lios et filias. Et facti sunt omnes dies lamech .dcc.lxx-
VI vii. anni et mortuus est. Noe vero cum quingen-
torum esset annorum genuit sem. cham. et iafeth. Cum-
que cepissent homines multiplicari super terram et fi-
lias procreassent videntes filii dei filias hominum
quod essent pulcre acceperunt uxores sibi ex omnibus
quas elegerant. Dixitque deus. Non permanebit spiritus
meus in homine in eternum quia caro est. Eruntque dies il-
lius centum viginti annorum. Gigantes autem
erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingres-
si sunt filii dei ad filias hominum illeque genuerunt
isti sunt potentes a seculo viri famosi. Videns autem
deus quod multa malitia hominum esset in terra et cunc-
ta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tem-
pore penituit eum quod hominem fecisset in terra. Et precavens in
futurum et tactus dolore cordis intrinsecus delebo
inquit hominem quem creavi a facie terre ab homine usque ad
animantia a reptili usque ad volucres celi. Penitet enim
me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam coram deo.
He sunt generationes noe. Noe vir iustus atque perfectus fu-
it in generationibus suis cum deo ambulavit et ge-
nuit tres filios. sem. cham. et iafeth. Corrupta est
autem terra coram deo et repleta est iniquitate. Cum-
que vidisset deus terram esse corruptam omnis quip-
pe caro corruperat viam suam super terram dixit ad
noe. Finis universe carnis venit coram me repl-
eta est terra iniquitate a facie eorum et ego disperdam
eos cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis
mansiunculas in archa facies et bitumine lin-
ies intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. Tre-
centorum cubitorum erit longitudo arche. Quinqua-
ginta cubitorum latitudo illius. Fenestram in ar-
cha facies et in cubito consummabis summitatem
eius. Hostium autem arche pones ex latere deorsum.
Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego addu-
cam diluvii aquas super terram et interficiam omnem
carnem in qua spiritus vite est subter celum. Universa que
in terra sunt consumentur. Ponamque fedus me-
um tecum et ingredieris archam tu et filii tui
uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunc-
tis animantibus universe carnis bina induces in archam
ut vivant tecum masculini sexus et femi-
nini. De volucribus iuxta genus suum et de iumen-
tis in genere suo et ex omni reptili terre secundum genus
suum. Bina de omnibus ingredientur tecum ut pos-
sint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis
que mandi possunt et comportabis apud te et erunt tam
tibi quam illis in cibum. Fecit igitur noe omnia VII
que preceperat illi deus. Dixitque dominus ad eum
Ingredere tu et omnis domus tua in archam. Te e-
nim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus
animantibus mundis tolle septena et septena mas-
culum et feminam. De animantibus vero non mundis
duo et duo masculum et feminam. Sed et de vo-
latilibus celi septena et septena masculum et
feminam ut salvetur semen super faciem universe
terre. Adhuc enim et post dies septem ego pluam
super terram quadraginta diebus et .xl. noctibus et
delebo omnem substantiam quam feci de super fa-
cie terre. Fecit ergo noe omnia que mandaverat ei
dominus. Eratque sexcentorum annorum quando diluvii aque
inundaverunt super terram. Et ingressus est noe et fi-
lii eius uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in archam
propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et
immundis et de volucribus et ex omni quod movetur s-
uper terram duo et duo ingressa sunt ad noe in ar-
cham masculus et femina sicut preceperat deus n-
oe. Cumque transissent septem dies aque dilu-
vii inundaverunt super terram. Anno sexcentesimo
vite noe mense secundo septimo decimo die men-
sis rupti sunt omnes fontes abyssi magne et cata-
racte celi aperte sunt et facta est pluvia super terram qua-
draginta diebus et quadraginta noctibus. In articulo

diei illius ingressus est Noe et Sem et Cham et Iafeth filii eius uxor illius et tres uxores filiorum eius cum eo in archam. Ipsi et omne animal secundum genus suum, universaque iumenta in genere suo, et omne quod movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundum genus suum, universe aves omnesque volucres ingresse sunt ad Noe in archam, bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et que ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt sicut preceperat ei Deus, et inclusit eum Dominus deforis. Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram, et multiplicate sunt aque et elevaverunt archam in sublime a terra. Vehementer inundaverunt et omnia repleverunt in superficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. Et aque prevaluerunt nimis super terram, opertique sunt omnes montes excelsi sub universo celo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super omnes montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro que movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium que reptant super terram, universi homines, et cuncta in quibus spiraculum vite est in terra mortua sunt. Et delevit omnem substantiam que erat super terram ab homine usque ad pecus tam reptile quam volucres celi, et deleta sunt de terra. Remansit autem solus Noe et qui cum eo erant in archa. Obtinueruntque aque terras centum quinquaginta diebus.

VIII Recordatus autem Deus Noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum que erant cum eo in archa, adduxit spiritum super terram, et imminute sunt aque. Et clausi sunt fontes abyssi et cataracte celi, et prohibite sunt pluvie de celo. Reversque sunt aque de terra euntes et redeuntes, et ceperunt minui post centum quinquaginta dies. Requievitque archa mense septimo, vicesimo septimo die mensis super montes Armenie. At vero aque ibant et decrescebant usque ad decimum mensem. Decimo enim mense, prima die mensis apparuerunt cacumina montium. Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arche quam fecerat dimisit corvum, qui egrediebatur et revertebatur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque columbam post eum ut videret si iam cessassent aque super faciem terre. Que cum non invenisset ubi requiesceret pes eius reversa est ad eum in archam. Aque enim erant super universam terram. Extenditque manum et apprehensam intulit in archam. Expectatis autem ultra septem diebus aliis rursum dimisit columbam ex archa. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olive virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessassent aque super terram. Expectavitque nichilominus septem alios dies, et emisit columbam, que non est reversa ultra ad eum. Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis, imminute sunt aque super terram. Et aperiens Noe tectum arche aspexit, viditque quod exsiccata esset superficies terre. Mense secundo, septimo et vicesimo die mensis arefacta est terra. Locutus est autem Deus ad Noe dicens: Egredere de archa tu et uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. Cuncta animantia que sunt apud te ex omni carne, tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus que reptant super terram educ tecum et ingredimini super terram. Crescite et multiplicamini super eam. Egressus est ergo Noe et filii eius, uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia, iumenta et reptilia que reptant super terram secundum genus suum egressa sunt. Edificavit autem Noe altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis et ait ad eum: Nequaquam ultra maledicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animantem sicut feci. Cunctis diebus terre, sementis et messis, frigus et estus, estas et hiemps, nox et dies non requiescent.

IX Benedixitque Deus Noe et filiis eius et dixit ad eos: Crescite et multiplicamini et replete terram. Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre et super omnes volucres celi cum universis que moventur in terra. Omnes pisces maris manui vestre traditi sunt. Et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum. Quasi olera virentia tradidi vobis omnia, excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum et de manu hominis, et de manu viri et fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe Dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini et ingredimini super terram et implete eam. Hec quoque dixit Deus ad Noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos, et ad omnem animam viventem que est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terre cunctis que egressa sunt de archa et universis bestiis terre. Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque Deus: Hoc signum federis quod do inter me et vos et ad omnem animam viventem que est vobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus, et erit signum federis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus celum, apparebit arcus meus in nubibus, et recordabor federis mei vobiscum et cum omni anima vivente que carnem vegetat, et non erunt ultra aque diluvii ad delendum universam carnem. Eritque arcus in nubibus, et videbo illum et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter Deum et omnem animam viventem universe carnis que est super terram. Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii Noe qui egressi sunt de archa Sem, Cham et Iafeth. Porro Cham ipse est pater Chanaan. Tres isti filii sunt Noe, et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. Cepitque Noe vir agricola exercere terram et plantavit vineam. Bibensque vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero Sem et Iafeth pallium imposuerunt humeris suis et incedentes

versis et verecunda patris sui operuerunt, facie-
sque eorum aversae erant et patris virilia non viderunt.
Evigilans autem Noe ex vino cum didicisset quae fecerat ei puer.
filius suus minor, ait: Maledictus Chanaan, servus servo-
rum erit fratribus suis. Dixitque: Benedictus Dominus Deus
Sem, sit Chanaan servus eius. Dilatet Deus Iapheth et
habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus eius.
Vixit autem Noe post diluvium ccc. quinquaginta
annis, et impleti sunt omnes dies eius nongen-
torum quinquaginta annorum, et mortuus est.

C. X

Hae ge-
nerationes filiorum Noe, Sem, Cham et Iapheth; natique
sunt eis filii post diluvium. Filii Iapheth: Gomer
et Magog et Madai et Iavan et Thubal et Mosoch
et Thiras. Porro filii Gomer: Aschenez et Riphath et Tho-
gorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cetthim
et Dodanim. Ab his divisae sunt insulae gentium
in regionibus suis, unusquisque secundum linguas et fa-
milias in nationibus suis. Filii autem Cham: Ch-
us et Mesraim et Phuth et Chanaan. Filii Chus: Sa-
ba et Evila et Sabatha et Regma et Sabatacha. Fi-
lii Regma: Saba et Dadan. Porro Chus genuit Nem-
roth; ipse coepit potens esse in terra, et erat robustus
venator coram Domino. Ab hoc exivit proverbium: Quasi
Nemroth robustus venator coram Domino. Fuit autem
principium regni eius Babylon et Arach et Archad
et Chalanne in terra Sennaar. De terra illa egressus est
Assur et aedificavit Niniven et plateas civita-
tis et Caleh, Resen quoque inter Niniven et Chaleh;
haec est civitas magna. At vero Mesraim genuit
Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim et Phe-
trusim et Chasluim, de quibus egressi sunt Philis-
thim et Capthurim. Chanaan autem genuit Sido-
nem primogenitum suum, Ettheum et Ieb-
useum et Amorreum et Gergeseum, Eveum,
et Aracheum, Sineum et Aradium, Samareum
et Amatheum. Et post haec disseminati sunt popu-
li Chananeorum. Factique sunt termini Chanaan veni-
entibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec
ingrediaris Sodomam et Gomorram et Adamam
et Seboim usque Lesa. Hi filii Cham in cognationi-
bus et linguis et generationibus terrisque et gentibus
suis. De Sem quoque nati sunt, patre omnium fili-
orum Heber, fratre Iapheth maiore. Filii Sem: Elam,
Assur et Arphaxath et Luth et Aram. Filii Aram: Us
et Hul et Gether et Mes. At vero Arphaxath genuit
Sale, de quo ortus est Heber. Natique sunt Heb-
er filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius
divisa sit terra; et nomen fratris eius Iectan.
Iectan genuit Elmodad et Saleph et Asarmoth, Ia-
re et Aduram et Uzal et Decla et Ebal et Abima-
hel, Saba et Ophir et Evila et Iobab; omnes isti fi-
lii Iectan. Et facta est habitatio eorum de Messa
pergentibus usque Sephar montem orientalem. Isti fi-
lii Sem secundum cognationes et linguas et regiones
in gentibus suis. Hae familiae Noe iuxta populos et
nationes suas. Ab his divisae sunt gentes in

C. XI

terra post diluvium. Erat autem terra labii unius et
sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur
de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar
et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum
suum: Venite, faciamus lateres et coquamus
eos igni. Habueruntque lateres pro saxis et bitu-
men pro caemento, et dixerunt: Venite, faciamus
nobis civitatem et turrem cuius culmen pertin-

gat usque ad caelum, et celebremus nomen nostrum
antequam dividamur in universas terras. Descendit
autem Dominus ut videret civitatem et turrem quam aedi-
ficabant filii Adam, et dixit: Ecce unus est populus
et unum labium omnibus, coeperuntque hoc facere, nec
desistent a cogitationibus suis donec eas opere com-
pleant. Venite igitur, descendamus et confun-
damus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquis-
que vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus
ex illo loco in universas terras, et cessaverunt aedifica-
re civitatem. Et idcirco vocatum est nomen
eius Babel, quia ibi confusum est labium universae terrae,
et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum
regionum. Hae generationes Sem. Sem centum
erat annorum quando genuit Arphaxath biennio post
diluvium. Vixitque Sem postquam genuit Arphaxath
quingentos annos, et genuit filios et filias. Por-
ro Arphaxath vixit xxx.v. annos et genuit Sale. Vi-
xitque Arphaxath postquam genuit Sale ccc. tribus
annis, et genuit filios et filias. Sale quoque vi-
xit xxx. annis et genuit Heber. Vixitque Sale post-
quam genuit Heber cccc. tribus annis et genuit fili-
os et filias. Vixit autem Heber xxx.iiii. annis et genuit
Phaleg. Et vixit Heber postquam genuit Phaleg cc-
cc.xxx. annis, et genuit filios et filias. Vixit quoque
Phaleg xxx. annis et genuit Reu. Vixitque Phaleg
postquam genuit Reu cc. novem annis, et genuit
filios et filias. Vixit autem Reu xxx. duobus annis
et genuit Sarug. Vixitque Reu postquam genuit
Sarug cc.vii. annis, et genuit filios et filias.
Vixit vero Sarug xxx. annis et genuit Nachor. Vi-
xitque Sarug postquam genuit Nachor cc. an-
nos, et genuit filios et filias. Vixit autem Nachor
xx. novem annis et genuit Thare. Vixitque Na-
chor postquam genuit Thare centum decem
et viii. annos, et genuit filios et filias. Vixitque
Thare septuaginta v. annis et genuit Abram
et Nachor et Aram. Hae sunt generationes Tha-
re. Thare genuit Abram et Nachor et Aram. Por-
ro Aram genuit Loth. Mortuusque est Aram ante Tha-
re patrem suum in terra nativitatis suae in Ur
Chaldeorum. Duxerunt autem Abram et Nachor uxores;
nomen uxoris Abram Sarai, et nomen uxoris Nachor
Melcha, filia Aran patris Melchae et patris Iesc-
hae. Erat autem Sarai sterilis nec habebat liberos.
Tulitque Thare Abram filium suum et Loth filium
Aran, filium filii sui, et Sarai nurum suam, uxorem
Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldeorum
ut irent in terram Chanaan. Veneruntque usque Aran
et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies Thare
ducentorum quinque annorum, et mortuus est in

C. XII

Aran. Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de ter-
ra tua et de cognatione tua et de domo patris
tui, et veni in terram quam monstravero tibi. Faciam-
que te in gentem magnam et benedicam tibi et
magnificabo nomen tuum, erisque benedictus.
Benedicam benedicentibus tibi et maledicam
maledicentibus tibi, atque in te benedicentur
universae cognationes terrae. Egressus est itaque Abram
sicut praeceperat ei Dominus, et ivit cum eo Loth. Sep-
tuaginta quinque annorum erat Abram cum egre-
deretur de Aran. Tulitque Sarai uxorem suam et
Loth filium fratris sui, universamque substantiam
quam possederant et animas quas fecerant in Aran.

et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam pertransivit abram terram usque ad locum sichem et usque ad convallem illustrem. Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuitque dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem bethel. tetendit ibi tabernaculum suum ab occidente habens bethel et ab oriente ahi. Edificavit quoque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra. Descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi. prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum dixit sarai uxori sue. Novi quod pulchra sis mulier et quod cum viderint te egyptii dicturi sunt uxor ipsius est et interficient me et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis ut bene sit michi propter te et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum viderunt egyptii mulierem quod esset pulchra nimis et nuntiaverunt principes pharaoni et laudaverunt eam apud illum et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves et asini et servi et famule et asine et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit ei. Quidnam est quod fecisti michi. Quare non indicasti michi quod uxor tua esset. Quam ob causam dixisti michi sororem tuam esse ut tollerem eam michi in uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris et deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat.

XIII

Ascendit ergo abram de egypto ipse et uxor eius et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione argenti et auri. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter bethel et ahi in loco altaris quod fecerat prius et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula. Nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa et non quibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne quaeso sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores tuos fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis vidit omnem circa regionem iordanis que universa irrigabatur antequam subverteret dominus sodomam et gomorram. sicut paradisus domini et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem et recessit ab oriente. divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra chanaan loth moratus est in oppidis que erant circa iordanem et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram postquam divisus est ab eo loth. Leva oculos tuos et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem et ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem terre semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et latitudine sua quia tibi daturus sum eam. Movens igitur abram tabernaculum suum venit et habitavit iuxta convallem mambre que est in hebron edificavitque ibi altare domino.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar et arioch rex ponti et chodorlahomor rex elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim contraque regem bale ipsa est segor. Omnes hi convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim enim annis servierant chodorlahomor et tertiodecimo anno recesserunt ab eo. Igitur anno quartodecimo venit chodorlahomor et reges qui erant cum eo. percusseruntque rafaim in astaroth carnaim et zuzim cum eis et emim in save cariathaim et chorreos in montibus seir usque ad campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt ad fontem mesfat. ipsa est cades. et percusserunt omnem regionem amalechitarum et amorreum qui habitabat in asason thamar. Et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre rexque adame et rex seboim necnon et rex bale que est segor et direxerunt contra eos aciem in valle silvestri scilicet adversus chodorlahomor regem elamitarum et thadal regem gentium et amraphel regem sennaar et arioch regem ponti quatuor reges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga verterunt ceciderunt ibi et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam sodomorum et gomorre et universa que ad cibum pertinent et abierunt necnon et loth et substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat nuntiavit abram ebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris eschol et fratris aner. hii enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem suum numeravit expeditos vernaculos suos .ccc.xviii. et persecutus est eos usque dan. Et divisis sociis irruit super eos nocte. percussitque eos et persecutus est eos usque hoba que est ad levam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cede chodorlahomor et regum qui cum eo erant in valle save. que est vallis regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vinum. Erat enim sacerdos dei altissimi benedixit ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram et benedictus deus excelsus quo protegente hostes

in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cetera tolle tibi. Qui respondit ei: Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem celi et terre, quod a filo subteminis usque ad corrigiam calige non accipiam ex omnibus que tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram; exceptis his que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum, Aner, Eschol et Mambre; isti accipient partes suas.

XV His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. Dixitque Abram: Domine Deus, quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis, et filius procuratoris domus mee iste Damascus Eliezer. Addiditque Abram: Mihi autem non dedisti semen, et ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimque sermo Domini factus est ad eum dicens: Non erit hic heres tuus, sed qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras, et ait illi: Suspice celum, et numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo, et reputatum est illi ad iustitiam. Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldeorum, ut darem tibi terram istam, et possideres eam. At ille ait: Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim eam? Respondens autem Dominus ait illi: Sume mihi vaccam triennem, et capram trimam, et arietem annorum trium, turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec, divisit per medium, et utrasque partes contra se altrinsecus posuit: aves autem non divisit. Descendebantque volucres super cadavera, et abigebat eas Abram. Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum: Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subicient eos servituti, et affligent quadringentis annis. Verumtamen et gentem cui servituri sunt, ego iudicabo: et post hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc: necdum enim complete sunt iniquitates Amorreorum usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, et apparuit clibanus fumans, et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In illo die pepigit Dominus fedus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Egypti usque ad fluvium magnum Eufraten. Cineos et Cenezeos, Cedmoneos, et Etheos, et Ferezeos, Rafaim quoque, et Amorreos, et Chananeos, et Gergeseos, et Iebuseos.

XVI Igitur Sarai uxor Abram non genuerat liberos: sed habens ancillam Egyptiam nomine Agar, dixit marito suo: Ecce conclusit me Dominus, ne parerem; ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, tulit Agar Egyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare ceperant in terra Chanaan: et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam. Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis contra me: ego dedi ancillam meam in sinum tuum, que quia vidit quod conceperit, despectui me habet: iudicet Dominus inter me et te. Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. Cumque invenisset illam angelus Domini iuxta fontem aque in solitudine, qui est in via Sur in deserto, dixit ad eam: Agar ancilla Sarai, unde venis? et quo vadis? Que respondit: A facie Sarai domine mee ego fugio. Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manibus illius. Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, et non numerabitur pre multitudine. Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, et paries filium: vocabisque nomen eius Ismahel, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo: manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum: et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi posteriora videntis me. Propterea appellavit puteum illum, Puteum viventis et videntis me. Ipse est inter Cades et Barad. Peperitque Agar Abrae filium: qui vocavit nomen eius Ismahel. Octoginta et sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismahelem.

XVII Postquam vero nonaginta et novem annorum esse ceperat, apparuit ei Dominus, dixitque ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me, et esto perfectus. Ponamque fedus meum inter me et te: et multiplicabo te vehementer nimis. Cecidit Abram pronus in faciem. Dixitque ei Deus: Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium constitui te. Faciamque te crescere vehementissime, et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis, federe sempiterno: ut sim Deus tuus, et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem eternam, eroque Deus eorum. Dixit iterum Deus ad Abraham: Et tu ergo custodies pactum meum, et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis omne masculinum: et circumcidetis carnem preputii vestri, ut sit in signum federis inter me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris: tam vernaculus, quam emptitius circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra: eritque pactum meum in carne vestra in fedus eternum. Masculus, cuius preputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit. Dixit quoque Deus ad Abraham: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, et reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraham in faciem suam, et risit, dicens in corde suo: Putasne centenario nascetur filius? et Sara nonagenaria pariet? Dixitque ad Deum: Utinam Ismahel vivat coram te. Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi fi

um vocabisque nomen eius Ysaach. et constituam pactum meum illi in fedus sempiternum et semini eius post eum. Super Ismahel quoque exaudivi te. ecce benedicam ei et augebo et multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit et faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad Ysaac quem pariet tibi Sarra tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo ascendit Deus ab Abraham. Tulit autem Abraham Ismahelem filium suum et omnes vernaculos domus sue universosque quos emerat cunctos mares ex omnibus viris domus sue et circumcidit carnem preputii eorum statim in ipsa die sicut preceperat ei Deus. Abraham nonaginta novem annorum erat quando circumcidit carnem preputii sui. et Ismahel filius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis sue. Eadem die circumcisus est Abraham et Ismahel filius eius et omnes viri domus illius tam vernaculi quam emptitii et alienigene pariter circumcisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos. apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi et adoravit in terra et dixit. Domine si inveni gratiam in oculis tuis ne transeas servum tuum. sed afferam pauxillum aque et lavate pedes vestros et requiescite sub arbore. ponam buccellam panis et confortate cor vestrum. postea transibitis. idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt. Fac ut locutus es. Festinavit Abraham in tabernaculum ad Sarram dixitque ei. Accelera tria sata simile commisce et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum deditque puero. Qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac et vitulum quem coxerat et posuit coram eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent dixerunt ad eum. Ubi est Sarra uxor tua. Ille respondit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Revertens veniam ad te tempore isto vita comite et habebit Sarra uxor tua filium. Quo audito Sarra risit post ostium tabernaculi. Erant autem ambo senes. provecteque etatis. et desierant Sarre fieri muliebria. Que risit occulte dicens. Postquam consenui et dominus meus vetulus est voluptati operam dabo. Dixit autem Dominus ad Abraham. Quare risit Sarra dicens. Num vere paritura sum anus. Numquid Deo est quicquam difficile. Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita comite et habebit Sarra filium. Negavit Sarra dicens. Non risi timore perterrita. Dominus autem. Non est inquit ita sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri direxerunt oculos suos contra Sodomam. et Abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque Dominus. Num celare potero Abraham que gesturus sum. cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam et benedicende sint in illo omnes nationes terre. Scio enim quod precepturus sit filiis suis et domui sue post se ut custodiant viam Domini et faciant iustitiam et iudicium. ut adducat Dominus propter Abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque Dominus. Clamor Sodomorum et Gomorre multiplicatus est et peccatum earum adgravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint an non est ita ut sciam. Converteruntque se inde et abierunt Sodomam. Abraham vero adhuc stabat coram Domino. Et appropinquans ait. Numquid perdes iustum cum impio. Si fuerint quinquaginta iusti in civitate peribunt simul et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo. Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram. Nequaquam facies iudicium hoc. Dixitque Dominus ad eum. Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis dimittam omni loco propter eos. Respondensque Abraham ait. Quia semel cepi loquar ad Dominum meum cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint. delebis propter quadraginta quinque universam urbem. Et ait. Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum. Sin autem quadraginta inventi fuerint quid facies. Ait. Non percutiam propter quadraginta. Ne quaeso inquit indigneris Domine si loquar. Quid si ibi inventi fuerint triginta. Respondit. Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel ait cepi loquar ad Dominum meum. Quid si ibi inventi fuerint viginti. Ait. Non interficiam propter viginti. Obsecro inquit ne irascaris Domine si loquar adhuc semel. Quid si inventi fuerint ibi decem. Ait. Non delebo propter decem. Abiitque Dominus postquam cessavit loqui ad Abraham. et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset surrexit et ivit obviam eis. Adoravitque pronus in terram et dixit. Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et manete ibi. Lavate pedes vestros et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt. Minime. sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut diverterent ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium. coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent cubitum viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad senem omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei. Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte. Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum occludens ostium ait. Nolite queso fratres mei nolite malum hoc facere. Habeo duas filias que necdum cognoverunt virum. educam eas ad vos et abutimini eis sicut placuerit vobis. dummodo viris istis nihil mali faciatis quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursum. Ingressus es inquiunt ut advena. numquid ut iudices. Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Loth vehementissime. iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt manum viri et introduxerunt ad se Loth. clauseruntque ostium et eos qui foris erant percusserunt cecitate a minimo usque ad maximum ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad Loth. Habes hic tuorum

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y UNIVERSITARIA. SEVILLA

quem plane generum aut filios aut filias. Omnes qui tui sunt educ de urbe hac: delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque Lot locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias ejus, et dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane, cogebant eum angeli dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes: ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus et manum uxoris ejus, ac duarum filiarum ejus, eo quod parceret Dominus illi. Et eduxerunt eum, posueruntque extra civitatem: ibique locuti sunt ad eum, dicentes: Salva animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione: sed in monte salvum te fac, ne et tu simul pereas. Dixitque Lot ad eos: Quaeso, domine mi, quia invenit servus tuus gratiam coram te, et magnificasti misericordiam tuam, quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum, et moriar: est civitas haec juxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea: numquid non modica est, et vivet anima mea? Dixitque ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina, et salvare ibi: quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. Sol egressus est super terram, et Lot ingressus est Segor. Igitur Dominus pluit super Sodomam et Gomorram sulphur et ignem a Domino de caelo: et subvertit civitates has, et omnem circa regionem, universos habitatores urbium, et cuncta terrae virentia. Respiciensque uxor ejus post se, versa est in statuam salis. Abraham autem consurgens mane, ubi steterat prius cum Domino, intuitus est Sodomam et Gomorram, et universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahae, liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascenditque Lot de Segor, et mansit in monte, duae quoque filiae ejus cum eo (timuerat enim manere in Segor), et mansit in spelunca ipse et duae filiae ejus. Dixitque major ad minorem: Pater noster senex est, et nullus virorum remansit in terra, qui possit ingredi ad nos juxta morem universae terrae. Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa: et ingressa est major, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit. Altera quoque die dixit major ad minorem: Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam nocte hac, et dormies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo: et nec tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo duae filiae Lot de patre suo. Peperitque major filium, et vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usque in praesentem diem. Minor quoque peperit filium,

et vocavit nomen ejus Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodie. CXX

Profectus inde Abraham in terram australem, habitavit inter Cades et Sur: et peregrinatus est in Geraris. Dixitque de Sara uxore sua: Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Gerarae, et tulit eam. Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, et ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam, et ait: Domine, num gentem ignorantem et justam interficies? Nonne ipse dixit mihi: Soror mea est: et ipsa ait: Frater meus est? in simplicitate cordis mei et munditia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quod simplici corde feceris: et ideo custodivi te ne peccares in me, et non dimisi ut tangeres eam. Nunc igitur redde uxorem viro suo, quia propheta est: et orabit pro te, et vives: si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, et omnia quae tua sunt. Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: et locutus est universa verba haec in auribus eorum, timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, et dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? quae non debuisti facere, fecisti nobis. Rursumque expostulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres? Respondit Abraham: Cogitavi mecum, dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto: et interficient me propter uxorem meam: alias autem et vere soror mea est, filia patris mei, et non filia matris meae, et duxi eam in uxorem. Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: In omni loco ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus sim. Tulit igitur Abimelech oves et boves, et servos et ancillas, et dedit Abrahae: reddiditque illi Saram uxorem suam, et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. Sarae autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris: mementoque te deprehensam. Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech et uxorem, ancillasque ejus, et pepererunt: concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahae. CXXI

Visitavit autem Dominus Saram, sicut promiserat: et implevit quae locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo praedixerat ei Deus. Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac: et circumcidit eum octavo die, sicut praeceperat ei Deus, cum centum esset annorum: hac quippe aetate patris natus est Isaac. Dixitque Sara: Risum fecit mihi Deus: quicumque audierit, corridebit mihi. Rursumque ait: Quis auditurum crederet Abraham quod Sara lactaret filium quem peperit ei jam seni? Crevit igitur puer, et ablactatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus. Cumque vidisset Sara filium Agar Aegyptiae ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham: Ejice ancillam hanc et filium ejus: non enim erit heres filius ancillae cum filio meo Isaac. Dure accepit hoc Abraham pro filio

suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum su-
per puero et super ancilla tua. Omnia que dixerit ti-
bi sara audi vocem eius quia in ysaac vocabitur
tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem
magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque abra-
ham mane et tollens panem et utrem aque
imposuit scapule eius. tradiditque puerum et
dimisit eam. Que cum abisset errabat in solitu-
dine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in u-
tre abiecit puerum subter unam arborum que
ibi erant et abiit seditque e regione procul quantum
potest arcus iacere. Dixit enim. Non videbo mo-
rientem puerum. Et sedens contra levavit
vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus
vocem pueri. vocavitque angelus dei agar de
celo dicens. Quid agis agar. Noli timere. Ex-
audivit enim deus vocem pueri. de loco in quo
est. Surge tolle puerum et tene manum eius
quia in gentem magnam faciam eum. Aperuit-
que oculos eius deus. Que videns puteum
aque abiit et implevit utrem deditque puero bi-
bere et fuit cum eo. Qui crevit et moratus
est in solitudine factusque est iuvenis sagittarius. Ha-
bitavitque in deserto pharan et accepit illi mater u-
xorem de terra egypti. Eodem tempore dixit abi-
melech et phicol princeps exercitus eius ad a-
braham. Deus tecum est in universis que agis.
Iura ergo per dominum ne noceas michi et posteris
meis stirpique mee. sed iuxta misericordiam quam
feci tibi facies michi et terre in qua versatus
es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et
increpavit abimelech propter puteum aque quem
vi abstulerant servi eius. Responditque abimelech. Ne-
scivi quis fecerit hanc rem. Sed et tu non indicasti
michi et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque abrah-
am oves et boves et dedit abimelech. percusserunt-
que ambo fedus. Et statuit abraham septem ag-
nas gregis seorsum. Cui abimelech. Quid sibi
volunt septem agne iste quas stare fecisti se-
orsum. At ille. Septem inquit agnas accipies
de manu mea ut sint michi in testimonium michi
quoniam ego fodi puteum istum. Iccirco vocatus est
locus ille bersabee quia ibi uterque iuravit et i-
nierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit
autem abimelech et phicol princeps militie
eius reversique sunt in terram palestinorum. Abra-
ham vero plantavit nemus in bersabee et invoca-
vit ibi nomen domini dei eterni et fuit colonus terre p-
XXII alestinorum diebus multis. Que postquam gesta
sunt temptavit deus abraham et dixit ad eum.
Abraham abraham. Ille respondit. Adsum. Ait ei.
Tolle filium tuum unigenitum quem diligis
ysaach. et vade in terram visionis atque offer eum
ibi holocaustum super unum montium quem mon-
stravero tibi. Igitur abraham de nocte consurgens
stravit asinum suum ducens secum duos iu-
venes. et ysaach filium suum. Cumque concidisset
ligna in holocaustum. abiit ad locum quem preceper-
at ei deus. Die autem tercio elevatis oculis vidit locum
procul. dixitque ad pueros suos. Expectate hic
cum asino. ego et puer illuc properantes postquam
adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quo-
que ligna holocausti et imposuit super ysaach
filium suum. Ipse vero portabat in manibus

ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul
dixit ysaach patri suo. Pater mi. At ille respon-
dit. Quid vis fili mi. Ecce inquit ignis et ligna.
ubi est victima holocausti. Dixit abraham.
Deus providebit sibi victimam holocausti fi-
li mi. Pergebant ergo pariter. Veneruntque ad loc-
um quem ostenderat ei deus in quo hedifica-
vit altare et desuper ligna composuit. Cumque
colligasset ysaach filium suum posuit eum in
altare super struem lignorum. Extenditque ma-
num et arripuit gladium ut immolaret fi-
lium. Et ecce angelus domini de celo clamavit di-
cens. Abraham abraham. Qui respondit. Adsum.
Dixitque ei. Non extendas manum tuam super pu-
erum neque facias illi quicquam. Nunc cogn-
ovi quod timeas deum et non peperceris filio tuo
unigenito propter me. Levavit abraham oculos
suos viditque post tergum arietem inter vepres he-
rentem cornibus. Quem assumens obtulit
holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci
illius. dominus videt. Unde usque hodie dicitur.
in monte dominus videbit. Vocavit autem a-
ngelus domini abraham secundo de celo dicens.
Per memet ipsum iuravi dicit dominus. quia
fecisti rem hanc et non pepercisti filio tuo uni-
genito benedicam tibi et multiplicabo semen
tuum sicut stellas celi et velut arenam que est
in litore maris. Possidebit semen tuum portas
inimicorum suorum et benedicentur in se-
mine tuo omnes gentes terre quia obedisti voci me-
e. Reversus est abraham ad pueros suos. abie-
runtque bersabee simul et habitavit ibi. His ita
gestis nunciatum est abraham quod melcha quo-
que genuisset filios nachor fratri suo. hus pri-
mogenitum et buz fratrem eius. Chamuel pat-
rem syrorum et cased et azau. pheldas quoque et ied-
laph ac bathuel de quo nata est rebecca. Octo istos ge-
nuit melcha nachor fratri abraham. Concubina ve-
ro illius nomine roma peperit tabee et gaon.
et thaas et maacha. Vixit autem sara. c.xx. XXIII
vii. annis. et mortua est in civitate arbee que
est in ebron in terra chanaan. Venitque abraham
ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset
ab officio funeris locutus est ad filios heth. di-
cens. Advena sum et peregrinus apud vos. Date mi-
chi ius sepulcri vobiscum ut sepeliam mortuum me-
um. Responderuntque filii heth. Audi nos domine.
princeps dei es apud nos. In electis sepulcris
nostris sepeli mortuum tuum. nullusque te prohi-
bere poterit quin in monumento eius sepelias
mortuum tuum. Surrexit abraham et adora-
vit populum terre filios videlicet heth. dixitque ad
eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum
meum audite me et intercedite apud ephron fi-
lium seor ut det michi speluncam duplicem.
quam habet in extrema parte agri sui pecunia
digna tradat michi eam coram vobis in possession-
em sepulcri. Habitabat autem ephron in medio
filiorum heth. Responditque ad abraham cunctis audien-
tibus qui ingrediebantur portam civitatis illius di-
cens. Nequaquam ita fiet domine mi sed magis
ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam
que in eo est presentibus filiis populi mei sepe-
li mortuum tuum. Adoravit abraham coram

populo terre et locutus est ad Ephron circumstante plebe queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro suscipe eam et sic sepeliam mortuum meum in eo. Respondit Ephron. Domine mi audi. Terram quam postulas quadringentis argenti siclis valet istud est precium inter me et te. Sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset Abraham appendit pecuniam quam Ephron postulaverat audientibus filiis Heth quadringentos argenti probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam Ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens Mambre tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis per circuitum Abrahe in possessionem videntibus filiis Heth et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat Mambre. Hec est Ebron in terra Chanaan. Et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo Abrahe in possessionem monumenti a filiis Heth.

XXIIII

Erat autem Abraham senex dierumque multorum et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat. Pone manum tuam subter femur meum ut adiurem te per dominum deum celi et terre ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananeorum inter quos habito sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris et inde accipias uxorem filio meo Isaac. Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc num reducere debeo filium tuum ad locum de quo egressus es. Dixitque Abraham. Cave nequaquam reducas illuc filium meum. Dominus deus celi qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee qui locutus est mihi et iuravit dicens. Semini tuo dabo terram hanc ipse mittet angelum suum coram te et accipies inde uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. Filium tamen meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit Mesopotamiam ad urbem Nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam dixit. Domine deus domini mei Abraham occurre obsecro hodie mihi et fac misericordiam cum domino meo Abraham. Ecce ego sto prope fontem aque et filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego dixero inclina hydriam tuam ut bibam et illa responderit bibe quin et camelis tuis dabo potum ipsa est quam preparasti servo tuo Isaac et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Nec dum intra se verba compleverat et ecce Rebecca egrediebatur filia Bathuelis filii Melche uxoris Nachor fratris Abraham habens hydriam in scapula puella decora nimis virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat autem ad fontem et impleverat hydriam ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait. Pauxillum michi ad sorbendum prebe aque de hydria tua. Que respondit. Bibe domine mi. Celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam et dedit ei potum. Cumque ille bibisset adiecit. Quin et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant. Effundensque hydriam in canalibus recurrit ad puteum ut hauriret aquam et haustam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus scire volens utrum prosperum fecisset iter suum dominus an non. Postquam ergo biberunt cameli protulit vir inaures aureas appendentes siclos duos et armillas totidem pondo siclorum decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia. Indica michi. Est in domo patris tui locus ad manendum. Que respondit. Filia Bathuelis sum filii Nachor quem peperit ei Melcha. Et addidit dicens. Palearum quoque et feni plurimum est apud nos et locus spaciosus ad manendum. Inclinavit se homo et adoravit dominum dicens. Benedictus dominus deus domini mei Abraham qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo et recto me itinere perduxit in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et nunciavit in domum matris sue omnia que audierat. Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inaures et armillas in manibus sororis sue et audisset cuncta verba referentis. Hec locutus est michi homo venit ad virum qui stabat iuxta camelos et prope fontem aque dixitque ad eum. Ingredere benedicte domini. Cur foris stas? Preparavi domum et locum camelis. Et introduxit eum in hospitium ac destravit camelos. Deditque paleas et fenum et aquam ad lavandos pedes camelorum et virorum qui venerant cum eo. Et appositus est in conspectu eius panis. Qui ait. Non comedam donec loquar sermones meos. Respondit ei. Loquere. At ille. Servus inquit Abraham sum et dominus benedixit domino meo valde magnificatusque est. Et dedit ei oves et boves argentum et aurum servos et ancillas et camelos et asinos. Et peperit Sara uxor domini mei ei filium domino meo in senectute sua. Deditque illi omnia que habuerat. Et adiuravit me dominus meus dicens. Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananeorum in quorum terra habito sed ad domum patris mei perges et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego vero respondi domino meo. Quid si noluerit venire mecum mulier? Dominus inquit in cuius conspectu ambulo mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. Innocens eris a maledictione mea cum veneris ad propinquos meos et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem et dixi. Domine deus domini mei Abraham si direxisti viam meam in qua nunc ambulo ecce sto iuxta fontem aque et virgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit a me. Da michi pauxillum aque ad bibendum ex hydria tua et dixerit mihi et tu bibe et camelis tuis hauriam ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei. Dum hec mecum tacitus volverem apparuit Rebecca

venientem cum ydria quam portabat in scapula. Que
descendit ad fontem et hausit aquam. Et aio ad
eam. Da michi paululum bibere. Que festina
deposuit ydriam de humero et dixit michi. Et tu
bibe et camelis tuis potum tribuam. Bibi et ad
aquavit camelos. Interrogavique eam et dixi. Cu
ius es filia? Que respondit. Filia Bathuelis sum filii Nac
hor quem peperit illi Melcha. Suspendi itaque in
aures ad ornandam faciem eius et armillas posu
i in manibus. Pronusque adoravi dominum benedicens
domino deo domini mei Abraham qui perduxit me recto i
tinere ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius.
Quam obrem si facitis misericordiam et veritatem cum
domino meo indicate michi. Sin autem aliud pla
cet et hoc dicite ut vadam ad dextram sive ad sin
istram. Responderunt Laban et Bathuel. A domino egres
sus est sermo non possumus extra placitum eius q
uicquam tecum aliud loqui. En Rebecca coram te est
tolle eam et proficiscere et sit uxor filii domini tui sicut
locutus est dominus. Quod cum audisset puer A
braham adoravit in terra dominum. Prolatisque vasis ar
genteis et aureis ac vestibus dedit ea Rebecce
pro munere. Fratribus quoque eius et matri dona
obtulit. Inito convivio vescentes pariter et bi
bentes manserunt ibi. Surgens autem mane locu
tus est puer. Dimittite me ut vadam ad dominum
meum. Responderuntque fratres eius et mater.
Maneat saltem puella decem dies apud nos et
postea proficiscetur. Nolite ait me retinere qu
ia dominus direxit viam meam. Dimittite me ut vadam
ad dominum meum. Dixerunt. Vocemus puellam et q
ueramus eius voluntatem. Cumque vocata venisset
sciscitati sunt. Vis ire cum homine isto? Que ait.
Vadam. Dimiserunt ergo eam et nutricem illius
noie dilma servumque Abraham et comites eius imprecan
tes prospera sorori sue atque dicentes. Soror nostra
es crescas in mille milia et possideat semen tuum
portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca et puelle il
lius ascensis camelis secute sunt virum. Qui festi
nus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore Isaach
deambulabat per viam que ducit ad puteum
cuius nomen est Viventis et videntis. Habitab
at enim in terra australi. Et egressus fuerat ad
meditandum in agro inclinata iam die. Cumque
levasset oculos vidit camelos venientes procul.
Rebecca quoque conspecto Isaach descendit de ca
melo et ait ad puerum. Quis est ille homo qui ve
nit per agrum in occursum nobis? Dixit ei. Ipse est
dominus meus. At illa tollens cito pallium operuit se. S
ervus autem cuncta que gesserat narravit Ysaac
h. Qui introduxit eam in tabernaculum Sare
matris sue et accepit uxorem et in tantum dil
exit ut dolorem qui ex morte matris acciderat tem
XXV peraret. Abraham vero aliam duxit uxorem
nomine Cethuram. Que peperit ei Zamran et Iexan
et Madan et Madian et Iesboc et Sue. Iexan
quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fue
runt Assurim et Lathusim et Loomim. At vero ex
Madian ortus est Ephar et Afer et Enoch et Ab
ida et Eldaa. Omnes hii filii Cethure. Deditque Abr
aham cuncta que possederat Isaach. Filiis autem
concubinarum largitus est munera et separa
vit eos ab Ysaac filio suo dum adhuc ipse viveret
ad plagam orientalem. Fuerunt autem dies

vite eius centum septuaginta quinque anni. Et
deficiens mortuus est in senectute bona provec
teque etatis et plenus dierum. Congregatusque est
ad populum suum. Et sepelierunt eum Isaach et Is
mahel filii sui in spelunca duplici que sita est in
agro Ephron filii Seer Ethei e regione Mambre quem
emerat a filiis Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara u
xor eius. Et post obitum illius benedixit deus
Isaach filio eius qui habitabat iuxta puteum no
mine Viventis et videntis. He sunt generationes
Ismahel filii Abrahe quem peperit ei Agar Egyp
tia famula Sare. Et hec nomina filiorum eius in voca
bulis et generationibus suis. Primogenitus Ism
ahelis Nabaioth, deinde Cedar et Adbeel et Mab
sam, Masma quoque et Duma et Massam, Adad
et Thema, Iethur et Naphis et Cedma. Isti sunt
filii Ismahel et hec nomina per castella et oppida eorum
duodecim principes tribuum suarum. Anni
vite Ismahelis C. XXX. et VII. Deficiensque mo
rtuus est et appositus est ad populum suum. Habita
vit autem ab Evila usque Sur que respicit Egyp
tum introeuntibus Assirios. Coram cunctis fratri
bus suis obiit. Hee quoque sunt generationes Isa
ach filii Abraam. Abraam genuit Isaach. Qui cum
quadraginta esset annorum duxit uxorem Rebe
ccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia
sororem Laban. Deprecatusque est Isaach dominum
pro uxore sua eo quod esset sterilis. Qui exaudivit eum
et dedit conceptum Rebecce. Sed collidebantur in
utero eius parvuli. Que ait. Si sic michi futu
rum erat quid necesse fuit concipere? Perrexit
que ut consuleret dominum. Qui respondens ait.
Due gentes in utero tuo sunt et duo populi ex ventre
tuo dividentur. Populusque populum superabit
et maior minori serviet. Iam tempus pariendi
advenerat et ecce gemini in utero eius reperti sunt.
Qui primus egressus est rufus erat et totus in mo
rem pellis hispidus. Vocatumque est nomen eius Esau.
Protinus autem alter egrediens plantam fratris ten
ebat manu. Et idcirco appellavit eum Iacob. Sex
agenarius erat Isaach quando nati sunt ei filii. Qui
bus adultis factus est Esau vir gnarus venandi et ho
mo agricola. Iacob autem vir simplex habitabat in
tabernaculis. Isaach amabat Esau eo quod de venatio
nibus illius vesceretur. Et Rebecca diligebat Iaco
b. Coxit autem Iacob pulmentum. Ad quem cum venisset
Esau de agro lassus ait. Da michi de coctione hac rufa
quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est
nomen eius Edom. Cui dixit Iacob. Vende michi
primogenita tua. Ille respondit. En morior quid
michi proderunt primogenita? Ait Iacob. Iura
ergo michi. Iuravit Esau et vendidit primo
genita. Et sic accepto pane et lentis edulio co
medit et bibit et abiit parvipendens quod primo
genita vendidisset. Orta autem fame su XXVI
per terram post eam sterilitatem que acciderat in die
bus Abraham abiit Isaach ad Abimelech regem
Palestinorum in Gerara. Apparuitque ei dominus et ait.
Ne descendas in Egyptum sed quiesce in terra
quam dixero tibi et peregrinare in ea. Eroque tecum
et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo
dabo universas regiones has complens iuramentum
quod spopondi Abraham patri tuo et multiplicabo
semen tuum sicut stellas celi. Daboque posteris

tuo universas regiones has: et benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, eo quod obedierit Abraham voci meae, et custodierit praecepta et mandata mea, et caeremonias legesque servaverit. Mansit itaque Isaac in Geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua, respondit: Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata coniugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi, et ibidem moraretur, prospiciens Abimelech Palaestinorum rex per fenestram, vidit eum iocantem cum Rebecca uxore sua. Et accersito eo, ait: Perspicuum est quod uxor tua sit: cur mentitus es sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam. Dixitque Abimelech: Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, et induxeras super nos grande peccatum. Praecepitque omni populo dicens: Qui tetigerit hominis huius uxorem, morte morietur. Sevit autem Isaac in terra illa, et invenit in ipso anno centuplum: benedixitque ei Dominus. Et locupletatus est homo, et ibat proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est. Habuit quoque possessionem ovium et armentorum, et familiae plurimum. Ob hoc invidentes ei Palaestini, omnes puteos quos foderant servi patris illius Abraham, illo tempore obstruxerunt, implentes humo: in tantum ut ipse Abimelech diceret ad Isaac: Recede a nobis, quoniam potentior nobis factus es valde. Et ille discedens, ut veniret ad torrentem Gerarae, habitaretque ibi, rursum fodit alios puteos, quos foderant servi patris sui Abraham, et quos illo mortuo olim obstruxerant Philisthiim: appellavitque eos isdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderuntque in torrente, et reperierunt ibi aquam vivam. Sed et ibi iurgium fuit pastorum Gerarae adversus pastores Isaac, dicentium: Nostra est aqua. Quam ob rem nomen putei, ex eo quod acciderat, vocavit Calumniam. Foderunt autem et alium, et pro illo quoque rixati sunt, appellavitque eum Inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt: itaque vocavit nomen eius Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos Dominus, et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui, noli timere, quia tecum sum: benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum propter servum meum Abraham. Itaque aedificavit ibi altare, et invocato nomine Domini, extendit tabernaculum; praecepitque servis suis ut foderent puteum. Ad quem locum cum venissent de Geraris Abimelech, et Ochozath amicus illius, et Phicol dux militum, locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me, hominem quem odistis, et expulistis a vobis? Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum, et idcirco nos diximus: Sit iuramentum inter nos et te, et ineamus foedus, ut non facias nobis quidquam mali, sicut et nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod te laederet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini. Fecit ergo eis convivium, et post cibum et potum surgentes mane, iuraverunt sibi mutuo: dimisitque eos Isaac pacifice in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac, annuntiantes ei de puteo quem

foderant, atque dicentes: Invenimus aquam. Unde appellavit eum Abundantiam: et nomen urbi impositum est Bersabee, usque in praesentem diem. Esau vero quadragenarius duxit uxores, Iudith filiam Beeri Hethaei, et Basemath filiam Elon eiusdem loci. Quae ambae offenderant animum Isaac et Rebeccae.

XXVII

Senuit autem Isaac, et caligaverunt oculi eius, et videre non poterat: vocavitque Esau filium suum maiorem, et dixit ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum. Cui pater: Vides, inquit, quod senuerim, et ignorem diem mortis meae. Sume arma tua, pharetram et arcum, et egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, et affer ut comedam: et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset Rebecca, et ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret, dixit filio suo Iacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, et dicentem ei: Affer mihi de venatione tua, et fac cibos ut comedam, et benedicam tibi coram Domino antequam moriar. Nunc ergo, fili mi, acquiesce consiliis meis: et pergens ad gregem, affer mihi duos haedos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur: quas cum intuleris et comederit, benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit, et ego lenis: si attrectaverit me pater meus, et senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, et inducat super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantum audi vocem meam, et pergens affer quae dixi. Abiit, et attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem illius. Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum: pelliculasque haedorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit. Deditque pulmentum, et panes quos coxerat, tradidit. Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu, fili mi? Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut praecepisti mihi: surge, sede, et comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rursumque Isaac ad filium suum: Quomodo, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut cito occurreret mihi quod volebam. Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te, fili mi, et probem utrum tu sis filius meus Esau, an non. Accessit ille ad patrem, et palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem vox Iacob est, sed manus, manus sunt Esau. Et non cognovit eum, quia pilosae manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi, ait: Tu es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum. Quo hausto, dixit ad eum: Accede ad me, et da mihi osculum, fili mi. Accessit, et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore caeli, et de pinguedine terrae, abundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi populi et

-uent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur ante te filii matris tuae. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus et qui benedixerit benedictionibus repleatur. Vix Isaac sermonem impleverat et egresso Iacob foras, venit Esau. Coctosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi et comede de venatione filii tui ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Isaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi et comedi ex omnibus priusquam tu venires? Benedixique ei et erit benedictus. Auditis Esau sermonibus patris irrugiit clamore magno et consternatus ait: Benedic etiam et mihi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob, supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti ait et mihi benedictionem? Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui et omnes fratres eius servituti illius subiugavi, frumento et vino stabilivi eum, tibi post haec fili mi ultra quid faciam? Cui dixit Esau: Num unam tantum benedictionem habes pater? Mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque heiulatu magno fleret, motus Isaac dixit ad eum: In pinguedine terrae et in rore caeli desuper erit benedictio tua. Vives gladio et fratri tuo servies tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei et occidam Iacob fratrem meum. Nuntiata sunt haec Rebeccae. Quae mittens et vocans Iacob filium suum dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili mi audi vocem meam et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran, habitabisque cum eo dies paucos donec requiescat furor fratris tui et cesset indignatio eius obliviscaturque eorum quae fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixitque Rebecca ad Isaac: Taedet me vitae meae propter filias Heth. Si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terrae nolo vivere.

XXVIII Vocavit itaque Isaac Iacob et benedixit praecepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan, sed vade et proficiscere in Mesopotamiam Syriae ad domum Bathuel patrem matris tuae et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere te faciat atque multiplicet ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones Abraham et semini tuo post te ut possideas terram peregrinationis tuae quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriae ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebeccae matris suae. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et misisset eum in Mesopotamiam Syriae ut inde uxorem duceret et quod post benedictionem praecepisset ei dicens: Non accipies coniugem de filiabus Chanaan, quodque oboediens Iacob parentibus isset in Syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, ivit ad Ismaelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat Maheleth filiam Ismael filii Abraham sororem Nabaioth. Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Haran. Cumque venisset ad quendam locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens caelum, angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scalae dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui et Deus Isaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque germen tuum quasi pulvis terrae. Dilataberis ad occidentem et orientem, septentrionem et meridiem et benedicentur in te et in semine tuo cunctae tribus terrae. Et ero custos tuus quocumque perrexeris et reducam te in terram hanc nec dimittam nisi complevero universa quae dixi. Cumque evigilasset Iacob de somno ait: Vere Dominus est in loco isto et ego nesciebam. Pavensque quam terribilis est inquit locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei et porta caeli. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis Bethel quae prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens: Si fuerit Deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit mihi panem ad vescendum et vestem ad induendum reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus Dei. Cunctorumque quae dederis mihi decimas offeram tibi.

Profectus ergo Iacob venit ad terram orientalem et vidit puteum in agro tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: Fratres unde estis? Qui responderunt: De Haran. Quos interrogans numquid ait nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. Sanusne est inquit? Valet inquiunt. Et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob: Adhuc multum diei superest nec est tempus ut reducantur ad caulas greges, date ante potum ovibus et sic eas ad pastum reducite. Qui responderunt: Non possumus donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui, nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob et sciret consobrinam suam ovesque Laban avunculi sui, amovit lapidem quo puteus claudebatur et adaquato grege osculatus est eam. Elevataque voce flevit et indicavit ei quod frater esset patris sui

XXIX

et filius Rebeccae. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis suae, cucurrit obviam ei. Complexusque eum et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit: Os meum es et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? Dic quid mercedis accipias. Habebat vero filias duas, nomen maioris Lia, minor appellabatur Rachel. Sed Lia lippis erat oculis, Rachel decora facie et venusto aspectu. Quam diligens Iacob ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis. Respondit Laban: Melius est ut eam tibi dem quam alteri viro; mane apud me. Servivit igitur Iacob pro Rachel septem annis, et videbantur illi pauci dies prae amoris magnitudine. Dixitque ad Laban: Da mihi uxorem meam, quia iam tempus impletum est ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias. Et vespere filiam suam Liam introduxit ad eum, dans ancillam filiae Zelfam nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisset ingressus, facto mane vidit Liam, et dixit ad socerum: Quid est quod facere voluisti? Nonne pro Rachel servivi tibi? Quare imposuisti mihi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copulae, et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis. Adquievit placito, et ebdomada transacta Rachel duxit uxorem, cui pater servam Balam dederat. Tandemque potitus optatis nuptiis amorem sequentis priori praetulit, serviens apud eum septem annis aliis. Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam eius, sorore sterili permanente. Quae conceptum genuit filium, vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium, et ait: Quoniam audivit Dominus haberi me contemptui, dedit etiam istum mihi; vocavitque nomen eius Simeon. Concepit tertio et genuit alium, dixitque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quod pepererim illi tres filios; et idcirco appellavit nomen eius Levi. Quarto concepit et peperit filium, et ait: Modo confitebor Domino. Et ob hoc vocavit eum Iudam. Cessavitque parere.

XXX Cernens autem Rachel quod infecunda esset, invidit sorori et ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar. Cui iratus respondit Iacob: Num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui? At illa: Habeo, inquit, famulam Balam; ingredere ad eam, ut pariat super genua mea, et habeam ex ea filios. Deditque illi Balam in coniugium. Quae ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitque Rachel: Iudicavit mihi Dominus et exaudivit vocem meam, dans mihi filium. Et idcirco appellavit nomen illius Dan. Rursumque Bala concipiens peperit alterum, pro quo ait Rachel: Comparavit me Deus cum sorore mea, et invalui; vocavitque eum Neptalim. Sentiens Lia quod parere desisset, Zelfam ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente filium, dixit: Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque Zelfa alterum. Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine mea; beatam quippe me dicent mulieres. Propterea appellavit eum Aser. Egressus autem Ruben tempore messis triticeae in agrum, repperit mandragoras, quas matri Liae detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit: Parumne tibi videtur quod praeripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperam Iacob de agro egressa est Lia in occursum eius, et: Ad me, inquit, intrabis, quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa. Et exaudivit Deus preces eius, concepitque et peperit filium quintum, et ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo; appellavitque nomen eius Isachar. Rursum Lia concipiens peperit sextum filium, et ait: Ditavit me Deus dote bona; etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appellavit nomen eius Zabulon. Post quem peperit filiam nomine Dinam. Recordatus quoque est Dominus Rachelis, et exaudivit eam et aperuit vulvam eius. Quae concepit et peperit filium dicens: Abstulit Dominus opprobrium meum. Et vocavit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. Nato autem Ioseph dixit Iacob socero suo: Dimitte me, ut revertar in patriam et ad terram meam. Da mihi uxores et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam; tu nosti servitutem qua servivi tibi. Et ait ei Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo; experimento didici quod benedixerit mihi Deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. At ille respondit: Tu nosti quomodo servierim tibi, et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te, et nunc dives effectus es; benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam etiam domui meae. Dixitque Laban: Quid dabo tibi? At ille ait: Nihil volo; sed si feceris quod postulo, iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges tuos, et separa cunctas oves varias et sparso vellere, et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit, tam in ovibus quam in capris, erit merces mea. Respondebitque mihi cras iustitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te; et omnia quae non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam in capris, furti me arguent. Dixit Laban: Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illo capras et oves et hircos et arietes varios et maculosos; cunctum autem gregem unicolorem, id est albi et nigri velleris, tradidit in manibus filiorum suorum. Et posuit spatium itineris trium dierum inter se et generum, qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo Iacob virgas populeas virides et amygdalinas et platanis, ex parte decorticavit eas, detractisque corticibus in his quae spoliata fuerant candor apparuit. Illa vero quae integra erant viri

dia permanserunt atque in hunc modum color effectus est varius. Posuitque eas in canalibus ubi effundebatur aqua ut cum venissent oves ad bibendum ante oculos haberent virgas et in aspectu earum conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas et parerent maculosa et varia et diverso colore respersa. Divisitque gregem Iacob et posuit virgas ante oculos arietum. Erant autem alba quaeque et nigra Laban, cetera vero Iacob separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore ascendebantur oves ponebat Iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et ovium ut in earum contemplatione conciperent. Quando vero serotina admissura erat et conceptus extremus non ponebat eas. Factaque sunt ea quae erant serotina Laban et quae primi temporis Iacob. Ditatusque est homo ultra modum et habuit greges multos ancillas et servos camelos et asinos.

CXXXI

Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Iacob omnia quae fuerunt patris nostri et de illius facultate ditatus factus est inclitus, animadvertit quoque faciem Laban quod non esset erga se sicut heri et nudiustertius, maxime dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum et ad generationem tuam, eroque tecum. Misit et vocavit Rachel et Liam in agrum ubi pascebat greges, dixitque eis: Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudiustertius. Deus autem patris mei fuit mecum, et ipsae nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam decem vicibus, et tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. Si quando dixit: Variae erunt mercedes tuae, pariebant omnes oves varios fetus; quando vero e contrario ait: Alba quaeque accipies pro mercede, omnes greges alba pepererunt. Tulitque Deus substantiam patris vestri et dedit mihi. Postquam enim conceperant oves tempus advenerat, levavi oculos meos et vidi in somnis ascendentes mares super feminas varios et maculosos et diversorum colorum. Dixitque angelus Dei ad me in somnis: Iacob. Et ego respondi: Adsum. Qui ait: Leva oculos tuos et vide universos masculos ascendentes super feminas varios respersos atque maculosos. Vidi enim omnia quae fecit tibi Laban. Ego sum Deus Bethel ubi unxisti lapidem et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac revertens in terram nativitatis tuae. Responderuntque Rachel et Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri? Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit comeditque pretium nostrum? Sed Deus tulit opes patris nostri et nobis eas tradidit ac filiis nostris. Unde omnia quae praecepit tibi Deus fac. Surrexit itaque Iacob et impositis liberis ac coniugibus suis super camelos abiit. Tulitque omnem substantiam suam et greges et quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. Eo tempore Laban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia quae iuris sui erant, et amne transmisso pergeret contra montem Galaath, nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem et comprehendit eum in monte Galaath. Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Cave ne quidquam aspere loquaris contra Iacob. Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum; cumque ille consecutus eum fuisset cum fratribus suis in eodem monte Galaath fixit tentorium, et dixit ad Iacob: Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio? Cur ignorante me fugere voluisti nec indicare mihi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et citharis? Non es passus ut oscularer filios meos et filias. Stulte operatus es. Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum, sed Deus patris vestri heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Iacob quidquam durius. Esto, ad tuos ire cupiebas et desiderio erat tibi domus patris tui; cur furatus es deos meos? Respondit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis, apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scrutare; quidquid tuorum apud me inveneris aufer. Haec dicens ignorabat quod Rachel furata esset idola. Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob et Liae et utriusque famulae non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis, illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nihil invenienti ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo, quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo quaerentis est. Tumensque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia domus tuae? Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis, et iudicent inter me et te. Idcirco viginti annos fui tecum? Oves tuae et caprae steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi; ego omne damnum reddebam; quidquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque aestu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quattuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Nisi Deus patris mei Abraham et timor Isaac affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus et arguit te heri. Respondit ei Laban: Filiae meae et filii et greges tui et omnia quae cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo, ineamus foedus, ut sit in testimonium inter me et te. Tulit itaque Iacob lapidem et erexit illum in titulum, dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum comederuntque super eum. Quem vocavit Laban tumulum testis, et Iacob acervum testimonii, uterque iuxta proprietatem linguae suae. Dixitque Laban: Tumulus iste testis erit inter me et te hodie. Et idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est tumulus testis. Intueatur Dominus et iudicet inter nos quando recesserimus

a nobis. Si afflixeris filias meas et si introduxeris uxores
alias super eas, nullus sermonis nostri testis est absque
deo qui presens respicit. Dixitque rursus iacob. En tumu
lus hic et lapis quem erexi inter me et te testis
erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium
omnium. Si autem ego non transiero illum pergens ad te
aut tu preterieris malum michi cogitans deus ab
raham et deus nachor iudicet inter nos deus pa
tris eorum. Iuravit iacob per timorem patris sui ys
aac. Immolatisque victimis in montem vocavit
fratres suos ut ederent panem. Qui cum come
dissent manserunt ibi. Laban vero de nocte con
surgens osculatus est filios ac filias suas et bene
XXXII dixit illis reversus in locum suum. Iacob quoque ab
iit itinere quo ceperat. Fueruntque ei obviam ang
eli dei quos cum vidisset ait. Castra dei sunt hec. E
t appellavit nomen loci illius manaim id est castra.
Misit autem et nuncios ante se ad esau fratrem suum
in terra seir, in regionem edom, precepitque eis dicens.
Sic loquimini domino meo esau. Hec dicit frater
tuus iacob. Apud laban peregrinatus sum et fui usque
in presentem diem. Habeo oves, boves et asinos et
servos atque ancillas mittoque nunc legationem ad
dominum meum ut inveniam gratiam in conspectu tuo.
Reversique sunt nuncii ad iacob dicentes. Venimus
ad esau fratrem tuum et ecce properat in occursum
tibi cum quadringentis viris. Timuit iacob valde
et perterritus divisit populum qui secum erat. Greges
quoque et oves et boves, camelosque in duas tur
dicens mas. Si venerit esau ad unam turmam et percusser
it eam alia turma que reliqua est salvabitur. D
ixitque iacob. Deus patris mei abraam et deus pat
ris mei ysaac domine qui dixisti michi revertere in
terram tuam et in locum nativitatis tue et benefaci
am tibi minor sum cunctis miserationibus tuis.
Et veritate tua quam explesti servo tuo. In baculo meo
transivi iordanem istum et nunc cum duabus
turmis regredior. Erue me de manu fratris mei de
manu esau quia valde eum timeo ne forte ve
niens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod
bene michi faceres et dilatares semen meum
sicut arenam maris que pre multitudine numerari
non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa,
separavit de his que habebat munera esau fratri
suo capras ducentas, hircos .xx. oves .cc. arietes
viginti, camelos fetas cum pullis suis triginta, v
accas .xl. et tauros .xx. asinas .xx. et pullos ea
rum decem. Et misit per manus servorum suorum singulos
greges seorsum dixitque pueris suis. Antecedite
me et sit spatium inter gregem et gregem. Et
precepit priori dicens. Si obvium habueris esau
fratrem meum et interrogaverit te cuius es aut quo vadis
aut cuius sunt ista que sequeris respondebis.
Servi tui iacob munera misit domino meo esau
et ipse quoque post nos venit. Similiter mandata
dedit secundo ac tertio et cunctis qui sequebantur gre
ges dicens. Hiisdem verbis loquimini ad esau
cum inveneritis eum et addetis. Ipse quoque famu
lus tuus iacob iter nostrum insequitur. Dixit enim. Pl
acabo eum muneribus que precedunt et post vi
debo forsitan propiciabitur michi. Precesserunt itaque
munera ante eum, ipse vero mansit in castris.
Cumque mane surrexisset tulit duas uxores suas
et totidem famulas cum undecim filiis et tran
sivit vadum iaboc. Transductisque omnibus que ad
se pertinebant remansit solus. Et ecce vir lucta
batur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum
superare non posset tetigit nervum femoris eius
et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte
me iam enim ascendit aurora. Respondit. Non
dimittam te nisi benedixeris michi. Ait ergo. Quod no
men est tibi? Respondit. Iacob. At ille ait. Nequa
quam inquid appellabitur iacob nomen tuum sed
israel quia si contra deum fortis fuisti quanto mag
is contra homines prevalebis. Interrogavit eum ia
cob. Dic michi quo appellaris nomine? Respond
it. Cur queris nomen meum? Et benedixit ei in eodem
loco. Vocavitque iacob nomen loci illius phanuel di
cens. Vidi dominum facie ad faciem et salva facta est anima
mea. Ortusque est ei statim sol postquam transgressus
est phanuel. Ipse vero claudicabat pede. Quam
ob causam non comedunt filii israel nervum qui em
arcuit in femore iacob usque in presentem diem eo
quod tetigit nervum femoris eius et obstupuerit.
Elevans ergo iacob oculos suos vidit venientem XXXIII
esau et cum eo quadringentos viros. Divisitque fi
lios lie et rachel ambarumque famularum et posuit
utramque ancillam et liberos earum in principio
liam vero et filios eius in secundo loco. Rachel autem
et ioseph novissimos. Et ipse progrediens adora
vit pronus in terram septies donec appropinquaret frater
eius. Currens itaque esau obviam fratri suo ample
xatus est eum, stringensque collum et osculans flevit.
Levatisque oculis vidit mulieres et parvulos ear
um et ait. Quid sibi volunt isti et si ad te pertinent?
Respondit. Parvuli sunt quos donavit michi
deus servo tuo. Et appropinquantes ancille
et filii earum incurvati sunt. Accessitque lia cum
liberis suis. Et cum similiter adorassent, extremi
ioseph et rachel adoraverunt. Ait esau. Que n
am sunt inquid iste turme quas obviam habui?
Respondit. Ut invenirem gratiam coram domino
meo. At ille ait. Habeo plurima frater mi, sint tua
tibi. Dixitque iacob. Noli ita obsecro sed si inveni gr
atiam in oculis tuis accipe munusculum de m
anibus meis. Sic enim vidi faciem tuam quasi vide
rim vultum dei. Esto michi propicius et suscipe b
enedictionem quam attuli tibi et quam donavit
michi deus tribuens omnia. Vix fratre compellente
suscipiens ait. Gradiamur simul eroque socius iti
neris tui. Dixitque iacob. Nosti domine mi quod parvul
os habeam teneros et oves ac boves fetas me
cum, quas si plus in ambulando fecero labora
re morientur una die cuncti greges. Precedat do
minus meus ante servum suum et ego sequar
paulatim vestigia eius sicut videro posse parv
ulos meos donec veniam ad dominum meum in seir.
Respondit esau. Oro te ut de populo qui mecum est
saltem socii remaneant vie tue. Non est inquid ne
cesse; hoc uno indigeo ut inveniam gratiam in
conspectu tuo domine mi. Reversus est itaque illo di
e esau itinere quo venerat in seir et iacob venit in
socoth ubi edificata domo et fixis tentoriis ap
pellavit nomen loci illius socoth id est tabernacula.
Transivitque in salem urbem sichimorum que est
in terra chanaan, postquam reversus est de mesopo
tamia syrie et habitavit iuxta oppidum. Emitque
partem agri in qua fixerat tabernacula a filiis

emor patris sichem centum agnis. Et erecto ibi altari invocavit super illud fortissimum deum israel.

XXXIIII Egressa est autem dina filia lie ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sichem filius emor evei adamavit princeps terre illius et rapuit et dormivit cum illa vi opprimens virginem. et conglutinata est anima eius cum ea tristemque blanditiis delinivit et pergens ad emor patrem suum accipe mihi inquit puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob, ecce filii eius veniebant de agro. auditoque quod acciderat irati sunt valde eo quod fedam rem esset operatus in israel et violata filia iacob rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque emor ad eos. Sichem filii mei adhesit anima filie vestre date eam illi uxorem et iungamus vicissim connubia. Filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est exercete negotiamini et possidete eam. Sed et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram vobis et quecumque statueritis dabo. Augete dotem et munera postulate libens tribuam quod petieritis tantum date mihi puellam hanc uxorem. Responderunt filii iacob sichem et patri eius in dolo sevientes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis nec dare sororem nostram homini incircumciso quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari si esse volueritis similes nostri ut circumcidatur in vobis omne masculini sexus. tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras et habitabimus vobiscum et erimus unus populus. Si autem circumcidi nolueritis tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sichem filio eius. nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret. amabat enim puellam valde et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt populo. Viri isti pacifici sunt et volunt habitare nobiscum. negotientur in terra et exerceant eam que spatiosa et lata cultoribus indiget. filias eorum accipiemus uxores et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes et substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. Tantum in hoc adquiescamus et habitantes simul unum efficiemus populum. Assenserunt omnes circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tertio quando gravissimus vulnerum dolor est arreptis duo filii iacob simeon et levi fratres dine gladiis ingressi sunt urbem confidenter interfectisque omnibus masculis emor et sichem pariter necaverunt tollentes dinam de domo sichem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii iacob et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. Oves eorum et armenta et asinos cunctaque vastantes que in domibus et in agris erant parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivos. Quibus patratis audacter iacob dixit ad simeon et levi. Turbastis me et odiosum fecistis me chananeis et ferezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus illi congregati percutient me et delebor ego et domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra?

XXXV Interea locutus est deus ad iacob. Surge et ascende bethel et habita ibi facque altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua ait. Abicite deos alienos qui in medio vestri sunt et mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite et ascendamus in bethel ut faciamus ibi altare deo qui exaudivit me in die tribulationis mee et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit ea subter terebinthum que est post urbem sichem. Cumque profecti essent terror dei invasit omnes per circuitum civitates et non sunt ausi persequi fugientes. Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan cognomento bethel ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare et appellavit nomen loci domus dei. Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est delbora nutrix rebecce et sepulta est ad radices bethel subter quercum vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem iterum deus iacob postquam reversus est de mesopotamia syrie benedixitque ei dicens. Non vocaberis ultra iacob sed israel erit nomen tuum. Et appellavit eum israel. dixitque ei. Ego deus omnipotens cresce et multiplicare. Gentes et populi nationum erunt ex te. reges de lumbis tuis egredientur. Terramque quam dedi abraham et isaac dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus ei fuerat deus libans super eum libamina et effundens oleum vocansque nomen loci illius bethel. Egressus autem inde venit verno tempore ad terram que ducit eufratam in qua cum parturiret rachel ob difficultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei obstetrix. Noli timere quia et hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore et imminente iam morte vocavit nomen filii sui benoni id est filius doloris mei. Pater vero appellavit eum beniamin id est filius dextere. Mortua est ergo rachel et sepulta est in via que ducit eufratam hec est bethlem. Erexitque iacob titulum super sepulchrum eius. hic est titulus monumenti rachel usque in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione abiit ruben et dormivit cum balla concubina patris sui quod illum minime latuit. Erant autem filii iacob duodecim. Filii lie primogenitus ruben et simeon et levi et iudas et isachar et zabulon. Filii rachel ioseph et beniamin. Filii balle ancille rachelis dan et nepthalim. Filii zelphe ancille lie gad et aser. hi filii iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit etiam ad isaac patrem suum in mambre civitatem arbee hec est hebron in qua peregrinatus est abraham et isaac. Et completi sunt dies isaac centum octoginta annorum. Consumptusque etate mortuus est et appositus est populo suo senex et plenus dierum et sepelierunt eum esau et iacob filii sui.

XXXVI Hee sunt autem generationes esau. ipse est

edom. Esau accepit uxores de filiabus chanaan. Ada filiam elom ethei et oolibama filiam ane filie sebeon evei. Bethsamath quoque filiam ismahel sororem nabaioth. Peperit autem ada elifaz. Basemath genuit rahuel. Oolibama genuit ieus et ielom et core. Hii filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau uxores suas et filios et filias et omnem animam domus sue et substantiam et pecora et cuncta que habere poterat in terra chanaan et abiit in alteram regionem recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde et simul habitare non poterant nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine gregum. Habitavitque esau in monte seir, ipse est edom. Hee sunt generationes esau patris edom in monte seir, et hec nomina filiorum eius. Elifaz filius ade uxoris esau, rahuel filius basemath uxoris eius. Fueruntque filii elifaz: theman, omar, sepho et gatham et cenez et chore. Erat autem thamna concubina elifaz filii esau, que peperit ei amalech. Hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem rahuel: naath et zara, semma et meza. Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque erant filii oolibama filie ane filie sebeon uxoris esau, quos genuit ei: ieus et ielon et chore. Hii duces filiorum esau, filii elifaz primogeniti esau: dux theman, dux omar, dux sepho, dux cenez, dux chore, dux gatham, dux amalech. Hii filii elifaz in terra edom, et hii filii ade. Hii quoque filii rahuel filii esau: dux naath, dux zara, dux semma, dux meza. Hii duces rahuel in terra edom. Isti filii basemath uxoris esau. Hii autem filii oolibama uxoris esau: dux ieus, dux ielon, dux chore. Hii duces oolibama filie ane uxoris esau. Isti sunt filii esau et hii duces eorum, ipse est edom. Isti sunt filii seir horrei habitatores terre: lothan et sobal et sebeon et ana et dison et eser et disan. Hii duces horrei filii seir in terra edom. Facti sunt autem filii lothan: horri et theman. Erat autem soror lothan thamna. Et isti filii sobal: alvam et manaath et ebal et sephi et onam. Et hii filii sebeon: achaia et ana. Iste est ana qui invenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinos sebeon patris sui. Habuitque filium disan et filiam oolibama. Et isti filii disan: amdan et esban et ietran et charan. Hii quoque filii eser: balaam et zavan et acham. Habuit autem filios disan: hus et aram. Isti duces horreorum: dux lothan, dux sobal, dux sebeon, dux ana, dux dison, dux eser, dux disan. Isti duces horreorum qui imperaverunt in terra seir. Reges autem qui regnaverunt in terra edom antequam haberent regem filii israhel fuerunt hii: Bale filius beor, nomenque urbis eius denaba. Mortuus est autem bale et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque mortuus esset iobab, regnavit pro eo husam de terra themanorum. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo adad filius badad qui percussit madian in regione moab, et nomen urbis eius avith. Cumque mortuus esset adad, regnavit pro eo semla de masreca. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo saul de fluvio rooboth. Cumque et hic obisset, successit in regnum balaanan filius achobor. Iste quoque mortuo regnavit pro eo [illegible] nomenque urbis eius phau, et appellabatur uxor eius meetabel filia [illegible] filie [illegible]. Hec ergo nomina esau

in cognationibus et locis et vocabulis suis. Dux thamna. Dux alvam. Dux ietheth. Dux oolibama. Dux ela. Dux finon. Dux cenez. Dux theman. Dux mabsar. Dux magdiel. Dux iram. Hii duces edom habitantes in terra imperii sui, ipse est esau pater idumeorum. Habitavit autem iacob in terra chanaan in qua peregrinatus est pater suus. Et hee sunt generationes eius.

C XXXVII

Ioseph cum sedecim esset annorum pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer, et erat cum filiis bale et zelfe uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. Israhel autem diligebat ioseph super omnes filios suos eo quod in senectute genuisset eum, fecitque ei tunicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus, que causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi. Putabam ligare nos manipulos in agro et quasi consurgere manipulum meum et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt autem fratres eius: Numquid rex noster eris aut subiciemur dicioni tue? Hec causa somniorum atque sermonum invidie et odii fomitem ministravit. Aliud quoque vidit somnium quod narrans fratribus ait: Vidi per somnium quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me. Quod cum patri suo et fratribus retulisset, increpavit eum pater et dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? Num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? Invidebant igitur ei fratres sui, pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in sichem, dixit ad eum israhel: Fratres tui pascunt oves in sichimis; veni, mittam te ad eos. Quo respondente: Presto sum, ait: Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora, et renuntia michi quid agatur. Missus de valle ebron venit in sichem, invenitque eum vir errantem in agro et interrogavit quid quereret. At ille respondit: Fratres meos quero; indica michi ubi pascant greges. Dixitque ei vir: Recesserunt de loco isto; audivi autem eos dicentes: Eamus in dothaim. Perrexit ergo ioseph post fratres suos et invenit eos in dothaim. Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos cogitaverunt illum occidere, et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit. Venite, occidamus eum et mittamus in cisternam veterem, dicemusque: Fera pessima devoravit eum. Et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens autem hoc ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat: Non interficiatis animam eius nec effundatis sanguinem, sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine, manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari et polimita, miseruntque in cisternam veterem que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem, viderunt ismahelitas venire de galaad et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in egyptum

Dixit ergo iudas fratribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius. melius est ut venundetur ismahelitis et manus nostre non polluantur. frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus eius et pretereuntibus ismahelitis negociatoribus extrahentes eum de cisterna vendiderunt ismahelitis viginti argenteis. Qui duxerunt eum in egyptum. Reversusque ruben ad cisternam non invenit puerum et scissis vestibus pergens ad fratres ait. Puer non comparet et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine edi quem occiderant et tinxerunt mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus. vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum cognovisset pater ait. Tunica filii mei est. fera pessima comedit eum bestia devoravit ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio lugens filium multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris noluit consolationem accipere. et ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu madianei

XXXVIII vendiderunt ioseph in egypto phutifar eunucho pharaonis magistro militum. Eo

tempore descendens iudas a fratribus suis divertit ad virum odollamitem nomine hiram. Viditque ibi filiam hominis chananei vocabulo sue et uxore accepta ingressus est ad eam. Que concepit et peperit filium et vocavit nomen eius her. Rursumque concepto fetu natum filium nominavit onan. Tertium quoque peperit quem appellavit sela quo nato parere ultra cessavit. Dedit autem iudas uxorem primogenito suo her nomine thamar. Fuitque her primogenitus iude nequam in conspectu domini et ab eo occisus est. Dixit ergo iudas ad onan filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi ut suscites semen fratri tuo. Ille autem sciens non sibi nasci filios introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum dominus quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit iudas thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui donec crescat sela filius meus. timebat enim ne et ipse moreretur sicut et fratres eius. Que abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis diebus mortua est sue uxor iude. Qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum ipse et hiras opilio gregis odollamites in thamnas. Nuntiatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oves. Que depositis viduitatis vestibus adsumpsit theristrum et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit thamnam eo quod crevisset sela et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas suspicatus est esse meretricem. operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? Dixit. Mittam tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente. Patiar quod vis si dederis mihi arrabonem donec mittas quod polliceris. ait iudas. Quid vis tibi pro arrabone dari? Respondit. Anulum tuum et armillam et baculum quem in manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. et surgens abiit. Depositoque habitu quem adsumpserat induta est viduitatis vestibus. Misit autem iudas hedum per pastorem suum odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier que sedebat in bivio? Respondentibus cunctis non fuit in loco isto meretrix. reversus est ad iudam et dixit ei. Non inveni eam set et homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi sedisse scortum. Ait iudas. Habeat sibi. certe mendacii nos arguere non potest. ego misi hedum quem promiseram et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt iude dicentes. Fornicata est thamar nurus tua et videtur uterus illius intumescere. Dixit iudas. Producite eam ut comburatur. Que cum duceretur ad penam misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est quia non tradidi eam sela filio meo. At tamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero. Atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum in quo obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier. Quare divisa est propter te maceria? Et ob hanc causam vocavit nomen eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum

quem appellavit zara. Igitur ioseph ductus est in egyptum. et emit eum phutiphar XXXIX

eunuchus pharaonis princeps exercitus vir egyptius de manu ismahelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo et erat vir in cunctis prospere agens. habitabatque in domo domini sui qui optime noverat dominum esse cum eo et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa que ei tradita fuerant. Benedixitque dominus domui egyptii propter ioseph et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iecit domina oculos suos in ioseph et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nefario dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua nec quicquam est quod non in mea sit potestate vel non tradiderit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adolescenti et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret ioseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret et illa adprehensa lacinia vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam vocavit homines domus sue et dixit ad eos. En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. cumque ego succlamassem

audisset vocem meam reliquit pallium quod tene-
bat et fugit foras. In argumentum ergo fidei reten-
tum pallium ostendit marito revertenti domum
et ait. Ingressus est ad me servus hebreus quem
adduxisti ut illuderet michi. Cumque vidisset me
clamare reliquit pallium et fugit foras. His au-
ditis dominus et nimium credulus verbis coniu-
gis iratus est valde. Tradiditque ioseph in carcerem
ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clau-
sus. Fuit autem dominus cum ioseph et misertus
illius dedit ei gratiam in conspectu principis car-
ceris qui tradidit in manu illius universos vinc-
tos qui in custodia tenebantur et quicquid fiebat
sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis ei creditis
dominus enim erat cum illo et omnia opera eius
XL dirigebat. His itaque gestis accidit ut peccarent
duo eunuchi pincerna regis egypti et pistor domino
suo. Iratusque contra eos pharao nam alter pincer-
nis preerat alter pistoribus misit eos in carce-
rem principis militum in quo erat vinctus et
ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph qui
et ministrabat eis. Aliquantulum temporis flu-
xerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque am-
bo sompnium nocte una iuxta interpretationem con-
gruam sibi. Ad quos cum introisset ioseph ma-
ne et vidisset eos tristes sciscitatus est dicens.
Cur tristior est hodie facies vestra solito. Qui respon-
derunt. Sompnium vidimus et non est qui interpre-
tetur nobis. Dixitque ad eos ioseph. Numquid non
dei est interpretatio? Referte michi quid videri-
tis. Narravit prior prepositus pincernarum sompnium.
Videbam coram me vitem in qua erant tres pro-
pagines crescere paulatim in gemmas et post flo-
res uvas maturescere calicemque pharaonis in ma-
nu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem
quem tenebam et tradidi poculum pharaoni. Re-
spondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii.
Tres propagines tres adhuc dies sunt post quos
recordabitur pharao ministerii tui et restitu-
et te in gradum pristinum dabisque ei calicem
iuxta officium tuum sicut facere ante consue-
veras. Tantum memento mei cum bene tibi fuerit
et facias mecum misericordiam ut suggeras pharaoni et edu-
cat me de isto carcere quia furto sublatus sum
de terra hebreorum et hic innocens in lacum missus
sum. Videns pistor magister quod prudenter sompni-
um dissolvisset ait. Et ego vidi sompnium
quod haberem tria canistra farine super caput meum
et in uno canistro quod erat excelsius portare me o-
mnes cibos qui fiunt arte pistoria avesque co-
medere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpre-
tatio sompnii. Tria canistra tres adhuc dies sunt
post quos auferet pharao caput tuum ac suspen-
det te in cruce et lacerabunt volucres carn-
es tuas. Exinde dies tertius natalicius pharao-
nis erat. Qui faciens grande convivium pueris
suis recordatus est inter epulas magistri pincer-
narum et pistorum principis. Restituitque al-
terum in locum suum ut porrigeret regi po-
culum. Alterum suspendit in patibulum
ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen suc-
cedentibus prosperis prepositus pincernarum
XLI oblitus est interpretis sui. Post duos annos vidit
pharao sompnium. Putabat se stare super flu-
vium de quo ascendebant septem boves pulchre
et crasse nimis et pascebantur in locis palustri-
bus. Alie quoque septem emergebant de flumine
fede confecteque macie et pascebantur in ipsa
amnis ripa in locis virentibus devoraveruntque eas quarum
mira species et habitudo corporum erat. Ex-
pergefactus pharao rursum dormivit et vid-
it alterum sompnium. Septem spice pullula-
bant in culmo uno plene atque formose. Alie quo-
que totidem spice tenues et percusse uredine ori-
ebantur devorantes omnem priorum pulchritu-
dinem. Evigilans post quietem pharao et
facto mane pavore perterritus misit ad coniecto-
res egypti cunctosque sapientes et accersitis nar-
ravit sompnium nec erat qui interpretaretur. Tunc
demum reminiscens pincernarum magister
ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis
suis me et magistrum pistorum retrudi iussit
in carcerem principis militum ubi una nocte
uterque vidimus sompnium presagum futurorum.
Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum
famulus. Cui narrantes sompnia audivimus
quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim
redditus sum officio meo et ille suspensus est in
cruce. Protinus ad regis imperium eductum de
carcere ioseph totonderunt ac veste muta-
ta obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi sompnia nec est qui ed-
isserat que audivi te prudentissime conicere.
Respondit ioseph. Absque me deus respondebit
prospera pharaoni. Narravit ergo pharao quod vide-
rat. Putabam me stare super ripam fluminis
et septem boves de amne conscendere pulchras
nimis et obesis carnibus que in pastu paludis vi-
recta carpebant. Et ecce has sequebantur alie
septem boves in tantum deformes et macilen-
te ut numquam tales in terra egypti viderim. Que
devoratis et consumptis prioribus nullum satu-
ritatis dedere vestigium sed simili macie et squa-
lore torpebant. Evigilans rursus sopore depressus
vidi sompnium. Septem spice pullulabant in cul-
mo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque sep-
tem tenues et percusse uredine oriebantur e stipu-
la que priorum pulchritudinem devorarunt. Narravi
coniectoribus sompnium et nemo est qui edisserat.
Respondit ioseph. Sompnium regis unum est.
Que facturus est deus ostendit pharaoni. Septem
boves pulchre et septem spice plene septem u-
bertatis anni sunt eandemque vim sompnii compre-
hendunt. Septem quoque boves tenues atque ma-
cilente que ascenderunt post eas et septem spi-
ce tenues et vento urente percusse septem anni
sunt venture famis qui hoc ordine complebuntur.
Ecce septem anni venient fertilitatis magne in
universa terra egypti quos sequentur septem ali-
i anni tante sterilitatis ut oblivioni tradatur cuncta
retro habundantia. Consumptura est enim fames
omnem terram et ubertatis magnitudinem per-
ditura inopie magnitudo. Quod autem vidisti se-
cundo ad eandem rem pertinens sompnium firmi-
tatis indicium est eo quod fiat sermo dei et velocius
impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapi-
entem et industrium et preficiat eum terre egyp-
ti qui constituat prepositos per singulas regiones et
quintam partem fructuum per septem annos

fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea et omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur servetur[que] in urbibus et praeparetur futurae septem annorum fami quae pressura est Aegyptum et non consumetur terra inopia. Placuit Pharaoni consilium et cunctis ministris eius. Locutus[que] est ad eos: Num invenire poterimus talem virum qui spiritu Dei plenus sit? Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus omnia quae locutus es numquid sapientiorem et similem tui invenire potero? Tu eris super domum meam et ad tui oris imperium cunctus populus oboediet. Uno tantum regni solio te praecedam. Dixitque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce constitui te super universam terram Aegypti. Tulitque anulum de manu sua et dedit in manu eius. Vestivitque eum stola byssina et collo torquem auream circumposuit. Fecitque eum ascendere super currum suum secundum clamante praecone ut omnes coram eo genu flecterent et praepositum esse scirent universae terrae Aegypti. Dixit quoque rex ad Ioseph: Ego sum Pharao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra Aegypti. Vertitque nomen illius et vocavit eum lingua aegyptiaca Salvatorem mundi. Dedit[que] illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus itaque Ioseph ad terram Aegypti triginta autem erat annorum quando stetit in conspectu regis Pharaonis et circuivit omnes regiones Aegypti. Venitque fertilitas septem annorum et in manipulos redactae segetes congregatae sunt in horrea Aegypti. Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est. Tantaque fuit multitudo tritici ut arenae maris coaequaretur et copia mensuram excederet. Nati sunt autem Ioseph filii duo antequam veniret fames quos ei peperit Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Vocavitque nomen primogeniti Manasse dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum et domus patris mei. Nomen quoque secundi appellavit Effraim dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meae. Igitur transactis septem annis ubertatis qui fuerant in Aegypto coeperunt venire septem anni inopiae quos praedixerat Ioseph et in universo orbe fames praevaluit. In cuncta autem terra Aegypti erat panis. Qua esuriente clamavit populus ad Pharaonem alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Ioseph et quicquid ipse vobis dixerit facite. Crescebat autem cotidie fames in omni terra. Aperuitque Ioseph universa horrea et vendebat Aegyptiis nam et illos oppresserat fames. Omnesque provinciae veniebant in Aegyptum ut emerent escas et malum inopiae temperarent.

XLII Audiens autem Iacob quod alimenta venderentur in Aegypto dixit filiis suis: Quare neglegitis? Audivi quod triticum venundetur in Aegypto. Descendite et emite nobis necessaria ut possimus vivere et non consumamur inopia. Descendentes igitur fratres Ioseph decem ut emerent frumenta in Aegypto Beniamin domi retento a Iacob qui dixerat fratribus eius: Ne forte in itinere quicquam patiatur mali. Ingressi sunt terram Aegypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan et Ioseph princeps Aegypti atque ad illius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui et agnovisset eos quasi ad alienos durius loquebatur interrogans eos: Unde venistis? Qui responderunt: De terra Chanaan ut emamus victui necessaria. Et tamen fratres ipse cognoscens non est agnitus ab eis. Recordatusque somniorum quae aliquando viderat ait ad eos: Exploratores estis ut videatis infirmiora terrae venistis. Qui dixerunt: Non est ita domine. Sed servi tui venerunt ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus pacifici venimus nec quicquam famuli tui machinantur mali. Quibus respondit: Aliter est. Inmunita terrae huius considerare venistis. At illi dixerunt: Duodecim inquiunt servi tui fratres sumus filii viri unius in terra Chanaan. Minimus cum patre nostro est alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum. Exploratores estis. Iam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem Pharaonis non egrediemini hinc donec veniat frater vester minimus. Mittite ex vobis unum et adducat eum. Vos autem eritis in vinculis donec probentur quae dixistis utrum vera an falsa sint. Alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo eos custodiae tribus diebus. Die autem tertio eductis de carcere ait: Facite quod dixi et vivetis. Deum enim timeo. Si pacifici estis frater vester unus ligetur in carcere. Vos autem abite et ferte frumenta quae emistis in domos vestras et fratrem vestrum minimum ad me adducite ut possim vestros probare sermones et non moriamini. Fecerunt ut dixerat et locuti sunt invicem: Merito haec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum videntes angustiam animae illius cum deprecaretur nos et non audivimus. Idcirco venit super nos ista tribulatio. E quibus unus Ruben ait: Numquid non dixi vobis nolite peccare in puerum et non audistis me? En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod intellegeret Ioseph eo quod per interpretem loquebatur ad eos. Avertitque se parumper et flevit et reversus locutus est ad eos. Tollensque Symeon et ligans illis praesentibus iussit ministris ut implerent saccos eorum tritico et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis datis supra cibariis in via. Qui fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asinis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret iumento pabulum in diversorio contemplatus pecuniam in ore sacculi dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia. En habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus? Veneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan et narraverunt ei omnia quae accidissent sibi dicentes: Locutus est nobis dominus terrae dure et putavit nos exploratores provinciae. Cui respondimus: Pacifici sumus nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres uno patre geniti sumus. Unus non est super minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis. Fratrem vestrum unum dimittite apud me et cibaria domibus vestris necessaria sumite et abite. Fratremque vestrum minimum adducite ad me ut sciam quod non sitis exploratores et istum qui tenetur in vinculis recipere possitis ac deinceps emendi

que uultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent singuli repperierunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus dixit pater Iacob. Absque liberis me esse fecistis. Ioseph non est super. Symeon tenetur in uinculis. Beniamin auferetis. In me hec mala omnia acciderunt. Cui respondit Ruben. Duos filios meos interfice si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea et ego eum tibi restituam. At ille. Non descendet inquit filius meus uobiscum. Frater eius mortuus est. Ipse solus remansit. Si quid ei aduersi acciderit in terra ad quam pergitis deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII Interim fames omnem terram uehementer premebat. Consumptisque cibis quos ex Egypto detulerant dixit Iacob ad filios suos. Reuertimini et emite paruulum escarum. Respondit Iudas. Denuntiauit nobis uir ille sub testificatione iurisiurandi dicens. Non uidebitis faciem meam nisi fratrem uestrum minimum adduxeritis uobiscum. Si ergo uis mittere eum nobiscum pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Si autem non uis non ibimus. Vir enim ut sepe diximus denuntiauit nobis dicens. Non uidebitis faciem meam absque fratre uestro minimo. Dixit eis Israel. In meam hoc fecistis miseriam ut indicaretis ei et alium habere uos fratrem. At illi responderunt. Interrogauit nos homo per ordinem nostram progeniem si pater uiueret si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset. Adducite fratrem uestrum uobiscum. Iudas quoque dixit patri suo. Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus uiuere ne moriamur nos et paruuli nostri. Ego suscipio puerum. De manu mea require illum. Nisi reduxero et reddidero eum tibi ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio iam uice altera uenissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos. Si sic necesse est facite quod uultis. Sumite de optimis terre frugibus in uasis uestris et deferte uiro munera modicum resine et mellis et storacis et stactes et terebinti et amigdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte uobiscum et illam quam inuenistis in sacculis reportate ne forte errore factum sit. Sed et fratrem uestrum tollite et ite ad uirum. Deus autem omnipotens faciat eum uobis placabilem et remittat uobiscum fratrem uestrum quem tenet et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo uiri munera et pecuniam duplicem et Beniamin. Descenderuntque in Egyptum et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille uidisset et Beniamin simul precepit dispensatori domus sue dicens. Introduc uiros in domum et occide uictimas et instrue conuiuium quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat imperatum et introduxit uiros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus ut deuoluat in nos calumpniam et uiolenter subiciat seruituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis cum uenissemus ad diuersorium aperuimus saccos nostros et inuenimus pecuniam in ore saccorum quam nunc eodem pondere reportauimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus que necessaria sunt nobis. Non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax uobiscum nolite timere. Deus uester et deus patris uestri dedit uobis thesauros in sacculis uestris. Nam pecuniam quam dedistis michi probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Symeon. Et introductis domum attulit aquam et lauerunt pedes suos deditque pabula asinis eorum. Illi uero parabant munera donec ingrederetur Ioseph meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam obtuleruntque ei munera tenentes in manibus et adorauerunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogauit eos dicens. Saluusne est pater uester senex de quo dixeratis michi? Adhuc uiuit? Qui responderunt. Sospes est seruus tuus pater noster. Adhuc uiuit. Et incuruati adorauerunt eum. Attollens autem Ioseph oculos uidit Beniamin fratrem suum uterinum et ait. Iste est frater uester paruulus de quo dixeratis michi? Et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinauitque quia commota fuerant uiscera eius super fratre suo et erumpebant lacrime. Et introiens cubiculum fleuit. Rursumque lota facie egressus continuit se et ait. Ponite panes. Quibus appositis seorsum Ioseph et seorsum fratribus Egyptiis quoque qui uescebantur simul seorsum. Illicitum est enim Egyptiis comedere cum Hebreis et prophanum putant huiuscemodi conuiuium. Sederunt ergo coram eo primogenitus iuxta primogenita sua et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorque pars uenit Beniamin ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII Precepit autem Ioseph dispensatori domus sue dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant et processerant paululum. Tunc Ioseph accersito dispensatore domus. Surge inquit persequere uiros et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono? Ciphus quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur dominus noster ut serui tui tantum flagitii commiserint? Pecuniam quam inuenimus in summitate saccorum reportauimus ad te de terra Chanaan. Et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum uel argentum? Apud quemcumque inuentum fuerit seruorum tuorum quod queris moriatur et nos erimus serui domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta uestram sententiam. Apud quem fuerit inuentum ipse sit seruus meus. Vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terra sac

pater noster et

quos scrutatus incipiens
a maiore usque ad minimum invenit ciphum in
sacco beniamin. At illi scissis vestibus honeratisque
rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primusque
iudas cum fratribus suis ingressus est ad ioseph. necdum
enim de loco abierat omnesque ante eum in terram
pariter corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere
voluistis? an ignoratis quod non sit similis mei in a
uguriandi scientia? Cui iudas. Quid responde
bimus inquid domino meo vel quid loquemur.
aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniq
tatem servorum tuorum et omnes servi sumus domini mei
et nos et apud quem inventus est ciphus. Respon
dit ioseph. Absit a me ut sic agam. Qui furatus est
ciphum. ipse sit servus meus. vos autem abite liberi
ad patrem vestrum. Accedens propius iudas confidenter
ait. Oro domine mi loquatur servus tuus verbum in
auribus tuis et ne irascaris famulo tuo. Tu es enim
post pharaonem dominus meus. Interrogasti pri
us servos tuos. Habetis patrem aut fratrem et n
os respondimus tibi domino meo. Est nobis pater
senex et puer parvulus qui in senectute illius na
tus est cuius uterinus frater est mortuus et ipsum so
lum habet mater sua. Pater vero tenere diligit eum.
Dixisti servis tuis. Adducite eum ad me et pon
am oculos meos super illum. Suggessimus domino
meo. non potest puer relinquere patrem suum. Si
enim illum dimiserit morietur. Et dixisti servis
tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscum non
videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascen
dissemus ad famulum tuum patrem nostrum nar
ravimus ei omnia que locutus est dominus meus.
Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis parum
tritici. Cui diximus. Ire non possumus. si frater
noster minimus descenderit nobiscum et proficisce
mur simul. Alioquin illo absente non audemus
videre faciem viri. Ad que ille respondit. Vos scitis
quod duos genuerit michi uxor mea. Egressus
est unus et dixistis. bestia devoravit eum et h
uc usque non comparet. Si tuleritis et istum et al
iquid ei in via contigerit. deducetis canos meos
cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad ser
vum tuum patrem nostrum et puer defuerit cum
anima illius ex anima huius pendeat videritque eum
non esse nobiscum morietur et deducent famuli tui
canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus
tuus sim qui in meam hunc recepi fidem et spopondi
dicens. nisi reduxero eum peccati reus ero in p
atrem meum cunctis diebus. Manebo itaque servus tuus
pro puero in ministerium domini mei et puer ascen
dat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad
patrem absente puero ne calamitatis que op
C XLV pressura est patrem meum testis assistam. Non se
poterat ultra cohibere ioseph. multis coram
adstantibus. unde precepit ut egrederentur cunc
ti foras et nullus interesset alienus agnitioni mu
tue. Elevavitque vocem cum fletu quam audie
runt egypcii omnisque domus pharaonis et dixit fr
atribus suis. Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vi
vit? Nec poterant respondere fratres nimio timore
perterriti. Ad quos ille clementer ait. Accedite in
quid ad me. Et cum accessissent prope. Ego sum ait
ioseph frater vester quem vendidistis in egyptum. Nolite pa
vere nec vobis durum esse videatur quod vendidistis me

in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me d
eus ante vos in egyptum. Biennium est quod fames
esse cepit in terra et adhuc quinque anni restant quibus
nec arari poterit nec meti. Premisitque me deus ut
reservemini super terram et escas ad vivendum ha
bere possitis. non vestro consilio sed dei huc volunta
te missus sum qui fecit me quasi patrem pharao
nis et dominum universe domus eius ac principem in
omni terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem
meum et dicetis ei. Hec mandat filius tuus ios
eph. Deus me fecit dominum universe terre egypti des
cende ad me ne moreris et habitabis in terra gessen.
eritisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tu
orum. Oves tue et armenta tua et universa que po
ssides ibique te pascam. Adhuc enim quinque an
ni residui sunt famis ne et tu pereas et domus
tua et omnia que possides. En oculi vestri et oculi
fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur
ad vos. Nunciate patri meo universam gloriam m
eam et cuncta que vidistis in egypto. Festinate
et adducite eum ad me. Cumque amplexatus re
cidisset in collum fratris sui beniamin flevit. Illo quoque
flente similiter super collum eius osculatusque est
ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos.
Post que ausi sunt loqui ad eum auditumque est.
et celebri sermone vulgatum est in aula regis
venerunt fratres ioseph. et gavisus est pharao atque
omnis familia eius. Dixitque ad ioseph. ut impe
raret fratribus suis dicens. Onerantes iumenta ite in
terram chanaan et tollite inde patrem vestrum et cog
nationem et venite ad me et ego dabo vobis
omnia bona egypti ut comedatis medullam t
erre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra
egypti ad subvectionem parvulorum suorum et
coniugum. ac dicito. Tollite patrem vestrum et
properate quantocius venientes. Nec dimittatis q
uicquam de supellectili vestra quia omnes opes egypti
vestre erunt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum
fuerat quibus dedit ioseph plaustra secundum
pharaonis imperium et cibaria in itinere. Singulis
quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero de
dit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis.
Tantundem pecunie et vestium mittens
patri suo addens eis asinos decem qui subveher
ent ex omnibus divitiis egypti. et totidem asinas
triticum in itinere panesque portantes. Dimisit
ergo fratres suos et proficiscentibus ait. Ne irascamini
in via. Qui ascendentes ex egypto vener
unt in terram chanaan ad patrem suum iacob. et nu
nciaverunt ei dicentes. Ioseph vivit et ipse do
minatur omni terre egypti. Quo audito iacob quasi
de gravi sompno evigilans. tamen non credebat
eis. Illi contra referebant omnem ordinem rei. Cum
que vidisset plaustra et universa que miserat rever
tit spiritus eius et ait. Sufficit michi si adhuc filius
meus ioseph vivit. Vadam et videbo illum ante
quam moriar. Profectusque israel cum omnibus CXLVI
que habebat venit ad puteum iuramenti. Et
mactatis ibi victimis deo patris sui ysaac. Audi
vit eum per visionem noctis vocantem se et dicen
tem sibi. Iacob iacob. Cui respondit. Ecce adsum.
Ait illi deus. Ego sum fortissimus deus patris tui
noli timere descendere in egyptum quia in gen
tem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum

illuc et ego inde adducam te revertentem. Ioseph
quoque ponet manum suam super oculos tuos.
Surrexit iacob a puteo iuramenti. tuleruntque eum
filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris
que miserat pharao ad portandum senem et o-
mnia que possederat in terra chanaan. venitque
in egyptum cum omni semine suo filii eius et
nepotes et filie et cuncta simul progenies. Hec
sunt autem nomina filiorum israhel qui ingre-
ssi sunt in egyptum ipsi cum liberis suis. Primo-
genitus ruben. filii ruben. enoch et phallu et esrom
et carmi. filii symeon. gemuel et iamin et ahod et
iachim et saer et saul filius chananitidis. filii levi
gerson et chaath et merari. filii iuda er et onan
et sela et phares et zara. mortui sunt autem er et onan
in terra chanaan. natique sunt filii phares esrom et ham
ul. filii ysachar. thola et phua et iob et semron. filii
zabulon. sared et elon et iahelel. hii filii lie quos
genuit in mesopotamiam syrie cum dina filia
sua. omnes anime eius filiorum et filiarum triginta
et tres. filii gad. sephion et aggi. suni et esebon
heri et arodi et areli. filii aser iamne et iesua
et iesui et beria. sara quoque soror eorum. filii be-
ria heber et melchiel. hii filii zelphe quam dedit
laban lie filie sue et hos genuit iacob. xvi. animas.
filii rachel uxoris iacob. ioseph. et beniamin. na-
tique sunt ioseph filii in terra egypti. quos genu-
it ei asenech filia putiphare sacerdotis heliopole-
os manasses et effraym. filii beniamin bela et be-
chor et asbel. gera et naaman et echi et rosmophim
et ophim et ared. hii filii rachel quos genuit
iacob. omnes anime quatuordecim. filii dan. usim.
filii neptalim iasiel et guni et iesar et sallem.
hii filii balle quam dedit laban racheli filie sue
et hos genuit iacob omnes anime septem. Cuncte
anime que ingresse sunt cum iacob in egyptum
et egresse de femore illius absque uxoribus filiorum
lx.vi. filii autem ioseph qui nati sunt ei in terra
egypti anime due. Omnis anima domus iacob que
ingressa est egyptum fuerunt septuaginta. Misit
autem iudam ante se ad ioseph. ut nuntiaret
ei et ille occurreret in gessen. Quo cum pervenis-
set iuncto ioseph curru suo ascendit obviam pa-
tri suo ad eundem locum. videnSque eum irruit
super collum eius et inter amplexus flevit. Di-
xitque pater ad ioseph. Iam letus moriar quia
vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. Et
ille locutus est ad fratres et ad omnem domum patris
sui. Ascendam et nuntiabo pharaoni dicamque
ei. fratres mei et domus patris mei qui erant in terra
chanaan venerunt ad me et sunt viri pastores o-
vium curamque habent alendorum gregum. Pecora
sua et armenta et omnia que habere potuerunt
adduxerunt secum. Cumque vocaverit vos et di-
xerit quod est opus vestrum respondebitis. Viri pastores
sumus servi tui ab infantia nostra usque ad presens et
nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut habitare
possitis in terra gessen. quia detestantur egyptii omnes
XLVII pastores ovium. Ingressus ergo ioseph nun-
tiavit pharaoni dicens. Pater meus et fratres
oves eorum et armenta et cuncta que possident
venerunt de terra chanaan et ecce consistunt
in terra gessen. Extremos quoque fratrum suorum quinque
viros. statuit coram rege. Quos ille interrogavit

Quid habetis operis? Responderunt. Pastores ovium
sumus servi tui et nos et patres nostri. Ad peregrinan-
dum in terra tua venimus quoniam non est herba gregibus
servorum tuorum ingravescente fame in terra
chanaan petimusque ut esse nos iubeas servos tuos
in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pa-
ter tuus et fratres tui venerunt ad te. terra egypti in
conspectu tuo est in optimo loco fac habitare eos et
trade eis terram gessen. Quod si nosti esse in eis viros
industrios constitue illos magistros pecorum
meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum
ad regem et statuit eum coram eo. Qui benedicens
illi et interrogatus ab eo quot sunt dies annorum vite tue
Respondit. Dies peregrinationis vite mee centum
triginta annorum sunt parvi et mali et non per-
venerunt usque ad dies patrum meorum quibus pe-
regrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras.
Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem
in egypto in optimo terre solo ramesses ut preceperat
pharao. et alebat eos omnemque domum patris sui
prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis de-
erat et oppresserat fames terram maxime egypti
et chanaan. E quibus omnem pecuniam congregavit
pro venditione frumenti et intulit eam in erarium
regis. Cumque defecisset emptoribus pretium venit
cuncta egyptus ad ioseph dicens. Da nobis pan-
es. Quare morimur coram te deficiente pecu-
nia. Quibus ille respondit. Adducite pecora vestra et
dabo vobis pro eis cibos si pretium non habetis.
Que cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis
et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque eos il-
lo anno pro commutatione pecorum. Veneruntque
anno secundo et dixerunt ei. Non celabimus dominum nostrum
quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt
nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil
habemus. Cur ergo moriemur te vidente? Et nos
et terra nostra tui erimus. Eme nos in servitutem re-
giam et prebe semina ne pereunte cultore redigatur
terra in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem ter-
ram egypti vendentibus singulis possessiones
suas pre magnitudine famis subiecitque eam pha-
raoni et cunctos populos eius a novissimis terminis
egypti usque ad extremos fines eius preter terram
sacerdotum que a rege tradita fuerat eis quibus
et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur
et idcirco non sunt compulsi vendere possessio-
nes suas. Dixit ergo ioseph ad populos. En ut cer-
nitis et vos et terram vestram pharao possidet. Accipi-
te semina et serite agros ut fruges habere pos-
sitis. Quintam partem regi dabitis. quatuor reli-
quas permitto vobis in sementem et in cibos famil-
iis et liberis vestris. Qui responderunt. Salus nostra
in manu tua est respiciat nos tantum dominus noster
et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem
diem in universa terra egypti regibus quinta pars
solvitur. et factum est quasi in legem absque ter-
ra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit.
Habitavit ergo israhel in egypto in terra gessen et
possedit eam. Auctusque est et multiplicatus nimis.
Et vixit in ea decem et septem annis. Factique
sunt omnes dies vite illius centum quadraginta
septem annorum. Cumque appropinquare cerneret
mortis diem vocavit filium suum ioseph et dixit
ad eum. Si inveni gratiam in conspectu tuo pone

manum sub femore meo et facies michi misericordiam
et veritatem ut non sepelias me in Egypto sed
dormiam cum patribus meis et auferas me de ter-
ra hac condasque in sepulcro maiorum. Cui respon-
dit Ioseph. Ego faciam quod iussisti. Iura ergo in-
quit michi. Quo iurante adoravit Israel deum
CXLVIII conversus ad lectuli caput. His ita transactis nun-
ciatum est Ioseph quod egrotaret pater eius. Qui
assumptis duobus filiis suis Manasse et Effraim
ire perrexit. Dictumque est seni. Ecce filius tuus Ios-
eph venit ad te. Qui confortatus sedit in lec-
to. Et ingresso ad se ait. Deus omnipotens apparuit
michi in Luza que est in terra Chanaan benedixitque
michi et ait. Ego te augebo et multiplicabo et faci-
am in turmas populorum. Daboque tibi terram hanc et se-
mini tuo post te in possessionem sempiternam.
Duo igitur filii tui qui nati sunt tibi in terra Egyp-
ti antequam huc venirem ad te mei erunt Effr-
aim et Manasses. Sicut Ruben et Symeon reputab-
untur michi. Reliquos autem quos genueris
post eos tui erunt et nomine fratrum suorum vocabuntur
in possessionibus suis. Michi enim quando veniebam
de Mesopotamia mortua est Rachel in terra Chanaan
in ipso itinere. Eratque vernum tempus et ingre-
diebar Effratam et sepelivi eam iuxta viam E-
ffrate que alio nomine appellatur Bethleem. Vi-
dens autem filios eius dixit ad eum. Qui sunt isti?
Respondit. Filii mei sunt quos dedit michi deus in
loco hoc. Adduc inquit eos ad me ut benedicam
illis. Oculi enim Israel caligaverunt pre nimia se-
nectute et clare videre non poterat. Applicitosque
ad se osculatus est. Et circumplexus dixit ad fili-
um. Non sum fraudatus aspectu tuo. Insuper ost-
endit michi deus semen tuum. Cumque tulisset
eos Ioseph de gremio patris, adoravit pronus in
terram et posuit Effraim ad dexteram suam id est ad
sinistram Israel. Manassen vero in sinistra sua ad
dexteram scilicet patris. Applicuitque ambos ad eum.
Qui extendens manum dexteram posuit super ca-
put Effraim iunioris fratris. Sinistram autem
super caput Manasse qui maior natu erat commut-
ans manus. Benedixitque Iacob Ioseph filio su-
o et ait. Deus in cuius conspectu ambulaverunt
patres mei Abraham et Ysaac, deus qui pascit me ab
adolescentia mea usque in presentem diem, angelus qui
eruit me de cunctis malis benedicat pueris istis
et invocetur super eos nomen meum nomina quoque
patrum meorum Abraham et Ysaac, et crescant
in multitudinem super terram. Videns autem Ioseph
quod posuisset pater suus dexteram manum super ca-
put Effraim graviter accepit. Et apprehensam patris
manum levare conatus est de capite Effraim et
transferre super caput Manasse. Dixitque ad patrem.
Non ita convenit pater quia hic est primogenitus. Pone
dexteram tuam super caput eius. Qui renue-
ns ait. Scio fili mi, scio. Et iste quidem erit in po-
pulos et multiplicabitur. Sed frater eius iunior ma-
ior illo erit et semen illius crescet in gentes. Be-
nedixitque eis in ipso tempore dicens. In te benedicetur
Israel atque dicetur. Faciat tibi deus sicut Effraim et
Manassem. Constituitque Effraim ante Manasse.
Et ait ad Ioseph filium suum. En ego morior et
erit deus vobiscum reducetque vos ad terram patrum
vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos

quam tuli de manu Amorrei in gladio et arc-
u meo. Vocavit autem Iacob filios suos et ait CXLIX
eis. Congregamini ut annunciem que ventu-
ra sunt vobis diebus novissimis. Congregami-
ni et audite filii Iacob, audite Israel patrem v-
estrum. Ruben primogenitus meus, tu fortitu-
do mea et principium doloris mei. Prior in don-
is maior imperio. Effusus es sicut aqua, non cre-
scas quia ascendisti cubile patris tui et maculasti
stratum eius. Symeon et Levi fratres vasa iniqui-
tatis bellantia. In consilium eorum non veniat
anima mea et in cetu illorum non sit gloria mea, quia
in furore suo occiderunt virum et in voluntate
te sua suffoderunt murum. Maledictus furor
eorum quia pertinax, indignatio illorum quia dura. Divid-
am eos in Iacob et dispergam eos in Israel. Iuda te lauda-
bunt fratres tui, manus tua in cervicibus inimicorum
tuorum. Adorabunt te filii patris tui. Catulus leo-
nis Iuda, ad predam fili mi ascendisti. Requiescens
accubuisti ut leo et quasi leena quis suscita-
bit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda et
dux de femoribus eius donec veniat qui mitten-
dus est, et ipse erit expectatio gentium. Ligans ad
vineam pullum suum et ad vitem o fili mi a-
sinam suam. Lavabit in vino stolam suam
et sanguine uve pallium suum. Pulchriores
oculi eius vino et dentes lacte candidiores. Za-
bulon in litore maris habitabit et in statione
navium pertingens usque ad Sydonem. Ysachar
asinus fortis accubans inter terminos. Vidit requiem
quod esset bona et terram quod optima et supposuit h-
umerum suum ad portandum. Factusque est
tributis serviens. Dan iudicabit populum suum
sicut et alia tribus Israel. Fiat Dan coluber in via,
cerastes in semita, mordens ungulas equi ut ca-
dat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo
domine. Gad accinctus preliabitur ante eum et
ipse accingetur retrorsum. Aser, pinguis panis
eius et prebebit delicias regibus. Neptalim cer-
vus emissus et dans eloquia pulchritudinis. Filius
accrescens Ioseph, filius accrescens et decorus
aspectu. Filie discurrerunt super murum sed ex-
asperaverunt eum et iurgati sunt invideruntque
illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius et
dissoluta sunt vincula brachiorum eius et m-
anuum illius per manus potentis Iacob. Inde pa-
stor egressus est lapis Israel. Deus patris tui e-
rit adiutor tuus et omnipotens benedicet tibi. Bene-
dictionibus celi desuper, benedictionibus abissi iace-
ntis deorsum, benedictionibus uberum et vulve. Ben-
edictiones patris tui confortate sunt benedictionibus
patrum eius donec veniret desiderium collium
eternorum. Fiant in capite Ioseph et in vertice nazarei
inter fratres suos. Beniamin lupus rapax mane co-
medet predam et vespere dividet spolia. Omnes hi
in tribubus Israel duodecim. Hec locutus est pater suis
benedixitque singulis benedictionibus propriis. Et precepit
eis dicens. Ego congregor ad populum meum, sepelite
me cum patribus meis in spelunca duplici que est
in agro Effron Ethei contra Mambre in terra Chana-
an quam emit Abraham cum agro ab Effron Ethe-
o in possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum
et Saram uxorem eius, ibi sepultus est Ysaac
cum Rebecca coniuge sua, ibi et Lia condita iacet. Fini-

tisque mandatis quibus filios instruebat et collegit pedes suos super lectulum et obiit. Appositusque est ad populum suum.

L

Quod cernens Ioseph ruit super faciem patris, flens et deosculans eum. Precepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum egiptus septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad familiam farahonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus farahonis eo quod pater meus adiuraverit me dicens: En morior, in sepulcro meo quod fodi michi in terra chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque ei pharao: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis cunctique maiores natu terre egipti. Domus Ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis que dereliquerant in terra gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream athad que sita est trans iordanem. Ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. Quod cum vidissent habitatores terre chanaan dixerunt: Planctus magnus est iste egiptiis. Et idcirco appellaverunt nomen loci illius planctus egipti. Fecerunt ergo filii iacob sicut preceperat eis. Et portantes eum in terram chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici quam emerat abraham cum agro in possessionem sepulcri ab ephron etheo contra faciem mambre. Reversusque est Ioseph in egiptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes ne forte memor sit iniurie quam passus est et reddat nobis malum omne quod fecimus, mandaverunt ei dicentes: Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malitie quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui et proni in terram dixerunt: Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum et deus vertit illud in bonum ut exaltaret me sicut in presentiarum cernitis et salvos faceret multos populos. Nolite metuere. Ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in egipto cum omni domo patris sui. Vixitque centum decem annos et vidit effraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque machir filii manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam deus visitabit vos et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit abraham, ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto. Mortuus est expletis centum decem vite sue annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in egipto.

HEC SUNT NOMINA

filiorum israel qui ingressi sunt in egiptum cum iacob, singuli cum domibus suis introierunt: Ruben, symeon, levi, iuda, ysachar, zabulon et beniamin, dan et neptalim, gad et aser. Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de femore iacob septuaginta. Ioseph autem erat in egipto. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione sua, filii israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super egiptum qui ignorabat Ioseph. Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum israel multus et fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum ne forte multiplicetur et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris expugnatisque nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes tabernaculorum farahoni, phiton et ramesses. Quantoque opprimebant eos tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios israel egiptii et affligebant illudentes eis et insultantes eis. Atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex egipti obstetricibus ebreorum quarum una vocabatur sephora, altera phua, precipiens eis: Quando obstetricabitis hebreas et partus tempus advenerit, si masculus fuerit interficite eum, si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta preceptum regis egipti, sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis rex ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros servaretis? Que responderunt: Non sunt ebree sicut egiptie mulieres. Ipse enim obstetricandi habent scientiam et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum edificavit illis domos. Precepit autem farao omni populo suo dicens: Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumine proicite, quicquid feminei reservate.

II

Egressus est post hec vir de domo levi accepta uxore de stirpe sua. Que concepit et peperit filium. Et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis ut lavaretur in flumine et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione misit unam e famulis suis et allatam aperiens cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait: De infantibus hebreorum hic est. Cui soror pueri

Vis inquit ut vadam et vocem tibi hebream
mulierem que nutrire possit infantulum? R-
espondit. Vade. Perrexit puella et vocavit ma-
trem eius. Ad quam locuta filia pharaonis. Accipe
inquit puerum istum et nutri michi et ego ti-
bi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et nu-
trivit puerum adultumque tradidit filie farao-
nis. Quem illa adoptavit in locum filii. Voca-
vitque nomen eius moises dicens. Quia de aq-
ua tuli eum. In diebus illis postquam creverat
moises egressus ad fratres suos vidit afflictionem
eorum et virum egiptium percutientem quendam
de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset
huc atque illuc et nullum adesse vidisset percussum
egiptium abscondit sabulo. Et egressus die al-
tero conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque
ei qui faciebat iniuriam. Quare percutis proxim-
um tuum? Qui respondit. Quis te constituit prin-
cipem aut iudicem super nos? Num occidere me
tu vis. sicut occidisti heri egiptium? Timuit er-
go moises et ait. Quomodo palam factum est
verbum istud? Audivitque farao sermonem istum
et querebat occidere moisen. Qui fugiens de
conspectu eius moratus est in terra madian et s-
edit iuxta puteum. Erant sacerdoti madian se-
ptem filie que venerunt ad auriendas aquas.
Et impletis canalibus adaquare cupiebant greges
patris sui. Supervenerunt pastores et eiecerunt
eas. Surrexitque moises et defensis puellis ada-
quavit oves earum. Que cum revertissent ad r-
aguel patrem suum dixit ad eas. Cur velocius
venistis solito? Responderunt. Vir egiptius li-
beravit nos de manu pastorum insuper et haus-
it aquam nobiscum potumque dedit ovibus. At il-
le. Ubi est inquit? Quare dimisistis hominem.
Vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo
moises quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram
filiam eius uxorem. Que peperit filium quem
vocavit gersam dicens. Advena fui in terra alien-
a. Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dic-
ens. Deus enim patris mei adiutor meus et e-
ripuit me de manu faraonis. Post multum
temporis mortuus est rex egipti et ingemiscen-
tes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascendit-
que clamor eorum ad deum pro operibus et audivit
gemitum eorum. Ac recordatus est federis quod pepige-
rat cum abraam et ysaach et iacob. Et respexit do-
III minus filios israel et cognovit eos. Moyses
autem pascebat oves iethro cognati sui sacerdotis
madian. Cumque minasset gregem ad interiora
deserti venit ad montem dei oreb. Apparuitque
ei dominus in flamma ignis de medio rubi et
videbat quod rubus arderet et non combureretur.
Dixit ergo moises. Vadam et videbo visionem
hanc magnam quare non comburatur rubus.
Cernens ergo dominus quod pergeret ad videndum
vocavit eum de medio rubi et ait. Moises m-
oises. Qui respondit. Adsum. At ille. Ne ap-
propies inquid huc. Solve calciamentum de
pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est.
Et ait. Ego sum deus patris tui. deus abraam
et deus ysaach et deus iacob. Abscondit moises
faciem suam non enim audebat aspicere con-
tra deum. Cui ait dominus. Vidi afflictionem
populi mei in egipto et clamorem eius audivi p-
ropter duritiam eorum qui presunt operibus. Et sciens do-
lorem eius. descendi ut liberarem eum de man-
ibus egiptiorum et educerem de terra illa in terram
bonam et spatiosam in terram que fluit lacte et
melle ad loca chananei et ethei et amorrei. et
ferezei et evei. et iebusei. Clamor ergo filio-
rum israel venit ad me. vidique afflictionem
eorum qua ab egiptiis opprimuntur. Sed
veni mittam te ad faraonem ut educas po-
pulum meum filios israel de egipto. Dixit moy-
ses ad dominum. Quis ego sum ut vadam ad fara-
onem et educam filios israel de egipto? Qui
dixit ei. Ego ero tecum et hoc habebis signum
quod miserim te. Cum eduxeris populum meum de eg-
ipto immolabis deo super montem istum. Ait
moises ad deum. Ecce ego vadam ad filios is-
rahel et dicam eis. Deus patrum vestrorum mi-
sit me ad vos. Si dixerint michi quod est nomen eius
quid dicam eis? Dixit deus ad moisen. Ego s-
um qui sum. Ait. Sic dices filiis israhel. Qui est
misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad mo-
isen. Hec dices filiis israhel. Dominus deus p-
atrum vestrorum deus abraham et deus ysaach et
deus iacob. misit me ad vos. Hoc nomen mic-
hi est in eternum et hoc memoriale meum in g-
eneratione et generationem. Vade congrega
seniores israel et dices ad eos. Dominus deus pa-
trum vestrorum apparuit michi deus abraam et deus
ysaach et deus iacob. dicens. Visitans visitavi
vos et vidi omnia que acciderunt vobis in egipto
Et dixi ut educam vos de afflictione egipti in ter-
ram chananei et ethei. et amorrei. ferezei. et
evei. et iebusei. ad terram fluentem lacte et m-
elle. Et audient vocem tuam. Ingredierisque tu
et seniores israhel ad regem egipti et dices ad
eum. Dominus deus hebreorum vocavit nos. Ibimus
viam trium dierum per solitudinem ut immole-
mus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet
vos rex egipti ut eatis nisi per manum validam.
Extendam enim manum meam et percutiam
egiptum in cunctis mirabilibus meis que factu-
rus sum in medio eorum. Post hec dimittet vos.
Daboque gratiam populo huic coram egiptiis. et cum e-
grediemini non exibitis vacui. Sed postulabit mu-
lier a vicina sua et ab hospita sua vasa argente-
a et aurea ac vestes. Ponetisque super filios et filias
vestras eas et spoliabitis egiptum. Respondens m- IIII
oises. ait. Non credent michi neque audient vocem
meam sed dicent non apparuit tibi dominus. Di-
xit ergo ad eum deus. Quid est hoc quod tenes in m-
anu tua? Respondit. Virga. Dixitque dominus.
Proice illam in terram. Proiecit. Et versa est in col-
ubrum ita ut fugeret moises. Dixitque dominus. Ex-
tende manum tuam et apprehende caudam eius.
Extendit et tenuit. versaque est in virgam. Ut c-
redant inquid quod apparuerit tibi dominus deus
patrum tuorum deus abraam et deus ysaach. et
deus iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte
manum tuam in sinum tuum. Quam cum mi-
sisset in sinum protulit leprosam instar nivis.
Retrahe ait manum in sinum tuum. Retraxit et p-
rotulit iterum. Et erat similis carni relique. Si non
crediderint inquit tibi neque audierint sermo-

nem signi prioris credent verbo signi sequentis.
Quod si nec duobus quidem hiis signis crediderint
neque audierint vocem tuam sume aquam
fluminis et effunde eam super aridam et quicquid
hauseris de fluvio vertetur in sanguinem. Ait m
oises. Obsecro domine non sum eloquens ab heri.
et nudius tercius et ex quo locutus es ad servum tu
um impedicioris et tardioris lingue sum. Di
xit dominus ad eum. Quis fecit os hominis
aut quis fabricatus est mutum et surdum vid
entem et cecum nonne ego? Perge igitur et ego
ero in ore tuo. doceboque te quid loquaris. At ille.
Obsecro inquid domine mitte quem missurus es. Iratus
dominus in moisen. ait. Aaron frater tuus levi
tes scio quod eloquens sit. ecce ipse egreditur in oc
cursum tuum vidensque te letabitur corde. Loquere ad
eum et pone verba mea in ore eius. Ego ero in o
re tuo et in ore illius et ostendam vobis quid
agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum et erit
os tuum. Tu autem eris ei in hiis que ad deum
pertinent. Virgam hanc quoque sume in manu
tuam in qua facturus es signa. Abiit moises
et reversus est ad ietro cognatum suum dixitque ei.
Vadam et revertar ad fratres meos in egyptum ut
videam si adhuc vivunt. Cui ait ietro. Vade in
pace. Dixit ergo dominus ad moisen in ma
dian. Vade revertere in egyptum. Mortui sunt e
nim omnes qui querebant animam tuam. Tulit moi
ses uxorem suam et filios suos et imposuit eos
super asinum reversusque est in egyptum portans vi
rgam dei in manu sua. Dixitque ei dominus revertenti
in egyptum. Vide ut omnia ostenta que posui
in manu tua. facias coram pharaone. Ego in
durabo cor eius et non dimittet populum dicesque
ad eum. Hec dicit dominus. Filius meus pri
mogenitus israhel. Dixi tibi dimitte filium me
um ut serviat michi et noluisti dimittere eum
ecce ego interficiam filium tuum primogenitum.
Cumque esset in itinere in diversorio occurrit ei dominus
et volebat occidere eum. Tulit illico sephora acutis
simam petram et circumcidit preputium filii
sui tetigitque pedes eius et ait. Sponsus sangui
num tu michi es. Et dimisit eum postquam di
xerat sponsus sanguinum tu michi es ob cir
cumcisionem. Dixit autem dominus ad aaron
Vade in occursum moisi in deserto. Qui perrexit
ei obviam in montem dei et osculatus est eum.
Narravitque moises aaron omnia verba domini quibus
miserat eum et signa que mandaverat. Venerunt
que simul et congregaverunt cunctos seniores
filiorum israhel. Locutusque est aaron omnia verba
que dixerat dominus ad moisen et fecit signa
coram populo et credidit populus. Audieruntque quod vi
sitasset dominus filios israhel et quod respexisset
V afflictionem eorum et proni adoraverunt. Post
hec ingressi sunt moises et aaron et dixerunt f
araoni. Hec dicit dominus deus israhel. Dimit
te populum meum ut sacrificet michi in deserto. A
t ille respondit. Quis est dominus ut audiam voc
em eius et dimittam israhel? Nescio dominum
et israhel non dimittam. Dixerunt. Deus hebre
orum vocavit nos ut eamus viam trium dierum
in solitudinem et sacrificemus domino deo nostro. ne
forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos

rex egypti. Quare moises et aaron sollicitatis
populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque
pharao. Multus est populus terre. videtis quod turba su
crevit. Quanto magis si dederitis eis requiem
ab operibus? Precepit ergo in die illo prefectis op
erum et exactoribus populi dicens. Nequaquam
ultra dabitis paleas populo. ad conficiendos lateres
sicut prius sed ipsi vadant et colligant stipulam
et mensuram laterum quam prius faciebant im
ponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant
enim et ideo vociferantur dicentes eamus et
sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et ex
pleant ea et non adquiescant verbis mendacibus.
Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum
dixerunt. Sic dixit pharao. Non do vobis paleas.
Ite et colligite sicubi invenire poteritis nec mi
nuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus
per omnem terram egypti ad colligendas paleas. Prefecti
ea quoque operum instabant dicentes. Complete
opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando
dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant op iiii
eribus filiorum israhel ab exactoribus pharaonis dicen
tibus. Quare non impletis mensuram laterum sic
prius nec heri nec hodie? Veneruntque prepositi f
iliorum israhel et vociferati sunt ad pharaonem
dicentes. Cur ita agis contra servos tuos? Palee n
on dantur nobis et lateres similiter imperantur. En f
amuli tui flagellis cedimur et iniuste agitur con
tra populum tuum. Qui ait. Vacatis ocio et ideo dicitis
eamus et sacrificemus domino. Ite ergo et opera
mini palee non dabuntur vobis et reddetis con
suetum numerum laterum. Videbantque se prepositi
filiorum israhel in malo eo quod diceretur eis non
minuetur quicquam de lateribus per singulos dies.
Occurreruntque moisi et aaron qui stabant ex adver
so egredientes a pharaone et dixerunt ad eos.
Videat dominus et iudicet quoniam fetere fe
cistis odorem nostrum coram pharaone et servis
eius et prebuistis eis gladium ut occideret nos.
Reversusque moises ad dominum ait. Domine c
ur afflixisti populum istum? Quare misisti m
e? Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem
ut loquerer in nomine tuo. afflixit populum tuum et
non liberasti eos. Dixit dominus ad moisen. VI
Nunc videbis que facturus sim pharaoni. Per
manum enim fortem dimittet eos et in manu r
obusta eiciet illos de terra sua. Locutusque est do
minus ad moisen dicens. Ego dominus qui appa
rui abraam et isaac et iacob in deo omnipoten
te et nomen meum adonai non indicavi eis.
Pepigi cum eis fedus ut darem eis ter
ram chanaan terram peregrinationis eorum in qua f
uerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum
israhel. quo egypcii oppresserunt eos et recordatus
sum pacti mei. Ideo dic filiis israhel. Ego dominus
qui educam vos de ergastulo egypciorum et eruam
de servitute ac redimam in brachio extento et
iudiciis magnis et assumam vos michi in
populum. et ero vester deus. Et scietis quod ego sum dominus
deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egypciorum
et induxerim in terram super quam levavi manum
meam ut darem eam abraham isaac et iacob.
Daboque vobis illam possidendam ego dominus.
Narravit ergo moises omnia filiis israhel. Qui non ad

quievenerunt ei propter angustiam spiritus et opus du
rissimum. Locutusque est dominus ad moisen
dicens. Ingredere et loquere ad Faraonem
regem Egipti ut dimittat filios Israhel de terra
sua. Respondit moises coram domino. Ecce fi
lii Israhel non me audiunt et quomodo audiet
me Farao presertim cum sim incircumcisus la
biis? Locutus est dominus ad moisen et aaron
et dedit mandatum ad filios Israhel et ad Fara
onem regem Egipti ut educerent filios Israhel
de terra Egipti. Isti sunt principes domorum per
familias suas. Filii Ruben primogeniti Isra
helis et nolher. Enoch et Fallu. Esrom. et Carmi.
Hee generationes Ruben. Filii Simeon. Iamuel
et Iamin et Aod. Iachin. et Saer et Saul filius Cha
nanitidis. Hee progenies Simeon. Et hec nomin
a filiorum Levi per cognationes suas. Gerson.
et Chaath et Merari. Anni autem vite Levi fuerunt
centum triginta septem. Filii Gerson. Lobeni
et Semei per cognationes suas. Filii Chaat. Amb
ram et Isuar. et Ebron et Ozihel. Annique vite Cha
ath. centum triginta tres. Filii Merari. Mooli.
et Musi. Hee cognationes Levi per familias su
as. Accepit autem uxorem Abram Iocabeth pa
truelem suam que peperit ei aaron et moisen et
mariam. Fueruntque anni vite Ambram centum
triginta septem. Filii quoque Isaar. Chore et Na
feth et Nezechi. Filii quoque Ozihel Misahel. et
Elisafan et Sethri. Accepit autem aaron uxorem
Elisabeth filiam Aminadab sororem Naason que
peperit ei Nadab. et Abiu. et Eleazar et Ithamar. Fi
lii quoque Chore. Aser. et Elchana. et Abiasaph. H
ee sunt cognationes Choritarum. At vero Ele
azar filius aaron accepit uxorem de filiabus Fu
tihel. que peperit ei Finees. Hii sunt principes fa
miliarum Leviticarum per cognationes suas. Iste
est aaron et moisen. quibus precepit dominus ut educe
rent filios Israhel de terra Egipti per turmas suas
Hii sunt qui locuntur ad Faraonem regem Egi
pti ut educant filios Israhel de Egipto. Iste moises
et aaron in die qua locutus est dominus ad moisen
in terra Egipti. Et locutus est dominus ad mois
en dicens. Ego dominus. Loquere ad Faraonem
regem Egipti omnia que ego loquor tibi. Et ait
moises coram domino. En incircumcisus labiis
VII sum. quomodo audiet me Farao? Dixitque domi
nus ad moisen. Ecce ego constitui te deum Fara
onis. Et aaron frater tuus. erit propheta tuus. Tu loqueris
omnia que mando tibi ille loquetur ad Faraonem ut
dimittat filios Israhel de terra sua. Sed et ego indura
bo cor eius et multiplicabo signa et ostenta mea in terra
Egipti et non audiet vos. Inmittamque manum
meam super Egiptum et educam exercitum et po
pulum meum filios Israhel de terra Egipti per iudicia
maxima. Et scient Egipcii quod ego sum dominus
qui extenderim manum meam super Egiptum et
eduxerim filios Israhel de medio eorum. Fecit itaque
moises et aaron sicut preceperat eis dominus ita egerunt
Erat autem moises octoginta annorum et aaron
octoginta trium quando locuti sunt ad Fara
onem. Dixitque dominus ad moisen et aaron.
Cum dixerit vobis Farao ostendite signa dicetis ad
aaron. Tolle virgam tuam et proice eam coram
Faraone ac vertatur in colubrum. Ingressi itaque
moises et aaron ad Faraonem fecerunt sicut
preceperat dominus. Tulitque aaron virgam coram
Faraone et servis eius. Que versa est in colubr
um. Vocavit autem Farao sapientes et ma
leficos et fecerunt etiam ipsi per incantationes
Egipcias et archana quedam similiter. Proie
ceruntque singuli virgas suas que verse sunt in
dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eo
rum. Induratumque est cor Faraonis et non a
udivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem
dominus ad moisen. Ingravatum est cor Faraonis
non vult dimittere populum. Vade ad eum mane
ecce egredietur ad aquas. Et stabis in occursu
eius super ripam fluminis et virgam que conver
sa est in draconem tolles in manu tua et
dices ad eum. Dominus deus Hebreorum misit
me ad te dicens. Dimitte populum meum ut sacrif
icet michi in deserto et usque ad presens audire n
oluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies
quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in m
anu mea est aquam fluminis et vertetur in s
anguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio morie
ntur et computrescent aque et affligentur Egi
pcii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque do
minus ad moisen. Dic ad aaron. Tolle virgam
tuam et extende manum tuam super aquas Eg
ipti et super fluvios eorum et rivos ac paludes
et omnes lacus aquarum ut vertantur in sangui
nem et sit cruor in omni terra Egipti tam in ligne
is vasis quam in saxeis. Feceruntque ita moises
et aaron sicut preceperat dominus. Et elevans vi
rgam percussit aquam fluminis coram Faraon
e et servis eius. Que versa est in sanguinem et
pisces qui erant in flumine mortui sunt. Com
putruitque fluvius et non poterant Egipcii bi
bere aquam fluminis et fuit sanguis in tota ter
ra Egipti. Feceruntque similiter malefici Egipci
orum incantationibus suis et induratum est cor
Faraonis nec audivit eos sicut preceperat dominus.
Avertitque se et ingressus est domum suam nec ap
posuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes
Egipcii per circuitum fluminis aquam ut bibe
rent. Non enim poterant bibere de aqua flumi
nis. Impletique sunt septem dies postquam per
cussit dominus fluvium. Dixit quoque dominus VIII
ad moisen. Ingredere ad Faraonem et dices
ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum m
eum ut sacrificet michi. Si autem nolueris di
mittere ecce ego percutiam omnes terminos tuos ra
nis et ebulliet fluvius ranas. Que ascendent
et ingredientur domum tuam et cubiculum le
ctuli tui et super stratum tuum et in domos serv
orum tuorum et in populum tuum et in furnos tuos et in
reliquias ciborum tuorum et ad te et ad populum tuum
et ad omnes servos tuos intrabunt rane. Dixitque
dominus ad moisen. Dic ad aaron. Extende ma
num tuam super fluvios et super rivos ac paludes
educ ranas super terram Egipti. Extendit aaron m
anum super aquas Egipti et ascenderunt rane co
operueruntque terram Egipti. Feceruntque malefici per
incantationes suas similiter, et eduxerunt ranas
super terram Egipti. Vocavit autem Farao moisen et
aaron et dixit eis. Orate dominum ut auferat ranas
a me et a populo meo et dimittam populum ut sacrifi

cet domino. Dixitque moises farahoni. Constitue mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo ut abigantur rane a te et a domo tua et tantum in flumine remaneant. Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta verbum tuum faciam ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. Et recedent rane a te et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo tantum in flumine remanebunt. Et egressi sunt moises et aaron a farahone et clamavit moises ad dominum pro sponsione ranarum quam condixerat farahoni. Fecitque dominus iuxta verbum moisi et mortue sunt rane de domibus et de villis et de agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres et computruit terra. Videns autem farao quod data esset requies ingravavit cor suum et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad moisen. Loquere ad aaron. Extende virgam tuam et percute pulverem terre et sint sciniphes in universa terra egipti. Feceruntque ita. Et extendit aaron manum virgam tenens percussitque pulverem terre et facti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis omnisque pulvis terre versus est in sciniphes per totam terram egipti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis ut educerent sciniphes et non potuerunt. Erantque sciniphes tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt malefici ad farahonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor farahonis et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad moisen. Consurge diluculo et sta coram farahone. Egredietur enim ad aquas et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum ecce ego immittam in te et in servos tuos et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum et implebuntur domus egiptiorum muscis diversi generis et universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen in qua populus meus est ut non sint ibi musce et scias quia ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum et inter populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et venit musca gravissima in domos farahonis et servorum eius et in omnem terram egipti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque farao moisen et aaron et ait eis. Ite sacrificate domino deo vestro in terra. Et ait moises. Non potest ita fieri. Abominationes enim egiptiorum immolabimus domino deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egiptii coram eis lapidibus nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudinem et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque farao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto verumptamen longius ne abeatis. Rogate pro me. Et ait moises. Egressus a te orabo dominum et recedet musca a farahone et a servis eius et a populo eius cras. Verumptamen noli ultra fallere ut non dimittas populum sacrificare domino. Egressusque moises a farahone oravit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius. Et abstulit muscas a farahone et a servis et a populo eius non superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor farahonis ita ut ne hac quidem vice dimitteret populum.

IX Dixit autem dominus ad moisen. Ingredere ad farahonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis et retines eum ecce manus mea erit super agros tuos super equos et asinos et camelos boves et oves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egiptiorum ut nichil omnino intereat ex his que pertinent ad filios israhel. Constituitque dominus tempus dicens. Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die. Mortuaque sunt omnia animantia egiptiorum. De animalibus vero filiorum israhel nichil omnino periit. Et misit farahe ad videndum. Nec quicquam erat mortuum de his que possidebat israhel. Ingravatumque est cor farahonis et non dimisit populum. Et dixit dominus ad moisen et aaron. Tollite plenas manus cineris de camino et spargat illum moises in celum coram farahone. Sitque pulvis super omnem terram egipti. Erunt enim in hominibus et iumentis vulnera et vesice turgentes in universa terra egipti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram farahone et sparsit illud moises in celum. Factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus et iumentis. Nec poterant malefici stare coram moisen propter vulnera que in illis erant et in omni terra egipti. Induravitque dominus cor farahonis et non audivit eos sicut locutus est dominus ad moisen. Dixit quoque dominus ad moisen. Mane consurge et sta coram farahone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum et super servos tuos et super populum tuum ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste peribisque de terra. Idcirco autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis dimittere eum. En pluam hac ipsa hora cras grandinem multam nimis qualis non fuit in egipto a die qua fundata est usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris nec congregata de agris cecideritque super ea grando morientur. Qui timuit verbum domini de servis farahonis fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini dimisit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus ad moisen. Extende manum tuam in celum ut fiat grando in universa terra egipti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egipti. Extenditque moises virgam in celum et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque dominus grandinem super terram egipti. Et grando et ignis mixta pariter ferebantur. Tanteque fuit magnitudinis quanta ante numquam apparuit in universa terra egipti ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra egipti cuncta que fuerant in agris ab homine usque ad iumentum cunctamque herbam agri percussit grando et omne lignum regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant

filii Israhel grando non cecidit. Misitque Pharao et
vocavit Moysen et Aaron dicens ad eos. Pecca
vi etiam nunc, Dominus iustus, ego et populus me
us impii. Orate Dominum ut desinant tonitrua Dei
et grando, ut dimittam vos et nequaquam ultra
hic maneatis. Ait Moyses. Cum egressus fuero
de urbe, extendam palmas meas ad Dominum, et
cessabunt tonitrua et grando non erit, ut scias
quia Domini est terra. Novi autem quod et tu et ser
vi tui necdum timeatis Dominum Deum. Linum ergo
et ordeum lesum est, eo quod ordeum esset virens et li
num iam folliculos germinaret. Triticum autem
et far non sunt lesa quia serotina erant. Egres
susque Moyses a Pharaone ex urbe tetendit manus
ad Dominum et cessaverunt tonitrua et gran
do, nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem
Pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua
auxit peccatum et ingravatum est cor eius et ser
vorum illius et induratum nimis. Nec dimisit fi
lios Israhel sicut preceperat Dominus per manum
X Moysi. Et dixit Dominus ad Moysen. Ingredere
ad Pharaonem. Ego enim induravi cor eius et ser
vorum illius ut faciam signa mea hec in eo et
narres in auribus filii tui et nepotum tuorum quotie
ns contriverim Egyptios et signa mea fecerim in
eis et sciatis quia ego Dominus. Introierunt ergo
Moyses et Aaron ad Pharaonem et dixerunt e-
um. Hec dicit Dominus Deus Hebreorum. Usque
quo non vis subici michi? Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. Sin autem resistis et non vis dimit
tere eum, ecce ego inducam cras locustam in
fines tuos, que operiat superficiem terre, nec quic
quam appareat eius, sed comedatur quod residuum fuit
grandini. Corrodet enim omnia ligna que ger
minant in agris. Et implebunt domos tuas et
servorum tuorum et omnium Egyptiorum, quanta
non viderunt patres tui et avi ex quo orti sunt
super terram usque in presentem diem. Avertitque se et
egressus est a Pharaone. Dixerunt autem servi
Pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scan
dalum? Dimitte homines ut sacrificent Domino
Deo suo. Nonne vides quod perierit Egyptus? Revoca
veruntque Moysen et Aaron ad Pharaonem. Qui di
xit eis. Ite sacrificate Domino Deo vestro. Quinam
sunt qui ituri sunt? Ait Moyses. Cum parvulis
nostris et senibus pergemus, cum filiis et filiabus, cum
ovibus et armentis. Est enim sollempnitas Do
mini Dei nostri. Et respondit Pharao. Sic Dominus sit
vobiscum quomodo ego dimittam vos et parvu
los vestros. Cui dubium est quod pessime cogitetis? N
on fiet ita. Sed ite tantum viri et sacrificate Do
mino. Hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiec
ti sunt de conspectu Pharaonis. Dixit autem Do
minus ad Moysen. Extende manum tuam super
terram Egypti ad locustam ut ascendat super eam
et devoret omnem herbam que residua fuit gr
andini. Et extendit Moyses virgam super terram
Egypti. Et Dominus induxit ventum urentem
tota illa die ac nocte. Et mane facto ventus urens le
vavit locustas, que ascenderunt super universam
terram Egypti et sederunt in cunctis finibus Egyp
tiorum innumerabiles, quales ante illud tempus
non fuerunt nec postea futura sunt. Operuitque
universam superficiem terre vastantes omnia. Devo

rata est igitur herba terre et quicquid pomorum
in arboribus fuit que grando dimiserat. Nichilque
omnino virens relictum est in lignis et in herb
is terre in cuncta Egypto. Quam ob rem festinus
Pharao vocavit Moysen et Aaron et dixit eis. P
eccavi in Dominum Deum vestrum et in vos. Sed nunc di
mittite michi peccatum etiam hac vice et rogate Do
minum Deum vestrum ut auferat a me mortem is
tam. Egressusque est Moyses de conspectu Pharaonis
et oravit Dominum. Qui flare fecit ventum ab occi
dente vehementissimum et arreptam locustam
proiecit in mare rubrum. Non remansit ne una q
uidem in cunctis finibus Egypti. Et induravit Dominus
cor Pharaonis nec dimisit filios Israhel. Dixit autem
Dominus ad Moysen. Extende manum tuam in
celum et fiant tenebre super terram Egypti tam dense
ut palpari queant. Extendit Moyses manum in
celum et facte sunt tenebre orribiles in univers
am terram Egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem s
uum nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque
autem habitabant filii Israhel lux erat. Vocavi
tque Pharao Moysen et Aaron et dixit eis. Ite sacri
ficate Domino. Oves tantum vestre et armenta remanea
nt. Parvuli vestri eant vobiscum. Ait Moyses. Hosti
as quoque et holocausta dabis nobis que offeramus Do
mino Deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non
remanebit ex eis ungula, que necessaria sunt in
cultum Domini Dei nostri, presertim cum ignoremus
quid debeat immolari donec ad ipsum locum pu
eniamus. Induravit autem Dominus cor Pharaonis et no
luit dimittere eos. Dixitque Pharao ad Moysen. R
ecede a me et cave ne ultra videas faciem meam.
Quocumque die apparueris michi morieris.
Respondit Moyses. Ita fiat ut locutus es. Non
videbo ultra faciem tuam. Et dixit Dominus XI
ad Moysen. Adhuc una plaga tangam Pharao
nem et Egyptum et post hec dimittet vos et e
xire compellet. Dices ergo omni plebi ut postu
let vir ab amico suo et mulier a vicina sua va
sa argentea et aurea. Dabit autem Dominus gr
atiam populo suo coram Egyptiis. Fuitque Moyses
vir magnus valde in terra Egypti coram servis
Pharaonis et omni populo. Et ait. Hec dicit Dominus.
Media nocte ingrediar in Egyptum et morietur
omne primogenitum in terra Egyptiorum a primo
genito Pharaonis qui sedet in solio eius usque ad pri
mogenitum ancille que est ad molam et omnia pri
mogenita iumentorum. Eritque clamor magnus
in universa terra Egypti qualis nec ante fuit ne
c postea futurus est. Apud omnes filios Israhel non
Noli mutiet canis ab homine usque ad pecus, ut sciatis q
uanta miraculo dividat Deus Egyptios et Israhel.
Descendentque omnes servi tui isti ad me et adorabunt
me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiec
tus est tibi, post hec egrediemur. Et exivit a Phara
one iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moysen. Non
audiet vos Pharao ut multa signa fiant in terra E
gypti. Moyses autem et Aaron fecerunt omnia si
gna et ostenta que scripta sunt coram Pharao
ne. Et induravit Dominus cor Pharaonis nec di
misit filios Israhel de terra sua. Dixit quoque XII
Dominus ad Moysen et Aaron in terra Egypti. M
ensis iste vobis principium mensium primus
erit in mensibus anni. Loquimini ad universum

cetum filiorum israhel et dicite eis. Decima die
mensis huius tollat unusquisque agnum per fam
ilias et domos suas. Sin autem minor est nume
rus ut sufficere possit ad vescendum agnum
adsumet vicinum suum qui iunctus est do
mui sue iuxta numerum animarum que sufficere
possint ad esum agni. Erit autem agnus absque
macula masculus anniculus. Iuxta quem ritum
tolletis et edum et servabitis eum usque ad quar
tam decimam diem mensis huius. Immolabit
que eum universa multitudo filiorum israhel ad vesperam
et sument de sanguine ac ponent super utrum
que postem et in superliminaribus domorum in qui
bus comedent illum et edent carnes nocte illa as
sas igni et azimos panes cum lactucis agrestibus.
Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum a
qua sed assum tantum igni. Caput cum pedibus
et intestinis vorabitis nec remanebit ex eo quic
quam usque mane. Siquid residuum fuerit igne
comburetis. Sic autem comedetis illum. Renes
vestros accingetis calciamenta habebitis in pedibus
tenentes baculos in manibus et comedetis festi
nantes. Est enim phase id est transitus domini. Et tran
sibo per terram egypti nocte illa percutiamque omne
primogenitum in terra egypti ab homine usque
ad pecus. Et in cunctis diis egypti faciam iudicia e
go dominus. Erit autem sanguis vobis in signum
in edibus in quibus eritis. Et videbo sanguinem et t
ransibo vos. Nec erit in vobis plaga disperdens quan
percussero do terram egypti. Habebitis autem hunc diem in m
onimentum et celebrabitis eam sollempnem do
mino in generationibus vestris cultu sempiterno. S
eptem diebus azima comedetis. In die primo n
on erit fermentum in domibus vestris. Quicumque co
mederit fermentatum peribit anima illa de israhel a pr
ima die usque ad septimum. Dies prima erit sancta
atque sollempnis et dies septima eadem festivitate
venerabilis. Nichil operis facietis in eis exceptis
his que ad vescendum pertinent. Et observabitis
azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum
vestrum de terra egypti et custodietis diem istum in ge
nerationes vestras ritu perpetuo. Primo mense qua
rta decima die mensis ad vesperam comedetis az
ima usque ad diem vicesimam primam eiusdem
mensis ad vesperam. Septem diebus fermentum
non invenietur in domibus vestris. Qui comederit f
ermentatum peribit anima illa de cetu israhel tam
de advenis quam de indigenis terre. Omne fermenta
tum non comedetis in cunctis habitaculis vestris
edetis azima. Vocavit autem moyses omnes se
niores filiorum israhel et dixit ad eos. Ite tollen
tes animal per familias vestras immolate phase. Fas
ciculumque ysopi tinguite sanguine qui est in limine
et aspergite ex eo superliminare et utrumque postem.
Nullus vestrum egrediatur hostium domus sue usque
mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios.
Cumque viderit sanguinem in superliminari et in
utroque poste transcendet hostium domus et non
sinet percussorem ingredi domos vestras et ledere.
Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tu
is usque in eternum. Cumque introieritis terram quam
dominus daturus est vobis ut pollicitus est obser
vabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis fi
lii vestri que est ista religio dicetis eis. Victima tr

ansitus domini est quando transivit per domos fi
liorum israhel in egypto percutiens egyptios et do
mos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit.
Et egressi filii israhel fecerunt sicut preceperat dominus
moysi et aaron. Factum est autem in noctis med
io percussit dominus omne primogenitum in terra egypti
a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius
usque ad primogenitum captive que erat in car
cere et omne primogenitum iumentorum. Surre
xitque pharao nocte et omnis servi eius cunctaque
egyptus et ortus est clamor magnus in egypto.
Neque enim erat domus in qua non iaceret mor
tuus. Vocatisque moysen et aaron nocte ait. Surg
ite egredimini a populo meo et vos et filii israhel. Ite
et immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et arm
enta assumite ut petieratis et abeuntes benedi
cite mihi. Urguebantque egyptii populum de terra exire ve
lociter dicentes. Omnes moriemur. Tulit igitur
populus conspersam farinam antequam fermenta
retur et ligans in palliis posuit super humeros su
os. Feceruntque filii israhel sicut preceperat dominus m
oysi et petierunt ab egyptiis vasa argentea et a
urea vestemque plurimam. Dedit autem dominus gr
atiam populo coram egyptiis ut commodarent eis et
spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israhel
de ramesse in socoth sescenta fere milia peditum
virorum absque parvulis. Sed et vulgus promi
scuum innumerabile ascendit cum eis. Oves et ar
menta et animantia diversi generis multa nimis. Co
xeruntque farinam quam dudum conspersam de egi
pto tulerant et fecerunt subcinericios panes az
imos. Neque enim poterant fermentari cogentibus ex
ire egyptiis et nullam facere sinentibus moram
nec pulmenti quicquam occurrerat preparare. Ha
bitatio autem filiorum israhel qua manserant in egi
pto. fuit quadringentorum .xxx. annorum. Quibus ex
pletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de ter
ra egypti. Nox est ista observabilis domini quando ed
uxit eos de terra egypti. Hanc observare debent
omnes filii israhel in generationibus suis. Dixitque
dominus ad moysen et aaron. Hec est religio pha
se. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem
servus empticius circumcidetur et sic comedet.
Advena et mercennarius non edent ex eo. In u
na domo comedetur nec efferetis de carnibus eius
foras nec os illius confringetis. Omnis cetus fili
orum israhel faciet illud. Quod si quis peregrinorum
in vestram voluerit transire coloniam et facere p
hase domini circumcidetur prius omne masculi
num eius et tunc rite celebrabit. Eritque sicut in
digena terre. Siquis autem circumcisus non fuerit non
vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene et colon
o qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii isr
ahel. sicut preceperat dominus moysi et aaron.
Et in eadem die eduxit dominus filios israhel
de terra egypti per turmas suas. Locutusque est XIII
dominus ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne
primogenitum quod aperit vulvam in filiis israh
el tam de hominibus quam de iumentis mea
sunt enim omnia. Et ait moyses ad populum. Me
mentote diei huius in qua egressi estis de egi
pto et de domo servitutis quoniam in manu forti e
duxit vos dominus de loco isto ut non come
datis panem fermentatum. Hodie egredimini

in mense novarum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram chananei et hethei et amorrei et evei et iebusei quam iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azimis et in die septimo erit sollempnitas domini. Azima comedetis septem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens: Hoc est quod fecit mihi dominus quando egressus sum de egypto. Et erit quasi signum in manu tua et quasi monimentum ante oculos tuos et ut lex domini semper in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque introduxerit te dominus in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis et dederit eam tibi, separabis omne quod aperit vulvam domino et quod primitivum est in pecoribus tuis; quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si non redemeris interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens: Quid est hoc? respondebis ei: In manu forti eduxit nos dominus de egypto de domo servitutis. Nam cum induratus esset pharao et nollet nos dimittere, occidit dominus omne primogenitum in terra egypti a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolabo domino omne quod aperit vulvam masculini sexus et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos, eo quod in manu forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur cum dimisisset pharao populum, non eos duxit dominus per viam terre philistiim que vicina est, reputans ne forte peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere, et reverteretur in egyptum, sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum eo quod adiurasset filios israel dicens: Visitabit vos dominus, efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de socoth castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna nubis et per noctem in columpna ignis ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columpna nubis per diem nec columpna ignis per noctem coram populo.

XIIII

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel: Reversi castrametentur e regione phiahiroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon; in conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao super filiis israel: Coartati sunt in terra, conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius, scientque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunciatum est regi egyptiorum quod fugisset populus; immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populo, et dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus electos, quicquid in egypto curruum fuit, et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti et persecutus est filios israel. At illi ingressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium, reppererunt eos in castris super mare. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus exercitus erant in phiahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao, levantes filii israel oculos viderunt egyptios post se et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum et dixerunt ad moysen: Forsitan non erant sepulcra in egypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes: Recede a nobis ut serviamus egyptiis? Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum: Nolite timere. State et videte magnalia domini que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen: Quid clamas ad me? Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam super mare et divide illud ut gradiantur filii israel in medio maris per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut persequantur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius in curribus et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum dominus cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus et in equitibus eius. Tollensque se angelus domini qui precedebat castra israel abiit post eos et cum eo pariter columpna nubis, priora dimittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare, abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte et vertit in siccum; divisaque est aqua. Et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci. Erat enim aqua quasi murus a dextera eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos, omnis equitatus pharaonis currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina, et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columpnam ignis et nubis interfecit exercitum eorum et subvertit rotas curruum ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii: Fugiamus israelem, dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et ait dominus ad moysen: Extende manum tuam super mare ut revertantur aque ad egyptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum, fugientibusque egyptiis occurrerunt aque et involvit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare; ne unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris et aque eis erant quasi pro

mino. Aegypti et asini sui. Liberavitque dominus in
die illo Israhel de manu Aegyptiorum et viderunt
Aegyptios mortuos super litus maris et manum ma-
gnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuit-
que populus dominum et crediderunt domino et Mo-
XV si servo eius. Tunc cecinit Moises et filii Israhel
carmen hoc domino et dixerunt. Cantemus domino
gloriose enim magnificatus est equum et ascen-
sorem deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea
dominus et factus est mihi in salutem. Iste deus meus
et glorificabo eum deus patris mei et exaltabo eum.
Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius.
Currus Pharaonis et exercitum eius proiecit in m-
are. Electi principes eius submersi sunt in ma-
ri rubro abyssi operuerunt eos descenderunt in pro-
fundum quasi lapis. Dextera tua domine magni-
ficata est in fortitudine dextera tua domine percus-
sit inimicum et in multitudine gloriae tuae dep-
osuisti adversarios meos. Misisti iram tuam quae
devoravit eos sicut stipulam et in spiritu furo-
ris tui congregatae sunt aquae. Stetit unda flu-
ens congregatae sunt in medio mari abyssi.
Dixit inimicus persequar comprehendam divid-
am spolia implebitur anima mea. Evaginabo
gladium meum interficiet eos manus mea.
Flavit eos spiritus tuus et operuit eos mare submer-
si sunt quasi plumbum in aquis vehementi-
bus. Quis similis tui in fortibus domine quis si-
milis tui magnificus in sanctitate terribilis at-
que laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti
manum tuam et devoravit eos terra. Dux fuisti
in misericordia tua populo quem redemisti et portasti
eum in fortitudine tua ad habitaculum sanc-
tum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt dolores
obtinuerunt habitatores Philisthim. Tunc con-
turbati sunt principes Edom robustos Moab
obtinuit tremor obriguerunt omnes habitato-
res Chanaan. Irruat super eos formido et pavor
in magnitudine brachii tui. Fiant inmobi-
les quasi lapis donec pertranseat populus tuus do-
mine donec pertranseat populus tuus iste qu-
em possedisti. Introduces eos et plantabis in
monte hereditatis tuae firmissimo habitacu-
lo tuo quod operatus es domine. Sanctuarium tu-
um domine quod firmaverunt manus tuae dominus regn-
abit in aeternum et ultra. Ingressus est enim eq-
ues Pharao cum curribus et equitibus eius in m-
are et reduxit super eos dominus aquas ma-
ris. Filii autem Israhel ambulaverunt per sic-
cum in medio eius. Sumpsit ergo Maria pro-
phetissa soror Aaron tympanum in manu. Eg-
ressaeque sunt omnes mulieres post eam cum tym-
panis et choris quibus praecinebat dicens.
Cantemus domino gloriose enim magnificatus
est. Equum et ascensorem deiecit in mare.
Tulit autem Moises Israhel de mari rubro et
egressi sunt in desertum Sur. Ambulaveruntque
tribus diebus per solitudinem et non inveniebant
aquam. Et venerunt in Marath nec poterant
bibere aquas de Marath eo quod amarae essent. Un-
de et congruum loco nomen imposuit vocans
illud Marath id est amaritudinem. Et murm-
uravit populus contra Moisen dicens. Quid bibe-
mus? At ille clamavit ad dominum. Qui ostendit
ei lignum. Quod cum misisset in aquas in dul-
cedinem versae sunt. Ibi constituit ei praecepta
atque iudicia et ibi temptavit eum dicens. Si
audieris vocem domini dei tui et quod rectum est
coram eo feceris et oboedieris mandatis eius cu-
stodierisque omnia praecepta eius cunctum langu-
orem quem posui in Aegypto non inducam sup-
er te. Ego enim sum dominus salvator tuus. Ve-
nerunt autem in Helim ubi erant duodecim fo-
ntes aquarum et LXX palmae et castrametati sunt
iuxta aquas. Profectique sunt de Helim et venit XVI
omnis multitudo filiorum Israhel in desertum Sin
quod est inter Helim et Sinai quinto decimo die mensis
secundi postquam egressi sunt de terra Aegypti et mu-
rmuravit omnis congregatio filiorum Israhel contra
Moisen et Aaron in solitudine. Dixeruntque ad e-
os filii Israhel. Utinam mortui essemus per manum
domini in terra Aegypti quando sedebamus super ol-
las carnium et comedebamus panes in saturita-
te. Cur induxistis nos in desertum istud ut occide-
retis omnem hanc multitudinem fame. Dixit autem
dominus ad Moisen. Ecce ego pluam panes de c-
aelo. Egrediatur populus et colligat quae sufficiunt per
singulos dies. Ut temptem eum utrum ambu-
let in lege mea an non. Die autem sexta parent
quod inferant et sit duplum quam colligere so-
lebant per singulos dies. Dixeruntque Moises et
Aaron ad omnes filios Israhel. Vespere scietis quod
dominus eduxerit vos de terra Aegypti et mane
videbitis gloriam domini. Audivit enim murmu-
rationem vestram contra dominum. Nos vero quid sumus
quia mussitastis contra nos. Et ait Moises. Da-
bit vobis dominus vespere carnes edere et man-
e panes in saturitatem eo quod audierit murmur-
ationes vestras quibus murmurati estis contra eum.
Nos enim quid sumus? Nec contra nos est mur-
mur vestrum sed contra dominum. Dixitque Mois-
es ad Aaron. Dic universae congregationi filiorum
Israhel. Accedite coram domino. Audivit enim
murmur vestrum. Cumque loqueretur Aaron ad omnem
coetum filiorum Israhel respexerunt ad solitudinem
et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est
autem dominus ad Moisen dicens. Audivi murmura-
tiones filiorum Israhel loquere ad eos. Vespere come-
detis carnes et mane saturabimini panibus sci-
etisque quod ego sum dominus deus vester. Fac-
tum est ergo vespere et ascendit coturnix operu-
it castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum
castrorum. Cumque operuisset superficiem terrae app-
aruit in solitudine minutum et quasi pilo tu-
nsum in similitudinem pruinae super terram. Quod
cum vidissent filii Israhel dixerunt ad invicem.
Manhu quod significat quid est hoc. Ignorabant enim
quid esset. Quibus ait Moises. Iste est panis quem
dedit vobis dominus ad vescendum. Hic est ser-
mo quem praecepit vobis dominus. Colligat ex
eo unusquisque quantum ad vescendum sufficit
gomor per singula capita. Iuxta numerum
animarum vestrarum quae habitant in tabernaculo
sic tolletis. Feceruntque ita filii Israhel et college-
runt alius plus alius minus. Et mensi sunt
ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat ha-
buit amplius nec qui minus paraverat reppe-
rit minus sed singuli iuxta id quod edere poterant

congregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus
relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt
eum. sed dimiserunt quidam ex eis usque man
e. et scatere cepit vermibus atque computruit. Et ira
tus est contra eos moyses. Colligebant autem mane
singuli ad vescendum. Cumque incaluisset sol li
quefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos
duplices id est duo gomor per singulos homines. Ve
nerunt autem omnes principes multitudinis et
narraverunt moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locu
tus est dominus. Requies sabbati sanctificata
est domino. Cras quodcumque operandum est facite et que
coquenda sunt coquite. Quicquid autem
reliquum fuerit reponite usque mane. Feceruntque
ita ut preceperat moyses et non computruit ne
que vermis inventus est in eo. Dixitque moyses.
Comedite illud hodie quia sabbatum est domini. Non
invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite
in die autem septimo sabbatum est domini
ideo non invenietur. Venit septima dies et
egressi de populo ut colligerent non invenerunt.
Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non
vultis custodire mandata mea et legem meam.
Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et p
ropter hoc tribuerit vobis cibos duplices di
e sexto. Maneat unusquisque apud semetipsum
nullus egrediatur de loco suo die septimo et sab
batizavit populus die septimo. Appellavitque dom
us israhel nomen eius man quod erat quasi semen
coriandri album gustusque eius quasi simile cum
melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem prece
pit dominus. Imple gomor ex eo et custodiatur
in futuras retro generationes ut noverint pan
em quo alui vos in solitudine quando educ
ti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron.
Sume vas unum et mitte ibi man quantum
potest capere gomor et repone coram domino.
ad servandum in generationes vestras sicut pre
cepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in ta
bernaculo reservandum. Filii autem israhel
comederunt man quadraginta annis donec ve
nirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt
usquequo tangerent fines terre chanaan. Gomor a
XVII utem decima pars est ephi. Igitur profecta omnis
multitudo filiorum israhel de deserto syn per man
siones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt
in raphidim ubi non erat aqua ad bibendum po
pulo. Qui iurgatus contra moysen ait. Da nobis
aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid
iurgamini contra me. Cur temptatis dominum. Si
tivit ergo ibi populus pro aque penuria et murm
uravit contra moysen dicens. Cur nos exire fe
cisti de egypto ut occideres nos et parvulos no
stros ac iumenta siti. Clamavit autem moyses
ad dominum dicens. Quid faciam populo huic. Adhu
c paululum et lapidabit me. Ait dominus ad
moysen. Antecede populum et sume tecum de se
nioribus israhel et virgam qua percussisti fluvium tol
le in manu tua et vade. En ego stabo coram te
ibi supra petram oreb. Percutiesque petram et exib
it ex ea aqua ut bibat populus. Fecit moyses
ita coram senioribus israhel et vocavit nomen loci
illius temptatio propter iurgium filiorum israhel
et quia temptaverunt dominum dicentes. Est ne de
us in nobis an non. Venit autem amalech et pug
nabat contra israhel in raphidim. Dixitque moyses ad
iosue. Elige viros et egressus pugna contra a
malech. Cras ego stabo in vertice collis. habens
virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locu
tus ei fuerat moyses et pugnavit contra a
malech. Moyses autem et aaron et ur. ascend
erunt super verticem collis. Cumque levaret moy
ses manus vincebat israhel. Sin autem paululum
remisisset superabat amalech. Manus autem moy
si erant graves. Sumentes igitur lapidem posue
runt subter eum in quo sedit. Aaron autem et
ur sustentabant manus eius ex utraque parte.
Et factum est ut manus ipsius non lassarentur
usque ad occasum solis. Fugavitque iosue a
malech et populum eius in ore gladii. Dixit autem
dominus ad moysen. Scribe hoc ob monimen
tum in libro et trade in auribus iosue. Delebo
enim memoriam amalech de sub celo. Edific
avitque moyses altare et vocavit nomen eius.
dominus exaltatio mea dicens quia manus solii
domini et bellum dei erit contra amalech a g
eneratione in generationem. Cumque cog XVIII
novisset iethro sacerdos madi
an omnia que fecerat deus moysi et israhel p
opulo suo eo quod eduxisset dominus israhel de
egypto. tulit sephoram uxorem moysi quam re
miserat. et duos filios eius quorum unus voca
batur gersan dicente patre advena fui in terra
aliena. Alter vero eliezer deus enim ait patris
mei adiutor meus et eruit me de gladio phara
onis. Venit ergo iethro cognatus moysi et fi
lii eius et uxor eius ad moysen in desertum ubi e
rat castrametatus iuxta montem dei et man
davit moysi dicens. Ego cognatus tuus iethro
venio ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea.
Qui egressus in occursum cognati sui adoravit
et osculatus est eum. Salutaveruntque se mu
tuo verbis pacificis. Cumque intrasset taberna
culum narravit moyses cognato suo cuncta que
fecerat deus pharaoni et egyptiis propter israhel
universumque laborem qui accidisset eis in itinere quo
liberaverat eos dominus. Letatusque est iethro super
omnibus bonis que fecerat dominus israheli eo
quod eruisset eum de manu egyptiorum et ait. B
enedictus dominus qui liberavit vos de manu e
gyptiorum et de manu pharaonis qui eruit p
opulum suum de manu egypti. Nunc cogno
vi quia magnus dominus super omnes deos eo quod su
perbe egerunt contra illos. Obtulit ergo iethro
cognatus moysi holocausta et hostias deo. Ve
neruntque aaron et omnes seniores israhel ut com
ederent panem cum eo coram deo. Altera autem
die sedit moyses ut iudicaret populum qui adsist
ebat moysi de mane usque ad vesperum. Quod cum
vidisset cognatus eius omnia scilicet que a
gebat in populo ait. Quid est hoc quod facis in p
lebe. Cur solus sedes et omnis populus prestolatur
de mane usque ad vesperam. Cui respondit moyses.
Venit ad me populus querens sententiam dei. C
umque acciderit eis aliqua disceptatio veniunt
ad me ut iudicem inter eos et ostendam pre
cepta dei et leges eius. At ille. Non bonam in
quit rem facis stulto labore consumeris et tu

et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium; solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum, ostendasque populo cerimonias et ritum colendi viamque per quam ingredi debeant et opus quod facere. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint avariciam, et constitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te et ipsi minora tantummodo iudicent. Leviusque tibi sit partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei et precepta eius poteris sustentare, et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis Moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto Israhele constituit eos principes populi tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatum qui reversus abiit in terram suam.

C XIX

Mense tertio egressionis Israhel de terra Egypti in die hac venerunt in solitudinem Sinai. Nam profecti de Raphidim et pervenientes usque in desertum Sinai castrametati sunt in eodem loco, ibique Israhel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit ad dominum. Vocavitque eum dominus de monte et ait. Hec dices domui Iacob et annuntiabis filiis Israhel. Vos ipsi vidistis que fecerim Egyptiis, quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra, et vos eritis mihi in regnum sacerdotale et gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad filios Israhel. Venit Moyses et convocatis maioribus natu populi exposuit omnes sermones quos mandaverat dominus. Responditque universus populus simul. Cuncta que locutus est dominus faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad dominum, ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te et credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua et sint parati in diem tertium; in die enim tertio descendet dominus coram omni plebe super montem Sinai. Constituesque terminos populo per circuitum et dices. Cavete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum sed lapidibus obruetur aut confodietur iaculis; sive iumentum fuerit sive homo non vivet. Cum ceperit clangere bucina tunc ascendant in montem. Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua ait ad eos. Estote parati in diem tertium, ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius dies et mane inclaruerat, et ecce ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura et nubes densissima operire montem, clangorque bucine vehementius perstrepebat. Timuitque populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occursum dei de loco castrorum steterunt ad radices montis. Totus autem mons Sinai fumabat eo quod descendisset dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis, et sonitus bucine paulatim crescebat in maius et prolixius tendebatur. Moyses loquebatur, et dominus respondebat ei. Descenditque dominus super montem Sinai in ipso montis vertice et vocavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset, dixit ad eum. Descende et contestare populum ne forte velit transcendere terminos ad videndum dominum et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiat eos. Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai; tu enim testificatus es et iussisti dicens. Pone terminos circa montem et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade descende. Ascendensque tu et Aaron tecum; sacerdotes autem et populus ne transeant terminos nec ascendant ad dominum ne forte interficiat illos. Descendit Moyses ad populum et omnia narravit eis.

Margin: sanctificentur ne percutiat eos

Margin: inter moyses ad [illegible]

C XX

Locutusque est dominus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Egypti, et de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem que est in celo desuper et que in terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filiis in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen domini dei tui in vanum, nec enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum domini dei tui. Non facies in eo omne opus tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celum et terram et mare et omnia que in eis sunt, et requievit in die septimo. Idcirco benedixit dies sabbati et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia que illius sunt. Cunctus autem populus audiebat voces et lampades et sonitum bucine montemque fumantem. Et perterriti ac pavore concussi steterunt procul dicentes Moysi. Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Et ait Moyses ad populum. Nolite timere. Ut enim probaret vos venit dominus, et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat deus. Dixit preterea dominus ad Moysen. Hec dices filiis Israhel. Vos vidistis quod de celo locutus sum

uobis. Non facietis michi deos argenteos nec de
os aureos facietis uobis. Altare de terra facietis
michi et offeretis super eo holocausta et pacifi
ca uestra. oues uestras et boues in omni loco in quo m
emoria fuerit nominis mei. veniam ad te et
benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris
michi non edificabis illud de sectis lapidibus.
Si enim leuaueris cultrum tuum super eum po
lluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum.
C XXI ne reueletur turpitudo tua. Hec sunt iudic
ia que propones eis. Si emeris seruum hebreum
sex annis seruiet tibi in septimo egredietur
liber gratis. Cum quali ueste intrauerit talis ex
eat. Si habens uxorem et uxor egredietur simul.
Si autem dominus dederit illi uxorem et pepe
rit filios et filias mulier et liberi eius erunt
domini sui ipse uero exibit cum uestimento
suo. Quod si dixerit seruus diligo dominum meum et
uxorem ac liberos non egrediar liber. offeret
eum dominus diis et applicabitur ad hostium et
postes perforabitque autem eius subula et erit ei s
eruus in seculum. Si quis uendiderit filiam suam
in famulam non egredietur sicut ancille exire
consueuerunt. Si displicuerit oculis domini sui
cui tradita fuerit dimittet eam. Populo autem alie
no uendendi non habet potestatem si spreuerit e
am. Si autem filio suo desponderit eam iuxta
morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei
acceperit prouidebit puelle nuptias et uestimenta
et pretium pudicitie non negabit. Si tria ista n
on fecerit egredietur gratis absque pecunia. Q
ui percusserit hominem uolens occidere morte
moriatur. Qui autem non est insidiatus sed
deus illum tradidit in manus eius constituam
tibi locum quo fugere debeat. Si quis de indu
stria occiderit proximum suum et per insidias e
uelles eum ab altari meo ut moriatur. Qui
percusserit patrem suum et matrem morte mo
riatur. Qui furatus fuerit hominem et uen
diderit eum conuictus noxe morte moriatur.
Qui maledixerit patri suo aut matri morte m
oriatur. Si rixati fuerint uiri et percusserit alter
proximum suum lapide uel pugno et ille mor
tuus non fuerit sed iacuerit in lectulo si surrexe
rit et ambulauerit foris super baculum suum in
nocens erit qui percussit ita tamen ut operas eius
et impensas in medicos restituat. Qui percusserit
seruum suum uel ancillam uirga et mortui fue
rint in manibus eius criminis reus erit. Sin au
tem uno die superuixerit uel duobus non subiacebit
pene quia pecunia illius est. Si rixati fuerint ui
ri et percusserit quis mulierem pregnantem et a
bortiuum quidem fecerit sed ipsa uixerit subia
cebit damno quantum expetierit maritus m
ulieris et arbitri iudicauerint. Sin autem mors
eius fuerit subsecuta reddet animam pro anima
oculum pro oculo dentem pro dente manum pro
manu pedem pro pede adustionem pro adustio
ne uulnus pro uulnere liuorem pro liuore. Si
percusserit quispiam oculum serui aut ancille
et luscos illos fecerit dimittet liberos pro oculo
quem eruit dentem quoque si excusserit seruo
uel ancille sue similiter dimittet eos liberos.
Si bos cornu petierit uirum aut mulierem et

mortui fuerint. lapidibus obruetur et non come
dentur carnes eius. dominus quoque bouis inno
cens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri
et nudiustercius et contestati sunt dominum eius n
ec recluserit eum occideritque uirum aut mulie
rem et bos lapidibus obruetur et dominum illius oc
cident. Quod si pretium ei fuerit impositum da
bit pro anima sua quantum fuerit postulatus. Fili
um quoque aut filiam si cornu percusserit simi
li sententia subiacebit. Si seruum ancillamque
inuaserit triginta siclos argenti dabit domino.
bos uero lapidibus opprimetur. Si quis aperue
rit cisternam et foderit et non operuerit eam ce
cideritque bos uel asinus in eam dominus cister
ne reddet pretium iumentorum quod autem mortu
um est ipsius erit. Si bos alienus bouem alter
ius uulnerauerit et ille mortuus fuerit uendent
bouem uiuum et diuident pretium. Cadauer
autem mortui inter se diuident. uel dispertie
nt. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab
heri et nudiustercius et non custodiuit dominus
suus. reddet bouem pro boue et cadauer inte
grum accipiet. Si quis furatus fuerit bouem C XXII
aut ouem et occiderit uel uendiderit quinque
boues pro uno boue restituet et quatuor ou
es pro una oue. Si effringens fur domum si
ue suffodiens fuerit inuentus et accepto uulnere
mortuus fuerit percussor non erit reus sanguinis.
Quod si orto sole hoc fecerit homicidium per
petrauit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro
furto reddat uenumdabitur. Si inuentum
fuerit apud eum quod furatus est uiuens. siue bos
siue asinus. siue ouis. duplum restituet. Si le
serit quispiam agrum uel uineam et dimise
rit iumentum suum ut depascatur aliena. quic
quid optimum habuerit in agro suo. uel uine
a pro damni estimatione restituet. Si egressus
ignis inuenerit spinas et comprehenderit aceru
os frugum siue stantes segetes in agris. reddet
et damnum qui ignem succenderit. Si quis com
mendauerit amico pecuniam aut uas in custodiam
et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint si in
uenitur fur duplum reddet. Si latet dominus do
mus applicabitur ad deos et iurabit quod non ex
tenderit manum in rem proximi sui ad perpetran
dam fraudem tam in boue quam in asino. et
oue ac uestimento et quicquid damnum inferre
potest. Ad deos utriusque causa perueniet. Et
si illi iudicauerint duplum restituet proxim
o suo. Si quis commendauerit proximo suo asinum
bouem. ouem. et omne iumentum ad custodien
dum et mortuum fuerit aut debilitatum uel ca
ptum ab hostibus nullusque hoc uiderit iusiuran
dum erit in medio quod non extenderit manum ad
rem proximi sui. Suscipietque dominus iuramentum
et ille reddere non cogetur. Quod si furto abla
tum fuerit restituet damnum domino. Si comes
tum a bestia defert ad eum quod occisum est et n
on restituet. Qui a proximo suo quicquam ho
rum mutuum postulauerit et debilitatum aut
mortuum fuerit domino non presente reddere
compelletur. Quod si in presentiarum dominus fu
erit non restituet maxime si conductum ue
nerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis u

virginem necdum desponsatam et dormierit cum ea, dotabit eam et habebit uxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Qui immolat diis occidetur preter deo soli. Advenam non contristabis neque affliges eum. Advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos vociferabuntur ad me et ego exaudiam clamorem eorum et indignabitur furor meus percutiamque vos gladio et erunt uxores vestre vidue et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum non urgebis eum quasi exactor nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur indumentum corporis eius nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me exaudiam eum quia misericors sum. Diis non detrahes et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorum dabis michi. De bobus quoque et ovibus similiter facies. Septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes illum michi. Viri sancti eritis michi. Carnem que a bestiis fuerit pregustata non comedetis sed proicietis canibus.

XXIII Non suscipies vocem mendacii nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequeris turbam ad faciendum malum nec in iudicio plurimorum adquiesces sententie ut a vero devies. Pauperis quoque non misereberis in negocio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacentem sub onere non pertransibis sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicio pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia aversor impium. Nec accipias munera que excecant etiam prudentes et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus non eritis. Scitis enim advenarum animas quia et ipsi peregrini fuistis in terra Egypti. Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius. Anno autem septimo dimittes eam et requiescere facies ut comedant pauperes populi tui et quicquid reliqui fuerit edant bestie agri. Ita facies in vinea et oliveto tuo. Sex diebus operaberis septima die cessabis ut requiescat bos et asinus tuus ut refrigeretur filius ancille tue et advena. Omnia que dixi vobis custodite et per nomen externorum deorum non iurabitis neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos michi festa celebrabitis. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes azima sicut precepi tibi tempore mensis novorum quando egressus es de Egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Sollempnitatem messis primitivorum operis tui quecumque seminaveris in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit masculinum tuum coram domino deo. Non immolabis super fermento sanguinem victime mee nec remanebit adeps sollempnitatis mee usque mane. Primicias frugum terre tue deferes in domum domini dei tui. Nec coques edum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum qui precedat te et custodiat in via et introducat ad locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius nec contempnendum putes quia non dimittet cum peccaveritis et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia que loquor inimicus ero inimicis tuis et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus et introducet te ad amorreum et etheum et ferezeum chananeumque et eveum et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis deos eorum nec coles eos nec facies opera eorum sed destrues eos et confringes statuas eorum. Servietisque domino deo vestro ut benedicam panibus tuis et aquis et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam in precursum tuum et occidam omnem populum ad quem ingredieris. Cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam. Emittens scabrones prius qui fugabunt eveum et chananeum et etheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno ne terra in solitudinem redigatur et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo donec augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum et a deserto usque ad fluvium. Tradam manibus vestris habitatores terre et eiciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua ne forte peccare te faciant in me si servieris diis eorum quod tibi certe erit in scandalum. Moysi quoque dixit:

XXIIII Ascende ad dominum tu et Aaron, Nadab et Abiu et septuaginta senes ex Israhel et adorabitis procul. Solusque Moyses ascendet ad dominum et illi non appropinquabunt nec populus ascendet cum eo. Venit ergo Moyses et narravit plebi omnia verba domini atque iudicia. Responditque cunctus populus una voce: Omnia verba domini que locutus est faciemus. Scripsit autem Moyses universos sermones domini et mane consurgens edificavit altare ad radicem montis et duodecim titulos per duodecim tribus Israhel. Misitque iuvenes de filiis Israhel et obtulerunt holocausta, immolaveruntque victimas pacificas domino vitulos. Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis et misit in crateras. Partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volumen federis legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum et ait: Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Ascenderuntque Moyses et Aaron, Nadab et Abiu et septuaginta de senibus Israhel et viderunt deum Israhel. Sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini et quasi celum cum serenum est. Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israhel misit manum suam. Videruntque deum et comederunt ac bi

uerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Ascende ad m
e in montem et esto ibi. daboque tibi tabulas lapid
eas et legem ac mandata que scripsi ut doceas
eos. Surrexerunt moyses et iosue minister eius
Ascendensque moyses in montem dei senioribus ait.
Expectate hic. donec reuertamur ad uos. Habetis
aaron et ur uobiscum. Siquid natum fuerit questio
nis referetis ad eos. Cumque ascendisset moyses.
operuit nubes montem et habitauit gloria domini
super synai tegens illum nube sex diebus. Septimo
autem die uocauit eum de medio caliginis. Era
t autem species glorie domini quasi ignis ardens
super uerticem montis in conspectu filiorum israhel.
Ingressusque moyses medium nebule ascendit
in montem et fuit ibi quadraginta diebus et qua
XXV draginta noctibus. Locutusque est dominus ad moys
en dicens. Loquere filiis israhel ut tollant michi p
rimitias. Ab omni homine qui offert ultroneus acci
pietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurum
et argentum. et es. iacinctum. et purpuram coc
cumque bis tinctum et bissum. Pilos caprarum et
pelles arietum rubricatas. pelles iacinctinas et li
gna sethim. Oleum ad luminaria concinnanda.
Aromata in unguentum et thimiama boni od
oris. Lapides onichinos et gemmas ad ornan
dum ephoth ac rationale. Facientque michi sanctuarium
et habitabo in medio eorum. Iuxta omnem simi
litudinem tabernaculi quod ostendam tibi et omnium
uasorum in cultum eius sicque facietis illud. Ar
cham de lignis sethim compingite. cuius longitudo
habeat duos semis cubitos. Latitudo cubitum et
dimidium. altitudo cubitum similiter ac semis
sem. et deaurabis eam auro mundissimo intus
et foris. Faciesque supra coronam auream per cir
cuitum et quatuor circulos aureos quos pones
per quatuor arche angulos. Duo circuli sint in
latere uno et duo in altero. Facies quoque uec
tes de lignis sethim et operies auro. Inducesque per
circulos qui sunt in arche lateribus ut portetur in
eis. Qui semper erunt in circulis nec umquam
extrahentur ab eis. Ponesque in archa testificati
onem quam dabo tibi. Facies et propiciatorium
de auro mundissimo. Duos cubitos et dimidi
um tenebit longitudo eius et semissem et cu
bitum latitudo. Duos quoque cherubin aureos et
productiles facies ex utraque parte oraculi. Cher
ub unus sit in latere uno et alter in altero. Utr
umque latus propiciatorii tegant expandentes alas
et operientes oraculum. Respiciantque se mutu
o uersis uultibus in propiciatorium quo operienda est
archa in qua pones testimonium quod dabo tibi.
Inde precipiam et loquar ad te supra propiciato
rio scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt
super archam testimonii cuncta que mandabo per
te filiis israhel. Facies et mensam de lignis sethim
habentem duos cubitos longitudinis et in la
titudine cubitum et in altitudine cubitum
ac semissem et inaurabis eam auro purissimo.
Faciesque illi labium aureum per circuitum et ipsi
labio coronam interrasilem altam quatuor di
gitis. et super altam quatuor digitis. et super illam
alteram coronam aureolam. Quatuor quoque circu
los aureos preparabis et pones eos in quatuor ang
ulis eiusdem mense per singulos pedes subter

coronam erunt circuli aurei ut mittantur uec
tes per eos et possit mensa portari. Ipsosque uectes
facies de lignis sethim et circumdabis auro ad
subuehendam mensam. Parabis et acetabula
ac fialas turibula et ciatos in quibus offerenda
sunt libamina ex auro purissimo. Et pones super
mensam panes propositionis in conspectu meo
semper. Facies et candelabrum ductile de auro
mundissimo. hastile eius et calamos. sciphos et
sperulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egr
edientur de lateribus. tres ex uno latere et tres ex
altero. Tres sciphi quasi in nucis modum per calamo
singulos. sperulaque et lilium simul. Et tres si
militer sciphi instar nucis in calamo altero. sperul
aque et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui
producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro
erunt quatuor sciphi in nucis modum sperule
que per singulos et lilia. Sperula sub duobus calam
is per tria loca qui simul sex fiunt procedentes de
hastili uno. Et sperule igitur et calami ex ipso e
runt uniuersa ductilia de auro purissimo. Faci
es et lucernas septem et pones eas super cande
labrum ut luceant ex aduerso. Emunctoria q
uoque et ubi que emuncta sunt extinguantur. fi
ent de auro purissimo. Omne pondus candela
bri cum uniuersis uasis suis habebit talentum
auri mundissimi. Inspice et fac secundum exemplar
quod tibi in monte monstratum est. Tabernacu XXVI
lum uero ita fiet. Decem cortinas de bisso retor
ta et iacincto et purpura coccoque bis tincto ua
riatas opere plumario facies. Longitudo corti
ne unius habebit. xx. et viii. cubitos. latitudo
quatuor cubitorum erit. Unius mensure fient u
niuersa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur
mutuo et alie quinque nexu simili coherebunt.
Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus
cortinarum facies ut possint inuicem copula
ri. Quinquagenas ansulas cortina habebit
in utraque parte ita insertas ut ansa contra an
sam ueniat et altera alteri possit aptari. Faci
es et quinquaginta circulos aureos quibus cor
tinarum uela iungenda sunt. ut unum taberna
culum fiat. Facies et saga cilicina undecim
ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo
sagi unius habebit. xxx. cubitos. et latitudo qu
atuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus
quinque iunges seorsum et sex sibi mutuo copu
labis ita ut sextum sagum in fronte tecti dupli
ces. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi u
nius ut coniungi cum altero queat. et .L. ansas
in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Q
uinquaginta fibulas eneas quibus iungantur
anse. et unum ex omnibus operimentum fiat. Quod
autem superfuerit in sagis que parantur tecto id est
unum sagum quod amplius est ex medietate ei
operies posteriora tabernaculi et cubitus ex una
parte pendebit et alter ex altera qui plus est in
sagorum longitudine utrumque tabernaculi latus
protegens. Facies et operimentum aliud tecto de
pellibus arietum rubricatis et super hoc rursum
aliud operimentum de iacinctinis pellibus. Faci
es et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim
que singule denos cubitos in longitudine habeant et
in latitudine singulos ac semissem. In lateribus

tabule due in castraturę fient quibus tabula alteri tabule conectatur. Atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum uiginti erunt in latere meridiano quod uergit ad austrum. Quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod uergit ad aquilonem .xx. tabule erunt quadraginta habentes bases argenteas. bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem uero plagam tabernaculi facies sex tabulas et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque coniuncte a deorsum usque sursum et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt similis iunctura seruabitur et erunt simul tabule octo. Bases earum argentee sedecim duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et uectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi et quinque alios in altero et eiusdem numeri ad occidentalem plagam qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis et fundes in eis anulos aureos per quos uectes tabulata contineant. Quos operies laminis aureis et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et uelum de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumario et pulcra uarietate contextum quod appendes ante quattuor columpnas de lignis sethim que et ipse quidem deaurate erunt et habebunt capita aurea sed bases argenteas. Inseretur autem uelum per circulos intra quod pones archam testimonii et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuarium diuidentur. Pones et propitiatorium super archam testimonii in sancta sanctorum. Mensamque extra uelum et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumario. Et quinque columpnas deaurabis lignorum sethim ante quas ducetur tentorium. Quarum erunt

XXVII

capita aurea et bases eneę. Facies et altare de lignis sethim quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine id est quadrum et tres cubitos in altitudinem. Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt. et operies illud ere. Faciesque in usus eius lebetas ad suscipiendos cineres et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia uasa ex ere fabricabis. Craticulamque in modum retis eneam. per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli enei quos pones subter arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et uectes altaris de lignis sethim duos quos operies laminis eneis. et induces per circulos eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. Non solidum sed inane et cauum intrinsecus facies illud sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bisso retorta. Centum cubitos unum latus tenebit in longitudine et columpnas .xx. cum basibus totidem eneis que capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum columne uiginti et bases eneę eiusdem numeri et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine uero atrii quod respicit ad occidentem erunt tentoria per quinquaginta cubitos et columpne decem basesque totidem. In ea quoque atrii latitudine que respicit ad orientem quinquaginta cubiti erunt in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur. columpneque tres et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim columpne tres et bases totidem. In introitu uero atrii fiet tentorium cubitorum uiginti ex iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumarii. Columpnas habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columpne atrii per circuitum uestite erunt argenteis laminis capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudinem occupabit atrium cubitos centum in latitudinem quinquaginta altitudo quinque cubitorum erit. Fietque de bisso retorta et habebit bases eneas. Cuncta uasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam paxillos eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis Israel ut afferant tibi oleum de arboribus oliuarum purissimum piloque contusum ut ardeat semper lucerna in tabernaculo testimonii extra uelum quod oppansum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron et filii eius et usque mane luceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis Israel. Applica quoque ad te Aaron

XXVIII

fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel ut sacerdotio fungantur michi. Aaron. Nadab et Abiu et Eleazar. et Ithamar. Faciesque uestem sanctam fratri tuo in gloriam et decorem et loqueris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentie ut faciant uestes Aaron in quibus sanctificatus ministret michi. Hec autem erunt uestimenta que facient. Rationale et superhumerale tunicam lineam strictam cidarim et balteum. Facient uestimenta sancta Aaron fratri tuo et filiis eius ut sacerdotio fungantur michi. Accipientque aurum et iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et bissum. Facient autem superhumerale de auro et iacincto ac purpura coccoque bis tincto. et bisso retorta opere polimito. Duas oras iunctas habebit in utroque latere summitatum ut in unum redeant. Ipsaque textura et cuncta operis uarietas erit ex auro et iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta. Sumesque duos lapides onichinos et sculpes in eis nomina filiorum Israel. sex nomina in lapide uno et sex reliqua in altero. iuxta ordinem natiuitatis eorum opere sculptoris et celatura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum Israel inclusos auro. atque circumdatos et pones in utroque latere superhumeralis memoriale filiis Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram domino super utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro et duas catenulas auri purissimi sibi inuicem coherentes quas inseres uncinis. Rationale quoque iudicii facies opere polimito iuxta texturam superhumeralis ex auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta. Quadrangulum erit et duplex. Mensuram palmi habebit

tam in longitudine quam latitudine. Ponesque
in eo quatuor ordines lapidum. In primo uerso
erit lapis sardius et topazius et smaragdus.
In secundo carbunculus. saphirus et iaspis. In ter-
tio ligurius. achates et ametistus. In quarto cri-
solitus. onichinus et berillus. Inclusi auro erunt
per ordines suos. Habebuntque nomina filiorum israhel.
Duodecim nominibus celabuntur singuli lapides no-
minibus singulorum per duodecim tribus. Facies
in rationale cathenas sibi inuicem coherentes
ex auro purissimo et duos anulos aureos quos
pones in utraque rationalis summitate. Cathenas-
que aureas iunges anulis qui sunt in marginibus
eius et ipsarum cathenarum extrema duobus co-
pulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod
rationale respicit. Facies et duos anulos aureos
quos pones in summitatibus rationalis et in oris que e
regione sunt superhumeralis et posteriora eius
aspiciunt. Nec non et alios duos anulos aureos
qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deo-
rsum quod respicit contra faciem iuncture inferio-
ris ut aptari possint cum superhumerali et strin-
gatur rationale anulis suis cum anulis superhu-
meralis uitta iacinctina ut maneat iunctura fa-
bre facta et a se inuicem rationale et superhum-
erale nequeant separari. Portabitque aaron no-
mina filiorum israhel in rationale iudicii super
pectus suum quando ingreditur sanctuarium m-
emoriale coram domino in eternum. Pones autem
in rationale iudicii doctrinam et ueritatem que
erunt in pectore aaron quando ingreditur
coram domino et gestabit iudicium filiorum
israhel in pectore suo in conspectu domini semper.
Facies et tunicam superhumeralis totam
iacinctinam in cuius medio supra erit capi-
tium et ora per gyrum eius textilis sicut fieri so-
let in extremis uestium partibus ne facile rum-
patur. Deorsum uero ad pedes eiusdem tuni-
ce per circuitum quasi mala punica facies ex ia-
cincto et purpura et cocco bis tincto. mixtis in
medio tintinnabulis ita ut tintinnabulum
sit aureum et malum punicum. Rursumque
tintinnabulum aliud aureum et malum pun-
icum et uestietur ea aaron in officio ministe-
rii. ut audiatur sonitus quando ingreditur et
egreditur sanctuarium in conspectu domini et n-
on moriatur. Facies et laminam de auro p-
urissimo in qua sculpes opere celatoris sanctum
domino. Ligabisque eam uitta iacinctina et erit
super tiaram imminens super frontem pontifi-
cis. Portabitque aaron iniquitates eorum que ob-
tulerint et sanctificauerint filii israhel in cunc-
tis muneribus et donariis suis. Erit autem lami-
na semper in fronte eius ut placatus eis sit dominus.
Stringesque tunicam. bisso. et tiaram bissin-
am. Facies et balteum opere plumarii. Porro
filiis aaron tunicas lineas parabis et balteos
ac tiaras in gloriam et decorem. Uestiesque hiis
omnibus aaron fratrem tuum et filios eius cum eo et
cunctorum consecrabis manus. Sanctificabis-
que illos ut sacerdotio fungantur michi. Faci-
es et feminalia linea ut operiant carnem tur-
pitudinis sue a renibus usque ad femora. Et ut-
antur eis aaron et filii eius quando ingredientur

tabernaculum testimonii uel quando appropinquant
ad altare ut ministrent in sanctuario ne iniquita-
tis rei moriantur. Legitimum sempiternum e-
rit aaron et semini eius post eum. Sed et hoc XXIX
facies ut michi in sacerdotio consecrentur. Tol-
le uitulum de armento et arietes duos imm-
aculatos panesque azimos et crustula absque
fermento que conspersa sint oleo. Lagana quoque
azima oleo lita de simila triticea cuncta faci-
es et posita in canistro offeres. Uitulum autem
et duos arietes et aaron ac filios eius applica-
bis ad hostium tabernaculi testimonii. Cumque
laueris patrem cum filiis aqua. indues aaron sine
uestimentis suis id est tunica et tunicam super-
humerali et rationali quod constringes balteo et po-
nes super tiaram in capite eius et laminam s-
anctam super tiaram et oleum unctionis fundes
super caput eius atque hoc ritu consecrabitur. Fi-
lios quoque illius applicabis et indues tunicis
lineis cingesque balteo aaron scilicet et liberos eius
et impones eis mitras eruntque sacerdotes michi
religione perpetua. Postquam initiaueris manus
eorum applicabis et uitulum coram tabernaculo
testimonii imponentque aaron et filii eius ma-
nus super caput illius et mactabis eum in con-
spectu domini iuxta hostium tabernaculi testimon-
ii sumptumque de sanguine uituli pones super
cornua altaris digito tuo reliquum autem sangui-
nem fundes iuxta basem eius. Sumes et adipem
totum qui operit intestina et reticulum iecoris
ac duos renes et adipem qui super est eos et offeres
incensum super altare. Carnes uero uituli et co-
rium et fimum combures foris extra castra.
eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes
super cuius caput ponent aaron et filii eius ma-
nus. Quem cum mactaueris tolles de sangui-
ne eius et fundes circa altare. Ipsum autem arie-
tem secabis in frusta. Lotaque intestina eius ac
pedes pones super concisas carnes et super caput
illius. et offeres totum arietem in incensum
super altare oblatio est domino. odor suauissi-
mus uictime domini. Tolles quoque arietem a-
lterum super cuius caput aaron et filii eius po-
nent manus. Quem cum immolaueris sumen-
s de sanguine ipsius et pones super extremum
dextre auricule aaron et filiorum eius et super
pollices manus eorum et pedis dextri. fundes-
que sanguinem super altare per circuitum. Cumque
tuleris de sanguine qui est super altare et de oleo
unctionis asperges aaron et uestes eius fili-
os et uestimenta eorum. Consecratisque et ipsis et
uestibus tolles adipem de ariete et caudam et
aruinam que operit uitalia ac reticulum iecoris
et duos renes. atque adipem qui super eos est arm-
umque dextrum eo quod sit aries consecrationis
tortam panis unius crustulam conspersam oleo
Laganum de canistro azimorum quod positum est
in conspectu domini. Ponesque omnia super ma-
nus aaron et filiorum eius et sanctificabis eos
eleuans coram domino suscipiensque uniuersa
de manibus eorum et incendes super altare in
holocaustum odorem suauissimum in consp-
ectu domini. quia oblatio eius est. Sumens quoque
pectusculum de ariete quo initiatus est aaron

sanctificabisque illud elevatum coram domino et cedet
in partem tuam. Sanctificabisque et pectusculum
consecratum et armum quem de ariete sepa-
rasti quo initiatus est aaron et filii eius. cedentque in
partem aaron et filiorum eius iure perpetuo a fil-
iis israel quia primitiva sunt et initia de victimis
eorum pacificis que offerunt domino. Vestem autem
sanctam qua utetur aaron habebunt filii eius post
se eam ut unguantur in ea et consecrentur m-
anus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex
pro eo fuerit constitutus de filiis eius et qui ingredietur
tabernaculum testimonii ut ministret in sanctua-
rio. Arietem autem consecrationum tolles et co-
ques carnes eius in loco sancto quibus vescetur a-
aron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canist-
ro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent
ut sit placabile sacrificium et sanctificentur
offerentium manus. Alienigena non vescetur
ex eis quia sancta sunt. Quod si remanserit d-
e carnibus consecratis sive de panibus usque man-
e combures reliquias igni. Non comedentur
quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi fa-
cies super aaron et filios eius. Septem diebus
consecrabis manus eorum et vitulum pro peccato
offeres per singulos dies ad expiandum. Mundaque
bisque altare cum immolaveris hostiam expiati-
onis et ungues illud in sanctificationem. Sep-
tem diebus expiabis altare et sanctificabis et e-
rit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sancti-
ficabitur. Hoc est quod facies in altari agnos anni-
culos duos per singulos dies iugiter unum agnum
mane et alterum vespere. Decimam partem
simile conspersi oleo tunso quod habeat mensuram qu-
artam partem hyn et vinum ad libandum eius-
dem mensure in agno uno. Alterum vero agnum
offeres ad vesperam iuxta ritum matutine obla-
tionis et iuxta ea que diximus in odorem sua-
vitatis sacrificium domino oblatione perpetua in
generationibus vestris ad hostium tabernaculi testim-
onii coram domino ubi constituam ut loquar ad te
Ibique precipiam filiis israhel et sanctificabitur al-
tare in gloria mea. Sanctificabo et tabernacul-
um testimonii cum altari et aaron cum filiis
eius ut sacerdotio fungantur michi. Et habit-
abo in medio filiorum israhel eroque eis deus et scie-
XXX nt quia ego dominus deus eorum qui eduxi eos de terra e-
gipti ut manerem inter illos ego dominus de-
us ipsorum. Facies quoque altare in adolen-
dum thimiama de lignis sethim habens cubitum
longitudinis et alterum latitudinis. id est qua-
drangulum et duos cubitos in altitudine cornu-
a ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissim-
o tam craticulam eius quam parietes per circ-
uitum et cornua. Faciesque ei coronam aureolam
per girum et duos anulos aureos sub corona per
singula latera et mittantur in eos vectes et al-
tare portetur. Ipsosque vectes facies de lignis se-
thim et inaurabis. Ponesque altare contra velum
quod ante archam pendet testimonii coram pro-
pitiatorio quo tegitur testimonium ubi lo-
quar tibi et adolebit incensum super eo aaron
suave fragrans mane quando componet lucer-
nas incendet illud. Et quando collocat e-
as ad vesperum uret thimiama sempiternum co-
ram domino in generationes vestras. Non offeretis super
eo thimiama compositionis alterius nec oblatio-
nem et victimam nec libabitis. Et deprecabitur
aaron super cornua eius semel per annum in sang-
uine quod oblatum est pro peccato et placabit super eo
in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit domino. Lo-
cutusque est dominus ad moisen dicens. Quando tuleris
summam filiorum israel iuxta numerum dabunt
singuli pretium pro animabus suis domino et non erit plag-
a in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis
qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta men-
suram templi. Siclus viginti habet obolos media
pars sicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti
annis et supra dabit pretium. Di-
ves non addet ad medium sicli et pauper nichil
minuet. Susceptamque pecuniam que collata
est a filiis israhel trades in usus tabernaculi tes-
timonii ut sit monimentum eorum coram domino
et propicietur animabus eorum. Locutusque est dominus
ad moisen dicens. Facies et labium eneum cum
basi sua ad lavandum ponesque illud inter taberna-
culum testimonii et altare. Et missa aqua la-
vabunt in eo aaron et filii eius manus suas ac
pedes. quando ingressuri sunt tabernaculum t-
estimonii et quando accessuri sunt ad altare
ut offerant in eo thimiama domino ne forte m-
oriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi et
semini eius per successiones. Locutusque est domi-
nus ad moisen dicens. Sume tibi aromata pri-
me zmirne et electe quingentos siclos et cin-
namomi medium. id est. CC. L. siclos. calami
similiter ducentos quinquaginta cassie autem
quingentos siclos in pondere sanctuarii. Ole-
um de olivetis mensuram hyn. Faciesque uncti-
onis oleum sanctum unguentum compositum
opere unguentarii. Et ungues ex eo tabernaculum
testimonii et archam testamenti mensamque
cum vasis suis candelabrum et utensilia eius.
Altaria thimiamatis et holocausti et universam su-
pellectilem que ad cultum eorum pertinent. Sanc-
tificabisque omnia et erunt sancta sanctorum. Qui
tetigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios
eius ungues sanctificabisque eos ut sacerdotio
fungantur michi. Filiis quoque israhel dices. Hoc
oleum unctionis sanctum erit michi in genera-
tiones vestras. Caro hominis non ungetur ex eo
et iuxta compositionem eius non facietis aliud
quia sanctificatum est et sanctum erit vobis.
Homo quicumque tale composuerit et dederit
ex eo alieno. exterminabitur de populo suo. Dixit-
que dominus ad moisen. Sume tibi aromata
et stacten et onica et galbanum boni odoris. et
thus lucidissimum equalis ponderis erunt omnia.
Faciesque thimiama compositum opere unguenta-
rii. mixtum diligenter et purum et sanctificati-
one dignissimum. Cumque in tenuissimum
pulverem universa contuderis pones ex eo coram
testimonio tabernaculi in quo loco apparebo tibi.
Sanctum sanctorum erit vobis thimiama. Talem compo-
sitionem non facietis in usus vestros quia sanctum est
domino. Homo quicumque fecerit simile ut od-
ore illius perfruatur. peribit de populis suis. Lo-
cutusque est dominus ad moisen dicens. Ecce XXXI
vocavi ex nomine beseleel filium uri filii

de tribu iuda et implevi eum spiritu dei sapientia et intelligentia et scientia in omni opere ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et argento et ere marmore et gemmis et diversitate lignorum. Dedique ei socium ooliab filium achisamech de tribu dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam ut faciant cuncta que precepi tibi. Tabernaculum federis et archam testimonii et propiciatorium quod super eam est et cuncta vasa tabernaculi mensamque et vasa eius. Candelabrum purissimum cum vasis suis et altaria thimiamatis et holocausti et omnia vasa eorum labrum cum basi sua vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio suo in sacris oleum unctionis et thimiama aromatum in sanctuario omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Videte ut sabbatum meum custodiatis quia signum est inter me et vos in generationibus vestris ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum sanctum est enim vobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus. In die septimo sabbatum est requies sancta domino. Omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodiant filii israel sabbatum et celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum inter me et filios israel signumque perpetuum. Sex enim diebus fecit deus celum et terram et in septimo ab opere cessavit. Dedit quoque dominus moysi completis huiuscemodi sermonibus in monte synai duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito dei.

CXXXII Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte moyses congregatus adversus aaron ait. Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti ignoramus quid acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus et afferte ad me. Fecit populus que iusserat deferens inaures ad aaron. Quas cum ille accepisset formavit opere fusorio et fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixeruntque. Hii sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron edificavit altare coram eo et preconis voce clamavit dicens. Cras sollempnitas domini est. Surgentesque mane obtulerunt holocausta et hostias pacificas. Et sedit populus comedere et bibere et surrexerunt ludere. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Vade descende peccavit populus tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis. Feceruntque sibi vitulum conflatilem et adoraverunt atque immolantes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumque ait dominus ad moysen. Cerno quod populus iste dure cervicis sit. Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos et deleam eos. Faciamque te in gentem magnam. Moyses autem orabat dominum deum suum dicens. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna et in manu robusta. Ne queso dicant egipcii callide eduxit eos ut interficeret in montibus

XXX

et deleret e terra. Quiescat ira tua et esto placabilis super nequitiam populi tui. Recordare abraham ysaac et israel servorum tuorum quibus iurasti per temetipsum dicens multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vestro et possidebitis eam semper. Placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et reversus est moyses de monte portans duas tabulas testimonii in manu scriptas ex utraque parte et factas opere dei. Scriptura quoque dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultum populi vociferantis dixit ad moysen. Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor adhortantium ad pugnam neque vociferatio compellentium ad fugam sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Iratusque valde proiecit de manu tabulas et confregit eas ad radicem montis. Arripiensque vitulum quem fecerant combussit et contrivit usque ad pulverem. Quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque ad aaron. Quid tibi fecit hic populus ut induceres super eum peccatum maximum. Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. Tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt michi. Fac nobis deos qui precedant nos. Huic enim moysi qui nos eduxit de terra egypti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum. Tulerunt et dederunt michi et proieci illud in ignem egressusque est hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nudatus spoliaverat enim eum aaron propter ignominiam sordis et inter hostes nudum constituerat. Et stans in porta castrorum ait. Si quis est domini iungatur michi. Congregatique sunt ad eum omnes filii levi. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii levi iuxta sermonem moysi. Cecideruntque in die illo quasi tria milia hominum. Et ait moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino unusquisque in filio et in fratre suo ut detur vobis benedictio. Facto autem altero die locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum si quomodo quivero eum deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. Obsecro peccavit populus iste peccatum magnum. Feceruntque sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccaverit michi delebo eum de libro meo. Tu autem vade et duc populum istum quo locutus tibi sum. Angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron.

Locutusque est dominus ad moysen. Vade et ascende de loco isto tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam. Et mittam precursorem tui angelum. Ut eiciat chananeum et amorreum et etheum et ferezeum et eveum et iebuseum et intres CXXXIII

huic .n. moysi q e xit nos

intram lacte et melle fluentem. Non enim as
cendam tecum quia populus dure ceruicis est ne forte
disperdam te in uia. Audiens populus sermonem hunc
pessimum luxit et nullus ex more indutus est
cultu suo. Dixitque dominus ad moisen. Loquere
filiis israel. Populus dure ceruicis es semel ascen
dam in medio tui et delebo te. Iam nunc depo
ne ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. De
posuerunt ergo filii israel ornatum suum a mon
te oreb. Moises quoque tollens tabernaculum tete
dit extra castra procul uocauitque nomen eius
tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat
aliquam questionem egrediebatur ad taberna
culum extra castra. Cumque egrederetur moises
ad tabernaculum surgebat uniuersa plebs et stabat
unusquisque in hostio papilionis sui. Aspiciebantque
posteriora moisi donec ingrederetur temp
torium. Ingresso autem illo tabernaculum federis
descendebat columna nubis et stabat ad hostium
loquebaturque cum moise cernentibus uniuersis quod co
lumna nubis staret ad hostium tabernaculi. Sta
bantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum
suorum. Loquebatur autem dominus ad moi
sen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad a
micum suum. Cumque ille reuerteretur ad castra
minister eius iosue filius nun puer non rece
debat de tabernaculo. Dixit autem moises ad do
minum. Precipis ut educam populum istum et n
on indicas michi quem missurus sis mecum.
Presertim cum dixeris noui te ex nomine et inue
nisti gratiam coram me. Si ergo inueni gratiam
in conspectu tuo ostende michi uiam tuam
ut sciam te et inueniam gratiam ante oculos tu
os. Respice populum tuum gentem hanc. Dixitque
dominus. Facies mea precedet te et requiem dabo ti
bi. Et ait moises. Si non tu ipse precedes ne edu
cas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus
ego et populus tuus inuenisse nos gratiam in cons
pectu tuo nisi ambulaueris nobiscum ut glori
ficemur ab omnibus populis qui habitant super terram.
Dixit autem dominus ad moisen. Et uerbum
istud quod locutus es faciam. Inuenisti enim gratiam
coram me et te ipsum noui ex nomine. Qui ait.
Ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego
ostendam omne bonum tibi et uocabo in nomine
domini coram te et miserebor cui uoluero et cleme
ens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait.
Non poteris uidere faciem meam. Non enim uidebit
me homo et uiuet. Et rursum. Ecce inquid est
locus apud me stabis super petram. Cumque tran
sibit gloria mea ponam te in foramine petre et
protegam dextera mea donec transeam. Tollamque
XXXIIII manum meam et uidebis posteriora mea. Fa
ciem autem meam uidere non poteris. Ac deinceps.
Precide ait tibi duas tabulas lapideas instar
priorum et scribam super eas uerba que habue
runt tabule quas fregisti. Esto paratus mane u
t ascendas statim in montem synai stabisque mec
um super uerticem montis nullus ascendat tecum
nec uideatur quispiam per totum montem. Bo
ues quoque et oues non pascantur econtra. Exci
dit ergo duas tabulas lapideas quales ante fu
erant et de nocte consurgens ascendit in mon
tem synai sicut ei preceperat dominus portans se

cum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem
stetit moises cum eo inuocans nomen domini. Qu
o transeunte coram eo ait. Dominator domine deus
misericors et clemens paciens et multe mise
racionis ac uerus qui custodis misericordiam in mili
a qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata n
ullusque apud te per se innocens est qui reddis iniqu
itatem patrum filiis ac nepotibus in terciam et quar
tam generationem. Festinusque moises curuatus
est pronus in terram et adorans ait. Si inueni gra
tiam in conspectu tuo domine. obsecro ut gra
diaris nobiscum. Populus enim dure ceruicis est
ut auferas iniquitates nostras ac peccata nosque p
ossideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum
uidentibus cunctis signa faciam que numquam
sunt uisa super terram nec in ullis gentibus ut cer
nat populus in cuius es medio opus domini terribile quod fa
cturus sum. Obserua cuncta que hodie mandabo
tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum
et chananeum et etheum ferezeum quoque et eue
um et iebuseum. Caue ne umquam cum habita
toribus terre illius iungas amicicias que tibi sunt
in ruinam sed aras eorum destrue. Confringe st
atuas lucosque succide. Noli adorare deum alienum
Dominus zelotes nomen eius deus est emulator.
Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum
ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraue
rint simulacra eorum uocet te quispiam ut co
medas de immolatis nec uxorem de filiabus eorum
accipias filiis tuis ne postquam ipse fuerint fornicate
fornicari faciant et filios tuos in deos suos. Deos
conflatiles non facies tibi. Sollempnitatem
azimorum custodies. Septem diebus uesceris a
zimis sicut precepi tibi in tempore mensis nouorum.
Mense enim ueris tempore egressus es de egi
pto. Omne quod aperit uuluam generis masculini
meum erit de cunctis animantibus tam de bobus.
quam de ouibus meum erit. Primogenitum asi
ni redimes oue. Sin autem nec precium pro eo
dederis occidetur. Primogenitum filiorum tuorum re
dimes nec apparebis in conspectu meo uacuus.
Sex diebus operaberis die septimo cessabis arare
et metere. Sollempnitatem ebdomadarum fa
cies tibi in primitiis frugum messis tue tritici
et sollempnitatem quando redeunte anni tempore
cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu omnipote
ntis domini dei israhel. Cum enim tulero gentes a fa
cie tua et dilatauero terminos tuos nullus insi
diabitur terre tue ascendente te et apparente in con
spectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis
super fermento sanguinem hostie mee neque reside
bit mane de uictima sollempnitatis phase. Pri
micias frugum terre tue offeres in domum do
mini dei tui. Non coques edum in lacte matris
sue. Dixitque dominus ad moisen. Scribe tibi uerba
hec quibus et tecum et cum israhel pepigi
fedus. Fecit ibi cum domino quadraginta dies
et XL. noctes panem non comedit et aquam non
bibit. scripsit in tabulis uerba federis decem.
Cumque descenderet moises de monte synai te
nebat duas tabulas testimonii et ignorab
at quod cornuta esset facies sua ex consorcio sermonis

dei. Videntes autem aaron et filii israel cornutam fa
ciem moysi timuerunt prope accedere. Vocatique
ab eo reversi sunt tam aaron quam principes si
nagoge. Et postquam locutus est venerunt ad eum
etiam omnes filii israhel quibus precepit cunc
taque audierat a domino in monte synai. Impletisque
sermonibus posuit uelamen super faciem suam.
Quod ingressus ad dominum et loquens cum eo
auferebat donec exiret. Et tunc loquebatur ad
filios israhel omnia que sibi fuerant imperata.
Qui uidebant faciem egredientis moysi esse
cornutam. Sed operiebat rursus ille faciem suam
XXXV si quando loquebatur ad eos. Igitur congregata
omni turba filiorum israhel dixit ad eos.
que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis
opus septimus dies erit uobis sanctus sabba
tum et requies domini. Qui fecerit opus in eo occi
detur. Non succendetis ignem in omnibus ha
bitaculis uestris per diem sabbati. Et ait moyses
ad omnem catervam filiorum israhel. Iste est ser
mo quem precepit dominus dicens. Separ
ate apud uos primicias domino. Omnis uo
luntarius et prono animo offerat eas domino. Au
rum et argentum et es iacinctum purpu
ram coccumque bis tinctum et bissum pilos
caprarum et pelles arietum rubricatas et iac
inctinas. ligna sethim et oleum ad luminar
ia concinnanda et ut conficiatur unguentum
et thimiama suauissimum. Lapides onich
inos et gemmas ad ornatum superhumeralis
et racionalis. Quisquis uestrum est sapiens ue
niat et faciat quod dominus imperauit taberna
culum scilicet et tectum eius atque operimentum
anulos et tabulata cum uectibus paxillos et
bases archam et uectes propiciatorium et uelum
quod ante illud appenditur mensam cum uectibus
et uasis et propositionis panibus candelabrum ad
luminaria sustentanda uasa illius et lucernas
et oleum ad nutrimenta ignium. Altare thim
iamatis et uectes. Oleum unctionis et thim
iama ex aromatibus. tentorium ad hostium
tabernaculi. Altare holocausti et craticulam eius
eneam cum uectibus et uasis suis. Labrum et
bases eius cortinas atrii cum columnis et b
asibus tentorium in foribus uestibuli. Paxillos
tabernaculi et atrii cum funiculis suis uestimen
ta quorum usus est in ministerio sanctuarii
uestes aaron pontificis ac filiorum eius ut sac
erdotio fungantur michi. Egressaque omnis
multitudo filiorum israhel de conspectu moysi
obtulit mente promptissima atque deuota pri
micias domino ad faciendum opus tabernac
uli testimonii quicquid ad cultum et ad u
estes sanctas necessarium erat uiri cum mu
lieribus prebuerunt armillas et in aures anulos
et dextralia omne uas aureum in donaria do
mini separatum est. Si quis habuit iacinctum et
purpuram coccumque bis tinctum bissum et p
ilos caprarum pelles arietum rubricatas et
iacinctinas argenti et eris metalla ob
tulerunt domino. Ligna quoque sethim in uarios
usus. Sed et mulieres docte dederunt que neue
rant iacinctum purpuram et uermiculum
ac bissum et pilos caprarum sponte propria cun
cta tribuentes. Principes uero obtulerunt lap
ides onichinos et gemmas ad superhumerale
et racionale. Aromataque et oleum ad lumina
ria concinnanda et ad preparandum unguentum
ac thimiama odoris suauissimi componen
dum. Omnes uiri et mulieres mente deuota obt
ulerunt donaria ut fierent opera que iusserat
dominus per manum moysi cuncti filii israh
el uoluntaria domino dedicauerunt. Dixitque
moyses ad filios israhel. Ecce uocauit dominus
ex nomine beseleel filium uri filii hur de tribu i
uda. Impleuitque eum spiritu dei sapientie et scie
ntie et intelligentie omni doctrina ad excogita
ndum et faciendum opus in auro et argento.
et ere sculpendisque lapidibus et opere carpenta
rio. Quicquid fabre adinueniri potest dedit i
n corde eius. Oliab quoque filium achisamech de t
ribu dan ambos erudiuit sapientia ut faciant opera
abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto
ac purpura coccoque bis tincto et bisso et texant
omnia ac noua quaeque repperiant. Fecit ergo XXXVI
beseleel et ooliab et omnis uir sapiens quibus
dedit dominus sapientiam et intellectum ut scir
ent fabre operari que in usus sanctuarii neces
saria sunt et que precepit dominus fieri. Cum
que uocasset eos moyses et omnem eruditum ui
rum cui dederat deus sapientiam et qui sponte sua
obtulerant se ad faciendum opus tradidit ei
uniuersa donaria filiorum israhel. Qui cum in
starent operi cotidie mane populus uota offerebat
unde artifices uenire compulsi. dixerunt moy
si. Plus offert populus quam necessarium est. Iu
ssit ergo moyses preconis uoce cantari nec uir n
ec mulier quicquam ultra offerat in opere sa
nctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offeren
dis eo quod oblata sufficerent et superhabundarent.
Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum
opus tabernaculi cortinas decem de bisso ret
orta et iacincto et purpura coccoque bis tincto o
pere uario et arte polimita quarum una ha
bebat in longitudine. xx. octo cubitos et in la
titudine quattuor. Una mensura erat omnium
cortinarum. Coniunxit cortinas quinque alteram
alteri et alias quinque sibi inuicem copulauit.
Fecit et ansas iacinctinas in ora cortine unius
ex utroque latere. Et in ora cortine alterius sim
iliter ut contra se inuicem uenirent anse et
mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta
fudit circulos aureos qui morderent cortinarum
ansas et fieret unum tabernaculum. Fecit et
saga undecim de pilis caprarum ad operiendum
tectum tabernaculi. Unum sagum habebat in
longitudinem cubitos triginta et in latitudine
cubitos quattuor. Unius mensure erant omnia
saga quorum quinque iunxit seorsum et sex
alia separatim. Fecitque ansas quinquaginta in
ora sagi unius et quinquaginta in ora sagi
ut sibi inuicem iungerentur. Et fibulas
eneas quinquaginta quibus necteretur tectum
et unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit
et opertorium tabernaculi de pellibus arietum ru
bricatis aliudque desuper uelamentum de pellibus
iacinctinis. Fecit et tabulas tabernaculi de lig
nis sethim stantes. Decem cubitorum erat lo

gitudo tabule unius et unum ac semis cubiti
latitudo retinebat. Bine incastrature erant per
singulas tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic
fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus vigin
ti ad plagam meridianam erant contra austrum
cum .xl. basibus argenteis. Due bases sub una
tabula ponebantur ex utraque angulorum par
te ubi incastrature laterum in angulis terminan
tur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit
ad aquilonem fecit viginti tabulas cum qua
draginta argenteis basibus. Duas bases per singu
las tabulas. Contra occidentem vero id est ad
eam partem tabernaculi que mare respicit fecit
sex tabulas. Et duas alias per singulos angulos
tabernaculi retro que iuncte erant a deorsum usque
sursum et in unam compagem pariter fereban
tur. Ita fecit ex utraque parte per angulos ut octo essent
simul tabule et haberent bases argenteas se
decim. Binas scilicet bases sub singulis tabu
lis. Fecit et vectes de lignis sethim quinque ad
continendas tabulas unius lateris tabernaculi
et quinque alios ad alterius lateris tabulas co
aptandas. Extra hos quinque alios vectes ad oc
cidentalem plagam tabernaculi contra mar
e. Fecit quoque et vectem alium qui per medias
tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basi
bus eorum argenteis. Et circulos eorum fecit a
ureos per quos vectes induci possent quos et i
psos aureis laminis operuit. Fecit et velum de
iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta
opere polimitario varium atque distinctum.
Et quatuor columnas de lignis sethim quas
cum capitibus deauravit fusis basibus earum
argenteis. Fecit et tentorium in introitu ta
bernaculi ex iacincto purpura vermiculo bi
ssoque retorta opere plumarii et columnas quin
que cum capitibus suis quas operuit auro basesque
XXXVII earum fudit eneas quas operuit auro. Fecit
autem beseleel et archam de lignis sethim
habentem duos semis cubitos in longitudi
nem et cubitum ac semissem in latitudine
Altitudo quoque uno cubito fuit et dimidio.
Vestivitque eam auro purissimo intus ac fo
ris et fecit illi coronam auream per gyrum. Con
flans quatuor anulos aureos per quatuor an
gulos eius. Duos anulos in latere uno et du
os in altero. Vectes quoque fecit de lignis se
thim quos vestivit auro et quos misit in a
nulos qui erant in lateribus arche ad portandum
eam. Fecit et propiciatorium id est oraculum
de auro mundissimo duorum cubitorum et di
midio in longitudine et cubito ac semisse in
latitudine. Duos etiam cherubin ex auro d
uctili quos posuit ex utraque parte propiciatorii
Cherub unum in summitate unius partis et
cherub alterum in summitate partis alterius
Duos cherubin in singulis summitatibus pro
piciatorii extendentes alas et tegentes pro
piciatorium seque mutuo et illuc respectan
tes. Fecit et mensam de lignis sethim in lon
gitudine duorum cubitorum et in latitudine
unius cubiti que habebat in altitudine cu
bitum ac semissem. Circumdeditque eam au

ro mundissimo et fecit illi labium aureum
per gyrum. Ipsique labio coronam auream inter
rasilem quatuor digitorum et super eandem al
teram coronam auream. Fudit et quatuor circ
ulos aureos quos posuit in quatuor angulos per
singulos pedes mense contra coronam. Quos mittit
in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque v
ectes de lignis sethim et circumdedit eos auro
et vasa ad diversos usus mense. Acetabula fial
as. ciatos et turibula ex auro puro in quibus offe
renda sunt libamina. Fecit et candelabrum d
uctile de auro mundissimo de cuius vecte cal
ami. scyphi. sperule ac lilia procedebant sex in utr
oque latere. Tres calami ex parte una et tres ex a
ltera. Tres scyphi in nucis modum per calamos sin
gulos. Sperule que simul et lilia. Et tres scyphi in
star nucis in calamo alio sperule que simul et li
lia. Equum erat opus sex calamorum qui procede
bant de stipite candelabri. In ipso autem vecte
erant quatuor scyphi in nucis modum. Sperule
que per singulos et lilia et sperule sub duobus cala
mis per loca tria qui simul sex fiunt calami proce
dentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami
ex ipso erant universa ductilia de auro purissim
o. Fecit et lucernas septem cum emunctoriis
suis et vasa ubi que emuncta sunt extinguan
tur de auro mundissimo. Talentum auri appe
ndebat candelabrum cum omnibus vasis suis.
Fecit et altare thimiamatis de lignis sethim
bis per quadrum singulos cubitos et in altitu
dine duos e cuius angulis procedebant cornua
Vestivitque illud auro mundissimo cum crati
cula ac parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam
aureolam per gyrum et duos anulos aureos sub
corona per singula latera ut mittantur in eos
vectes et possit altare portari. Ipsos autem ve
ctes fecit de lignis sethim et operuit laminis
aureis. Composuit et oleum ad sanctificati
onis unguentum et thimiama de aromati
bus mundissimis opere pigmentarii. Fecit XXXVIII
et altare holocausti de lignis sethim quinque
cubitorum per quadrum et trium in altitudine e
cuius cornua de angulis procedebant. Operuitque
illud eneis laminis. et in usus eius paravit
ex ere vasa diversa. Lebetes forcipes fuscinu
las uncinos et ignium receptacula. Craticulamque
eius in modum retis fecit eneam et subter eam
in altaris medio arulam fusis quatuor anulis
per totidem retiaculi summitates ad immitten
dos vectes ad portandum quos et ipsos fecit de
lignis sethim et operuit laminis eneis induxit
que in circulos qui in altaris lateribus eminebant.
Ipsum autem altare non erat solidum sed cavum
ex tabulis et intus vacuum. Fecit et labium
eneum cum base sua de speculis mulierum
que excubabant in ostio tabernaculi et atrii.
In cuius australi plaga erant tentoria de bi
sso retorta cubitorum centum. Columpne enee
viginti cum basibus suis. Capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Eque ad septe
trionalis plagam tentoria columpne. basesque
et capita columpnarum eiusdem mensure et
operis ac metalli erant. In ea vero plaga que oc
cidentem respicit fuere tentoria cubitorum.

quinquaginta. Columpne decem cum basibus suis enee et capita columpnarum celata argentea. Porro contra orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria e quibus quindecim cubitos columpnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus, et in parte altera, quia utraque introitum tabernaculi facit, quindecim eque cubitorum erant tentoria columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria bisso retorta texuerat. Bases columpnarum fuere enee. Capita autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit argento, et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta quod habebat viginti cubitos in longitudine. Altitudo vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere quatuor cum basibus eneis. Capitaque earum et celature argentee. Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumerata sunt iuxta preceptum moysi in cerimoniis levitarum per manum ithamar filii aaron sacerdotis, quas beseleel filius uri filii hur de tribu iuda domino per moysen iubente compleverat, iuncto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan, qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura vermiculo et bisso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum in donariis .xx.viiii. talentorum fuit et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a viginti annis et supra de sexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea centum talenta argenti, e quibus conflate sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et septuaginta quinque fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo milia et quadringenti supra siclos, ex quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii. Et altare eneum cum craticula sua, omniaque vasa que ad usum eius pertinent, et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius, et paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

XXXIX De iacincto vero et purpura vermiculo ac bisso fecit vestes quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere polimitario. Inciditque bratteas aureas et extenuavit in fila ut possint torqueri cum priorum colorum subtegmine. Duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balteum ex hisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos astrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel. Posuitque eos in lateribus superhumeralis in monumentum filiorum israel, ut preceperat dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacincto purpura coccoque bis tincto et bisso retorta, quadrangulum duplex mensure palmi. Et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius, topacius, smaragdus. In secundo carbunculus, saphirus, iaspis. In tertio ligurius, achates, amethistus. In quarto crisolitus, onichinus, berillus, circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum israel, singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo et duos uncinos totidemque anulos aureos. Porro anulos aureos posuerunt in utroque latere rationalis, e quibus penderent due catene auree quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur, stricta ad balteum et anulis fortius copulata, quos iungebat vitta iacinctina ne laxe fluerent et a se invicem moverentur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt quoque et tunicam superhumeralis totam iacinctinam, et capitium in superiori parte contra medium, oramque per gyrum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta, et tintinabula de auro purissimo que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per gyrum. Tintinabulum autem aureum et malum punicum quibus ornata incedebat pontifex quando ministerio fungebatur sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et tunicas bissinas opere textili aaron et filiis eius, et mitras cum coronulis suis ex bisso. Feminalia quoque linea bissina. Cingulum vero de bisso retorta iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo, scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini, et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina sicut preceperat dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi. Et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem, anulos, tabulas, vectes, columpnas ac bases, opertorium de pellibus arietum rubricatis et aliud operimentum de iacinctinis pellibus, velum, archam, vectes, propitiatorium, mensam cum vasis suis et propositionis panibus, candelabrum, lucernas, et utensilia earum cum oleo, altare aureum et unguentum et thimiamata ex aromatibus et tentorium in introitu tabernaculi, altare eneum, craticulam, vectes, et vasa eius omnia, labrum cum basi sua, tentoria atrii et columpnas cum basibus suis, tentorium in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. Nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario aaron scilicet et filii eius obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus.

XL Que postquam moyses cuncta vidit expleta benedixit eis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii et pones in eo archam. Dimittesque ante illam velum et illatam mensam pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones et ante illud altare holocausti. Labrum inter altare et tabernaculum quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius. Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur altare holocausti et omnia vasa eius labrum cum basi sua omnia unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent michi et unctio eorum in sacerdotium proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus. Igitur mense primo anni secundi prima die mensis collocatum est tabernaculum. Erexitque illud moyses et posuit tabulas ac bases et vectes statuitque columnas et expandit tectum super tabernaculum imposito desuper operimento sicut dominus imperaverat. Posuit et testimonium in archa subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo testimonii ad plagam septentrionalem extra velum ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mense in parte australi locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eum incensum aromatum sicut iusserat dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi testimonii et altare holocausti in vestibulo testimonii offerens super eum holocaustum et sacrificia sicut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron et filii eius manus suas ac pedes cum ingrederentur tectum federis et accederent ad altare sicut preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria domini implevit illud nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia et maiestate domini coruscante quia cuncta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte videntibus cunctis populis israel per cunctas mansiones suas.

Explicit elesmoth id est exodus.

VOCAVIT AUTEM moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus id est de bobus et ovibus offerens victimas si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento masculum immaculatum offeret ad hostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. Ponetque manum super caput hostie et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens. Immolabitque vitulum coram domino et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius fundentes per altaris circuitum quod est ante hostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta concident et subicient in altari ignem strue lignorum ante composita et membra que cesa sunt desuper ordinantes caput videlicet et cuncta que adherent iecori intestinis et pedibus lotis aqua adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive de capris holocaustum masculum absque macula offeret. Immolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum dividentque membra caput et omnia que adherent iecori et inponent lignis quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Si autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad altare et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in quo cineres effundi solent. Confringetque ascellas eius et non secabit nec ferro dividet eam et adolebit super altare lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris domino.

II Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino simila erit eius oblatio fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotes. Quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo et lagana oleo lita azima. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile conspersa oleo et absque fermento divides eam minutatim et fundes super ea oleum. Sin autem de craticula sacrificium eque simila oleo conspar-

[offe]rens: quam offerens domino trades manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet. Nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domino. Primitias tantum eorum offeretis ac munera. Super altare vero non ponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies. Nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni et confringes in morem farris et sic offeres primitias tuas domino. Fundens supra oleum et thus imponens quia oblatio domini est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus.

C. III Quod si hostia pacificorum fuerit oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam immaculatam offeret coram domino. Ponetque manum super caput victime sue que immolabitur in introitu tabernaculi. Fundentque filii Aaron sacerdotes sanguinem per circuitum altaris et offerent de hostia pacificorum in oblationem domini. Adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis intrinsecus est. Duos renes cum adipe quo teguntur ilia et reticulum iecoris cum renunculis. Adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia sive masculum sive feminam obtulerit immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino ponet manum suam super caput victime sue que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. Fundentque filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino. Adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino ponet manum suam super caput eius immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii. Et fundent filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum. Tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia duos renunculos cum reticulo quod est super eos iuxta ilia et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super altare in alimoniam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris. Nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.

C. IIII Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israhel. Anima cum peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit. Si sacerdos qui est unctus peccaverit delinquere faciens populum offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino et adducet illum ad hostium tabernaculi testimonii coram domino. Ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui operit vitalia quam omnia que intrinsecus sunt. Duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ilia et adipem iecoris cum renunculis sicut aufertur de vitulo hostie pacificorum et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent. Incendetque eam super struem lignorum que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba Israhel ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra mandatum domini est et postea intellexerit peccatum suum offeret vitulum pro peccato adducetque eum ad hostium tabernaculi et ponent seniores populi manus suas super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tincto digito aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. Omnemque eius adipem tollet et adolebit super altare. Sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius et rogante pro eis sacerdote propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum quia pro peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit unum e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibetur et postea intellexerit peccatum suum offeret hostiam domino hircum de capris immaculatum. Ponetque manum suam super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram domino quia pro peccato est tinget sacerdos digitum in sanguine hostie pro peccato tangens cornua altaris holocausti et reliquum fundens ad basim eius. Adipem vero eius adolebit supra sicut in victimis pacificorum fieri solet. Rogabitque pro eo et peccato eius et dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre ut faciat quicquam ex his que domini lege prohibentur atque delinquat et cognoverit peccatum suum offeret capram immaculatam. Ponetque manum super caput hostie que pro peccato est et immolabit eam in loco holocausti. Tolletque sacerdos de

sanguine hostie in digito suo et tangens cornu altaris holocausti reliquum fundet ad basim eius. Omnem autem auferens adipem sicut auferri solet de victimis pacificorum adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Rogabitque pro eo et dimittetur ei. Si autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato ovem scilicet immaculatam ponet manum super caput eius et immolabit eam in loco ubi solent holocaustorum cedi hostie. Sumetque sacerdos de sanguine eius digito suo et tangens cornua altaris holocausti reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens adipem sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis cremabit super altare in incensum domini rogabitque pro eo et pro peccato eius et dimittetur illi.

C V Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis testisque fuerit quod aut ipse vidit aut conscius est nisi indicaverit portabit iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid immundum sive quod occisum a bestia est aut per se mortuum vel quodlibet aliud reptile et oblita fuerit immunditie sue rea est et deliquit. Et si tetigerit quicquam de immunditia hominis iuxta omnem impuritatem qua pollui solet oblitaque cognoverit postea subiacebit delicto. Anima que iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret vel bene et idipsum iuramento et sermone firmaverit oblitaque postea intellexerit delictum suum agat penitentiam pro peccato suo et offerat agnam de gregibus sive capram orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin autem non potuerit offerre pecus offerat duos turtures vel duos pullos columbarum domino, unum pro peccato et alterum in holocaustum dabitque eos sacerdoti. Qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pinnulas ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur. Et asperget de sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuerit faciet distillare ad fundamentum eius quia pro peccato est. Alterum vero adolebit holocaustum ut fieri solet. Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures vel duos pullos columbe offeret pro peccato similam partem ephi decimam. Non mittet in ea oleum nec turis aliquid imponet quia pro peccato est. Tradetque eam sacerdoti. Qui plenum ex ea pugillum hauriens cremabit super altare in monumentum eius qui obtulit rogans pro illo et expians. Reliquam vero partem ipse habebit in munere. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima si prevaricans cerimonias per errorem in his que domino sunt sanctificata peccaverit offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit damni restituet et quintam partem ponet supra tradens sacerdoti qui rogabit pro eo offerens arietem et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex his que domini lege prohibentur et peccati rea intellexerit iniquitatem suam offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram estimationemque peccati. Qui orabit pro eo quia nesciens fecerit et dimittetur ei quia per errorem deliquit in dominum. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino negaverit depositum proximo suo quod fidei eius creditum fuerat vel vi aliquid extorserit aut calumpniam fecerit sive rem perditam invenerit et inficians insuper iuraverit et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines convicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere integra et quintam insuper partem domino cui damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti. Qui rogabit pro eo coram domino et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccavit.

C VI Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe aaron et filiis eius. Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane ignis ex eodem altari erit. Vestietur sacerdos tunica et feminalibus lineis tollensque cineres quos vorans ignis exussit et ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis indutusque aliis efferet eos extra castra et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem semper ardebit in altari quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. Et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo et totum thus quod super similam positum est adolebitque illud in altari in monumentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum est in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre debent domino in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno medium eius mane et medium vespere que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino sacerdos qui patri iure successerit et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur nec quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere

sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum
sanctorum est. Hostia enim quae caeditur pro
peccato, cuius sanguis infertur in tabernacul-
um testimonii ad expiandum in sanctuario,
non comedetur, sed comburetur igni. Haec quoque
lex hostiae pro delicto sanctum sanctorum est. Idcirco ubi
immolatur holocaustum, mactabitur et victi-
ma pro delicto; sanguis eius per gyrum fundetur
altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit
vitalia, duos renunculos et pinguedinem quae
iuxta ilia sunt, reticulumque iecoris cum renun-
culis. Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est
Domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere
in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sa-
nctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro
delicto; utriusque hostiae lex una est: ad sacerdotem qui
eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holo-
causti victimam habebit pellem eius. Et omne
sacrificium similae quod coquitur in clibano, et quid-
quid in craticula vel in sartagine praeparatur, eius
erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo con-
spersa sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron aequa
VII mensura per singulos dividetur. Haec est lex hostiae pa-
cificorum quae offertur Domino. Si pro gratiarum actio-
ne fuerit oblatio, offerent panes absque fermen-
to conspersos oleo et lagana azyma uncta oleo, c-
octamque similam et collyridas olei admixtione
conspersas. Panes quoque fermentatos cum hostia gr-
atiarum quae immolatur pro pacificis, ex quibus un-
us pro primitiis offeretur Domino et erit sacerdotis
qui fundet hostiae sanguinem. Cuius carnes eadem
comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam
usque mane. Si voto vel sponte quisquam obtule-
rit hostiam, eadem similiter edetur die; sed et
si quid in crastinum remanserit, vesci licitum
est. Quicquid autem tertius invenerit dies, ignis
absumet. Si quis de carnibus victimae pacifico-
rum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec
proderit offerenti; quin potius quaecumque anima
tali se edulio contaminaverit, praevaricationis rea
erit. Caro quae aliquid tetigerit immundum non
comedetur, sed comburetur igni; qui fuerit mundus
vescetur ea. Anima polluta quae ederit de carni-
bus hostiae pacificorum quae oblata est Domino, peri-
bit de populis suis. Et quae tetigerit immunditiam
hominis vel iumenti sive omnis rei quae pollu-
ere potest, et comederit de huiuscemodi car-
nibus, interibit de populis suis. Locutusque est Dominus
ad Moysen dicens: Loquere filiis Israhel: Adip-
em bovis et ovis et caprae non comedetis. Adipem
cadaveris morticini et eius animalis quod a bestia
captum est habebitis in usus varios. Si quis
adipem qui offerri debet in incensum Domini come-
derit, peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis
animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam
de pecoribus. Omnis anima quae ederit sanguinem
peribit de populis suis. Locutusque est Dominus ad Moysen
dicens: Loquere filiis Israhel: Qui offert victi-
mam pacificorum Domino, offerat simul et sacrifi-
cium, id est libamenta eius. Tenebit mani-
bus adipem hostiae et pectusculum; cumque ob-
lata ambo Domino consecraverit, tradet sacerdoti, qui
adolebit adipem super altare; pectusculum autem
erit Aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de

pacificorum hostiis cedet in primitias sacer-
dotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem fi-
liorum Aaron, ipse habebit et armum dextrum in
portione sua. Pectusculum enim elationis et
armum separationis tuli a filiis Israhel de hos-
tiis eorum pacificis, et dedi Aaron sacerdoti et fi-
liis eius lege perpetua ab omni populo Israhel. Haec
est unctio Aaron et filiorum eius in caerimoni-
is Domini, die qua obtulit eos Moyses ut sacer-
dotio fungerentur, quae praecepit eis dari Dominus a fi-
liis Israhel religione perpetua in generationibus
suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro pec-
cato atque delicto et pro consecratione pacificorum
victimis, quas constituit Dominus Moysi in m-
onte Sinai, quando mandavit filiis Israhel ut o-
fferrent oblationes suas Domino in deserto Sinai.
Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Tol- VIII
le Aaron cum filiis suis, vestes eorum et unctionis
oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, cani-
strum cum azymis; et congregabis universum
coetum ad ostium tabernaculi. Fecit Moyses ut
Dominus imperarat. Congregataque omni turba
ante fores ait: Iste est sermo quem iussit Dominus fi-
eri. Statimque obtulit Aaron et filios eius. Cumque
lavisset eos, vestivit pontificem tunica subuc-
ula linea, accingens eum balteo, et induens tu-
nica hiacinthina, et desuper humerale imposu-
it. Quod astringens cingulo aptavit rationali, i-
n quo erat doctrina et veritas. Cidarim quoque
texit caput, et super eam contra frontem posu-
it laminam auream consecratam in sanctifi-
catione, sicut praeceperat ei Deus. Tulit et unctionis
oleum, quo linivit tabernaculum cum omni su-
pellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset
altare septem vicibus, unxit illud et omnia vas-
a eius. Labrum quoque cum basi sua sanctific-
avit oleo. Quod fundens super caput Aaron unc-
xit eum et consecravit. Filios quoque eius obla-
tos vestivit tunicis lineis et cinxit balteo im-
posuitque mitras ut iusserat Dominus. Obtul-
it et vitulum pro peccato. Cumque super caput ei-
us posuissent Aaron et filii eius manus suas, im-
molavit eum, hauriens sanguinem, et tincto di-
gito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expia-
to et sanctificato, fudit reliquum sanguinem
ad fundamenta eius. Adipem autem qui erat super
vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos c-
um arvinulis suis adolevit super altare; vitul-
um cum pelle et carnibus et fimo cremans extra
castra, sicut praeceperat Dominus. Obtulit et arietem in
holocaustum; super cuius caput cum imposuissent Aa-
ron et filii eius manus suas, immolavit eum
et fudit sanguinem eius per altaris circuitum.
Ipsumque arietem in frusta concidens, caput eius
et artus et adipem adolevit igni, lotis prius
intestinis et pedibus; totumque simul arietem in-
cendit super altare, eo quod esset holocaustum suavis-
simi odoris Domino, sicut praeceperat ei. Obtulit et
arietem secundum in consecrationem sacerdotum,
posueruntque super caput illius Aaron et filii eius
manus suas. Quem cum immolasset Moyses,
sumens de sanguine tetigit extremum au-
riculae dextrae Aaron et pollicem manus eius dex-
trae similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron

Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre et pollices manus ac pedis dextri reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem que operit intestina reticulumque iecoris et duos renes cum adipibus suis et armum dextrum eius separavit. Tollens autem de canistro azimorum quod erat coram Domino panem absque fermento et collyridam conspersam oleo laganumque posuit super adipes et armum dextrum tradens simul Aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram Domino rursum suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti eo quod consecrationis esset oblatio in odorem suavitatis sacrificii Domini. Tulit et pectusculum elevans illud coram Domino de ariete consecrationis in partem suam sicut preceperat ei Dominus. Assumensque unguentum et sanguinem qui erat in altari aspersit super Aaron et vestimenta eius et super filios eius ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo precepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite qui positi sunt in canistro sicut precepit michi Deus dicens. Aaron et filii eius comedent eos. Quicquid autem reliqui fuerit de carne et panibus ignis absumet. De ostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis. Septem enim diebus finitur consecratio sicut in presentiarum factum est ut ritus sacrificii compleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias Domini ne moriamini. Sic enim michi preceptum est. Feceruntque Aaron et filii eius cuncta que locutus est Dominus per manum Moysi.

IX Facto autem octavo die vocavit Moyses Aaron et filios eius ac maiores natu Israel dixitque ad Aaron. Tolle de armento vitulum pro peccato et arietem in holocaustum utrumque immaculatos et offer illos coram Domino. Et ad filios Israel loqueris. Tollite hircum pro peccato et vitulum atque agnum anniculos et sine macula in holocaustum bovem et arietem pro pacificis et immolate eos coram Domino in sacrificio singulorum similam oleo conspersam offerentes. Hodie enim Dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta que iusserat Moyses ad ostium tabernaculi ubi cum omnis staret multitudo ait Moyses. Iste est sermo quem precepit Dominus facite et apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad Aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo offer holocaustum et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactaveris hostiam populi ora pro eo sicut precepit Dominus. Statimque Aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro peccato suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui in quo tingens digitum tetigit cornua altaris et fudit residuum ad basim eius. Adipem quoque et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato adolevit super altare sicut preceperat Dominus Moysi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. Immolavit et holocausti victimam. Obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius quem fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis obtulerunt. Que omnia super altare cremavit igni. Lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi offerens mactavit hircum. Et expiato altari fecit holocaustum. Addens in sacrificio libamenta que pariter offeruntur et adolens ea super altare absque ceremoniis holocausti matutini. Immolavit et bovem atque arietem in hostias pacificas populi. Obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fudit super altare in circuitum. Adipem autem bovis et caudam arietis renunculosque cum adipibus suis et reticulum iecoris posuerunt super pectora. Cumque cremati essent adipes in altari pectora eorum et armos dextros separavit Aaron elevans coram Domino sicut preceperat Moyses. Et extendens manum contra populum benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato et holocaustis et pacificis descendit. Ingressi autem Moyses et Aaron in tabernaculum testimonii et deinceps egressi benedixerunt populo. Apparuitque gloria Domini omni multitudini. Et egressus ignis a Domino devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt Dominum ruentes in facies suas.

X Arreptisque Nadab et Abiu filii Aaron turibulis posuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram Domino ignem alienum quod eis preceptum non erat. Egressusque ignis a Domino devoravit eos et mortui sunt coram Domino. Dixitque Moyses ad Aaron. Hoc est quod locutus est Dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant michi et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron. Vocatis autem Moyses Misahele et Elisaphan filiis Oziel patrui Aaron ait ad eos. Ite tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est Moyses ad Aaron et ad Eleazar atque Ithamar filios eius. Capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere ne forte moriamini et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus Israel plangant incendium quod Dominus suscitavit. Vos autem non egrediamini fores tabernaculi. Alioquin peribitis. Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum Moysi. Dixit quoque Dominus ad Aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intrabitis tabernaculum testimonii ne moriamini quia preceptum est sempiternum in generationes vestras et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum inter pollutum et mundum doceatisque filios Israel omnia legitima que locutus est Dominus ad eos per manum Moysi. Locutusque Moyses ad Aaron et ad Eleazar atque Ithamar filios eius qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione Domini et comedite illud absque fermento iuxta altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus Domini sicut preceptum est michi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum quod separatum est edetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum. Tibi enim ac filiis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israel.

eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur
in altari elevaverunt coram domino et pertineant
ad te et filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus.
Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum que-
reret Moyses exustum repperit. Iratusque contra Ele-
azar et Ythamar filios Aaron qui remanserant ait:
Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sa-
ncto que sancta sanctorum est et data vobis ut porte-
tis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in
conspectu domini presertim cum de sanguine il-
lius non sit illatum intra sancta et comedere eam
debueratis in sanctuario sicut preceptum est michi.
Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro
peccato et holocaustum coram domino. Michi autem
accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam
aut placere domino in cerimoniis mente lugubri?
Quod cum audisset Moyses recepit satisfactio-
XI nem. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens:
Dicite filiis Israel: Custodite omnia que scripsi vobis
ut sim vester deus. Hec sunt animalia que come-
dere debeatis de cunctis animantibus terre. Omne quod habet di-
visam ungulam et ruminat in pecoribus com-
edetis. Quicquid autem ruminat quidem et hab-
et ungulam sed non dividit eam sicut camelus
et cetera non comedetis illud sed inter immunda re-
putabitis. Cyrogrillus qui ruminat ungulamque
non dividit immundus est. Lepus quoque nam et ipse
ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum
ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus
non vescemini nec cadavera contingetis quia immun-
da sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis
et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squ-
amas tam in mari quam in fluminibus et sta-
gnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et
squamas non habet eorum que in aquis moventur
et vivunt abhominabile vobis et execrandum
erit. Carnes eorum non comedetis et morticina
vitabitis. Cuncta que non habent pinnulas et s-
quamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que
de avibus comedere non debetis et vitanda sunt
vobis. Aquilam et gripem et halietum, milvum
ac vulturem iuxta genus suum et omne corvi-
ni generis in similitudinem suam, strutionem et
noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum,
bubonem et mergulum et ibin, cignum et ono-
crotalum et porphirionem, herodionem et ca-
radrion iuxta genus suum, upupam quoque et
vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super
quatuor pedes abhominabile erit vobis. Quic-
quid autem ambulat quidem super quatuor pedes
sed habet longiora retro crura per que salit super terram
comedere non debetis ut est bruchus in genere
suo et athacus atque ophiomachus ac locusta
singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex
volucribus quatuor tantum habet pedes execrabile
erit vobis. Et quicumque morticina eorum tetig-
erit polluetur et erit immundus usque ad vespe-
rum. Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum
mortuum et lavabit vestimenta sua et immun-
dus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod
habet quidem ungulam sed non dividit eam nec
ruminat immundum erit. Et qui tetigerit il-
lud contaminabitur. Quod ambulat super ma-
nus ex cunctis animantibus que incedunt qua-
drupedia immundum erit. Qui tetigerit eorum
morticina polluetur usque ad vesperum et
qui portaverit huiusmodi cadavera lavabit ves-
timenta sua et immundus erit usque ad vespe-
rum quoniam omnia hec immunda sunt vobis. Hec
quoque inter polluta reputabuntur de hiis que mo-
ventur in terra: Mustela et mus et corcodillus
singula iuxta genus suum, migale et came-
leon et stellio ac lacerta quoque et talpa. Omnia
hec immunda sunt. Qui tetigerit morticina
eorum immundus erit usque ad vesperum. Et su-
per quod ceciderit quicquam de morticinis eorum
polluetur tam vas ligneum et vestimentum
quam pelles et cilicia. Et in quocumque fit opus
tinguetur aqua et polluta erunt usque ad vespe-
rum et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile
in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur et id-
circo frangendum est. Omnis cibus quem comedi-
tis si fusa fuerit super eum aqua immundus erit.
Et omne liquens quod bibitur de universo vase im-
mundum erit. Et quicquid de morticinis istius-
modi ceciderit super illud immundum erit. Sive
clibani sive cytropedes destruentur et immun-
di erunt. Fontes vero et cisterne et omnis aqua-
rum congregatio munda erit. Qui morticinum
eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super se-
mentem et polluent eam. Sin autem quispiam
aqua sementem perfuderit et postea morticinis
tacta fuerit ilico polluetur. Si mortuum fuerit a-
nimal quod licet vobis comedere qui cadaver eius te-
tigerit immundus erit usque ad vesperum. Et qui
comederit ex eo quippiam sive portaverit la-
vabit vestimenta sua et immundus erit us-
que ad vesperum. Omne quod reptat super terram ab-
hominabile erit vobis nec assumetur in cibum.
Quicquid super pectus graditur quadrupes et
multos habet pedes sive per humum trahitur non
comedetis quia abhominabile est. Nolite conta-
minare animas vestras nec tangatis quicquam
eorum ne immundi sitis. Ego enim sum dominus de-
us vester. Sancti estote quia ego sanctus sum. Ne po-
lluatis animas vestras in omne reptile quod movetur
super terram. Ego sum dominus qui eduxi vos
de terra Egipti ut essem vobis in deum. Sancti e-
ritis quia et ego sanctus sum. Ista est lex ani-
mantium et volucrum et omnis anime viven-
tis que movetur in aqua et reptat in terra ut
differentias noveritis mundi et immundi et
sciatis quid comedere et quid respuere debe-
atis. Locutus est dominus ad Moysen dicens: XII
Loquere filiis Israel et dices ad eos: Mulier
si suscepto semine pepererit masculum im-
munda erit septem diebus iuxta dies separati-
onis menstrue et die octavo circumcidetur
infantulus. Ipsa vero triginta diebus manebit tribus
in sanguine purificationis sue. Omne sanctum
non tanget nec ingredietur sanctuarium do-
nec impleantur dies purificationis eius. Sin a-
utem feminam pepererit immunda erit dua-
bus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui
et sexaginta ac sex diebus manebit in sanguine
purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies
purificationis eius pro filio sive pro filia defe-
ret agnum anniculum in holocaustum et pu-

ium columbe sive turturem pro peccato ad hostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti qui offeret illa coram domino et rogabit pro ea et sic mundabitur. Ista est lex parientis masculum et feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures vel duos pullos columbe unum in holocaustum et alterum pro peccato. Orabitque pro ea sacerdos et sic mundabitur.

C XIII

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius carne et cute ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam id est plaga lepre adducetur ad aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute et pilos in album mutatos colorem ipsamque speciem lepre humiliorem cute et carne reliqua. plaga lepre est et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens candor fuerit in cute nec humilior carne reliqua et pili coloris pristini recludet eum sacerdos septem diebus et considerabit die septimo et siquidem lepra ultra non creverit nec transierit in cute priores terminos rursum eum septem diebus aliis et die septimo contemplabitur. Si obscurior fuerit lepra et non creverit in cute mundabit eum quia scabies est. Lavabitque homo vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et redditus mundicie iterum lepra creverit adducetur ad eum et immundicie contempnabitur. Plaga lepre si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem et videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva apparuerit lepra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti contaminabit itaque eum sacerdos et non recludet quia perspicue immundicie est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum sacerdos et teneri lepra mundissima iudicabit eo quod omnis in candorem versa sit et idcirco homo mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter immundos reputabitur. Caro enim viva si lepra spargatur immunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem et totum hominem operuerit et considerabit eum sacerdos et mundum esse decernet. Caro et cutis in qua ulcus natum est et sanatum et in loco ulceris cicatrix apparuerit alba sive subrufa adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua et pilos versos in candorem contaminabit eum. Plaga enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini et cicatrix subobscura et vicina carne non est humilior recludet eum septem diebus. Et siquidem creverit adiudicabit eum lepre. Sin autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix et homo mundus erit. Caro et cutis quam ignis exusserit et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem considerabit eam sacerdos et ecce versa est in alborem et locus eius reliqua cute humilior contaminabit eum quia plaga lepre in cicatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit immutatus nec humilior plaga carne reliqua et ipsa lepre species fuerit subobscura recludet eum septem diebus et die septimo contemplabitur. Si creverit in cute lepra contaminabit eum. Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus plaga combustionis est et idcirco mundabitur quia cicatrix est combusture. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuerit locus carne reliqua et capillus flavus solitoque subtilior contaminabit eos quia lepra capitis ac barbe est. Sin autem viderit et locum macule equalem vicine carni et capillum nigrum recludet eos septem diebus et die septimo intuebitur. Si non creverit macula et capillus sui coloris est et locus plage carni reliqua equalis radetur absque loco macule et includetur septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo nec humilior carne reliqua mundabit eum lotisque vestibus mundus erit. Sin autem post emundationem rursum creverit macula in cute non queret amplius utrum capillus in flavum colorem sit commutatus quia aperte immundus est. Porro si steterit macula et capilli nigri fuerint noverit hominem esse sanatum et confidenter eum pronunciet mundum. Vir et mulier in cuius cute candor apparuerit intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute sciat non esse lepram sed maculam coloris candidi et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt calvus ac mundus est. Et si a fronte ceciderint pili recalvaster et mundus est. Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus et hoc sacerdos viderit condempnabit eum haud dubie lepre que orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra et separatus ad arbitrium sacerdotis habebit vestimenta dissuta caput nudum os veste contectum contaminatum ac sordidum se clamabit omni tempore quo leprosus est et immundus solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea que lepram habuerit in stamine atque subtegmine aut certe pellis vel quicquid ex pelle confectum est si alba aut rufa macula fuerit infecta lepra reputabitur ostendeturque sacerdoti. Qui consideratam recludet septem diebus et die septimo rursus aspiciens si crevisse deprehenderit lepra perseverans est. Pollutum iudicabit vestimentum et omne in quo fuerit inventa et idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse lavabunt id in quo lepra est et recludet illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem pristinam non reversam nec tamen crevisse lepram immundum iudicabit et igne comburet eo quod infusa sit in superficie vestimenti vel per totum lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepre postquam vestis est lota abrumpet eum et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius immaculata erant lepra volatilis et vaga debet igne comburi. Si cessaverit lavabit ea que pura sunt secundo et munda erunt. Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei

staminis atque subtegminis omnisque supellec-
tilis pelliceae quomodo mundari debeat vel con-
CXIIII taminari. Locutusque est dominus ad Moysen di-
cens. Hic est ritus leprosi quando mundandus
est. Adducetur ad sacerdotem. Qui egressus e
castris cum invenerit lepram esse mundatam
praecipiet ei qui purificatur ut offerat pro se duos pas-
seres vivos quibus vesci licitum est et lignum ce-
drinum vermiculumque et ysopum et unum
e passeribus immolare iubebit in vase fictili su-
per aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno
cedrino et cocco et ysopo tinguet in sanguine
passeris immolati. Quo asperget illum qui mun-
dandus est septies ut iure purgetur. Et dimit-
tet passerem vivum ut in agrum avolet. Cum-
que laverit homo vestimenta sua radet omnes pilos
corporis sui et lavabitur aqua. Purificatusque ingre-
dietur castra ita dumtaxat ut maneat extra ta-
bernaculum suum septem diebus. Et die septimo ra-
det capillos capitis barbamque et supercilia et
totius corporis pilos. Et lotis rursum vestibus
et corpore die octavo assumet duos agnos
immaculatos et ovem anniculam absque macu-
la et tres decimas similae in sacrificium quae con-
spersa sit oleo et seorsum olei sextarium. Cumque
sacerdos purificans hominem statuerit eum
et haec omnia coram domino in hostio tabernaculi te-
stimonii tollet agnum et offeret pro delicto o-
leique sextarium. Et oblatis ante dominum omnibus
immolabit agnum ubi immolari solet pro pec-
cato hostia et holocaustum id est in loco sancto.
Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacer-
dotem pertinet. Hostia sancta sanctorum est. Assu-
mensque sacerdos de sanguine hostiae quae im-
molata est pro delicto ponet super extremum auri-
culae dextrae eius qui mundatur et super pollices m-
anus dextrae et pedis et de olei sextario mittet
in manum suam sinistram tinguetque digitum
dextrum in eo et asperget septies contra dominum. Quod
autem reliquum est olei in leva manu fundet
super extremum auriculae dextrae eius qui munda-
tur et super pollices manus ac pedis dextri et super
sanguinem qui fusus est pro delicto et super caput
eius rogabitque pro eo coram domino et faciet s-
acrificium pro peccato. Tunc immolabit holocau-
stum et ponet illud super altari cum libamentis
suis et homo rite mundabitur. Quod si paup-
er est et non potest manus eius invenire quae di-
cta sunt sumet agnum pro delicto ad oblatio-
nem ut roget pro eo sacerdos. Decimamque p-
artem similae conspersae oleo in sacrificio et olei se-
xtarium duosque turtures sive duos pullos col-
umbae quorum unus sit pro peccato et alius in holocau-
stum. Offeretque ea die octavo purificationis su-
ae sacerdoti ad hostium tabernaculi testimonii
coram domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et
sextarium olei levabit simul. Immolatoque ag-
no de sanguine eius ponet super extremum au-
riculae dextrae illius qui mundatur et super pollices
manus eius ac pedis dextri. Olei vero partem
mittet in manum suam sinistram in quo ting-
ens digitum dextrae manus asperget septies co-
ram domino. Tangetque extremum dextrae auriculae illi-
us qui mundatur et pollices manus ac pedis dextri

in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reli-
quam autem partem olei quae est in sinistra
manu mittet super caput purificati ut placet
pro eo dominum et turturem sive pullum columbae
offeret et unum pro delicto et alterum in ho-
locaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrifi-
cium leprosi qui habere non potest omnia in
emundationem sui. Locutusque est dominus ad M-
oysen et Aaron dicens. Cum ingressi fueritis in
terram Chanaan quam ego dabo vobis in possession-
em si fuerit plaga leprae in aedibus ibi cuius est do-
mus nuntians sacerdoti et dicet. Quasi pla-
ga leprae videtur michi esse in domo priusquam
ingrediatur eam et videat utrum lepra sit ne
immunda fiant omnia quae in domo sunt. In-
trabitque postea ut consideret domus lepram. Et
cum viderit in parietibus illius quasi vallicul-
as pallore sive rubore deformes et humilior-
es superficie reliqua egredietur hostium domus
et statim claudet eam septem diebus. Reversusque
die septimo considerabit eam. Si invenerit cre-
visse lepram iubebit erui lapides in quibus le-
pra est et proici eos extra civitatem in loco immun-
do. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circui-
tum et spargi pulverem rasurae extra urbem in
loco immundo. Lapidesque alios reponi pro his
qui ablati fuerint et luto alio liniri domum.
Sin autem postquam eruti sunt lapides et
pulvis erasus et alia terra lita ingressus sacer-
dos viderit reversam lepram et parietes asperso-
s maculis lepra est perseverans et immunda do-
mus. Quam statim destruent et lapides eius
ac ligna atque universum pulverem proicient extra
oppidum in loco immundo. Qui intraverit do-
mum quando clausa est immundus erit usque ad
vesperum. Et qui dormierit in ea et comederit
quippiam lavabit vestimenta sua. Quod si introi-
ens sacerdos viderit lepram non crevisse in do-
mo postquam denuo lita est purificabit eam
reddita sanitate. Et in purificationem eius
sumet duos passeres lignumque cedrinum
et vermiculum atque ysopum. Et immolato
uno passere in vase fictili super aquas vivas t-
ollet lignum cedrinum et ysopum et cocci
et passerem vivum et tinguet omnia in san-
guine passeris immolati atque in aquis viven-
tibus et asperget domum septies purifica-
bitque eam tam in sanguine passeris quam in
aquis viventibus et in passere vivo lignoque ce-
drino et ysopo atque vermiculo. Cumque dimise-
rit passerem avolare in agrum libere orabit
pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis
leprae et percussurae leprae vestium et domorum
cicatricis et erumpentium papularum lucen-
tis maculae et in varias species coloribus immu-
tatis ut possit sciri quo tempore mundum quid
vel immundum sit. Locutusque est dominus ad m- CXV
oysen et Aaron dicens. Loquimini filiis Israel
et dicite eis. Vir qui patitur fluxum seminis im-
mundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio
subiacere cum per momenta singula adheserit
carni illius foedus humor atque concreverit. Omne
stratum in quo dormierit immundum erit et
ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit

lectulum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat et ipse lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est lavabit vestem suam et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma super quod sederit inmundum erit. Et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur. Vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit septem dies post emundationem sui et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectu Domini ad ostium tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro eo coram Domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua omne corpus suum et inmundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam inmundus erit usque ad vesperum et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectulum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omne vas quod super illa sederit quisquis attigerit lavabit vestimenta sua et lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmundus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit septem dies purificationis sue et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures aut duos pullos columbe ad ostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro ea coram Domino et pro fluxu inmunditie eius. Docebitis ergo filios Israhel ut caveant inmunditiam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur coitu et que menstruis temporibus separatur vel que iugi fluit sanguine et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est Dominus ad Moysen post mortem filiorum duorum Aaron quando offerentes ignem alienum interfecti sunt. Et precepit ei dicens. Loquere ad Aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur archa ne moriatur quia in nube apparebo super oraculum nisi hec ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur feminalibus lineis verecunda celabit accingetur zona linea cidarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israhel duos hircos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua duos hircos stare faciet coram Domino in hostio tabernaculi testimonii mittens super utrumque sortem unam Domino et alteram capro emissario. Cuius sors exierit Domino offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium statuet eum vivum coram Domino ut fundat preces pro eo et mittat illum in solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Adsumptoque turibulo quod de prunis altaris impleverit et hauriens manu compositum thymiama in incensum ultra velum intrabit in sancta ut positis super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi et expiet sanctuarium ab inmunditiis filiorum Israhel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et pro universo cetu Israhel donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est oret pro se et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum. Aspergensque digito septies expiet et sanctificet illud ab inmunditiis filiorum Israhel. Postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare tunc offerat hircum viventem et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum Israhel et universa delicta atque peccata eorum. Que imprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam et dimissus fuerit in deserto revertetur Aaron in tabernaculum testimonii et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium relictisque ibi lavabit carnem suam in loco sancto induetur vestimentis suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis ro

gabit tam pro se quam pro populo. Et adipem qui
oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Il-
le uero qui dimiserit caprum emissarium laua-
bit uestimenta sua et corpus aqua et sic ingredi-
etur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro
peccato fuerant immolati et quorum sanguis illatus
est ut in sanctuario expiatio compleretur as-
portabunt foras castra et comburent igni tam
pelles quam carnes eorum et fimum. Et qui-
cumque combusserit ea lauabit uestimenta sua
et carnem aqua et sic ingredietur castra. Erit-
que hoc uobis legitimum sempiternum. Mense
septimo decimo die mensis affligetis animas
uestras. Nullumque facietis opus siue indigena si-
ue aduena qui peregrinatur inter uos. In hac di-
e expiatio erit uestri atque mundatio. Ab omnibus
peccatis uestris coram domino mundabimini. S-
abbatum enim requietionis est et affligetis a-
nimas uestras religione perpetua. Expiabit autem
sacerdos qui unctus fuerit et cuius initiate sunt
manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo:
indueturque stola linea et uestibus sanctis et ex-
piabit sanctuarium et tabernaculum testi-
monii atque altare. Sacerdotes quoque et uniuer-
sum populum ceterum. Eritque hoc uobis legitimum semp-
iternum ut oretis pro filiis israhel et pro cunctis
peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur s-
XVII icut preceperat dominus mosi. Et locutus
est dominus ad mosen dicens. Loquere aaron
et filiis eius et cunctis filiis israel et dices ad eos.
Iste est sermo quem mandauit dominus di-
cens. Homo quilibet de domo israhel si occiderit
bouem aut ouem siue caprum in castris uel extra
castra et non obtulerit ad hostium tabernaculi
oblationem domino sanguinis reus erit. Qua-
si sanguinem fuderit sic peribit de medio populi
sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii israel ut s-
anctificentur domino hostias suas quas occidunt
in agro ante hostium tabernaculi testimonii.
et immolent eas hostias pacificas domino. Fun-
detque sacerdos sanguinem super altare domi-
ni ad hostium tabernaculi testimonii et ado-
lebit adipem in odorem suauitatis domino. Et ne-
quaquam ultra immolabunt hostias suas
demonibus cum quibus fornicati sunt. Legiti-
mum sempiternum erit illis et filiis eorum. Et ad
ipsos dices. Homo de domo israhel et de adue-
nis qui peregrinantur apud uos qui obtulerit ho-
locaustum siue uictimam et ad hostium tab-
ernaculi testimonii non adduxerit eam ut offe-
ratur domino interibit de populo suo. Homo quilibet
de domo israhel et de aduenis qui peregrinantur
inter eos si comederit sanguinem obfirmabo f-
aciem meam contra animam illius et disperdam
eam de populo suo quia anima carnis in sanguine est.
et ego dedi illum uobis ut super altare meo expi-
etis pro animabus uestris et sanguis pro anime piaculo s-
it. Idcirco dixi filiis israhel omnis anima ex
uobis non comedet sanguinem nec ex aduenis
qui peregrinantur inter uos. Homo quicumque
de filiis israel et de aduenis qui peregrinantur apud
siue uos uenatione siue aucupio ceperit feram
uel auem quibus uesci licitum est fundat san-
guinem eius et operiat illum terra. Anima enim o-
mnis carnis in sanguine est. Vnde dixi filiis
israhel. Sanguinem uniuerse carnis non come-
detis quia anima carnis in sanguine est et quicumque
comederit illum interibit. Anima que comederit
morticinum uel captum a bestia tam de indi-
genis quam aduenis lauabit uestes suas et se-
metipsum aqua et contaminatus erit usque ad ue-
sperum et hoc ordine mundus fiet. Quod si non
lauerit uestimenta sua uel corpus portabit
iniquitatem suam. Locutusque est dominus ad moy- XVIII
sen dicens. Loquere filiis israhel et dices ad eos.
Ego dominus deus uester. Iuxta consuetudinem
terre egypti in qua habitastis non facietis et
iuxta morem regionis chanaan ad quam ego i-
ntroducturus sum uos non agetis nec in legiti-
mis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea
et precepta seruabitis et ambulabitis in eis ego
dominus deus uester. Custodite leges meas atque iu-
dicia que faciens homo uiuet in eis ego dominus.
Omnis homo ad proximam sanguinis sui non ac-
cedet ut reuelet turpitudinem eius ego domi-
nus. Turpitudinem patris tui et turpitudin-
em matris tue non discooperies. Mater tua est
non reuelabis turpitudinem eius. Turpitu-
dinem uxoris patris tui non discooperies turp-
itudo enim patris tui est. Turpitudinem soror-
is tue ex patre siue ex matre que domi uel for-
is genita est non reuelabis. Turpitudinem fi-
lie filii tui aut neptis ex filia non reuelabis quia
turpitudo tua est. Turpitudinem filie uxoris patr-
is tui quam peperit patri tuo et est soror tua non
reuelabis. Turpitudinem sororis matris tue
non reuelabis eo quod caro sit matris tue. Turp-
itudinem patrui tui non reuelabis nec accedas
ad uxorem eius que tibi affinitate coniungi-
tur. Turpitudinem nurus tue non reuelab-
is quia uxor filii tui est. nec discooperies igno-
miniam eius. Turpitudinem uxoris fratris
tui non reuelabis quia turpitudo fratris tui
est. Turpitudinem uxoris tue et filie eius non
reuelabis. Filiam filii eius et filiam filie illi-
us non sumes ut reueles ignominiam eius quia
caro illius sunt et talis coitus incestus est. So-
rorem uxoris tue in pellicatum illius non accip-
ies nec reuelabis turpitudinem eius adhuc
illa uiuente. Ad mulierem que patitur men-
strua non accedes nec reuelabis feditatem ei-
us. Cum uxore proximi tui non coibis nec seminis
commixtione maculaberis. De semine
tuo non dabis ut consecretur idolo moloch. N-
ec pollues nomen dei tui ego dominus. Cum
masculo non commisceberis coitu femineo quia
abhominatio est. Cum omni pecore non co-
ibis. nec maculaberis cum eo. Mulier non sub-
cumbet iumento nec miscebitur ei quia scelus
est. Nec polluamini in omnibus his quibus conta-
minate sunt uniuerse gentes quas ego eiciam
ante conspectum uestrum et quibus polluta est
terra. Cuius ego scelera uisitabo ut euomat
habitatores suos. Custodite legitima mea at-
que iudicia et non faciatis ex omnibus abhomin-
ationibus istis tam indigena quam colonus
qui peregrinantur apud uos. Omnes enim execratio-
nes istas fecerunt accole terre qui fuerunt ante

nos et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos si-
militer evomat cum paria feceritis sicut evo-
muit gentem que fuit ante vos. Omnis anima
que fecerit de abhominationibus his quippiam
peribit de medio populi sui. Custodite mandata me-
a. Nolite facere que fecerunt hi qui fuerunt ante
vos et ne polluamini in eis, ego dominus deus
XIX vester. Locutus est dominus ad moysen dicens. L-
oquere ad omnem cetum filiorum israhel et di-
ces ad eos. Sancti estote quia et ego sanctus sum d-
ominus deus vester. Unusquisque matrem et patrem
suum timeat. Sabbata mea custodite, ego domi-
nus deus vester. Nolite converti ad idola nec deos confla-
tiles faciatis vobis, ego dominus deus vester. Si immo-
laveritis hostiam pacificorum domino ut sit
placabilis eo die quo fuerit immolata comedetis
eam et die altero. Quicquid residuum fuerit in
diem tercium igne comburetis. Si quis post bi-
duum comederit ex ea profanus erit et impie-
tatis reus. portabit iniquitatem suam quia sanctum
domini polluit et peribit anima illa de populo suo. C-
um messueris segetes terre tue non tondebis u-
sque ad solum superficiem terre nec remanentes spi-
cas colliges neque in vinea tua racemos et gra-
na decidentia congregabis sed pauperibus et pe-
regrinis carpenda dimittes ego dominus deus ve-
ster. Non facietis furtum, non mentiemini, n-
on decipiat unusquisque proximum suum. Non
periurabis in nomine meo nec pollues nomen dei tui
ego dominus. Non facies calumpniam proximo
tuo nec vi opprimes eum. Non morabitur opus
mercenarii apud te usque mane. Non maledi-
ces surdo nec coram ceco pones offendicul-
um sed timebis dominum deum tuum quia ego sum
dominus. Non facies quod iniquum est nec iniuste
iudicabis. Non consideres personam pauperis
nec honores vultum potentis. Iuste iudica pro-
ximo tuo. Non eris criminator nec susurro in
populis. Non stabis contra sanguinem pro-
ximi tui ego dominus. Non oderis fratrem tuum
in corde tuo sed publice argue eum ne habe-
as super illum peccatum. Non queres ultionem
nec memor eris iniurie civium tuorum. Diliges
amicum tuum sicut teipsum ego dominus. L-
eges meas custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus. Agrum
non seres diverso semine. Veste que ex duo-
bus texta est non indueris. Homo si dormi-
erit cum muliere coitu seminis que sit ancil-
la etiam nobilis et tamen precio non redempta nec
libertate donata vapulabunt ambo et non mo-
rientur quia non fuit libera. Pro delicto autem
suo offeret domino ad hostium tabernaculi testi-
monii arietem. Orabitque pro eo sacerdos et pro
delicto eius coram domino et repropiciabitur ei
dimitteturque peccatum. Quando ingressi fueritis ter-
ram et plantaveritis in ea ligna pomifera aufer-
etis preputia eorum. Poma que germinant immun-
da erunt vobis, nec edetis ex eis. Quarto anno o-
mnis fructus eorum sanctificabitur laudabi-
lis domino. Quinto autem anno comedetis fructus
congregantes poma que proferunt ego dominus
deus vester. Non comedetis carnem cum sanguine.
Non augurabimini nec observabitis somnia.

Non attondebitis in rotundum comam nec
radetis barbam. et super mortuo non incidetis car-
nem vestram nec figuras aliquas et stigmata facie-
tis vobis. Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam ne
contaminetur terra et impleatur piaculo. Sabba-
ta mea custodite et sanctuarium meum metuite,
ego dominus. Ne declinetis ad magos. nec ab ar-
iolis aliquid sciscitemini ut polluamini per eos.
ego dominus deus vester. Coram cano capite consur-
ge et honora personam senis et time dominum deum
tuum ego dominus. Si habitaverit advena in
terra vestra et moratus fuerit inter vos ne exprobretis ei.
sed sit inter vos quasi indigena et diligetis eum
quasi vos metipsos. Fuistis enim et vos advene
in terra egypti ego dominus deus vester. Nolite facere
iniquum aliquid in iudicio in regula in ponde-
re in mensura. Statera iusta et equa sint ponde-
ra. Iustus modius equusque sextarius ego domi-
nus deus vester qui eduxi vos de terra egypti. Custodite omnia
precepta mea et universa iudicia et facite ea ego dominus.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec lo- XX
queris filiis israhel. Homo de filiis israhel et de adven-
is qui habitant in israhel si quis dederit de semine
suo idolo moloch morte moriatur. Populus ter-
re lapidabit eum et ego ponam faciem meam con-
tra illum succidamque eum de medio populi sui eo
quod dederit de semine suo moloch et contamina-
verit sanctuarium meum ac polluerit nomen sanctum
meum. Quod si negligens populus terre et quasi par-
vipendens imperium meum dimiserit hominem
qui dedit de semine suo moloch nec voluerit eum
occidere ponam faciem meam super illum hom-
inem et cognationem eius succidamque et ipsum
et omnes qui consenserunt ei ut fornicarentur cum
moloch de medio populi sui. Anima que declina-
verit ad magos et ariolos et fornicata fuerit
cum eis ponam faciem meam contra eam et in-
terficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini
et estote sancti quia ego sanctus sum dominus deus
vester. Custodite precepta mea et facite ea ego do-
minus qui sanctifico vos. Qui maledixerit pa-
tri suo et matri morte moriatur. Patri matrique
maledixit. sanguis eius sit super eum. Si mechatus
quis fuerit cum uxore alterius et adulteri-
um perpetraverit cum coniuge proximi sui morte mori-
atur et mechus et adultera. Qui dormierit
cum noverca sua et revelaverit ignominiam
patris sui morte moriantur ambo sanguis eo-
rum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru
sua uterque moriatur quia scelus operati sunt sangu-
is eorum sit super eos. Qui dormierit cum mascu-
lo coitu femineo uterque operatus est nefas. mo-
rte moriantur sit sanguis eorum super eos. Qui
supra uxorem filiam duxerit matrem eius sce-
lus operatus est vivus ardebit cum eis nec per-
manebit tantum nefas in medio vestri. Qui cum
iumento et pecore coierit morte moriatur. Pe-
cus quoque occidite. Mulier que succubuerit
cuilibet iumento simul interficiatur cum eo.
sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit soro-
rem suam filiam patris sui vel filiam matris
sue et viderit turpitudinem eius illaque con-
spexerit fratris ignominiam nefariam rem
operati sunt occidentur in conspectu populi sui eo

quia turpitudinem suam mutuo revelaverunt
et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit
cum muliere in fluxu menstruo et revelavit
turpitudinem eius ipsaque aperuerit fontem
sanguinis sui interficientur ambo de medio
populi sui. Turpitudinem materterae tuae et ami
te non discoperies. Qui hoc fecerit ignominiam
carnis suae nudavit portabunt ambo iniquita
tem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel a
vunculi sui et revelaverit ignominiam cognatio
nis suae portabunt ambo peccatum suum absque
liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris s
ui rem facit illicitam. Turpitudinem fratris s
ui revelavit absque liberis erunt. Custodite leges
meas atque iudicia et facite ea ne et vos evomat
terra quam intraturi estis et habitaturi. Nolite am
bulare in legitimis nationum quas ego expul
surus sum ante vos. Omnia enim haec fecerunt et
abhominatus sum eas. Vobis autem loquor. Pos
sidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem
terram fluentem lacte et melle, ego dominus de
us vester. qui separavi vos a ceteris populis. Separate
ergo et vos iumentum mundum ab inmundo et
avem mundam ab inmunda et ne polluatis a
nimas vestras in pecore et in avibus et in cunctis q
ue moventur in terra et que vobis ostendi esse po
lluta. Eritis sancti michi quia sanctus ego sum
dominus et separavi vos a ceteris populis ut essetis me
i. Vir sive mulier in quibus phitonicus vel divi
nationis spiritus fuerit morte moriatur; lapidibus obruent
eos sanguis eorum sit super illos. XXI Dixit quoque do
minus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios
aaron et dices ad eos. Ne contaminetur sacerd
os in mortibus civium suorum nisi tantum in con
sanguineis ac propinquis id est super patre et
matre filio ac filia. fratre quoque ac sorore virgine que
non est nupta viro. sed nec in principe populi sui
contaminabitur. Non radent caput nec barbam
neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt
deo suo et non polluent nomen eius. Incensum
enim domini et panes dei sui offerunt et ideo san
cti erunt. Scortum et vile prostibulum non
ducet uxorem nec eam que repudiata est a ma
rito quia consecratus est deo suo et panes propo
sitionis offert. Sit ergo sanctus quia et ego sanc
tus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis
filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit
nomen patris sui flammis exuretur. Pontifex
id est sacerdos maximus inter fratres suos super cuius
caput fusum est unctionis oleum et cuius manus
in sacerdotium consecrate sunt vestitusque est sanctis
vestibus caput suum non discooperiet vestimenta
sua non scindet et ad omnem mortuum non in
gredietur omnino. Super patre quoque suo et matre
non contaminabitur nec egredietur de sanc
tis ne polluat sanctuarium domini quia oleum sanc
tae unctionis dei sui super eum est ego dominus. Vir
ginem ducet uxorem. viduam et repudiatam
et sordidam atque meretricem non accipiet sed
puellam de populo suo. ne commisceat stirpem g
eneris sui vulgo gentis suae quia ego dominus q
ui sanctifico eum. Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Loquere ad aaron. Homo de semi
ne tuo per familias qui habuerit maculam non

offeret panes domino deo suo nec accedet
ad ministerium eius. Si cecus fuerit si claudus
si vel parvo vel grandi et torto naso si fracto
pede si manu si gibbus si lippus si albuginem
habens in oculo si iugem scabiem si inpetiginem
in corpore vel hirniosus. Omnis qui habuerit
maculam de semine aaron sacerdotis non ac
cedet offerre hostias domino nec panes deo suo. V
escetur tamen panibus qui offeruntur in sanctu
ario ita dumtaxat ut intra velum non ingre
diatur nec accedat ad altare quia maculam habet
et contaminare non debet sanctuarium meum,
ego dominus qui sanctifico vos. Locutus est ergo
moyses ad aaron et filios eius et ad omnem
israel cuncta que sibi fuerant imperata. Locutus XXII
usque est dominus ad moysen dicens. Loquere
ad aaron et filios eius ut caveant ab his quae
consecrata sunt filiorum israel et non contam
inent nomen sanctificatorum michi que ipsi of
ferunt. ego dominus. Dic ad eos et ad poster
os eorum. Omnis homo qui accesserit de stirpe
vestra ad ea que consecrata sunt et que obtulerit
filii israel domino in quo est inmunditia peribit co
ram domino. ego sum dominus. Homo de semine
aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum
seminis non vescetur de his que sanctificata s
unt donec sanetur. Qui tetigerit inmundum
super mortuo et ex quo egreditur semen quasi
coitus et qui tangit reptile et quodlibet inmundum
cuius tactus est sordidus inmundus erit usque ad
vesperum et non vescetur his que sanctificata
sunt. Sed cum laverit carnem suam aqua et
occubuerit sol tunc mundatus vescetur de s
anctificatis quia cibus illius est. Morticinum et
captum a bestia non comedent nec polluentur
in eis ego dominus. Custodient precepta mea ut non
subiaceant peccato et moriantur in sanctuar
io cum polluerint illud ego dominus qui sanctifico
eos. Omnis alienigena non comedet de sanc
tificatis; inquilinus sacerdotis et mercenna
rius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdo
s emerit et qui vernaculus domus eius fuerit. hi
comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex p
opulo nupta fuerit de his que sanctificata s
unt et de primitiis non vescetur. Sin autem vi
dua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit
ad domum patris sui sicut puella consueverat
aletur cibis patris sui. Omnis alienigena come
dendi ex eis non habet potestatem. Qui comederit
de sanctificatis per ignorantiam addet quintam
partem cum eo quod comedit et dabit sacerdo
ti in sanctuarium. Nec contaminabunt sancti
ficata filiorum israel que offerunt domino ne forte su
stineant iniquitatem delicti sui cum sanctifica
ta comederint ego dominus qui sanctifico eos.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere a
aron et ad filios eius et ad omnes filios israhel.
et dices ad eos. Homo de domo israel et de advenis
is qui habitant inter vos qui obtulerit oblatio
nem suam vel vota solvens vel sponte offerens
quicquid illud obtulerit in holocaustum domini
ut offeratur per vos masculus inmaculatus erit
ex bobus et ovibus et ex capris. Si maculam ha
buerit non offeretis neque acceptabile erit. Hostiam

qui obtulerit victimam pacificorum domino
vel vota solvens vel sponte offerens tam de bo
bus quam de ovibus inmaculatum erit ut acce
ptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si caecum
fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas a
ut scabiem vel inpetiginem, non offeretis ea do
mino neque adolebitis ex eis super altare domini.
Bovem et ovem aure et cauda amputatis vol
untarie offerre potes, votum autem ex his sol
vi non potest. Omne animal quod vel contritis
vel tunsis vel sectis ablatisque testiculis est, non
offeretis domino et in terra vestra hoc omnino non faciatis.
De manu alienigenae non offeretis panes deo u
estro et quicquid aliud dare voluerint, quia corru
pta et maculata sunt omnia, non suscipietis ea. Lo
cutusque est dominus ad moysen dicens. Bos, ov
is et capra cum genita fuerint septem diebus erunt
sub ubere matris suae. Die autem octavo et dein
ceps offerri poterunt domino, sive illa bos sive ov
is, non immolabuntur una die cum fetibus
suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione
domino ut possit esse placabilis, eodem die comedetis
eam, non remanebit quicquam in mane alte
rius diei. Ego dominus. Custodite mandata mea et fa
cite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen meum
sanctum ut sanctificer in medio filiorum israel.
Ego dominus qui sanctifico vos et eduxi de terra e
XXIII gypti ut essem vobis in deum. Ego dominus. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et
dices ad eos. Hae sunt feriae domini quas vocabitis
sanctas. Sex diebus facietis opus, dies septimus
quia sabbati requies est vocabitur sanctus. Om
ne opus non facietis in eo; sabbatum domini est in
cunctis habitationibus vestris. Hae sunt feriae domini
sanctae quas celebrare debetis temporibus suis.
Mense primo quarta decima die mensis ad ve
speram phase domini est. Et quinta decima di
e mensis huius sollempnitas azimorum domini
est. Septem diebus azima comedetis. Dies pri
mus erit vobis celeberrimus sanctusque. Omne
opus servile non facietis in eo, sed offeretis
celebrior sacrificium in igne domino septem diebus.
Dies autem septimus erit celebrior et sanc
tior, nullumque servile opus facietis in eo. Lo
cutusque est dominus ad moysen dicens. Loque
re filiis israhel et dices ad eos. Cum ingressi fue
ritis terram quam ego dabo vobis et messue
ritis segetem, feretis manipulos spicarum
primitias messis vestrae ad sacerdotem. Qui el
evabit fasciculum coram domino ut acceptabi
le sit pro vobis altero die sabbati et sanctificabit il
lum. Atque in eodem die quo manipulus conse
cratur, caedetur agnus inmaculatus anniculus
in holocaustum domini, et libamenta offerentur
cum eo, duae decimae similae conspersae oleo in in
censum domini odoremque suavissimum. Liba q
uoque vini quarta pars hin. Panem et pulentam
et pultes non comedetis ex segete usque ad diem
qua offeratis ex ea deo vestro. Praeceptum est se
mpiternum in generationibus cunctisque habi
taculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die
sabbati in quo obtulistis manipulum primi
tiarum septem ebdomadas plenas usque ad
alteram diem expletionis ebdomadae septimae

id est quinquaginta dies, et sic offeretis sacrifi
cium novum domino ex omnibus habitaculis vestris. Pa
nes primitiarum duos de duabus decimis simi
lae fermentatae quos coquetis in primitias domini.
Offeretisque cum panibus septem agnos inmac
ulatos anniculos et vitulum de armento unum
et arietes duos, et erunt in holocausto cum li
bamentis suis in odorem suavissimum domino. Fa
cietis et hircum pro peccato duosque agnos annicu
los hostias pacificorum. Cumque elevaverit eas sacer
dos cum panibus primitiarum coram domino, cedent
in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeber
rimum atque sanctissimum. Omne opus servile n
on facietis in eo. Legitimum sempiternum erit
in cunctis habitaculis et generationibus vestris. Po
stquam autem messueritis segetem terrae vestrae, non
secabitis eam usque ad solum nec remanentes
spicas colligetis, sed pauperibus et peregrinis di
mittetis eas. Ego dominus deus vester. Locutusque est do
minus ad moysen dicens. Loquere filiis israel.
Mense septimo prima die mensis erit vobis
sabbatum memorabile clangentibus tubis et
vocabitur sanctum. Omne opus servile non faci
etis in eo et offeretis holocaustum domino. Locut
usque est dominus ad moysen dicens. Decimo
die mensis huius septimi dies expiationis
erit celeberrimus et vocabitur sanctus. Adfli
getisque animas vestras in eo et offeretis holocau
stum domino. Omne opus non facietis in tempore diei
huius, quia dies propitiationis est ut propitietur
vobis dominus deus vester. Omnis anima quae adflicta non
fuerit die hoc peribit de populis suis. Et quae operi
s quippiam fecerit, delebo eam de populo suo. Ni
hil ergo operis facietis in eo. Legitimum sem
piternum erit vobis in cunctis generationibus et
habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est,
adfligetis animas vestras. Die nono mensis a
vespere usque ad vesperam celebrabitis sabbata
vestra. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Lo
quere filiis israel. A quinto decimo die mensis
huius septimi erunt feriae tabernaculorum
septem diebus domino. Dies primus vocabit
ur celeberrimus atque sanctissimus. Omne o
pus servile non facietis in eo et septem diebus
offeretis holocausta domino. Dies quoque octavus
erit celeberrimus atque sanctissimus, et offere
tis holocaustum domino. Est enim coetus atque
collectae. Omne opus servile non facietis in eo.
Hae sunt feriae domini quas vocabitis celeberri
mas et sanctissimas. Offeretisque in eis oblati
ones domino holocausta et libamenta iuxta rit
um uniuscuiusque diei, exceptis sabbatis domini
donisque vestris et quae offeretis ex voto vel sponte
tribuitis domino. A quinto decimo ergo die m
ensis septimi quando congregaveritis omnes fru
ctus terrae vestrae celebrabitis ferias domini septem
diebus. Die primo et die octavo erit sabbatum,
id est requies. Sumetisque die vobis primo
fructus arboris pulcherrimae spatulasque pa
lmarum et ramos ligni densarum frondium
et salices de torrente, et laetabimini coram d
omino deo vestro. Celebrabitisque sollempnitatem
eius per annum septem diebus. Legitimum sem
piternum erit in generationibus vestris. Mense

septimo festa celebrabitis et habitabitis in
umbraculis septem diebus. Omnis qui de genere est
israhel manebit in tabernaculis ut discant posteri
vestri quod in tabernaculis habitare fecerim filios isr-
ahel. cum educerem eos de terra egypti ego do-
minus deus vester. Locutusque est moyses super sol-
XXIIII lempnitatibus domini ad filios israhel. Et locut-
usque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis
israhel ut afferant tibi oleum de olivis puris-
simum ac lucidum ad concinnandas lucernas
iugiter extra velum testimonii in tabernaculo
federis. Ponetque eas aaron a vespere usque in man-
e coram domino cultu ritu que perpetuo in generationibus
vestris. Super candelabro mundissimo ponentur
semper in conspectu domini. Accipies quoque similam
et coques ex ea duodecim panes qui singuli habeb-
unt duas decimas quorum senos altrinsecus
super mensam purissimam coram domino statues
et pones super eos thus lucidissimum ut sit pa-
nis in monumentum oblationis domini. Per si-
ngula sabbata mutabuntur coram domino.
suscepti a filiis israhel pacto sempiterno. Eruntque
aaron et filiorum eius ut comedant eos in loc-
o sancto quia sanctum sanctorum est de sacrificiis d-
omini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius
mulieris israhelitidis quem pepererat de viro egyp-
tio inter filios israhel iurgatus est in castris cum vi-
ro israhelita. Cumque blasphemasset nomen domini et
maledixisset ei. adductus est ad moysen. Voca-
batur autem mater eius salumith filia dabri de tribu dan.
Miseruntque eum in carcerem donec nossent quid
iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dice-
ns. Educ blasphemum extra castra et ponant
omnes qui audierunt manus suas super caput eius
et lapidet eum universus populus. Et ad filios israhel
loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit
peccatum suum. Et qui blasphemaverit nomen
domini morte moriatur. Lapidibus opprimet eum
omnis multitudo populi sive ille civis seu peregri-
nus fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini
morte moriatur. Qui percusserit et occiderit h-
ominem morte moriatur. Qui percusserit animal
reddat vicarium id est animam pro anima. Qui irro-
gaverit maculam cuilibet civium suorum sicut
fecit sic fiet ei. Fracturam pro fractura oculum p-
ro oculo. dentem pro dente restituet. Qualem in-
flixerit maculam talem sustinere cogetur. Qui
percusserit iumentum reddet aliud. Qui percusserit
hominem punietur. Equum iudicium sit int-
er vos sive peregrinus sive civis peccaverit quia ego sum
dominus deus vester. Locutusque est moyses ad fili-
os israhel. et eduxerunt eum qui blasphemave-
rat extra castra ac lapidibus oppresserunt. Fece-
runtque filii israhel sicut preceperat dominus moysi.
XXV Locutusque est dominus ad moysen in monte
synai dicens. Loquere filiis israhel et dices ad
eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego da-
bo vobis sabbatizet sabbatum domini. Sex annis se-
res agrum tuum et sex annis putabis vineam
tuam colligesque fructus eius. Septimo autem anno
sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non
seres et vineam non putabis. Que sponte gig-
nit humus non metes et uvas primitiarum tu-
arum non colliges quasi vindemiam. Annus

requietionis terre est et erunt vobis in cibum
tibi et servo tuo et ancille tue et mercennario
tuo et advene qui peregrinatur apud te. Iumen-
tis tuis et pecoribus omnia que nascuntur pre-
bebunt cibum. Numerabis quoque tibi septem
ebdomadas annorum id est septem septies
que simul faciunt annos quadraginta novem
et clanges buccina mense septimo decima die
mensis propitiationis tempore in universa terra
vestra. Sanctificabisque annum quinquagesim-
um et vocabis remissionem cunctis habitato-
ribus terre tue. Ipse est enim iubeleus. Revertetur
homo ad possessionem suam et unusquisque
redibit ad familiam pristinam quia iubeleus
est quinquagesimus annus. Non seretis neque
metetis sponte in agro nascentia et primici-
as vindemie non colligetis ob sanctificati-
onem iubelei sed statim oblata comedetis. Anno
iubelei redient omnes ad possessiones suas. Q-
uando vendes quippiam civi tuo vel emes
ab eo non contristes fratrem tuum sed iux-
ta numerum annorum iubelei emes ab eo. et
iuxta supputationem frugum vendet tibi.
Quanto plures anni remanserint post iubele-
um tanto crescet et precium. Et quanto mi-
nus temporis numeraveris tanto minoris et emp-
tio constabit. Tempus enim frugum ven-
det tibi. Nolite affligere contribules vestros
sed timeat unusquisque deum suum quia ego do-
minus deus vester. Facite precepta mea et iudici-
a custodite et implete ea ut habitare possi-
tis in terra absque ullo pavore et gignat vobis
humus fructus suos quibus vescamini usque
ad saturitatem nullius impetum formida-
ntes. Quod si dixeritis quid comedemus anno
septimo si non severimus neque collegerimus
fruges nostras dabo benedictionem meam vobis
anno sexto et faciet fructus trium annorum.
Seretisque anno octavo et comedetis veteres
fruges usque ad nonum annum donec nova
nascantur edetis vetera. Terra quoque non ve-
nibit in perpetuum quia mea est et vos adve-
ne et coloni mei estis. Unde cuncta regio po-
ssessionis vestre sub redemptionis conditione
vendetur. Si adtenuatus frater tuus vendi-
derit possessiunculam suam et voluerit propi-
quus eius potest redimere quod ille vendiderat.
Sin autem non habuerit proximum et ipse p-
recium ad redimendum potuerit invenire
computabuntur fructus ex eo tempore quo v-
endidit et quod reliquum est reddet emptori
sicque recipiet possessionem suam. Quod
si non invenerit manus eius ut reddat preci-
um habebit emptor quod emerat usque ad annum
iubeleum. In ipso enim omnis venditio redit
ad dominum et ad possessorem pristinum. Qui
vendiderit domum intra urbis muros habe-
bit licentiam redimendi donec unus imple-
atur annus. Si non redemerit et anni cir-
culus fuerit evolutus emptor possidebit eam
et posteri eius in perpetuum et redimi non po-
terit etiam in iubeleo. Sin autem in villa fuerit
domus que muros non habet venundetur iure ag-
rorum. Sin autem ante redempta non fuerit

in iubeleo revertetur ad dominum. Edes levitarum
que in urbibus sunt semper possunt redimi. Si
redempte non fuerint in iubeleo revertentur
ad dominos quia domus urbium levitarum
pro possessionibus sunt inter filios Israel. Sub ur
bana autem eorum non vendant quia posses
sio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater
tuus et infirmus manu, et susceperis eum qua
si advenam et peregrinum et vixerit tecum ne
accipias usuras ab eo nec amplius quam de
disti. Time deum tuum ut vivere possit frater
tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ad
usuram et frugum superhabundantiam non
exiges. Ego dominus deus vester qui eduxi de terra egi
pti ut darem vobis terram chanaan et essem vester deus.
Si paupertate compulsus vendiderit se tibi fra
ter tuus non eum opprimes servitute famulorum
sed quasi mercennarius et colonus erit. Usque ad
annum iubileum operabitur apud te et post
ea egredietur cum liberis suis et revertetur ad
cognationem et ad possessionem patrum suorum.
Mei enim servi sunt et ego eduxi eos de terra egi
pti. Non veneant conditione servili nec affli
gas eum per potentiam sed metuito deum tuum.
Servus et ancilla sint vobis de nationibus que in
circuitu vestro sunt et de advenis qui peregrinan
tur apud vos vel qui ex his nati fuerint in terra
vestra hos habebitis famulos et hereditario iure tr
ansmittetis ad posteros ac possidebitis in eternum.
Fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per po
tentiam. Si invaluerit apud vos manus ad
vene atque peregrini et attenuatus frater tuus ven
diderit se ei aut cuiquam de stirpe eius post ve
nditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratri
bus suis redimet eum et patruus et patruelis et con
sanguineus et affinis. Sin autem et ipse pot
uerit redimet se supputatis dumtaxat annis
a tempore venditionis sue usque ad annum iubile
um. Et pecunia qua venditus fuerat iuxta an
norum numerum et rationem mercennarii
supputata. Si plures fuerint anni qui rem
anent usque ad iubileum secundum hos reddet et pre
tium si pauci ponet rationem cum eo iuxta a
nnorum numerum et reddet emptori quod re
liquum est annorum quibus ante servivit mer
cedibus imputatis. Non affliget eum violenter
in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non p
otuerit anno iubileo egredietur cum liberis
XXVI suis. Mei enim sunt servi filii Israel quos eduxi
de terra egipti. Ego dominus deus vester. Non fa
cietis vobis idolum et sculptile nec titulos eri
getis nec insignem lapidem ponetis in terra vestra
ut adoretis eum. Ego enim sum dominus deus
vester. Custodite sabbata mea et pavete sanctua
rium meum. Ego dominus. Si in preceptis
meis ambulaveritis et mandata mea custodieri
tis et feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis et
terra gignet germen suum et pomis arbores
replebuntur. Apprehendet messium tritura
vindemiam et vindemia occupabit sementem
et comedetis panem vestrum in saturitate et ab
sque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem
in finibus vestris. Dormietis et non erit qui exterrea
t. Auferam malas bestias et gladius non tra

sibit terminos vestros. Persequemini inimicos ves
tros et corruent coram vobis. Persequentur quin
que de vestris centum alienos et centum ex vobis
decem milia. Cadent inimici vestri in conspectu v
estro gladio. Respiciam vos et crescere faciam: mu
ltiplicabimini et firmabo pactum meum v
obiscum. Comedetis vetustissima veterum et v
etera novis supervenientibus proicietis. Ponam ta
bernaculum meum in medio vestri et non abiciet v
os anima mea. Ambulabo inter vos et ero vester deus vos
que eritis populus meus. Ego deus vester qui eduxi vos de
terra egiptiorum ne serviretis eis et qui confregi cathe
nas cervicum vestrarum ut incederetis erecti. Quod
si non audieritis me nec feceritis omnia mandata
mea si spreveritis leges meas et iudicia mea contem
pseritis ut non faciatis ea que a me constitu
ta sunt et ad irritum perducatis pactum meum ego
quoque hec faciam vobis. Visitabo vos velociter
in egestate et ardore qui conficiat oculos vestros
et consumat animas vestras. Frustra seretis semen
tem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem
meam contra vos et corruetis coram hostibus ve
stris et subiciemini inimicis qui oderunt vos
fugietis nemine persequente. Sin autem nec sic
obedieritis mihi addam correptiones vestras septupl
um propter peccata vestra et conteram superbiam duritie
vestre. Daboque vobis celum desuper sicut ferrum et
terram eneam. Consumetur in cassum labor
vester non proferet terra germen nec arbores pom
a prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi n
ec volueritis audire me addam plagas vestras u
sque in septuplum propter peccata vestra et ad pauci
tatem cuncta redigant. Desertaque fient vie ve
stre. Quod si nec sic volueritis recipere disciplin
am sed ambulaveritis ex adverso mihi ego qu
oque contra vos adversus incedam et percutiam
vos septies propter peccata vestra inducamque super vos
gladium ultorem federis mei. Cumque confug
eritis in urbes mittam pestilentiam in medi
o vestri et trademini in hostium manibus postq
uam confregero baculum panis vestri ita ut decem
mulieres in uno clibano coquant panes et
reddant eos ad pondus et comedetis et non sa
turabimini. Si autem nec per hec audieritis m
e sed ambulaveritis contra me et ego incedam
adversum vos in furore contrario et corripiam
vos septem plagis propter peccata vestra ita ut
comedatis carnes filiorum vestrorum et filiarum vestrarum.
Destruam excelsa vestra et simulacra confringam.
Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum et abhomi
nabitur vos anima mea intantum ut urbes
vestras redigam in solitudinem et deserta faciam
sanctuaria vestra nec recipiam ultra odorem su
avissimum. Disperdamque terram vestram et stupe
bunt super ea inimici vestri cum habitatores illi
fuerint. Vos autem dispergam in gentes et evag
inabo post vos gladium eritque terra vestra deserta
et civitates dirute. Tunc placebunt terre sab
bata sua cunctis diebus solitudinis sue quando f
ueritis in terra hostili. Sabbatizabit et requiescet
in sabbatis solitudinis sue eo quod non requieverit
in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. Et qui
de vobis remanserint dabo pavorem in cordibus
eorum in regionibus hostium. Terrebit eos sonitus fo

tu uolantis et ita fugient quasi gladium. Cadent
nullo sequente et corruent singuli super fratres su-
os quasi bella fugientes. Nemo uestrum inimicis au-
debit resistere. Peribitis inter gentes et hostilis
uos terra consumet. Quod et si de his aliqui re-
i manserint tabescent in iniquitatibus suis in terra in-
imicorum suorum et propter peccata patrum suorum
et sua affligentur donec confiteantur iniquita-
tes suas et maiorum suorum quibus preuaricati
sunt in me et ambulauerunt ex aduerso michi. Am-
bulabo igitur et ego contra eos et inducam il-
los in terram hostilem donec erubescat incircumci-
sa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis
et recordabor federis mei quod pepigi cum iacob.
et ysaach et abraham. Terre quoque memor ero. Que
cum relicta fuerit ab eis complacebit sibi in sa-
batis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi ue-
ro rogabunt pro peccatis suis eo quod abiecerint
iudicia mea et leges meas despexerint. Et tamen
cum essent etiam in terra hostili non penitus ab-
ieci neque sic despexi ut consumerentur et irri-
tum facerem pactum meum cum eis. Ego enim s-
um dominus deus eorum et recordabor federis
mei pristini quando eduxi eos de terra egypti in
conspectu gentium ut essem deus eorum. Ego do-
minus deus. Hec sunt precepta atque iudicia ac le-
ges quas dedit dominus inter se et inter filios
XXVII israel in monte sinai per manum moysi. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis i-
srahel et dices ad eos. Homo qui uotum fecerit
et spoponderit deo animam suam sub estimatione
dabit precium. Si fuerit masculus a uicesimo a-
nno usque ad sexagesimum annum dabit quin-
quaginta siclos argenti ad mensuram sanctu-
arii. Si mulier, xxx. A quinto autem anno usque ad
uicesimum masculus dabit uiginti siclos fe-
mina decem. Ab uno mense et usque ad annum
quintum pro masculo dabuntur quinque sicli. pro
femina tres. Sexagenarius et ultra masculus d-
abit quindecim siclos. Femina decem. Si pau-
per fuerit et estimationem reddere non ualebit sta-
bit coram sacerdote et quantum ille estimaue-
rit et uiderit eum posse reddere tantum dab-
it. Animal autem quod immolari potest domino si quis
uouerit sanctum erit et mutari non poterit id
est nec melius malo nec peius bono. Quod si m-
utauerit ipsum quod mutatum est et illud pro quo mu-
tatum est consecratum erit domino. Animal inmun-
dum quod immolari non potest domino si quis uou-
erit adducetur ante sacerdotem qui iudicans
utrum bonum an malum sit statuet precium. Q-
uod si dare uoluerit is qui offert addet supra esti-
mationem quintam partem. Homo si uouerit
domum suam et sanctificauerit domino conside-
rabit eam sacerdos utrum bona an mala sit et
iuxta precium quod ab eo fuerit constitutum uenum-
dabitur. Sin autem ille qui uouit uoluerit redimere
eam dabit quintam partem estimationis supra
et habebit domum. Quod si agrum possessionis
sue uouerit et consecrauerit domino iuxta men-
suram sementis estimabitur precium. Si triginta
ta modiis ordei seritur terra quinquaginta sic-
lis uenundetur argenti. Si statim ab anno incipi-
entis iubilei uouerit agrum quanto ualere po-

test tanto estimabitur. Sin autem post aliquan-
tum temporis supputabit sacerdos pecuniam iu-
xta annorum qui reliqui sunt numerum us-
que ad iubileum et detrahetur de precio. Quod si
uoluerit redimere agrum ille qui uouerat addet
quintam partem estimate pecunie et possi-
debit eum. Sin autem noluerit redimere sed al-
teri cuilibet fuerit uenundatus ultra eum qui
uouerat redimere non poterit quia cum iubilei ue-
nerit dies sanctificatus erit domino et possessio con-
secrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager em-
ptus et non de possessione maiorum sanctificatus
fuerit domino supputabit sacerdos iuxta annorum
numerum usque ad iubileum precium et dabit i-
lle qui uouerat eum domino. In iubileo autem reuertetur
ad priorem dominum qui uendiderat eum et habu-
erat in sorte possessionis sue. Omnis estimatio s-
iclo sanctuarii ponderabitur. Siclus. xx. obo-
los habet. Primogenita que ad dominum pertinent nem-
o sanctificare poterit et uouere siue bos. siue ou-
is fuerit domini sunt. Quod si inmundum est animal
redimat qui obtulit iuxta estimationem suam
et addet quintam partem precii. Si redimere n-
oluerit uendetur alteri quantocumque fuerit
estimatum. Omne quod domino consecratur siue homo
fuerit. siue animal. siue ager. non uendetur nec
redimi poterit. Quicquid fuerit semel consecr-
atum sanctum sanctorum erit domino et omnis conse-
cratio que offertur ab homine non redimetur. S-
ed morte morietur. Omnes decime terre siue de fru-
gibus siue de pomis arborum domini sunt. et illi sanctifi-
cantur. Si quis autem uoluerit redimere decimas su-
as addet quintam partem earum. Omnium decim-
arum bouis et ouis et capre que sub pastoris
uirga transeunt quicquid decimum uenerit sanct-
ificabitur domino. Non eligetur nec bonum nec m-
alum nec altero commutabitur. Si quis mutauerit
et quod mutatum est et pro quo mutatum est sanctifi-
cabitur domino et non redimetur. Hec sunt precep-
ta que mandauit dominus moysi ad filios is-
rahel in monte sinai.

LOCUTUSQUE EST

dominus ad moysen in deserto sinai in tabernaculo f-
ederis prima die mensis secundi anno alte-
ro egressionis eorum ex egypto dicens. Tollite
summam uniuerse congregationis filiorum israel
per cognationes et domos suas et nomina sing-
ulorum quicquid sexus est masculini a uicesi-
mo anno et supra omnium uirorum fortium ex israel.
numerabitis eos per turmas suas tu et aaron. E-
runtque uobiscum principes tribuum ac domorum
in cognationibus suis quorum ista sunt nomina.
De ruben. elisur filius sedeur. De symeon. sala-
mihel. filius surisaddai. De iuda naason fili-
us aminadab. De ysachar nathanahel filius su-
ar. De zabulon eliab filius elon. Filiorum autem

ioseph. de effraim elisama filius ammiud. de m
anasse gamaliel filius fadassur. de beniam
in. abidan filius gedeonis. de dan ahiezer
filius amisaddai. de aser. fegiel filius ocran. d
e gad eliasaph filius duel. de neptalim ahira
filius henan. hii nobilissimi principes multitu
dinis per tribus et cognationes suas et capita exer
citus israhel quos tulerunt moises et aaron cum
omni vulgi multitudine et congregaverunt pri
mo die mensis secundi recensentes eos per cogn
ationes suas et domos ac familias et capita et
nomina singulorum a vicesimo anno et supra
sicut preceperat dominus mosi numeratique sunt in
deserto sinai. de ruben primogenito israhelis per
generationes et familias ac domos suas et omnia
capita singulorum omne quod sexus est masculini
a vicesimo anno et supra sicut preceperat dominus moi
si procedentium ad bellum quadraginta sex milia
quingenti. de filiis symeon per generationes et
familias ac domos cognationum suarum recen
sita sunt per nomina et capita singulorum. omne quod se
xus est masculini a vicesimo anno et supra pro
cedentium ad bellum quinquaginta novem mi
lia trecenti. de filiis gad per generationes et famili
as ac domos cognationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a viginti annis et supra
omnes qui ad bella procederent quadraginta quinque
milia sexcenti quinquaginta. de filiis iuda per
generationes et familias ac domos cognationum
suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et
supra omnes qui poterant ad bella procedere recens
iti sunt. lxx. iiii. milia sexcenti. de filiis isacar
per generationes et familias ac domos cognatio
num suarum per nomina singulorum a vicesimo ann
o et supra omnes qui ad bella procederent recensiti su
nt quinquaginta. iiii. milia. cccc. de filiis zab
ulon per generationes et familias ac domos cogn
ationum suarum recensiti sunt per nomina singul
orum a vicesimo anno et supra omnes qui poter
ant ad bella procedere. l. vii. milia. cccc. de f
iliis ioseph filiorum effraim per generationes et
familias ac domos cognationum suarum rec
ensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo
anno et supra omnes qui poterant ad bella proce
dere. xl. milia quingenti. porro filiorum ma
nasse per generationes et familias ac domos co
gnationum suarum omnes qui poterant ad bell
a procedere recensiti sunt per nomina singulorum
a viginti annis et supra. xxx. ii. milia ducenti.
de filiis beniamin per generationes et familias
ac domos cognationum suarum a vicesimo anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere
xxx. quinque milia quadringenti. de filiis dan
per generationes et familias ac domos cognatio
num suarum recensiti sunt nominibus singulorum
a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad be
lla procedere. lx. duo milia. dcc. de filiis aser per
generationes et familias ac domos cognatio
num suarum recensiti sunt per nomina singu
lorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere. xl. milia et mille quingenti.
de filiis neptalim per generationes et familias
ac domos cognationum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a vicesimo anno et sup

omnes qui poterant ad bella procedere. l. tria milia.
cccc. hii sunt quos numeraverunt moises et aaron
et duodecim principes israhel singulos per domos c
ognationum suarum. fueruntque omnes filiorum
israhel a vicesimo anno et supra qui poterant ad
bella procedere sexcenta tria milia virorum qui
genti quinquaginta. levite autem in tribu fam
iliarum suarum non sunt numerati cum eis.
locutusque est dominus ad moisen dicens. tribu
levi noli numerare neque ponas summam eorum
cum filiis israhel sed constitue eos super tabernacul
um testimonii et cuncta vasa eius et quicquid a(d)
cerimonias pertinet. ipsi portabunt tabernacul
um et omnia utensilia eius et erunt in ministe
rio ac per gyrum tabernaculi metabuntur. cum pro
ficiscendum fuerit deponent levite tabernaculum.
cum castrametanda erigent. quisquis externorum
accesserit occidetur. metabuntur autem castra filii
israhel unusquisque per turmas et cuneos atque exercitu
suum. porro levite per gyrum tabernaculi figent t
entoria ne fiat indignatio super multitudinem filio
rum israhel et excubabunt in custodiis tabernaculi
testimonii. fecerunt ergo filii israhel iuxta om
nia que preceperat dominus mosi. Locutusque est
dominus ad moisen et aaron dicens. singuli per
turmas signa atque vexilla et domos cognationum
suarum castrametabuntur filiorum israhel per gy
rum tabernaculi federis. ad orientem iudas figet t
entoria per turmas exercitus sui. eritque princeps filiorum
eius naason filius aminadab et omnis de stirpe eius
summa pugnantium. lxx. quatuor milia sexcen
torum. iuxta eum castrametati sunt de tribu isac
ar. quorum princeps fuit nathanahel filius suar.
et omnis numerus pugnatorum eius. l. iiii. mil
ia quadringenti. in tribu zabulon princeps fuit
heliab filius elon. omnis de stirpe eius exercitus pu
gnatorum. l. vii. milia. cccc. universi qui in castris
iude annumerati sunt fuerunt centum. lxxx. se
x milia. cccc. et per turmas suas primi egredientur.
in castris filiorum ruben ad meridianam plagam
erit princeps elisur filius sedeur. et cunctus exer
citus pugnatorum eius qui numerati sunt. xl. se
x milia quingenti. iuxta eum castrametati sunt
de tribu symeon quorum princeps fuit salamihel
filius surisaddai et cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt. l. viiii. milia. ccc. in tribu
gad. princeps fuit eliasaph filius duel et cunc
tus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. xl
v. milia sexcenti l. omnes qui recensiti sunt in cas
tris ruben. c. l. milia et mille. cccc. l. per turmas
suas in secundo loco proficiscentur. levabitur
autem tabernaculum testimonii per officia levitarum
et turmas eorum. quomodo erigetur ita et deponetur
singuli per loca et ordines suos proficiscentur. ad
occidentalem plagam erunt castra filiorum ef
fraim quorum princeps fuit elisama filius ami
ud cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
xl. milia quingenti et cum eis tribus filiorum ma
nasse quorum princeps fuit gamalihel filius fa
dassur. cunctusque exercitus pugnatorum eius qui nu
merati sunt. xxx. ii. milia. cc. in tribu filiorum
beniamin princeps fuit abidan filius gedeonis.
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recen
siti sunt. xxx. v. milia. cccc. omnes qui numerati sunt

II

in castris effraim .c.viii. milia et centum per tur-
mas suas tercii proficiscentur. Aquilonis parte
castrametati sunt filii dan quorum princeps
fuit ahiezer filius amisaddai cunctusque exer-
citus pugnatorum eius qui numerati sunt
.lx.ii. milia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria
de tribu aser. quorum princeps fuit phegiel fi-
lius ochran cunctusque exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt .xl. milia et mille quingenti.
De tribu filiorum neptalim princeps fuit ahira fi-
lius henan cunctusque exercitus pugnatorum eius
.l. tria milia .cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
dan. fuerunt .c.l.vii. milia sexcenti et novis-
simi proficiscentur. Hic numerus filiorum i-
srael per domos cognationum suarum et turmas di-
visi exercitus sexcenta tria milia .ccc.l. Levite
autem non sunt numerati inter filios israel. sic e-
nim preceperat dominus moysi. Feceruntque filii israel
iuxta omnia que mandaverat dominus. castrametati sunt
per turmas suas. et profecti per familias ac domos
III patrum suorum. Hec sunt generationes aa-
ron et moysi in die qua locutus est dominus ad
montem synai et hec nomina filiorum aaron. Primo-
genitus eius nadab. deinde abiu et eleazar et itha-
mar. hec nomina filiorum aaron sacerdotum qui un-
cti sunt et quorum replete et consecrate manus
ut sacerdotio fungerentur. Mortui sunt nadab
et abiu. cum offerrent ignem alienum in con-
spectu domini in deserto synai absque liberis. Functique
sunt sacerdotio eleazar et ithamar coram aaron
patre suo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ap-
plica tribum levi et fac stare in conspectu aar-
on sacerdotis ut ministrent ei. Et excubent et
observent quicquid ad cultum pertinet multi-
tudinis coram tabernaculo testimonii et custo-
diant vasa tabernaculi servientes in ministerio
eius. Dabisque dono levitas aaron et filiis eius qui-
bus traditi sunt a filiis israel. Aaron autem et filios e-
ius constitues super cultum sacerdotii. Externus
qui ad ministrandum accesserit morietur. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Ego tuli levitas
a filiis israel. pro omni primogenito qui aperit vul-
vam in filiis israel eruntque levite mei. Me-
um est enim omne primogenitum ex quo per-
cussi primogenitos in terra egypti. Sanctificavi
mihi quicquid primum nascitur in israel.
ab homine usque ad pecus. mei sunt ego dominus.
Locutusque est dominus ad moysen in deserto syna-
i dicens. Numera filios levi per domos patrum suo-
rum et familias omne masculum ab uno men-
se et supra. Numeravit moyses ut preceperat dominus.
et inventi sunt filii levi per nomina sua gerson
et caath. et merari. filii gerson. lebni et semei.
filii caath. amram et isaar. ebron et oziel. filii
merari. mooli et musi. De gerson. fuere familie
due. lebnitica et semeitica quarum numerata
est populus sexus masculini ab uno mense et supra.
septem milia quingentorum. hii post tabrna-
culum metabuntur ad occidentem sub princi-
pe eliasaph filio lahel et habebunt excubias in
tabernaculo federis ipsum tabernaculum et op-
erimentum eius. tentorium quod trahitur ante fo-
res tecti federis et cortinas atrii. tentorium quod
quoque appenditur in introitu atrii tabernaculi
et quicquid ad ritum altaris pertinet funes tabr-
naculi et omnia utensilia eius. Cognatio caath ha-
bebit populos amramitas et isaaritas et hebron-
itas et ozielitas. Hee sunt familie caathitarum
recensite per nomina sua omne generis masculini
ab uno mense et supra octo milia sexcenta. habe-
bunt excubias sanctuarii et castra metabuntur
ad meridianam plagam. Princepsque eorum eli-
saphan filius oziel et custodient archam men-
samque et candelabrum altaria et vasa sanctuarii
in quibus ministratur et velum cunctamque huius-
cemodi suppellectilem. Princeps autem principum
levitarum eleazar filius aaron sacerdotis erit
super excubitores custodie sanctuarii. At vero de
merari erunt populi moolite et musite recensiti
per nomina sua omne genus masculinum ab uno
mense et supra sex milia .cc. Princeps eorum
suriel filius abiahiel in plaga septentriona-
li castrametabuntur erunt sub custodia eorum tab-
ule tabernaculi et vectes et columne ac bases
earum et omnia que ad cultum huiuscemodi
pertinent. Columneque atrii per circuitum cum ba-
sibus suis et paxillum cum funibus. Castrametab-
untur ante tabernaculum federis ad orientalem
plagam. Moyses et aaron cum filiis suis habentes
custodiam sanctuarii in medio filiorum israel. Quis-
quis alienus accesserit morietur. Omnes levite quos
numeraverunt moyses et aaron iuxta precep-
tum domini per familias suas in genere mascu-
lino a mense uno et supra fuerunt .xx. duo
milia. Et ait dominus ad moysen. Numera primoge-
nitos sexus masculini de filiis israel a me-
nse uno et supra et habebis summam eorum.
Tollesque levitas mihi pro omni primogenito
filiorum israel ego sum dominus et pecora eo-
rum pro universis primogenitis pecorum filio-
rum israel. Recensuit moyses sicut preceperat
dominus primogenitos filiorum israel. Et fuerunt
masculini per nomina sua a mense uno et supra .xx.
duo milia .cc.lxx.tres. Locutusque est dominus
ad moysen. Tolle levitas pro primogenitis fil-
iorum israel et pecora levitarum pro pecoribus eo-
rum eruntque levite mei ego dominus. In precio autem
ducentorum .lxx. trium qui excedunt numerum
levitarum de primogenitis filiorum israel.
accipies quinque siclos per singula capita ad men-
suram sanctuarii. siclus habet obolos .xx. Dabisque
pecuniam aaron et filiis eius precium eorum
qui supra sunt. Tulit igitur moyses pecuniam
eorum qui fuerant amplius et quos redimerant
a levitis pro primogenitis filiorum israel. mille
.ccc. lxv. siclorum iuxta pondus sanctuarii
et dedit eam aaron et filiis eius iuxta verbum
quod preceperat sibi dominus. Locutusque est dominus IIII
ad moysen et aaron dicens. Tollite summam
filiorum caath de medio levitarum per domos
et familias suas a tricesimo anno et supra u-
sque ad quinquagesimum annum omnium
qui ingrediuntur ut stent et ministrent in
tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum
caath. tabernaculum federis et sanctum sancto-
rum ingredientur aaron et filii eius quando
movenda sunt castra et deponent velum quod
pendet ante fores. involventque archam tes-

carbonum et operient rursum velamine iacin-
thinarum pellium. Extendentque desuper pallium
totum iacinthinum et inducent vectes. Men-
sam quoque propositionis involvent iacinthino p-
allio et ponent cum ea turibula et mortariola
ciatos et crateras ad liba fundenda. Panes semper
in ea erunt. Extendentque desuper pallium cocci-
neum quod rursum operient velamento iacinthin-
arum pellium et inducent vectes. Sument
et pallium iacinthinum quo operient candela-
brum cum lucernis et forcipibus suis et emunc-
toriis et cunctis vasis olei que ad concinnandas
lucernas necessaria sunt. Et super omnia ponent
operimentum iacinthinarum pellium et inducent
vectes. Nec non et altare aureum involvent ia-
cinthino vestimento et extendent desuper operimentum
iacinthinarum pellium inducentque vectes.
Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario in-
volvent iacinthino pallio et extendent desu-
per operimentum iacinthinarum pellium induce-
ntque vectes. Sed et altare mundabunt cinere et
involvent illud purpureo vestimento ponentque
cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utun-
tur id est ignium receptacula fuscinulas ac tri-
dentes uncinos et vatilla. Cuncta vasa altaris
operient simul velamine iacinthinarum pellium
inducentque vectes. Cumque involverint aaron
et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in
commotione castrorum tunc intrabunt filii caat-
h ut portent involuta et non tangant vasa sanc-
tuarii ne moriantur. Ista sunt honera filiorum
caath in tabernaculo federis super quos erit elea-
zar filius aaron sacerdotis ad cuius pertinet cur-
am oleum ad concinnandas lucernas et com-
positionis incensum et sacrificium quod semper of-
fertur et oleum unctionis et quicquid ad cult-
um tabernaculi pertinet omniumque vasorum que
in sanctuario sunt. Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens. Nolite perdere populum caath de me-
dio levitarum sed hoc facite eis ut vivant et
non moriantur si tetigerint sancta sanctorum.
Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent
opera singulorum et divident quid portare qu-
is debeat. Alii nulla curiositate videant que sunt
in sanctuario priusquam involvantur in sa-
nctuario. Alioquin morientur. Locutus est do-
minus ad moysen dicens. Tolle summam etiam
filiorum gerson per domos ac familias et cogna-
tiones suas a triginta annis et supra usque ad a-
nnos quinquaginta. Numera omnes qui ingred-
iuntur et ministrant in tabernaculo federis.
Hoc est officium familie gersonitarum ut po-
rtent cortinas tabernaculi et tectum federis
operimentum aliud. Et super omnia velamen iacinc-
tinum tentoriumque quod pendet in introitu federis ta-
bernaculi cortinas atrii et velum in introitu quod
est ante tabernaculum. Omnia que ad altare pertinent
funiculos et vasa ministerii iubente aaron et
filiis eius portabunt filii gerson et scient sin-
guli cui debeant honeri mancipari. Hic est cul-
tus familie gersonitarum in tabernaculo fe-
deris. Eruntque sub manu ythamar filii sacer-
dotis. Filios quoque merari per familias et domos
patrum suorum recensebis a triginta annis

et supra usque ad annos quinquaginta. Omnes
qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cu-
ltum federis testimonii. Hec sunt honera eorum.
Portabunt tabernaculi tabulas et vectes eius co-
lumnas et bases earum. Columnas quoque atrii
per circuitum cum basibus et paxillis et funibus su-
is omnia vasa et supellectilem ad numerum
accipient sicque portabunt. Hoc est officium fam-
ilie meraritarum et ministerium in tabernaculo fe-
deris. Eruntque sub manu ythamar filii aaron
sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et aaron
et principes sinagoge filios caath per cognationes
et domos patrum suorum a triginta annis et s-
upra usque ad annum quinquagesimum omnes qui
ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fe-
deris et inventi sunt duo milia DCC. L. Hic est
numerus populi caath qui intrant tabernaculum
federis. Hos numeravit moyses et aaron iuxta ser-
monem domini per manum moysi. Numerati sunt et
filii gerson per cognationes et domos patrum su-
orum a triginta annis et supra usque ad annum quin-
quagesimum omnes qui ingrediuntur ut minist-
rent in tabernaculo federis et inventi sunt duo
milia sexcenti. XXX. Hic est populus gersonitarum quos
numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum do-
mini. Numerati sunt et filii merari per cognationes
et domos patrum suorum a triginta annis et s-
upra usque ad annum quinquagesimum omnes qui
ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fede-
ris et inventi sunt tria milia ducenti. Hic est n-
umerus filiorum merari quos recensuerunt moi-
ses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi.
Omnes qui recensiti sunt de levitis et quos recensuerunt ad
nomen moyses et aaron et principes israhel per cogna-
tiones et domos patrum suorum a triginta annis et
supra usque ad annum quinquagesimum ingred-
ientes ad ministerium tabernaculi et honera por-
tanda fuerunt simul octo milia DC. LXXX. Iuxta
verbum domini recensuit eos moyses unumquemque
iuxta officium et honera sua sicut preceperat ei do-
minus. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Pre- C V
cipe filiis israhel ut eiciant de castris omnem le-
prosum et qui semine fluit pollutusque est super mo-
rtuo tam masculum quam feminam eicite de
castris ne contaminent ea cum habitaverint
vobiscum. Feceruntque ita filii israhel et eiecerunt
eos extra castra sicut preceperat dominus moy-
si. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo-
quere ad filios israhel. Vir sive mulier cum fe-
cerint ex omnibus peccatis que solent hominibus
accidere et per negligentiam transgressi fuerint
mandatum domini atque deliquerint confitebuntur
peccatum suum et reddent ipsum caput quintamque
partem desuper ei in quem peccaverint. Sin au-
tem non fuerit qui recipiat dabunt domino et erit sacer-
dotis excepto ariete qui offertur pro expiatione u-
t sit placabilis hostia. Omnes quoque primitie
quas offerunt filii israhel ad sacerdotem perti-
nent. Et quicquid in sanctuarium offertur
a singulis et traditur manibus sacerdotis ipsi-
us erit. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo-
quere ad filios israhel et dices ad eos. Vir cuius
uxor erraverit maritumque contempnens dorm-
ierit cum altero viro et hoc maritus deprehendere

non quiverit sed latet adulterium et testibus argui
non potest quia non est inventa in stupro si spiritus
zelotypie concitaverit virum contra uxorem suam
que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur
adducet eam ad sacerdotem et offeret oblatio
nem pro illa decimam partem sati farine hor
deacee non fundet super eam oleum nec ponet t
us quia sacrificium zelotypie est et oblatio inve
stigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos
et statuet coram domino. Assumetque aquam sa
nctam in vase fictili et pauxillum terre de pavimen
to tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit m
ulier in conspectu domini discooperiet caput
eius et ponet super manus illius sacrificium re
cordationis et oblationem zelotypie. Ipse autem
tenebit aquas amarissimas in quibus cum ex
ecratione maledicta congessit adiurabitque ea
et dicet. Si non dormivit vir alienus tecum et
si non polluta es deserto mariti thoro non te n
ocebunt aque iste amarissime in quas maledi
cta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque pol
luta es et concubuisti cum altero viro his maledictio
nibus subiacebis. Det te dominus in maledictio
nem exemplumque cunctorum in populo suo. Pu
trescere faciat femur tuum et tumescens ute
rus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque mal
edicte in ventrem tuum et utero tumescente
putrescat femur. Et respondebit mulier amen amen.
Scribetque sacerdos in libello ista maledicta et
delebit ea aquis amarissimis in quas maledic
ta congessit et dabit ei bibere. Quas cum ebi
berit tollet sacerdos de manu eius sacrificium
zelotypie et elevabit illud coram domino inpo
netque super altare. Ita dumtaxat ut prius pug
illum sacrificii tollat de eo quod offertur et incen
dat super altare et sic potum det mulieri aquas
amarissimas. Quas cum biberit si polluta est
et contempto viro adulterii rea pertransibunt
eam aque maledictionis et inflato ventre p
utrescet femur. Eritque mulier in maledictione
et in exemplum omni populo. Quod si polluta
non fuerit. erit innoxia et faciet liberos. Ista
est lex zelotypie. Si declinaverit mulier a viro s
uo et si polluta fuerit maritusque zelotypie sp
iritu concitatus adduxerit eam in conspectu
domini et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que
scripta sunt maritus absque culpa erit et illa
C VI recipiet iniquitatem suam. Locutusque est
dominus ad moisen dicens. Loquere ad filios
israel et dices ad eos. Vir sive mulier cum fece
rint votum ut sanctificentur et se voluerint
domino consecrare a vino et ab omni quod inebriare
potest abstinebunt. Acetum ex vino et ex qu
alibet alia potione et quicquid de uva exprimit
ur non bibent. Uvas recentes siccasque non co
medent cunctis diebus quibus ex voto domino con
secrantur. Quicquid ex vinea esse potest ab uva p
assa usque ad acinum non comedent omni tempore
separationis sue. Novacula non transibit super
caput eius usque ad completum diem quo do
mino consecratur sanctus erit crescente ces
arie capitis eius. Omni tempore consecrationis su
e super mortuum non ingredietur nec super p
atris quidem et matris et fratris sororisque fu
nere contaminabitur quia consecratio dei sup
er caput eius est. Omnes dies separationis sue
sanctus erit domino. Sin autem mortuus fuerit su
bito quispiam coram eo polluetur caput con
secrationis eius. Quod radet illico in eadem d
ie purgationis sue. et rursum septima. In oc
tavo autem die offeret duos turtures vel du
os pullos columbe sacerdoti in introitu federis
testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato
et alterum in holocaustum et deprecabitur pro
eo quia peccavit super mortuo. Sanctificabitque caput
eius in die illo et consecrabit domino dies se
parationis illius offerens agnum anniculum
pro peccato. Ita tamen ut dies priores irriti fiant
quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista
est lex consecrationis cum dies quos ex voto
decreverat complebuntur. Adducet eum ad
hostium tabernaculi federis et offeret oblat
ionem eius domino agnum anniculum inmac
ulatum in holocaustum et ovem anniculam
inmaculatam pro peccato et arietem inmac
ulatum hostiam pacificam. Canistrum qu
oque panum azimorum qui conspersi sunt oleo
et lagana absque fermento uncta oleo ac liba
mina singulorum que offeret sacerdos coram
domino et faciet tam pro peccato quam in h
olocaustum. Arietem vero immolabit hos
tiam pacificam domino offerens simul can
istrum azimorum et libamenta que ex m
ore debentur. Tunc radetur nazareus ante
hostium tabernaculi federis cesariem conse
crationis sue. Tolletque capillos eius et ponet
super ignem qui est suppositus sacrificio pacifi
corum et armum coctum arietis tortamque ab
sque fermento unam de canistro et laganum
unum azimum et tradet in manibus nazarei
postquam rasum fuerit caput eius. susceptaque
rursum ab eo. elevabit in conspectu do
mini et sanctificata sacerdotis erunt sicut
pectusculum quod separari iussum est et femur.
Post hec potest bibere nazareus vinum. Ista
est lex nazarei cum voverit oblationem suam
domino tempore consecrationis sue exceptis his
que invenerit manus eius iuxta quod mente
devoverat ita faciet ad perfectionem sanctif
icationis sue. Locutus est dominus ad moi
sen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic
benedicetis filiis israel et dicetis eis. Benedicat tibi
dominus et custodiat te. Ostendat dominus
faciem suam tibi et misereatur tui. Convertat
dominus vultum suum ad te et det tibi pacem.
Invocabuntque nomen meum super filios israel
et ego benedicam eis. Factum est autem C VII
in die qua complevit moises tabernaculum
et erexit illud unxitque et sanctificavit cum
omnibus vasis suis altare similiter et vasa eius.
Obtulerunt principes israel et capita familia
rum qui erant per singulas tribus prefecti eorum
qui numerati fuerant munera coram domino.
Sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Un
um plaustrum obtulere duo duces et unum
bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspect
u tabernaculi. Ait autem dominus ad moisen.
Suscipe ab eis ut serviant in ministerio ta

bernaculi: tradidit ea levitis iuxta ordinem
ministerii sui. Itaque cum suscepisset moyses
plaustra et boves tradidit eos levitis. Duo p
laustra et quatuor boves dedit filiis gerson.
iuxta id quod habebant necessarium. Quatuor al
ia plaustra et octo boves dedit filiis merari secundum
officia et cultum suum sub manu ythamar fi
lii aaron sacerdotis. Filiis autem caath non d
edit plaustra et boves quia in sanctuario servi
unt et onera propriis portant humeris. Igit
ur obtulerunt duces in dedicationem altaris
in die qua unctum est oblationem ante alta
re. Dixitque dominus ad moysen. Singuli duces per si
ngulos dies offerant munera in dedicationem
altaris. Primo die obtulit oblationem suam
naason filius aminadab de tribu iuda. Fuer-
untque in ea acetabulum argenteum pondo centum
triginta siclos fiala argentea habens septuag
inta siclos. iuxta pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
Mortariolum aureum habens decem siclos p
lenum incenso. Bovem de armento et arie
tem agnum anniculum in holocaustum hir
cumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum
boves duos. arietes quinque. hircos quinque. ag
nos anniculos quinque. Hec est oblatio naason f
ilii aminadab. Secundo die obtulit nathana
el filius suar dux de tribu ysachar. acetabulum
argenteum appendens centum. xxx. siclos. fia
lam argenteam habentem. lxx. siclos iuxta pond
us sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificio. Mortariolum aureum habens de
cem siclos plenum incenso. Bovem de armento
et arietem. agnum anniculum in holocaustum
hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum
boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos
anniculos quinque. Hec fuit oblatio nathanael fi
lii suar. Tercio die princeps filiorum zabulon
eliab. filius elon. obtulit acetabulum argente
um appendens centum. xxx. siclos fialam argente
am habentem. lxx. siclos. ad pondus sanctuarii
utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrifi
cio. Mortariolum aureum appendens decem siclos
plenum incenso. Bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum hircumque
pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boves d
uos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anni
culos quinque. Hec est oblatio heliab filii elon. D
ie quarto princeps filiorum ruben. helisur fili
us sedeur. obtulit acetabulum argenteum ap p
endens centum. xxx. siclos. fialam argenteam
habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii u
trumque plenum simila conspersa oleo in sacrifi
cio. Mortariolum aureum appendens decem s
iclos plenum incenso. bovem de armento. et
arietem et agnum anniculum in holocaustum
hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum
boves duos arietes quinque. hircos quinque. agn
os anniculos quinque. Hec fuit oblatio elisur fi
lii sedeur. Die quinto princeps filiorum symeon
salamihel filius surisaddai. Obtulit acetabulum
argenteum appendens centum. xxx. siclos. fialam
argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila conspersa

oleo in sacrificium. Mortariolum aureum ap
pendens decem siclos plenum incenso. Bovem
de armento et arietem et agnum anniculum in
holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias
pacificorum boves duos. arietes quinque hircos
quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio
salamihel filii surisaddai. Die sexto princeps fi
liorum gad. heliasaph filius duhel obtulit ace
tabulum argenteum appendens centum. xxx.
siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos
ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum aureum
appendens siclos decem plenum incenso. Bovem
de armento et arietem agnum anniculum hir
cumque pro peccato. Et in hostias pacificorum b
oves duos. arietes quinque hircos quinque agnos
anniculos quinque. Hec fuit oblatio. heliasaph
filii duhel. Die septimo princeps filiorum ep
fraym helisama filius amiud. Obtulit acetabu
lum argenteum appendens centum. xxx. sic
los fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad
pondus sanctuarii utrumque plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum
appendens decem siclos plenum incenso. Bovem
de armento et arietem et agnum anniculum
in holocaustum hircumque pro peccato. Et in ho
stias pacificorum boves duos. arietes quinque
hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fu
it oblatio helisama filii amiud. Die octavo prince
ps filiorum manasse gamaliel filius phada
sur obtulit acetabulum argenteum appende
ns centum. xxx. siclos fialam argenteam ha
bentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mor
tariolum aureum appendens decem siclos ple
num incenso. Bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum hircumque
pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos
arietes quinque hircos quinque agnos anniculos
quinque. Hec fuit oblatio gamaliel filii phada
sur. Die nono princeps filiorum beniamin ab
idan. filius gedeonis. Obtulit acetabulum arge
nteum appendens centum. xxx. siclos fialam a
rgenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sa
nctuarii utrumque plenum simila conspersa ol
eo in sacrificium. Mortariolum aureum appen
dens decem siclos plenum incenso. Bovem de
armento et arietem et agnum anniculum in
holocaustum hircumque pro peccato. Et in hosti
as pacificorum boves duos. arietes quinque hircos
quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit obla
tio abidan. filii gedeonis. Die decimo princeps
filiorum dan ahiezer filius amisaddai. obtulit
acetabulum argenteum appendens centum.
xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx.
siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum
similam conspersam oleo in sacrificium. Mortario
lum aureum appendens decem siclos plenum
incenso. Bovem de armento et arietem et agn
um anniculum in holocaustum hircumque p
peccato. Et in hostias pacificorum boves duos
arietes quinque hircos quinque agnos anniculos
quinque. Hec fuit oblatio ahiezer filii amisad
dai. Die. xi. princeps filiorum aser phegaiel

vel filius ochran obtulit acetabulum argen
teum adpendens centum .xxx. siclos fialam
argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. Mortariolum aureum ad
pendens decem siclos plenum incenso. Bo
vem de armento et arietem et agnum anni
culum in holocaustum hircumque pro peccato.
Et in hostias pacificorum boves duos arietes
quinque hircos quinque agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio phagihel filii ochran. Die
duodecimo princeps filiorum nepthalim a
hira filius henan obtulit acetabulum argen
teum adpendens centum .xxx. siclos fialam ar
genteam habentem .lxx. siclos ad pondus sanctu
arii utrumque plenum simila conspersa oleo in sa
crificium. Mortariolum aureum ad pendens
decem siclos plenum incenso. Bovem de armen
to et arietem et agnum anniculum in holoca
ustum hircumque pro peccato. Et in hostias paci
ficorum boves duos arietes quinque hircos quinque
agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio ahi
ra filii henan. Hec in dedicatione altaris obla
ta sunt a principibus israhel in die qua consecrat
um est. Acetabula argentea duodecim. Fiale ar
gentee .xii. Mortariola aurea duodecim ita ut
centum .xxx. siclos haberet unum acetabulum
et .lxx. siclos una fiala id est in commune vaso
rum omnium ex argento sicli duo milia .cccc.
pondere sanctuarii. Mortariola aurea duodecim
plena incenso denos siclos adpendentia pondo
re sanctuarii id est simul auri sicli .cxx. Bov
es de armento in holocaustum duodecim arie
tes duodecim agni anniculi duodecim et liba
menta eorum. Hirci duodecim pro peccato bo
ves .xx.iiii. arietes .lx. hirci .lx. agni annic
uli .lx. Hec oblata sunt in dedicatione altaris
quando unctum est. Cumque ingrederetur mo
yses tabernaculum federis ut consuleret ora
culum audiebat vocem loquentis ad se de pro
piciatorio quod erat super archam testimonii inter
VIII duos cherubim unde loquebatur ei. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere aa
ron et dices ad eum. Cum posueris .vii. lucer
nas contra eam partem qua candelabrum
respicit. lucere debebunt. Fecitque aaron et im
posuit lucernas super candelabrum ut preceper
at dominus moysi. Hec autem erat factura can
delabri ex auro ductili tam medius stipes quam
cuncta ex utroque calamorum latere nascebantur.
Iuxta exemplum quod ostenderat dominus moysi ita o
peratus est candelabrum. Et locutus est dominus ad
moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum
israhel et purificabis eos iuxta hunc ritum.
Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos
carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et
mundati fuerint tollent bovem de armentis
et libamentum eius similam conspersam oleo.
Bovem autem alterum de armento tu accipi
es pro peccato et applicabis levitas coram taber
naculo federis convocata omni multitudine
filiorum israhel. Cumque levite coram domino fuerint
ponent filii israhel manus suas super eos et offeret
aaron levitas munus in conspectu domini a fi

liis israhel ut serviant in ministerio eius. Levi
te quoque ponent manus suas super capita boum.
E quibus unum facies pro peccato et alterum in h
olocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque le
vitas in conspectu aaron et filiorum eius et con
secrabis oblatos domino ac separabis de medio fi
liorum israhel ut sint mei et postea ingrediantur
tur tabernaculum federis ut serviant michi.
Sicque purificabis et consecrabis eos in oblati
onem domino quoniam dono donati sunt michi
a filiis israhel pro primogenitis que aperiunt omnem
vulvam in israhel accepi eos. Mea sunt enim
omnia primogenita filiorum israhel tam ex homi
nibus quam ex iumentis ex die qua percussi omne
primogenitum in terra egypti sanctificavi eos
michi et tuli levitas pro cunctis primogeni
tis filiorum israhel tradidique eos dono aaron
et filiis eius de medio populi ut serviant michi
pro israhel in tabernaculo et orent pro eis ne sit
in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanc
tuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis
multitudo filiorum israhel super levitis que pre
ceperat dominus moysi. Purificatique sunt et
laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos aa
ron in conspectu domini et oravit pro eis ut
purificati ingrederentur ad officia sua in ta
bernaculum federis coram aaron et filiis eius.
Sicut preceperat dominus moysi de levitis ita et
factum est. Locutus est dominus ad moysen dicens.
Hec est lex levitarum. A viginti quinque annis
et supra ingredientur ut ministrent in taber
naculo federis. Cumque quinquagesimum
annum etatis impleverint servire cessabunt.
Eruntque ministri fratrum suorum in taberna
culo federis ut custodiant que sibi fuerint com
mendata. Opera autem ipsi non faciant sic dispon
es in levitas custodiis suis. Locutus est dominus IX
ad moysen dicens in deserto synai anno secundo p
ostquam egressi sunt de terra egypti mense p
rimo. Faciant filii israhel phase in tempore su
o quarta decima die mensis huius ad vespe
ram iuxta omnes cerimonias et iustificationes
eius. Precepitque moyses filiis israhel ut facerent
phase. Qui fecerunt tempore suo quarta decima
die mensis ad vesperam in monte synai iuxta
omnia que mandaverat dominus moysi fece
runt filii israhel. Ecce autem quidam immun
di super anima hominis qui non poterant face
re phase in die illo accedentes ad moysen et aaron
dixerunt eis. Immundi sumus super anima hominis.
Quare fraudamur ut non valeamus offerre
oblationem domino in tempore suo inter filios israhel.
Quibus respondit moyses. State ut consulam
quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est do
minus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel.
Homo qui fuerit inmundus super anima sive in
via procul in gente vestra faciat phase domino in m
ense secundo quarta decima die mensis ad
vesperam cum azimis et lactucis agrestibus
comedent illud non relinquent ex eo quippi
am usque mane et os eius non confringent.
Omnem ritum phase observabunt. Siquis autem
et mundus est et in itinere non fuit et tamen non fecer
it phase exterminabitur anima illa de populis

fuerit, et sacrificium domino non obtulit tempore suo peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerit inter vos faciat phase domini iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israel et in loco ubi stetisset nubes ibi castrametabantur. Ad imperium domini proficiscebantur et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodem loco. Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israel in excubiis domini et non proficiscebantur quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque ad mane et statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur. Et si post diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiore tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria et per verbum illius proficiscebantur: erantque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum Moysi.

X

Locutus est dominus ad Moysen dicens: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris venient ad te principes et capita multitudinis Israel. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube levabunt tentoria qui habitant ad meridiem. Et iuxta hunc modum reliqui facient ululantibus tubis in profectionem. Quando autem congregandus est populus simplex tubarum clangor erit et non concise ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis. Eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis et erit recordatio vestri coram domino deo vestro ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies festos et kalendas, canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secundo mense secundo vicesima die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis. Profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Sinai et recubuit nubes in solitudine Pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium domini in manu Moysi filii Iude per turmas suas quorum princeps erat Naason filius Aminadab. In tribu filiorum Isachar fuit princeps Nathanael filius Suar. In tribu Zabulon erat princeps Heliab filius Helon. Depositumque est tabernaculum quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari. Profectique sunt et filii Ruben per turmas et ordinem suum quorum princeps erat Helisur filius Sedeur. In tribu autem filiorum Simeon princeps fuit Salamihel filius Surisaddai. Porro in tribu Gad erat princeps Heliasaph filius Duhel. Profectique sunt et Caathite portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra et filii Effraim per turmas suas in quorum exercitu princeps erat Helisama filius Ammiud. In tribu autem filiorum Manasse princeps erat Gamaliel filius Phadassur. Et in tribu Beniamin dux Abidan filius Gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Amisaddai. In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegihel filius Ochran. Et in tribu filiorum Neptalim princeps Ahira filius Henan. Hec sunt castra et profectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque Moyses Obab filio Raguelis Madianite cognato suo: Proficiscimur ad locum quem dominus daturus est nobis. Veni nobiscum ut benefaciamus tibi quia dominus bona promisit Israeli. Cui ille respondit: Non vadam tecum sed revertar in terram meam in qua natus sum. Et ille: Noli inquid nos relinquere. Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus et eris ductor noster. Cumque nobiscum veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis traditurus est dominus dabimus tibi. Profecti sunt ergo de monte domini viam trium dierum. Archaque federis domini precedebat eos per dies tres providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa, dicebat Moyses: Surge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat: Revertere domine ad multitudinem exercitus Israel.

XI

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset iratus est et accensus in eos ignis domini devoravit extremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad Moysen oravit Moyses dominum et absortus est ignis. Vocavitque nomen loci illius Incensio eo quod incensus fuisset contra eos ignis domini. Vulgus quoque promiscuum quod ascenderat cum eis flagravit desiderio sedens et flens, iunctis sibi pariter filiis Israel, et ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in Egypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones porrique et cepe et allia. Anima nostra arida est. Nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri coloris bdellii. Circuibatque populus et colligens illud frangebat mola sive terebat in mortario coquens in olla et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter et man. Audivit ergo Moyses flentem populum per familias singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor domini valde sed et Moysi intolerabilis res visa est. Et ait ad dominum: Cur afflixisti

seruum tuum? quare non inuenio gratiam coram
te? Et cur imposuisti pondus uniuersi populi hu-
ius super me? Numquid ego concepi omnem hanc
multitudinem uel genui eam ut dicas michi
porta eam in sinu tuo sicut nutrix portare s-
olet infantulum et defer in terram pro qua iurasti
patribus eorum? Unde michi carnes ut dem
tante multitudini? Flent coram me dicentes.
Da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus
sustinere omnem hunc populum quia grauis est mihi.
Sin aliter tibi uidetur obsecro ut interficias me.
et inueniam gratiam in oculis tuis ne tantis affi-
ciar malis. Et dixit dominus ad moysen. Congrega se-
ptuaginta uiros de senioribus israel quos tu nosti quod
senes populi sint ac magistri et duces eos ad ho-
stium tabernaculi federis faciesque ibi stare tecum
ut descendam et loquar tibi et auferam de spiritu
tuo tradamque eis ut sustentent tecum onus po-
puli et non tu solus graueris. Populo quoque di-
ces. Sanctificamini. cras comedetis carnes. Ego
enim audiui uos dicere. Quis dabit nobis escas
carnium. Bene nobis erat in egypto. ut det uo-
bis dominus carnes et comedatis non uno die. nec
duobus uel quinque aut decem nec uiginti quidem
sed usque ad mensem dierum donec exeat per nares
uestras et uertatur in nauseam eo quod repuleritis dominum
qui in medio uestri est et fleuistis coram eo dicentes
quare egressi sumus ex egypto. Et ait moyses. Sex-
centa milia peditum huius populi sunt. et tu di-
cis dabo eis esum carnium mense integro. Num-
quid ouium et boum multitudo cedetur ut po-
ssit sufficere ad cibum uel omnes pisces maris
in unum congregabuntur ut eos satient? Cui respon-
dit dominus. Numquid manus domini inualida est? Iam
nunc uidebis utrum meus sermo opere compleatur.
Uenit igitur moyses et narrauit populo omnia
uerba domini congregans .lxx. uiros de senioribus
israel quos stare fecit circa tabernaculum. Descen-
ditque dominus per nubem et locutus est ad eum aufer-
ens de spiritu qui erat in moyse et dans septuagin-
ta uiris. Cumque requieuisset in eis spiritus prophetaue-
runt nec ultra cessauerunt. Remanserant autem
in castris duo uiri quorum unus uocabatur eldad
et alter medad super quos requieuit spiritus. Nam
et ipsi descripti fuerant et non exierant ad taber-
naculum. Cumque prophetarent in castris cucurrit
puer et nunciauit moysi dicens. Eldad et m-
edad prophetant in castris. Statim iosue filius n-
un minister moysi electus de pluribus ait. Domine
mi moyses prohibe eos. At ille. Quid inquit emu-
laris pro me? Quis tribuat ut omnis populus pro-
phetet et det eis dominus spiritum suum. Reuersusque est mo-
yses et omnes maiores natu israhel in castra. Uent-
us autem egrediens a domino arreptas trans mare
coturnices detulit et dimisit in castra itinere quan-
tum uno die confici potest ex omni parte ca-
strorum per circuitum uolabantque in aere duobus
cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus
multitudinem toto die illo et nocte ac die altero congregauit c-
oturnicum qui parum decem choros et siccauerunt
eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in den-
tibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus. et
ecce furor domini concitatus in populum percussit eum
plaga magna nimis. Uocatusque est locus ille se-
pulcra concupiscentie. Ibi enim sepelierunt
populum qui desiderauerat carnes. Egressi autem de
sepulcris concupiscentie uenerunt in aseroth
et manserunt ibi. Locutaque est maria et aa- XII
ron contra moysen propter uxorem eius ethiop-
issam et dixerunt. Num per solum moysen lo-
cutus est dominus? Nonne et nobis similiter est locu-
tus? Quod cum audisset iratus est ualde. Erat autem
moyses uir mitissimus super omnes homines qui mo-
rabantur in terra. Statim locutus est ad eum et ad
aaron et ad mariam. Egredimini uos tantum
tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent
egressi descendit dominus in columpna nubis et ste-
tit in introitu tabernaculi uocans aaron et ma-
riam. Qui cum issent dixit ad eos. Audite ser-
mones meos. Si quis fuerit inter uos propheta domini in
uisione apparebo ei uel per somnium loquar
ad illum. At non talis seruus meus moyses
qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad
os loquor ei et palam. Non per enigmata et fig-
uras dominum uidet. Quare igitur non timuistis
detrahere seruo meo moysi. Iratusque contra eos
abiit. nubes quoque recessit que erat super taberna-
culum. Et ecce maria apparuit candens lepra
quasi nix. Cumque respexisset eam aaron et uidi-
sset perfusam lepra ait ad moysen. Obsecro domine
mi ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commi-
simus. Ne fiat hec quasi mortua et ut abortiuum
quod proicitur de uulua matris sue. Ecce iam me-
dium carnis eius deuoratum est lepra. Cla-
mauit moyses ad dominum dicens. Domine deus obse-
cro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius ex-
puisset in faciem illius nonne debuerat saltem
septem diebus rubore suffundi. Separetur sep-
tem diebus extra castra et postea reuocabitur. E-
xclusa est itaque maria extra castra .vii. diebus et
populus non est motus de loco illo donec reuoca-
retur maria. Et profectus est populus de aseroth XIII
fixis tentoriis in deserto pharan. Ubi locutus est
ad moysen dicens. Mitte uiros qui considerent ter-
ram chanaan quam daturus sum filiis israhel
singulos de singulis tribubus ex principibus.
Fecit moyses quod dominus imperarat de deserto pharan
mittens uiros principes quorum ista sunt no-
mina. De tribu ruben semmua filium zecchur.
De tribu symeon safat filium huri. De tribu iu-
da caleph filium iephone. De tribu ysachar yga-
l filium ioseph. De tribu ephraym osee filium
nun. De tribu beniamin falti filium raphu.
De tribu zabulon. gaddihel filium sodi. De
tribu ioseph sceptri manasse gaddi filium s-
usi. De tribu dan ammihel filium gamalli. De
tribu aser sthur filium michael. De tribu nep-
thalim naabi filium uaphsi. De tribu gad g-
uhel filium machi. Hec sunt nomina uirorum
quos misit moyses ad considerandam terram.
Uocauitque osee filium nun iosue. Misit ergo
moyses ad considerandam terram chanaan et
dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam
Cumque ueneritis ad montes considerate terram
qualis sit et populum qui habitator est eius utrum
fortis sit an infirmus. Pauci numero an plu-
res. Ipsa terra bona an mala. Urbes quales. Mu-
rate an absque muris. Humus pinguis an ste-

[illegible]lis. Frumentosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre illius. Erat autem
tempus quando iam precoque uve vesci possunt.
Cumque ascendissent exploraverunt terram a de-
serto sin usque rohob intrantibus emath. Ascenderunt-
que ad meridiem et venerunt in ebron. ubi erant a-
chiman et sisai et tholmai filii enach. Nam ebron
septem annis ante tanim urbem egypti condi-
ta est. Pergentesque usque ad torrentem botri absci-
derunt palmitem cum uva sua. Quem portaverunt
in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de
ficis loci illius tulerunt. Qui appellatus est nehel
escol id est torrens botri eo quod botrum inde porta-
ssent filii israhel. Reversique exploratores terre post
quadraginta dies omni regione circuita venerunt
ad moysen et aaron et ad omnem cetum filiorum israhel
in desertum pharan quod est in cades. Locutique eis et omni
multitudini ostenderunt fructus terre et narraverunt
dicentes. Venimus in terram quam misisti nos.
que revera fluit lacte et melle ut ex his fructibus
cognosci potest. Sed cultores fortissimos habet et urbes
grandes atque muratas. Stirpem enach vidimus
ibi. Amalech habitat in meridie. Etheus et iebu-
seus et amorreus in montanis. Chananeus vero
moratur iuxta mare et circa fluenta iordanis. Inter
hec caleph compescens murmur populi qui oriebatur
contra moysen ait. Ascendamus et possideamus
terram quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero qui fuerant
cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc populum va-
lemus ascendere quia fortior nobis est. Detraxeruntque
terre quam inspexerant apud filios israhel dicentes. Ter-
ra quam lustravimus devorat habitatores su-
os. Populus quem aspeximus procere stature est. Ibi
vidimus monstra quedam filiorum enach de
genere gigantum. Quibus comparati quasi locuste
XIIII videbamur. Igitur vociferans omnis turba. fle-
vit nocte illa. Et murmurati sunt contra moy-
sen et aaron cuncti filii israhel dicentes. Utinam mor-
tui essemus in egypto et non in hac vasta soli-
tudine. Utinam pereamus et non inducat nos dominus
in terram istam ne cadamus gladio et uxores ac li-
beri nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti
in egyptum? Dixeruntque alter ad alterum. Con-
stituamus nobis ducem et revertamur in egyptum.
Quo audito moyses et aaron ceciderunt proni in
terram coram omni multitudine filiorum israhel. At
vero iosue filius nun et caleph filius iephone qui
et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta
sua et ad omnem multitudinem filiorum israhel
locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona
est. Si propitius fuerit dominus inducet nos in eam et
tradet humum lacte et melle manantem. No-
lite rebelles esse contra dominum. Neque timeatis populum
terre huius quia sicut panem ita eos possumus devo-
rare. Recessit ab illis omne presidium. Dominus no-
biscum est nolite metuere. Cumque clamaret omnis
multitudo et lapidibus eos vellet opprimere apparuit gloria domini super tectum federis cunctis
filiis israhel. Et dixit dominus ad moysen. Usquequo
detrahet mihi populus iste? Quousque non credet
michi in omnibus signis que feci coram eis? Fe-
riam igitur eos pestilentia atque consumam. Te
autem faciam principem super gentem magnam
et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad

dominum. Ut audiant egyptii de quorum medio
eduxisti populum istum et habitatores terre huius
qui audierunt quod tu domine in populo sis et facie videa-
ris ad faciem et nubes tua protegat illos et in co-
lumna nubis precedas illos per diem et in colu-
mna ignis per noctem quod occideris tantam multitu-
dinem quasi unum hominem et dicant non
poterat introducere populum in terram pro qua iura-
verat. Idcirco occidit eos in solitudine. Magni-
ficetur ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens
Dominus patiens et multe misericordie auferens iniqui-
tatem et scelera nullumque innoxium derelinqu-
ens qui visitas peccata patrum in filios in terti-
am et quartam generationem. Dimitte obsecro pecca-
tum populi huius secundum magnitudinem misericordie tue sicut
propitius fuisti egredientibus ex egypto usque ad lo-
cum istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tu-
um. Vivo ego et implebitur gloria domini univer-
sa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem
meam et signa que feci in solitudine et in egyp-
to et temptaverunt me iam per decem vices nec
obedierunt voci mee non videbunt terram pro
qua iuravi patribus eorum neque quisquam ex illis qui
detraxit michi intuebitur eam. Servum meum
caleph qui plenus alio spiritu secutus est me indu-
cam in terram hanc quam circuivit et semen eius
possidebit eam. Quoniam amalechites et chana-
neus habitant in vallibus. Cras movete castra
et revertimini in solitudinem per viam rubri ma-
ris. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens.
Usquequo multitudo hec pessima murmurat
contra me? Querelas filiorum israhel audivi.
Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus sicut locuti estis
audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac
iacebunt cadavera vestra. Et omnes qui numerati
estis a viginti annis et supra et murmurastis
contra me non intrabitis terram super quam le-
vavi manum meam ut habitare vos facerem
preter caleph filium iephone et iosue filium nun.
Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede ho-
stibus forent introducam ut videant terram que
vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in so-
litudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis
xl. et portabunt fornicationem vestram donec con-
sumantur cadavera patrum in deserto. Iuxta nu-
merum xl. dierum quibus considerastis terram
annus pro die imputabitur et quadraginta an-
nis recipietis iniquitates vestras. Et scietis ultio-
nem meam quoniam sicut locutus sum ita faciam
omni multitudini huic pessime que consurre-
xit adversum me in solitudine hac deficiet et
morietur. Igitur omnes viri quos miserat moy-
ses ad contemplandam terram et qui reversi murmu-
rare fecerant contra eum omnem multitudi-
nem detrahentes terre quod esset mala mortui sunt
atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun
et caleph filius iephone vixerunt ex omnibus
qui perrexerant ad considerandam terram. Locutus-
que est moyses universa verba hec ad omnes filios is-
rahel et luxit populus nimis. Et ecce mane primo
surgentes ascenderunt verticem montis atque di-
xerunt. Parati sumus ascendere ad locum de q-
uo nobis dominus locutus est quia peccavimus. Quibus
moyses. Cur inquid transgredimini mandatum

domini et verbum domini quod vobis non cedet in prosperum?
Nolite ascendere non enim est dominus vobis-
cum ne corruatis coram inimicis vestris. Amale-
chites et Chananeus ante vos sunt quorum gladio
corruetis eo quod nolueritis adquiescere domino. nec erit
dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in
verticem montis. Archa autem testamenti domini et
Moyses non recesserunt de castris. Descendit-
que Amalechites et Chananeus qui habitabant in mon-
te. et percutientes eos atque concidentes persecuti
XV sunt usque Horma. Locutusque est dominus ad
Moysen dicens. Loquere ad filios Israhel et dic-
es ad eos. Cum ingressi fueritis terram habitatio-
nis vestre quam ego dabo vobis et feceritis oblatio-
nem domino in holocaustum aut victimam paci-
ficam vota solventes vel sponte offerentes mu-
nera aut in sollempnitatibus vestris adolentes odo-
rem suavitatis domino de bobus sive de ovibus of-
feret quicumque immolaverit victimam sacri-
ficium simile decimam partem ephi conspersae
oleo quod mensuram habebit quartam partem hin
et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure
dabit in holocaustum sive in victimam per agni-
os singulos et arietes. Erit sacrificium simile
duarum decimarum que conspersa sit oleo tertie
partis hin et vinum ad libamentum tertie par-
tis eiusdem mensure offeret in odorem sua-
vitatis domino. Quando vero de bobus feceris holo-
caustum aut hostiam ut impleas votum vel
pacificas victimas dabis per singulos boves simi-
le tres decimas conspersas oleo quod habeat medium
mensure hin et vinum ad liba fundenda eius-
dem mensure in oblationem suavissimi odoris
domino. Sic facies per singulos boves et arietes et
agnos et hedos. tam indigene quam peregrini eod-
em ritu offerent sacrificia. Unum preceptum erit
atque iudicium. tam vobis quam advenis terre. Lo-
cutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Is-
rahel et dices ad eos. Cum veneritis in terram quam
dabo vobis et comederitis de panibus regionis
illius separabitis primitias domino de cibis vestris.
Sicut de areis primicias separatis ita et de pul-
mentis dabitis primitias domino sive primi-
tiva. Quod si per ignorantiam praeterieritis quic-
quam horum que locutus est dominus ad Mo-
ysen et mandavit per eum ad vos. a die qua ce-
pit iubere et ultra. oblitaque fuerit facere multi-
tudo offeret vitulum de armento holocaust-
um in odorem suavissimum domino et sacrificium
eius ac liba ut cerimonie postulant hircumque pro
peccato. et rogabit sacerdos pro omni multitudi-
ne filiorum Israhel et dimittetur eis quoniam non sponte
peccaverunt. Nichilominus offerentes in-
censum domino pro se et pro peccato atque errore suo.
Et dimittetur universe plebi filiorum Israh-
el et advenis qui peregrinantur inter vos quoniam culpa
est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima
una nesciens peccaverit offeret capram an-
niculam pro peccato suo et deprecabitur pro ea sa-
cerdos quod inscia peccaverit coram domino. impe-
trabitque ei veniam et dimittetur ei. Tam indig-
enis quam advenis una lex erit omnium qui pe-
ccaverint ignorantes. Anima vero que per superbi-
am aliquid commiserit sive civis sit ille sive pe-
regrinus quoniam adversum dominum rebellis fuit peribit de
populo suo. Verbum enim domini contempsit et precep-
tum illius fecit irritum. Idcirco delebitur et por-
tabit iniquitatem suam. Factum est autem cum
essent filii Israhel in solitudine et invenissent ho-
minem colligentem ligna in die sabbati obtule-
runt eum Moysi et Aaron et universe multitudini.
Qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid
super eo facere deberent. Dixitque dominus ad Moysen. Mor-
te moriatur homo iste. Obruat eum lapidibus
omnis turba extra castra. Cumque eduxissent eum
foras obruerunt eum lapidibus et mortuus est
sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen. Lo-
quere filiis Israhel et dices ad eos ut faciant sibi
fimbrias per angulos palliorum ponentes in eis vit-
tas iacinctinas. Quas cum viderint recordent-
ur omnium mandatorum domini ne sequantur cogita-
tiones suas et oculos per res varias fornicantes
sed magis memores preceptorum domini faciant ea sint-
que sancti deo suo. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de ter-
ra Egypti ut essem deus vester. Ecce autem Chore fi- XVI
lius Isaar filii Caath filii Levi et Dathan
atque Abiron filii Heliab. Hon quoque filius Feleth de
filiis Ruben. surrexerunt contra Moysen. alii-
que filiorum Israhel ducenti quinquaginta viri
proceres synagoge et qui tempore concilii per nomina voca-
bantur. Cumque stetissent adversum Moysen et Aa-
ron dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitu-
do sanctorum est et in ipsis est dominus. Cur elevamini su-
per populum domini? Quod cum audisset Moyses cecidit
pronus in faciem. Locutusque est ad Chore et ad om-
nem multitudinem. Mane inquit notum fa-
ciet dominus qui ad se pertineant et sanctos applicabit si-
bi et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc i-
gitur facite. tollat unusquisque turibula sua tu
Chore et omne concilium tuum. et hausto cras ig-
ne ponite desuper thymiama coram domino et que-
mcumque elegerit ipse erit sanctus. Multum eri-
gimini filii Levi. Dixitque rursum ad Chore. Au-
dite filii Levi. Num parum vobis est quod separavit
vos deus Israhel ab omni populo et iunxit sibi ut ser-
viretis ei in cultu tabernaculi et staretis coram
frequentia populi et ministraretis ei. Idcirco ad s-
e fecit accedere et omnes fratres tuos filios Levi ut vob-
etiam sacerdotium vindicetis et omnis globus tuus
stet contra dominum. Quid est enim Aaron ut mur-
muretis contra eum? Misit ergo Moyses ut vo-
caret Dathan et Abiron filios Heliab. Qui respon-
derunt. Non venimus. Numquid parum est tibi
quod eduxisti nos de terra que lacte et melle mana-
bat ut occideres in deserto nisi et dominatus fueris
nostri? Revera eduxisti nos de terra que fluit rivis
lactis et mellis et tulisti nobis possessiones agrorum
et vinearum. An et oculos nostros vis eruere? Non ve-
nimus. Iratusque Moyses valde ait ad dominum. Ne
respicias sacrificia eorum. Tu scis quod nec asellum
quidem umquam acceperim ab eis nec afflixerim
quempiam eorum. Dixitque ad Chore. Tu et omnis
congregatio tua state seorsum coram domino et
Aaron die crastino separatim. Tollite singuli
turibula vestra et ponite super ea incensum offe-
rentes domino. CCL turibula. Aaron quoque tene-
at turibulum suum. Quod cum fecissent st-
antibus Moyse et Aaron et coacervassent adversum

eos omnem multitudinem ad hostium tabernaculi apparuit cunctis gloria domini. Locutusque dominus ad moisen et aaron ait. Separamini de medio congregationis huius ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt. Fortissime deus spirituum universe carnis num uno peccante contra omnes ira tua deseviet? Et ait dominus ad moisen. Precipe universo populo ut separetur a tabernaculis chore et dathan et abiron. Surrexitque moises et abiit ad dathan et abiron et sequentibus eum senioribus israel dixit ad turbam. Recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum dathan et abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait moises. In hoc scietis quod dominus miserit me ut facerem universa que cernitis non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint et visitaverit eos plaga qua ceteri visitari solent non misit me dominus. Sin autem novam rem fecerit dominus ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia que ad illos pertinent descenderintque viventes in infernum scietis quod blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui dirupta est terra sub pedibus eorum et aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia. Descenderuntque vivi in infernum aperti humo et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israhel qui stabat per gyrum fugit ad clamorem pereuntium dicens. Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum. Locutusque est dominus ad moisen dicens. Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat turibula que iacent in incendio et ignem huc atque illuc dispergat quia sanctificata sunt in mortibus peccatorum. Producatque ea in laminas et affigat altari eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint ut cernant ea pro signo et monimento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos turibula enea in quibus obtulerant hii quos incendium devoravit et produxit ea in laminas affigens altari ut haberent postea filii israel quibus commonerentur ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino ne patiatur sicut passus est chore et omnis congregatio eius loquente domino ad moisen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moisen et aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tumultus increbresceret moises et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moisen. Recedite de medio multitudinis huius etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra dixit moises ad aaron. Tolle turibulum et hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium obtulit thimiama et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim milia hominum et septingenti absque his qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron ad moisen ad hostium tabernaculi federis postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad moisen dicens. Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum virgas duodecim et uniuscuiusque nomen superscribe virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi et una virga cunctas seorsum familias continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex his elegero germinabit virga eius et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra me murmurant. Locutusque est moises ad filios israel et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. Fueruntque virge duodecim absque virga aaron. Quas cum posuisset moises coram domino in tabernaculo testimonii sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi et turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo moises omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israhel viderunt et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moisen. Refer virgam aaron in tabernaculo testimonii ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israhel et quiescant querele eorum a me ne moriantur. Fecitque moises sicut preceperat ei dominus. Dixerunt autem filii israel ad moisen. Ecce consumpti sumus omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num usque ad internicionem cuncti delendi sumus?

XVIII

Dixitque dominus ad aaron. Tu et filii tui et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdocii vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum preparentque tibi et ministrent. Tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque levite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et altare non accedant ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent in custodiis tabernaculi et in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excubate in custodia sanctuarii et in ministerio altaris ne oriatur indignatio super filios israhel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum israhel et tradidi donum domino ut serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum et omnia que ad cultum altaris pertinent et intra velum sunt per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus accesserit occidetur. Locutusque est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis israhel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his que sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato atque delicto redditur michi et cedet in sancta sanctorum tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud mares tantum edent ex eo

quia consecratum est tibi. Primitias autem quas voverint et obtulerint filii Israhel tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum Domino tibi dedi. Universa frugum initia quae gignit humus et Domino deportantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii Israhel tuum erit. Quicquid primum erumpet e vulva cunctae carnis quam offerunt Domino sive ex hominibus sive ex pecoribus fuerit tui iuris erit. Ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias et omne animal quod inmundum est redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis et caprae non facies redimi quia sanctificata sunt Domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare et adipes adolebis in suavissimum odorem Domino. Carnes vero in usum tuum cedent sicut pectusculum consecratum et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii Israhel Domino tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis. Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israhel. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israhelis in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo foederis ut non accedant ultra filii Israhel ad tabernaculum nec committant peccatum mortiferum. Solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt decimarum oblatione contenti quas in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Praecipe Levitis atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israhel decimas quas dedi vobis primitias earum offerte Domino id est decimam partem decimae ut reputetur vobis in oblationem primitivorum tam de areis quam de torcularibus et universis quorum accipitis primitias. Offerte Domino et date Aaron sacerdoti. Omnia quae offertis ex decimis et in donaria Domini separabitis optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si praeclara quaeque et meliora obtuleritis ex decimis reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias et comedetis eas in omnibus locis vestris tam vos quam familiae vestrae quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii et non peccabitis super hoc egregia vobis et pinguia reservantes ne polluatis oblationes filiorum Israhel

XIX et moriamini. Locutusque est Dominus ad Moysen

et Aaron dicens: Ista est religio victimae quam constituit Dominus. Praecipe filiis Israhel ut adducant ad te vaccam rufam aetatis integrae in qua nulla sit macula nec portaverit iugum. Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium et tingens digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi septem vicibus. Comburetque eam cunctis videntibus tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flammae traditis. Lignum quoque cedrinum et hysopum coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam quae vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo ingredietur in castra commaculatusque erit usque ad vesperam. Sed et ille qui combusserit eam lavabit vestimenta sua et corpus et inmundus erit usque ad vesperam. Colliget autem vir mundus cineres vaccae et effundet eos extra castra in loco purissimo ut sint multitudini filiorum Israhel in custodiam et in aquam aspersionis quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vaccae portaverat cineres vestimenta sua inmundus erit usque ad vesperam. Habebunt hoc filii Israhel et advenae qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit inmundus aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanae animae morticinum et aspersus hac commixtione non fuerit polluet tabernaculum Domini et peribit ex Israhel quia aqua expiationis non est aspersus. Inmundus erit et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa quae ibi sunt polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper inmundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulchrum inmundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati et mittent super eos aquas vivas. In quibus cum homo mundus tinxerit hysopum asperget eo omne tentorium et cunctam supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos. Atque hoc modo mundus lustrabit inmundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo lavabit se et vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus peribit anima illius de medio ecclesiae quia sanctuarium Domini polluit et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc praeceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis inmundus erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit inmundus inmundum faciet. Et anima quae horum quippiam tetigerit

in munda erit usque ad vesperam. Veneruntque XX

filii Israhel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus coierunt adversum Moysen et Aaron et versi in seditionem dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram Domino. Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem ut et nos et nostra iumenta moriantur? Quare nos fecistis ascendere de Aegypto et adduxistis in locum istum pessimum qui seri non potest qui nec ficum gignit nec vineas nec malogranata insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque Moyses et Aaron dimissa multitudine tabernaculum foederis corruerunt proni in terram

clamaveruntque ad dominum atque dixerunt: Domine De
us, audi clamorem populi huius, et aperi eis thesaurum
tuum fontem aquae vivae, ut satiati cesset mur
muratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos.
Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Tolle virgam
et congrega populum tu et Aaron frater tuus, et lo
quimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas.
Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis
multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moys
es virgam quae erat in conspectu Domini, sicut prae
ceperat ei, congregata omni multitudine ante pe
tram, dixitque eis: Audite rebelles et increduli: Num
de petra hac vobis aquam poterimus eicere?
Cumque elevasset Moses manum, percutiens vir
ga bis silicem, egressae sunt aquae largissimae, ita
ut populus biberet et iumenta. Dixitque Dominus
ad Mosen et Aaron: Quia non credidistis mihi,
ut sanctificaretis me coram filiis Israhel, non in
troducetis hos populos in terram quam dabo eis. Haec
est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii
Israhel contra Dominum, et sanctificatus est in eis. Mi
sit interea nuntios Moses de Cades ad regem E
dom, qui dicerent: Haec mandat frater tuus Israhel: Nos
ti omnem laborem qui apprehenderit nos, quomo
do descenderint patres nostri in Aegyptum, et habi
taverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Ae
gyptii et patres nostros, et quomodo clamaverimus ad
Dominum et exaudierit nos miseritque angelum qui edu
xerit nos de Aegypto. Ecce in urbe Cades quae est
in extremis finibus tuis positi obsecramus ut
nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus
per agros nec per vineas, non bibemus aquas de pu
teis tuis, sed via publica gradiemur, nec ad dex
teram nec ad sinistram declinantes, donec trans
eamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non
transibitis per me, alioquin armatus occurram ti
bi. Dixeruntque filii Israhel: Per tritam gradiemur
viam, et si biberimus aquas tuas nos et pecora
nostra, dabimus quod iustum est. Nulla erit in pre
tio difficultas, tantum velociter transeamus. At
ille respondit: Non transibis. Statimque egres
sus est obvius cum infinita multitudine et manu
forti. Nec voluit adquiescere deprecanti ut con
cederet transitum per fines suos. Quam ob rem
devertit ab eo Israhel. Cumque castra movissent de Ca
des, venerunt in montem Hor, qui est in finibus
terrae Edom, ubi locutus est Dominus ad Mosen:
Pergit, inquit, Aaron ad populos suos; non enim
intrabit terram quam dedi filiis Israhel, eo quod incre
dulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis.
Tolle Aaron et filium eius cum eo, et duces eos
in montem Hor. Cumque nudaveris patrem ve
ste sua, indues ea Eleazarum filium eius, et Aa
ron colligetur et morietur ibi. Fecit Moses ut
praeceperat Dominus, et ascenderunt in montem Hor co
ram omni multitudine. Cumque Aaron expoliasset
vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius.
Illo mortuo in montis supercilio, descendit Mos
es cum Eleazaro. Omnis autem multitudo vi
dens quod occubuisset Aaron, flevit super eum triginta
XXI diebus per cunctas familias suas. Quod cum
audisset Chananeus rex Arad, qui habitabat ad me
ridiem, venisse scilicet Israhel per exploratorum
viam, pugnavit contra illum, et victor existens

duxit ex eo praedam. At Israhel voto se Domino obligans
ait: Si tradideris populum istum in manu mea, dele
bo urbes eius. Exaudivitque Dominus preces Israhel, et tradi
dit Chananeum, quem ille interfecit subversis ur
bibus eius, et vocavit nomen loci illius Horma,
id est anathema. Profecti sunt autem et de monte
Hor per viam quae ducit ad mare Rubrum, ut cir
cumirent terram Edom. Et taedere coepit populum itineris
ac laboris. Locutusque contra Deum ac Mosen a
it: Cur eduxisti nos de Aegypto, ut moreremur in
solitudine? Deest panis, non sunt aquae. Anima
nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Qua
ob rem misit Dominus in populum ignitos serpentes, a
quorum plaga et morte plurimorum venerunt
ad Mosen atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti
sumus contra Dominum et te; ora ut tollat a nobis ser
pentes. Oravitque Moses pro populo. Et locutus est
ad eum Dominus: Fac serpentem aeneum et po
ne eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum, viv
et. Fecit ergo Moses serpentem aeneum et po
suit pro signo. Quem cum percussi aspicerent, sanabantur.
Profectique filii Israhel castrametati sunt in Oboth.
Unde egressi fixere tentoria in Ieabarim, in soli
tudine quae respicit Moab contra orientalem
plagam. Et inde moventes venerunt ad torr
entem Zareth. Quem relinquentes castrame
tati sunt contra Arnon, quae est in deserto et pro
minet in finibus Amorrei. Siquidem Arnon termi
nus Moab dividens Moabitas et Amorreos. Unde
dicitur in libro bellorum Domini: Sicut fecit in ma
ri rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. Scopuli
torrentium inclinati sunt ut requiescerent
in Ar, et recumberent in finibus Moabitarum.
Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus
est Dominus ad Mosen: Congrega populum et dabo ei aquam.
Tunc cecinit Moses et Israhel carmen istud: As
cendat puteus. Concinebant: Puteus quem fo
derunt principes et paraverunt duces multi
tudinis in datore legis et in baculis suis. De so
litudine Matthana, de Matthana in Nahaliel, de N
ahaliel in Bamoth. De Bamoth vallis est in
regione Moab in vertice Phasga, quae respicit contra
desertum. Misit autem Israhel nuntios ad Seon
regem Amorreorum dicens: Obsecro ut transire
mihi liceat per terram tuam. Non declinabimus
in vineas et agros, non bibemus aquas ex pute
is. Via regia gradiemur donec transeamus ter
minos tuos. Qui concedere noluit ut transiret Israhel
per terminos suos, quin potius exercitu congregato
egressus est obviam in desertum, et venit in Ia
sa pugnavitque contra eum. A quo percussus est
in ore gladii, et possessa est terra eius ab Arnon
usque Ieboc et filios Ammon; quia forti praesidio tene
bantur termini Ammonitarum. Tulit ergo Israhel omnes
civitates eius, et habitavit in urbibus Amorrei,
in Esebon scilicet et viculis eius. Urbs Esebon fu
it regis Seon Amorrei, qui pugnavit contra regem
Moab, et tulit omnem terram quae dicionis illi
us fuerat usque Arnon. Idcirco dicitur in prover
bio: Venite in Esebon, aedificetur et construa
tur civitas Seon. Hoc et in hebraeo habetur. Ig
nis egressus est de Esebon, flamma de oppido Seon,
et devoravit Ar Moabitarum et habitatores
excelsorum Arnon. Vae tibi Moab. Peristi popule

chamos. Dedit filios eius in fugam et filias in
captivitatem regi amorreorum seon. Iugum
ipsorum disperiit ab esebon usque dibon. Lassi
pervenerunt in ophe et usque medaba. Habita-
vit itaque israel in terra amorrei. Misitque moyses qui
explorarent iezer. Cuius ceperunt viculos et
possederunt habitatores. Verteruntque se et as-
cenderunt per viam basan. Et occurrit eis og
rex basan cum omni populo suo pugnaturus in e-
drai. Dixitque dominus ad moysen. Ne timeas eum
quia in manu tua tradidi illum et omnem populum ac
terram eius. Faciesque illi sicut fecisti seon regi
amorreorum habitatori esebon. Percusserunt
igitur et hunc cum filiis suis universumque po-
pulum eius usque ad internitionem et possederunt
XXII terram illius. Profectique castrametati sunt in
campestribus moab ubi trans iordanem iherico
sita est. Videns autem balac filius sephor omnia
que fecerat israel amorreo et quod pertimuissent eum
moabite et impetum eius ferre non possent
dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic
populus omnes qui in nostris finibus commorantur
quomodo solet bos herbas usque ad radices car-
pere. Ipse erat eo tempore rex in moab. Misit ergo n-
untios ad balaam filium beor ariolum qui ha-
bitabat super flumen terre filiorum ammon u-
t vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est
populus ex egypto qui operuit superficiem terre sedens
contra me. Veni igitur et maledic populo huic
quia fortior me est. Si quomodo possim percute-
re et eicere eum de terra mea. Novi enim quod bened-
ictus sit cui benedixeris et maledictus in quem
maledicta congesseris. Perrexerunt seniores
moab et maiores natu madian habentes divi-
nationis pretium in manibus. Cumque venissent
ad balaam et narrassent ei omnia verba balach
ille respondit. Manete hic nocte et respondebo
quicquid michi dixerit dominus. Manentibus illis ap-
ud balaam venit deus et ait ad eum. Quid si-
bi volunt homines isti apud te. Respondit.
Balach filius sephor rex moabitarum misit
ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de egyp-
to operuit superficiem terre. Veni et maledic ei si
quomodo possim pugnans abigere eum. Di-
xitque deus ad balaam. Noli ire cum eis neque
maledicas populo quia benedictus est. Qui ma-
ne consurgens dixit ad principes. Ite in ter-
ram vestram quia prohibuit me deus venire
vobiscum. Reversi principes dixerunt ad bala-
ch. Noluit balaam venire nobiscum. Rursum
ille multo plures et nobiliores quam ante mi-
serat misit. Qui cum venissent ad balaam
dixerunt. Sic dicit balaach filius sephor. Ne cun-
cteris venire ad me. Paratus sum honora-
re te et quicquid volueris dare. Veni et maled-
ic populo isti. Respondit balaam. Si dederit mi-
chi balach plenam domum suam argenti
et auri non potero immutare verbum domini
dei mei ut vel plus vel minus loquar. Obsecro
ut hic maneatis etiam hac nocte et scire que-
am quid michi rursum respondeat dominus.
Venit ergo dominus ad balaam nocte et ait
ei. Si vocare te venerunt homines isti surge
et vade cum eis ita dumtaxat ut quod tibi prece-

pero facias. Surrexit balaam mane et strata a-
sina profectus est cum eis. Et iratus est deus.
Stetitque angelus domini in via contra balaam qui
sedebat asine et duos pueros habebat secum.
Cernens asina angelum stantem in via evagi-
nato gladio avertit se de itinere et ibat per agrum.
Quam cum verberasset balaam et vellet ad se-
mitam reducere stetit angelus domini in angus-
tiis duarum maceriarum quibus vinee cinge-
bantur. Quem videns asina iunxit se parieti
et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verber-
abat eam. Et nichilominus angelus ad locum
angustum transiens ubi nec ad dexteram nec
ad sinistram poterat deviari obvius stetit. Cumque
vidisset asina stantem angelum concidit sub pedi-
bus sedentis. Qui iratus vehementius cedeb-
at fuste latera eius. Aperuitque dominus os asin-
e et locuta est. Quid feci tibi cur percussisti me
ecce iam tercio? Respondit balaam. Quia commer-
uisti et illusisti michi. Utinam haberem gladi-
um ut te percuterem. Dixit asina. Nonne animal
tuum sum cui semper sedere consuevisti usque in
presentem diem? Dic quid simile umquam
fecerim tibi. At ille ait. Numquam. Protinus
aperuit dominus oculos balaam et vidit ange-
lum stantem in via evaginato gladio. Adoravi-
tque eum pronus in terram. Cui angelus. Cur in-
quid tercio verberasti asinam tuam? Ego veni
ut adversarer tibi quia perversa est via tua michi-
que contraria. Et nisi asina declinasset de via d-
ans locum resistenti et te occidissem et illa vi-
veret. Dixitque balaam. Peccavi nesciens quod tu
stares contra me. Et nunc si displicet tibi ut v-
adam revertar. Ait angelus. Vade cum istis et cave
ne aliud quam precepero tibi loquaris. Ivit igitur
cum principibus. Quod cum audisset balach
egressus est in occursum eius in oppido moabi-
tarum quod situm est in extremis finibus arnon.
Dixitque ad balaam. Misi nuntios ut vocarent
te. Cur non statim venisti ad me? An quia
mercedem adventui tuo reddere nequeo? Cui
ille respondit. Ecce adsum. Numquid loqui p-
otero aliud nisi quod deus posuerit in ore meo?
Perrexerunt ergo simul et venerunt in urbem
que in extremis regni eius finibus erat. Cumque occi-
disset bala c oves et boves, misit ad balaam
et principes qui cum eo erant munera. Mane
autem facto duxit eum ad excelsa baal et int-
uitus est extremam partem populi. Dixitque bal- XXIII
aam ad balaach. Edifica hic michi septem a-
ras et para totidem vitulos eiusdem numeri a-
rietes. Cumque fecisset iuxta sermonem balaam
imposuerunt simul vitulum et arietem super
aram. Dixitque balaam ad balaech. Sta paulisper
iuxta holocaustum tuum donec vadam si fo-
rte occurrat michi dominus et quodcumque imperaverit
loquar tibi. Cumque abisset velociter occurrit
illi deus. Locutusque est ad eum balaam. Sep-
tem inquit aras erexi et imposui vitulum et
arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in
ore eius et ait. Revertere ad balaach et hec loqueris.
Reversus invenit balaech iuxta holocaustum
suum stantem et omnes principes moabitarum.
Assumptaque parabola sua dixit. De aram adduxit

duxit me balaach rex moabitarum de montibus
orientis. Veni inquit et maledic iacob propera
et detestare israel. Quomodo maledicam cui
non maledixit deus. Qua ratione detester quem
dominus non detestatur. De summis silicibus videbo
eum et de collibus considerabo illum. Populus solus
habitabit inter gentes reputabitur. Quis dinu-
merare possit pulverem iacob et nosse numerum
stirpis israel. Moriatur anima mea morte istorum
et fiant novissima mea horum similia. Dixitque bal
aach ad balaam. Quid est hoc quod agis. Ut malediceres
inimicis meis vocavi te et tu econtrario benedi
cis eis. Cui ille respondit. Num aliud possum loqui
nisi quod iusserit dominus. Dixit ergo balaach. Veni me
cum in alterum locum unde partem israelis vide
as et totum videre non possis inde maledicito
ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super
verticem montis fasga. Edificavit balaam septem
aras et impositis desuper vitulo atque ariete dixit
ad balaach. Sta hic iuxta holocaustum tuum.
donec ego pergam obvius. Cui cum dominus occurrisset
posuissetque verbum in ore eius ait. Revertere ad
balaach et hec loqueris ei. Reversus eum invenit
stantem iuxta holocaustum suum et principes
moabitarum cum eo. Ad quem balaach. Quid
inquit locutus est dominus. At ille assumpta para
bola sua ait. Sta balaach et ausculta. Audi fili
sephor. Non est deus quasi homo ut mentiatur
nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et
non faciet locutus est et non adimplebit. Ad
benedicendum adductus sum benedictionem pro
hibere non valeo. Non est idolum in iacob nec
videtur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum
eo est et clangor victorie regis in illo. Deus edu
xit eum de egipto cuius fortitudo similis est
rinocerotis. Non est augurium in iacob nec divi
natio in israel. Temporibus suis dicetur iacob et
israeli quid operatus sit deus. Ecce populus ut leena con
surget et quasi leo erigetur. Non accubabit
donec devoret predam et occisorum sanguinem bi
bat. Dixitque balaach ad balaam. Nec maledi
cas ei nec benedicas. Et ille. Nonne ait dixi ti
bi quod quicquid michi deus imperaret hoc facerem.
Et ait balaach ad eum. Veni et ducam te ad
alium locum si forte placeat deo ut inde ma
ledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem
montis fegor qui respicit solitudinem dixit
ei balaam. Edifica michi hic septem aras.
et para totidem vitulos eiusdemque numeri
XXIIII arietes. Fecit balach ut balaam dixerat. Impo
suitque vitulos et arietes per singulas aras. Cum-
que vidisset balaam quod placeret domino ut bene
diceret israeli nequaquam abiit ut ante perre
xerat ut augurium quereret sed dirigens contra
desertum vultum suum et elevans oculos vi
dit israel in tentoriis suis commorantem per tri
bus. Et irruente in se spiritu dei assumpta p
arabola ait. Dixit balaam filius beor. Dixit ho
mo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor
sermonum dei qui visionem omnipotentis intuitus
est qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam
pulcra tabernacula tua iacob et tentoria tua is
rahel ut valles nemorose et orti iuxta fluvios
irrigui ut tabernacula que fixit dominus quasi cedri
rus prope aquas. Fluet aqua de situla eius et semen
illius erit in aquas multas. Tolletur propter agag
rex eius et auferetur regnum illius. Deus edu
xit illum de egipto cuius fortitudo similis est
rinocerotis. Devorabunt hostes gentes illius os
saque eorum confringent et perforabunt sagit
tis. Accubans dormivit ut leo et quasi leena quam
suscitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi erit benedictus qui maledixerit in maledictio
nem reputabitur. Iratusque balaach contra bala
am complosis manibus ait. Ad maledicendum
inimicis meis vocavi te quibus econtrario tercio
benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreve-
ram quidem magnifice honorare te. Sed dominus
privavit te honore disposito. Respondit bala
am ad balaach. Nonne nunciis tuis quos misi
sti ad me dixi. Si dederit michi balaach plenam
domum suam argenti et auri non potero preter
ire sermonem domini dei mei ut vel boni quid vel
mali proferam ex corde meo sed quicquid domi
nus dixerit hoc loquar. Verumptamen pergens
ad populum meum dabo consilium quid populus tuus
huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur
parabola rursum ait. Dixit balaam filius be
or dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit
auditor sermonum dei qui novit doctrinam alti
ssimi et visionem omnipotentis videt qui cadens apertos
oculos habet. Videbo eum sed non modo. Intuebor
illum sed non prope. Orietur stella ex iacob et
consurget virga de israel et percutiet duces mo
ab vastabitque omnes filios seth et erit idumea
possessio eius. Hereditas seir cedet inimicis
suis israel vero fortiter aget. De iacob erit qui domine
tur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset
amalech assumens parabolam ait. Princi
pium gentium amalech cuius extrema perde
tur. Vidit quoque cineum et assumpta parabo
la ait. Robustum est quidem habitaculum tu
um. Sed et si in petra posueris nidum tuum
et fueris electus de stirpe chain quamdiu po
teris permanere. Assur enim capiet te. Assump
taque parabola iterum locutus est. Heu quis vic
turus est quando ista faciet deus. Venient in
trieribus de italia superabunt assirios vastabuntque
hebreos et ad extremum etiam ipsi peribunt. Sur
rexitque balaam et reversus est in locum suum.
Balaach quoque via qua venerat rediit. Mora XXV
batur autem eo tempore israhel in setim et forni
catus est populus cum filiabus moab que vocaverunt
eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et ado
raverunt deos earum. Initiatusque est israhel be
elfegor et iratus est dominus et ait ad moisen. T
olle cunctos principes populi et suspende eos con
tra solem in patibulis ut avertatur furor meus
ab israel. Dixitque moises ad iudices israel. Occidat
unusquisque proximos suos qui initiati sunt be
elfegor. Et ecce unus de filiis israhel intravi
t coram fratribus suis ad scortum madianita
dis vidente moise et omni turba filiorum is
rahel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod
cum vidisset finees filius eleazari filii aaron
sacerdotis surrexit de medio multitudinis
et arrepto pugione ingressus est post virum
israhelitem in lupanar et perfodit ambos simul

uirum scilicet et mulierem in locis genitalibus.
Cessavitque plaga a filiis israhel et occisi sunt
.xx.iiii. milia hominum. Dixitque dominus ad mo
ysen. Finees filius eleazari filii aaron sacerdotis
avertit iram meam a filiis israhel quia zelo meo
commotus est contra eos ut non ipse delerem fi
lios israhel in zelo meo. Iccirco loquere ad eos. Ecce
do ei pacem federis mei et erit tam ipsi quam se
mini illius pactum sacerdotii sempiternum
quia zelatus est pro domino deo suo et expia
vit scelus filiorum israhel. Erat autem nomen
viri israhelite qui occisus est cum madianite za
mri filius salu. dux de cognatione et tribu si
meonis. Porro mulier madianitis que pa
riter interfecta est vocabatur cozbi filia sur p
rincipis nobilissimi madianitarum. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Hostes vos
sentiant madianite et percutite eos quia et ipsi
hostiliter egerunt contra vos et decepere insidiis
per idolum phegor et cozbi filiam ducis madian
sororem suam que percussa est in die plage pro
sacrilegio phegor.

XXVI

Postquam noxiorum san
guis effusus est. dixit dominus ad moysen et ele
azarum filium aaron sacerdotem. Numerate
omnem summam filiorum israhel a viginti annis et
supra per domos et cognationes suas cunctos qui
possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque mo
yses et eleazar sacerdos in campestribus moab
super iordanem contra iericho ad eos qui erant a vi
ginti annis et supra sicut dominus imperaverat. Quorum
iste est numerus. Ruben primogenitus israhel.
Huius filius enoch a quo familia enochitarum.
Et phallu a quo familia phalluitarum. Et esrom
a quo familia esromitarum. Et charmi a quo
familia charmitarum. Hee sunt familie de
stirpe ruben quarum numerus inventus est
.xl.tria milia et septingenti.xxx. Filius phallu.
heliab. Huius filii namuel et dathan et abiron
principes populi qui surrexerunt contra moysen
et aaron in seditione chore quando adversus domi
num rebellaverunt. Et aperiens terra os suum
devoravit chore morientibus plurimis quando
combussit ignis ducentos quinquaginta vi
ros et factum est grande miraculum ut chore
pereunte filii illius non perirent. Filii symeon per co
gnationes suas namuel ab hoc familia namu
helitarum. Iamin ab hoc familia iaminita
rum. Iachin ab hoc familia iachinitarum.
Zare ab hoc familia zareitarum. Saul ab hoc
familia saulitarum. Hee sunt familie de stir
pe symeon quarum omnis numerus fuit.
.xx.duo milia ducentorum. Filii gad per cogna
tiones suas sephon ab hoc familia sephonitarum
Aggi ab hoc familia aggitarum. Suni ab hoc
familia sunitarum. Ozni ab hoc familia ozni
tarum. Heri ab hoc familia heritarum. Arodi ab hoc familia aroditarum. A
rihel ab hoc familia arihelitarum. Iste sunt
familie gad. quarum omnis numerus fuit
quadraginta milia quingentorum. Filii iu
da her et onan qui ambo mortui sunt in terra c
hanaan. Fueruntque filii iuda per cognationes
suas. Sela a quo familia selaitarum. Phares a quo familia pharesitarum. Za
re a quo familia zareitarum. Porro filii pha
res hesrom a quo familia hesromitarum. Iste et

familie iuda quarum omnis numerus fuit.
.lxx.vi. milia quingentorum. Filii isachar per cognati
ones suas. Tola a quo familia tolaitarum. Ph
ua a quo familia phuitarum. Iasub a quo fa
milia iasubitarum. Semram a quo familia sem
ramitarum. Hee sunt cognationes isachar. q
uarum numerus fuit .lx.iiii. milia trecentorum
Filii zabulon per cognationes suas. Sared a qu
o familia sareditarum. Helon a quo familia
helonitarum. Iahelel a quo familia iahelelitarum
Hee sunt cognationes zabulon quarum nu
merus fuit .lx. milia quingentorum. Filii ioseph
per cognationes suas manasses et effraim. D
e manasse ortus est machir a quo familia ma
chiritarum. Machir genuit galaad. a quo fa
milia galaaditarum. Galaad habuit filios ie
zer. a quo familia iezeritarum. Et helec a quo
familia helecitarum. Et asrihel a quo familia
asrihelitarum. Et sechem a quo familia seche
mitarum. Et semida a quo familia semidaita
rum. Et epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad qui filios
non habebat sed tantum filias quarum ista
sunt nomina. Maala et noa et egla et melcha. et thir
sa. Hee sunt familie manasse et numerus ea
rum .l. duo milia septingentorum. Filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt hii. Sut
hala a quo familia suthalaitarum. Becher
a quo familia becheritarum. Tehen a quo fa
milia thehenitarum. Porro filius suthala. f
uit heran. a quo familia heranitarum. Hee sunt
cognationes effraim quarum numerus fuit tri
ginta duo milia quingentorum. Isti sunt filii
ioseph per familias suas. Filii beniamin in co
gnationibus suis. Bale a quo familia baleita
rum. Azbel a quo familia azbelitarum. Ahi
ram a quo familia ahiramitarum. Supham
a quo familia suphamitarum. Filii bale. he
red et noeman. De hered. familia hereditarum.
De noeman familia noemanitarum. Hii sunt
filii beniamin per cognationes suas quorum n
umerus .xl. quinque milia sexcentorum. Filii dan
per cognationes suas. Suham a quo familia suha
mitarum. Hee cognationes dan per familias
suas omnes fuere suhamite quorum numer
us erat .lx.iiii. milia. cccc. Filii aser per cogna
tiones suas. Iemna a quo familia iemnaitarum.
Iessui a quo familia iessuitarum. Brie a quo fam
ilia brieitarum. Filii brie. Haber a quo familia
haberitarum. Et melchihel a quo familia m
elchihelitarum. Nomen autem filie aser. fuit
sara. Hee cognationes filiorum aser et numerus
eorum .l.iii. milia. cccc. Filii neptalim per cogn
ationes suas. Iesihel a quo familia iesihelitarum. Guni a quo familia gunitarum. Ie
ser a quo familia ieseritarum. Sellem a q
uo familia sellemitarum. Hee sunt genera
tiones filiorum neptalim quorum numerus
.xl.v. milia. cccc. Ista est summa filiorum
israhel qui recensiti sunt. sexcenta milia et mil
le septingenta .xxx. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Istis dividetur terra iux
ta numerum vocabulorum in possessiones su
as. Pluribus maiorem partem dabis et pauci

omnibus minorem. Et singulis sicut nunc recensiti
sunt tradetur possessio. Ita dumtaxat ut sors
terram tribubus dividat et familiis. Quicquid sor
te contigerit hoc vel plures accipiant vel pauci
ores. Hic quoque est numerus filiorum levi per
familias suas. Gerson a quo familia gersoni
tarum. Caath a quo familia caathitarum. Mer
ari a quo familia meraritarum. Hee sunt fa
milie levi. familia lobni. familia hebroni. fa
milia mooli. familia musi. familia chore. At
vero caath genuit amram qui habuit uxorem io
chabed filiam levi que nata est ei in egypto.
Hec genuit viro suo amram filios aaron et mo
ysen et mariam sororem eorum. De aaron or
ti sunt nadab et abiu et eleazar et ithamar
quorum nadab et abiu mortui sunt cum obtu
lissent ignem alienum coram domino. Fuerunt
que omnes qui numerati sunt .xxiii. milia
generis masculini ab uno mense et supra quia non
sunt recensiti inter filios israhel nec eis cum
ceteris est data possessio. Hic est numerus fi
liorum israhel qui descripti sunt a moyse et ele
azaro sacerdote in campestribus moab supra io
rdanem contra iericho. Inter quos nullus fuit
eorum qui ante numerati sunt a moyse et aaron
in deserto synai. Predixerat enim dominus quod omnis
morerentur in solitudine. Nullusque remansit
ex eis. nisi caleph filius iephone et iosue fi
XXVII lius nun. Accesserunt autem filie salphaad
filii epher. filii galaad. filii machir. filii
manasse qui fuit filius ioseph. Quarum sunt no
mina. Maala et noa et egla et melcha et ter
sa. Steteruntque coram moyse et eleazaro sacer
dote et cunctis principibus populi ad hostium
tabernaculi federis atque dixerunt. Pater noster
mortuus est in deserto nec fuit in seditione
que concitata est contra dominum sub chore sed
in peccato suo mortuus est. Hic non habuit
mares filios. Cur tollitur nomen illius de fa
milia sua quia non habuit filium? Date nobis
possessionem inter cognatos patris nostri. Ret
ulit moyses causam earum ad iudicium domini.
Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filie
salphaad. Date eis possessionem inter cogn
atos patris sui et ei in hereditate succedant.
Ad filios autem israhel loqueris hec. Homo cum
mortuus filio ad filiam eius transibit heredi
tas. Si filiam non habuerit habebit succes
sores fratres suos. Quod si et fratres non hab
uerit dabitis hereditatem fratribus patris eius.
Sin autem patruos non habuerit dabitur he
reditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis isr
ahel sanctum lege perpetua sicut precepit dominus
moysi. Dixit quoque dominus ad moysen. Ascen
de in montem istum abarim et contemplare
inde terram quam daturus sum filiis israhel.
Cumque videris eam ibis et tu ad populum tuum sicut
ivit frater tuus aaron quia offendistis me in des
erto sin in contradictione multitudinis nec s
anctificare voluistis coram ea super aquas. Hee
sunt aque contradictionis in deserto cades
sin. Cui respondit moyses. Provideat dominus deus
spirituum omnis carnis hominem qui sit super mul
titudinem hanc et possit exire et intrare an

eos et educere eos vel introducere ne sit populus d
omini sicut oves absque pastore. Dixitque dominus ad
eum. Tolle iosue filium nun. virum in quo est
spiritus et pone manum tuam super eum. Qui stabit
coram eleazaro sacerdote et omni multitudine.
et dabis ei precepta cunctis videntibus et partem glo
rie tue ut audiat eum omnis synagoga filiorum isra
hel. Pro hoc si quid agendum erit eleazar sacer
dos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur
et ingredietur ipse et omnes filii israhel cum eo et
cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat dominus. Cum
que tulisset iosue statuit eum coram eleazaro sa
cerdote et omni frequentia populi. Et impositis capiti
eius manibus cuncta replicavit que mandaverat
dominus. Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe filiis XXVIII
israhel et dices ad eos. Oblationem meam panes
et incensum odoris suavissimi offerte per tem
pora sua. Hec sunt sacrificia que offerre debetis.
Agnos anniculos immaculatos duos cotidie in
holocaustum sempiternum. Unum offeretis
mane et alterum ad vesperam. Decimam partem
ephi simile que conspersa sit oleo purissimo et habeat
quartam partem hin. Holocaustum iuge est quod
obtulistis in monte synai in odorem suavissi
mum domini incensi. Et libabitis vini quartam
partem hin per agnos singulos in sanctuario d
omini. Alterumque agnum offeretis similiter
ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matuti
ni et libamentorum eius oblationem suavissimi
odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos ag
nos anniculos immaculatos et duas decimas
simile oleo consperse in sacrificio et liba que rite
funduntur per singula sabbata in holocausto sem
piterno. In kalendis autem id est in mensium
exordiis offeretis holocaustum domino. vitulos
de armento duos. arietem unum agnos anni
culos septem immaculatos et tres decimas si
mile oleo consperse per singulos arietes et decimam
decime simile ex oleo in sacrificio per agnos sin
gulos holocaustum suavissimi odoris atque incen
si est domino. Libamenta autem vini que per si
ngulas fundenda sunt victimas ista erunt. Me
dia pars hin per vitulos singulos tertia per ari
etem. quarta per agnum. Hoc erit holocaus
tum per omnes menses qui sibi anno vertente succ
edunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis
in holocaustum sempiternum cum libamen
tis suis. Mense autem primo quarta decima
die mensis phase domini erit. Et quinta deci
ma die sollempnitas azimorum. Septem diebus
vescentur azimis quarum dies prima venera
bilis et sancta erit. Omne opus servile non fa
cietis in ea. Offeretisque incensum holocaustum
domino. vitulos de armento duos arietem unum.
agnos anniculos immaculatos septem et sa
crificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo
tres decimas per singulos vitulos et duas decim
as per arietem et decimam decime per agnos sin
gulos. id est per septem agnos. Et hircum pro
peccato unum ut expietur pro vobis. Preter ho
locaustum matutinum quod semper offeretis. Ita
facietis per singulos dies septem dierum in fo
mitem ignis et in odorem suavissimum domino
qui surget de holocausto et de libationibus sin

gulorum. Dies quoque septimus celeberrimus
et sanctus erit uobis. Omne opus seruile non fa
cietis in eo. Dies etiam primitivorum quando
offeretis nouas fruges domino expletis ebdoma
dibus uenerabilis et sancta erit. Omne opus ser
uile non facietis in ea offeretisque holocaustum
in odorem suauissimum domino uitulos de arm
ento duos arietem unum et agnos anniculos
inmaculatos septem atque in sacrificiis eorum
simile oleo conspersae tres decimas per singulos
uitulos. per arietes duas. et agnos decimam
decimae qui simul sunt agni septem. hircum
quoque qui mactatur pro expiatione praeter holoca
ustum sempiternum. Et liba eius inmacula
ta offeretis omnia cum libationibus
XXIX Mensis septimi prima dies uenerabilis
et sancta erit uobis. Omne opus seruile non
facietis in ea quia dies clangoris est et tuba
rum. Offeretisque holocaustum in odorem sua
uissimum domino. uitulum de armento unum
arietem unum agnos anniculos inmacula
tos septem et in sacrificiis eorum simile oleo con
spersae tres decimas per singulos uitulos duas
decimas per arietem unam decimam per agnum
qui simul sunt agni septem et hircum pro peccato
qui offertur in expiationem populi praeter holocaus
tum kalendarum cum sacrificiis suis et ho
locaustum sempiternum cum libationibus sol
itis. Eisdem caerimoniis offeretis in odorem
suauissimum incensum domino. Decima quoque
dies mensis huius septimi erit uobis sancta at
que uenerabilis et affligetis animas uestras. Omne op
us seruile non facietis in ea. Offeretisque holocau
stum in odorem suauissimum domino uitulos de
armento duos arietem unum et agnos anni
culos inmaculatos septem atque in sacrificiis
eorum simile oleo conspersae tres decimas per ui
tulos singulos duas decimas per arietem deci
mam decimae per agnos singulos qui sunt sim
ul septem agni et hircum pro peccato absque hi
is quae offerri pro delicto solent in expiatione
et in holocaustum sempiternum in sacrificio
et in libationibus singulorum. Quinta decima
die mensis septimi quae uobis erit sancta atque
uenerabilis. omne opus seruile non facietis
in eo sed celebrabitis sollempnitatem domino sep
tem diebus. Offeretisque holocaustum in odorem
suauissimum domino uitulos de armento trede
cim et hircum pro peccato absque holocausto sem
piterno et sacrificio et libamine eius arietes duo
agnos anniculos quattuordecim inmaculatos.
Et in libamentis eorum simile oleo conspersae tr
es decimas per uitulos singulos qui simul sunt uit
uli quattuordecim. Et duas decimas arieti uno
id est simul arietibus duobus et decimam decimae ag
nis singulis qui sunt simul agni quattuordecim.
Et hircum pro peccato absque holocausto sempi
terno et sacrificio et libamine eius. In die alte
ro offeretis uitulos de armento duodecim arietes
duos agnos anniculos inmaculatos quattuor
decim sacrificiaque et libamina singulorum per uit
ulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et
hircum pro peccato absque holocausto sempiter
no sacrificioque eius et libamine. Die tertio offeretis
uitulos undecim arietes duos. Agnos annicu
los inmaculatos quattuordecim sacrificiaque et
libamina singulorum per uitulos et arietes et
agnos rite celebrabis et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno et sacrificio et liba
mine eius. Die quarto offeres uitulos decem a
rietes duos agnos anniculos inmaculatos qua
ttuordecim sacrificiaque et libamina singulorum
per uitulos et arietes et agnos rite celebrabitis et
hircum pro peccato absque holocausto sempitern
o sacrificioque eius et libamine. Die quinto offe
retis uitulos nouem arietes duos agnos anni
culos quattuordecim inmaculatos sacrificiaque et
libamine singulorum per uitulos et arietes agnos
rite celebrabis et hircum pro peccato absque ho
locausto sempiterno sacrificioque eius et libamine.
Die sexto offeres uitulos octo. arietes duos ag
nos anniculos quattuordecim sacrificiaque et lib
amina singulorum per uitulos et arietes et agnos
rite celebrabis et hircum pro peccato absque ho
locausto sempiterno sacrificioque eius et libamine
Die septimo offeres uitulos septem arietes d
uos agnos anniculos inmaculatos quattuor
decim sacrificiaque et libamina singulorum per uitu
los et arietes et agnos rite celebrabis et hirc
um pro peccato absque holocausto sempiterno
sacrificio eiusque libamine. Die octauo qui est ce
leberrimus omne opus seruile non facietis of
ferentes holocaustum in odorem suauissimum
uitulum unum arietem unum agnos anni
culos inmaculatos septem sacrificiaque et libam
ina singulorum per uitulos et arietes et agnos rite
celebrabis. et hircum pro peccato absque holo
causto sempiterno. sacrificioque eius et libami
ne. Haec offeretis domino in sollempnitatibus
uestris. praeter uota et oblationes spontaneas in
holocausto in sacrificio in libamine et hostiis pa XXX
cificis. Narrauitque Moses filiis Israhel omnia quae
ei dominus imperarat et locutus est ad principes
tribuum filiorum Israhel. Iste est sermo quem prae
cepit dominus. Si quis uirorum uotum domino uouerit au
t se constrinxerit iuramento non faciat ir
ritum uotum suum sed omne quod promiserit im
plebit. Mulier si quippiam uouerit et se con
strinxerit iuramento quae est in domo patri
s sui et in aetate adhuc puellari si cognouerit
pater uotum quod pollicita est et iuramentum
quo obligauit animam suam et tacuerit uo
ti rea erit. Quicquid pollicita est et iurauit
opere complebit. Sin autem statim ut audie
rit contradixerit pater et uota et iuramenta
eius irrita erunt nec obnoxia tenebitur spo
nsioni eo quod contradixerit pater. Si maritum
habuerit et uouerit aliquid et semel uerbum
de ore eius egrediens animam illius obligauerit
iuramento quo die audierit uir et non contra
dixerit uoti rea erit. reddetque quodcumque promiserat.
Sin autem audiens statim contradixerit et
irritas fecerit pollicitationes eius uerbaque
quibus obstrinxerat animam suam propitius
ei erit dominus. Vidua et repudiata quicquid
uouerint reddent. Vxor in domo uiri cum se
uoto constrinxerit et iuramento si audierit
uir et tacuerit nec contradixerit sponsioni. et

reddet quecumque promiserat. Sin autem ex tem-
plo contradixerit, non tenebitur promissionis
rea, quia maritus contradixit, et dominus ei
propitius erit. Si voverit et iuramento se constri-
nxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum ab-
stinentiam affligat animam suam, in arbitrio
viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens
vir tacuerit et in alteram diem distulerit senten-
tiam, quicquid voverat atque promiserat reddet,
quia statim ut audivit tacuit. Sin autem con-
tradixerit postquam rescivit, portabit ipse
iniquitatem eius. Iste sunt leges quas consti-
tuit dominus Moysi inter virum et uxorem, inter
XXXI patrem et filiam que in puellari adhuc etate
est vel que manet in parentis domo. Locu-
tusque est dominus ad Moysen dicens: Ulciscere pri-
us filios israel de madianitis, et sic colligeris ad
populum tuum. Statimque Moyses: Armate, inquit,
ex vobis viros ad pugnam qui possint ultionem
domini expetere de madianitis. Mille viri de sin-
gulis tribubus eligantur ex israel qui mittantur
ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis
tribubus, id est duodecim milia expeditorum a-
d pugnam. Quos misit Moyses cum Finees fi-
lio Eleazari sacerdotis; vasa quoque sancta et tu-
bas ad clangendum tradidit ei. Cumque pug-
navissent contra madianitas atque vicissent, omnes
mares occiderunt, et reges eorum Evi et Recem et
Sur et Hur et Rebe, quinque principes gentis;
Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. Cep-
eruntque mulieres eorum et parvulos omniaque pe-
cora et cunctam supellectilem; quicquid ha-
bere poterant depopulati sunt, tam urbes quam
viculos et castella flamma consumpsit. Et
tulerunt predam et universa que ceperant tam
ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt
ad Moysen et ad Eleazar sacerdotem et ad omnem
multitudinem filiorum israel. Reliqua autem uten-
silia portaverunt ad castra in campestribus Mo-
ab iuxta Iordanem contra Iericho. Egressi sunt
autem Moyses et Eleazar sacerdos et omnes prin-
cipes synagoge in occursum eorum extra castra.
Iratusque Moyses principibus exercitus tribunis
et centurionibus qui venerant de bello ait: Cur
feminas reservastis? Nonne iste sunt que
deceperunt filios israel ad suggestionem Balaam
et prevaricari vos fecerunt in domino super
peccato Phogor, unde et percussus est populus? Ergo
cunctos interficite quicquid est generis ma-
sculini, etiam in parvulis, et mulieres que nove-
runt viros in coitu iugulate. Puellas autem et
omnes feminas virgines reservate vobis, et ma-
nete extra castra septem diebus. Qui occiderit
hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur
die tertio et septimo. Et de omni preda sive vesti-
mentum fuerit sive vas et aliquid in utensi-
lia preparatum de caprarum pellibus et pilis et lig-
no expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros
exercitus qui pugnaverant sic locutus est: Hoc
est preceptum legis quod mandavit dominus Moysi:
Aurum et argentum et es et ferrum et stagnum
et plumbum et omne quod potest transire per
flammas igne purgabitur. Quicquid autem
ignem non potest sustinere, aqua expiatio-

nis sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta ve-
stra die septimo et purificati postea castra
intrabitis. Dixitque dominus ad Moysen: Tolli-
te summam eorum que capta sunt ab ho-
mine usque ad pecus, tu et Eleazar sacerdos et
principes vulgi. Dividesque ex equo predam in-
ter eos qui pugnaverunt et egressi sunt ad
bellum et inter omnem reliquam multitudi-
nem. Et separabis partem domino ab his qui pug-
naverunt et fuerunt in bello, unam animam
de quingentis tam ex hominibus quam ex bo-
bus et asinis et ovibus, et dabis eam Eleazaro sacerdo-
ti, quia primitie domini sunt. Ex media quoque p-
arte filiorum israel accipies quinquagesimum
caput hominum et boum et asinorum et ovium
cunctorumque animantium, et dabis ea levitis qui
excubant in custodiis tabernaculi domini. Feceruntque
Moyses et Eleazar sicut preceperat dominus. Fuit
autem preda quam exercitus ceperat ovium
sescenta septuaginta quinque milia, boum septuaginta duo mi-
lia, asinorum sexaginta milia et mille. Anime homi-
num sexus feminei que non noverunt viros
triginta duo milia. Data que est media pars his qui in
prelio fuerant: ovium trecenta triginta septem mi-
lia quingenta. E quibus in partem domini supputate
sunt oves sescente septuaginta quinque; et de bobus triginta sex milibus
boves septuaginta duo; de asinis triginta milibus quingen-
tis, asini sexaginta unus; de animabus hominum sedecim mi-
libus cesserunt in partem domini triginta due anime. Trad-
iditque Moyses numerum primitiarum domini
Eleazaro sacerdoti, sicut ei fuerat imperatum, ex
media parte filiorum israel quam separaverat
his qui in prelio fuerant. De media vero parte que
contigerat reliquo multitudini, id est de ovi-
bus trecentis triginta septem milibus quingentis et de
bobus triginta sex milibus et de asinis triginta milibus
quingentis et de hominibus sedecim milibus,
tulit Moyses quinquagesimum caput et dedit
levitis qui excubabant in tabernaculo domini, s-
icut preceperat dominus. Cumque accessissent princi-
pes exercitus ad Moysen et tribuni centurion-
esque dixerunt: Nos servi tui recensuimus nu-
merum pugnatorum quos habuimus sub
manu nostra, et ne unus quidem defuit. Ob hanc
causam offerimus in donariis domini singuli quod
in preda auri potuimus invenire, periscelides et a-
rmillas, anulos et dextralia pro nobis dominum. Su-
sceperuntque Moyses et Eleazar sacerdos omne
aurum in diversis speciebus, pondere sedecim mi-
lia septingentos quinquaginta siclos, a tribu-
nis et centurionibus. Unusquisque enim quod in
preda rapuerat suum erat. Et susceptum intu-
lerunt in tabernaculum testimonii in monu-
mentum filiorum israel coram domino. Fi- XXXII
lii autem Ruben et Gad habebant pecora multa,
et erat illis in iumentis infinita substantia.
Cumque vidissent Iazer et Galaad aptas alendi-
s animalibus regiones, venerunt ad Moysen et
Eleazarum sacerdotem et principes multi-
tudinis atque dixerunt: Ataroth et Dibon et Ia-
zer et Nemra, et Esebon et Eleale et Sabam et
Nebo et Beon, terram quam percussit dominus in
conspectu filiorum israel, regiones uberrime sunt
ad pastum animalium, et nos servi tui habemus

iumenta plurima. Precamurque si invenimus
gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in
possessionem ne facias nos transire Iordanem.
Quibus respondit Moyses. Numquid fratres vestri ibunt
ad pugnam et vos hic sedebitis? Cur subvertitis
mentes filiorum Israel ne transire audeant ad loc-
um quem eis daturus est Dominus? Nonne ita egerunt
patres vestri quando misi de Cades Barne ad explo-
randam terram? Cumque venissent usque ad vallem
botri lustrata omni regione subverterunt cor filio-
rum Israel ut non intrarent fines quos eis Dominus
dedit. Qui iratus iuravit dicens. Si videbunt
homines isti qui ascenderunt ex Egypto a viginti
annis et supra terram quam sub iuramento pol-
licitus sum Abraham Ysaac et Iacob et no-
luerunt sequi me praeter Caleph filium Iephone
Cenezeum et Iosue filium Nun. Isti impleverunt
voluntatem meam. Iratusque Dominus adversum Israel
circumduxit eum per desertum quadraginta an-
nis donec consumeretur universa generatio que
fecerat malum in conspectu eius. Et ecce inquit
vos surrexistis pro patribus vestris incrementa et
alumni hominum peccatorum ut augeretis furo-
rem Domini contra Israel. Qui si nolueritis sequi eum
in solitudine populum derelinquet et vos causa
eritis necis omnium. At illi prope accedentes
dixerunt. Caulas ovium fabricabimus et stab-
ula iumentorum parvulis quoque nostris urbes
munitas. Nos autem ipsi armati et accincti
pergemus ad prelium ante filios Israel donec intro-
ducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid
habere possumus erunt in urbibus muratis propter
habitatorum insidias. Non revertemur in dom-
os nostras usquequo possideant filii Israel hereditatem
suam nec quicquam queremus trans Ior-
danem quia iam habemus possessionem nostram
in orientali eius plaga. Quibus Moyses ait. Si
facitis quod promittitis expediti pergite coram Domino
ad pugnam et omnis vir bellator armatus Io-
rdanem transeat donec subvertat Dominus
inimicos suos et subiciatur ei omnis terra. Tunc
eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israel
et obtinebitis regiones quas vultis coram Do-
mino. Sin autem quod dicitis non feceritis nulli
dubium est quin peccetis in Deum et scitote quo-
niam peccatum vestrum apprehendet vos. Edifi-
cate ergo urbes parvulis vestris et caulas et stabula
ovibus ac iumentis et quod polliciti estis imple-
te. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen. Ser-
vi tui sumus faciemus quod iubet dominus noster. Par-
vulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta
relinquemus in urbibus Galaad nos autem fa-
muli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut
tu domine loqueris. Precepit ergo Moyses Eleaza-
ro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus
familiarum per tribus Israel et dixit ad eos. Si tran-
sierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Iordanem
omnes armati ad bellum coram Domino et vobis
fuerit terra subiecta date eis Galaad in possessio-
nem. Sin autem noluerint transire vobiscum
in terram Chanaan inter vos habitandi accipiant
loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben. Sicut
locutus est dominus servis suis ita faciemus.
Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chana-
an et possessionem iam suscepisse nos confite-
mur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis
Gad et Ruben et dimidie tribui Manasse filii I-
oseph regnum Seon regis Amorrei et regnum
Og regis Basan et terram eorum cum urbibus suis
per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dib-
on et Atharoth et Aroer et Ethroth et Sophan et Iazer et Ieg-
baa et Bethnemra et Betharan urbes munitas
et caulas pecoribus suis. Filii vero Ruben edi-
ficaverunt Esebon et Eleale et Chariathaim
et Nabo et Baalmeon versis nominibus Sabama quoque
imponentes vocabula urbibus quas extruxerant.
Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in
Galaad et vastaverunt eam interfecto Amorreo
habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Ga-
laad Machir filio Manasse qui habitavit in ea.
Iair autem filius Manasse abiit et occupavit
vicos eius quos appellavit Avothiair id est v-
illas Iair. Nove quoque perrexit et apprehendit Ch-
anath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine
nove. Hec sunt mansiones filiorum Israel qui | XXXIII
egressi sunt de Egypto per turmas suas in manu
Moysi et Aaron quas descripsit Moyses iuxta
castrorum loca que Domini iussione mutabant.
Profecti igitur de Ramasse mense primo quin-
todecimo die mensis primi altera die fecerunt
phase filii Israel in manu excelsa videntibus
cunctis Egyptiis et sepelientibus primogenitos quos per-
cusserat Dominus nam et in diis eorum exer-
cuerat ultionem castrametati sunt in Socoth.
Et de Socoth venerunt in Etham que est in extre-
mis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt
contra Phiaroth que respicit Beelsephon et cas-
trametati sunt ante Magdalum. Profectique de
Phiaroth transierunt per medium mare in solit-
udinem et ambulantes tribus diebus per desertum
Etham castrametati sunt in Mara. Profectique de
Mara venerunt in Helim ubi erant duodecim
fontes aquarum et palme lxx. ibique castrame-
tati sunt. Sed inde egressi fixere tentoria super
mare Rubrum. Profectique de mari Rubro castra-
metati sunt in deserto Sin. Unde egressi vene-
runt in Depheca. Profectique de Depheca castrame-
tati sunt in Alus. Egressi de Alus Raphidim fixe-
re tentoria ubi aqua populo defuit ad bibendum.
Profectique de Raphidim castrametati sunt in deser-
to Sinai. Sed et de deserto Sinai egressi venerunt
ad Sepulcra concupiscentie. Profectique de Sep-
ulcris concupiscentie castrametati sunt in Ase-
roth. Et de Aseroth venerunt in Rethma. Profe-
ctique de Rethma castrametati sunt in Remmon-
phares. Inde egressi venerunt in Lebna. Et de
Lebna castrametati sunt in Ressa. Egressi de Re-
ssa venerunt in Ceelatha. Unde profecti castram-
etati sunt in monte Sepher. Egressi de monte
Sepher venerunt in Arada. Inde proficiscentes
castrametati sunt in Maceloth. Profecti de Ma-
celoth venerunt in Thaath. De Thaath castr-
ametati sunt in Thare. Inde egressi fixere ten-
toria in Methca. De Methca castrametati sunt
in Esmona. Profectique de Esmona venerunt in
Moseroth. Et de Moseroth castrametati sunt
in Baneiacan. Egressique de Baneiacan ven-
erunt in montem Gadgad. Inde profecti castrame-

tan sunt in ietabata. Et de ietabata venerunt
in ebrona. Egressique de ebrona castrametati sunt
in asion gaber. Inde profecti venerunt in deser
to sin. hec est cades. Egressique de cades castrame
tati sunt in monte hor in extremis finibus t
erre edom. Ascenditque aaron sacerdos in monte
hor iubente domino. et ibi mortuus est anno quadra
gesimo egressionis filiorum isrl' ex egypto.
mense quinto. prima die mensis cum esset anno
rum centum .xx. trium. Audivitque chananeus
rex arath qui habitabat ad meridiem in terram chan
aan venisse isrl'. Et profecti de monte hor castra
metati sunt in salmona. Inde egressi venerunt
in phinon. Profectique de phinon castrametati
sunt in oboth. Et de oboth venerunt in ieaba
rim que est in extremis finibus moabitarum. Profe
ctique de ieabarim fixere tentoria in dibon gad. I
nde egressi castrametati sunt in almon deblatha
im. Egressi de almon deblathaim venerunt ad
montes abarim contra nabo. Profectique de mo
ntibus abarim transierunt ad campestria moab su
per iordanem contra iericho. Ibique castrametati sunt
de bethsimon usque ad helsatim in planioribus
locis moabitarum. Ubi locutus est dominus ad moise
XXXIIII dicens. Precipe filiis israel et dic ad eos. Quan
do transieritis iordanem intrantes terram cha
naan disperdite cunctos habitatores regionis il
lius. Confringite titulos et statuas comminuite at
que omnia excelsa vastate mundantes terram et in
habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in
possessionem quam dividetis vobis sorte. Plu
ribus latiorem et paucis angustiorem singulis u
sors ceciderit ita tribuetur hereditas. Per tribus
et familias possessio dividetur. Sin autem no
lueritis interficere habitatores terre qui reman
serint erunt vobis quasi clavi in oculis et lan
cee in lateribus. et adversabuntur vobis in terra
habitationis vestre. et quicquid illis facere cogita
vi vobis faciam. Locutusque est dominus ad moise
dicens. Precipe filiis isrl' et dices ad eos. Cum ingr
essi fueritis terram chanaan. et in possessionem
vobis sorte ceciderit his finibus terminabitur. Pars
meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta
edom. et habebit contra orientem terminos mare
salsissimum qui circuibunt australem plagam
per ascensum scorpionis ita ut transeat senna et
perveniant in meridiem usque ad cades barne. Un
de egredientur confinia ad villam nomine addar.
et tendent usque ad asemona. Ibitque per gyrum termin
us ab asemona usque torrentem egypti. et maris mag
ni litore finietur. Plaga autem occidentalis a m
ari magno incipiet et ipso fine claudetur. Porro ad
septentrionalem plagam a mari magno ter
mini incipient pervenientes usque ad montem a
ltissimum. a quo venies in emath usque ad termin
os sedada. Ibuntque confinia usque ad zephrona
et villam enan. Hi erunt termini in parte aqui
lonis. Inde metabuntur fines contra orientalem
plagam de villa enan usque sephama. et de se
phama descendent termini in rebla contra fon
tem daphnim. Inde pervenient contra orientem
ad mare cenereth. et tendent usque ad iordanem
et ad ultimum salsissimo claudentur mari. H
anc habebitis terram per fines suos in circuitu. Prece
pitque moises filiis isrl' dicens. hec erit terra quam
possidebitis sorte. et quam iussit dominus dari novem
tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum
ruben per familias suas et tribus filiorum gad iuxta
cognationum numerum. media quoque tribus
manasse id est due semis tribus acceperunt par
tes suas trans iordanem contra iericho ad ori
entalem plagam. Et ait dominus ad moisen. Hec sunt
nomina virorum qui terram vobis divident. Ele
azar sacerdos et iosue filius nun et singuli prin
cipes de tribubus singulis quorum ista sunt voca
bula. De tribu iuda caleph filius iephone. De tri
bu simeon samuel filius amiud. De tribu benia
min helidad filius caselon. De tribu filiorum dan
bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse
hanniel filius ephod. De tribu ephraim chami
uel filius sephtan. De tribu zabulon helisaphan
filius pharnach. De tribu isachar dux faltiel
filius azan. De aser ahiud filius salomi. D
e tribu neptalim fedahel filius amiud. Hii sunt
quibus precepit dominus ut dividerent filiis isrl' terram
chanaan. Hec quoque locutus est dominus ad moisen i XXXV
n campestribus moab super iordanem contra iericho.
Precipe filiis israel ut dent levitis de possessi
onibus suis urbes ad habitandum et suburbana
earum per circuitum ut ipsi in oppidis maneant et s
uburbana sint pecoribus ac iumentis que a mu
ris civitatum forinsecus per circuitum mille pa
ssuum spatio tendentur. Contra orientem duo
milia erunt cubiti et contra meridiem similiter
duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad occidentem
eadem mensura erit et septentrionalis plag
a equali termino finietur. Eruntque urbes in m
edio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que
levitis dabitis sex erunt in fugitivorum auxilia
separata. ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem
exceptis his alia .xl. duo oppida. id est simul qu
adraginta octo cum suburbanis suis. Ipseque ur
bes que dabuntur de possessionibus filiorum is
rahel ab his qui plus habent plures auferen
tur et qui minus pauciores. Singuli iuxta he
reditatis sue mensuram dabunt oppida levitis.
Ait dominus ad moisen. Loquere filiis isrl' et dices ad
eos. Quando transgressi fueritis iordanem in
terram chanaan. decernite que urbes esse debeant
in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem
fuderint. In quibus cum fuerit profugus cognatus
occisi eum non poterit occidere donec stet in con
spectu multitudinis et causa illius iudicetur. De
ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia se
parantur. tres erunt trans iordanem. et tres in terra
chanaan tam filiis isrl' quam advenis atque pe
regrinis ut confugiat ad eas qui nolens sanguin
em fuderit. Si quis ferro percusserit et mortuus fue
rit qui percussus est reus erit homicidii et ipse morie
tur. Si lapidem iecerit et ictus occubuerit si
militer punietur. Si ligno percussus interierit per
cussoris sanguine vindicabitur. Propinquus
occisi homicidam interficiet statim ut adprehen
derit eum perimet. Si per odium quis hominem
inpulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias
aut cum esset inimicus manu percusserit et ille
mortuus fuerit percussor homicidii reus erit. Co
gnatus occisi statim ut invenerit eum iugu

labit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit et hoc audiente populo fuerit comprobatum atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio fuerit ventilata liberabitur innocens de ultoris manu et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus et percussus ab eo qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur ad unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt ne polluatis terram habitationis vestre que insontium cruore maculatur nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israel.

XXXVI

Accesserunt autem et principes familiarum galaad filii machir filii manasse de stirpe filiorum ioseph. Locutique sunt moysi coram principibus israel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis israel et ut filiabus salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint sequetur possessio sua et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. Atque ita fiet ut cum iubeleus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israel et domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est. Et hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt tantum ut tribus sue hominibus ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient ut hereditas permaneat in familiis nec sibi commisceantur tribus sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut sibi fuerat imperatum et nupserunt maala et thersa et egla et melcha et noa filiis patrui sui de familia manasse qui fuit filius ioseph et possessio que illis fuerat attributa mansit in tribu et familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum moysi ad filios israel in campestribus moab super iordanem contra iericho.

HEC SUNT VERBA

verba que locutus est moyses ad omnem israel trans iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter pharan et thophel et laban et aseroth ubi auri est plurimum undecim diebus de oreb per viam montis seir usque ad cades barne quadragesimo anno undecimo mense prima die mensis. Locutusque est moyses ad filios israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis postquam percussit seon regem amorreorum qui habitavit in esebon et og regem basan qui mansit in aseroth et in edrai trans iordanem in terra moab. Cepitque moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster locutus est nobis in oreb dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis. Revertimini et venite ad montem amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris. Terram chananeorum et libani usque ad flumen magnum eufraten. En inquit tradidi vobis ingredimini et possidete eam super qua iuravit dominus patribus vestris abraham ysaac et iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo tempore. Non possum solus sustinere vos quia dominus deus vester multiplicavit vos. et estis hodie sicut stelle celi plurime. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negocia sustinere et pondus vestrum ac iurgia. Date ex vobis viros sapientes et gnaros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis michi. Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles et constitui eos principes tribunos et centuriones et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos ad singula. Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum est iudicate sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. Ita parvum audietis ut magnum nec accipietis cuiusquam personam quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad me et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de oreb transivimus per heremum terribilem et maximam quam vidistis per viam montis amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in cades barne vobis dixi. Venistis ad montem amorrei quem dominus deus noster daturus est vobis. Vide terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Ascende et posside eam sicut locutus est dominus deus patribus tuis. Noli metuere te nec quemquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram et renuncient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque michi sermo placuisset misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem botri et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis et noluistis ascendere sed increduli ad sermonem domini dei nostri murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et idcirco eduxit

nos de terra Egypti ut traderet in manu Amorrei atque deleret. Quo ascendemus? Nuntii terruerunt cor nostrum dicentes: Maxima multitudo est et nobis statura procerior; urbes magne et ad celum usque munite; filios Enachim vidimus ibi. Et dixi vobis: Nolite metuere nec timeatis eos. Dominus deus qui ductor est vester pro vobis ipse pugnabit sicut fecit in Egypto videntibus cunctis. Et in solitudine ipsi vidistis, portavit te dominus deus tuus ut solet homo gestare parvulum filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis domino deo vestro qui precessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columnam nubis. Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit et ait: Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris preter Caleph filium Iephone. Ipse enim videbit eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius quia secutus est dominum. Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc, sed Iosue filius Nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora et ipse terram sorte dividet Israeli. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam ipsi ingredientur et ipsis dabo terram et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris Rubri. Et respondistis michi: Peccavimus domino; ascendemus atque pugnabimus sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, ait michi dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere neque pugnetis, non enim sum vobiscum, ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis, sed adversantes imperio domini et tumidi superbia ascendistis in montem. Itaque egressus Amorreus qui habitabat in montibus obviam veniens persecutus est vos sicut solent apes persequi et cecidit de Seir usque Horma. Cumque reversi ploraretis coram domino non audivit vos nec voci vestre voluit acquiescere. [Sedistis] ergo in Cades Barne multo [tempore].

II Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare Rubrum sicut michi dixerat dominus et circuivimus montem Seir longo tempore. Dixitque dominus ad me: Sufficit vobis circuire montem istum; ite contra aquilonem. Et populo precipe dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau qui habitabant in Seir et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis; aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Novit iter tuum quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos habitans tecum dominus deus tuus, et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios Esau qui habitabant in Seir per viam campestrem de Helath et de Asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum Moab. Dixitque dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas nec ineas adversum eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum quia filiis Loth tradidi in possessionem Ar. Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus et validus et tam excelsus ut de Enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum Enachim. Denique Moabite appellant eos Emim. In Seir autem prius habitaverunt Horrim, quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii Esau sicut fecit Israel in terra possessionis sue quam dedit ei dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zareth venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de Cades Barne usque ad transitum torrentis Zareth xxx octo annorum fuit donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris sicut iuraverat dominus, cuius manus fuit adversum eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores, locutus est dominus ad me dicens: Tu transibis hodie terminos Moab urbem nomine Ar, et accedens in vicina filiorum Ammon cave ne pugnes contra eos nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi terram filiorum Ammon quia filiis Loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est et in ipsa olim habitaverunt gigantes quos Amonite vocant Zozommim, populus magnus et multus et procere longitudinis sicut Enachim, quos delevit dominus a facie eorum. Et fecit illos habitare pro eis sicut fecerat filiis Esau qui habitabant in Seir delens Amorreos et terram eorum illis tradens quam possident usque in presens. Eveos quoque qui habitabant in Aserim usque Gazam Cappadoces expulerunt, qui egressi de Cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Et dixit michi dominus: Surgite et transite torrentem Arnon. Ecce tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorreum et terram eius; incipe possidere et committe adversus eum prelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens: Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via, non declinabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta precio vende nobis ut vescamur, aquam precio tribue et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum sicut fecerunt filii Esau qui habitant in Seir et Moabite qui morabantur in Ar, donec veniamus ad Iordanem et transeamus in terram quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque Seon rex Esebon dare nobis transitum quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me: Ecce cepi tradere tibi Seon et terram eius; incipe possidere eam. Egressusque est Seon obviam nobis cum omni populo suo ad prelium in Iassa. Et tradidit eum dominus deus noster nobis. Percussimusque eum cum filiis et omni populo suo cunctasque urbes in tempore illo cepimus interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus in eis quicquam

absque iumentis que in partem venere predantium
et spoliis urbium quas cepimus ab Aroer que
est super ripam torrentis Arnon oppido quod in valle situm
est usque Galaad. Non fuit vicus et civitas que nos
tras effugeret manus. Omnes tradidit dominus de
us noster nobis absque terra filiorum Ammon ad quam
non accessimus et cunctis que adiacent torrenti
Ieboc et urbibus montanis universisque locis a qui
bus nos prohibuit dominus deus noster. Itaque conversi ascen
III dimus per iter Basan. Egressusque est Og rex Basan
in occursum nobis cum populo suo ad bellandum
in Edrai. Dixitque dominus ad me. Ne timeas eum
quia in manu tua traditus est cum omni populo ac
terra sua. Faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorre
orum qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo dominus
deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan et u
niversum populum eius. Percussimusque eos usque ad
internecionem vastantes cunctas civitates illius
uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret. Se
xaginta urbes omnem regionem Argob regni O
g in Basan. Cuncte urbes erant munite muris al
tissimis portisque et vectibus absque oppidis innume
ris que non habebant muros. Et delevimus eos
sicut feceramus Seon regi Esebon disperdentes om
nem civitatem virosque ac mulieres et parvulos. Iu
menta autem et spolia urbium diripuimus.
Tulimusque illo tempore terram de manu duorum
regum Amorreorum qui erant trans Iordanem a
torrente usque ad montem Hermon quem Sido
nii Sarion vocant et Amorrei Sanir. Omnes civita
tes que site sunt in planitie et universam ter
ram Galaad et Basan usque Selcha et Edrai civita
tes regni Og in Basan. Solus quippe Og rex Basan
restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus
eius ferreus qui est in Rabbath filiorum Ammon novem
cubitos habens longitudinis et quattuor latitu
dinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terr
amque possedimus in tempore illo ab Aroer
que est super ripam torrentis Arnon usque ad me
dium partem montis Galaad et civitates illius
dedi Ruben et Gad. Reliquam autem partem
Galaad et omnem Basan regni Og tradidi medie
tribui Manasse omnem regionem Argob.
Cuncta Basan vocabatur terra gigantum. Iair
filius Manasse possedit omnem regionem Ar
gob usque ad terminos Gessuri et Machati. Vo
cavitque ex nomine suo Basan Avothiair id est vil
las Iair usque in presentem diem. Machir quoque d
edi Galaad et tribubus Ruben et Gad dedi terram Ga
laad usque ad torrentem Arnon medium torren
tis et finium usque ad torrentem Ieboc qui est ter
minus filiorum Ammon et planitiem solitu
dinis atque Iordanem et terminos Cenereth usque ad
mare deserti quod est salsissimum ad radices mon
tis Phasga contra orientem. Precepique vobis in
tempore illo dicens. Dominus deus noster dat vobis ter
ram hanc in hereditatem expediti precedite fra
tres vestros filios Israel omnes viri robusti absque uxoribus
et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura
habeatis pecora et in urbibus remanere debebunt
quas tradidi vobis donec requiem tribuat dominus
fratribus vestris sicut vobis tribuit et possideant ipsi
terram quam daturus est eis trans Iordanem. Tunc
revertetur unusquisque in possessionem suam.

quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi
dicens. Oculi tui viderunt que fecit dominus
deus vester duobus his regibus sic faciet omnibus
regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos.
Dominus enim deus vester pugnabit pro vobis.
Precatusque sum dominum in tempore illo dicens. Domine de
us tu cepisti ostendere servo tuo magnitudi
nem tuam manumque fortissimam. Neque enim
est alius deus vel in celo vel in terra qui possit opera tua
facere et comparari fortitudini tue. Transibo igi
tur et videbo terram hanc optimam trans Iordan
em et montem istum egregium et Libanum.
Iratusque est michi dominus propter vos nec exaudivit
me sed dixit michi. Sufficit tibi nequaquam ul
tra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen
Phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem
et ad aquilonem austrumque et orientem et aspi
ce. Nec enim transibis Iordanem istum. Preci
pe Iosue et corrobora eum atque conforta quia ipse
precedet populum istum et dividet eis terram quam
visurus es. Mansimusque in valle contra Phan
um Phogor. Et nunc Israel audi precepta atque iu IIII
dicia que ego doceo te ut faciens ea vivas et ingre
diens terram quam dominus deus patrum vestrorum
daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod
vobis loquor neque auferetis ex eo. Custodite
mandata domini dei vestri que ego precipio vobis.
Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra
Beelphegor quomodo contriverit omnes culto
res eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis do
mino deo vestro vivitis universi usque in presentem d
iem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iustitias
sicut mandavit michi dominus deus sic facietis ea in
terra quam possessuri estis et observabitis et im
plebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et
intellectus coram populis ut audientes universa
precepta hec dicant. En populus sapiens et intell
igens gens magna. Nec est alia natio tam grandis
que habeat deos appropinquantes sibi sicut d
ominus deus noster adest cunctis obsecrationi
bus nostris. Que est enim alia gens sic inclita ut
habeat cerimonias iustaque iudicia et universam
legem quam ego proponam hodie ante oculos
vestros. Custodi igitur temetipsum et animam tuam
sollicite ne obliviscaris verborum que viderunt
oculi tui et ne excedant de corde tuo cunctis
diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes
tuos a die in quo stetisti coram domino deo tuo
in Oreb quando locutus est michi dominus dicens.
Congrega ad me populum ut audiant sermones meos et
discant timere me omni tempore quo vivunt in terra
doceantque filios suos. Et accessistis ad radicem
montis qui ardebat usque ad celum erantque in eo
tenebre nubes et caligo. Locutusque est dominus ad
vos de medio ignis. Vocem verborum eius audi
stis et formam penitus non vidistis. Et osten
dit vobis pactum suum quod precepit ut faceretis
et decem verba que scripsit in duabus tabulis
lapideis. Michique mandavit in illo tempore ut d
ocerem vos cerimonias et iudicia que facere
deberetis in terra quam possessuri estis. Cust
odite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis
aliquam similitudinem in die qua locutus
est dominus vobis in Oreb de medio ignis ne

[illegible] … dabit pluviam terrae vestrae temporaneam et serotinam ut colligatis frumentum et vinum et oleum. Foenumque ex agris ad pascenda iumenta et ut ipsi comedatis et saturemini. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a Domino serviatisque diis alienis et adoretis eos. Iratusque Dominus claudat caelum et pluviae non descendant nec terra det germen suum pereatisque velociter de terra optima quam Dominus daturus est vobis. Ponite haec verba mea in cordibus et in animis vestris et suspendite ea pro signo in manibus et inter vestros oculos collocate. Docete filios vestros ut illa meditentur. Quando sederis in domo tua et ambulaveris in via et accubueris atque surrexeris scribes ea super postes et ianuas domus tuae ut multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit Dominus patribus tuis ut daret eis quamdiu caelum imminet terrae. Si enim custodieritis mandata quae ego praecipio vobis et feceritis ea ut diligatis Dominum Deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius adhaerentes ei disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram et possidebitis eas quae maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit. A deserto et a Libano a flumine magno Eufraten usque ad mare occidentale erunt termini vestri. Nullus stabit contra vos. Terrorem vestrum et formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis sicut locutus est vobis. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et maledictionem. Benedictionem si oboedieritis mandatis Domini Dei vestri quae ego hodie praecipio vobis. Maledictionem si non audieritis mandata Domini Dei vestri sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis et ambulaveritis post deos alienos quos ignoratis. Cum vero introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam pones benedictionem super montem Garizim maledictionem super montem Hebal qui sunt trans Iordanem post viam quae vergit ad solis occubitum in terra Chananei qui habitat in campestribus contra Galgalam quae est iuxta vallem tendentem et intrantem procul. Vos enim transibitis Iordanem ut possideatis terram quam Dominus Deus vester daturus est vobis et habeatis ac possideatis illam. Videte ergo ut impleatis caerimonias atque iudicia quae ego hodie ponam in conspectu vestro.

C XII Haec sunt praecepta atque iudicia quae facere debetis in terra quam Dominus Deus patrum tuorum daturus est tibi ut possideas eam cunctis diebus quibus super terram gradieris. Subvertite omnia loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos et colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras earum et confringite statuas lucos igne comburite et idola comminuite. Disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita Domino Deo vestro sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo venietis et offeretis in illo loco holocausta et victimas vestras decimas et primitias manuum vestrarum et vota atque donaria. Primogenita boum et ovium et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri ac laetabimini in cunctis ad quae miseritis manum vos et domus vestrae in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester. Non facietis quae nos hic facimus hodie singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in praesens tempus venistis ad requiem et possessionem quam Dominus Deus daturus est vobis. Transibitis Iordanem et habitabitis in terra quam Dominus Deus vester daturus est vobis ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit Dominus Deus vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia quae praecipio conferetis holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum vestrarum et quicquid praecipuum est in muneribus quae vovistis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro vos et filii ac filiae vestrae famuli ac famulae atque Levites qui in urbibus vestris commoratur. Neque enim habet aliam partem et possessionem inter vos. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris sed in eo quem elegerit Dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quaecumque praecipio tibi. Si autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit occide et comede iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis sive inmundum fuerit hoc est maculatum et debile sive mundum hoc est integrum et sine macula quod offerri licet sicut capream et cervum comedes absque esu tantum sanguinis quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti et vini et olei tui primogenita armentorum et pecorum et omnia quae voveris et sponte offerre volueris et primitias manuum tuarum sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus tu et filius tuus et filia servus et famula atque Levites qui manet in urbibus tuis et laetaberis et reficieris coram Domino Deo tuo in cunctis ad quae extenderis manum tuam. Cave ne derelinquas Leviten omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua locus autem quem elegerit Dominus Deus tuus ut sit nomen eius ibi procul fuerit occides de armentis et pecoribus quae habueris sicut praecepi tibi et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et cervus ita vesceris eis et mundus et inmundus in commune vescentur. Hoc solum cave ne sanguinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est et idcirco non debes animam comedere cum carnibus sed super terram fundes quasi aquam ut bene sit tibi et filiis tuis post te cum feceris quod placet in conspectu Domini. Quae autem sanctificaveris et voveris tollens venies ad locum …

elegit dominus et offeres oblationes tuas carn-
em et sanguinem super altare domini dei tui. Sangui-
nem hostiarum fundes in altari. Carnibus autem
ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego pre-
cipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post te in
sempiternum cum feceris quod bonum est et quod pla-
citum in conspectu domini dei tui. Quando di-
sperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam
gentes ad quas ingredieris possidendas et possi-
deris eas atque habitaveris in terra earum cave
ne imiteris eas postquam te fuerint introeun-
te subverse et requiras cerimonias earum. di-
cens sicut coluerunt gentes iste deos suos.
ita et ego colam. Non facies similiter domino
deo tuo. Omnes enim abominationes quas aver-
satur dominus fecerunt diis suis offerentes
XIII filias et filios et comburentes igni. Quod pre-
cipio tibi hoc tantum facito domino nec addas
quicquam nec minuas. Si surrexerit in medio
tui prophetes aut qui somnium vidisse se dicat
et predixerit signum atque portentum et ven-
erit quod locutus est et dixerit tibi eamus et sequa-
mur deos alienos quos ignoras et serviamus e-
is non audies verba prophete illius aut somni-
atoris quia temptat vos dominus deus vester ut
palam fiat utrum diligatis eum an non in to-
to corde et in tota anima vestra. Dominum deum
vestrum sequimini et ipsum timete. mandata illius
custodite et audite vocem eius. ipsi servietis et i-
psi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor
somniorum interficietur quia locutus est ut
vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos
de terra egipti et redemit de domo servitutis
ut errare te faciet de via quam tibi precepit
dominus deus tuus et auferas malum de med-
io tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius
matris tue aut filius tuus vel filia. sive uxor
que est in sinu tuo aut amicus quem diligis
ut animam tuam clam dicens eamus et servia-
mus diis alienis quos ignoras tu et patres tui
cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel
procul sunt ab initio usque ad finem terre non ad-
quiescas ei nec audias nec parcat ei oculus tuus
ut miserearis et occultes eum sed statim interfici-
es. Sit prima manus tua super eum et post te
omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus
necabitur quia voluit te abstrahere a domino deo
tuo qui eduxit te de terra egipti de domo servi-
tutis ut omnis israhel audiens timeat et nequa-
quam faciat ultra quippiam huius rei simile.
Si audieris in una urbium tuarum quas dominus
deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes
aliquos egressi sunt filii belial de medio tui et
averterunt habitatores urbis tue atque dixerunt.
eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis
quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta
si inveneris certum esse quod dicitur et abhominatio-
nem hanc opere perpetratam statim percuties habit-
atores urbis illius in ore gladii et delebis eam
omniaque que in illa sunt. usque ad pecora. Quic-
quid etiam supellectilis fuerit congregabis in m-
edio platearum et cum ipsa civitate succendes
ita ut universa consumas domino deo tuo
et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur
amplius et non adherebit de illo anathemate
quicquam in manu tua ut avertatur dominus ab ira
furoris sui et misereatur tui. Multiplicetque te
sicut iuravit patribus tuis quando audieris vocem
dei tui. custodiens omnia precepta eius que ego
precipio tibi hodie ut facias quod placitum est
in conspectu domini dei tui. Filii estote domini XIIII
dei vestri. Non vos incidetis nec facietis calvicium
super mortuo quoniam populus sanctus es domino deo t-
uo et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de c-
unctis gentibus que sunt super terram. Non comedatis
que inmunda sunt. Hoc est animal quod come-
dere debeatis. Bovem et ovem et capram et cer-
vum. capream bubalum. tragelaphum. pigar-
gon. oryg camelopardum. Omne animal quod
in duas partes ungulam findit et ruminat co-
medetis. De his autem que ruminant et ungu-
lam non findunt hec comedere non debetis.
Camelum. leporem et chirogrillium que rumi-
nant et non dividunt ungulam inmunda
erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit ungu-
lam et non ruminat inmunda erit. Carnibus
eorum ne vescemini et cadavera ne tangetis.
Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis.
Que habent pinnulas et squamas comedite. Que
sine squamis et pinnulis sunt non comeda-
tis quia inmunda sunt. Omnes aves mundas co-
medite. Inmundas non comedatis. Aquilam
scilicet et gripem et alietum. ixon et vulturem
ac milvum iuxta genus suum et omne corvini
generis. strucionem. ac noctuam et larum. at-
que accipitrem iuxta genus suum. herodionem
et cignum et ibin. ac mergulum porphirion-
em et nicticoracem onocrotalum et caradrium
singula in genere suo. Upupam quoque et ves-
pertilionem et omne quod reptat et pinnulas habet in-
mundum erit non comedetur. Omne quod mundum
est comedite. Quicquid morticinum est ne v-
escamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas
est da ut comedat aut vende ei quia populus sanctus
es domini dei tui. Non coques edum in lacte
matris sue. Decimam partem separabis de c-
unctis frugibus tuis que nascuntur in terra per
singulos annos et comedes in conspectu domini d-
ei tui in loco quem elegerit ut invocetur no-
men eius in eo. Decimam frumenti tui et vi-
ni et olei et primogenita de armentis et de ov-
ibus tuis ut discas timere dominum deum tuum omni
tempore. Cum autem longior fuerit via et locus q-
uem elegerit dominus deus tuus tibique benedi-
xerit nec potueris ad eum hec cuncta portare
vendes omnia et in pretium rediges portabisque
manu tua et proficisceris ad locum quem ele-
gerit dominus deus tuus et emes ex eadem pe-
cunia quicquid tibi placuerit. sive ex armen-
tis sive ex ovibus. vinum quoque et siceram et
omne quod desiderat anima tua et comedes coram
domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua et le-
vita qui intra portas tuas est. Cave ne dere-
linquas eum quia non habet aliam partem in
possessione tua. Anno tertio separabis aliam
decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tem-
pore et repones intra ianuas tuas. Venietque
levites qui aliam non habet partem nec posses-

tionem decimam et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris.

XV Septimo anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges. Civem et propinquum repetendi non habebis potestatem et omnino indigens et mendicus non erit inter vos ut benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa que iussit et que ego precipio tibi hodie benedicet tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo appropinquat septimus annus remissionis et avertas oculos tuos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuo commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum. Sed dabis ei nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versantur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus vel hebrea et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris. Sed dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit. Memento quod et ipse servieris in terra egypti et liberaverit te dominus deus tuus et idcirco ego nunc precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue et serviet tibi usque in eternum. Ancille quoque similiter facies. Non avertes ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos quia iuxta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid sexus est masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua. Sin autem habuit maculam et vel claudum fuerit vel cecum aut in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur domino deo tuo sed intra portas urbis tue comedes illud tam mundus quam inmundus similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas sed effundas in terram quasi aquam.

XVI Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut facias phase domino deo tuo. Quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem quoniam in pavore egressus es de egypto ut memineris diei egressionis tue de egypto omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus est tibi sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de egypto et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus. Mane quoque consurgens vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima et in die septima quia collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo oblationem spontaneam manus tue quam offeres iuxta benedictionem domini dei tui et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua et servus tuus et ancilla et levites qui est intra portas tuas et advena ac pupillus et vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi et recordaberis quoniam servus fueris in egypto. Custodiesque ac facies que precepta sunt. Sollempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies quando collegeris de area et torculari fruges tuas et epulaberis in festivitate tua tu et filius tuus et filia tua et servus et ancilla levites quoque et advena pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum erisque in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebis ante dominum vacuus sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas ut iudicent populum iusto iudicio nec in alteram partem declinent. Non accipies personam nec munera quia munera excecant oculos sapientium et mutant verba iustorum. Iuste quod iustum est persequeris ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi.

XVII Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui nec facies tibi atque constitues statuam que odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula aut quippiam vi

est quia abhominatio est domino deo tuo. Cum reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in conspectu domini dei tui et transgrediantur pactum illius, ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos, solem et lunam et omnem militiam celi, que non precepi, et hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, et verum esse repereris et abhominatio facta est in Israel, educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue, et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum, et manus reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et non lepram, et iudicum intra portas tuas videris verba variari, surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus, veniesque ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore, queresque ab eis. Qui indicabunt tibi iudicii veritatem, et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus, et docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo, et decreto iudicis, morietur homo ille et auferes malum de Israel. Cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi, et possederis eam habitaverisque in illa, et dixeris: Constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non est frater tuus. Cumque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Egyptum equitatus numero sublevatus, presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas, que inliciant animum eius, neque argenti et auri immensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus, et habebit secum legetque illud omnibus diebus vite sue, ut discat timere dominum deum suum et custodire verba et ceremonias eius que lege precepta sunt. Non elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse et filii eius super Israel.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia domini et oblationes eius comedent, et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas, sive bovem sive ovem immolaverint. Dabunt sacerdoti armum ac ventriculum, primitias frumenti vini et olei, et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini, ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat, et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus, ministrabit in nomine domini dei sui sicut omnes fratres eius levite qui stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri, excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abhominationes illarum gentium. Nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria, ne sit maleficus, nec incantator, nec phitones consulat, nec divinos, et querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abhominatur dominus, et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terram augures et divinos audiunt; tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus; ipsum audies, ut petisti a domino deo tuo in Oreb quando contio congregata est, atque dixisti: Ultra non audiam vocem domini dei mei, et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus michi: Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, et ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo que ego non precepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis: Quomodo possum intelligere verbum quod non locutus est dominus? hoc habebis signum: quod in nomine domini propheta ille predixerit et non evenerit, hoc dominus non locutus est, sed per tumorem animi sui propheta confinxit, et ideo non timebis eum.

XIX

Cum disperderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram, et possederis eam, habitaverisque in urbibus eius et in edibus, tres civitates separabis tibi in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem, sternens diligenter viam, et in tres equaliter partes totam terre tue provinciam divides, ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evadere. Hec erit lex homicide fugientis cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum suum nesciens, et qui heri et nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur, sed abiisse simpliciter cum eo in silvam ad ligna cedenda, et in succisione lignorum securis fugerit manum, ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit, hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet, ne forsitan proximus

cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat eum si longior via fuerit et percutiat animam eius qui non est reus mortis quia nullum contra eum qui occisus est odium prius habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi ut tres civitates equalis inter se spatii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est si tamen custodieris mandata eius et feceris que hodie precipio tibi ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore. addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium numerum duplicabis ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi ad possidendam ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vite eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii tradentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur nec misereberis eius. Et auferes noxium sanguinem de Israel ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione sua quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum prevaricationis stabunt ambo quorum causa est in conspectu iudicum ante sacerdotem qui fuerit in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit et auferes malum de medio tui ut audientes ceteri timorem habeant et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius sed animam pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro pede exiges.

CXX Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatum et currus et maiorem quam tu habeas adversarii exercitus multitudinem non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra Egypti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur ad populum. Audi Israel vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis non pertimescat cor vestrum. Nolite metuere nolite cedere nec formidetis eos quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo dedicet illam. Quis est homo qui plantavit vineam et necdum eam fecit esse communem et de qua omnibus vesci liceat vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo eius fungatur officio. Quis est homo qui despondit uxorem et non accepit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad populum. Quis est homo formidolosus et corde pavido vadat et revertatur in domum suam ne pavere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore perterritus est. Cumque siluerint exercitus duces et finem loquendi fecerint unusquisque suos ad bellandum cuneos preparabit. Quando accesseris ad expugnandam civitatem offeres ei primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem fedus inire noluerint et ceperint contra te bellum oppugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manum tuam percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii absque mulieribus et infantibus. iumentis et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam exercitui divides et comedes de spoliis hostium tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que a te procul valde sunt et non sunt de his urbibus quas in possessionem accepturus es. De his autem civitatibus que dabuntur tibi nullum omnino permittes vivere sed interficies in ore gladii. Hettheum videlicet et Amorreum et Chananeum et Ferezeum. et Eveum. et Iebuseum sicut precepit tibi dominus deus tuus ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis suis et peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam non succides arbores de quibus vesci potest nec securibus per circuitum debes vastare regionem quoniam lignum est et non homo nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia et in ceteros apta usus succide et extrue machinas donec capias civitatem que contra te dimicat.

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi et ignoratur cedis reus egredientur maiores natu et iudices tui et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum. Et quam viciniorem ceteris esse perspexerint seniores civitatis eius tollent vitulam de armento que non traxit iugum nec terram scidit vomere et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam que numquam arata est nec sementem recepit et cedent in ea cervices vitule. Accedentque sacerdotes filii Levi quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius et ad verbum eorum omne negotium pendeat et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur. Et maiores natu civitatis illius ad interfectum lavabuntque manus suas super vitulam que in valle percussa est et dicent. Manus nostre non effuderunt hunc sanguinem nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo Israel quem redemisti domine et non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua captivosque CXXI

duxeris et videris in numero captivorum mulierem p
ulcram et adamaveris eam volueritque habere uxorem.
introduces in domum tuam que radet cesariem
et circumcidet ungues et deponet vestem in
qua capta est sedensque in domo tua flebit patrem
et matrem suam uno mense. Et postea intrabis
ad eam. dormiesque cum ea et erit uxor tua. Si
in autem postea non sederit animo tuo. dimit
tes eam liberam nec vendere poteris pecunia nec
opprimere per potentiam quia humiliasti eam.
Si habuerit homo uxores duas unam dilectam
et alteram odiosam genuerintque ex eo liberos
et fuerit filius odiose primogenitus volueritque
substantiam inter filios suos dividere non poterit
filium dilecte facere primogenitum et prefer
re filio odiose sed filium odiose agnoscet prim
ogenitum dabitque ei de hiis que habuerit cunc
ta duplicia. Iste enim principium liberorum eius
et huic debentur primogenita. Si genuerit ho
mo filium contumacem et protervum qui non
audiat patris ac matris imperium et coercitus
obedire contempserit apprehendent eum et du
cent ad seniores civitatis illius et ad portam i
udicii dicentque ad eos. filius iste noster protervus et
contumax est. Monita nostra audire contempnit
comessationibus vacat et luxurie atque conviviis.
Lapidibus obruet eum populus civitatis et morie
tur ut auferatis malum de medio vestri et universus
israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo
quod morte plectendum est et adiudicatus mor
tis appensus fuerit in patibulo non permanebit
cadaver eius in ligno sed in eadem die sepelie
tur quia maledictus a deo est qui pendet in lig
no. Et nequaquam contaminabis terram tu
am quam dominus deus tuus dederit tibi in possessi
XXII onem. Non videbis bovem fratris tui aut ovem e
rrantem et preteribis. sed reduces fratri tuo. E
tiam si non est propinquus tuus frater nec nosti
eum duces in domum tuam et erunt apud te quo
adusque querat ea frater tuus et recipiat. Similiter fa
cies de asino et de vestimento et de omni re fratris
tui que perierit. Si inveneris ea ne neglegas qua
si aliena. Si videris asinum fratris tui aut bovem
cecidisse in via non despicies sed sublevabis cum
eo. Non induetur mulier veste virili nec vir u
tetur veste feminea. Abhominabilis enim a
pud deum est qui facit hec. Si ambulans per
viam in arbore vel in terra nidum avis inven
eris et matrem pullis vel ovis desuper incuban
tem non tenebis eam cum filiis sed abire patie
ris captos tenens filios ut bene sit tibi et long
o vivas tempore. Cum edificaveris domum
novam facies murum tecti per circuitum ne ef
fundatur sanguis in domo tua et sis reus lab
ente alio in preceps ruente. Non seres vineam
tuam altero semine ne et semen quod sevisti et que
nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non
arabis in bove simul et asino. Non indueris ve
stimento quod ex lana linoque contextum est. Funi
culos in fimbriis facies per quatuor angulos
pallii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem et
postea odio habuerit quesieritque occasiones
quibus dimittat eam obiciens ei nomen pessim
um et dixerit uxorem hanc accepi et ingressus

ad eam non inveni virginem tollent eam pa
ter et mater eius et ferent secum signa virgi
nitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt et
dicet pater. Filiam meam dedi huic uxorem. Q
uam quia odit imposuit ei nomen pessimum
ut diceret non inveni filiam tuam virginem.
Et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. E
xpandent vestimentum coram senioribus civi
tatis. Apprehendentque senes urbis illius virum
et verberabunt illum. Condempnantes in
super centum siclos argenti quos dabit puelle
quoniam diffamavit nomen pessimum super
virginem filiam israel. Habebitque eam uxorem
et non poterit dimittere omni tempore vite sue. Quod
si verum est quod obicit et non est inventa vir
ginitas in puella eicient eam extra patris sui
fores domus et lapidibus obruent viri civitat
is eius et morietur quoniam fecit nefas in israel.
ut fornicaretur in domo patris sui et auferes
malum de medio tui. Si dormierit vir cum
uxore alterius uterque morientur id est adulter
et adultera et auferes malum de israel. Si puel
lam virginem desponderit vir et invenerit eam
aliquis in civitate et concubuerit cum illa ed
uces utrumque ad portam civitatis illius et la
pidibus obruentur. Puella quia non clamavit
cum esset in civitate vir quia humiliavit uxo
rem proximi sui et auferes malum de med
io tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam
que desponsata est et apprehendens concubue
rit cum illa ipse morietur solus. Puella nich
il patietur nec est rea mortis quoniam sicut
latro consurgit contra fratrem suum et occidit
animam eius ita et puella perpessa est. Sola erat
in agro clamavit et nullus affuit qui liberaret
eam. Si invenerit vir puellam virginem que
non habet sponsum apprehendens concubuerit
cum ea et res ad iudicium venerit dabit qui
dormierit cum ea patri puelle quinquagi
nta siclos argenti et habebit eam uxorem quia
humiliavit eam. Non poterit dimittere eam
cunctis diebus vite sue. Non accipiet homo
uxorem patris sui nec revelabit operiment
um eius. Non intrabit eunuchus attritis vel XXIII
amputatis testiculis et absciso veretro eccles
iam domini. Non ingredietur manzer hoc est
de scorto natus in ecclesiam domini. usque ad
decimam generationem. Amanites et moabite
etiam post decimam generationem non intra
bunt ecclesiam domini in eternum quia noluerunt
vobis occurrere cum pane et aqua in via quando
egressi estis de egypto. Et quia conduxerunt c
ontra te balaam filium beor de mesopotami
a syrie ut malediceret tibi et noluit dominus de
us tuus audire balaam. Vertitque maledictionem
eius in benedictionem tuam eo quod diligeret te.
Non facies cum eis pacem nec queres eis bona
cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non ab
hominaberis idumeum quia frater tuus est.
nec egiptium quia advena fuisti in terra eius.
Qui nati fuerint ex eis tercia generatione in
trabunt ecclesiam dei. Quando egressus fue
ris adversus hostes tuos in pugnam custodies
te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo

qui nocturno pollutus sit somnio egredietur
extra castra et non revertetur priusquam ad ves
perum lavetur aqua et post solis occasum regredi
tur in castra. Habebis locum extra castra ad que
m egrediaris ad requisita nature gerens pax
illum in balteo. Cumque sederis fodies per circu
itum et egesta humo operies quo relevatus es.
Dominus enim deus tuus ambulat in medio
castrorum ut eruat te et tradat tibi inimicos
tuos ut sint castra tua sancta et nichil in eis ap
pareat feditatis ne derelinquat te. Non trades
servum domino suo qui ad te confugerit. Habi
tabit tecum in loco qui ei placuerit et in una u
rbium tuarum requiescet nec contristes eum.
Non erit meretrix de filiabus israel neque scortator d
e filiis israel non afferes mercedem prostibuli
nec pretium canis in domo domini dei tui. Quic
quid illud est quod voveris quia abhominatio est
utrumque apud dominum deum tuum. Non feneraberis
fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec
quamlibet aliam rem sed alieno. Fratri autem
tuo absque usura id quod indiget commodabis ut be
nedicat tibi dominus deus tuus in omni opere
tuo ad terram quam ingredieris possidendam. Cum
voveris votum domino deo tuo non tardabis
reddere quia requiret illud dominus deus tuus. Et
si moratus fueris reputabit tibi in peccatum.
Si nolueris polliceri absque peccato eris. Quod
autem semel egressum est de labiis tuis obser
vabis et facies sicut promisisti domino deo tu
o et propria voluntate et ore locutus es. Ingressus
vineam proximi tui comede uvas quantum ti
bi placuerit. foras autem ne efferas tecum.
Si intraveris in segetem amici tui frange spi
cas et manu contere. falce autem non metas.
XXIIII Si acceperit homo uxorem et habuerit eam
et non invenerit gratiam ante oculos eius
propter aliquam feditatem scribet libellum re
pudii et dabit in manu illius et dimittet eam
de domo sua. Cumque egressa alterum maritum
duxerit et ille quoque oderit eam dederitque illi
libellum repudii et dimiserit de domo sua vel
certe mortuus fuerit non poterit prior ma
ritus recipere eam in uxorem quia polluta est
et abhominabilis facta est coram domino. N
e peccare facias terram tuam quam deus tuus
tradiderit tibi possidendam. Cum acceperit
homo nuper uxorem non procedet ad bellum nec
ei quippiam necessitatis iniungetur publi
ce sed vacabit absque culpa domui sue ut uno a
nno letetur cum uxore sua. Non accipies loco
pigneris inferiorem et superiorem molam qu
ia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fu
erit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel
et vendito eo acceperit pretium interficietur
et auferes malum de medio tui. Observa di
ligenter ne incurras in plagam lepre sed faci
es quecumque docuerint te sacerdotes levitici
generis iuxta id quod precepi eis et imple sollicite.
Memento que fecerit dominus deus tuus Marie
in via cum egrederemini de egypto. Cum re
petes a proximo tuo rem aliquam quam debet
tibi non ingredieris domum eius ut pig
nus auferas sed stabis foris et ille tibi proferet

quod habuerit. Si autem pauper est non pernoctabit
apud te pignus sed statim reddes ei ante so
lis occasum ut dormiens in vestimento suo b
enedicat tibi et habeas iustitiam coram domino deo t
uo. Non negabis mercedem indigentis et pau
peris fratris tui sive advene qui tecum mor
atur in terra tua et intra portas tuas est. Sed eadem
die reddes ei pretium laboris sui ante solis oc
casum quia pauper est et ex eo sustentat animam
suam. Ne clamet contra te ad dominum et reputetur
tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis
nec filii pro patribus sed unusquisque pro suo pec
cato morietur. Non pervertes iudicium advene
et pupilli nec auferes loco pigneris vidue vest
imentum. Memento quod servieris in egypto et eru
erit te dominus deus tuus inde. Iccirco precipio
ut facias hanc rem. Quando messueris segetem
in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris
non reverteris ut tollas illum sed advenam et
pupillum et viduam auferre patieris ut be
nedicat tibi dominus deus tuus in omni opere ma
nuum tuarum. Si fruges colliges olivarum
quicquid remanserit in arboribus non reverteris
ut colligas sed relinques advene pupillo ac
vidue. Si vindemiaveris vineam tuam non
colliges remanentes racemos sed cedent in us
os advene pupilli ac vidue. Memento quod et tu ser
vieris in egypto et iccirco precipio tibi ut facias h
anc rem. Si fuerit causa inter aliquos et inter XXV
pellaverint iudices quem iustum esse perspexe
rint illi iustitie palmam dabunt. Quem impi
um condempnabunt impietatis. Sin autem
eum qui peccavit dignum viderint plagis pro
sternent et coram se facient verberari. Pro me
nsura peccati erit plagarum modus ita dum
taxat ut quadragenarium numerum non ex
cedant ne fede laceratus ante oculos tuos abeat
frater tuus. Non ligabis os bovis terentis in ar
ea fruges tuas. Quando habitaverint fratres sim
ul et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit
uxor defuncti non nubet alteri sed accipiet eam
frater eius et suscitabit semen fratris sui. Et pri
mogenitum ex ea filium nomine illius appella
bit ut non deleatur nomen eius ex israel. Si autem
noluerit accipere uxorem fratris sui que ei le
ge debetur. perget mulier ad portam civitatis et
interpellabit maiores natu dicetque. Non vult
frater viri mei suscitare nomen sui fratris in i
srael nec me in coniugium sumere. Statimque accer
sire eum facient et interrogabunt. Si responderit
nolo eam uxorem accipere accedet mulier ad eum
coram senioribus et tollet calciamentum de pede eius
spuetque in faciem eius et dicet. Sic fit homini qui
non edificat domum fratris sui. Et vocabitur
nomen illius in israel domus discalciati. Si habu
erint inter se iurgium viri et unus contra alterum
rixari ceperit volensque uxor alterius eruere vi
rum suum de manu fortioris miserit manum et ap
prehenderit verenda eius abscides manum illius
nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in
sacculo diversa pondera maius et minus. Nec erit in do
mo tua modius maior et minor. Pondus habe
bis iustum et verum et modius equalis et verus
erit tibi ut multo vivas tempore super terram quam

dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur
enim dominus eum qui facit hec et adversatur
omnem iniustitiam. Memento que fecerit tibi A
malech in via quando egrediebaris ex egypto
quomodo occurrerit tibi et extremos agminis
tui qui lassi residebant ceciderit quando tu eras
fame et labore confectus et non timuerit deum.
Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem et
subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra
quam tibi pollicitus est delebis nomen eius
XXVI sub celo. Cave ne obliviscaris. Cumque intrav
eris terram quam dominus deus tuus tibi daturus
est possidendam et obtinueris eam atque habita
veris in illa tolles de cunctis frugibus primitias
et pones in cartallo. Pergesque ad locum quem do
minus deus tuus elegerit ut ibi invocetur no
men eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit
in diebus illis et dices ad eum. Profiteor hodie co
ram domino deo tuo quod ingressus sum terram pro
qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Sus
cipiensque sacerdos cartallum de manu eius po
net ante altare domini dei tui et loqueris in conspec
tu domini dei tui. Syrus persequebatur patrem meum
qui descendit in egyptum et ibi peregrinatus est
in paucissimo numero. Crevitque in gentem ma
gnam et robustam et infinite multitudinis.
Afflixeruntque nos egyptii et persecuti sunt impo
nentes onera gravissima. Et clamavimus ad
dominum deum patrum nostrorum qui exaudivit nos
et respexit humilitatem nostram et laborem atque
angustias et eduxit nos de egypto in manu for
ti et brachio extento in ingenti pavore in sig
nis atque portentis et introduxit ad locum istum
et tradidit nobis terram lacte et melle manantem.
Et idcirco nunc offero primitias frugum terre
quam dominus deus dedit michi. Et dimittes eas in
conspectu domini dei tui et adorato domino deo
tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que dominus deus
tuus dederit tibi et domui tue tu et levites
et advena qui tecum est. Quando compleve
ris decimam cunctarum frugum tuarum an
no decimarum tertio dabis levite et advene et
pupillo et vidue ut comedant intra portas tu
as et saturentur. Loquerisque in conspectu domini
dei tui. Abstuli quod sanctificatum est de domo mea
et dedi illud levite et advene et pupillo et vi
due sicut iussisti michi. Non preterivi mandata
tua nec sum oblitus imperii. Non comedi ex eis
in luctu meo nec separavi ea in qualibet immun
dicia nec expendi ex his quicquam in re funebri.
Obedivi voci domini mei et feci omnia sicut pre
cepisti michi. Respice de sanctuario tuo et de ex
celso habitaculo celorum et benedic populo tuo israel
et terre quam dedisti nobis sicut iurasti patribus
nostris terre lacte et melle mananti. Hodie dominus
deus tuus precepit tibi ut facias mandata hec atque
iudicia et custodias et impleas ex toto corde tuo
et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie
ut sit tibi deus et ambules in viis eius et custodi
as cerimonias illius et mandata atque iudicia et
obedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie
ut sis ei populus peculiaris sicut locutus est tibi
et custodias omnia mandata illius et faciat te ex
celsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem
et nomen et gloriam suam ut sis populus sanctus domini dei
XXVII tui sicut locutus est. Precepit autem moyses et
seniores israel populo dicentes. Custodite mandatum
quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem
in terram quam dominus deus tuus dabit tibi eriges ingen
tes lapides et calce levigabis eos ut possis in eis
scribere omnia verba legis huius iordane trans
misso ut introeas terram quam dominus deus tuus
dabit tibi terram lacte et melle manantem sicut
iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis ior
danem erigite lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte ebal et levigabis calce et edifica
bis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum
non tetigit et de saxis informibus et impolitis
et offeres super eos holocausta domino deo tuo et immo
labis hostias pacificas. Comedesque ibi et epula
beris coram domino deo tuo et scribes super lapides
omnia verba legis huius plane et lucide. Dixerunt
que moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem
israel. Attende et audi israel hodie factus es populus do
mini dei tui. Audies vocem eius et facies man
data atque iustitias que ego precipio tibi. Precepitque
moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt ad
benedicendum dominum super montem garizim ior
dane transmisso. Symeon. levi. iudas. isachar.
ioseph et beniamin. Et e regione isti stabunt ad
maledicendum in monte ebal. Ruben. Gad.
et aser et zabulon. dan et neptalim. Et pronuntia
bunt levite dicentque ad omnes viros israel ex
celsa voce. Maledictus homo qui facit sculptile
et conflatile abhominationem domini opus manuum arti
ficum ponetque illud in abscondito. Et res
pondebit omnis et dicet amen. Maledictus
qui non honorat patrem suum et matrem et dicet
omnis populus amen. Maledictus qui transfert ter
minos proximi sui et dicet omnis populus amen. Ma
ledictus qui errare facit cecum in itinere et di
cet omnis populus amen. Maledictus qui pervertit
iudicium advene et pupilli et vidue et dicet
omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum
uxore patris sui et revelat operimentum eius
lectuli et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormierit cum omni iumento et dicet o
mnis populus amen. Maledictus qui dormierit
cum sorore sua filia patris sui sive matris sue
et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dor
mierit cum socru sua et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui clam percusserit proximum
suum et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui accipit munera ut percutiat animam innocen
tis sanguinis et dicet omnis populus amen. Male
dictus qui non permanet in sermonibus legis hu
ius nec eos opere perficit et dicet omnis populus amen.
XXVIII Si audieris vocem domini dei tui ut facias
atque custodias omnia mandata eius que ego
precipio tibi hodie faciet te dominus deus tuus
excelsiorem cunctis gentibus que versantur in
terra. Venientque super te universe benedictiones
iste et apprehendent te si tamen precepta eius
audieris. Benedictus tu in civitate et benedic
tus in agro. Benedictus fructus ventris tui et
fructus terre tue. Fructusque iumentorum tuorum
greges armentorum tuorum et caule ovium tu
arum. Benedicta horrea tua et benedicte reli

quie tue. Benedictus eris ingrediens et egre-
diens. Dabit dominus inimicos tuos qui con-
surgunt adversum te corruentes in conspectu tu-
o. Per unam viam venient contra te et per sep-
tem fugient a facie tua. Emittet dominus be-
nedictionem super cellaria tua et super omnia opera
manuum tuarum benedicetque tibi in terra quam
acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum
sicut iuravit tibi si custodieris mandata domini
dei tui et ambulaveris in viis eius. Videbuntque
omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum sit
super te et timebunt te. Abundare te faciet do-
minus omnibus bonis. fructu ventris tui et fruc-
tu iumentorum tuorum fructu terre tue quam
iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Ap-
periet dominus thesaurum suum optimum celum
ut tribuat pluviam terre tue in tempore suo. Bene-
dicet cunctis operibus manuum tuarum et fenera-
bis gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies.
Constituet te dominus in caput et non in caudam et
eris semper supra et non subter si tamen audieris man-
data domini dei tui que ego precipio tibi hodie et
custodieris et feceris ac non declinaveris ab eis
nec ad dexteram nec ad sinistram nec secutus
fueris deos alienos neque colueris eos. Quod si
audire nolueris vocem domini dei tui ut non
custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias
omnes quas ego precipio tibi hodie venient super
te omnes maledictiones iste et apprehendent te.
Maledictus eris in civitate et maledictus in a-
gro maledictum horreum tuum et maledicte
reliquie tue. Maledictus fructus ventris tui
et fructus terre tue. Armenta boum tuarum et
greges ovium tuarum. Maledictus eris ingre-
diens et maledictus egrediens. Mittet dominus
super te famem et esuriem et increpationem in
omnia opera tua que facies donec conterat te et per-
dat velociter propter adinventiones tuas pessim-
as in quibus reliquisti me. Adiungat dominus
tibi pestilentiam donec consumat te de terra ad
quam ingrediens possidendam. Percutiet te
dominus egestate febri et frigore ardore et es-
tu et aere corrupto ac rubigine et persequatur do-
nec pereas. Sit celum quod supra te est eneum et
terram quam calcas ferrea. Det dominus imbrem
terre tue pulverem et de celo descendat super
te cinis donec conteraris. Tradat te dominus
corruentem ante hostes tuos. Per unam viam
egrediaris contra eos et per septem fugias et dis-
pergaris per omnia regna terre. Sitque cadaver tuum
in escam cunctis volatilibus celi et bestiis terre et non
sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere egy-
pti et partem corporis per quam stercora egeri-
tur scabie quoque et prurigine ita ut curari nequ-
as. Percutiat te dominus amentia et cecitate
ac furore mentis et palpes in meridie sicut pal-
pare solet cecus in tenebris et non dirigas vi-
as tuas. Omnique tempore calumpniam sustineas et op-
primaris violentia nec habeas qui liberet te. Uxo-
rem accipias et alius dormiat cum ea. Domum edi-
fices et non habites in ea. Plantes vineam
et non vindemies eam. Bos tuus immoletur
coram te et non comedas ex eo. Asinus tuus ra-
piatur in conspectu tuo et non reddatur tibi. O-

ves tue dentur inimicis tuis et non sit qui te
adiuvet. Filii tui et filie tue tradantur alteri po-
pulo videntibus oculis tuis et deficientibus ad conspec-
tum eorum tota die et non sit fortitudo in manu tu-
a. Fructus terre tue et omnes labores tuos come-
dat populus quem ignoras et sis semper calumpniam
sustinens et oppressus cunctis diebus et stupens
ad terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percu-
tiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in su-
ris sanarique non possis a planta pedis usque ad ver-
ticem tuum. Ducet dominus te et regem tuum quem
constitueris super te in gentem quam ignoras
tu et patres tui et servies ibi diis alienis ligno et lap-
idi et eris perditus in proverbium ac fabulam omni-
bus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementem
multam iacies in terram et modicum congregabis
quia locuste omnia devorabunt. Vineam plan-
tabis et fodies et vinum non bibes nec colliges
ex eo quippiam quia vastabitur vermibus. Oli-
vas habebis in omnibus terminis tuis et non ungueris
oleo quia defluent et peribunt. Filios generabis
et filias et non frueris eis quoniam ducentur in cap-
tivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre tu-
e rubigo consumet. Advena qui tecum versa-
tur in terra ascendet super te eritque sublimi-
or. Tu autem descendes et eris inferior. Ipse fene-
rabit tibi et tu non fenerabis ei. Ipse erit in caput
et tu eris in caudam et venient super te omnes
maledictiones iste et persequentes apprehendent
te donec intereas quia non audisti vocem domini dei
tui nec servasti mandata eius et cerimonias quas
precepit tibi et erunt in te signa atque prodigia
et in semine tuo usque in sempiternum eo quod non
servieris domino deo tuo in gaudio cordisque leti-
tia propter rerum omnium habundantiam. Servies
inimico tuo quem immittet dominus tibi in fame
et siti et nuditate et omnium penuria et ponet
iugum ferreum super cervicem tuam donec te con-
terat. Adducet dominus super te gentem de longin-
quo et de extremis finibus terre in similitudi-
nem aquile volantis cum impetu cuius linguam
non possis intelligere. Gentem procacissimam
que non deferat seni nec misereatur par-
vulo et devoret fructum iumentorum tuorum
ac fruges terre tue donec intereas et non relin-
quat tibi triticum vinum et oleum armenta bo-
um et greges ovium donec te disperdat et conterat
in cunctis urbibus tuis et destruantur muri tui
firmi atque sublimes in quibus habebas fiduciam
in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas
in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus et
comedes fructum ventris tui et carnes filiorum
filiarum tuarum quas dedit dominus deus tuus
et comedes fructum ventris tui et carnes filiorum
et filiarum tuarum quas dedit tibi dominus deus tu-
us in angustia et vastitate qua opprimet te
hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus val-
de invidebit fratri suo et uxori que cubat in si-
nu suo ne det eis de carnibus filiorum suorum quas
comedet eo quod nihil habeat aliud in obsidione
et penuria qua vastaverint te inimici tui intra
omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata que
super terram ingredi non valebat nec pedis vesti-
gium figere propter mollitiem et teneritudinem

nuviam inuidebit viro suo qui cubat in sinu
eius super filii et filie carnibus et illuvie secun-
darum que egredientur de medio feminum
eius et super liberos qui eadem hora nati sunt.
Comedent enim eos clam propter rerum omnium
penuriam in obsidione et vastitate qua oppri-
mat te inimicus tuus intra portas tuas nisi c-
ustodieris et feceris omnia verba legis huius
que scripta sunt in hoc volumine et timueris
nomen eius gloriosum et terribile. Hoc est dominum de-
um tuum augebit dominus plagas tuas et p-
lagas seminis tui plagas magnas et perseveran-
tes infirmitates pessimas et perpetuas et converte-
ret omnes afflictiones egipti quas timuisti et ad-
herebunt tibi. Insuper et universos langores et
plagas que non sunt scripte in volumine legis
huius inducet dominus super te donec te conter-
at et remanebitis pauci numero qui prius erat-
is sicut astra celi pre multitudine quoniam non audisti
vocem domini dei tui. Et sicut ante letatus est dominus
super vos bene vobis faciens vosque multiplicans s-
ic letabitur disperdens vos atque subvertens ut aufe-
ramini de terra ad quam ingredieris possidendam.
Disperget te dominus in omnes populos a summi-
tate terre usque ad terminos eius et servies ibi di-
is alienis quos et tu ignoras et patres tui lign-
is et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesc-
es neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit e-
nim tibi dominus ibi cor pavidum et deficien-
tes oculos et animam merore consumptam. Et
erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte
et die et non credes vite tue. Mane dices quis
michi det vesperum et vespere quis michi det
mane propter cordis tui formidinem qua terre-
ris et propter ea que tuis videbis oculis. Reducet te
dominus classibus in egiptum per viam de qua dixit
tibi ut eam amplius non videres ibi venderis
inimicis tuis in servos et ancillas et non erit q-
XXIX ui emat. Hec sunt verba federis quod precepit dominus
moysi ut feriret cum filiis israel in terra moab preter
illud fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vocavitque
moyses omnem israel et dixit ad eos. Vos vidistis u-
niversa que fecerit dominus coram vobis in terra eg-
ipti pharaoni et omnibus servis eius universe-
que terre illius temptationes magnas quas vider-
unt oculi tui signa illa portentaque ingentia.
Et non dedit vobis dominus cor intelligens et
oculos videntes et aures que possent audire u-
sque in presentem diem. Adduxit vos .xl. annis per
desertum. Non sunt attrita vestimenta vestra nec
calciamentum pedum vestrorum vetustate consumpta
sunt. Panem non comedistis vinum et siceram
non bibistis ut sciretis quia ego sum dominus deus
vester. Et venistis ad locum hunc. Egressusque est se-
on rex esebon et og rex basan occurrens nobis
ad pugnam. Et percussimus eos et tulimus terram
eorum ac tradidimus possidendam ruben et
gad et dimidie tribui manasse. Custodite ergo
verba pacti huius et implete ea ut intelliga-
tis universa que facitis. Vos statis hodie cun-
cti coram domino deo vestro principes vestri ac
tribus et maiores natu atque doctores omnis populus
israel. Liberi et uxores vestre et advena qui tecum mo-
ratur in castris exceptis lignorum cesoribus
et his qui comportant aquas ut transeas in fe-
dere domini dei tui et in iureiurando quod hodie
dominus deus tuus percutit tecum ut suscitet
te sibi in populum et ipse sit deus tuus sicut locutus
est tibi et sicut iuravit patribus tuis abraam
ysaach et iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus
ferio et hec iuramenta confirmo sed cunctis pre-
sentibus et absentibus. Vos enim nostis ut habi-
taverimus in terra egipti et quomodo transie-
rimus per medium nationum quas transeuntes
vidistis et abominationes et sordes id est idola
eorum lignum et lapidem argentum et aurum
que colebant. Ne forte sit inter vos vir aut mu-
lier familia aut tribus cuius cor aversum est
hodie a domino deo vestro ut vadat et serviat di-
is illarum gentium et sit inter vos radix germi-
nans fel et amaritudinem. Cumque audierit ver-
ba iuramenti huius benedicat sibi in corde suo
dicens. Pax erit michi et ambulabo in pravi-
tate cordis mei et assumat ebria sicientem et
dominus non ignoscat ei sed tunc quam maxi-
me furor eius fumet et zelus contra hominem
illum et sedeant super eum omnia maledicta
que scripta sunt in volumine hoc et deleat no-
men eius sub celo et consummat eum in per-
ditionem ex omnibus tribubus israel iuxta maledi-
ctiones que in libro legis huius ac federis conti-
nentur. Dicetque sequens generatio et filii qui
nascentur deinceps et peregrini qui de longe v-
enerint videntes plagas terre illius et infirmi-
tates quibus eam afflixerit dominus sulphure et
salis ardore comburens ita ut ultra non seratur
nec virens quippiam germinet in exemplum
subversionis sodome et gomorre adame et
seboim quas subvertit dominus in ira et in
furore suo et dicent omnes gentes. Quare
sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira
furoris immensa? Et respondebunt. Quia dere-
liquerunt pactum domini quod pepigit cum
patribus eorum quando eduxit eos de terra e-
gipti et servierunt diis alienis et adoraverunt
eos quos nesciebant et quibus non fuerant at-
tributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram
istam ut induceret super eam omnia maledicta
que in hoc volumine scripta sunt. Et eiecit
eos de terra sua in ira et in furore et in indignatione
maxima proiecitque in terram alienam sicut
hodie comprobatur. Abscondita domino deo
nostro que manifesta sunt nobis et filiis nostris
usque in eternum ut faciamus universa legis huius.
Cum ergo venerint super te omnes sermones XXX
isti benedictio sive maledictio quam proposui
in conspectu tuo et ductus penitudine cordis
tui in universis gentibus in quas disperserit te dominus
deus tuus reversus fueris ad eum et obedieris
eius imperiis sicut ego hodie precipio tibi cum
filiis tuis in toto corde tuo et in tota anima tua re-
ducet te dominus deus tuus captivitatem tuam
hac miserebitur tui et rursum congregabit t-
e de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si
ad cardines celi fueris dissipatus inde te retra-
het dominus deus tuus et assumet atque introdu-
cet in terram quam possederunt patres tui et
obtinebis eam et benedicens tibi maiores nu-

meriores te faciet quam fuerunt patres tui. Cir-
cumcidet dominus deus tuus cor tuum et cor se-
minis tui ut diligas dominum deum tuum in toto
corde tuo et in tota anima tua et possis vivere.
Omnes autem maledictiones has convertet super ini-
micos tuos et eos qui oderunt te et persequuntur.
Tu autem reverteris et audies vocem domini dei
tui. Faciesque universa mandata que ego prece-
pio tibi hodie et habundare te faciet dominus
deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum.
In sobole uteri tui et in fructu iumentorum
tuorum in ubertate terre tue et in rerum omnium
largitate. Revertetur enim dominus ut gaude-
at super te in omnibus bonis sicut gavisus est in
patribus tuis si tamen audieris vocem domini dei
tui et custodieris precepta eius et cerimonias que
in hac lege conscripte sunt et revertaris ad do-
minum deum tuum in toto corde tuo et in to-
ta anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi
hodie non supra te est neque procul positum ne-
que in celo situm ut possis dicere quis nostrum ad
celum valet conscendere ut deferat illud ad
nos ut audiamus atque opere compleamus neque
trans mare positum ut causeris et dicas. Quis e
nobis transfretare poterit mare et illud ad nos
usque deferre ut possimus audire et facere quod pre-
ceptum est. Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et
in corde tuo ut facias illum. Considera quod hod-
ie proposuerit in conspectu tuo vitam et bonum
et e contrario mortem et malum ut diligas do-
minum deum tuum et ambules in viis eius et
custodias mandata illius et cerimonias atque
iudicia et vivas atque multiplicet te et benedic-
at tibi in terram quam ingredieris possidendam.
Si autem aversum fuerit cor tuum et audire n-
olueris atque errore deceptus adoraveris deos ali-
enos et servieris eis predico tibi hodie quod pereas
et parvo tempore moreris in terram ad quam iordan-
e transmisso ingredieris possidendam. Testes
invoco hodie celum et terram quod proposuerim vob-
is vitam et bonum benedictionem et maledictionem.
Elige ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum
ut diligas dominum deum tuum atque obedias vo-
ci eius et illi adhereas. Ipse est enim vita tua et
longitudo dierum tuorum ut habites in terra pro
XXXI qua iuravit dominus patribus tuis abraam ys-
aach et iacob ut daret eam illis. Habiit itaque
moyses et locutus est omnia verba hec ad universum
israhelem et dixit ad eos. Centum viginti an-
norum sum hodie non possum ultra ingredi et re-
gredi presertim cum dominus dixerit michi.
Non transibis iordanem istum. Dominus er-
go deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes
gentes has in conspectu tuo et possidebis eas.
Et iosue iste transibit ante te sicut locutus est
dominus. Facietque dominus eis sicut fecit seon
et og regibus amorreorum et terre eorum delebitque
eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis similiter
facietis eis. Sicut precepi vobis viriliter agite
et confortamini. Nolite timere nec paveatis
a conspectu eorum quia dominus deus tuus
ipse est ductor tuus et non dimittet nec dere-
linquet te. Vocavitque moyses iosue et dixit ei
coram omni israhel. Confortare et esto robustus
tu enim introduces populum istum in terram quam
daturum se patribus eorum iuravit dominus et tu
eam sorte divides. Et dominus qui ductor est vester
ipse erit tecum non dimittet nec derelinquet te
noli timere nec paveas. Scripsit itaque moyses le-
gem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis levi
qui portabant archam federis domini et cunctis
senioribus israhelis. Precepitque eis dicens. Post septem
annos anno remissionis sollempnitate taberna-
culorum convenientibus cunctis ex israhel ut appareant
in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit
dominus leges verba legis huius coram omni is-
rahel audientibus eis. Et in unum omni populo congre-
gato tam viris quam mulieribus parvulis et adve-
nis qui sunt intra portas tuas ut audientes di-
scant et timeant dominum deum tuum et custodiant
impleantque omnes sermones legis huius. Filii
quoque eorum qui nunc ignorant audire possint
et timeant dominum deum suum cunctis diebus quibus
versantur in terra ad quam vos iordane transmisso per-
gitis obtinendam. Et ait dominus ad moysen. E-
cce prope sunt dies mortis tue. Voca iosue et state
in tabernaculo testimonii ut precipiam ei. Abierunt
ergo moyses et iosue et steterunt in tabernaculo
testimonii. Apparuitque dominus ibi in columpna
nubis que stetit in introitu tabernaculi. Dixitque do-
minus ad moysen. Ecce tu dormies cum patribus
tuis et populus iste consurgens fornicabitur post de-
os alienos in terra ad quam ingreditur ibi dere-
linquet me et irritum faciet fedus quod pepigi cum
eo et irascetur furor meus contra eum in die illo et
derelinquam eum et abscondam faciem meam
ab eo et erit in devorationem. Invenient eum omnia
mala et afflictiones ita ut dicat in die illo. Vere quia
deus non est mecum invenerunt me hec mala.
Ego autem abscondam et celabo faciem meam
in die illo propter omnia mala que fecit quia secutus
est deos alienos. Nunc itaque scribite vobis cantic-
um istud et docete filios israhel ut memoriter te-
neant et ore decantent et sit michi carmen is-
tud pro testimonio inter filios israhel. Introducam
enim eum in terram pro qua iuravi patribus eorum
lacte et melle manantem. Cumque comederint et
saturati crassique fuerint convertentur ad deos ali-
enos et servient eis et detrahent michi et irritum
facient pactum meum. Postquam invenerint eum
mala multa et afflictiones respondebit ei canticum
istud pro testimonio quod nulla delebit oblivio ex ore se-
minis tui. Scio enim cogitationes eius que factur-
us sit hodie antequam introducam eum in terram
quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo moyses can-
ticum et docuit filios israhel. Precepitque iosue fili-
o nun et ait. Confortare et esto robustus. Tu enim
introduces filios israhel in terram quam pollicitus sum
et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit moyses
verba legis huius in volumine atque complevit pre-
cepit levitis qui portabant archam federis do-
mini dicens. Tollite librum istum et ponite eum
in latere arche federis domini dei vestri ut sit ibi con-
tra te in testimonio. Ego enim scio contentionem
tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc vi-
vente me et ingrediente vobiscum semper con-
tentiose egistis contra dominum quanto magis cum
mortuus fuero. Congregate ad me omnes ma-

[maio]res natu per tribus vestras atque doctores et loquar audientibus eis sermones istos et invocabo contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique agetis et declinabitis cito de via quam precepi vobis et occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu domini ut irritetis eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo moyses audiente universo cetu israel verba carminis huius et ad finem usque complevit.

XXXII Audite celi que loquor audiat terra verba oris mei. Concrescat in pluvia doctrina mea fluat ut ros eloquium meum quasi imber super herbam et quasi stille super gramina quia nomen domini invocabo. Date magnificentiam deo nostro dei perfecta sunt opera et omnes vie eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate iustus et rectus. Peccaverunt ei et non filii eius in sordibus. Generatio prava atque perversa hec reddis domino popule stulte et insipiens. Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te et fecit et creavit te. Memento dierum antiquorum cogita generationes singulas. Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi maiores tuos et dicent tibi. Quando dividebat altissimus gentes quando separabat filios adam constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum filiorum israel. Pars autem domini populus eius iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta in loco horroris et vaste solitudinis circumduxit eum et docuit et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans expandit alas suas et assumpsit eum atque portavit in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum ut sugeret mel de petra oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum basan et hircos cum medulla tritici et sanguinem uve biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit deum factorem suum et recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non deo diis quos ignorabant novi recentesque venerunt quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus et ad iracundiam concitatus est quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus et irritaverunt in vanitatibus suis et ego provocabo eos in eo qui non est populus et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima devorabitque terram cum germine suo et montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius et intus pavor iuvenem simul ac virginem lactentem cum homine sene. Dixi ubinam sunt cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli ne forte superbirent hostes eorum et dicerent manus nostra excelsa et non dominus fecit hec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent ac novissima providerent. Quomodo persequatur unus mille et duo fugent decem milia. Nonne ideo quia deus suus vendidit illos et dominus conclusit eos. Non enim est deus noster ut dii eorum et inimici nostri sunt iudices. De vinea sodomorum vinea eorum et de suburbanis gomorre uva eorum uva fellis et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile. Nonne hec condita sunt apud me et signata in thesauris meis. Mea est ultio et ego retribuam in tempore ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicet ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam de quorum victimis comedebant adipes et bibebant vinum libaminum. Surgant et opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus et non sit alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere faciam percutiam et ego sanabo et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum meam et dicam vivo ego in eternum. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea reddam ultionem hostibus meis et his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes de cruore occisorum et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur et vindictam retribuet in hostes eorum et propitius erit terre populi sui. Venit ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi ipse et iosue filius nun. Complevitque omnes sermones istos loquens ad universum israel. Et dixit ad eos ponite corda vestra in omnia verba que ego testificor vobis hodie ut mandetis ea filiis vestris custodire et implere universa que scripta sunt legis huius quia non incassum precepta sunt vobis sed ut singuli in eis viverent. Que facientes longo perseveretis tempore in terra ad quam iordanem transituri estis possidendam. Locutusque est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascende in montem istum abarim id est transituum in montem nebo qui est in terra moab contra iericho et vide terram chanaan quam ego tradam filiis israel obtinendam et morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor et appositus populis suis. Quia prevaricati estis contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti sin et non sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis israel. Hec est bene XXXIII

dictio. qua benedixit moyses homo dei filiis israel ante mortem suam. et ait. Dominus de syna venit et de seir ortus est nobis. Apparuit de monte pharan et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos: omnes sancti in manu illius sunt. et qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius. Legem precepit nobis moyses hereditatem multitudinis iacob. Erit apud rectissimum rex congregatis principibus populi cum tribubus israel. Vivat ruben et non moriatur et sit parvus in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine vocem iude et ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis: qui dixit patri suo et matri sue nescio vos et fratribus suis ignoro illos et nescierunt filios suos. Hii custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt iudicia tua o iacob et legem tuam o israel. Ponent thimiama in furore tuo et holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius et qui oderunt eum non consurgant. Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit confidenter in eo. quasi in thalamo tota die morabitur et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius. de pomis celi et rore atque abysso subiacente. De pomis fructuum solis ac lune. de vertice antiquorum montium de pomis collium eternorum. et de frugibus terre et de plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius: cornua rinocerotis cornua illius. In ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terre. He sunt multitudines effraim. et hec milia manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt ibi immolabunt victimas iustitie. Qui inundationem maris quasi lac sugent et thesauros absconditos arenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine gad. quasi leo requievit cepitque brachium et verticem. et vidit principatum suum quod in parte sua doctor esset repositus. qui fuit cum principibus populi et fecit iustitias domini et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan. Et neptalim dixit. Neptalim abundantia perfruetur et plenus erit benedictionibus domini. mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser sit placens fratribus suis et tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue ita et senectus tua. Non est deus alius ut deus rectissimi. ascensor celi auxiliator tuus. magnificentia eius discurrunt nubes. habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie tua inimicum dicetque. conterere. Habitabit israel confidenter et solus. Oculus iacob in terra frumenti et vini celique caligabunt rore. Beatus es tu israel. quis similis tui popule qui salvaris in domino. scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui et tu eorum colla calcabis.

XXXIIII Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem nebo in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan. et universum neptalim terramque effraim et manasse et omnem terram iuda usque ad mare novissimum. et australem partem et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abraham ysaac et iacob dicens: semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino. et sepelivit eum in valle terre moab contra phogor. et non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Moyses centum viginti annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab .xxx. diebus. et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie. quia moyses posuit super eum manus suas. et obedierunt ei filii israel. feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis que misit per eum ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre illius. et cunctam manum robustam magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel.

Tandem finito pentatheuco moysi velut grandi fenore liberati ad ihesum filium nave manum mittimus quem hebrei iosue bennum id est iosue filium nun vocant. et ad iudicum librum quem sopthim appellant. Ad ruth quoque et hester quos hiisdem nominibus efferunt. Monemusque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptor conservet. ne et noster labor et illius studium pereat. Et in primis quod sepe testatus sum sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere sicut amici mei criminantur. sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus: quos tamen nostra delectant. ut pro grecis exaplis que et sumptu et labore maximo indigent editionem nostram habeant. et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitarint hec illis conferentes inveniant quod requirunt. maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices. et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. et utique non possit verum esse quod dissonet. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius. et sanctum opus venenata carpere desistat lingua. vel suscipiens si placet vel contempnens si displicet. memor illorum versuum. Os tuum abundavit malicia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis. Arguam te et statuam contra faciem tuam. [illegible]

ablata occasio sit ecclesie hominibus eos despicere immo lacerare. Unde ad vos sermo torquetur? Si vetus eis tantum interpretatio placet, que et mihi non displicet, et nichil extra recipiendum putant, cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel amputata legunt et non legunt? Quare Danielem iuxta Theodotionis translationem ecclesie susceperunt? Cur Origenem mirantur et Eusebium Pamphili cunctas editiones similiter disserentes? Aut que fuit stultitia postquam vera dixerunt proferre que falsa sunt? Unde autem in novo testamento probare poterunt assumpta testimonia que in libris veterum non habentur? Hec dicimus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte Paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est, et hos libros quos Eustochie virgini Christi negare non potui, decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere et omissum iam diu opus quodam postliminio repetere, presertim cum admirabilis sanctusque vir Pammachius hoc idem litteris flagitet, et nos ad patriam festinantes mortiferos Sirenarum cantus surda debeamus aure transire.

Et factum est ut post mortem moisi servi domini loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moisi et diceret ei. Moises servus meus mortuus est. Surge et transi iordanem istum, tu et omnis populus tecum, in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis tradam sicut locutus sum moisi. A deserto et libano usque ad fluvium magnum eufraten. Omnis terra etheorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. Nullus vobis poterit resistere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum moise ita ero et tecum; non dimittam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus. Tu enim sorte divides populo huic terram pro qua iuravi patribus suis ut traderem eam illis. Confortare igitur et esto robustus valde, ut custodias et facias omnem legem quam precepit tibi moises servus meus. Ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius de ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi. Confortare et esto robustus. Noli metuere et noli timere, quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue principibus populi dicens. Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis iordanem et intrabitis ad possidendam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gaditis et dimidie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem precepit moises vobis famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis moises trans iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis, donec det requiem dominus fratribus vestris sicut et vobis dedit, et possideant ipsi terram quam dominus deus vester daturus est eis. Et sic revertemini in terram possessionis vestre et habitabitis in ea quam vobis dedit moises famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moisi ita obediemus et tibi. Tantum sit dominus deus sicut fuit cum moise. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermonibus quos preceperis ei moriatur. Tantum confortare et viriliter age.

II

Misit ergo iosue filius nun de setim duos viros exploratores in abscondito et dixit eis. Ite et considerate terram urbemque iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab et quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent terram. Misitque rex iericho ad raab dicens. Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt in domum tuam. Exploratores quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit et ait. Fateor venerunt ad me sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exierunt, nescio quo abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis statim porta clausa est. Nec dum obdormierant qui latebant, et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit vobis dominus terram. Et enim irruit in nos terror vester et elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum quando egressi estis ex egypto, et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem seon et og quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate michi per dominum ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam ita et vos faciatis cum domo patris mei, detisque michi signum verum ut salvetis patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas et omnia que eorum sunt, et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram faciemus in

te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos per funem
de fenestra. Domus enim eius herebat muro. Di
xitque ad eos. Ad montana conscendite ne forte
occurrant uobis reuertentes. ibique latete diebus tribus
donec redeant. et sic ibitis per uiam uestram. Qui di
xerunt ad eam. Innocentes erimus a iuramento hoc
quo adiurasti nos si ingredientibus nobis terram signum
fuerit funiculus iste coccineus et ligaueris eum
in fenestra per quam nos dimisisti et patrem tu
um ac matrem. fratresque et omnem cognation
em tuam congregaueris in domum tuam. Qui
ostium domus tue egressus fuerit sanguis i
psius erit in caput eius et nos erimus alieni. C
unctorum autem sanguis qui tecum fuerint
in domo redundabit in caput nostrum si eos aliquis
tetigerit. Quod si nos prodere uolueris et sermo
nem istum proferre in medium erimus mun
di ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa re
spondit. Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque
eos ut pergerent appendit funiculum coccineum
in fenestra. Illi uero ambulantes peruenerunt ad
montana et manserunt ibi tres dies donec re
uerterentur qui fuerant persecuti. Querentes enim
per omnem uiam non reppererunt eos. Quibus in
urbem ingressis reuersi sunt et descenderunt expl
oratores de monte. et iordane transmisso uen
erunt ad iosue filium nun. narraueruntque ei
omnia que acciderant sibi atque dixerunt. Tradi
dit dominus in manus nostras omnem terram hanc
et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.
III Igitur iosue de nocte consurgens mouit ca
stra. Egredientesque de setthim uenerunt ad ior
danem ipse et omnes filii israel et morati sunt i
bi per tres dies. Quibus euolutis transierunt pre
cones per castrorum medium et clamare ceperunt.
Quando uideritis archam domini dei uestri phederis
et sacerdotes stirpis leuitice portantes eam
uos quoque consurgite et sequimini precedentes.
Sitque inter uos et archam spatium cubitorum
duorum milium ut procul uidere possitis et nosse per
quam uiam ingrediamini quia prius non am
bulastis per eam. et cauete ne appropinquetis ad ar
cham. Dixitque iosue ad populum. Sanctificamin
i. Cras enim faciet dominus inter uos mirab
ilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archam phe
deris et precedite populum. Qui iussa complentes
tulerunt et ambulauerunt ante eos. Dixitque
dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te
coram omni israel ut sciant quoniam sicut cum
moise fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sac
erdotibus qui portant archam phederis et dic eis. C
um ingressi fueritis partem aque iordanis sta
te in ea. Dixitque iosue ad filios israel. Accedite h
uc et audite uerba domini dei uestri. Et rursum. In
hoc inquid scietis quod dominus deus uiuens in
medio uestri sit et disperdat in conspectu uestro cha
naneum et ethetum eueum. ferezeum et ger
geseum quoque et amorreum et iebuseum. Ec
ce archa phederis domini omnis terre antece
det uos per iordanem. Parate duodecim uiros de
tribubus israel singulos per singulas tribus. Et cum
posuerint uestigia pedum suorum sacerdotes
qui portant archam domini dei uniuerse terre
in aquis iordanis aque que inferiores sunt

decurrent atque deficient que autem desuper ueni
unt in una mole consistent. Igitur egressus est
populus de tabernaculis suis ut transiret iordanem
et sacerdotes qui portabant archam phederis
pergebant ante eum. Ingressisque eis iordanem
et pedibus eorum tinctis in parte aque iordan
is autem ripas aluei sui tempore messis
impleuerat steterunt aque descendentes in uno
loco et instar montis intumescentes apparebant
procul ab urbe que uocabatur edom usque ad loc
um sarthan. Que autem inferiores erant in
mare solitudinis quod nunc uocatur mortuum
descenderunt usquequo omnino deficerent. Po
pulus autem incedebat contra iordanem et sace
rdotes qui portabant archam phederis domini sta
bant super siccam humum in medio iordanis
accincti. Omnisque populus per arentem alueum transi
ebat. Quibus transgressis dixit dominus ad iosue. IIII
Elige duodecim uiros singulos per singulas tri
bus et precipe eis ut tollant de medio iordanis
alueo ubi steterunt sacerdotum pedes duodeci
m durissimos lapides quos ponetis in loco castro
rum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauit
iosue duodecim uiros quos elegerat de filiis
israel singulos de singulis tribubus et ait ad eos. Ite
ante archam domini dei uestri ad iordanis medi
um et portate singuli singulos lapides in hu
meris uestris iuxta numerum filiorum israhel
ut sit signum inter uos. Et quando interrogaue
rint uos filii uestri cras dicentes quid sibi uolunt
isti lapides respondebitis eis. Defecerunt aqu
e iordanis ante archam phederis domini cum
transiret eum. Iccirco positi sunt lapides isti
in monumentum filiorum israhel usque in etern
um. Fecerunt ergo filii israel sicut illis precepit
iosue portantes de medio iordanis alueo du
odecim lapides ut dominus imperat iuxta
numerum filiorum israel usque ad locum in quo c
astrametati sunt ibique posuerunt eos. Alios q
uoque duodecim lapides posuit iosue in medio
iordanis alueo ubi steterunt sacerdotes qui por
tabant archam phederis et sunt ibi usque in pre
sentem diem. Sacerdotes autem qui portabant
archam stabant in iordanis medio donec omnia
complerentur que iosue ut loqueretur ad
populum preceperat dominus et dixerat ei moises.
Festinauitque populus et transiuit. Cumque transissent
omnes transiuit et archa domini. Sacerdotesque
pergebant ante populum. Filii quoque ruben et gad et
dimidia tribus manasse armati precedebant ante
filios israel sicut eis preceperat moises. xl. milia pu
gnatorum per turmas et cuneos incedebant super
plana atque campestria urbis iericho. In illo die
magnificauit dominus iosue coram omni israel
ut timerent eum sicut timuerant moisen dum
adhuc uiueret. Dixitque ad eum. Precipe sacerd
otibus qui portant archam phederis ut ascendant
de iordane. Qui precepit eis dicens. Ascendite de
iordane. Cumque ascendissent portantes archam
phederis domini et siccam humum calcare cepiss
ent reuerse sunt aque in alueum suum et flue
bant sicut ante consueuerant. Populus autem
ascendit de iordane decimo mense prima die
mensis et castrametati sunt in galgalis contra

orientalem plagam urbis iericho. Duodecim quoque lapides quos de iordanis alveo sumpserant posuit iosue in galgalis et dixit ad filios israel. Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos et dixerint eis quid sibi volunt isti lapides docebitis eos atque dicentes. Per arentem alveum transivit israel iordanem istum siccante domino deo vestro aquas eius in conspectu vestro donec transiretis sicut fecerat prius in mari rubro quod siccavit donec transiremus ut discant omnes terrarum populi fortissimam domini manum et ut vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore.

C V Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis israel donec transirent dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israel in colle praeputiorum. Haec autem causa est circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini universi bellatores viri mortui sunt in deserto per longissimos viae circuitus qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per xl. annos itineris latissimae solitudinis incircumcisus fuit donec consumerentur qui non audierant vocem domini et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum et circumcisi sunt a iosue. Quia sicut nati fuerant in praeputio erant nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli opprobrium egypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius galgala usque in praesentem diem. Manseruntque filii israel in galgalis et fecerunt phase quarta decima die mensis ad vesperum in campestribus iericho et comederunt de frugibus terrae die altero azimos panes et polentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terrae nec usi sunt ultra illo cibo filii israel sed comederunt de frugibus praesentis anni terrae chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho levavit oculos et vidit virum stantem contra se evaginatum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait. Noster es an adversariorum? Qui respondit. Nequaquam. Sed sum princeps exercitus domini et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum? Et ait princeps militiae domini ad iosue. Solve inquit calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum.

C VI Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manu tua iericho et regem eius omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubileo et praecedant archam foederis. Septiesque circuibitis civitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tubae longior atque concisior et in auribus vestris increpuerit conclamabit omnis populus vociferatione maxima et muri funditus corruent civitatis. Ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit ad eos. Tollite archam foederis domini et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum bucinas et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite civitatem armati praecedentes archam domini. Cumque iosue verba finisset et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante archam foederis domini omnisque praecederet armatus exercitus reliquum vulgus archam sequebatur ac bucinis omnia concrepabant. Praeceperat autem iosue populo dicens. Non clamabitis nec audietur vox vestra neque ullus sermo ex ore vestro egredietur donec veniat dies in quo dicam vobis. Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem et reversa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini et septem ex eis septem bucinas quarum in iubileis usus est. Praecedebantque archam domini ambulantes atque clangentes et armatus populus ibat ante eos. Vulgus autem reliquum sequebatur archam et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem secundo die semel et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes dixit iosue ad omnem israel. Vociferamini. Tradidit enim vobis dominus civitatem. Sitque civitas haec anathema et omnia quae in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his quae praecepta sunt quippiam contingatis et sitis praevaricationis rei et omnia castra israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et vasorum aeneorum ac ferri domino consecretur repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo et clangentibus tubis postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit muri ilico corruerunt et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem et interfecerunt omnia quae erant in ea a viro usque ad mulierem ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant dixit iosue. Ingredimini domum mulieris meretricis et producite eam et omnia quae illius sunt sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt raab et parentes eius fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem illius et extra castra israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae in ea erant succenderunt absque auro et argento et vasis aeneis ac ferro quae in aerarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius atque omnia quae habebat fecit iosue vivere et habitaverunt in medio israel usque

in presentem diem eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Hiericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram Domino qui suscitaverit et hedificaverit civitatem Hiericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo Dominus cum Iosue et nomen illius in omni terra vulgatum est.

C VII

Filii autem Israel prevaricati sunt mandatum et usurpaverunt de anathemate. Nam Achan filius Carmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda, iratusque est Dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Iosue de Hiericho viros contra Hai que est iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt Hai. Et reversi dixerunt: Non ascendat omnis populus sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis Hai et corruerunt ex eis .xxx. et sex viri persecutique sunt eos adversarii de porta usque Sabarim et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi et instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus in terram coram archa Domini usque ad vesperum tam ipse quam omnes senes Israel miseruntque pulverem super capita sua. Et dixit Iosue: Heu Domine Deus quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluvium ut traderes nos in manus Amorrei et perderes? Utinam ut cepimus mansissemus trans Iordanem. Mi Domine Deus quid dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem? Audient Chananei et omnes habitatores terre ac pariter conglobati circumdabunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra; et quid facies magno nomini tuo? Dixitque Dominus ad Iosue: Surge; cur iaces pronus in terra? Peccavit Israel et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate et furati sunt atque mentiti et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante hostes suos eosque fugiet quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum; hec enim dicit Dominus Deus Israel: Anathema in medio tui est Israel. Non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras et quamcumque tribum sors invenerit accedet per cognationes suas et cognatio per domos domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus comburetur igni cum omni substantia sua quoniam prevaricatus est pactum Domini et fecit nefas in Israel. Surgens itaque Iosue mane applicuit Israel per tribus suas et inventa est tribus Iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata inventa est familia Zarai. Illam quoque per domos offerens repperit Zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros invenit Achan filium Carmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda. Et ait ad Achan: Fili mi da gloriam Domino Deo Israel et confitere atque indica michi quid feceris ne abscondas. Respondit Achan Iosue et dixit ei: Vere ego peccavi Domino Deo Israel et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum et ducentos siclos argenti regulamque auream quinquaginta siclorum. Et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros qui currentes ad tabernaculum illius repperunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israel proieceruntque ante Dominum. Tollens itaque Iosue Achan filium Zare argentumque et pallium et auream regulam filios quoque et filias eius boves et asinos et oves ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem et omnis Israel cum eo duxerunt eos ad vallem Achor. Ubi dixit Iosue: Quia turbasti nos exturbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie.

C VIII

Dixit autem Dominus ad Iosue: Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum et consurgens ascende in oppidum Hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram. Faciesque urbi Hai et regi eius sicut fecisti Hiericho et regi illius. Predam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam. Surrexitque Iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo ut ascenderet in Hai. Et electa triginta milia virorum fortium misit nocte precepitque eis dicens: Ponite insidias post civitatem nec longius recedatis et eritis omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est accedemus ex adversa parte contra urbem. Cumque exierint contra nos sicut ante fecimus fugiemus et terga vertemus donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos sicut prius. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus consurgetis de insidiis et vastabitis civitatem. Tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis succendite eam. Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos et perrexerunt ad insidiarum locum. Sederuntque inter Bethel et Hai ad occidentalem plagam urbis Hai. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque diluculo recensuit socios et ascendit cum senioribus in fronte exercitus vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis steterunt ad septentrionalem plagam urbis inter quam et eos vallis media erat. Quinque milia autem viros elegerat et posuerat in insidiis inter Bethaven et Hai ex occidentali parte eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat ita ut novissimi multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset rex Hai festinavit mane et egressus est cum omni exercitu civitatis. Direxitque aciem contra desertum ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero et omnis Israel cesserunt loco simulantes metum et fugientes per viam solitudinis. At illi vociferantes pariter et se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate et ne unus quidem in urbe Hai et Bethel remansisset qui non persequeretur Israel sicut erup

aut. Rapta oppida retinebitis. Dixitque dominus ad Io
sue. Leva clipeum qui in manu tua est contra
urbem Hai quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset
clipeum ex adverso civitatis insidie que latebant
surrexere confestim et pergentes ad civitatem cep
erunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis qui per
sequebantur Iosue respicientes et videntes fum
um urbis ad celum usque conscendere non potuerunt
ultra huc illucque diffugere presertim cum hii qui
simulaverant fugam et tendebant ad solitudi
nem contra persequentes fortissime restitissent.
Vidensque Iosue et omnis Israel quod capta esset civitas
et fumus urbis ascenderet reversus percussit vi
ros Hai. Siquidem et illi qui ceperant et succende
rant civitatem egressi ex urbe contra suos medi
um hostium ferire ceperunt. Cum ergo ex utraque
parte adversarii cederentur ita ut nullus de tan
ta multitudine salvaretur regem quoque urbis
Hai apprehenderunt viventem et obtulerunt
Iosue. Igitur omnibus interfectis qui Israhelem
ad deserta tendentem fuerant persecuti et in eo
dem loco gladio corruentibus reversi filii Israel per
cusserunt civitatem. Erant autem qui in eodem
die conciderant a viro usque ad mulierem duode
cim milia hominum urbis Hai. Iosue vero non
contraxit manum quam in sublime porrexerat
tenens clipeum donec interficerentur omnes
habitatores Hai. Iumenta autem et predam civi
tatis diviserunt sibi filii Israel sicut preceperat do
minus Iosue. Qui succendit urbem et fecit eam
tumulum sempiternum. Regem quoque eius su
spendit in patibulo usque ad vesperam et solis occa
sum. Precepitque et deposuerunt cadaver eius de
cruce proieceruntque in ipso introitu civitatis con
gesto super eum magno acervo lapidum qui per
manet usque in presentem diem. Tunc edificavit
Iosue altare domino deo Israel in monte Hebal sicut pre
ceperat Moises famulus domini filiis Israel ut s
criptum est in volumine legis Moisi altare de l
apidibus impolitis quos ferrum non tetigit et ob
tulit super eo holocausta domino immolavitque
pacificas victimas et scripsit super lapides deute
ronomium legis Moisi quod ille digesserat coram fi
liis Israel. Omnis autem populus et maiores natu du
cesque ac iudices stabant ex utraque parte arche
in conspectu sacerdotum qui portabant archam
federis domini. Ut advena et indigena medi
a eorum pars iuxta montem Garizim et media
iuxta montem Hebal. sicut preceperat Moises
famulus domini. Et primum quidem benedi
xit populo Israel. Post hec legit omnia verba bene
dictionis et maledictionis que scripta erant in l
egis volumine nichil ex his que Moises iusser
at reliquit intactum sed universa replicavit co
ram omni multitudine Israel mulieribus ac parv
IX ulis et advenis qui inter eos morabantur. Qui
bus auditis cuncti reges transiordanem qui mora
bantur in montanis et campestribus in maritim
is ac litore maris magni. Hii quoque qui habitabant
iuxta Libanum. Etheus et Amorreus et Chanane
us. Ferezeus et Eveus et Iebuseus. congregati sunt
pariter ut pugnarent contra Iosue et Israel uno
animo eademque sententia. At hii qui habitabant
in Gabaon. audientes cuncta que fecerat Iosue
Iericho et Hai et callide cogitantes tulerunt sibi ci
baria saccos veteres asinis imponentes et utres
vinarios scissos atque consumptos calciamentaque
perantiqua que ad indicium vetustatis pittaciis
consumpta erant induti veteribus vestimentis.
Panes quoque quos portabant ob viaticum duri
erant et in frusta comminuti. Perrexeruntque ad
Iosue qui tunc morabatur in castris Galgala et
dixerunt ei atque omni simul Israeli. De terra longin
qua venimus pacem vobiscum facere cupientes.
Responderuntque viri Israel ad eos atque dixerunt.
Ne forsitan in terra que nobis sorte debetur habit
etis non possumus fedus inire vobiscum. At illi
ad Iosue. Servi inquiunt tui sumus. Quibus Iosu
e. Quinam ait estis et unde venistis? Responde
runt. De terra longinqua valde venerunt servi tu
i in nomine domini dei tui. Audivimus enim famam p
otentie eius cuncta que fecit in Egipto et duobus
Amorreorum regibus transiordanem Seon regi Es
ebon et Og regi Basan. qui erant in Astaroth. Di
xeruntque seniores nobis et omnes habitatores terre nostre.
Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam
et occurrite eis ac dicite. Servi vestri sumus. fedus
inite nobiscum. En panes quando egressi sumus de
domibus nostris ut veniremus ad vos calidos sum
psimus nunc sicci facti sunt et vetustate nimia
comminuti. Utres vini novos implevimus nunc
rupti sunt et soluti. Vestes et calciamenta quibus
induimur et que habemus in pedibus ob longitu
dinem longioris vie trita sunt et pene consump
ta sunt. Susceperunt igitur de cibariis eorum
et os domini non interrogaverunt. Fecitque Iosue
cum eis pacem et inito federe pollicitus est quod
non occiderentur. Principes quoque multitudinis
iuraverunt eis. Post dies tres inito federe au
dierunt quod in vicino habitarent et inter eos fut
uri essent. Moveruntque castra filii Israel et venerunt
in civitates eorum die tertio quarum hec vocab
ula sunt. Gabaon et Caphira et Beroth et Cariath
iarim et non percusserunt eos eo quod iurassent eis
principes multitudinis in nomine dei Israel. Mu
rmuravit itaque omne vulgus contra princip
es. Qui responderunt eis. Iuravimus illis in
nomine domini dei Israel. Et idcirco non possumus
eos contingere sed hoc faciemus eis. Reserven
tur quidem ut vivant ne contra nos ira domini con
citetur si periuraverimus eis. Sed sic vivant.
ut in usus universe multitudinis ligna cedant
aquasque comportent. Quibus hec loquentibus
vocavit Iosue Gabaonitas et dixit eis. Cur nos
decipere fraude voluistis ut diceretis procul valde
habitamus a vobis cum in medio nostri sitis?
Itaque sub maledictione eritis ut non deficiet de st
irpe vestra ligna cedens aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt. Nuntiatum
est nobis servis tuis quia promiserit dominus deus tuus
Moysi servo suo. ut traderet vobis omnem terram
et disperderet cunctos habitatores eius. Timu
imus igitur valde et providimus animabus nostris ve
stro terrore compulsi et hoc consilium inivimus.
nunc autem in manu tua sumus quod tibi bonum
et rectum videtur. fac nobis. Fecit ergo Iosue ut
dixerat et liberavit eos de manibus filiorum Israel ut
non occiderentur. Decrevitque in illo die esse eos

in ministerio cuncti populi et altaris domini cedentes
X ligna et aquas comportantes usque in presens tem
pus in loco quem dominus elegisset. Quod cum
audisset adonisedech rex iherusalem quod scilicet cepisset
iosue hai et subvertisset eam sicut enim fecerat
iherico et regi eius sic fecit hai et regi illius et
quod transfugissent gabaonite ad israel et essent federa
ti eorum timuit valde. Urbs enim erat mag
na gabaon et una regalium civitatum et maior
oppido hai omnesque bellatores eius fortissimi. Mi
sit ergo adonisedech rex iherusalem ad hoam regem
hebron et ad pharam regem ierimoth et ad
iaphie quoque regem lachis et ad dabir regem
eglon dicens. Ascendite ad me et ferte presidium
ut expugnemus gabaon quare transfugerit ad
iosue et ad filios israel. Congregati igitur ascende
runt quinque reges amorreorum rex iherusalem.
rex hebron rex ierimoth. rex lachis. rex eglon
simul cum exercitibus suis et castrametati sunt
circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores
autem gabaon urbis obsesse miserunt ad io
sue qui tunc morabatur in castris apud galg
alam et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas
ab auxilio servorum tuorum. Ascende cito et li
bera nos ferque presidium. Convenerunt enim
adversum nos omnes reges amorreorum qui habi
tant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis
et omnis exercitus bellatorum cum eo viri for
tissimi. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas
eos in manus enim tuas tradidi illos nullus ti
bi ex eis resistere poterit. Irruit itaque iosue super
eos repente tota ascendens nocte de galgalis et
conturbavit eos dominus a facie israhelis contri
vitque plaga magna in gabaon ac persecutus est
eos per viam ascensus bethoron et percussit usque ad
azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel et
essent in descensu bethoron dominus misit super
eos lapides magnos de celo usque ad azecha et mu
lto plures mortui sunt lapidibus grandinis quam
quos gladio percusserant filii israel. Tunc locutus est
iosue domino in die qua tradidit amorreum.
in conspectu filiorum israel. Dixitque coram eis. S
ol contra gabaon ne movearis et luna contra va
llem aialon. Steteruntque sol et luna donec ulcis
ceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum
est in libro iustorum. Stetit itaque sol in medio
celi et non festinavit occumbere spatio unius
diei. Non fuit antea et postea tam longa dies
obediente domino voci hominis et pugnante
pro israel. Reversusque est iosue cum omni israel in cas
tra galgale. Fugerant enim quinque reges et se
absconderant in spelunca urbis maceda. Nun
tiatumque est iosue quod inventi essent quinque reges late
ntes in spelunca urbis maceda. Qui precepit sociis
et ait. Volvite saxa ingentia ad os spelunce et
ponite viros industrios qui clausos custodia
nt. Vos autem nolite stare sed persequimini ho
stes et extremos quosque fugientium cedite nec
dimittatis eos urbium suarum intrare presi
dia quos tradidit dominus deus in manus vestras.
Cesis igitur adversariis plaga magna et usque ad in
ternicionem pene consumptis. Hii qui israel effu
gere potuerunt ingressi sunt civitates munit
as. Reversusque est omnis exercitus ad iosue in
maceda ubi tunc erant castra sana et integro n
umero. Nullusque contra filios israel mutire est au
sus. Precepitque iosue dicens. Aperite os spelun
ce et producite ad me quinque reges qui in ea la
titant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum
et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca. R
egem iherusalem regem hebron. regem ierimoth.
regem lachis. regem eglon. Cumque educti essent
ad eum vocavit omnes viros israel et ait ad princ
ipes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes
super colla regum istorum. Qui cum perrexissent
et subiectorum pedibus colla calcarent rursum
ait. Nolite timere nec paveatis confortamini
et estote robusti. Sic enim faciet dominus cun
ctis hostibus vestris adversum quos dimicatis. Per
cussitque iosue et interfecit eos atque suspendit super
quinque stipites. Fueruntque suspensi usque ad ves
perum. Cumque occumberet sol precepit sociis ut
deponerent eos de patibulis. Qui depositos pro
iecerunt in speluncam in qua latuerant et posuerunt
super os eius saxa ingentia que permanent usque in
presens. Eodem die macedam quoque cepit iosue
et percussit in ore gladii regemque illius interfecit et
omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltem pau
las reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat re
gi iherico. Transivit cum omni israel de maceda in
lebna et pugnavit contra eam. Quam tradidit
dominus cum rege suo in manu israel. Percusseruntque
urbem in ore gladii et omnes habitatores eius
non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque
regi lebna sicut fecerunt regi iherico. De lebna
transivit in lachis et exercitu per girum disposito
oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in
manus israel et cepit eam die altero atque percussit in
ore gladii omnemque animam que fuerat in ea sicut
fecerat lebna. Eo tempore ascendit horam rex gazer
ut auxiliaretur lachis quem percussit iosue cum
omni populo eius usque ad internicionem. Transivitque
de lachis in eglon et circumdedit atque expugna
vit eam eadem die. Percussitque in ore gladii omnes
animas que erant in ea iuxta omnia que fecerat
lachis. Ascendit quoque cum omni israel de eglon in ebron
et pugnavit contra eam cepitque et percussit in ore
gladii. Regem quoque eius et omnia oppida reg
ionis illius universasque animas que in ea fuerant
commorate non reliquit in ea ullas reliquias
sicut fecerat eglon sic fecit et hebron cuncta que
in ea repperit consumens gladio. Inde rever
sus in dabira cepit eam atque vastavit. Regem
quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in
ore gladii. Non dimisit in ea ullas reliquias si
cut fecerat hebron et lebna et regibus earum sic fe
cit dabira et regi illius. Percussit itaque iosue omnem
terram montanam et meridianam atque campestrem
et asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea u
llas reliquias sed omne quod spirare poterat interfe
cit sicut preceperat ei dominus deus israel. A cades
barne usque gazam omnem terram gosen usque
gabaon universas regiones et reges earum u
no cepit impetu atque vastavit. Dominus enim
deus israel pugnabat pro eo. Reversusque est cum
omni israel ad locum castrorum in galgala. Que XI
cum audisset iabin rex asor misit ad iobab re
gem madon et ad regem semeron atque regem

ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planitie contra meridiem ceneroth in campestribus quoque et in regionibus dor iuxta mare, chananeum quoque ab oriente et occidente et amorreum atque hettheum ac ferezeum et iebuseum in montanis, eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in terra maspha. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut harena que est in litore maris, equi quoque et currus inmense multitudinis. Conveneruntque omnes reges isti in unum ad aquas merom ut pugnarent contra israel. Dixitque dominus ad iosue: Ne timeas eos, cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu israel. Equos eorum subnervabis et currus igne combures. Venitque iosue et omnis exercitus cum eo adversum illos ad aquas merom subito et irruerunt super eos. Tradiditque illos dominus in manus israel, qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad sidonem magnam et aquas maserefoth campumque masphe qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut preceperat ei dominus, equos eorum subnervavit currusque combussit. Reversusque statim cepit asor et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur, non dimisit in ea ullas reliquias, sed usque ad internitionem universa vastavit, ipsamque urbem peremit incendio. Et omnes per circuitum civitates regesque earum cepit percussit atque delevit sicut preceperat ei moyses famulus domini, absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site; ceteras succendit israel, unam tantum asor munitissimam flamma consumpsit. Omnemque predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii israel cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus moysi servo suo ita precepit moyses iosue, et ille universa complevit; non pretermisit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi servo suo. Cepit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam terramque gosen et planitiem et occidentalem plagam montemque israel et campestria eius, et partem montis que ascendit seir usque ad baalgad per planitiem libani subter montem hermon. Omnes reges eorum cepit percussit et occidit. Multo tempore pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit civitas que se non traderet filiis israel preter eveum qui habitabat in gabaon; omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra israel et caderent et non mererentur ullam clementiam ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In illo tempore venit iosue et interfecit enacim de montanis hebron et dabir et anab et de omni monte iuda et israel, urbesque eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enacim in terra filiorum israel absque civitatibus gaza et geth et azoto, in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen, et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus suas, quievitque terra a preliis.

XII Hii sunt reges quos percusserunt filii israel et possederunt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente arnon usque ad montem hermon et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitabat in esebon, dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon et medie partis in valle dimidiique galaad usque ad torrentem iaboc qui est terminus filiorum ammon, et a solitudine usque ad mare ceneroth contra orientem, et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per viam que ducit bethsimoth, et ab australi parte que subiacet asedoth phasga. Terminus og regis basan de reliquiis raphaim qui habitavit in astaroth et in edrai et dominatus est in monte hermon et in salecha atque in universa basan usque ad terminos gessuri et machati et dimidie partis galaad terminos seon regis esebon. Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos, tradiditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis et gadditis et dimidie tribui manasse. Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii israel trans iordanem ad occidentalem plagam a baalgad in campo libani usque ad montem cuius pars ascendit in seir, tradiditque eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas, tam in montanis quam in planis atque campestribus; in aseroth et in solitudine ac meridie hettheus fuit et amorreus, chananeus et ferezeus, eveus et iebuseus. Rex iericho. Rex hai que est ex latere bethel. Rex ierusalem. Rex hebron. Rex ierimoth. Rex lachis. Rex eglon. Rex gazer. Rex dabir. Rex gader. Rex horma. Rex hered. Rex lebna. Rex odullam. Rex maceda. Rex bethel. Rex thaffua. Rex opher. Rex aphec. Rex saron. Rex madon. Rex asor. Rex semeron. Rex acsaph. Rex thenach. Rex mageddo. Rex cedes. Rex iachanan carmeli. Rex dor et provincie dor. Rex gentium galgal. Rex thersa. Omnes reges xxx et unus.

XIII Iosue senex provecteque etatis erat, et dixit dominus ad eum: Senuisti et longevus es, terraque latissima derelicta est que necdum sorte divisa est, omnis videlicet galilea philistiim et universa gessuri, a fluvio turbido qui irrigat egyptum usque ad terminos accaron contra aquilonem, terra chanaan que in quinque regulos philistiim dividitur, gazeos azotios ascalonitas gettheos et accaronitas; ad meridiem vero sunt evei, omnis terra chanaan et maara sidoniorum usque aphecha et terminos amorrei eiusque confinia, libani quoque regio contra orientem a baalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath, omnium qui habitant in monte a libano usque ad aquas maserefoth universique sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidie tribui manasse, cum qua ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini trans fluenta iordanis ad orientalem plagam, ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in vallis medio universaque campestria medaba usque dibon, et cunctas civitates seon regis amorrei qui regnavit in esebon usque ad terminos filiorum ammon, et galaad ac terminos gessuri et machati et omnem montem hermon et universam basan usque salecha. Omne regnum og

basan qui regnavit in astaroth et edrai ipse fu
it de reliquiis raphaim. Percussitque eos moyses at
que delevit. Noluerunt que filii israel disperdere gessuri
et machati et habitaverunt in medio israel usque
in presentem diem. Tribui autem levi non dedit
possessionem sed sacrificia et victime domini
dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est il
li. Dedit ergo moyses possessionem tribui fili
orum ruben iuxta cognationes suas. Fuitque termi
nus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis ar
non et in valle eiusdem torrentis media universa
planitiem que ducit medaba et esebon cunctos
que viculos earum qui sunt in campestribus. Dibon
quoque et bamothbaal et oppidum baalmaon. Iessa
et cedimoth et mephaath et cariathaim et sabama
et sarathasar in monte convallis. Bethphogor et
asedoth phasga et bethiesimoth omnes urbes campe
stres universaque regna seon regis amorrei qui re
gnavit in esebon quem percussit moyses cum prin
cipibus madian. Evim et recem et sur et ur et re
be. Duces seon habitatores terre. Et balaam filium
beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris
interfectis. Factusque est terminus filiorum ruben
iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum
per cognationes suas urbium et viculorum. Deditque
moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas
possessionem cuius hec divisio est. Terminus
iazer et omnes civitates galaad dimidiamque par
tem terre filiorum ammon usque ad aroer que est con
tra rabba et ab esebon usque ramoth masphe et bathni
m et a manaim usque ad terminos dabir. In valle
quoque betharan et bethnemra et socoth et sap
hon reliquam partem regni seon regis esebon.
Huius quoque iordanis finis est usque ad extremam
partem cenereth trans iordanem ad orientalem
plagam. Hec est possessio filiorum gad per famili
as suas civitates et ville earum. Dedit et dimi
die tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes
suas possessionem cuius hoc principium est. A
manaim universam basan et cuncta regna og
regis basan omnesque vicos iair qui sunt in bas
an sexaginta oppida et dimidiam partem galaad.
Astaroth et edrai urbes regni og in basan. Filiis
machir. Dimidie parti filiorum machir iuxta
cognationes suas. Hanc possessionem divisit m
oyses in campestribus moab trans iordanem con
tra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem
XIIII levi non dedit possessionem quoniam deus israel
ipse est possessio eius ut locutus est illi. Hoc est
quod possederunt filii israel in terra chanaan quam dede
runt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun et
principes familiarum per tribus israel sorte omnia
dividentes sicut preceperat dominus in manu m
oysi novem tribubus et dimidie tribui. Duabus enim
tribubus et dimidie dederat moyses trans iordanem
possessionem absque levitis qui nichil terre acceper
unt inter fratres suos sed in eorum successerant locum.
Filii ioseph in duas divisi erant tribus manasse et ep
hraim nec acceperunt levite aliam in terra par
tem nisi urbes ad habitandum et suburbana
earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut
preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israel et
diviserunt terram. Accesserunt itaque filii iuda ad
iosue in galgala locutusque est ad eum caleph fi
lius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus
ad moysen hominem dei de me et te in cades bar
nea. Quadraginta annorum eram quando me misit
moyses famulus domini de cades barne ut conside
rarem terram. Renuntiavique ei quod mihi ve
rum videbatur. Fratres autem mei qui ascende
rant mecum dissolverunt cor populi et nichilominus
ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque mo
yses in die illo dicens. Terram quam calcavit pes
tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum
quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo do
minus vitam michi sicut pollicitus est usque in presen
tem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex
quo locutus est dominus verbum istud ad moysen quando
ambulabat israel per solitudinem. Hodie octoginta
et quinque annorum sum sic valens ut eo valebam tem
pore quando ad explorandum missus sum. Illius in me
nunc operis fortitudo usque hodie perseverat tam ad
bellandum quam ad gradiendum. Da ergo michi
montem istum quem pollicitus est dominus audiente te
quoque audiente in quo enachim sunt et urbes m
agne atque munite. Si forte sit dominus mecum et po
tuero delere eos sicut promisit michi. Benedixitque
ei iosue et tradidit hebron in possessionem. Atque ex
eo fuit hebron caleph filio iephone cenezeo usque
in presentem diem quia secutus est dominum deum is
rael. Nomen hebron antea vocabatur cariatharbe.
Adam maximus ibi inter enachim situs est.
Et terra cessavit a proeliis. Igitur sors filiorum iu XV
de per cognationes suas ista fuit. A termino edom usque a
d desertum sin contra meridiem et usque ad extre
mam partem australis plage. Initium eius a su
mitate maris salsissimi et a lingua eius que respi
cit ad meridiem egrediturque contra ascensum
scorpionis pertransit in sina ascenditque in cadesbar
nea et pervenit in esrom. Ascendens ad addar et circum
iens carcaa atque inde pertransiens in asemona
et perveniens ad torrentem egypti. Eruntque termini
eius mare magnum. Hic erit finis meridia
ne plage. Ab oriente vero erit initium mare sa
lsissimum usque ad extremum iordanis et ea que
respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad
eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus
in bethagla et transit ab aquilone in betharaba.
Ascendens ad lapidem boen filii ruben et ten
dens usque ad terminos debera de valle achor con
tra aquilonem respiciens galgala que est ex
adverso ascensionis adommim ab australi par
te torrentis transitque aquas que vocantur fons
solis et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque
per convallem filii ennon ex latere iebusei
ad meridiem hec est iherusalem. Et inde se erigens ad
verticem montis qui est contra geennon ad occi
dentem in summitate vallis raphaim contra aq
uilonem. Pertransitque a vertice montis usque ad
fontem aque nephtoa et pervenit usque ad vicos
montis ephron inclinaturque in baala que est
cariathiarim id est urbs silvarum et circuit
de baala contra occidentem usque ad montem
seir. Transitque iuxta latus montis iarim ad aq
uilonem in cheslon et descendit in bethsames et tra
nsit in thamna et pervenit contra aquilonem
partis accaron ex latere. Inclinaturque sechro
na et transit montem baala pervenitque in iebneel

ei et maris magni contra occidentem fine conclu
ditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum
in cognationibus suis. Caleph vero filio iephone
dedit partem in medio filiorum iuda sicut precep
at ei dominus chariatharbe patris enach ipse est
hebron. Deleuitque ex ea caleph tres filios enach
sisai et achiman et tholmai de stirpe enach. Atque
inde conscendens venit ad habitatores dabir que
prius vocabatur cariathsepher id est civitas lit
terarum. Dixitque caleph. Qui percusserit cariath
sepher et ceperit eam dabo illi axam filiam me
am uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez
frater caleph iunior. Deditque ei axam filiam suam
uxorem. Que cum pergerent simul suasit ei vir
eius ut peteret a patre suo agrum. Suspiravitque
ut sedebat in asino. Cui caleph. Quid habes in
quit? At illa respondit. Da michi benedictionem
Terram australem et arentem dedisti michi iun
ge et irriguam. Dedit itaque ei caleph irriguam
superius et inferius. Hec est possessio tribus filiorum
iuda per cognationes suas. Erantque civitates ab
extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom.
A meridie cabsehel et eder et iagur et cina et di
mona et adada et cedes. et asor et ianan et ziph et the
lem et baloth et asornova et charioth. esrom.
hec est asoramam same et molada et aser. g
adda et asemon beth feleth et aser. sual et bers
abee et bazi. othiabala. et hiim. esem et hel et t
holad et xil et charma. sicelegh et medemen
a et sensenna. lebaoth et selim et enremmon.
Omnes civitates viginti novem et ville earum.
In campestribus vero estaol et saraa et asena.
et azanoe et ienhannim. tafua et enyaim et
ierimoth. adullam socho et azecha et sari
adthaim. thanri. urbes quatuordecim et vill
e earum sanan et adesa et magdalgad. delea.
et masfa et gethel. lachis. et baschat et eglon.
et mechbon et lehemas et chetlis et gaderoth. b
ethdagon et neema et maceda civitates sedecim.
et ville earum labana et ather et asan. iepta
et esna et nesib et ceila et achzib et maresa. ci
vitates novem et ville earum. Accharon cum
vicis et villulis suis ab accaron usque ad mare
Omnia que vergunt ad azotum et viculos eius.
Azotus cum vicis et villulis. Gaza cum vicis
et villulis suis usque ad torrentem egipti et ma
re magnum et terminos eius et in montem samir
et iether et socho et edenna. cariath. senna. hec
est dabir. Anab et stemo et anim. gosen et olon.
et gilo civitates undecim et ville earum. arab.
et roma et esahan. ianum et beth. tafua et afe
cha. adomatha et chariatharbe. hec est ebron.
et sior civitates novem et ville earum. maon
chermel et zif et iothe et iezrehel et iucadam et
zanue. accaim. gebaa et thamna civitates decem
et ville earum. elul et bethsur et gedor mareth et be
thanoth et eltezen. civitates sex et ville earum.
Cariathbaal hec est chariathiarim urbis silva
rum et arebba. civitates due et ville earum. In d
eserto betharaba et meddin et sechacha. anepsan
et civitas salis et engaddi civitates sex et ville e
arum. Iebuseum autem habitatorem ierusalem non
potuerunt filii iuda delere. habitavitque iebu
seus cum filiis iuda in ierusalem usque in presentem

diem. Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab io XVI
rdane contra iericho et aquas eius contra orientem
solitudo que ascendit de iericho ad montana bethel
et egreditur de bethel luzam. Transitque terminum
archiatharoth et descendit ad occidentem iuxta
terminos iephleti usque ad terminos bethoron infe
rioris et gazer. finiunturque regiones eius mari ma
gno. Possederuntque filii ioseph manasse et ephr
aim et factus est terminus filiorum ephraim
per cognationes suas et possessio eorum contra orien
tem atharoth. addas usque ad bethoron superiorem.
Egrediunturque confinia in mare machathon et en
athueto aquilonem respicit et circuit terminos
contra orientem in thanaselo et pertransit ab orien
te ianoe. Descenditque de ianoe in atharoth et no
aratha et pervenit in iericho et egreditur ad iordane
de thaffua. Pertransitque contra mare in valle ar
undineti suntque egressus eius ad mare salsissim
um. Hec est possessio filiorum ephraim per famili
as suas. Urbesque separate sunt filiis ephraim
in medio possessionis filiorum manasse et ville earum.
et non interfecerunt filii ephraim chananeum
qui habitabat in gazer. habitavitque chananeus
in medio ephraim usque in diem hanc tributarius.
Cecidit autem sors tribui manasse ipse est enim XVII
primogenitus ioseph machir primogenito m
anasse patri galaad qui fuit vir pugnator hab
uitque possessionem galaad et basan et reliquis
filiorum manasse iuxta familias suas filiis ab
iezer et filiis selech et filiis esrihel et filius sechem.
et filius epher et filius semida. Isti sunt filii mana
sse filii ioseph maiores per cognationes suas. Sal
phaad vero filio epher filii galaad filii machir.
filii manasse non erant filii sed sole filie. quarum
ista sunt nomina. maala et noa. egla et melcha
et tersa. Veneruntque in conspectu eleazari sac
erdotis et iosue filii nun et principum dicentes. D
ominus precepit per manum moysi ut daretur
nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis
iuxta imperium domini possessionem in medio
fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi
manasse decem absque terra galaad et basan tra
ns iordanem. Filie enim manasse possederunt
hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem
galaad cecidit in sortem filiorum manasse qui
reliqui erant. Fuitque terminus manasse ab ase
r machmatha que respicit sichem et eg
reditur ad dexteram iuxta habitatores fontis
thaffue. Etenim in sorte manasse ceciderat t
erra taffue. que est iuxta terminos manasse fi
liorum ephraim. Descenditque terminus vallis arun
dineti in meridiem torrentis civitatum ephra
im que in medio sunt urbium manasse. Ter
minus manasse ab aquilone torrentis et exitus
eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessi
o ephraim et ab aquilone manasse utramque
claudat mare et coniungantur sibi in tribu as
er ab aquilone et in tribu isachar ab oriente.
Fuitque hereditas manasse in isacar et in aser. be
thsan et viculis eius et ieblaam cum viculis su
is et habitatores dor cum oppidis suis. habitato
res quoque endor cum viculis suis. Similiterque
habitatores thanach cum viculis suis et habita
tores maggedo cum viculis suis et tercia pars

urbis nofeth. Nec potuerunt filii manasse has su
bvertere civitates sed cepit chananeus habitare i
terra ista. Postquam autem convaluerunt filii is
rahel subiecerunt chananeos et fecerunt sibi tri
butarios nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii
ioseph ad iosue atque dixerunt. Quare dedisti m
possessionem sortis et funiculi unius cum sim ta
te multitudinis et benedixerit michi dominus? Ad quos
iosue ait. Si populus multus es ascende in silvam et
succide tibi spatia in terra ferezei et raphaim quia
angusta est tibi possessio montis ephraim. Cui
responderunt filii ioseph. Non poterimus ad mon
tana conscendere cum ferreis curribus utantur c
hananei qui habitant in terra campestri in qua si
te sunt bethsan cum viculis suis et iezrahel m
ediam possidens vallem. Dixitque iosue ad domum
ioseph ephraim et manasse. Populus multus
es et magne fortitudinis. Non habebis sortem
tuam sed transibis ad montem et succides tibi a
atque purgabis ad habitandum spatia et poteris
ultra procedere cum subverteris chananeum q
uem dicis ferreos habere currus et esse fortissim
um. Congregatique sunt omnis filii israhel in silo ib
XVIII i fixerunt tabernaculum testimonii et fuit eis terra s
ubiecta. R autem filiorum israhel sep
tem tribus que necdum acceperant possessiones
suas. Ad quos iosue ait. Usquequo marcetis ig
navia et non intratis ad possidendam terram qu
am dominus deus patrum vestrorum dedit vobis. Elig
ite de singulis tribubus ternos viros ut mittam eos
et pergant atque circumeant terram et describant eam
iuxta numerum uniuscuiusque multitudinis.
referantque ad me quod scripserint. Dividite vobis
terram in septem partes. Iuda sit in terminis
suis ab australi plaga et domus ioseph ab aqui
lone. Mediam inter hos terram in septem partes
describite et tunc venietis ad me ut coram domino
deo nostro mittam vobis hic sortem quia non est inter
vos pars levitarum sed sacerdotium domini est eorum
hereditas. Gad autem et ruben et dimidium tribus
manasse iam acceperant possessiones suas trans
iordanem ad orientalem plagam quas dedit eis
moyses famulus domini. Cumque surrexissent vi
ri ut pergerent ad describendam terram precep
it eis iosue dicens. Circuite terram et describite eam
ac revertimini ad me ut hic coram domino in silo
mittam vobis sortem. Itaque perrexerunt et lustran
tes eam in septem partes diviserunt scribent
es in volumine. Reversique sunt ad iosue in ca
stra silo qui misit sortes coram domino in silo.
Divisitque terram filiis israhel in septem partes et as
cendit sors prima filiorum beniamin per famil
ias suas ut possiderent terram inter filios iuda et f
ilios ioseph. Fuitque terminus eorum contra aqui
lonem ab iordane pergens iuxta latus iherico
septentrionalis plage et inde contra occiden
tem ad montana conscendens et perveniens i
solitudinem bethaven atque pertransiens iuxta
luzam ad meridiem ipsa est bethel. Descendi
tque in atarothadar in montem qui est ad meri
diem bethoron inferioris et inclinatur circuiens
contra mare ad meridiem montis qui respicit
bethoron contra africum. Suntque exitus eius
in chariathbaal que vocatur cariathiarim ur

bem filiorum iuda. Hec est plaga contra mare et
occidentem. A meridie autem ex parte chariath
iarim egreditur terminus contra mare et pervenit
usque ad fontem aquarum nepthoa. Descenditque
in partem montis qui respicit vallem filiorum
ennon et est contra septentrionalem plagam in
extrema parte vallis raphaim. Descenditque ge
ennon id est vallis ennon iuxta latus iebusei ad
austrum et pervenit ad fontem rogel transiens
ad aquilonem et egrediens ad ensemes id est
fontem solis et pertransit usque ad tumulos qui sunt
e regione ascensus adommim. Descenditque ad a
benboen id est lapidem boen filii ruben et pertran
sit ex latere aquilonis ad campestria. Descen
ditque in planitiem et pretergreditur contra aq
uilonem bethagla. Suntque exitus eius contra lin
guam maris salsissimi ab aquilone in fine ior
danis ad australem plagam qui est terminus
illius ab oriente. Hec est possessio filiorum ben
iamin per terminos suos in circuitu et familias si
ngulas. Fueruntque civitates eius iherico et betha
gla et vallis casis. Betharaba et semaraim et be
thel et avim et aphara et ophera villa emona et ophni
et gabee civitates duodecim et ville earum. Ga
baon et rama et beroth et mesphe. Chaphera et am
mosa et recem. Iarephel et tharala et sela et eleph
et iebus que est ierusalem. Gabaath et cariath. Civi
tates quatuordecim et ville earum. Hec est posse
ssio filiorum beniamin iuxta familias suas. Et XIX
egressa est sors secunda filiorum simeon per cognatio
nes suas. Fuitque hereditas eorum in medio poss
essionis filiorum iuda. Bersabee et sabee et molad
a et asersual. Bala et asem et heltholath. Bethul et
arma et siceleth et bethmarchaboth et asersusa
et bethlebaoth. Asaron. Civitates tredecim et vil
le earum. Ain et remmon et athar et asan. Civitat
es quatuor et ville earum. Omnes viculi per circuit
um urbium istarum usque ad baalath beer ram
eth contra australem plagam. Hec est hereditas
filiorum simeon iuxta cognationes suas in fu
niculo et possessione filiorum iuda quia maior
erat. Ideirco possederunt filii simeon iuxta co
gnationes eorum in medio hereditatis eorum.
Ceciditque quoque sors tercia filiorum zabulon per
cognationes suas. Et factus est terminus posse
ssionis eorum usque sarith. Ascenditque de mari et
marala hac pervenit in debbaseth qui est usque ad
torrentem contra iecnaam et revertitur de sa
rith contra orientem in fines ceseleththabor et
egreditur ad dabereth. Ascenditque contra iafie.
Et inde pertransit usque ad orientalem plagam ge
tha et apher. Et tacasin et egreditur in remmon
amthar et noa. Et circuit ad aquilonem et naath
on. Suntque egressus eius vallis iepthael et cat
ath et naalol et semron et iedala et bethleem
civitates duodecim et ville earum. Hec est heredi
tas tribus filiorum zabulon per cognationes suas
urbes et viculi earum. Isachar egressa est sors q
uarta per cognationes suas. Fuitque eius hereditas
iezrahel et chasaloth et sunem et afraim. Seon et
anaarath et rabboth et cesion. Aemes et rameth et
engannim et enadda et bethfeses et pervenit ter
minus eius usque thabor et sasima et bethsemes.
Eruntque exitus eius iordanis civitates sedecim et

uille earum. Hec est possessio filiorum Isachar per cognationes suas, urbes et uiculi earum. Cecidit sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas. Fuitque terminus eorum Alchat et Oli et Beten et Axaph et Helmelech et Amaad et Messal, et peruenit usque ad Carmelum maris et Sior et Labanath, ac reuertitur contra orientem Bethdagon, et pertransit usque Zabulon et uallem Iephtael contra aquilonem [illegible] ... uille earum.

Filiorum Nephthali sexta sors cecidit per familias suas, et cepit terminus de Heleph et Elon in Saananim et Adami que est Neceb et Iebnael usque Lecum, et egressus eorum usque ad Iordanem. Reuertiturque terminus contra occidentem in Aznotthabor atque inde egreditur in Hucuca et pertransit in Zabulon contra meridiem et in Aser contra occidentem et in Iuda ad Iordanem contra ortum solis. Ciuitates munitissime Asseddim, Ser et Emath et Reccath et Chenereth et Edema et Arama, Asor et Cedes et Edrai, Enasor et Ieron et Magdalel, Horem et Bethanath et Bethsames, ciuitates decem et nouem et uille earum. Hec est possessio tribus filiorum Nepthalim per cognationes suas, urbes et uiculi earum.

Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors septima, et fuit terminus possessionis eius Saraa et Esthaol et Hirsemes id est ciuitas solis, Selebin et Aialon et Iethela, Elon et Themna et Acron, Elthece, Gebbethon et Balaath, Iud et Bene et Barach et Geth, et Remmon et Meiarcon et Arecon cum termino qui respicit Ioppen, et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan et pugnauerunt contra Lesem, ceperuntque eam et percusserunt in ore gladii, et possederunt et habitauerunt in ea, uocantes nomen eius Lesem Dan ex nomine Dan patris sui. Hec est possessio tribus filiorum Dan per cognationes suas, urbes et uiculi earum. Cumque complesset sortito diuidere singulis per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui iuxta preceptum Domini urbem quam postulauit Thamnath Sare in monte Ephraim, et edificauit ciuitatem habitauitque in ea. Hec sunt possessiones quas sorte diuiserunt Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun et principes familiarum ac tribuum filiorum Israel in Silo coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii, partitique sunt terram.

CXX

Et locutus est Dominus ad Iosue dicens: Loquere filiis Israel et dic eis: Separate urbes fugitiuorum de quibus locutus sum ad uos per manum Moysi, ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nesciens, et possit euadere iram proximi qui ultor est sanguinis. Cum ad unam harum confugerit ciuitatum, stabit ante portam ciuitatis et loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent innocentem, sicque suscipient eum et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum fuerit persecutus, non tradent in manus eius, quia ignorans percussit proximum eius, nec ante biduum uel triduum eius probatur inimicus. Et habitabit in ciuitate illa donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc reuertetur homicida et ingredietur ciuitatem et domum suam de qua fugerat. Decreueruntque Cedes in Galilea montis Nephthali, et Sichem in monte Ephraim, et Cariatharbe ipsa est Hebron in monte Iuda. Et trans Iordanem contra orientalem plagam Hiericho statuerunt Bosor que sita est in campestri solitudine de tribu Ruben, et Ramoth in Galaad de tribu Gad, et Gaulon in Basan de tribu Manasse. Hee ciuitates constitute sunt cunctis filiis Israel et aduenis qui habitabant inter eos, ut fugeret ad eas qui animam nesciens percussisset, et non moreretur in manu proximi effusum sanguinem uindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

CXXI

Accesseruntque principes familiarum Leui ad Eleazar sacerdotem et Iosue filium Nun et ad duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel, locutique sunt ad eos in Silo terre Chanaan atque dixerunt: Dominus precepit per manum Moysi ut darentur nobis urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii Israel de possessionibus suis iuxta imperium Domini ciuitates et suburbana earum. Egressaque est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdotis de tribubus Iuda et Symeon et Beniamin ciuitates tredecim, et reliquis filiorum Caath, id est Leuitis qui superfuerant, de tribubus Ephraim et Dan et dimidia tribu Manasse ciuitates decem. Porro filiis Gerson egressa est sors ut acciperent de tribubus Isachar et Aser et Nepthalim dimidiaque tribu Manasse in Basan ciuitates numero tredecim. Et filiis Merari per cognationes suas de tribubus Ruben et Gad et Zabulon urbes duodecim. Dederuntque filii Israel Leuitis ciuitates et suburbana earum sicut precepit Dominus per manum Moysi singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum Iuda et Symeon dedit Iosue ciuitates quarum ista sunt nomina, filiis Aaron per familias Caath leuitici generis (prima enim sors illis egressa est): Cariatharbe patris Enac que uocatur Hebron in monte Iuda et suburbana eius per circuitum. Agros uero et uillas eius dederat Caleb filio Iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron confugii ciuitatem et suburbana eius, et Lobnam cum suburbanis suis, et Iether et Isthimo et Holon et Dabir et Ain et Iethan et Bethsames cum suburbanis suis, ciuitates nouem de duabus ut dictum est tribubus. De tribu autem filiorum Beniamin Gabaon et Gabee et Anathoth et Almon cum suburbanis suis, ciuitates quatuor. Omnes simul ciuitates filiorum Aaron sacerdotum tredecim cum suburbanis suis. Reliquis uero per familias suas Caath leuitici generis hec est data possessio: De tribu Ephraim urbes confugii Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, et Gazer et Cibsaim et Bethoron cum suburbanis suis, ciuitates quatuor. De tribu quoque Dan Eltheco et Gabathon et Aialon et Gethremmon cum suburbanis suis

civitates quatuor. Porro de dimidia tribu manasse thanach et gethremmon cum suburbanis suis civitates due. Omnes civitates decem et suburbana earum date sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson levitici generis dedit de dimidia tribu manasse confugii civitates gaulon in basan et bosra cum suburbanis suis civitates duas. Porro de tribu ysachar cesion et dabereth et iaramoth et engannim cum suburbanis suis civitates quatuor. De tribu autem aser masal et abdon et helcath et rohob cum suburbanis suis civitates quatuor. De tribu quoque neptalim civitates confugii cedes in galilea et ammoth dor et carthan cum suburbanis suis civitates tres. Omnes urbes familiarum gerson tredecim cum suburbanis suis. Filiis autem merari levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu zabulon iecnam et cartha et damna et naalol civitates quatuor cum suburbanis suis. De tribu gad civitates confugii ramoth in galaad et manaim et esebon et iazer civitates quatuor cum suburbanis suis. De tribu ruben ultra iordanem contra iericho civitates confugii bosor in solitudine misor et iaser et iethson et mephaath civitates quatuor cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas duodecim. Igitur universe civitates levitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt quadraginta et octo cum suburbanis suis singule per familias distribute. Deditque dominus deus omnem terram israeli quam traditurum se patribus eorum iuraverat et possederunt illam atque habitaverunt in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes nullusque eis hostium resistere ausus est sed cuncti in eorum dicionem redacti sunt. Ne unum quidem verbum quod illis prestiturum se esse promiserat irritum fuit sed rebus expleta sunt omnia.

XXII

Eodem tempore vocavit iosue rubenitas et gadditas et dimidiam tribum manasse dixitque ad eos. Fecistis omnia que vobis precepit moyses famulus domini michi quoque in omnibus obedistis nec reliquistis fratres vestros longo tempore usque ad presentem diem custodientes imperium domini dei vestri. Quia igitur dedit dominus deus vester fratribus vestris quietem ac pacem sicut pollicitus est revertimini et ite in tabernacula vestra et in terram possessionis quam tradidit vobis moyses famulus domini trans iordanem. Ita dumtaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam precepit vobis moyses servus domini ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius adhereatisque ei ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidie possessionem moyses dederat in basan et ideo medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras cum argento et auro ere ac ferro et veste multiplici. Dividite predam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo que sita est in chanaan ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis in terram chanaan edificaverunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuntii detulissent edificasse filios ruben et gad et dimidie tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel convenerunt omnes in silo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram galaad finees filium eleazari sacerdotis et decem principes cum eo singulos de tribubus singulis. Qui venerunt ad filios ruben et gad et dimidiam tribum manasse in terram galaad dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur reliquistis dominum deum israel edificantes altare sacrilegum et a cultu illius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in beelphegor et usque in presentem diem macula huius sceleris in nobis permanet multique de populo corruerunt? Et vos hodie dereliquistis dominum et cras in universum israel eius ira desevit. Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestre transite ad terram in qua tabernaculum domini est et habitate inter nos tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis edificato altari preter altare domini dei nostri. Nonne achan filius zare preterivit mandatum domini et super omnem populum israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii ruben et gad et dimidia tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus dominus deus fortissimus dominus deus ipse novit et israel simul intelliget. Si prevaricationis animo hoc altare construximus non custodiat nos sed puniat in presenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victimas super eum imponeremus ipse querat et iudicet. Et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus cras dicent filii vestri filiis nostris. Quid vobis et domino deo israel? Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad iordanem fluvium et iccirco partem non habetis in domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque melius et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas sed in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque progeniem ut serviamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris. Non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere respondebunt eis. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium sed in testimonium nostrum et vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta sacrificia et victimas offerendas preter altare domini dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quod cum audisset finees sac

eos et principes legationis Israhel qui erant cum eo placati sunt. Et verba filiorum Ruben et Gad et dimidie tribus Manasse libentissime susceperunt. Dixitque Finees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus quod nobiscum sit Deus quoniam alieni estis a prevaricatione hac et liberastis filios Israhel de manu Domini. Reversusque est cum principibus a filiis Ruben et Gad de terra Galaad finium Chanaan ad filios Israhel et retulerunt eis. Placuitque sermo cunctis audientibus et laudaverunt Deum filii Israhel et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos et pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii Ruben et Gad altare quod extruxerant Testimonium nostrum quod Dominus ipse sit Deus.

CXXIII

Evoluto autem multo tempore postquam Dominus pacem dederat Israheli subiectis in gyro nationibus universis et Iosue iam longevo et persenilis etatis vocavit Iosue omnem Israhelem maioresque natu et principes ac duces et magistratus dixitque ad eos: Ego senui et progressioris etatis sum. Vosque cernitis omnia que fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis ipse pugnaverit. Et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram ab oriente Iordanis usque ad mare magnum multeque adhuc supersunt nationes, Dominus Deus vester disperdet eas et auferet a facie vestra et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta que scripta sunt in volumine legis Moysi et non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram, ne postquam intraveritis ad gentes que inter vos future sunt iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos, sed adhereatis Domino Deo vestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet Dominus in conspectu vestro gentes magnas et robustissimas et nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis persequetur hostium mille viros quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime precavete ut diligatis Dominum Deum vestrum. Quod si volueritis gentium harum que inter vos habitant erroribus adherere et cum eis commiscere connubia atque amicitias copulare, iam nunc scitote quod Dominus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram sed sint vobis in foveam ac laqueum et offendiculum ex latere vestro et sudes in oculis vestris donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam universe terre et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis que se Dominus prestaturum vobis pollicitus est unum non preterierit in cassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit et prospera cuncta venerunt sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis, eo quod preterieritis pactum Domini Dei vestri quod pepigit vobiscum et servieritis diis alienis et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in vos furor Domini et auferemini de terra hac optima quam tradidit vobis.

CXXIIII

Congregavitque Iosue omnes tribus Israhel in Sichem et vocavit maiores natu ac principes et magistros. Steteruntque in conspectu Domini et ad populum sic locutus est: Hec dicit Dominus Deus Israhel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham et Nachor, servieruntque diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamie finibus et adduxi eum in terram Chanaan multiplicavique semen eius et dedi ei Isaach, illique rursum dedi Iacob et Esau. E quibus Esau dedi montem Seir ad possidendum, Iacob vero et filii eius descenderunt in Egyptum. Misique Moysen et Aaron et percussi Egyptum multis signis atque portentis. Eduxique patres vestros et vos de Egypto et venistis ad mare, persecutique sunt Egyptii patres vestros cum curribus et equitatu usque ad mare Rubrum. Clamaverunt autem filii Israhel ad Dominum, qui posuit tenebras inter vos et Egyptios et adduxit super eos mare et operuit illos. Viderunt oculi vestri cuncta que in Egypto fecerim. Et habitastis in solitudine multo tempore et introduxi vos ad terram Amorrei qui habitabat trans Iordanem. Cumque pugnarent contra vos tradidi eos in manus vestras et possedistis terram eorum atque interfecistis illos. Surrexit autem Balach filius Sephor rex Moab et pugnavit contra Israhelem, misitque et vocavit Balaam filium Beor ut malediceret vobis. Et ego nolui audire eum sed econtrario per illum benedixi vobis et liberavi vos de manu eius. Transistisque Iordanem et venistis ad Hiericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius, Amorreus et Ferezeus et Chananeus et Ettheus et Gergeseus et Eveus et Iebuseus, et tradidi illos in manus vestras. Misique ante vos crabrones et eieci eos de locis suis, duos reges Amorreorum, non in gladio et arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis et urbes quas non edificastis ut habitaretis in eis, vineas et oliveta que non plantastis. Nunc ergo timete Dominum et servite ei perfecto corde atque verissimo, et auferte deos quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia et in Egypto, ac servite Domino. Sin autem malum vobis videtur ut Domino serviatis, optio vobis datur. Eligite hodie quod placet cui servire potissimum debeatis, utrum diis quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia an diis Amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea serviemus Domino. Responditque populus et ait: Absit a nobis ut relinquamus Dominum et serviamus diis alienis. Dominus Deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra Egypti de domo servitutis, fecitque videntibus nobis signa ingentia et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus et in cunctis populis per quos transivimus. Et eiecit universas gentes Amorreum habitatorem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur Domino quia ipse est Dominus Deus noster. Dixitque Iosue ad populum: Non poteritis servire Domino, Deus enim sanctus et fortis emulator est nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis Dominum et servieritis diis alienis, convertet se et affliget vos atque subvertet postquam vobis prestiterit bona. Dixitque populus ad Iosue: Nequaquam ut loqueris erit, sed Domino serviemus. Et Iosue ad populum: Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut serviatis ei. Responderuntque: Testes. Nunc ergo ait auferte deos alienos de m

alienos de medio uestri et inclinate corda uestra ad dominum deum isra-
el. Dixitque populus ad iosue. Domino deo nostro seruiemus
et obedientes erimus preceptis eius. Percussit igitur iosu-
e in die illo fedus et proposuit populo precepta atque iu-
dicia in sichem. Scripsitque omnia uerba hec in
uolumine legis dei et tulit lapidem pergrandem
posuitque illum subter quercum que erat in sanc-
tuario domini et dixit ad omnem populum. En lapis iste
erit uobis in testimonium quod audierit omnia
uerba domini que locutus est uobis ne forte p-
ostea negare uelitis et mentiri domino deo uestro. Di-
misitque populum singulos in possessionem suam.
Et post hec mortuus est iosue filius nun seru-
us domini centum decem annorum. Sepelie-
runtque eum in finibus possessionis sue in tham-
nath sare que sita est in monte ephraim ad sep-
tentrionalem plagam montis gaas. Seruiu-
itque israel domino cunctis diebus iosue et seniorum
qui longo uixerunt tempore post iosue et qui noue-
rant omnia opera domini que fecerat in israel. Ossa
quoque ioseph que tulerunt filii israel de egypto
sepelierunt in sichem in partem agri quem
emerat iacob a filiis emor patris sichem cen-
tum nouellis ouibus et fuit in possessionem
filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron
mortuus est et sepelierunt eum in gabaath
finees et filii eius que data est ei in monte ep-
hraim. In illo die accipientes leuite archam
testamenti domini circumtulerunt eam per
omnes fines filiorum israel. Et finees sacerdo-
tium administrauit pro eleazaro patre suo q-
uousque etiam tempore moreretur et sepultus est in
gabaath in terram suam. Filii autem israel abieru-
nt singuli quique in locum suum et in suam c-
iuitatem. Factum est interiecto tempore ut colerent
astarthen et asteroth deos gentium que erant
in circuitu eorum. Propter quod tradidit illos dominus
in manus eglon regis moab qui dominatus est illis
annis decem et octo.

POST MORTEM

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum
dicentes. Quis ascendet ante nos contra
chananeum et erit dux belli? Dixitque dominus.
Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manu ei-
us. Et ait iudas simeoni fratri suo. Ascende me-
cum in sortem meam et pugna contra chananeum
ut et ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cu-
m eo simeon. Ascenditque iudas et tradidit dominus cha-
naneum ac ferezeum in manus eorum. Et percu-
sserunt in bezech decem milia uirorum. Inue-
neruntque adonibezech in bezech et pugnauerunt
contra eum ac percusserunt chananeum et fere-
zeum. Fugit autem adonibezech. Quem secu-
ti comprehenderunt cesis summitatibus manuum
eius ac pedum. Dixitque adonibezech. Septuaginta
reges amputatis manuum ac pedum sum-
mitatibus colligebant sub mensa mea ciborum
reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi deus. Addu-
xeruntque eum in ierusalem et ibi mortuus est. Oppu-
gnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam et per-
cusserunt in ore gladii tradentes cunctam incen-
dio ciuitatem. Et postea descendentes pugna-
uerunt contra chananeum qui habitabat in mon-
tanis ad meridiem et in campestribus. Pergensque
iudas contra chananeum qui habitabat in ebr-
on cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe. Per-
cussit sisai et ahiman et tholmai. Atque inde pro-
fectus abiit ad habitatores dabir cuius nomen
uetus erat cariathsepher id est ciuitas litterarum. Di-
xitque chaleb. Qui percusserit cariathsepher et uas-
tauerit eam dabo ei axam filiam meam uxorem.
Cumque cepisset eam othoniel filius cenez frater
chaleb minor dedit ei filiam suam coniugem.
Quam pergentem in itinere monuit uir suus
ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspi-
rasset sedens in asino dixit ei chaleb. Quid habes?
At illa respondit. Da michi benedictionem quia
terram arentem dedisti michi da et irriguam
aquis. Dedit ergo ei chaleb irriguum superius
et irriguum inferius. Filii autem cinei cogna-
ti moysi ascenderunt de ciuitate palmarum
cum filiis iuda in desertum sortis eius quod est ad
meridiem arad et habitauerunt cum eo. Abiit
autem iudas cum simeone fratre suo et percusserunt
simul chananeum qui habitabat in sephath
et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urb-
is horma id est anathema. Cepitque iudas gazam
cum finibus suis et ascalonem atque accaron c-
um terminis suis. Fuitque dominus cum iuda
et montana possedit nec potuit delere habita-
tores uallis quia falcatis curribus abundabat.
Dederuntque chaleb hebron sicut dixerat moys-
es. Qui deleuit ex ea tres filios enach. Iebuse-
um autem habitatorem ierusalem non deleuerunt
filii beniamin. Habitauitque iebuseus cum
filiis beniamin in ierusalem usque in presentem di-
em. Domus quoque ioseph ascendit in bethel.
Fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent
urbem que prius luza uocabatur. Viderunt ho-
minem egredientem de ciuitate dixeruntque
ad eum. Ostende nobis introitum ciuitatis et
faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendis-
set eis percusserunt urbem in ore gladii. Ho-
minem autem illum et omnem cognationem
eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram
ethiim et edificauit ibi ciuitatem uocauitque
eam luzam que ita appellatur usque in hodiern-
um diem. Manasses quoque non deleuit bethsa-
n et thanach cum uiculis suis. Et habitatores dor
et ieblaan et mageddo cum uiculis suis. Ce-
pitque chananeus habitare cum eis. Postquam a-
utem confortatus est israel fecit eos tributarios et
delere noluit. Effraim etiam non interfecit chan-
aneum qui habitabat in gazer sed habitauit cum
eo. Zabulon non deleuit habitatores cetron et
naalon sed habitauit chananeus in medio eius
factusque est ei tributarius. Aser quoque non deleuit
habitatores accho et sidonis et alab et achazib et
alba et afech et roob. Habitauitque in medio cha-
nanei habitatoris illius terre nec interfecit eum.

Nepthalim non delevit habitatores bethsemes
et bethanath et habitavit inter chananeum hab
itatorem terre. Fueruntque ei bethsamite et bethana
thite tributarii. Artavitque amorreus filios dan
in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora de
scenderent. habitavitque in monte ares quod inter
pretatur testaceo, in haelon et salabim. Et adgra
vata est manus domus ioseph factusque est ei tri
butarius. Fuit autem terminus amorrei ab as
II censu scorpionis petra et superiora loca. Ascen
ditque angelus domini de galgalis ad locum flenti
um et ait. Eduxi vos de egypto et introduxi in
terram pro qua iuravi patribus vestris et pollicitus sum
ut non facerem irritum pactum meum vobiscum
in sempiternum ita dumtaxat ut non feriretis fe
dus cum habitatoribus terre huius et aras eorum sub
verteretis et noluistis audire vocem meam. Cur hoc
fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie
vestra ut habeatis hostes et dii eorum sint vobis in ruin
am. Cumque loqueretur angelus domini verba hec ad o
mnes filios israel elevaverunt vocem suam et fle
verunt. Et vocatum est nomen loci illius locus
flentium sive lacrimarum. Immolaveruntque
ibi hostias domino. Dimisit ergo iosue populum et
abierunt unusquisque in possessionem suam
ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis
diebus eius et seniorum qui longo post eum vix
erunt tempore et noverunt omnia opera domini que fece
rat cum israel. Mortuus est autem iosue filius nun
famulus domini. centum decem annorum et sepeli
erunt eum in finibus possessionis sue in thamn
athsare in monte ephraim a septentrion
ali plaga montis gaas. Omnisque illa gene
ratio congregata est ad patres suos. Et surrex
erunt alii qui non noverant dominum et opera que f
ecerat cum israel. Feceruntque filii israel malum in
conspectu domini et servierunt baalim et dimi
serunt dominum deum patrum suorum qui eduxe
rat eos de terra egypti et secuti sunt deos alienos
deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum,
et adoraverunt eos et ad iracundiam concita
verunt dominum dimittentes eum et servientes
baal et astaroth. Iratusque dominus contra israel tra
didit eos in manus diripientium. Qui ceperunt
eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per
gyrum nec potuerunt resistere adversariis s
uis. sed quocumque pergere voluissent manus do
mini erat super eos sicut locutus est et iuravit
eis et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque
dominus iudices qui liberarent eos de vasta
ntium manibus sed nec illos audire voluerunt
fornicantes cum diis alienis et adorantes eos.
Cito deseruerunt viam per quam ingressi fue
rant patres eorum et audientes mandata domini
omnia fecere contraria. Cumque dominus iu
dices suscitaret in diebus eorum flectebatur mise
ricordia et audiebat afflictorum gemitus et li
berabat eos de cede vastantium. Postquam au
tem mortuus esset iudex revertebantur et multo
maiora faciebant quam fecerant patres eorum
sequentes deos alienos et servientes eis et ad
orantes illos non dimiserunt adinventiones
suas et viam durissimam per quam ambula
re consueverant. Iratusque est furor domini in israel

et ait. Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pe
pigeram cum patribus eorum et vocem meam audi
re contempsit et ego non delebo gentes quas di
misit iosue et mortuus est ut in ipsis experiar
utrum israel viam custodiant domini et am
bulent in ea sicut custodierunt patres eorum
an non. Dimisit ergo dominus omnes has
nationes et cito subvertere noluit nec tradidit in
manibus iosue. Hee sunt gentes quas dominus III
dereliquit ut erudiret in eis israelem. et omnes qui
non noverant bella chananeorum ut postea disc
erent filii eorum certare cum hostibus et habere
consuetudinem preliandi. Quinque satrapas phi
listinorum omnemque chananeum et sidonium
atque eveum qui habitabat in monte libano de
monte baal hermon usque ad introitum emath.
Dimisitque eos ut in ipsis experiretur israelem utrum
audiret mandata domini que preceperat patribus eorum
per manum moysi an non. Itaque filii israel habita
verunt in medio chananei et ethei et amorrei.
et ferezei et evei. et iebusei et duxerunt uxores
filias eorum ipsique filias eorum ipsique filias suas
eorum filiis tradiderunt et servierunt diis eorum.
Feceruntque malum in conspectu domini et ob
liti sunt dei sui servientes baalim et astaroth. Ir
atusque dominus contra israel tradidit eos in ma
nus chusan rasathaim regis mesopotamie ser
vieruntque ei octo annis et clamaverunt ad dominum.
Qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos oth
oniel filium cenez fratrem caleb minorem. Fu
itque in eo spiritus domini et iudicavit israel. Egressusque
est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius chu
san rasathaim regem syrie et oppressit eum. Qui
evitque terra quadraginta annis et mortuus est oth
niel filius cenez. Addiderunt autem filii israel
facere malum in conspectu domini. Qui conforta
vit adversus eos eglon regem moab quia fecerunt
malum in conspectu eius. et copulavit ei filios
ammon et amalech. Abiitque et percussit israel atque p
ossedit urbem palmarum. Servieruntque filii isr
ael eglon regi moab decem et octo annis et pos
tea clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit salva
torem vocabulo aoth filium gera filii gemini
qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque
filii israel per illum munera eglon regi moab. Qui
fecit sibi gladium ancipitem habentem in me
dio capulum longitudinis palme manus et acci
nctus est eo subter sagum in dextro femore. Obtulitque
munera eglon regi moab. Erat autem eglon c
rassus nimis. Cumque obtulisset ei munera prose
cutus est socios qui cum eo venerant et reversus de gal
galis ubi erant idola dixit ad regem. Verbum
secretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit sile
ntium. Egressisque omnibus qui circa eum erant in
gressus est aioth ad eum. Sedebat autem in estivo
cenaculo solus. Dixitque verbum dei habeo ad te.
Qui statim surrexit de throno. Extenditque aoth
manum sinistram et tulit sicam de dextro fem
ore suo. Infixitque eam in ventrem eius tam vali
de ut capulus ferrum sequeretur in vulnere
ac pinguissimo adipe stringeretur. nec eduxit
gladium sed ita ut percusserat reliquit in corpore
statimque per secreta nature alvi stercora p
roruperunt. Aioth autem clausis diligentissime

hostiis cenaculi et obfirmatis sera per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt: Forte purgat alvum in estivo cenaculo. Expectantesque diu donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem. Et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aioth autem dum illi turbarentur effugit, et pertransiit locum idolorum unde reversus fuerat. Venitque in Seirath. Et statim insonuit bucina in monte Ephraim. Descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos: Sequimini me. Tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada Iordanis que transmittunt in Moab, et non dimiserunt transire quemquam. Sed percusserunt Moabitas in tempore illo circiter decem milia, omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est Moab in die illo sub manu Israel, et quievit terra octoginta annis.

Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philistiim sescentos viros vomere, et ipse quoque defendit Israel.

IIII Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aioth. Et tradidit illos Dominus in manus Iabin regis Chanaan qui regnavit in Asor, habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram. Ipse autem habitabat in Aroseth gentium. Clamaveruntque ad Dominum filii Israel. Nongentos enim habebat falcatos currus, et per viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem Debbora prophetis uxor Lapidoth, que iudicabat populum in illo tempore. Et sedebat sub palma que nomine illius vocabatur, inter Rama et Bethel in monte Ephraim. Ascendebantque ad eam filii Israel in omne iudicium. Que misit et vocavit Barach filium Abinoem de Cedes Nepthalim, dixitque ad eum: Precepit tibi Dominus Deus Israel: Vade et duc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem milia pugnatorum de filiis Nepthalim et de filiis Zabulon. Ego autem adducam ad te in loco torrentis Cison Sisaram principem exercitus Iabin, et currus eius atque omnem multitudinem, et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Barach: Si venis mecum vadam; si nolueris venire, non pergam. Que dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice tibi victoria non reputabitur, quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Debbora et perrexit cum Barach in Cedes. Qui accitis Zabulon et Nepthalim ascendit cum decem milibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu suo. Aber autem Cineus recesserat quondam a ceteris Cineis fratribus suis filiis Obab cognati Moysi, et tetenderat tabernacula usque ad vallem que vocatur Sennim, et erat iuxta Cedes. Nuntiatumque est Sisare quod ascendisset Barach filius Abinoem in montem Thabor. Et congregavit nongentos falcatos currus omnemque exercitum de Aroseth gentium ad torrentem Cison. Dixitque Debbora ad Barach: Surge, hec est enim dies in qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas. En ipse ductor tuus est. Descenditque Barach de monte Thabor, et decem milia pugnatorum cum eo. Et terruit Dominus Sisaram et omnes currus eius universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum Barach, in tantum ut Sisara de curru desiliens pedibus fugeret. Et Barach persequeretur fugientes currus et exercitum usque ad Aroseth gentium, et omnis hostium multitudo usque ad internitionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Aber Cinei. Erat autem pax inter Iabin regem Asor et domum Aber Cinei. Egressa igitur Iahel in occursum Sisare dixit ad eum: Intra ad me domine mi, intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius et opertus ab ea pallio dixit ad eam: Da michi obsecro paululum aque quia valde sitio. Que aperuit utrem lactis et dedit ei bibere et operuit illum. Dixitque Sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi, et cum venerit aliquis interrogans te et dicens: Numquid hic est aliquis? respondebis: Nullus. Tulit itaque Iahel uxor Aber clavum tabernaculi, assumens pariter malleum. Et ingressa abscondite et cum silentio, posuit supra tympus capitis eius clavum. Percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Qui in soporem mortis soporans defecit et mortuus est. Et ecce Barach sequens Sisaram veniebat. Egressaque Iahel in occursum eius dixit ei: Veni et ostendam tibi virum quem queris. Qui cum intrasset ad eam vidit Sisaram iacentem mortuum, et clavum fixum in tympore eius. Humiliavitque Dominus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel. Qui crescebant cotidie et forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan donec delerent eum.

V Cecineruntque Debbora et Barach filius Abinoem in die illo canticum, dicentes: Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino. Audite reges, percipite auribus principes. Ego sum, ego sum que Domino canam, psallam Domino Deo Israel. Domine cum exires de Seir et transires per regiones Edom, terra mota est, celique ac nubes stillaverunt aquis. Montes fluxerunt a facie Domini, et Synai a facie Domini Dei Israel. In diebus Samgar filii Anath, in diebus Iahel quieverunt semite, et qui ingrediebantur per eas ambulaverunt per calles devios. Cessaverunt fortes in Israel et quieverunt, donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel. Nova bella elegit Dominus, et portas hostium ipse subvertit. Clipeus et hasta si apparuerint in quadraginta milibus Israel. Cor meum diligit principes Israel. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino. Qui ascenditis super nitentes asinos et sedetis in iudicio, et ambulatis in via, loquimini. Ubi collisi sunt currus et hostium est suffocatus exercitus, ibi narrentur iustitie Domini et clementia in fortes Israel. Tunc descendit populus Domini ad portas et obtinuit principatum. Surge surge Debbora, surge surge et loquere canticum. Surge Barach et apprehende captivos tuos fili Abinoem. Salvate sunt reliquie populi. Dominus in fortibus dimicavit. Ex Ephraim delevit eos in Amalech, et post eum ex Beniamin in populos tuos, o Amalech. De Machir principes descenderunt, et de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Isachar fuere cum Debbora et Barach vestigia sunt secuti. Qui quasi in preceps ac barathrum se discrimini dedit. Diviso contra

se Ruben magnanimorum reperta contentio est. Quare habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum? Diviso contra se Ruben magnanimorum reperta contentio est. Galaad trans Iordanem quiescebat et Dan vagabatur navibus. Aser habitabat in litore maris et in portubus morabatur. Zabulon vero et Nepthalim obtulerunt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddon et tamen nichil tulerunt predantes. De celo dimicatum est contra eos. Stelle manentes in ordine et cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt. Torrens Cison traxit cadavera eorum. Torrens Cadumim, torrens Cison. Conculca anima mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugientibus impetu et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terre Meroz, dixit angelus Domini. Maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cinei. Benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit et in fiala principum obtulit butirum. Sinistram manum misit ad clavum et dextram ad fabrorum malleos. Percussitque Sisaram querens in capite vulneri locum et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit, defecit et mortuus est. Ante pedes eius volvebatur et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram prospiciens ululabat mater eius et de cenaculo loquebatur. Cur moratur regredi currus eius? Quare tardaverunt pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius hec socrui verba respondit. Forsitan nunc dividit spolia et pulcherrima feminarum eligitur ei. Vestes diversorum colorum Sisare traduntur in predam et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui Domine, sic pereant. Qui autem te diligunt sicut sol in ortu suo resplendet ita rutilent. Quievitque terra per xl annos.

VI

Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manu Madian septem annis, et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalech et ceteri orientalium nationum, et apud eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gaze, nichilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis et instar locustarum universa complebant. Innumera hominum multitudo et camelorum quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est valde Israel in conspectu Madian. Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam et locutus est. Hec dicit Dominus Deus Israel. Ego vos feci conscendere de Egipto et eduxi de domo servitutis, et liberavi de manu Egiptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos. Eiecique eos ad introitum vestrum et tradidi vobis terram eorum, et dixi: Ego Dominus Deus vester. Ne timeatis deos Amorreorum in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu que erat in Ephra et pertinebat ad Ioas patrem familie Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari ut fugeret Madian, apparuit ei et ait. Dominus tecum, virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon. Obsecro domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec omnia mala? Ubi sunt mirabilia eius que narraverunt patres nostri atque dixerunt: De Egipto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos et tradidit in manu Madian. Respexitque ad eum Dominus et ait. Vade in hac fortitudine tua et liberabis Israel de manu Madian. Scito quod miserim te. Qui respondens ait. Obsecro domine mi, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei Dominus. Ego ero tecum, et percuties Madian quasi unum virum. Et ille. Si inveni, inquit, gratiam coram te, da michi signum quod tu sis qui loqueris ad me. Nec recedas hinc donec revertar ad te portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit. Ego prestolabor adventum tuum. Ingressus itaque Gedeon coxit edum et de farine modio azimos panes, carnesque ponens in canistro et ius carnium mittens in ollam, tulit sub quercum et obtulit ei. Cui dixit angelus Domini. Tolle carnes et panes azimos et pone supra petram illam, et ius desuper funde. Cumque fecisset ita, extendit angelus Domini summitatem virge quam tenebat in manu et tetigit carnes et azimos panes. Ascenditque ignis de petra et carnes azimosque consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis eius. Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini, ait. Heu michi domine deus, quia vidi angelum Domini facie ad faciem. Dixitque ei Dominus. Pax tecum. Ne timeas, non morieris. Edificavit ergo ibi Gedeon altare Domino vocavitque illud Domini pax usque in presentem diem. Cumque adhuc esset in Ephra que est familie Ezri, nocte illa dixit ad eum Dominus. Tolle taurum patris tui et alterum taurum annorum septem. Destruesque aram Baal que est patris tui, et nemus quod circa aram est succide, et edificabis altare Domino Deo tuo in summitate petre huius super quam sacrificium ante posuisti. Tollesque taurum secundum et offeres holocaustum super lignorum struem que de nemore succideris. Assumptis igitur Gedeon decem viris de servis suis fecit sicut preceperat Dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius civitatis per diem noluit facere, sed omnia nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram Baal lucumque succisum et taurum alterum impositum super altare quod tunc edificatum erat. Dixeruntque ad invicem. Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est. Gedeon filius Ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad Ioas. Produc filium tuum ut moriatur, qui destru

ret aram baal et succiderit nemus. Quibus ille respondit. Numquid ultores estis baal ut pugnatis pro eo? Qui adversarius est eius moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est gedeon ierobaal eo quod dixisset ioas ulciscatur se baal de eo qui suffodit altare eius. Igitur omnis madian et amalech et orientales populi congregati sunt simul. Et transeuntes iordanem castrametati sunt in valle iezrahel. Spiritus autem domini induit gedeon. Qui clangens bucina convocavit domum abiezer ut sequeretur se. Misitque nuncios in universum manassen. Qui et ipse secutus est eum. Et alios nuntios in aser et zabulon et nepthalim. Qui occurrerunt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si salvum facies per manum meam israel sicut locutus es ponam hoc vellus lane in area. Si ros solo in vellere fuerit et in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam sicut locutus es liberabis israel. Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore implevit. Dixitque rursus ad dominum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel temptavero signum querens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque dominus nocte illa ut postulaverat et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra.

VII

Igitur ierobaal qui et gedeon de nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur arad. Erant autem castra madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi. Dixitque dominus ad gedeon. Multus tecum est populus nec tradetur madian in manus eius ne glorietur contra me israel et dicat meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus predica. Qui formidolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque de monte galaad et reversi sunt ex populo viginti et duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt. Dixitque dominus ad gedeon. Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi ut tecum vadat ipse pergat. Quem ire prohibuero revertatur. Cumque descendisset populus ad aquas dixit dominus ad gedeon. Qui lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere separabis eos seorsum. Qui autem curvatis genibus biberint in altera parte erunt. Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proiciente aquas lambuerant trecenti viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dominus ad gedeon. In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos et tradam madian in manu tua. Omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis omnem reliquam multitudinem abire precepit ad tabernacula sua et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem madian erant subter in valle. Eadem nocte dixit dominus ad eum. Surge et descende in castra quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas descendat tecum phara puer tuus. Et cum audieris quid loquantur tunc confortabuntur manus tue et securior ad hostium castra descendens. Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castrorum ubi erant armatorum vigilie. Madian autem et amalech et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo. Cameli quoque innumerabiles erant sicut arena que iacet in litore maris. Cumque venisset gedeon narrabat aliquis somnium proximo suo et in hunc modum referebat quod viderat. Vidi somnium et videbatur mihi quasi subcinericius panis ex ordeo volvi et in madian castra descendere. Cumque pervenisset ad tabernaculum percussit illud atque subvertit et terre funditus coequavit. Respondit is cum quo loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israelite. Tradidit deus madian in manus eius et omnia castra eius. Cumque audisset gedeon somnium et interpretationem eius adoravit et reversus ad castra ait. Surgite. Tradidit enim dominus in manus nostras castra madian. Divisitque trecentos viros in tres partes et dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampadas in medio lagenarum et dixit ad eos. Quod me facere videritis hoc facite. Ingrediar partem castrorum et quod fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea vos quoque per circuitum castrorum clangite et conclamate domino et gedeoni. Ingressusque est gedeon et trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum incipientibus vigiliis noctis medie et custodibus suscitatis ceperunt bucinis clangere et complodere inter se lagenas. Cumque per girum castrorum in tribus personarent locis et ydrias confregissent tenuerunt sinistris manibus lampadas et dextris sonantes tubas clamaveruntque. Gladius domini et gedeonis. Stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt et vociferantes ululantesque fugerunt. Et nichilominus insistebant trecenti viri bucinis personantes. Inmisitque dominus gladium in omnibus castris et mutua se cede truncabant. Fugientes usque bethsata et crepidinem abelmeula in tebbath. Conclamantes autem viri israel de nepthalim et aser et omni manasse persequebantur madian. Misitque gedeon nuntios in omnem montem ephraim dicens. Descendite in occursum madian et occupate aquas usque bethbera atque iordanem. Conclamavitque omnis ephraim et preoccupavit aquas atque iordanem usque bethbera. Adprehensosque duos viros madian oreb et zeb interfecerunt oreb in petra oreb, zeb vero in torculari zeb. Et persecuti sunt madian. Capita oreb et zeb portantes ad gedeon trans fluenta iordanis.

VIII

Dixeruntque ad eum viri ephraim. Quid est hoc quod facere voluisti ut non nos vocares cum ad pugnam pergeres contra madian? Iurgantes fortiter et prope vim inferentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos fecistis? Quod cum locutus esset requievit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem transivit eum cum trecentis viris qui secum erant et pre lassitudine fugientes persequi non poterant. Dixitque ad viros soccoth. Date obsecro panes populo qui mecum est quia valde

defecerunt ut possimus persequi zebee et salmana reges madian. Responderunt principes soccoth. Forsitan palme manuum zebee et salmana in manu tua sunt, et idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes. Quibus ille ait. Ergo cum tradiderit dominus zebee et salmana in manus meas, et cum reversus fuero victor in pace, conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti. Et inde conscendens venit in phanuel. Locutusque est ad viros eius loci similia. Cui et illi responderunt sicut responderant viri soccoth. Dixit itaque et eis. Cum reversus fuero victor in pace destruam turrim hanc. Zebee autem et salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim milia viri remanserunt ex omnibus turmis orientalium populorum, cesis centum viginti milibus bellatorum educentium gladium. Ascendensque gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur ad orientalem partem nobee et iegbaa percussit castra hostium qui securi erant et nichil adversi suspicabantur. Fugeruntque zebee et salmana, quos persequens gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorum. Revertensque de bello ante solis ortum apprehendit puerum de viris soccoth, interrogavitque eum nomina principum et seniorum soccoth, et descripsit septuaginta septem viros. Venitque ad soccoth et dixit eis. En zebee et salmana super quibus exprobrastis michi dicentes. Forsitan zebee et salmana in manibus tuis sunt, et idcirco postulas ut demus viris qui lassi sunt et defecerunt panes. Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos, et contrivit cum eis atque comminuit viros soccoth. Turrim quoque phanuel subvertit occisis habitatoribus civitatis. Dixitque ad zebee et salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor. Qui responderunt. Similes tui, et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille ait. Fratres mei fuerunt filii matris mee. Vivit dominus quia si servassetis eos non vos occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Surge et interfice eos. Qui non eduxit gladium, timebat enim quia adhuc puer erat. Dixeruntque zebee et salmana. Tu surge et irrue in nos, quia iuxta etatem robur est hominis. Surrexit gedeon et interfecit zebee et salmana, et tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes viri israel ad gedeon. Dominare nostri tu et filius tuus et filius filii tui, quia liberasti nos de manu madian. Quibus ille ait. Non dominabor vestri, nec dominabitur vobis dominus. Dixitque ad eos. Unam petitionem postulo a vobis. Date michi inaures ex preda vestra. Inaures enim aureas ismahelite habere consueverant. Qui responderunt. Libentissime dabimus. Expandentesque super terram pallium, proiecerunt in eo inaures de preda. Et fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli, absque ornamentis et monilibus et veste purpurea quibus reges madian uti soliti erant, et preter torques aureas camelorum. Fecitque ex eo gedeon ephoth et posuit illud in civitate sua ephra. Fornicatusque est omnis israel in eo, et factum est gedeoni et omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem madian coram

·in uos fili' meu' s; diabit'

filiis israel, nec potuerunt ultra cervices elevare, sed quievit terra per quadraginta annos quibus gedeon prefuit. Abiit itaque ierobaal filius ioas et habitavit in domo sua. Habuitque septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius, eo quod plures haberet uxores. Concubina autem illius quam habebat in sichem genuit ei filium nomine abimelech. Mortuusque est gedeon filius ioas in senectute bona, et sepultus est in sepulcro ioas patris sui in ephra de familia ezri. Postquam autem mortuus est gedeon aversi sunt filii israel et fornicati sunt cum baalim. Percusseruntque cum baal fedus ut esset eis in deum, nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manu omnium inimicorum suorum per circuitum, nec fecerunt misericordiam cum domo ierobaal gedeon iuxta omnia bona que fecerat israeli.

IX

Abiit autem abimelech filius ierobaal in sichem ad fratres matris sue et locutus est ad eos et ad omnem cognationem matris sue dicens. Loquimini ad omnes viros sichem. Quid vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri omnes filii ierobaal, an ut dominetur vobis unus vir. Simulque considerate quia os vestrum et caro vestra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros sichem omnes sermones istos, et inclinaverunt cor eorum post abimelech dicentes. Frater noster est. Dederuntque illi septuaginta pondo argenti de fano baalberith. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes et vagos, secutique sunt eum. Et venit in domum patris sui in ephra et occidit fratres suos filios ierobaal septuaginta viros super lapidem unum. Remansitque ioatham filius ierobaal minimus et absconditus est. Congregati sunt autem omnes viri sichem et universe familie urbis mello, abieruntque et constituerunt regem abimelech iuxta quercum que stabat in sichem. Quod cum nuntiatum esset ioatham, ivit et stetit in vertice montis garizim, elevataque voce clamavit et dixit. Audite me viri sichem, ita audiat vos deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem, dixeruntque olive. Impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere pinguedinem meam qua et dii utuntur et homines, et venire ut inter ligna promovear. Dixeruntque ligna ad arborem ficum. Veni et super nos regnum accipe. Que respondit eis. Numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque suavissimos, et ire ut inter cetera ligna promovear. Locuta sunt ligna ad vitem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere vinum meum quod letificat deum et homines, et inter ligna cetera promoveri. Dixeruntque omnia ligna ad ramnum. Veni et impera super nos. Que respondit eis. Si vere me regem vobis constituitis, venite et sub umbra mea requiescite. Si autem non vultis, egrediatur ignis de ramno et devoret cedros libani. Nunc igitur si recte et absque peccato constituistis super vos regem abimelech, et bene egistis cum ierobaal et cum domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius qui pugnavit pro vobis et animam suam dedit periculis ut erueret vos de manu madian, qui nunc insurrexistis contra domum patris mei et interfecistis filios eius septuaginta viros super unum

[illegible] ... bus. Regnavitque abimelech super israel tribus annis. Misitque deus spiritum pessimum inter abimelech et habitatores sichem. Qui ceperunt eum detestari et scelus interfectionis septuaginta filiorum ierobaal et effusionem sanguinis eorum conferre in abimelech fratrem suum et in ceteros sichimorum principes qui eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium et dum illius prestolarentur adventum exercebant latrocinia agentes predas de pretereuntibus. Nuntiatumque est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis et transivit in sicimam. Ad cuius adventum erecti habitatores sichem egressi sunt in agros vastantes vineas uvasque calcantes. Et factis cantantium choris ingressi sunt phanum dei sui. Et inter epulas et pocula maledicebant abimelech clamante gaal filio obed. Quis est abimelech et que est sichem ut serviamus ei. Numquid non est filius ierobaal et constituit principem zebul servum suum super viros emor patris sichem. Cur ergo serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea ut auferrem de medio abimelech. Dictumque est abimelech. Congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul enim princeps civitatis auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde. Et misit clam ad abimelech nuntios dicens. Ecce gaal filius obed venit in sichimam cum fratribus suis et oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est et latita in agro. Et primo mane oriente sole irrue super civitatem. Illo autem egrediente adversum te cum populo suo fac ei quod potueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo nocte et tetendit insidias iuxta sichimam in quattuor locis. Egressusque est gaal filius obed et stetit in introitu porte civitatis. Surrexit autem abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset populum gaal dixit ad zebul. Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit. Umbras montium vides quasi capita hominum et hoc errore deciperis. Rursum gaal ait. Ecce populus de umbilico terre descendit et unus cuneus venit per viam que respicit quercum. Cui dixit zebul. Ubi est nunc os tuum quo loquebaris. Quis est abimelech ut serviamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo gaal spectante sichimorum populo et pugnavit contra abimelech. Qui persecutus est eum fugientem et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. Et abimelech sedit in ruma. Zebul autem gaal et socios eius expulit de urbe nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset abimelech tulit exercitum suum et divisit in tres turmas tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur populus de civitate surrexit et irruit in eos cum cuneo suo. Oppugnans et obsidens civitatem. Due autem turme palantes per campum adversarios sequebantur. Porro abimelech omni die illo oppugnabat urbem. Quam cepit interfectis habitatoribus eius ipsaque destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre sichimorum ingressi sunt phanum dei sui berith ubi fedus cum eo pepigerant et ex eo nomen loci acceperat quod erat valde munitum. Abimelech quoque audiens viros turris sichimorum pariter conglobatos ascendit in montem selmon cum omni populo suo et arrepta securi precidit arboris ramum impositumque humero portans dixit ad socios. Quod me videtis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidentes sequebantur ducem. Qui circumdantes presidium succenderunt. Atque ita factum est ut fumo et igne mille homines necarentur viri pariter ac mulieres habitatorum turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes. Quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate ad quam confugerant viri simul ac mulieres et omnes principes civitatis clausa firmissime ianua et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce una mulier fragmen mole desuper iaciens illisit capiti abimelech et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum et ait ad eum. Evagina gladium tuum et percute me ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo omnes qui cum eo erant de israel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abimelech contra patrem suum interfectis septuaginta fratribus suis. Sichimitis quoque quod operati erant retributum est et venit super eos maledictio ioatham filii ierobaal.

X Post abimelech surrexit dux in israel thola filius phua patrui abimelech vir de issachar qui habitavit in samir montis ephraim et iudicavit israel viginti tribus annis. Mortuusque ac sepultus est in samir. Huic successit iair galaadites qui iudicavit israel per viginti duos annos. Habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum et principes triginta civitatum que ex nomine eius appellate sunt avothiair id est oppida iair usque in presentem diem in terra galaad. Mortuusque est iair ac sepultus in loco cui est vocabulum camon. Filii autem israel peccatis veteribus iungentes nova fecerunt malum in conspectu domini et servierunt baalim et astaroth et diis syrie ac sidonis et moab et filiorum ammon et philistiim. Dimiseruntque dominum et non colebant eum. Contra quos iratus dominus tradidit eos in manus philistiim et filiorum ammon. Afflictique sunt et vehementer oppressi

p annos decem et octo. Omnes qui habitabant tran
s iordanem in terra amorrei qui est galaad in tan
tum ut filii ammon iordane transmisso vastar
ent iudam et beniamin et ephraim. Afflictusque
est israel nimis et clamantes ad dominum dixerunt.
Peccavimus tibi quia dereliquimus deum no
strum et servivimus baalim. Quibus locutus est
dominus. Numquid non egiptii et amorrei. Filiique ammon
et philistim sydonii quoque et amalech et chana
an oppresserunt vos et clamastis ad me et erui
vos de manu eorum. Et tamen reliquistis me et colu
istis deos alienos. Iccirco non addam ut ultra
vos liberem. Ite et invocate deos quos elegistis
ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii
israel ad dominum. Peccavimus redde tu nobis quic
quid tibi placet tantum libera nos nunc. Que di
centes omnia de finibus suis alienorum deorum
idola proiecerunt et servierunt deo. Qui doluit sup
er miseriis eorum. Itaque filii ammon conclamantes
in galaad fixere tentoria. Contra quos congreg
ati filii israel in maspha castrametati sunt. Dixe
runtque principes galaad singuli ad proximos s
uos. Qui primus ex nobis contra filios ammon i
XI ceperit dimicare erit dux populi galaad. Fuit
tunc in illo tempore iepte galaadites vir fortissi
mus atque pugnator filius meretricis mulieris
qui natus est de galaad. Habuit autem galaad uxorem
de qua suscepit filios qui postquam creverant
eiecerunt iepte dicentes. Heres in domo patr
is nostri esse non poteris quia de adultera matre
natus es. Quos ille fugiens atque devitans habi
tavit in terra tob. Congregatique sunt ad eum vi
ri inopes et latrocinantes et quasi principem s
equebantur. In illis diebus pugnabant filii am
mon contra israel. Quibus acriter instantibus perre
xerunt maiores natu de galaad ut tollerent ie
pte in auxilium sui de terra tob. Dixeruntque
ad eum. Veni et esto princeps noster et pugna contra
filios ammon. Quibus ille respondit. Nonne vos
estis qui odistis me et eiecistis de domo patris
mei et nunc venistis ad me necessitate compul
si. Dixeruntque principes galaad ad iepte. Ob
hanc igitur causam nunc ad te venimus ut pro
ficiscaris nobiscum et pugnes contra filios ammon.
Sisque dux omnium qui habitant in galaad. Iept
e quoque dixit eis. Si vere venistis ad me ut p
ugnem pro vobis contra filios ammon tradideritque
eos dominus in manus meas ego ero princeps
vester. Qui responderunt ei. Dominus qui hec aud
it ipse mediator ac testis est quod nostra promissa fac
iamus. Abiit itaque iepte cum principibus gala
ad. Fecitque eum omnis populus principem sui. Locu
tusque est iepte omnes sermones suos coram
domino in maspha. Et misit nuntios ad regem fili
orum ammon qui ex persona sua dicerent. Qui
d mihi et tibi est quia venisti contra me ut va
stares terram meam quando ascendit de egipto. A
finibus arnon usque iaboc atque iordanem. Nunc
igitur cum pace redde mihi eam. Per quos rursum
num mandavit iepte et imperavit eis ut dicer
ent regi ammon. Hec dicit iepte. Non tulit
israel terram moab nec terram filiorum ammon
sed cum de egipto conscenderunt ambulavit per
solitudinem usque ad mare rubrum et venit in

Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram meam

cades. Misitque nuntios ad regem edom dicens.
Dimitte ut transeam per terram tuam. Qui nolu
it adquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem
moab qui et ipse transitum prebere contemp
sit. Mansit itaque in cades et circuivit ex latere
terram edom et terram moab venitque contra orie
ntalem plagam terre moab et castrametatus
est trans arnon nec voluit intrare terminos m
oab. Arnon quippe confinium est terre moab. Mi
sit itaque israel nuntios ad seon amorreorum qui
habitabat in esebon et dixerunt ei. Dimitte ut
transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui
et ipse israel verba despiciens non dimisit eum
transire per terminos suos sed infinita multitudi
ne congregata egressus est contra eum in iesa
et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in ma
nu israel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum
et possedit omnem terram amorrei habitatoris
regionis illius et universos fines eius. De arnone
usque iaboc et de solitudine usque ad iordanem. Do
minus ergo deus israel subvertit amorreum
pugnantem contra populum suum israel et tu nunc
vis possidere terram eius. Nonne ea que posse
dit chamos deus tuus tibi iure debentur. Que
autem dominus deus noster victor obtinuit in
nostram cedent possessionem. Nisi forte melior
es balach filio sephor rege moab aut docere
potes quod iurgatus sit contra israel et pugnaverit con
tra eum. Quando habitavit in esebon et in viculis eius
et in aroer et villis illius vel in cunctis civita
tibus iuxta iordanem per trecentos annos. Quare
tanto tempore nichil super hac repetitione tempt
astis. Igitur non ego pecco in te sed tu cont
ra me male agis indicens mihi bella non iu
sta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel
et filios ammon. Noluitque adquiescere rex fi
liorum ammon verbis iepte que per nuntios manda
bat. Factus est ergo super iepte spiritus domini
et circuiens galaad et manasse. Maspha quo
que galaad et inde transiens ad filios ammon
votum vovit domino dicens. Si tradideris filios
ammon in manus meas quicumque primus
fuerit egressus de foribus domus mee mihi
que occurrerit revertenti cum pace a filiis
ammon eum holocaustum offeram domino. Tra
nsivitque iepte ad filios ammon ut pugna
ret contra eos. Quos tradidit dominus in
manu eius. Percussitque ab aroer usque dum veni
res in menith viginti civitates et usque
ad abel que est vineis consita plaga magna
nimis. Humiliatique sunt filii ammon a filiis
israel. Revertente autem iepte in maspha domum
suam occurrit ei unigenita filia eius cum tympa
nis et choris. Non enim habebat alios liberos.
Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu fi
lia mi decepisti me et ipsa decepta es. Aperui
enim os meum ad dominum et aliud facere non potero.
Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum
ad dominum fac mihi quodcumque pollicitus es con
cessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis.
Dixitque ad patrem. Hoc solum mihi presta quod pos
tulo. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam
montes et plangam virginitatem meam cum
sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit

masshe

eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum et fecit ei sicut voverat. Que ignorabat virum. Exinde mos increbuit in Israel et consuetudo servata est ut post anni circulum conveniant in unum filie Israel et plangant filiam Iepte Galaaditae diebus quattuor.

CXII

Ecce autem in Ephraim orta seditio est. Nam transeuntes contra aquilonem dixerunt ad Iepte: Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur incendemus domum tuam. Qui eis respondit: Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios Ammon vehementer; vocavi vos ut mihi praeberetis auxilium et facere noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam, transivique ad filios Ammon et tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in proelium? Vocatis igitur ad se cunctis viris Galaad pugnabat contra Ephraim. Percusseruntque viri Galaad Ephraim et Manasse. Occupaveruntque Galaadite vada Iordanis per que Ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero fugiens atque dixisset: Obsecro ut me transire permittatis, dicebant ei Galaadite: Numquid Ephrateus es? Quo dicente: Non sum, interrogabant eum: Dic ergo Sebboleth, quod interpretatur spica. Qui respondebat: Sebboleth, eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim XL duo milia. Iudicavit itaque Iepte Galaadites Israel sex annis et mortuus est ac sepultus in civitate sua Galaad. Post hunc iudicavit Israel Abesan de Bethleem. Qui habuit triginta filios et totidem filias, quas emittens foras maritis dedit, et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores introducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit Israel, mortuusque est ac sepultus in Bethleem. Cui successit Ahialon Zabulonites et iudicavit Israel decem annis, mortuusque est ac sepultus in Zabulon. Post hunc iudicavit Israel Abdon filius Hellel Pharathonites. Qui habuit quadraginta filios et XXX ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum, et iudicavit Israel octo annis. Mortuusque est ac sepultus in Pharathon terre Ephraim in monte Amalech.

Quia dixerat fugitivus est Galaad de Ephraim et habitat in medio Ephraim et

CXIII

Rursum filii Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorum XL annis. Erat autem quidam vir de Saraa et de stirpe Dan nomine Manue, habens uxorem sterilem. Cui apparuit angelus Domini et dixit ad eam: Sterilis es et absque liberis, sed concipies et paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram nec immundum quicquam comedas, quia concipies et paries filium cuius non tanget caput novacula. Erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua et ex matris utero, et ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum. Que cum venisset ad maritum dixit ei: Vir Dei venit ad me habens vultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere, sed hoc respondit: Ecce concipies et paries filium. Cave ne vinum bibas nec siceram et ne aliquo vescaris immundo. Erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua usque ad diem mortis sue. Oravit itaque Manue Dominum et ait: Obsecro Domine ut vir Dei quem misisti veniat iterum et doceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque Dominus precantem Manue et apparuit rursum angelus Domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset angelum festinavit et cucurrit ad virum suum nuntiavitque ei dicens: Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam veniensque ad virum dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. Cui Manue: Quando inquit sermo tuus fuerit expletus quid vis ut faciat puer aut a quo se observare debebit? Dixitque angelus Domini ad Manue: Ab omnibus que locutus sum uxori tue abstineat se, et quicquid ex vinea nascitur non comedat. Vinum et siceram non bibat, nullo vescatur immundo, et quod ei precepi impleat atque custodiat. Dixitque Manue ad angelum Domini: Obsecro te ut adquiescas precibus meis et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus: Si me cogis non comedam panes tuos; si autem vis holocaustum facere offer illud Domino. Et nesciebat Manue quod angelus Domini esset. Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen ut si sermo tuus fuerit expletus honoremus te? Cui ille respondit: Cur queris nomen meum quod est mirabile? Tulit itaque Manue hedum de capris et libamenta et posuit super petram offerens Domino qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in celum angelus Domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidisset Manue et uxor eius proni ceciderunt in terram et ultra non eis apparuit angelus Domini. Statimque intellexit Manue angelum esse Domini. Et dixit ad uxorem suam: Morte moriemur quia vidimus Deum. Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere de manibus nostris holocaustum et libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hec omnia, neque ea que sunt ventura dixisset. Peperit itaque filium et vocavit nomen eius Samson. Crevitque puer et benedixit ei Dominus. Cepitque spiritus Domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa et Esthaol.

ex utero matris sue

CXIIII

Descendit igitur Samson in Thamnatha, vidensque ibi mulierem de filiabus Philistim ascendit et nuntiavit patri suo et matri dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philistinorum, quam queso ut mihi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua: Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philistim qui incircumcisi sunt? Dixitque Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod res a Domino fieret et quereret occasionem contra Philistim. Eo autem tempore Philistim dominabantur Israel. Descendit itaque Samson cum patre suo et matre in Thamnatha. Cumque

XV

XVI

[illegible]

[illegible] Fuit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas. Qui dixit matri sue: Mille centum argenteos quos separaveras tibi [illegible] ecce ego habeo [illegible]. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino. Reddidit ergo eos matri sue que dixerat ei: Consecravi et vovi argentum hoc Domino ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque conflatile et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri sue. Que tulit ducentos argenteos et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile quod fuit in domo Miche. Qui edicul[a]m quoque in ea deo separavit et fecit ephod ac theraphim id est vestem sacerdotalem et idola. Implevitque unius filiorum suorum manum et factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in Israel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens de Bethleem Iuda de cognatione eius. Eratque ipse levites et habitabat ibi. Egressusque de civitate Bethleem peregrinari voluit ubicumque sibi commodum reperisset. Cumque venisset in montem Ephraim [illegible] [illegible]

XVII

XVIII

[illegible]

israel. Et tribus Dan quaerebat possessionem sibi ut habitaret in ea; usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo filii Dan stirpis et familiae suae quinque viros fortissimos de Saraa et Esthaol ut explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixeruntque eis: Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Ephraim et intrassent in domum Michae, requieverunt ibi. Et agnoscentes vocem adolescentis levitae, utentesque illius diversorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respondit eis: Haec et haec praestitit mihi Michas, et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaverunt autem eum ut consuleret Dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent et res haberet effectum. Qui respondit eis: Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque viri venerunt Lais, videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, iuxta Sidoniorum consuetudinem securum et quietum, nullo ei resistente penitus, magnarumque opum et procul a Sidone atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in Saraa et Esthaol, et quid egissent sciscitantibus, responderunt: Surgite et ascendamus ad eos; vidimus enim terram valde opulentam et uberem. Nolite negligere, nolite cessare; eamus et possideamus eam. Nullus erit labor. Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum in quo nullius rei est penuria eorum quae gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est de Saraa et Esthaol, sexcenti viri accincti armis bellicis, ascendentesque manserunt in Cariathiarim Iudae. Qui locus ex eo tempore castrorum Dan nomen accepit, et est post tergum Cariathiarim. Inde transierunt in montem Ephraim. Cumque venissent ad domum Michae, dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lais ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphim et sculptile et conflatile; videte quid placeat vobis. Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis levitae qui erat in domo Michae, salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis, sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tollere nitebantur, et sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile, ephod et idola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? Cui responderunt: Tace et pone digitum super os tuum, venique nobiscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in Israel? Quod cum audisset, acquievit sermonibus eorum, et tulit ephod et idola et sculptile, et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta et omne quod erat pretiosum, et iam a domo Michae essent procul, viri qui habitabant in aedibus Michae conclamantes secuti sunt, et post tergum clamare coeperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? Quid clamas? Qui respondit: Deos meos quos mihi feci tulistis, et sacerdotem, et omnia quae habeo, et dicitis: Quid tibi est? Dixeruntque ei filii Dan: Cave ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic coepto itinere perrexerunt. Videns autem Michas quod fortiores se essent, reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et quae supra diximus, veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in ore gladii, urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente praesidium, eo quod procul habitarent a Sidone et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negotii. Erat autem civitas sita in regione Rohob; quam rursum extruentes habitaverunt in ea, vocato nomine civitatis Dan iuxta vocabulum patris sui quem genuerat Israel, quae prius Lais dicebatur. Posueruntque sibi sculptile, et Ionathan filium Gersam filii Moysi ac filios eius sacerdotes in tribu Dan usque ad diem captivitatis suae. Mansitque apud eos idolum Michae omni tempore quo fuit domus Dei in Silo. In diebus illis non erat rex in Israel.

XIX

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Iuda, quae reliquit eum et reversa est in domum patris sui in Bethlehem, mansitque apud eum quattuor mensibus. Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei atque blandiri et secum reducere, habens in comitatu puerum et duos asinos. Quae suscepit eum et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius, eumque vidisset, occurrit ei laetus et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus, comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens proficisci voluit. Quem tenuit socer et ait ad eum: Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum, et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt ac biberunt. Dixitque pater puellae ad generum suum: Quaeso te ut hodie hic maneas, pariterque laetemur. At ille consurgens coepit velle proficisci. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit et apud se fecit manere. Mane autem facto parabat levites iter. Cui rursum socer: Oro te, inquit, ut paululum cibi capias, et assumptis viribus donec increscat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer: Considera quod dies ad occasum declivior sit et propinquet ad vesperum. Mane etiam apud me hodie et duc laetum diem, et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius, sed statim perrexit et venit contra Iebus, quae altero nomine vocatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos et concubinam. Iamque erant iuxta Iebus, et dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad urbem Iebuseorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienae quae non est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa; et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe Rama.

Transierunt igitur Iebus et coeptum carpebant iter. Occubuitque eis sol contra Gabaa que est in tribu Beniamin. Deverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea civitatis et nullus eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit eis homo senex revertens de agro et de opere suo vespere, qui et ipse erat de monte Ephraim et peregrinus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Gemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis et ait ad eum: Unde venis aut quo vadis? Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethleem Iuda et pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim, unde ieramus in Bethleem, et nunc vadimus ad domum Dei. Nullusque nos sub tectum suum vult recipere, habentes paleas et fenum in asinorum pabulum et panes ac vinum in meos et ancille tue usus et pueri qui mecum sunt. Nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex: Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt. Tantum queso ne in platea maneas. Introduxitque eos in domum suam et pabulum asinis prebuit. Ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius filii Belial, id est absque iugo, et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt, clamantes ad dominum domus atque dicentes: Educ virum qui ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est ad eos senex et ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc, quia ingressus est homo hospitium meum, et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem, et hic homo habet concubinam. Educam eas ad vos ut humilietis eas et vestram libidinem compleatis. Tantum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent, dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad hostium domus ubi manebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit hostium ut ceptam expleret viam. Et ecce concubina eius iacebat ante hostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur: Surge et ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quod erat mortua, tulit eam et imposuit asino, reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus, arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in omnes terminos Israel. Quod cum vidissent singuli clamabant: Numquam res talis facta est in Israel ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Egypto usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes filii Israel et pariter congregati quasi vir unus de Dan usque Bersabee et terra Galaad ad Dominum in Masfa, omnesque anguli populorum et cuncte tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt, quadringenta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios Beniamin quod ascendissent filii Israel in Masfa. Interrogatusque levites maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset, respondit: Veni in Gabaa cum uxore mea illucque diverti. Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam, volentes me occidere, et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi misique partes in omnes terminos possessionis vestre, quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum factum est in Israel. Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit domum, sed hoc contra Gabaa in commune faciemus. Decem viri eligantur ex centum ex omnibus tribubus Israel et centum de mille et mille de decem milibus, ut comportent exercitui cibaria et possimus pugnare contra Gabaa Beniamin et reddere ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus Israel ad civitatem quasi homo unus, eadem mente unoque consilio. Et miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamin qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines de Gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt ut moriantur et auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum, sed ex cunctis urbibus que sue erant sortis convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium et contra universum Israel populum dimicarent. Inventique sunt viginti quinque milia de Beniamin educentium gladium, preter habitatores Gabaa, qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra ut dextra preliantes, et sic fundis ad certum iacientes lapides ut capillum quoque possent percutere et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque Israel absque filiis Beniamin inventa sunt quadringenta milia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est in Silo, consulueruntque Deum atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit dux vester. Statimque filii Israel surgentes mane castrametati sunt iuxta Gabaa, et inde procedentes ad pugnam contra Beniamin urbem oppugnare ceperunt. Egressique Beniamin de Gabaa occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo milia virorum. Rursum filii Israel et fortitudine et numero confidentes in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt, ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram Domino usque ad noctem consulerentque eum et dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fratres meos an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eum et inite certamen. Cumque filii Israel altero die contra Beniamin ad prelium processissent, eruperunt filii Beniamin de portis Gabaa et occurrentes eis tanta in illos cede bacchati sunt ut decem et octo milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam

coram omnis filii israhel venientes in domum dei et sedentes flebant coram domino ieiunaveruntque illo die usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas et super statu suo interrogaverunt. eo tempore ibi erat archa foederis domini et Finees filius Eleazari filii Aaron praepositus domus. consuluerunt igitur dominum atque dixerunt: egredi ultra debemus ad pugnam contra Beniamin fratres nostros an quiescere? quibus ait dominus: ascendite cras enim tradam eos in manus vestras. posueruntque filii Israhel insidias per circuitum urbis Gabaa et tertia vice sicut semel et bis contra Beniamin produxere exercitum. sed et filii Beniamin audacter eruperunt de civitate et fugientes adversarios longius persecuti sunt ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die et secundo et caederent per duas semitas terga vertentes, quarum una ferebatur in Bethel altera in Gabaa atque prosternerent triginta circiter viros. putabant enim solito more cedere. qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. omnes itaque filii Israhel surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocatur Baalthamar. insidiae quoque quae circa urbem erant paulatim se aperire coeperunt et ab occidentali urbis parte procedere. sed et alia decem milia virorum de universo Israhel habitatores urbis ad certamina provocabant. ingravatumque est bellum contra filios Beniamin et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. percussitque eos dominus in conspectu filiorum Israhel et interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque milia et centum viros omnes bellatores et educentes gladium. filii autem Beniamin cum se inferiores esse vidissent coeperunt fugere. quod cernentes filii Israhel dederunt eis ad fugiendum locum ut ad praeparatas insidias devenirent quas iuxta urbem posuerant. qui cum repente de latibulis surrexissent et Beniamin terga caedentium daret ingressi sunt civitatem et percusserunt eam in ore gladii. signum autem dederant filii Israhel his quos in insidiis collocaverant ut postquam urbem cepissent ignem succenderent et ascendente in altum fumo captam urbem demonstrarent. quod cum cernerent filii Israhel in ipso certamine positi putaverunt enim filii Beniamin eos fugere et instantius sequebantur caesis de exercitu eorum triginta viris et viderunt quasi columnam fumi de civitate conscendere. Beniamin quoque retro aspiciens cum captam cerneret civitatem et flammas in sublime ferri qui prius simulaverant fugam versa facie fortius resistebant. quod cum vidissent filii Beniamin in fugam versi sunt et ad viam deserti ire coeperunt illuc quoque eos adversariis persequentibus sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus caederentur nec erat ulla morientium requies. ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem et octo milia virorum omnes robustissimi pugnatores. quod cum vidissent qui remanserant de Beniamin fugerunt in solitudinem et pergebant ad petram cuius vocabulum est Remmon. in illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt quinque milia viros. et cum ultra tenderent persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alios duo milia. et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent viginti quinque milia pugnatores ad bella promptissimi. remanserunt itaque de omni numero Beniamin qui evadere et fugere in solitudinem potuerant sescenti viri sederuntque in petra Remmon mensibus quattuor. regressi autem filii Israhel omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumenta gladio percusserunt cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

XXI Iuraverunt quoque filii Israhel in Maspha et dixerunt nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem. veneruntque omnes ad domum dei in Silo et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam levaverunt vocem et magno ululatu coeperunt flere dicentes: quare domine deus Israhel factum est hoc malum in populo tuo ut hodie una tribus auferretur ex nobis? altera autem die diluculo consurgentes extruxerunt altare obtuleruntque ibi holocausta et pacificas victimas et dixerunt: quis non ascendit in exercitu domini de universis tribubus Israhel? grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in Maspha interfici eos qui defuissent. ductique paenitentia filii Israhel super fratre suo Beniamin coeperunt dicere: ablata est una tribus de Israhel. unde uxores accipient? omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. idcirco dixerunt: quis est de universis tribubus Israhel qui non ascendit ad dominum in Maspha? et ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. eo quoque tempore cum essent in Silo nullus ex eis ibi repertus est. miserunt itaque decem milia viros robustissimos et praeceperunt eis: ite et percutite habitatores Iabes Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. et hoc erit quod observare debebitis: omne generis masculini et mulieres quae cognoverunt viros interficite. inventaeque sunt de Iabes Galaad quadringentae virgines quae nescierunt viri torum et adduxerunt eas ad castra in Silo in terram Chanaan. miseruntque nuntios ad filios Beniamin qui erant in petra Remmon et praeceperunt eis ut eos susciperent in pace. veneruntque filii Beniamin in illo tempore et datae sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad. alias autem non repperierunt quas simili modo traderent. universusque Israhel valde doluit et egit paenitentiam super interfectione unius tribus ex Israhel. dixeruntque maiores natu: quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? omnes enim in Beniamin feminae conciderunt et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex Israhel. filias enim nostras eis dare non possumus constricti iuramento et maledictione qua diximus: maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Beniamin. ceperuntque consilium atque dixerunt: ecce sollemnitas domini est in Silo anniversaria quae sita est ad septentrionem urbis Bethel et ad orientalem plagam viae quae de Bethel tendit ad

[illegible] ... a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii Beniamin ut sibi fuerat imperatum, et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his quae ducebant choros uxores singulas. Abieruntque in possessionem suam aedificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque Israhel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in Israhel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

IN DIEBUS UNIUS iudicis quando iudices praeerant facta est fames in terra. Abiitque homo de Bethleem Iuda ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur Elimelech, et uxor eius Noemi, e duobus filiis alter Maalon et alter Chelion, Ephrathei de Bethleem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem morabantur ibi. Et mortuus est Elimelech maritus Noemi, remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores Moabitidas, quarum una vocabatur Orpha, altera Ruth. Manseruntque ibi decem annis, et ambo mortui sunt, Maalon videlicet et Chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione Moabitide. Audierat enim quod respexisset Dominus populum suum et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis suae cum utraque nuru. Et iam in via posita revertendi in terram Iuda, dixit ad eas: Ite in domum matris vestrae. Faciat Dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiturae estis. Et osculata est eas. Quae elevata voce flere coeperunt et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Revertimini filiae mi, cur venitis mecum? Num ultra habeo filios in utero meo, ut viros ex me sperare possitis? Revertimini filiae mi et abite, iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et parere filios, si eos exspectare velitis donec crescant et annos impleant pubertatis, ante eritis vetulae quam nubatis. Nolite quaeso filiae mi, quia vestra angustia me magis premit et egressa est manus Domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere coeperunt. Orpha osculata socrum ac reversa, Ruth adhesit socrui suae. Cui dixit Noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos, vade cum ea. Quae respondit: Ne adverseris mihi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam, ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus, et Deus tuus Deus meus. Quae te morientem terra susceperit in ea moriar, ibique locum accipiam sepulturae. Haec mihi faciat Deus et haec addat, si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo Noemi quod obstinato Ruth animo decrevisset secum pergere, adversari noluit nec ultra ad suos reditum persuadere. Profectaeque sunt simul et venerunt in Bethleem. Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama percrebuit, dicebantque mulieres: Haec est illa Noemi. Quibus ait: Ne vocetis me Noemi, id est pulchram, sed vocate me Mara, hoc est amaram, quia valde me amaritudine replevit Omnipotens. Egressa sum plena et vacuam reduxit me Dominus. Cur igitur vocatis me Noemi, quam humiliavit Dominus et afflixit Omnipotens? Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua de terra peregrinationis suae ac reversa est in Bethleem quando primum hordea metebantur.

II Erat autem vir Elimelech consanguineus homo potens et magnarum opum nomine Booz. Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: Si iubes vadam in agrum et colligam spicas quae metentium fugerint manus, ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum Booz, qui erat de cognatione Elimelech. Et ecce ipse veniebat de Bethleem dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi Dominus. Dixitque Booz iuveni qui messoribus praeerat: Cuius est haec puella? Qui respondit: Haec est Moabitis quae venit cum Noemi de regione Moabitide et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia, et de mane usque nunc stat in agro et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas ad colligendum in alterum agrum nec recedas ab hoc loco, sed iungere puellis meis, et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit, sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus et pueri bibunt. Quae cadens in faciem suam et adorans super terram dixit ad eum: Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia quae feceris socrui tuae post mortem viri tui, et quod dereliqueris parentes tuos et terram in qua nata es et veneris ad populum quem ante nesciebas. Reddat tibi Dominus pro opere tuo et plenam mercedem recipias a Domino Deo Israhel, ad quem venisti et sub cuius confugisti alas. Quae ait: Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi, qui consolatus es me et locutus es ad cor ancillae tuae, quae non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam Booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc et comede panem et intingue buccellam tuam in aceto.

Sedit itaque ad messorum latus, et congessit polentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. Atque inde surrexit, ut ex more spicas colligeret. Precepit autem Booz pueris suis, dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: et de vestris quoque manipulis proicite de industria, et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo prohibeat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam: et que collegerat virga cedens et excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est, tres modios. Quos portans reversa est in civitatem, et ostendit socrui sue: insuper protulit, et dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti, et ubi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata: et nomen dixit viri, quod Booz vocaretur. Cui respondit Noemi: Benedictus sit a Domino: quoniam eandem gratiam, quam prebuerat vivis, servavit et mortuis. Rursumque: Propinquus, ait, noster est homo. Et Ruth: Hoc quoque, inquit, precepit michi, ut tamdiu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est, filia mi, ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis Booz: et tamdiu cum eis messuit, donec hordea et triticum in horreis conderentur.

III Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mi, queram tibi requiem, et providebo ut bene sit tibi. Booz iste, cuius puellis in agro iuncta es, propinquus est noster, et hac nocte aream hordei ventilat. Lava igitur et ungere, et induere cultioribus vestimentis, ac descende in aream: non te videat homo, donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et proicies te, et ibi iacebis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit: Quidquid preceperis, faciam. Descenditque in aream, et fecit omnia que sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset Booz, et bibisset, et factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio, se proiecit. Et ecce iam nocte media expavit homo, et conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos, et ait illi: Quis es? Illa respondit: Ego sum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille: Benedicta, inquit, es a Domino, filia, et priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere, sed quidquid dixeris michi, faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra urbis portas mee, mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte: et facto mane, si te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est: sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, vivit Dominus: dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessionem. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit Booz: Cave, ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum: Expande, inquit, palliolum tuum quo operiris, et tene utraque manu. Qua extendente et tenente, mensus est sex modios hordei, et posuit super eam. Que portans ingressa est civitatem, et venit ad socrum suam. Que dixit ei: Quid egisti, filia? Narravitque ei omnia que sibi fecisset homo, et ait: Ecce sex modios hordei dedit michi, et ait: Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi: Expecta, filia, donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit que locutus est.

IIII Ascendit ergo Booz ad portam, et sedit ibi. Cumque vidisset preterire propinquum, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, et sede hic, vocans eum nomine suo. Qui divertit, et sedit. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic. Quibus residentibus, locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendit Noemi, que reversa est de regione Moabitide: quod audire te volui, et tibi dicere coram cunctis sedentibus, et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis, eme, et posside: si autem tibi displicet, hoc ipsum indica michi, ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te, qui prior es, et me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, que uxor defuncti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis: neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, et dabat proximo suo: hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo Booz: Tolle calceamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo: Testes, inquit, vos estis hodie, quod possederim omnia que fuerunt Elimelech, et Chelion, et Mahalon, tradente Noemi: et Ruth Moabitidem uxorem Mahalon in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta, et maiores natu: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, que ingreditur domum tuam, sicut Rachel et Liam, que edificaverunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephratha, et habeat celebre nomen in Bethleem: fiatque domus tua sicut domus Phares, quem Thamar peperit Iude, de semine quod dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth, et accepit uxorem: ingressusque est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet, et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret successor familie tue, et vocaretur nomen eius in Israel: et habeas qui consoletur animam tuam, et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est, qui te diligit: et multo tibi est melior, quam si septem haberes filios. Susce

paruumque Noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes: Natus est filius Noemi, vocaverunt nomen eius Obed. Hic est pater Ysai patris David. Hee sunt generationes Phares. Phares genuit Esrom. Esrom genuit Aram. Aram genuit Aminadab. Aminadab genuit Naason. Naason genuit Salmon. Salmon genuit Booz. Booz genuit Obed. Obed genuit Ysai. Ysai genuit David.

Viginti duas esse litteras apud hebreos syrorum quoque lingua et caldeorum testatur que hebree lingue magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentatheucum Moysi totidem litteris scriptitant figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est Esdram scribam legisque doctorem post captam Ierosolimam et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque Numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mistice ostenditur. Et nomen Domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmus tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus quamquam diverso scribantur metro tamen eiusdem numeri texuntur alfabeto. Et Iheremie lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inveniet, eisdem alfabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt: caph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim per has scribuntur principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur: Samuel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Iheremias cum Cinoth, id est lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur quibus quasi litteris et exordiis in Dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith quem nos Genesim dicimus. Secundus Helesmoth qui Exodus appellatur. Tercius Vagecra id est Leviticus. Quartus Vagedabber quem Numeros vocamus. Quintus Addabarim qui Deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri Moysi quos proprie Thorath id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab Ihesu filio Nave qui apud eos Iosue Bennum dicitur. Deinde subtexunt Sophtim id est iudicum librum et in eundem compingunt Ruth quia in diebus iudicum facta narratur historia. Tercius sequitur Samuel quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim id est regum qui tercio et quarto volumine continetur. Meliusque multo est Malachim id est regum quam Malachot id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit sed unius israhelitici populi qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Esaias. Sextus Iheremias. Septimus Ezechiel. Octavus liber duodecim prophetarum qui apud illos vocatur Thareasra. Tercius ordo agiographa possidet. Et primus liber incipit ab Iob. Secundus a David quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est Salomonis tres libros habens: Proverbia que illi parabolas id est Masloth appellant. Quartus Ecclesiasten id est Accoeleth. Quintus Canticum canticorum quem titulo Sirasirim prenotant. Sextus est Daniel. Septimus Dabreiamin id est verba dierum quod significantius cronicon totius divine historie possumus appellare. Qui liber apud nos Paralipomenon primus et secundus inscribitur. Octavus Esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duobus libris divisus est. Nonus Hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo, id est Moysi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cinoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos ac per hoc esse prisce legis libros viginti quatuor quos sub numero viginti quatuor seniorum Apocalipsis Iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quatuor animalibus oculatis ante et retro, id est in preteritum et in futurum respicientibus et indefessa voce clamantibus: Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur Sapientia que vulgo Salomonis inscribitur et Ihesu filii Sirach liber et Iudith et Tobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est quod ex ipsa frasi id est probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo Dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides preciosos, alii bissum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulcritudo per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam imbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuel et Malachim meum, meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas vel interpretem me estimato si gratus es vel parafrasten si ingratus, quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis. Et ubicumque inter se videris discrepare interroga q

quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem et si nostra firmaverit puto quod eum non estimes coniectorem ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos famulas christi rogo que domini discumbentis preciosissimo fidei myrro unguitis caput que nequaquam salvatorem queritis in sepulchro quibus iam ad patrem christus ascendit ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore desaeviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententie recordabor. Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

[illegible] eiusdem

[illegible] de cuius stirpe familia david. [illegible] ad iudicium [illegible] memorantur [illegible] pro eo quod genus regni david [illegible] ad [illegible] cum [illegible] apud latinos [illegible] apud hebreos tamen [illegible] samuel [illegible] archam dei [illegible] ad gentes [illegible] sacerdotium [illegible] in david [illegible] Malachim vero regum [illegible] capitum [illegible] templum [illegible] samuel [illegible] david. Tercium quoque et quartum [illegible]. Nam antea [illegible] erant per singulorum regum istorias.

I

FUIT VIR UNUS de Ramathaim sophim de monte Effraim et nomen eius helcana filius Ieroboam filii heliu filii thau filii suph effrateus et habuit duas uxores. Nomen uni anna et nomen secunde fenenna. Fueruntque fenenne filii anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii heli ofni et finees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit helcana deditque fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis quia annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent templum domini et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei helcana vir suus. Anna cur fles et quare non comedis et quam ob rem affligitur cor tuum. Numquid non ego melior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederat et biberat in Silo et heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini. Cum esset anna amaro animo oravit dominum flens largiter et votum vovit dicens. Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris nec oblitus ancille tue dederisque serve tue sexum virilem dabo eum domino omnibus diebus vite eius et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino ut heli observaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo tantumque labia eius movebantur et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam heli temulentam dixitque ei. Usquequo ebria eris. Digere paulisper vinum quo mades. Respondens anna. Nequaquam inquit domine mi nam mulier infelix ego sum nimis. Vinumque et omne quod inebriare potest non bibi sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus belial quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc heli ait ei. Vade in pace et deus israhel det tibi peticionem quam rogasti eum. Et illa dixit. Utinam inveniat ancilla tua graciam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram domino reversique sunt et venerunt in domum suam ramatha. Cognovit autem helcana annam uxorem suam et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum concepit anna et peperit filium vocavitque nomen eius samuel eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius helcana et omnis domus eius ut immolaret domino hostiam sollempnem et votum suum et anna non ascendit. Dixit enim viro suo. Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum et appareat ante conspectum domini et maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana vir suus. Fac quod bonum tibi videtur et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini et adduxit eum ad domum domini in Silo. Puer autem adhuc erat infantulus et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum heli. Et ait anna. Obsecro mi domine vivit anima tua domine ego sum illa mulier que steti coram te hic orans dominum. Pro puero isto oravi et dedit mihi dominus peticionem meam quam postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et oravit anna et ait. Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos

II

[illegible]

III

P[illegible]

[illegible]

[illegible] magnalem [illegible] vinculum eorum melior. Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis tuis ophni et finees, in die una morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciet et edificabo ei domum fidelem et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua veniat ut oretur pro eo et offerat nummum argenteum et tortam panis dicatque. Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis. Puer autem samuhel ministrabat domino coram heli et sermo domini erat preciosus in diebus illis non erat visio manifesta. Factum est ergo in die quadam heli iacebat in loco suo et oculi eius caligaverant nec poterat videre lucernam dei antequam extingueretur. Samuhel autem dormiebat in templo domini ubi erat archa dei et vocavit dominus samuhelem. [illegible] Ecce ego [illegible] cucurrit ad heli [illegible]

[illegible] Ecce ego quia vocasti me [illegible] et dormivit. Porro samuhel [illegible]

[illegible]

eius in eternum propter iniquitatem eo quod noverat indigne agere filios suos et non corripuerit eos. Ideo iuravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in eternum. Dormivit autem Samuhel usque in mane aperuitque hostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli. Vocavit ergo Heli Samuelem et dixit: Samuel fili mi. Qui respondens ait: Presto sum. Et interrogavit eum: Quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? Oro te ne celaveris a me. Hec faciat tibi Deus et hec addat si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque Samuhel ei universos sermones et non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est; quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuel et Dominus erat cum eo et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israel a Dan usque Bersabee quod fidelis Samuel propheta esset. Et addidit Dominus ut appareret in Silo quoniam revelatus fuerat Dominus Samuheli in Silo iuxta verbum Domini et evenit sermo Samuhelis universo Israeli.

IIII Et factum est in diebus illis convenerunt Philistiim in pugnam. Egressus est namque Israel obviam Philistiim in prelium et castrametatus est iuxta lapidem Adiutorii. Porro Philistiim venerunt in Afech et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine terga vertit Israel Philisteis et cesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim? Afferamus ad nos archam federis Domini de Silo et veniat in medium nostri et salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Silo et tulerunt inde archam federis Domini exercituum sedentis super cherubin. Erantque duo filii Heli cum archa federis Dei, Ophni et Finees. Cumque venisset archa federis Domini in castra vociferatus est omnis Israel clamore grandi et personuit terra. Et audierunt Philistiim vocem clamoris dixeruntque: Quenam hec est vox clamoris magni in castris Hebreorum? Et cognoverunt quod archa Dei venisset in castra. Timueruntque Philistiim dicentes: Venit Deus in castra; et ingemuerunt. Ve nobis; non enim fuit tanta exultatio heri et nudius tertius. Ve nobis. Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri Philistiim ne serviatis Hebreis sicut illi servierunt nobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo Philistiim et cesus est Israel et fugit unusquisque in tabernaculum suum et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de Israel triginta milia peditum et archa Dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt Ophni et Finees. Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die illo scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset Heli sedebat super sellam contra viam expectans. Erat enim cor eius pavens pro archa Domini. Vir autem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi et ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli. Heli autem erat nonaginta et octo annorum et oculi eius caligaverant et videre non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de prelio et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? Respondens autem qui nuntiabat: Fugit inquit Israhel coram Philistiim et ruina magna facta est in populo; insuper et duo filii tui mortui sunt Ophni et Finees et archa Dei capta est. Cumque ille nominasset archam Domini cecidit de sella retrorsum iuxta hostium et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus et ipse iudicavit Israel quadraginta annis. Nurus autem eius uxor Finees pregnans erat vicinaque partui et audito nuntio quod capta esset archa Dei et mortuus esset socer suus et vir suus incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam: Ne timeas quia filium peperisti. Que non respondit eis verbum neque animadvertit et vocavit puerum Hicaboth dicens: Translata gloria est de Israel quia capta est archa Dei et pro socero suo et pro viro suo et ait: Translata est gloria de Israel eo quod capta esset archa Dei.

V Philistiim autem tulerunt archam Dei et asportaverunt eam a lapide Adiutorii in Azotum. Tuleruntque Philistiim archam Dei et intulerunt eam in templum Dagon et statuerunt eam iuxta Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die ecce Dagon iacebat pronus in terra ante archam Domini et tulerunt Dagon et restituerunt in locum suum. Rursumque mane die altero consurgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa Domini. Caput autem Dagon et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro Dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Adgravata est autem manus Domini super Azotios et demolitus est eos et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius et nati sunt mures et facta est confusio mortis magne in civitate et percussit in secretiori parte natium Azotum et in fines eius. Videntes autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt: Non maneat archa Dei Israel apud nos quoniam dura est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum. Et mittentes igitur congregaverunt omnes satrapas Philistinorum ad se et dixerunt: Quid faciemus de archa Dei Israel? Responderuntque Gethei: Circumducatur archa Dei Israel. Et circumduxerunt archam Dei Israel. Illis autem circumducentibus eam fiebat manus Dei per singulas civitates interfectionis magne nimis et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam Dei in Accaron. Cumque venisset archa Dei in Accaron exclamaverunt Accaronite dicentes: Adduxerunt ad nos archam Dei Israel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philistinorum qui dixerunt: Dimittite

de archam dei israel et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus et gravissima valde manus dei. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

VI Fuit archa ergo dei in regione philistinorum septem mensibus. Et vocaverunt philistim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa domini? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israel nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato et tunc curabimini et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere debeamus? Responderuntque illi. Iuxta numerum provinciarum philistim quinque anos aureos facietis et quinque mures aureos quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram et dabitis deo israel gloriam si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare gravatis corda vestra sicut adgravavit Egyptus et Pharao cor suum? Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vaccas fetas quibus non est inpositum iugum iungite in plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius et dimittite eam ut vadat. Et aspicietis et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum vitulosque earum concluserunt domi et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape philistinorum sequebantur usque ad terminos Bethsames. Porro Bethsamite metebant triticum in valle et elevantes oculos suos viderunt archam et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamite et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposuerunt super eam holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa domino. Et quinque satrape philistinorum viderunt et reversi sunt in Accharon in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistim pro delicto domino. Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accharon unum. Et mures aureos secundum numerum urbium philistim quinque provinciarum ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro et usque ad Abel magnum super quem posuerunt archam domini que erat usque in die illa in agro Iosue Bethsamitis. Percussit autem de viris Bethsamitibus eo quod vidissent archam domini et percussit de populo septuaginta viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus quod percussisset dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamite. Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim dicentes. Reddiderunt philistim archam domini, descendite et reducite eam ad vos.

VII Venerunt ergo viri Cariathiarim et duxerunt archam domini et intulerunt in domum Aminadab in Gabaa, Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in Cariathiarim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus et requievit omnis domus israel post dominum. Ait autem Samuel ad universam domum israel dicens. Si in toto corde vestro revertimini ad dominum, auferte deos alienos de medio vestri et Astaroth et preparate corda vestra domino et servite illi soli et eruet vos de manu philistim. Abstulerunt ergo filii israel Baalim et Astaroth et servierunt domino soli. Dixit autem Samuhel. Congregate omnem israel in Masphat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in Masphat hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini et ieiunaverunt in die illa et dixerunt. Peccavimus domino. Iudicavitque Samuhel filios israel in Masphat. Et audierunt philistim quod congregati essent filii israel in Masphat et ascenderunt satrape philistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntque ad Samuel. Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu philistinorum. Tulit autem Samuel agnum lactantem unum et obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit Samuel ad dominum pro israel et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum Samuel offerret holocaustum, philisteos inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philistim et exterruit eos et cesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de Masphat persecuti sunt philisteos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter Bethchar. Tulit autem Samuel lapidem unum et posuit eum inter Masphat et inter Sen et vocavit nomen illius lapis adiutorii. Dixitque. Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philistim nec adposuerunt ultra ut venirent in terminos israel. Facta est autem manus domini super philisteos cunctis diebus Samuelis. Et reddite sunt urbes quas tulerant philistim ab israel israeli ab Accharon usque Geth et terminos suos liberavitque israel de manu philistinorum. Eratque pax inter israel et Amorreum. Iudicavit quoque Samuel israel cunctis diebus vite sue et ibat per singulos annos circuiens Bethel et Galgala et Masphat et iudicabat israhelem in supradictis locis. Revertebaturque in Ramatha. Ibi enim erat domus eius et ibi iudicabat israhelem. Edificavit etiam ibi altare domino.

VIII Factum est autem cum senuisset Samuel posuit filios suos

iudices israel. Fuitque nomen eius filii primogeni
ti iohel et nomen secundi abia iudicum in ber
sabee. Et non ambulaverunt filii eius in viis eius
set declinaverunt post avariciam. acceperuntque mu
nera et perverterunt iudicium. Congregati ergo
universi maiores natu israel venerunt ad samuelem
in ramatha dixeruntque ei. Ecce tu senuisti et filii
tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis re
gem ut iudicet nos sicut et universe habent natio
nes. Displicuit sermo in oculis samuelis eo quod
dixissent da nobis regem ut iudicet nos et oravit
samuel dominum. Dixit autem dominus ad samu
el. Audi vocem populi in omnibus que loquuntur ti
bi. Non enim te abiecerunt set me ne regnem
super eos iuxta omnia opera sua que fecerunt a
die qua eduxi eos de egipto usque ad diem hanc si
cut dereliquerunt me et servierunt diis alie
nis sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi voce
eorum. Verumptamen contestare eos et predic
ie eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit
itaque samuel omnia verba domini ad populum qui
pecierat regem a se et ait. Hoc erit ius regis qui
imperaturus est vobis. Filios vestros tollet et ponet in
curribus suis facietque sibi equites et precursores
quadrigarum suarum et constituet sibi tribu
nos et centuriones et aratores agrorum suorum
et messores segetum et fabros armorum et cur
ruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi un
guentarias et focarias et panificas. Agros quoque
vestros et vineas et oliveta optima tollet et dabit
servis suis. Set et segetes vestras et vinearum re
ditus addecimabit ut det eunuchis et famu
lis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuve
nes optimos et asinos auferet et ponet in opere
suo. Greges vestros addecimabit vosque eritis ei
servi et clamabitis in die illa a facie regis vestri
quem elegistis vobis et non exaudiet vos dominus
in die illa quia petistis vobis regem. Noluit autem
populus audire vocem samuelis set dixerunt. Ne
quaquam. Rex enim erit super nos et erimus nos
quoque sicut omnes gentes et iudicabit nos rex noster
et egredietur ante nos et pugnabit bella nostra
pro nobis. Et audivit samuel omnia verba populi
et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem
dominus ad samuel. Audi vocem eorum et consti
tue super eos regem. Et ait samuel ad viros
israel. Vadat unusquisque in civitatem suam. Et

IX

erat vir de beniamin nomine cis filius abiel
filii seor filii becorath filii afia filii gemini for
tis robore et erat ei filius vocabulo saul electus
et bonus et non erat vir de filiis israhel melior
illo. Ab humero et sursum eminebat super omnem
populum. Perierant autem asine cis patris saul et dixit
cis ad saul filium suum. Tolle tecum unum
de pueris et consurgens vade et quere asinas. Qui
cum transissent per montem effraim et per terram sali
sa et non invenissent transierunt etiam per terram
salim et non erant. Set et per terram gemini et mi
nime repererunt. Cum autem venissent in terram
suph et non invenissent dixit saul ad puerum
suum qui erat cum eo. Veni et revertamur ne
forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus
sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce est vir dei in civi
tate hac vir nobilis omne quod loquitur absque am

biguitate venit. Nunc ergo eamus illuc.
Si forte indicet nobis de via nostra propter quam veni
mus. Dixitque saul ad puerum suum. Ecce ibimus
quid feremus ad virum dei. Panis defecit in sitar
ciis nostris et sportulam non habemus ut demus
homini dei nec quicquam aliud. Rursum puer
respondit sauli et ait. Ecce inventa est in manu
mea quarta pars stateris argenti. Demus homi
ni dei ut indicet nobis viam nostram. Olim in is
rael sic loquebatur unusquisque vadens consulere
dominum. Venite eamus ad videntem. Qui enim pro
pheta dicitur hodie vocabatur olim videns. Et
dixit saul ad puerum suum. Optimus sermo
tuus. Veni eamus. Et ierunt in civitatem
in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum
civitatis invenerunt puellas egredientes ad hau
riendam aquam et dixerunt eis. Num hic est
videns? Que respondentes dixerunt eis. Hic
est ecce ante vos festinate nunc. Hodie enim venit
in civitatem quia sacrificium est hodie populi in
excelso. Ingredientes urbem statim invenietis
eum antequam ascendat excelsum ad vescen
dum. Neque enim comesurus est populus donec
veniat ille quia ipse benedicet hostie et deinde
comedent qui vocati sunt. Nunc ergo con
scendite quia hodie repperietis eum. Et ascende
runt in civitatem. Cumque illi ambularent in
medio urbis apparuit samuel egrediens ob
viam eis ut ascenderet in excelsum. Dominus autem
revelaverat auriculam samuelis ante unum die
quam veniret saul dicens. Hac ipsa que nunc
est hora cras mittam ad te virum de beniam
in et unges eum ducem super populum meum is
rahel et salvabit populum de manu philistinorum
quia respexi populum meum. Venit enim clamor
eorum ad me. Cumque aspexisset samuel saul
em dominus ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Is
te dominabitur populo meo. Accessit autem saul ad
samuelem in medio porte et ait. Indica oro
michi ubi est domus videntis. Et respondit sam
uel sauli dicens. Ego sum videns. Ascende a
nte me in excelsum ut comedatis mecum hodie
et dimittam te mane et omnia que sunt in
corde tuo indicabo tibi et de asinis quas perdi
disti nudiustercius ne sollicitus sis quia invente
sunt. Et cuius erunt optima queque israel nonne
tibi et omni domui patris tui. Respondens autem
saul ait ad samuel. Numquid non filius ge
mini ego sum de minima tribu israhel et cog
natio mea novissima inter omnes familias de tri
bu beniamin? Quare ergo locutus es michi
sermonem istum? Assumens itaque samuel sa
ulem et puerum eius introduxit eos in tricli
nium et dedit eis locum in capite eorum qui fu
erant invitati. Erant enim quasi triginta vi
ri. Dixitque samuel coquo. Da partem quam de
di tibi et precepi ut reponeres seorsum apud
te. Levavit autem coquus armum et posuit
ante saul. Dixitque samuel. Ecce quod remansit
pone ante te et comede quia de industria servatum
est tibi quando populum vocavi. Et comedit saul cum
samuele in die illa et descenderunt de excelso
in oppidum et locutus est cum saul in solario.
Stravitque saul in solario et dormivit. Cumque mane

surrexissent, et iam dies clarescerat, vocavit Samuel Saulem in solario dicens: Surge ut dimittam te. Et surrexit Saul, egressique sunt ambo, ipse videlicet et Samuel. Cumque descenderent in extremam partem civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos et transeat; tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini.

X Tulit autem Samuel lenticulam olei et effudit super caput eius, et deosculatus eum ait: Ecce unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, et liberabis populum eius de manu inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te Dominus in principem. Cum abieris hodie a me, invenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel in finibus Beniamin in meridie salientes magnas foveas; dicentque tibi: Inventae sunt asinae ad quas ieras perquirendas, et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis, et dicit: Quid faciam de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transieris et veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres haedos, et alius portans tres tortas panis, et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes, et accipies de manu eorum. Post haec venies in collem Domini ubi est statio Philisthinorum; et cum ingressus fueris ibi urbem, obviam habebis gregem prophetarum descendentium de excelso, et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam, ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus Domini, et prophetabis cum eis, et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint tibi signa haec omnia, fac quaecumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum est. Et descendes ante me in Galgala; ego quippe descendam ad te, ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis donec veniam ad te, et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a Samuele, immutavit ei Deus cor aliud, et venerunt omnia signa haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem, et ecce cuneus prophetarum obvius eis; et insiliit super eum spiritus Domini, et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudius tertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem: Quaenam res accidit filio Cis? Num et Saul inter prophetas? Responditque alius ad alterum dicens: Et quis est pater eorum? Propterea versum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare, et venit ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum et ad puerum eius: Quo abistis? Qui responderunt: Quaerere asinas; quas cum non repperissemus, venimus ad Samuelem. Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel. Et ait Saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia inventae essent asinae. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus ei fuerat Samuel. Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha, et ait ad filios Israel: Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi filios Israel de Aegypto, et erui vos de manu Aegyptiorum et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis Deum vestrum qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris, et dixistis: Nequaquam, sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras et per familias. Et applicuit Samuel omnes tribus Israel, et cecidit sors super tribum Beniamin. Et applicuit tribum Beniamin et cognationes eius, et cecidit cognatio Metri, et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quaesierunt ergo eum, et non est inventus. Et consuluerunt post haec Dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde; stetitque in medio populi, et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis ei in omni populo. Et clamavit cunctus populus et ait: Vivat rex. Locutus est autem ad populum Samuel legem regni, et scripsit in libro, et reposuit coram Domino. Et dimisit Samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaa; et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat Deus corda. Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum, et non attulerunt ei munera; ille vero dissimulabat se audire.

XI Et factum est quasi post mensem ascendit Naas Ammonites et pugnare coepit adversum Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas: Habeto nos foederatos, et serviemus tibi. Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum foedus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel. Et dixerunt ad eum seniores Iabes: Concede nobis septem dies, ut mittamus nuntios in universos terminos Israel; et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis, et locuti sunt verba haec audiente populo; et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce Saul veniebat sequens boves de agro, et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Iabes. Et insiliit spiritus Domini in Saul cum audisset verba haec, et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum dicens: Quicumque non exierit et secutus fuerit Saul et Samuelem, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in Bezec; fueruntque filiorum Israel trecenta milia, virorum autem Iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et annuntiaverunt viris Iabes, qui laetati sunt. Et dixerunt: Mane exibimus ad vos, et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus, constituit Saul populum in tres partes; et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Ammon usquedum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul num regnabit super nos? Date viros, et interficiemus eos. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Dominus salutem in Israel. Dixit autem Samuel ad populum: Venite et eamus in Galgala, et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala; et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et laetatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis.

XII Dixit autem Samuel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me, et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur

ante vos. Ego autem senui et incanui. Porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce presto sum. Loquimini de me coram domino et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim aut asinum; si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, et contemnam illud hodie restituamque vobis. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu cuiusquam quippiam. Dixitque ad eos: Testis est dominus adversum vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Testis. Et ait Samuel ad populum: Dominus qui fecit Moysen et Aaron, et eduxit patres nostros de terra Egypti. Nunc ergo state, ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris: quomodo ingressus est Iacob in Egyptum, et clamaverunt patres vestri ad dominum, et misit dominus Moysen et Aaron, et eduxit patres vestros de Egypto, et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui, et tradidit eos in manu Sisare magistri militie Asor, et in manu Philisthinorum, et in manu regis Moab, et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus dominum, et servivimus Baalim et Astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi. Et misit dominus Ierobaal et Badan et Iephte et Samuel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis michi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis; cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os domini, eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini, sed exasperaveritis sermones eius, erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo dominum, et dabit voces et pluvias; et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini, petentes super vos regem. Et clamavit Samuel ad dominum, et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et Samuelem. Et dixit universus populus ad Samuelem: Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum, ut non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem. Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere; vos fecistis universum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini, sed servite domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos, quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum, quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino, ut cessem orare pro vobis, et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit. Quod si perseveraveritis in malicia, et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni erat Saul cum regnare cepisset. Duobus autem annis regnavit super Israel. Et elegit sibi Saul tria milia de Israel. Et erant cum Saul duo milia in Machmas in monte Bethel; mille autem cum Ionatha in Gabaa Beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit Ionathas stationem Philisthinorum que erat in Gabaa. Quod cum audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra dicens: Audiant Hebrei. Et universus Israel audivit huiuscemodi famam: Percussit Saul stationem Philisthinorum; et erexit se Israel adversus Philisthiim. Clamavit ergo populus post Saul in Galgala. Et Philisthiim congregati sunt ad preliandum contra Israel, triginta milia curruum et sex milia equitum, et reliquum vulgus sicut arena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad orientem Bethaven. Quod cum vidissent viri Israel se in arto positos (afflictus enim erat populus), absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt Iordanem in terram Gad et Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectavit septem diebus iuxta placitum Samuelis, et non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo Saul: Afferte michi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat. Et egressus est Saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quod dilaberetur populus a me, et tu non veneras iuxta placitos dies, porro Philisthiim congregati fuerant in Machmas, dixi: Nunc descendent Philisthiim ad me in Galgala, et faciem domini non placavi. Necessitate compulsus obtuli holocaustum. Dixitque Samuel ad Saul: Stulte egisti, nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc preparasset dominus regnum tuum super Israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesivit dominus sibi virum iuxta cor suum, et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem Samuel et ascendit de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo qui expugnabant eos venientes de Galgalis in Gabaa in colle Beniamin. Et recensuit Saul populum qui inventi fuerant cum eo quasi sexcentos viros. Et Saul et Ionathas filius eius, et populus qui inventus fuerat cum eis, erat in Gabaa Beniamin. Porro Philisthiim consederant in Machmas. Et egressi sunt ad predandum de castris Philisthinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad terram Sual. Porro alius ingrediebatur per viam Bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. Caverant enim Philisthiim ne forte facerent Hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum et ligonem et securim et sarculum. Cessaverant itaque acies vomerum et ligonum et tridentum et securium usque ad stimulum corrigendum. Cumque

uenisset dies prelii non est inuentus ensis et lancea
in manu totius populi qui erat cum saul et cum
ionatha filio eius, excepto saul et ionatha filio eius.
Egressa est autem statio philistinorum ut transcenderet
XIIII in magmas. Et accidit quadam die ut diceret
ionathas filius saul ad adolescentem armi
gerum suum. Veni et transeamus ad stationem
philistinorum que est trans locum illum. Patri
autem suo hoc ipsum non indicauit. Porro saul moraba
tur in extrema parte gabaa sub malogra
nato que erat in agro gabaa et erat populus cum eo quasi
sexcentorum uirorum. Et achias filius achitob fratris y
chabod filii finees qui ortus fuerat ex heli sacerdo
te domini in silo portabat ephod. Sed et populus ignora
bat quo isset ionathas. Erant autem inter ascensus
per quos nitebatur ionathas transire ad statio
nem philistinorum eminentes petre ex utra
que parte. et quasi in modum dentium scopuli hinc et
inde prerupti. Nomen uni boses. et nomen alteri sene. Unus
scopulus prominens ad aquilonem ex aduerso
magmas. et alter ad meridiem contra gaba
a. Dixit autem ionathas ad adolescentem armi
gerum suum. Veni transeamus ad statio
nem incircumcisorum horum si forte faciat
pro nobis dominus quia non est domino difficile saluare.
uel in multis uel in paucis. Dixitque ei armiger
suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge
quo cupis. et ero tecum ubicumque uolueris. Et
ait ionathas. Ecce nos transimus ad uiros
istos. Cumque apparuerimus eis si taliter locuti fu
erint ad nos. donec ueniamus ad uos. ma
nete. stemus in loco nostro nec ascendamus
ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos. as
cendamus ad eos. quia tradidit eos dominus
in manibus nostris. hoc erit nobis signum. Appa
ruit ergo uterque stationi philistinorum. Di
xeruntque philistei. En hebrei egrediuntur de
cauernis in quibus absconditi fuerant. Et locu
ti sunt uiri de statione ad ionathan et ad ar
migerum eius. dixeruntque. Ascendite ad n
os. et ostendemus uobis rem. Et ait ionathas ad
armigerum suum. Ascendamus. Seque
re me. Tradidit enim eos dominus in manus
israel. Ascendit autem ionathas reptans ma
nibus et pedibus et armiger eius post eum.
Et cum uidissent faciem ionathe. alii
cadebant ante ionathan: alios armiger eius
interficiebat sequens eum. Et facta est plaga
prima quam percussit ionathas et armiger
eius quasi uiginti uirorum in media parte
iugeri quam par boum in die arare consu
euit. Et factum est miraculum in castris
per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui
ierant ad predandum obstupuit. et contu
rbata sunt castra. et accidit quasi mira
culum a deo. Et aspexerunt speculatores saul
qui erant in gabaa beniamin. et ecce mul
titudo prostrata. et huc illucque diffugiens. Et
ait saul populo qui erat cum eo. Requirite
et uidete quis abierit ex nobis. Cumque requi
sissent repertum est non adesse ionathan et armi
gerum eius. Et ait saul ad achiam. Appli
ca archam dei. Erat enim ibi archa dei in
die illa cum filiis israel. Cumque loqueretur

saul ad sacerdotem tumultus magnus ex
ortus est in castris philistinorum. Cresce
batque paulatim. et clarius resonabat. Et
ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum
tuam. Conclamauit ergo saul et omnis
populus qui erat cum eo. et uenerunt usque ad
locum certaminis. et ecce uersus fuerat gla
dius uniuscuiusque ad proximum suum et cedes
magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum
philistim heri et nudiustertius. ascenderantque CII
cum eis in castris reuersi sunt ut essent cum israel et
cum his qui erant cum saul et ionatha. Omnes
quoque israelite qui se absconderant in monte ef
fraim. audientes quod fugissent philistei socia
uerunt se cum suis in prelio. Et erant cum
saul quasi decem milia uirorum. Et saluauit
dominus in die illa israel. Pugna autem peruenit
usque bethauen. et uiri israel sociati sunt sibi in
die illa. Adiurauit autem saul populum in die
illa dicens. Maledictus uir qui comederit pa
nem usque ad uesperam. donec ulciscar de ini
micis meis. Et non manducauit uniuersus populus
panem. Omneque uulgus uenit in saltum in
quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque
populus saltum. et apparuit fluens mel. nullus
que applicauit manum ad os suum. timebat enim
populus iuramentum. Porro ionathas non audierat
cum adiuraret pater eius populum. et extendit
summitatem uirge quam tenebat in manu
et intinxit in fauum mellis et conuertit ma
num suam ad os suum. et illuminati sunt
oculi eius. Respondensque unus e populo ait. Iureiuran
do constrinxit pater tuus populum dicens. Maledic
tus uir qui comederit panem hodie. Defecerat
enim populus. Dixitque ionathas. Turbauit pater
meus terram. Vidistis ipsi quod illuminati sunt
oculi mei eo quod gustauerim paululum de melle
isto. Quanto magis si comedisset populus de preda
inimicorum suorum quam reperit. Nonne
maior facta fuisset plaga in philistim. Percusserunt
ergo philisteos in die illa a magmis usque in aialon.
Defatigatus est autem populus nimis. et uersus ad predam
tulit oues et boues et uitulos et mactauerunt in terra. XV
comeditque populus cum sanguine. Nuntiauerunt
autem saul dicentes. quod populus peccasset domino come
dens cum sanguine. Qui ait. preuaricati estis.
Voluite ad me iam nunc saxum grande. Et
dixit saul. Dispergimini in uulgus. et dicite eis
ut adducat ad me unusquisque bouem suum et
arietem. et occidite super istud. et uescimini. et non
peccabitis domino comedentes cum sanguine. Ad
duxit itaque omnis populus unusquisque bouem in ma
nu sua usque ad noctem. et occiderunt ibi. Edificauit
autem saul altare domino. tuncque primum cepit
edificare altare domino. Et dixit saul. Irrua
mus super philisteos nocte. et uastemus eos usque
dum illucescat mane. nec relinquamus de
eis uirum. Dixitque populus. Omne quod bonum uide
tur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus
huc ad dominum. Et consuluit saul dominum
dicens. Num persequar philistim. si trades eos
in manus israel. Et non respondit ei in die illa. Di
xitque saul. Applicate huc uniuersos angulos po
puli. et scitote et uidete per quem acciderit peccatum

hodie. Vivit dominus salvator Israel, quia si per Ionathan filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum Israel: Separamini vos in partem unam, et ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera. Et dixit populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit Saul ad dominum deum Israel: Domine deus Israel, da indicium, quid est quod non responderis servo tuo hodie? Si in me aut in Ionatha filio meo est iniquitas haec, da ostensionem; aut si haec iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas et Saul, populus autem exivit. Et ait Saul: Mittite sortem inter me et Ionathan filium meum. Et captus est Ionathas. Dixit autem Saul ad Ionathan: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei Ionathas et ait: Gustans gustavi in summitate virgae quae erat in manu mea paululum mellis, et ecce morior. Et ait Saul: Haec faciat mihi deus et haec addat, quia morte morieris Ionathan. Et ait populus ad Saul: Ergo ne Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? Hoc nefas est; vivit dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus Ionathan ut non moreretur. Recessitque Saul nec persecutus est Philisteos; porro Philistei abierunt in loca sua. At Saul confirmato regno super Israel pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius, contra Moab et filios Amon et Edom et reges Soba et Philisteos; et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit Amalech, et eruit Israel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii Saul Ionathas et Iessui et Melchisua. Nomina duarum filiarum eius: nomen primogenitae Merob, et nomen minoris Michol. Et nomen uxoris Saul Achinoem filia Achimaas; et nomen principis militie eius Abner filius Ner patruelis Saul. Porro Cis fuit pater Saul, et Ner pater Abner filius Abiel. Erat autem bellum potens adversus Philisteos omnibus diebus Saul; nam quemcumque viderat Saul virum fortem et aptum ad proelium, sociabat eum sibi.

XV Et dixit Samuel ad Saul: Me misit dominus ut ungerem te in regem super populum eius Israel. Nunc ergo audi vocem domini. Haec dicit dominus exercituum: Recensui quaecumque fecit Amalech Israeli, quomodo restitit ei in via cum ascenderet de Egypto. Nunc ergo vade et percute Amalech, et demolire universa eius. Non parcas ei et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid, sed interfice a viro usque ad mulierem et parvulum atque lactentem, bovem et ovem, camelum et asinum. Praecepit itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos: ducenta milia peditum, et decem milia virorum Iuda. Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalech, tetendit insidias in torrente. Dixitque Saul Cineo: Abite, recedite atque descendite ab Amalech, ne forte involvam te cum eo; tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel cum ascenderent de Egypto. Et recessit Cineus de medio Amalech. Percussitque Saul Amalech ab Evila donec venias Sur, quae est in regione Egypti. Et apprehendit Agag regem Amalech vivum; et

omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit Saul et populus Agag, et optimis gregibus ovium et armentorum et vestibus et arietibus, et universis quae pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea; quicquid vero vile fuit et reprobum, hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad Samuelem dicens: Penitet me quod constituerim Saul regem, quia dereliquit me et verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuel, et clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset Samuel ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samueli quod venisset Saul in Carmelum et erexisset sibi fornicem triumphalem, et reversus transisset descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, et Saul offerebat holocaustum domino de initiis praedarum quae attulerat ex Amalech. Et cum venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu domino; implevi verbum domini. Dixitque Samuel: Et quae est haec vox gregum quae resonat in auribus meis, et armentorum quam ego audio? Et ait Saul: De Amalech adduxerunt ea; pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur domino deo tuo; reliqua vero occidimus. Dixit autem Samuel ad Saul: Sine me et indicabo tibi quae locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Unxitque te dominus in regem super Israel, et misit te dominus in viam et ait: Vade et interfice peccatores Amalech, et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini, sed versus ad praedam es et fecisti malum in conspectu domini? Et ait Saul ad Samuelem: Immo audivi vocem domini, et ambulavi in via per quam misit me dominus, et adduxi Agag regem Amalech, et Amalech interfeci. Tulit autem populus de praeda oves et boves, primitias eorum quae caesa sunt, ut immolent domino deo suo in Galgalis. Et ait Samuel: Numquid vult dominus holocausta aut victimas, et non potius ut obediatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victimae, et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idolatriae nolle adquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini, abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia praevaricatus sum sermonem domini et verba tua, timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso peccatum meum, et revertere mecum ut adorem dominum. Et ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum, quia proiecisti sermonem domini, et proiecit te dominus ne sis rex super Israel. Et conversus est Samuel ut abiret; ille autem apprehendit summitatem pallii eius, quae scissa est. Et ait ad eum Samuel: Scidit dominus regnum Israel a te hodie, et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in Israel non parcet, et penitudine non flectetur; neque enim homo est ut agat penitentiam. At ille ait: Peccavi; sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram Israel, et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo Samuel secutus est

Saulem. Et adoravit Saul dominum. Dixitque
Samuel. Adducite ad me Agag regem A-
malech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus
et tremens. Et dixit Agag. Sicine separat amara
mors? Et ait Samuel. Sicut fecit absque liberis
mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter
mulieres mater tua. Et in frusta concidit Samuel
Agag coram domino in Galgalis. Abiit autem
Samuel in Ramatha. Saul autem ascendit in domum
suam in Gabaa. Et non vidit Samuel ultra
Saul usque ad diem mortis sue. Attamen luge-
bat Samuel Saulem, quoniam dominum penitebat
XVI quod constituisset regem Saul super Israel. Dixitque do-
minus ad Samuelem. Usquequo tu luges Saul, cum
ego proiecerim eum ne regnet super Israel? Imple cor-
nu tuum oleo, et veni ut mittam te ad Ys-
ai Bethleemitem. Providi enim in filiis eius
michi regem. Et ait Samuel. Quomodo vadam?
Audiet enim Saul et interficiet me. Et ait dominus.
Vitulum de armento tolles in manu tua. Et
dices: Ad immolandum domino veni. Et vo-
cabis Ysai ad victimam, et ego ostendam tibi
quid facias. Et unges quemcumque monstravero tibi.
Fecit ergo Samuel sicut locutus est ei dominus.
Venitque in Bethleem. Et admirati sunt seni-
ores civitatis occurrentes ei. Dixeruntque pa-
cificusne est ingressus tuus? Et ait: pacificus. Ad
immolandum deo veni. Sanctificamini et ve-
nite mecum ut immolem. Sanctificavit er-
go Ysai et filios eius, et vocavit eos ad sacrifi-
cium. Cumque ingressi essent vidit Eliab et ait.
Num coram deo est christus eius? Et dixit dominus
ad Samuel. Ne respicias vultum eius neque alti-
tudinem stature eius, quoniam abieci eum, nec
iuxta intuitum hominis ego iudico. Homo
enim videt ea que patent, deus autem intue-
tur cor. Et vocavit Ysai Aminadab et adduxit
eum coram Samuele. Qui dixit. Nec hunc e-
legit dominus. Adduxit autem Ysai Samma, de quo
ait. Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit
itaque Ysai .vii. filios suos coram Samuele. Et
ait Samuel ad Ysai. Non elegit dominus ex
istis. Dixitque Samuel ad Ysai. Numquid iam
completi sunt filii? Qui respondit. Adhuc reliqu-
us est parvulus et pascit oves. Et ait Samuel ad Y-
sai. Mitte et adduc eum. Nec enim discumbemus
priusquam hic veniat huc. Misit ergo et adduxit
eum. Erat autem rufus et pulcher aspectu, de-
coraque facie. Et ait dominus. Surge et unge
eum, ipse est enim. Tulit igitur Samuel cor-
nu olei et unxit eum in medio fratrum eius. Et di-
rectus est spiritus domini in David a die illa et in relli-
quum. Surgensque Samuel abiit in Ramatha.
Spiritus autem domini recessit a Saul, et exagitabat
eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi Sau-
lis ad eum. Ecce spiritus domini malus exagitat
te. Iubeat dominus noster rex, et servi tui qui cora-
m te sunt querant hominem scientem psallere
cythara, ut quando arripuerit te spiritus domini
malus psallat manu sua et levius feras. Et ait
Saul ad servos suos. Providete ergo michi aliquem
bene psallentem, et adducite eum ad me.
Et respondens unus de pueris ait. Ecce vidi filium
Ysai Bethleemitem scientem psallere et fortissi-
mum robore et virum bellicosum et pruden-
tem in verbis et virum pulcrum. Et dominus
cum eo est. Misit ergo Saul nuncios ad Ysai
dicens. Mitte ad me David filium tuum
qui est in pascuis. Tulit itaque Ysai asinum ple-
num panibus et lagenam vini et hedum de ca-
pris unum, et misit per manum David filii
sui Sauli. Et venit David ad Saul et stetit coram
eo. At ille dilexit eum nimis, et factus est eius ar-
miger. Misitque Saul ad Ysai dicens. Stet David
in conspectu meo. Invenit enim gratiam in ocu-
lis meis. Igitur quandocumque spiritus domini malus arripi-
ebat Saul, tollebat David cytharam et percuti-
ebat manu sua, et refocillabatur Saul et levius
habebat. Recedebat enim ab eo spiritus malus. Con- XVII
gregantes vero Philistiim agmina sua in preli-
um convenerunt in Socoth Iude, et castra
metati sunt inter Socoth et Azecha in finibus Do-
mim. Porro Saul et viri Israel congregati venerunt
in vallem Terebinthi, et direxerunt aciem ad re-
pugnandum contra Philistiim. Et Philistiim
stabant super montem ex hac parte, et Israel stabat
super montem ex altera parte, vallisque erat inter
eos. Et egressus est vir spurius de castris Phili-
stinorum nomine Goliath de Geth, altitudi-
nis .vi. cubitorum et palmo, et cassis erea su-
per caput eius, et lorica hamata induebatur. Porro
pondus lorice eius quinque milia siclorum e-
ris erat, et ocreas ereas habebat in cruribus, et cli-
peus ereus tegebat humeros eius. Hastile autem
haste eius quasi liciatorium texentium. Ipsum
autem ferrum haste eius .dc. siclos habebat ferri.
Et armiger eius antecedebat eum. Stansque cla-
mabat adversum phalangas Israel et dicebat eis.
Quare venistis parati ad prelium? Numquid
ego non sum Philistheus et vos servi Saulis? Eligi-
te ex vobis virum, et descendat ad singulare cer-
tamen. Si quiverit pugnare mecum et percusserit
me, erimus vobis servi. Si autem ego prevaluero et per-
cussero eum, vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat Phi-
listeus. Ego exprobravi agminibus Israel hodie. Da-
te michi virum, et ineat mecum singulare cer-
tamen. Audiens autem Saul et omnes viri Israel
sermones Philistei huiuscemodi stupebant
et metuebant nimis. David autem erat filius
viri Ephratei de quo supradictum est, de Bethleem Iu-
da, cui nomen erat Ysai, qui habebat octo filios, et erat
vir in diebus Saul senex et grandevus inter viros.
Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul
in prelium. Et nomina trium filiorum eius qui
perrexerant ad bellum Eliab primogenitus
et secundus Aminadab et tertius Samma. David autem
erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis
Saulem, abiit David et reversus est a Saule ut
pasceret gregem patris sui in Bethleem. Proce-
debat vero Philistheus mane et vespere et stabat
.xl. diebus. Dixit autem Ysai ad filium suum. Acci-
pe fratribus tuis ephi polente et decem panes istos,
et curre in castra ad fratres tuos. Et decem formu-
las caseolorum deferes ad tribunum, et fratres
tuos visitabis si recte agant, et cum quibus or-
dinati sint disce. Saul autem et illi et omnes
filii Israel in valle Terebinthi pugnabant adversum
Philistiim. Surrexit itaque David mane et comme-

David gregem custodi. Et onustus abiit
sicut praeceperat ei Isai. Et venit ad locum Mag-
ala et ad exercitum qui egressus ad pugnam
vociferatus erat in certamine. Direxerat enim
aciem Israhel. Sed et Philisthiim ex adverso fuerant pre-
parati. Derelinquens ergo David vasa quae attule-
rat sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit
ad locum certaminis, et interrogabat si omnia
recte agerentur erga fratres suos. Cumque ille ad-
huc loqueretur eis, apparuit vir ille spurius
ascendens, Goliath nomine, Philistheus de Geth,
ex castris Philisthinorum. Et loquente eo haec eadem
verba audivit David. Omnes autem Israhelitae cum
vidissent virum, fugerunt a facie eius, timen-
tes eum valde. Et dixit unusquispiam de Israhel:
Num vidisti virum istum qui ascendit? Ad
exprobrandum enim Israhel ascendit. Virum er-
go qui percusserit eum ditabit rex divitiis ma-
gnis, et filiam suam dabit ei, et domum pa-
tris eius faciet absque tributo in Israhel. Et ait David
ad viros qui stabant secum dicens: Quid
dabitur viro qui percusserit Philistheum hunc,
et tulerit opprobrium de Israhel? Quis enim hic
Philistheus incircumcisus qui exprobravit a-
cies Dei viventis? Referebat autem ei populus eun-
dem sermonem dicens: Haec dabuntur viro qui per-
cusserit eum. Quod cum audisset Heliab frater eius ma-
ior loquente eo cum aliis, iratus est contra
David et ait: Quare venisti, et quare dereliquisti
pauculas illas oves in deserto? Ego novi
superbiam tuam et nequitiam cordis tui, quia
ut videres proelium descendisti. Et dixit David:
Quid feci? Numquid non verbum est? Et declina-
vit paululum ab eo ad alium, dixitque eundem
sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut prius.
Audita sunt autem verba quae locutus est David, et an-
nuntiata in conspectu Saul. Ad quem cum
fuisset adductus, locutus est ei: Non conci-
dat cor cuiusquam in eo. Ego servus tuus va-
dam et pugnabo adversus Philistheum. Et ait Saul ad
David: Non vales resistere Philistheo isti, nec
pugnare adversus eum, quia puer es. Hic autem
vir bellator ab adolescentia sua. Dixitque David
ad Saul: Pascebat servus tuus patris sui gre-
gem, et veniebat leo vel ursus, tollebantque
arietem de medio gregis, et persequebar eos
et percutiebam, eruebamque de ore eorum. Et il-
li consurgebant adversum me, et apprehendebam
mentum eorum et suffocabam interficiebamque
eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego
servus tuus. Erit igitur Philistheus hic incir-
cumcisus quasi unus ex eis. Nunc vadam
et auferam opprobrium populi. Quoniam quis est iste Philis-
theus hic incircumcisus qui ausus est maledi-
cere exercitum Dei viventis? Et ait David: Dominus qui
eruit me de manu leonis et de manu ursi, ipse li-
berabit me de manu Philistei huius. Dixit autem
Saul ad David: Vade, et Dominus tecum sit.
Et induit Saul David vestimentis suis, et im-
posuit galeam aeream super caput eius, et vestivit
eum lorica. Accinctus autem David gladio eius
super vestem suam, coepit temptare si armatus
posset incedere. Non enim habebat consuetudinem.
Dixitque David ad Saul: Non possum sic incedere,

quia nec usum habeo. Et deposuit ea. Et tu-
lit baculum suum quem semper habebat in ma-
nibus, et elegit sibi quinque limpidissimos lapi-
des de torrente, et misit eos in peram pasto-
ralem quam habebat secum, et fundam manu
tulit, et processit adversus Philistheum. Ibat autem
Philistheus incedens et appropinquans adversum
David, et armiger eius ante eum. Cumque in-
spexisset Philistheus et vidisset David, despexit
eum. Erat enim adolescens rufus et pulcher
aspectu. Et dixit Philistheus ad David: Num-
quid ego canis sum, quod tu venis ad me cum ba-
culo? Et maledixit Philistheus David in diis
suis. Dixitque ad David: Veni ad me, et dabo carnes
tuas volatilibus caeli et bestiis terrae. Dixit autem
David ad Philistheum: Tu venis ad me cum
gladio et hasta et clipeo. Ego autem venio ad
te in nomine Domini exercituum, Dei agminum
Israhel, quibus exprobrasti hodie. Et dabit te Domi-
nus in manu mea hodie, et percutiam te, et au-
feram caput tuum a te, et dabo cadavera castro-
rum Philisthinorum hodie volatilibus caeli
et bestiis terrae, ut sciat omnis terra quia est Do-
minus Deus in Israhel, et noverit universa ecclesia haec,
quia non in gladio nec in hasta salvat Dominus.
Ipsius est enim bellum, et tradet vos in manus
nostras. Cum ergo surrexisset Philistheus, et ve-
niret et appropinquaret contra David, festina-
vit David et cucurrit ad pugnam ex adverso
Philistei, et misit manum suam in peram,
tulitque unum lapidem et funda iecit, et circum-
ducens percussit Philistheum in fronte, et infixus
est lapis in fronte eius, et cecidit in faciem su-
am super terram. Praevaluitque David adversus Philisthe-
um in funda et lapide, percussumque Philistheum
interfecit. Cumque gladium non haberet in manu
David, cucurrit et stetit super Philistheum, et tu-
lit gladium eius, et eduxit eum de vagina sua,
et interfecit eum, praeciditque caput eius. Viden-
tes autem Philisthei quod mortuus esset fortissimus eorum,
fugerunt. Et consurgentes viri Israhel et Iuda
vociferati sunt, et persecuti sunt Philistheos us-
que dum venirent in vallem, et usque ad portas Acca-
ron. Ceciderunt vulnerati de Philisthiim in via
Sarim usque Geth et usque Accaron. Et revertentes
filii Israhel postquam persecuti fuerant Philistheos,
invaserunt castra eorum. Assumens autem David
caput Philistei, attulit illud in Hierusalem; arma vero eius
posuit in tabernaculo suo. Eo autem tempore quo viderat
Saul David egredientem contra Philistheum,
ait ad Abner principem militiae: De qua
stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitque
Abner: Vivit anima tua, rex, si novi. Et ait rex: In-
terroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque re-
versus esset David percusso Philistheo, tulit eum
Abner et introduxit coram Saul, caput Philisthei
habentem in manu. Et ait ad eum Saul: De qua
progenie es, o adolescens? Dixitque David: Filius
servi tui Isai Bethleemitae ego sum. Et factum XVIII
est cum complesset loqui ad Saul, anima Ionathae
conligata est animae David, et dilexit eum Ionathan
quasi animam suam. Tulitque eum Saul in die
illa, et non concessit ei ut reverteretur in domum pa-
tris sui. Inierunt autem Ionathas et David foe-

uis. diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat vestitus. et dedit eam david. et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum. et usque ad balteum. Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul. et prudenter se agebat. posuitque eum saul super viros belli. et acceptus erat in oculis universi populi. maximeque in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur david percusso philisteo. egresse sunt mulieres de universis urbibus israel cantantes. chorosque ducentes in occursum saul regis. in tympanis leticie et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes atque dicentes. percussit saul mille et david decem milia. Iratus est autem saul nimis. et displicuit in oculis eius iste sermo. dixitque. dederunt david decem milia. et mihi dederunt mille. quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis saul aspiciebat david. ex die illa et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. tenebatque saul lanceam. et misit eam putans quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david eo quod esset dominus cum eo. et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se. et fecit eum tribunum super mille viros. et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis david prudenter agebat. et dominus erat cum eo. Vidit itaque saul quod prudens esset nimis. et cepit cavere eum. Omnis ergo israel et iuda diligebat david. Ipse enim egrediebatur et ingrediebatur ante eos. Dixit autem saul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tantummodo esto vir fortis et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis ego sum aut que est vita mea aut cognatio patris mei in israel. ut fiam gener regis. Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul david. data est adriel molatithe uxor. Dilexit autem michol filia saul alteram david. Et nuntiatum est saul et placuit ei. Dixitque saul. Dabo eam illi. ut fiat ei in scandalum. et sit super illum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis. Loquimini ad david clam dicentes. Ecce places regi. et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david omnia verba hec. Et ait david. Num parum vobis videtur gener esse regis? ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renuntiaverunt servi saul dicentes. Huiuscemodi verba locutus est david. Dixit autem saul. Sic loquimini ad david. Non habet necesse rex sponsalia nisi tantum centum preputia philistinorum. ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere david in manibus philistinorum. Cumque renuntiassent servi eius david verba que dixerat saul. placuit sermo in oculis david. ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens david abiit in acharon cum viris qui sub eo erant. et percussit de philisthiim ducentos viros. et attulit preputia eorum. et annumeravit ea regi ut esset gener eius. Dedit itaque ei saul michol filiam suam uxorem. Et vidit saul et intellexit quod dominus esset cum david. Michol autem filia saul diligebat eum. et saul magis cepit timere david. Factusque est saul inimicus david cunctis diebus. Et egressi sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat david quam omnes servi saul. et celebre factum est nomen eius nimis.

CXIX Locutus est autem saul ad ionatham filium suum et ad omnes servos suos ut occiderent david. Porro ionathas filius saul diligebat david valde. Et indicavit ionathas david dicens. Querit saul pater meus occidere te. Quapropter observa te queso mane. et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fuerit. et ego loquar de te ad patrem meum. et quecumque videro nuntiabo tibi. Locutus est ergo ionathas de david bona ad saul patrem suum. dixitque ad eum. Ne pecces rex in servum tuum david. quia non peccavit tibi. et opera eius bona sunt tibi valde. et posuit animam suam in manu sua. et percussit philisteum. et fecit dominus salutem magnam universo israel. vidisti et letatus es. Quare ergo peccas in sanguine innocenti. interficiens david qui est sine culpa? Quod cum audisset saul placatus voce ionathe iuravit. Vivit dominus quia non occidetur. Vocavit itaque ionathas david. et indicavit ei omnia verba hec. Et introduxit ionathas david ad saul. et fuit ante eum sicut fuerat heri et nudiustertius. Motum est autem rursum bellum. et egressus david pugnabat contra philistinos. percussitque eos plaga magna. et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus domini malus in saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro david psallebat manu sua. Nisusque est saul configere lancea david in pariete. Et declinavit david a facie saul. lancea autem cassio vulnere perlata est in parietem. et david fugit et salvatus est nocte illa. Misit ergo saul satellites suos nocte in domum david ut custodirent eum et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset david michol uxor sua dicens. Nisi salvaveris te nocte hac cras morieris. deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit et fugit. atque salvatus est. Tulit autem michol statuam. et posuit eam super lectum. et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius. et operuit eam vestimentis. Misit autem saul apparitores qui raperent david. et responsum est quod egrotaret. Rursumque misit saul nuntios ut viderent david dicens. Afferte eum ad me in lecto. ut occidatur. Cumque venissent nuntii inventum est simulacrum super lectum et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque saul ad michol. Quare sic illusisti mihi. et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit saul michol. Quia ipse locutus est mihi dicens. Dimitte me. alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est. et venit ad samuelem in ramatha. et nuntiavit ei omnia que fecerat sibi saul. Et abierunt ipse et samuel. et morati sunt in naioth. Nuntiatum est autem saul a dicentibus. Ecce david in naioth in ramatha. Misit ergo saul lictores ut raperent david. Qui cum vidissent cuneum p

XX

prophetarum vaticinantium et Samuelem stantem
super eos. Factus est etiam in illis spiritus Domini et prophetare
ceperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sau
li, misit et alios nuntios. Prophetaverunt autem et illi.
Et rursum Saul misit alios nuntios, qui et ipsi
prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul, abiit etiam
ipse in Ramatha; et venit usque ad cisternam magnam
que est in Socoth. Et interrogavit et dixit: In quo lo
co sunt Samuel et David? Dictumque est ei: Ecce in
Naioth sunt in Ramatha. Et abiit in Naioth
XIX in Ramatha. Et factus est etiam super eum spiritus Domini,
et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum ve
niret in Naioth in Ramatha. Et expoliavit se
etiam ipse vestimentis suis, et prophetabat cum ceteris
coram Samuel. Et cecidit nudus tota die illa et
nocte. Unde exivit proverbium: Num et Saul inter
XX prophetas? Fugit autem David de Naioth que est in Ra
matha, veniensque locutus est coram Ionatha: Q
uid feci? Que est iniquitas mea, et quod peccatum meum in
patrem tuum, quia querit animam meam? Qui
dixit ei: Absit, non morieris. Non faciet pater
meus quicquam grande vel parvum, nisi prius
indicaverit michi. Hunc ergo celavit me pater
meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit istud.
Et iuravit David rursum. Et ait ille: Scit profecto
pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et
dicet: Nesciat hoc Ionathas, ne forte tristetur. Qui
nimmo vivit Dominus et vivit anima tua,
quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque
dividimur. Et ait Ionathas ad David: Quodcumque
dixerit michi anima tua, faciam tibi. Dixit autem David
ad Ionatham: Ecce kalende sunt crastino, et ego ex
more sedere soleo iuxta regem ad vescendum.
Dimitte me ergo ut abscondar in agro usque ad
vesperam diei tertie. Et si respiciens requisierit me
pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David ut ir
et celeriter in Bethleem civitatem suam, quia
victime sollempnes ibi sunt universis contri
bulibus suis. Si dixerit: Bene, pax erit servo tuo.
Si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia
eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum, quia phe
dus Domini me famulum tuum tecum inire feci
sti. Si autem est in me aliqua iniquitas, tu me in
terfice, et ad patrem tuum ne introducas me. Et
ait Ionathas: Absit hoc a me; neque enim fieri potest
ut si certo cognovero completam esse malitiam pa
tris mei contra te, ut non annuntiem tibi. Respon
ditque David ad Ionatham: Quis renuntiabit michi
si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me?
Et ait Ionathas ad David: Veni et egrediamur for
as in agrum. Cumque exissent ambo in agrum,
ait Ionathas ad David: Domine Deus Israel, si investiga
vero sententiam patris mei crastino vel perendie,
et aliquid boni fuerit super David, et non statim misero ad
te et notum tibi fecero, hec faciat Dominus Ionathe et hec a
ddat. Si autem perseveraverit malitia patris mei adver
sum te, revelabo aurem tuam et dimittam te
ut vadas in pace, et sit Dominus tecum sicut fuit
cum patre meo. Et si vixero, facias michi misericordiam
Domini; si vero mortuus fuero, non auferas misericordiam tu
am a domo mea usque in sempiternum, quando auferet... aut si non fe
cero quando eradicaverit Dominus inimicos tuos
unumquemque de terra, auferat Ionathan de domo sua
et requirat Dominus de manu inimicorum David.

Pepigit ergo Ionathas fedus cum domo
David, et requisivit Dominus de manu inimi
corum David. Et addidit Ionathas deierare David,
eo quod diligeret illum; sicut animam suam ita dilige
bat eum. Dixitque ad eum Ionathas: Cras kalende
sunt, et requireris. Requiretur enim sessio
tua usque perendie. Descendes ergo festinus et
venies in locum ubi celandus es in die qua o
perari licet, et sedebis iuxta lapidem cuius nomen
est Ezel. Et ego tres sagittas mittam iuxta eum, et
iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam
quoque puerum dicens ei: Vade et affer michi
sagittas. Si dixero puero: Ecce sagitte intra te sunt,
tolle eas; tu veni ad me, quia pax tibi est et nichil est
mali, vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero
puero: Ecce sagitte ultra te sunt, vade in pace,
quia dimisit te Dominus. De verbo autem quod locu
ti sumus ego et tu, sit Dominus inter me et te usque
in sempiternum. Absconditus est ergo David in agro,
et venerunt kalende, et sedit rex ad comedendum
panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam
secundum consuetudinem, que erat iuxta parietem, surre
xit Ionathas, et sedit Abner ex latere Saul, vacu
usque apparuit locus David. Et non est locutus Saul
quicquam in die illa. Cogitabat enim quod for
te evenisset ei ut non esset mundus, nec purifica
tus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas,
rursum vacuus apparuit locus David. Dixitque Sa
ul ad Ionathan filium suum: Cur non venit fi
lius Isai nec heri nec hodie ad vescendum? Respon
dit Ionathas Sauli: Rogavit me obnixe ut iret
in Bethleem, et ait: Dimitte me quia sacrificium
sollempne est in civitate mea; unus de fratribus meis
accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam in o
culis tuis, vadam cito et videbo fratres meos. Ob
hanc causam non venit ad mensam regis. Iratus est autem
Saul adversum Ionathan, dixitque ei: Fili mulieris
ultro virum rapientis, numquid ignoro quia di
ligis filium Isai in confusionem tuam et in
confusionem ignominiose matris tue? Omnibus
enim diebus quibus filius Isai vixerit super terram, non sta
bilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc
mitte et adduc eum ad me, quia filius mor
tis est. Respondens autem Ionathas Sauli patri suo ait:
Quare morietur? Quid fecit? Et arripuit Saul
lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Ionathas
quod definitum esset a patre suo ut interficeret David. Sur
rexit ergo Ionathas a mensa in ira furoris, et non co
medit in die kalendarum secunda panem. Con
tristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pa
ter suus. Cumque illuxisset mane, venit Ionatas
in agrum iuxta placitum David, et puer parvulus
cum eo. Et ait ad puerum suum: Vade et affer
michi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cu
curisset, iecit aliam sagittam trans puerum.
Venit itaque puer ad locum iaculi quod miserat Io
nathas, et clamavit Ionathas post tergum pueri
et ait: Ecce ibi non est sagitta, porro ultra te. Clam
avitque iterum Ionathas post tergum pueri dicens:
Festina velociter, ne steteris. Collegit autem puer
Ionathe sagittas et attulit ad dominum suum,
et quid ageretur penitus ignorabat; tantummodo enim
Ionathan et David rem noverant. Dedit igitur Ion
athas arma sua puero, dixitque ei: Vade et defer

in civitatem. Cumque abisset puer, surrexit David de loco qui vergebat ad austrum, et cadens pronus in terram adoravit tertio, et osculantes se alterutrum fleverunt pariter, David autem amplius. Dixit ergo Ionathas ad David: Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine Domini dicentes: Dominus sit inter me et te, et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit David et abiit, sed et Ionathas ingressus est civitatem.

XXI Venit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem. Et obstupuit Achimelech eo quod venisset David, et dixit ei: Quare tu solus, et nullus est tecum? Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex precepit michi sermonem, et dixit: Nemo sciat rem propter quam a me missus es, et cuiusmodi tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum et illum locum. Nunc igitur si quid habes ad manum, vel quinque panes da michi, aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos ad David ait ei: Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus, manducent. Et respondit David sacerdoti et ait ei: Equidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nudius tertius quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos panem sanctificatum. Neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de servis Saul in die illa intus in tabernaculo Domini, et nomen eius Doech Idumeus, potentissimus pastorum Saul. Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam aut gladium? quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philistei, quem percussisti in valle Terebinthi, est involutus pallio post ephod. Si istum vis tollere, tolle; neque enim hic est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da michi eum. Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul, et venit ad Achis regem Geth. Dixeruntque servi Achis ad eum, cum vidissent David: Numquid non iste est David rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes: Percussit Saul mille, et David decem milia? Posuit autem David sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth. Et immutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum, et impingebat in ostia porte, defluebantque salive eius in barbam. Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum, quare adduxistis eum ad me? an desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum ut fureret me presente? hic ne ingredietur domum meam?

XXII Abiit ergo David inde et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui in angustia erant constituti, et oppressi ere alieno, et amaro animo, et factus est eorum princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est David inde in Maspha, que est Moab, et dixit ad regem Moab: Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat michi Deus. Et reliquit eos ante faciem regis Moab, manseruntque apud eum cunctis diebus quibus David fuit in presidio. Dixitque Gad propheta ad David: Noli manere in presidio; proficiscere et vade in terram Iuda. Et profectus est David et venit in saltum Areth. Et audivit Saul quod apparuisset David et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa et esset in nemore quod est in Rama, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, ait ad servos suos qui assistebant ei: Audite nunc filii Gemini: numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos et centuriones, quoniam coniurastis omnes adversum me, et non est qui michi renuntiet, maxime cum et filius meus fedus inierit cum filio Ysai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet michi, eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem michi usque hodie. Respondens autem Doech Idumeus, qui assistebat et erat primus inter servos Saul: Vidi, inquit, filium Ysai in Nobe apud Abimelech filium Achitob sacerdotem. Qui consuluit pro eo Dominum, et cibaria dedit ei, sed et gladium Goliath Philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersendum Abimelech filium Achitob sacerdotem, et ad omnem domum patris eius sacerdotum qui erant in Nobe. Qui venerunt universi ad regem. Et ait Saul ad Abimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Presto sum domine. Dixitque ad eum Saul: Quare coniurastis adversum me, tu et filius Ysai, et dedisti ei panes et gladium, et consuluisti pro eo Dominum, ut consurgeret adversum me insidiator usque hodie permanens? Respondens Abimelech regi ait: Et quis in omnibus servis tuis sicut David fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Num quid hodie cepi pro eo consulere Dominum? Absit hoc a me. Ne suspicetur rex rem huiuscemodi adversus servum suum in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus quicquam super hoc negotio vel modicum vel grande. Dixitque rex: Morte morieris Abimelech, tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emissariis qui circumstabant eum: Convertimini et interficite sacerdotes Domini, nam manus eorum cum David est: scientes quod fugisset, et non indicaverunt michi. Noluerunt autem servi regis extendere manum suam in sacerdotes Domini. Et ait rex ad Doech: Convertere tu et irrue in sacerdotes Domini. Conversusque Doech Idumeus irruit in sacerdotes, et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres, parvulos et lactentes, bovemque et asinum et ovem in ore gladii. Evadens autem unus filius Abimelech filii Achitob, cuius nomen erat Abiathar, fugit ad David, et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini. Et ait David ad Abiathar: Sciebam in die illa quod, cum ibi esset Doech Idumeus, procul dubio annuntiaret Saul. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane mecum, ne timeas. Si quis quesierit animam meam, queret et animam tuam, mecumque servaberis.

XXIII Et annuntiaverunt David dicentes: Ecce Philistei

Et dixit ad regem Moab

regis

oppugnant Ceilam et diripiunt areas. Consuluit igitur David Dominum dicens: Num vadam et percutiam Philisthaeos istos? Et ait Dominus ad David: Vade et percuties Philisthaeos et Ceilam salvabis. Et dixerunt viri qui erant cum David ad eum: Ecce nos hic in Judaea consistentes timemus: quanto magis si ierimus in Ceilam adversus agmina Philisthinorum? Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens ait ei: Surge et vade in Ceilam: ego enim tradam Philisthaeos in manus tuas. Abiit ergo David et viri ejus in Ceilam, et pugnavit adversus Philisthaeos, et abegit jumenta eorum, et percussit eos plaga magna: et salvavit David habitatores Ceilae. Porro eo tempore quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceila, ephod secum habens descenderat. Nuntiatum est autem Saul quod venisset David in Ceila, et ait Saul: Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est introgressus urbem in qua sunt portae et serae. Et praecepit Saul omni populo ut ad pugnam descenderet in Ceila, et obsideret David et viros ejus. Quod cum David rescisset quia praepararet ei Saul clam malum, dixit ad Abiathar sacerdotem: Applica ephod. Et ait David: Domine Deus Israel, audivit famam servus tuus, quod disponat Saul venire ad Ceilam ut evertat urbem propter me. Si tradent me viri Ceilae in manus ejus? et si descendet Saul sicut audivit servus tuus? Domine Deus Israel, indica servo tuo. Et ait Dominus: Descendet. Dixitque rursum David: Si tradent me viri Ceilae et viros qui sunt mecum in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent. Surrexit ergo David et viri ejus quasi sexcenti, et egressi de Ceila huc atque illuc vagabantur incerti. Nuntiatumque est Saul quod fugisset David de Ceila et salvatus esset. Quam ob rem dissimulavit exire. Morabatur autem David in deserto in locis munitissimis, mansitque in monte solitudinis Ziph in monte opaco. Quaerebat eum Saul cunctis diebus, et non tradidit eum Dominus in manus ejus. Et vidit David quod egressus esset Saul ut quaereret animam ejus. Porro David erat in deserto Ziph in silva. Et surrexit Jonathas filius Saul, et abiit ad David in silvam, et confortavit manus ejus in Deo. Dixitque ei: Ne timeas, neque enim inveniet te manus Saul patris mei, et tu regnabis super Israel, et ego ero tibi secundus, sed et pater meus Saul scit hoc. Percussit igitur uterque foedus coram Domino. Mansitque David in silva. Jonathas autem reversus est in domum suam. Ascenderunt autem Ziphaei ad Saul in Gabaa dicentes: Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvae in colle Achilae, quae est ad dexteram deserti? Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descenderes, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque Saul: Benedicti vos a Domino, quia doluistis vicem meam. Abite ergo, oro, et diligentius praeparate, et curiosius agite, et considerate locum ubi sit pes ejus, et quis viderit eum ibi: recogitat enim de me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia latibula ejus in quibus absconditur, et revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum. Quod si etiam se in terram obstruxerit, perscrutabor eum in cunctis millibus Juda. At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul. David autem et viri ejus erant in deserto Maon, in campestribus ad dexteram Jesimon. Ivit ergo Saul et socii ejus ad quaerendum eum. Et nuntiatum est David, statimque descendit ad petram, et versabatur in deserto Maon. Quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon. Et ibat Saul et viri ejus ad latus montis ex parte una. David autem et viri ejus erant in latere montis ex parte altera. Porro David desperabat se posse evadere a facie Saul. Itaque Saul et viri ejus in modum coronae cingebant David et viros ejus, ut caperent eos. Et nuntius venit ad Saul dicens: Festina et veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram. Reversus est ergo Saul desistens persequi David, et perrexit in occursum Philisthinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum Petram dividentem.

XXIIII

Ascendit ergo David inde, et habitavit in locis tutissimis Engaddi. Cumque reversus esset Saul postquam persecutus est Philisthaeos, nuntiaverunt ei dicentes: Ecce David in deserto est Engaddi. Assumens ergo Saul tria millia electorum virorum ex omni Israel, perrexit ad investigandum David et viros ejus, etiam super abruptissimas petras quae solis ibicibus perviae sunt. Et venit ad caulas ovium quae se offerebant vianti. Eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul ut purgaret ventrem. Porro David et viri ejus in interiori parte speluncae latitabant. Et dixerunt servi David ad eum: Ecce dies de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David et praecidit oram chlamydis Saul silenter. Post haec percussit David cor suum, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul. Dixitque ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est. Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut descendens in proelium perierit, propitius sit mihi Dominus ut non mittam manum meam in christum Domini. Et confregit David viros suos sermonibus, et non permisit eos ut consurgerent in Saul. Porro Saul exsurgens de spelunca, pergebat coepto itinere. Surrexit autem David post eum, et egressus de spelunca clamavit post tergum Saul dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se. Et inclinans se David pronus in terram adoravit. Dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium: David quaerit malum adversum te? Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, et cogitavi ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce oram chlamydis tuae in manu mea, quia cum praeciderem summitatem chlamydis tuae, nolui extendere manum meam in te. Animadverte et vide quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccavi in te. Tu autem insidiaris animae meae ut au-

seruo tuo. Iudicet dominus inter me et te. et ul
ciscatur dominus me ex te. manus autem mea
non sit in te. Sicut et in proverbio antiquo dicitur. Ab im
piis egredietur impietas. Manus ergo mea
non sit in te. Quem persequeris rex isrl. quem
persequeris? canem mortuum persequeris
et pulicem unum. Sit dominus iudex et
iudicet inter me et te. et videat et iudicet
causam meam. et eruat me de manu tua. Cum
autem complesset david loquens sermones huiuscemodi
ad saul. dixit saul. Numquid vox hec
tua est fili mi david. Et levavit saul vocem suam
et flevit. dixitque ad david. Iustior tu es quam
ego. Tu enim tribuisti michi bona. ego autem
reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie que fe
ceris michi bona. quomodo tradiderit me dominus
in manum tuam. et non occideris me. Quis enim cum
invenerit inimicum suum dimittet eum in
via bona. Sed dominus reddat tibi vicissitudi
nem hanc pro eo quod hodie operatus es in me. Et
nunc quia scio quod certissime regnaturus sis.
et habiturus in manu tua regnum isrl. iura
michi in domino. ut non deleas semen meum post
me. neque auferas nomen meum de domo patris mei.
Et iuravit david sauli. Abiit ergo saul in do
mum suam. et david et viri eius ascenderunt
ad tutiora loca. Mortuus est autem samuel et con
gregatus est universus isrl. et planxerunt eum in
rame. et sepelierunt in domo sua in ramatha.

XXV

Consurgens autem david descendit in desertum pharan.
Erat autem vir quispiam in solitudine maon.
et possessio eius in carmelo. et homo ille magnus
nimis. Erantque ei oves tria milia et mille capre.
Et accidit ut tonderetur grex eius in carmelo.
Nomen autem viri illius erat nabal. et nomen uxoris eius
abigail. Eratque mulier illa prudentissima et specio
sa. Porro vir eius durus et pessimus et malitio
sus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo audis
set david in deserto quod tonderet nabal gregem su
um. misit .x. pueros iuvenes et dixit eis. Ascen
dite in carmelum. et venietis ad nabal. et sal
utabitis eum ex nomine meo pacifice. et dice
tis ei. Sit fratribus meis et tibi pax. et domui tue
pax. et omnibus quecumque habes sit pax. Ex multis an
nis salvos faciat deus te et omnia tua. Audivi
quod tonderent pastores tui greges tuos qui erant
nobiscum in deserto. numquam eis molesti fuimus
nec aliquando defuit illis quicquam de grege omni
tempore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga
pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo in
veniant pueri tui gratiam in oculis tuis. In die
enim bona venimus ad te. Quodcumque inve
nerit manus tua da servis tuis et filio tuo david.
Cumque venissent pueri david locuti sunt ad na
bal omnia verba hec ex nomine david et siluerunt.
Respondens autem nabal pueris david ait. Quis est david.
et quis est filius ysai. Hodie increverunt servi qui
fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes
meos et aquas meas et carnes pecorum que
occidi tonsoribus meis et dabo viris quos nescio
unde sunt. Regressi sunt itaque pueri david per viam
suam. et venientes nuntiaverunt ei omnia verba que
dixerat nabal. Tunc david ait viris suis. Accing
atur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt
singuli gladiis suis. Accinctus est et david en
se suo. Et secuti sunt david quasi quadringen
ti viri. Porro remanserunt .cc. ad sarcinas. A
bigail autem uxori nabal nuntiavit unus de p
ueris suis dicens. Ecce misit david nuntios
de deserto. ut benedicerent domino nostro et aversatus
est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis et
non molesti. nec quicquam aliquando periit omni
tempore quo fuimus cum eis conversati in deserto.
pro muro erant nobis tam in die quam in nocte.
omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges.
Quamobrem considera et recogita quid facias.
quoniam completa est malitia in adversum virum tu
um et adversus domum tuam. et ipse filius est
belial. ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit
igitur abigail et tulit .cc. panes et duos utres
vini et quinque arietes coctos et .v. sata polente.
et centum ligaturas uve passe. et .cc. massas
caricarum. et imposuit super asinos. dixitque pueris
suis. Precedite me et ego post tergum sequar vos.
viro autem suo nabal non indicavit. Cum ergo
ascendisset asinum et descenderet ad radicem
montis. david et viri eius descendebant in oc
cursum eius. Quibus et illa occurrit. Et ait
david. Vere frustra servavi omnia que huius er
ant in deserto. et non periit quicquam de cunctis que
ad eum pertinebant. Et reddidit michi malum
pro bono. Hec faciat deus inimicis david et hec
addat. si reliquero de omnibus que ad eum per
tinent usque mane mingentem ad parietem. Cum
autem vidisset abigail david festinavit. et descendit
de asino et procidit coram david super faciem suam.
et adoravit super terram. et cecidit ad pedes eius et
dixit. In me sit domine mi hec iniquitas. Loqua
tur obsecro ancilla tua in auribus tuis et audi
famule tue verba. Non ponat oro dominus meus
rex cor suum super virum istum iniquum
nabal. quia secundum nomen suum stultus est.
et est stultitia cum eo. Ego autem ancilla tua non
vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nunc
ergo domine mi vivit dominus et vivit anima tu
a. qui prohibuit te ne venires in sanguinem et
salvavit manum tuam tibi. Et nunc fiant sicut
nabal inimici tui. et qui querunt domino meo
malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc quam
attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pu
eris qui sequuntur te dominum meum. Aufer in
iquitatem famule tue. Faciens enim faciet
tibi dominus tibi domino meo domum fide
lem. quia prelia domini domine mi tu preliaris.
Malicia ergo non inveniatur in te omnibus die
bus vite tue. Si enim surrexerit aliquando homo perse
quens te et querens animam tuam. erit anima do
mini mei custodita quasi in fasciculo viventium apud
dominum deum tuum. Porro anima inimicorum tu
orum rotabitur quasi in impetu et circulo
funde. Cum ergo fecerit dominus tibi domino
meo omnia que locutus est bona de te et consti
tuerit te ducem super isrl. non erit tibi hoc in singul
tum et in scrupulum cordis domine mi quod
effuderis sanguinem innoxium. aut ipse te
ultus sis. Et cum benefecerit dominus domino
meo. recordaberis ancille tue et benefacies
ei. Et ait david ad abigail. Benedictus dominus

deus israel qui misit te hodie in occursum meum.
et benedictum eloquium tuum et benedicta tu que
prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem et
ulciscerer me manu mea. Alioquin vivit do-
minus deus israel qui prohibuit me ne malum
facerem tibi. nisi cito venisses in occursum
michi. non remansisset de nabal usque ad lucem
matutinam mingens ad parietem. Suscepit
ergo david de manu eius omnia que attu-
lerat ei. dixitque ei. Vade in pace in domum tu-
am. Ecce audivi vocem tuam et honoravi fa-
ciem tuam. Venit ergo abigail ad nabal et
ecce erat ei convivium in domo eius. quasi
convivium regis. et cor nabal iocundum. Erat
autem ebrius nimis et non indicavit ei pusil-
lum verbum aut grande usque in mane. Dilu-
culo autem cum digessisset vinum nabal indi-
cavit ei uxor sua verba hec. et emortuum est cor
eius intrinsecus et factus est quasi lapis. Cumque
pertransissent .x. dies: percussit dominus nabal
et mortuus est. Quod cum audisset david nabal mor-
tuum ait. Benedictus dominus qui iudicavit
causam obprobrii mei de manu nabal. et servum
suum custodivit a malo et maliciam nabal
reddidit in caput eius. Misit ergo david et locu-
tus est ad abigail ut sumeret eam uxorem. Et
venerunt pueri david ad abigail in carmelum.
et locuti sunt ad eam dicentes. David mi-
sit nos ad te. ut accipiat te sibi in uxorem.
Que consurgens adoravit prona in terra et ait.
Ecce famula tua sit in ancillam ut lavet pe-
des servorum domini mei. Et festinavit et sur-
rexit abigail et ascendit super asinum et quinque pu-
elle ierunt cum ea pedisseque eius et secuta
est nuncios david et facta est illi uxor. Sed et achino-
em accepit david de iezrahel. et fuit utraque
uxor eius. Saul autem michol filiam suam
uxorem david, dedit viro alio phalti filio

XXVI

lais qui erat de gallim. Et venerunt ziph-
ei ad saul in gabaa dicentes. Ecce david ab-
sconditus est in colle achile que est ex adver-
so solitudinis in via. Et surrexit saul et des-
cendit in desertum ziph. et cum eo tria milia vi-
rorum de electis israel. ut quereret david in de-
serto ziph. et castrametatus est saul in gabaa
achile que erat ex adverso solitudinis in via.
David autem habitabat in deserto. Videns autem quod ve-
nisset saul post se in desertum misit exploratores
et didicit quod illuc venisset certissime. Et
surrexit david clam et venit ad locum ubi erat
saul. Cumque vidisset locum in quo dormiebat
saul et abner filius ner princeps milicie eius.
et saulem dormientem in tentorio et reliquum
vulgus per circuitum eius. Ait david ad a-
chimelech etheum et abisai filium sarvie
fratrem ioab dicens. Quis descendet mecum ad
saul in castra? Dixitque abisai. Ego descendam
tecum. Venerunt ergo david et abisai ad populum
nocte. Et invenerunt saul iacentem et dormien-
tem in tentorio et hastam fixam in terra ad caput
eius. Abner autem et populum dormientes in circui-
tu eius. Dixitque abisai ad david. Conclusit deus
hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc
ergo perfodiam eum lancea semel in terra et se-
cundo opus non erit. Et dixit david ad abisai. Ne in-
terficias eum. Quis enim extendet manum
suam in christum domini et innocens erit. Et
dixit david. Vivit dominus. quia nisi domi-
nus percusserit eum. aut dies eius venerit ut
moriatur. aut in prelium descendens perierit.
propicius sit michi dominus ut non extendam ma-
num meam in christum domini. Nunc igitur
tolle hastam que est ad caput eius et sciphum aque
et abeamus. Tulit igitur david hastam et
sciphum aque qui erat ad caput saul. et abie-
runt. Et non erat quisquam qui videret et intelligeret
et evigilaret. sed omnes dormiebant. quia sopor
domini irruerat super eos. Cumque transisset david ex
adverso et stetisset in vertice montis de longe et
esset grande intervallum inter eos. clamavit
david ad populum et ad abner filium ner dicens.
Nonne respondebis abner? Et respondens abner ait.
Quis es tu qui clamas et inquietas regem?
Et ait david ad abner. Numquid non vir tu es.
et quis alius similis tui in israel? Quare ergo
non custodisti dominum tuum regem? Ingres-
sus est enim unus de turba ut interficeret re-
gem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti.
Vivit dominus. quia filii mortis estis vos qui
non custodistis dominum vestrum christum domini.
Nunc ergo vide ubi sit hasta regis. et ubi sci-
phus aque qui erat ad caput eius. Cognovit
autem saul vocem david et dixit. Numquid vox tua
hec david fili mi? Et ait david. Vox mea do-
mine mi rex. Et ait. Quam ob causam persequitur
dominus meus servum suum? Quid feci? aut
quid est in manu mea mali? Nunc ergo audi
domine mi rex verba servi tui. Si dominus inci-
tat te adversum me odoretur sacrificium. Si
autem filii hominum maledicti sunt in conspectu
domini. qui eiecerunt me hodie ut non habitem in he-
reditate domini dicentes. Vade servi diis alie-
nis. Et nunc non effundatur sanguis meus in
terra coram domino. quia egressus est rex israel ut que-
rat pulicem unum. sicut persequitur perdix in m-
ontibus. Et ait saul. Peccavi. Revertere fili mi david.
Nequaquam enim ultra tibi malefaciam. eo quod
preciosa fuit anima mea in oculis tuis hodie. Ap-
paret enim quod stulte egerim. et ignoraverim mul-
ta nimis. Et respondens david ait. Ecce hasta regis.
Transeat unus de pueris regis et tollat eam. Do-
minus autem retribuet unicuique secundum iusticiam
suam et fidem. Tradidit enim te dominus
hodie in manum meam et nolui levare manum
meam in christum domini. Et sicut magnificata est
anima tua hodie in oculis meis sic magni-
ficetur anima mea in oculis domini et liberet me
de omni angustia. Ait ergo saul ad david. Benedic-
tus tu fili mi david. et quidem faciens facies et po-
tens poteris. Abiit autem david in viam suam.
et saul reversus est in locum suum. Et ait david in

XXVII

corde suo. Aliquando incidam una die in ma-
nu saul. Nonne melius est ut fugiam et salver in
terram philistinorum ut desperet saul. cessetque
me querere in cunctis finibus israel? Fugiam
ergo manus eius. Et surrexit david et abiit ip-
se et sexcenti viri cum eo ad achis filium maoch
regem geth. Et habitavit david cum achis in

Geth ipse et viri eius et domus eius, et duae uxores eius, Achinoem Iezrahelites et Abigail
uxor Nabal Carmeli. Et nuntiatum est Saul quod
fugisset David in Geth, et non addidit ultra ut
quaereret eum. Dixit autem David ad Achis:
Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi
locus in una urbium regionis huius ut
habitem ibi. Cur enim manet servus tuus in
civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in
die illa Siceleg; propter quam causam facta est Siceleg
regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem nu-
merus dierum quibus habitavit David in re-
gione Philisthinorum quatuor mensium. Et as-
cendit David et viri eius et agebant praedas
de Gessuri et de Gerzi et de Amalechitis. Hi enim
pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus Sur
usque ad terram Aegypti. Et percutiebat David omnem
terram illorum, nec relinquebat viventem
virum et mulierem. Tollensque oves et boves et asi-
nos et camelos et vestes revertebatur et veni-
ebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem
irruistis hodie? Respondebat David: Contra meri-
diem Iudae et contra meridiem Ierameel et con-
tra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivifica-
bat David, nec adducebat in Geth, dicens:
Ne forte loquantur adversum nos. Haec fecit David, et
hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habi-
tavit in regione Philisthinorum. Credidit
ergo Achis David dicens: Multa mala opera-
tus est contra populum suum Israel; erit igitur mihi ser-
XXVIII vus sempiternus. Factum est autem in diebus
illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua
ut praepararentur ad bellum contra Israel. Dixit-
que ad David Achis: Sciens nunc scito quoniam
mecum egredieris in castris tu et viri tui. Dixit-
que David ad Achis: Nunc scies quae facturus est
servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custo-
dem capitis mei ponam te cunctis diebus. Sa-
muel autem mortuus est, planxitque eum omnis
Israel, et sepelierunt eum in Ramatha urbe sua.
Et Saul abstulit magos et ariolos de terra et interfe-
cit eos qui pythones in ventre habebant. Congrega-
tique sunt Philisthiim et venerunt et castrametati
sunt in Sunam. Congregavit autem et Saul univer-
sum Israel et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra
Philisthinorum et timuit et expavit cor eius
nimis. Consuluitque Dominum et non respondit
ei neque per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas.
Dixitque Saul servis suis: Quaerite mihi mulierem
habentem pythonem ut vadam ad eam et sciscita-
bor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est
mulier habens pythonem in Endor. Mutavit
ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimen-
tis, et abiit ipse et duo viri cum eo. Veneruntque
ad mulierem nocte, et ait: Divina mihi in pytho-
ne et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mu-
lier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul,
et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare
ergo insidiaris animae meae ut occidar? Et iura-
vit ei Saul dicens: Vivit Dominus,
quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc
rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi?
Qui ait: Suscita mihi Samuelem. Cum autem
vidisset mulier Samuelem exclamavit voce
magna et dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi?
Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid
vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascenden-
tes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quae
ait: Vir senex ascendit et ipse amictus est pallio.
Intellexit Saul quod Samuel esset et inclinavit se
super faciem suam et adoravit in terra. Dixit ergo Sa-
muel ad Saul: Quare inquietasti me
ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis, si-
quidem Philisthiim pugnant adversum me, et
Deus recessit a me et exaudire me noluit neque in
manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo
te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Sa-
muel: Quid interrogas me cum Dominus re-
cesserit a te et transierit ad aemulum tuum?
Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in ma-
nu mea, et scindet regnum de manu tua et
dabit illud proximo tuo David, quia non oboedisti
voci Domini neque fecisti iram furoris eius in
Amalech. Propterea quod pateris fecit tibi Dominus
hodie. Et dabit Dominus etiam Israel tecum in ma-
nu Philisthiim. Cras autem tu et filii tui mecum
eritis. Sed et castra Israel tradet Dominus in ma-
nu Philisthinorum. Statimque Saul cecidit
porrectus in terram; extimuerat enim verba Sam-
uelis, et robur non erat in eo, quia non comederat pa-
nem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa
ad Saul; conturbatus enim erat valde. Dixitque
ad eum: Ecce oboedivit ancilla tua voci tuae,
et posui animam meam in manu tua, et audivi
sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc
igitur audi et tu vocem ancillae tuae, et ponam
coram te buccellam panis, ut comedens conva-
lescas et possis iter agere. Qui renuit et ait: Non
comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et
tandem audita voce eorum surrexit de terra et se-
dit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum
pascualem in domo, et festinavit et occidit eum.
Tollensque farinam miscuit eam et coxit azyma
et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum
comedissent surrexerunt et ambulaverunt per totam
noctem illam. Congregata sunt ergo Phi- XXIX
listhinorum universa agmina in Afec. Sed et Israel
castrametatus est super fontem qui erat in Iezrahel.
Et satrapae quidem Philisthiim incedebant in centu-
riis et milibus; David autem et viri eius erant in
novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque prin-
cipes Philisthinorum ad Achis: Quid sibi vo-
lunt Hebraei isti? Et ait Achis ad principes
Philisthinorum: Num ignoratis David qui
fuit servus Saul regis Israel, et est apud me multis diebus
et annis, et non inveni in eo quicquam mali ex die
qua transfugit ad me usque in diem hanc? Irati
autem sunt adversum eum principes Philisthi-
norum et dixerunt ei: Revertatur vir iste et sedeat in
loco suo in quo constituisti eum, et non descendat
nobiscum in proelium, ne fiat nobis adversarius cum
proeliari coeperimus. Quomodo
enim aliter poterit placare dominum suum nisi
in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant
in choris dicentes: Percussit Saul in milibus suis,
et David in decem milibus suis? Vocavit ergo Achis
David et ait ei: Vivit Dominus quia rectus es tu
et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et in-

introitus tuus mecum est in castris et non inveni
in te quicquam mali. ex die qua venisti ad
me usque in diem hanc. sed satrapis non places.
Revertere ergo et vade in pace et non offendas ocu-
los satraparum philistinorum. Dixitque david
ad achis. Quid enim feci et quid invenisti in
me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque
in diem hanc. ut non veniam et pugnem contra
inimicos domini mei regis. Respondens autem achis
locutus est ad david. Scio quia bonus es tu in
oculis meis sicut angelus domini. sed principes
philistinorum dixerunt. non ascendet nobiscum
in prelium. Igitur consurge mane tu et servi do-
mini tui qui venerunt tecum. et cum de noc-
te surrexeritis et ceperit dilucescere pergite. Surrexit
itaque de nocte david et viri eius ut proficiscerentur
mane et reverterentur ad terram philistinorum.
philistiim autem ascenderunt in iezrahel.

XXX

Cumque
venissent david et viri eius in siceleg die ter-
cia. amalechite impetum fecerant ex parte austri
in siceleg. et percusserant siceleg et succenderant
eam igni. et captivas duxerant mulieres ex ea. a
minimo usque ad maximum. et non interfecerant quem-
quam. sed secum duxerant et pergebant itinere suo.
Cum ergo venissent david et viri eius ad civita-
tem et invenissent eam succensam igni et ux-
ores suas et filios suos et filias ductas esse cap-
tivas. levaverunt david et populus qui cum eo
erant voces suas et planxerunt donec defice-
rent in eis lacrime. Siquidem et due uxores
eius david captive ducte fuerant. achinoem
iezraelites et abigail uxor nabal carmeli.
Et contristatus est david valde. volebat enim eum
omnis populus lapidare quia amara erat ani-
ma uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Con-
fortatus est autem david in domino deo suo. et ait ad a-
biathar sacerdotem filium achimelech. Appli-
ca ad me ephod. et applicavit abiathar eph-
od ad david. et consuluit david dominum
dicens. Persequar an non latrunculos hos et com-
prehendam eos. Dixitque ei dominus. Persequere.
absque dubio enim comprehendes eos et excuties
predam. Abiit ergo david ipse et sexcenti viri qui erant
cum eo. et venerunt usque ad torrentem besor. et las-
si quidam substiterunt. Persecutus est autem david
ipse et quadringenti viri cum eo. Substiterant enim du-
centi qui lassi transire non poterant torrentem besor.
Et invenerunt virum egyptium in agro et
adduxerunt eum ad david. Dederuntque ei panem
ut comederet et biberet aquam. Sed et fragmen mas-
se caricarum et duas ligaturas uve passe.
Que cum comedisset reversus est spiritus eius et
refocillatus est. Non enim comederat panem neque
biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dix-
itque ei david. Cuius es tu vel unde et quo per-
gis. Qui ait. puer egyptius ego sum servus vi-
ri amalechite. Dereliquit autem me dominus
meus quia egrotare cepi nudiustertius. Si-
quidem nos erupimus ad australem plag-
am cerethi et contra iudam et ad meridiem ca-
leb et sicelech succendimus igni. Dixitque ei david.
Potes me ducere ad istum cuneum. Qui ait. Iu-
ra michi per deum quod non occidas me et non tradas
me in manus domini mei et ducam te ad
cuneum istum. Et iuravit illi david. Qui
cum duxisset eum. ecce illi discumbebant super fa-
ciem universe terre comedentes et bibentes. Et
quasi festum celebrantes diem pro cuncta pre-
da. et spoliis que ceperant de terra philistino-
rum et de terra iuda. Et percussit eos david a
vespera usque ad vesperam alterius diei. et non evasit
ex eis quisquam. nisi quadringenti viri adole-
scentes qui ascenderant camelos et fugerant. Er-
uit ergo david omnia que tulerant amalechi-
te. et duas uxores suas eruit. nec defuit quic-
quam a parvo usque ad magnum. tam de filiis quam
de filiabus et de spoliis. et quecumque rapuerant. om-
nia reduxit david. et tulit universos greges et armenta.
et minavit ante faciem suam. Dixeruntque hec
est preda david. Venit autem david ad ducentos viros qui
lassi substiterant nec sequi potuerant david. et se-
dere iusserat in torrente besor. Qui egressi sunt
obviam david et populo qui erat cum eo. Acce-
dens autem david ad populum salutavit eos paci-
fice. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus qui
erat cum david dixit. Quia non venerunt nobiscum. non
dabimus eis quicquam de preda quam eruimus.
Sed sufficiat unicuique uxor sua et filii sui. quos
cum acceperint recedant. Dixit autem david. Non
sic facietis fratres mei. de his que tradidit do-
minus nobis et custodivit nos. et dedit latrun-
culos qui eruperant adversum nos in manus nostras.
nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa
enim pars erit descendentis ad prelium et re-
manentis ad sarcinas. et similiter divident.
Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitu-
tum et prefinitum et quasi lex in israel usque in di-
em hanc. Venit ergo david in siceleg et misit do-
na de preda senioribus iuda proximis suis dicens.
Accipite benedictionem de preda hostium domini.
his qui erant in bethel. et qui in ramoth ad meri-
diem. et qui in gether. et qui in aroer. et qui
in sephamoth. et qui in esthamo. et qui in lacu
asan. et qui in rachal. et qui in urbibus ier-
amehel. et qui in urbibus ceni. et qui in arama. et
qui in athach. et qui in hebron. reliquisque
qui erant in his locis in quibus commoratus fuerat david
ipse et viri eius.

XXXI

Philistiim autem pugnabant
adversum israel. et fugerunt viri israel a facie phi-
listinorum. et ceciderunt interfecti in monte gelboe.
Irrueruntque philistiim in saul et in filios eius. et
percusserunt ionathan et aminadab et melchisu-
e filios saul. Totumque pondus prelii versum est in
saul. et persecuti sunt eum viri sagittarii et vul-
neratus est vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad
armigerum suum. Evagina gladium tuum
et percute me. ne forte veniant incircumcisi isti.
et interficiant me illudentes michi. Et noluit
armiger eius. fuerat enim nimio terrore per-
territus. Arripuit itaque saul gladium et irru-
it in eum. Quod cum vidisset armiger eius vide-
licet quod mortuus esset saul. irruit etiam ipse
super gladium suum et mortuus est cum eo. Mor-
tuus est ergo saul et tres filii eius et armiger
illius. et universi viri eius in die illa pariter.
Videntes autem viri israel qui erant trans val-
lem et trans iordanem quod fugissent viri is-
rahelite et quod mortuus esset saul et filii eius re-

liquerunt civitates suas et fugerunt, ven-
eruntque Philisthei et habitaverunt ibi. Facta autem
die altera venerunt Philisthei ut expoliarent
interfectos, et invenerunt Saul et tres filios
eius iacentes in monte Gelboe. Et preciderunt
caput Saul et expoliaverunt eum armis, et mi-
serunt in terram Philistinorum per circuitum,
ut annuntiaretur in templo idolorum et in popu-
lo. Et posuerunt arma eius in templo Astaroth,
corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan. Quod
cum audissent habitatores Iabes Galaad que-
cumque fecerant Philistiim Sauli, surrexerunt
omnes viri fortissimi, et ambulaverunt tota
nocte, et tulerunt cadaver Saul et cadavera fili-
orum eius de muro Bethsan, veneruntque in
Iabes et combusserunt ea igni, et tulerunt
ossa eorum et sepelierunt in nemore Iabes,
et ieiunaverunt .vii. diebus.

Factum est autem postquam mortuus
est Saul ut David reverteretur a cede
Amalech et maneret in Siceleg du-
os dies. In die autem tertia apparuit
homo veniens de castris Saul ve-
ste conscissa et pulvere aspersus caput.
Et ut venit ad David cecidit super faciem
suam et adoravit. Dixitque ad eum David:
Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Is-
rahel fugi. Et dixit ad eum David: Quod
est verbum quod factum est? Indica michi. Qui ait: Fu-
git populus ex prelio et multi corruentes e
populo mortui sunt; sed et Saul et Ionat-
has filius eius interierunt. Dixitque David
ad adolescentem qui nuntiabat ei: Unde
scis quia mortuus est Saul et Iona-
thas filius eius? Et ait adolescens qui nuntia-
bat ei: Casu veni in montem Gelboe, et Saul in-
cumbebat super hastam suam; porro currus
et equites appropinquabant ei. Et conversus post
tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum
respondissem: Adsum, dixit michi: Quis-
nam es tu? Et aio ad eum: Amalechites su-
m. Et locutus est michi: Sta super me et interfice me,
quoniam tenent me angustie et adhuc tota anima
mea in me est. Stansque super eum occidi illum;
sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam.
Et tuli diadema quod erat in capite eius et arm-
illam de brachio illius, et attuli ad dominum
meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua
scidit, omnesque viri qui erant cum eo. Et pl-
anxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad ves-
peram super Saul et super Ionathan filium eius et super
populum Domini et super domum Israhel, quod corruissent
gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nun-
tiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius ho-
minis advene Amalechite ego sum. Et
ait David ad eum: Quare non timuisti mittere
manum tuam ut occideres christum Domini? Vo-
cansque David unum de pueris suis ait: Accedens ir-
rue in eum. Qui percussit eum et mortuus est.
Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tu-
um; os enim tuum locutum est adversum te dicens:
Ego interfeci christum Domini. Planxit autem David planc-
tum huiuscemodi super Saul et super Ionathan filium

eius, et precepit ut docerent filios Iuda ar-
cum, sicut scriptum est in libro iustorum.
Et ait: Considera Israhel pro his qui mortui sunt
super excelsa tua vulnerati. Inclyti Israhel super montes
tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? No-
lite annuntiare in Geth, neque annuntietis in
compitis Ascalonis, ne forte letentur filie Phi-
listiim, ne exultent filie incircumcisorum.
Montes Gelboe nec ros nec pluvia veniant
super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi
abiectus est clipeus fortium, clipeus Saul, quasi
non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum,
ab adipe fortium, sagitta Ionathe numquam
abiit retrorsum, et gladius Saul non est reversus
inanis. Saul et Ionathas amabiles et deco-
ri in vita sua, in morte quoque non sunt divisi;
aquilis velociores, leonibus fortiores. Filie Is-
rahel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in
deliciis, qui prebebat ornamenta aurea cultui ves-
tro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathas in
excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi Iona-
tha, decore nimis et amabilis super amorem mu-
lierum. Sicut mater unicum amat filium
suum, ita ego te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti
et perierunt arma bellica.

C. II

Igitur post hec con-
suluit David Dominum dicens: Num ascendam
in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus
ad eum: Ascende. Dixitque David ad eum: Quo ascen-
dam? Et respondit ei: In Ebron. Ascendit ergo
David et due uxores eius, Achinoem Iezrahelites
et Abigail uxor Nabal Carmeli. Sed et viros
qui erant cum eo duxit David singulos cum domo
sua, et manserunt in oppidis Ebron. Veneruntque
viri Iuda et unxerunt ibi David, ut regnaret
super domum Iuda. Et nuntiatum est David quod vi-
ri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo
David nuntios ad viros Iabes Galaad, dixit-
que ad eos: Benedicti vos a Domino qui fecistis mi-
sericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelis-
tis eum. Et nunc retribuet vobis Dominus mi-
sericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam,
eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus
vestre et estote filii fortitudinis; licet enim m-
ortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit
domus Iuda in regem sibi. Abner autem filius
Ner princeps exercitus Saul tulit Isboseth fi-
lium Saul et circumduxit eum per castra, regemque
constituit super Galaad et super Gessuri et super Iezrahel
et super Ephraim et super Beniamin et super Israhel univer-
sum. Quadraginta annorum erat Isboseth
filius Saul cum regnare cepisset super Israhel, et duobus
annis regnavit. Sola autem domus Iuda seque-
batur David. Et fuit numerus dierum quos com-
moratus est David in Ebron imperans super domum Iu-
da .vii. annorum et .vi. mensium. Egressusque est
Abner filius Ner et pueri Isboseth filii Saul de cas-
tris in Gabaon. Porro Ioab filius Sarvie et pueri
David egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscin-
am Gabaon. Et cum in unum convenissent, e
regione sederunt, hii ex una parte piscine et illi
ex altera. Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri
et ludant coram nobis. Et respondit Ioab: Surgant.
Surrexerunt ergo et transierunt numero .xii. de Ben-
iamin ex parte Isboseth filii Saul, et .xii. de pu-

David. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius, Ager robustorum in Gabaon. Et ortum est bellum durum satis in die illa: fugatusque est Abner et viri Israel a pueris David. Erant autem ibi tres filii Sarviae, Ioab, et Abisai, et Asael: porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quae morantur in silvis. Persequebatur autem Asael Abner, et non declinavit ad dexteram sive ad sinistram omittens persequi Abner. Respexit itaque Abner post tergum suum, et ait: Tune es Asael? Qui respondit: Ego sum. Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram sive ad sinistram, et apprehende unum de adolescentibus, et tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asael omittere quin urgeret eum. Rursumque locutus est Abner ad Asael: Recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, et levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum. Qui audire contempsit, et noluit declinare: percussit ergo eum Abner aversa hasta in inguine, et transfodit, et mortuus est in eodem loco: omnesque qui transibant per locum illum, in quo ceciderat Asael et mortuus erat, subsistebant. Persequentibus autem Ioab et Abisai fugientem Abner, sol occubuit: et venerunt usque ad collem aquaeductus, qui est ex adverso vallis itineris deserti in Gabaon. Congregatique sunt filii Beniamin ad Abner: et conglobati in unum cuneum, steterunt in summitate tumuli unius. Et exclamavit Abner ad Ioab, et ait: Num usque ad internecionem tuus mucro desaeviet? an ignoras quod periculosa sit desperatio? usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratrem suum. Insonuit ergo Ioab buccina, et stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israel, neque iniere certamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestria Moab tota nocte illa: et transierunt Iordanem, et lustrata omni Bethoron, venerunt ad castra. Porro Ioab reversus, omisso Abner, congregavit omnem populum: et defuerunt de pueris David decem et novem viri, excepto Asaele. Servi autem David percusserunt de Beniamin, et de viris qui erant cum Abner, trecentos sexaginta, qui et mortui sunt. Tuleruntque Asael, et sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Bethlehem: et ambulaverunt tota nocte Ioab et viri qui erant cum eo, et in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.

III Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul et inter domum David: David proficiens, et semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie. Natique sunt filii David in Hebron: fuitque primogenitus eius Amnon de Achinoam Iezraelitide: et post eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porro tertius Absalom filius Maacha filiae Tholmai regis Gessur: quartus autem Adonias filius Aggith: et quintus Saphathia filius Abital: sextus quoque Iethraam de Egla uxore David. Hi nati sunt David in Hebron. Cum ergo esset proelium inter domum Saul et domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul. Fuerat autem Sauli concubina nomine Respha, filia Aia. Dixitque Isboseth ad Abner: Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isboseth, ait: Numquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, et super fratres et proximos eius, et non tradidi te in manus David, et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? Haec faciat Deus Abner, et haec addat ei, nisi quomodo iuravit Dominus David, sic faciam cum eo, ut transferatur regnum de domo Saul, et elevetur thronus David super Israel, et super Iudam a Dan usque Bersabee. Et non potuit respondere ei quidquam, quia metuebat illum. Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: Cuius est terra? et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te universum Israel. Qui ait: Optime, ego faciam tecum amicitias: sed unam rem peto a te dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris Michol filiam Saul: et sic venies, et videbis me. Misit autem nuntios David ad Isboseth filium Saul, dicens: Redde uxorem meam Michol, quam despondi mihi centum praeputiis Philisthiim. Misit ergo Isboseth, et tulit eam a viro suo Phaltiel filio Lais. Sequebaturque eam vir suus plorans usque Bahurim: et dixit ad eum Abner: Vade, et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicens: Tam heri quam nudiustertius quaerebatis David ut regnaret super vos. Nunc ergo facite: quoniam Dominus locutus est ad David, dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthiim, et omnium inimicorum eius. Locutus est autem et Abner ad Beniamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron omnia quae placuerant Israeli, et universo Beniamin. Venitque ad David in Hebron cum viginti viris: et fecit David Abner, et viris eius qui venerant cum eo, convivium. Et dixit Abner ad David: Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israel, et ineam tecum foedus, et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner, et ille isset in pace, statim pueri David et Ioab venerunt, caesis latronibus, cum praeda magna nimis: Abner autem non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat eum, et profectus fuerat in pace. Et Ioab, et omnis exercitus qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace. Et ingressus est Ioab ad regem, et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: quare dimisisti eum, et abiit et recessit? Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te, et sciret exitum tuum, et introitum tuum, et nosset omnia quae agis? Egressus itaque Ioab a David, misit nuntios post Abner, et reduxit eum a cisterna Sira, ignorante David. Cumque rediisset Abner in Hebron, seorsum abduxit eum Ioab ad medium portae, ut loqueretur ei in dolo: et percussit illum ibi in inguine, et mortuus est in ultionem sanguinis fratris sui Asael. Quod cum audisset David rem iam gestam, ait: Mundus

[illegible] regnum meum apud dominum usque
in sempiternum a sanguine abner filii ner.
et veniat super caput ioab, et super omnem domum
patris eius. nec deficiat de domo ioab fluxum
seminis sustinens, et leprosus, et tenens fusum,
et cadens gladio, et indigens pane. Igitur
ioab et abisai frater eius interfecerunt abner. eo
quod occidisset asahel fratrem eorum in gabaon in prelio.
Dixit autem david ad ioab et ad omnem populum qui
erat cum eo. Scindite vestimenta vestra et accingimini
saccis, et plangite ante exequias abner.
Porro rex david sequebatur feretrum. Cumque sepelissent
abner in ebron, levavit rex david vocem
suam. et flevit super tumulum abner, flevit autem et
omnis populus. Plangensque rex et lugens abner
ait. Nequaquam ut mori solent ignavi
mortuus est abner, manus tue non sunt ligate,
et pedes tui non sunt compedibus aggravati, sed
sicut solent cadere coram filiis iniquitatis sic
corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super
eum. Cumque venisset omnis multitudo cibum
capere cum david, clara adhuc die iuravit david dicens.
Hec faciat michi deus et hec addat, si ante oc-
casum solis gustavero panem vel aliud quicquam.
Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta que
fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit
omne vulgus et universus israhel in die illa, quoniam
non actum fuisset a rege ut occideretur abner filius
ner. Dixit quoque rex ad servos suos. Num ignoratis
quoniam princeps et maximus cecidit hodie in
israhel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex,
porro viri isti filii sarvie duri michi sunt. Re-
tribuat dominus facienti malum iuxta malitiam
suam. [IIII] Audivit autem filius saul quod
cecidisset abner in ebron, et dissolute sunt ma-
nus eius, omnisque israhel perturbatus est. Duo autem
viri principes latronum erant filio saul,
nomen uni baana et nomen alteri rechab filii remmon
berothite de filiis beniamin. Siquidem et beroth
reputata est in beniamin. Et fugerunt berothite in
gethaim, fueruntque ibi advene usque ad tempus illud.
Erat autem ionathan filio saul filius debilis pe-
dibus. quinquennis enim fuit quando venit nuntius de
saul et ionathan ex iezrahel. Tollens itaque eum
nutrix sua fugit. Cumque festinaret ut fugeret,
cecidit et claudus effectus est. Habuitque vocabu-
lum miphiboseth. Venientes igitur filii remmon
berothite, rechab et baana ingressi sunt fervente
die domum hisboseth. qui dormiebat super stratum
suum meridie. Et hostiaria domus purgans
triticum obdormivit. [illegible]
[illegible] latenter. Ingressi sunt domum.
[illegible]
[illegible] et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent
[illegible], ille dormiebat super lectum suum
[illegible] et percutientes interfecerunt eum, sub-
latoque capite eius abierunt per viam deserti to-
ta nocte, et attulerunt caput hisboseth ad david in ebr-
on, dixeruntque ad regem. Ecce caput hisboseth filii
saul inimici tui, qui querebat animam tuam.
Et dedit dominus domino meo regi ultionem hodie
de saul et de semine eius. Respondens autem david rechab
et baana fratri eius filiis remmon berothite, dixit
ad eos. Vivit dominus qui eruit animam meam
de omni angustia. quoniam eum qui annuntiaverat
michi et dicebat mortuus est saul, qui puta-
bat se prospera nuntiare, tenui et occidi eum
in siceleth. cui oportebat me dare mercedem
pro nuntio. Quanto magis nunc cum homines
impii interfecerint virum innoxium in domo
sua super lectum suum. Non queram sangui-
nem eius de manu vestra, et auferam vos de ter-
ra? Precepit itaque david pueris suis, et interfe-
cerunt eos. Precidentesque manus et pedes eorum,
suspenderunt eos super piscinam in ebron. Caput
autem hisboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro
abner in ebron. [V] Et venerunt universe tribus
israhel ad david in ebron dicentes. Ecce nos os tuum
et caro tua sumus. Sed et heri et nudius tertius
cum esset saul rex super nos, tu eras educens et redu-
cens israhel. dixit autem dominus ad te. Tu pas-
ces populum meum israhel, et tu eris dux super israhel. Venerunt
quoque et seniores de israhel ad regem in ebron,
et percussit cum eis rex david fedus in ebron co-
ram domino. unxeruntque david in regem super
israhel. Filius .xxx. annorum erat david cum reg-
nare cepisset. et .xl. annis regnavit. In ebron
regnavit super iudam .vii. annis et .vi. mensibus.
In ierusalem autem regnavit .xxxiii. annis super
omnem israhel et iudam. Et abiit rex et omnes
viri qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum
habitatorem terre. Dictumque est david ab eis. Non
ingredieris huc nisi abstuleris cecos et claudos
dicentes, non ingredietur david huc. Cepit autem david
arcem syon. hec est civitas david. Proposuerat enim david in
die illa premium illi qui percussisset iebuseum
et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset
cecos et claudos odientes animam david. Idcirco
dicitur in proverbio. Cecus et claudus non intra-
bunt in templum. Habitavit autem david in arce,
et vocavit eam civitatem david. Et edificavit
per gyrum a mello et intrinsecus. Et ingrediebatur
proficiens atque succrescens, et dominus
deus exercituum erat cum eo. Misit quoque hyram
rex tyri nuntios ad david, et ligna cedrina, et arti-
fices lignorum, artificesque lapidum ad pa-
rietes, et edificaverunt domum david. Et cognovit
david quoniam confirmasset eum dominus regem
super israhel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum
suum israhel. Accepit ergo david adhuc concubinas
et uxores de ierusalem postquam venerat de ebron.
Natique sunt david et alii filii et filie. Et hec nomina
eorum qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et sob-
ab et nathan et salomon, et iebaar et elisua et
nepheg et iaphia, et elisama et elioda et eli-
phaleth. Audierunt ergo philistiim quod un-
xissent david regem super israhel. et ascenderunt universi
ut quererent david. Quod cum audisset david des-
cendit in presidium. Philistiim autem venientes
diffusi sunt in valle raphaim. Et consuluit david
dominum dicens. Si ascendam ad philistiim,
et si dabis eos in manu mea? Et dixit dominus ad
david. Ascende, quia tradens dabo philisti-
im in manu tua. Venit ergo david in baalpha-
rasim. et percussit eos ibi et dixit. Divisit dominus
inimicos meos coram me. sicut dividuntur
aque. Propterea vocatum est nomen loci illius baalphara-
sim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua que et

et David et viri eius. Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit autem David Dominum dicens: Si ascendam contra Philisthiim? et si dabis eos in manus meas? Et ait Dominus ad David: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum, et venies ad eos ex adverso pyrorum. Et cum audieris sonitum clamoris gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis proelium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthiinorum. Fecit itaque David sicut praeceperat ei Dominus, et percussit Philisthiim de Gabaa usque dum venias Gazer.

C VI

Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel, triginta milia. Surrexitque David, et abiit, et universus populus qui erat cum eo de viris Iuda, ut adducerent arcam Dei, super quam invocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in cherubin super eam. Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum novum. Cumque tulissent eam de domo Abinadab qui erat in Gabaa, custodiebant arcam Domini, et Ahio praecedebat arcam. David autem et omnis Israel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, et citharis et lyris et tympanis et sistris et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream Nachon, extendit manum suam Oza ad arcam Dei, et tenuit eam: quoniam calcitrabant boves et declinaverunt eam. Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, et percussit eum super temeritatem: qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. Contristatus est autem David eo quod percussisset Dominus Ozam: et vocatum est nomen loci illius Percussio Ozae usque in diem hanc. Et extimuit David Dominum in die illa, dicens: Quomodo ingredietur ad me arca Domini? Et noluit divertere ad se arcam Domini in civitatem David: sed divertit eam in domum Obededom Gethaei. Et habitavit arca Domini in domo Obededom Gethaei tribus mensibus: et benedixit Dominus Obededom et omnem domum eius. Nuntiatumque est regi David quod benedixisset Dominus Obededom et omnia eius propter arcam Dei. Abiit ergo David, et adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio. Et erant cum David septem chori, et victima vituli. Cumque transcendissent qui portabant arcam Domini sex passus, immolabat bovem et arietem. Et David saltabat totis viribus ante Dominum. Porro David erat accinctus ephod lineo. Et David et omnis domus Israel ducebant arcam testamenti Domini in iubilo, et in clangore bucinae. Cumque intrasset arca Domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David subsilientem atque saltantem coram Domino: et despexit eum in corde suo. Et introduxerunt arcam Domini, et posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David: et obtulit David holocausta coram Domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum. Et partitus est universae multitudini Israel tam viro quam mulieri, singulis collyridam panis unam, et assaturam bubulae carnis unam, et similam frixam oleo: et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reversusque est David ut benediceret domui suae: et egressa Michol filia Saul in occursum David, ait: Quam gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum, et nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque David ad Michol: Ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum, et quam omnem domum eius, et praecepit mihi ut essem dux super populum Domini in Israel, et ludam et vilior fiam plus quam factus sum: et ero humilis in oculis meis: et cum ancillis de quibus locuta es, gloriosior apparebo. Igitur Michol filiae Saul non est natus filius usque in diem mortis suae.

C VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, et Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, dixit ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina, et arca Dei posita sit in medio pellium? Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade, fac: quia Dominus tecum est. Factum est autem in nocte illa, et ecce sermo Domini ad Nathan, dicens: Vade, et loquere ad servum meum David: Haec dicit Dominus: Numquid tu aedificabis mihi domum ad habitandum? Neque enim habitavi in domo ex die qua eduxi filios Israel de terra Aegypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, et in tentorio. Per cuncta loca quae transivi cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel, cui praecepi ut pasceret populum meum Israel, dicens: Quare non aedificastis mihi domum cedrinam? Et nunc haec dices servo meo David: Haec dicit Dominus exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel. Et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, et interfeci universos inimicos tuos a facie tua: fecique tibi nomen grande, iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum populo meo Israel, et plantabo eum, et habitabit sub eo, et non turbabitur amplius: nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius, ex die qua constitui iudices super populum meum Israel: et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Praedicitque tibi Dominus quod domum faciat tibi Dominus. Cumque completi fuerint dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, et firmabo regnum eius. Ipse aedificabit domum nomini meo, et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea. Et fidelis erit domus tua, et regnum tuum usque in sempiternum ante faciem meam: et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba haec, et iuxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David. Ingressus est autem rex David, et sedit coram Domino, et dixit: Quis ego sum, Domine Deus, et quae domus mea, quia adduxisti me huc usque? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo, Domine Deus: quia [illegible] me nisi [illegible] et de domo servi

nium longinquum. Ista est enim lex Adam domine deus. Quid ergo addere poterit David ut loquatur ad te? Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia haec, ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus, quia non est similis tui, neque est deus extra te in omnibus quae audivimus auribus nostris. Quae est autem ut populus tuus Israel gens in terra, propter quam ivit deus ut redimeret eam sibi in populum, et poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie populi tui, quem redemisti tibi ex Aegypto, gentem et deum eius? Firmasti enim tibi populum tuum Israel in populum sempiternum: et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus, verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius, suscita in sempiternum, et fac sicut locutus es, ut magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilita coram domino. Quia tu domine exercituum deus Israel revelasti aurem servi tui dicens: Domum aedificabo tibi: propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus, tu es deus, et verba tua erunt vera: locutus es enim ad servum tuum bona haec. Incipe igitur et benedic domui servi tui, ut sit in sempiternum coram te: quia tu domine deus locutus es, et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

VIII

Factum est autem post haec, percussit David Philisthiim et humiliavit eos, et tulit David frenum tributi de manu Philisthiim. Et percussit Moab, et mensus est eos funiculo, coaequans terrae: mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum et unum ad vivificandum: factusque est Moab David serviens sub tributo. Et percussit David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Euphraten. Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et viginti milibus peditum, subnervavit omnes iugales curruum: dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoque Syria Damasci ut praesidium ferret Adarezer regi Soba: et percussit David de Syria viginti duo milia virorum. Et posuit David praesidium in Syria Damasci: factaque est Syria David serviens sub tributo: servavitque dominus David in omnibus ad quaecumque profectus est. Et tulit David arma aurea quae habebant servi Adarezer, et detulit ea in Ierusalem. Et de Bete et de Beroth civitatibus Adarezer tulit rex David aes multum nimis, de quo fecit Salomon omnia vasa aerea in templo, et mare aeneum, et columnas, et altare. Audivit autem Thou rex Emath quod percussisset David omne robur Adarezer, et misit Thou Ioram filium suum ad regem David ut salutaret eum congratulans, et gratias ageret eo quod expugnasset Adarezer et percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adarezer: et in manu eius erant vasa argentea et vasa aurea et vasa aerea, quae et ipsa sanctificavit rex David domino cum argento et auro quae sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat, de Syria et Moab et filiis Ammon et Philisthiim et Amalec, et de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba. Fecit quoque David sibi nomen cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum caesis .xviii. milibus: et posuit in Idumaea custodes, statuitque praesidium: et facta est universa Idumaea serviens David: et servavit dominus David in omnibus ad quaecumque profectus est. Et regnavit David super omnem Israel: faciebat quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarviae erat super exercitum: porro Iosaphat filius Ahilud erat a commentariis: et Sadoc filius Achitob et Achimelech filius Abiathar erant sacerdotes: et Saraias scriba. Banaias autem filius Ioiadae super Cerethi et Phelethi: filii autem David sacerdotes erant.

IX

Et dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? Erat autem de domo Saul servus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se, dixit ei: Tune es Siba? Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathae debilis pedibus. Ubi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel in Lodabar. Misit ergo rex David, et tulit eum de domo Machir filii Ammiel de Lodabar. Cum autem venisset Miphiboseth filius Ionathae filii Saul ad David, corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui respondit: Adsum servus tuus. Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum, et restituam tibi omnes agros Saul patris tui, et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul, et dixit ei: Omnia quaecumque fuerunt Saul et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui, et inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibae .xv. filii et .xx. servi. Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus: et Miphiboseth comedet super mensam meam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Miphiboseth filium parvulum nomine Micha: omnis vero cognatio domus Siba serviebat Miphiboseth. Porro Miphiboseth habitabat in Ierusalem, quia de mensa regis iugiter vescebatur: et erat claudus utroque pede.

X

Factum est autem post haec ut moreretur rex filiorum Ammon, et regnavit Hanon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui misit David ad te consolatores, et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam, misit David servos suos ad te? Tulit itaque Hanon servos David, rasitque dimidiam partem barbae eorum, et praecidit vestes eorum medias usque ad nates, et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, et mandavit eis David: Manete in Iericho donec crescat barba vestra.

et tunc revertimini. Videntes autem filii Amon quod iniuriam fecissent David miserunt, et conduxerunt mercede Syrum Roob et Syrum Soba viginti milia peditum, et a rege Maacha mille viros, et ab Istob duodecim milia virorum. Quod cum audisset David misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Amon, et direxerunt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus autem Soba et Roob et Istob et Maacha seorsum erant in campo. Videns igitur Ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum, elegit sibi ex omnibus electis Israel, et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem contra filios Amon. Et ait Ioab: Si prevaluerint adversum me Syri, eris michi in adiutorium. Si autem filii Amon prevaluerint adversum te, auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Dominus autem faciat quod bonum est in conspectu suo. Inivit itaque Ioab et populus eius qui erat cum eo certamen contra Syros, qui statim fugerunt a facie eius. Filii autem Amon videntes quod fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai, et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Amon, et venit Ierusalem. Videntes igitur Syri quod corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans Fluvium, et adduxit exercitum eorum. Sobac autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israel et transivit Iordanem venitque in Helam. Et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque Syri a facie Israel, et occidit David de Syris septingentos currus et quadraginta milia equitum, et Sobac principem militie percussit, qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adadezer se victos esse ab Israel, expaverunt et fugerunt quinquaginta et octo milia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel et servierunt eis. Timueruntque Syri auxilium prebere ultra filiis Amon.

C. XI

Factum est autem vertente anno, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israel, et vastaverunt filios Amon, et obsederunt Rabba. David autem remansit in Ierusalem. Dum hec agerentur accidit quadam die ut surgeret David de stratu suo post meridiem, et deambularet in solario domus regie. Viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset Bethsabee filia Eliam uxor Urie Ethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam. Que cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea. Statimque sanctificata est ab immunditia sua, et reversa est in domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait: Concepi. Misit autem David ad Ioab dicens: Mitte ad me Uriam Etheum. Misitque Ioab Uriam ad David. Et venit Urias ad David. Quesivitque David quam recte ageret Ioab et populus, et quomodo administraretur bellum. Et dixit David ad Uriam: Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Urias de domo regis. Secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regie cum aliis servis domini sui, et non descendit in domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via venisti? Quare non descendisti in domum tuam? Et ait Urias ad David: Archa Dei et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terre manent, et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem anime tue, quod non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie, et cras dimittam te. Mansit Urias in Ierusalem in die illa et altera. Et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet, et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui, et in domum suam non descendit. Factum est ergo mane, et scripsit David epistolam ad Ioab, misitque per manum Urie, scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum prelium est, et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit Uriam in loco quo sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum Ioab, et ceciderunt de populo servorum David, et mortuus est etiam Urias Etheus. Misit itaque Ioab et nuntiavit David omnia verba prelii, precepitque nuntio dicens: Cum compleveris universos sermones belli ad regem, si eum videris indignari et dixerit: Quare accessistis ad murum ut preliaremini? An ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? Nonne mulier misit super eum fragmen mole de muro, et interfecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessistis? Dices: Etiam servus tuus Urias Etheus occubuit. Abiit ergo nuntius et venit, et narravit David omnia que preceperat ei Ioab. Et dixit nuntius ad David: Prevaluerunt adversum nos viri, et egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper, mortuique sunt de servis regis. Quin etiam servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et dixit David ad nuntium: Hec dices Ioab: Non te frangat ista res. Varius enim eventus est pugne, nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversum urbem ut destruas eam, et exhortare eos. Audivit autem uxor Urie quod mortuus esset Urias vir suus, et planxit eum. Transactoque luctu misit David et introduxit eam in domum suam, et facta est ei uxor, peperitque ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat David coram Domino.

C. XII

Misit ergo Dominus Nathan ad David. Qui cum venisset ad eum, dixit ei: Responde michi iudicium. Duo viri erant in civitate una, unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves plurimos valde. Pauper autem nichil habebat omnino preter ovem unam parvulam quam emerat et nutrierat, et que creverat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius comedens et de calice eius bibens, et in sinu illius dormiens, eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet convivium peregrino

viatori qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis et praeparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quia filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir qui fecisti rem hanc. Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego erui te de manu Saul, et dedi tibi domum domini tui, et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Iuda; et si parva sunt ista, adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hethaeum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti in uxorem tibi, et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, et tuleris uxorem Uriae Hethaei ut esset uxor tua. Itaque haec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis, et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite; ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, et in conspectu solis. Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est Nathan in domum suam. Percussitque Dominus parvulum quem pepererat uxor Uriae David, et desperatus est. Deprecatusque est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seniores domus eius, cogentes eum ut surgeret de terra; qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans. Timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, et non audiebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus: Mortuus est puer, se affliget? Cum ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus, dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. Surrexit igitur David de terra, et lotus unctusque est; cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini et adoravit, et venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, et comedit. Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? Propter infantem, cum adhuc viveret, ieiunasti et flebas; mortuo autem puero, surrexisti et comedisti panem. Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, ieiunavi et flevi. Dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus, et vivat infans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieiunem? Numquid potero revocare eum amplius? Ego vadam magis ad eum; ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam dormivit cum ea; quae genuit filium, et vocavit nomen eius Salomon, et Dominus dilexit eum. Misitque eum in manu Nathan prophetae, et vocavit nomen eius Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus. Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, et expugnabat urbem regiam. Misitque Ioab ad David nuntios dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi, et obside civitatem et cape eam, ne cum a me vastata fuerit urbs, nomini meo ascribatur victoria. Congregavit itaque David omnem populum, et profectus est adversum Rabbath; cumque dimicasset, cepit eam. Et tulit diadema regis eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David. Sed et praedam civitatis asportavit multam valde. Populum quoque eius adducens serravit, et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris, et traduxit in typo laterum; sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon. Et reversus est David et omnis exercitus in Ierusalem.

XIII

Factum est autem post haec ut Absalom filii David sororem speciosissimam, vocabulo Thamar, adamaret Amnon filius David, et deperiret eam valde, ita ut propter amorem eius aegrotaret; quia cum esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem Amnon amicus nomine Ionadab, filius Semaa fratris David, vir prudens valde. Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie, fili regis, per singulos dies? Cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo. Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum, et languorem simula; cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, et faciat pulmentum, ut comedam de manu eius. Accubuit itaque Amnon, et quasi aegrotare coepit; cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, et fac ei pulmentum. Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui; ille autem iacebat. Quae tollens farinam commiscuit, et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat, effudit et posuit coram eo, et noluit comedere. Dixitque Amnon: Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes, dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat, et intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam et ait: Veni, cuba mecum, soror mea. Quae respondit ei: Noli, frater mi, noli opprimere me; neque enim hoc fas est in Israel. Noli facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero opprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in Israel; quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius, sed praevalens viribus oppressit eam, et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis, ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, et vade. Quae respondit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam, sed vocato puero qui ministrabat ei, dixit: Eice hanc a me foras, et claude ostium post eam. Quae induta erat talari tunica; huiuscemodi enim filiae regis virgines vestibus utebantur.

tur. Eiecit itaque eam minister eius foras, clausitque ostium post eam. Que aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei Absalon frater suus: Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror tace, frater tuus est; neque affligas cor tuum pro re hac. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalon fratris sui. Cum autem rex David audisset verba hec, contristatus est valde. Et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus Absalon ad Amnon nec malum nec bonum. Oderat enim Absalon Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oves Absalon in Baalasor, que est iuxta Effraim. Et vocavit Absalon omnes filios regis, venitque ad regem et ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui. Veniat oro rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex ad Absalon: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. Et ait Absalon ad David: Si non vis venire, veniat nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque eum Absalon, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis. Feceratque Absalon convivium quasi convivium regis. Preceperat autem Absalon pueris suis dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: Percutite eum et interficite. Nolite timere, ego enim sum qui precipio vobis. Roboramini et estote viri fortissimi. Fecerunt ergo pueri Absalon adversum Amnon sicut preceperat eis Absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua, et cecidit super terram. Et omnes servi eius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris David dixit: Ne estimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint. Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens: Omnes filii regis occisi sunt, quia Amnon solus mortuus est. Fugit autem Absalon. Et levavit puer speculator oculos suos et aspexit, et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt; iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt et filii regis, et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus. Absalon autem cum fugisset et venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis. Cessavitque rex David persequi Absalon, eo quod consolatus esset super Amnon interitu.

XIIII

Intelligens autem Ioab filius Sarvie quod cor regis versum esset ad Absalon, misit Thecuam et tulit inde mulierem sapientem, dixitque ad eam: Lugere te simula, et induere veste lugubri, et ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem, et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem Ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram et adoravit et dixit: Serva me rex. Et ait ad eam rex: Quid cause habes? Que respondit: Heu mulier vidua ego sum; mortuus est enim vir meus. Et ancille tue erant duo filii, qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset; et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam dicit: Trade eum qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, et deleamus heredem. Et querunt extinguere scintillam meam que relicta est, ut non supersit viro meo nomen et reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, et ego iubebo pro te. Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, sit hec iniquitas, et in domum patris mei; rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, et ultra non addet ut tangat te. Que ait: Recordetur rex domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, et nequaquam interficient filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. Dixitque mulier: Quare cogitasti istiusmodi rem contra populum Dei, et locutus est rex verbum istud ut peccet, et non reducat eiectum suum? Omnes morimur, et quasi aque dilabimur in terram que non revertuntur. Nec vult perire Deus animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, presente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancille sue. Et audivit rex ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant de hereditate Dei delere me et filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur. Unde et Dominus Deus tuus est tecum. Et respondens rex dixit ad mulierem: Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex. Et ait rex: Numquid manus Ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier et ait: Per salutem anime tue domine mi rex, nec ad sinistram nec ad dexteram est ex omnibus his que locutus est dominus meus rex. Servus enim tuus Ioab ipse precepit michi, et ipse posuit in os ancille tue omnia verba hec, ut verterem figuram sermonis huius. Servus tuus Ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es, sicut habet sapientiam angelus Dei, ut intelligas omnia super terram. Et ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum. Vade ergo et revoca puerum Absalon. Cadensque Ioab super faciem suam in terram adoravit, et benedixit regi. Et dixit Ioab: Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis do

mine nurus. Fecit enim sermonem suum
servus tuus. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur et adduxit
absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur in
domum suam et faciem meam non videat. Re-
versus est itaque absalon in domum suam et fa-
ciem regis non vidit. Porro sicut absalon non erat
vir pulcher in omni israel et decorus nimis.
A vestigio pedis usque ad verticem non erat
in eo ulla macula. Et quanto magis tondebat
capillos: tanto amplius crescebant. Se-
mel autem in anno tondebatur. quia gravabat
eum cesaries. Ponderabat autem capillos
capitis sui ducentis siclis pondere publico.
Nati sunt autem absalon filii tres et filia una
nomine thamar eleganti forma. Hec fuit
in matrimonio roboam filii salomonis et peperit ei ab-
iam. Mansitque absalon in ierusalem duobus annis
et faciem regis non vidit. Misitque ad ioab ut mit-
teret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum.
Cumque secundo misisset. et ille noluisset venire ad e-
um. dixit servis suis. Scitis agrum ioab iuxta
agrum meum habentem messem ordei. Ite igitur
et succendite eum igni. Succenderunt ergo
servi absalon segetem igni. Et venientes servi
ioab scissis vestibus suis dixerunt. Succen-
derunt ergo servi absalon partem agri igni. Sur-
rexit ioab et venit ad absalon in domum et dixit ei.
Quare succenderunt servi tui segetem meam
igni. Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te
obsecrans ut venires ad me. et mitterem te ad
regem et diceres ei. Quare veni de gessur? Me-
lius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam fa-
ciem regis. Quod si memor est iniquitatis mee
interficiat me. Ingressus ergo ioab ad regem nun-
tiavit ei. Vocatusque est absalon et intravit ad
regem. et adoravit super faciem terre coram eo.
XV Osculatusque est rex absalon. Igitur post hec
fecit sibi absalon currus et equites et quinqua-
ginta viros qui precederent eum. Et mane con-
surgens absalon stabat iuxta introitum porte
in via. et omnem virum qui habebat negotium
ut veniret ad regis iudicium: vocabat absa-
lon ad se. et dicebat. De qua civitate es tu? Qui
respondens aiebat. Ex una tribu israel ego sum ser-
vus tuus. Respondebatque ei absalon. Videntur mihi
sermones tui boni et iusti. Sed non est qui te audiat
constitutus a rege. Dicebatque absalon. Quis
me constituet iudicem super terram ut ad me ve-
niant omnes qui habent negotium. et iuste iu-
dicem? Sed et cum accederet ad eum homo ut salu-
taret illum: extendebat manum suam et ap-
prehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc
omni israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur
a rege. et sollicitabat corda virorum israel. Post
quadraginta autem annos dixit absalon ad regem david.
Vadam et reddam vota mea que vovi domino in
hebron. Vovens enim vovit servus tuus cum es-
set in gessur syrie dicens. Si reduxerit me do-
minus in ierusalem. sacrificabo domino. Dixitque ei
rex david. Vade in pace. Et surrexit et abiit in hebron.
Misit autem absalon exploratores in universas
tribus israel dicens. Statim ut audieritis cla-
morem bucine dicite. Regnavit absalon in
hebron. Porro cum absalon ierunt ducenti vi-
ri de ierusalem vocati. euntes simplici corde et cau-
sam penitus ignorantes. Accersivit quoque absalon
achitophel gilonitem consiliarium david
de civitate sua gilon. Cumque immolaret victi-
mas facta est coniuratio valida. populusque concurrens
augebatur cum absalon. Venit igitur nun-
tius ad david dicens. Toto corde universus israel
sequitur absalon. Et ait david servis suis qui erant
cum eo in ierusalem. Surgite fugiamus. Neque enim
erit nobis effugium a facie absalon. Festinate
egredi ne forte veniens occupet nos. et impel-
lat super nos ruinam. et percutiat civitatem in ore
gladii. Dixeruntque servi regis ad eum. Omnia
quecumque preceperit dominus meus rex libenter ex-
sequemur servi tui. Egressus est ergo rex. et univer-
sa domus eius pedibus suis. Et dereliquit rex
decem mulieres concubinas ad custodiendam do-
mum. Egressusque rex et omnis israel pedibus suis
stetit procul a domo. et universi servi eius ambulab-
ant iuxta eum. et legiones cerethi et phelethi.
et omnes gethei pugnatores validi sexcenti vi-
ri qui secuti fuerant eum de gath pedites
precedebant regem. Dixit autem rex ad ethai getheum.
Cur venis nobiscum? Revertere et habita cum rege.
quia peregrinus es. et egressus es de loco tuo. He-
ri venisti. et hodie compelleris exire nobiscum? Ego
autem vadam quo iturus sum. Revertere et reduc
tecum fratres tuos. et dominus faciat tecum mi-
sericordiam et veritatem. quia ostendisti gratiam
et fidem. Et respondit ethai regi dicens. Vivit
dominus et vivit dominus meus rex. quia
in quocumque loco fueris sive in morte sive in vita.
ibi erit servus tuus. Et ait david ethai. Veni
et transi. Et transivit ethai getheus. et omnes
viri qui cum eo erant. et reliqua
multitudo. Omnesque flebant voce mag-
na. et universus populus transibat. Rex quoque
transgrediebatur torrentem cedron. et cunctus
populus incedebat contra viam olivi que respicit
ad desertum. Venit autem et sadoc [illegible]
levite cum eo portantes archam [illegible] dei et depo-
suerunt archam dei. Et ascendit abiathar
donec expletus esset omnis populus qui egressus
fuerat de civitate. Et dixit rex ad sadoc.
Reporta archam dei in urbem. Si invenero gra-
tiam in oculis domini reducet me. et ostendet mihi
eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi non
places. presto sum. Faciat quod bonum est co-
ram se. Et dixit rex ad sadoc sacerdotem. O videns re-
vertere in civitatem in pace. et achimaas filius
tuus. et ionathas filius abiathar duo filii ves-
tri vobiscum sint. Ecce ego abscondar in campestri-
bus deserti. donec veniat sermo a vobis indicans mihi.
Reportaverunt ergo sadoc et abiathar archam
dei in ierusalem. et manserunt ibi. Porro david ascende-
bat clivum olivarum. scandens et flens nudis pedi-
bus et operto capite incedens. Sed et omnis populus
qui erat cum eo operto capite ascendebat plorans.
Nuntiatum est autem david quod et achitophel esset in con-
iuratione cum absalon. Dixitque david. Infatua quaeso
domine consilium achitophel. Cumque ascenderet
david in summitatem montis in quo adoraturus
erat dominum. ecce occurrit ei chusai arachi-
tes scissa veste et terra pleno capite. et dixit ei david.

si ueneris mecum eris michi oneri. Si autem
in ciuitatem reuertaris. et dixeris absalon ser-
uus tuus sum rex. patris tui sicut fui seruus pa-
tris tui. sic ero seruus tuus. dissipabis consi-
lium achitophel. habes autem tecum sadoch et abi-
athar sacerdotes. et omne uerbum quodcumque audieris
in domo regis indicabis sadoch et abiathar
sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum.
achimaas filius sadoch. et ionathas filius a-
biathar. et mittetis per eos ad me omne uerbum
quodcumque audieritis. Veniente ergo chusai ami-
co dauid in ciuitatem. absalon quoque ingressus est
XVI ierusalem. Cumque dauid transisset paululum mon-
tis uerticem apparuit siba puer miphiboseth
in occursum eius cum duobus asinis qui o-
nerati erant. cc. panibus et c. ligaturis uue
passe. et centum massis palatharum. et utre
uini. Dixit rex sibe. Quid sibi uo-
lunt hec? Respondit. Domine mi rex asini domesti-
ci regis. ut sedeant. et panes et palathe ad ue-
scendum pueris tuis. uinum autem ut bibat si
quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius
domini tui? Respondit siba regi. Remansit in
ierusalem dicens. Hodie restituet michi domus
israel regnum patris mei. Et ait rex sibe. Tua
sint omnia que fuerunt miphiboseth. Dixitque
siba. Oro ut inueniam gratiam coram te domi-
ne mi rex. Venit ergo rex dauid usque bahurim.
et ecce egrediebatur inde uir de cognatione do-
mus saul. nomine semei filius gera. procede-
batque egrediens et maledicebat. mittebatque lapi-
des contra dauid. Omnis autem populus et uniuersi bel-
latores a dextro et sinistro latere regis in-
[illegible]
tuum. Quare non isti cum amico tuo? Dixitque tua
nō chusai ad absalon. Nequaquam. quia illius

ero. sed illius quem elegit dominus. et omnis hic populus
et uniuersus israel. et cum eo manebo. Sed et hoc in-
feram. Cui ego seruiturus sum? Nonne filio
regis? Sicut parui patri tuo sic parebo et tibi.
Dixit autem absalon ad achitophel. Inite consi-
lium quid agere debeamus. Et ait achitophel
ad absalon. Ingredere ad concubinas patris
tui quas dimisit ad custodiendam domum. ut
cum audierit uniuersus israel quod fedaueris patrem
tuum. roborentur manus eorum tecum. Te-
tenderunt igitur absalon tabernaculum in solario.
ingressusque est ad concubinas patris sui coram
uniuerso israel. Consilium autem achitophel quod
dabat in diebus illis. quasi si quis consuleret
deum. sic erat omne consilium achitophel et cum
esset cum dauid et cum esset cum absalon. Dixit XVII
igitur achitophel ad absalon. Eligam michi duodecim
milia uirorum. et consurgens persequar
dauid hac nocte. Irruens super eum quippe qui lassus
est et solutis manibus percutiam eum. Cumque fu-
gerit omnis populus qui cum eo est percutiam regem de-
solatum. et reducam uniuersum populum quomodo unus
homo reuerti solet. Unum enim uirum tu queris.
et omnis populus erit in pace. Placuit sermo eius ab-
salon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absa-
lon. Vocate chusai arachiten et audiamus quid et
ipse dicat. Cumque uenisset chusai ad absalon. ait absalon
ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achi-
tophel. facere debemus an non? Quod das consilium?
Et dixit chusai ad absalon. Non est bonum consi-
lium quod dedit achitophel hac uice. Et rursum intu-
lit chusai. Tu nosti patrem tuum et uiros qui
cum eo sunt esse fortissimos et amaro animo. ueluti
si ursa raptis catulis in saltu seuiat. Sed et pater
tuus uir bellator est. nec morabitur cum populo. Forsi-
tan nunc latitat in foueis aut in uno quo uolu-
erit loco. Et cum ceciderit unus quilibet in principio
audiet quicumque audierit et dicet. Facta est plaga in
populo qui sequebatur absalon. Et fortissimus quis-
que cuius cor est quasi leonis pauore soluetur.
[illegible]
rectum esse consilium. Congrege-
tur ad te uniuersus israel a dan usque bersabee quasi
arena maris innumerabilis. et tu eris in medio eo-
rum. Et irruemus super eum in quocumque loco fu-
erit inuentus. et operiemus eum sicut cadere solet ros su-
per terram. et non relinquemus de uiris qui cum eo sunt
ne unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit
ingressus. circumdabit omnis israel ciuitati illi
funes. et trahemus eam in torrentem ut non reperi-
atur ne calculus quidem ex ea. Dixitque absalon
et omnes uiri israel. Melius est consilium chusai ara-
chite. consilio achitophel. Domini autem nutu
dissipatum est consilium achitophel utile. ut in-
duceret dominus super absalon malum. Et ait
chusai ad sadoc et abiathar sacerdotes. Hoc et hoc mo-
do consilium dedit achitophel absalon et senio-
ribus israel. et ego tale et tale dedi consilium. Nunc
ergo mittite cito et nuntiate dauid dicentes. Ne
moreris nocte hac in campestribus deserti. sed absque
dilatione transgredere. ne forte absorbeatur rex
et omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem et

achimaas stabant iuxta fontem rogel. Abiit ergo ancilla et nunciavit eis. et illi profecti sunt ut referrent ad regem david nuntium. non enim poterant videri aut introire civitatem. Vidit autem eos quidam puer et indicavit absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in bahurim qui habebat puteum in vestibulo suo, et descenderunt in eum. Tulit autem mulier et expandit velamen super os putei, quasi siccans ptisanas: et sic res latuit. Cumque venissent servi absalon ad mulierem in domum, dixerunt: Ubi est achimaas et ionathas? Et respondit eis mulier: Transierunt festinanter gustata paululum aqua. At hii qui quaerebant, cum non reperissent, reversi sunt in ierusalem. Cumque abiissent, ascenderunt illi de puteo, et pergentes nunciaverunt regi david, et dixerunt: Surgite et transite cito fluvium: quia huiuscemodi dedit consilium contra vos achitophel. Surrexit ergo david et omnis populus qui erant cum eo, et transierunt iordanem donec dilucesceret: et ne unus quidem residuus fuit qui non transisset fluvium. Porro achitofel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum et surrexit, et abiit in domum suam et in civitatem suam. Et disposita domo sua suspendio interiit, et sepultus est in sepulchro patris sui. David autem venit in castra, et absalon transivit iordanem ipse et omnes viri israel qui erant cum eo. Amasan vero constituit absalon pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur iethra de iezraheli, qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem sarvie, quae fuit mater ioab. Et castrametatus est israel cum absalon in terra galaad. Cumque venisset david in castra, sobi filius naas de rabbath filiorum ammon, et machir filius amihel de lodabar, et berzellay galaadites de rogelim obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fictilia, frumentum, et ordeum, et farinam, et polentam, et fabam, et lentem, et frixum cicer, et mel, et butyrum, oves et pingues vitulos. Dederuntque david et populo qui cum eo erant ad vescendum. Suspicati enim sunt populum fame et siti fatigari in deserto.

XVIII

Igitur considerato david populo suo, constituit super eum tribunos et centuriones. Et dedit populi tertiam partem sub manu ioab, et tertiam partem in manu abisai filii sarvie fratris ioab, et tertiam partem sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus: Non exibis. Sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit e nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe praesidio. Ad quos rex ait: Quod vobis rectum videtur, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et praecepit rex ioab, et abisai, et ethai, dicens: Servate mihi puerum absalon. Et omnis populus audiebat praecipientem regem cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra israel, et factum est proelium in saltu effraim. Et caesus est ibi populus israel ab exercitu david, factaque est plaga magna in die illa viginti milium. Fuit autem ibi proelium dispersum super faciem omnis terrae, et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo, quam hii quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem ut occurreret absalon servis david sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam, adhaesit caput eius quercui: et illo suspenso inter caelum et terram, mulus cui insederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam, et nuntiavit ioab dicens: Vidi absalon pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, et ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum balteum? Qui dixit ad ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis praecepit rex tibi, et abisai, et ethai, dicens: Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset, et tu stares ex adverso. Et ait ioab: Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua, et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc palpitaret haerens in quercu, cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab, et percutientes interfecerunt eum. Cecinit autem ioab bucina, et retinuit populum ne persequeretur fugientem israel, volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon, et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem, et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis. Dixerat enim: Non habeo filium, et hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, et appellatur manus absalon usque ad hanc diem. Achimaas autem filius sadoc ait: Curram et nuntiabo regi, quia iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit: Non eris nuntius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nuntiare. Filius enim regis est mortuus. Et ait ioab chusi: Vade, et nuntia regi quae vidisti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rursum autem achimaas filius sadoc dixit ad ioab: Quid impedit si etiam ego curram post chusi? Dixitque ei ioab: Quid vis currere fili mi? Veni huc. Non eris boni nuntii baiulus. Qui respondit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo achimaas per viam compendii transivit chusi. David autem sedebat inter duas portas: speculator vero qui erat in fastigio portae super murum, elevansque oculos vidit hominem currentem solum. Et exclamans indicavit regi. Dixitque ei rex: Si solus est, bonus est nuntius in ore eius. Properante autem illo et accedente propius, vidit speculator hominem alterum currentem, et vociferans in culmine ait: Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex: Et iste bonus est nuntius. Speculator autem: Contemplor, ait, cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoc. Et ait rex: Vir bonus est, et nuntium bonum portans venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem: Salve. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus dominus deus tuus, qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et ait rex: Estne pax puero absalon? Dixitque achimaas: Vidi tumultum magnum, cum mitteret ioab servus tuus o rex me servum tuum: nescio aliud. Ad quem rex: Transi, ait, et sta hic. Cumque

ille venisset, ex stare et apparuit ethiops. Et veniens
ait: Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iu-
dicavit enim dominus pro te hodie de manu omni-
um qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad
chusi: Estne pax puero absalon? Cui respondens chu-
si: Fiant inquit sicut puer absalon inimici domini
mei regis, et universi qui consurgunt adversus
eum in malum. Contristatus itaque rex ascen-
dit cenaculum porte et flevit. Et sic loquebatur
vadens: Fili mi absalon, absalon fili mi. Quis
michi tribuat ut ego moriar pro te absalon fi-
CXIX li mi, fili mi absalon. Nuntiatum est autem
ioab quod rex fleret et lugeret filium suum. Et versa
est victoria in die illa in luctum omni populo. Au-
divit enim populus in die illa dici: Dolet rex super
filio suo. Et declinabat populus in die illa ingre-
di civitatem, quomodo declinare solet populus versus et
fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum et
clamabat voce magna: Fili mi absalon, ab-
salon fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in do-
mum, dixit: Confudisti hodie vultus omnium
servorum tuorum qui salvam fecerunt animam
tuam et animam filiorum tuorum et filiarum tu-
arum, et animam uxorum tuarum et animam con-
cubinarum tuarum. Diligis odientes te, et
odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie
quia non curas de ducibus tuis et de servis tuis.
Et vere cognovi modo quia si absalon viveret, et
nos omnes occubuissemus, tunc placeret tibi.
Nunc igitur surge et procede, et alloquens satis-
fac servis tuis. Iuro enim tibi per dominum, quod
si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum
nocte hac. Et peius erit hoc tibi [illegible]

[illegible]

filii eius. Et viginti servi erant cum eo. Et irrumpen-
tes iordanem ante regem [illegible] ut tra-
ducerent domum regis. Et facerent iuxta iussionem eius.
Semei autem filius gera prostratus coram rege, cum
iam transisset iordanem, dixit ad eum: Ne repu-
tes michi domine mi iniquitatem, neque memi-
neris iniuriarum servi tui in die qua egressus
es domine mi rex de ierusalem, neque ponas rex in cor-
de tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum. Et
ideo hodie primus veni de omni domo ioseph,
descendique in occursum domini mei regis. Res-
pondens vero abisai filius sarvie dixit: Numquid pro his verbis
non occidetur semei qui maledixit christo domini? Et ait
david: Quid michi et vobis filii sarvie? Cur efficimini
hodie michi in sathan? Ergo ne hodie interficietur
vir in israel? An ignoro hodie factum me regem super isra-
el? Et ait rex semei: Non morieris. Iuravitque ei.
Miphiboseth quoque filius saul descendit in occur-
sum regis, illotis pedibus et intonsa barba. Vestes-
que suas non laverat a die qua egressus fuerat rex usque
ad diem reversionis eius in pace. Cumque occur-
risset regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum
miphiboseth? Qui respondens ait: Domine mi rex, servus
meus contempsit me. Dixique ei ego famulus
tuus ut sterneret michi asinum et ascendens abirem
cum rege. Claudus enim sum servus tuus. Insuper
et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem.
Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es. Fac quod pla-
citum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei
nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem
posuisti me servum tuum inter convivas mense
tue. Quid ergo habeo iuste querele? Aut quid pos-
sum ultra vociferari ad regem? Ait ergo ei rex: Quid
ultra loqueris? Fixum est quod locutus sum. Tu et
siba dividite possessiones. Responditque miphiboseth regi:
Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus
rex pacifice in domum suam. Berzellai quoque ga-
laadites descendens de rogelim [illegible]

[illegible]

[illegible]

XX

[illegible]

XXI

[illegible]

fuerant ea de platea bethsan. in qua suspenderant eos philistiim cum interfecissent saul in gelboe. Et asportavit inde ossa saul et ossa ionathan filii eius. et colligentes ossa eorum qui affixi fuerant. sepelierunt ea cum ossibus saul et ionathan filii eius in terra beniamin in latere in sepulcro cis patris saul. Feceruntque omnia que preceperat rex. et repropitiatus est dominus terre post hec. Factum est autem rursum prelium philistinorum adversum israel. et descendit david et servi eius cum eo. et pugnaverunt contra philistiim. Deficiente autem david. iesbidenob qui fuit de genere arapha. cuius ferrum haste trecentas uncias appendebat. et accinctus erat ense novo nisus est percutere david. Et presidio fuit ei abisai filius sarvie. et percussum philisteum interfecit. Tunc iuraverunt viri david dicentes. Iam non egredieris nobiscum in bellum. ne extinguas lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra philisteos. Tunc percussit sobochai de usathi seph de stirpe arapha de genere gigantum. Tercium quoque fuit bellum in gob contra philisteos in quo percussit adeodatus filius saltus polimitarius bethleemites goliath getheum. cuius hastilis haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth. in quo vir fuit excelsus. qui senos in manibus et pedibus habebat digitos. id est. xx. quatuor. et erat de origine arapha. et blasphemavit israel. Percussit autem eum ionathas filius samaa fratris david. Hii quatuor nati sunt de arapha in geth. et ceciderunt in manu david et servorum eius.

XXII Locutus est autem david domino verba carminis huius. in die qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum. et de manu saul. et ait. Dominus petra mea. et robur meum. et salvator meus. Deus meus fortis meus. sperabo in eum. scutum meum et cornu salutis mee. Elevator meus et refugium meum. salvator meus de iniquitate liberabis me. Laudabilem invocabo dominum. et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdederunt me contritiones mortis. torrentes belial terruerunt me. Funes inferni circumdederunt me. prevenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocabo dominum. et ad deum meum clamabo. Et exaudiet de templo sancto suo vocem meam. et clamor meus veniet ad aures eius. Commota est et contremuit terra. fundamenta montium concussa sunt et conquassata. quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de naribus eius. et ignis de ore eius vorabit. carbones incensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit. et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit. et lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum. cribrans aquas de nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu eius succensi sunt carbones ignis. Tonabit de celo dominus. et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas suas et dissipavit eos. fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris. et revelata sunt fundamenta orbis. ab increpatione domini. ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me. et extraxit me de aquis multis. Liberavit me ab inimico meo potentissimo. et ab his qui oderant me. quoniam robustiores me erant.

Prevenit me dies afflictionis et tribulationis mee. et factus est dominus firmamentum meum. et eduxit me in latitudinem. Liberavit me quia placui ei. Retribuet michi dominus secundum iusticiam meam. et secundum mundiciam manuum mearum reddet michi. Quia custodivi vias domini. et non egi impie a deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo. et custodiam me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam. et secundum mundiciam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris. et cum robusto perfectus. Et cum electo electus eris. et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies. oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea domine. et tu domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus. in deo meo transiliam murum. Deus immaculata via eius. eloquium domini igne examinatum. scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum. et quis est fortis preter deum nostrum. Deus qui accinxit me fortitudine. et complanavit perfectam viam meam. Coequans pedes meos cervis. et super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prelium. et componens quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti michi clipeum salutis tue. et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus me. et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram. et non revertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam. ut non consurgant. cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad prelium. incurvasti resistentes michi subtus me. Inimicos meos dedisti michi dorsum. odientes me. et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet. ad dominum. et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terre. quasi lutum platearum comminuam eos. atque confringam. Salvabis me a contradictionibus populi mei. custodies me in caput gentium. Populus quem ignoro serviet michi. filii alieni resistent michi. auditu auris obedient michi. Filii alieni defluxerunt. et contrahentur in angustiis suis. Vivit dominus. et benedictus deus meus. et exaltabitur deus fortis salutis mee. Deus qui das vindictas michi. et deicis populos sub me. qui educis me ab inimicis meis. et a resistentibus michi elevas me. a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi in gentibus. et nomini tuo cantabo. Magnificans salutes regis sui. et faciens misericordiam christo suo david. et semini eius usque in sempiternum.

XXIII Hec autem sunt verba david novissima. Dixit david filius ysai. dixit vir cui constitutum est de christo dei iacob. egregius psaltes israel. Spiritus domini locutus est per me. et sermo eius per linguam meam. Dixit deus israel michi. locutus est fortis israel. dominator hominum iustus. dominator in timore dei. Sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat. et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud deum. ut pactum eternum iniret mecum. firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et omnis voluntas eius. nec est quicquam ex ea quod non germinet. Prevaricatores autem quasi spine evellentur universe. que non tolluntur manibus. Et

si quis tangere voluerit eas. armabitur ferro et ligno lanceato. igneque succense comburentur usque ad nichilum. Hec nomina fortium david. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc eleazar filius patrui eius ahohites inter tres fortes qui erant cum david. quando exprobraverunt philistiim et congregati sunt illuc in prelium. Cumque ascendissent viri israel ipse stetit et percussit philisteos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. fecitque dominus salutem magnam in die illa. et populus qui fugerat reversus est ad cesorum spolia detrahenda. Et post hunc semma filius age de arari. et congregati sunt philistiim in statione. erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie philistiim. stetit ille in medio agri. et tuitus est eum. percussitque philisteos. et fecit dominus salutem magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter .xxx. et venerant tempore messis ad david in speluncam odollam. Castra autem philistiim erant posita in valle gigantum. et david erat in presidio. Porro statio philistinorum tunc erat in bethleem. Desideravit ergo david et ait. O si quis michi daret potum aque de cisterna que est in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra philistinorum. et hauserunt aquam de cisterna bethleem que erat iuxta portam et attulerunt ad david. At ille noluit bibere sed libavit illam domino dicens. Propitius michi sit dominus ne faciam hoc. Num sanguinem istorum hominum qui profecti sunt et animarum periculum bibam. Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater ioab filius sarvie princeps erat de tribus. ipse est qui elevavit hastam suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus. et inter tres nobilior. eratque eorum princeps. sed usque ad tres primos non pervenerat. Et banaias filius ioiade viri fortissimi magnorum operum de capseel. ipse percussit duos leones moab. et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum egyptium virum dignum spectaculo. habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga. vi extorsit hastam de manu egyptii. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade. et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter .xxx. nobiliores. verumtamen usque ad tres non pervenerat. fecitque eum sibi david auricularium a secreto. Asael frater ioab inter .xxx. Elehanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arodi. Elica de arodi. Heles de phalti. Hira filius acces de thecua. Abiezer de anathoth. Mobonnai de husati. Selmon ahohites. Maharai netophatites. Heled filius baana et ipse netophatites. Ithai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. Banaia pharatonites. Heddai de torrente gaas. Abialbon arbatites. Azmaveth de beromi. Eliaba de salaboni. filii iassen. Ionathan. Semma de orori. Aiam filius sarar arorites. Eliphelet filius aasbai filii machati. Eliam filius achitophel gelonites. Hesrai de carmelo. Pharai de arbi. Igaal filius nathan de soba. Bonni de gadi. Selech de ammoni. Naarai berothites armiger ioab filii sarvie. Ira iethrites. Gareb et ipse iethrites. Urias etheus. Omnes .xxxvii.

XXIIII

Et addidit furor domini irasci contra israel. commovitque david in eis dicentem. Vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee. et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum tuum quantus nunc est. iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis. sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Obtinuit autem sermo regis verba ioab et principum exercitus. egressusque est ioab et principes militum a facie regis ut numerarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem venerunt in aroer ad dexteram urbis que est in valle gad. et per iazer transierunt in galaad et in terram inferiorem hodsi. et venerunt in dan silvestria. Circumeuntesque iuxta sidonem transierunt prope menia tyri et omnem terram evei et chananei. veneruntque ad meridiem iuda in bersabee. et lustrata universa terra affuerunt post novem menses et .xx. dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. et inventa sunt de israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium. et de iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor david eum postquam numeratus est populus. Et dixit david ad dominum. Peccavi valde in hoc facto. sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui. quia stulte egi nimis. Surrexit itaque david mane. et sermo domini factus est ad gad prophetam et videntem david dicens. Vade et loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio. elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david nuntiavit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Coartor nimis. sed melius est ut incidam in manus domini. multe enim misericordie eius sunt. quam in manus hominum. Inmisitque dominus pestilentiam in israel de mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee .lxx. milia virorum. Cumque extendisset manum suam angelus domini super ierusalem ut disperderet eam. misertus est dominus super afflictione. et ait angelo percutienti populum. Sufficit. nunc contine manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream areuna iebusei. Dixitque david ad dominum cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. ego inique egi. isti qui oves sunt quid fecerunt. Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Venit autem gad ad david in die illa et dixit ei. Ascende et constitue altare domino in area areuna iebusei. Et ascendit david iuxta sermonem gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areuna animadvertit regem et servos eius venire ad se. et egressus adoravit regem prono vultu in terram et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad servum suum. Cui david ait. Ut emam a te aream et edificem altare domino. et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet. Habes boves in ho-

[illegible]

ET REX DAVID

[illegible]

[illegible]

... clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. Iamque convivium finitum erat. Sed et Ioab audita voce tubae ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es, et bona nuntians. Responditque Ionathas Adoniae: Nequaquam. Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem. Misitque cum eo Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam, et Banaiam filium Ioiadae, et Cerethi et Phelethi, et imposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum Sadoc sacerdos et Nathan propheta regem in Gion: et ascenderunt inde laetantes, et insonuit civitas. Haec est vox quam audistis. Sed et Salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David, dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo. Insuper et haec locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo, videntibus oculis meis. Territi sunt ergo, et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens Salomonem, surrexit, et abiit, et tenuit cornu altaris. Et nuntiaverunt Salomoni, dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu altaris, dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie, quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus eius in terram: sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur. Misit ergo rex Salomon, et eduxit eum ab altari: et ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, praecepitque Salomoni filio suo, dicens: Ego ingredior viam universae terrae: confortare, et esto vir. Et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis eius, ut custodias caeremonias eius, et praecepta eius, et iudicia et testimonia, sicut scriptum est in lege Moysi: ut intelligas universa quae facis, et quocumque te verteris: ut confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filii tui vias suas, et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo, et in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel. Tu quoque nosti quae fecerit mihi Ioab filius Sarviae, quae fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, et Amasae filio Iether, quos occidit, et effudit sanguinem belli in pace, et posuit cruorem praelii in balteo suo, qui erat circa lumbos eius, et in calceamento suo, quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalom fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad castra: sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem, et iuravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio: tu noli pati eum innoxium esse. Vir autem sapiens es, et scies quae facias ei, deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur David cum patribus suis, et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus regnavit David super Israel, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis, in Ierusalem triginta tribus. Salomon autem sedit super thronum David patris sui, et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est Adonias filius Haggith ad Bethsabee matrem Salomonis. Quae dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Addiditque: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille: Tu, inquit, nosti quia meum erat regnum, et me praeposuerat omnis Israel sibi in regem: sed translatum est regnum, et factum est fratris mei: a Domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te: ne confundas faciem meam. Quae dixit ad eum: Loquere. Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem. Et ait Bethsabee: Bene, ego loquar pro te regi. Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia: et surrexit rex in occursum eius, adoravitque eam, et sedit super thronum suum: positusque est thronus matri regis, quae sedit ad dexteram eius. Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te, ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex: Pete, mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Quae ait: Detur Abisag Sunamitis Adoniae fratri tuo uxor. Responditque rex Salomon, et dixit matri suae: Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniae? postula ei et regnum: ipse est enim frater meus maior me, et habet Abiathar sacerdotem, et Ioab filium Sarviae. Iuravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Haec faciat mihi Deus, et haec addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc. Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, et collocavit me super solium David patris mei, et qui fecit mihi domum, sicut locutus est: quia hodie occidetur Adonias. Misitque rex Salomon per manum Banaiae filii Ioiadae, qui interfecit eum, et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, es quidem vir mortis: sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, et sustinuisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo. Venit autem nuntius ad Ioab, quod Ioab declinasset post Adoniam, et post Salomonem non declinasset: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi Salomoni quod fugisset Ioab in tabernaculum Domini, et esset iuxta altare: misitque Salomon Banaiam filium Ioiadae, dicens: Vade, interfice eum. Et venit Banaias ad tabernaculum Domini, et dixit ei: Haec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar. Renuntia...

II

III

casi. Et timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

IIII Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israhel. Et hii principes quos habebat: Azarias filius Sadoch sacerdotis. Helioreph et Ahia filii Sisa scribe. Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Ioiade super exercitum. Sadoch autem et Abiathar sacerdotes. Azarias filius Nathan super eos qui assistebant regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis. Et Ahisar prepositus domus. Et Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autem Salomon .xii. prefectos super omnem Israhel, qui preparabant annonam regi et domui eius. Per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec nomina eorum. Benhur in monte Ephraim. Bendecar in Macces, et in Salebim, et in Bethsemes, et in Elon, et in Bethanan. Benesed in Aruboth; ipsius erat Socho et omnis terra Epher. Benabinadab, cuius omnis Nephath Dor; Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem. Bana filius Ahilud regebat Thanac et Mageddo, et universam Bethsan que est iuxta Sarthana subter Iezrahel, a Bethsan usque Abelmeula e regione Iecmaan. Bengaber in Ramoth Galaad; habebat Avoth Iair filii Manasse in Galaad; ipse preerat in omni regione Argob que est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis que habebant seras ereas. Achinadab filius Addo preerat in Manaim. Achimaas in Nepthalim; sed et ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio. Baana filius Husi in Aser et in Baloth. Iosaphat filius Pharue in Ysachar. Semei filius Hela in Beniamin. Gaber filius Uri in terra Galaad, in terra Seon regis Amorrei et Og regis Basan, super omnia que erant in illa terra. Iuda et Israhel innumerabiles sicut arena maris in multitudine, comedentes et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in ditione sua habens omnia regna a flumine terre Philistiim usque ad terminum Egypti, offerentium sibi munera et servientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus Salomonis per dies singulos .xxx. chori simile et .lx. chori farine, decem boves pingues et .xx. boves pascuales et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem que erat trans flumen, a Thapsa usque Gazan, et cunctos reges illarum regionum, et habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque Iuda et Israhel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua et sub ficu sua, a Dan usque Bersabee, cunctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon .xl. milia presepia equorum currilium et .xii. milia equestrium. Nutriebantque eos supradicti regis prefecti; sed et necessaria mense regis Salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore suo. Hordeum quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex, iuxta constitutum sibi. Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis quasi arenam que est in litore maris. Et precedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium et Egyptiorum, et erat sapientior cunctis hominibus. Sapientior Ethan Ezraite et Eman et Chalcal et Dorda filiis Maol. Et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas, et fuerunt carmina eius quinque et mille. Et disputavit super lignis a cedro que est in Libano usque ad ysopum que egreditur de pariete; et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, et ab universis regibus terre qui audiebant sapientiam eius.

V Misit quoque Hyram rex Tyri servos suos ad Salomonem. Audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius, quia amicus fuerat Hyram David omni tempore. Misit autem et Salomon ad Hyram dicens: Tu scis voluntatem David patris mei, et quia non potuit edificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit michi Dominus Deus meus per circuitum, et non est Sathan neque occursus malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo dicens: Filius tuus quem dabo tibi pro te super solium tuum, ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur ut precidant michi cedros de Libano, et servi mei sint cum servis tuis; mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cedere sicut Sydonii. Cum ergo audisset Hyram verba Salomonis letatus est valde et ait: Benedictus Dominus Deus hodie qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit Hyram ad Salomonem dicens: Audivi quecumque mandasti michi; ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de Libano ad mare, et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris michi, et applicabo ea ibi, et tu tolles ea; prebebisque necessaria michi ut detur cibus domui mee. Itaque Hyram dabat Salomoni ligna cedrina et abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebebat Hyram .xx. milia choros tritici in cibum domui eius, et .xx. choros purissimi olei; hec tribuebat Salomon Hyram per annos singulos. Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei. Et erat pax inter Hyram et Salomonem, et percusserunt ambo fedus. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israhel, et erat indictio .xxx. milia virorum. Mittebatque eos in Libanum, .x. milia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus vicissim essent in domibus suis; et Adoniram erat super huiuscemodi indictionem. Fuerunt itaque Salomoni .lxx. milia eorum qui onera portabant, et .lxxx. milia latomorum in monte, absque prepositis qui preerant singulis operibus, numero trium milium et trecentorum precipientium populo et his qui faciebant opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos, in fundamentum templi et quadrarent eos; quos dolaverunt cementarii Salomonis et cementarii Hyram. Porro Giblii preparaverunt ligna et lapides ad extruendam domum.

VI Factum est igitur quadringentesimo et octogesimo anno egressionis

filiorum israel de terra egypti. in anno quar
to mense zio. ipse est mensis secundus regis salomo
nis super israel. edificare cepit domum domi
ni. Domus autem quam edificabat salomon
domino. habebat .lx. cubitos in longitudine.
et .xx. cubitos in latitudine. et .xxx. cubitos
in altitudine. Et porticus erat ante templum .xx.
cubitorum longitudinis. iuxta mensuram
latitudinis templi. Et habebat .x. cubitos lati
tudinis ante faciem templi. Fecitque in templo
fenestras obliquas. et edificavit super parietem
templi tabulata per gyrum in parietibus domus
per circuitum templi et oraculi. et fecit latera in circ
uitum. tabulatum quod subter erat .v. cubitos
habebat latitudinis. et medium tabulatum .vi.
cubitorum latitudinis. et tercium tabulatum
.vii. habens cubitos latitudinis. Trabes autem po
suit in domo per circuitum forinsecus. ut non
herent muris templi. Domus autem cum edifica
retur lapidibus dolatis atque perfectis edificata est.
et malleus et securis et omne ferramentum non
sunt audita in domo cum edificaretur. Osti
um lateris medii erat in parte domus dextre.
et per cocleam ascendebant in medium cenac
ulum. et a medio in tercium. et edificavit domum
et consummavit eam. Texit quoque domum lacu
naribus cedrinis. et edificavit tabulatum super omnem
domum .v. cubitis altitudinis. et operuit domum
lignis cedrinis. Et factus est sermo domini ad
salomonem dicens. Domus hec quam edifi
cas si ambulaveris in preceptis meis. et iudicia
mea feceris. et custodieris omnia mandata mea in
grediens per ea. firmabo sermonem meum tibi quem
locutus sum ad david patrem tuum. et habitabo in
medio filiorum israel. et non derelinquam populum me
um israel. Igitur edificavit salomon domum et
consummavit eam. et edificavit parietes domus
intrinsecus tabulatis cedrinis. a pavimento do
mus. usque ad summitates parietum. et usque ad la
quearia operuit lignis cedrinis intrinsecus.
et texit pavimentum domus tabulis abiegnis.
edificavitque .xx. cubitorum ad posteriorem par
tem templi tabulata cedrina. a pavimento usque ad
superiora. et fecit interiorem domum oraculi in
sanctum sanctorum. Porro .xl. cubitorum erat ip
sum templum pro foribus oraculi. et cedro omnis do
mus intrinsecus vestiebatur habens tornatu
ras suas. et iuncturas fabrefactas et celaturas
eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestieba
tur. nec omnino lapis apparere poterat in par
iete. Oraculum autem in medio domus in in
teriori parte fecerat. ut poneret ibi archam federis
domini. Porro oraculum habebat .xx. cubitos lon
gitudinis. et .xx. cubitos latitudinis. et .xx. cu
bitos altitudinis. et operuit illud atque vestivit au
ro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Do
mum quoque ante oraculum operuit auro purissimo. et
affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat
in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare o
raculi texit auro. Et fecit in oraculo duo cheru
bim de lignis olivarum .x. cubitorum altitu
dinis. Quinque cubitorum ala cherub una. et .v.
cubitorum ala cherub altera. id est .x. cubitos
habentes a summitate ale. usque ad ale alterius sum
mitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub
secundus in mensura pari. et opus unum erat in
duobus cherubin. id est altitudinem habebat
unus cherub .x. cubitorum. et similiter cher
ub secundus. Posuitque cherubim in medio templi in
terioris. extendebant autem alas suas cheru
bim. et tangebat ala una parietem. et ala cherub
secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in
media parte templi se invicem contingebant. Texit
quoque cherubim auro. et omnes parietes tem
pli per circuitum sculpsit variis celaturis et
torno. Et fecit in eis cherubim et palmas et
picturas varias quasi prominentes de parie
te et egredientes. Sed et pavimentum domus tex
it auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingres
su oraculi fecit hostiola de lignis olivarum.
postesque angulorum .v. et duo hostia de ligni
s olivarum. et sculpsit in eis picturam cheru
bim. et palmarum species. et anaglypha valde pro
minentia. et texit ea auro. Et operuit tam cheru
bim quam palmas. et cetera auro. Fecitque in in
troitu templi postes de lignis olivarum qua
drangulatos. et duo hostia de lignis abiegnis.
alterinsecus. et utrumque hostium duplex erat.
et se invicem tenens aperiebatur. et sculpsit che
rubim et palmas et celaturas valde eminentes.
Operuitque omnia laminis aureis opere quadro
ad regulam. et edificavit atrium interius tri
bus ordinibus lapidum politorum. et uno or
dine lignorum cedri. Anno quarto fundata
est domus domini in mense zio. et in anno undeci
mo mense bul. ipse est mensis octavus. perfecta est domus in
omni opere suo. et in universis utensilibus. edifica
vitque eam annis .vii. Domum autem suam VII
edificavit salomon .xiii. annis. et ad perfectum usque
perduxit. Edificavit quoque domum saltus liba
ni centum cubitorum longitudinis. et quinqua
ginta cubitorum latitudinis. et .xxx. cubitorum
altitudinis. et quatuor deambulatoria inter
columpnas cedrinas. ligna quippe cedrina ex
ciderat in columpnas. et tabulatis cedrinis vestivit
totam cameram. que .xlv. columpnis sustenta
batur. Unus autem ordo habebat columpnas .xv. con
tra se invicem positas. et e regione se respicien
tes. equali spatio inter columpnas. quadran
gulata ligna in cunctis equalia. Et porticum
columpnarum fecit .l. cubitorum longitudi
nis. et .xxx. cubitorum latitudinis. Et alteram
porticum in facie maioris porticus. et colump
nas et epistilia super columpnas fecit. Porticum
quoque solii in qua tribunal est fecit. et texit ligni
s cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et do
muncula in qua sedebatur ad iudicandum. erat
in media porticu simili opere. Domum quoque
fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat sa
lomon. tali opere quali et hanc porticum. Omnia
lapidibus preciosis qui ad normam quandam atque
ad mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus
serrati erant. a fundamento usque ad summitatem
parietum. et extrinsecus usque ad atrium maius.
Fundamenta autem de lapidibus preciosis lapidibus ma
gnis .x. sive .viii. cubitorum. et desuper lapides

preciosi equalis mensure secti erant. Similiter et cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis et unius ordinis dolata cedro. Necnon et in atrio domus domini interiori et in porticu domus domini. Misit quoque rex Salomon et tulit Hiram de Tyro filium mulieris vidue de tribu Neptalim patre Tyrio artificem erarium et plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem Salomonem fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas, decem et octo cubitorum altitudinis columpnam unam, et linea duodecim cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere. Quinque cubitorum altitudinis capitellum unum et quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum, et quasi in modum retis et catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat. Septena versuum retiacula in capitello uno et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella que erant super summitatem malogranatorum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticum templi. Cumque statuisset columpnam dexteram vocavit eam nomine Iachin. Similiter erexit columpnam secundam et vocavit nomen eius Booz. Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium rotundum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius et resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles. Et stabat super duodecim boves, e quibus tres respiciebant ad aquilonem et tres ad occidentem et tres ad meridiem et tres ad orientem, et mare super eos desuper erat. Quorum posteriora universa intrinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum erat. Labiumque eius quasi labium calicis et folium repandi lilii. Duo milia batos capiebat, tria milia metretas. Et fecit decem bases ereas quatuor cubitorum longitudinis basis singulas et quatuor cubitorum latitudinis et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium interrasile erat et sculpture inter iuncturas. Et inter coronulas et plectas leones et boves et cherubin. Et in iuncturis similiter desuper et subter leones et boves quasi lora ex ere dependentia. Et quatuor rote per bases singulas et axes erei. Et per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles contra se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate, et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat et totum rotundum, pariterque habebat unum et dimidium cubitum. In angulis autem columpnarum varie celature erant, et media intercolumpnia quadrata non rotunda. Quatuor quoque rote que per quatuor angulos basis erant coherebant sibi subter basim. Una rota habebat altitudinis cubitum et semis. Tales autem rote erant quales solent in curru fieri. Et axes earum et radii et canti et modioli omnia fusilia. Nam et humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas dimidii cubiti ita fabrefacta ut luter desuper posset inponi, habens celaturas suas et sculpturas varias ex semetipsa. Sculpsit quoque in tabulatis illis que erant ex ere et in angulis cherubin et leones et palmas quasi in similitudinem stantis hominis, ut non celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc modum fecit decem bases fusura una et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque decem luteres ereos. Quadraginta batos capiebat luter unus eratque quatuor cubitorum. Singulos quoque luteres per singulas, id est decem bases, posuit. Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi et quinque ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo Hiram lebetes et scutras et hamulas et perfecit omne opus regis Salomonis in templo domini. Columpnas duas et funiculos capitellorum super capitella columpnarum duos, et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columpnarum. Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis. Duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant super capita columpnarum. Et bases decem et luteres decem super bases, et mare unum et boves duodecim subter mare, et lebetes et scutras et hamulas. Omnia vasa que fecit Hiram regi Salomoni in domo domini de auricalco erant. In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Sochot et Sarthan. Et posuit Salomon omnia vasa. Propter multitudinem autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa in domo domini. Altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream, et candelabra aurea, quinque ad dexteram et quinque ad sinistram, contra oraculum ex auro puro, et quasi lilii flores, et lucernas desuper aureas, et forcipes aureos, et ydrias et fuscinulas et phialas et mortariola et thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum et ostiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo domini. Et intulit que sanctificaverat David pater suus, argentum et aurum et vasa, reposuitque in thesauris domus domini.

VIII

Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem ut deferrent archam federis domini de civitate David, id est de Syon. Conveneruntque ad regem Salomonem universus Israel in mense ethanim, in

solempni die. ipse est mensis septimus. Venerunt-
que cuncti senes de israel. et tulerunt archam sacer-
dotes. et portaverunt archam domini. et tabernacu-
lum federis. et omnia vasa sanctuarii que erant in
tabernaculo. et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex
autem salomon et omnis multitudo israel que conve-
nerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam.
et immolabant oves et boves absque estimatione
et numero. Et intulerunt sacerdotes archam federis
domini in locum suum in oraculum templi in sanctum
sanctorum subter alas cherubin. Siquidem che-
rubim expandebant alas super locum arche. et prote-
gebant archam et vectes eius desuper. Cumque emi-
nerent vectes. et apparerent summitates eorum
foris sanctuarium ante oraculum. non apparebant ultra
extrinsecus. qui et fuerunt ibi usque in presentem diem.
In archa autem non erat aliud nisi due tabule lapidee.
quas posuerat in ea moises in oreb. quando pepigit
federis dominus cum filiis israel cum egrederentur
de terra egypti. Factum est autem cum exissent sacerdo-
tes de sanctuario nebula implevit domum domini.
Tunc ait salomon. Dominus dixit ut habitaret in
nebula. Edificans edificavi domum in habitacu-
lum tuum firmissimum. solium tuum in sempi-
ternum. Convertitque rex faciem suam. et benedixit omni
ecclesie israel. Omnis enim ecclesia israel stabat. Et ait
salomon. Benedictus dominus deus israel qui locutus
est ore suo ad david patrem meum. et in manibus eius
perfecit dicens. A die qua eduxi populum meum israel
de egypto. non elegi civitatem de universis tribu-
bus israel ut edificaretur domus. et esset nomen meum ibi.
sed elegi david ut esset super populum meum israel. Voluitque david
pater meus edificare domum nomini domini dei israel.
Et ait dominus ad david patrem meum. Quod cogita-
sti in corde tuo edificare domum nomini meo. bene
fecisti hoc ipsum mente pertractans. verumptamen tu non edi-
ficabis mihi domum. sed filius tuus qui egre-
dietur de renibus tuis ipse edificabit domum nomi-
ni meo. Confirmavit dominus sermonem suum
quem locutus est. Stetique pro david patre meo. et
sedi super thronum israel sicut locutus est dominus.
et edificavi domum nomini domini dei israel
et constitui ibi locum arche. in qua federis est
domini quod percussit cum patribus nostris quando egres-
si sunt de terra egypti. Stetit autem salomon ante
altare domini in conspectu ecclesie israel. et expandit
manus suas in celum et ait. Domine deus israel non
est similis tui deus in celo desuper. et super terram deorsum
qui custodis pactum et misericordiam servis tuis. qui
ambulant coram te in toto corde suo. qui custo-
disti david servo tuo patri meo que locutus es ei.
ore locutus es et manibus perfecisti. ut hec dies pro-
bat. Nunc igitur domine deus israel conserva famu-
lo tuo david patri meo que locutus es ei dicens.
Non auferetur de te vir coram me qui sedeat
super thronum israel. ita tamen si custodierint filii tui
viam meam. ut ambulent coram me sicut tu am-
bulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus
israel firmentur verba tua que locutus es servo tu-
o david patri meo. Ergo ne putandum est quod vere deus
habitet super terram? Si enim celum et celi celorum
te capere non possunt. quanto magis domus hec

quam edificavi tibi. Sed respice ad orationem ser-
vi tui. et ad preces eius domine deus meus. Audi
hymnum et orationem quam servus tuus orat
coram te hodie. ut sint oculi tui aperti super domum
hanc nocte et die. super domum de qua dixisti. E-
rit nomen meum ibi ut exaudias orationem quam in
orat ad te servus tuus in loco isto. ut exaudi-
as deprecationem servi tui. et populi tui israel. quodcumque ora-
verint in loco isto. et exaudies in loco habitaculi tui
in celo. et cum exaudieris propitius eris. Si pec-
caverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramen-
tum quo teneatur astrictus. et venerit propter iuramen-
tum coram altari tuo in domum tuam. tu ex-
audies in celo et facies et iudicabis servos tuos.
condempnans impium et reddens viam suam
super caput eius. iustificansque iustum et retribues ei
secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus israel
inimicos suos quia peccaturus est tibi. et agen-
tes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et ado-
raverint. deprecatique fuerint te in domo hac. exau-
di in celo. et dimitte peccatum populi tui israel. et redu-
ces eos in terram quam dedisti patribus eorum.
Si clausum fuerit celum. et non pluerit propter peccata eorum.
et orantes in loco isto penitentiam egerint nomini
tuo. et a peccatis suis conversi fuerint. propter afflictionem su-
am exaudi eos in celo. et dimitte peccata servorum
tuorum. et populi tui israel. et ostende eis viam bo-
nam per quam ambulent. et da pluviam super terram
quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames
si oborta fuerit in terra aut pestilentia fuerit aut cor-
ruptus aer. aut erugo. aut locusta. et rubigo
fuerit. et afflixerit eum inimicus eius portas ob-
sidens omnis plaga. et universa infirmitas. cunc-
ta devotio. et imprecatio que acciderit omni ho-
mini de populo tuo israel. Si quis cognoverit pla-
gam cordis sui et expanderit manus suas in
domo hac. tu exaudies in celo in loco habitationis
tue. et repropitiabis. et facies ut des unicuique secundum
omnes vias suas sicut videris cor eius. quia tu
nosti solus cor omnium filiorum hominum ut ti-
meant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem
terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena
qui non est de populo tuo israel. cum venerit de terra
longinqua propter nomen tuum. Audietur enim no-
men tuum magnum. et manus tua fortis. et bra-
chium tuum extentum ubique. Cum venerit ergo
et oraverit in loco hoc tu exaudies in celo in firma-
mento habitaculi tui. et facies omnia pro quibus invo-
caverit te alienigena. ut discant universi populi ter-
rarum nomen tuum timere sicut populus tuus israel. et pro-
bent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc
quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad
bellum contra inimicos suos per viam quocumque
miseris eos. orabunt te contra viam civitatis
quam elegisti. et contra domum quam edifica-
vi nomini tuo. et exaudies in celo orationes eorum.
et preces eorum et facies iudicium eorum. Quod si
peccaverint tibi. non est enim homo qui non peccet. et iratus
tradideris eos inimicis suis. et captivi ducti fue-
rint in terram inimicorum longe vel prope. et egerint
penitentiam in corde suo in loco captivitatis. et con-
versi deprecati fuerint in captivitate sua dicentes.

peccavimus inique egimus. impie gessimus
et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota
anima sua in terra inimicorum suorum ad quam
captivi ducti sunt. et oraverint te contra viam
terre sue quam dedisti patribus eorum et civi
tatis quam elegisti, et templi quod edificavi no
mini tuo. exaudies in celo in firmamento solii
tui orationem eorum et preces et facies iudicium
eorum et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi et omni
bus iniquitatibus eorum quibus prevaricati sunt
in te. et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos
duxerint ut misereantur eis. Populus enim
tuus est et hereditas tua quos eduxisti de terra egyp
ti de medio fornacis ferree. ut sint oculi tui aperti
ad deprecationem servi tui et populi tui israel. et exau
dias eos in universis pro quibus invocaverint te.
Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de univer
sis populis terre. sicut locutus es per moysen servum
tuum quando eduxisti patres nostros de terra egypti
domine deus. Factum est autem cum complesset Salo
mon orans dominum omnem orationem et depre
cationem hanc. surrexit de conspectu altaris domi
ni. utrumque enim genu in terram fixerat et manus expanderat
ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel vo
ce magna dicens. Benedictus dominus deus qui de
dit requiem populo suo israel. iuxta omnia que lo
cutus est. Non cecidit ne unus quidem sermo
ex omnibus bonis que locutus est per moysen ser
vum suum. Sit dominus deus noster nobiscum sicut
fuit cum patribus nostris. non derelinquens nos neque
proiciens sed inclinet corda nostra ad se ut ambule
mus in universis viis eius. et custodiamus
mandata eius et cerimonias et iudicia quecumque
mandavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti
quibus deprecatus sum coram domino appropinquantes
domino deo nostro die ac nocte. ut faciat iudicium
servo suo et populo suo israel per singulos dies. et sciant omnes
populi terre quia dominus ipse est deus et non est ultra absque
eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino deo
nostro. ut ambulemus in decretis eius et custodi
amus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et
omnis israel cum eo immolabant victimas co
ram domino. Mactavitque Salomon hostias pa
cificas quas immolavit domino. boum .xxii.
milia. ovium centum .xx. milia. Et dedica
verunt templum domini rex et filii israel. In die illa sancti
ficavit rex medium atrii quod erat ante domum
domini. fecit quippe ibi holocaustum et sacrifi
cium et adipem pacificorum quia altare ereum
quod erat coram domino minus erat et capere non
poterat holocausta et sacrificium et adipem pacifi
corum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivi
tatem celebrem et omnis israel cum eo multitu
do magna ab introitu emath usque ad rivum e
gypti coram domino deo nostro .vii. diebus et .vii.
diebus id est .xiiii. diebus. In die octavo dimisit
populos. Qui benedicentes regi profecti sunt in taber
nacula sua letantes et alacri corde super omnibus bo
C. IX nis que fecerat dominus david servo suo et israel
populo suo. Factum est autem cum perfecisset Salomon
edificium domus domini et edificium domus re
gis et omne quod optaverat et voluerat facere. apparu

it ei dominus secundo. sicut apparuerat ei in gabaon. Di
xitque dominus ad eum. Exaudivi orationem tu
am et deprecationem tuam quam deprecatus es coram
me. Sanctificavi domum hanc quam edificasti ut
ponerem nomen meum ibi in sempiternum. et erunt oculi mei
et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambu
laveris coram me sicut ambulavit pater tuus in sim
plicitate cordis et in equitate. et feceris omnia que pre
cepi tibi et legitima mea et iudicia mea servaveris.
ponam thronum regni tui super israel in sempiternum.
sicut locutus sum david patri tuo dicens. non aufere
tur de genere tuo vir de solio israel. Si autem aversione
aversi fueritis vos et filii vestri non sequentes me. nec
custodientes mandata mea et cerimonias quas
proposui vobis. sed abieritis et colueritis deos alienos.
et adoraveritis eos. auferam israel de superficie terre
quam dedi eis. et templum quod sanctificavi nomini meo pro
iciam a conspectu meo. Eritque israel in proverbium et in
fabulam cunctis populis. et domus hec erit in
exemplum. Omnis qui transierit per eam stupe
bit et sibilabit et dicet. Quare fecit dominus sic
terre huic et domui huic? Et respondebunt. Quia
dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit patres
eorum de terra egypti. et secuti sunt deos alienos.
et adoraverunt eos et coluerunt. Idcirco induxit do
minus super eos omne malum hoc. Expletis autem
annis .xx. postquam edificavit Salomon duas
domos id est domum domini et domum regis.
Hiram rege tyri prebente Salomoni ligna
cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus
habebat. Tunc dedit Salomon Hiram .xx. oppida in
terra galilee. Et egressus est Hiram de tyro ut videret op
pida que dederat ei Salomon. et non placu
erunt ei. Et ait. Hecine sunt civitates quas
dedisti michi frater? Et appellavit eas terram Cha
bul usque ad diem hanc. Misit quoque Hiram ad re
gem Salomonem .cxx. talenta auri. Hec est sum
ma expensarum quam obtulit rex Salomon ad
edificandam domum domini et domum suam.
et mello et murum ierusalem et eser et mageddo et ga
zer. Pharao rex egypti ascendit et cepit gazer.
succenditque eam igni. et chananeum qui habitabat
in civitate interfecit. et dedit eam in dotem fi
lie sue uxori Salomonis. Edificavit ergo Salo
mon gazer et bethoron inferiorem et baalath. et
palmiram in terra solitudinis. et omnes vicos qui
ad se pertinebant et erant absque muro muniit.
et civitates curruum et civitates equitum et
quodcumque ei placuit ut edificaret in ierusalem et in libano
et in omni terra potestatis sue. universum populum qui
remanserat de amorreis et etheis et pherezeis. et
eveis et iebuseis qui non sunt de filiis israel. hor
filios qui remanserant in terra quos scilicet non po
tuerant filii israel exterminare. fecit Salomon tribu
tarios usque ad diem hanc. De filiis autem israel non
constituit rex Salomon servire quemquam. sed
erant viri bellatores et ministri eius. et princi
pes et duces et prefecti curruum et equorum. Er
ant autem principes super omnia opera Salomonis prepo
siti quingenti quinquaginta. qui habebant subiec
tum populum. et statutis operibus imperabant. Filia
autem pharaonis ascendit de civitate david in do

mum suam quam edificaverat ei salomon.
Tunc edificavit mello. Offerebat quoque sa-
lomon tribus vicibus per annos singulos holo-
causta et pacificas victimas super altare quod edi-
ficaverat domino. et adolebat thimiama coram
domino. Perfectumque est templum. Classem quoque fe-
cit rex salomon in asion gaber. que est iuxta
haylam in litore maris rubri in terra ydume-
a. Misitque hiram in classem illam servos
suos viros nauticos. et gnaros maris cum ser-
vis salomonis. Qui cum venissent in oph-
ir sumptum inde aurum quadringentorum .xx.
talentorum. detulerunt ad regem salomonem.
X Sed et regina saba audita fama salomonis
in nomine domini. venit temptare eum in
enigmatibus. Et ingressa ierusalem cum multo comi-
tatu et divitiis. camelis portantibus aro-
mata. et aurum infinitum nimis. et gemmas
preciosas. venit ad regem salomonem. et lo-
cuta est ei universa que habebat in corde suo. et do-
cuit eam salomon omnia verba que proposuerat.
Non fuit sermo qui regem posset latere. et non respon-
deret ei. Videns autem regina saba omnem sapi-
entiam salomonis. et domum quam edifica-
verat et cibos mense eius. et habitacula servorum et or-
dinem ministrantium. vestesque eorum et pincer-
nas et holocausta que offerebat in domo domini.
non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem. Verus est ser-
mo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis
et super sapientia tua. et non credebam narrantibus mi-
chi donec ipsa veni. et vidi oculis meis. et probavi quod
media pars michi nunciata non fuit. Maior est sa-
pientia tua et opera tua quam rumor quem audi-
vi. Beati viri tui. et beati servi tui. qui stant coram
te semper. et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus
deus tuus benedictus cui complacuisti. et posuit te
super thronum israel. eo quod dilexerit dominus israel in
sempiternum et constituit te regem. ut faceres
iudicium et iusticiam. Dedit ergo regi .cxx. ta-
lenta auri. et aromata multa nimis. et gemmas
preciosas. Non sunt allata ultra aromata tam mul-
ta quam ea que dedit regina saba regi salo-
moni. Sed et classis hyram que portabat aurum de
ophir. attulit ex ophir ligna thyina multa ni-
mis. et gemmas preciosas. Fecitque rex de lignis or-
namenta pilera domus domini. et domus regie.
et citharas. lirasque cantoribus. Non sunt allata hu-
iuscemodi ligna thyina. neque visa. usque in presentem di-
em. Rex autem salomon dedit regine saba omnia
que voluit et petivit ab eo. exceptis his que
ultro obtulerat ei munere regio. Que reversa est et abi-
it in terram suam cum servis suis. Erat autem pon-
dus auri quod afferebatur salomoni per annos
singulos. sescentorum sexaginta sex talentorum
auri. excepto eo quod afferebant viri qui super ve-
ctigalia erant. et negociatores universique scruta
vendentes. et omnes reges arabie ducesque ter-
re. Fecit quoque rex salomon ducenta scuta de
auro purissimo. sescentos auri siclos dedit in la-
minas scuti unius. et trecentas peltas ex auro pro-
bato. Trecente mine auri unam peltam ve-
stiebant. Posuitque eas rex in domo saltus liba-
ni. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore
grandem. et vestivit eum auro fulvo nimis. Qui
habebat sex gradus. et summitas throni rotunda
erat in parte posteriori. Et due manus hinc at-
que inde tenentes sedile. et duo leones stabant
iuxta manus singulas. et .xii. leunculi stantes
super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus
in universis regnis. Sed et omnia vasa de qui-
bus potabat rex salomon erant aurea. et universa su-
pellex domus saltus libani de auro purissi-
mo. Non erat argentum nec alicuius precii pu-
tabatur in diebus salomonis. quia classis regis
per mare cum classe hiram semel per tres annos ibat
in tharsis. deferens inde aurum et argentum.
et dentes elephantorum et simias et pavos. Ma-
gnificatus est ergo rex salomon super omnes reges
terre divitiis et sapientia. et universa terra desiderabat vul-
tum salomonis. ut audiret sapientiam eius
quam dederat deus in corde eius. et singuli deferebant
ei munera. vasa argentea et aurea. et vest-
es et arma bellica. aromata quoque et equos. et
mulos per annos singulos. Congregavitque salom-
on currus et equites. et facti sunt ei mille quad-
ringenti currus. et .xii. milia equitum. Et dis-
posuit eos per civitates munitas. et cum re-
ge in ierusalem. Fecitque ut tanta esset habundantia ar-
genti in ierusalem. quanta lapidum. et cedrorum pre-
buit multitudinem quasi sicomoros que nascun-
tur in campestribus. et educebantur equi salom-
onis de egipto. et de coa. Negociatores enim regis
emebant de coa. et statuto precio perducebant. Egre-
diebatur autem quadriga ex egipto sescentis
siclis argenti. et equus centum quinquaginta.
Atque in hunc modum cuncti reges etheorum et
sirie equos venundabant. Rex autem salomon ama- XI
vit mulieres alienigenas multas. filiam quoque
pharaonis et moabitidas. et amonitidas. et sidon-
ias et etheas de gentibus. super quibus dixit dominus filiis
israel. non ingrediemini ad eas. nec de illis ingredien-
tur ad vestras. Certissime enim avertent corda ve-
stra. ut sequamini deos earum. His itaque copu-
latus est salomon ardentissimo amore. Fueruntque
ei uxores quasi regine septingente. et concubine
trecente. et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam
esset senex. depravatum est per mulieres cor eius.
ut sequeretur deos alienos. Nec erat cor eius
perfectum cum domino deo suo. sicut cor david patris
eius. Sed colebat salomon astarten deam sidon-
iorum. et chamos deum moabitarum. et moloch ydo-
lum amonitarum. Fecitque salomon quod non placu-
erat coram domino. et non adimplevit ut seque-
retur dominum sicut pater eius david. Tunc edifi-
cavit salomon phanum chamos ydolo moab
in monte qui est contra ierusalem. et moloch ydolo fi-
liorum amon. Atque in hunc modum fecit univer-
sis uxoribus suis alienigenis que adolebant
thura. et immolabant diis suis. Igitur iratus est
dominus salomoni. quod aversa esset mens eius
a domino deo israel. qui apparuerat ei secundo et preceperat
de verbo hoc. ne sequeretur deos alienos. et non
custodivit que mandavit ei dominus. Dixit
itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud
te. et non custodisti pactum meum. et precepta mea que
mandavi tibi. disrumpens scindam regnum tu-
um. et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis
non faciam istud propter david patrem tuum. De manu

filio tuo scindam illud. Nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo propter David servum meum, et Ierusalem quam elegi. Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni, Adad Idumeum de semine regio qui erat in Edom. Cum enim esset David in Idumea, et ascendisset Ioab princeps militie ad sepeliendos eos qui fuerant interfecti, et occidisset omne masculinum in Idumea. Sex enim mensibus ibi moratus est Ioab et omnis Israel, donec interimerent omne masculinum in Idumea. Fugit Adad ipse et viri Idumei de servis patris eius cum eo, ut ingrederentur Egyptum. Erat autem Adad puer parvulus. Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan. Tuleruntque secum viros de Pharan, et introierunt in Egyptum ad Pharaonem regem Egypti. Qui dedit ei domum, et cibos constituit, et terram delegavit. Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris sue germanam Taphnes regine. Genuitque ei soror Taphnes Genebath filium, et nutrivit eum Taphnes in domo Pharaonis. Eratque Genebath habitans apud Pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset Adad in Egypto dormisse David cum patribus suis, et mortuum esse Ioab principem militie, dixit Pharaoni: Dimitte me ut vadam in terram meam. Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, ut queras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla. Sed obsecro ut dimittas me. Suscitavit ei quoque Deus adversarium Razon filium Eliade, qui fugerat Adadezer regem Soba dominum suum. Et congregavit contra eum viros, et factus est princeps latronum, cum interficeret eos David. Abieruntque Damascum, et habitaverunt ibi, et constituerunt eum regem in Damasco. Eratque adversarius Israel cunctis diebus Salomonis. Et hoc est malum Adad, et odium contra Israel, regnavitque in Syria. Ieroboam quoque filius Nabath Ephrateus de Sareda, cuius mater erat nomine Sarva mulier vidua, servus Salomonis, levavit manum contra regem. Et hec causa rebellionis adversus eum. Quia Salomon edificavit Mello, et coequavit voraginem civitatis David patris sui. Erat autem Ieroboam vir fortis et potens. Vidensque Salomon adolescentem bone indolis et industrium, constituerat eum prefectum super tributa universe domus Ioseph. Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, et inveniret eum Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio novo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque Ahias pallium suum novum quo coopertus erat, scidit in duodecim partes. Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras. Hec enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, et dabo tibi decem tribus. Porro una tribus remanebit ei propter servum meum David et Ierusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel. Eo quod dereliquerit me, et adoraverit Astarthe deam Sydoniorum, et Chamos deum Moab, et Moloch deum filiorum Ammon. Et non ambulaverit in viis meis, ut faceret iusticiam coram me, et precepta mea et iudicia, sicut David pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vite sue, propter David servum meum quem elegi, qui custodivit mandata mea et precepta mea. Auferam autem regnum de manu filii eius, et dabo tibi decem tribus. Filio autem eius dabo tribum unam ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate quam elegi, ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam, et regnabis super omnia que desiderat anima tua, erisque rex super Israel. Si igitur audieris omnia que precepero tibi, et ambulaveris in viis meis, et feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea et precepta mea, sicut fecit David servus meus, ero tecum, et edificabo tibi domum fidelem quomodo edificavi David domum, et tradam tibi Israel. Et affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam. Qui surrexit et aufugit in Egyptum ad Susach regem Egypti, et fuit in Egypto usque ad mortem Salomonis. Reliquum autem verborum Salomonis, et omnia que fecit, et sapientia eius, ecce universa scripta sunt in libro verborum dierum Salomonis. Dies autem quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum patribus suis, et sepultus est in civitate David patris sui. Regnavitque Roboam filius eius pro eo.

XII Venit autem Roboam in Sichem. Illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem. At vero Ieroboam filius Nabath cum adhuc esset in Egypto profugus a facie regis Salomonis, audita morte eius reversus est de Egypto. Miseruntque et vocaverunt eum. Venit ergo Ieroboam et omnis multitudo Israel, et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, et de iugo gravissimo quod imposuit nobis, et serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem, et revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius dum adhuc viveret, et ait: Quod datis mihi consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, et servieris, et petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei, et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi. Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loqueris populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo Ieroboam et omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertia. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum quod ei dederant, et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis, et ego cedam vos scorpionibus. Et non acquievit rex populo, quia aversatus fuerat eum Dominus, ut suscitaret verbum suum quod locutus fuerat in manu Ahie Silonitis ad Ieroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Que nobis pars in David? vel

aut hereditas in filio ysai. Revertere in taberna-
cula tua israel. Nunc vide domum tuam david. Et abi-
it israel in tabernacula sua. Super filios autem israel quicumque
habitabant in civitatibus iuda regnavit roboam.
Misit igitur rex roboam aduram qui erat super tri-
buta. et lapidavit eum omnis israel et mortuus est.
Porro rex roboam festinus ascendit currum. et
fugit in ierusalem. Recessitque israel a domo david usque in pre-
sentem diem. Factum est autem cum audisset omnis israel
quod reversus esset ieroboam. miserunt et vocaverunt
eum congregato cetu. et constituerunt eum regem
super omnem israel. Nec secutus est quisquam domum
david. preter tribum iuda solam. Venit autem roboam
in ierusalem. et congregavit universam domum iuda
et tribum beniamin. clxxx. milia virorum e-
lectorum bellatorum ut pugnaret contra do-
mum israel. et reduceret regnum roboam filio sal-
omonis. Factus est autem sermo domini ad semeia
XII virum dei dicens. Loquere ad roboam filium
salomonis regem iuda. et ad omnem domum iu-
da et beniamin et reliquos de populo dicens. Hec dicit
dominus. Non ascendetis neque bellabitis contra
fratres vestros filios israel. Revertatur vir in domum
suam. a me enim factum est verbum hoc. Audierunt
sermonem domini et reversi sunt de itinere sicut eis pre-
ceperat dominus. Edificavit autem ieroboam sichem
in monte ephraim. et habitavit ibi. Et egressus inde
edificavit phanuel. Dixitque ieroboam in corde
suo. Nunc revertetur regnum ad domum david.
Si ascenderit populus iste ut faciat sacrificium in
domo domini in ierusalem. et convertetur cor populi
huius ad dominum suum roboam regem iu-
da. interficientque me et revertentur ad eum. Et ex-
cogitato consilio. fecit duos vitulos aureos
et dixit eis. Nolite ultra ascendere in ierusalem. Ec-
ce dii tui israel. qui te eduxerunt de terra egypti. Po-
suitque unum in bethel. alterum in dan. Et factum est
verbum hoc israel in peccatum. Ibat enim populus ad adoran-
dum vitulum usque in dan. Et fecit phana in excelsis.
et sacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis
levi. Constituitque diem sollempnem in mense oc-
tavo. quintadecima die mensis. in similitudinem sol-
lempnitatis que celebrabatur in iuda. Et ascen-
dens altare similiter fecit in bethel. ut immolaret
vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque
in bethel sacerdotes excelsorum que fecerat. et ascen-
dit super altare quod extruxerat in bethel. xv. die mensis oc-
tavi. quem finxerat de corde suo. Et fecit sollemp-
nitatem filiis israel. et ascendit super altare ut ado-
XIII leret incensum. Et ecce vir dei venit de iuda in
sermone domini in bethel. et ieroboam stante
super altare et thus iaciente. et exclamavit
contra altare in sermone domini et ait. Altare al-
tare. hec dicit dominus. Ecce filius nascetur domui
david iosias nomine. et immolabit super te sacerdotes ex-
celsorum qui nunc in te thura succendunt. et ossa
hominum incendet super te. Deditque in die illa signum
dicens. Hoc erit signum quod locutus est dominus.
Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in
eo est. Cumque audisset rex sermonem dei quem incla-
maverat contra altare in bethel. extendit manum
suam de altari dicens. Apprehendite eum. Et exa-
ruit manus eius quam extenderat contra eum.
nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scis-
sum est. et effusus est cinis de altari iuxta signum
quod predixerat vir dei in verbo domini. Et ait rex ad virum
dei. Deprecare faciem domini dei tui et ora pro me.
ut restituatur manus mea michi. Et oravit
vir dei faciem domini. et reversa est manus regis
ad eum. et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem
rex ad virum dei. Veni mecum domum ut pran-
deas. et dabo tibi munera. Responditque vir dei ad re-
gem. Si dederis michi mediam partem domus
tue non veniam tecum. nec comedam panem. neque
bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum
est michi in sermone domini precipientis. Non co-
medas panem neque bibas aquam. nec revertaris per
viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam.
et non est reversus per iter quo venerat in bethel. Prophe-
tes autem quidam senex habitabat in bethel. ad quem
venerunt filii sui. et narraverunt ei omnia opera
que fecerat vir dei in die illa in bethel. et verba que
locutus fuerat ad regem. narraverunt patri suo.
Et dixit pater eorum. Per quam viam abiit? Os-
tenderunt ei filii sui viam per quam abierat vir
dei. qui venerat de iuda. Et ait filiis suis. Ster-
nite michi asinum. Qui cum stravissent. ascen-
dit et abiit post virum dei. Et invenit eum se-
dentem subtus terebintum. et ait ei. Tune es vir
dei qui venisti de iuda? Respondit ille. Ego sum.
Dixit ad eum. Veni mecum domum ut comedas
panem. Qui ait. Non possum reverti. neque venire tecum.
nec comedam panem. neque bibam aquam in
loco isto. quia locutus est dominus ad me in
sermone domini dicens. Non comedas panem
et non bibas ibi aquam nec revertaris per viam qua
ieris. Qui ait illi. Et ego propheta sum similis tui
et angelus locutus est michi in sermone domini di-
cens. Reduc eum tecum in domum tuam. et
comedat panem. et bibat aquam. Fefellit eum
et reduxit secum. Comedit ergo panem in domo
eius. et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam.
factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum.
et exclamavit ad virum dei qui venerat de iu-
da dicens. Hec dicit dominus. Quia inobediens fu-
isti ori domini. et non custodisti mandatum quod pre-
cepit tibi dominus deus tuus. et reversus es et comedisti
panem et bibisti aquam in loco quo precepit ti-
bi. Ne comederes panem neque biberes aquam. non
inferetur cadaver tuum in sepulcrum patrum
tuorum. Cumque comedisset et bibisset. stravit asi-
num suum prophete quem reduxerat. Qui cum abis-
set. invenit eum leo in via. et occidit. Et erat cad-
aver eius proiectum in itinere. Asinus autem sta-
bat iuxta illud et leo stabat iuxta cadaver. Et ec-
ce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in
via. et leonem stantem iuxta cadaver. Et vene-
runt et divulgaverunt in civitate in qua propheta
senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta ille qui
reduxerat eum de via ait. Vir dei est qui inobe-
diens fuit ori domini. et tradidit eum dominus leoni.
et confregit eum et occidit iuxta verbum domini.
quod locutus est ei. Dixitque ad filios suos. Sternite mi-
chi asinum. Qui cum stravissent. et ille abisset. inv-
enit cadaver eius proiectum in via. et asinum et leo-
nem stantes iuxta cadaver. et non comedit leo de ca-
davere. nec lesit asinum. Tulit ergo propheta cad-
aver viri dei et imposuit illud super asinum. et re-

ver suus. Intravit in civitatem prophetae senex ut plangeret eum. Et posuit cadaver eius in sepulchro suo, et planxerunt eum: Heu heu mi frater. Cumque planxissent eum, dixit ad filios suos: Cum mortuus fuero, sepelite me in sepulchro in quo vir Dei sepultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto enim veniet sermo quem praedixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, et contra omnia phana excelsorum quae sunt in urbibus Samariae. Post verba haec non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat, implebat manum eius, et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, et eversa est et deleta de superficie terrae.

XIIII

In tempore illo aegrotavit Abia filius Ieroboam. Dixitque Ieroboam uxori suae: Surge et commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Ieroboam, et vade in Silo, ubi est Ahias propheta qui locutus est mihi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis, et vade ad illum: ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit puero huic. Fecit ut dixerat uxor Ieroboam: et consurgens abiit in Silo, et venit in domum Ahiae: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius prae senectute. Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui aegrotat: haec et haec loqueris ei. Cum ergo illa intraret, et dissimularet se esse quae erat, audivit Ahias sonitum pedum eius introeuntis per ostium, et ait: Ingredere uxor Ieroboam: quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic Ieroboam: Haec dicit Dominus Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi, et dedi te ducem super populum meum Israel, et scidi regnum domus David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut servus meus David qui custodivit mandata mea, et secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo: sed operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles, ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post corpus tuum. Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, et percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, et clausum et novissimum in Israel: et mundabo reliquias domus Ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves caeli: quia Dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam: et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis Israel et sepeliet. Iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israel in domo Ieroboam. Constituet autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore: et percutiet Dominus Israel sicut moveri solet arundo in aqua: et evellet Israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum, et ventilabit eos trans flumen: quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum. Et tradet Dominus Israel propter peccata Ieroboam, qui peccavit et peccare fecit Israel. Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit, et venit in Thersa. Ea illa ingrediente limen domus, puer mortuus est, et sepelierunt eum. Et planxit eum omnis Israel iuxta sermonem Domini quem locutus est in manu servi sui Ahiae prophetae. Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dies autem quibus regnavit Ieroboam, viginti duo anni sunt. Et dormivit cum patribus suis, regnavitque Nadab filius eius pro eo. Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum regnare coepisset: decem et septem annis regnavit in Ierusalem civitate quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. Et fecit Iudas malum coram Domino, et irritaverunt eum super omnibus quae fecerant patres eorum in peccatis suis quae peccaverunt. Aedificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel. In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Ierusalem, et tulit thesauros domus Domini et thesauros regios, et universa diripuit: scuta quoque aurea quae fecerat Salomon: pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui praeibant officio, et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia quae fecit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis: et regnavit Abiam filius eius pro eo.

XV

Igitur in anno octavodecimo regni Ieroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Maacha filia Abessalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui quae fecerat ante eum: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscitaret filium eius post eum, et staret Ierusalem: eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, et non declinasset ab omnibus quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hethaei. Attamen bellum fuit inter Roboam et inter Ieroboam omni tempore vitae eius. Reliqua autem sermonum Abiam et omnia quae fecit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Fuitque proelium inter Abiam et inter Ieroboam. Et dormivit Abiam cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David: et regnavit Asa filius eius pro eo. In anno ergo vicesimo Ieroboam regis Israel, regnavit Asa rex Iuda, et quadraginta et uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Maacha filia Abessalon. Et fecit Asa rectum ante conspectum Domini, sicut David pater eius: et abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum quae fecerant patres eius. Insuper et Maacha

echam matrem suam amovit ne esset prin-
ceps in sacris priapi. et in lucos eius quod
consecraverat. Subvertitque specum eius. et con-
fregit eius simulacrum turpissimum. et com-
bussit in torrentem cedron. Excelsa autem non
abstulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino
deo suo cunctis diebus vite sue. Et intulit ea
que sanctificaverat pater suus et voverat in domum
domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem er-
at inter asa et baasa regem israel cunctis diebus
eorum. Ascendit quoque baasa rex israel in iudam.
et edificavit rama ut non posset quispiam egredi
vel ingredi de parte asa regis iude. Tollens ita-
que asa omne argentum et aurum quod remanserat
in thesauris domus domini. et in thesauris do-
mus regie. dedit illud in manu servorum suo-
rum. Et misit ad benadab filium tabremon
filii ezion regem sirie qui habitabat in damas-
co dicens. Fedus est inter me et te. et inter pa-
trem meum et patrem tuum. Ideo misi tibi mu-
nera argentum et aurum. et peto ut venias et ir-
ritum facias fedus quod habes cum baasa rege isra-
el. et recedat a me. Adquiescens benadab re-
gi asa misit principes exercitus sui in civitates
israel. et percusserunt ahion et dan et abel domum
maacha. et universam ceneroth omnem scilicet
terram neptalim. Quod cum audisset baasa intermi-
sit edificare rama et reversus est in thersa. Rex autem
asa nuntium misit in omnem iudam dicens.
Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides de ra-
ma et ligna eius quibus edificaverat baasa. et
extruxit de eisdem rex asa gabaa beniamin. et
maspha. Reliqua autem omnium sermonum asa et
universe fortitudines eius. et cuncta que fecit
et civitates quas extruxit. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda? Verum-
tamen in tempore senectutis sue doluit pedes. Et dor-
mivit cum patribus suis. et sepultus est cum eis
in civitate david patris sui. regnavitque iosaphat
filius eius pro eo. Nadab vero filius ieroboam re-
gnavit super israel anno secundo asa regis iuda. et reg-
navitque super israel duobus annis. et fecit quod malum est
in conspectu domini. et ambulavit in viis pat-
ris sui et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Insi-
diatus est autem ei baasa filius achia de domo is-
sachar. et percussit eum in gebbethon que est urbs
philistinorum. Siquidem nadab et omnis
israel obsidebant gebbethon. Interfecit igitur illum
baasa in anno tertio asa regis iude. et regnavit
pro eo. Cumque regnasset percussit omnem domum ie-
roboam. non dimisit ne unam quidem animam
de semine eius. donec deleret eum iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu servi sui a-
hie silonitis propter peccata ieroboam que peccaverat. et quibus
peccare fecerat israel. et propter delictum quo irritaverat
dominum deum israel. Reliqua autem sermonum nadab
et omnia que operatus est nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum israel? Bellumque fu-
it inter asa et baasa regem israel cunctis die-
bus eorum. Anno tertio asa regis iuda regnavit ba-
asa filius achia super omnem israel in thersa. xxiiii.
annis. et fecit malum coram domino. et ambu-
lavitque in via ieroboam in peccatis eius quibus pec-
care fecit israel.

XVI

Factus est autem sermo domini ad ieu
filium anani contra baasa dicens. Pro eo
quod exaltavi te de pulvere. et posui ducem super populum
meum israel. tu autem ambulasti in via ieroboam
filii nabath et fecisti peccare populum meum israel ut me
irritares in peccatis eorum. Ecce ego demetam
posteriora baasa et posteriora domus eius. et faci-
am domum tuam. sicut domum ieroboam filii
nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in civita-
te. comedent eum canes. et qui mortuus fuerit
ex eo in regione. comedent eum volucres celi.
Reliqua autem sermonum baasa. et quecumque fecit et
prelia eius. nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum israel? Dormivit ergo ba-
asa cum patribus suis sepultusque est in thersa. Et reg-
navit ela filius eius pro eo. Cum autem in manu
iehu filii anani prophete verbum domini factum esset
contra baasa et contra domum eius. et contra
omne malum quod fecerat coram domino ad irritan-
dum eum in operibus manuum suarum ut fie-
ret sicut domus ieroboam. ob hanc causam occidit e-
um. hoc est iehu filium anani prophetam. Anno. xxvi.
asa regis iude regnavit ela filius baasa super israel
in thersa duobus annis. et rebellavit contra eum ser-
vus suus zamri dux medie partis equitum.
Erat autem ela in thersa bibens et temulentus in do-
mo arsa prefecti thersa. Irruens ergo zamri per-
cussit et occidit eum anno. xxvii. asa regis iu-
de et regnavit pro eo. Cumque regnasset et sedisset
super solium eius. percussit omnem domum baa-
sa. et non dereliquit ex eo mingentem ad parietem.
et propinquos et amicos eius. Delevitque zamri
omnem domum baasa iuxta verbum domini quod
locutus fuerat ad baasa in manu iehu prophete propter u-
niversa peccata baasa. et peccata ela filii eius qui pecca-
verunt et peccare fecerunt israel. provocantes dominum
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua autem ser-
monum ela et omnia que fecit nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum israel?
Anno. xxvii. asa regis iuda regnavit zam-
ri. vii. diebus in thersa. Porro exercitus obsidebat
gebbethon urbem philistinorum. Cumque audis-
set rebellasse zamri. et occidisse regem. fecit sibi
regem omnis israel amri qui erat princeps mi-
litie super israel in die illa in castris. Ascendit er-
go amri et omnis israel cum eo de gebbethon et
obsidebant thersa. Videns autem zamri quod expu-
gnanda esset civitas. ingressus est palatium.
et succendit secum domum regiam. et mortu-
us est in peccatis suis que peccaverat. faciens malum
coram domino et ambulans in via ieroboam et
in peccato eius quo fecit peccare israel. Reliqua
autem sermonum zamri et insidiarum eius et ty-
rannidis. nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Tunc divisus est populus is-
rael in duas partes. Media pars populi seque-
batur thebni filium gineth ut constitueret eum
regem. et media pars amri. Prevaluit autem populus
qui erat cum amri populo qui sequebatur theb-
ni filium gineth. Mortuusque est thebni. et regn-
avit amri. Anno trigesimo primo asa regis
iuda regnavit amri super israel. xii. annis. In ther-
sa regnavit. vi. annis. Emitque montem sama-
rie a somer duobus talentis argenti. et edifica-
vit eum et vocavit nomen civitatis quam extru-

xerat nomine Somer domini montem
montem Samarie. Fecit autem Amri malum in
conspectu domini. et operatus est nequiter super omnes
qui fuerant ante eum. Ambulavitque in omni via Iero-
boam filii Nabath. et in peccatis eius quibus pecca-
re fecerat Israel. ut irritarent dominum deum Isr-
ael in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum
Amri. et prelia eius que gessit. nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum Israel?
Et dormivit Amri cum patribus suis. et se-
pultus est in Samaria. Regnavitque Achab filius
eius pro eo. Achab vero filius Amri regnavit super
Israel anno tricesimo octavo Asa regis Iuda.
Et regnavit Achab filius Amri super Israel in Sama-
ria. xx. et duobus annis. et fecit Achab filius Am-
ri malum in conspectu domini super omnes qui
fuerunt ante eum. Nec suffecit ei ut ambularet
in peccatis Ieroboam filii Nabath. insuper duxit uxo-
rem Iezabel filiam Methbaal regis Sidonio-
rum. Et abiit et servivit Baal. et adoravit eum.
et posuit aram Baal in templo Baal quod edi-
ficaverat in Samaria. et plantavit lucum. Et ad-
didit Achab in opere suo irritans dominum deum Isr-
ael. super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum. In
diebus eius edificavit Hiel de Bethel Iericho. In
Abiram primitivo suo fundavit eam. et in
Segub novissimo suo posuit portas eius iuxta
verbum domini quod locutus fuerat in manu Iosue
XVII filii Nun. Et dixit Helias Thesbites de ha-
bitatoribus Galaad ad Achab. Vivit dominus deus Is-
rael in cuius conspectu sto. si erit annis his
ros et pluvia. nisi iuxta oris mei verba. Et fac-
tum est verbum domini ad eum dicens. Recede hinc
et vade contra orientem. et abscondere in torrente
Charith qui est contra Iordanem. et ibi de torren-
te bibes. Corvisque precepi. ut pascant te ibi. Abiit
ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abis-
set. sedit in torrente Carith qui est contra Iordan-
em. Corvi quoque deferebant ei panem. et car-
nes mane. similiter panem et carnes vespere. et
bibebat de torrente. Post autem dies aliquot sic-
catus est torrens. non enim pluerat super terram. Factus est
igitur sermo domini ad eum dicens. Surge
et vade in Sarepta Sidoniorum. et manebis i-
bi. precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat
te. Surrexit et abiit in Sarepta Sidoniorum.
Cumque venisset ad portam civitatis apparuit
ei mulier vidua colligens ligna. et vocavit eam. dix-
itque ei. Da michi paululum aque in vase ut bi-
bam. Cumque illa pergeret ut afferret. clamavit post
tergum eius dicens. Affer michi obsecro et buc-
cellam panis in manu tua. Que respondit. Vivit
dominus deus tuus quia non habeo panem nisi quan-
tum pugillus capere potest farine in ydria. et
paululum olei in lecytho. En colligo duo ligna
ut ingrediar et faciam illum michi et filio meo.
ut comedamus et moriamur. Ad quam Helias
ait. Noli timere. sed vade et fac sicut dixisti. verum-
tamen michi primum fac de ipsa farinula subcinericium
panem parvulum. et affer ad me. Tibi autem
et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus
Israel. Ydria farine non deficiet. nec lecythus olei
minuetur usque ad diem qua daturus est dominus
pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit iux-
ta verbum Helie. et comedit ipse et illa et domus eius.
Et ex illa die ydria farine non defecit. ne-
c lecythus olei non est imminutus iuxta verbum do-
mini quod locutus est in manu Helie. Factum est autem
post hec. egrotavit filius mulieris matris fa-
milias. et erat languor fortissimus. ita ut non
remaneret in eo halitus. Dixit ergo mulier ad He-
liam. Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es
ad me ut rememorarentur iniquitates mee
et interficeres filium meum? Et ait ad eam Helias.
Da michi filium tuum. Tulitque eum de sinu ei-
us. et portavit in cenaculum ubi ipse manebat. et po-
suit super lectulum suum. et clamavit ad dominum et
dixit. Domine deus meus. etiam ne viduam apud quam
ego utcumque sustentor afflixisti. ut interficeres
filium eius? Et expandit se atque mensus est super puer-
um tribus vicibus. clamavitque ad dominum et ait. Domine
deus meus revertatur oro anima pueri huius in
viscera eius. Et exaudivit dominus vocem Helie.
et reversa est anima pueri intra eum et revixit. Tulit-
que Helias puerum et deposuit eum de cenaculo
in inferiorem domum. et tradidit matri sue.
Et ait illi. En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad
Heliam. Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es
tu. et verbum domini in ore tuo verum est. Post XVIII
dies autem multos verbum domini factum est ad Heli-
am in anno tertio dicens. Vade et ostende te A-
chab. ut dem pluviam super faciem terre. Iuit er-
go Helias ut ostenderet se Achab. Erat autem fa-
mes vehemens in Samaria. Vocavitque Achab
Abdiam dispensatorem domus sue. Abdias
autem timebat dominum deum Israel valde. Nam
cum interficeret Iezabel prophetas domini. tulit ille
centum prophetas et abscondit eos quinquagenos
in speluncis. et pavit eos pane et aqua. Dixit
ergo Achab ad Abdiam. Vade in terram ad univer-
sos fontes aquarum. et in cunctas valles. si for-
te invenire possimus herbam et salvare equ-
os et mulos. et non penitus iumenta intereant. Divi-
seruntque sibi regiones ut circuirent eas.
Achab ibat per viam unam. et Abdias per viam
alteram seorsum. Cumque esset Abdias in via. He-
lias occurrit ei. Qui cum cognovisset eum ce-
cidit super faciem suam et ait. Num tu es domi-
ne mi Helias? Cui ille respondit. Ego. Et dixit: Va-
de dic domino tuo. Adest Helias. Et ille. Quid
peccavi inquid quoniam tradis me servum tuum
in manu Achab ut interficiat me? Vivit
dominus deus tuus. quia non est gens aut regnum
quo non miserit dominus meus te requirens. Et
respondentibus cunctis non est hic. adiuravit regna
singula et gentes eo quod minime reperireris. Et
nunc dicis michi. Vade dic domino tuo. Adest
Helias. Cumque recessero a te. spiritus domini aspo-
rtabit te in locum quem ego ignoro. et ingres-
sus nunciabo Achab. et non inveniens te interfi-
ciet me. Servus autem tuus timet dominum ab in-
fancia sua. Numquid non indicatum est tibi domino
meo quid fecerim. cum interficeret Iezabel prophetas
domini. quod absconderim de prophetis domini centum viros quinqua-
genos et quinquagenos in spel-
uncis. et paverim eos pane et aqua? Et nunc tu di-
cis. Vade et dic domino tuo. Adest Helias ut interficiat
me? Et dixit Helias. Vivit dominus deus exercituum

an cuius nutum sto, quia hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias in occursum Achab et indicavit ei quod venisset Helias. Venit ergo Achab in occursum Heliae, et cum vidisset eum ait: Tune es ille qui conturbas Israel? Et ille dixit: Non ego turbavi Israel, sed tu et domus patris tui, qui dereliquistis mandata domini et secuti estis Baalim. Verumtamen nunc mitte et congrega ad me universum Israel in montem Carmeli, et prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel. Misit Achab ad omnes filios Israel. Misit Achab ad omnes filios Israel, et congregavit prophetas in montem Carmeli. Accedens autem Helias ad omnem populum ait: Usquequo claudicatis in duas partes? Si dominus est deus, sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait Helias rursum ad populum: Ego remansi propheta domini solus; prophetae autem Baal quadringenti et quinquaginta, prophetae lucorum quadringenti viri sunt. Dentur nobis duo boves, et illi eligant bovem unum, et in frusta caedentes ponant super ligna, ignem autem non supponant; et ego faciam bovem alterum et imponam super ligna, ignemque non supponam. Invocate nomina deorum vestrorum, et ego invocabo nomen domini dei mei; et deus qui exaudierit per ignem, ipse sit deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio quam locutus est Helias. Dixit ergo Helias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum et facite primi, quia vos plures estis, et invocate nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dederat eis, fecerunt, et invocabant nomen Baal de mane usque ad meridiem dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui responderet. Transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam meridies, illudebat eis Helias dicens: Clamate voce maiori; deus enim est, et forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit ut excitetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceolis, donec perfunderentur sanguine. Postquam autem transiit meridies, et illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, neque aliquis respondebat, nec attendebat orantes, dixit Helias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curavit altare domini quod destructum fuerat. Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Israel, ad quem factus est sermo domini dicens: Israel erit nomen tuum. Et aedificavit de lapidibus altare in nomine domini, fecitque aquaeductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris, et composuit ligna, divisitque per membra bovem et posuit super ligna, et ait: Implete quattuor hydrias aqua, et fundite super holocaustum et super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Etiam tertio idipsum facite. Feceruntque tertio. Et currebant aquae circum altare, et fossa aquaeductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut offerretur holocaustum, accedens Helias propheta ait: Domine deus Abraham et Isaac et Israel, hodie ostende quia tu es deus Israel et ego servus tuus, et iuxta

praeceptum tuum feci omnia verba haec. Exaudi me domine, exaudi me domine, ut discat populus iste quia tu es dominus deus Israel et tu convertisti cor eorum iterum. Cecidit autem ignis a domino de caelo et voravit holocaustum et ligna et lapides, pulverem quoque et aquam quae erat in aquaeductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est deus, dominus ipse est deus. Dixitque Helias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, et ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum comprehendissent, duxit eos Helias ad torrentem Cison et interfecit eos ibi. Et ait Helias ad Achab: Ascende, comede et bibe, quia sonus multae pluviae est. Ascendit Achab ut comederet et biberet. Helias autem ascendit in verticem Carmeli, et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua, et dixit ad puerum suum: Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset, ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Revertere septem vicibus. In septima autem vice, ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende et dic Achab: Iunge currum tuum et descende, ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc, ecce caeli contenebrati sunt et nubes et ventus, et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel. Et manus domini facta est super Heliam; accinctisque lumbis currebat ante Achab donec veniret Iezrahel.

C XIX

Nuntiavit autem Achab Iezabel omnia quae fecerat Helias, et quomodo occidisset universos prophetas Baal gladio. Misitque Iezabel nuntium ad Heliam dicens: Haec faciant mihi dii et haec addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo Helias, et surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas. Venitque in Bersabee Iuda et dimisit ibi puerum suum, et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuniperum, petivit animae suae ut moreretur, et ait: Sufficit mihi domine, tolle animam meam; neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge et comede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aquae. Comedit ergo et bibit, et rursum obdormivit. Reversusque est angelus domini secundo et tetigit eum dixitque illi: Surge, comede; grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset, comedit et bibit, et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei Oreb. Cumque venisset illuc, mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eum dixitque illi: Quid hic agis Helia? At ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum, quia dereliquerunt pactum domini filii Israel; altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, et quaerunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei: Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce dominus transit, et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum; non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio; non in commotione dominus. Et post commotionem ignis; non in igne dominus. Et post ignem sibilus aurae tenuis ibi dominus. Quod cum vidisset Helias, operuit vultum suum pallio, et egressus stetit in ostio speluncae. Et ecce vox ad eum dicens: Quid

agis hic Helia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filii Israel: altaria tua destruxerunt, et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, et quaerunt animam meam ut auferant eam. Et ait Dominus ad eum: Vade et revertere in viam tuam per desertum in Damascum: cumque perveneris illuc, unges Azael regem super Syriam. Et Iehu filium Namsi unges regem super Israel: Heliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula, unges prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium Azael, occidet eum Iehu: et qui fugerit gladium Iehu, interficiet eum Heliseus. Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal, et omne os quod non adoravit eum osculans manum. Profectus ergo inde Helias, reperit Heliseum filium Saphat arantem in duodecim iugis boum: et ipse in duodecim iugis arantium unus erat. Cumque venisset Helias ad eum, misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliam, et ait: Osculer, oro te, patrem meum et matrem meam, et sic sequar te. Dixitque ei: Vade, et revertere: quod enim meum erat, feci tibi. Reversus autem ab eo, tulit par boum, et mactavit illud, et in aratro boum coxit carnes, et dedit populo, et comederunt: consurgensque abiit, et secutus est Heliam, et ministrabat ei.

XX Porro Benadad rex Syriae congregavit exercitum suum, et triginta duos reges secum, et equos, et currus: et ascendens pugnabat contra Samariam, et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad Achab regem Israel in civitatem, ait: Haec dicit Benadad: Argentum tuum et aurum tuum meum est: et uxores tuae, et filii tui optimi, mei sunt. Responditque rex Israel: Iuxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, et omnia mea. Revertentesque nuntii, dixerunt: Haec dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, et aurum tuum, et uxores tuas, et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, et scrutabuntur domum tuam, et domum servorum tuorum: et omne quod eis placuerit, ponent in manibus suis, et auferent. Vocavit autem rex Israel omnes seniores terrae, et ait: Animadvertite, et videte quoniam insidietur nobis: misit enim ad me pro uxoribus meis, et filiis, et pro argento et auro: et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu, et universus populus ad eum: Non audias, neque acquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quae misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum. Reversique nuntii retulerunt omnia ei. Qui remisit, et ait: Haec faciant mihi dii, et haec addant, si suffecerit pulvis Samariae pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israel, ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus aeque ut discinctus. Factum est autem, cum audisset Benadad verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel, ait ei: Haec dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam: ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Haec dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet praeliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum, et reperit numerum ducentorum triginta duorum: et post eos recensuit populum omnes filios Israel, septem millia. Et egressi sunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in umbraculo suo, et reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad. Qui nuntiaverunt ei, dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos: sive ut praelientur, vivos eos capite. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum, et reliquus exercitus sequebatur: et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, et persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadad rex Syriae in equo cum equitibus suis. Necnon egressus rex Israel percussit equos et currus, et percussit Syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israel, dixit ei: Vade, et confortare, et scito, et vide quid facias: sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te. Servi vero regis Syriae dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos: sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac: amove reges singulos ab exercitu suo, et pone principes pro eis: et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti: et pugnabimus contra eos in campestribus, et videbis quod obtinebimus eos. Credidit autem consilio eorum, et fecit ita. Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros, et ascendit in Aphec ut pugnaret contra Israel. Porro filii Israel recensiti sunt, et acceptis cibariis profecti ex adverso, castrametatique sunt contra eos, quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem Israel: Haec dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, et non est Deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque septem diebus ex adverso hi atque illi acies. Septima autem die commissum est bellum: percusseruntque filii Israel de Syris centum millia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in civitatem: et cecidit murus super viginti septem millia hominum qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei servi sui: Ecce audivimus quod reges domus Israel clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israel: forsitan salvabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos, et posuerunt funes in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel, et dixerunt ei: Servus tuus Benadad dicit: Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine: et festinantes rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixerunt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite, et adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, et

levavit eum in currum suum. Qui dixit ei.
Civitates quas tulit pater meus a patre tuo
reddam. et plateas fac tibi in damasco. sicut fe-
cit pater meus in samaria. et ego federatus recedam
a te. Pepigit ergo fedus et dimisit eum. Tunc
vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium
suum in sermone domini. Percute me. At ille
noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti audire
vocem domini. ecce recedes a me. et percutiet te
leo. Cumque paululum recessisset ab eo. inve-
nit eum leo. atque percussit. Sed et alterum invenien-
s virum. dixit ad eum. Percute me. Qui
percussit eum et vulneravit. Abiit ergo propheta. et oc-
currit regi in via. et mutavit aspersione pulveris
os et oculos suos. Cumque rex transisset clama-
vit ad regem. et ait. Servus tuus egressus est
ad preliandum cominus. Cumque fugisset vir
unus. adduxit eum quidam ad me. et ait.
Custodi virum istum. Qui si lapsus fuerit. e-
rit anima tua pro anima eius. aut talentum argenti
appendes. Dum autem ego turbatus huc illuc-
que me verterem. subito non comparuit. Et ait rex
israel ad eum. Hoc est iudicium tuum quod decrevisti.
At ille statim detersit pulverem de facie su-
a. et cognovit eum rex israel quod esset de prophetis. Qui
ait ad eum. Hec dicit dominus. Quia dimisisti
virum dignum morte de manu tua. erit anima
tua pro anima eius. et populus tuus pro populo eius. Reversus
est igitur rex in domum suam audire contemp-
XXI nens et furibundus venit samariam. Post
verba autem hec tempore illo. vinea erat naboth iez-
raelite que erat in iezrael. iuxta palatium ac-
hab regis samarie. Locutus est ergo achab ad
naboth dicens. Da mihi vineam tuam ut fa-
ciam mihi ortum olerum quia vicina est et prope
domum meam. daboque tibi pro ea vineam melio-
rem. aut si tibi commodius putas argenti pre-
tium. quanto digna est. Cui respondit na-
both. Propitius sit mihi deus. ne dem hereditatem
patrum meorum tibi. Venit ergo achab in
domum suam indignans et frendens super verbum
quod locutus fuerat ad eum naboth iezraelites
dicens. Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et
proiciens se in lectulum suum. avertit faciem suam ad
parietem. et non comedit panem.
Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua. dixitque
ei. Quid est hoc? unde anima tua contristata est.
et quare non comedis panem? Qui respondit ei.
Locutus sum naboth iezraelite. dixi ei. Da
mihi vineam tuam accepta pecunia. aut si
tibi placet dabo meliorem vineam pro ea. Et
ait ille. Non dabo tibi vineam meam. Dixit
ergo ad eum iezabel uxor eius. Grandis auc-
toritatis es. et bene regis regnum israel. Surge et
comede panem et equo animo esto. ego dabo tibi
vineam naboth iezraelite. Scripsit itaque lit-
teras ex nomine achab. et signavit eas anulo
eius. et misit ad maiores natu et ad optima-
tes qui erant in civitate eius et habitabant cum
naboth. Litterarum autem erat ista sententia. Predicate
ieiunium. et sedere facite naboth. inter primos
populi. et submittite duos viros filios belial contra
eum. et falsum testimonium dicant. Benedixit
naboth deum et regem. Et educite eum et lapida-
te. sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius
et maiores natu et optimates qui habitabant
cum eo in urbe sicut preceperat eis iezabel.
et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad
eos. Predicaverunt ieiunium. et sedere fecerunt
naboth inter primos populi. Et adductis duo-
bus viris filiis diaboli. fecerunt eos sedere con-
tra eum. At illi scilicet ut viri diabolici. dixe-
runt contra eum testimonium coram omni multitu-
dine. Benedixit naboth deum et regem. Quam ob
rem eduxerunt eum extra civitatem. et lapidibus
interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes. La-
pidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum
audisset iezabel lapidatum naboth et mortuum.
locuta est ad achab. Surge et posside vineam na-
both iezraelite. qui noluit tibi acquiescere et
dare eam accepta pecunia. Non enim vivit
naboth iezraelites sed mortuus est. Quod cum
audisset achab. mortuum videlicet naboth.
surrexit et descendebat in vineam naboth iezra-
elite ut possideret eam. Factus est igitur sermo do-
mini ad eliam thesbiten dicens. Surge et descen-
de in occursum achab regis israel qui est in sam-
aria. Ecce ad vineam naboth descendit ut pos-
sideat eam. et loqueris ad eum dicens. Hec dicit
dominus. Occidisti insuper et possedisti. Et post
hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in quo
linxerunt canes sanguinem naboth. lambent quo-
que tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam.
Num invenisti me inimicum tuum? Qui dixit.
Inveni. eo quod venundatus sis ut faceres mal-
um in conspectu domini. Hec dicit dominus. Ecce ego
inducam super te malum. et demetam posteriora tua.
et interficiam de achab mingentem ad parietem.
et clausum et ultimum in israel. Et dabo domum
tuam sicut domum ieroboam filii nabath. et sicut do-
mum baasa filii ahia. quia egisti ut me ad ira-
cundiam provocares. et peccare fecisti israel. Sed et de
iezabel locutus est dominus dicens. Canes come-
dent iezabel in agro iezrael. Si mortuus fu-
erit achab in civitate comedent canes eum.
Si autem mortuus fuerit in agro. comedent eum vo-
lucres celi. Igitur non fuit alter talis ut achab
qui venundatus est ut faceret malum in conspec-
tu domini. Concitavit enim eum iezabel uxor
sua. et abhominabilis effectus est in tantum ut sequeretur
idola que fecerant amorrei. quos consumpsit do-
minus a facie filiorum israel. Itaque cum audis-
set achab sermones istos. scidit vestimenta sua et o-
peruit cilicio carnem suam. ieiunavitque et dormi-
vit in sacco. et ambulabat demisso capite. Factus est
autem sermo domini ad heliam thesbiten dicens. Non-
ne vidisti humiliatum achab coram me? Quia
igitur humiliatus est mei causa. non inducam mal-
um in diebus eius. sed in diebus filii sui inferam
malum domui eius. Transierunt igitur tres an- XXII
ni absque bello inter syriam et israel. In anno autem tertio
descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dix-
itque rex israel ad servos suos. Ignoratis quod nostra
sit ramoth galaad. et negligimus tollere eam
de manu regis syrie? Et ait ad iosaphat. Venies
ne mecum ad preliandum in ramoth galaad?
Dixitque iosaphat ad regem israel. Sicut ego sum
et tu. populus meus et populus tuus unum sunt. et equites

mei et equites tui. Dixitque iosaphat ad regem
israel. Quere oro te hodie sermonem domini. Con
gregavit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter
viros et ait ad eos. Ire debeo in ramoth galaad
ad bellandum an quiescere. Qui responderunt. Ascen
de. et dabit eam dominus in manus regis.
Dixit autem iosaphath. Non est hic propheta domini quis
piam ut interrogemus per eum. Et ait rex israel
ad iosaphath. Remansit vir unus per quem
possimus interrogare dominum. sed ego odi eum,
quia non prophetat michi bonum sed malum micheas
filius iemla. Cui iosaphath ait. Ne loquaris
ita rex. Vocavit ergo rex israel eunuchum quen
dam et dixit ei. Festina adducere micheam filium
iemla. Rex autem israel et iosaphat rex iuda. sede
bant in solio suo unusquisque. vestiti cultu regi
o. in area iuxta hostium porte samarie. et
universi prophetabant prophete in conspectu eorum.
Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana cor
nua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His venti
labis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete
similiter prophetabant dicentes. Ascende in ramo
th galaad et vade prospere. et tradet dominus in ma
nus tuas in manu regis. Nuncius vero regis
qui ierat ut vocaret micheam locutus est ad e
um dicens. Ecce sermones prophetarum ore uno
bona regi predicant. sit ergo sermo tuus similis
eorum. et loquere bona. Cui micheas ait. Vi
vit dominus. quia quodcumque dixerit michi dominus hoc
loquar. Venit itaque ad regem et ait illi rex. Mi
chea. ire debemus in ramoth galaad ad preli
andum an cessare? Cui ille respondit. Ascende. et va
de prospere et tradet eam dominus in manu regis.
Dixit autem rex ad eum iterum. Iterum te adiu
ro ut non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille
ait. Vidi cunctum israel dispersum in montibus quasi
oves non habentes pastorem. Et ait dominus. Non
habent dominum isti. Revertatur unusquisque in
domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad
iosaphath. Numquid non dixi tibi. quia non prophetat
michi bonum sed semper malum? Ille vero addi
ens ait. Propterea audi sermonem domini. Vidi do
minum sedentem super solium suum. et omnem ex
ercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris.
Et ait dominus. Quis decipiet achab regem
israel. ut ascendat et cadat in ramoth galaad?
Et dixit unus huiuscemodi verba et alius aliter.
Egressus est autem spiritus et stetit coram
domino et ait. Ego decipiam illum. Cui locutus
est dominus. In quo? Et ille ait. Egrediar
et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius.
Et dixit dominus. Decipies et prevalebis. Egredere
et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum
mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui
hic sunt. et dominus locutus est contra te ma
lum. Accessit autem sedechias filius chanaa
et percussit micheam in maxillam et dixit. Me
ne ergo dimisit spiritus domini et locutus est tibi?
Et ait micheas. Visurus es in die illa quando in
gressus fueris cubiculum intra cubiculum ut abscondaris intra cu
biculum. Et ait rex israel. Tollite micheam et ma
neat apud amon principem civitatis et apud
ioas filium amalech et dicite eis. Hec dicit rex.
Mittite virum istum in carcerem et sustentate eum

pane tribulationis et aqua angustie. donec
revertar in pace. Dixitque micheas. Si reversus fu
eris in pace. non est locutus dominus in me. Et ait.
Audite populi omnes. Ascendit itaque rex israel et io
saphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaque rex
israel ad iosaphat. Sume arma et ingredere prelium.
et induere vestibus tuis. Porro rex israel mutavit
habitum et ingressus est bellum. Rex autem
syrie preceperat principibus curruum. xxxii. dicens.
Non pugnabitis contra minorem
et maiorem quempiam nisi contra regem israel so
lum. Cum ergo vidissent principes curruum
iosaphat. suspicati sunt quod ipse esset rex israel. Et
impetu facto pugnabant contra eum. Et excla
mavit iosaphat. Intellexeruntque principes cur
ruum quod non esset rex israel et cessaverunt ab eo. Vir
autem quidam tetendit arcum in incertum sa
gittam dirigens. et casu percussit regem israel in
ter pulmonem et stomachum. At ille dixit au
rige suo. Verte manum tuam et eice me de exerci
tu. quia graviter vulneratus sum. Commissum
est ergo prelium in die illa. et rex israel stabat in cu
rru suo contra syros. et mortuus est vespere. Flu
ebat autem sanguis plage in sinum currus.
et preco personuit in universo exercitu. antequam
sol occumberet dicens. Unusquisque revertatur in ci
vitatem et in terram suam. Mortuus est autem
rex. et perlatus est in samariam. sepelieruntque re
gem in samaria. Et laverunt currum eius in
piscina samarie. et linxerunt canes sanguinem
eius. et habenas laverunt iuxta verbum domini quod
locutus fuerat. Reliqua vero sermonum achab.
et universa que fecit. et domus eburnea quam
edificavit. cunctarumque urbium quas extruxit.
nonne scripta sunt in libro verborum dierum
regum israel? Dormivit ergo achab cum patri
bus suis. Et regnavit ochozias filius eius pro
eo. Iosaphat vero filius asa regnare ceperat su
per iudam anno quarto achab regis israel. Trigin
ta quinque annorum erat cum regnare cepisset
et viginti quinque annis regnavit in ierusalem. No
men matris eius azuba filia salai. Et ambu
lavit in omni via ase patris sui. et non declinavit
ex ea. Fecitque quod rectum est in conspectu domini.
Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus
sacrificabat. et adolebat incensum in excelsis.
Pacemque habuit cum rege israel iosaphat. Et
opera eius que gessit et prelia. nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum iuda?
Sed et reliquias effeminatorum qui remanse
rant in diebus asa patris eius abstulit de terra.
Nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero
iosaphat fecerat classes in mari que naviga
rent in ophir propter aurum. et ire non potuerunt. quia
confracte sunt in asiongaber. Tunc ait ocho
zias filius achab ad iosaphat. Vadant servi
mei cum servis tuis in navibus. et noluit iosa
phat. Dormivitque iosaphat cum patribus suis.
et sepultus est cum eis in civitate david patris
sui. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Och
ozias autem filius achab regnare ceperat super is
rael in samaria. anno septimodecimo ios
aphat regis iude. regnavitque super israel duobus
annis. et fecit malum in conspectu domini et amb

ambulavit in via patris sui et matris suae, et in via Jeroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel. Servivit quoque Baal et adoravit eum, et irritavit Dominum Deum Israel, juxta omnia quae fecerat pater ejus.

PRAEVARICATUS

est autem Moab in Israel postquam mortuus est Achab. Cecidit Ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in Samaria, et aegrotavit: misitque nuntios, dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbiten, dicens: Surge, et ascende in occursum nuntiorum regis Samariae, et dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron? Quam ob rem haec dicit Dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Et abiit Elias. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis, et dixit ad nos: Ite, et revertimini ad regem qui misit vos, et dicetis ei: Haec dicit Dominus: Numquid quia non erat Deus in Israel, mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Qui dixit eis: Cujus figurae et habitus est vir qui occurrit vobis, et locutus est verba haec? At illi dixerunt: Vir pilosus, et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem, et quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum, sedentique in vertice montis, ait: Homo Dei, rex praecepit ut descendas. Respondensque Elias, dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de caelo, et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de caelo, et devoravit eum, et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum, et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, haec dicit rex: Festina, descende. Respondens Elias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de caelo, et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de caelo, et devoravit illum et quinquaginta ejus. Iterum misit principem quinquagenarium tertium, et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Eliam, et precatus est eum, et ait: Homo Dei, noli despicere animam meam, et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo, et devoravit duos principes quinquagenarios primos, et quinquagenos qui cum eis erant: sed nunc obsecro ut miserearis animae meae. Locutus est autem angelus Domini ad Eliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, et descendit cum eo ad regem, et locutus est ei: Haec dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Mortuus est ergo juxta sermonem Domini quem locutus est Elias, et regnavit Joram frater ejus pro eo, anno secundo Joram filii Josaphat regis Judae: non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochoziae quae operavit, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

II Factum est autem cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in caelum, ibant Elias et Eliseus de Galgalis. Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Eliseus: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Eliseum, et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi: silete. Dixit autem Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me in Jericho. Et ille ait: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Jericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in Jericho ad Eliseum, et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi: silete. Dixit autem ei Elias: Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Jordanem. Qui ait: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter, et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui et steterunt e contra longe: illi autem ambo stabant super Jordanem. Tulitque Elias pallium suum, et involvit illud, et percussit aquas, quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque Eliseus: Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus. Qui respondit: Rem difficilem postulasti: attamen si videris me quando tollar a te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit. Cumque pergerent, et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus, et equi ignei diviserunt utrumque: et ascendit Elias per turbinem in caelum. Eliseus autem videbat, et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel, et auriga ejus. Et non vidit eum amplius: apprehenditque vestimenta sua, et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium Eliae, quod ceciderat ei: reversusque stetit super ripam Jordanis, et pallio Eliae, quod ceciderat ei, percussit aquas, et non sunt divisae: et dixit: Ubi est Deus Eliae etiam nunc? Percussitque aquas, et divisae sunt huc atque illuc, et transiit Eliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in Jericho e contra, dixerunt: Requievit spiritus Eliae super Eliseum. Et venientes in occursum ejus, adoraverunt eum proni in terram, dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possint ire, et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini, et projecerit eum in uno montium, aut in una vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegerunt

eum donec acquiesceret eis, et dixit: mittite. Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quaesissent tribus diebus, non invenerunt. Et reversi sunt ad eum; at ille habitabat in Iericho, dixitque eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis; sed aquae pessimae sunt, et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas novum, et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in eum sal, et ait: Haec dicit Dominus: Sanavi aquas has, et non erit ultra in eis mors, neque sterilitas. Sanatae sunt ergo aquae usque ad diem hanc, iuxta verbum Elisei quod locutus est. Ascendit autem inde in Bethel; cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate, et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum respexisset, vidit eos, et maledixit eis in nomine Domini; egressique sunt duo ursi de saltu, et laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem Carmeli, et inde reversus est in Samariam.

C III Ioram vero filius Achab regnavit in Samaria anno decimo octavo Iosaphat regis Iudae, et regnavit duodecim annis. Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater eius et mater; tulit enim statuas Baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, adhaesit, nec recessit ab eis. Porro Mesa rex Moab nutriebat pecora multa, et solvebat regi Israel centum milia agnorum, et centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset Achab, praevaricatus est foedus quod habebat cum rege Israel. Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria, et recensuit universum Israel. Misitque ad Iosaphat regem Iuda dicens: Rex Moab recessit a me; veni mecum contra eum ad proelium. Qui respondit: Ascendam; qui meus est, tuus est; populus meus, populus tuus; et equi mei, equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum Idumaeae. Perrexerunt igitur rex Israel, et rex Iuda, et rex Edom, et circuierunt per viam septem dierum; nec erat aqua exercitui et iumentis quae sequebantur eos. Dixitque rex Israel: Heu heu heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliae. Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israel, et Iosaphat rex Iuda, et rex Edom. Dixit autem Eliseus ad regem Israel: Quid mihi et tibi est? vade ad prophetas patris tui et matris tuae. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab? Dixit autem ad eum Eliseus: Vivit Dominus exercituum in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iudae erubescerem, nec attendissem quidem te, nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psalten. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus Domini, et ait: Haec dicit Dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Haec enim dicit Dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos et familiae vestrae et iumenta vestra. Parumque est hoc in conspectu Domini; insuper etiam tradet Moab in manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam, et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet, et ecce aquae veniebant per viam Edom, et repleta est terra aquis. Universi autem Moabitae audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis. Primoque mane surgentes, et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabitae contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis gladii est; pugnaverunt reges contra se, et caesi sunt mutuo. Nunc perge ad praedam Moab. Perrexeruntque in castra Israel; porro consurgens Israel percussit Moab, at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, et percusserunt Moab, et civitates destruxerunt, et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt, et universos fontes aquarum obturaverunt, et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent; et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab, praevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom, et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum; et facta est indignatio magna in Israel, statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt in terram suam.

C IIII Mulier autem quaedam de uxoribus prophetarum clamabat ad Eliseum dicens: Servus tuus vir meus mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum; et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit Eliseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa respondit: Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea, nisi parum olei quo ungar. Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca. Et ingredere, et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu et filii tui, et mitte inde in omnia vasa haec; et cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier, et clausit ostium super se et super filios suos; illi offerebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa, et indicavit homini Dei. Et ille: Vade, ait, vende oleum, et redde creditori tuo; tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quaedam dies, et transibat Eliseus per Sunam; erat autem ibi mulier magna, quae tenuit eum ut comederet panem; cumque frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. Quae dixit ad virum suum: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi. Facta est ergo dies quaedam, et veniens divertit in cenaculum, et requievit ibi. Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cum vocasset eam, et illa stetisset coram eo, ait ad puerum suum

Loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis. Quid vis ut faciam tibi? Numquid habes negotium, et vis ut loquar regi sive principi militie? Que respondit: In medio populi mei habito. Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Giezi: Ne queras. Filium enim non habet, et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad hostium, dixit ad eam: In tempore isto et in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. At illa respondit: Noli, queso, domine mi vir Dei, noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat Heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam dies et egressus isset ad patrem suum ad messores, ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle eum et duc ad matrem suam. Qui cum tulisset et duxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem, et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectulum hominis Dei et clausit hostium, et egressa vocavit virum suum et ait: Mitte mecum, obsecro, unum de pueris et asinam, ut excurram usque ad hominem Dei et revertar. Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit: Vadam. Stravitque asinam et precepit puero: Mina et propera, ne michi moram facias in eundo. Et hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum Dei in montem Carmeli. Cumque vidisset eam vir Dei e contra, ait ad Giezi puerum suum: Ecce Sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei: Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum? Que respondit: Recte. Cumque venisset ad virum Dei in montem, apprehendit pedes eius, et accessit Giezi ut amoveret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam, anima enim eius in amaritudine est, et Dominus celavit a me et non indicavit michi. Que dixit illi: Numquid petivi filium a domino meo? Numquid non dixi tibi: Ne illudas me? Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos tuos, et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum, et si salutaverit te quispiam, non respondeas illi. Et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait: Vivit Dominus et vivit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem precesserat ante eos, et posuerat baculum super faciem pueri, et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei dicens: Non surrexit puer. Ingressus est ergo Heliseus domum, et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit hostium super se et super puerum, et oravit ad Dominum. Et ascendit et incubuit super puerum, posuitque os suum super os eius et oculos suos super oculos eius et manus suas super manus eius. Et incurvavit se super eum, et calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo semel huc atque illuc. Et ascendit et incubuit super eum, et oscitavit puer septies, aperuitque oculos. At ille vocavit Giezi et dixit ei: Voca Sunamitidem hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait: Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad pedes eius et adoravit super terram. Tulitque filium suum et egressa est. Heliseus reversus est in Galgala. Erat autem fames in terra, et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque uni de pueris suis: Pone ollam grandem, et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes. Invenitque quasi vitem silvestrem, et collegit ex ea colloquintidas agri, et implevit pallium suum. Et reversus concidit in ollam pulmenti. Nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de coctione, exclamaverunt dicentes: Mors in olla, homo Dei. Et non potuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Cumque tulissent, misit in ollam et ait: Infunde turbe ut comedant. Et non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes ordeaceos, et frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius: Quantum est hoc ut apponam coram centum viris? Rursum ille ait: Da populo ut comedat. Hec enim dicit Dominus: Comedent et supererit. Posuit itaque coram eis. Qui comederunt, et superfuit iuxta verbum Domini. Naaman princeps militie regis Syrie erat vir magnus apud dominum suum et honoratus. Per illum enim dedit Dominus salutem Syrie. Erat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de Syria egressi fuerant latrunculi, et captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, que erat in obsequio uxoris Naaman. Que ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est in Samaria. Profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum et nuntiavit ei dicens: Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque ei rex Syrie: Vade, et mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum decem talenta argenti et sex milia aureos et decem mutatoria vestimentorum, detulit litteras ad regem Israel in hec verba: Cum acceperis epistolam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum meum ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua et ait: Numquid Deus ego sum, ut occidere possim et vivificare, quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et videte quod occasiones querat adversum me. Quod cum audisset Heliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum dicens: Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad me et sciat esse prophetam in Israel. Venit ergo Naaman cum equis et curribus et stetit ad hostium domus Helisei. Misitque ad eum Heliseus nuntium dicens: Vade et lavare septies in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis. Iratus Naaman recedebat dicens: Putabam quod egrederetur ad me, et stans invocaret nomen Domini Dei sui, et tangeret manu sua locum lepre et curaret me. Numquid non meliores sunt Abana et Pharphar fluvii Damasci omnibus aquis Israel, ut laver in eis et munder? Cum ergo vertisset se et abiret indignans, accesserunt ad eum servi sui et locuti sunt ei: Pater, et si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras. Quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare et mundaberis? Descendit et lavit in Iordane septies iuxta sermonem viri Dei, et restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli.

et mundatus est. Reversusque est ad virum dei cum universo comitatu suo. Venit et stetit coram eo et ait. Vere scio quod non sit alius deus in universa terra, nisi tantum in israel. Obsecro itaque ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit. Vivit dominus ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit. Dixitque naaman. Ut vis. Sed obsecro concede michi servo tuo ut tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis, nisi domino. Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo. Quando ingredietur dominus meus templum remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam, si adoravero in templo remmon, adorante eo in eodem loco, ut ignoscat michi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus naaman syro isti ut non acciperet ab eo que attulit. Vivit dominus quia curram post eum et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est giezi post tergum naaman. Quem cum vidisset ille currentem ad se, desiliit de curru in occursum eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait. Recte. Dominus meus misit me ad te dicens. Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte effraym ex filiis prophetarum. Da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices. Dixitque naaman. Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. Ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis, et duplicia vestimenta. Et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum et reposuit in domo, dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit ei heliseus. Unde venis giezi? Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait. Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum et accepisti vestes, ut emas oliveta et vineas, et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

C. VI.

Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum. Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem et tollant singuli de silva materias singulas ut edificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem, cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam. Exclamavitque ille et ait. Heu heu heu domine mi, et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc, natavitque ferrum. Et ait. Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem syrie pugnabat contra israel. Consiliumque iniit cum servis suis dicens. In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens. Cave ne transeas in locum illum, quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque rex israel ad locum quem dixerat ei vir dei et preoccupavit eum, et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis syrie pro hac re. Et convocatis servis suis ait. Quare non indicatis michi quis proditor mei sit apud regem israel? Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine mi rex, sed heliseus propheta qui est in israel indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixitque eis. Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes. Ecce in dothaym. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est, viditque exercitum in circuitu civitatis et equos et currus. Nuntiavitque ei dicens. Heu heu heu domine mi, quid faciemus? At ille respondit. Noli timere. Plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset heliseus ait. Domine aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri et vidit. Et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helisei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro heliseus oravit ad dominum dicens. Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent iuxta verbum helisei. Dixit autem ad eos heliseus. Non est hec via, nec ista est civitas. Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent samariam, dixit heliseus. Domine aperi oculos istorum ut videant. Et aperuit dominus oculos eorum et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad heliseum cum vidisset eos. Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait. Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias. Sed pone panem et aquam coram eis, ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum magna preparatio, et comederunt et biberunt, et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum. Et ultra non venerunt latrones syrie in terram israel. Factum est autem post hec, congregavit benadab rex syrie universum exercitum suum, et ascendit et obsidebat samariam. Factaque est fames magna in samaria, et tamdiu obsessa est, usquedum venundaretur caput asini octoginta argenteis, et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex israel transiret per murum, mulier quedam exclamavit ad eum dicens. Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te salvat dominus. Unde te salvare possum? De area vel de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis? Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera. Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex. Hec faciat michi deus et hec addat, si steterit caput helisei filii saphat super ipsum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum, et antequam veniret nuncius ille, dixit ad senes. Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuncius, claudite ostium

et non sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente eis, apparuit nuncius qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce tantum malum a domino est, quid amplius expectabo a domino?

VII Dixit autem Heliseus: Audite verbum domini. Hec dicit dominus: In tempore hoc cras modius simile uno statere erit, et duo modii hordei statere uno in porta Samarie. Respondens unus de ducibus, super cuius manum rex incumbebat, homini dei ait: Si dominus fecerit etiam cataractas in celo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum porte, qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur; sive manserimus hic, moriendum nobis est. Venite igitur et transfugiamus ad castra Syrie. Si pepercerint nobis, vivemus; si autem occidere voluerint, nichilominus moriemur. Surrexerunt ergo vesperi ut venirent ad castra Syrie. Cumque venissent ad principium castrorum Syrie, nullum ibidem repererunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris Syrie, curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Etheorum et Egyptiorum, et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris, et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos in castris, fugeruntque animas tantum salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, et comederunt et biberunt. Tuleruntque inde argentum et aurum et vestes, et abierunt et absconderunt. Et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum, et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus. Hec enim dies boni nuncii est. Si tacuerimus et noluerimus nunciare usque mane, sceleris arguemur. Venite, eamus et nunciemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis dicentes: Ivimus ad castra Syrie, et nullum ibidem reperimus hominem, nisi equos et asinos alligatos, et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii, et nunciaverunt in palacio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte, et ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco egressi sunt de castris, et latitant in agris, dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, et tunc civitatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius: Tollamus quinque equos qui remanserunt in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt, et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex ad castra Syrorum, dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis, que proiecerant Syri cum turbarentur. Reversique nuncii indicaverunt regi. Et egressus populus diripuit castra Syrie, factusque est modius simile statere uno, et duo modii hordei statere uno, iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum, in cuius manu incumbebat, constituit ad portam, quem conculcavit turba in introitu porte, et mortuus est, iuxta quod locutus fuerat vir dei, quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei quem dixerat regi, quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, et modius simile statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samarie, quando responderat dux ille viro dei et dixerat: Etiam si dominus fecerit cataractas in celo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat, et conculcavit eum populus in porta, et mortuus est.

VIII Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu et domus tua, et peregrinare ubicumque reperis. Vocavit enim dominus famem, et veniet super terram septem annis. Que surrexit, et fecit iuxta verbum hominis dei. Et vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philisthiim diebus multis. Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philisthiim, et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et pro agris suis. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri dei, dicens: Narra michi omnia magnalia que fecit Heliseus. Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier cuius vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hec est mulier, et hic est filius eius quem suscitavit Heliseus. Et interrogavit rex mulierem, que narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens: Restitue ei omnia que sua sunt, et universos reditus agrorum, a die qua reliquit terram usque in presens. Venit quoque Heliseus Damascum, et Benadad rex Syrie egrotabat. Nunciaveruntque ei dicentes: Venit vir dei huc. Et ait rex ad Azael: Tolle tecum munera, et vade in occursum viri dei, et consule dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac? Ivit igitur Azael in occursum eius, habens secum munera et omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syrie misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac? Dixitque ei Heliseus: Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit michi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo, et conturbatus est usque ad suffusionem vultus, flevitque vir dei. Cui Azael ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio que facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies gladio, et parvulos eorum elides, et pregnantes divides. Dixitque Azael: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Heliseus: Ostendit michi dominus te regem Syrie fore. Qui cum recessisset ab Heliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Heliseus? At ille respondit: Dixit michi: Recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera, tulit stragulum et infudit aquam, et expandit super faciem eius. Quo mortuo regnavit Azael pro eo. Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel, et Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. Triginta duorum annorum erat cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ambulaverat domus Achab. Filia enim Achab erat uxor eius, et fecit quod malum est coram domino. Noluit autem dominus disp

dere iudam propter david servum suum sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus eius recessit edom ne esset sub iuda et constituit sibi regem. Venitque ioram in seira et omnes currus cum eo. Et surrexit nocte percussitque idumeos qui eum circumdederant et principes curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Et dormivit ioram cum patribus suis sepultusque est cum eis in civitate david et regnavit ochozias filius eius pro eo. Anno xii ioram filii achab regis israel regnavit ochozias filius ioram regis iude. Viginti duorum annorum erat ochozias cum regnare cepisset et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis israel. Et ambulavit in viis domus achab et fecit quod malum est coram domino sicut domus achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoque cum ioram filio achab ad preliandum contra azahel regem syrie in ramoth galaad et vulneraverunt siri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel quia vulneraverunt eum siri in ramoth pugnantem contra azahel regem syrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descendit invisere ioram filium achab in iezrahel quia egrotabat ibi.

IX Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum et ait illi. Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu tua et vade in ramoth galaad. Cumque veneris illuc videbis ieu filium iosaphat filii namsi et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum. Tenensque lenticulam olei fundes super caput eius et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque ostium et fugies et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete in ramoth galaad et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant et ait. Verbum mihi ad te o princeps. Dixitque ieu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et surrexit et ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel. Unxi te regem super populum domini israel. Et percuties domum

X achab domini tui ut ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab et interficiam de domo achab mingentem ad parietem et clausum et novissimum in israel. Et dabo domum achab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii ahia. Iezabel quoque comedent canes in agro iezrahel nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et fugit. Ieu autem egressus est ad servos domini sui qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt. Falsum est sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est mihi et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis et cecinerunt buccina atque dixerunt. Regnavit ieu. Coniuravit ergo ieu filius iosaphat filii namsi contra ioram. X Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse et omnis israel contra azahel regem syrie. Et reversus fuerat ut curaretur in iezrahel propter vulnera quia percusserant eum siri preliantem contra azahel regem syrie. Dixitque ieu. Si placet vobis nemo egrediatur profugus de civitate ne vadat et nuntiet in iezrahel. Et ascendit et profectus est in iezrahel. Ioram enim egrotabat ibi et ochozias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem iezrahel vidit globum ieu venientis et ait. Video ego globum. Dixitque ioram. Tolle currum et mitte in occursum eorum et dicat vadens. Rectene sunt omnia? Abiit igitur qui ascenderat currum in occursum eius et ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia? Dixitque ieu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit quoque speculator dicens. Venit nuntius ad eos et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus ieu filii namsi. Preceps enim graditur. Et ait ioram. Iunge currum. Iunxeruntque currum eius. Et egressus est ioram rex israel et ochozias rex iuda singuli in curribus suis. Egressique sunt in occursum ieu et invenerunt eum in agro naboth iezrahelite. Cumque vidisset ioram ieu dixit. Pax est ieu? At ille respondit. Que pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tue et veneficia eius multa vigent. Convertit autem ioram manum suam et fugiens ait ad ochoziam. Insidie ochozia. Porro ieu tetendit arcum manu et percussit ioram inter scapulas et egressa est sagitta per cor eius. Statimque corruit in curru suo. Dixitque ieu ad badacer ducem. Tolle proice eum in agro naboth iezrahelite. Memini enim quando ego et tu sedentes in curru sequebamur achab patrem huius quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens. Si non pro sanguine naboth et sanguine filiorum eius quem vidi heri ait dominus reddam tibi in agro isto dicit dominus. Nunc igitur tolle et proice eum in agrum iuxta verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns hoc fugit per viam domus orti. Persecutusque est eum ieu et ait. Etiam hunc percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascensu gaver qui est iuxta ieblaam. Qui fugit in mageddo et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi sui super currum suum et tulerunt in ierusalem. Sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate david. Anno undecimo ioram filii achab regis israel regnavit ochozias super iudam et venit ieu in iezrahel. Porro iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingredientem ieu per portam et ait. Numquid pax potest esse zambri qui interfecit dominum suum? Levavitque ieu faciem suam ad fenestram et ait. Que est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam. Aspersusque est sanguine paries et equorum ungule qui conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque ait. Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait ieu. Sermo domini est quem locutus est per servum suum

Thesbiten dicens. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. Et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem terre in agro iezrahel ita ut pretereuntes dicant. Hec est illa iezabel?

X Erant autem septuaginta filii achab in samaria. Scripsit ergo ieu litteras et misit in samariam ad optimates civitatis et ad maiores natu. et ad nutricios achab dicens. Statim ut acceperitis litteras has. qui habetis filios domini vestri. et currus et equos. et civitates firmas. et arma. eligite meliorem. et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri. et ponite eum super solium patris sui. et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer. et dixerunt. Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo. et quomodo nos valebimus resistere ei? Miserunt ergo prepositi domus. et prefecti civitatis et maiores natu. et nutricii ad ieu dicentes. Servi tui sumus. quecumque iusseris faciemus. nec constituemus nobis regem. quecumque tibi placent fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens. Si mei estis et obeditis michi. tollite capita filiorum domini vestri. et venite ad me hac eadem hora cras in iezrahel. Porro filii regis. lxx. viri. apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent ad eos littere. tulerunt filios regis. et occiderunt. lxx. viros. et posuerunt capita eorum in cophinis. et miserunt ad eum in iezrahel. Venit autem nuntius ad eum. et indicavit ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit. Ponite ea in duos acervos iuxta introitum porte civitatis usque mane. Cumque diluxisset. egressus est. et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis. si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum. quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc. quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram. quos locutus est dominus super domum achab. et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit igitur ieu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezrahel. et universos optimates eius. et notos. et sacerdotes. donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via. invenit fratres ochozie regis iuda. dixitque ad eos. Quinam estis vos? At illi responderunt. Fratres ochozie sumus. et descendimus ad salutandos filios regis. et filios regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos. iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram. xl. duos viros. et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde. invenit ionadab filium rechab in occursum sibi. et benedixit ei. et ait ad eum. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit. da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum. dixitque ad eum. Veni mecum. et vide zelum meum pro domino. Et impositum in curru suo. duxit in samariam. et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque ad unum. iuxta verbum domini quod locutus est per helyam. Congregavit ergo ieu omnem populum. et dixit ad eos. Achab coluit baal parum. ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas baal. et universos servos eius. et cunctos sacerdotes illius. vocate ad me. nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est michi baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro ieu faciebat hoc insidiose. ut disperderet cultores baal. Dixitque. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et misit in universos terminos israel. et venerunt cuncti servi baal. non fuit residuus. nec unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal. et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque eis qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis servis baal. et protulerunt eis vestes. Ingressusque ieu et ionadab filius rechab templum baal. ait cultoribus baal. Perquirite et videte. ne quis forte vobiscum sit de servis domini. sed ut sint soli servi baal. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Ieu autem preparaverat sibi foris. lxxx. viros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de viris his. quos ego adduxero in manus vestras. anima eius erit pro anima illius. Factum est ergo cum completum esset holocaustum. precepit ieu militibus et ducibus suis. Ingredimini et percutite eos. nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii. et proiecerunt milites et duces. et ierunt in civitatem templi baal. et protulerunt statuam de phano baal. et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal. et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque ieu baal de israel. Verumtamen a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit. nec dereliquit vitulos aureos. qui erant in bethel et in dan. Dixit autem dominus ad ieu. Quia studiose egisti quod rectum erat. et placebat in oculis meis. et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab. filii tui usque in quartam gnonem sedebunt super thronum israel. Porro ieu non custodivit. ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitque eos azael in universis finibus israel a iordane contra orientalem plagam. omnem terram galaad. et gad. et ruben. et manasse. ab aroer que est super torrentem arnon. et galaad et basan. Reliqua autem verborum ieu et universa que fecit. et fortitudo eius. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Et dormivit ieu cum patribus suis. Sepelieruntque eum in samaria. et regnavit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quos regnavit ieu super israel. xxviii. anni sunt in samaria.

XI Athalia vero mater ochozie videns mortuum filium suum. surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ochozie ioas filium ochozie. furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur. et nutricem eius de triclinio. et abscondit eum a facie athalie. ut non interficeretur. Eratque cum ea in domo domini clam. vi. annis. Porro athalia regnavit super terram. Anno autem. vii. misit ioiada. et assumens centuriones et milites. introduxit ad se in templum domini. pepigitque cum eis fedus. et adiurans eos in domo domini. ostendit eis filium regis. et precepit illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tercia pars vestrum introeat sabbato. et observet excubias domus regis. Tercia autem pars sit ad portam sur. et tercia

parte sit ad portam quae est post habitaculum scutariorum: et custodietis excubias domus Messa. Duae vero partes e vobis omnes egredientes sabbato, custodiant excubias domus Domini circa regem. Et vallabitis eum, habentes arma in manibus vestris: si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur: eritisque cum rege introeunte et egrediente. Et fecerunt centuriones juxta omnia quae praeceperat eis Joiada sacerdos: et assumentes singuli viros suos, qui ingrediebantur sabbatum, cum his qui egrediebantur sabbato, venerunt ad Joiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas, et arma regis David, quae erant in domo Domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua, a parte templi dextera usque ad partem sinistram altaris et aedis, circum regem. Produxitque filium regis, et posuit super eum diadema et testimonium: feceruntque eum regem, et unxerunt: et plaudentes manu, dixerunt: Vivat rex. Audivit autem Athalia vocem populi currentis: et ingressa ad turbas in templum Domini, vidit regem stantem super tribunal juxta morem, et cantores, et tubas prope eum, omnemque populum terrae laetantem, et canentem tubis: et scidit vestimenta sua, clamavitque: Conjuratio, conjuratio. Praecepit autem Joiada centurionibus qui erant super exercitum, et ait eis: Educite eam extra septa templi, et quicumque eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini. Imposueruntque ei manus: et impegerunt eam per viam introitus equorum juxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit igitur Joiada foedus inter Dominum, et inter regem, et inter populum, ut esset populus Domini: et inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terrae templum Baal, et destruxerunt aras ejus, et imagines contriverunt valide: Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini. Tulitque centuriones et Cerethi et Phelethi legiones, et omnem populum terrae, deduxeruntque regem de domo Domini: et venerunt per viam portae scutariorum in palatium, et sedit super thronum regum. Laetatusque est omnis populus terrae, et civitas conquievit: Athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septem annorum erat Joas cum regnare coepisset.

XII

Anno septimo Jehu regnavit Joas: et quadraginta annis regnavit in Jerusalem. Nomen matris ejus Sebia de Bersabee. Fecitque Joas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eum Joiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis incensum. Dixitque Joas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum, quae illata fuerit in templum Domini a praetereuntibus, quae offertur pro pretio animae, et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini, accipiant illam sacerdotes juxta ordinem suum, et instaurent sartatecta domus, siquid necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vigesimum tertium annum regis Joas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex Joas Joiadam pontificem, et sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta non instauratis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo, et instaurare sartatecta domus. Et tulit Joiada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, et posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam quae deferebatur ad templum Domini. Cumque viderent pecuniam nimiam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis et pontifex, effundebantque, et numerabant pecuniam quae inveniebatur in domo Domini: et dabant eam juxta numerum atque mensuram in manu eorum qui praeerant caementariis domus Domini: qui impendebant eam in fabris lignorum, et in caementariis his qui operabantur in domo Domini, et sartatecta faciebant: et in his qui caedebant saxa: et ut emerent ligna et lapides, qui excidebantur: ita ut impleretur instauratio domus Domini in universis quae indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydriae templi Domini, et fuscinulae, et thuribula, et tubae, et omne vas aureum et argenteum, de pecunia quae inferebatur in templum Domini: iis enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum Domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto, et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat. Tunc ascendit Azael rex Syriae, et pugnabat contra Geth, cepitque eam, et direxit faciem suam ut ascenderet in Jerusalem. Quam ob rem tulit Joas rex Juda omnia sanctificata quae consecraverant Josaphat, et Joram, et Ochozias patres ejus reges Juda, et quae ipse obtulerat: et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, et in palatio regis: misitque Azaeli regi Syriae, et recessit ab Jerusalem. Reliqua autem sermonum Joas, et universa quae fecit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Juda? Surrexerunt autem servi ejus, et conjuraverunt inter se, percusseruntque Joas in domo Mello in descensu Sella. Josachar namque filius Semaath, et Jozabad filius Somer servi ejus percusserunt eum, et mortuus est: et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

XIII

Anno vigesimo tertio Joas filii Ochoziae regis Juda, regnavit Joachaz filius Jehu super Israel in Samaria decem et septem annis. Et fecit malum coram Domino, secutusque est peccata Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, et non declinavit ab eis. Iratusque est furor Domini contra Israel, et tradidit eos in manu Azaeli regis Syriae, et in manu Benadad filii Azael, cunctis diebus. Deprecatus est autem Joachaz faciem Domini, et audivit eum Dominus: vidit enim angustiam Israel, quia attriverat eos rex Syriae: et dedit Dominus Israeli salvatorem, et liberatus est de manu regis Syriae: habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri et nudiustertius. Verumtamen non recesserunt a peccatis domus Jeroboam, qui peccare fecit Israel: in ipsis ambulaverunt: siquidem et lucus permansit in Samaria. Et non sunt derelicti Joachaz de populo nisi quinquaginta equites, et decem currus, et decem millia peditum: interfecerat enim eos rex Syriae, et redegerat quasi pulverem in tritura areae. Reliqua autem sermonum Joachaz, et universa quae fecit, et fortitudo ejus, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque Joachaz cum patribus suis.

et sepelierunt eum in samaria. Regnauitque ioas filius eius pro eo. Anno .xxxvii. ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz super israel in samaria .xvi. annis. Et fecit quod malum est in conspectu domini. Non enim declinauit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel, et in ipsis ambulauit. Reliqua autem sermonum ioas et uniuersa que fecit, et fortitudo eius quomodo pugnauit contra amasiam regem iuda, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Et dormiuit ioas cum patribus suis. Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro ioas sepultus est in samaria cum regibus israel. Heliseus autem egrotabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque ad eum ioas rex israel et flebat coram eo dicebatque: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et ait illi heliseus: Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas, dixit ad regem israel: Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam, superposuit heliseus manus suas manibus regis et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit heliseus: Iace sagittam. Et iecit. Et ait heliseus: Sagitta salutis domini et sagitta salutis contra syriam. Percutiesque syriam in afech donec consumas eam. Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et cum percussisset tribus uicibus et stetisset, iratus est uir dei contra eum et ait: Si percussisses quinquies aut sexies siue septies, percussisses syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus uicibus percuties eam. Mortuus est ergo heliseus et sepelierunt eum. Latrunculi quoque de moab uenerunt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem uiderunt latrunculos et proiecerunt cadauer in sepulchro helisei. Quod cum tetigisset ossa helisei, reuixit homo et stetit super pedes suos. Igitur azahel rex syrie afflixit israel cunctis diebus ioachaz. Et misertus est dominus eorum et reuersus est ad eos propter pactum suum quod habebat cum abraham et ysaac et iacob, et noluit disperdere eos neque proicere a facie sua usque in presens tempus. Mortuus est autem azahel rex syrie, et regnauit benadab filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit urbes de manu benadab filii azahel quas tulerat de manu ioachaz patris sui iure prelii. Tribus uicibus percussit eum ioas et reddidit ciuitates israel.

XIIII

Anno secundo ioas filii ioachaz regis israel regnauit amasias filius ioas regis iuda. Uiginti quinque annorum erat cum regnare cepisset, uiginti autem et nouem annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius ioadan de ierusalem. Et fecit rectum coram domino, uerumtamen non ut dauid pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater suus fecit, nisi quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis. Cumque obtinuisset regnum, percussit seruos suos qui interfecerant regem patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non occidit, iuxta quod scriptum est in libro legis moysi, sicut precepit dominus dicens: Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus, sed unusquisque in peccato suo morietur. Hic percussit edom in ualle salinarum .x. milia, et apprehendit petram in prelio, uocauitque nomen eius iectehel usque in presentem diem. Tunc misit amasias nuntios ad ioas filium ioachaz filii ieu regis israel dicens: Ueni et uideamus nos. Remisitque ioas rex israel ad amasiam regem iuda dicens: Carduus libani misit ad cedrum que est in libano dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in libano et conculcauerunt carduum. Percutiens inualuisti super edom et subleuauit te cor tuum. Contentus esto gloria tua et sede in domo tua. Quare prouocas malum ut cadas tu et iuda tecum? Et non acquieuit amasias. Ascenditque ioas rex israel, et uiderunt se ipse et amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percussusque est iuda coram israel, et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam uero regem iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in bethsames, et adduxit eum in ierusalem, et interrupit murum ierusalem a porta effraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum et argentum et uniuersa uasa que inuenta sunt in domo domini et in thesauris regis et obsides, et reuersus est in samariam. Reliqua autem uerborum ioas que fecit et fortitudo eius qua pugnauit contra amasiam regem iuda, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Dormiuitque ioas cum patribus suis et sepultus est in samaria cum regibus israel, et regnauit ieroboam filius eius pro eo. Uixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz regis israel .xv. annis. Reliqua autem sermonum amasie nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Factaque est contra eum coniuratio in ierusalem, at ille fugit in lachis. Miseruntque post eum in lachis et interfecerunt eum ibi. Et asportauerunt eum in equis, sepultusque est in ierusalem cum patribus suis in ciuitate dauid. Tulit autem uniuersus populus iude azariam annos natum .xvi. et constituerunt eum regem pro patre eius amasia. Ipse edificauit ahilam et restituit eam iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. Anno .xv. amasie filii ioas regis iuda regnauit ieroboam filius ioas regis israel in samaria .xli. anno. Et fecit quod malum est coram domino. Non recessit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Ipse restituit terminos israel ab introitu emath usque ad mare solitudinis, iuxta sermonem domini dei israel quem locutus est per seruum suum ionam filium amathi prophetam qui erat de geth que est in opher. Uidit enim dominus afflictionem israel amaram nimis, et quod consumpti essent usque ad clausos carcere et extremos, et non esset qui auxiliaretur israel. Nec locutus est dominus ut deleret nomen israel sub celo, sed saluauit eos in manu ieroboam filii ioas. Reliqua autem sermonum ieroboam et uniuersa que fecit, et fortitudo eius qua preliatus est, et quomodo restituit damascum et emath iude in israel, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Dormiuitque ieroboam cum patribus suis regibus israel, et regnauit zacharias filius eius pro eo.

XV

Anno .xxvii. ieroboam regis israel regnauit azarias filius amasie regis iude. Sedecim annorum erat cum regnare cepisset, et .lii. annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Et fecit quod erat

placitum coram domino iuxta omnia que fecerat
amasias pater eius. Verumtamen excelsa non est demo-
litus. Adhuc populus sacrificabat et adolebat in-
censum in excelsis. Percussit autem dominus
regem et fuit leprosus usque in diem mortis sue
et habitabat in domo libera seorsum. Ioatham vero fili-
us regis gubernabat palatium et iudicabat popu-
lum terre. Reliqua autem sermonum azarie et universa que
fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda? Et dormivit azarias cum patribus
suis. Sepelieruntque eum cum maioribus suis in ci-
vitate david. et regnavit ioatham filius eius pro eo.
Anno tricesimo octavo azarie regis iude reg-
navit zacharias filius ieroboam super israel in sa-
maria .vi. mensibus. et fecit quod malum est coram
domino sicut fecerant patres eius. Non recessit a
peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit is-
rael. Coniuravit autem contra eum sellum fili-
us iabes in samaria. percussitque eum palam et
interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum
zacharie nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Iste est sermo domini quem locu-
tus est ad ieu dicens. Filii tui usque ad quartam
generationem sedebunt super thronum israel. Factumque est
ita. Sellum filius iabes regnavit tricesimo no-
no anno azarie regis iude. Regnavit autem mense
uno in samaria. et ascendit manahem filius
gadi de thersa. venitque in samariam. et percussit
sellum filium iabes in samaria. et interfecit eum.
regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum sellum
et coniuratio eius per quam tetendit insidias
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum israel? Tunc percussit manahem thersam
et omnes qui erant in ea. et terminos eius de thersa.
Noluerant enim aperire ei. et interfecit omnes pre-
gnantes eius et scidit eas. Anno .xxxix. azarie
regis iude regnavit manahem filius gadi super
israel .x. annis in samaria. Fecitque malum
coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel. Cumque in diebus
eius veniebat phul rex assyriorum in ter-
ram. dabat manahem phul mille talenta argenti.
ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius.
Indixitque manahem argentum super israel cunctis po-
tentibus et divitibus ut daret regi assyriorum quin-
quaginta siclos per singulos. Reversusque est rex assy-
riorum. et non est moratus in terra. Reliqua autem
sermonum manahem et universa que fecit. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum re-
gum israel? Et dormivit manahem cum patribus
suis. Regnavitque phaceia filius eius pro eo. In
anno .l. azarie regis iude regnavit phaceia
filius manahem super israel in samaria biennio.
et fecit quod erat malum coram domino. Non recessit
a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel.
Coniuravit autem adversus eum phacee filius romelie
dux exercitus eius. et percussit eum in samaria in tur-
ri domus regie iuxta argob et iuxta arie et cum
eo .l. viros de filiis galaaditarum. et interfecit
eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum
phaceia et universa que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum israel? Anno
quinquagesimo secundo azarie regis iude regnavit
phacee filius romelie super israel in samaria .xx. an-
nis. Et fecit quod malum erat coram domino. Non
recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare
fecit israel. In diebus phacee regis israel venit
teglath phalassar rex assur et cepit aion
et abel domum maacha et ianoe et cedes et as-
or et galaad et galileam et universam terram neph-
talim. et transtulit eos in assyrios. Coniuravit
autem et tetendit insidias osee filius hela contra
phacee filium romelie. et percussit eum et interfecit.
regnavitque pro eo. vicesimo anno ioatham filii o-
zie. Reliqua autem sermonum phacee et universa que fe-
cit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum israel? Anno secundo phacee filii rome- C XVI
lie regis israel regnavit ioatham filius ozie
regis iude. xxv. annorum erat cum regnare
cepisset. et xvi. annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius ierusa filia sadoc. Fecitque quod erat
placitum coram domino. iuxta omnia que fe-
cerat ozias pater suus operatus est. Verumtamen ex-
celsa non abstulit. Adhuc populus immolabat et ado-
lebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam
domus domini sublimissimam. Reliqua autem
sermonum ioatham et universa que fecit. nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iu-
dam rasin regem syrie et phacee filium romelie.
Et dormivit ioatham cum patribus suis et sepul-
tus est cum eis in civitate david patris sui. Et reg-
navit achaz filius eius pro eo. Anno septimo
decimo phacee filii romelie regnavit achaz fi-
lius ioatham regis iude. xx. annorum erat achaz
cum regnare cepisset. et xvi. annis regnavit
in ierusalem. Non fecit quod erat placitum in conspec-
tu domini dei sui sicut david pater eius. Sed ambulavit
in via regum israel. Insuper et filium suum consecravit
transferens per ignem secundum idola gentium que dissi-
pavit dominus coram filiis israel. Immolabat
etiam victimas et adolebat incensum in excel-
sis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tunc
ascendit rasin rex syrie et phacee filius romelie
rex israel in ierusalem ad preliandum. Cumque obsi-
derent achaz non valuerunt superare eum. In tempore il-
lo restituit rasin rex syrie aylam syrie et eiecit
iudeos de ayla. et idumei venerunt in ay-
lam et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit
autem achaz nuntios ad teglath phalassar regem
assyriorum dicens. Servus tuus et filius tuus
ego sum. Ascende et salvum me fac de manu
regis syrie et de manu regis israel qui consur-
rexerunt adversum me. Et cum collegisset achaz
argentum et aurum quod inveniri potuit in domo
domini et in thesauris regis. misit regi assyri-
orum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascendit
enim rex assyriorum in damascum et
vastavit eam. et transtulit habitatores eius cy-
renen. rasin autem interfecit. Perrexitque rex achaz
in occursum teglath phalassar regi assyriorum
in damascum. Cumque vidisset altare damas-
ci. misit rex achaz ad uriam sacerdotem exemplar
eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Ex-
truxitque urias sacerdos altare iuxta omnia que pre-
ceperat rex achaz de damasco. ita fecit urias sacer-
dos donec veniret rex achaz de damasco. Cum-
que venisset rex achaz de damasco. vidit altare et

veneratus est illud. ascenditque et immolavit holocausta sua et sacrificium suum et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum quae obtulerat super altare. porro altare aereum quod erat coram Domino transtulit de facie templi et de loco altaris et de loco templi Domini posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. praecepit quoque rex Achaz Uriae sacerdoti dicens super altare maius offer holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum et holocaustum regis et sacrificium eius et holocaustum universi populi terrae et sacrificia eorum et libamina eorum et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victimae super illud effundes altare vero aereum erit paratum ad voluntatem meam. fecit igitur Urias sacerdos iuxta omnia quae praeceperat ei rex Achaz. tulit autem rex Achaz caelatas bases et luterem qui erat desuper et mare deposuit de bobus aereis qui sustentabant illud et posuit super pavimentum stratum lapide. musach quoque sabbati quod aedificaverat in templo et ingressum regis exterius convertit in templum Domini propter regem Assyriorum. reliqua autem verborum Achaz quae fecit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda. dormivitque Achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David et regnavit Ezechias filius eius pro eo.

XVII

Anno duodecimo Achaz regis Iuda regnavit Osee filius Hela in Samaria super Israel novem annis. fecitque malum coram Domino sed non sicut reges Israel qui ante eum fuerant. contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum et factus est ei Osee servus reddebatque illi tributa. cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua regem Aegypti ne praestaret tributa regi Assyriorum sicut singulis annis solebat obsedit eum et vinctum misit in carcerem. pervagatusque omnem terram et ascendens Samariam obsedit eam tribus annis. anno autem nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam et transtulit Israel in Assyrios posuitque eos in Ala et in Habor iuxta fluvium Gozan in civitatibus Medorum. factum est enim cum peccassent filii Israel Domino Deo suo qui eduxerat eos de terra Aegypti de manu Pharaonis regis Aegypti coluerunt deos alienos. et ambulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel et regum Israel quia similiter fecerant. et offenderunt filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum et aedificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam. feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum. et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium quas transtulerat Dominus a facie eorum feceruntque verba pessima irritantes Dominum. et coluerunt immunditias de quibus praecepit eis Dominus ne facerent verbum hoc. et testificatus est Dominus in Israel et in Iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens revertimini a viis vestris pessimis et custodite praecepta mea et caerimonias iuxta omnem legem quam praecepi patribus vestris et sicut misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt oboedire Domino Deo suo. et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus contestatus est eos secutique sunt vanitates et vane egerunt et secuti sunt gentes quae erant per circuitum eorum super quibus praeceperat Dominus eis ut non facerent sicut et illae faciebant. et dereliquerunt omnia praecepta Domini Dei sui feceruntque sibi conflatiles duos vitulos et lucos et adoraverunt universam militiam caeli servieruntque Baal et consecraverunt filios suos et filias suas per ignem et divinationibus inserviebant et auguriis et tradiderunt se ut facerent malum coram Domino et irritarent eum. iratusque est Dominus vehementer Israel et abstulit eos a conspectu suo et non remansit nisi tribus Iuda tantummodo. sed nec ipse Iuda custodivit mandata Domini Dei sui verum ambulavit in erroribus Israel quos operatus erat. proiecitque Dominus omne semen Israel et afflixit eos et tradidit in manu diripientium donec proiceret eos a facie sua ex eo iam tempore quo scissus est Israel a domo David et constituerunt sibi regem Ieroboam filium Nabath. separavit enim Ieroboam Israel a Domino et peccare eos fecit peccatum magnum. et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis Ieroboam quae fecerat. non recesserunt ab eis usquequo Dominus auferret Israel a facie sua sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum. translatusque est Israel de terra sua in Assyrios usque in diem hanc. adduxit autem rex Assyriorum de Babylone et de Cutha et de Avah et de Emath et de Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus Samariae pro filiis Israel qui possederunt Samariam et habitaverunt in urbibus eius. cumque ibi habitare coepissent non timebant Dominum et immisit eis Dominus leones qui interficiebant eos. nuntiatumque est regi Assyriorum et dictum gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civitatibus Samariae ignorant legitima Dei terrae et immisit in eos Dominus leones et ecce interficiunt eos eo quod ignorent ritum Dei terrae. praecepit autem rex Assyriorum dicens ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis et vadat et habitet cum eis et doceat eos legitima Dei terrae. igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de Samaria habitavit in Bethel et docebat eos quomodo colerent Dominum. et unaquaeque gens fabricata est deum suum posueruntque eos in fanis excelsis quae fecerant Samaritae gens et gens in urbibus suis in quibus habitabat. viri enim Babylonii fecerunt Soccothbenoth viri autem Cuthaei fecerunt Nergel et viri de Emath fecerunt Asima. porro Evaei fecerunt Nebahaz et Tharthac. hi autem qui erant de Sepharvaim comburebant filios suos igni Adramelech et Anamelech diis Sepharvaim. et nihilominus colebant Dominum. fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum et ponebant eos in fanis sublimibus. et cum Dominum colerent diis quoque suis serviebant iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant Samariam. usque in praesentem diem morem sequuntur antiquum. non timent Dominum neque custodiunt caerimonias eius et iudicia et legem et mandatum quod praeceperat Dominus filiis Iacob quem cognominavit Israel et percussit

cum eis foedus, et mandaverat eis dicens: Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, neque colatis eos, et non immoletis eis. Sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna et in brachio extento, ipsum timete, et illum adorate, et ipsi immolate. Ceremonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci, nec colatis deos alienos. Sed dominum deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum, sed nichilominus et idolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in presentem diem.

XVIII

Anno tertio osee filii hela regis israel, regnavit ezechias filius achaz regis iuda. .xxv. annorum erat cum regnare coepisset, et .xxix. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius abisa filia zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino, iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos. Confregitque serpentem eneum quem fecerat moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii israel adolebant ei incensum. Vocavitque nomen eius noestam. In domino deo israel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus iuda, sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino, et non recessit a vestigiis eius. Fecitque mandata eius que preceperat dominus moysi. Unde et dominus erat cum eo, et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assiriorum, et non servivit ei. Ipse percussit philisteos usque ad gazam, et omnes terminos eorum, a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno .iiii. regis ezechie, qui erat annus .vii. osee filii hela regis israel, ascendit salmanasar rex assiriorum in samariam, et oppugnavit eam et cepit. Nam post tres annos, anno .vi. ezechie, id est anno .ix. osee regis israel, capta est samaria. Et transtulit rex assiriorum israel in assirios, collocavitque eos in hala et in habor fluviis gozan in civitatibus medorum: quia non audierunt vocem domini dei sui, sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que preceperat moyses servus domini non audierunt neque fecerunt. Anno .xiiii. regis ezechie, ascendit sennacherib rex assiriorum ad universas civitates iuda munitas, et cepit eas. Tunc misit ezechias rex iuda nuntios ad regem assiriorum in lachis, dicens: Peccavi, recede a me, et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque rex assiriorum ezechie regi iuda .ccc. talenta argenti et .xxx. talenta auri. Deditque ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini et in thesauris regis. In tempore illo confregit ezechias valvas templi domini et laminas auri quas ipse affixerat, et dedit eas regi assiriorum. Misit autem rex assiriorum tharthan et rapsacen de lachis ad regem ezechiam cum manu valida ierusalem. Qui cum ascendissent, venerunt ierusalem, et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris, que est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos eliachim filius helchie prepositus domus, et sobna scriba, et ioahe filius asaph a commentariis. Dixitque ad eos rapsaces: Loquimini ezechie: Hec dicit rex magnus, rex assiriorum: Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium ut preparares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare? An speras in baculo arundineo atque confracto egypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam? Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt in se. Quod si dixeritis michi: In domino deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria, et precepit iude et ierusalem: Ante altare hoc adorabitis in ierusalem? Nunc igitur transite ad dominum meum regem assiriorum, et dabo vobis duo milia equorum, et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in egypto propter currus et equites? Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit michi: Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem eliachim filius helchie et sobna et ioahe rapsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis siriace, siquidem intelligimus hanc linguam, et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque eis rapsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos, et non potius ad viros qui sedent super murum, ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? Stetit itaque rapsaces et clamavit voce magna iudaice, et ait: Audite verba magni regis, regis assiriorum. Hec dicit rex: Non vos seducat ezechias; non enim poterit eruere vos de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super domino dicens: Eruens liberabit nos dominus, et non tradetur civitas hec in manu regis assiriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assiriorum: Facite mecum quod vobis est utile, et egredimini ad me, et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibetis aquas de cisternis vestris, donec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre, in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis et vinearum, terram olivarum et olei ac mellis, et vivetis et non moriemini. Nolite audire ezechiam, qui vos decipit dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis assiriorum? Ubi est deus emath et arphad? Ubi est deus sepharvaim, ana et aua? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Quinam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere dominus ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus, et non respondit ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque eliachim filius helchie prepositus domus, et sobna scriba, et ioahe filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba rapsacis.

XIX

Que cum audisset rex ezechias, scidit vestimenta sua, et opertus est sacco, ingressusque est domum domini. Et misit eliachim prepositum domus, et sobnam scribam, et senes

de sacerdotibus opertos saccis ad Ysaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt: Hec dicit Ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum, et vires non habet parturiens. Si forte audiet dominus deus tuus universa verba Rapsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem, et argueret verbis que audivit dominus deus tuus. Et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis Ezechie ad Ysaiam. Dixitque eis Ysaias: Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum, et audiet nuntium et revertetur in terram suam, et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est igitur Rapsaces, et invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam. Audierat enim quod recessisset de Lachis. Cumque audisset de Tharaca rege Ethiopie dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te; et iret contra eum, misit nuntios ad Ezechiam dicens: Hec dicite Ezechie regi Iuda: Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam, neque dicas: Non tradetur Ierusalem in manu regis Assyriorum. Tu enim audisti que fecerunt reges Assyriorum universis terris, quo modo vastaverunt eas. Num solus ergo poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei, Gozam videlicet et Aram et Reseph et filios Eden qui erant in Thelassar? Ubi est rex Emath, et rex Arphad, et rex civitatis Sepharvaim, Ana et Ava? Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nuntiorum et legisset eas, ascendit in domum domini, et expandit eas coram domino. Et oravit in conspectu eius dicens: Domine deus Israel qui sedes super cherubin, tu es deus solus omnium regum terre. Tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. Aperi domine oculos tuos et vide, et audi omnia verba Sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges Assyriorum gentes et terras omnium, et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno et lapide, et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster, salvos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus. Misit autem Ysaias filius Amos ad Ezechiam dicens: Hec dicit dominus deus Israel: Que deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum, audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo: Sprevit te et subsannavit te virgo filia Syon; post tergum tuum caput movit filia Ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vocem tuam et elevasti in excelsum oculos tuos? Contra sanctum Israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, et succidi sublimes cedros eius et electas abietes illius. Et ingressus sum usque ad terminos eius; saltum Carmeli eius ego succidi. Et bibi aquas alienas, et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud, et nunc adduxi. Eritque in ruinam collium pugnantium civitates munitas. Et qui sedent in eis humiles manu. Contremuerunt et confusi sunt. Facti sunt quasi fenum agri, et virens herba tectorum que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum, et egressum tuum et introitum tuum, et viam tuam prescivi ego, et furorem tuum contra me. Insanisti in me, et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et camum in labiis tuis, et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem Ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno que reperis; in secundo autem anno que sponte nascuntur; porro in anno .iii. seminate et metite; plantate vineas et comedite fructus earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum. De Ierusalem quippe egredientur reliquie, et quod salvetur de monte Syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob rem hec dicit dominus de rege Assyriorum: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clipeus, nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur, et civitatem hanc non ingredietur, dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter David servum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit castra Assyriorum c. lxxxv. milia virorum. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mortuorum, et recedens abiit. Et reversus est Sennacherib rex Assyriorum, et mansit in Ninive. Cumque adoraret in templo Nesrach deum suum, Adramelech et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Armeniorum, et regnavit Asaradon filius eius pro eo.

XX In diebus illis egrotavit Ezechias usque ad mortem. Et venit ad eum Ysaias filius Amos propheta dixitque ei: Hec dicit dominus deus: Precipe domui tue, morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et oravit dominum dicens: Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto, et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur Ysaias mediam partem atrii, factus est sermo domini ad eum dicens: Revertere et dic Ezechie duci populi mei: Hec dicit dominus deus David patris tui: Audivi orationem tuam et vidi lacrimas tuas; et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini. Et addam diebus tuis .xv. annos. Sed et de manu regis Assyriorum liberabo te et civitatem hanc, et protegam urbem istam propter me et propter David servum meum. Dixitque Ysaias: Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius, curatus est. Dixerat autem Ezechias ad Ysaiam: Quod erit signum quia dominus me sanabit, et quia ascensurus sum die tertio templum domini? Cui Ysaias: Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est: Vis ut ascendat umbra .x. lineis an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias: Facile est umbram crescere .x. lineis; nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum .x. gradibus. Invocavit itaque Ysaias propheta dominum, et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in horologio Achaz retrorsum .x. gradibus. In tempore illo misit Berodach Bal

ladan rex babyloniorum filius baladan litteras et munera ad ezechiam. audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem ezechias in adventu eorum et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia, unguenta quoque et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta ad regem ezechiam dixitque ei: Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias: De terra longinqua venerunt ad me de babylone. At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias: Omnia que sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie: Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babylonem. Non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur de te quos generabis tollentur et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Dixit ezechias ad ysaiam: Bonus sermo domini quem locutus est. Sit tantum pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecit piscinam et aqueductum et introduxit aquas in civitatem, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius eius pro eo.

XXI

Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset et quinquaginta quinque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius asiba. Fecitque malum in conspectu domini iuxta ydola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel et adoravit omnem militiam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini de qua dixit dominus: In ierusalem ponam nomen meum. Et extruxit altaria universe militie celi in duobus atriis templi domini. Et transduxit filium suum per ignem et ariolatus est et observavit auguria et fecit pythones et aruspices multiplicavit ut faceret malum coram domino et irritaret eum. Posuit quoque ydolum luci quod fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius: In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. Et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum, si tamen custodierint opere omnia que precepi eis et universam legem quam mandavit eis servus meus moyses. Illi vero non audierunt, sed seducti sunt a manasse ut facerent malum plus quam gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens: Quia fecit manasses rex iuda abominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum et peccare fecit etiam iudam in immunditiis suis, propterea hec dicit dominus deus israel: Ecce ego inducam mala super ierusalem et iudam ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. Et extendam super ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab, et delebo ierusalem sicut deleri solent tabule, et delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eas in manus inimicorum eius eritque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis, eo quod fecerint malum coram me et perseveraverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit manasses multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os, absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit et peccatum eius quod peccavit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque manasses cum patribus suis et sepultus est in horto domus sue in horto oza. Et regnavit amon filius eius pro eo. Viginti duorum annorum erat amon cum regnare cepisset, duobus quoque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius mesallameth filia arus de iethba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. Et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Servivitque immunditiis quibus servierat pater eius et adoravit eas. Et dereliquit dominum deum patrum suorum et non ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon, et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Sepelieruntque eum in sepulchro suo in orto oza et regnavit iosias filius eius pro eo.

XXII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset, triginta et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ydida filia adaia de besecath. Fecitque quod placitum erat coram domino et ambulavit per omnes vias david patris sui. Non declinavit ad dexteram sive ad sinistram. Anno autem octavodecimo regis iosie misit rex saphan filium assia filii mesullam scribam templi domini dicens ei: Vade ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores templi a populo. Deturque fabris per prepositos domus domini, qui et distribuant eam his qui operantur in templo domini ad instauranda sarta tecta templi, tignariis videlicet et cementariis et his qui interrupta componunt, et ut emantur ligna et lapides de lapicidinis ad instaurandum templum domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem helchias pontifex ad saphan scribam: Librum legis reperi in domo domini. Deditque helchias volumen saphan qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad regem et renuntiavit ei quod preceperat et ait: Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum templi domini. Narravit quoque saphan scriba regi dicens: Librum dedit mihi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege et audisset rex verba libri legis domini, scidit vestimenta sua. Et precepit helchie sacerdoti et ahicham filio saphan et achobor filio micha et saphan scribe et asaie servo regis dicens: Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni

iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos, quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque Helcias sacerdos et Ahicam et Achobor et Saphan et Asaia ad Oldam prophetissam uxorem Sellum filii Thecue filii Araas custodis vestium, que habitabat in Ierusalem in secunda. Locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis: Hec dicit dominus deus Israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego adducam mala super locum istum et super habitatores eius, omnia verba legis que legit rex Iuda, quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem Iuda qui misit vos ut consuleretis dominum sic dicetis: Hec dicit dominus deus Israel: Pro eo quod audisti verba voluminis, et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius, quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum, et scidisti vestimenta tua et flevisti coram me, et ego audivi, ait dominus. Idcirco colligam te ad patres tuos, et colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala que inducturus sum super locum istum.

XXIII

Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Et misit, et congregati sunt ad eum omnes senes Iuda et Ierusalem. Ascenditque rex templum domini, et omnes viri Iuda universique qui habitabant in Ierusalem cum eo, sacerdotes et prophete et omnis populus a parvo usque ad magnum. Legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis qui inventus est in domo domini. Stetitque rex super gradum, et fedus percussit coram domino, ut ambularent post dominum et custodirent precepta eius et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota anima, et suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Et acquievit populus pacto. Et precepit rex Helcie pontifici et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia vasa que facta fuerant Baal et in luco et universe milicie celi. Et combussit ea foris Ierusalem in convalle Cedron, et tulit pulverem eorum in Bethel. Et delevit aruspices quos posuerant reges Iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates Iuda et in circuitu Ierusalem, et eos qui adolebant incensum Baal et soli et lune et duodecim signis et omni milicie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras Ierusalem in convallem Cedron, et combussit eum ibi et redegit in pulverem, et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque ediculas effeminatorum que erant in domo domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Iuda, et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de Gabaa usque Bersabee, et destruxit aras portarum in introitu ostii Iosue principis civitatis quod erat ad sinistram porte civitatis. Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in Ierusalem, sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque Topheth quod est in convalle filii Ennom, ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem Moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges Iuda soli in introitu templi domini iuxta exedram Nathanmelech eunuchi qui erat in Pharurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi Achaz que fecerant reges Iuda, et altaria que fecerat Manasses in duobus atriis templi domini, destruxit rex, et cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron. Excelsa quoque que erant in Ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, que edificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum et Chamos offensioni Moab et Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex. Et contrivit statuas et succidit lucos, replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in Bethel et excelsum quod fecerat Ieroboam filius Nabath qui peccare fecit Israel, et altare illud et excelsum destruxit atque combussit, et comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum. Et conversus Iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte, misitque et tulit ossa de sepulchris, et combussit ea super altare, et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et ait: Quis est titulus ille quem video? Responderuntque ei cives urbis illius: Sepulchrum est hominis dei qui venit de Iuda et predixit verba hec que fecisti super altare Bethel. Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de Samaria. Insuper et omnia fana excelsorum que erant in civitatibus Samarie, que fecerant reges Israel ad irritandum dominum, abstulit Iosias, et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in Bethel. Et occidit universos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria, et combussit ossa humana super ea, reversusque est Ierusalem. Et precepit omni populo dicens: Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt Israel et omnium dierum regum Israel et regum Iuda, sicut in octavo decimo anno regis Iosie factum est phase istud domino in Ierusalem. Sed et phitones et ariolos et figuras ydolorum et immundicias et abominationes que fuerant in terra Iuda et Ierusalem abstulit Iosias, ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit Helcias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra Iudam propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses. Dixit itaque dominus: Etiam Iudam auferam a facie mea sicut abstuli Israel, et proiciam civitatem hanc quam elegi Ierusalem, et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum Iosie et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Egipti contra regem Assiriorum ad flumen Eufraten, et abiit Iosias rex in occursum eius, et occisus est in Mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo

et portaverunt eum in Ierusalem et sepelierunt eum in sepulcro suo. Tulitque populus terre Ioachaz filium Iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum Pharao Nechao in Reblata que est in terra Emath ne regnaret in Ierusalem. Et imposuit multam terre centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit Pharao Nechao Eliachim filium Iosie pro Iosia patre eius vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioachaz tulit et duxit in Egyptum. Argentum autem et aurum dedit Ioachim Pharaoni. Cum indixisset terre per singulos annos ut conferretur iuxta preceptum Pharaonis et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut daret Pharaoni Nechao. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

CXXIIII In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis et factus est ei Ioachim servus tribus annis et rursum rebellavit contra eum. Inmisitque ei Dominus latrunculos Chaldeorum et latrunculos Syrie et latrunculos Moab et latrunculos filiorum Ammon et inmisit eos in Iudam ut disperderent eum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam ut auferret eum coram se propter peccata Manasse et universa que fecit et propter sanguinem innoxium quem effudit et implevit Ierusalem cruore innocentium. Et ob hanc rem noluit Dominus propitiari. Reliqua autem sermonum Ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioachim cum patribus suis. Et regnavit Ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex Egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis a rivo Egypti usque ad fluvium Eufraten omnia que fuerant regis Egypti. Decem et octo annorum erat Ioachin cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Noesta filia Elnathan de Ierusalem. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babylonis in Ierusalem et circumdata est urbs munitionibus. Venitque Nabuchodonosor rex Babylonis ad civitatem cum servi eius oppugnarent eam. Egressusque est Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis ipse et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius. Et suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus Domini et thesauros domus regie et concidit universa vasa aurea que fecerat Salomon rex Israel in templo Domini iuxta verbum Domini. Et transtulit omnem Ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus decem milia in captivitatem et omnem artificem et inclusorem. Nichilque relictum est exceptis pauperibus populi terre. Transtulit etiam Ioachin in Babylonem et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius et iudices terre duxit in captivitatem de Ierusalem in Babylonem. Et omnes viros robustos .vii. milia et artifices et inclusores mille omnes viros fortes et bellatores. Duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem. Et constituit Mathaniam patruum eius pro eo. Imposuitque nomen ei Sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat Sedechias cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius erat Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia que fecerat Ioachim. Irascebatur enim Dominus contra Ierusalem et contra Iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque Sedechias a rege Babylonis.

CXXIIIII Factum est autem anno nono regni eius mense decimo decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis ipse et omnis exercitus eius in Ierusalem et circumdederunt eam et extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis Sedechie nona die mensis. Prevaluitque fames in civitate nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro Chaldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque Sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus Chaldeorum regem comprehenditque eum in planitie Iericho. Et omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Reblata qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit vinxitque eum catenis et adduxit in Babylonem. Mense quinto septima die mensis ipse est annus nonus decimus regis Babylonis venit Nabuzardan princeps exercitus servus regis Babylonis in Ierusalem. Et succendit domum Domini et domum regis et domos Ierusalem omnemque domum combussit igni. Et muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad regem Babylonis et reliquum vulgus transtulit Nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columnas autem ereas que erant in templo Domini et bases et mare eneum quod erat in domo Domini confregerunt Chaldei et transtulerunt es omne in Babylonem. Ollas quoque eneas et trullas et tridentes et sciphos et mortariola et omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt. Necnon et turibula et fialas que aurea aurea et que argentea argentea tulit princeps militie. Id est columnas duas mare unum et bases quas fecerat Salomon in templo Domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habebat columna una et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum et reticulum et malogranata super capitellum columne omnia erea. Similem et columna secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie Saraiam sacerdotem primum et Sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores et de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores et quinque viros de his

(ste)terant coram rege quos repperit in civitate, et Sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terre, et sexaginta viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate, quos tollens Nabuzardan princeps militum duxit ad regem Babylonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babylonis et interfecit in Reblatha in terra Emath, et translatus est Iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, prefecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathanie et Iohanan filius Caree et Sarea filius Thanehumeth Netophatites et Iezonias filius Maachati, ipsi et socii eorum. Iuravitque eis Godolias et sociis eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldeis; manete in terra et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. Factum est autem in mense .vii. venit Ismahel filius Nathanie filii Elisama de semine regio et decem viri cum eo, percusseruntque Godoliam qui et mortuus est, sed et Iudeos et Chaldeos qui erant cum eo in Maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in Egyptum, timentes Chaldeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis Ioachin regis Iuda, mense duodecimo, vicesima septima die mensis, sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare ceperat, caput Ioachin regis Iuda de carcere, et locutus est ei benigne. Et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone, et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione, que et dabatur ei a rege per singulos dies, omnibus diebus vite sue.

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me, mi Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres ut hebrea tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem, iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere condere, illudentibusque Iudeis cornicula, ut dicitur, oculos configere. Alexandria et Egyptus in septuaginta suis Esichium laudat auctorem, Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat, medie inter has provincie Palestine codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe Origenes non solum exempla composuit quatuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed, quod maioris audacie est, in editione septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans que minus ante fuerant, et virgulis que ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post septuaginta cellulas, que vulgo sine auctore iactantur, singulas cellulas aperire, hocque in ecclesiis legi quod septuaginta nescierunt, cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum Hebreis, et quod his maius est, apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex Egypto vocavi filium meum; et: Quoniam Nazareus vocabitur; et: Videbunt in quem compunxerunt; et illud apostoli: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparavit Deus diligentibus se; ceteraque his similia in Hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evangeliste septuaginta interpretes noverant, et unde eis hec dicere que in septuaginta non habentur? Christus Deus noster utriusque testamenti conditor in evangelio secundum Iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aque vive. Utique scriptum est quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent, apocrypha nescit ecclesia; ad Hebreos igitur revertendum est, unde et Dominus loquitur et discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquar, et obtrectatoribus meis tantum respondeam, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, legentes in angulis, idem accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant, quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem septuaginta translatorum olim de greco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere estimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est Verba dierum, interpretatus sum, idcirco feci ut inextricabiles moras et silvam nominum, que scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem, apertius et per versuum cola digererem, michimet ipsi et meis iuxta Ismenium canens, si aures surde sunt ceterorum.

ADAM SETH

Enos, Cainan, Malaleel, Iared, Enoch, Mathusale, Lamech, Noe, Sem, Cham et Iaphet. Filii Iaphet: Gomer, Magog, Madai, Iavan, Thubal, Mosoch, Thiras. Porro filii Gomer: Ascenez et Riphat et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cethim et Dodanim. Filii Cham: Chus et Mesraim et Phut et Chanaan. Filii autem Chus: Saba et Evila, Sabatha et Regma et Sabathaca. Porro filii Regma: Saba et Dadan. Chus autem genuit Nemrod; iste cepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phetrusim quoque et Chasluim, de quibus egressi sunt Philistiim et Capthurim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Etheum quoque et Iebuseum et Amorreum et Gergeseum, Evi

queque et aracheum et asineum. aradium quoque
et samareum et emattheum. Filii sem. elam.
et assur. et arphaxath. et lud. et aram. Filii autem
aram. hus. et hul. et gother. et mosoch. arphaxat
autem genuit sale. qui et ipse genuit heber. porro
heber nati sunt duo filii. nomen uni phaleth. quia
in diebus eius divisa est terra. et nomen fratris eius iectan.
iectan autem genuit elmodath. et saleph. et asermoth. et ia
re. aduram quoque et uzal et decla. ebal et iam. abi
mael. et saba. necnon et ophir. et evila. et iobab. omnes
isti filii iectan. sem. arphaxath. sale. heber. pha
leth. reu. seruch. nachor. thare. abram. iste est
abraham. Filii autem abraham. ysaac. et ysmael.
et hee generationes eorum. primogenitus ysma

[illegible]

et aphutei et samathei et maserei. Ex his egressi sunt saraite et esthaolite. Filii salma: bethleem et netophathi, corone domus ioab, et dimidium requietionis sarai. Cognationes quoque scribarum habitantium in iabes, canentes atque resonantes et in tabernaculis commorantes. Hi sunt cinei qui venerunt de calore patris domus rechab.

III

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in hebron: primogenitum amnon ex achinoem iezrahelitide; secundum danielem de abigail carmelite; tertium absalom filium maacha filie tholomei regis gessur; quartum adoniam filium agith; quintum saphatiam ex abital; sextum iethraam de egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in hebron, ubi regnavit .vii. annis et .vi. mensibus. Triginta autem et tribus annis regnavit in ierusalem. Porro in ierusalem nati sunt ei filii simmaa et sobab et nathan et salomon, .iiii. de bersabee filia amiel; iebaar quoque et elisama et eliphaleth et noge et napheg et iaphie, necnon et elisama et eliada et eliphalech, novem. Omnes hi filii david absque filiis concubinarum; habueruntque sororem thamar. Filius autem salomonis roboam, cuius abia filius genuit asa. De quo quoque natus est iosaphat pater ioram, qui ioram genuit ochoziam, ex quo ortus est ioas. Et huius amasias filius genuit azariam. Porro azarie filius ioathan progenuit achaz patrem ezechie, de quo natus est manasses. Sed et manasses genuit amon patrem iosie. Filii autem iosie fuerunt: primogenitus iohanan, secundus ioachim, tertius sedechias, quartus sellum. De ioachim natus est iechonias et sedechias. Filii iechonie fuerunt: asir, salathiel, melchiram, phadaia, sennaser et iecemia, sama et nadabia. De phadaia orti sunt zorobabel et semei. Zorobabel genuit mosollam, ananiam et salomith sororem eorum; asaban quoque et ohol et barachiam et asadiam, iosabesed, quinque. Filius autem ananie phaltias, pater ieseie, cuius filius raphaia; huius quoque filius arnan, de quo natus est obdia, cuius filius fuit sechenias. Filius sechenie semeia, cuius filii attus et iegaal et baria et naaria et saphat, sex numero. Filius naarie elioenai et ezechias et ezricam, tres. Filii elioenai: oduia et eliasub et pheleia et accub et iohanan et dalaia et anani, septem.

IIII

Filii iuda: phares, esron et charmi et hur et sobal. Raia vero filius sobal genuit iahath, de quo nati sunt ahumai et laad. Hee cognationes sarathi. Ista quoque stirps etam: iezrael et iesema et iedebos. Nomen quoque sororis eorum asalelphuni. Phanuel autem pater gedor, et ezer pater osa. Isti sunt filii hur primogeniti ephrata patris bethleem. Assur vero patri thecue erant due uxores, alaa et naara. Peperit autem ei naara oozam et epher et themani et asthari; isti sunt filii naara. Porro filii alaa: sereth, isaar et ethnan. Cos autem genuit anob et soboba et cognationem aharehel filii arum. Fuit autem iabes inclitus pre fratribus suis, et mater eius vocavit nomen illius iabes, dicens: Quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes deum israel dicens: Si benedicens benedixeris mihi et dilataveris terminos meos, et fuerit manus tua mecum, et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit ei deus que precatus est. Caleb autem frater sua genuit machir, qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit bethrapha et phesse et thehinna patrem urbis naas. Hi sunt viri recha. Filii autem cenez: othoniel et saraia. Porro filii othoniel: athath et maonathi. Maonathi genuit ophra. Saraias autem genuit ioab patrem vallis artificum; ibi quippe artifices erant. Filii vero caleb filii iephone: hir et ela et naham. Filius quoque ela: cenez. Filii quoque ialeleel: ziph et zipha, thiria et asrael. Et filii ezra: iether et mered et epher et ialon; genuitque mariam et sammai et iesba patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia peperit iared patrem gedor, et heber patrem socho, et icuthiel patrem zanoe. Hi autem filii bethie filie pharaonis, quam accepit mered. Et filii uxoris odaie sororis naham patris ceila, garmi et esthamo, qui fuit de machati. Filii quoque simeon: amnon et rinna filius anan et thilon. Et filii iesi: zoheth et benzoheth. Filii sela filii iuda: her pater lecha, et laada pater maresa, et cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti; et qui stare fecit solem, virique mendacii, et securus et incendens, qui principes fuerunt in moab, et qui reversi sunt in lahem. Hec autem verba vetera. Hi sunt figuli habitantes in plantationibus et in sepibus, apud regem in operibus eius, commoratique sunt ibi. Filii simeon: namuel et iamin, iarib, zara, saul. Sellum filius eius, mapsam filius eius, masma filius eius. Filii masma: amuel filius eius, zachur filius eius, semei filius eius. Filii semei sedecim et filie sex; fratres autem eius non habuerunt filios multos, et universa cognatio non potuit adequare summam filiorum iuda. Habitaverunt autem in bersabee et molada et asarsual, et in bala et in asom et in tholad, et in bathuel et in horma et in siceleg, et in bethmarchaboth et in asarsusim et in bethberai et in saarim. Hee civitates eorum usque ad regem david. Ville quoque eorum: etam et aen, remmon et thochen et asan, civitates quinque. Et universi viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad baal. Hec est habitatio eorum et sedium distributio. Mosobab quoque et iemlech et iosa filius amasie, et ioel et iehu filius iosabie filii saraie filii asiel, et elioenai et iacoba et isuhaia et asaia et adiel et ismiel et banaia, ziza quoque filius sephei filii allon filii idaia filii semri filii samaia. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. Et profecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad orientem vallis, et ut quererent pascua gregibus suis. Inveneruntque pascuas uberes et valde bonas, et terram latissimam et quietam et fertilem, in qua ante habitaverant de stirpe cham. Hi ergo venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus ezechie regis iuda, et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi fuerant ibi, et deleverunt eos usque in presentem diem; habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas pascuas ibidem repererunt. De filiis quoque simeon abierunt in montem seir viri .d., habentes principes phaltiam et naariam et raphaiam et oziel filios iesi. Et percusserunt reliquias que evadere potuerant amalecitarum, et habitaverunt ibi pro eis us-

V

ad hanc diem. Filii quoque Ruben primogeniti Israel. Ipse quippe fuit primogenitus eius, sed cum violasset thorum patris sui, data sunt primogenita eius filiis Ioseph filii Israel, et non est ille reputatus in primogenitum. Porro Iudas qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe eius principes germinati sunt; primogenita autem reputata sunt Ioseph. Filii ergo Ruben primogeniti Israel: Enoch et Phallu, Esron et Charmi. Filii Iohel: Samaia filius eius, Gog filius eius, Semei filius eius, Micha filius eius, Reia filius eius, Baal filius eius, Beera quem captivum duxit Teglathphalasar rex Assyriorum, et fuit princeps in tribu Ruben. Fratres autem eius et universa cognatio eius, quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes Iehiel et Zachariam. Porro Bala filius Azaz, filii Samaa, filii Iohel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo et Beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi et flumen Eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebant in terra Galaad. In diebus autem Saul proeliati sunt contra Agareos et interfecerunt eos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem Galaad. Filii vero Gad e regione eorum habitaverunt in terra Basan usque Selcha. Iohel in capite, et Saphan secundus, Ianai autem et Saphat in Basan. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum, Michael et Mosollam et Sebe et Iore et Iachan et Zie et Heber, septem. Hii filii Abiahil filii Uri filii Iaro filii Galaad filii Michael filii Iesesi filii Iedo filii Buz. Fratres quoque filii Abdiel filii Guni, princeps domus in familiis suis, et habitaverunt in Galaad et in Basan et in viculis eius et in cunctis suburbanis Saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus Ioathan regis Iuda et in diebus Ieroboam regis Israel. Filii Ruben et Gad et dimidie tribus Manasse viri bellatores, scuta portantes et gladios et tendentes arcum, eruditique ad proelia, quadraginta quatuor milia et septingenti sexaginta, procedentes ad pugnam. Dimicaverunt contra Agareos, Ithurei vero et Naphis et Nodab prebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agarei et universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cum proeliarentur, et exaudivit eos, eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant, camelorum quinquaginta milia, et ovium ducenta quinquaginta milia, et asinos duo milia, et animas hominum centum milia. Vulnerati autem multi corruerunt; fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus Manasse possederunt terram a finibus Basan usque Baal Hermon et Sanir et montem Hermon, ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum: Epher et Iesi et Heliel et Ezriel et Hieremia et Odoia et Iediel, viri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem Deum patrum suorum et fornicati sunt post deos populorum terre, quos abstulit Dominus coram eis. Et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum et spiritum Teglathphalasar regis Assur, et transtulit Ruben et Gad et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Ala et Habor et

Aram et fluvium Gozan usque ad diem hanc. Filii Levi: Gerson, Caath et Merari. Filii Caath: Amram, Isaar, Ebron et Oziel. Filii Amram: Aaron, Moyses et Maria. Filii Aaron: Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. Eleazar genuit Finees, et Finees genuit Abisue, et Abisue genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi. Ozi genuit Zaraiam, et Zaraias genuit Meraioth. Porro Meraioth genuit Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoch, Sadoch genuit Achimaas. Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan. Iohanan genuit Azariam. Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit Salomon in Ierusalem. Genuit autem Azarias Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoch, Sadoch genuit Sellum. Sellum genuit Elchiam, et Elchias genuit Azariam. Azarias genuit Saraiam, et Saraias genuit Iosedech. Porro Iosedech egressus est quando transtulit Dominus Iudam et Ierusalem per manus Nabuchodonosor regis.

VI

Filii ergo Levi: Gerson, Caath et Merari. Et hec nomina filiorum Gerson: Lobeni et Semei. Filii Caath: Amram et Isaar et Hebron et Oziel. Filii Merari: Mooli et Musi. Hee autem cognationes Levi secundum familias eorum. Gerson: Lobeni filius eius, Iaeth filius eius, Zamma filius eius, Ioath filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius, Iethrai filius eius. Filii Caath: Aminadab filius eius, Chore filius eius, Asir filius eius, Helcana filius eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius, Thaath filius eius, Uriel filius eius, Ozias filius eius, Saul filius eius. Filii Helcana: Amasai et Achimoth et Helcana. Filii Helcana: Sophai filius eius, Naath filius eius, Heliab filius eius, Ieroam filius eius, Helchana filius eius. Filii Samuhel: primogenitus Vasseni et Abia. Filii autem Merari: Mooli filius eius, Lobeni filius eius, Semei filius eius, Oza filius eius, Samaa filius eius, Aggia filius eius, Asaia filius eius. Isti sunt quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est archa. Et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes, donec edificaret Salomon domum Domini in Ierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis Caath: Heman cantor filius Iohel, filii Samuhel, filii Helchana, filii Ieroam, filii Heliel, filii Thou, filii Suph, filii Helcana, filii Maath, filii Amasai, filii Helcana, filii Iohel, filii Azarie, filii Sophonie, filii Thaath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Chore, filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii Israel. Et frater eius Asaph qui stabat a dextris eius. Asaph filius Barachie, filii Samaa, filii Michael, filii Basie, filii Melchie, filii Athanai, filii Zarai, filii Adaia, filii Ethan, filii Zamma, filii Semei, filii Ieth, filii Gerson, filii Levi. Filii autem Merari fratres eorum ad sinistram: Ethan filius Chusi, filii Abdi, filii Maloch, filii Asabie, filii Amasie, filii Helchie, filii Amasai, filii Bonni, filii Somer, filii Mooli, filii Musi, filii Merari, filii Levi. Fratres quoque eorum Levite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super

altare holocausti et super altare thymiamatis, in omne opus sancti sanctorum: et ut precarentur pro Israel iuxta omnia que praecepit Moyses famulus Dei. Hi sunt autem filii Aaron: Eleazar filius eius, Phinees filius eius, Abisue filius eius, Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zaraia filius eius, Meraioth filius eius, Amarias filius eius, Achitob filius eius, Sadoch filius eius, Achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia eorum, filiorum scilicet Aaron iuxta cognationes Caathitarum: ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, et suburbana eius per circuitum: agros autem civitatis et villas, Caleb filio Iephone. Porro filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum Hebron, et Lobna et suburbana eius, Iether quoque et Esthamo cum suburbanis suis, sed et Helon et Dabir cum suburbanis suis. Asan quoque et Bethsames, et suburbana earum. De tribu autem Beniamin, Gabee et suburbana eius, et Almath cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis: omnes civitates, tredecim cum suburbanis suis, per cognationes suas. Filiis autem Caath residuis de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. Porro filiis Gerson per cognationes suas, de tribu Issachar, et de tribu Aser, et de tribu Nephthali, et de tribu Manasse in Basan, urbes tredecim. Filiis autem Merari per cognationes suas de tribu Ruben, et de tribu Gad, et de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim. Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates et suburbana earum: dederuntque per sortem ex tribu filiorum Iuda, et ex tribu filiorum Simeon, et ex tribu filiorum Beniamin urbes has, quas vocaverunt nominibus suis. Et his qui erant de cognatione filiorum Caath: fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, et Gazer cum suburbanis suis, Iecmaan quoque cum suburbanis suis, et Bethoron similiter, necnon et Helon cum suburbanis suis, et Gethremmon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner et suburbana eius, Baalam et suburbana eius: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant. Filiis autem Gerson, de cognatione dimidie tribus Manasse, Gaulon in Basan, et suburbana eius, et Astaroth cum suburbanis suis. De tribu Issachar, Cedes et suburbana eius, et Dabereth cum suburbanis suis, Ramoth quoque et suburbana eius, et Anem cum suburbanis suis. De tribu vero Aser, Masal cum suburbanis suis, et Abdon similiter, Hucac quoque et suburbana eius, et Rohob cum suburbanis suis. Porro de tribu Nephthali, Cedes in Galilea et suburbana eius, Hamon cum suburbanis suis, et Cariathaim et suburbana eius. Filiis autem Merari residuis de tribu Zabulon, Remmono et suburbana eius, et Thabor cum suburbanis suis. Trans Iordanem quoque ex adverso Iericho, contra orientem Iordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, et Iassa cum suburbanis suis, Cedimoth quoque

et suburbana eius, et Mephaath cum suburbanis suis. Necnon et de tribu Gad, Ramoth in Galaad et suburbana eius, et Manaim cum suburbanis suis, sed et Esebon cum suburbanis suis, et Iazer cum suburbanis suis.

VII

Porro filii Issachar: Thola et Phua, Iasub et Simeron, quatuor. Filii Thola: Ozi, et Raphaia, et Ieriel, et Iemai, et Iebsem, et Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti. Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, et Obadia, et Ioel, et Iesia, quinque omnes principes. Cumque eis per familias et populos suos accincti ad prelium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuere uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt. Filii Beniamin: Bela, et Bechor, et Adiel, tres. Filii Bela: Esbon, et Ozi, et Oziel, et Ierimoth, et Urai, quinque principes familiarum, et ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia et triginta quatuor. Porro filii Bechor: Zamira, et Ioas, et Eliezer, et Elioenai, et Amri, et Ierimoth, et Abia, et Anathoth, et Almathan: omnes hi filii Bechor. Numerati sunt autem per familias suas, principes cognationum suarum ad bella fortissimi, viginti millia et ducenti. Porro filii Iadihel: Balan. Filii autem Balan: Iehus, et Beniamin, et Aod, et Chanana, et Zethan, et Tharsis, et Ahisahar. Omnes hi filii Iadihel, principes cognationum suarum, viri fortissimi, decem et septem millia et ducenti ad prelium procedentes. Sepham quoque et Hapham filii Hir: et Husim filii Aher. Filii autem Nephthali: Iasiel, et Guni, et Iaser, et Sellum, filii Bala. Porro filius Manasse, Esriel: concubinaque eius Syra peperit Machir patrem Galaad. Machir autem accepit uxores fratribus suis Happhim et Saphan: et habuit sororem nomine Maacha: nomen autem secundi, Salphaad, nateque sunt Salphaad filie. Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen eius Phares: porro nomen fratris eius, Sares: et filii eius, Ulam et Recen. Porro filius Ulam, Badan. Hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse. Soror autem eius Regina peperit Virum decorum, et Abiezer, et Mohola. Erant autem filii Semida, Ahin, et Sechem, et Leci, et Aniam. Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius eius, Thahath filius eius, Elada filius eius, Thahath filius eius, huius filius Zabad, et huius filius Suthala, et huius filius Ezer, et Elad. Occiderunt autem eos viri Geth indigene, quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus: et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam: que concepit et peperit filium, et vocavit nomen eius Beria, eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit Sara, que edificavit Bethoron inferiorem et superiorem, et Ozensara. Porro filius eius Rapha, et Reseph, et Thale, de quo natus est Thaan, qui genuit Laadan. Huius quoque filius Ammiud, genuit Elisama, de quo ortus est Nun, qui habuit filium Iosue. Possessio autem eorum et habitatio Bethel cum filiabus suis, et contra orientem Noran, ad occidentalem plagam Gazer et filie eius, Sichem quoque cum filiabus suis, usque ad Aza cum filiabus suis. Iuxta quoque Manasse filios Beth-

san et filias eius. thanac et filias eius. ma
geddo et filias eius. dor et filias eius. In hi
is habitaverunt filii ioseph filii israhel. Filii aser:
iomna et iesua et isui et baria et sara soror eo
rum. Filii autem baria: heber et melchiel. ipse
pater barsaith. Heber autem genuit ephlath et somer
et otham et suaa sororem eorum. Filii ephl
ath: phosech et chamaal et iasoph. Porro filii
somer: ahi et roaga et iaba et aram. Filii autem
helem fratris eius: supha et iemna et selles et a
mal. Filii supha: sue. arnapher et sual et be
ri et iamra. bosor et hod et samma et salusa et
iethran et bera. Filii iether: iephone et phas
pha et ara. Filii autem olla: areth et rasiel et re
sia. Omnes hii filii aser. principes cognatio
num electi atque fortissimi. duces ducum.
CVIII Numerus autem eorum aptae aetatis ad proeli
um. xxvi. milia. Beniamin autem genuit bale
primogenitum suum. asbal secundum. ahara
tercium. noaa quartum. et rapha quintum.
Fueruntque filii bale: addar et gera et abiud. et abis
ue et naaman et ahoe. Sed et gera et sephu
phan et huram. Hii sunt filii ahod principes
cognationum habitantium in gabaa. qui trans
lati sunt in manath. Naaman autem et achia
et gera. ipse transtulit eos et genuit oza et ahiud. Po
rro saharaim genuit in regione moab. postquam di
misit usim et bara uxores suas. Genuit autem
de edes uxore sua iobab et sebia et mosa et mo
lchom. et iehus quoque et sechia et marma. hii
sunt filii eius principes in familiis suis.
Meusim vero genuit abitob et elphaal. Porro filii
elphaal: heber et misaam et samath. hic ae
dificavit ono et lod et filias eius. Baria autem
et sama principes cognationum habitantium in
aialon. hii fugaverunt habitatores geth. et a
hio et sesac et ierimoth et zabadia et arod et he
der. michael quoque et iesphra et ioha filii baria.
et zabadia et mosollam et hezeci et heber et ie
samari et iezlia et iobab filii elphaal. et iachim
et zechri et zabdi et helioenai et selethai et heliel
et adaia et baraia et samarath filii semei. et iesphan
et heber et heliel et abdon et zechri et anan et ana
nia et aelam et anathothia et iephdaia et phanuel. fi
lii sesac. Et samsari et sohoria et otholia et ie
rsia et helia et zechri filii ieroam. Hii patri
archae et cognationum principes qui ha
bitaverunt in ierusalem. In gabaon autem abigabaon
et nomen uxoris eius maacha. filiusque eius
primogenitus abdon et sur et cis et baal et na
dab. gedor quoque et haio et zacher et
macelloth. Et macelloth genuit samaa. Hii
que e regione fratrum suorum in ierusalem cum
fratribus suis. Ner autem genuit cis et cis genuit saul. Po
rro saul genuit ionathan et melchisue et abin
adab et esbaal. Filius autem ionathan meri
baal. et meribaal genuit micha. Filii micha:
phiton et melech et tharaa et ahaz. et ahaz genuit
ioiada. et ioiada genuit almoth et azmoth et
zamri. Porro zamri genuit mosa. et mosa genuit
banaa. cuius filius fuit rapha. de quo
ortus est elasa. qui genuit asel. Porro asel vi. fi
lii fuerunt his nominibus. ezricam. bochru. ismahel.
saria. obdia. anan. Omnes hii filii asel. Filii
autem asa fratris eius. ulam primogenitus et

[illegible] tercius. Fueruntque filii ulam [illegible]
viri robustissimi et magno robore. tenden
tes arcum. et multos habentes filios ac nepotes
usque ad .cl. milia. Omnes hii filii beniamin.
Universus ergo israhel dinumeratus est. et summa eor CIX
um scripta est in libro regum israhel et iuda. Translati
que sunt in babylonem propter delictum suum. Qui
autem habitaverunt primi in urbibus suis et in pos
sessionibus. israhel et sacerdotes et levitae et nathinnei. Com
morati sunt in ierusalem de filiis iuda. et de filiis
beniamin. de filiis quoque effraim et manasse.
Othei filius amiud filii amri filii omrai fi
lii bonni de filiis phares filii iuda. et de silo
ni asaia primogenitus et filii eius. De filiis
autem zara. iehuel et fratres eorum. dcxc. Porro
de filiis beniamin. salo filius mosollam.
filii oduia filii asana. et iobania filius ie
roam. et ela filius ozi filii mochori. et moso
llam filius saphatiae filii rahuel filii iebaniae
et fratres eorum per familias suas. dcccclvi. Omnes
hii principes cognationum per domos patrum
suorum. De sacerdotibus autem ieadia. ioa
rib. et iachim. azarias quoque filius helcie
filii mosollam filii sadoch filii maraioth. fi
lii achitob pontifex domus domini. Porro
adaias filius ieroam filii phassur filii mel
chia. et masaia filius adihel filii iezra. fi
lii mesollam. filii mosollamoth. filii emm
er. Fratres quoque eorum principes per familias
suas. mille. dcclx. fortissimi robore ad
faciendum opus ministerii in domo domini. De le
vitis autem semeia filius assub filii ezricam
filius asebia de filiis merari. Bacbachar quoque car
pentarius et galal et mathania filius mi
cha filii zechri filii asaph. et obdias filius se
meiae filii galal filii idithun. et barachia filius asa
filius helcana qui habitavit in atriis netopha
ti. Ianitores autem sellum et accub et telmon et
ahiman. et fratres eorum. sellum princeps us
que ad illud tempus in porta regis ad orientem. ob
servant per vices suas de filiis levi. Sellum vero
filius core filii abiasaph filii core cum fratri
bus et domo patris sui. hii sunt core super ope
ra ministerii custodes vestibulorum tabernaculi. et fa
miliae eorum per vices castrorum domini custo
dientes introitum. Phinees autem filius
eleazar erat dux eorum coram domino. Porro
zacharias filius mosollam ianitor porte ta
bernaculi testimonii. Omnes hii electi in osti
arios per portas. ccxii. et descripti in villis pro
priis. quos constituerunt david et samuhel videns in
fide sua. tam ipsos quam filios eorum in hos
tiis domus domini et in tabernaculo vicibus suis. Per
quattuor ventos erant ostiarii. id est ad orien
tem et ad occidentem et ad aquilonem et ad aus
trum. Fratres autem eorum in viculis morabantur.
et veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tem
pus. His quattuor levitis creditus erat omnis nu
merus ianitorum. et erant super exedras et thesau
ros domus domini. Per gyrum quoque templi do
mini morabantur in custodiis suis. ut cum tem
pus fuisset ipsi mane aperirent fores. De horum genere erant et
super vasa ministerii. ad numerum enim inferebantur
vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita [illegible]

utensilia sanctuarii, preerant simile, et vino et oleo et thuri et aromatibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. Et Mathathias levites primogenitus Sellum Coritae prefectus erat eorum que in sartagine frigebantur. Porro de filiis Caath fratribus eorum super panes erant propositionis, ut semper novos per singula sabbata prepararent. Hi sunt principes cantorum per familias levitarum qui in exedris morabantur, ita ut die ac nocte iugiter suo ministerio deservirent. Capita levitarum per familias suas principes manserunt in Ierusalem. In Gabaon autem commorati sunt pater Gabaon Iehiel, et nomen uxoris eius Maacha. Filiusque primogenitus eius Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Ner, et Nadab. Gedor quoque et Ahio et Zacharias et Macelloth. Porro Macelloth genuit Semaan: isti habitaverunt e regione fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul, et Saul genuit Ionathan et Melchisua et Abinadab et Esbaal. Filius autem Ionathan, Meribbaal, et Meribbaal genuit Micha. Porro filii Micha, Phithon et Melech et Thara et Ahaz. Ahaz autem genuit Iara, et Iara genuit Alamath et Azmoth et Zamri. Zamri autem genuit Mosa. Mosa vero genuit Banaa, cuius filius Raphaia genuit Elasa, de quo ortus est Asel. Porro Asel sex filios habuit his nominibus: Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanan. Hi sunt filii Asel.

C X

Philisthiim autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel Palestinos, et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. Cumque appropinquassent Philisthei persequentes Saul et filios eius, percusserunt Ionathan et Abinadab et Melchisua filios Saul. Et aggravatum est prelium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii, et vulneraverunt iaculis. Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, et interfice me, ne forte veniant incircumcisi isti, et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere, timore perterritus. Arripuit igitur Saul ensem, et irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse in gladium suum, et mortuus est. Interiit ergo Saul, et tres filii eius, et omnis domus illius pariter concidit. Quod cum vidissent viri Israel qui habitabant in campestribus, fugerunt; et Saul ac filiis eius mortuis, dereliquerunt urbes suas, et huc illucque dispersi sunt; veneruntque Philisthiim, et habitaverunt in eis. Die igitur altero detrahentes Philisthiim spolia cesorum, invenerunt Saul et filios eius iacentes in monte Gelboe. Cumque spoliassent eum, et amputassent caput, armisque nudassent, miserunt in terram suam, ut circumferretur et ostenderetur idolorum templis et populis. Arma autem eius consecraverunt in fano dei sui, et caput affixerunt in templo Dagon. Hoc cum audissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet que Philisthiim fecerant super Saul, consurrexerunt singuli virorum fortium, et tulerunt cadavera Saul et filiorum eius, attuleruntque ea in Iabes, et sepelierunt ossa eorum subter quercum que erat in Iabes, et ieiunaverunt septem diebus. Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod prevaricatus sit mandatum Domini quod preceperat, et non custodierit illud; sed insuper etiam phitonissam consuluerit, nec speraverit in Domino. Propter quod interfecit eum, et transtulit regnum eius ad David filium Isai.

C XI

Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron, dicens: Os tuum sumus et caro tua. Heri quoque et nudiustertius cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas et introducebas Israel. Tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu pasces populum meum Israel, et tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu Israel ad regem in Hebron, et iniit David cum eis fedus coram Domino, unxeruntque eum regem super Israel, iuxta sermonem Domini quem locutus est in manu Samuel. Abiit quoque David et omnis Israel in Ierusalem, hec est Iebus, ubi erant Iebusei habitatores terre. Dixeruntque qui habitabant in Iebus ad David: Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Syon, que est civitas David, dixitque: Omnis qui percusserit Iebuseum in primis, erit princeps et dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Sarvie, et factus est princeps. Habitavit autem David in arce, et idcirco appellata est civitas David. Edificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua urbis extruxit. Proficiebatque David vadens et crescens, et Dominus exercituum erat cum eo. Hi principes virorum fortium David, qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem Israel, iuxta verbum Domini quod locutus est ad Israel. Et iste numerus robustorum David: Iesbaam filius Achamoni princeps inter triginta; iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. Et post eum Eleazar filius patrui eius Ahohites, qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philisthiim congregati sunt ad locum illum in prelium; et erat ager regionis illius plenus ordeo, fugeratque populus a facie Philisthinorum. Hi steterunt in medio agri, et defenderunt eum. Cumque percussissent Philistheos, dedit Dominus salutem magnam populo suo. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram in qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philisthiim fuerant castrametati in valle Raphaim. Porro David erat in presidio, et statio Philisthinorum in Bethleem. Desideravit igitur David, et dixit: O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethleem que est in porta. Tres ergo isti per media castra Philisthinorum perrexerunt, et hauserunt aquam de cisterna Bethleem que erat in porta, et attulerunt ad David ut biberet. Qui noluit, sed magis libavit illam Domino, dicens: Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, et sanguinem istorum virorum bibam, quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab, ipse erat princeps trium, et ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, et ipse erat inter tres nominatissimus, et inter tres secundos inclitus et princeps eorum; verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. Banaias filius Ioiade viri robustissimi, qui multa opera perpetraverat, de Capseel: ipse percussit duos Ariel Moab, et ipse descendit et interfecit leonem in media cisterna tempore nivis.

Et ipse percussit virum egyptium cuius statura erat v. cubitorum et habebat lanceam ut liciatorium texentium. Descendit igitur ad eum cum virga et rapuit hastam quam tenebat manu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit Banaias filius ioiade qui erat inter tres robustissimos nominatissimus et inter xxx primus verumtamen ad tres usque non pervenerat. Posuit autem eum david ad auriculam suam. Porro fortissimi viri in exercitu asael frater ioab et elcanan filius patrui eius de bethlehem. Semmoth arorites. Helles phalonites. Yras filius acces thecuites. Abiezer anathothites. Sobochai husathites. Ylai ahohites. Maharai netophatites. Heled filius baana netophatites. Ethai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. Banaia pharatonites. Urai de torrente gaas. Abiel arbathites. Azmoth bauramites. Eliaba salabonites. Filii assem gezonites. Ionatan filius saga ararites. Ahiam filius sachar ararites. Eliphal filius ur. Epher mecherathites. Ahia phelonites. Esro carmelites. Naarai filius azbai. Ioel frater nathan. Mibahar filius agarai. Selec ammonites. Naarai berothites armiger ioab filii sarvie. Iras iethreus. Gareb iethreus. Urias ethceus. Zabad filius oholi. Adina filius siza rubenites princeps rubenitarum et cum eo xxx. Anan filius maacha et iosaphat mathanites. Ozia astarothites. Samma et iehiel filii hotam arorites. Iedihel filius samri et ioha frater eius thosaites. Eliel maumites et ieribai et iosaia filii elnaem et iethma moabites. Eliel et obed et iasiel de masobia.

CXII

Hi quoque venerunt ad david in siceleg cum adhuc fugeret saul filium cis qui erant fortissimi et egregii pugnatores tendentes arcum et utraque manu fundis saxa iacientes et dirigentes sagittas de fratribus saul ex beniamin. Princeps achiezer et ioas filii samaa gabaathites et iaziel et phallet filii azmoth et baracha et ieu anathothites. Samaias quoque gabaonites fortissimus inter xxx et super xxx. Ieremias et ieziel et iohanan et iezabad gaderothites. Eluzai et ierimuth et baalia et samaria et saphatia aruphites. Elcana et iesia et azrahel et ioezer et iesbaam de careim. Ioela quoque et zabadia filii ieroam de gedor. Sed et de gaddi transfugerunt ad david cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes clipeum et hastam facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capree in montibus. Ezer princeps obdias secundus eliab tercius masmana quartus ieremias quintus ethi sextus eliel septimus iohanan octavus elzebad nonus ieremias decimus machbanai undecimus. Hii de filiis gad principes exercitus novissimus centum militibus preerat et maximus mille. Isti sunt qui transierunt iordanem mense primo quando inundare consuevit super ripas suas et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam et ad occidentalem. Venerunt autem et de beniamin et de iuda ad presidium in quo morabatur david. Egressusque est david obviam eis et ait. Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi cor meum iungatur vobis. Si autem insidiamini mihi pro adversariis meis cum ego iniquitatem in manibus non habeam videat deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit amasai principem inter xxx et ait. Tui sumus o david et tecum fili ysai. Pax pax tibi et pax adiutoribus tuis. Te enim adiuvat deus tuus. Suscepit ergo eos david et constituit principes turme. Porro de manasse transfugerunt ad david quando veniebat cum philistiim adversum saul ut pugnaret et non dimicavit cum eis quia inito consilio remiserunt eum principes philistinorum dicentes. Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum saul. Quando igitur reversus est in siceleg transfugerunt ad eum de manasse ednas et iozabad et iedihel et michael et ednas et iozabad et eliu et salathi principes milium in manasse. Hii prebuerunt auxilium david adversus latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi et facti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant ad david ad auxiliandum ei usque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque numerus principum exercitus qui venerunt ad david cum esset in hebron ut transferrent regnum saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda portantes clipeum et hastam vi milia dccc expediti ad prelium. De filiis simeon virorum fortissimorum ad pugnandum vii milia c. De filiis levi iiii milia dc. Ioiada quoque princeps de stirpe aaron et cum eo iii milia dcc. Sadoc etiam puer egregie indolis et domus patris eius principes xx duo. De filiis autem beniamin fratribus saul tria milia. Magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul. Porro de filiis effraim xx milia dccc fortissimi robore viri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia tribu manasse xviii milia singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem david. Sed et de filiis ysachar viri eruditi qui noverant singula tempora ad precipiendum quid facere deberet israel principes cc. Omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur. Porro de zabulon qui egrediebantur ad prelium et stabant in acie instructi armis bellicis l milia venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de neptalim principes mille et cum eis instructi clipeo et hasta xxxvii milia. De dan quoque preparati ad prelium xxviii milia dc. Et de aser egredientes ad pugnam et in acie provocantes xl milia. Trans iordanem autem de filiis ruben et gad et dimidia parte tribus manasse instructi armis bellicis cxx milia. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto venerunt in hebron ut constituerent regem david super universum israel. Sed et omnes reliqui ex israel uno corde erant ut rex fieret david super universum israel. Fueruntque ibi apud david tribus diebus comedentes et bibentes. Preparaverant enim eis fratres sui. Sed et qui iuxta eos erant usque ad ysachar et zabulon et neptalim afferebant panes in asinis et camelis et mulis et bobus ad vescendum farinam palatas uvam passam vinum oleum boves arietes ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in israel.

C XIII

[illegible]

C XIIII

[illegible]

C XV

[illegible]

IIX

stola byssina et universi levitae qui portabant archam Domini, cantoresque. David autem indutus erat ephod lineo. Universusque Israhel deducebant archam foederis Domini in iubilo et sonitu bucinae et tubis et cymbalis et nablis et citharis concrepantes. Cumque pervenisset archa foederis Domini ad civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David saltantem atque ludentem, et despexit eum in corde suo.

XVI

Igitur adtulerunt archam Dei et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei David, et obtulerunt holocausta et pacifica coram Domino. Cumque complesset David offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini. Et divisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis unam et partem assaturae bubulae et similam frixam oleo. Constituitque coram archa Domini de levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israhel. Asaph principem et secundum eius Zachariam, porro Iahihel et Semiramoth et Iehihel et Matthathiam et Heliab et Banaiam et Obededom et Iehihel super organa psalterii et lyras, Asaph autem ut cymbalis personaret. Banaiam vero et Iaziel sacerdotes canere tuba iugiter coram archa foederis Domini. In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Asaph et fratres eius. Confitemini Domino et invocate nomen eius, notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei, et narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum eius, laetetur cor quaerentium Dominum. Quaerite Dominum et virtutem eius, quaerite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius quae fecit, signorum illius et iudiciorum oris eius. Semen Israhel servi eius, filii Iacob electi eius. Ipse Dominus Deus noster, in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius, sermonis quem praecepit in mille generationes. Quod pepigit cum Abraham, et iuramenti illius cum Isaac. Et constituit illud Iacob in praeceptum, et Israhel in pactum sempiternum, dicens: tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestrae. Cum essent pauci numero, parvi et coloni eius. Et transierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos, et in prophetis meis nolite malignari. Cantate Domino omnis terra, adnuntiate ex die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius, in cunctis populis mirabilia eius. Quia magnus Dominus et laudabilis nimis, et horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum idola, Dominus autem caelos fecit. Confessio et magnificentia coram eo, fortitudo et gaudium in loco eius. Adferte Domino familiae populorum, adferte Domino gloriam et imperium. Date Domino gloriam nomini eius, levate sacrificium et venite in conspectu eius, et adorate Dominum in decore sancto. Commoveatur a facie eius omnis terra, ipse enim fundavit orbem immobilem. Laetentur caeli et exultet terra, et dicant in nationibus: Dominus regnavit. Tonet mare et plenitudo eius, exultent agri et omnia quae in eis sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino, quia venit iudicare terram. Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. Et dicite: salva nos Deus salvator noster, et congrega nos et erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo et exultemus in carminibus tuis. Benedictus Dominus Deus Israhel ab aeterno usque in aeternum, et dicat omnis populus amen, et hymnum Deo. Reliquit itaque ibi coram archa foederis Domini Asaph et fratres eius ut ministrarent in conspectu archae iugiter per singulos dies et vices suas. Porro Obededom et fratres eius sexaginta octo, et Obededom filium Idithun et Osa constituit ianitores. Sadoc autem sacerdotem et fratres eius sacerdotes coram tabernaculo Domini in excelso quod erat in Gabaon, ut offerrent holocausta Domino super altare holocaustomatis iugiter mane et vespere, iuxta omnia quae scripta sunt in lege Domini quam praecepit Israheli. Et post eum Heman et Idithun et reliquos electos unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino, quoniam in aeternum misericordia eius. Heman quoque et Idithun canentes tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum organa ad canendum Deo, filios autem Idithun fecit esse portarios. Reversusque est omnis populus in domum suam, et David ut benediceret etiam domui suae.

XVII

Cum autem habitaret David in domo sua, dixit ad Nathan prophetam: ecce ego habito in domo cedrina, archa autem foederis Domini sub pellibus est. Et ait Nathan ad David: omnia quae in corde tuo sunt fac, Deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Nathan dicens: vade et loquere David servo meo: haec dicit Dominus: non aedificabis tu mihi domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi Israhel usque ad diem hanc, sed fui semper mutans loca tabernaculi et in tentorio manens cum omni Israhel. Numquid locutus sum saltim uni iudicum Israhel quibus praeceperam ut pascerent populum meum dicens: quare non aedificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David: haec dicit Dominus exercituum: ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei Israhel. Et fui tecum quocumque perrexisti et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo Israhel, plantabitur et habitabit in eo et ultra non commovebitur, nec filii iniquitatis adterent eos sicut a principio, ex diebus quibus dedi iudices populo meo Israhel et humiliavi universos inimicos tuos. Adnuntio ergo tibi quod aedificaturus sit tibi Dominus domum. Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te quod erit de filiis tuis, et stabiliam regnum eius. Ipse aedificabit mihi domum et firmabo solium eius usque in aeternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium, et misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum, et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba haec et iuxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David. Cumque venisset rex David

sedisset coram domino dixit: Quis ego sum domine deus, et quae domus mea, ut praestares mihi talia? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo, ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum, et fecisti me spectabilem super omnes homines, domine deus. Quid ultra addere potest David, cum ita glorificaveris servum tuum, et cognoveris eum? Domine, propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, et nota esse voluisti universa magnalia. Domine, non est similis tui, et non est alius deus absque te, ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quae est enim alia, ut populus tuus Israel, gens una in terra, ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi, et magnitudine sua atque terroribus eiceret nationes a facie eius, quem de Aegypto liberarat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in aeternum, et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine, sermo quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum, et fac sicut locutus es. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, et dicatur: Dominus exercituum deus Israel, et domus David servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi tui, ut aedificares ei domum, et idcirco invenit servus tuus fiduciam ut oret coram te. Nunc ergo domine tu es deus, et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. Et coepisti benedicere domui servi tui, ut sit semper coram te; te enim domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

XVIII

Factum est autem post haec ut percuteret David Philisthiim, et humiliaret eos, et tolleret Geth et filias eius de manu Philisthiim, percuteretque Moab, et fierent Moabitae servi David, offerentes ei munera. Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Emath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas eius, et septem milia equitum, ac viginti milia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum, exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et Syrus Damascenus, ut auxilium praeberet Adarezer regi Soba; sed et huius percussit David viginti duo milia virorum. Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, et offerret munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad quae perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas habuerant servi Adarezer, et attulit eas in Ierusalem. Necnon de Thebath et Chun urbibus Adarezer aeris plurimum, de quo fecit Salomon mare aeneum, et columnas, et vasa aenea. Quod cum audisset Thou rex Emath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba, misit Adoram filium suum ad regem David, ut postularet ab eo pacem, et congratularetur ei quod percussisset et expugnasset Adarezer; adversarius quippe erat Thou Adarezer. Sed et omnia vasa aurea, et argentea, et aenea consecravit rex David domino, cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumaea et Moab et filiis Ammon, quam de Philisthiim et Amalech. Abisai vero filius Sarviae percussit Edom in valle Salinarum, decem et octo milia, et constituit in Edom praesidium, ut serviret Idumaea David. Salvavitque dominus David in cunctis ad quae perrexerat. Regnavit ergo David super universum Israel, et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarviae erat super exercitum, et Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Sadoc autem filius Achitob et Ahimelech filius Abiathar sacerdotes, et Susa scriba. Banaias quoque filius Ioiadae super Cerethi et Phelethi; porro filii David primi ad manum regis.

XIX

Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, et regnaret filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas; praestitit enim mihi pater eius gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon ut consolarentur Hanon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te; nec animadvertis quod ut explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerint ad te servi eius. Igitur Hanon pueros David decalvavit et rasit, et praecidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, et dimisit eos. Qui cum abissent, et hoc mandassent David, misit in occursum eorum (grandem enim contumeliam sustinuerant) et praecepit ut manerent in Hiericho donec cresceret barba eorum, et tunc reverterentur. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David, tam Hanon quam reliquus populus, miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopotamia et de Syria Maacha et de Soba currus et equites. Conduxeruntque triginta duo milia curruum, et regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum virorum fortium; egressique filii Ammon direxerunt aciem iuxta portam civitatis; reges autem qui ad auxilium eius venerant separatim in agro steterunt. Igitur Ioab intellecto quod bellum et ex adverso et post tergum contra se fieret, elegit viros fortissimos de universo Israel, et perrexit contra Syrum; reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios Ammon. Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi; si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in praesidium. Confortare, et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus dei nostri; dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciet. Perrexit ergo Ioab et populus qui cum eo erat contra Syrum ad proelium, et fugavit eos. Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius, et ingressi sunt civitatem; reversusque est etiam Ioab in Ierusalem. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios et adduxit Syrum qui erat trans fluvium; Sophach autem princeps militiae Adarezer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset David, congregavit universum Israel, et transivit Iordanem, irruitque in eos et direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus. Fugit autem Syrus Israel, et interfecit David de Syris septem milia curruum et quadraginta milia peditum, et Sophach exercitus principem. Videntes autem servi

viderunt se ab Israhel esse superatos, transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra Syria auxilium prebere filiis Amon.

XX Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum et robur militie, et vastavit terram filiorum Amon. Perrexitque et obsedit Rabbath. Porro David manebat in Ierusalem quando Ioab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem coronam Melchom de capite eius, et invenit in ea auri pondo talentum, et pretiosissimas gemmas, fecitque sibi diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit, et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Amon, et reversus est cum omni populo suo in Ierusalem. Post hec initum est bellum in Gazer adversum Philistheos, in quo percussit Sobochai Usathites Saphai de genere Raphaim, et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus Philistheos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Gethei, cuius haste lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus senos habens digitos, id est simul viginti quatuor, qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israhel, et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

XXI Consurrexit autem Sathan contra Israhel, et incitavit David ut numeraret Israhel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite et numerate Israhel a Bersabee usque Dan, et afferte michi numerum ut sciam. Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne, domine mi rex, omnes servi tui sunt? Quare hoc querit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israheli? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est Ioab, et circuivit universum Israhel, et reversus est in Ierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat; et inventus est omnis numerus Israhel mille milia et centum milia virorum educentium gladium; de Iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit, eo quod Ioab invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem Domino quod iussum erat, et percussit Israhel. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem; obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad videntem David, dicens: Vade et loquere ad David et dic ei: Hec dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum quod volueris elige, et faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Hec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis famem, aut tribus mensibus te fugere hostes tuos et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium Domini et pestilentiam versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israhel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et ait David ad Gad: Ex omni parte me angustie premunt; sed melius michi est ut incidam in manus Domini, quia multe sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israhel, et ceciderunt de Israhel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum in Ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit Dominus et misertus est super magnitudine mali, et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit iam, cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos vidit angelum Domini stantem inter celum et terram, et evaginatum gladium in manu eius, et versum contra Ierusalem. Et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego qui malum feci; iste grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem Domini precepit Gad ut diceret David ut ascenderet extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem locutus fuerat ei ex nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quatuorque filii eius cum eo absconderunt se; nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area, et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David: Da michi locum aree tue ut edificem in ea altare Domino, ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle, et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet; sed et boves do in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium; omnia libens prebeo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet; neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos. Et edificavit ibi altare Domino, obtulitque holocausta et pacifica, et invocavit Dominum, et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque Dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyses in deserto, et altare holocaustorum, ea tempestate erat in excelso Gabaon. Et non prevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret Deum; nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

XXII Dixitque David: Hec est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israhel. Et precepit ut congregarentur omnes proseliti de terra Israhel, et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos, ut edificaretur domus Domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas preparavit David, et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant estimari, que Sydonii et Tyrii deportaverant ad David. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus autem quam edificari volo Domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes preparavit impensas. Vocavitque Salomonem filium suum et precepit

ut edificaret domum domino deo israel. Dixitque david ad salomonem. Fili mi, voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei. Sed factus est sermo domini ad me dicens. Multum sanguinem effudisti, et plurima bella bellasti. Non poteris edificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi, erit vir quietissimus. Faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum. Et ob hanc causam pacificus vocabitur, et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo, et ipse erit michi in filium, et ego ero ei in patrem. Firmaboque solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum, et prosperare, et edifica domum domino deo tuo, sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sensum, ut regere possis israel, et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi ut doceret israel. Confortare et viriliter age. Ne timeas, neque paveas. Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus domini, auri talenta centum milia, et argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus, vincitur enim numero magnitudine. Ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes quoque plurimos artifices, latomos et cementarios, artificesque lignorum, et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos, in auro et argento, et ere et ferro, cuius non est numerus. Surge igitur et fac, et erit dominus tecum. Precepit quoque david cunctis principibus israel ut adiuvarent salomonem filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Prebete igitur corda vestra et animas vestras, ut queratis dominum deum vestrum. Et consurgite et edificate sanctuarium domino deo, ut introducatur archa federis domini, et vasa domino consecrata, in domum que edificatur nomini domini.

XXIII Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum super israel. Et congregavit omnes principes israel et sacerdotes atque levitas. Numeratique sunt levite a triginta annis et supra, et inventa sunt triginta octo milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini viginti quatuor milia. Prepositorum autem et iudicum sex milia. Porro quatuor milia ianitores, et totidem psalte canentes domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos david per vices filiorum levi, gerson videlicet et caath et merari. Filii gerson, leedan et semei. Filii leedan, princeps iahiel, et zethan, et iohel, tres. Filii semei, salomith et oziel et aran, tres. Isti principes familiarum leedan. Porro filii semei, leeth et ziza et iaus et baria. Isti filii semei quatuor. Fuit autem leeth prior, ziza secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos filios, et idcirco in una familia unaque domo computati sunt. Filii caath, amram et isaar, hebron et oziel, quatuor. Filii amram, aaron et moyses. Separatusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum, ipse et filii eius in sempiternum, et adoleret incensum domino secundum ritum suum, ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu levi. Filii moysi, gersom et eliezer. Filii gersom, subuel primus. Fuerunt autem filii eliezer, roobia primus, et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt nimis. Filii isaar, salomith primus. Filii hebron, ieriau primus, amarias secundus, iaziel tertius, iecmaam quartus. Filii oziel, micha primus, iesia secundus. Filii merari, mooli et musi. Filii mooli, eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar, et non habuit filios sed filias, acceperuntque eas filii cis fratres earum. Filii musi, mooli et eder et ierimoth, tres. Hii filii levi in cognationibus et familiis suis, principes per vices et numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus domini a viginti annis et supra. Dixit enim david. Requiem dedit dominus deus israel populo suo, et habitationem ierusalem usque in eternum. Nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum levi a viginti annis et supra. Et erunt sub manu filiorum aaron in cultum domus domini, in vestibulis et in exedris, et in loco purificationis, et in sanctuario, et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis, et ad simile sacrificium, et ad lagana azima, et ad sartaginem, et ad torrendum, et super omne pondus atque mensuram. Levite autem ut stent mane ad confitendum et canendum domino, similiterque ad vesperam, tam in oblatione holocaustorum domini quam in sabbatis et kalendis et sollempnitatibus reliquis, iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. Et custodiant observationes tabernaculi federis, et ritum sanctuarii, et observationem filiorum aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo domini.

XXIIII Porro filiis aaron he partitiones erunt. Filii aaron, nadab et abiu, eleazar et ythamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum absque liberis. Sacerdotioque functus est eleazar et ythamar. Et divisit eos david, id est sadoc de filiis eleazar, et achimelech de filiis ythamar, secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus viris quam filii ythamar. Divisit autem eis, hoc est filiis eleazar principes per familias sedecim, et filiis ythamar per familias et domos suas octo. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes dei, tam de filiis eleazar quam de filiis ythamar. Descripsitque eos semeias filius nathanael scriba levites coram rege et principibus, et sadoc sacerdote, et achimelech filio abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum. Unam domum que ceteris preerat eleazar, et alteram domum que sub se habebat ythamar. Exivit autem sors prima ioiarib, secunda iedeie, tertia harim, quarta seorim, quinta melchie, sexta maiman, septima accos, octava abia, nona iesu, decima sechenia, undecima elia[sib]

fio .xii. iacim .xiii. opha .xiiii. isbaal .xv. belga .xvi. emmer .xvii. ezir .xviii. aphses .xix. phetheia .xx. iezechel .xxi. iachim .xxii. gamul .xxiii. dalaian .xxiiii. maazian. Hee uices eorum secundum ministeria sua, ut ingrediantur domum domini et iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum. sicut preceperat dominus deus israel. Filiorum autem levi qui reliqui fuerant [illegible] ... filius quoque eius primus ieriau. amarias secundus. iaziel tertius. iecmaan quartus. Filius oziel. micha. filius micha. samir. Frater micha iesia. filius iesie zacharias. [illegible]

XXV

[illegible]

XXVI

[illegible]

XXVII

[illegible]

XXVII

[illegible]

XXVIII

[illegible]

[illegible] ... fiolas. [illegible] ex auro purissimo [illegible] ... [illegible]

XXIX

[illegible]

H [illegible]

[illegible]

[illegible]

I

Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, et Dominus erat cum eo, et magnificavit eum in excelsum. Praecepitque Salomon universo Israheli, tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis Israhel et principibus familiarum; et abiit cum universa multitudine in excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum foederis Domini, quod fecit Moses famulus Dei in solitudine. Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim in locum quem praeparaverat ei, et ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est in Hierusalem. Altare quoque aeneum quod fabricatus fuerat Beselehel filius Uri filii Ur ibi erat coram tabernaculo Domini, quod et requisivit Salomon et omnis ecclesia. Ascenditque Salomon ad altare aeneum coram tabernaculo foederis Domini, et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam, et constituisti me regem pro eo. Nunc igitur, Domine Deus, impleatur sermo tuus quem pollicitus es David patri meo. Tu enim fecisti me regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est quam pulvis terrae. Da mihi sapientiam et intellegentiam, ut ingrediar et egrediar coram populo tuo. Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare? Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, et non postulasti divitias et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vitae plurimos, petisti autem sapientiam et scientiam, ut iudicare possis populum meum super quem constitui te regem, sapientia et scientia data sunt tibi; divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Hierusalem coram tabernaculo foederis, et regnavit super Israhel. Congregavitque sibi currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum, et fecit eos esse in urbibus quadrigarum, et cum rege in Hierusalem. Praebuitque rex argentum in Hierusalem et aurum quasi lapides, et cedros quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei equi de Aegypto et de Coa a negotiatoribus regis, qui ibant et emebant pretio quadrigam equorum sescentis argenteis et equum centum quinquaginta; sic in cunctis regnis Chetheorum et regibus Syriae coemptio celebrabatur.

II

Decrevit autem Salomon aedificare domum nomini Domini et palatium sibi. Et numeravit septuaginta milia virorum portantium umeris, et octoginta milia qui caederent lapides in montibus, praepositosque eorum tria milia sescentos. Misit quoque ad Hiram regem Tyri dicens: Sicut egisti cum patre meo David et misisti ei ligna cedrina ut aedificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac mecum, ut aedificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo et fumigandum aromata, et ad propositionem panum sempiternam, et ad holocaumata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis et sollemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quae mandata sunt Israheli. Domus enim quam aedificare cupio magna est; magnus est enim Dominus noster super omnes deos. Quis ergo poterit praevalere ut aedificet ei dignam domum? Si caelum et caeli caelorum capere eum nequeunt, quantus ego sum ut possim aedificare ei domum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte igitur mihi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento, aere et ferro, purpura coccino et hyacinthino, et qui sciat sculpere caelaturas cum his artificibus quos mecum habeo in Iudaea et Hierusalem, quos praeparavit David pater meus. Sed et ligna cedrina mitte mihi et arceuthina et pinea de Libano; scio enim quod servi tui noverint caedere ligna de Libano, et erunt servi mei cum servis tuis, ut parentur mihi ligna plurima; domus enim quam cupio aedificare magna est nimis et inclita. Praeterea operariis qui caesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia, et hordei choros totidem, olei sata viginti milia, vini quoque metretas viginti milia. Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum. Et addidit dicens: Benedictus Dominus Deus Israhel qui fecit caelum et terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum, et sensatum atque prudentem, ut aedificaret domum Domino et palatium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hiram patrem meum, filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro et argento, aere et ferro, et marmore et lignis, in purpura quoque et hyacintho et bysso et coccino, et qui sciat caelare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. Triticum ergo et hordeum et oleum et vinum quae pollicitus es, domine mi, mitte servis tuis. Nos autem caedemus ligna de Libano quot necessaria habueris, et adplicabimus ea ratibus per mare in Ioppen; tuum autem erit transferre ea in Hierusalem. Numeravit igitur Salomon omnes viros proselytos qui erant in terra Israhel post dinumerationem quam dinumeravit David pater eius, et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia sescenti. Fecitque ex eis septuaginta milia qui umeris onera portarent, et octoginta milia qui lapides in montibus caederent, tria autem milia et sescentos praepositos operum populi.

III

Et coepit Salomon aedificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat [illegible]

ratus fuerat David patri eius in loco quem paraverat David in area Ornan Iebusei. Cepit autem edificare mense secundo, anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit Salomon ut edificaret domum Dei: longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frontem, que tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti; porro altitudo centum viginti cubitorum erat: et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis ligneis abiegnis, et laminas auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo marmore, decore multo. Porro aurum erat probatissimum, de cuius laminis texit domum, et trabes eius, et postes, et parietes, et hostia: et celavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum: longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum viginti, et latitudinem similiter viginti cubitorum: et laminis aureis texit eam, quasi talentis sexcentis. Sed et clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubin duos opere statuario: et texit eos auro. Ale cherubin viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, et tangeret parietem domus: et altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub. Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, et tangebat parietem: et ala eius altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat. Igitur ale utriusque cherubin expanse erant, et extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, et facies eorum erant verse ad exteriorem domum. Fecit quoque velum ex iacincto, purpura, cocco, et bisso: et intexuit ei cherubin. Ante fores etiam templi duas columnas, que triginta et quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum, quinque cubitorum. Necnon et quasi catenulas in oraculo, et superposuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, que catenulis interposuit. Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam a dextris, et alteram a sinistris: eam que a dextris erat, vocavit Iachin: et que ad levam, Booz.

IIII Fecit quoque altare eneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitudinis, et decem cubitorum altitudinis. Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium rotundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, et funiculus triginta cubitorum ambiebat girum eius. Similitudo quoque boum erat sub eo: et decem cubitis quedam extrinsecus celature, duobus versibus alvum maris quasi cingebant: boves autem erant fusiles. Et ipsum mare superpositum erat duodecim bobus, quorum tres respiciebant ad aquilonem, et alii tres ad occidentem: porro alii tres meridiem, et tres qui reliqui erant orientem, habentes mare superpositum: et posteriora boum erant intrinsecus sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi, et labium illius erat quasi labium calicis, vel repandi lilii: capiebatque tria milia metretas. Fecit quoque conchas decem: et posuit quinque a dextris, et quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia que in holocaustum oblaturi erant: porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iussa erant fieri: et posuit ea in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem: et posuit eas in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Phialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum, et basilicam grandem, et hostia in basilica, que texit ere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetes, et creagras, et phialas, et complevit omne opus regis in domo Dei: hoc est columnas duas, et epistilia, et capita, et quasi quedam retiacula, que capita tegerent super epistilia. Malogranata quoque quadringenta, et retiacula duo: ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur, que protegerent epistilia, et capita columnarum. Bases etiam fecit, et conchas, quas superposuit basibus: mare unum, boves quoque duodecim sub mari: et lebetes, et creagras, et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex ere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochot et Saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, et altare aureum, et mensas, et super eas panes propositionis. Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum iuxta ritum, ex auro purissimo. Et florentia quedam, et lucernas, et forcipes aureos. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Timiamateria quoque, et turibula, et phialas, et mortariola ex auro purissimo. Et hostia celavit templi interioris, id est in sancta sanctorum: et hostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit Salomon in domo Domini. Intulit igitur Salomon omnia que voverat David pater suus, argentum et aurum, et universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

V Post que congregavit maiores natu Israel, et cunctos principes tribuum, et capita familiarum de filiis Israel in Ierusalem, ad adducendam archam federis Domini de civitate David, que est Syon. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt levite archam, et intulerunt eam, et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum levitis. Rex autem Salomon et universus cetus Israel, et omnes qui fuerant congregati ante archam, immolabant arietes et boves absque ullo numero. Tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum, id est ad oraculum templi in sancta sanctorum, subter alas cherubin: ita ut cherubin expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa, et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur archa, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset exterius, eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat in archa, nisi due tabule, quas posuit Moyses in Oreb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Egypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario, omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt. Nec adhuc

in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat. tam levite quam cantores. id est et qui sub asaph erant et qui sub heman et qui sub idithun. filii et fratres eorum. vestiti bissinis cimbalis et psalteriis et citharis concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris. cumque eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cimbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus. et vocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur. ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. impleretur domus dei nube. nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. compleverat enim gloria domini domum dei.

C VI

Tunc salomon ait. dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in perpetuum. Et convertit salomon faciem suam et benedixit universe multitudini israel. nam omnis turba stabat intenta. et ait. Benedictus dominus deus israel. qui quod locutus est david patri meo. opere complevit dicens. a die qua eduxi populum meum de terra egypti. non elegi civitatem de cunctis tribubus israel ut edificaretur in ea domus nomini meo. neque elegi quemquam alium virum ut esset dux in populo meo israel. sed elegi ierusalem ut esset nomen meum in ea. et elegi david ut constituerem eum super populum meum israel. Cumque fuisset voluntatis david patris mei ut edificaret domum nomini domini dei israel. dixit dominus ad eum. quia hec fuit voluntas tua ut edificares domum nomini meo. Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat. et ego surrexi pro david patre meo. et sedi super thronum israel. sicut locutus est dominus. et edificavi domum nomini domini dei israel. et posui in ea archam in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altari domini ex adverso universe multitudinis israel. et extendit manus suas. siquidem fecerat salomon basim eneam et posuerat eam in medio basilice. habentem quinque cubitos longitudinis. et quinque cubitos latitudinis. et tres cubitos altitudinis. stetitque super eam. et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem israel. et palmis in celum levatis ait. domine deus israel. non est similis tui deus in celo et in terra. qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo. qui prestitisti servo tuo david patri meo quecumque locutus fueras ei. et quod ore promiseras opere complesti. sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo patri meo david quecumque locutus es dicens. Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronum israel. ita tamen si custodierint filii tui vias suas et ambulaverint in lege mea. sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo david. Ergone credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram? Si celum et celi celorum non te capiunt. quanto magis domus ista quam edificavi. Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem servi tui et obsecrationem eius domine deus meus. et audias preces quas fundit famulus tuus coram te. ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus. super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum. et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui israel. quicumque oraverit in loco isto. exaudi de habitaculo tuo id est de celis et propitiare. Si peccaverit quispiam in proximum suum. et iurare contra eum paratus venerit. seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista. tu exaudies de celo. et facies iudicium servorum tuorum. ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iustum. retribuens ei secundum iustitiam suam. Si superatus fuerit populus tuus israel ab inimicis. peccabunt enim tibi. et conversi egerint penitentiam. et obsecraverint nomen tuum. et fuerint deprecati in loco isto. tu exaudies de celo. et propitiare peccato populi tui israel. et reduc eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi. et deprecati te fuerint in loco isto. et confessi nomini tuo. et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris. exaudi de celo domine. et dimitte peccata servis tuis et populi tui israel. et doce eos viam bonam per quam ingrediantur. et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra et pestilentia et erugo et aurugo et locusta et bruchus venerint. et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis. omnisque plaga et infirmitas presserit. si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus. cognoscens plagam et infirmitatem suam. et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies de celo. de sublimi scilicet habitaculo tuo. et propitiare. et redde unicuique secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum. ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo israel. si venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum. et propter manum tuam robustam et brachium tuum extentum. et adoraverit in loco isto. tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo. et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus. ut sciant omnes populi terre nomen tuum. et timeant te sicut populus tuus israel. et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos. adorabunt te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo preces eorum et obsecrationem. et ulciscaris. Si autem peccaverint tibi. neque enim est homo qui non peccet. et iratus fueris eis. et tradideris hostibus. et captivos duxerint eos in terram longinquam. vel certe que iuxta est. et conversi in corde suo in terra ad quam captivi ducti fuerant. egerint penitentiam et deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicentes. peccavimus. inique fecimus. iniuste egimus. et reversi fuerint ad te in toto corde suo et in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt. adorabunt te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum. et urbis quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo. id est de habitaculo firmo tuo preces eorum.

ut facias iudicium et dimittas populo tuo, quamvis peccatori. Tu enim es Deus meus. Aperiantur quaeso oculi tui, et aures tuae intentae sint ad orationem quae fit in loco isto. Nunc igitur consurge Domine Deus in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuae. Sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, et sancti tui laetentur in bonis. Domine Deus ne averteris faciem christi tui. Memento misericordiarum David servi tui.

VII Cumque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de caelo et devoravit holocausta et victimas, et maiestas Domini implevit domum. Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod implesset maiestas Domini templum Domini. Sed et omnes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super domum. Et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide adoraverunt et laudaverunt Dominum, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant victimas coram Domino. Mactavit igitur rex Salomon hostias boum .xxii. milia, arietum .cxx. milia. Et dedicavit domum Dei rex et universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis, et Levitae in organis carminum Domini quae fecit David rex ad laudandum Dominum, quoniam in aeternum misericordia eius, hymnos David canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat. Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini. Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum, quia altare aeneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes pacificorum. Fecit ergo Salomon sollemnitatem in tempore illo .vii. diebus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde ab introitu Emath usque ad torrentem Aegypti. Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare .vii. diebus et sollemnitatem celebrasset .vii. diebus. Igitur in die vicesimo tertio mensis .vii. dimisit populos ad tabernacula sua, laetantes atque gaudentes super bono quod fecerat Dominus David et Salomoni et Israel populo suo. Complevitque Salomon domum Domini et domum regis, et omnia quae disposuerat in corde suo ut faceret in domo Domini et in domo sua, et prosperatus est. Apparuit autem ei Dominus nocte et ait: Audivi orationem tuam, et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero caelum et pluvia non fluxerit, et mandavero et praecepero locustae ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum; conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem meam, et egerit paenitentiam a viis suis pessimis, et ego exaudiam de caelo, et propitius ero peccatis eorum, et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, et aures meae erectae ad orationem eius qui oraverit in loco isto. Elegi enim et sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit David pater tuus, et feceris iuxta omnia quae praecepi tibi, et iustitias meas iudiciaque servaveris, suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in Israel. Si autem aversi fueritis, et dereliqueritis iustitias meas et praecepta mea quae proposui vobis, et abeuntes servieritis diis alienis et adoraveritis eos, evellam vos de terra mea quam dedi vobis, et domum hanc quam consecravi nomini meo proiciam a facie mea, et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis. Et domus ista erit in proverbium universis gentibus, et dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terrae huic et domui huic? Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Aegypti, et apprehenderunt deos alienos, et adoraverunt eos et coluerunt; idcirco venerunt super eos universa haec mala.

VIII Expletis autem .xx. annis postquam aedificavit Salomon domum Domini et domum suam, civitates quas dederat Hiram Salomoni aedificavit, et habitare ibi fecit filios Israel. Abiit quoque in Emath Suba, et obtinuit eam. Et aedificavit Palmyram in deserto, et alias civitates munitissimas aedificavit in Emath. Extruxitque Bethoron superiorem et Bethoron inferiorem, civitates muratas habentes portas et vectes et seras. Balaath etiam, et omnes urbes firmissimas quae fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quaecumque voluit Salomon atque disposuit aedificavit in Hierusalem et in Libano, et in universa terra potestatis suae. Omnem populum qui derelictus fuerat de Hettheis et Amorreis et Ferezeis et Eveis et Iebuseis, qui non erant de stirpe Israel, de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii Israel, subiugavit Salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis; ipsi enim erant viri bellatores et duces, et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis .ccl. qui erudiebant populum. Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David in domum quam aedificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa est in eam arca Domini. Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo iuxta praeceptum Moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum, id est in sollemnitate azymorum et in sollemnitate ebdomadarum et in sollemnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis, et Levitas in ordine suo, ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in divisionibus suis per portam et portam; sic enim praeceperat David homo Dei. Nec praetergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam Levitae, ex omnibus quae praeceperat, et in custodiis thesaurorum. Omnes impensas praeparatas habuit Salomon ex eo die quo fundavit domum Domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in Ahilath ad oram maris rubri, quae est in terra Edom. Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves et nautas gnaros maris, et abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde .cccc.l. talenta auri, et attulerunt ad regem Salomonem.

IX Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut temptaret eum in aenigmatibus in Hierusalem, cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quaecumque erant in corde suo. Et exposuit ei Salomon omnia quae proposuerat, nec quicquam fuit quod non perspicuum ei fecerit. Quae postquam

vidit sapientiam scilicet Salomonis, et domum quam edificaverat, necnon et cibaria mense eius, et habitacula servorum, et officia ministrorum eius, et vestimenta eorum, et victimas quas immolabat in domo domini: non erat prae stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem, et vidissent oculi mei, et probassem vix medietatem sapientie tue mihi fuisse narratam: vicisti famam virtutibus tuis. Beati viri tui et beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem domini dei tui. Quia diligit deus israel, et vult servare eum in eternum, ideo posuit te super eum regem, ut facias iudicia atque iustitiam. Dedit autem regi centum viginti talenta auri, et aromata multa nimis, et gemmas pretiosissimas. Non fuerunt aromata talia ut haec quae dedit regina saba regi Salomoni. Sed et servi hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de ophir, et ligna thina, et gemmas pretiosissimas. De quibus fecit rex de lignis scilicet thinis gradus in domo domini et in domo regis, citharas quoque et psalteria cantoribus. Numquam visa sunt in terra iuda ligna talia. Rex autem Salomon dedit regine saba cuncta que voluit et que postulavit, multo plura quam attulerat ad eum. Quae reversa abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per singulos annos, sexcenta sexaginta sex talenta auri, excepta ea summa quam legati diversarum gentium et negotiatores afferre consueverant. Omnesque reges arabie et satrape terrarum, qui comportabant aurum et argentum Salomoni. Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum qui in singulis hastis expendebantur. Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur singula scuta. Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande, et vestivit illud auro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium, et scabellum aureum, et brachiola duo altrinsecus, et duos leones stantes iuxta brachiola. Sed et alios duodecim leunculos stantes super gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, et vasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem et naves regis ibant in tharsis cum servis hiram semel in tribus annis, et deferebant inde aurum et argentum, et ebur et simias et pavos. Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terre prae divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius, et deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, et vestes, et arma, et aromata, equos, et mulos per singulos annos. Habuit quoque Salomon quadraginta milia equorum in stabulis, et curruum duodecim milia equitumque, et constituit eos in urbibus quadrigarum, et ubi erat rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, a flumine eufrate usque ad terram philistinorum, et usque ad terminos egypti. Tantamque copiam prebuit argenti in ierusalem quasi lapidum, et cedrorum tantam multitudinem velut sicomororum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de egypto cunctisque regionibus. Reliqua vero operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis nathan prophete, et in libris ahie silonitis, in visione quoque addo videntis contra ieroboam filium nabath. Regnavit autem Salomon in ierusalem super omnem israel quadraginta annis. Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate david, regnavitque roboam filius eius pro eo.

Profectus est autem roboam in sichem: illuc enim cunctus israel convenerat ut constituerent eum regem. Quod cum audisset ieroboam filius nabath, qui erat in egypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem), statim reversus est. Vocaveruntque eum, et venit cum universo israel, et locuti sunt ad roboam dicentes: Pater tuus durissimo iugo nos pressit; tu leviora impera patre tuo, qui nobis imposuit gravem servitutem, et paululum de onere subleva, ut serviamus tibi. Qui ait: Post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic et leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum, et cum iuvenibus tractare cepit, qui cum eo nutriti fuerant, et erant in comitatu illius, dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleva iugum quod imposuit nobis pater tuus? At illi responderunt ut iuvenes, et nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu subleva; et sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave, et ego maius pondus apponam; pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Venit ergo ieroboam et universus populus ad roboam die tertio, sicut preceperat eis. Responditque rex dura, relicto consilio seniorum, locutusque est iuxta iuvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit iugum, quod ego gravius faciam; pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Et non acquievit populi precibus: erat enim voluntatis dei ut compleretur sermo eius, quem locutus fuerat per manum ahie silonitis ad ieroboam filium nabath. Populus autem universus rege duriora dicente, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in david, neque hereditas in filio isai. Revertere in tabernacula tua, israel; tu autem pasce domum tuam, david. Et abiit israel in tabernacula sua. Super filios autem israel qui habitabant in civitatibus iuda, regnavit roboam. Misitque rex roboam aduram, qui preerat tributis, et lapidaverunt eum filii israel, et mortuus est. Porro rex roboam currum festinavit ascendere, et fugit in ierusalem. Recessitque israel a domo david usque ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis israel quod reversus esset ieroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato cetu, et constituerunt eum regem super omnem israel, nec secutus est quisquam domum david preter tribum iuda solam. C.X

Venit autem roboam in ierusalem, et convocavit universam domum iuda et beniamin, centum octoginta milia electorum atque bellantium, ut dimicaret C.XI

israhel et converteret ad se regnum suum. Factus est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad universum Israhel qui est in Iuda et Beniamin. Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt nec perrexerunt contra Hieroboam. Habitavit autem Roboam in Hierusalem et aedificavit civitates muratas in Iuda. Extruxitque Bethleem et Etham et Thecue, Bethsur quoque et Socho et Odollam, necnon et Geth et Maresa et Ziph, sed et Aduram et Lachis et Azeca, Saraa quoque et Ahialon et Hebron, quae erant in Iuda et Beniamin, civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes ciborumque horrea, hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum, firmavitque eas summa diligentia, et imperavit super Iudam et Beniamin. Sacerdotes autem et Levitae qui erant in universo Israhel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad Iudam et Hierusalem, eo quod abiecisset eos Hieroboam et posteri eius, ne sacerdotio Domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et daemoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus Israhel quicumque dederant cor suum ut quaererent Dominum Deum Israhel, venerunt Hierusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum. Et roboraverunt regnum Iuda et confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos; ambulaverunt enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus. Duxit autem Roboam uxorem Maalath filiam Ierimuth filii David, Abiail quoque filiam Heliab filii Isai, quae peperit ei filios Hieus et Somoriam et Zoom. Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quae peperit ei Abia et Ethai et Ziza et Salomith. Amavit autem Roboam Maacha filiam Absalom super omnes uxores suas et concubinas; nam uxores decem et octo duxerat, concubinas autem sexaginta, et genuit viginti octo filios et sexaginta filias. Constituit vero in capite Abiam filium Maacha ducem super omnes fratres suos; ipsum enim regem facere cogitabat, quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius, et in cunctis finibus Iuda et Beniamin et in universis civitatibus muratis, praebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores.

C XII

Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem Domini et omnis Israhel cum eo. Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Hierusalem, quia peccaverunt Domino, cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum; nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet et Trogoditae et Aethiopes. Cepitque civitates munitissimas in Iuda et venit usque Hierusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant in Hierusalem fugientes Sesac, dixitque ad eos: Haec dicit Dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesac. Consternatique principes Israhel et rex dixerunt: Iustus est Dominus. Cumque vidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, et non stillabit furor meus super Hierusalem per manum Sesac. Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meae et servitutis regni terrarum. Recessit itaque Sesac rex Aegypti ab Hierusalem sublatis thesauris domus Domini et domus regis, omniaque secum tulit, et clypeos aureos quos fecerat Salomon, pro quibus fecit rex aeneos, et tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex domum Domini, veniebant scutarii et tollebant eos, iterumque referebant eos ad armamentarium suum. Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt penitus; siquidem et in Iuda inventa sunt opera bona. Confortatus est ergo rex Roboam in Hierusalem atque regnavit. Quadraginta autem et unius anni erat cum regnare coepisset, et decem et septem annis regnavit in Hierusalem urbe quam elegit Dominus ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus Israhel. Nomenque matris eius Naama Ammanitis. Fecit autem malum, et non praeparavit cor suum ut quaereret Dominum. Opera vero Roboam prima et novissima scripta sunt in libris Semeiae prophetae et Addo videntis et diligenter exposita. Pugnaveruntque adversum se Roboam et Hieroboam cunctis diebus. Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David, et regnavit Abia filius eius pro eo.

C XIII

Anno octavodecimo regis Hieroboam regnavit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Hierusalem. Nomenque matris eius Michaia filia Urihel de Gabaa. Et erat bellum inter Abiam et Hieroboam. Cumque iniisset Abia certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum quadringenta milia, Hieroboam instruxit e contra aciem octingenta milia virorum, qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi. Stetit igitur Abia super montem Semeron qui erat in Ephraim et ait: Audi Hieroboam et omnis Israhel. Num ignoratis quod Dominus Deus Israhel dederit regnum David super Israhel in sempiternum, ipsi et filiis eius in pactum salis? Et surrexit Hieroboam filius Nabath servus Salomonis filii David, et rebellavit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum viri vanissimi et filii Belial, et praevaluerunt contra Roboam filium Salomonis. Porro Roboam erat rudis et corde pavido, nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno Domini quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos aureos quos fecit vobis Hieroboam in deos. Et eiecistis sacerdotes Domini filios Aaron atque Levitas, et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum; quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro de bobus et in arietibus septem, fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem Dominus Deus est, quem non relinquimus, sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, et Levitae sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane et vespere, et thymiama iuxta legis praecepta confectum, et proponuntur panes in mensa mundissima; estque apud nos candelabrum aureum et lucernae eius, ut accendantur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus praecepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux Deus est et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. Filii Israhel, nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Haec illo loquente Hieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Iudam suo ambitu circuibat. Respi

...xisset Iudas, vidit instare bellum ex adverso, et post tergum, et clamavit ad Dominum, ac sacerdotes tubis canere ceperunt. Omnesque viri Iuda vociferati sunt. Et ecce illis vociferantibus, perterruit Deus Ieroboam et omnem Israel qui stabat ex adverso Abia et Iuda. Fugeruntque filii Israel Iudam, et tradidit eos Deus in manus eorum. Percussit ergo eos Abia et populus eius plaga magna, et corruerunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium. Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, et vehementissime confortati filii Iuda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam, et cepit civitates eius, Bethel et filias eius, et Iesana cum filiabus suis, Ephron quoque et filias eius, nec valuit ultra resistere Ieroboam in diebus Abia, quem percussit Dominus, et mortuus est. Igitur Abia confortato imperio suo, accepit uxores xiiii. procreavitque xx. duos filios, et xvi. filias. Reliqua autem sermonum Abia, viarumque et operum eius, scripta sunt diligentissime in libro Addo prophete.

XIIII Dormivit autem Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David. Regnavitque Asa filius eius pro eo, in cuius diebus quievit terra annis x. Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus, et excelsa, et confregit statuas, lucosque succidit, et precepit Iude ut quereret Dominum Deum patrum suorum, et faceret legem et universa mandata. Et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras et fana, et regnavit in pace. Edificavit quoque urbes munitas in Iuda, quia quietus erat, et nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem Domino largiente. Dixit autem Iude: Edificemus civitates istas, et vallemus muris, et roboremus turribus, et portis, et seris, donec a bellis quieta sunt omnia, eo quod quesierimus Dominum Deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gyrum. Edificaverunt igitur, et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Iuda ccc. millia, de Beniamin vero scutariorum et sagittariorum cc. lxxx. millia. Omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos Zara Ethiops cum exercitu suo decies centena millia, et curribus ccc. et venit usque Maresa. Porro Asa perrexit obviam ei, et instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, que est iuxta Maresa, et invocavit Dominum Deum, et ait: Domine, non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris, an in pluribus. Adiuva nos Domine Deus noster, in te enim et in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine Deus noster tu es, non prevaleat contra te homo. Exterruit itaque Dominus Ethiopes coram Asa et Iuda, fugeruntque Ethiopes. Et persecutus est eos Asa, et populus qui cum eo erat, usque Gerara, et ruerunt Ethiopes usque ad internecionem, quia Domino cedente contriti sunt, et exercitu illius preliante. Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt civitates omnes per circuitum Geraris. Grandis quippe cunctos terror invaserat, et diripuerunt urbes, et multa preda asportata est. Sed et caulas ovium destruentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem, et camelorum, reversique sunt in Ierusalem. Azarias autem filius Oded, factus in se spiritu Dei, egressus est in occursum Asa, et dixit ei: Audite me Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quesieritis eum, invenietis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem dies multi in Israel absque Deo vero, et absque sacerdote doctore, et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua, et clamaverint ad Dominum Deum Israel, et quesierint eum, reperient eum. In tempore illo non erit pax egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra gentem, et civitas contra civitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, et non dissolvantur manus vestre. Erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa, verba scilicet et prophetiam Azarie filii Oded prophete, confortatus est, et abstulit idola de omni terra Iuda et de Beniamin, et ex urbibus quas ceperat montis Ephraim, et dedicavit altare Domini, quod erat ante porticum Domini. Congregavitque universum Iudam et Beniamin, et advenas cum eis de Ephraim, et de Manasse, et de Simeon. Plures enim ad eum confugerant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo. Cumque venissent in Ierusalem mense tertio, anno xv. regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manubiis et preda quam adduxerant boves dcc. et arietes vii. millia. Et intravit ex more ad corroborandum fedus, ut quererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde, et in tota anima sua. Si quis autem, inquit, non quesierit Dominum Deum Israel, moriatur a minimo usque ad maximum, a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque Domino voce magna in iubilo, et in clangore tube, et in sonitu buccinarum, omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim corde suo iuraverunt, et in tota voluntate quesierunt eum, et invenerunt. Prestititque eis Dominus requiem per circuitum. Sed et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio, eo quod fecisset in luco simulacrum Priapi, quod omne contrivit, et in frusta comminuens, combussit in torrente Cedron. Excelsa autem derelicta sunt in Israel. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. Et ea que voverat pater suus et ipse, intulit in domum Domini, argentum et aurum, vasorumque diversam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni Asa.

XV Anno autem xxxvi. regni eius, ascendit Baasa rex Israel in Iudam, et muro circumdabat Rama, ut nullus tuto posset egredi et ingredi de regno Asa. Protulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Domini, et de thesauris regis, misitque ad Benadad regem Syrie qui habitabat in Damasco, dicens: Fedus inter me et te est, et pater meus et pater tuus habuere concordiam. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum, ut rupto federe quod habes cum Baasa rege Israel, facias eum a me recedere. Quo comperto, Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel, qui percusserunt Ahion, et Dan, et Abelmaim, et universas urbes muratas Nephtali. Quod cum audisset Baasa, desiit edificare Rama, et intermisit opus suum. Porro Asa rex assumpsit universum Iudam, et tulerunt lapides de Rama, et ligna que ad edificationem preparaverat Baasa, et edificavit ex eis

gabaa et maspha. In tempore illo venit anani propheta ad asa regem iuda et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege syrie et non in domino deo tuo. idcirco evasit syrie regis exercitus de manu tua. Nonne ethiopes et lybies multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia. Quos cum domino credidisses tradidit in manus tuas. Oculi enim domini contemplantur universam terram et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti et propter hoc ex presenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque asa adversus videntem. iussit eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuerat indignatus. et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem asa prima et novissima. scripta sunt in libro regum iuda et israel. Egrotavit etiam asa anno xxx. ix. regni sui. dolore pedum vehementissimo. et nec in infirmitate quesivit dominum. sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis. et mortuus est anno. xli. regni sui. et sepelierunt eum in sepulcro suo. quod foderat sibi in civitate david. posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis. que erant pigmentariorum arte confecta. et combusserunt super eum ambitione nimia.

CXVI

Regnavit autem iosaphat filius eius pro eo. et invaluit contra israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus iuda. que erant vallate muris. presidiaque disposuit in terra iuda et in civitatibus ephraim. quas ceperat asa pater eius. Et fuit dominus cum iosaphat. quia ambulavit in viis david patris sui primis. et non speravit in baalim. sed in domino deo patris sui. et perrexit in preceptis illius. et non iuxta peccata israel. Confirmavitque dominus regnum in manu eius. et dedit omnis iuda munera iosaphat. factaque sunt ei infinite divitie et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias domini. etiam excelsa et lucos de iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principibus suis benail et obdiam. et zachariam. et nathanael. et micheam. ut docerent in civitatibus iuda. et cum eis levitas semeiam. et nathaniam. et zabadiam. Asahel quoque et semiramoth. et ionathan. adoniamque. et tobiam. et thobadoniam levitas. et cum eis elisama et ioram sacerdotes. Docebantque populum in iuda. habentes librum legis domini. et circuibant cunctas urbes iuda. atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum iuda. nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat munera deferebant. et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum. vii. milia. dcc. et hircorum totidem. Crevit ergo iosaphat. et magnificatus est usque in sublime. atque edificavit in iuda domos ad instar turrium. urbesque muratas. et multa opera paravit in urbibus iuda. viri quoque bellatores et robusti erant in ierusalem. quorum iste est numerus per domos atque familias singulorum. In iuda principes exercitus. ednas dux. et cum eo robustissimi viri. ccc. milia. Post hunc iohanan princeps. et cum eo. cc. lxxx. milia. Post istum quoque amasias filius zechri consecratus domino. et cum eo. cc. milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia eliada. et cum eo tenentium arcum et clipeum. cc. milia. Post istum etiam iozabad. et cum eo. c. lxxx. milia expeditorum militum. Hii omnes erant ad manum regis. exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis in universo iuda.

CXVII

Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum. et affinitate coniunctus est achab. Descenditque post annos ad eum in samariam. Ad cuius adventum mactavit achab arietes et boves plurimos. ei et populo qui venerat cum eo. Persuasitque illi ut ascenderet in ramoth galaad. Dixitque achab rex israel ad iosaphat regem iuda. Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit. Ut ego et tu. sicut populus tuus. sic et populus meus. tecumque erimus in bello. Dixitque iosaphat ad regem israel. Consule oro impresentiarum sermonem domini. Congregavit igitur rex israel prophetarum. cccc. viros. et dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandum ire debemus. an quiescere. At illi. Ascende inquiunt. et tradet eum deus in manu regis. Dixitque iosaphat. Numquid non est hic propheta domini. ut ab illo etiam requiramus. Et ait rex israel ad iosaphat. Est vir unus a quo possumus querere domini voluntatem. sed ego odi eum. quia non prophetat mihi bonum. sed malum omni tempore. Est autem micheas filius iemla. Dixitque iosaphat. Ne loquaris rex hoc modo. Vocavit ergo rex israel unum de eunuchis. et dixit ei. Voca cito micheam filium iemla. Porro rex israel et iosaphat rex iuda. uterque sedebant in solio suo. vestiti cultu regio. Sedebant autem in area iuxta portam samarie. omnesque prophete vaticinabantur coram eis. Sedecias vero filius chanaana fecit sibi cornua ferrea. et ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam. donec conteras eam. Omnesque prophete similiter prophetabant. atque dicebant. Ascende in ramoth galaad. et prosperaberis. et tradet eos dominus in manu regis. Nuntius autem qui ierat ad vocandum micheam. ait illi. En verba omnium prophetarum uno ore bona regi annuntiant. Queso ergo te ut et sermo tuus ne discrepet ab eis. et loquaris prospera. Cui respondit micheas. Vivit dominus. quia quodcumque dixerit mihi deus meus. hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea. ire debemus in ramoth galaad ad bellandum. an quiescere. Cui ille respondit. Ascendite. Cuncta enim prospera evenient. et tradentur hostes in manus vestras. Dixitque rex. Iterum atque iterum te adiuro. ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine domini. At ille ait. Vidi universum israel dispersum in montibus. sicut oves absque pastore. Et dixit dominus. Non habent isti dominos. revertatur unusquisque in domum suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat. Nonne dixi tibi. quod non prophetaret iste mihi quicquam boni. sed ea que mala sunt. At ille. Idcirco ait. Audite verbum domini. Vidi dominum sedentem in solio suo. et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit dominus. Quis decipiet achab regem israel. ut ascendat et corruat in ramoth galaad. Cumque diceret unus hoc modo. et alter alio. processit spiritus. et stetit coram domino. et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus. In quo inquit decipies. At ille respondit. Egrediar. et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus. Decip

et preualebis. egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum. et dominus locutus est de te mala. Accessit autem sedechias filius chanaana et percussit michee maxillam et ait. Per quam uiam transiuit spiritus domini a me ut loqueretur tibi? Dixitque micheas. Tu ipse uidebis in die illo. quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo. ut abscondaris. Precepit autem rex israel dicens. Tollite micheam et ducite eum ad amon principem ciuitatis. et ad ioas filium amalech. et dicetis. Hec dicit rex. Mittite hunc in carcerem et date ei panis modicum et aque pauxillum. donec reuertar in pace. Dixitque micheas. Si reuersus fueris in pace. non est locutus dominus in me. Et ait. Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitque rex israel ad iosaphat. Mutabo habitum et sic ad pugnandum uadam. Tu autem induere uestibus tuis. Mutatoque rex israel habitu. uenit ad bellum. Rex autem syrie preceperat ducibus equitatus sui dicens. Non pugnetis contra minimum aut contra maximum. nisi contra solum regem israel. Itaque cum uidissent principes equitatus iosaphat. dixerunt. Rex israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes. At ille clamauit ad dominum. et auxiliatus est ei. atque auertit eos ab illo. Cum enim uidissent duces equitatus quod non esset rex israel. reliquerunt eum. Accidit autem ut unus e populo in incertum sagittam iaceret. et percuteret regem israel. inter ceruicem et scapulas. At ille aurige suo ait. Conuerte manum tuam. et educ me de acie. quia uulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat in curru suo contra syros usque ad uesperam. et mortuus est occidente sole.

XVIII Reuersus est autem iosaphat rex iuda in domum suam pacifice in ierusalem. Cui occurrit ieu filius anani uidens. et ait ad eum. Impio prebes auxilium. et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. et idcirco iram quidem domini merebaris. sed bona opera inuenta sunt in te. eo quod abstuleris lucos de terra iuda. et preparaueris cor tuum ut requireres dominum deum patrum tuorum. Habitauit ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque egressus est ad populum de bersabee usque ad montem ephraim. et reuocauit eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis ciuitatibus iuda munitis per singula loca. et precipiens iudicibus. Videte ait quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium sed domini. et quodcumque iudicaueritis in uos redundabit. Sit timor domini uobiscum. et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas. nec personarum acceptio. nec cupido munerum. In ierusalem quoque constituit iosaphat leuitas et sacerdotes. et principes familiarum ex israel. ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam que uenerit ad uos fratrum uestrorum qui habitant in urbibus suis. inter cognationem et cognationem. ubicumque questio est de lege. de mandato. de cerimoniis. de iustificationibus. ostendite eis ut non peccent in dominum. et ne ueniat ira super uos et super fratres uestros. Sic ergo agentes non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex uester in his que ad dominum pertinent presidebit. Porro zabadias filius ismael qui est dux in domo iuda. super ea opera erit que ad regis officium pertinent. Habetisque magistros leuitas coram uobis. Confortamini et agite diligenter. et erit dominus uobiscum in bonis.

XX Post hec congregati sunt filii moab et filii amon. et cum eis de amanitis ad iosaphat. ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicauerunt iosaphat dicentes. Venit contra te multitudo magna de his locis que trans mare sunt. et de syria. et ecce consistunt in asasonthamar. que est engaddi. Iosaphat autem timore perterritus. totum se contulit ad rogandum dominum. et predicauit ieiunium uniuerso iuda. Congregatusque est iudas ad deprecandum dominum. Sed et omnes de urbibus suis uenerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosaphat in medio cetu iude et ierusalem in domo domini ante atrium nouum. ait. Domine deus patrum nostrorum. tu es deus in celo. et dominaris cunctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo et potentia. nec quisquam tibi potest resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terre huius coram populo tuo israel. et dedisti eam semini abrahe amici tui in sempiternum? Habitaueruntque in ea. et extruxerunt in ea sanctuarium nomini tuo dicentes. Si irruerint super nos mala. gladius iudicii. pestilentia et fames. stabimus coram domo hac in conspectu tuo. in qua inuocatum est nomen tuum. et clamabimus ad te in tribulationibus nostris. et exaudies nos. saluosque facies. Nunc igitur ecce filii amon et moab et mons seyr. per quos non concessisti israel ut transirent quando egrediebantur de egypto. sed declinauerunt ab eis et non interfecerunt illos. e contrario agunt. et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis. Deus noster. ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo ut possimus huic multitudini resistere que irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus. hoc solum habemus residui. ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis uero iuda stabat coram domino. cum paruulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem iaziel filius zacharie filii banaie filii iehiel filii mathanie leuites de filiis asaph. super quem factus est spiritus domini in medio turbe. et ait. Attendite omnis iuda et qui habitatis in ierusalem. et tu rex iosaphat. Hec dicit dominus uobis. Nolite timere. nec paueatis hanc multitudinem. non est enim uestra pugna sed dei. Cras descendetis contra eos. ascensuri enim sunt per cliuum nomine sis. et inuenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem ieruel. Non enim eritis uos qui dimicabitis. sed tantummodo confidenter state. et uidebitis auxilium domini super uos o iuda et ierusalem. Nolite timere nec paueatis. Cras egrediemini contra eos. et dominus erit uobiscum. Iosaphat ergo et iuda et omnes habitatores ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino. et adorauerunt eum. Porro leuite de filiis caath et de filiis core laudabant dominum deum israel uoce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent. egressi sunt per desertum thecue. profectisque eis. stans iosaphat in medio eorum dixit. Audite me uiri iuda et omnes habitatores ierusalem. Credite in domino deo uestro. et securi eritis. Credite prophetis eius. et cuncta euenient prospera. Deditque consilium

suum populo, et statuit cantores Domini ut laudarent eum in turmis suis, et antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in aeternum misericordia eius. Cumque coepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon, et Moab, et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. Nam filii Ammon et Moab consurrexerunt adversus habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis concidere vulneribus. Porro Iudas cum venisset ad speculam quae respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum: inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre prae praedae magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis: etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in praesentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda, et habitatores Ierusalem, et Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum laetitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suorum. Ingressique sunt in Ierusalem

XIII cum psalteriis et citharis et tubis in domum Domini. Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphat, et praebuit ei Deus pacem per circuitum. Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, et erat triginta quinque annorum cum regnare coepisset: viginti autem et quinque annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Azuba filia Selahi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quae placita erant coram Domino. Verumtamen excelsa non abstulit, et adhuc populus non praeparaverat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Iehu filii Hanani, quae digessit in libros regum Israel. Post haec iniit amicitias Iosaphat rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cuius opera fuere pessima. Et particeps fuit ut facerent naves quae irent in Tharsis: feceruntque classem in Asiongaber. Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Maresa ad Iosaphat, dicens: Quia habuisti foedus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritaeque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.

XX Dormivit autem Iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David: regnavitque Ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios Iosaphat, Azariam, et Iahiel, et Zachariam, et Azariam, et Michael, et Saphatiam: omnes hi filii Iosaphat regis Iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti, et auri, et pensiones, cum civitatibus munitissimis in Iuda: regnum autem tradidit Ioram, eo quod esset primogenitus. Surrexit ergo Ioram super regnum patris sui: cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, et quosdam de principibus Iuda. Triginta duorum annorum erat Ioram cum regnare coepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut egerat domus Achab: filia quippe Achab erat uxor eius, et fecit malum in conspectu Domini. Noluit autem Dominus disperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo: et quia promiserat ut daret ei lucernam et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus Iudae, et constituit super se regem. XXI Cumque transisset Ioram cum principibus suis, et cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte, et percussit Edom, qui se circumdederat, et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit Edom, ne esset sub ditione Iuda, usque ad hanc diem. Eo tempore et Lobna recessit ne esset sub manu illius: dereliquerat enim Dominum Deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus Iuda, et fornicari fecit habitatores Ierusalem, et praevaricari Iudam. Allatae sunt autem ei litterae ab Elia propheta, in quibus scriptum erat: Haec dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat patris tui, et in viis Asa regis Iuda, sed incessisti per iter regum Israel, et fornicari fecisti Iudam et habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper et fratres tuos, domum patris tui, meliores te occidisti: ecce Dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo, et filiis, et uxoribus tuis, universaque substantia tua. Tu autem aegrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo Dominus contra Ioram spiritum Philisthinorum, et Arabum, qui confines sunt Aethiopibus. Et ascenderunt in terram Iuda, et vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam quae inventa est in domo regis, insuper et filios eius, et uxores: nec remansit ei filius, nisi Ioachaz, qui minimus natu erat. Et super haec omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies, et temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus, et sic longa consumptus tabe, ita ut egereret etiam viscera sua, languore pariter et vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, et non fecit ei populus secundum morem combustionis, exequias, sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum erat cum regnare coepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non recte, et sepelierunt eum in civitate David, verumtamen non in sepulcro regum.

XXII Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium eius minimum regem pro eo: omnes enim maiores natu, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra. Regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda. Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare coepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Athalia filia Amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu Domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui, in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel in bellum contra Azael regem Syriae in Ramoth Galaad: vulneraveruntque Syri Ioram. Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel: multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Ioram rex Iuda descendit ut inviseret Ioram filium Achab in Iezrahel aegrotantem. Voluntatis quippe fuit Dei adversum Ochoziam, ut veniret ad Ioram: et cum ve-

-nisi; et egressus est cum eo adversum iehu filium namsi. quem unxit dominus ut deleret domum achab. Cum ergo everteret iehu domum achab. invenit principes iuda. et filios fratrum ochozie qui ministrabant ei. et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens ochoziam, comprehendit latitantem in samaria. adductumque ad se. occidit. Et sepelierunt eum. eo quod esset filius iosaphat. qui quesierat dominum in toto corde suo. nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe quis regnaret ochozie. Siquidem athalia mater eius. videns quod mortuus esset filius suus, surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus ioram. Porro iosabeth filia regis. tulit ioas filium ochozie. et furata est eum de medio filiorum regis. cum interficerentur. absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum. Iosabeth autem que absconderat eum erat filia regis ioram. uxor ioiade pontificis. soror ochozie. et idcirco athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei absconditus. vi. annis. quibus regnavit athalia super terram.

XXII

Anno autem. vii. confortatus ioiada. assumpsit centuriones. azariam videlicet filium ieroham. et ysmahel filium iohanan. azariam quoque filium obed. et maasiam filium adaie. et elisaphat filium zechri. et iniit cum eis fedus. Qui circumeuntes iudam. congregaverunt levitas de cunctis urbibus iuda. et principes familiarum israel. veneruntque in ierusalem. Iniit igitur omnis multitudo pactum in domo dei cum rege. dixitque ad eos ioiada. Ecce filius regis regnabit. sicut locutus est dominus super filios david. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum. et levitarum. et ianitorum. erit in portis. Tertia vero pars ad domum regis. et tertia ad portam que appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus domini. Nec quispiam alius ingrediatur domum domini. nisi sacerdotes. et qui ministrant de levitis. Ipsi tantummodo ingrediantur. quia sanctificati sunt. et omne reliquum vulgus observet custodias domini. Levite autem circumdent regem. habentes singuli arma sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur. sintque cum rege et intrante et egrediente. Fecerunt ergo levite. et universus iuda. iuxta omnia que preceperat ioiada pontifex. Et assumpserunt singuli viros qui sub se erant. et veniebant per ordinem sabbati. cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem ioiada pontifex non dimiserat abire turmas. que sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque ioiada sacerdos centurionibus lanceas. clipeosque et peltas regis david. quas consecraverat in domo domini. Constituitque omnem populum tenentium pugiones. a parte templi dextra. usque ad partem templi sinistram. coram altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis. et imposuerunt ei diadema. et testimonium. dederuntque in manu eius tenendam legem. et constituerunt eum regem. unxit quoque illum ioiada pontifex et filii eius. imprecatique sunt ei. atque dixerunt. Vivat rex. Quod cum audisset athalia. vocem scilicet currentium atque laudantium regem. ingressa est ad populum in templum domini. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu. et principes turmasque circa eum. omnemque populum terre gaudentem. atque clangentem tubis. et diversi generis organis concinentem. vocemque laudantium. scidit vestimenta sua. et ait. Insidie. insidie. Egressus autem ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus. dixit eis. Educite illam extra septa templi. et interficiatur foris gladio. Precepitque sacerdos. ne occideretur in domo domini. et imposuerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis. interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioiada fedus inter se universumque populum et regem. ut esset populus domini. Itaque ingressus est omnis populus in domum baal. et destruxerunt eam. et altaria ac simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem baal interfecerunt ante aras. Constituit autem ioiada prepositos in domo domini. sub manibus sacerdotum. et levitarum. quos distribuit david in domo domini. ut offerrent holocausta domino. sicut scriptum est in lege moysi. in gaudio et canticis. iuxta dispositionem david. Constituit quoque ianitores in portis domus domini. ut non ingrederetur eam immundus in omni re. Assumpsitque centuriones. et fortissimos viros. ac principes populi. et omne vulgus terre. Et fecerunt descendere regem de domo domini. et introire per medium porte superioris in domum regis. et collocaverunt eum in solio regali. Letatusque est omnis populus terre. et urbs quievit. porro athalia interfecta est gladio.

XXIII

Septem annorum erat ioas cum regnare cepisset. et xl. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque quod bonum est coram domino. cunctis diebus ioiade sacerdotis. Accepit autem ei ioiada uxores duas. e quibus genuit filios et filias. Post que placuit ioas ut instauraret domum domini. Congregavitque sacerdotes et levitas. et dixit eis. Egredimini ad civitates iuda. et colligite de universo israel pecuniam. ad sarta tecta templi dei vestri. per singulos annos. festinatoque hoc facite. Porro levite egere negligentius. Vocavitque rex ioiadam principem. et dixit ei. Quare tibi non fuit cure ut cogeres levitas inferre de iuda et de ierusalem pecuniam que constituta est a moyse servo domini. ut inferret eam omnis multitudo israel in tabernaculum testimonii. Athalia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum dei. et de universis que sanctificata fuerant in templo domini. ornaverunt fanum baalim. Precepit ergo rex. et fecerunt archam. posueruntque eam iuxta portam domus domini forinsecus. Et predicatum est in iuda et ierusalem. ut deferrent singuli pretium domino. quod constituit moyses servus dei super omnem israel in deserto. Letatique sunt cuncti principes et omnis populus. et ingressi contulerunt in archam domini. atque miserunt. ita ut impleretur. Cumque tempus esset ut deferrent archam coram rege per manus levitarum. videbant enim multam pecuniam. ingrediebatur scriba regis. et quem primus sacerdos constituerat. effundebantque pecuniam que erat in archa. porro archam reportabant ad locum suum. sicque faciebant per singulos dies. et congregata est infinita pecunia. quam dederunt rex et ioiada his qui preerant operibus domus domini. At illi conducebant ex ea cesores lapidum. et artifices operum singulorum. ut instaurarent domum domini. fabros quoque ferri et eris. ut quod cadere ceperat fulciretur. Egeruntque hi qui operabantur industrie. et obducebatur

tur parietum cicatrix per manus eorum. Ac suscitaverunt domum domini in statum pristinum et firmiter eam stare fecerunt. Cumque complessent omnia opera, detulerunt coram rege et ioiada reliquam partem pecunie, de qua facta sunt vasa templi in ministerium et ad holocausta, phiale quoque et cetera vasa aurea et argentea. Et offerebantur holocausta in domo domini iugiter cunctis diebus ioiade. Senuit autem ioiada plenus dierum et mortuus est cum esset centum triginta annorum. Sepelieruntque eum in civitate david cum regibus, eo quod fecisset bonum cum israel et cum domo eius. Postquam autem obiit ioiada, ingressi sunt principes iuda et adoraverunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum, acquievit eis. Et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum, servieruntque lucis et sculptilibus. Et facta est ira domini contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad dominum, quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque dei induit zachariam filium ioiade sacerdotem, et stetit in conspectu populi et dixit eis: Hec dicit dominus deus: Quare transgredimini preceptum domini, quod vobis non proderit, et dereliquistis dominum ut derelinqueret vos? Qui congregati adversus eum, miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus domini. Et non est recordatus ioas rex misericordie quam fecerat ioiada pater illius secum, sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur, ait: Videat dominus et requirat. Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus syrie, venitque in iudam et ierusalem, et interfecit cunctos principes populi, atque universam predam miserunt regi damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus syrorum, tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eo quod dereliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia. Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacerdotis, et occiderunt eum in lectulo suo, et mortuus est. Sepelieruntque eum in civitate david, sed non in sepulchris regum. Insidiati vero sunt ei zabad filius semaath ammanitidis et iozabad filius semarith moabitidis. Porro filii eius ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo, et instauratio domus dei, scripta sunt diligentius in libro regum. Regnavit autem amasias filius eius pro eo.

XXIIII Viginti quinque annorum erat amasias cum regnare cepisset, et viginti novem annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ioadan de ierusalem. Fecitque bonum in conspectu domini, verumtamen non in corde perfecto. Cumque roboratum sibi videret imperium, iugulavit servos qui occiderant regem patrem suum. Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis moysi, ubi precepit dominus dicens: Non occidentur patres pro filiis, neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in peccato suo morietur. Congregavit igitur amasias iudam et constituit eos per familias, tribunosque et centuriones in universo iuda et beniamin. Et recensuit a viginti annis et supra, invenitque triginta milia iuvenum qui egrederentur ad pugnam et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque conduxit de israel centum milia robustorum centum talentis argenti, ut pugnaret contra filios seir. Venit autem homo dei ad illum et ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus israel. Non est enim dominus cum israel et cunctis filiis ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet dominus ab hostibus. Dei quippe est et adiuvare et in fugam vertere. Dixitque amasias ad hominem dei: Quid ergo fiet de centum talentis que dedi militibus israel? Et respondit ei homo dei: Habet dominus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque amasias exercitum qui venerat ad eum ex ephraim, ut reverteretur in locum suum. At illi contra iudam vehementer irati reversi sunt in regionem suam. Porro amasias confidenter eduxit populum suum, et abiit in vallem salinarum, percussitque filios seir decem milia. Et alia decem milia virorum ceperunt filii iuda, et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre, precipitaveruntque eos de summo in preceps, qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat amasias ne secum iret ad prelium, diffusus est in civitatibus iuda a samaria usque bethoron, et interfectis tribus milibus diripuit predam magnam. Amasias vero post cedem idumeorum et allatos deos filiorum seir, statuit illos in deos sibi, et adorabat eos, et illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam misit ad illum prophetam, qui diceret ei: Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque hec ille loqueretur, respondit ei: Num consiliarius regis es? Quiesce, ne forte interficiam te. Discedensque propheta: Scio, inquit, quod cogitaverit dominus occidere te, quia fecisti hoc malum et insuper non acquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio misit ad ioas filium ioachaz filii iehu regem israel dicens: Veni, videamus nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens: Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti: Percussi edom, et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur malum adversum te provocas, ut cadas et tu et iuda tecum? Noluit audire amasias, eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manus hostium propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israel, et mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude, corruitque iuda coram israel, et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas filii ioachaz cepit ioas rex israel in bethsames, et adduxit in ierusalem, et destruxit murum eius a porta ephraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repererat in domo dei et apud obededom, in thesauris etiam domus regie, necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda, postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel, quindecim annis. Reliqua autem sermonum amasie priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit a domino, tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis, miserunt et interfecerunt eum ibi. Et reportantes super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

CXXV Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum .xvi. constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ailath et restituit eam ditioni iude, postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare cepisset, et .lii. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini, iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Et cum requireret dominum, direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra philistiim, et destruxit murum geth, et murum iabnie, murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et in philistiim. Et adiuvit eum deus contra philistiim, et contra arabes qui habitabant in gurbaal, et contra amonitas. Pendebantque amonite munera ozie, et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli, et super portam vallis, et reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine, et effodit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agricultura deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe, maasieque doctoris, et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duorum milium sexcentorum. Et sub eis universus exercitus .ccc. et septem milium quingentorum, qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias, id est cuncto exercitui, clipeos et hastas et galeas et loricas, arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas, quas in turribus collocavit et in angulis murorum, ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul, eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum suum, et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini, adolere voluit incensum super altare thimiamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos, et cum eo sacerdotes domini .lxxx. viri fortissimi, restiterunt regi atque dixerunt: Non est tui officii, ozia, ut adoleas incensum domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum aaron, qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam a domino deo. Iratusque ozias, tenens in manu turibulum ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thimiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius, et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi, eo quod sensisset illico plagam domini. Fuit igitur ozias rex leprosus usque ad diem mortis sue, et habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioatham filius eius rexit domum regis, et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum ozie priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta. Dormivitque ozias cum patribus suis, et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum, eo quod esset leprosus. Regnavitque ioatham filius eius pro eo.

CXXVI Viginti .v. annorum erat ioatham cum regnare cepisset, et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoc. Fecitque quod rectum erat coram domino, iuxta omnia que fecerat ozias pater eius, excepto quod non est ingressus templum domini, et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam domus domini excelsam, et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in montibus iuda, et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum amon, et vicit eum. Dederuntque ei filii amon in tempore illo .c. talenta argenti, et .x. milia choros tritici, ac totidem milia choros ordei. Hec ei prebuerunt filii amon in secundo et tertio anno. Corroboratusque est ioatham, eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioatham, et omnes pugne eius et opera, scripta sunt in libro regum israel et iuda. Viginti .v. annorum erat cum regnare cepisset, et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Dormivitque ioatham cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate david, et regnavit achaz filius eius pro eo.

CXXVII Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset, et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini sicut david pater eius, sed ambulavit in viis regum israel. Insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle benennon, et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium, quas interfecit dominus in adventu filiorum israel. Sacrificabat quoque et thimiama succendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syrie, qui percussit eum, magnamque predam cepit de eius imperio, et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israel traditus est, et percussus plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda .cxx. milia in die uno, omnes viros bellatores, eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore occidit zechri vir potens ex ephraim, maasiam filium regis, et ezricam ducem domus eius, helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis .cc. milia mulierum, puerorum et puellarum, et infinitam predam, et pertulerunt eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine oded, qui egressus obviam exercitui venienti in samariam, dixit eis: Ecce iratus dominus deus patrum vestrorum contra iudam, tradidit eos in manibus vestris, et occidistis eos atrociter, ita ut ad celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas, quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum, et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor domini imminet vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum ephraim, azarias filius iohanan, barachias filius mosollamoth, ezechias filius sellum, et amasias filius adali, contra eos qui veniebant de prelio, et dixerunt eis: Non introducetis

ducere captivos, ne peccemus Domino. Quare vultis
addere super peccata nostra, et vetera cumulare delicta? Gran-
de quippe peccatum est, et ira furoris Domini imminet
super Israel. Dimiseruntque viri bellatores praedam et uni-
versa quae ceperant coram principibus et omni multitu-
dine. Steteruntque viri quos supra memoravimus,
et apprehendentes captivos, omnesque qui nudi erant
vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos
et calceassent, et refecissent cibo ac potu, unxissent-
que propter laborem, et adhibuissent eis curam, qui-
cumque ambulare non poterant, et erant imbecillo corpo-
re, imposuerunt eos iumentis, et adduxerunt Iericho ci-
vitatem palmarum, ad fratres eorum, ipsique rever-
si sunt in Samariam. Tempore illo misit rex A-
chaz ad regem Assyriorum, postulans auxilium.
Veneruntque Idumaei, et percusserunt multos ex Iuda, et
ceperunt praedam magnam. Philisthiim quoque diffusi sunt
per urbes campestres, et ad meridiem Iuda. Ceperunt-
que Bethsames, et Aialon, et Gaderoth, Socho quoque
et Thamnam, et Gamzo cum viculis suis, et habitaverunt
in eis. Humiliaverat enim Dominus Iudam, propter
Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio, et
contemptui habuisset Dominum. Adduxitque contra eum
Dominus Theglathphalasar regem Assyriorum, qui
et afflixit eum, et nullo resistente vastavit. Igitur
Achaz spoliata domo Domini, et domo regum et princi-
pum, dedit regi Assyriorum munera, et tamen nihil ei profu-
XXX it. Insuper et in tempore angustiae suae auxit contemptum in
Dominum. Ipse per se rex Achaz immolavit diis Damasci
victimas percussoribus suis, et dixit: Dii regum
Syriae auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis,
et aderunt mihi, cum e contrario ipsi fuerint ruin-
ae eius, et universo Israeli. Direptis itaque Achaz omnibus
vasis domus Dei, atque confractis, clausit ianu-
as templi Dei, et fecit sibi altaria in universis an-
gulis Ierusalem. In urbibus quoque omnibus Iuda extru-
xit aras, ad cremandum thus, atque ad iracun-
diam provocavit Dominum Deum patrum suorum. Reliqua
autem sermonum eius, et omnium operum illius prio-
rum et novissimorum, scripta sunt in libro re-
gum Iuda et Israel. Dormivitque Achaz cum patribus
suis, et sepelierunt eum in civitate Ierusalem. Neque enim
receperunt eum in sepulcra regum Israel. Regnavit-
XXVIII que Ezechias filius eius pro eo. Igitur Ezechias
regnare coepit cum xxv esset annorum, et xxix annis
regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abia, filia
Zachariae. Fecitque quod erat placitum in conspectu Do-
mini, iuxta omnia quae fecerat David pater eius. Ipse in an-
no et mense primo regni sui, aperuit valvas domus
Domini, et instauravit eas. Adduxitque sacerdotes et
Levitas, et congregavit eos in plateam orientalem.
Dixitque ad eos: Audite me Levitae, et sanctificamini, mun-
date domum Domini Dei patrum vestrorum, et auferte
omnem immunditiam de sanctuario. Peccaverunt
patres nostri, et fecerunt malum in conspectu Domini
Dei nostri, dereliquerunt eum, averterunt facies
suas a tabernaculo Domini, et praebuerunt dorsum.
Clauserunt ostia quae erant in porticu, et extinxe-
runt lucernas, incensumque non adoleverunt, et holocaus-
ta non obtulerunt in sanctuario Dei Israel. Concitatus est
itaque furor Domini super Iudam et Ierusalem, tradiditque
eos in commotionem, et in interitum, et in sibilum, sicut
ipsi cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri
gladiis, filii nostri, et filiae, et coniuges captivae
ductae sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet mi-
hi ut ineamus foedus cum Domino Deo Israel, et aver-
tat a nobis furorem irae suae. Filii mei nolite neg-
ligere. Vos elegit Dominus ut stetis coram eo,
et ministretis illi, colatisque eum, et cremetis ei in-
censum. Surrexerunt ergo Levitae, Mahath filius
Amasai, et Ioel filius Azariae de filiis Caath. Por-
ro de filiis Merari, Cis filius Abdi, et Azarias filius
Ialaleel. De filiis autem Gerson, Ioah filius Zem-
ma, et Eden filius Ioah. At vero de filiis Elisaphan,
Samri et Iahiel. De filiis quoque Asaph, Zacharias
et Mathanias. Necnon de filiis Heman, Iahiel et Se-
mei. Sed et de filiis Idithun, Semeias et Oziel. In
super. xiiii. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati XXIX
sunt, et ingressi sunt iuxta mandatum regis et im-
perium Domini, ut expiarent domum Domini. Sacerdotes
quoque ingressi sunt templum Domini ut sanctificarent illud,
et extulerunt omnem immunditiam quam intus repererant in
vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levitae et aspor-
taverunt ad torrentem Cedron foras. Coeperunt autem
prima die mensis primi mundare, et in die octavo
eiusdem mensis ingressi sunt porticum domus Domini.
Expiaveruntque templum diebus octo, et in die xvi mensis
eiusdem quod coeperant impleverunt. Ingressi quoque sunt
ad Ezechiam regem, et dixerunt ei: Sanctificavimus
omnem domum Domini, et altare holocausti eius, vasa-
que eius, necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis
suis, cunctamque templi supellectilem, quam polluerat
rex Achaz in regno suo, postquam praevaricatus
est. Et ecce exposita sunt omnia coram altari Domini.
Consurgensque diluculo Ezechias rex, adunavit omnes
principes civitatis, et ascendit in domum Domini. Ob-
tuleruntque simul tauros vii et arietes vii, ag-
nos vii, hircos vii, pro peccato, pro regno, pro sanctuario,
pro Iuda. Dixitque sacerdotibus filiis Aaron, ut offerrent
super altare Domini. Mactaverunt igitur tauros, et suscepe-
runt sanguinem sacerdotes, et fuderunt illum super
altare. Mactaverunt etiam arietes, et illorum sanguinem
super altare fuderunt. Immolaveruntque agnos, et fuderunt
super altare sanguinem. Adduxerunt hircos pro peccato coram r-
ege et universa multitudine, imposueruntque manus su-
as super eos, et immolaverunt illos sacerdotes, et asper-
serunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo
universi Israel. Pro omni quippe Israel praecepit rex ut ho-
locaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque Le-
vitas in domo Domini cum cymbalis et psalteriis et ci-
tharis, secundum dispositionem David regis, et Gad videntis,
et Nathan prophetae. Siquidem praeceptum Domini fuit per ma-
num prophetarum eius. Steteruntque Levitae tenentes
organa David, et sacerdotes tubas. Et iussit Ezechias
ut offerrent holocausta super altare. Cumque offerren-
tur holocausta, coeperunt laudes canere Domino, et clange-
re tubis, et in diversis organis quae David rex Israel
paraverat concrepare. Omni autem turba adorante, can-
tores et hi qui tenebant tubas erant in officio
suo, donec compleretur holocaustum. Cumque fini-
ta esset oblatio, incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo,
et adoraverunt. Praecepitque Ezechias et principes Levi-
tis, ut laudarent Dominum sermonibus David et Asaph videntis.
Qui laudaverunt eum magna laetitia, et incurvato
genu adoraverunt. Ezechias autem etiam haec addidit: Im-
plestis manus vestras Domino. Accedite et offer-
te victimas et laudes in domo Domini. Obtulit ergo
omnis multitudo hostias et laudes et holocausta

mente devota. Porro numerus holocaustorum quae obtu-
lit multitudo hic fuit. tauri .lxx. arietes .c. ag-
ni .cc. Sanctificaveruntque Domino boves .dc. et oves
tria milia. Sacerdotes vero pauci erant. nec po-
terant sufficere. ut pelles holocaustorum detraherent.
Unde et levitae fratres eorum adiuverunt eos. donec
impleretur opus. et sanctificarentur antistites. Le-
vitae quippe faciliori ritu sanctificantur quam sa-
cerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima. adipes
pacificorum. et libamina holocaustorum. Et
completus est cultus domus Domini. Letatusque est E-
zechias et omnis populus. eo quod ministerium Domini esset
expletum. Repente quippe hoc fieri placuerat. placu-
CXXIX erat. Misit quoque Ezechias ad omnem Israel. et Iudam
scripsitque epistolas ad Ephraim et Manassen. ut ve-
nirent in domum Domini in Ierusalem. et facerent phase
Domino Deo Israel. Inito ergo consilio regis et princi-
pum. et universi coetus Ierusalem. decreverunt ut face-
rent phase mense secundo. Non enim potuerant fa-
cere phase in tempore suo. quia sacerdotes qui possent
sufficere sanctificati non fuerant. et populus nondum congre-
gatus fuerat in Ierusalem. Placuitque sermo regi. et omni
multitudini. Et decreverunt. ut mitterent nuntios
in universum Israel. de Bersabee usque Dan. ut veni-
rent et facerent phase Domino Deo Israel in Ierusalem. Multi
enim non fecerant sicut in lege praescriptum est. Per-
rexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio.
et principum eius in universum Israel. et Iudam.
iuxta id quod rex iusserat praedicantes. Filii Israel reverti-
mini ad Dominum Deum Abraham. et Ysaac. et Israel. et re-
vertetur ad reliquias quae effugerunt manum re-
gis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et
fratres. qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum.
et tradidit eos in interitum. ut ipsi cernitis. No-
lite indurare cervices vestras sicut patres vestri.
Tradite manus vestras Domino et venite ad sanctuari-
um eius. quod sanctificavit in aeternum. Servite Do-
mino Deo patrum vestrorum. et avertetur a vobis ira fu-
roris eius. Si enim vos reversi fueritis ad Do-
minum. fratres vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram
dominis suis. qui illos duxerunt in captivitatem. et
revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens
est Dominus Deus vester. et non avertet faciem suam a vo-
bis si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant
velociter. de civitate in civitatem. per terram Ephra-
im. et Manasse. usque Zabulon. Acquiescentes consi-
lio venerunt in Ierusalem. In Iuda vero facta est manus
Domini. ut daret eis cor unum. et facerent iuxta prae-
ceptum regis. et principum verbum Domini. Con-
gregatique sunt in Ierusalem populi multi. ut facerent so-
lempnitatem azymorum in mense secundo. Et surg-
entes destruxerunt altaria quae erant in Ierusalem.
atque universa in quibus ydolis adolebatur incensum.
subvertentes. proiecerunt in torrentem Cedron. Im-
molaverunt autem phase .xiiii. die mensis secundi. Sacerdo-
tes quoque atque levitae tandem sanctificati. obtulerunt ho-
locausta in domo Domini. Steteruntque in ordine
suo. iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei.
Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem
de manibus levitarum. eo quod multa turba
sanctificata non esset. Et idcirco immolarent levitae phase
his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars
populi de Ephraim. et Manasse. et Ysachar. et Zabu-
lon. quae sanctificata non fuerat. comedit phase non iuxta
quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens.
Dominus bonus propitiabitur cunctis. qui in toto cor-
de requirunt Dominum Deum patrum suorum. et non im-
putabitur eis. quod minus sanctificati sunt. Quem exau-
divit Dominus et placatus est populo. Feceruntque filii
Israel qui inventi sunt in Ierusalem solempnitatem
azymorum .vii. diebus in leticia magna. lau-
dantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sa-
cerdotes per organa. quae suo officio
congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor
omnium levitarum. qui habebant intelligentiam bo-
nam super Domino. Et comederunt .vii. diebus so-
lempnitatis. immolantes victimas pacificorum.
et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuit-
que universae multitudini. ut celebrarent et alios
dies .vii. quod et fecerunt cum magno gaudio. Eze-
chias autem rex Iuda. praebuerat multitudini mille
tauros et .vii. milia ovium. Principes vero de-
derunt populo tauros mille. et oves .x. milia. Sanctifi-
cata est ergo sacerdotum plurima multitudo. Et hila-
ritate perfusa omnis turba Iuda. tam sacerdotum
et levitarum. quam universae frequentiae quae ve-
nerat ex Israel. Proselytorum quoque de terra Israel. et
habitantium in Iuda. Facta est grandis celebritas in
Ierusalem. qualis a diebus Salomonis filii David regis Is-
rael. in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdo-
tes atque levitae. benedicentes populo. et exaudita est
vox eorum. Pervenitque oratio in habitaculum sanctum ce-
li. Cumque haec fuissent rite celebrata. egressus est CXXX
omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda.
et fregerunt simulacra. succideruntque lucos. demoli-
ti sunt excelsa. et altaria destruxerunt. non solum de
universo Iuda. et Beniamin. sed et de Ephraim quoque
et Manasse. donec penitus everterent. Reversique sunt
omnes filii Israel in possessiones et civitates suas. Eze-
chias autem constituit turmas sacerdotales et le-
viticas per divisiones suas. unumquemque in officio pro-
prio. tam sacerdotum videlicet quam levitarum.
ad holocausta et pacifica. ut ministrarent et confite-
rentur. canerentque in portis castrorum Domini. Pars
autem regis erat. ut de propria eius substantia offerre-
tur holocaustum. mane semper et vespere. Sabbatis
quoque et kalendis. et sollempnitatibus ceteris sicut scriptum
est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium Ierusalem
ut darent partes sacerdotibus et levitis. ut possent
vacare legi Domini. Quod cum percrebuisset in auri-
bus multitudinis. plurimas obtulere primitias fi-
lii Israel. frumenti. vini et olei. mellis quoque. et omnium
quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii
Israel et Iuda. qui habitabant in urbibus Iuda. obtu-
lerunt decimas boum et ovium. decimasque sanctorum quae
voverant Domino Deo suo. Atque universa portantes fe-
cerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum
iacere fundamenta. et mense .vii. compleverunt eos. Cum-
que ingressi fuissent Ezechias et principes eius vi-
derunt acervos. et benedixerunt Domino ac populo Israel. Inter-
rogavitque Ezechias sacerdotes et levitas. cur ita
iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus
de stirpe Sadoch dicens. Ex quo coeperunt offerri
primitiae in domo Domini. comedimus. et saturati
sumus. et remanserunt plurima. eo quod benedixerit Do-
minus populo suo. Reliquiarum autem est copia ista quam
cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent hor-
rea in domo Domini. Quod cum fecissent intulerunt tam

primitias quam decimas et quecumque voverant fideliter. Fuit autem prefectus eorum Chonenias levita et Semei frater eius secundus. Post quem Iehiel et Azarias et Naath et Asahel et Ierimoth, Iozabad quoque et Helihel et Iesmachias et Maath et Banaias prepositi sub manibus Chonenie et Semei fratris eius, ex imperio Ezechie regis et Azarie pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant. Core vero filius Iemna levites et ianitor orientalis porte prefectus erat his que sponte offerebantur Domino, primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden et Beniamin, Iesue et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque maioribus, exceptis maribus ab annis tribus et supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, et quicquid per singulos dies conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas. Sacerdotibus per familias et levitis a viginti annis et supra per ordines et turmas suas, universeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter de his que sanctificata fuerant prebebantur cibi. Sed et filiorum Aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo Ezechias universa que diximus in omni Iuda, operatusque est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et ceremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque et prosperatus est.

XXXI

Post que et huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum et ingressus Iudam obsedit civitates munitas volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib et totum belli impetum verti contra Ierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut obturarent capita fontium que erant extra urbem, et hoc omnium decernente sententia, congregavit plurimam multitudinem et obturaverunt cunctos fontes et rivum qui fluebat in medio terre, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum et inveniant aquarum abundantiam. Edificavit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus et extruxit turres desuper et forinsecus alterum murum, instauravitque Mello in civitate David et fecit universi generis armaturam et clipeos. Constituitque principes bellatorum in exercitu et convocavit universos in platea porte civitatis ac locutus est ad cor eorum dicens: Viriliter agite et confortamini. Nolite timere nec paveatis regem Assyriorum et universam multitudinem que est cum eo. Multo enim plures nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo enim est brachium carneum, nobiscum Dominus Deus noster qui auxiliator est noster pugnatque pro nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis Ezechie regis Iuda. Que postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum servos suos in Ierusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam regem Iuda et ad omnem populum qui erat in urbe, dicens: Hec dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Ierusalem? Num Ezechias decipit vos ut tradat vos morti in fame et siti, affirmans quod Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum? Numquid non iste est Ezechias qui destruxit excelsa illius et altaria, et precepit Iude et Ierusalem dicens: Coram altari uno adorabitis et in ipso comburetis incensum? An ignoratis que ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis? Numquid prevaluerunt dii gentium omniumque terrarum liberare regionem suam de manu mea? Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei qui potuerit eruere populum suum de manu mea, ut possit etiam Deus vester eruere vos de hac manu? Non vos ergo decipiat Ezechias nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de manu mea et de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester poterit eruere vos de hac manu. Sed et alia multa locuti sunt servi eius contra Dominum Deum et contra Ezechiam servum eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in Dominum Deum Israel et locutus est adversus eum: Sicut dii ceterarum gentium non potuerunt liberare populum suum de manu mea, sic et Deus Ezechie eruere non poterit populum suum de manu ista. Insuper et clamore magno lingua iudaica contra populum qui sedebat in muris Ierusalem personabat, ut terreret eos et caperet civitatem. Locutusque est contra Deum Ierusalem sicut adversum deos populorum terre, opera manuum hominum. Oraverunt igitur Ezechias rex et Isaias filius Amos propheta adversum hanc blasphemiam ac vociferati sunt usque in celum. Et misit Dominus angelum qui percussit omnem virum robustum et bellatorem et principem exercitus regis Assyriorum, reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque Dominus Ezechiam et habitatores Ierusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum et de manu omnium, et prestitit eis quietem per circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia Domino in Ierusalem, et munera Ezechie regi Iuda, qui exaltatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit Ezechias usque ad mortem et oravit Dominum, exaudivitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que acceperat retribuit, quia elevatum est cor eius, et facta est contra eum ira et contra Iudam et Ierusalem. Humiliatusque est postea eo quod exaltatum fuisset cor eius, tam ipse quam habitatores Ierusalem, et idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Ezechie. Fuit autem Ezechias dives et inclitus valde, et thesauros sibi plurimos congregavit argenti et auri et lapidis pretiosi, aromatum et armorum universi generis et vasorum magni pretii. Apothecas quoque frumenti, vini et olei, et presepia omnium iumentorum, caulasque pecoribus et urbes edificavit. Habebat quippe greges ovium et armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimis. Ipse est Ezechias qui obturavit superiorem fontem aquarum Gion et avertit eas subter ad occidentem urbis David. In omnibus operibus suis fecit prospere que voluit. Attamen in legatione principum Babylonis qui missi fuerant ad eum ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus ut temptaretur et nota fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum Ezechie et misericordiarum eius scripta sunt in visione Isaie filii A

mos prophete. et in libro regum iuda et israel. Dor
mivitque ezechias cum patribus suis. et sepelie
runt eum supra sepulcra filiorum david. et cele
bravit eius exequias. universus iuda et omnes
habitatores ierusalem. Regnavitque manasses filius
eius pro eo. xii. annorum erat manasses cum
regnare cepisset. et lv. annis regnavit in ierusalem.
Fecit autem malum coram domino iuxta abomina
tiones gentium quas subvertit dominus coram fili
is israel. Et conversus instauravit excelsa. que
demolitus fuerat ezechias pater eius. Construxit
que aras baalim. et fecit lucos et adoravit omnem
miliciam celi. et coluit eam. Edificavit quoque al
taria in domo domini. de qua dixerat dominus. In
ierusalem erit nomen meum in eternum. Edificavit autem
ea cuncto exercitui celi. in duobus atriis domus
domini. Transireque fecit filios suos per ignem in
valle beennon. Observabat sompnia. sectabatur
auguria. maleficis artibus inserviebat. habe
batque secum magos et incantatores. Multaque ma
la operatus est coram domino. ut irritaret eum. Sculp
tile quoque et conflatile signum. posuit in
domo domini. de qua locutus est deus ad david et salomon
em filium eius dicens. In domo hac et in ierusalem
quam elegi de cunctis tribubus israel. ponam nomen me
um in sempiternum. et moveri non faciam pedem is
rael de terra quam tradidi patribus eorum. ita dum
taxat. si custodierint facere que precepi eis. cunctam
legem. et cerimonias atque iudicia. per manum
moysi. Igitur manasses seduxit iudam et ha
bitatores ierusalem. ut facerent malum super omnes gent
es quas subverterat dominus a facie filiorum israel. Lo
cutusque est dominus ad eum et ad populum illius. et
attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis. principes
exercitus regis assyriorum. ceperuntque manas
sen. et vinctum catenis atque compedibus. duxe
runt eum in babilonem. Qui postquam coan
gustatus est. oravit dominum deum suum. et egit peni
tentiam valde coram deo patrum suorum. Depre
catus est eum. et obsecravit intente. et exaudivit
orationem eius. reduxitque eum in ierusalem in regnum
suum. et cognovit manasses. quod dominus ipse esset
deus. Post hec edificavit murum extra civitatem
david. ad occidentem gyon in convalle. ab introitu
porte piscium per circuitum usque ad ophel. et
exaltavit illum vehementer. Constituitque prin
cipes exercitus in cunctis civitatibus iuda munitis.
et abstulit deos alienos. et simulacrum de domo domini.
aras quoque quas fecerat in monte domus domini
in ierusalem. et proiecit omnia extra urbem. Porro in
stauravit altare domini. et immolavit super illud vic
timas. et pacifica. et laudem. Precepitque iude ut
serviret domino deo israel. Attamen adhuc populus immolabat
in excelsis domino deo suo. Reliqua autem gestorum
manasse. et obsecratio eius ad deum suum.
verba quoque videntium qui loquebantur ad eum in no
mine domini dei israel. Oratio quoque eius. et exaudi
tio. et cuncta peccata atque contemptus. loca etiam in quibus ed
ificavit excelsa. et fecit lucos et statuas. ante quam
ageret penitentiam. scripta sunt in sermonibus ozai. Dor
mivit autem manasses cum patribus suis. et sepel
ierunt eum in domo sua. Regnavitque pro eo filius eius
amon. xxii. annorum erat amon. cum regn
are cepisset. et duobus annis regnavit in ierusalem. et

fecitque malum in conspectu domini. sicut fecerat pater
eius manasses. Et cunctis idolis que manasses fecerat sacrificavit
immolavit atque servivit. et non est reveritus faciem domini
sicut reveritus est manasses pater eius. et multo ma
iora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum
servi sui. interfecerunt eum in domo sua. Porro re
liqua multitudo populi. cesis hiis qui amon percusserant.
constituit regem iosiam filium eius pro
eo. Octo annorum erat iosias cum regna XXXII
re cepisset. et xxxi. annis regnavit in ierusalem. Fecitque
quod erat rectum in conspectu domini. et ambulavit in
viis david patris sui. non declinavit ad dexteram neque ad
sinistram. Octavo autem anno regni sui cum adhuc
esset puer. cepit querere deum patris sui david. et xii.
anno postquam ceperat. mundavit iudam et ier
usalem. ab excelsis et lucis. simulacrisque et sculpti
libus. Destruxeruntque coram eo aras baalim.
et simulacra que superposita fuerant. demoliti sunt.
lucos etiam et sculptilia succidit. atque comminu
it. et super tumulos eorum qui eis immolare consueverant
fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit
in altaribus ydolorum. mundavitque iudam et ierusalem.
sed et in urbibus manasse et effraim et symeon usque
neptalim. cuncta subvertit. Cumque altaria dissipasset
et lucos et sculptilia contrivisset in frusta. cuncta
que delubra demolitus esset de universa terra israel. reve
rsus est in ierusalem. Igitur xviii. anno regni sui mun
data iam terra. et templo domini. misit saphan filium
helchie. et maasiam principem civitatis. et ioha fi
lium ioachaz a commentariis. ut instaurarent do
mum domini dei sui. Qui venerunt ad helchiam sa
cerdotem magnum. acceptamque ab eo pecuniam que il
lata fuerat in domum domini. et quam congregaverant le
vite et ianitores de manasse et effraim. et universis
reliquiis israel. ab omni quoque iuda et beniamin et
habitatoribus ierusalem. tradiderunt in manibus eorum qui
preerant operariis in domo domini. ut instaurarent
templum. et infirma queque sarcirent. At illi
dederunt eam artificibus et cementariis. ut emerent lap
ides quadratos de lapicidinis. et ligna ad commissu
ras tignorum. et ad contignationem domorum quas de
struxerant reges iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant
autem prepositi operantium iahath et abdias.
de filiis merari. zacharias et mosollam. de fili
is caath. qui urgebant opus. Omnes levite scien
tes organis canere. Super eos vero qui ad diversos us
us onera portabant. erant scribe et magistri ex levi
tis ianitores. Cumque efferrent pecuniam que illata
fuerat in templum domini. reperit helchias sacerdos li
brum legis domini per manum moy
si. Et ait ad saphan scribam. Librum legis i
nveni in domo domini. Et tradidit ei. At ille intul
it volumen ad regem. et nunciavit ei dicens. Omnia
que dedisti in manu servorum tuorum. ecce com
plentur. Argentum quod reperimus in domo domini.
conflaverunt. datumque est prefectis artificum et di
versa opera fabricantium. Preterea tradidit michi hel
chias sacerdos hunc librum. Quem cum rege pre
sente recitasset. Quod cum audisset ille verba legis. scidit
vestimenta sua. et precepit helchie. et ahicam filio
saphan. et abdon filio micha. saphan quoque scri
be. et asaie servo regis dicens. Ite et orate dominum
pro me et pro reliquis israel et iuda. super universis sermoni
bus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor

domini super nos eo quod non custodierint patres nostri verba domini ut facerent omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit igitur Helcias et hii qui simul a rege missi fuerant ad Oldam prophetidem uxorem Sellum filii Thecuath filii Asra custodis vestium, que habitabat in secunda in Ierusalem, et locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa respondit eis: Hec dicit dominus deus Israel: Dicite viro qui misit vos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius, cunctaque maledicta que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege Iuda. Quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem Iuda qui misit vos pro domino deprecando sic loquimini: Hec dicit dominus deus Israel: Quoniam audisti verba voluminis atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu domini super his que dicta sunt contra locum hunc et habitatores Ierusalem, reveritusque faciem meam scidisti vestimenta tua et flevisti coram me, ego quoque exaudivi te, dicit dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et infereris in sepulcrum tuum in pace, nec videbunt oculi tui omne malum quod ego inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat. At ille convocatis universis maioribus natu Iuda et Ierusalem ascendit in domum domini, unaque omnes viri Iuda et habitatores Ierusalem, sacerdotes et levite et cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis. Et stans in tribunali suo percussit fedus coram domino ut ambularet post eum et custodiret precepta et testimonia et iustificationes eius in toto corde suo et in tota anima sua, faceretque que scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in Ierusalem et Beniamin, et fecerunt habitatores Ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo Iosias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum Israel, et fecit omnes qui residui erant in Israel servire domino deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV Fecit autem Iosias in Ierusalem phase domino, quod immolatum est xiiii. die mensis primi. Et constituit sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur domino locutus est: Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit Salomon filius David rex Israel; nequaquam enim eam ultra portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro et populo eius Israel, et preparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum, sicut precepit David rex Israel et descripsit Salomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas, et sanctificati immolate phase, fratres etiam vestros ut possint iuxta verba que locutus est dominus in manu Moysi facere preparate. Dedit preterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollempnitate phase agnos et edos de gregibus et reliqui pecoris xxx. milia, boum quoque tria milia. Hec de universa substantia regis. Duces quoque eius sponte quod voluerant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro Helcias et Zacharias et Iehiel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo milia dc. et boves ccc. Chonenias autem et Semeias etiam Nathanael fratres eius, necnon Asabias et Iehiel et Iozabad principes levitarum dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase v. milia pecorum et boves d. Preparatumque est ministerium, et steterunt sacerdotes in officio suo, levite quoque in turmis iuxta regis imperium. Et immolatum est phase domino. Asperseruntque sacerdotes sanguinem manu sua, et levite detraxerunt pelles holocaustorum, et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum et offerrentur domino sicut scriptum est in lege Moysi. De bobus quoque fecerunt similiter. Et assaverunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus et cacabis et ollis, et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati. Unde levite sibi et sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo iuxta preceptum David et Asaph et Eman et Idithun prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum levite paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa, ut facerent phase et offerrent holocausta super altare domini iuxta preceptum regis Iosie. Feceruntque filii Israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollempnitatem azimorum vii. diebus. Non fuit phase simile huic in Israel a diebus Samuelis prophete, sed nec quisquam de cunctis regibus Israel fecit phase sicut Iosias sacerdotibus et levitis et omni Iude et Israel qui repertus fuerat et habitantibus in Ierusalem. xviii. anno regni Iosie hoc phase celebratum est. Postquam instauravit Iosias templum, ascendit Nechao rex Egypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Eufraten, et processit in occursum eius Iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait: Quid mihi et tibi est rex Iuda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me deus festinato ire precepit. Desine adversum deum facere qui mecum est, ne interficiat te. Noluit Iosias reverti, sed preparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore dei, verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis: Educite me de prelio, quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio, et asportaverunt eum in Ierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum, et universus Iuda et Ierusalem luxerunt eum, Ieremias maxime. Cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem diem lamentationes super Iosiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israel: ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosie et misericordiarum eius que lege precepta sunt domini, opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum Israel et Iuda.

XXXVI Tulit ergo populus terre Ioachaz filium Io

et constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Amovit autem eum rex Aegypti cum venisset in Ierusalem, et condempnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque pro eo regem Eliachim fratrem eius super Iudam et Ierusalem, et vertit nomen eius Ioachim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum et adduxit in Aegyptum. Viginti et quinque annorum erat Ioachim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem, fecitque malum coram Domino Deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldaeorum, et vinctum catenis duxit in Babylonem. Ad quam et vasa Domini transtulit, et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim, et abominationum eius quas operatus est, et quae inventa sunt in eo, continentur in libro regum Israel et Iuda. Regnavit autem Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Ierusalem, fecitque malum in conspectu Domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. Regem vero constituit Sedechiam fratrem eius super Iudam et Ierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Ieremiae prophetae loquentis ad se ex ore Domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum, et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus praevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt domum Domini, quam sanctificaverat sibi in Ierusalem. Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios Dei, et parvipendebant sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui. Non est misertus adolescentis et virginis et senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus Domini, tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babylonem. Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Ierusalem, universas turres combusserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et compleretur sermo Domini ex ore Ieremiae, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Ieremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo regno suo etiam per scripturam, dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli, et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Ierusalem, quae est in Iudaea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat.

Domine Deus omnipotens patrum nostrorum Abraham, Isaac et Iacob, et seminis eorum iusti, qui fecisti caelum et terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo praecepti tui, qui conclusisti abyssum et signasti terribili et laudabili nomine tuo, quem omnia pavent et tremunt a vultu virtutis tuae, quia importabilis est magnificentia gloriae tuae, et insustentabilis ira comminationis tuae super peccatores; immensa vero et investigabilis misericordia promissionis tuae, quoniam tu es Dominus altissimus super omnem terram, longanimis et multum misericors et poenitens super malitias hominum. Tu autem Domine secundum bonitatem tuam promisisti poenitentiam et remissionem his qui peccaverunt tibi, et multitudine miserationum tuarum decrevisti poenitentiam peccatoribus in salutem. Tu igitur Domine Deus iustorum non posuisti poenitentiam iustis Abraham, Isaac et Iacob, his qui tibi non peccaverunt, sed posuisti poenitentiam propter me peccatorem, quoniam peccavi super numerum harenae maris. Multiplicatae sunt iniquitates meae, Domine, multiplicatae sunt iniquitates meae, et non sum dignus intueri et aspicere altitudinem caeli prae multitudine iniquitatis meae. Incurvatus sum multo vinculo ferri, ut non possim attollere caput meum, et non est respiratio mihi, quia excitavi iracundiam tuam et malum coram te feci, statuens abominationes et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei, precans a te bonitatem, Domine. Peccavi, Domine, peccavi, et iniquitates meas agnosco. Peto rogans te, Domine, remitte mihi, remitte mihi; ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum iratus reserves mala mihi, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, et laudabo te semper omnibus diebus vitae meae, quoniam te laudat omnis virtus caelorum, et tibi est gloria in saecula saeculorum. Amen.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententiae est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut Ezrae librum vobis de Hebraeo transferam, quasi non habeatis Graeca et Latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, et nihil aliud fatigando nisi odium quaerere, extremae dementiae est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane carissimi, ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium, qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut Hebraea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriphorum tertii et quarti somniis delectetur.

ap(ud) hebreos ezre neemieque sermones in unum volumen coartantur. et que non habentur apud illos. nec de xxiiii. senioribus sunt procul abicienda. Si quis autem lxx. vobis opposuerit interpretes. quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat. nec potest utique verum asseri quod diversum est. mittite eum ad euangelia. in quibus multa ponuntur de veteri testamento que apud lxx. interpretes non habentur. ut illud: quoniam nazareus vocabitur. Et ex egypto vocavi filium meum. Et videbunt in quem compunxerunt. Multaque alia que latiori operi reservamus. et querite ab eo ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerit. vos legite de his exemplaribus. que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam. certe quod interpretatus sum [illegible] in greco [illegible] interpretem [illegible] hebreos [illegible] translatoribus [illegible] origenem [illegible] translatores [illegible] interpretes. Aquilam [illegible] Symmachum et theodotionem [illegible] origenes [illegible] quanto magis latini [illegible] primum enim [illegible] exemplaria [illegible] magis [illegible] ignorantes. [illegible] scripturam [illegible] Nos autem qui hebree lingue saltem parvam [illegible] scientiam [illegible] magis possimus [illegible] lingua [illegible] magis [illegible] carita[te] [illegible] quam illorum [illegible] detractione.

IN ANNO PRIMO cyri regis persarum ut compleretur verbum domini ex ore ieremie. suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum. et traduxit vocem in universo regno suo. etiam per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit michi dominus deus celi. et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in ierusalem que est in iudea. et edificet domum domini dei israhel.

quis est in vobis de universo populo eius sit deus illius cum ipso ascendat in ierusalem que est in iudea

ipse est deus qui est in ierusalem. et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo. et argento et auro. et substantia et pecoribus. excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierusalem. Et surrexerunt principes patrum de iuda et beniamin. et sacerdotes et levite. et omnis cuius suscitavit deus spiritum. ut ascenderent ad edificandum templum domini quod erat in ierusalem. Universique qui erant in circuitu. adiuverunt manus eorum. in vasis argenteis et aureis in substantia. in supellectili. et in iumentis. exceptis his que sponte obtulerant. Rex quoque cyrus protulit vasa templi domini que tulerat nabuchodonosor de ierusalem. et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea cyrus rex persarum per manum mithridatis filii gazabar. et adnumeravit ea sasabasar principi iude. Et hic est numerus eorum. fiale auree. xxx. fiale argentee mille. cultri. xxix. ciphi aurei. xxx. ciphi argentei secundi. ccccx. vasa alia mille. Omnia vasa aurea et argentea. v. milia quadringenta. Universa tulit sasabasar cum his qui ascendebant de transmigratione babylonis in ierusalem.

II Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate quam transtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonem. et reversi sunt in ierusalem et iudam. unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum zorobabel. iosue. neemia. saraia. rahelaia. mardocheo. belsan. mesphar. beguai. reum. baana. Numerus virorum populi israhel. Filii phares duo milia. clxxii. Filii [illegible]. Filii area. dcclxxv. Filii phaethmoab filiorum iosue ioab duo milia dcccxii. Filii helam. mille. ccliiii. Filii zechua. nongenti. xlv. Filii zachai. dcclx. Filii bani. dcxlii. Filii bebai. dcxxiii. Filii azgad mille. ccxxii. Filii adonicam. dclxvi. Filii beguai. ii. milia. lvi. Filii adin. ccccliiii. Filii ather qui erant ex ezechia. xcviii. Filii besai. cccxxiii. Filii iora. cxii. Filii asom. ccxxiii. Filii gebbar. xcv. Filii bethleem. cxxiii. Viri nethupha. lvi. Viri anathoth. cxxviii. Filii azmaveth. xlii. Filii cariathiarim. cephira. et beroth. dccxliii. Filii rama et gaba. dcxxi. Viri machmas. cxxii. Viri bethel et hai. ccxxiii. Filii nebo. lii. Filii megbis. clvi. Filii elam alterius mille. ccliiii. Filii arim. cccxx. Filii lod adid et ono. dccxxv. Filii iericho. cccxlv. Filii senaa. tria milia. dcxxx. Sacerdotes filii idaia in domo iosue. dcccclxxiii. Filii emmer. mille. lii. Filii phassur. mille. ccxlvii. Filii arim. mille. xvii. Levite filii iosue et cedmihel filiorum odovie. lxxiiii. Cantores filii asaph. cxxviii. Filii ianitorum. filii sellum. filii ather. filii telmon. filii accub. filii atita. filii sobai. universi. cxxxix. Nathinnei filii osa. filii asupha. filii tabaoth. filii ceros. filii siaa. filii phadon. filii levana. filii agaba. filii accub. filii agab. filii selmai. filii anan. filii gaddel. filii gaer. filii raaia. filii rasin. filii necoda. filii gazam. filii aza. filii phasea. filii besee. filii asena. filii munim. filii nephusim. filii bachbuc. filii acupha. filii arur. filii besluth. filii maida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii atipha. filii servorum

salomonis. filii sophei. filii sophereth. filii farudas. filii iala. filii dercon. filii gedel. filii saphatia. filii athil. filii phochereth qui erat de asebaim. filii ami. Omnes nathinnei et filii servorum salomonis. ccc.xc.ii. Et hii qui ascenderunt de thelmala. thelarsa. cherub. et adon et mer. et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum. utrum ex israel essent. filii dalaia. filii tobia. filii necoda. dc.l.ii. Et de filiis sacerdotum. filii obia. filii accos. filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem. et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt. et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit athersatha eis ut non comederent de sancto sanctorum. donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus. xl. ii. milia. ccc.lx. exceptis servis eorum et ancillis qui erant vii. milia. ccc.xxx.vii. et in ipsis cantores atque cantatrices. cc. Equi eorum. dcc.xxx.vi. muli eorum. cc.xl.v. Cameli eorum. cccc.xxx.v. asini eorum vi. milia. dcc.xx. Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in ierusalem. sponte obtulerunt in domum domini ad extruendam eam in loco suo. secundum vires suas dederunt impensas operis auri solidos. lx. i. milia. et argenti mnas. v. milia. et vestes sacerdotales. c. Habitaverunt ergo sacerdotes et levite et de populo et cantores et ianitores et nathinnei in urbibus suis. et universus israel in civitatibus suis.

III I Amque venerat mensis septimus et erant filii israel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in ierusalem. Et surrexit iosue filius iosedech et fratres eius sacerdotes. et zorobabel filius salathiel et fratres eius. et edificaverunt altare dei israel. ut offerrent in eo holocaustomata. sicut scriptum est in lege moysi viri dei. Collocaverunt autem altare super bases suas. deterrentibus eos per circuitum populis terrarum. et obtulerunt super illud holocaustum domino mane et vespere. Feceruntque sollempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est. et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum preceptum opus diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge tam in calendis quam in universis sollempnitatibus domini que erant consecrate. et in omnibus in quibus ultro offerebatur deo munus. A primo die mensis septimi ceperunt offerre holocaustum domino. porro templum domini nondum fundatum erat. Dederunt autem pecunias latomis et cementariis. cibum quoque et potum et oleum sydoniis tyriisque. ut deferrent ligna cedrina de libano ad mare ioppe. iuxta quod preceperat cyrus rex persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum dei in ierusalem. mense secundo ceperunt zorobabel filius salathiel et iosue filius iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levite. et omnes qui venerant de captivitate in ierusalem. Et constituerunt levitas a. xx. annis et supra ut urgerent opus domini. Stetitque iosue et filii eius et fratres eius. cedmihel et filii eius. et filii iuda quasi vir unus. ut instarent super eos qui faciebant opus in templo dei. filii enadad. filii eorum et fratres eorum levite. Fundato igitur templo domini a cementariis. steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis. et levite filii asaph in cymbalis. ut laudarent dominum per manum david regis israel. Et concinebant in hymnis et confessione domino. quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius super israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando dominum. eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset. et hoc templum in oculis eorum. flebant voce magna. et multi vociferantes in leticia elevabant vocem. nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letantium et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno. et vox audiebatur procul.

A Udierunt autem hostes iude et beniamin quia filii captivitatis edificarent templum domino deo israel. Et accedentes ad zorobabel et ad principes patrum dixerunt eis. Edificemus vobiscum. quia ita ut vos querimus deum vestrum. Ecce nos immolamus victimas ex diebus asor haddan regis assur qui adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel et iosue et reliqui principes patrum israel. Non est vobis et nobis ut edificemus domum domino deo nostro. sed nos ipsi soli edificabimus domino deo nostro. sicut precepit nobis cyrus rex persarum. Factum est igitur ut populus terre impediret manus populi iude. et turbaret eos in edificando. Conduxerunt quoque adversus eos consiliatores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus cyri regis persarum. et usque ad regnum darii regis persarum. In regno autem assueri. in principio regni eius. scripserunt accusationem adversus habitatores iude et ierusalem. Et in diebus artaxersis scripsit beselam mithridates et thabeel et reliqui qui erant in consilio eorum ad artaxersen regem persarum. Epistola autem accusationis scripta erat syriace. et legebatur sermone syro. Reum beelteem et samsai scriba scripserunt epistolam unam de ierusalem artaxersi regi huiuscemodi. Reum beelteem et samsai scriba et reliqui consiliatores eorum dinei et apharsatei. tharphalei. apharsei. erchuei. babilonii. susannechei. dievi. elamite. et ceteri de gentibus quas transtulit asennaphar magnus et gloriosus. et habitare eas fecit in civitatibus samarie. et in reliquis regionibus trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt ad eum. Artaxersi regi servi tui viri qui sunt trans flumen salutem dicunt. Notum sit regi. quia iudei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in ierusalem civitatem rebellem et pessimam quam edificant. extruentes muros eius et parietes componentes. Nunc ergo notum sit regi. quia si civitas illa reedificata fuerit et muri eius instaurati. tributum et vectigal et annuos reditus non dabunt. et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos ergo memores salis quod in palatio comedimus. et quia lesiones regis videre nefas ducimus. idcirco misimus et nuntiavimus regi. ut recenseas in libris historiarum patrum tuorum. et invenies scriptum in commentariis. et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis. et bella concitantur in ea ex diebus antiquis. quam ob rem et civitas ipsa destructa est. Nuntiamus nos regi quoniam si civitas illa edificata fuerit et muri ipsius instaurati. possessionem trans flumen non habebis. Verbum miserunt rex ad reum beelteem et samsai scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores samarie et ceteris trans flumen salutem dicens et pacem. Accusatio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram me. et a me preceptum est et recensuerunt. Inveneruntque quoniam civitas

illa a diebus antiquis adversus reges rebellat et se-
ditiones et bella conficiuntur in ea. Iam et reges for-
tissimi fuerunt in Hierusalem qui dominati sunt omnium re-
gionum que trans flumen est. Tributum quoque et
vectigal et reditus accipiebant. Nunc igitur iu-
be [illegible] ut prohibeas viros illos ut urbs illa
non edificetur donec si forte amplius iussum fuerit. R[e]-
[illegible] autem ne forte negligentius [illegible] impleatur et
pullulatum [?] crescat in malum contra reges. Itaque
rescripto eo a Artaxerse rege lecto coram ra-
thymum beelteem et samellio scriba et consiliariis eorum,
et abierunt festinantes in Hierusalem ad iudeos et prohibuerunt
eos in equitibus et multitudine. Et inhibitum est opus
domus dei in Hierusalem et sic fiebat usque ad secundum an-
V num regni darii regis persarum. Prophetaverunt
autem aggeus propheta et zacharias filius addo, prophe-
tantes ad iudeos qui erant in iudea et in Hierusalem
in nomine domini dei israel. Tunc surrexerunt zorobabel
filius salatiel et iesus filius iosedech et coe-
perunt edificare templum domini in Hierusalem, cum eis pro-
phete domini [illegible] eos. In ipso autem tempore [illegible]
[illegible] qui erat sub [?] trans flumen et sathrabuzan-
nai et consiliarii eorum. Et dixerunt eis: Quis vo-
bis [illegible] consilium et domum hanc [illegible]
[illegible] et muros hos [illegible]? Et [illegible]
as que erant nomina hominum auctorum huius
edificationis. Oculus autem dei eorum fuit super se-
niores iudeorum [illegible] inter eos. [illegible]
ad darium referretur et tunc [illegible]
[illegible] illam. Exemplar epistole quam misit
[illegible] dux regionis trans flumen et sathrabuzan-
nai et consiliatores eius [illegible] qui erant
trans flumen ad darium regem. Sermo quem mi-
serunt ei sic scriptus erat. Dario regi pax omnis.
Notum sit regi iisse nos ad iudeam provinciam,
ad domum dei magni que construitur lapide im-
polito. Ligna ponuntur in parietibus. Opus [illegible]
[illegible] crescit in manibus
eorum. Interrogavimus ergo seniores illos et [illegible]
[illegible] eis. [illegible] ut domum
[illegible]
[illegible] ad eos ut indicaremus
tibi. [illegible] nomina principum eorum [illegible]
[illegible]. Hunc autem sermonem
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] regis [illegible]. Con-
[illegible] hanc [illegible] et populum eius transtulit
in babylonem. Anno autem primo cyri regis ba-
bylonis. cyrus rex [illegible] domus dei
edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argen-
tea que nabuchodonosor tulerat de Hierusalem et asportaverat ea
in templum babylonis protulit cyrus rex babylonis
et tradita sunt salmanasar [?] ducti. precepitque [?]
[illegible]. Hec vasa tolle et vade et pone
ea in templo quod est in Hierusalem et domus dei edificetur in
loco suo. Tunc [illegible] ille venit et posuit
fundamenta templi dei in Hierusalem et ex eo usque nunc
edificatur et nondum completum est. Nunc ergo si
[illegible] recenseat in bibliotheca re-
gis que est in babylone. Verum nam a cyro rege

VI iussum fuit ut edificaretur domus dei in Hierusalem.
et voluntatem regis si [illegible] renuntiet nobis. Tunc rex
darius precepit et requisierunt in bibliotheca librorum
qui erant repositi in babylone. Et inventum est
in ecbatanis que est castrum in media provincia volumen
unum. Talisque scriptus erat in eo commentarius. An-
no primo cyri regis. Cyrus rex decrevit ut domus
dei que est in Hierusalem edificaretur in loco ubi immo-
larent [?] hostias et ut ponant fundamenta supportantia [?]
altitudinem cubitorum .lx. et latitudinem cubit-
orum .lx. Ordines de lapidibus impolitis tres
et sic ordines de lignis novi. Sumptus autem
de domo regis dabuntur. Sed et vasa aurea et argen-
tea templi dei que nabuchodonosor tulerat de templo Hierusalem et asportaverat
ea in babylonem reddantur et referantur in templum
in Hierusalem in locum suum que reposita sunt in templo
dei. Nunc ergo [illegible] dux regionis que est trans
flumen et sathrabuzannai et consiliarii vestri. Apha-
sachei qui estis trans flumen procul recedite ab eis
et dimittite fieri templum dei illud. Duces iudeorum
et seniores eorum et domum dei illam edific-
ent in loco suo. Sed et a me preceptum est [illegible]
fieri a presbiteris iudeorum illis, ut edificetur domus
dei. Sit arcarum regis i. de tributis que dantur
de regione trans flumen. Studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit
et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi.
frumentum sal et vinum et oleum. Secundum ritum sacer-
dotum qui sunt in Hierusalem dentur eis per singulos dies,
ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes
deo celi et orent pro vita regis et filiorum eius. A
me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc
mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo
ipsius et erigatur et configatur in eo. Domus autem
eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen
suum ibi dissipet omnia regna et populum, qui exten-
derit manum suam ut repugnet et dissipet domum
dei illam que est in Hierusalem. Ego darius rex statui de-
cretum quod studiose impleri volo. Igitur [illegible] dux re-
gionis trans flumen et sathrabuzannai et consiliarii eius
sicut preceperat darius rex sic diligenter executi sunt.
Seniores autem iudeorum edificabant et prosperabatur
eis iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii addo. Et
edificaverunt et construxerunt iubente deo israel
et iubente cyro et dario et artaxerse regibus persarum.
Et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium
mensis adar qui est annus sextus regni darii regis.
Fecerunt autem filii israel sacerdotes et levite
et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem
domus dei in gaudio. Et obtulerunt in de-
dicatione domus dei vitulos centum. Arietes .cc.
agnos .cccc. hircos caprarum pro peccato totius is-
rael .xii. iuxta numerum tribuum israel. Et statuerunt
sacerdotes in ordinibus suis super opera dei in Hierusalem sicut
scriptum est in libro moysi. Fecerunt autem filii transm-
igrationis pascha .xiiii. die mensis primi. Purifi-
cati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus. Om-
nes [illegible] ad immolandum pascha universis filiis trans-
migrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et come-
derunt filii israel qui reversi fuerant de transmigratione et
omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terre
ad eos ut quererent dominum deum israel. Et fecerunt sol-
lempnitatem azimorum .vii. diebus in letitia quoniam le-
tificaverat eos dominus et converterat cor regis as-

C VII

...sur ad eos ut adiuvaret in opere domus domini dei Israhel.

Post haec autem in regno Artaxersis regis Persarum Esdras filius Saraie filii Azarie filii Helchie filii Sellum filii Sadoc filii Achitob filii Amarie filii Azarie filii Meraioth filii Zarahie filii Ozi filii Bocci filii Abisue filii Finees filii Eleazar filii Aaron sacerdotis ab initio. Ipse Esdras ascendit de Babylone et ipse scriba velox in lege Moysi quam dedit dominus deus Israhel. Et dedit ei rex secundum manum domini dei sui super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis Israhel et de filiis sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de Nathinneis in Hierusalem anno .vii. Artaxersis regis. Et venerunt in Hierusalem mense .v. ipse est annus .vii. regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babylone et in primo die mensis quinti venit in Hierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Esdras enim paravit cor suum ut investigaret legem domini et faceret et doceret in Israhel preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex Artaxerses Esdre sacerdoti scribe erudito in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in Israhel. Artaxerses rex regum Esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israhel et de sacerdotibus eius et de levitis ire in Hierusalem tecum vadat. A facie enim regis et .vii. consiliatorum eius missus es ut visites Iudeam et Hierusalem in lege dei tui que est in manu tua. Et ut feras argentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt deo Israhel cuius in Hierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis et populus offerre voluerit et de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui dei sui que est in Hierusalem libere accipe et studiose eme de hac pecunia vitulos arietes agnos et sacrificia et libamina eorum et offer ea super altare templi dei vestri quod est in Hierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo argento et auro ut faciatis iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus dei tui trade in conspectu dei in Hierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui quantumcumque necesse est ut expendas dabitur de thesauro et de fisco regis et a me. Ego Artaxerses rex statui atque decrevi omnibus custodibus arce publice qui sunt trans flumen ut quodcumque petierit a vobis Esdras sacerdos scriba legis dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta .c. et usque ad frumenti choros .c. et usque ad vini batos .c. et usque ad batos olei .c. sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus et levitis cantoribus ianitoribus Nathinneis et ministris domus dei huius ut vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem Esdra secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et presides ut iudicent omni populo qui est trans flumen his videlicet qui noverunt legem dei tui sed et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis diligenter iudicium erit de eo sive in mortem sive in exilium sive in condempnationem substantie eius vel certe in carcerem. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum domini que est in Hierusalem. Et ad me inclinavit misericordiam coram rege et consiliatoribus eius et universis principibus regis potentibus. Et ego confortatus manu domini dei mei que erat in me congregavi de Israhel principes qui ascenderent mecum.

C VIII

Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno Artaxersis regis de Babylone. De filiis Finees Gerson. De filiis Ythamar Daniel. De filiis David Attus. De filiis Sechenie filiorum Pharos Zacharias et cum eo numerati sunt viri .cl. De filiis Phaethmoab Helioenai filius Zarehe et cum eo .cc. viri. De filiis Sechenie filius Ezechiel et cum eo .ccc. viri. De filiis Adan Abed filius Ionathan et cum eo .l. viri. De filiis Alam Isaias filius Athalie et cum eo .lxx. viri. De filiis Saphatie Zebedia filius Michael et cum eo .lxxx. viri. De filiis Ioab Obedia filius Iehiel et cum eo .ccxviii. viri. De filiis Salomith filius Iosphie et cum eo .clx. viri. De filiis Bebai Zacharias filius Bebai et cum eo .xxviii. viri. De filiis Azgad Iohanan filius Eccetan et cum eo .cx. viri. De filiis Adonicam qui erant novissimi et hec nomina eorum Eliphelech et Iehiel et Samaias et cum eis .lx. viri. De filiis Begui Uthai et Zachur et cum eis .lxx. viri. Congregavi autem eos ad fluvium qui decurrit ad Ahava et mansimus ibi diebus tribus. Quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis Levi et non inveni ibi. Itaque misi Eliezer et Ariel et Semeiam et Elnathan et Iarib et alterum Elnathan et Nathan et Zachariam et Mosollam principes et Ioiarib et Elnathan sapientes. Et misi eos ad Eddo qui est princeps in Casphie loco et posui in ore eorum verba que loquerentur ad Eddo et fratres eius Nathinneos in loco Casphie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doctissimum de filiis Moholi filii Levi filii Israhel et Sarabiam et filios eius et fratres eius .xviii. et Asabiam et cum eo Isaiam de filiis Merari fratresque eius et filios eius .xx. Et de Nathinneis quos dederat David et principes ad ministeria levitarum Nathinneos .ccxx. Omnes hii suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium Ahava ut affligeremur coram domino deo nostro et peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris universeque substantie nostre. Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in via quia dixeramus regi. Manus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes qui dereliquunt eum. Ieiunavimus autem et rogavimus deum nostrum per hoc et evenit nobis prospere. Et separavi de principibus sacerdotum .xii. Sarabiam et Asabiam et cum eis de fratribus eorum .x. Appendique eis argentum et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque Israhel eorum qui inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum argenti talenta .dcl. et vasa argentea .c. et auri .c. talenta et crateras aureos .xx. qui habebant solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi duo pulchra ut aurum. Et dixi eis. Vos sancti domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte

oblatum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum Israel in Ierusalem, in thesaurum domus domini. Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri et vasorum, ut deferrent Ierusalem in domum domini dei nostri. Promovimus ergo a flumine Ahava .xii. die mensis primi, ut pergeremus in Ierusalem: et manus dei nostri fuit super nos, et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus Ierusalem et mansimus ibi tribus diebus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum Meremoth filii Urie sacerdotis, et cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Iozabed filius Iosue et Noadaia filius Bennoi levite, iuxta numerum et pondus omnium: descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocaustomata deo Israel, vitulos .xii. pro omni populo Israel, arietes .xcvi. agnos .lxxvii. hircos pro peccato .xii. omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen, et elevaverunt populum et domum dei.

IX Postquam autem hec completa sunt, accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus Israel, sacerdotes et levite, a populis terrarum et abominationibus eorum, Chananei videlicet et Hethei et Pherezei et Iebusei et Ammonitarum et Moabitarum et Egyptiorum et Amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis, et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum et tunicam, et evelli capillos capitis mei et barbe, et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei Israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, et scisso pallio et tunica, curvavi genua mea, et expandi manus meas ad dominum deum meum, et dixi: Deus meus, confundor et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum, et delicta nostra creverunt usque ad celum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manus regum terrarum, et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus, sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquie, et daretur nobis paxillus in loco sancto eius, et illuminaret oculos nostros deus noster, et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. Quia servi sumus, et in servitute nostra non dereliquit nos deus noster, sed inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, et sublimaret domum dei nostri, et extrueret solitudines eius, et daret nobis sepem in Iuda et Ierusalem. Et nunc quid dicemus, deus noster, post hec? Quia dereliquimus mandata tua, que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum, dicens: Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra immunda est, iuxta immunditiam populorum ceterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum, et filias eorum ne accipiatis filiis vestris, et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in sempiternum, ut confortemini, et comedatis que bona sunt terre, et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno, quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra, et dedisti nobis salutem sicut est hodie, ut non converteremur, et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine deus Israel, iustus es tu, quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc.

X Sic ergo orante Ezra et implorante eum et flente et iacente ante templum dei, collectus est ad eum de Israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum, et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Elam, et dixit Ezre: Nos prevaricati sumus in deum nostrum, et duximus uxores alienigenas de populis terre: et nunc si est penitentia in Israel super hoc, percutiamus fedus cum domino deo nostro, ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt, iuxta voluntatem domini et eorum qui timent preceptum domini dei nostri: secundum legem fiat. Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum: confortare et fac. Surrexit ergo Ezras, et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem Israel, ut facerent secundum verbum hoc, et iuraverunt. Et surrexit Ezras ante domum dei, et abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliasib, et ingressus est illuc: panem non comedit et aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum qui venerant de captivitate. Et missa est vox in Iuda et in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in Ierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, auferetur universa substantia eius, et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri Iuda et Beniamin in Ierusalem tribus diebus: ipse est mensis nonus, vicesimo die mensis: et sedit omnis populus in platea domus dei, trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Ezras sacerdos, et dixit ad eos: Vos transgressi estis, et duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum, et facite placitum eius, et separamini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat. Verumtamen quia populus multus est, et tempus pluvie, et non sustinemus stare foris, et opus non est diei unius vel duorum, vehementer quippe peccavimus in sermone isto: constituantur principes in universa multitudine: et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem, et iudices eius, donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Ionathan filius Asahel et Iaasia filius Thecue steterunt super hoc: et Mesollam et Sebethai levi-

[illegible] convenerunt eos. [illegible] et [illegible] dederunt [illegible] sacerdotes [illegible] principes [illegible] et [illegible] nomina sua [illegible] mense decimo ad [illegible] ut [illegible] et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas [illegible] et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. de filiis iosue filii iosedech [illegible] et [illegible] et [illegible] et dederunt manus suas ut [illegible] et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. et de filiis emmer [illegible] et de filiis herim maasia et helia et semeia et iehihel et ozias. et de filiis phessur elioenai maasia ismahel nathanahel iozabed et elada. et de filiis levitarum [illegible] et semei et celaia [illegible] et eliezer. et de cantoribus eliasib. et de ianitoribus sellum et telem et urim. et ex israhel de filiis pharos [illegible] et de filiis helam mathania [illegible] et irimoth et helia. et de filiis [illegible] mathania [illegible] et de filiis [illegible] et de filiis [illegible] et [illegible] et de filiis [illegible] et de filiis herem [illegible] et manasse. et de filiis [illegible] et de filiis asom mathanai [illegible] manasse [illegible] semei. de filiis [illegible] maadi [illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible] omnes hii acceperant uxores alienigenas [illegible]

VERBA NEEMIE

[illegible]

[illegible]

II

[illegible]

optimatibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus usque ad id temporis non indicaveram. Et dixi eis: vos nostis afflictionem in qua sumus: quia ierusalem deserta est, et porte eius consumpte sunt igni. venite et edificemus muros ierusalem et non simus ultra obprobrium. Et indicavi eis manum dei mei quod esset bona mecum et verba regis que locutus est michi. et aio: surgamus et edificemus. Et confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem sanaballath horonites et tobias servus ammanites et gosem arabs. et subsannaverunt nos et despexerunt. dixeruntque: Que est hec res quam facitis? numquid contra regem vos rebellatis? Et respondi eis sermonem dixique ad eos: Deus celi ipse nos iuvat. et nos servi eius sumus. surgamus et edificemus. vobis autem non est pars et iusticia et memoria in ierusalem.

III

Et surrexit eliasib sacerdos magnus et fratres eius sacerdotes. et edificaverunt portam gregis. ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas eius. et usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam. usque ad turrim ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri iericho. Et iuxta eum edificavit zachur filius amri. Portam autem piscium edificaverunt filii asana. ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit marimuth filius urie filii accus. Et iuxta eos edificavit mosollam filius barachie filii mesezebel. Et iuxta eos edificavit sadoch filius baana. Et iuxta eos edificaverunt techueni. optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere domini sui. Et portam veterem edificaverunt ioiada filius phasea et mosollam filius besoria. ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit meltias gabaonites et iadon meronathites viri de gabaon et maspha pro duce qui erat in regione trans flumen. Et iuxta eum edificavit eziel filius araie aurifex. Et iuxta eum edificavit ananias filius pigmentarii. Et dimiserunt ierusalem usque ad murum platee latioris. Et iuxta eum edificavit raphaia filius hur princeps vici ierusalem. Et iuxta eum edificavit ieiada filius aromaph contra domum suam. Et iuxta eum edificavit accus filius asebonie. Mediam partem vici edificavit melchias filius herem et asub filius phaeth moab et turrem furnorum. Iuxta eum edificavit sellum filius aloes princeps medie partis vici ierusalem. ipse et filie eius. Et portam vallis edificavit anun et habitatores zanoe. ipsi edificaverunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii edificavit melchias filius rechab princeps vici bethacharam. ipse edificavit eam et statuit valvas eius et seras et vectes. Et portam fontis edificavit sellum filius colozai princeps pagi maspha. ipse edificavit eam et texit et statuit valvas eius et seras et vectes. et muros piscine siloe in ortum regis et usque ad gradus qui descendunt de civitate david. Post eum edificavit neemias filius azboc princeps dimidie partis vici bethsur. usque contra sepulcrum david et usque ad piscinam que grandi opere constructa est et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt levite. rehum filius benni. Post eum edificavit asebias princeps dimidie partis vici ceile in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum bethui filius enadad princeps dimidie partis ceile. Et edificavit iuxta eum azer filius iosue princeps maspha mensuram secundam contra ascensum firmissimi anguli. Post eum in monte edificavit baruch filius zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus eliasib sacerdotis magni. Post eum edificavit marimuth filius urie filii accus mensuram secundam a porta domus eliasib donec extenderetur domus eliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes viri de campestribus iordanis. Post eos edificavit beniamin et asub contra domum suam. Post eum edificavit azarias filius maasie filii ananie contra domum suam. Post eum edificavit bennui filius enadad mensuram secundam a domo azarie usque ad flexuram et usque ad angulum. Et post eum edificavit phalel filius ozi contra flexuram et turrem que eminet de domo regis excelsa, id est in atrio carceris. Post eum phadaia filius pharos. Nathinei autem habitabant in ophel usque contra portam aquarum ad orientem et turrem que prominebat. Post eum edificaverunt techueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminenti usque ad murum templi. Sursum autem ad portam equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam. Post eos edificavit sedoc filius emer contra domum suam. Post eum edificavit semeia filius sechenie custos porte orientalis. Post eum edificavit anania filius selemie et anon filius selep sextus mensuram secundam. Post eum edificavit mosollam filius barachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit melchias filius aurificis usque ad domum nathineorum et scruta vendentium contra portam iudicialem et usque ad cenaculum anguli. Et inter cenaculum anguli in porta gregis edificaverunt artifices et negotiatores.

IIII

Factum est autem cum audisset sanaballath quod edificaremus murum iratus est valde. et motus nimis subsannavit iudeos. et dixit coram fratribus suis et frequentia samaritanorum. Quid iudei faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? num sacrificabunt et complebunt in una die? numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et tobias ammanites proximus eius ait: Edificent. si ascenderit vulpes transiliet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectui. converte obprobrium super caput eorum et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum eorum coram facie tua non deleatur. quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam. et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset sanaballath et tobias et arabes et ammanite et azotii quod obducta esset cicatrix muri ierusalem et quod cepissent interrupta concludi. irati sunt nimis. et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus dominum deum nostrum et posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

Dixit autem Iudas. Debilitata est fortitudo portantis. et humus nimia est. et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri. Nesciant et ignorent donec veniamus in medium eorum. et interficiamus eos. et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus Iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices. ex omnibus locis quibus venerant ad nos. Statui in loco post murum per circuitum populum in ordine cum gladiis suis et lanceis. et arcubus. Et perspexi atque surrexi. et aio ad optimates et magistratus. et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote. et pugnate pro fratribus vestris. filiis vestris. et filiabus vestris. et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nunciatum esse nobis. dissipavit deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros. unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum eorum faciebat opus. et media pars parata erat ad bellum. et lancee et scuta et arcus et lorice. et principes post eos in omni domo Iuda. Edificantium in muro et portantium onera et imponentium. una manu sua faciebat opus. et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi. Opus grande est et latum. et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube. illuc concurrite ad nos. Deus enim noster pugnabit pro nobis. et nos ipsi faciemus opus. et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo. Unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem. et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra. unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

C V

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent. Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis. accipiamus pro precio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent. Agros nostros et vineas et domos nostras opponamus. et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant. Mutuo sumamus pecunias in tributa regis. demusque agros nostros et vineas. et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt. Et sicut filii eorum ita et filii nostri. ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem. et de filiabus nostris sunt famule. nec habemus unde possint redimi. et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. cogitavitque cor meum mecum. Et increpavi optimates et magistratus. et dixi eis. Usurasne singuli a fratribus vestris exigitis. Et congregavi adversum eos contionem magnam. et dixi eis. Nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fratres vestros et redimemus eos. Et siluerunt. nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos. Non est bona res quam facitis. Quare non in timore dei nostri ambulatis. ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris. Ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud. es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas suas. oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie frumenti vini et olei. quam exigere soletis ab eis. date pro illis. Et dixerunt. Reddemus et ab eis nihil queremus. Sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper excussi sinum meum et dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis. sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo amen. Et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum. A die autem illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra Iuda. ab anno .xx. usque ad annum .xxxii. Artaxersis regis per annos .xii. Ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum. et acceperunt ab eis in pane et vino et in pecunia quotidie siclos .xl. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificavi. et agrum non emi. Et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus centum quinquaginta viri. et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt in mensa mea erant. Parabatur autem michi per singulos dies bos unus. arietes .vi. electi exceptis volatilibus. et inter dies .x. vina diversa et alia multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quesivi. valde enim attenuatus erat populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic.

C VI

Factum est autem cum audisset Sanaballat et Tobias et Gosem Arabs et ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum. et non esset in ipso residua interruptio. Usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis. Miserunt Sanaballat et Gosem ad me dicentes. Veni et percutiamus fedus pariter in viculis in campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent michi malum. Misi ergo ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio et non possum descendere ne forte negligatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quattuor vices. Et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum. et epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus auditum est. et Gosem dixit quod tu et Iudei cogitetis rebellare. et propterea edificas murum. et levare te vis super eos regem. Propter quam causam et prophetas posuisti qui predicent de te in Ierusalem. dicentes. Rex in Iudea est. Auditurus est rex verba hec. Idcirco nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens. Non est factum secundum verba hec que tu loqueris. De corde enim tuo tu componis hec. Omnes enim hii terrebant nos. cogitantes quod cessarent manus nostre ab opere et quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et ingressus sum domum Semaie filii Dalaie filii Methabeel secreto. Qui ait. Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi. et claudamus portas edis. quia venturi

sunt ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam similis mei fugit? et quis ut ego ingredietur templum et vivet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, et Tobias et Sanaballat conduxissent eum. Acceperat enim pretium ut territus facerem et peccarem, et haberent malum quod exprobrarent michi. Memento mei domine pro Tobia et Sanaballat iuxta opera eorum talia. Sed et Noadie prophete et ceterorum prophetarum qui terrebant me. Completus est autem murus xxv. die mensis Elul. lii. diebus. Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universe gentes que erant in circuitu nostro, et conciderent intra semetipsos, et scirent quod a domino factum esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe optimatum iudeorum epistole ad Tobiam, et a Tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in Iudea habentes iuramentum eius, quia gener erat Sechenie filii Ore, et Iohanan filius eius acceperat filiam Mosollam filii Barachie. Sed et laudabant eum coram me, et verba mea nuntiabant ei. Et Tobias mittebat epistolas ut terreret me.

C VII

Postquam autem edificatus est murus, et posui valvas, et recensui ianitores et cantores et levitas, precepi Anani fratri meo et Ananie principi domus de Iherusalem. Ipse enim quasi vir verax et timens deum plus ceteris videbatur. Et dixi eis. Non aperiantur porte Iherusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clause porte sunt et oppilate, et posui custodes de habitatoribus Iherusalem singulos per vices suas, et unumquemque contra domum suam. Civitas autem erat lata nimis et grandis, et populus parvus in medio eius, et non erant domus edificate. Deus autem dedit in corde meo, et congregavi optimates et magistratus et vulgus, ut recenserem eos. Et inveni librum census eorum qui ascenderant primum, et inventum est scriptum in eo. Isti filii provincie qui ascenderunt de captivitate migrantium, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babilonis, et reversi sunt in Iherusalem et in Iudeam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum Zorobabel, Iosue, Neemias, Azarias, Raamias, Naamani, Mardocheus, Belsam, Mespharath, Begoai, Naum, Baana. Numerus virorum populi Israel. Filii Pharos duo milia clxxii. Filii Saphatia ccclxxii. Filii Area dclii. Filii Phaath Moab filiorum Iosue et Ioab duo milia dcccxviii. Filii Helam mille ccliiii. Filii Zethua dcccxlv. Filii Zachai dcclx. Filii Bannui dcxlviii. Filii Bebai dcxxviii. Filii Azgad duo milia cccxxii. Filii Adonicam dclxvii. Filii Beguai duo milia lxvii. Filii Adin dclv. Filii Ater filii Ezechie xcviii. Filii Asem cccxxviii. Filii Besai cccxxiiii. Filii Areph cxii. Filii Gabaon xcv. Viri Bethleem et Netupha clxxxviii. Viri Anathoth cxxviii. Viri Bethazmoth xlii. Viri Cariathiarim, Cephira et Beroth dccxliii. Viri Rama et Geba dcxxi. Viri Machmas cxxii. Viri Bethel et Hai cxxiii. Viri Nebo alterius lii. Viri Helam alterius mille ccliiii. Filii Arem cccxx. Filii Iericho cccxlv. Filii Lod Adid et Ono dccxxi. Filii Senaa tria milia dccccxxx. Sacerdotes filii Idaia in domo Iosue dcccclxxiii. Filii Emmer mille lii. Filii Phassur mille ccxlvii. Filii Arem mille xvii. Levite filii Iosue et Gadihel filiorum Oduie lxxiiii. Cantores filii Asaph cxlviii. Ianitores filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Atita, filii Sobai cxxxviii. Nathinei filii Soa, filii Asupha, filii Tebbaoth, filii Ceros, filii Sia, filii Phadon, filii Lebana, filii Agaba, filii Selmai, filii Anan, filii Geddel, filii Gaer, filii Raaia, filii Rasin, filii Necoda, filii Gezem, filii Aza, filii Phasea, filii Besai, filii Munim, filii Nephussim, filii Bacbuc, filii Acupha, filii Arur, filii Besloth, filii Meida, filii Arsa, filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, filii Nasia, filii Atipha, filii servorum Salomonis, filii Sothai, filii Sophereth, filii Pharida, filii Iaala, filii Darcon, filii Geddel, filii Saphatia, filii Atil, filii Phochereth qui erat ortus ex Sabaim filio Amon. Omnes Nathinei et filii servorum Salomonis ccc.xcii. Hii sunt autem qui ascenderunt de Thelmela, Thelarsa, Cherub, Addo et Emmer, et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum, utrum ex Israel essent. Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda dcxlii. Et de sacerdotibus filii Abia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem, et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam suam in censu, et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque Athersatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum, donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi vir unus xlii. milia ccclx., absque servis et ancillis eorum qui erant vii. milia cccxxxvii., et inter eos cantores et cantatrices ccxlv. Cameli eorum ccccxxxv. Asini sex milia septingenti viginti.

Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt impensas in opus dei. Athersatha dedit in thesaurum auri dragmas mille, phialas l., tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas xx. milia, et argenti mnas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus auri dragmas xx. milia, et argenti mnas duo milia, et tunicas sacerdotales lxvii. Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores, et reliquum vulgus et Nathinei et omnis Israel in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum, et dixerunt Esdre scribe ut afferret librum legis Moysi, quam preceperat dominus Israeli. Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum, cunctisque qui poterant intelligere, in die primo mensis septimi. Et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum, de mane usque ad mediam diem, in conspectu virorum et mulierum et sapientium, et aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum, et steterunt iuxta eum Mathathias et Semeia et Ania et Uria et Helcia et Maasia ad dexteram eius, et ad sinistram Phadaia, Misahel et Melchia et Asum et Asbadana, Zacharia et Mosollam. Et aperuit Esdras librum coram omni populo, super universum quippe populum eminebat, et cum aperuisset eum stetit omnis populus. Et benedixit Esdras domino deo magno, et respondit omnis populus amen, amen.

[illegible]

IX

[illegible]

hostium suorum et adflixerunt eos. Et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te, et tu de celo exaudisti eos, et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui salvarent eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo, et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, et possederunt eos. Conversique sunt, et clamaverunt ad te. Tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus, et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, et non audierunt mandata tua, et in iudiciis tuis peccaverunt, que faciens homo vivet in eis; et dederunt humerum recedentem, et cervicem suam induraverunt, et protraxisti super eos annos multos, et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum, et non audierunt, et tradidisti eos in manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos, quoniam deus miserator et clemens es tu. Nunc itaque domine deus noster, deus magne fortis et terribilis, custodiens pactum et misericordiam, ne auferas a facie tua omnem laborem qui invenit nos, reges nostros et principes nostros et sacerdotes nostros et prophetas nostros et patres nostros et omnem populum tuum a diebus regis Assur usque in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos, quia veritatem fecisti, nos autem impie egimus. Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam, et non attenderunt mandata tua et testimonia tua que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis et in bonitate tua multa quam dederas eis, et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus, et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt eius, et nos ipsi servi sumus in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra, et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam, et in tribulatione magna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus foedus et scribimus, et signant principes nostri, levite nostri et sacerdotes nostri.

X Signatores autem fuerunt Neemias Athersatha filius Achelai et Sedecias, Saraias, Azarias, Ieremias, Phessur, Amarias, Melchias, Accus, Sebenia, Melluch, Arem, Merimuth, Obdias, Danihel, Genton, Baruch, Mosollam, Abia, Miamin, Maazia, Belgai, Semeia, hii sacerdotes. Porro levite: Iosue filius Azanie, Bennui de filiis Enadab, Cedmihel, et fratres eorum Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia, Anan, Micha, Roob, Asebia, Zacchur, Serebia, Sabania, Odaia, Bani, Baninu. Capita populi: Pharos, Phaathmoab, Elam, Zeththu, Bani, Bonni, Azgad, Bebai, Adonia, Begui, Adin, Ather, Ezechia, Azur, Oduia, Asum, Besai, Ares, Anathoth, Nebai, Mecphias, Mosollam, Azir, Mesizabel, Sadoc, Ieddua, Pheltia, Anan, Anaia, Osee, Anania, Asub, Aloes, Phalaia, Sobec, Reum, Asebna, Maasia, Ethaia, Anam, Melluch, Arem, Baana, et reliqui de populo, sacerdotes, levite, ianitores et cantores, Nathinei, et omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei, uxores eorum, filii eorum et filie eorum. Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege domini quam dederat in manu Moysi servi dei, ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri et iudicia eius et ceremonias eius, et ut non daremus filias nostras populo terre, et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui important venalia et omnia ad usum per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificato, et dimittemus annum septimum et exactionem universe manus. Et statuemus super nos precepta ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri, ad panes propositionis, et ad sacrificium sempiternum, et in holocaustum sempiternum, in sabbatis, in kalendis, in sollemnitatibus, in sanctificatis, et pro peccato ut exoretur pro Israel, et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et populum ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora, a temporibus anni usque ad annum, ut arderent super altare domini dei nostri, sicut scriptum est in lege Moysi; et ut afferremus primogenita terre nostre et primitiva universi fructus omnis ligni ab anno usque ad annum in domo domini; et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, et primitiva boum nostrorum et ovium nostrorum, ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis ligni, vindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophilacium domini, et decimam partem terre nostre levitis. Ipsi levite decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius Aaron cum levitis in decimis levitarum, et levite offerent decimam partem decime sue in domo dei nostri ad gazophilacium in domo thesauri. Ad gazophilacium enim deportabunt filii Israel et filii Levi primitias frumenti, vini et olei, et ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri, et non dimittemus domum dei nostri.

XI Habitaverunt autem principes populi in Ierusalem; reliqua vero plebs misit sortem ut tollerent unam partem de decem qui habitaturi essent in Ierusalem civitate sancta, novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Ierusalem. Hii sunt itaque principes provincie qui habitaverunt in Ierusalem et in civitatibus Iuda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua in urbibus suis, Israel, sacerdotes, levite, Nathinei et filii servorum Salomonis. Et in Ierusalem habitaverunt de filiis Iuda et

filius beniamin. Et filius iuda. athaias fi
lius oziam. filii zacharie. filii amarie. fi
lii saphatie. filii malaleel. Et filius phares.
maasie filius baruch. filius colozai. filius
azia filius adaia. filius ioiarib. filius zac
harie. filius silonites. Omnes filii phares
qui habitaverunt in ierusalem quadringenti. lxviii.
viri fortes. Hii sunt autem filii beniamin. se
llum. filius mosollam. filius ioed. filius
phadaia. filius colaia. filius masia. filius e
thiel. filius isaia. Et post eum. gebai. sellai.
nongenti viginti octo. Et ioel filius zechri
prepositus eorum. Et iudas filius senuua
super civitatem secundus. Et de sacerdotibus.
idaia filius ioarib. iachin. saraia filius elchie
filius mosollam. filius [illegible]. filius sadoch.
filius meraioth. filius achitob princeps do
mus dei. Et fratres eorum facientes opera tem
pli octingenti viginti duo. Et adaia filius
ieroam filius phelelia. filius amsi. filius
zacharie. filius phassur. filius melchie. Et
fratres eorum principes patrum ducenti. xlii.
Et amassai filius azreel. filius azi. filius m
osollamoth. filius emmer. Et fratres eorum
potentes nimis centum viginti octo. Et pre
positus eorum. zabdiel filius potentium. Et
de levitis. semeia filius asob. filius azar
icam. filius asebia. filius boni. Et sabathai et io
zabad. super omnia que erant forinsecus in
domo dei. a principibus levitarum. Et mat
hania filius micha. filius zebdei. filius a
saph. princeps ad laudandum et confiten
dum in oratione. Et becbecia secundus de fra
tribus. et abda filius samua. filius galal.
filius iditum. Omnes levite in civitate sa
ncta ducenti octoginta quatuor. Et ianitores
acub. telmon. et fratres eorum qui custo
diebant ostia. centum. lxxii. Et reliqui ex is
rahel sacerdotes et levite in universis civitati
bus iuda. unusquisque in possessione sua. Et nathi
nei qui habitabant in ophel. et siaha. et gaspha
de nathineis. Et episcopus levitarum in ierusalem. ozi
filius bani. filius asebie. filius mathanie. fi
lius miche. De filiis asaph. cantores in minis
terio domus dei. Preceptum quippe regis su
per eos erat. Et ordo in cantoribus per dies singulos.
Et phataia filius mesezebel. de filiis zara
filii iuda in manu regis iuxta omne verbum
populi. Et in domibus per regiones eorum om
nium. De filiis iuda. habitaverunt in cariatharb
e. et in filiabus eius. et in capseel. et in vicu
lis eius. et in iesue. et in molada. et in beth
phelet. et in asersual. et in bersabee. et in fil
iabus eius. et in capseel. et in viculis eius. et
in siceleg. et in remmon. et in saraa. et in ierimut.
zanoa. odollam. et in villis earum. lachis
et in regionibus eius. azeca. et filiabus eius.
Et manserunt in bersabee. usque ad vallem en
nom. Filii autem beniamin. a geba. mechmas. et
aia. et bethel. et filiabus eius. anathot. nob. an
ania. asor. rama. getthaim. adid. seboim. ne
ballath. et lod. et vallis artificum. et de levi

XII

tis portiones iude et beniamin. Hii sunt au
tem sacerdotes et levite qui ascenderunt cum zoro
babel filio salathiel. et iosue. Saraia. iere
mias. esdras. amaria. melluch. attus. se
chenie. reum. merimuth. addo. genthon. ma
miin. madia. belga. semaia. et ioarib. idaia.
sellum. amoc. elcia. idaia. Isti sunt prin
cipes sacerdotum. et fratres eorum in diebus io
sue. Porro levite. iesua. bennui. cedmihel. sa
rebia. iuda. mathanias. super hymnos ipsi et
fratres eorum. et becbecia. atque hanni. et fratres
eorum unusquisque in officio suo. Iosue autem
genuit ioachim. et ioachim genuit eliasib. et
eliasib genuit ioiada. et ioiada genuit iona
than. et ionathan genuit ieddoa. In diebus autem
ioachim erant sacerdotes et principes fami
liarum saraie. amaria. ieremie. anania. es
dre. mosollam. amarie. iohanan. milicho. io
nathan. sebenie. ioseph. aream. edna. maraioth.
elcia. addaie. zacharie. genthon. mosollam.
abie. iechri. miamin. et moadie. phelti.
belge. samua. semeie. ionathan. ioarib. ma
thanai. iodaie. azi. sellaie. celai. amoc. heber. ie
delchie. asebia. idaie. nathanael. Levite in diebus
eliasib. et ioiada. et ionam. et ieddoa. scripti
principes familiarum. scripti in libro verbo
rum dierum. et usque ad dies ionathan filii elia
sib. Et principes levitarum. asebia. serebia. et
iosue filius cedmihel et fratres eorum per vices suas
ut laudarent et confiterentur iuxta preceptum re
gis david viri dei. et observarent eque per or
dinem. Mathania. et becbecia. et obedia.
mosollam. telmon. acub. custodes porta
rum et vestibulorum ante portas. hii in di
ebus ioachim filii iosue. filii iosedech. et in dieb
neemie ducis. et esdre sacerdotis scribeque. In de
dicatione autem muri ierusalem. requisierunt levitas
de omnibus locis suis ut adducerent eos in ierusalem. et
facerent dedicationem in letitia et in actione
gratiarum. et in cantico et in cimbalis. et
psalteriis. et in citharis. Congregati sunt
autem filii cantorum. et de campestribus circa ie
rusalem. et de villis netuphati. et de domo gal
galgal. et de regionibus geba. et azmaveth.
quoniam villas edificaverunt sibi cantores in
circuitu ierusalem. Et mundati sunt sacerdotes
et levite. et mundaverunt populum. et por
tas et murum. Ascendere autem feci princi
pes iuda super murum. et statui duos ma
gnos choros laudantium. Et ierunt ad dex
teram super murum ad portam sterquili
nii. Et ivit post eos osaias. et media pars prin
cipum iuda. et azarias. esdras. et mosol
lam. iuda. et beniamin. et semeia. et
ieremias. Et de filiis sacerdotum in tubis.
zacharias filius ionathan. filii semeie. filii
mathanie. filii michaie. filii zechur. filii asaph.
et fratres eius semeia. et azarel. malalai. gala
lai. maai. nathanael. et iuda. et anani. in vasis
cantici david viri dei. et esdras scriba ante
eos in porta fontis. et contra eos ascenderunt
in gradibus civitatis david in ascensu mu
ri super domum david. et usque ad portam
aquarum ad orientem. Et chorus secundus
gratias referentium ibat ex adverso. et ego post
eum. et media pars populi super murum. et su

ad turrim furnorum. et usque ad murum latissimum. et super portam ephraim. et super portam antiquam. et super portam piscium. et turrim ananehel. et turrim emath. et usque ad portam gregis. Et steterunt in porta custodie. Steteruntque duo chori laudantium in domo dei. Et ego. et dimidia pars magistratuum mecum. Et sacerdotes eliachim maasia. miamin. michea. helionai. zacharia. anania. in tubis. et maasia. et semeia. et eleazar. et azi. et iohanan. et melchia. et elam. et ezer. et clare cecinerunt cantores. et iezraia prepositus. Et immolaverunt in illa die victimas magnas. et letati sunt. deus enim letificaverat eos letitia magna. Sed et uxores eorum. et liberi gavisi sunt. et audita est letitia ierusalem procul. Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophilatium thesauri ad libamina. et ad primitias. et ad decimas. ut introferrent per eos principes civitatis in decore graciarum actionis. sacerdotes et levitas. quia letatus est iuda in sacerdotibus et levitis astantibus. Et custodierunt observationem dei sui. et observationem expiationis. et cantores et ianitores iuxta preceptum david et salomonis filii eius. quia in diebus david et asaph. ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium deo. Et omnis israel in diebus zorobabel. et in diebus neemie dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies

XIII

singulos. et sanctificabant levitas. et levite sanctificabant filios aaron. In die autem illo lectum est in volumine moysi audiente populo. et inventum est in eo scriptum. quod non debeant introire amonites et moabites in ecclesiam dei. usque in eternum. eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua. Et conduxerunt adversum eos balaam ad maledicendum eis. Et convertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem. separaverunt omnem alienigenam ab israel. Et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat positus in gazophilatio domus dei nostri. et proximus tobie. Fecit ergo sibi gazophilatium grande. Et ibi erant ante eum reponentes munera et thus et vasa et decimam frumenti et vini et olei. partes levitarum et cantorum et ianitorum. et primitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in ierusalem. quia in anno tricesimo secundo artaxersis regis babilonis veni ad regem. et in fine dierum rogavi regem. et veni in ierusalem. Et intellexi malum quod fecerat eliasib tobie. ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei. Et malum mihi visum est valde. Et proieci vasa domus tobie foras de gazophilatio. Precepique et mundaverunt gazophilatia. et rettuli ibi vasa domus dei. sacrificium et thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent date. et fugisset unusquisque in regionem suam. de levitis et de cantoribus et de his qui ministrabant. Et egi causam adversum magistratus et dixi. Quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumenti et vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem. et sadoch scribam. et phadaiam de levitis. et iuxta eos anan filium zachur. filium mathanie. quoniam fideles comprobati sunt. et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei domine deus meus pro hoc. et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei. et in cerimoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato. portantes acervos. et onerantes super asinos vinum et uvas. et ficus. et omne onus. et inferentes in ierusalem die sabbati. Et contestatus sum eos ut in die qua vendere liceret venderent. Et tyrii habitaverunt in ea. inferentes pisces et omnia venalia. et vendebant in sabbatis filiis iuda et ierusalem. Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis. Que est res hec mala quam facitis. et prophanatis diem sabbati. Numquid non hec fecerunt patres nostri. Et adduxit deus noster super nos omne malum hoc. et super civitatem hanc. et vos additis iracundiam super israel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent porte ierusalem die sabbati. dixi. Clauderunt ianuas. Et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris ierusalem. semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis. Quare manetis ex adverso muri. Si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas. et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc memento mei deus meus. et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi iudeos ducentes uxores azotidas. ammonitidas et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice. et nesciebant loqui iudaice. et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos. et maledixi. et cecidi ex eis viros. Et decalvavi eos. et adiuravi in domino. ut non darent filias suas filiis eorum. et non acciperent de filiabus eorum filiis suis. et sibimet ipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel. et certe in gentibus multis non erat rex similis ei. et dilectus deo suo erat. Et posuit eum deus regem super omnem israel. et ipsum ergo perduxerunt ad peccatum mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc. ut prevaricemur in domino deo nostro. et ducamus uxores alienigenas. De filiis autem ioiade filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballat oronites quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium. ius sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis. et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo. et oblatione lignorum in temporibus

...in primitiis. Memento mei domine deus meus in bonum.

ET EGIT

Et egit iosias pascha in ierusalem domino deo et immolavit phase quartadecima luna primi mensis. statuens sacerdotes per vices amictos stolis in templo domini. Et dixit levitis hierodulis israel. Sanctificare vos domino. et ponite sanctam archam domini in domo domini quam edificavit salomon rex filius david regis israel. Sumite eam. Non erit vobis tollere super humeros eam. Quia sanctificata est domino deo nostro. Et nunc servite domino deo nostro. et curam agite gentis illius israel. et parate vos in vicos et tribus vestras secundum scripturam david regis israel. et secundum magnificentiam salomonis filii eius omnes in templo. et secundum particulam principatus patriarcharum eorum qui assistunt in conspectu fratrum suorum filiorum israel. Immolate pascha et sacrificia parate fratribus vestris. et facite secundum preceptum domini quod datum est per

II

moysen. Et donavit iosias in plebe que inventa est oves agnorum et edorum. et caprarum triginta millia. vitulos tria millia. Hec de regalibus data sunt secundum promissionem in populo. et sacerdotibus et levitis. Dederunt autem ... duo millia. et vitulos trecentos. Et iechonias et semeias. et nathanael frater eius. et asabias et ochiel. et coranus in phase. Oves quinque millia. vitulos quingentos. Et hec cum fierent eleganter. steterunt sacerdotes et levite habentes azima per tribus. Et secundum partes principum patrum in conspectu populi offerebant domino secundum quod in libro moysi scripta sunt. Et assaverunt phase igne sicut oportebat. Et hostias coxerunt in eneis vasis et ollis cum bono odore. Et attulerunt omnibus qui erant ex plebe. et preterea sibi et sacerdotibus. Sacerdotes enim offerebant adipes usque dum finita esset hora. Et levite paraverunt sibi et fratribus suis filiis aaron. Et sacri cantores filii asaph erant super ordinem secundum preceptum david. Et asaph et zacharias et eddinus qui erat a rege. Et ostiarii per singulas ianuas. ita ut non preteriret unusquisque sua. fratres enim eorum paraverunt illis. Et consummata sunt que pertinebant ad sacrificium domini. In illa die egerunt phase et obtulerunt hostias super altare domini secundum preceptum regis iosie. Et egerunt filii israel qui inventi sunt in tempore illo phase. et diem festum azimorum per dies septem. Et non est actum phase tale in israel a temporibus samuelis prophete. Et omnes reges israel non celebraverunt pascha tale. quale egit iosias et sacerdotes et levite et iudei. Et omnes israel qui inventi fuerunt in commoratione ierusalem. Decimo octavo anno regnante iosia celebratum est phase. Et directa sunt opera iosie in conspectu domini sui in corde pleno timoris. Et que circa illum quidem conscripta sunt in pristinis temporibus. De his qui peccaverunt quique irreligiosi fuerunt in dominum pre omni gente. et quanta non quesierint verba domini super israel.

III

Et post omnem actum hunc iosie. Ascendit pharao rex egypti veniens excitare in carcamis super eufraten et exivit obviam illi iosias. Et misit rex egypti ad iosiam dicens. Quid michi et tibi est rex iudee. Non sum missus a domino. Super eufraten enim bellum meum est. Festinans descende. Et non est reversus iosias super currum. Sed expugnare eum conabatur. non attendens verbum prophete ex ore domini. Sed constituit ad eum bellum in campo mageddon. Et descenderunt principes ad regem iosiam. Et dixit rex pueris suis. Amovete me de prelio. infirmatus sum enim valde. Et statim amoverunt eum pueri ipsius de acie. Et ascendit super currum secundum suum. Et reversus in ierusalem defunctus est. Et sepultus est in paterno sepulchro. Et in tota iudea lugebant iosiam. Et eum prophetabant cum uxoribus lamentantes

IIII

eum usque in hunc diem. Et datum est fieri semper in omne genus israel. Hec autem scripta sunt in libro historiarum regum iudee. Et singula gesta actus iosie et eius glorie. Et intellectus eius in lege domini. que autem gesta sunt ab eo. et que non scripta sunt in libro regum israel et iude. Et assumentes qui erant ex gente iechoniam filium iosie constituerunt regem pro iosia patre suo cum esset annorum viginti trium. Et regnavit super israel mensibus tribus. Et amovit eum rex egypti ne regnaret in ierusalem. Et multavit gentem argenti talentis centum. et auri talento uno. Et constituit rex egypti ioachim fratrem eius regem iudee et ierusalem. Et alligavit magistratus. Ioachim autem fratrem suum apprehendens reduxit ex egypto. Annorum erat ioachim viginti quinque cum regnaret in iudea et ierusalem. Et fecit malum in conspectu domini.

V

Post hunc autem ascendit nabuchodonosor rex babilonis. et alligans eum in ereo vinculo perduxit in babiloniam. Et sacra vasa domini accepit nabuchodonosor. et misit et consecravit in templo suo in babilonia. Que autem de eo et de immunditia illius et irreligiositate. scriptum est in libro temporum regum. Et regnavit ioachim filius eius pro eo. Cum autem constitutus esset erat annorum octo. Regnavit autem menses tres et dies decem in ierusalem et fecit malum in conspectu domini. Et post annum mittens nabuchodonosor. transmigravit eum in babiloniam simul cum sacris vasis domini. Et constituit sedechiam regem iudee et ierusalem cum esset annorum viginti unius. Regnavit autem annis undecim. Et fecit malum

in conspectu domini. et non est reveritus verba que dicta sunt a ieremia propheta ex ore domini. Et adiuratus a rege nabuchodonosor per nomen domini peieravit et recessit. Et indurans cervicem suam et corde suo transgressus est legitima domini dei israel. Sed et duces populi domini multum inique gesserunt. et impie egerunt super omnes iniquitates gentium. et polluerunt templum domini quod sanctum erat in ierusalem. Et misit deus patrum ipsorum per angelum suum revocare eos propter quod parceret eis et tabernaculo suo. Ipsi vero subsannaverunt in angelis suis. et qua die loquutus est dominus. erant irridentes prophetas eius. qui usque ad iracundiam concitatus est super gentem suam. propter irreligiositatem suam precepit ascendere reges chaldeorum. Hi occiderunt iuvenes eorum in gladio in circuitu sancti templi eorum. et non pepercerunt iuveni. et virgini. et seni. et adolescenti. Sed et omnes tradidit in manus eorum. et omnia sacra vasa dei. et regales arcas acceperunt et in babyloniam abduxerunt. Et incenderunt domum domini. Et demoliti sunt muros ierusalem. et turres eius incenderunt in igne. Et consummaverunt omnia honorifica eius ad nichilum redigere. et reliquos a gladio in babyloniam adduxerunt. Et erant pueri ipsi et filiis eius usquequo regnarent perse in repletionem verbi domini in ore ieremie. quousque benevelle haberet terra sabbata sua. Omni tempore desolationis sue sabbatizabit in consummatione annorum septuaginta.

CVI

Regnante autem Cyro rege persarum anno primo in consummationem verbi domini in ore ieremie. suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum et predicavit in toto regno suo simul per scripturam, dicens. Hec dicit rex persarum cyrus. Me constituit regem orbis terrarum dominus israel. dominus excelsus. et significavit michi edificare sibi domum in ierusalem que est in iudea. Si quis ergo est ex vobis de gente eius. sit dominus eius cum eo. et ascendens in ierusalem que est in iudea. edificet domum domini israel. hic est dominus qui inhabitat in ierusalem. Quicumque ergo habitant per locos adiuvent eum hi qui sunt in loco ipso in auro et argento in dationibus cum equis et iumentis. et ceteris que secundum vota apponuntur in templum domini quod est in ierusalem. Et stantes principes tribuum patriarche iude et beniamin tribus. et sacerdotes et levite quos suscitavit dominus ascendere et edificare domum domino in ierusalem. et qui in circuitu eorum adiuvantes in omnibus argento et auro eius. et iumentis et votis quamplurimis multorum quorum sensus suscitatus est. Et rex cyrus protulit vasa sacra domini que transtulit nabuchodonosor de ierusalem. et consecravit ea in suo ydolio. Et proferens ea cyrus rex persarum. tradidit ea mithridati qui erat super thesauros ipsius. per hunc autem tradita sunt salmanasaro presidi iudee. Horum autem hic numerus. libationes argentee duo milia quadringente. thermuli argentei triginta. phiale auree triginta. et argentee duo milia quadringente. et alia vasa mille. Omnia autem vasa aurea et argentea quattuor milia quadringenta sexaginta novem. Et reportata sunt a salmanasaro simul cum his qui de captivitate babylonie venerunt in ierusalem.

CVII

In temporibus autem artaxersis regis persarum conscripserunt ei de his qui inhabitabant in iudea et in ierusalem. balsamus et mithridates et sabellius et rathumus et beelthemus. et samellius scriba. et ceteri qui cum his constituti sunt. habitantes autem in samaria et ceteris locis subiectam epistolam. Regi artaxersi domino pueri tui rathumus a commemorationibus. et samellius scriba. et ceteri consilii tui. et iudices qui sunt in celesyria et phenice. Et nunc notum sit domino regi quoniam iudei qui ascenderunt a vobis ad nos venientes in ierusalem civitatem refugam et pessimam edificant. et forum eius curant et muros eius componunt et templum suscitant. Et si civitas ista et muri consummati fuerint. non solum tributa non sustinebunt dare. sed etiam regibus resistent. Et quoniam aguntur que circa templum sunt. bene habere arbitrati sumus. non despicere talem rem. sed notum facere domino regi. ut si videtur tibi. inquiratur in libris patrum tuorum. et invenies in commemorationibus scripta de his. et scies quoniam civitas illa fuit refuga. et reges et civitates concutiens. et iudei refuge. et prelia constituentes in ea ab eterno. propter quam causam et civitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus tibi domine rex. quoniam si civitas ista edificata fuerit. et huius muri erecti fuerint. descensus tibi non erit in celesyriam et phenicen.

CVIII

Tunc rescripsit rex rathumo qui scribebat que acciderant. et beelthemo. et samellio scribe. et ceteris qui constituti erant. et habitantibus in syria et phenice que subscripta sunt. Legi epistolam quam misistis michi. precepi ergo inquiri. et inventum est quoniam civitas illa est ab eterno regibus resistens. et homines refuge. et prelia facientes in ea. et reges fortissimi fuerunt in ierusalem. dominantes et exigentes tributa celesyrie et phenicis. Nunc ergo precepi prohibere homines illos ab edificatione civitatis. et providere ne ultra fiat. et non procedant amplius ex malitia ut molestent regibus. Tunc recitatis his que a rege artaxerse scripta fuerant. rathumus et samellius scriba. et qui cum eis erant constituti. iunctis sibi festinanter in ierusalem cum equitatu et turba ceperunt prohibere edificantes. et vacabat edificatio templi in ierusalem usque ad secundum annum regni darii regis persarum.

CIX

Et rex darius fecit cenam magnam omnibus vernaculis suis et omnibus magistratibus medie et persidis. et omnibus purpuratis et pretoribus et consulibus et prefectis sub illo ab india usque in ethiopiam centum viginti septem satrapiis. Et cum manducassent et bibissent et saturati reversi essent. tunc darius rex ascendit in cubiculum suum. et dormivit et experrectus est. Tunc tres iuvenes corporis custodes qui custodiebant corpus regis. dixerunt alter ad alterum. dicamus unusquisque nostrum unum sermonem qui prevaleat. et cuius

paruerit sermo sapientior alterius. dabit illi darius rex dona magna. purpura cooperiri. et in auro bibere. et super aurum dormire. et currum aureum freno et cidarim byssinam. et torquem circa collum. et secundo loco sedebit a dario propter sapientiam suam. et cognatus darii uocabitur. Tunc scribentes singuli suum uerbum signauerunt et posuerunt sub ceruical darii regis et dixerunt. Cum surrexerit rex. dabunt illi scripta sua. et quodcumque iudicauerit rex et tribus magistratus persidis quoniam uerbum eius sapientius. ei dabitur uictoria sicut scriptum est. Unus scripsit fortius est uinum. Alius scripsit fortior est rex. Tertius scripsit fortiores sunt mulieres. super omnia autem uincit ueritas. Et cum surrexisset rex. acceperunt scripta sua. et dederunt illi et legit. Et mittens uocauit omnes magistratus persarum et medorum et purpuratos et praetores et praefectos. et sederunt in consilio. et lecta sunt scripta coram ipsis. et dixit. Uocate adulescentes. et ipsi indicabunt uerba sua. Et uocati sunt et introierunt. Et dixit illis. Indicate nobis de his quae scripta sunt. Et coepit prior qui dixerat de fortitudine uini et dixit. Uiri quam praecellit uinum omnibus hominibus qui bibunt illud. seducit mentem. Regis et orphani facit mentem unam. Serui ac liberi. pauperis ac diuitis. et omnem mentem conuertit in securitatem et iocunditatem. et non meminit omnem tristitiam et debitum. et omnia praecordia facit locupletia. et non meminit regem neque satrapem. et omnia per talenta facit loqui. Et non meminerunt cum biberint amicitiam. nec fraternitatem. Et post non multum sumunt gladios. Et cum a uino surrexerint non meminerunt quae gesserunt. Uiri nonne praecellit uinum quod sic cogit facere. Et tacuit hoc dicto. Et incohauit secundus dicere qui dixit de fortitudine regis. O uiri nonne praecellunt homines qui terram et mare obtinent et omnia quae sunt in eis. Rex autem super omnia praecellit. et dominatur eorum. Et omne quod dixerit illis faciunt. Et si miserit illos ad uolutates (?) uadunt. et demoliuntur montes et muros et turres. Iugulantur et iugulant. et regis uerbum non praetereunt. Si autem uicerint. afferunt regi omnia quaecumque praedati fuerint. Et quotquot non militant neque pugnant, sed colunt terram. rursum cum metunt iterum afferunt tributa regi. et ipse unus solus. Et si dixerit occidere. occidunt. Dixit remittere. remittunt. Dixit percutere. percutiunt. Dixit exterminare. exterminant. Dixit aedificare. aedificant. Dixit excidere. excidunt. Dixit plantare. plantant. Et omnis plebs et uirtutes eius ei obaudiunt. et super haec ipse recumbit et bibit et dormit. Hi autem custodiunt in circuitu eum. et non possunt ire singuli et facere opera sua. sed nec inobaudientes fiunt ei. Uiri quomodo non praecellit rex qui sic obaudibilis est. Et tacuit. Tertius qui dixerat de mulieribus et ueritate. Hic est zorobabel coepit loqui. Uiri non magnus rex. et multi homines. nec uinum praecellit. Quis est ergo qui dominatur eorum. Nonne mulieres genuerunt regem. et omnem populum qui dominatur mari et terrae. et ex illis nati sunt. Et ipsae faciunt stolas omnium hominum. et ipsae faciunt gloriam omnibus hominibus. Et non possunt homines separari a mulieribus. Si congregauerint aurum et argentum. et omnem rem speciosam. et uiderint mulierem unam bono habitu et bona specie omnia haec relinquentes in eam intendunt. et aperto ore conspiciunt. et eam allicunt magis quam aurum et argentum et omnem rem speciosam. Homo suum patrem derelinquit qui enutriuit illum et suam regionem et ad mulierem coniungitur. et cum muliere remittit animam. et neque patrem meminit neque matrem neque regionem. Et hinc oportet et uos scire. quoniam mulieres dominantur uestri. Nonne doletis. Et accipit homo gladium suum et uadit in uia facere furta et homicidia. et mare nauigare. et flumina. et leonem uidet et in tenebris ingreditur. et cum furatus fuerit et fraudes et rapinas amabili suae affert. Et iterum diligit homo suam uxorem magis quam patrem aut matrem. Et multi dementes facti sunt propter suas uxores. Et serui facti sunt propter illas. et multi perierunt et iugulati sunt. et peccauerunt propter mulieres. Et nunc credite mihi quia magnus est rex in potestate sua quoniam omnes regiones uerentur tangere eum. Uidebam tamen apemen filiam bezacis mirifici concubinam regis sedentem iuxta ad regem ad dexteram. et auferentem diadema de capite regis et imponentem sibi. et palmis caedebat regem manu sinistra. Et super haec aperto ore intuebatur eam. et si arriserit ei ridet. Si autem indignata fuerit ei. blanditur ei ut in gratiam reconcilietur ei. O uiri nonne fortes sunt mulieres. Et tunc rex et purpurati intuebantur in alterutrum. Et incohauit loqui de ueritate. O uiri nonne fortes sunt mulieres. Magna est terra. et excelsum est caelum. et uelox est sol in cursu suo. conuertit in gyro caeli in locum suum in una die. Nonne magnus est qui haec facit. et ueritas magna. et fortior prae omnibus. Omnis terra ueritatem inuocat. caelum etiam ipsam benedicit. et omnia opera mouentur et tremunt eam. et non est cum ea quicquam iniquum. Iniquum uinum. iniquus rex. iniquae mu

veres. iniqui omnes filii hominum et iniqua omnia opera eorum. et non est in ipsis veritas. et in sua iniquitate peribunt. et veritas manet et invalescit in eternum. et vivit et obtinet in secula seculorum. nec est apud eam accipere personas neque differentias. sed que iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis. et omnes benignantur in operibus eius. et non est in iudicio eius iniquum. sed fortitudo et regnum et potestas et maiestas omnium evorum. benedictus deus veritatis. et desiit loquendo.

X

Et omnes populi clamaverunt et dixerunt. magna est veritas et prevalet. Tunc rex dixit ei. pete si quid vis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi. secundum quod inventus es sapientior proximis. et proximus michi sedebis. et cognatus meus vocaberis. Tunc dixit regi. memor esto voti tui quod vovisti edificare Ierusalem in die qua regnum accepisti. et omnia vasa que accepta sunt de Ierusalem remittere. que segregavit Cyrus quando vovit perdere Babilonem. et voluit remittere ea illuc. et tu vovisti edificare templum quod incenderunt Idumei quando exterminata est Iudea a Chaldeis. et nunc hoc est quod postulo domine. et quod peto. hec est magnitudo quam peto a te ut facias votum quod vovisti regi celi ex ore tuo.

XI

Tunc surgens Darius rex osculatus est eum. et scripsit epistolas ad omnes dispensatores et prefectos et purpuratos. ut deducerent eum. et eos qui cum illo erant omnes ascendentes edificare Ierusalem. et omnibus prefectis qui erant in Siria et Phenice et Libano scripsit epistolas. ut traherent ligna cedrina a Libano in Ierusalem. ut edificarent civitatem cum eo. et scripsit omnibus Iudeis qui ascendebant a regno in Iudeam pro libertate. omnem potentem et magistratum et prefectum non supervenire ad ianuas ipsorum. et omnem regionem quam obtinuerant liberam illis esse sine tributo. et ut Idumei relinquant castella Iudeorum que obtinent. et in edificationem templi darent per singulos annos talenta argenti viginti usquequo edificaretur. et super altare holocaustomata offerre per singulos dies sicut habent preceptum. talenta alia decem per singulos annos. et omnibus qui procedunt a Babilonia condere civitatem. ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum. et omnibus sacerdotibus qui procedunt. Scripsit autem et quantitatem et vestimentum sacerdotale in quo deserviunt. et Levitis scripsit dare prebitionem usque in diem qua consummaretur domus et Ierusalem edificari. et omnibus custodientibus civitatem scripsit dare illis sortes et stipendia. et dimisit omnia vasa que segregaverat Cyrus a Babilonia. et omnia quecumque dixit Cyrus. et ipse precepit fieri et mittere in Ierusalem. et cum egressus esset iuvenis ille. elevans faciem in Ierusalem benedixit regem celi et dixit. a te est victoria. et a te est sapientia et claritas. et ego servus tuus sum. benedictus es qui dedisti michi sapientiam. et tibi confiteor domine patrum nostrorum. et accepit epistolas et profectus est in Babiloniam. et venit et nuntiavit fratribus suis omnibus qui erant in Babilonia. et benedixerunt deum patrum suorum qui dedit illis remissionem et refrigerium. ut ascenderent et edificarent Ierusalem et templum ubi nominatum est nomen eius in ipso. et exultaverunt cum musicis et leticia diebus septem.

XII

Post hec autem electi sunt ut ascenderent principes domorum per vicos secundum tribus suas. et uxores eorum et filii et filie eorum. et servi et ancille eorum. et pecora eorum. Et misit rex Darius una cum eis equites mille. donec deducerent eos in Ierusalem cum pace et cum musicis et tympanis et tibiis. et omnes fratres erant ludentes. et fecit eos ascendere simul cum eis. Et hec sunt nomina virorum qui ascenderunt per vicos suos in tribus. et in partem principatus eorum. Sacerdotes filii Finees filii Aaron. Iesus filius Iosedec. Ioachim filius Zorobabel filii Salathiel de domo David ex progenie Phares. tribus autem Iuda. qui locutus est sub Dario rege Persarum sermones mirabiles in secundo anno regni ipsius mense Nisan primo. Sunt autem hii qui ex Iudea ascenderunt de captivitate transmigrationis quos transmigravit Nabuchodonosor rex Babilonis in Babilonem. et reversi sunt in Ierusalem et in reliquam partem Iudee unusquisque in civitatem suam. qui venerunt cum Zorobabel et Iesu. Neemias. Azarias. Reelias. Enenius. Mardocheus. Beelsarus. Aspharasus. Reelias. Roimus. Baana. prepositi ipsorum. et numerus a gentibus eorum. et prepositi eorum. filii Fares duo milia .clxxii. filii Ares tria milia .clvii. filii Femo .cccc.ii. Iesu filii Iesu et Ioabes mille .dcccxii. filii Elam duo milia .ccc. [illegible] filii Zatui .dccccl. [illegible] filii Corbe .dcc.v. filii Bani .dcxlviii. filii Bebai .dcxxiii. filii Sadas tria milia .ccxxii. filii Adonicam .dclxvii. filii Bago duo milia .lxvi. filii Adinu .cccc.liiii. filii Aterezias .xcii. filii Ceilan et Azetas .lxvii. filii Azuran .cccc.xxxii. filii Annias .ci. filii Arom .xxxii. filii Bassa .cccxxiii. filii Azephurith .cii. filii Meterus tria milia .v. filii Bethlomon .cxxiii. qui de Netopha .lv. qui de Enatoth .clviii. qui de Bethasmoth .xlii. qui de Cariathiarius .xxv. qui de Caphira et Beroth .dccxliii. Chadiasai et Ammidioi .cccc.xxii. qui de Cirama et Gabbe .dcxxi. qui de Macalon .cxxii. qui de Betolion .lii. filii Nephis .clvi. filii Calamolalus et Onus .dccxxv. filii Ierechus .ccxlv. filii Annaas tria milia .cccxxx. Sacerdotes filii Ieddu filii Iesu in filiis Sanasib .dcccclxxii. filii Emmeruth mille .lii. filii Phassurit mille .xlvii. filii Carme mille .xvii. Levite filii Iesu in Cadmiel et Banni et Sudie .lxxiiii. Sacri psalmiste filii Asaph .cxxviii. Omnes

computatio. xl. milia ducenta. xlii. Filii sacerdotum qui prophetabant in templo. Filii a[illegible] [illegible] viginti octo. [illegible] filii [illegible] Filii acer. Filii Lamon. Filii [illegible] filii tobi. Omnes [illegible] triginta novem. Sacerdotes servientes in templo. Filii [illegible]. Filii [illegible]. Filii [illegible]. Filii carie. Filii [illegible]. Filii [illegible]. Filii [illegible]. Filii [illegible]. Filii [illegible] [illegible]

[illegible]

omnes gentes terre. Et observaverunt [illegible] [illegible] domino in [illegible] [illegible]

XIII

[illegible]

XIIII

[illegible]

XV

[illegible] Tunc filiis

zorobabel filius salathiel. et iesus filius iosedec.
inchoaverunt edificare domum domini. que
est in ierusalem. Cumque adessent eis prophete domini et
adiuvarent eos. in ipso tempore venit ad illos si
sennes subregulus sirie et phenices et satra
buzanes et socii eius. Et dixerunt eis. Quo
precipiente vobis domum hanc edificatis. et tectum
istud et alia omnia perficitis. et qui sunt stru
ctores qui hec edificant. Et habuerunt gratiam
visitatione facta super eos. qui erant ex cap
tivitate a domino seniores iudeorum. Et non
sunt impediti edificare donec significaretur
dario de omnibus istis. et responsum acciperetur. Ex
emplum epistole quam miserunt dario sisennes
subregulus sirie et fenice et satrabuzanes et
socii eius in siria. et fenice presides. Regi da
rio salutem. Omnia nota sint domino regi.
quia cum venissemus in regionem iudee.
et introissemus in ierusalem edificantes domum
dei magnam. et novam ex lapidibus politis ma
gnis et preciosis materiis in parietibus et ea
illa instanter fieri. et insistere. et prosperari in
manibus eorum. et in omni gloria quam diligen
tissime perfici. Tunc interrogavimus senior
es dicentes. Quo permittente vobis edificatis
domum istam opera hec fundantis. Ideo autem
interrogavimus eos ut notum faceremus
tibi homines et prepositos. et nominum scrip
turam prepositorum postulavimus illos. At
illi responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi do
mini qui fecit celum et terram. Et edificabat
ur hec domus ante istos annos multos a rege
israel magno et fortissimo et consummata est. Et
cum patres nostri exacerbantes deum et peccave
runt in deum israel. tradidit eos in manus nabu
chodonosor regis babilonis regis caldeorum. et domu
istam destruentes incenderunt. et plebem capti
XVI vam duxerunt in babilonem. In primo an
no regnante ciro regione babilonie. scripsit
cirus rex domum hanc edificare. et vasa sacra
vasa aurea et argentea que extulerat nabuch
de domo que est in ierusalem. et consecraverat ea in
templo. rursus protulit cirus rex de templo quod er
at in babilonia. et tradita sunt zorobabel et
salmanasaro subregulo. Et preceptum est eis
ut offerrent hec vasa. et reponerent in templo quod
erat in ierusalem. et templum ipsum dei edificare in loco
suo. Tunc salmanasarus iecit fundamenta
domus domini que est in ierusalem. Et ex inde usque nunc
edificatur. et non accepit consummationem. Nunc
ergo si iudicatur a te o rex. perquiratur in regi
bus bibliothecis ciri regis que sunt in babilo
nia. et si inventum fuerit consilio ciri regis ce
ptam esse structuram domus domini que est in
ierusalem. Et iudicatur a domino rege nostro scri
bat de his nobis. Tunc rex darius precepit inquiri
in bibliothecis et inventum est in ecbathanis
oppido quod est in media regione locus unus
XVII in quo scripta erant ista. Anno primo reg
nante ciro. rex cirus precepit domum domini que
est in ierusalem edificare ubi incendebant igni
assiduo. cuius altitudo sit cubitorum decem.
et latitudo cubitorum sexaginta quadra
tum lapidibus politis tribus. et meniano ligno
eiusdem regionis. et meniano uno novo. et
impendia dari de domo ciri regis. Et sacra va
sa domus domini tam aurea quam argen
tea que extulit nabuch. in domum que est in
ierusalem ubi erant posita ut ponantur ibi. Et
precepit curam agere sisennem subregulum
sirie et fenice. et satrabuzanem et socios eius
et qui ordinati erant in siria et phenice pre
sides. ut abstinerent se ab eodem loco. Et ego
quoque precepi in totum edificare. et prospexi ut
adiuvent eos qui sunt ex captivitate iudeo
rum. donec consummetur templum domus domini.
et a vexatione tributorum sirie. celes et feni
ces. diligenter quantitatem dari his homi
nibus ad sacrificium domini zorobabel prefecto.
ad tauros et arietes et agnos. Similiter autem
et frumentum. et sal et vinum et oleum instan
ter per singulos annos. prout sacerdotes qui
sunt in ierusalem. dictaverint consumi cotidie si
ne ulla dilatione ut offerantur libationes deo
summo pro rege et pueris eius. et orent pro
ipsorum vita. et denuntiaretur ut quicumque
transgressi fuerint aliquid ex his que scrip
ta sunt aut spreverint accipiatur lignum de
suis propriis. et suspendantur. et bona ipsorum
regi ascribantur. Propterea et dominus cuius
nomen invocatum est ibi. exterminet omne
regem et gentem. qui manum suam extende
ret prohibere. aut male tractare domum do
mini illam que est in ierusalem. Ego darius rex decre
vi quam diligentissime sic hec fieri. Tunc XVIII
sisennes subregulus celesirie et phenicis.
et satrabuzanes et socii. obaudientes a
dario rege decretis. attendebant opera sancta
diligentissime. cooperantes seniori
bus iudeorum principibus templi. et prospera facta sunt
sancta opera prophetantibus aggeo et zacharia
prophetis. Et consummaverunt omnia per preceptum do
mini dei israel. et cum consilio ciri et darii et ar
taxersis regis persarum. Et consummata est domus
nostra usque ad tertiam et vicesimam diem men
sis adar. sexti anni darii regis. Et fecerunt filii
israel et sacerdotes et levite et ceteri qui erant
ex captivitate qui appositi sunt secundum que
scripta sunt in libro moysi. Et obtulerunt in de
dicationem templi domini tauros .c. arietes .cc.
agnos .cccc. hircos pro peccatis universi israel. secun
dum tribuum numerum israel. Et steterunt sacer
dotes et levite amicti stolas per tribus super opera
domini dei israel secundum librum moysi. et ianito
res per singulas ianuas. Et egerunt filii israel cum
his qui erant ex captivitate phase. quarta
decima luna mensis primi. quando sanctificati sunt
sacerdotes et levite. et omnes filii captivita
tis non sunt simul sanctificati. quia levite simul omnes
sanctificati sunt. Et immolaverunt phase universis fi
liis captivitatis et fratribus suis sacerdotibus et sibi
metipsis. Et manducaverunt filii israel qui e
rant ex captivitate omnes qui remanserunt
ab omnibus execrationibus gentium terre querentes
dominum. et celebraverunt diem festi azimo
rum .vii. diebus epulantes in conspectu domini.

quoniam convertit consilium regis Assiri
orum in eis. confortare manus eorum
ad opera domini dei israel. Et post hunc regnante
artaxerse rege persarum. accessit esdras fi
lius azarie. filii elchie. filii salome. filii sa
duc. filii achitob. filii ameri. filii azaei. filii boc
ce. filii abisae. filii finees. filii eleazari. fi
lii aaron primi sacerdotis. Hic esdras ascendit
de babilonia cum esset scriba et ingeniosus i
n lege moysi que data est a domino israel dic
ere et facere. Et dedit ei rex gloriam quia invenit gra
tiam in omni dignitate et desiderio in conspe
ctu eius. Et ascenderunt simul cum ipso ex fi
liis israel et sacerdotibus et levitis et sacris can
toribus templi et hostiarius et servis templi in ierusalem.
C XIX Anno septimo regnante artaxerse in quinto
mense. hic annus septimus est regni. Exeuntes
enim de babilonia novilunio quinti mensis.
venerunt ierusalem iuxta prosperum illius profec
tum iter suum a domino ipso. In his enim esdras
magnam disciplinam obtinebat ne preter
mitteret quicquam eorum que erant ex lege domini
et preceptis. et docendo universum israel omnem
iustitiam et iudicium. Accedentes autem qui
scribebant scripta artaxersis regis. tradi
derunt scriptum quod obvenerat ab artaxerse re
ge ad esdram sacerdotem et lectorem legis
domini cuius exemplum subiectum est. Rex
C XX artaxerses esdre sacerdoti et lectori legis do
mini salutem. Humanior ego iudicans et
beneficia precepi eos qui voluerint ex gente iu
deorum sua sponte. et ex sacerdotibus et levitis
qui sunt in regno meo commeare tecum in
ierusalem. Si qui ergo cupiunt tecum comi
tari conveniant et proficiscantur sicut placuit mihi et
vii amicis meis consiliariis ut visitent
ea que aguntur secundum iudeam et ierusalem observan
tes sicut habes in lege domini. Et ferant munera
domino israel que vovi ego et amici mei in ierusalem.
et omne aurum et argentum quod inventum fuerit
in regione babilonie domino in ierusalem cum
eo quod donatum est pro gente in templo domini
dei sui quod est in ierusalem. ut colligatur hoc aurum et ar
gentum. et ad tauros et arietes et agnos et
hedos. et que his sunt congruentia. ut offerant
hostias domino super altare domini dei ipso
rum quod est in ierusalem. et omnia quecumque volueris cum fra
tribus tuis facere auro et argento perfice secundum voluntatem
dei tui. Et sacra vasa domini que
data sunt tibi ad opera templi domini dei tui
quod est in ierusalem. et cetera quecumque tibi subvenerint ad
opus templi dei tui dabis de regali gazophilacio.
cum volueris cum fratribus tuis facere. Et ego autem
rex artaxerses precepi custodibus thesaurorum si
rie et phenicis. ut quecumque scripserit esdras sacerdos
et lector legis domini diligenter detur ei us
que ad argenti talenta .c. similiter et auri usque ad fr
umenti modios .c. et vini amphoras .c. et alia q
ue abundant sine taxatione. omnia secundum legem dei fi
ant altissimo. ne forte exurgat ira in regno regis
et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sa
cerdotibus et levitis et sacris cantoribus et ser

vis templi et scribis templi huius nullum tributum
nec ullam aliam indictionem imponatur: Et nec habeat quis
potestatem obicere eis quicquam. Tu autem esdras
secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros in
tota siria et phenice. omnes qui legem dei tui ag
noverunt docete ut quotquot transgressi fuerint le
gem diligenter plectantur vel morte vel et
iniuria vel pecunie multatione vel abductione. Et C XXI
dixit esdras scriba. Benedictus dominus patrum
meorum qui dedit hanc voluntatem in cor re
gis clarificare domum suam que est in ierusalem
et me honorificavit in conspectu regis et con
siliatorum et amicorum eius et purpuratorum
eius. Et ego constans animo factus
sum secundum opitulationem domini dei mei. Et congre
gavi ex israel viros ut simul ascenderent mecum
et hi sunt positi secundum suas patrias et principa
tus portionales eorum qui mecum ascenderunt
de babilonia in regno artaxersis. Ex filiis fine
es gersonus. Ex filiis ithamar amenus. Ex filio
rum david. Accus filius secenie. Ex filiis fa
res zacharias. et cum eo reversi sunt viri .cl. Ex
filiis ductoris moabilonis zarei et cum
ipso viri .cc. Ex filiis zachues iechonias iethe
li et cum ipso viri .cc. Ex filiis sola masias
gotholie et cum ipso viri .lxx. Ex filiis saphatie
zarias michaeli et cum ipso viri .lxx. Ex
filiis iob abdias iezeli et cum ipso viri .cclxxii.
Ex filiis bane salimoth filius iosaphie et cum
ipso viri .clx. Ex filiis bever zacharias bebei et
cum ipso viri .ccviii. Ex filiis azgad iohannes achatane
azgaric et cum ipso viri .cx. Ex filiis adonicam
qui posteriores. Et hec sunt nomina eorum
eliphalam filius iehiel et semeias et cum ipso
viri .lxx. Et congregavi eos ad fluvium qui dicitur
thia et mettati illic diebus tribus et recognovi
eos. Et ex filiis sacerdotum et levitarum non
inveni ibi. Et misi ad eleazarum et ecclo C XXII
nim et masman et maloban et enaatan et samm
ei et ioriban et nathan et ennagan et zachariam
et mosollamum. ipsos duces et prudentes. Et dixi
eis ut venirent ad loddeum qui erat apud lo
cum gazophilatii. et mandavi eis ut dicerent loddeo
et fratribus eius et his qui erant in gazophilatio viri
mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo
domini dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum
validam domini nostri viros peritos ex filiis mo
oli filii levi filii israel. sebebiam et filios et fratres
qui erant .xviii. Asbiam et annuner filios fili
orum chananei et filii eorum viri .xx. Et ex his
qui in templo serviebant quos dedit david et ipsi princi
pes ad operationem levitis templi servitii .cc. et xx.
Omnium nomina significata sunt in scripturis.
Et devovi illic ieiunium iuvenibus in conspectu
domini nostri querere ab eo bonum iter nobis et his qui nobiscum erant
et filiis et pecoribus propter insidias. Verebar enim
petere a rege pedites et equites in comitatu tutele
gratia contra adversarios nostros. Diximus enim regi
quoniam virtus domini erit cum eis qui inquirunt eum
in omni effectu. Et iterum deprecati sumus dominum deum
nostrum secundum hec. quem et propitium habuimus et con
secuti sumus a deo nostro. Et separavi ex prepositis
tribuum et sacerdotibus templi viros .xii. et servi

et Asamian. et cum eis ex fratribus eorum. viros
x. Et appendi eis argentum et aurum. et vasa
sacerdotalia domus domini dei nostri. que dona
verat rex et consiliarii eius et principes et omnis
Israel. Et cum appendissem tradidi argenti talenta
C.l. et vasa argentea. talentorum. C. et auri ta
lenta. C. et vasorum aureorum septies. xx.
et vasa erea ex bono eramento splendentia. xii.
auri speciem reddentia. et dixi eis. et vos sancti estis
domino. et vasa sunt sancta. et aurum et argentum
votum est domino deo patrum nostrorum. Vigi
late et custodite donec tradatis ex plebis propo
sitis et sacerdotibus et levitis. et principibus civi
tatum Israel in Ierusalem in pastoforio domus dei
nostri. Et hii qui susceperunt sacerdotes et levite a
urum et argentum. et vasa que erant in Ierusalem
intulerunt in templum domini. Et promovimus a flu
mio Thara die. xii. mensis primi usque introi
XXIII remus in Ierusalem. Et cum facta fuisset tercius di
es. quarta autem die ponderatum aurum et ar
gentum traditum est in domo domini dei nostri Ma
rimoth filio Iori sacerdoti. et cum ipso erat El
eazar filius Finees. et erant cum ipsis Iosabd
as filius Iesu. et Medias et Vanni filius Leni
te. ad numerum et ad pondus omnium tradentem di
e. Qui autem venerunt ex captivitate obtulerunt
sacrificium domino Israel tauros. xii. pro omni Israel. a
rietes. lxxxvi. agnos. lxxii. hircos pro peccato. x
ii. et pro salute vaccas. xii. Omnia in sacrifici
um domini. Et relegerunt precepta regis regalibus di
spensatoribus. et subregulis celen Sirie. et Fen
ices. et honorificaverunt gentem et templum domini.
XXIIII Et consummatis hiis, accesserunt ad me prepositi
dicentes. Non segregaverunt genus Israel et princi
pes et sacerdotes et levite. et alienigene gentes
et nationes terre immundicias suas. Achananeis
et Etheis et Ferezeis. et Iebuseis. et Moabitis
et Egipciis. et Idumeis. Convenerunt enim sunt fi
liabus eorum. et ipsi et filii eorum. et commixtum est
semen sanctum alienigenis gentibus terre. et principes et
sunt participati. et magistratus iniquitatibus huius
ab inicio ipsius regni. Et mox ut audivi ista.
conscidi vestimenta. et sacram tunicam. et lace
rans capillos capitis. et barbam sedi cogitans
et tristis. Et convenerunt ad me quicumque tunc
movebantur in verbo domini dei Israel me lugente
super iniquitatem istam. et sedebam tristis usque
ad vespertinum sacrificium. Et exurgens a ie
iunio conscissis vestimentis et sacram tunicam
ingeniculans et extendens manus ad dominum dice
bam. Domine confusus sum et reveritus sum an
te faciem tuam. Peccata enim nostra multiplicata sunt su
per capita nostra et iniquitates nostre exaltate sunt
usque ad celum. Quoniam a temporibus patrum nostrorum
sumus in magno peccato usque in hunc diem. Et prop
ter peccata nostra et patrum nostrorum traditi sumus cum
fratribus nostris. et regibus terre in gladium et captivitat
em. et depredationem cum confusione usque in hodier
num diem. Et nunc quantum est quod contigit nobis
misericordiam abs te domine deus. Derelinque nobis radi
cem et nomen in locum sanctificationis tue. et detege lumi
nare nostrum in domo domini dei nostri. Dare nobis cibum
in tempore servitutis nostre. et cum servieremus non sumus

derelicti a domino deo nostro. Sed constituit nos in
gratiam. ponens nobis reges Persarum dare cibum
et clarificare templum domini dei nostri. et constituere
deserta Sion dare nobis stabilitatem in Iudea et Ie
rusalem. Et nunc quid dicemus domine habentes hec? Tr
ansgressi enim sumus precepta tua que dedisti
in manus puerorum tuorum prophetarum dicens,
quoniam terra in qua introistis possidere hereditatem eius
terra polluta est coinquinationibus alienigenarum terre
et immundicie eorum repleverunt eam totam in
mundicia sua. Et nunc filias vestras non coniunge
tis filiis eorum. et filias eorum non accipietis
filiis vestris. et non inquiretis pacem habere cum illis
omni tempore. ut invalescentes manducetis op
tima terre. et hereditatem distribuatis filiis vestris
usque in evum. Et que contingunt nobis omnia fiunt
propter opera nostra maligna. et magna peccata nostra. Et
dedisti nobis talem radicem et rursum reversi su
mus transgredi legitima tua ut commisceremur
immundicie alienigenarum gentium terre
huius. Nonne irasceris nobis perdere nos quo
usque non relinquatur radix et nomen nostrum? Domine deus
Israel verax es. Derelicta enim est radix usque in
hodiernum diem. Et ecce nunc sumus in conspe
ctu tuo in iniquitatibus nostris. non est enim adhuc
stare domine in his. Et cum adorans confitere
tur Esdras flens humi prostratus ante templum con
gregati sunt ad eum ex Ierusalem turba magna v
alde. viri et mulieres et iuvenes et iuvencule. Fle
tus enim erat magnus in ipsa multitudine. Et
cum clamasset Iechonias Ieeli ex filiis Israel. di
xit Esdre. Nos in dominum peccavimus. quoniam
convivimus nobis in matrimonium mulieres alienige
nas ex gentibus terre. et nunc est super omnem Israel. Fa
ciamus nobis iusiurandum a domino de expellendis
omnibus uxoribus nostris que ex alienigenis sunt
cum filiis earum sicut decretum est tibi a maiori
bus secundum legem domini. Exurgens expedi. ad te enim
spectat hoc negocium. et nos tecum sumus. for
XXV titer fac. Et exurgens Esdras adiuravit
principes sacerdotum et levitas et omnem Israel
facere secundum omnia hec. Et iuraverunt. Et exurgens
Esdras ab atrio templi. abiit in pastofori
um Iohannis filii Nasibi. et hospitatus ibi non gus
tavit panem nec aquam bibit super iniquitatem
multitudinis. Et facta est predicatio in omni Iudea et
Ierusalem omnibus qui erant ex captivitate congre
gari in Ierusalem. Ut quicumque non occurrissent in
tra duos vel tres dies secundum iudicium assidenti
um seniorum tollerentur [illegible] hic. Et
ipse alienus iudicaretur a multitudine capti
vitatis. Et congregati sunt omnes qui erant
ex tribu Iuda et Beniamin in tribus diebus in Ierusalem. Hic
est mensis nonus vicesima dies mensis. Et se
dit omnis multitudo in area templi trementes propter hie
XXVI mem presentem. Et exurgens Esdras dixit eis. Vos
inique fecistis conducendo vobis in matrimonium uxores a
lienigenas ut adderetis ad peccata Israel. Et nunc
date confessionem et magnificentiam domino deo
patrum nostrorum. et facite voluntatem ipsius
et discedite a gentibus terre et ab uxoribus alie
nigenis. Et clamavit omnis multitudo. et di
xerunt voce magna. Sicut dixisti faciemus.

Et quoniam multitudo magna est et tempus hiemis et non possumus stare sub divo non invenientes, et hoc opus non est nobis unius diei neque duorum: multum enim in his peccavimus. Stent autem prepositi multitudinis et omnes qui nobiscum inhabitant, et quotquot habent apud se uxores alienigenas, et assistant accepto tempore et omnium locorum presbyteri et iudices usquequo solvant iram domini negotii huius. Ionathas autem filius Ezeli et Ozias Techanus susceperunt secundum hec, et Boramus et Levis et Sabbateus simul conscripserunt cum illis. Et steterunt secundum hec omnia universi qui erant ex captivitate. Et elegit sibi Esdras sacerdos principes magnos ex patribus eorum secundum nomina.

XXVI

Et consederunt neomenia mensis decimi examinare negotium istud. Et determinatum est de viris qui habebant uxores alienigenas usque ad neomeniam primi mensis. Et inventi sunt ex sacerdotibus permixti qui habebant alienigenas uxores: ex filiis Iesu filii Iosedech et fratribus eius Mathelas et Eleazarus et Ioribus et Ioadanus, et iniecerunt manus ut expellerent uxores suas et ad litandum in exoratione arietem pro ignorantia sua. Et ex filiis Semmeri Masseas et Esses et Ieeleth et Azarias. Et ex filiis Fosor Ozias, Ismaienis et Nathanae, Iussio, Ieddus et Talsas. Et ex Levitis Iozabdus et Semeis et Colius et Calitas et Facteas et Colvas et Elionas. Et ex sacris cantoribus Eliasib, Zaccarus. Et ex ostiariis Sallumus et Tolbanes. Et ex Israel ex filiis Foros Hieremias et Ezedias et Melchias et Michelus et Eleazarus et Iemmebias et Bannas. Et ex filiis Iolaman Chamas et Zacharias, Iezrelus et Iobdius et Ierimoth et Elias. Et ex filiis Zatoin Eliadas et Eliasimus et Othonias et Iarimoth et Zabdis et Zerebias. Et ex filiis Zebe Iohannes et Amanias et Zabdias et Ementeus. Et ex filiis Bani Olamus et Mallucus et Iedeus et Iasubus et Iasabus et Ierimoth. Et ex filiis Addin Naathus et Moosias et Calcus et Rananas et Bassias, Mathathias et Beseel et Bonnus et Manasses. Et ex filiis Nuae Noneas et Asseas et Melchias et Sameas et Simon Beniamin et Malcus et Marras. Et ex filiis Asom Carianeus, Mathathias et Bannus et Eliphalat et Manasses et Semei. Et ex filiis Bani Hieremias, Moddias et Abramus et Iohel et Baneas et Pelias et Ionas et Marimoth et Eliasib et Mathaneus et Eliasis et Orizas et Dielus et Semedius et Zambris et Iosephus. Et ex filiis Nobei Idelus et Mathathias et Sabadus et Zecheda, Sedmi et Iesseus, Baneas. Omnes hi sociaverunt sibi uxores alienigenas, et dimiserunt eas cum filiis. Et inhabitaverunt sacerdotes et Levite et qui erant ex Israel in Ierusalem et in tota regione, in neomenia mensis septimi, et filii Israel in habitationibus suis.

XXVII

Et congregata est omnis multitudo simul in aream que est ab oriente porte sacre. Et dixerunt Esdre pontifici et lectori ut afferret legem Moysi que tradita est a domino deo Israel. Et attulit Esdras pontifex legem omni multitudini eorum a viro usque ad mulierem et omnibus sacerdotibus audire legem in neomenia mensis septimi. Et legebat in area que est ante sacram portam templi a prima luce usque ad vesperam coram viris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum ad legem. Et stetit Esdras sacerdos et lector legis super ligneum tribunal quod fabricatum fuerat. Et steterunt iuxta eum Mathathias, Samus, Ananias, Azarias, Urias, Ezecias et Balsamus ad dexteram, et ad sinistram Faldeus, Misael, Melchias, Lothasubus, Nabarias, Zacharias. Et assumpsit Esdras librum coram multitudine: presidebat enim in gloria in conspectu omnium. Et cum absolvisset legem omnes in directo steterunt. Et benedixit Esdras dominum deum altissimum deum sabaoth omnipotentem. Et respondit omnis populus: amen. Et elevatis sursum manibus procidentes in terram adoraverunt dominum. Iesus et Banneus et Sarebias et Iadinus et Iacubus et Sabbateus et Auteas et Maianeas et Calitas et Azarias et Ioradus et Ananias et Philias Levite qui docebant legem domini et in multitudine legebant legem domini, et prese ferebant unusquisque eos qui intelligebant lectionem. Et dixit Attharates Esdre pontifici et lectori et Levitis qui docebant multitudinem dicens: Dies hic est sanctus domino; et omnes flebant cum audissent legem. Euntes ergo manducate pinguissima et bibite dulcissima et mittite munera his qui non habent. Sanctus enim dies domini est, et nolite tristes esse: dominus enim clarificabit vos. Et Levite denuntiabant in publico omnibus dicentes: Dies hic sanctus est, nolite tristes esse. Et abierunt omnes manducare et bibere et epulari et dare munera his qui non habent ut epularentur: magnifice enim exaltati sunt in verbis quibus edocti fuerant. Et congregati sunt universi in Ierusalem celebrare leticiam secundum testamentum domini dei Israel.

Chromatio et Heliodoro episcopis
Hieronymus presbyter in Domino
salutem. Mirari non desino exactionis
vestre instantiam. Exigitis enim ut librum
chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum
traham. librum utique Tobie quem Hebrei de
catalogo divinarum scripturarum secantes his
que agiographa memorant manciparunt. Fe-
ci satis desiderio vestro. non tamen meo studio.
Arguunt enim nos Hebreorum studia et im-
putant nobis contra suum canonem latinis
auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans
phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus
deservire: institi ut potui. Et quia vicina est
Caldeorum lingua sermoni hebraico: utriusque
lingue peritissimum loquacem reperiens: unius
diei laborem arripui. et quicquid ille michi he-
braicis verbis expressit. hoc ego accito notario ser-
monibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem
huius operis compensabo: cum gratum vobis didi-
cero me quod iubere estis dignati complesse.

TOBIAS EX TRIBU

Tobias ex tribu et civitate Neptalim que est in supe-
rioribus Galilee supra Naason. post viam que
ducit ad occidentem. in sinistro habens civita-
tem Sephet. cum captus esset in diebus Salma-
nasar regis Assiriorum in captivitate tamen
positus viam veritatis non deseruit. ita ut omnia
que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui
erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior
omnibus in tribu Neptalim nichil tamen pu-
erile gessit in opere. Denique cum irent omnes
ad vitulos aureos quos Ieroboam fecerat rex Is-
rael. hic solus fugiebat consortia omnium.
et pergebat ad Iherusalem ad templum Domini. et ibi
adorabat Dominum Deum Israel. omnia primitiva sua
et decimas suas fideliter offerens. ita ut in tercio
anno proselitis et advenis ministraret omnem
decimationem. Hec et his similia. secundum legem Dei
celi puerulus observabat. Cum vero factus fu-
isset vir accepit uxorem Annam de tribu sua.
genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei.
Quem ab infantia timere Deum docuit et abstinere
ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem deve-
nisset cum uxore sua et filio in civitatem Niniven
et cum omni tribu sua. et omnes ederent ex cibis
gentilium iste custodivit animam suam et
numquam contaminatus est in escis eorum. Et
quia memor fuit Domini in toto corde suo. dedit illi
Dominus gratiam in conspectu Salmanasar regis.
et dedit potestatem quocumque vellet ire habens
libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo
per omnes qui erant in captivitate et monita sa-
lutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages ci-
vitatem Medorum. et ex his quibus honoratus

fuerat a rege habuisset decem talenta argenti et
cum multa turba generis sui Gabelum egen-
tem videret qui erat ex tribu eius sub cyrographo
dedit illi memoratum pondus argenti. Post
multum vero tempus mortuo Salmanasar rege.
cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo et fi-
lios Israel exosos haberet in conspectu suo. Tobias per-
gebat per omnem cognationem suam et consolabatur
eos. dividebatque unicuique prout poterat de facultati-
bus suis. Esurientes alebat nudisque vestimenta pre-
bebat et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus
exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennache-
rib fugiens a Iudea plagam quam circa eum Deus
fecerat propter blasphemiam suam. et iratus multos oc-
cideret ex filiis Israel Tobias sepeliebat corpora eorum.
At ubi nunciatum est regi. iussit eum occidi et
tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum
filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit quia
multi diligebant eum. Post dies vero .xl.v. oc-
ciderunt regem filii ipsius et reversus est Tobias ad do-
mum suam. omnisque facultas eius restituta est
ei. Post hec vero cum esset dies festus Domini. et II
factum esset prandium bonum in domo Tobie di-
xit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra
timentes Deum. ut epulentur nobiscum. Cumque abisset;
reversus nunciavit ei unum ex filiis Israel iugula-
tum iacere in platea. Statimque exiliens de accu-
bitu suo relinquens prandium ieiunus pervenit
ad corpus tollensque illud portavit ad domum suam
occulte ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum.
Cumque occultasset corpus. manducavit panem cum luc-
tu et tremore. memorans illum sermonem quem
dixit Dominus per Amos prophetam. Dies festi vestri con-
vertentur in lamentationem et luctum. Cum vero
sol occubuisset; abiit et sepelivit eum. Argue-
bant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam
huius rei causa interfici iussus es. et vix effugisti
mortis imperium. et iterum sepelis mortuos. Sed
Tobias plus timens Deum quam regem rapiebat
corpora occisorum et occultabat in domo sua. et me-
diis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut qua-
dam die fatigatus a sepultura veniens domum
iactasset se iuxta parietem et obdormisset: et ex nido
hirundinum dormienti illi calida stercora in-
ciderent super oculos eius. fieretque cecus. Hanc autem tem-
ptationem ideo permisit Dominus evenire illi: ut
posteris daretur exemplum patientie eius sicut et
sancti Iob. Nam cum ab infantia sua semper Deum
timuit et mandata eius custodierit. non est contri-
status contra Deum quod plaga cecitatis evenerit ei.
sed immobilis in Dei timore permansit agens gratias Deo
omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato Iob in-
sultabant reges: ita isti parentes et cognati eius sub-
sannabant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro
qua elemosinas et sepulturas faciebas. Tobias
vero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui. quoniam
filii sanctorum sumus et vitam illam expectamus quam
Deus daturus est his qui fidem suam numquam
mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad tex-
trinum opus cotidie et de labore manuum suarum
victum quem consequi poterat deferebat. Unde fa-
ctum est ut hedum caprarum accipiens detulisset
domi. Cuius cum balatum vocem vir eius audisset;
dixit. Videte ne forte furtivus sit. Reddite eum dominis

... non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste vana facta est spes tua et elemosine tue modo apparuerunt. Atque his et aliis huiuscemodi verbis exprobrabat ei.

III

Tunc Tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis dicens. Iustus es domine et omnia iudicia tua iusta sunt et omnes vie tue misericordia et veritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei et ne vindictam sumas de peccatis meis neque reminiscaris delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non obedivimus preceptis tuis ideo traditi sumus in direptionem et captivitatem et mortem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua quia non egimus secundum precepta tua et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum voluntatem tuam fac mecum et precipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim mihi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui quoniam tradita fuerat septem viris et demonium nomine Asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum increparet puellam pro culpa sua respondit ei dicens. Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram interfectrix virorum tuorum. Numquid et occidere me vis sicut et iam occidisti septem viros. Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus sue et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur deum ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem die tertia dum compleret orationem benedicens dominum dixit. Benedictum est nomen tuum deus patrum nostrorum qui cum iratus fueris misericordiam facies et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invocant te. Ad te domine faciem meam converto ad te oculos meos dirigo. Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupivi virum et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me neque cum his qui in levitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis aut illi forsitan me non fuerunt digni quia forsitan viro alii conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Si autem in tribulatione fuerit liberabitur et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris quia post tempestatem tranquillum facis et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus Israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei et missus est angelus domini sanctus Raphael ut curaret eos ambos quorum uno tempore sunt orationes in conspectu domini recitate.

IIII

Cum ergo putaret Tobias orationem suam exaudiri ut mori potuisset vocavit ad se Tobiam filium suum dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue in mente habeto deum et cave ne aliquando peccato consentias et pretermittas precepta domini dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit etiam exiguum libenter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. Quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit statim ei mercedem restitue et merces mercennarii tui apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum et pete ab eo ut vias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti dum adhuc infans esses Gabelo in Rages civitate Medorum et chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti et restituas ei chirographum suum. Noli timere fili mi pauperem quidem vitam gerimus sed multa bona habebimus si timuerimus deum et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bene.

V

Tunc respondit Tobias patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti mihi faciam pater. Quomodo autem pecuniam hanc requiram ignoro. Ille me nescit et ego eum ignoro. Quod signum dabo ei. Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit illi et dixit. Chirographum quidem illius penes me habeo quod dum illi ostenderis statim restituet. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua ut dum adhuc vivo recipias eam. Tunc egressus Tobias invenit iuvenem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum et ignorans quod angelus dei esset salutavit eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis. At ille respondit. Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei. Nosti viam que ducit in regionem Medorum. Cui respondit. Novi et omnia itinera eius frequenter ambulavi et mansi apud Gabelum fratrem nostrum qui moratur in Rages civitate Medorum que posita est in monte Ecbatanis. Cui Tobias ait. Sustine me obsecro donec hec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus Tobias indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et Tobias

[illegible] michi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Cui ait iuvenis. Forti animo esto in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabelum in rages civitatem medorum. Et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam et reducam eum sanum ad te. Cui tobias respondit. Rogo te indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercennarii an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam ego sum azarias ananie magni filius. Et tobias respondit [illegible]

[illegible]

VI

[illegible]

P [illegible]

[illegible] fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad ungendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit ei tobias. Ubi vis ut maneamus? Respondens angelus ait. Est hic raguel nomine propinquus tuus de tribu tua et hic habet filiam nomine saram [illegible]

[illegible]

[illegible] dies continens esto ab ea et ad nichil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tercia autem nocte benedictionem consequeris ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta autem tercia nocte accipies virginem cum timore domini et amore filiorum magis quam libidinis ductus ut in semine habrahe benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensque tobiam raguel dixit anne uxori sue. Quam similis est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus ex captivitate ninive. Dixitque illis raguel. Nostis tobiam fratrem meum? Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo dixit angelus ad raguelem. Tobias de quo interrogas pater istius est. Et misit se raguel et cum lacrimis osculatus est eum et plorans super collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt precepit raguel occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et promittas michi dare saram filiam tuam. Quo audito verbo raguel expavit sciens quid evenerit illis septem viris et timere cepit ne forte huic similiter contingeret accideret. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum dixit ei angelus. Noli timere dare illam isti quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit et credo quoniam ideo vos fecit ad me venire ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc nolite dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham deus ysaac et deus iacob vobiscum sit et ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque ad se raguel annam uxorem suam et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit illuc saram filiam suam et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

VIII

Postquam vero cenaverunt introduxerunt iuvenem ad eam. Recordatusque tobias sermonis angeli protulit de cassidili suo partem iecoris posuitque eam super carbones vivos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium et religavit eum in deserto superioris egipti. Tunc

oratius est virginem Tobias dixitque ei. Sara exsur
ge et deprecemur deum hodie et cras et secundum cras quia
his tribus noctibus deo iungimur. Tertia autem tran
sacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quippe
sanctorum sumus et non possumus ita coniungi
sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem
pariter instanter orabant ambo simul ut sanitas
daretur eis. Dixitque Tobias. Domine deus patrum
nostrorum benedicant te celi et terra que et mare et fon
tes et flumina et omnis creatura tua que in eis
est. Tu fecisti Adam de limo terre dedistique ei adiuto
rium Evam. Et nunc domine tu scis quia non luxu
rie causa accipio sororem meam sed sola posteri
tatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum
in secula seculorum. Dixit itaque Sara. Miserere nobis
domine miserere nobis et consenescamus ambo pa
riter. Et factum est circa pullorum cantum accersi
ri iussit Raguel servos suos et abierunt cum eo ut
foderent sepulcrum. Timebat enim ne simili modo
evenisset ei quo et ceteris aliis septem qui sunt ingressi
ad eam. Cumque parassent fossam reversus Raguel
ad uxorem suam dixit ei. Mitte unam ex ancillis
tuis et videat si mortuus est ut sepeliam eum antequam
illucescat. Et misit unam ex ancillis suis. Que in
gressa cubiculum repperit eos salvos et incolumes
secum pariter dormientes et reversa nuntiavit bonum
nuntium. Et benedixerunt dominum Raguel videlicet et
Anna uxor eius et dixerunt. Benedicimus te domine
deus Israel quia non contigit nobis quemadmodum putaba
mus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam et exclusi
sti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem
duobus unicis. Fac eos domine plenius benedice
re te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre ut
cognoscat universitas gentium quia tu es deus solus
in universa terra. Statimque precepit servis suis Raguel
ut replerent fossam quam fecerant priusquam elucesce
ret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et pre
pararet omnia que in cibos erant iter agentibus ne
cessaria. Duas quoque pingues vaccas et quattuor ar
ietes occidi fecit et parari epulas omnibus vicinis suis
cunctisque amicis. Et adiuravit Raguel Tobiam ut
duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus
autem que possidebat Raguel dimidiam partem
dedit Tobie et fecit scripturam ut pars dimi
dia que supererat post obitum eorum Tobie domi
IX nio deveniret. Tunc vocavit ad se Tobias angelum
quem quidem hominem existimabat dixitque ei.
Azaria frater peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum
tradam tibi servum non ero condignus providentie
tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia
sive servitia et vadas ad Gabelum in Rages civitate
Medorum reddasque ei chirographum suum et reci
pias ab eo pecuniam et roges eum venire ad nupti
as meas. Scis enim ipse quia numerat dies pater meus
et si tardavero una die plus contristabitur anima
eius. Et certe vides quomodo adiuravit me Raguel
cuius adiurationem spernere non possum. Tunc Ra
phael assumens quattuor ex servis Raguelis et duos
camelos in Rages civitatem Medorum perrexit et in
veniens Gabelum reddidit ei chirographum suum et
recepit omnem pecuniam suam indicavitque ei
de Tobia filio Tobie omnia que gesta sunt. Fecitque
eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus
esset domum Raguelis invenit Tobiam discumbentem

et exiliens osculati sunt se invicem et flevit Ga
belus benedixitque deum et dixit. Benedicat te deus Israel quia
filius es optimi viri et iusti et timentis deum et elemo
sinas facientis et dicatur benedictio super uxorem tuam
et super parentes vestros et videatis filios vestros et filios
filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam genera
tionem et sit semen vestrum benedictum a deo Israel qui reg
nat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent amen
accesserunt ad convivium sed et cum timore domini
nuptiarum convivium celebrabant. Cum vero X
moras faceret Tobias causa nuptiarum sollicitus erat
pater eius Tobias dicens. Putas quare moratur fi
lius meus aut quare detentus est ibi. Putas ne Gab
elus mortuus est et nemo illi reddit pecuniam. Cep
it autem contristari nimis ipse et Anna uxor eius cum
eo et ceperunt ambo simul flere eo quod die statuto mi
nime reverteretur filius eorum ad eos. Flebat igitur
mater eius irremediabilibus lacrimis atque dicebat.
Heu heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari
lumen oculorum nostrorum baculum senectutis nostre
solatium vite nostre spem posteritatis nostre. Omnia
simul in te uno habentes te non debuimus di
mittere a nobis. Cui dicebat Tobias. Tace et noli tur
bari. Sanus est filius noster. Satis fidelis est vir ille cum
quo misimus eum. Illa autem nullo modo consola
ri poterat sed cotidie exiliens circumspiciebat et circu
ibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur
ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero
Raguel dicebat ad generum suum. Mane hic et
ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patr
em tuum. Cui Tobias dixit. Ego novi quia pater meus
et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum
in ipsis. Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiam
et ille eum nulla ratione vellet audire tradidit ei
Saram et dimidiam partem omnis substantie sue
in pueris in puellis in pecudibus in camelis in vaccis et
pecunia multa et salvum atque gaudentem dimisit eum
a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro per
ducatque vos incolumes et inveniatis omnia recte
circa parentes vestros et [illegible]
[illegible]
[illegible] sunt eam et dimiserunt ire
monentes eam honorare soceros diligere maritum
regere familiam gubernare domum et se ipsam ir
reprehensibilem exhibere. Cumque reverterentur XI
pervenerunt ad Charan que est in medio itinere contra
Ninive undecimo die. Dixitque angelus. Tobia
frater scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.
Si placet itaque tibi precedamus et lento gradu seque
tur iter nostrum familie simul cum coniuge tua
et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent
dixit Raphael ad Tobiam. Tolle tecum ex felle
piscis erit enim necessarium. Tulit itaque Tobi
as ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus
viam cotidie in supercilio montis unde respicere
poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco spe
cularetur adventum eius vidit a longe et illico
agnovit venientem filium suum currensque
nuntiavit viro suo dicens. Ecce venit filius
tuus. Dixitque Raphael ad Tobiam. At ubi in
troieris domum tuam statim adora dominum deum
tuum et gratias agens ei accede ad patrem tuum
et osculare eum statimque lini super oculos eius
ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim

qui morabantur caeli eius et videbit pater
tuus lumen caeli et in aspectu tuo gaudebit. Tunc prae-
cucurrit canis qui simul fuerat in via et quasi
nuntius blandimento suae caudae gaudebat.
Et consurgens caecus pater eius coepit offendens pe-
dibus currere et data manu puero occurrit ob-
viam filio suo. Et suscipiens osculatus est
eum cum uxore sua et coeperunt ambo flere prae
gaudio. Cumque adorassent deum et gratias egis-
sent consederunt. Tunc sumens Tobias de felle
piscis linivit oculos patris sui. Et sustinuit
quasi dimidiam fere horam et coepit albugo ex
oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam
apprehendens Tobias traxit ab oculis eius statim-
que visum recepit et glorificabant deum ipse videli-
cet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Di-
cebatque Tobias: Benedico te domine deus Israel quia
tu castigasti et tu salvasti me et ecce video Tobi-
am filium meum. Ingressa est etiam post septem di-
es Sara uxor eius et omnis familia et pecora
sana et cameli et pecunia multa uxoris sed et pe-
cunia quam receperat a Gabelo et narravit pa-
rentibus suis omnia beneficia dei quae fecisset cir-
ca eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque
Achior et Nabath consobrini Tobiae gaudentes
ad Tobiam congratulantes ei de omnibus bonis
quae circa illum ostenderat deus et per septem dies
epulantes cum gaudio magno gavisi sunt.
XII Tunc vocavit ad se Tobias filium suum dixitque
ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit
tecum? Respondens Tobias dixit patri suo: Pa-
ter quam mercedem dabimus ei aut quid dig-
num poterit esse beneficiis eius? Me duxit et reduxit
sanum. Pecuniam a Gabelo ipse suscepit uxorem
ipse me habere fecit et daemonium ab ea ipse com-
pescuit gaudium parentibus eius fecit me
ipsum a devoratione piscis eripuit te quoque fecit
videre lumen caeli et bonis omnibus per eum repleti
sumus. Quid illi ad haec dignum poterimus dare?
Sed peto te pater ut roges eum si forte dignabitur
medietatem de omnibus quaecumque allata sunt
sibi assumere. Et vocantes eum pater et filius
tulerunt eum in partem et rogare coeperunt ut
dignaretur dimidiam partem omnium quae
attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis oc-
culte: Benedicite deum caeli et coram omnibus viven-
tibus confitemini ei quia fecit vobiscum misericordiam
suam. Etenim sacramentum regis abscondere
bonum est opera autem dei revelare et confiteri
honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio
et elemosina magis quam thesauros auri con-
dere quia elemosina a morte liberat et ipsa est quae
purgat peccata et facit invenire vitam aeternam.
Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes
sunt animae suae. Manifesto ergo vobis veritatem
et non abscondam a vobis sermonem occultum. Quan-
do orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos
et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscon-
debas per diem in domo tua et nocte sepeliebas
eos ego obtuli orationem tuam domino. Et quia
acceptus eras deo necesse fuit ut temptatio
probaret te. Et nunc misit me dominus ut cu-
rarem te et Saram uxorem filii tui a daemonio
liberarem. Ego enim sum Raphael angelus

unus ex septem qui astamus ante dominum. Cum-
que haec audissent turbati sunt et trementes ceciderunt super
faciem suam. Dixitque eis angelus: Pax vobis. Noli-
te timere. Etenim cum essem vobiscum per volunta-
tem dei. Videbar quidem vobiscum manducare
et bibere sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus
videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad
eum qui me misit. Vos autem benedicite deum et enarra-
te omnia mirabilia eius. Et cum haec dixisset ab
aspectu eorum ablatus est et ultra eum videre non po-
tuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem bene-
dixerunt deum et exsurgentes narraverunt omnia mira-
bilia eius. Aperiens autem Tobias senior os suum bene- XIII
dixit dominum et dixit: Magnus es domine in aeternum et in
omnia saecula regnum tuum quia tu flagellas et sal-
vas deducis ad inferos et reducis et non est qui effu-
giat manum tuam. Confitemini domino filii
Israel et in conspectu gentium laudate eum quoniam ideo
dispersit vos inter gentes quae ignorant eum ut vos
enarretis mirabilia eius et faciatis scire eos quia non
est alius deus omnipotens praeter eum. Ipse castigavit nos propter
iniquitates nostras et ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo quae fecit nobiscum et cum timore et tre-
more confitemini illi regemque saeculorum exaltate
in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis meae con-
fitebor illi quoniam ostendit maiestatem suam in gen-
tem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et
facite iustitiam coram deo credentes quod faciat vobis-
cum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo lae-
tabitur. Benedicite dominum omnes electi eius agite
dies laetitiae [illegible] illi. Ierusalem [illegible]
[illegible] Confitere domino [illegible]
[illegible]

XIIII

[illegible]

CIII

[illegible]

CIIII

[illegible]

CV

[illegible]

[illegible]

sui dedit eis deus [illegible] in virtutem [illegible]

[illegible]

in via quam dedit illis deus ut ambularent in ea

[illegible]

C VI

[illegible]

C VII

[illegible]

ut etiam sine congressione pugne possis fugare eos, pone custodes fontium ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba hec coram holoferne et coram omnibus satellitibus eius et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quia ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad oziam congregati omnes viri femineque iuvenes senesque et parvuli omnes simul una voce dixerunt. Iudicet deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum assiriis, et propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt ut sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus opprobrium omni carni cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram et deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata nostra ut iam tradatis civitatem in manu militie holofernis et sit finis noster brevis in ore gladii qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus et per multas horas una voce clamaverunt ad deum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum. Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent, exurgens ozias infusus lacrimis dixit. Equo animo estote fratres et hos quinque dies expectemus a domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscindet et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium faciemus hec verba que locuti estis.

VIII Et factum est cum audisset hec verba iudith vidua que erat filia merari filii idox filii ioseph filii ozie filii elai filii iamnor filii gedeon filii raphaim filii achitob filii melchie filii enan filii nathanie filii salathiel filii simeon filii ruben. Et vir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus messis ordeacee. Instabat enim super alligantes manipulos in campo et venit estus super caput eius et mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur, et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias et festa domus israel. Erat autem eleganti aspectu nimis cui reliquerat vir suus divitias multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima quoniam timebat dominum valde nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Hec itaque cum audisset quoniam ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem misit ad presbiteros chabri et charmi. Et venerunt ad illam et dixit illis. Quod est hoc verbum in quo consensit ozias ut tradat civitatem assiriis si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium. Et qui estis vos qui temptatis dominum. Non est iste sermo qui misericordiam provocet sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens est dominus in hoc ipso peniteamus et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo sic deus comminabitur neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constituti humiliato servientes illi, dicamus flentes domino ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum ita etiam de nostra humilitate gloriemur, quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum et adoraverunt deos alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes gentes quecumque insurgunt contra nos et faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres quoniam vos estis presbiteri in populo dei et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster abraham temptatus est et per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic ysaac sic iacob sic moyses et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore domini et impatientiam suam et improperium murmurationis sue contra dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur, sed reputantes peccatis nostris hec ipsa supplicia minora esse flagella domini quasi servi qui corripimur ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbiteri. Omnia que locuta es vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis quoniam mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis iudith. Sicut quod potui loqui dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex deo est et orate ut firmum faciat deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista et ego exeam cum abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum et usque dum renuntiem vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iuda. Vade in pace et dominus sit tecum in ultionem inimi-

CIX

CX

CXI

[illegible]

C XII

[illegible]

C XIII

[illegible]

ebrietate sua, ubi et per manum feminae percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus, quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem et inde huc revertentem, et non permisit me ancillam suam dominus coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi Israel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso prae omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit caelum et terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum, quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in aeternum, pro quibus non pepercisti animae tuae propter angustias et tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinae ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Porro Achior vocatus venit, et dixit ei Iudith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea. Et ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiae suae deum Israel contempsit et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus Israel, gladio perforari praecipiam latera tua. Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatus prae pavore cecidit in faciem suam super terram, et aestuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit: Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo Iacob, quoniam in omni gente quae audierit nomen tuum magnificabitur super te deus Israel.

XIIII

Dixit autem Iudith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros. Et erit, cum exierit sol, accipiat unusquisque arma sua et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam fecit deus Israel, relicto gentilitatis ritu credidit deo, et circumcidit carnem praeputii sui, et appositus est ad populum Israel, et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant, venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent eius duces ac tribuni et universi maiores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit manibus suis; suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, et elevans eam vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam, et exilivit foras ad populum et dixit: Una mulier hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor; ecce enim Holofernes iacet in terra, et caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

XV

Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati fugae praesidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite relictis omnibus evadere festinabant Hebraeos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque filii Israel fugientes, secuti sunt illos, descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites, filii autem Israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem armatam misit post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyriorum, et praedam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt valde. Hi vero qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quaecumque erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Ierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret Iudith. Quae cum exisset ad illum, benedixerunt eam omnes una voce dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris et post virum tuum alterum nescieris; ideo et manus domini confortavit te, et ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel. Porro autem universa quae Holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt Iudith

[illegible]

XVI

Tunc cantavit canticum hoc domino Iudith dicens. Incipite domino in tympanis, cantate domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, dominus nomen est illi, qui posuit castra sua in medio populi sui ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue ...

[illegible]

IN DIEBUS ASSUERI

In diebus Assueri qui regnavit ab India usque Ethiopiam super centum .xx. septem provincias ...

[illegible]

[illegible]

II

[illegible]

placuit oculis eius, et extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Quae accedens osculata est summitatem virgae eius. Dixitque ad eam rex: Quid vis, Hester regina? quae est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi. At illa respondit: Si regi placet, obsecro ut venias ad me hodie, et Aman tecum, ad convivium quod paravi. Statimque rex: Vocate, inquit, cito Aman, ut Hester obediat voluntati. Venerunt itaque rex et Aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex, postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi? et pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. Cui respondit Hester: Petitio mea et preces sunt istae: Si inveni in conspectu regis gratiam, et si regi placet ut det mihi quod postulo, et meam impleat petitionem, veniat rex et Aman ad convivium quod paravi eis, et cras aperiam regi voluntatem meam. Egressus est itaque illo die Aman laetus et alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, et non solum non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suae, indignatus est valde: et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, et Zares uxorem suam: et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post haec ait: Regina quoque Hester nullum alium vocavit ad convivium cum rege praeter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum haec omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum Iudaeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei Zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, et dic mane regi, ut appendatur super eam Mardocheus, et sic ibis cum rege laetus ad convivium. Placuit ei consilium, et iussit excelsam parari crucem.

Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque sibi afferri historias et annales priorum temporum. Quae cum illo praesente legerentur, ventum est ad illum locum ubi scriptum erat, quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares eunuchorum, regem Assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex, ait: Quid pro hac fide honoris ac praemii Mardocheus consecutus est? Dixeruntque ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regiae intraverat, ut suggereret regi, et iuberet Mardocheum affigi patibulo, quod ei fuerat praeparatum. Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro, quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, et reputans quod nullum alium rex, nisi se, vellet honorare, respondit: Homo, quem rex honorare cupit, debet indui vestibus regiis, et imponi super equum qui de sella regis est, et accipere regium diadema super caput suum, et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius, et per plateam civitatis incedens clamet, et dicat: Sic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare. Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola et equo, fac, ut locutus es, Mardocheo Iudaeo, qui sedet ante fores palatii. Cave ne quidquam de his, quae locutus es, praetermittas. Tulit itaque Aman stolam et equum, indutumque Mardocheum in platea civitatis, et impositum equo praecedebat, atque clamabat: Hoc honore condignus est, quem rex voluerit honorare. Reversusque est Mardocheus ad ianuam palatii: et Aman festinavit ire in domum suam, lugens et operto capite: narravitque Zares uxori suae, et amicis omnia quae evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, et uxor eius: Si de semine Iudaeorum est Mardocheus, ante quem cadere coepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, et cito eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

Intravit itaque rex et Aman, ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die, postquam vino incaluerat: Quae est petitio tua, Hester, ut detur tibi? et quid vis fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, et si tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus, ut conteramur, iugulemur, et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur: esset tolerabile malum, et gemens tacerem: nunc autem hostis noster est, cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste, et cuius potentiae, ut haec audeat facere? Dixitque Hester: Adversarius et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens, illico obstupuit, vultum regis ac reginae ferre non sustinens. Rex autem iratus surrexit, et de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Hester reginam pro anima sua: intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de horto nemoribus consito, et intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo iacebat Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere, me praesente, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem eius. Dixitque Harbona, unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignum, quod paraverat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo. Suspensus est itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardocheo: et regis ira quievit.

VIII

Die illo dedit rex Assuerus Hester reginae domum Aman adversarii Iudaeorum, et Mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Hester quod esset patruus suus. Tulitque rex anulum, quem ab Aman recipi iusserat, et tradidit Mardocheo. Hester autem constituit Mardocheum super domum suam. Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevitque, et locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitae, et machinationes eius pessimas

[illegible] contra iudeos iusserat universis fieri. Dixitque rex sceptrum regium [illegible] manu quo signum clementie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum et ait: Si placet regi et inveni gratiam in oculis eius et deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro ut novis epistolis veteres Aman littere insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Responditque rex Assuerus Hester regine et Mardocheo iudeo: Domum Aman concessi Hester, ipsumque iussi affigi cruci quia ausus est manum mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet regis nomine signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat ut epistolis que ex regis nomine mittebantur et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis (erat autem tempus tertii mensis qui appellatur Siban) vicesima et tertia illius die scripte sunt epistole ut Mardocheus voluerat ad iudeos et ad principes procuratoresque et iudices qui centum viginti septem provinciis ab India usque ad Ethiopiam presidebant, provincie atque provincie, populo et populo iuxta linguas et caracteres suos, et iudeis prout legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mittebantur anulo ipsius obsignate sunt et misse per veredarios qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis prevenirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas civitates et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertia decima mensis duodecimi Adar. Summaque epistole hec fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis Assueri imperio subiacebant notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes, et edictum regis pependit in Susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat vestibus regiis, iacinctinis videlicet et aerinis, coronam auream portans in capite et amictus pallio serico atque purpureo. Omnisque civitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium. Apud omnes populos urbes atque provincias quocumque regis iussa veniebant mira exultatio, epule atque convivia et festus dies, intantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni et cerimoniis iungerentur; grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. Igitur duodecimi mensis quem Adar vocari ante iam diximus tertia decima die quando cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates, oppida et loca ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos; nullusque ausus est resistere eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraverat. Nam et provinciarum iudices et

duces et procuratores omnisque dignitas que singulis locis et operibus preerat extollebant iudeos timore Mardochei, quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere, intantum ut etiam in Susis quingentos viros interficerent extra decem filios Aman Agagite hostis iudeorum, quorum ista sunt nomina: Pharsandatha et Delphon et Esphata et Phorata et Adalia et Aridatha et Phermesta et Arisai et Aridai et Iezatha. Quos cum occidissent, predas de substantiis eorum tangere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in Susis ad regem relatus est. Qui dixit regine: In urbe Susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios decem filios Aman; quantam putas eos exercere cedem in universis provinciis? Quid ultra postulas, et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas iudeis ut sicut fecerunt hodie in Susis sic et cras faciant, et decem filii Aman in patibulis suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susis pependit edictum, et decem Aman filii suspensi sunt. Congregatis iudeis quarta decima die mensis Adar interfecti sunt in Susis trecenti viri, nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias que dicioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudei interfectis hostibus ac persecutoribus suis, intantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem primus interfectionis apud omnes tertius decimus mensis Adar fuit, et quarta decima die cedere desierunt. Quem constituerunt esse sollemnem, ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis, gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe Susis cedem exercuerant tertio decimo et quarto decimo eiusdem mensis die in cede versati sunt; quinto decimo autem die percutere desierunt, et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque letitie. Hii vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur quartum decimum diem mensis Adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque Mardocheus omnia hec et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis quam procul, ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis Adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollempni celebrarent honore, quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de inimicis suis, et luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque isti dies epularum atque letitie, et mitterent sibi invicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant et que Mardocheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi stirpis Agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret, et misit fur, quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea ingressa est Hester ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent, et malum quod contra iudeos cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et

ipsum et filios eius affixerunt cruci. Ex illo tempore dies isti appellati sunt Phurim id est sortium, eo quod Phur id est sors in urnam missa fuerit. Et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius volumine continentur, queque sustinuerunt et que deinceps immutata sunt. Susceperunt iudei super se et semen suum et super cunctos qui religioni eorum voluerint copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque sollempnitate transigere, quos scriptura testatur et certa expetunt tempora, annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio, et per singulas generationes cuncte in toto orbe provincie celebrabunt. Nec est ulla civitas in qua dies Phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab eorum progenie que in his ceremoniis obligata est. Scripseruntque Hester regina filia Abiahil et Mardocheus iudeus etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. Et miserunt ad omnes iudeos qui in centum .xx.vii. provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem et susciperent veritatem, observantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent, sicut constituerant Mardocheus et Hester, et illi observanda susceperunt a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies, et omnia que libri huius qui vocatur Hester historia continentur.

x Rex vero Assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltavit Mardocheum scripta sunt in libris Medorum atque Persarum, et quomodo Mardocheus iudaici generis secundus a rege Assuero fuerit, et magnus inter iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum, querens bona populo suo et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent.

Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta repperi in editione vulgata, que grecorum lingua et litteris continetur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur, quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus.

Dixitque Mardocheus: A deo facta sunt ista. Recordor sompnii quod videram hec eadem significantis, nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est et in aquas plurimas redundavit, Hester est, quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones, ego sum et Aman. Gentes que convenerant, hii sunt qui conati sunt delere nomen iudeorum. Gens autem mea Israel est, que clamavit ad dominum, et salvum fecit dominus populum suum, liberavitque nos ab omnibus malis, et fecit signa magna atque portenta inter gentes, et duas sortes esse precepit, unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore diem coram deo universis gentibus, et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditati sue. Et observabuntur dies isti in mense adar quartadecima et quintadecima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi Israel.

xi Anno quarto regnantibus Ptolomeo et Cleopatra, attulerunt Dositheus qui se sacerdotem et levitici generis ferebat et Ptolomeus filius eius hanc epistolam Phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum Ptolomei filium in Ierusalem. Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit sompnium Mardocheus filius Iairi filii Semei filii Cis de tribu Beniamin, homo iudeus qui habitabat in urbe Susis, vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babilonis de Ierusalem cum Iechonia rege Iuda. Et hoc eius sompnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terre motus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulationis et angustie, et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua, et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum, et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est, et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset Mardocheus et surrexisset de strato, cogitabat quid deus facere vellet, et fixum habebat in animo, cupiens scire quid significaret sompnium.

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum Bagatha et Thara eunuchis regis, qui ianitores erant palatii. xii Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxen manus mittere, et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos iussit duci ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis, sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius Amadathi Bugeus erat gloriosissimus coram rege, et voluit nocere Mardocheo et populo eius pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: Et diripuerunt bona vel substantias eorum. Que in sola vulgata editione repperimus. Epistola autem hec erat.

Rex maximus Artaxerxes ab India usque Ethiopiam centum .xx.vii. provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. xiii Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee ditioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentie magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri, unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus, Aman nomine, indicavit mich[i]

in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, et contra omnium gentium faciens consuetudinem, regum iussa contemneret, et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus, unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus, nostrisque iussionibus contraire, et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, iussimus ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis praepositus est et secundus a rege, et quem patris loco colimus, monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quarta decima die duodecimi mensis Adar anni praesentis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolae. Quae sequuntur post eum locum scripta reperi ubi legitur: Et pergens Mardocheus fecit omnia quae ei mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebraeo, et apud nullum penitus feruntur interpretum.

Mardocheus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum eius, et dixit: Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, et non est qui possit tuae resistere voluntati, si decreveris salvare Israel. Tu fecisti caelum et terram, et quidquid caeli ambitu continetur. Dominus omnium es, nec est qui resistat maiestati tuae. Cuncta nosti, et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua gloriae cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem, sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, et ne quemquam adorarem excepto Deo meo. Et nunc Domine rex, Deus Abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere, et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam, quam redemisti tibi de Aegypto. Exaudi deprecationem meam, et propitius esto sorti et funiculo tuo, et converte luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum, Domine, et ne claudas ora te canentium. Omnis quoque Israel pari mente et obsecratione clamavit ad Dominum, eo quod certa eis mors impenderet. Hester quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias, fletibus et luctui apta indumenta suscepit, et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput, et corpus suum humiliavit ieiuniis, omniaque loca in quibus laetari ante consueverat crinium laceratione complevit. Et deprecabatur Dominum Deum Israel, dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adiuva me solitariam, et cuius praeter te nullus est auxiliator alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu, Domine, tulisses Israel de cunctis gentibus, et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo, et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Iustus es, Domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum idolorum suorum volentes abolere promissa tua, et delere hereditatem tuam, et claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi et altaris tui, ut aperiant ora gentium, et laudent idolorum fortitudinem, et praedicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas, Domine, sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram, sed converte consilium eorum super eos, et eum qui in nos coepit saevire disperde. Memento, Domine, et ostende te nobis in tempore tribulationis nostrae, et mihi da fiduciam, Domine, rex deorum et universae potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, et transfer cor illius in odium hostis nostri, ut et ipse pereat, et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua, et adiuva me, nullum aliud auxilium habentem nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam, et nosti quod oderim gloriam iniquorum, et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigenae. Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbiae et gloriae meae, quod est super caput meum in diebus ostentationis meae, et detester illud quasi pannum menstruatae, et non portem in diebus silentii mei, et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum, et numquam laetata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in praesentem diem, nisi in te, Domine Deus Abraham. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo.

Haec quoque addita reperi in editione vulgata. Et mandavit ei (haud dubium quin Mardocheus) ut ingrederetur ad regem, et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare, inquit, dierum humilitatis tuae, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. Et tu invoca Dominum, et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem Deum, assumpsit duas famulas, et super unam quidem innitebatur, quasi prae deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens; altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa, et gratis ac nitentibus oculis, tristem celabat animum, et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens et pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem, et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens exilivit de solio, et sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur: Quid habes, Hester? Ego sum frater tuus. Noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est. Accede igitur

et tempore operum. Cumque illa taceret, levavit auream virgam, et posuit super collum eius, et osculatus est eam, et ait: Cur mihi non loqueris? Quae respondit: Vidi te domine quasi angelum Dei, et conturbatum est cor meum prae timore gloriae tuae. Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur, rursus corruit, et paene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam. Rex magnus Artaxerxes, ab India usque Aethiopiam, centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus, qui nostrae iussioni obediunt, salutem dicit. Multi bonitate principum, et honore qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam: et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos qui dederunt, moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, et humanitatis in se iura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam. Et in tantum vesaniae proruperunt, ut eos, qui credita sibi officia diligenter observant, et ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere, dum aures principum simplices, et ex sua natura alios aestimantes, callida fraude decipiunt. Quae res et ex veteribus probatur historiis, et ex his quae geruntur quotidie, quomodo malis quorumdam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis, si diversa iubeamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut reipublicae poscit utilitas, ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis: Aman filius Amadathi, et animo et gente Macedo, alienusque a Persarum sanguine, et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est: et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, et adoraretur ab omnibus post regem secundus: qui in tantum arrogantiae tumorem sublatus est, ut regno privare nos niteretur et spiritu. Nam Mardochaeum, cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri Esther cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem: hoc cogitans, ut, illis interfectis, insidiaretur nostrae solitudini, et regnum Persarum transferret in Macedones. Nos autem a pessimo mortalium Iudaeos neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios altissimi et maximi semperque viventis Dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est Susan, et ipse qui machinatus est, et omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudaeis uti legibus suis. Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar. Hanc enim diem Deus omnipotens, maeroris et luctus, eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem, et celebrate eam cum omni laetitia, ut et in posterum cognoscatur, omnes qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, pro scelere perire. Omnis autem provincia et civitas, quae noluerit solemnitatis huius esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus et inobedientiae.

[illegible] in librum Iob

Si aut fiscellam iunco texerem, aut palmarum folia complicarem, ut in sudore vultus mei comederem panem, et ventris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam Salvatoris volo operari cibum qui non perit, et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, mihi geminum infertur iudicium: corrector vitiorum falsarius vocor, et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque vitia placeant, dum magis pulchros habere volunt codices quam emendatos. [illegible] sermone [illegible]. Rex [illegible] legentibus [illegible] nobis [illegible] magis [illegible] quam [illegible] regno.

Cogor per singulos scripturae divinae libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem Septuaginta interpretum criminantur: quasi non et apud Graecos Aquila, Symmachus et Theodotio, vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint: et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antiquae inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest, ut quos plura intermisisse perspexerint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, praecipue in Iob. Cui

que sub asteriscis addita sunt subtraxeris pars maxima voluminis detruncabitur et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum etiam apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obeliscis nuper edidimus septingenti ferme aut octingenti versus desunt quibus decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebet. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. Sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro, nunc verba nunc sensum nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud grecos et hebreos totus liber fertur et lubricus et quod greci rhetores vocant eschematismenos dumque aliud loquitur aliud agit. Ut si velis anguillam stricti tenere manibus, quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis lyddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad illum locum ubi ante finem voluminis scriptum est idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere, hexametri versus sunt dactilo spondeoque currentes et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earumdem sillabarum sed eorumdem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege metri solutis quod metricus magis quam simplex lector intelligit. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri flacci grecique pindari et alcei et saphos vel psalterium vel lamentationes ieremie vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi, legat philonem iosephum origenem cesariensem eusebium et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent qui et hebreum sermonem ex parte didicimus et in latino pene ab ipsis incunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post lxx editionem iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et symmachus ac theodotio iudaizantes heretici sunt recepti qui multa mysteria salvatoris subdola interpretatione celarunt et tamen in exaplis habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans cuius studium fuit omissa repetere depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices dum michi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque autem editio et lxx iuxta grecos et mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum se magis quam malivolum probet.

Vir erat in terra hus nomine iob et erat vir ille simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio eius septem milia ovium et tria milia camelorum quingenta quoque iuga boum et quingente asine ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium per domos unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii mittebat ad eos iob et sanctificabat illos. Consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter eos etiam sathan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque dominus ad eum. Numquid considerasti servum meum iob quod non sit ei similis in terra homo simplex et rectus et timens deum ac recedens a malo. Cui respondens sathan ait. Numquid frustra timet iob deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum. Operibus manuum eius benedixisti et possessio illius crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet. Nisi in facie benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce universa que habet in manu tua sunt tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est sathan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti nuncius venit ad iob qui diceret. Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos. Et irruerunt sabei tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio. Et evasi ego solus ut nunciarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur venit alter et dixit. Ignis dei cecidit e celo et tactas oves puerosque consumpsit. Et effugi ego solus ut nunciarem tibi. Sed et illo adhuc loquente venit alius et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos nec non et pueros percus

runt gladio. Et ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Loquebatur ille et ecce alius intravit et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti, et concussit quattuor angulos domus, quae corruens oppressit liberos tuos, et mortui sunt: et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob, et scidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram, adoravit, et dixit: Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

II Factum est autem, cum quadam die venissent filii Dei, et starent coram Domino, venisset quoque Sathan inter eos, et staret in conspectu eius, ut diceret Dominus ad Sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, et perambulavi eam. Et dixit Dominus ad Sathan: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra. Cui respondens Sathan ait: Pellem pro pelle, et cuncta quae habet homo dabit pro anima sua: alioquin mitte manum tuam, et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce in manu tua est, verumptamen animam illius serva. Egressus igitur Sathan a facie Domini, percussit Iob ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem eius: qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, et morere. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Domini, quare mala non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo: Eliphaz Themanites, et Baldad Suites, et Sophar Naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum, et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus, sparserunt pulverem super caput suum in caelum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

III Post haec aperuit Iob os suum, et maledixit diei suo, et locutus est: Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebrae et umbra mortis, occupet eum caligo, et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria, nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stellae caligine eius, expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurorae: quia non conclusit hostia ventris qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii? Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terrae, qui edificant sibi solitudines: aut cum principibus qui possident aurum, et replent domos suas argento: aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo. Quare misero data est lux, et vita his qui in amaritudine animae sunt, qui expectant mortem, et non venit, quasi effodientes thesaurum: gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum, viro cuius abscondita est via, et circumdedit eum Deus tenebris? Antequam comedam, suspiro: et quasi inundantes aquae, sic rugitus meus: quia timor quem timebam evenit mihi, et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? et venit super me indignatio.

IIII Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Si coeperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies: sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce docuisti plurimos, et manus lassas roborasti: vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga, et defecisti: tetigit te, et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos, flante Deo periisse, et spiritu irae eius esse consumptos. Rugitus leonis, et vox leaenae, et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit, eo quod non haberet praedam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurrii eius. In horrore visionis nocturnae, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me, et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt: et cum spiritus me praesente transiret, inhorruerunt pili carnis meae. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, et vocem quasi aurae lenis audivi. Numquid homo Dei comparatione iustificabitur? aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis repperit pravitatem. Quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea?

C V

Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Virum stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus, et bibent sitientes divitias eius. Nihil in terra sine causa fit, et de humo non orietur dolor. Homo nascitur ad laborem, et avis ad volatum. Quam ob rem ego deprecabor Dominum, et ad Deum ponam eloquium meum. Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terrae, et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime, et maerentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod coeperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a Deo. Increpationem ergo Domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello linguae absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias terrae non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestiae terrae pacificae erunt tibi. Et scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terrae. Ingredieris in habundantia sepulcrum, sicut infertur acervus in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est, quod auditum mente pertracta.

C VI

Respondens autem Iob dixit: Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris haec gravior appareret; unde et verba mea dolore sunt plena, quia sagittae Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et terrores Domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante praesepe plenum steterit? Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? Aut potest aliquis gustare quod gustatum afferet mortem? Hic versus in hebreo non habetur. Animae enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur. Quae prius tangere nolebat anima mea, nunc prae angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, et quod expecto tribuat mihi Deus? Et qui coepit ipse me conterat, solvat manum suam et succidat me? Et haec mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Quae est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea aenea est.

Ecce non est auxilium mihi in me, et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit. Fratres mei praeterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt, et ut incaluerit solventur de loco suo. Involutae sunt semitae gressuum eorum, ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Thema, itinera Saba, et expectate paulisper. Confusi sunt quia speravi; venerunt quoque usque ad me, et pudore cooperti sunt. Nunc venistis, et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi: Afferte mihi, et de substantia vestra donate mihi? vel liberate me de manu hostis, et de manu robustorum eruite me? Docete me, et ego tacebo; et si quid forte ignoravi, instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere vos? Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis, et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod coepistis explete; praebete aurem, et videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione, et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

C VII

Militia est vita hominis super terram, et sicut dies mercenarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercenarius praestolatur finem operis sui, sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormiero dico: Quando consurgam? Et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris, cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis; oculi tui in me, et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit, sic qui descenderit ad inferos non ascendet, nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo; loquar in tribulatione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine animae meae. Numquid mare sum ego aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in stratu meo, terrebis me per somnia, et per visiones horrore concuties. Quam ob rem elegit suspendium anima mea, et mortem ossa mea. Desperavi, nequaquam ultra iam vivam. Parce mihi, nihil enim sunt dies mei. Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo, et subito probas illum. Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi, quid faciam tibi, o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, et quare no

aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam, et si mane me quesieris non subsistam.

VIII Respondens autem Baldath Suites dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid deus supplantat iudicium, et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis sue, tu tamen si diluculo consurrexeris ad deum, et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iusticie tue, in tantum ut si priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam; hesterni quippe sumus et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram; et ipsi docebunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum, et spes ypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit, fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum et dicet: Non novi te. Hec est enim leticia vie eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX Et respondens Iob ait: Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hii quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum et Oriona et Hyadas et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia, quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo; si abierit, non intelligam eum. Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus cuius ire nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, qui respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo queritur, robustissimus est; si equitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condempnabit me; si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum: et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de penis innocentum rideat. Terra data est in manus impii; vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar, commuto faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissime manus mee, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio ex equo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum; neque enim possum metuens respondere.

X Tedet animam meam vite mee. Dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine anime mee. Dicam deo: Noli me condempnare; indica michi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me, opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut queras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris, et scias quia nichil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere? Manus tue plasmaverunt me et fecerunt me totum in circuitu, et sic repente precipitas me? Memento queso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti michi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet hec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti michi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, ve michi est; et si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et pene militant in me. Quare de vulva eduxisti me? Qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum.

quam vadam et non revertar ad terram tenebro
sam et opertam mortis caligine terram miserie et
tenebrarum ubi umbra mortis et nullus ordo sed
XI sempiternus horror inhabitans. Respondens
autem Sophar Naamathites dixit. Numquid qui
multa loquitur non audiet aut vir verbosus
iustificabitur. Tibi soli tacebunt homines
et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis. Dixisti
enim. Purus est sermo meus et mundus sum i
n conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur te
cum et aperiret labia sua tibi ut ostenderet tibi se
creta sapientie et quod multiplex esset lex eius et intel
ligeres quod multo minora exigaris a deo quam
meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei
comprehendes et usque ad perfectum omnipotentem
reperies. Excelsior celo est et quid facies. Profun
dior inferno et unde cognosces. Longior terra me
sura eius et latior mari. Si subverterit omnia vel in
unum coartaverit quis contradicet ei. Ipse enim
novit hominum vanitatem et videns iniquita
tem nonne considerat. Vir vanus in superbiam eri
gitur et tamquam pullum onagri se liberum natum
putat. Tu autem firmasti cor tuum et expandisti
ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est
in manu tua abstuleris a te et non manserit in ta
bernaculo tuo iniustitia tunc levare poteris faciem
tuam absque macula et eris stabilis et non timebis.
Miserie quoque oblivisceris et quasi aquarum que
preterierunt recordaberis. Et quasi meridianus ful
gor consurget tibi ad vesperam et cum te consum
ptum putaveris orieris ut lucifer. Et habebis fi
duciam proposita tibi spe et defossus securus dor
mies. Requiesces et non erit qui te exterreat et
deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem
impiorum deficient et effugium peribit ab eis et
XII spes eorum abominatio anime. Respondens
autem Iob dixit. Ergo vos estis soli homines
et vobiscum morietur sapientia. Et michi est
cor sicut et vobis nec inferior vestri sum. Quis enim
hec que nostis ignorat. Qui deridetur ab ami
co suo sicut ego invocabit deum et exaudiet eum.
Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas con
tempta apud cogitationes divitum parata
ad tempus statutum. Abundant tabernacula
predonum et audacter provocant deum cum ipse dederit
omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumen
ta et docebunt te et volatilia celi et indicabunt ti
bi. Loquere terre et respondebit tibi et narrabunt pis
ces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus do
mini fecerit in cuius manu anima omnis viventis
et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris
verba diiudicat et fauces comedentis saporem.
In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia.
Apud ipsum est sapientia et fortitudo ipse habet con
silium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est
qui edificet et si incluserit hominem nullus est qui a
periat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur et si
emiserit eas subvertent terram. Apud ipsum est forti
tudo et sapientia ipse novit et decipientem et eum
qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum
finem et iudices in stuporem. Balteum regum
dissolvit et precingit fune renes eorum. Ducit sacer
dotes inglorios et optimates supplantat. Com
mutans labium veracium et doctrinam senum

auferens. Effundit despectionem super prin
cipes et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui
revelat profunda de tenebris et producit in lucem
umbram mortis. Qui multiplicat gentes et per
dit eas et subversas in integrum restituit. Qui im
mutat cor principum populi terre et decipit eos ut
frustra incedant per invium. Palpabunt quasi
in tenebris et non in luce et errare eos faciet quasi
ebrios. Ecce omnia et vidit oculus meus et audivit XIII
auris mea et intellexi singula. Secundum scientiam
vestram et ego novi nec inferior vestri sum. Sed tamen
ad omnipotentem loquar et disputare cum deo
cupio prius vos ostendens fabricatores men
dacii et cultores perversorum dogmatum. Audite
ergo correptiones meas et iudicium labiorum
meorum attendite. Numquid deus indiget ve
stro mendacio ut pro illo loquamini dolos. Num
quid faciem eius accipitis et pro deo iudicare ni
timini. Aut placebit ei quem celare nichil
potest. Aut decipietur ut homo vestris fraudulen
tiis. Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem
eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit
vos et terror eius irruet super vos. Memoria vestra com
parabitur cineri et redigentur in lutum cervi
ces vestre. Tacete paulisper ut loquar quodcumque mi
chi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas de
ntibus meis et animam meam porto in manibus
meis. Etiam si occiderit me in ipso sperabo. Verum
tamen vias meas in conspectu eius arguam et
ipse erit salvator meus. Non enim veniet in con
spectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem
meum et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero
iudicatus scio quod iustus inveniar. Quis est
qui iudicetur mecum. Veniat. Quare tacens
consumor. Duo tantum ne facias michi et tunc
a facie tua non abscondar. Manum tuam lon
ge fac a me et formido tua non me terreat. Voca
me et respondebo tibi aut certe loquar et tu responde
michi. Quantas habeo iniquitates et peccata.
Scelera mea et delicta ostende michi. Cur faciem
tuam abscondis et arbitraris me inimicum tuum.
Contra folium quod vento rapitur ostendis
potentiam tuam et stipulam siccam persequeris.
Scribis enim contra me amaritudines et con
sumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti
in nervo pedem meum et observasti omnes semi
tas meas et vestigia pedum meorum considerasti. Qui
quasi putredo consumendus sum et quasi vestimentum
quod comeditur a tinea. Homo natus de muliere
brevi vivens tempore repletur multis miseriis. Qui
quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra
et numquam in eodem statu permanet. Et dignum
ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos
et adducere eum tecum in iudicium. Quis potest
facere mundum de inmundo conceptum semi
ne. Nonne tu qui solus es. Breves dies hominis XIIII
sunt numerus mensium eius apud te est. Con
stituisti terminos eius qui preteriri non poterunt.
Recede paululum ab eo ut quiescat donec op
tata veniat sicut mercenarii dies eius. Lignum
habet spem. Si precisum fuerit rursum virescit
et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix
eius et in pulvere mortuus fuerit truncus
illius. Ad odorem aque germinabit et faciet co

mam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget. Donec atteratur caelum non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur; et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret; immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima

XV illius super semetipso lugebit. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum, et non ego; et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et caeli non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquas iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos, quibus soli data est terra, et non transibit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, ille insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad quaerendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui praeparatur ad proelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitabit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis, quae in tumulos sunt redactae. Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris; ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescent. Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocritae sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius praeparat dolos. XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia; consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? Aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus; et si tacuero, non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis; hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, et exprobrantes percusserunt maxillam meam; satiati sunt poenis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum; tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis; convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus; irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebrae meae caligaverunt. Haec passus sum absque iniquitate manus meae, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra, ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in caelo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei; ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo. XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi superest sepulcrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me, Domine, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor horum longe fecisti a disciplina; propterea non exaltabuntur. Praedam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione

quorum nō indignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Caligavit ad indignationem oculus meus, et membra mea quasi in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra hypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es; mater mea et soror mea, vermibus. Ubi est ergo nunc praestolatio mea? et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem

CXVIII ibi erit requies mihi? Respondens autem Baldad Suhites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna quae super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, et praecipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ullae reliquiae in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror. Haec sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.

CXIX Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia Deus non aequo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet; vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, et pereo, et quasi evulsae arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus meae, et ancillae meae sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi, et non respondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei, et quem maxime diligebam, aversatus est me. Pelli meae, consumptis carnibus, adhaesit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro stylo ferreo, et plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius: reposita est haec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium.

CXX Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Idcirco cogitationes meae variae succedunt sibi, et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam, et spiritus intelligentiae meae respondebit mihi. Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritae ad instar puncti. Si ascenderit usque ad caelum superbia eius, et caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur: et qui eum viderant, dicent: Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate, et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vitiis adolescentiae eius, et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi, et non derelinquet illud, et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperae. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butyri. Luet quae fecit omnia, nec tamen consumetur: iuxta multitudinem adinventionum suarum, sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes, domum rapuit, et non aedificavit eam. Nec est satiatus venter eius, et cum habuerit quae concupierat, possidere non poterit. Non remansit de cibo eius, et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit, ar-

tabitur, aestuabit, et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius, ut emittat in eum iram furoris sui, et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea, et irruet in arcum aereum. Eductus et egrediens de vagina sua, et fulgurans in amaritudine sua; vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebrae absconditae sunt in occultis eius; devorabit eum ignis qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt caeli iniquitatem eius, et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei. Haec est pars hominis impii a Deo, et hereditas verborum eius a Domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit: Audite quaeso sermones meos, et agite paenitentiam. Sustinete me ut et ego loquar, et post mea, si videbitur, verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari? Attendite me, et obstupescite, et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus sum, pertimesco, et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securae sunt et pacatae, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, et non abortivit; vacca peperit, et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens, ut serviamus ei? et quid nobis prodest si oraverimus illum? Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me. Quoties lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris; et cum reddiderit, tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se, et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid Deum quispiam docebit scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus; et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus principis? et ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem eum intellegere cognoscetis: Quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducitur. Quis arguet coram eo viam eius? et quae fecit quis reddet illi? Ipse ad sepulcra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

XXII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid Deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua? Numquid timens arguet te, et veniet tecum in iudicium, et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressum iri? An cogitas quod Deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui? Qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo: Recede a nobis; et quasi nihil possit facere omnipotens, aestimabant eum, cum ille implesset domos eorum bonis. Quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti, et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei, et habeto pacem, et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis afflues, et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria; et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intellegam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniet ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intellegam eum. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius

[Ve]stigia eius secutus est pes meus viam eius custodivi et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est et nemo avertere potest cogitationem eius et anima eius quodcumque voluit hoc faciet. Cum expleverit in me voluntatem suam et alia multa similia presto sunt ei. Et ideo a facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora qui autem noverunt eum ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore bovem vidue. Subverterunt pauperum viam et oppresserunt pariter mansuetos terre. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum vigilantesque ad predam preparant panem liberis. Agrum non suum demetiunt et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore. Quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt depredantes pupillos et vulgum pauperem spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere et anima vulneratorum clamavit et deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles luminis nescierunt vias eius nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida interficit egenum et pauperem per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem dicens non me videbit oculus et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sicut in die condixerant sibi et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora arbitrantur umbram mortis et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aque maledicta sit pars eius in terra nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia dulcedo illius vermis non sit in recordatione sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem que non parit et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua et cum steterit non credet vite sue. Dedit ei deus locum penitentie et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum et non subsistent et humiliabuntur sicut omnia et auferentur et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita quis me potest arguere esse mentitum et ponere ante deum verba mea.

XXV

Respondens autem Baldad Suites dixit. Potestas et terror apud eum est qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius et super quem non surget lumen illius. Numquid iustificari potest homo comparatus deo aut apparere mundus natus de muliere. Ecce etiam luna non splendet et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo et filius hominis vermis.

XXVI

Respondens autem Iob dixit. Cuius adiutor es. Numquid imbecilli et sustentas brachium eius qui non est fortis. Cui dedisti consilium. Forsitan illi qui non habet sapientiam et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti. Nonne eum qui fecit spiramentum. Ecce gigantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nihil. Qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebre. Columne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri.

XXVII

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit. Vivit deus qui abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me et spiritus dei in naribus meis non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram. Nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite si avare rapiat et non liberet deus animam eius. Numquid clamorem eius audiet deus cum venerit super eum angustia. Aut poterit in omnipotente delectari et invocare deum in omni tempore. Docebo vos per manum dei que omnipotens habeat nec abscondam. Ecce vos omnes nostis et quid sine causa vana loquimini. Hec est pars hominis impii apud deum et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta preparabit quidem sed iustus vestietur illis et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nihil secum auferet aperiet oculos suos et nihil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas et sibilabit super illum intuens locum eius.

XXVIII

Habet argentum venarum suarum principia et auro locus est in quo con

flatur. Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in aes vertitur. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis, et umbram mortis dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis, et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus sapphiri lapides ejus, et glebae illius aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leaena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus ejus. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur? et quis est locus intelligentiae? Nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. Non conferetur tinctis Indiae coloribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro. Non adaequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia, nec memorabuntur comparatione ejus. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adaequabitur ei topazium de Aethiopia, nec tincturae mundissimae componetur. Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiae? Abscondita est ab oculis omnium viventium; volucres quoque caeli latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam ejus. Deus intelligit viam ejus, et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, et omnia quae sub caelo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam, et enarravit, et praeparavit, et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia; et recedere a malo, intelligentia.

C XXIX

Addidit quoque Job, assumens parabolam suam, et dixit: Quis mihi tribuat ut sim juxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, et ad lumen ejus ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butyro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me juvenes, et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adhaerebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum cui non esset adjutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduae consolatus sum. Justitia indutus sum, et vestivit me sicut vestimento et diademate judicio meo. Oculus fui caeco, et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam praedam. Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant, expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus; cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator.

C XXX

Nunc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix juniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terrae, vel super glaream. Qui inter hujuscemodi laetabantur, et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum, et factus sum eis in proverbium. Abominantur me, et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit, et afflixit me, et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates meae illico surrexerunt; pedes meos subverterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea; insidiati sunt mihi, et praevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta janua irruerunt super me, et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilum; abstulisti quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunicae succinxerunt me. Comparatus sum luto, et assimilatus sum favillae et cineri. Clamo ad te, et non exaudis me; sto, et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam; et si corruerint, ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona, et venerunt mihi mala; praestolabar lucem, et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie; praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam sine

furore consurgens in turba clamabam. Frater fui draconum et socius struthionum. Cutis mea denigrata est super me et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea et organum meum in vocem flentium.

C XXXI

Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper et hereditatem omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo et alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via et si secutum est oculos meos cor meum et in manibus meis adhaesit macula, seram et alius comedat et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si ad ostium amici mei insidiatus sum, scortum sit alterius uxor mea et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent adversum me, quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? Et cum quaesierit, quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus et oculos viduae exspectare feci; si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea; quia ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero matris meae egressa est mecum; si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem; si non benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium mearum calefactus est; si levavi super pupillum manum meam etiam cum viderem me in porta superiorem; humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum et obrizo dixi: fiducia mea; si laetatus sum super multis divitiis meis et quia plurima reperit manus mea; si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare et laetatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo, quae est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum; si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exsultavi quod invenisset eum malum; non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius; si non dixerunt viri tabernaculi mei: quis det de carnibus eius ut saturemur? Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in sinu meo iniquitatem meam; si expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me, et non magis tacui nec egressus sum ostium? Quis mihi tribuat auditorem ut desiderium meum omnipotens audiat, et librum scribat ipse qui iudicat ut in humero meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi? Per singulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius deflent; si fructus eius comedi absque pecunia et animam agricolarum eius afflixi; pro frumento oriatur mihi tribulus et pro ordeo spina. Finita sunt verba Iob.

C XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram. Iratus est autem adversum Iob eo quod iustum se esse diceret coram Deo. Porro adversum amicos eius indignatus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem sed tantummodo condempnassent Iob. Igitur Eliu exspectavit Iob loquentem eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Eliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores; idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longaevi sapientes nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. Exspectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus. Et donec putabam vos aliquid dicere considerabam, sed ut video non est qui arguere possit Iob et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis: invenimus sapientiam, Deus proiecit eum non homo. Nihil locutus est mihi et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt et non responderunt ultra abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur exspectavi et non sunt locuti, steterunt nec responderunt ultra, respondebo et ego partem meam et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum, aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri et Deum homini non aequabo. Nescio enim quamdiu subsistam et si post modicum tollat me factor meus.

C XXXIII

Audi igitur Iob eloquia mea et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei et sententiam labia mea puram loquentur. Spiritus Dei fecit me et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes responde mihi et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis et vocem verborum tuorum audivi: mundus sum ego et absque delicto, immaculatus et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi quia maior sit Deus homine. Adversus eum contendis quod non ad omnia verba responderit tibi.

tibi. Semel loquitur Deus, et secundo idipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his quae fecit, et liberet eum de superbia: eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abominabilis ei fit in vita sua panis, et animae illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa quae tecta fuerant nudabuntur. Appropinquavit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis aequitatem, miserebitur eius, et dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis; revertatur ad dies adolescentiae suae. Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit: et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines, et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus, non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce haec omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende, Iob, et audi me: et tace, dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde mihi: loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me: tace, et docebo te sapientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Eliu, etiam haec locutus est: Audite, sapientes, verba mea, et eruditi, auscultate me: auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et Deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam? qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis. Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo, viri cordati, audite me: absit a Deo impietas, et ab Omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas? Qui dicit regi: Apostata; qui vocat duces impios. Qui non accipit personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebrae, et non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum: et idcirco inducet noctem, et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt: ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum? et super gentes et super omnes homines? Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo. Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam. Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? tu enim coepisti loqui, et non ego: quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes loquantur mihi, et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi, probetur Iob usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur: et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

XXXV

Igitur Eliu haec rursum locutus est: Numquid aequa tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Iustior Deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum. Suspice caelum, et intuere, et contemplare aethera quod altior te sit. Si peccaveris, quid ei nocebis? et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae, quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est, nocebit impietas tua: et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt, et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est Deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? qui docet nos super iumenta terrae, et super volucres caeli erudit nos. Ibi clamabunt, et non exaudiet, propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet Deus, et Omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

XXXVI

Addens quoque Eliu, haec locutus est: Sustine me paululum, et indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abiicit, cum et ipse sit potens: sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit. Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in catenis, et vinciantur funibus paupertatis: indicabit eis opera eorum, et scelera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: et loquetur, ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos

in bono et annos suos in gloria. Si autem non audierint transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram Dei neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se. Requies autem mensae tuae erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est, causam iudiciumque recipies. Non ergo te superet ira ut aliquem opprimas, nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem, hanc enim coepisti sequi post miseriam. Ecce Deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius, aut quis potest ei dicere: operatus es iniquitatem? Memento quod ignores opus eius, de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram, numerus annorum eius inaestimabilis. Qui aufert stillas pluviae et effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt quae praetexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet. Per haec enim iudicat populos et dat escas multis mortalibus. In manibus abscondit lucem et praecipit ei ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere.

XXXVII

Super hoc expavit cor meum et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius et sonum de ore illius procedentem. Super omnes caelos ipse considerat et lumen illius super terminos terrae. Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suae, et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. Qui praecipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluviis et imbri fortitudinis suae. Qui in manu omnium hominum signat ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum et in antro suo morabitur. Ab interioribus egreditur tempestas et ab Arcturo frigus. Flante Deo concrescit gelu, et rursum latissimae funduntur aquae. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. Quae lustrant per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod praeceperit illis super faciem orbis terrarum, sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordiae suae eas iusserit inveniri. Ausculta haec, Iob, sta et considera mirabilia Dei. Numquid scis quando praeceperit Deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi quasi aere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi, nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei quae loquor? Etiam si locutus fuerit homo, devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes, et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit et ad Deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus. Magnus fortitudine et iudicio et iustitia, et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem Dominus Iob de turbine dixit: Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terrae? Indica mihi si habes intellegentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti, vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidatae sunt, aut quis demisit lapidem angularem eius, cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent omnes filii Dei? Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius et caligine illud quasi pannis infantiae obvolverem? Circumdedi illud terminis meis, et posui vectem et ostia, et dixi: usque huc venies et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum praecepisti diluculo et ostendisti aurorae locum suum? Et tenuisti concutiens extrema terrae, et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum, et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua, et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid apertae tibi sunt portae mortis, et ostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terrae? Indica mihi si nosti omnia. In qua via lux habitet, et tenebrarum quis locus sit, ut ducas unumquodque ad terminos suos, et intellegas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses, et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, quae praeparavi in tempus hostis, in diem pugnae et belli? Per quam viam spargitur lux, dividitur aestus super terram? Quis dedit vehementissimo imbri cursum, et viam sonantis tonitrui, ut plueret super terram absque homine in deserto ubi nullus mortalium commoratur, ut impleret inviam et desolatam, et produceret herbas virentes? Quis est pluviae pater, vel quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies, et gelu de caelo quis genuit? In similitudinem lapidis aquae durantur, et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas Pliadis, aut gyrum Arcturi poteris dissipare? Numquid producis luciferum in tempore suo, et vesperum super filios terrae consurgere facis? Numquid nosti ordinem caeli, et pones rationem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem tuam, et impetus aquarum operiet te? Numquid mittes fulgura, et ibunt, et revertentia dicent tibi: adsumus? Quis posuit in visceribus hominis sapientiam, vel quis dedit gallo intellegentiam? Quis enarrabit caelorum rationem, et concentum caeli quis dormire faciet? Quando fundebatur pulvis in terra, et glaebae compingebantur? Numquid capies leaenae praedam, et animam catulorum eius implebis, quando cubant in antris et in specubus insidiantur? Quis praeparat corvo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes eo quod non habeant cibos?

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti? Dinumerasti

menses conceptus earum et scisti tempus partus earum. Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad pastum; egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula eius quis solvit? Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascue sue et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi aut morabitur ad presepe tuum? Numquid alligabis rinocerotam ad arandum loro tuo aut confringet glebas vallium post te? Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius et derelinques ei labores tuos? Numquid credes ei quod reddat sementem tibi et aream tuam congreget? Penna strutionum similis est pennis herodii et accipitris. Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Obliviscitur quod pes conculcet ea aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui; frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam Deus sapientia nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit, in altum alas erigit; deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? Gloria narium eius terror. Terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis. Contemnit pavorem nec cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet terram nec reputat tube sonare clangorem. Ubi audierit bucinam, dicit: Vah! Procul odoratur bellum, exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum? Aut ad preceptum tuum elevabitur aquila et in arduis ponet nidum suum? In petris manet et in preruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et adiecit Dominus et locutus est ad Iob: Numquid qui contendit cum Deo tam facile conquiescit? Utique qui arguit Deum debet respondere ei. Respondens autem Iob Domino dixit: Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, et alterum quibus ultra non addam.

C XL

Respondens autem Dominus Iob de turbine ait: Accinge sicut vir lumbos tuos; interrogabo te et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu iustificeris? Et si habes brachium sicut Deus et si voce simili tonas? Circumda tibi decorem et in sublime erigere et esto gloriosus et speciosis induere vestibus. Disperge superbos in furore tuo et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos et confunde eos et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul et facies eorum demerge in foveam. Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum, fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et virtus illius in umbilico ventris eius. Constringit caudam suam quasi cedrum; nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velut fistule eris, cartilago illius quasi lamine ferree. Ipse est principium viarum Dei; qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt; omnes bestie agri ludent ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et in locis humentibus. Protegunt umbre umbram eius, circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur, et habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo et fune ligabis linguam eius? Numquid pones circulum in naribus eius aut armilla perforabis maxillam eius? Numquid multiplicabit ad te preces aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum et accipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi avi aut ligabis illum ancillis tuis? Concident eum amici, divident illum negotiatores? Numquid implebis sagenas pelle eius et gurgustium piscium capite illius? Pone super eum manum tuam; memento belli nec ultra addas loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum, et videntibus cunctis precipitabitur.

C XLI

Non quasi crudelis suscitabo eum; quis enim resistere potest vultui meo? Quis ante dedit michi ut reddam ei? Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non parcam ei et verbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius, et in medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrum dentium eius formido. Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adherebunt et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus sicut olle succense atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo et faciem eius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia sibi; mittet contra eum fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit, timebunt angeli et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius; in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis et sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum maris, et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita; estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei

CXLII

qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt ipse est rex super universos filios superbie. Respondens autem Iob Domino dixit. Scio quia omnia potes et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia. Ideo insipienter locutus sum et que ultra modum excederent scientiam meam. Audi et ego loquar interrogabo et ostende michi. Auditu auris audivi te nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est Dominus [illegible]

[illegible]

BEATUS VIR

[illegible]

Et folium eius non defluet [illegible] faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic [illegible] a facie terre. Ideo non resurgent impii in iudicio [illegible] peccatores in consilio iustorum. Quoniam [illegible] iustorum et iter impiorum peribit.

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus Dominum [illegible]. Dirumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos et Dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Syon montem sanctum eius predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Postula a me [illegible] possessionem tuam terminos terre. [illegible]

[illegible]

…ctu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde sed tu domine usque quo. Convertere domine et eripe animam meam salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei convertantur et erubescant valde velociter.

Domine deus meus in te speravi salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus michi mala decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in terra vitam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iusticiam meam et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequicia peccatorum et diriges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et paciens numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit iniusticiam concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iusticiam eius et psallam nomini domini altissimi.

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super celos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres celi et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

Confitebor tibi domine in toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua. Letabor et exultabo in te psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam sedisti super thronum qui iudicas iusticiam. Increpasti gentes et periit impius nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum et ipse iudicabit orbem terre in equitate iudicabit populos in iusticia. Et factus est dominus refugium pauperi adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te omnes qui noverunt nomen tuum quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in Syon annunciate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filie Syon. Exultabo in salutari tuo infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis paciencia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos ut sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe despicis in opportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius inquinate sunt vie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus avertit faciem suam ne videat in

finem. Exsurge domine deus exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum. Propter quid irritavit impius deum: dixit enim in corde suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: queretur peccatum illius et non invenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi: peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit dominus: preparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et humili: ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

In domino confido quomodo dicitis anime mee: transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo: dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebre eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores laqueos: ignis et sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit: equitatem vidit vultus eius.

x i Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus universa labia dolosa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt: quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et gemitum pauperum: nunc exsurgam dicit dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum probatum terre purgatum septuplum. Tu domine servabis nos: et custodies nos a generatione hac in eternum. In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

x ii Usquequo domine oblivisceris me in finem: usquequo avertis faciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me: respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus prevalui adversus eum. Qui tribulant me exsultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speravi. Exsultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit michi: et psallam nomini domini altissimi.

x iij Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt: non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam sicut escam panis. Dominum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Syon salutare Israel: cum averterit dominus captivitatem plebis sue: exsultabit Iacob et letabitur Israel.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula: et operatur iustitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum: et opprobrium non accepit adversus proximos suos. Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit: qui pecuniam suam non dedit ad usuram: et munera super innocentem non accepit. Qui facit hec: non movebitur in eternum.

Conserva me domine quoniam speravi in te: dixi domino deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam michi. Funes ceciderunt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est michi. Benedicam dominum qui tribuit michi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei. Providebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est michi ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum et exsultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas michi fecisti vias vite: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Exaudi domine iustitiam meam: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam: non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina aurem tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt: adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam. Proicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge domine preveni eum et supplanta eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego autem in iusticia apparebo in conspectu tuo: saciabor cum apparuerit gloria tua.

Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum, et refugium meum et liberator meus. Deus meus adiutor meus: et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee: et susceptor meus. Laudans invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Quoniam circumdederunt me gemitus mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum, et ad deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt, quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit: volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum: in circuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis. Et intonuit de celo dominus, et altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, et ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iusticias eius non repuli a me. Et ero immaculatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta via eius: eloquia domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum? Deus qui precinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum: et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad dominum: nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi: in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi, filii alieni inveterati sunt: et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi, et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo david: et semini eius usque in seculum.

Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annunciat firmamentum. x viij
Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones: quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum: et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus.

Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. x ix
Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Ex

diet illum de celo sancto suo in potentatibus salus dextere eius. Hi in curribus et hi in equis; nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt; nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem, et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

Domine in virtute tua letabitur rex, et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei, et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis; posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te, et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo; gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi; letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in Domino, et in misericordia Altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis; dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui; Dominus in ira sua conturbabit eos, et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes, et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala; cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum; in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare Domine in virtute tua; cantabimus et psallemus virtutes tuas.

Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies, et nocte et non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas, laus Israel. In te speraverunt patres nostri; speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt; in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me; locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in Domino, eripiat eum; salvum faciat eum, quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea ab uberibus matris mee. In te proiectus sum ex utero; de ventre matris mee Deus meus es tu. Ne discesseris a me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi; tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhesit faucibus meis, et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi; concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos; dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me; diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum a me; ad defensionem meam conspice. Erue a framea Deus animam meam, et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis, et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis; in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis Dominum laudate eum; universum semen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israel, quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me, et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna; vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur, et laudabunt Dominum qui requirunt eum; vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad Dominum universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius universe familie gentium. Quoniam Domini est regnum, et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre; in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi. Annuntiabitur Domino generatio ventura, et annuntiabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

Dominus regit me et nichil michi deerit; in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me; animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum, et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee, et ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum.

Domini est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum, et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum, querentium faciem Dei Iacob. Attollite portas principes vestras, et elevamini porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? Dominus fortis et potens, Dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras, et elevamini porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? Dominus virtutum ipse est rex glorie.

Ad te Domine levavi animam meam; Deus meus in te confido, non erubescam. Neque irrideant me inimici mei, etenim universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas Domine demonstra michi, et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me, quia tu es Deus salvator meus, et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum Domine, et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam Domine. Dulcis et rectus Dominus; propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio; docebit mites vias suas. Universe vie Domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim. Quis est homo qui timet Dominum? Legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur, et semen eius he

[...]itabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum, et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt; de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me; non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adhaeserunt mihi, quia sustinui te. Libera deus Israel ex omnibus tribulationibus suis.

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me; ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae. Ne perdas cum impiis deus animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt; dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum; redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo; in ecclesiis benedicam te domine.

Dominus illuminatio mea et salus mea quem timebo. Dominus protector vitae meae a quo trepidabo.

Dum appropiant super me nocentes ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exsurgat adversum me proelium, in hoc ego sperabo. Unam petii a domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vitae meae. Ut videam voluptatem domini, et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo; in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me, et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis; cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te; miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea; faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me; ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me; dominus autem assumpsit me. Legem pone mihi domine in via tua, et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viventium. Expecta dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine dominum.

Ad te domine clamabo; deus meus ne sileas a me, nequando taceas a me et assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis meae dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul tradas me cum peccatoribus, et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis; redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini, et in opera manuum eius destrues illos et non aedificabis eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis meae. Dominus adiutor meus et protector meus, et in ipso speravit cor meum, et adiutus sum. Et refloruit caro mea, et ex voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis suae, et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine, et benedic hereditati tuae, et rege eos et extolle illos usque in aeternum.

Afferte domino filii dei, afferte domino filios arietum. xxviii
Afferte domino gloriam et honorem; afferte domino gloriam nomini eius; adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas, deus maiestatis intonuit, dominus super aquas multas. Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros, et confringet dominus cedros Libani. Et comminuet eas tamquam vitulum Libani, et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis. Vox domini concutientis desertum, et commovebit dominus desertum Cades. Vox domini praeparantis cervos, et revelabit condensa, et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit dominus rex in aeternum. Dominus virtutem populo suo dabit, dominus benedicet populo suo in pace.

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. xxix
Domine deus meus clamavi ad te, et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam; salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius, et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius, et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum laetitia. Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in aeternum. Domine in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo, et ad deum meum deprecabor. Quae utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam? Audivit dominus et misertus est mei; dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi; conscidisti saccum meum et circumdedisti me laetitia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar; domine deus meus in aeternum confitebor tibi.

In te domine speravi, non confundar xxx
in aeternum; in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam; accelera ut eruas me. Esto mihi in deum protectorem et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu, et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me domine deus veritatis. O

[Od]isti observantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speravi. exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam. salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici. statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor. conturbatus est in ira oculus meus. anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea. et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea. et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium et vicinis meis valde. et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me. oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum. quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum convenirent simul adversum me. accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speravi domine. dixi deus meus es tu. in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorum meorum. et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum. salvum me fac in misericordia tua. domine non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum. muta fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus iustum iniquitatem in superbia et in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine. quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum. Benedictus dominus quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis mee. proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis mee. dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius. quoniam veritatem requiret dominus. et retribuet abundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum omnes qui speratis in domino.

xxxi

Beati quorum remisse sunt iniquitates.

Beati quorum remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea. dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua. conversus sum in erumpna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci. et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam domino. et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus. in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum. ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione que circumdedit me. exultatio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris. firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus. quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe. qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris. sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et exultate iusti. et gloriamini omnes recti corde.

xxxii

Exultate iusti in domino. rectos decet collaudatio.

Exultate iusti in domino. rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cithara. in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum. bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est verbum domini. et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium. misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris. ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra. ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt. ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium. reprobat autem cogitationes populorum et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet. cogitationes cordis eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius. populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus. vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo. respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorum. qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem. et gygas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem. in habundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum. et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum. et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominum. quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum. et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos. quemadmodum speravimus in te.

Benedicam dominum in omni tempore. semper laus eius in ore meo.

Benedicam dominum in omni tempore. semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea. audiant mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum. et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me. et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini. et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum. et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum. et eripiet eos. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius. quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt. inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me. timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam. diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo. et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum. inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos. et aures eius ad preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos. et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde. et humiles spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum. et de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum. unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima. et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum suorum. et non delinquent omnes qui sperant in eo.

Iudica domine nocentes me. expugna impugnantes me.

Iudica domine nocentes me. expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum. et exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur me. dic anime mee salus tua ego sum. Confundantur et revereantur querentes animam meam. Avertantur retror[sum]

et confundantur: cogitantes michi mala. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: et angelus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt michi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino: et delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui: que ignorabam interrogabant me. Retribuebant michi mala pro bonis: sterilitatem anime mee. Ego autem cum michi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt: congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti, temptaverunt me subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies: restitue animam meam a malignitate eorum: a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant michi qui adversantur michi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam michi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus: et non supergaudeant michi. Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia: qui magna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone: maliciam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum: in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat michi pes superbie: et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.

Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. xxxvi Quoniam tamquam fenum velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem: et inhabita terram et pasceris in diviciis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam: et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem. Subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniusticias. Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super divicias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet: iustus autem miseretur et retribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium: et non derelinquet sanctos suos: in eternum conservabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec dampnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum: et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat: et quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt: simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus:

ret salvari eos quia speraverunt in eo.

xxxvj Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi, et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue; non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum, et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem; tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis; rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea, et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt, et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates, et dolos tota die meditabantur. Ego autem tanquam surdus non audiebam, et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei, et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum, et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo, et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me, et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi, quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus, ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum, domine deus salutis mee.

xxxviij Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis, et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: Notum fac michi domine finem meum, et numerum dierum meorum quis est, ut sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, et substantia mea tanquam nichilum ante te. Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in ymagine pertransit homo, sed et frustra conturbatur; thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea, nonne dominus? et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me; opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum, quoniam tu fecisti; amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus; propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius; verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam; auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas, quoniam advena ego sum apud te, et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam, et amplius non ero.

Expectans expectavi dominum, et intendit michi. Et exaudivit preces meas, et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum, carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt, et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius, et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum; multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti; aures autem perfecisti michi. Holocaustum et pro peccato non postulasti; tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam; deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna; ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo; veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me; misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus; comprehenderunt me iniquitates mee, et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei, et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me; domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui querunt animam meam ut auferant eam. Convertantur retrorsum et revereantur qui volunt michi mala. Ferant confestim confusionem suam qui dicunt michi: Euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te, et dicant semper: Magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper; dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es; deus meus ne tardaveris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem; in die mala liberabit eum dominus. Dominus conservet eum et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius; universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi: domine miserere mei; sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala michi: quando morietur et peribit nomen eius? Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras et loquebatur in idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei; adversum me cogitabant mala michi. Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adiciet ut resurgat? Etenim homo pacis mee in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei et resuscita me, et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus Israel a seculo et usque in seculum. Fiat, fiat.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te deus. Sitivit anima mea ad deum fortem vivum.

quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte, dum dicitur mihi cotidie: Ubi est Deus tuus? Hec recordatus sum et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei. In voce exultationis et confessionis sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est; propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandavit Dominus misericordiam suam et nocte canticum eius. Apud me oratio Deo vite mee. Dicam Deo: Susceptor meus es; quare oblitus es mei, et quare contristatus incedo dum affligit me inimicus? Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei, dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus? Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.

Iudica me Deus et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es Deus fortitudo mea; quare me repulisti, et quare tristis incedo dum affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam; ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui letificat iuventutem meam. Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.

Deus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos; afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos; sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et Deus meus, qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confudisti. In Deo laudabimur tota die, et in nomine tuo confitebimur in seculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos, et non egredieris Deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros, et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum, et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio, et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei mee cooperuit me, a voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis. Hec omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te, et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum, et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen Dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum, nonne Deus requiret ista? Ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis. Exurge, quare obdormis Domine? Exurge, et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, obliviscer is inopie nostre et tribulationis nostre? Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster. Exurge Domine adiuva nos, et redime nos propter nomen tuum.

Eructavit cor meum verbum bonum, xl iiij
dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis; propterea benedixit te Deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna. Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam, et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus Deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Myrra et gutta et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Audi filia et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum. Et filie Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam, proxime eius afferentur tibi. Afferentur in letitia et exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui Domine in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in eternum et in seculum seculi.

Deus noster refugium et virtus, adiutor in xl v
tribulationibus que invenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum, conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. Deus in medio eius non commovebitur, adiuvabit eam Deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna, dedit vocem suam, mota est terra. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob. Venite et videte opera Domini, que posuit prodigia super terram:

auferens bella usque ad finem terre. Arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus. exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum. susceptor noster deus iacob.

xl vi Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo: et dominus in voce tube. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre deus: psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre vehementer elevati sunt.

xl vii Magnus dominus et laudabilis nimis: in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione universe terre mons syon: latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges congregati sunt: convenerunt in unum. Ipsi videntes sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civitate domini virtutum: in civitate dei nostri deus fundavit eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam tuam: in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terre: iustitia plena est dextera tua. Letetur mons syon et exultent filie iude: propter iudicia tua domine. Circumdate syon et complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget nos in secula.

xl viii Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet homo: non dabit deo placationem suam. Et pretium redemptionis anime sue: et laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Non videbit interitum: cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas: et sepulcra eorum domus illorum in eternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis. Et homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Hec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum. Verumptamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum: usque in eternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis.

Deus deorum dominus locutus est: et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: ex syon species decoris eius. Deus manifeste veniet: deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: et in circuitu eius tempestas valida. Advocabit celum desursum: et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt celi iustitiam eius: quoniam deus iudex est. Audi populus meus et loquar israel et testificabor tibi: deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere silvarum: iumenta in montibus et boves. Cognovi omnia volatilia celi: et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo. Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis: et eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iustitias meas: et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris: et adversus filium matris tue ponebas scandalum: hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui obliviscimini deum: nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me ysopo et mundabor: lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et letitiam: et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi letitiam

salutaris tui. et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iustitiam tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua sion: ut edificentur muri ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Quid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniusticiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei: speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex sion salutare israel: cum converterit deus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.

Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me: et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me: et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis: et in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam: intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe: et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die ac nocte circundabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit de plateis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi: sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis: dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos: et descendant in infernum viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi: et dominus salvabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annunciabo: et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant michi: quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius: divisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos: in deo speravi non timebo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro nichilo salvos facies illos: in ira populos confringes. Deus vitam meam annunciavi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua: tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem: in deo speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua: que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos de lapsu: ut placeam coram deo in lumine viventium.

Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi. Misit de celo et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam: et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus: et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus

meis: et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua.

L vii Si vere utique iustitiam loquimini: recta iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestre concinnant. Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incantantium: et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet dominus. Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre rhamnum: sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra.

L viii Eripe me de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occursum meum et vide: et tu domine deus virtutum deus Israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit? Et tu domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam, quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia eius preveniet me. Deus ostendit mihi super inimicos meos, ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua: et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio annuntiabuntur in consummatione: in ira consummationis et non erunt. Et scient quia deus dominabitur Iacob: et finium terre. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exultabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam, quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.

L viiii Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commovisti terram et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a facie arcus. Ut liberentur dilecti tui: salvum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor Sichimam, et convallem tabernaculorum metibor. Meus est Galaad et meus est Manasses: et Effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: Moab olla spei mee. In Idumeam extendam calciamentum meum: mihi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in civitatem munitam: quis deducet me usque in Idumeam? Nonne tu deus qui repulisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris? Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. A finibus terre ad te clamavi, dum anxiaretur cor meum: in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in velamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies: annos eius usque in diem generationis et generationis. Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam et veritatem eius quis requiret? Sic psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi: ut reddam vota mea de die in diem.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et salutaris meus: susceptor meus non movebor amplius. Quousque irruitis in hominem: interficitis universi vos tamquam parieti inclinato et macerie depulse? Verumptamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti: ore suo benedicebant et corde suo maledicebant. Verumptamen deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus et salvator meus: adiutor meus non emigrabo. In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: deus adiutor noster in eternum. Verumptamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere: divitie si affluant nolite cor apponere. Semel locutus est deus, duo hec audivi, quia potestas dei est, et tibi domine misericordia: quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima mea: quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta et invia et inaquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam, introibunt in inferiora terre: tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt. Rex vero letabitur in deo;

laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram: ut sagittent in occultis immaculatum. Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera dei: et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.

Te decet hymnus deus in sion: et tibi reddetur votum in ierusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum, mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans montes in virtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris: sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum: quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius inebria, multiplica genimina eius: in stillicidiis eius letabitur germinans. Benedices corone anni benignitatis tue: et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ovium: et valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.

Iubilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera dei: terribilis in consiliis super filios hominum. Qui convertit mare in aridam: in flumine pertransibunt pede: ibi letabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua in eternum: oculi eius super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum: et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus: igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis. Venite audite et narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamavi: et exultavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus: et attendit voci deprecationis mee. Benedictus deus qui non amovit orationem meam: et misericordiam suam a me.

lxv Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in equitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terre.

lxvi Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in letitia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est, etenim celi distillaverunt a facie dei sinai: a facie dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue: et infirmata est, tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros: penne columbe deargentate: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges super eam: nive dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex: milia letantium: dominus in eis in sina in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die cotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi: et domini domini exitus mortis. Verumptamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam: convertam in profundum maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes coniuncti psallentibus: in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo domino de

[de] fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. Principes iude duces eorum, principes zabulon, principes neptalim. Manda deus virtuti tue, confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in ierusalem tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt; venient legati ex egypto, ethiopia preveniet manus eius deo. Regna terre cantate deo, psallite domino. Psallite deo qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis; date gloriam deo super israel, magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis; deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue; benedictus deus.

lx vij

Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi et non est substantia. Veni in altitudinem maris et tempestas demersit me. Laboravi clamans, rauce facte sunt fauces mee; defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste; que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine, domine virtutum. Non confundantur super me qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me, et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam, et factum est in opprobrium mihi. Et posui vestimentum meum cilicium, et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta, et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine; tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar; libera me ab his qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua; secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo, quoniam tribulor, velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam; propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me; improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit, et qui consolaretur et non inveni. Et dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam, et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta, et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt, et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium,

et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens; salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico, et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur; querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus, et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra, mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon, et edificabuntur civitates iude. Et inhabitabunt ibi et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam, et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Deus in adiutorium meum intende; domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant qui volunt mihi mala. Avertantur statim erubescentes qui dicunt mihi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te, et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum; deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu; domine ne moreris.

In te domine speravi, non confundar in eternum; in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam et salva me. Esto mihi in deum protectorem et in locum munitum ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine; domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero; de ventre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper; tamquam prodigium factus sum multis, et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis; cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi, et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum, dicentes: Deus dereliquit eum; persequimini et comprehendite eum, quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me; deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee; operiantur confusione et pudore qui querunt mala mihi. Ego autem semper sperabo, et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias domini; domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea, et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium, deus ne derelinquas me, donec annuntiem brachium tuum generationi omni que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia; deus quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas, et conversus vivificasti me, et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam, et conversus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam; deus psallam tibi in cithara, sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi, et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam; cum confusi et reveriti

[...]tur qui querunt mala michi.
Deus iudicium tuum regi da et iusti-
tiam tuam filio regis. Iudicare
populum tuum in iustitia et pauperes tu-
os in iudicio. Suscipiant montes pa-
cem populo et colles iustitiam. Iudicabit pau-
peres populi et salvos faciet filios pauperum et humili-
abit calumniatorem. Et permanebit cum
sole et ante lunam in generatione et generationem. Descen-
det sicut pluvia in vellus et sicut stillicidia stil-
lantia super terram. Orietur in diebus eius iusti-
tia et abundantia pacis donec auferatur luna.
Et dominabitur a mari usque ad mare et a flumi-
ne usque ad terminos orbis terrarum. Coram
illo procident Ethiopes et inimici eius terram lin-
gent. Reges Tharsis et insule munera offerent
reges Arabum et Saba dona adducent. Et ado-
rabunt eum omnes reges omnes gentes servient ei. Qui-
a liberabit pauperem a potente et pauperem cui non
erat adiutor. Parcet pauperi et inopi et ani-
mas pauperum salvas faciet. Ex usuris et iniquit-
ate redimet animas eorum et honorabile nomen eo-
rum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro Ara-
bie et adorabunt de ipso semper tota die benedi-
cent ei. Et erit firmamentum in terra in summis
montium superextolletur super Libanum fructus ei-
us et florebunt de civitate sicut fenum terre. Sit no-
men eius benedictum in secula ante solem permanet nomen e-
ius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre omnes gen-
tes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus Israel qui
facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiesta-
tis eius in eternum et replebitur maiestate ei-
us omnis terra fiat fiat.

Quam bonus Israel deus his qui re-
cto sunt corde. Mei autem pene moti
sunt pedes pene effusi sunt gressus mei.
Quia zelavi super iniquos pacem peccatorum
videns. Quia non est respectus morti eorum
et firmamentum in plaga eorum. In labore
hominum non sunt et cum hominibus non flagellabun-
tur. Ideo tenuit eos superbia operti sunt iniquitate et
impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquita-
s eorum transierunt in affectum cordis. Cogi-
taverunt et locuti sunt nequitiam iniquitatem in
excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os suum
et lingua eorum transivit in terra. Ideo convertetur
populus meus hic et dies pleni invenientur in eis.
Et dixerunt quomodo scit deus et si est scientia in excelso.
Ecce ipsi peccatores et abundantes in seculo obtinu-
erunt divitias. Et dixi ergo sine causa iustificavi
cor meum et lavi inter innocentes manus
meas. Et fui flagellatus tota die et castiga-
tio mea in matutinis. Si dicebam narrabo
sic ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. Existi-
mabam ut cognoscerem hoc labor est ante me.
Donec intrem in sanctuarium dei et intelligam
in novissimis eorum. Verumtamen propter dolos posu-
isti eis deiecisti eos dum allevarentur. Quomodo
facti sunt in desolationem subito defecerunt per-
ierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgenti-
um domine in civitate tua imaginem ipsorum
ad nichilum rediges. Quia inflammatum est cor
meum et renes mei commutati sunt. Et ego ad ni-
chilum redactus sum et nescivi. Ut iumentum
factus sum apud te et ego semper tecum. Tenuisti
manum dexteram meam et in voluntate tua dedu-
xisti me et cum gloria suscepisti me. Quid enim
michi est in celo et a te quid volui super terram. De-
fecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars
mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te
peribunt perdidisti omnes qui fornicantur abs te.
Michi autem adherere deo bonum est ponere in domino deo
spem meam. Ut annuntiem omnes predicationes tuas
in portis filie Syon.

Ut quid deus repulisti in finem ira- lxxiii
tus est furor tuus super oves pascue tue.
Memor esto congregationis tue quam possedisti ab
initio. Redemisti virgam hereditatis tue mons
Syon in quo habitasti in eo. Leva manus tuas in
superbias eorum in finem quanta malignatus est ini-
micus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te in medio
sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa et
non cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in
silva lignorum securibus exciderunt ianuas eius
in idipsum in securi et ascia deiecerunt eam. Incen-
derunt igni sanctuarium tuum in terra polluerunt tabernacu-
lum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio
eorum simul quiescere faciamus omnes dies festos
dei a terra. Signa nostra non vidimus iam non est propheta et nos
non cognoscet amplius. Usquequo deus improperabit ini-
micus irritat adversarius nomen tuum in finem.
Ut quid avertis manum tuam et dexteram tuam de
medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster an-
te secula operatus est salutem in medio terre. Tu con-
firmasti in virtute tua mare contribulasti
capita draconum in aquis. Tu confregisti ca-
pita draconis dedisti eum escam populis Ethio-
pum. Tu dirupisti fontes et torrentes. Tu
siccasti fluvios Ethan. Tuus est dies et tua est nox
tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti
omnes terminos terre estatem et ver tu plasmasti
ea. Memor esto huius inimicus improperavit domino et populus
insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas be-
stiis animam confitentem tibi et animas pauperum tuo-
rum ne obliviscaris in finem. Respice in tes-
tamentum tuum quia repleti sunt qui obscurati
sunt terre domibus iniquitatum. Ne avertatur hu-
milis factus confusus pauper et inops laudabunt
nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam memor
esto improperiorum tuorum eorum que ab insipiente
sunt tota die. Ne obliviscaris voces inimi-
corum tuorum superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper.

Confitebimur tibi deus confitebimur lxxiiii
et invocabimus nomen tuum. Narrabimus mi-
rabilia tua cum accepero tempus ego iustitias iu-
dicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea
ego confirmavi columnas eius. Dixi iniquis
nolite inique agere et delinquentibus nolite exal-
tare cornu. Nolite extollere in altum cornu vestrum
nolite loqui adversus deum iniquitatem. Quia
neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis mon-
tibus quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exal-
tat quia calix in manu domini vini meri ple-
nus mixto. Et inclinavit ex hoc in hoc verumtamen
fex eius non est exinanita. Bibent omnes peccatores ter-
re. Ego autem annuntiabo in seculum cantabo deo
Iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam et

lxxiiij ...canticum asaph.
Notus in iudea deus: in israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius: et habitatio eius in syon. Ibi confregit potentias: arcuum scutum gladium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis: turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum: et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob: dormitaverunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi: ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium: terra tremuit et quievit. Cum exurgeret in iudicium deus: ut salvos faceret omnes mansuetos terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vovete et reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum: terribili apud reges terre.

lxxv Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad deum et intendit michi. In die tribulationis mee deum exquisivi manibus meis nocte contra eum: et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea: memor fui dei et delectatus sum: et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos: et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo: et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in finem misericordiam suam abscindet: a generatione in generationem. Aut obliviscetur misereri deus: aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi: hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua: quis deus magnus sicut deus noster: tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque: et timuerunt et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre: commota est et contremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum: in manu moysi et aaron.

lxxvi Intellectus asaph.
Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum: in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius: et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob: et legem posuit in israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent: et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam et non obliviscantur operum dei: et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum: et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei: et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius: et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti: in campo taneos. Interrupit mare et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo: et adaquavit eos velut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra: et deduxit tamquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo. Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob: et ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua africum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum: et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propitius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo taneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et ymbres eorum ne biberent. Misit in eos cenomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem: immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue: et non pepercit a morte animarum eorum. et iu...

et iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum, et perduxit eos tamquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem acquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes, et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum, et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum, quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis, et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit, et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum silo, tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum, et pulchritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum, et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis, et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus, tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, obprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph, et tribum effraim non elegit. Sed elegit tribum iuda, montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum, et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum, et israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui, et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus asaph.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi, carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu ierusalem, et non erat qui sepeliret. Facti sumus obprobrium vicinis nostris, subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem, accendetur velut ignis zelus tuus? Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt, et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob, et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordie tue, quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster, et propter gloriam nominis tui domine libera nos, et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant in gentibus, ubi est deus eorum, et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est, introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, inproperium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pascue tue, confitebimur tibi in seculum. In generationem et generationem annuntiabimus laudem tuam.

In finem pro hiis qui commutabuntur testimonium asaph psalmus.

Qui regis israel intende, qui deducis velut ovem ioseph. Qui sedes super cherubin manifestare coram effraim, beniamin et manasse. Excita potentiam tuam et veni, ut salvos facias nos. Deus converte nos, et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum, quousque irasceris super orationem servi tui? Cibabis nos pane lacrimarum, et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, et inimici nostri subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos, et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de egypto transtulisti, eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius, plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius, et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare, et usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius, et vindemiant eam omnes qui pretergrediuntur viam? Exterminavit eam aper de silva, et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere, respice de celo et vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua, et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa, ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue, et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te, vivificabis nos et nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum converte nos, et ostende faciem tuam et salvi erimus.

In finem pro torcularibus psalmus ipsi asaph.

Exultate deo adiutori nostro, iubilate deo iacob. Sumite psalmum et date tympanum, psalterium iocundum cum cythara. Buccinate in neomenia tuba, in insigni die sollempnitatis vestre. Quia preceptum in israel est, et iudicium deo iacob. Testimonium in ioseph posuit illud cum exiret de terra egypti, linguam quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius, manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me et liberavi te, exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te, israel si audieris me, non erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra egypti, dilata os tuum et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam, et israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me, israel si in viis meis ambulasset. Pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem, et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei, et erit tempus eorum in secula. Et cibavit eos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos.

Psalmus asaph.

Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem, et facies peccatorum sumitis? Iudicate egeno et pupillo, humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem, et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis, et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Canticum psalmi asaph.

Deus quis similis erit tibi, ne taceas

ne conpescaris Deus. Quoniam ecce inimici tui sonaverunt et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente et non memoretur nomen Israhel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul adversum te testamentum disposuerunt tabernacula Idumeorum et Ismahelitae. Moab et Agareni Gebal et Ammon et Amalech alienigenae cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur venit cum illis facti sunt in adiutorium filiis Loth. Fac illis sicut Madian et Sisarae sicut Iabin in torrente Cison. Disperierunt in Endor facti sunt ut stercus terrae. Pone principes eorum sicut Oreb et Zeb et Zebee et Salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium Dei. Deus meus pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui conburit silvam et sicut flamma conburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia et quaerent nomen tuum Domine. Erubescant et conturbentur in saeculum saeculi et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi Dominus tu solus Altissimus in omni terra.

lxxxiii Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum sibi ubi ponat pullos suos. Altaria tua Domine virtutum rex meus et Deus meus. Beati qui habitant in domo tua Domine in saecula saeculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator ibunt de virtute in virtutem videbitur Deus deorum in Sion. Domine Deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe Deus Iacob. Protector noster aspice Deus et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit Deus gratiam et gloriam dabit Dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia Domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

lxxxiv Benedixisti Domine terram tuam avertisti captivitatem Iacob. Remisisti iniquitatem plebis tuae operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam avertisti ab ira indignationis tuae. Converte nos Deus salutaris noster et averte iram tuam a nobis. Numquid in aeternum irasceris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos et plebs tua laetabitur in te. Ostende nobis Domine misericordiam tuam et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi iustitia et pax osculatae sunt. Veritas de terra orta est et iustitia de caelo prospexit. Etenim Dominus dabit benignitatem et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit et ponet in via gressus suos.

lxxxv Inclina Domine aurem tuam et exaudi me quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum salvum fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Miserere mei Domine quoniam ad te clamavi tota die. Laetifica animam servi tui quoniam ad te Domine animam meam levavi. Quoniam tu Domine suavis et mitis et multae misericordiae omnibus invocantibus te. Auribus percipe Domine orationem meam et intende voci deprecationis meae. In die tribulationis meae clamavi ad te quia exaudisti me. Non est similis tui in diis Domine et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te Domine et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia tu es Deus solus. Deduc me Domine in via tua et ingrediar in veritate tua laetetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo et glorificabo nomen tuum in aeternum. Quia misericordia tua magna est super me et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quaesierunt animam meam et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu Domine Deus miserator et misericors patiens et multae misericordiae et verax. Respice in me et miserere mei da imperium tuum puero tuo et salvum fac filium ancillae tuae. Fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me et confundantur quoniam tu Domine adiuvisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei. Memor ero Raab et Babylonis scientium me. Ecce alienigenae et Tyrus et populus Aethiopum hii fuerunt illic. Numquid Sion dicet homo et homo natus est in ea et ipse fundavit eam Altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut laetantium omnium habitatio in te.

Domine Deus salutis meae in die clamavi et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea et vita mea inferno adpropinquavit. Aestimatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me posuerunt me abominationem sibi traditus sum et non egrediebar. Oculi mei languerunt prae inopia clamavi ad te Domine tota die expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam et veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua et iustitia tua in terra oblivionis. Et ego ad te Domine clamavi et mane oratio mea praeveniet te. Ut quid Domine repellis orationem meam avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt irae tuae et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum et notos meos a miseria.

misericordias domini: in eternum cantabo. In generatione et generationem annunciabo ueritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti, in eternum misericordia edificabitur in celis. preparabitur ueritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis: iuraui dauid seruo meo: usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generatione et generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine. et enim ueritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino. similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus uirtutum quis similis tibi. potens es domine. et ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris. motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut uulneratum superbum: in brachio uirtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra. orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua. iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et ueritas precedent faciem tuam. beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine uultus tui ambulabunt. et in nomine tuo exultabunt tota die. et in iusticia tua exaltabuntur. Quoniam gloria uirtutis eorum tu es. et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra. et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in uisione sanctis tuis. et dixisti posui adiutorium in potente. et exaltaui electum de plebe mea. Inueni dauid seruum meum. oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei. et brachium meum confortabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo. et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius. et odientes eum in fugam conuertam. Et ueritas mea et misericordia mea cum ipso. et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius. et in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocabit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum. excelsum pre regibus terre. In eternum seruabo illi misericordiam meam. et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius. et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam. et in iudiciis meis non ambulauerint. Si iusticias meas prophanauerint. et mandata mea non custodierint. Uisitabo in uirga iniquitates eorum. et in uerberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo. neque nocebo in ueritate mea. Neque prophanabo testamentum meum: et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuraui in sancto meo. si dauid mentiar. semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo. et sicut luna perfecta in eternum. et testis in celo fidelis. Tu uero repulisti et despexisti. distulisti christum tuum. Auertisti testamentum serui tui. prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius. posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam. factus est opprobrium uicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum. letificasti omnes inimicos eius. Auertisti adiutorium gladii eius. et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione. et sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine auertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia. numquid enim uane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui uiuet, et non uidebit mortem. eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine: sicut iurasti dauid in ueritate tua. Memor esto domine opprobrii seruorum tuorum. quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobrauerunt inimici tui domine. quod exprobrauerunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat. lxxxvi

Domine refugium factus es nobis: a generatione in generationem. Priusquam montes fierent et formaretur terra et orbis. a seculo in seculum tu es deus. Ne auertas hominem in humilitatem. et dixisti conuertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos. tamquam dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte. que pro nichilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat. mane floreat et transeat. uespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua. et in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo. seculum nostrum in illuminatione uultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt. et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur. dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus. octoginta anni. et amplius eorum labor et dolor. Quoniam superuenit mansuetudo et corripiemur. Quis nouit potestatem ire tue. et pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac. et eruditos corde in sapientia. Conuertere domine usquequo. et deprecabilis esto super seruos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua. et exultauimus et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti. annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos et in opera tua. et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos: et opera manuum nostrarum dirige super nos. et opus manuum nostrarum dirige. lxxxvii

Qui habitat in adiutorio altissimi: in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu et refugium meum deus meus: sperabo in eum. Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium: et a uerbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te ueritas eius. non timebis a timore nocturno. A sagitta uolante in die a negocio perambulante in tenebris: ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Uerumptamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum uidebis. Quoniam tu es domine spes mea. altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum. et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandauit de te. ut custodiant te in omnibus uiis tuis. In manibus portabunt te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis. et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me sperauit liberabo eum. protegam eum quia cognouit nomen meum. Clamabit ad me et ego exaudiam eum. cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum. et ostendam illi salutare meum. lxxxviii

Bonum est confiteri domino. et psallere nomini tuo altissime.

Ad annunciandum mane misericordiam tuam, et veritatem tuam per noctem. In decachordo psalterio, cum cantico in cithara. Quia delectasti me Domine in factura tua, et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua Domine, nimis profundae factae sunt cogitationes tuae. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget haec. Cum exorti fuerint peccatores sicut foenum, et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in saeculum saeculi: tu autem altissimus in aeternum Domine. Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur. Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus Dominus Deus noster: et non est iniquitas in eo.

Lxxxix Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, et praecinxit se. Etenim firmavit orbem terrae, qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc: a saeculo tu es. Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos, a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis Dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

xc Deus ultionum Dominus: Deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis. Usquequo peccatores Domine: usquequo peccatores gloriabuntur: effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum Domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt. Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob. Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanae sunt. Beatus homo quem tu erudieris Domine: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet Dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem? Nisi quia Dominus adiuvit me: paulo minus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tuae laetificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in praecepto? Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi Dominus in refugium: et Deus meus in adiutorium spei meae. Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

xci Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro: preoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam Deus magnus Dominus: et rex magnus super omnes deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terrae: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus: et ploremus ante Dominum qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster: et nos populus pascuae eius et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri: probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi, semper errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas: ut iuravi in ira mea: si introibunt in requiem meam.

Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra. Cantate Domino et benedicite nomini eius: annuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia: Dominus autem caelos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte Domino patriae gentium, afferte Domino gloriam et honorem: afferte Domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate Dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra: dicite in gentibus quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terrae qui non commovebitur: iudicabit populos in aequitate. Laetentur caeli et exultet terra, commoveatur mare et plenitudo eius: gaudebunt campi et omnia quae in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie Domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrae in aequitate: et populos in veritate sua.

Dominus regnavit, exultet terra: laetentur insulae multae. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum praecedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terrae: vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra. Annuntiaverunt caeli iustitiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audivit et laetata est Sion. Et exultaverunt filiae Iudae, propter iudicia tua Domine. Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et rectis corde laetitia. Laetamini iusti in Domino: et confitemini memoriae sanctificationis eius.

Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius: et brachium sanctum eius. Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordiae suae, et veritatis suae domui Israel. Viderunt omnes termini terrae salutare Dei nostri. Iubilate Deo omnis terra: cantate et exultate et psallite. Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce tubae corneae. Iubilate in conspectu regis Domini: moveatur mare et plenitudo eius: orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul, montes exultabunt a conspectu Domini: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit or

iudicabit orbem terrarum in iustitia: et populos in equitate.

Dominus regnavit irascantur populi: qui sedet super cherubim moveatur terra. Dominus in Sion magnus: et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est: et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum: et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius: et Samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos: in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius: et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propitius fuisti eis: et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster.

Iubilate deo omnis terra: servite domino in leticia. Introite in conspectu eius: in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius: introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus, in eternum misericordia eius: et usque in generationem et generationem veritas eius.

Misericordiam et iudicium: cantabo tibi domine. Psallam et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam: facientes prevaricationes odivi. Non adhesit mihi cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde: cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam: qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei: adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer: solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei: et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam: et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue: quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt: et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes: et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu exurgens misereberis Sion: quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius: et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus Sion: et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium: et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera: et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo: dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum: ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in Sion nomen domini: et laudem eius in Ierusalem. In conveniendo populos in unum: et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur: tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt: et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi: filiis Israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus: longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus: homo sicut fenum dies eius tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno: et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: his qui servant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea. Dominus in celo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius: potentes virtute facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino.

Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimentum amictus eius: super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredientur: neque convertentur operire terram. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri: expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt voces. Rigans montes de superio

xc IX

rioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra. Producens fenum iumentis: et herbam servituti hominum. Ut educas panem de terra: et vinum letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Saturabuntur ligna campi et cedri Libani quas plantavit: illic passeres nidificabunt. Herodii domus dux est eorum: montes excelsi cervis: petra refugium erinaciis. Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie silve. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a deo escam sibi. Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum: et ad operationem suam usque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et spatiosum manibus: illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naves pertransibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Avertente autem te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum et deficient: et in pulverem suum revertentur. Emittes spiritum tuum et creabuntur: et renovabis faciem terre. Sit gloria domini in seculum: letabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram et facit eam tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in domino. Deficiant peccatores a terra et iniqui ita ut non sint: benedic anima mea domino.

ci

Confitemini domino et invocate nomen eius: annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius: letetur cor querentium dominum. Querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius. Semen Abraham servi eius: filii Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui: verbi quod mandavit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham: et iuramenti sui ad Isaac. Et statuit illud Iacob in preceptum: et Israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan: funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero brevi: paucissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in gentem: et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem super terram: et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos virum: in servum venundatus est Ioseph. Humiliaverunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransiit animam eius, donec veniret verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum: misit rex et solvit eum: princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue: et principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et senes eius prudentiam doceret. Et intravit Israel in Egyptum: et Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius. Misit Moysen servum suum: Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et prodigiorum in terra Cham. Misit tenebras et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem: et occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cinomia: et ciniphes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta et bruchus: cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est Egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iustitiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad letandum in letitia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in Egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare, mare rubrum. Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in Oreb: et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam: in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Egypto, mirabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos: et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius, et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt Beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees et placavit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei in iustitiam: in generatione et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus est Moyses propter eos: quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis.

nibus suis, et multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees et placavit, et cessavit quassatio. Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis, et vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis: non disperdiderunt gentes quas dixit Dominus illis. Et commixti sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum, et servierunt sculptilibus eorum, et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos et filias suas daemoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus, et contaminata est in operibus eorum, et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore Dominus in populum suum, et abominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum, et humiliati sunt sub manibus eorum; saepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo, et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur, et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui, et paenituit eum secundum multitudinem misericordiae suae. Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos fac nos, Domine Deus noster, et congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, et gloriemur in laude tua. Benedictus Dominus Deus Israel a saeculo et usque in saeculum; et dicet omnis populus: Fiat, fiat.

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici, et de regionibus congregavit eos, a solis ortu et occasu, ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine, in inaquoso; viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes, anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam, ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem, et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et umbra mortis, vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia Dei, et consilium Altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum; infirmati sunt, nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis, et vincula eorum dirupit. Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas aereas, et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum; propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abominata est anima eorum, et appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis, et annuntient opera eius in exsultatione. Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia eius in profundo. Dixit, et stetit spiritus procellae, et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad caelos, et descendunt usque ad abyssos; anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt, et moti sunt sicut ebrius, et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram, et siluerunt fluctus eius. Et laetati sunt quia siluerunt, et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis, et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum, et exitus aquarum in sitim; terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum, et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocavit illic esurientes, et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros, et plantaverunt vineas, et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis, et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt, et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contemptio super principes, et errare fecit eos in invio, et non in via. Et adiuvit pauperem de inopia, et posuit sicut oves familias. Videbunt recti, et laetabuntur, et omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens, et custodiet haec, et intelliget misericordias Domini?

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo, et psallam in gloria mea. c. vij
Exsurge, gloria mea; exsurge, psalterium et cithara; exsurgam diluculo. Confitebor tibi in populis, Domine, et psallam tibi in nationibus. Quia magna super caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super caelos, Deus, et super omnem terram gloria tua; ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua, et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: Exsultabo, et dividam Sichimam, et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est Galaad, et meus est Manasses, et Ephraim susceptio capitis mei. Iuda rex meus; Moab lebes spei meae. In Idumaeam extendam calceamentum meum; mihi alienigenae amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumaeam? Nonne tu, Deus, qui repulisti nos? et non exibis, Deus, in virtutibus nostris? Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis. In Deo faciemus virtutem, et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

Deus, laudem meam ne tacueris, quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circumdederunt me, et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi; ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis, et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem, et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur, exeat condemnatus, et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci, et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani, et uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius, et mendicent, et eiiciantur de habitationibus suis. Scrutetur foenerator omnem substantiam eius, et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum; in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra Dominum semper, et dispereat de terra memoria eorum; pro eo quod non est recordatus facere misericordiam, et persecutus est hominem inopem et mendicum, et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem, et veniet ei; et noluit benedictionem, et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora eius, et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur, et sicut zona qua semper praecingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud Dominum, et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu, Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum, quia suavis est misericordia tua. Libera me, quia egenus et pauper ego sum, et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat, ablatus sum, et excussus sum sicut

locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio, et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum opprobrium illis; viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus; salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua hec, et tu domine fecisti eam. Maledicent illi, et tu benedices; qui insurgunt in me confundantur; servus autem tuus letabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore, et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo, et in medio multorum laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis, ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

D c vj Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Virgam virtutis tue emittet dominus ex Syon: dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non penitebit eum: tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Dominus a dextris tuis: confregit in die ire sue reges. Iudicabit in nationibus, implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

c vij Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius: et iusticia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors et miserator dominus: escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum annunciabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi: facta in veritate et equitate. Redemptionem misit populo suo: mandavit in eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius: initium sapientie timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.

c viij Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius: et iusticia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat: disponet sermones suos in iudicio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino: confirmatum est cor eius: non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit, dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur: dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit.

c ix Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum: ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus: et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra? Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem.

c x In exitu Israel de Egypto: domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudea sanctificatio eius: Israel potestas eius. Mare vidit et fugit: Iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu Iordanis quia conversus es retrorsum? Montes exultastis sicut arietes: et colles sicut agni ovium? A facie domini mota est terra: a facie dei Iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua: nequando dicant gentes: ubi est deus eorum? Deus autem noster in celo: omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt, pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus Israel speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Domus Aaron speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui Israel: benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos: super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino: qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino: ex hoc nunc et usque in seculum.

c xi Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni: et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam: misericors dominus et iustus: et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus: humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrimis, pedes meos a lapsu. Placebo domino: in regione vivorum.

c xii Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus que retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam: et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius: preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus: ego servus tuus et filius ancille tue. Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis: et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atriis domus domini, in medio tui Ierusalem.

Laudate dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: et veritas domini manet in eternum.

c xiii Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron: quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum: quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum: et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor: et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino: quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino: quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes, et exarserunt sicut ignis in spinis: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem: et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus: et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis: in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem.

exaltavit me. dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam: et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus: et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitiae, ingressus in eas confitebor domino: haec porta domini, iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt aedificantes: hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Haec est dies quam fecit dominus: exultemus et laetemur in ea. O domine salvum me fac, o domine bene prosperare: benedictus qui venit in nomine domini. Benediximus vobis de domo domini: deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem solemnem in condensis: usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viae meae: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iustitiae tuae. Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

Retribue servo tuo, vivifica me: et custodiam sermones tuos. Revela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tempore. Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me opprobrium et contemptum: quia testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt principes, et adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam et testimonia tua meditatio mea est: et consilium meum iustificationes tuae.

Adhaesit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum. Vias meas enuntiavi, et exaudisti me: doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me: et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit anima mea prae taedio: confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amove a me: et de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhaesi testimoniis tuis domine: noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.

Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum: et exquiram eam semper. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam. Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum: in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda. Ecce concupivi mandata tua: in aequitate tua vivifica me.

Et veniat super me misericordia tua domine: salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodiam legem tuam semper: in saeculum et in saeculum saeculi. Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis: quae dilexi. Et levavi manus meas ad mandata tua quae dilexi: et exercebar in iustificationibus tuis.

Memor esto verbi tui servo tuo: in quo mihi spem dedisti. Haec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a saeculo domine: et consolatus sum. Defectio tenuit me: pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tuae: in loco peregrinationis meae. Memor fui nocte nominis tui domine: et custodivi legem tuam. Haec facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisivi.

Portio mea domine: dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas: et converti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi: super iudicia iustificationis tuae. Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. Misericordia domini plena est terra: iustificationes tuas doce me.

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine: secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi. Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui: super milia auri et argenti.

Manus tuae fecerunt me et plasmaverunt me: da mihi intellectum et discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et laetabuntur: quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia aequitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me: secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tuae et vivam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te: et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium? Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me, adiuva me. Paulo minus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui.

In aeternum domine: verbum tuum permanet in caelo. In generationem et generationem veritas tua: fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In aeternum non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me exspectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in aeternum mihi est. Super omnes docentes

c xvi

me inuenerunt: quia testimonia tua meditatio mea est.
senes intellexi: quia mandata tua quesiui. A
prohibui pedes meos: ut custodiam uerba tua. A iudiciis
tuis non declinaui. quia tu legem posuisti mihi. Q
faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis
tuis intellexi. propterea odiui omnem uiam iniquitatis.

[illegible]

c xvii

c xviii

c xix

c xx

c xxi

[illegible]

c xxx

[illegible]

c xxxi

[illegible]

c xxxii

[illegible]

cum in mare rubrum. Quoniam in eternum misericordia eius. [illegible]
Qui [illegible] Et occidit reges
[illegible] reges [illegible] Et
[illegible] Hereditatem [illegible]
Quia in humilitate nostra: memor fuit nostri. Et rede-
mit nos ab inimicis nostris. Qui dat escam omni carni.
Confitemini deo celi. Confitemini domino: quoniam in eter-
num misericordia eius.

c xxx vj

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus: cum recorda-
remur Sion. In salicibus in medio eius: sus-
pendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt
nos qui captivos duxerunt nos: [illegible]

[illegible]

c xxx vij

Confitebor tibi domine in toto corde meo: [illegible]

[illegible]

c xxx viij

Domine probasti me et cognovisti me: [illegible]

[illegible]

[illegible] in mensura [illegible]
[illegible]
[illegible] in die belli.

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe
me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota
die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentis:
venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me do-
mine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe
me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: abscon-
derunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laque-
um: iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Dixi domino deus meus es tu:

[illegible]

c xxxix

Domine clamavi ad te exaudi me: [illegible]

[illegible]

c xl

Voce mea ad dominum clamavi: [illegible]

[illegible]

c xli

Domine exaudi orationem meam: [illegible]

[illegible]

[Notam fac mihi viam] in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum domine vivificabis me in aequitate tua. Educes de tribulatione animam meam: et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad proelium: et digitos meos ad bellum. Misericordia mea et refugium meum: susceptor meus et liberator meus. Protector meus et in ipso speravi: qui subdit populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra praetereunt. Domine inclina caelos tuos et descende: tange montes et fumigabunt. Fulgura coruscationem et dissipabis eos: emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto, eripe me et libera me de aquis multis: de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus: qui redemisti David servum tuum de gladio maligno. Eripe me et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filii sicut novellae plantationes in iuventute sua. Filiae eorum compositae: circumornatae ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in illud. Oves eorum fetosae, abundantes in egressibus suis: boves eorum crassae. Non est ruina maceriae neque transitus: neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui haec sunt: beatus populus cuius dominus deus eius.

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo in saeculum et in saeculum saeculi. Per singulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum in saeculum et in saeculum saeculi. Magnus dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. Generatio et generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam pronuntiabunt. Magnificentiam gloriae sanctitatis tuae loquentur: et mirabilia tua narrabunt. Et virtutem terribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam narrabunt. Memoriam abundantiae suavitatis tuae eructabunt: et iustitia tua exultabunt. Miserator et misericors dominus: patiens et multum misericors. Suavis dominus universis: et miserationes eius super omnia opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam: et gloriam magnificentiae regni tui. Regnum tuum regnum omnium saeculorum: et dominatio tua in omni generatione et generationem. Fidelis dominus in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes qui corruunt: et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant domine: et tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione. Iustus dominus in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, et deprecationem eorum exaudiet: et salvos faciet eos. Custodit dominus omnes diligentes se: et omnes peccatores disperdet. Laudationem domini loquetur os meum: et benedicat omnis caro nomini sancto eius in saeculum et in saeculum saeculi.

Lauda anima mea dominum, laudabo dominum in vita mea: psallam deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus: in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spes eius in domino deo ipsius: qui fecit caelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt. Qui custodit veritatem in saeculum, facit iudicium iniuriam patientibus: dat escam esurientibus. Dominus solvit compeditos: dominus illuminat caecos. Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos. Dominus custodit advenas, pupillum et viduam suscipiet: et vias peccatorum disperdet. Regnabit dominus in saecula, deus tuus Sion: in generationem et generationem.

Laudate dominum quoniam bonus est psalmus: deo nostro sit iucunda decoraque laudatio. Aedificans Ierusalem dominus: dispersiones Israhelis congregabit. c xxxxiij
Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus noster et magna virtus eius: et sapientiae eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus: humilians autem peccatores usque ad terram. Praecinite domino in confessione: psallite deo nostro in cithara. Qui operit caelum nubibus: et parat terrae pluviam. Qui producit in montibus faenum: et herbam servituti hominum. Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est domino super timentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.

Lauda Ierusalem dominum: lauda deum tuum Sion. c xxxxiiij
Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terrae: velociter currit sermo eius. Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aquae. Qui annuntiat verbum suum Iacob: iustitias et iudicia sua Israhel. Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestavit eis.

Laudate dominum de caelis: laudate eum in excelsis. c xxxxv
Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stellae et lumen. Laudate eum caeli caelorum: et aquae omnes quae super caelos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in aeternum et in saeculum saeculi: praeceptum posuit et non praeteribit. Laudate dominum de terra: dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum: quae faciunt verbum eius. Montes et omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri. Bestiae et universa pecora: serpentes et volucres pennatae. Reges terrae et omnes populi: principes et omnes iudices terrae. Iuvenes et virgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super caelum et terram: et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius: filiis Israhel populo appropinquanti sibi.

Cantate domino canticum novum: laus eius in ecclesia sanctorum. c xxxxvj
Laetetur Israhel in eo qui fecit eum: et filii Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria: laetabuntur in cubilibus suis. Exaltationes dei in gutture eorum: et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria haec est omnibus sanctis eius.

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubae: laudate eum in psalterio et cithara. Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

Tribus nominibus uocatum fuisse salomonem scriptura manifestissime docet. [illegible]

[illegible]

PARABOLE SALOMONIS

Parabole salomonis filii dauid regis israel ad sciendam sapientiam et disciplinam ad intelligenda uerba prudentie et suscipiendam eruditionem doctrine iustitiam et iudicium et equitatem

ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et aenigmata eorum. Timor Domini principium sapientiae. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuae, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra; deglutiamus eum sicut infernus viventem, et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis; prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semitae omnis avari: animas possidentium rapiunt. Sapientia foris praedicat, in plateis dat vocem suam; in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens: Usquequo, parvuli, diligitis infantiam, et stulti ea quae sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea. Quia vocavi, et renuistis; extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis id quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit; quando venerit super vos tribulatio et angustia: tunc invocabunt me, et non exaudiam; mane consurgent, et non invenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universae correptioni meae. Comedent igitur fructus viae suae, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet, et abundantia perfruetur, timore malorum sublato.

II

Fili mi, si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentiae; si quaesieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies: quia Dominus dat sapientiam, et ex ore ejus prudentia et scientia. Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter, servans semitas justitiae, et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges justitiam, et judicium, et aequitatem, et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia animae tuae placuerit, consilium custodiet te, et prudentia servabit te, ut eruaris a via mala, et ab homine qui perversa loquitur, qui relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas; qui laetantur cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis; quorum viae perversae sunt, et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea quae mollit sermones suos, et relinquit ducem pubertatis suae, et pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus ejus, et ad inferos semitae ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur, nec apprehendent semitas vitae. Ut ambules in via bona, et calles justorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea; impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

III

Fili mi, ne obliviscaris legis meae, et praecepta mea cor tuum custodiat; longitudinem enim dierum, et annos vitae, et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant; circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiae tuae. In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum; time Deum, et recede a malo: sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ossium tuorum. Honora Dominum de tua substantia, et de primitiis omnium frugum tuarum da ei: et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia redundabunt. Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, nec deficias cum ab eo corriperis: quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia: melior est acquisitio ejus negotiatione argenti, et auri primi et purissimi fructus ejus. Pretiosior est cunctis opibus, et omnia quae desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera ejus, et in sinistra illius divitiae et gloria. Viae ejus viae pulchrae, et omnes semitae illius pacificae. Lignum vitae est his qui apprehenderint eam, et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit caelos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescunt. Fili mi, ne effluant haec ab oculis tuis: custodi legem atque consilium, et erit vita animae tuae, et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, et pes tuus non impinget. Si dormieris, non timebis; quiesces, et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore, et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest; si vales, et ipse benefac. Ne dicas amico tuo: Vade, et revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne aemuleris hominem injustum, nec imiteris vias ejus, quia abominatio Domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinatio ejus. Egestas a Domino in domo impii; habitacula autem justorum benedicentur. Ipse deludet illusores, et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt; stultorum

C IIII

... exaltatio ignominia. Audite filii disciplinam patris et attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea, et docebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum; custodi praecepta mea et vives. Posside sapientiam, posside prudentiam; ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te; dilige eam et conservabit te. Principium sapientiae posside sapientiam, et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas aequitatis; quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per illam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui; vitae enim sunt invenientibus ea et universae carni sanitas. Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant, et palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis, et omnes viae tuae stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram; averte pedem tuum a malo. Vias enim quae a dextris sunt novit Dominus; perversae vero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

C V

Fili mi attende ad sapientiam meam et prudentiae meae inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes et disciplinam labia tua conservent. Ne attenderis fallaciae mulieris; favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius; novissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vitae non ambulant; vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi me, et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli, ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labores tui sint in domo aliena, et gemas in novissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum, et dicas: Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non adquievit cor meum, nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam? Paene fui in omni malo in medio ecclesiae et synagogae. Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui; deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta, et laetare cum muliere adolescentiae tuae. Cerva carissima et gratissimus hinnulus; ubera eius inebrient te omni tempore, in amore illius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena, et foveris in sinu alterius? Respicit Dominus vias hominis, et omnes gressus illius considerat. Iniquitates suae capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiae suae decipietur.

Ne intenderis fallacie mulieris

ligua

C VI

Fili mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam; illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi et temet ipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum; ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebrae tuae. Eruere quasi dammula de manu et quasi avis de manu aucupis. Vade ad formicam o piger, et considera vias eius et disce sapientiam; quae cum non habeat ducem nec praeceptorem nec principem, parat in aestate cibum sibi et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? Quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias, et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis graditur ore perverso; annuit oculis, terit pede, digito loquitur; pravo corde machinatur malum et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua, et subito conteretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quae odit Dominus, et septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi praecepta patris tui, et ne dimittas legem matris tuae. Liga ea in corde tuo iugiter et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur tecum, cum dormieris custodiant te, et evigilans loquere cum eis; quia mandatum lucerna est et lex lux, et via vitae increpatio disciplinae, ut custodiant te a muliere mala et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius; pretium enim scorti vix unius panis est, mulier autem viri pretiosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas ut non conburantur plantae eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit; furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus suae tradet. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam; turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et obprobrium illius non delebitur; quia zelus et furor viri non parcet in die vindictae, nec adquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro

redemptione dona plurima.

C VII Fili mi custodi sermones meos et precepta mea reconde tibi. Serva mandata mea et vives et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es et prudentiam voca amicam tuam, ut custodiat te a muliere extranea et ab aliena que verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos prospexi et video parvulos, considero vecordem iuvenem qui transit per plateam iuxta angulum et prope viam domus illius graditur in obscuro advesperascente die in noctis tenebris et caligine. Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio preparata ad capiendas animas, garrula et vaga, quietis impatiens nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris nunc in plateis nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuvenem et procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute vovi, hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te videre et repperi. Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Egypto. Aspersi cubile meum mirra et aloe et cinnamomo. Veni, inebriemur uberibus et fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima. Sacculum pecunie secum tulit, in die plene lune reversurus est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eum sequitur quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius, velut si avis festinet ad laqueum et nescit quod de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me et attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tua neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes in interiora mortis.

Fili honora dominum et valebis, preter eum vero ne timueris alienum.

C VIII Numquid non sapientia clamitat et prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus super viam in mediis semitis stans iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam et insipientes animadvertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum et aperientur labia mea ut recta predicent. Veritatem meditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus et equi invenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam, doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego sapientia habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum, arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et equitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo et qui mane vigilant ad me invenient me. Mecum sunt divitie et gloria, opes superbe et iustitia. Melior est enim fructus meus auro et lapide pretioso et genimina mea argento electo. In viis iustitie ambulo in medio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. Ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi et ego iam concepta eram, necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes gravi mole constiterant, ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terre. Quando preparabat celos aderam, quando certa lege et gyro vallabat abyssos, quando ethera firmabat sursum et librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines suos, quando appendebat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, et delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me et qui vigilat ad fores meas cotidie et observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit inveniet vitam et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit ledet animam suam. Omnes qui me oderunt diligunt mortem.

C IX Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem. Immolavit victimas suas, miscuit vinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad menia civitatis: Si quis est parvulus veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite infantiam et vivite et ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorem ipse iniuriam sibi facit, et qui arguit impium generat maculam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur ei sapientia. Doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientie timor domini et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris tibimetipsi eris, si autem illusor solus portabis malum. Mulier stulta et clamosa plenaque illecebris et nihil omnino sciens sedit in foribus domus sue super sellam in excelso urbis loco ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere suo: Qui est parvulus declinet ad me. Et vecordi locuta est: Aque furtive dulciores sunt et panis absconditus suavior. Et ignoravit quod ibi sint gigantes et in profundis inferni convive eius. Qui enim applicabitur illi descendet ad inferos, nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

C X Parabole Salomonis. Filius sapiens letificat patrem, filius vero stultus mestitia est matri sue. Nil proderunt thesauri impietatis, iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iusti et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. Qui nititur mendaciis hic pascit ventos, idem autem ipse sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens est, qui autem stertit estate filius confusionis. Benedictio domini super caput iusti, os autem impiorum operit iniquitas. Memoria

iusti cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipit, stultus ceditur labiis. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter; qui autem depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem, stultus labiis verberabitur. Vena vite os iusti, et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas, et universa delicta operit caritas. In labiis sapientis invenitur sapientia, et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam, os autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs fortitudinis eius, pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam, fructus autem impii ad peccatum. Via vite custodienti disciplinam, qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia; qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit; qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos; qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus; sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum; desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius; iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Timor Domini apponet dies, et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum leticia, spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via Domini, et pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commovebitur, impii autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam, lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita, et os impiorum perversa.

C. XI

Statera dolosa abominatio est apud Dominum, et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia; ubi autem humilitas, ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos, et supplantatio perversorum vastabit illos. Non proderunt divitie in die ultionis; iusticia autem liberabit a morte. Iusticia simplicis diriget viam eius, et in impietate sua corruet impius. Iusticia rectorum liberabit eos, et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes, et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est, et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum; iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas, et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas, et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est; vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter revelat archana; qui autem fidelis est celat amici commissum. Ubi non est gubernator populus corruet; salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo; qui autem cavet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam, et robusti habebunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors; qui autem crudelis est et propinquos abicit. Impius facit opus instabile; seminanti autem iusticiam merces fidelis. Clementia preparat vitam, et sectatio malorum mortem. Abominabile Domino cor pravum, et voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus, semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est, prestolatio impiorum furor. Alii dividunt propria et ditiores fiunt; alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur, et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis; benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona; qui autem investigator malorum est opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet; iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos, et qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lignum vite, et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator.

C. XII

Qui diligit disciplinam diligit scientiam; qui autem odit increpationes insipiens est. Qui bonus est hauriet gratiam a Domino; qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate, et radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo, et putredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum iudicia, et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini; os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt; domus autem iustorum permanebit. Doctrina sua noscetur vir; qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum; viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui autem sectatur ocium stultissimus est. Desiderium impii monimentum est pessimorum; radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina proximat malo; effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius; qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam; qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iusticie est; qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientie; lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum; qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit; impii autem replebuntur malo. Abominatio est Domino labia mendacia; qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam, et cor insipientium provocat stulticiam. Manus fortium dominabitur; que autem remissa est tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit illum, et sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est; iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum, et substantia hominis erit auri precium.

C. XIII

In semita iusticie vita; iter autem devium ducit ad mortem. Filius sapiens doctrina patris; qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis; anima autem prevaricatorum ini-

qua. Qui custodit os suum custodit animam suam qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio animae viri divitiae suae qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum laetificat lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur quae autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes quae differtur affligit animam lignum vitae desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat qui autem timet praeceptum in pace versabitur. Lex sapientis fons vitae ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam. Detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virgae odit filium suum qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam venter autem impiorum insaturabilis.

XIIII

Sapiens mulier aedificat domum suam insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbiae labia autem sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves praesepe vacuum est ubi autem plurimae segetes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentietur profert autem mendacium dolosus testis. Quaerit derisor sapientiam et non invenit doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum et nescit labia prudentiae. Sapientia callidi est intelligere viam suam et imprudentia stultorum errans. Stultus illudet peccatum et inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem animae suae in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur tabernacula vero iustorum germinabunt. Est via quae videtur homini iusta novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam et expectabunt scientiam. Iacebunt mali ante bonos et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat qui autem miseretur pauperis beatus erit. Qui credit in Domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum misericordia et veritas praeparant bona. In omni opere erit abundantia ubi autem verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientium divitiae eorum fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vitae ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia et indoctos quosque erudiet. Iustitia elevat gentem miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vitae quae autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui qui autem custodit increpationes astutior fiet. Domus iusti plurima fortitudo et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam cor stultorum dissimile erit. Victimae impiorum abominabiles Domino vota iustorum placabilia. Abominatio est Domino via impii qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vitae qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem in maerore animi deicitur spiritus. Cor sapientis quaerit doctrinam et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad holera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas qui patiens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens laetificat patrem et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium ubi vero sunt plures consiliarii confirmantur. Laetatur homo in sententia oris sui et sermo opportunus optimus. Semita vitae super eruditum ut declinet de inferno novissimo.

Domum superborum demolietur dominus, et firmos faciet terminos vidue. Abominatio domini cogitationes male, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam; qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedientiam; os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam; fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam; qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie, et gloriam precedit humilitas.

XVI

Hominis est animam preparare, et domini gubernare linguam. Omnes vie hominis patent oculis eius; spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua, et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semetipsum operatus est dominus, impium quoque ad diem malum. Abominatio domini est omnis arrogans; etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens. Initium vie bone facere iustitiam; accepta est autem apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis; in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt, et opera eius omnes lapides sacculi. Abominabiles regi qui agunt impie, quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta; qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuntii mortis, et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita, et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam, quia auro melior est, et acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala; custos anime sue servat viam suam. Contritionem precedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui in domino sperat beatus est. Qui sapiens corde est appellabitur prudens, et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio possidentis; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis eius addet gratiam. Favus mellis composita verba, dulcedo anime sanitas ossium. Est via que videtur homini recta, et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus que in viis iustitie reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a domino temperantur.

XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat dominus. Malus obedit lingue inique, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui ruina letatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis; quocumque se verterit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias; qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus; angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divitias stultum, cum sapientiam emere non possit? Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Stultus homo plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat ostium querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia; oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus, et dolor matris que genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est, et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones querit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie, nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit; sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius, et labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor; anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini;

[ad ip]sum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam; spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui; venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius, et genimina labiorum ipsius saturabunt eum. Mors et vita in manu lingue; qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum, et hauriet iocunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum; qui autem tenet adulteram stultus est et impius. Cum obsecrationibus loquetur pauper, et dives effabitur rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

CXIX Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua et insipiens. Ubi non est scientia anime, non est bonum; et qui festinus est pedibus offendet. Stultitia hominis supplantat gressus eius, et contra Deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos; a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus, et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit; qui autem possessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus, et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie, nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis, ita et regis ira; et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam; qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum, ne desperes; ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri; voluntas autem Domini permanebit. Homo indigens misericors est, et melior est pauper quam vir mendax. Timor Domini ad vitam, et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses, fili, audire doctrinam, nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus. CXX

Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis, ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus; omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo estate, et non dabitur illi. Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri; sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur; virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem Dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos, et saturare panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor; et cum recesserit, tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, et vas pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua, ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. Ne dicas: Reddam malum; expecta Dominum, et liberabit te. Abominatio est apud Dominum pondus et pondus; statera dolosa non est bona. A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini devotare sanctos, et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem. Lucerna Domini spiraculum hominis, que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala, et plage in secretioribus ventris. CXXI

Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda Dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet Domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis; lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia; omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lin[gua]

lingua mendacii vanus et excors est et impingetur ad laqueos mortis. Rapinae impiorum detrahent eos quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrinae in coetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam, iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur fiduciae eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat; qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostiae impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit; vir oboediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad diem belli, Dominus autem salutem tribuet.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitiae multae; super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est Dominus. Callidus vidit malum et abscondit se; innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestiae timor Domini, divitiae et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi; custos animae suae longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera; animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae; cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat divitias suas dabit ipse ditiori et egebit. Inclina aurem tuam et audi verba sapientium; appone autem cor ad doctrinam meam, quae pulchra erit tibi cum servaveris eam in ventre tuo et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua; unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum animae tuae. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis; si enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentiae tuae pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi pennas quasi aquilae, et volabunt in caelum. Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris aestimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas. Propinquus enim eorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tuae ad verba scientiae. Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non aemuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et praestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contemnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme et noli vendere sapientiam et doctrinam et intellegentiam. Exultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit laetabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet quae genuit te. Praebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui vae? cuius patri vae? cui rixae?

fovee cui sine causa vulnera cui suffusio oculorum. Nonne hii qui morantur in vino et student calicibus epotandis. Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur blande sed in novissimo mordebit ut coluber et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices verberaverunt me sed non dolui traxerunt me et ego non sensi. Quando evigilabo et rursum vina repperiam.

XXIIII

Ne emuleris viros malos nec desideres esse cum eis quia rapinas meditatur mens eorum et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens et fortis est et vir doctus robustus et validus. Quia cum dispositione initur bellum et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est et abominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie inminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt qui inspector est cordis ipse intelligit et servatorem anime tue nihil fallit reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue. Quam cum inveneris habebis in novissimis spem et spes tua non peribit. Ne insidieris et queras impietatem in domo iusti neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas et in ruina eius ne exultet cor tuum ne forte videat Dominus et displiceat ei et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis nec emuleris impios quia non habent futurorum spem mali et lucerna impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi et regem et cum detractoribus non commiscearis quoniam repente consurget perditio eorum et ruinam utriusque quis novit. Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicit impio iustus es maledicent ei populi et detestabuntur eum tribus. Qui arguunt laudabuntur et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum et diligenter exerce agrum tuum ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti et ecce totum repleverant urtice operuerant superficiem eius spine et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo et exemplo didici disciplinam. Parum inquam dormies modicum dormitabis pauxillum manus conseres ut quiescas et veniet quasi cursor egestas tua et mendicitas quasi vir armatus. Hee quoque parabole Salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda.

XXV

Gloria Dei est celare verbum et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo et secretum extraneo ne reveles ne forte insultet tibi cum audierit et exprobrare non cesset. Gratia et amicitia liberant quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita fulgens qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis ita legatus fidelis ei qui misit eum animam ipsius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non sequentes vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti comede quod sufficit tibi ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui ne forte saciatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum testimonium falsum. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo. Si esurierit inimicus tuus ciba illum si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius et Dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida anime sitienti et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe sic indecens est stulto gloria. Sicut avis ad alta transvolans et passer quolibet vadens sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et camus asino et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra claudus habet

tibias, sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas, et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit stultus. Dicit piger: Leo in via, leaena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo. Abscondit piger manus suas sub ascella sua, et laborat si ad os suum eas converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens et commiscetur rixae alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem, sic vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: Ludens feci. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis, et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitiae sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Laudet te alienus, et non os tuum; extraneus, et non labia tua. Grave est saxum, et onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor, et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula. Anima saturata calcabit favum, anima esuriens et amarum pro dulci sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris, et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuae. Melior est vicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientiae, fili mi, et laetifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est, parvuli transeuntes sustinuere dispendia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui ventum teneat, et oleum dexterae suae vocabit. Ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui servat ficum comedet fructum eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio numquam replebuntur, similiter et oculi hominum insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantis. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generatione et generationem. Aperta sunt prata, et apparuerunt herbae virentes, et collecta sunt faena de montibus. Agni ad vestimentum tuum, et hoedi agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, in necessaria domus tuae, et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente; iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terrae multi principes eius, et propter hominis sapientiam et horum scientiam quae dicuntur, vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes similis imbri vehementi, in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium; qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium; qui autem requirunt Dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam dives pravis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est; qui autem pascit comessatores confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore liberali, in pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit exsecrabilis. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives; pauper autem prudens scrutabitur eum. In exsultatione iustorum multa gloria est; regnantibus impiis ruinae hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est durae corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam; qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui calumniatur animae sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit; qui perversis graditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui sectatur otium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non facit bene; iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per linguae blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidae est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat; qui vero sperat in Domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter ipse salvabitur. Qui dat pauperi non indigebit; qui despicit deprecantem

sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines: cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX Viro qui corripientem dura cervice contemnit repentinus superveniet interitus: et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum: qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram: vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo: rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius in eternum firmabitur. Virga atque correptio tribuent sapientiam: puer autem qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te: et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus: qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit et respondere contempnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stulticia magis speranda quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas: et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas: et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam: adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet: qui sperat in domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis: et a domino iudicium egreditur singulorum. Abhominantur iusti virum impium: et abhominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

XXX Verba congregantis filii vomentis. Visio quam locutus est vir cum quo est deus: et qui deo secum morante confortatus ait. Stultissimus sum virorum: et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam: et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terre? quod nomen eius et quod nomen filii eius si nosti? Omnis sermo dei ignitus: clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te: ne deneges michi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem et divitias ne dederis michi. Tribue tantum victui meo necessaria: ne forte saciatus illiciar ad negandum, et dicam: quis est dominus? et egestate compulsus furer, et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que patri suo maledicit: et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi munda videtur: et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi: et palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet: et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie dicentes: affer affer. Tria sunt insaturabilia: et quartum quod numquam dicit sufficit. Infernus et os vulve et terra que non satiatur aqua: ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem et despicit partum matris sue, effodiant eum corvi de torrentibus: et comedant illum filii aquile. Tria sunt difficilia michi: et quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia. Talis est via mulieris adultere: que comedit et tergens os suum dicit: non sum operata malum. Per tria movetur terra: et quartum non potest sustinere. Per servum cum regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit cibo. Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: et per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quattuor sunt minima terre: et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice populus infirmus: qui preparat in messe cibum sibi. Lepusculus plebs invalida: qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet: et egreditur universa per turmas suas. Stellio manibus nititur, et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur: et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum: ad nullius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos: et aries, nec est rex qui resistat ei. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori imposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butirum: et qui vehementer emungit elicit sanguinem: et qui provocat iras producit discordias.

XXXI Verba lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam: et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus o lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas: ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus: et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliviscantur egestatis sue: et doloris non recordentur amplius. Aperi os tuum muto: et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum decerne quod iustum est: et iudica inopem et pauperem. Aleph. Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius. Beth. Confidit in ea cor viri sui: et spoliis non indigebit. Gimel. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue. Deleth. Quesivit lanam et linum: et operata est consilio manuum suarum. He. Fa

[F]acta est quasi navis institoris de longe portans panem suum. Et de nocte surrexit deditque predam domesticis suis et cibaria ancillis suis. Consideravit agrum et emit eum de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum. Gustavit et vidit quia bona est negotiatio eius non extinguetur in nocte lucerna eius. Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui sue a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Stragulatam vestem sibi fecit bissus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et vendidit et cingulum tradidit cananeo. Fortitudo et decor indumentum eius et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientie et lex clementie in lingua eius. Consideravit semitas domus sue et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius et beatissimam predicaverunt vir eius et laudavit eam. Multe filie congregaverunt divitias tu supergressa es universas. Fallax gratia et vana est pulchritudo mulier timens dominum ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius.

Memini me hoc ferme quinquennio cum adhuc rome essem et ecclesiasten sancte blesille legerem ut eam ad contemptum huius seculi provocarem et omne quod in mundo cerneret putaret esse pro nichilo rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura queque dissererem ut absque me posset intelligere que legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta est et non meruimus o paula et eustochium talem vite nostre consortem tantoque vulnere tunc percussus obmutui. Nunc in bethleem positus augustiore scilicet civitate et illius memorie et vobis reddo quod debeo. Hoc breviter admonens quod nullius auctoritatem secutus sum sed de hebreo transferens magis me lxx interpretum consuetudini coaptavi. In his dumtaxat que non multum ab hebraicis discrepabant. Interdum aquile quoque et simachi et theodotionis recordatus sum ut nec novitate nimia lectoris studium deterrerem nec rursum contra conscientiam meam fonte veritatis omisso opinionum rivulos consectarer.

VERBA ECCLESIASTES

Verba ecclesiastes filii david regis ierusalem. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole. Generatio preterit et generatio advenit terra autem in eternum stat. Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur ibique renascens girat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare et mare non redundat. Ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum nec valet quisquam dicere ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego ecclesiastes fui rex israel in ierusalem et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce magnus effectus sum et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in ierusalem et mens mea multa contemplata est sapienter et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam erroresque et stultitiam et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus. Eo quod in multa sapientia multa sit indignatio et qui addit scientiam addit et laborem.

II

Dixi ego in corde meo. Vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem et gaudio dixi quid frustra deciperis. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam ut animum meum transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam donec viderem quid esset utile filiis hominum quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea edificavi michi domos et plantavi vineas. Feci ortos et pomaria et consevi ea cuncti generis arboribus. Et extruxi michi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas multamque familiam habui armenta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in ierusalem. Coacervavi michi argentum et aurum substantias regum ac provinciarum. Feci michi cantores et cantatrices et delitias filiorum hominum scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis. Nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his que paraveram. Et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad universa opera que fecerant manus mee et ad labores in quibus frustra sudaveram vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam erroresque et stultitiam. Quid est inquam homo ut sequi possit regem factorem

stultitiam quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius, stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente mea animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter ut indoctus. Et ideo taeduit me vite mee videntem mala esse universa sub sole et cuncta vanitatem atque afflictionem spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit. Et dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Unde cessavi renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laborat in sapientia et doctrina et sollicitudine, homini ocioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus et erumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere et ostendere anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam et scientiam et leticiam; peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam, ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis.

III Omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa sub celo. Tempus nascendi et tempus moriendi. Tempus plantandi et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi. Tempus destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides et tempus colligendi. Tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus adquirendi et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initio usque ad finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari et facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo, hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in perpetuum. Non possumus eis quicquam addere nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura sunt iam fuerunt, et deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et in loco iustitie iniquitatem. Et dixi in corde meo: Iustum et impium iudicabit deus, et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus interitus est hominis et iumentorum, et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia, et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent vanitati, et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt et in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat?

IIII Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub sole geruntur, et lacrimas innocentium et consolatorem neminem, nec posse resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes, et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursus contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti patere invidie proximi. Et in hoc ergo vanitas et cura superflua est. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas dicens: Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est et secundum non habet, non filium non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est et afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam unum. Habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit ab altero fulcietur. Ve soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem. Et si dormierint duo fovebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam prevaluerit contra unum, duo resistunt ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui nescit providere in posterum. Quod et de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum, et alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurgit pro eo. Infinitus numerus est populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum victime, qui nesciunt quod faciunt mali.

V Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram deo. Deus enim in celo et tu super terram. Idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia, et in multis ser

sermonibus invenietur stultitia. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio; sed quodcumque voveris, redde. Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus super sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia, plurimae vanitates et sermones innumeri; tu vero Deum time. Si videris calumnias egenorum, et violenta judicia, et subverti justitiam in provincia, non mireris super hoc negotio; quia excelso alius excelsior est, et super hos quoque eminentiores sunt alii; et insuper universae terrae rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia; et qui amat divitias fructum non capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. Ubi multae sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti, sive parum sive multum comedat; saturitas autem divitis non sinit dormire eum. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole: divitiae conservatae in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima; generavit filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vitae suae comedit in tenebris, et in curis multis, et in aerumna atque tristitia. Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis et bibat, et fruatur laetitia ex labore suo quo laboravit ipse sub sole numero dierum vitae suae quos dedit ei Deus; et haec est pars illius. Et omni homini cui dedit Deus divitias atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et laetetur de labore suo: hoc est donum Dei. Non enim satis recordabitur dierum vitae suae, eo quod Deus occupet deliciis cor ejus.

C VI

Est et aliud malum quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines: vir cui dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem, et nihil deest animae suae ex omnibus quae desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam centum liberos, et vixerit multos annos, et plures dies aetatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantiae suae, sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen ejus. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus millibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore ejus, sed anima ejus non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto? et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est, et praesumptio spiritus. Qui futurus est, jam vocatum est nomen ejus; et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in judicio contendere. Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

C VII

Quid necesse est homini majora se quaerere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae, et tempore quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii; in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi; quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti; sed et hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius. Melior est enim finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne velox sis ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas causae est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? stulta enim est hujuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia; hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem praecave: sicut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias. Haec quoque vidi in diebus vanitatis meae: justus perit in justitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia sua. Noli esse justus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum, et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare justum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui timet Deum nihil negligit. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi; scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar; et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat; et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo, ut scirem, et considerarem, et quaererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem imprudentium; et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venatorum est, et sagena cor ejus, vincula sunt manus illius. Qui placet Deo effugiet eam; qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem

nemi quam adhuc quaerit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solutionem verbi?

VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo, et praecepta iuramenti Dei. Ne festines recedere a facie eius, neque permaneas in opere malo, quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? Qui custodit praeceptum non experietur quidquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio, quia ignorat praeterita, et futura nullo potest scire nuntio. Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia haec consideravi, et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. Est et alia vanitas quae fit super terram. Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera egerint impiorum, et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole nisi quod comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei Deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem quae versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum quae fiunt sub sole, et quanto plus laboraverit ad quaerendum, tanto minus inveniet. Etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire. Omnia haec tractavi in corde meo ut curiose intelligerem.

IX

Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu Dei. Et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aeque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic et peccator; ut periurus, ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malitia et contemptu in vita sua, et post haec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidiae simul perierunt, nec habent partem in hoc saeculo et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in laetitia panem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum, quia Deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vitae instabilitatis tuae, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuae. Haec est enim pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque facere potest manus tua instanter operare, quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad aliud, et vidi sub sole nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, et probavi maximam. Civitas parva et pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus, et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica, et qui in uno peccaverit multa bona perdet.

X

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria parva ad tempus stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis, et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius sed hebetatum erit, multo labore exacuetur, et post industriam sequetur sapientia. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia, et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius

errore pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit, et quid post se futurum sit quis ei poterit indicare? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Vae tibi terra cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem, et vinum ut epulentur viventes; et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia et aves caeli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post multa tempora invenies illum. Da partem septem necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui cum venerint, vanitatis arguentur praeterita. Laetare ergo, iuvenis, in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae, et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum; et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua: adolescentia enim et voluptas vana sunt.

XII Memento creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni de quibus dicas: Non mihi placent; antequam tenebrescat sol, et lumen, et luna, et stellae, et revertantur nubes post pluviam; quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina; et claudent ostia in platea, in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filiae carminis. Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via; florebit amygdalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae, et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quae fecerat, et investigans composuit parabolas multas. Quaesivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quae per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius, fili mi, ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis; frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. Et cuncta quae fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum illud sit.

OSCULETUR

me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum; ideo adolescentulae dilexerunt te. Trahe me, post te curremus. in odore unguentorum tuorum
Introduxit me rex in cellaria sua; exsultabimus et laetabimur in te, memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te. Nigra sum, sed formosa, filiae Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol. Filii matris meae pugnaverunt contra me; posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi. Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum, et pasce haedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis; collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Ecce tu pulchra es, amica mea; ecce tu pulchra: oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus; tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

II Ego flos campi, et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellam vinariam; ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Laeva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos, filiae Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei; ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreae hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per

cancellos. En dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea columba mea formosa mea et veni. Iam enim hiems transiit, imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit; vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos, vineae florentes dederunt odorem. Surge amica mea sponsa mea et veni. Columba mea in foraminibus petrae in caverna maceriae, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis et facies tua decora. Capite nobis vulpes parvulas quae demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies et inclinentur umbrae. Revertere, similis esto dilecte mi capreae aut hinnuloque cervorum super montes Bether.

C III

In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea; quaesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem per vicos et plateas, quaeram quem diligit anima mea. Quaesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris meae et in cubiculum genetricis meae. Adiuro vos filiae Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et turis et universi pulveris pigmentarii? En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi; uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani; columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum; media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte filiae Sion regem Salomonem in diademate quo coronavit illum mater sua in die desponsionis illius et in die laetitiae cordis eius.

C IIII

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum quae ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum quae ascenderunt de lavacro; omnes gemellis fetibus et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita genae tuae, absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum quae aedificata est cum propugnaculis; mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies et inclinentur umbrae. Vadam ad montem myrrhae et ad collem turis. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni; coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchrae sunt mammae tuae soror mea sponsa. Pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor turis. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuae paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus, cypri cum nardo; nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons hortorum, puteus aquarum viventium quae fluunt impetu de Libano. Surge aquilo et veni auster, perfla hortum meum et fluant aromata illius.

C V

Veniat dilectus meus in hortum suum et comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite et inebriamini carissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea amica mea columba mea immaculata mea, quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus meae stillaverunt myrrham et digiti mei pleni myrrha probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quaesivi et non inveni illum, vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem; percusserunt me et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum mihi custodes murorum. Adiuro vos filiae Ierusalem, si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum, comae eius sicut elatae palmarum nigrae quasi corvus. Oculi eius sicut columbae super rivulos aquarum quae lacte sunt lotae et resident iuxta fluenta plenissima. Genae illius sicut areolae aromatum consitae a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles aureae plenae hyacinthis. Venter eius eburneus distinctus sapphiris. Crura illius columnae marmoreae quae fundatae sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus ut cedri. Guttur illius suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus et iste est amicus meus filiae Ierusalem.

C VI

Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus? et quaeremus eum tecum.

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatis ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea suavis et decora sicut Ierusalem terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea, una est matris sue electa genitrici sue. Viderunt illam filie et beatissimam predicaverunt, regine et concubine laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata. Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium et inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi; anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Revertere revertere Sunamitis revertere revertere ut intueamur te.

Reverte

VII Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Iunctura feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani que respicit contra Damascum. Caput tuum ut Carmelus et come capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulchra es et quam decora carissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme et ubera tua botris. Dixi ascendam in palmam et apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua sicut botri vinee et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum dignum dilecto meo ad potandum labiisque et dentibus illius ruminandum. Ego dilecto meo et ad me conversio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi.

VIII Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam te solum foris et deosculer te et iam me nemo despiciat. Apprehendam te et ducam in domum matris mee; ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie Ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est? Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant; fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Liber sapientie apud hebreos nusquam est. Unde et ipse stilus grecam magis eloquentiam redolet. Hunc iudei Philonis esse affirmant, qui proinde sapientie nominatur quia in eo Christi adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

DILIGITE iusticiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum, quoniam invenitur ab his qui non temptant illum, apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo; probata autem virtus corripit insipientes, quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledicum a labiis suis, quoniam renum illius testis est deus et cordis eius scrutator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere, neque preteriet illum corripiens iudicium.

erit. Sermonum autem illius auditio ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius, quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione quae nihil prodest, et a detractione parcite linguae, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit; os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitae vestrae, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum, quoniam deus mortem non fecit, nec laetatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut essent omnia, et sanabiles fecit nationes orbis terrarum, et non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam, et aestimantes illam amicam defluxerunt, et sponsiones posuerunt ad illam, quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius.

[illegible]

II Dixerunt enim impii cogitantes apud se non recte: Exiguum et cum taedio est tempus vitae nostrae, et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis, quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam non fuerimus, quoniam fumus afflatus est in naribus nostris, et sermo scintillae ad commovendum cor nostrum; qua extincta cinis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer, et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur quae fugata est a radiis solis et a calore illius aggravata; et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbrae enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri, quoniam consignata est et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis quae sunt, et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos impleamus, et non praetereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant; nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxuriae nostrae; ubique relinquamus signa laetitiae, quoniam haec est pars nostra et haec est sors. Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduae, nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitiae; quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis et contrarius est operibus nostris, et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata disciplinae nostrae. Promittit scientiam dei se habere, et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatae sunt viae eius. Tamquam nugaces aestimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, et praefert novissima iustorum, et gloriatur patrem deum se habere. Videamus ergo si sermones illius veri sint, et temptemus quae ventura sunt illi, et sciemus quae erunt novissima illius. Si enim est verus filius dei, suscipiet illum et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus illum, ut sciamus reverentiam illius, et probemus patientiam eius. Morte turpissima condemnemus eum; erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Haec cogitaverunt et erraverunt; excaecavit enim illos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta dei, neque mercedem speraverunt iustitiae, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum, quoniam deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis suae fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

III Iustorum autem animae in manu dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et aestimata est afflictio exitus illorum, et quod a nobis est iter exterminii; illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam deus temptavit eos et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintillae in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis, et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum quae cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est; et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera eorum. Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis et incoinquinata, quae nescivit thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus deum nequissima; dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quae non concidat radix sapientiae. Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dirae sunt consummationis.

IIII O quam pulchra est casta generatio cum claritate! Immortalis enim est memoria illius, quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum praesens est imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praemium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum et ad nihi-

uum apte. Verumquia enim omnes filii qui nascuntur ex illis sunt ... [illegible]

[illegible]

CV

[illegible]

CVI

[illegible]

in sapientiam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit referam et non abscondam a vobis sacramenta Dei sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius et non preteribo veritatem; neque cum invidia tabescente iter habebo quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum et rex sapiens stabilimentum populi est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis. Itaque erudimini per sermones meos et proderit vobis.

VII Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus et ex genere terreni illius qui prior factus est et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem et in similiter factam decidi terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est mihi sensus et invocavi et venit in me spiritus sapientie. Et preposui illam regnis et sedibus et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam et proposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus quoniam antecedebat me ista sapientia et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie Dei propter discipline dona commendati. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia et presumere digna horum que mihi dantur quoniam ipse sapientie dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit mihi horum que sunt scientiam veram ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum, initium et consummationem et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes et commutationes temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias virgultorum et virtutes radicum. Et quecumque sunt absconsa et improvisa didici; omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentie sanctus unicus multiplex subtilis disertus mobilis incoinquinatus certus suavis amans bonum acutus quem nihil vetat benefaciens humanus benignus stabilis certus securus omnem habens virtutem omnia prospiciens et qui capiat omnes spiritus intelligibilis mundus subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis Dei et emanatio quedam est claritatis omnipotentis Dei sincera et ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Candor est enim lucis eterne et speculum sine macula Dei maiestatis et imago bonitatis illius. Et cum sit una omnia potest et in se permanens omnia innovat et per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim hec speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior. Illi enim succedit nox.

VIII Sapientiam autem non vincit malitia. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea et quesivi sponsam mihi eam assumere et amator factus sum forme illius. Generositatem illius glorificat contubernium habens Dei, sed et omnium Dominus dilexit illam. Doctrix enim est discipline Dei et electrix operum illius. Et si divitie appetuntur in vita quid sapientia locupletius que operatur omnia? Si autem sensus operatur quis horum que sunt magis quam illa est artifex? Et si iustitiam quis diligit labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et prudentiam docet et iustitiam et virtutem quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis scit preterita et de futuris estimat. Scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum; signa et monstra scit antequam fiant et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum sciens quoniam mecum communicabit de bonis et erit allocutio cogitationis et tedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas et honorem apud seniores iuvenis. Et acutus inveniar in iudicio et in conspectu potentium admirabilis ero et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt et loquentem me respicient et sermocinante me plura manus ori suo imponent. Preterea habebo per hanc immortalitatem et memoriam eternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos et nationes mihi erunt subdite. Timebunt me audientes reges horrendi. In multitudine videbor bonus et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius nec tedium convictus illius sed letitiam et gaudium. Hec cogitans apud me et commemorans in corde meo quoniam immortalitas est in cognatione sapientie et in amicitia illius delectatio bona et in operibus manuum illius honestas sine defectione et in certamine loquele illius sapientia et preclaritas in communicatione sermonum ipsius, circuibam querens ut mihi illam assumerem. Puer autem

...ingenio sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det, et hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum, adii dominum et deprecatus sum illum et dixi ex totis precordiis meis.

C. IX

Deus patrum meorum et domine misericordie qui fecisti omnia verbo tuo et sapientia tua constituisti hominem ut dominaretur creature que a te facta est, ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia et in directione cordis iudicium iudicet: da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis, quoniam ego servus tuus sum et filius ancille tue. Homo infirmus et exigui temporis et minor ad intellectum iudicii et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua in nihilum computabitur. Tu me elegisti regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum, et dixisti edificare templum in monte sancto tuo et in civitate habitationis tue altare, similitudinem tabernaculi sancti tui quod preparasti ab initio, et tecum sapientia tua que novit opera tua que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis et quid directum in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue ut mecum sit et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei, aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timide et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt, et que in prospectu sunt invenimus cum labore. Que autem in celis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis? Et sic correcte sint semite eorum qui sunt in terris, et que tibi placent didicerint homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio.

C. X

Hec eum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperiit. Propter quem cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu nequitie cum se nationes contulissent, scivit iustum et conservavit sine querela deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem descendente igne in Pentapolim, quibus in testimonium nequitie fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam, ut in his que peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum dei, et dedit illi scientiam sanctorum. Honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit illi, et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum, et certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum. Descenditque cum illo in foveam, et in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni et potentiam adversus eos qui eum deprimebant. Et mendaces ostendit qui maculaverunt illum, et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus que illum deprimebant. Intravit in animam servi dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit illos in via mirabili, et fuit illis in velamento diei et in luce stellarum per noctem. Transtulit illos per mare rubrum, et transvexit illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt domine nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti.

C. XI

Iter fecerunt per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro. Per que enim pene passi sunt inimici illorum a defectione potus sui, et in eis cum abundarent filii Israel letati sunt, per hec cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantum occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate, ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt et quidem cum misericordia disciplinam acciperent, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt dominum,

mirati sunt in fine exitus quem enim in expositione prava proiectum deriserunt in finem eventus mirati sunt non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas inmisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam ut scirent quia per que peccat quis per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum ex materia invisa inmittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones aut novi generis ira plenas aut ignotas bestias aut vaporem igneum spirantes aut odorem fumi proferentes aut horrendas ab oculis scintillas emittentes quarum non solum lesura poterat illos exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli superat semper et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum statere sic est ante te orbis terrarum et tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quia omnia potes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

XII

O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in omnibus. Ideoque eos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant admones et alloqueris ut relicta malitia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores terre sancte tue quos exhorruisti quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina et sacrificia iniusta et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti per manus parentum nostrorum ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis sevis aut verbo duro simul exterminare sed partibus iudicans dabas locum penitentie non ignorans quoniam nequam est natio eorum et naturalis malitia ipsorum et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti aut quis stabit contra iudicium tuum? Aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? Aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti? Non enim alius est deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus iuste omnia disponis. Ipsum quoque qui non debet puniri condempnare exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitie initium est et ob hoc quod dominus omnium es omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus et horum qui te nesciunt audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas et cum magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet iustum esse et humanum et bone spei fecisti filios tuos quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malitia cum quanta diligentia iudicasti filios tuos quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Cum ergo das nobis disciplinam inimicos nostros multipliciter flagellas ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis increpationis non sunt correpti dignum dei iudicium experti sunt. In quibus enim patiebantur moleste ferebant in quibus patientes indignabantur per hec que putabant deos in ipsis cum exterminarentur videntes illum quem olim negabant se nosse verum deum agnoverunt. Propter quod et finis condempnationis eorum venit super illos.

XIII

Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt intelligant ab illis quoniam qui hec fecit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hii enim fortasse errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum quomodo huius dominum non facilius invenerunt? Infelices autem sunt et inter mortuos

spes illorum est qui appellaverunt deos
opera manuum hominum aurum et
argentum artis inventionem et similitudin
es animalium aut lapidem inutilem opus
manus antique. Aut si quis artifex faber de sil
va lignum rectum secaverit et huius docte
eradat omnem corticem et arte sua usus
diligenter fabricet vas utile in conversatione
vite reliquias autem eius operis ad preparationem e
sce abutatur. Et reliquum horum quod ad nul
lum usum facit lignum curvum et plenum
sculpat diligenter per vacuitatem suam et per
scientiam artis sue figuret illud et assimilet illud
ymagini hominis aut alicui ex animalibus il
lud comparet perliniens rubrica et rubicun
dum fuco colorem illius faciens et omnem maculam
que in illo est perliniens. Et faciat ei dig
nam habitationem in pariete ponens illud et con
firmans ferro ne forte cadat prospiciens illi sci
ens quoniam non potest se adiuvare. Ymago enim est
et opus est illi adiutorium. Et de substantia sua et de
nuptiis et de filiis suis votum faciens inqui
rit. Non erubescit loqui cum illo qui sine ani
ma est. Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur
et pro vita mortuum rogat et in adiutorium
inutilem invocat et pro itinere petit ab eo qui am
bulare non potest. Et de acquirendo et de operando
et de omnium rerum eventu petit ab eo qui
C XIIII in omnibus est inutilis. Iterum alius navi
gare cogitans et per feros fluctus iter facere
incipiens ligno portante se fragilius lignum
invocat. Illud enim cupiditas acquirendi
excogitavit et artifex sapientia fabricavit
sua. Tua autem pater gubernat providentia quoniam
dedisti et in mari viam et in fluctibus semitam fir
missimam ostendens quoniam potens es ex omni
bus salvare etiam si sine arte aliquis adeat mare.
Sed ut non essent vacua sapientie tue opera propter hoc etiam et
exiguo ligno credunt homines animas su
as et transeuntes mare per ratem liberati sunt.
Sed et ab initio enim cum perirent superbi gigantes spes
orbis terrarum ad ratem confugiens remisit
seculo semen nativitatis que manu tua erat
gubernata. Benedictum est enim lignum per quod
fit iustitia. Per manus autem quod fit idolum
maledictum est et ipsum et qui fecit illud quia
ille quidem operatus est illud autem cum esset
fragile deus cognominatum est. Similiter autem
odio sunt deo impius et impietas eius. Et
enim quod factum est cum illo qui fecit tormenta pa
tietur. Propter hoc et in idolis nationum non erit
respectus quoniam creature dei in odium facte sunt et
in temptationem animabus hominum et in muscipu
las pedibus insipientium. Initium enim for
nicationis est exquisitio idolorum et adinventi
o illorum corruptio vite est. Neque enim erant
ab initio neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim
hominum hec advenerunt in orbem terrarum
et ideo illorum finis brevis inventus est. Acer
bo enim luctu dolens pater cito sibi rapti
filii fecit imaginem et illum qui tunc quasi ho
mo mortuus fuerat nunc tamquam deum cole
re cepit. Et constituit inter servos suos sacra et sa
crificia. Deinde interveniente tempore convalescen

te iniqua consuetudine hic error tamquam
lex custoditus est et tyrannorum imperio cole
bantur figmenta. Et hos quos in palam ho
norare non poterant homines propter quod longe essent e lon
ginquo figura eorum allata. Evidentem re
gis imaginem quem honorare volebant
fecerunt ut illum qui aberat tamquam presentem
colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad hor
um culturam et hos qui ignorabant artificis exim
ia diligentia. Ille enim volens placere illi qui
se assumpsit elaboravit arte sua ut similitudi
nem in melius figuraret. Multitudo autem ho
minum abducta per speciem operis eum qui ante tem
pus tamquam homo honoratus fuerat nunc deum esti
maverunt. Et hec fuit vite humane deceptio quoniam
aut affectui aut regibus deservientes homines
incommunicabile nomen lapidibus et lignis impo
suerunt. Et non suffecerat errasse eos circa dei scie
ntiam. Sed et in magno viventes inscientie bello mor
et tam multa et magna mala pacem appellant. Aut
enim filios suos sacrificantes aut obscura sa
crificia facientes aut insanie plenas vigilias
habentes neque vitam neque nuptias mundas iam
custodiunt. Sed alius alium per invidiam occidit
aut adulterans contristat et omnia commixta sunt
sanguis homicidium furtum et fictio cor
ruptio infidelitas turbatio et periurium tumul
tus bonorum dei immemoratio anim
arum inquinatio nativitatis immutatio
nuptiarum inconstantia inordinatio moec
hie et impudicitie. Infandorum enim idol
orum cultura omnis mali causa est initium et
finis. Aut enim dum letantur insaniunt aut
certe vaticinantur falsa aut vivunt iniuste
aut peierant cito. Dum enim confidunt in idol
is que sine anima sunt male iurantes noceri
se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne
quoniam male senserunt de deo attendentes idolis
et iuraverunt iniuste in dolo contemnentes iu
stitiam. Non enim iuratorum virtus sed peccan
tium pena perambulat semper iniustorum prevaricat
ionem. Tu autem deus noster suavis et verus es C XV
patiens et in misericordia disponens omnia. Et enim
si peccaverimus tui sumus scientes magnitu
dinem tuam et si non peccaverimus scimus quoniam a
pud te sumus computati. Nosse enim te con
summata iustitia est et scire iustitiam et virtutem
tuam radix est immortalitatis. Non enim in
errorem induxit nos hominum male artis excogi
tatio nec umbra picture labor sine fructu ef
figies sculpta per varios colores. Cuius aspectus
insensato dat concupiscentiam et diligit mor
tue imaginis effigiem sine anima. Malorum
amatores digni sunt qui spem habent in talibus et qui fa
ciunt illos et qui diligunt et qui colunt. Sed et fi
gulus mollem terram premens laboriose fingit ad us
us nostros unumquodque vas et de eodem luto fingit que
munda sunt in usum vasa similiter et que his
sunt contraria. Horum autem vasorum quis
sit usus iudex est figulus. Et cum labore vano deum
fingit de eodem luto ille qui paulo ante de ter
ra factus fuerat et post pusillum reducit inde unde acce
ptus est repetitus debitum anime quam habe
bat. Sed cura illi est non quia laboraturus est nec

brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis, sed et aerarios imitatur, et gloriam praefert, quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita eius: quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam quae operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et aestimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitae compositam ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terrae materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum animae superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi: quoniam omnia idola nationum deos aestimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his, aliis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere: effugerunt autem Dei laudem et benedictionem eius.

XVI

Propter haec et per his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortygometram: ut illi quidem concupiscentes escam, propter ea quae illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti, novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit saeva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuae. Qui enim conversus est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animae illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. Tu es enim, Domine, qui vitae et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per malitiam, et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quae recepta est: sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt: novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi, et per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat, in aqua quae omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur quae ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardescebat undique, ut iniquae terrae nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: et deserviens uniuscuiusque voluntati, ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis, et non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans. Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam suae virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens, exardescit in tormentum adversus iniustos, et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata, omnium nutrici gratiae tuae deserviebat, ad voluntatem eorum qui a te desiderabant: ut scirent filii tui, quos dilexisti, Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat: ut notum omnibus esset quoniam oportet praevenire solem ad benedictionem tuam, et ad ortum lucis te adorare. Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet, et disperiet tamquam aqua supervacua.

XVII

Magna sunt enim iudicia tua, Domine, et inenarrabilia verba tua: propter hoc indisciplinatae animae erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctae, vinculis tenebrarum et longae noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim quae continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et personae tristes illis apparentes pavorem illis praestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen praebere, nec siderum limpidae flammae illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus: et timore perculsi illius quae non videbatur faciei, aestimabant deteriora esse quae videbantur: et magicae artis appositi erant derisus, et sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi

et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Frequenter enim praesumit saeva perturbata conscientia. Cum sit enim timida nequitia dat testimonium condemnationis. Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est exspectatio, majorem computat inscientiam ejus causae de qua tormentum praestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eumdem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animae deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius praeoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis aut vis aquae decurrentis nimium aut sonus validus praecipitatarum petrarum aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox aut resonans de altissimis montibus echo deficientes faciebant illos prae timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum quae superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te, et qui ante laeserant quia non laedebantur gratias agebant, et ut esset differentia donum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotae viae, et solem sine laesura boni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen saeculo dari. Cum cogitarent justorum occidere infantes, et uno exposito filio et liberato, in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus juramentis crediderunt animaequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem justorum, injustorum autem exterminatio. Sicut enim laesisti adversarios, sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant justi pueri bonorum, et justitiae legem in concordia disposuerunt, similiter et bona et mala recepturos justos, patrum jam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem poena servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uno momento quae erat praeclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum Dei esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte, et usque ad caelum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur causam mortis demonstrabat. Visiones enim quae illos turbaverunt haec praemonebant, ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et justos tentatio mortis, et commotio in eremo facta est multitudinis, sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suae scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit irae et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armaturae potentia, sed verbo illum qui se vexabat subjecit, juramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim jam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstitit et amputavit impetum, et divisit illam quae ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum, et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat. His autem cessit qui exterminabat, et haec extimuit: erat enim sola tentatio irae sufficiens.

XIX

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Praesciebat enim et futura illorum, quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine praemisissent illos, consequebantur illos poenitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiae, et quos rogantes projecerant, hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et horum quae acciderant commemorationem amittebant, ut quae deerant tormentis repleret punitio, et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis praeceptis, ut pueri tui custodirentur illaesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua quae ante erat terra arida apparuit, et in mari Rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio, per quem omnis natio transivit quae tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exsultaverunt, magnificantes te Domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum quae in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem

OMNIS SAPIENTIA

...in duplici corde. Ne fueris ypocrita in conspectu hominum et non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas et adducas anime tue inhonorationem et reuelet deus absconsa tua et in medio synagoge elidat te quoniam accessisti maligne ad deum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia et timore et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine. Inclina aurem tuam et excipe uerba intellectus et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes dei. Coniungere deo et sustine ut crescat in nouissimo uita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe et in dolore sustine et in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines uero receptibiles in camino humiliationis. Crede deo et recuperabit te. Et dirige uiam tuam et spera in illum. Serua timorem illius et in illo ueterasce. Metuentes deum sustinete misericordiam eius et ne deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi et non euacuabitur merces uestra. Qui timetis dominum sperate in illum et in oblectationem ueniet uobis misericordia. Qui timetis dominum diligite illum et illuminabuntur corda uestra. Respicite filii nationes hominum et scitote quia nullus sperauit in domino et confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius et derelictus est, aut quis inuocauit eum et despexit illum? Quoniam pius et misericors est deus et remittet in die tribulationis peccata, et protector est omnibus exquirentibus se in ueritate. Ve duplici corde et labiis scelestis et manibus malefacientibus et peccatori terram ingredienti duabus uiis. Ve dissolutis corde qui non credunt deo et ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam et qui dereliquerunt uias rectas et diuerterunt in uias prauas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominum non erunt incredibiles uerbo illius et qui diligunt illum conseruabunt uiam illius. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sunt ei et qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent dominum custodiunt mandata illius et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius dicentes: Si penitentiam non egerimus incidemus in manus domini et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipsius sic et misericordia ipsius cum ipso est.

III Filii sapientie ecclesia iustorum et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii et sic facite ut salui sitis. Deus enim honorauit patrem in filiis et iudicium matris exquirens firmauit in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis et continebit se ab illis et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat ita et qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem suum iocundabitur in filiis et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum uita uiuet longiore et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet dominum honorat parentes et quasi dominis seruiet his qui se genuerunt. In opere et sermone et omni patientia honora patrem tuum ut superueniat tibi benedictio ab eo et benedictio illius in nouissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui, non enim est tibi gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui et dedecus filii pater sine honore. Fili suscipe senectam patris tui et ne contristes eum in uita illius, et si defecerit sensu ueniam da et ne spernas eum in uirtute tua. Elemosina enim patris non erit in obliuione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum et in iustitia edificabitur tibi et in die tribulationis commemorabitur tui. Et sicut in sereno glacies soluentur peccata tua. Quam male fame est qui derelinquit patrem et est maledictus a deo qui exasperat matrem. Fili in mansuetudine opera tua perfice et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te in omnibus et coram deo inuenies gratiam, quoniam magna potentia dei solius et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris, sed que precepit tibi deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt uidere oculis tuis. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter et in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantauit suspicio illorum et in uanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in nouissimo et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas uias non habebit successus et prauus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur in doloribus et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas, frutex enim peccati radicabitur in illis et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Cor sapiens et intelligibile abstinebit se a peccatis et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis. Et deus prospector est eius qui reddit gratiam, meminit eius in posterum et in tempore casus sui inueniet firmamentum.

IIII Fili elemosinam pauperis ne defraudes et oculos tuos ne transuertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias et non auertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur deprecatio illius, exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito et presbitero humilia animam tuam et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde debitum tuum et responde illi pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater et pro uiro matri illorum, et eris tu uelut filius altissimi obediens et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis uitam inspirat et suscipit inquirentes se et preibit in uia iustitie. Et qui illam diligit diligit uitam. Et qui uigilauerint...

ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: et quo introibit, benedicet deus. Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto: et eos qui diligunt illam, diligit deus. Qui audit illam, iudicabit gentes: et qui intuetur illam, permanebit confidens. Si crediderit ei, hereditabit illam, et erunt in confirmatione creaturae illorum: quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum, et cruciabit illum in tribulatione doctrinae suae, donec temptet illum in cogitationibus illius, et credat animae illius. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et letificabit eum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam, et intellectum iusticiae. Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui. Fili, conserva tempus, et devita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo. In lingua enim agnoscitur sapientia, et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iusticiae. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tuae confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subiicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iusticia, et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

V

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita. Nihil enim proderit in tempore vindictae et obductionis. Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui. Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: Peccavi, et quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adiicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: Miseratio domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum, et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis et vindictae. Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via domini, et in veritate sensus tui et scientia: et prosequatur te verbum pacis et iusticiae. Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua, et lingua tua ne capiaris, et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione animae tuae velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stulticiam, et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos: et lingua eucharis in bono homine abundat. Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum, in temptatione posside eum, et ne facile credas ei. Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam: et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mensae, et non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amiciciam bonam. Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitae et immortalitatis: et qui metuunt dominum, invenient illum. Qui timet deum, aeque habebit amiciciam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili, a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proiicere illam. Sapientia enim doctrinae secundum nomen est eius, et non est multis manifestata: quibus autem agnita est, permanet usque ad conspectum dei. Audi fili, et accipe consilium intellectus, et ne abiicias consilium meum. Iniice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subiice humerum tuum, et porta illam, et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua conserva vias eius. Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam: in novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam gloriae: decor enim vitae est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.

ris. Stolam glorie indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fili, si attenderis mihi, disces eam; et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam; et si dilexeris audire, sapiens eris. In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientie illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad illum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum tuum habe in preceptis dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto; et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientie dabitur tibi.

VII

Noli facere mala, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te. Non semines mala in sulcis iniustitie, et non metes ea in septuplum. Noli querere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris. Non te iustifices ante deum, quoniam agnitor cordis ipse est; et penes regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum; neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis. Noli esse pusillanimis in animo tuo: exorare et facere elemosinam ne despicias. Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet deus, et offerente me deo altissimo suscipiet munera mea. Noli irridere hominem in amaritudine anime: est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera, et rusticationem ab altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire, quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore domini: gratia enim verecundie illius super aurum. Non ledas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua; non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt, attende illis; et si sunt utilia, perseverent apud te. Filii tibi sunt, erudi illos, et curva illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt, serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam; et odibili non credas te in toto corde tuo. Honora patrem tuum, et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius ne derelinquas. Honora deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis; et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres domino, et initia sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis.

VIII

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato, et non struas in ignem illius ligna. Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis eorum conversare. Ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis: quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: quod si feneraveris, quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidet te. Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi que ipsis placent. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

IX

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtutem tuam et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas animam tuam et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte

X

XI

[illegible]

XII

[illegible]

XIII

[illegible]

XIIII

[illegible]

XV

[illegible]

XVI

[illegible]

XVII

[illegible]

[illegible]

XVIII

[illegible]

XIX

[illegible]

XX

[illegible]

sine honore. et confusio illorum cum ipsis sine intermis-
sione. Sapiens in verbis producit seipsum. et homo pru-
dens placebit magnatis. Qui operatur terram suam in-
altabit acervum frugum. et qui operatur iustitiam ipse
exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet iniqui-
tatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum. et quasi
mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia ab-
scondita et thesaurus invisus que utilitas in utris-
que. Melior est qui celat insipientiam suam. quam homo qui abscon-
dit sapientiam suam. Fili peccasti? ne adicias iterum. sed
XXI de pristinis deprecare. Quasi a facie colubri fu-
ge peccata. et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes le-
onis dentes eius interficientes animas hominum. Quasi rom-
phea bis acuta omnis iniquitas. plage illius non est sanitas.
Obiurgatio et iniurie annullabunt substantiam. et do-
mus que nimis locuples est annullabitur superbia. Sic
substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore us-
que ad aures perveniet. et iudicium festinato adveniet
illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris. et
qui timet deum convertetur ad cor suum. Notus a longe po-
tens lingua audaci. et sensatus scit labi se ab ipso.
Qui edificat domum suam impendiis alienis. quasi qui col-
ligit lapides suos in hyeme. Stuppa collecta sinago-
ga peccantium. et consummatio illorum flamma ignis. Vi-
a peccantium complanata lapidibus. et in fine illo-
rum inferi et tenebre et pene. Qui custodit iusti-
tiam continebit sensum eius. Consummatio timo-
ris dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sa-
piens in bono. Est autem insipientia que abundat in malo. et non
est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis tam-
quam inundatio abundabit. et consilium illius sicut fons vite per-
manet. Cor fatui [illegible]

[illegible]

XXII [illegible]

[illegible]

[illegible] Supra fatuum plora. de-
ficit enim sensus. Modicum plora supra mortuum. quoniam
requievit. Nequissimi enim nequissima vita. super mortem
fatui. Luctus mortui vii. dies. Fatui autem et im-
pii omnes dies vite illorum. Cum stulto ne multum loquaris.
et cum insensato ne abieris. Serva te ab illo. ut non
molestiam habeas. et non coinquinaberis in peccato illius.
Deflecte ab illo et invenies requiem. et non acediaberis
in stultitia illius. Super plumbum quid gravabitur.
et quod illi aliud nomen quam fatuus? Arenam et salem et
massam ferri facilius est ferre quam hominem impruden-
tem et fatuum et impium. Loramentum ligneum colligatum
in fundamento edificii non dissolvetur. sic et cor con-
firmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in
omni tempore metu non depravabitur. Sicut pali in excel-
sis et cementa sine impensa posita. contra faciem venti
non permanebunt. sic et cor timidum in cogitatione stulti
contra impetum timoris non resistet. Sicut ornatura
harenosus in pariete [illegible]. sic et cor trepidum in
cogitatione fatui. [illegible] non metuet. sic et qui in pre-
ceptis dei permanet semper. Pungens oculum deducit
lacrimas. et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapi-
dem in volatilia deicit illa. sic et qui conviciatur ami-
co dissolvit amicitiam. Ad amicum etsi produxeris gla-
dium. non desperes. est enim regressus ad amicum. Si aperue-
ris os triste non timeas. est enim concordatio excepto con-
vicio. et improperio et superbia. et mysterii revelatione. et pla-
ga dolosa. In his omnibus effugiet amicus. Fidem pos-
side cum amico in paupertate illius. ut et in bonis il-
lius leteris. In tempore tribulationis illius permane illi fi-
delis. ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem
camini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante
sanguinem maledicta et contumelie et mine. Amicum
salutare non confundar. a facie illius non me abscondam.
et si mala michi evenerint per illum sustinebo. Omnis
qui audiet cavebit se ab illo. Quis dabit ori meo cu-
stodiam. et super labia mea signaculum certum. ut non cadam ab XXIII
ipsis. et lingua mea perdat me. Domine pater et dominator
[illegible]

... Est et alia loquela contraria in mortem, non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia haec auferentur, et in delictis non volutabuntur. Indisciplinatae loquelae non assuescat os tuum; est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tuae; in medio enim magnatorum consistis, ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et maluisses non nasci, et diem nativitatis tuae maledicas. Homo assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat. Et homo nequam in ore carnis suae non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam et dicens: Quis me videt? Tenebrae circumdant me et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me; quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor et oculi hominum timentes illum. Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita; sic et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur, et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit timorem Domini. Sic et mulier omnis relinquens virum suum et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit, et secundo virum suum dereliquit, tertio in adulterio fornicata est et ex alio viro filios statuit sibi. Haec in ecclesiam adducetur, et in filios eius respicietur. Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam illius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nihil melius est quam timor Dei, et nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Gloria magna est sequi Dominum; longitudo enim dierum assumetur ab eo.

XXIIII

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur, et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur, et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur, et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens: Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in caelis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis. Gyrum caeli circuivi sola, et profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi, et in his omnibus requiem quaesivi, et in hereditate Domini morabor. Tunc praecepit et dixit mihi creator omnium, et qui creavit me requievit in tabernaculo meo, et dixit mihi: In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis mitte radices. Ab initio et ante saecula creata sum, et usque ad futurum saeculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosae in Iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi; quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiae. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchrae dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctae spei. In me gratia omnis viae et veritatis, in me omnis spes vitae et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generationes saeculorum. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam aeternam habebunt. Haec omnia liber vitae, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in praeceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob, et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gehon in die vindemiae. Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aquae immensae de fluvio. Ego quasi fluvii dioryx, et sicut aquaeductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum. Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terrae, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam quaerentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in aevum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo, quae sunt probata coram Deo et hominibus: concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggravor valde animae illorum: pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum et insensatum. Quae in iuventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies? Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor Dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus: homo qui iucundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem Dominum. Timor Dei super omnia se superposuit

...sim... Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est. et omnis malitia nequitia mulieris. et omnem plagam et non plagam videbit cordis. et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. ... [illegible]

XXVI

[illegible]

XXVII

[illegible]

XXVIII

[illegible]

Homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit, et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem, et lis festinans effundit sanguinem, et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis ardebit, et si expueris super illam extinguetur: utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus, multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit, plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum, et in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt Deum incident in illam, et exardebit in illis et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia et seras. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

XXIX

Qui facit misericordiam, feneratur proximo suo, et qui prevalet manu, mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum, et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant, osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem potuerit, adversabitur: solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem. Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non feneraverunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis Altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis, et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit, et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput ipsorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fideiubet pro proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum Domini incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis, et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad hec amara audiet. Transi, hospes, et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitate domus mee hospitio mihi factus est frater. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella, ut letetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo; in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet preceps. Lacta filium, et paventem te faciet; lude cum eo, et contristabit te. Non corrideas illi, ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est, ne forte induret et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia. Salus anime in sanctitate iustitie, melior est omni auro et argento, et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblectamentum super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit nec odorabit: sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis, videns oculis et ingemiscens, sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam non des anime tue, et non affligas temetipsum in consilio tuo.

[illegible]

CXXXI

[illegible]

CXXXII

[illegible]

CXXXIII

[illegible]

et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, et ex terra unde creatus est Adam. In multitudine discipline dominus separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit, et ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere; omnes vie eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo, et unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei et ipse speravi, et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnates et omnes populi, et rectores ecclesie auribus percipite. Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua: et non dederis alii possessionem tuam, ne forte peniteat te, et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vite tue, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino; panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina, et querit requiescere: laxa manus illi, et querit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assidue. Servo malivolo tortura et compedes: mitte illum in operationem ne vacet; multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum, sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifices super omnem carnem; verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine anime comparasti illum. Si leseris eum iniuste, in fugam convertetur; et si extollens discesserit, quem queras, et in qua via queras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium viro insensato, et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis. Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est; et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur: nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur. Vir in multis expertus cogitabit multa, et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit; qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam. Qui temptatus non est, qualia scit? Qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum queritur, et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit, et non pavebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius? Oculi domini super timentes eum, protector potentie, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacite subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est: qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt. Unus edificans et unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens: cuius vocem exaudiet dominus? Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit mortuum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

XXXV

Qui conservat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate. Et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem, et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est domino recedere ab iniquitate, et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum domini vacuus. Hec enim omnia propter mandatum dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam redde deo, et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius, et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum: quoniam dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniquum, quoniam dominus iudex est, et non est apud illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in pauperem, et deprecationem lesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli, nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad celum, et dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet donec altissimus aspiciat. Et dominus non elongabit, sed iudicabit iustos et faciet iudicium, et fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum, et gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, et sceptra iniquorum contribulet, donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Ade, et secundum presumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis sue, et oblectabit iustos misericordia sua.

XXXVI

Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis

nubes pluviae in tempore siccitatis. Miserere nostri Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum. Et immitte timorem tuum super gentes quae non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, ut cognoscant te sicut et nos cognovimus, quoniam non est Deus praeter te, Domine. Innova signa, et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem, et effunde iram. Tolle adversarium, et afflige inimicum. Festina tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua. In ira flammae devoretur qui salvatur, et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium: Non est alius praeter nos. Congrega omnes tribus Iacob, et cognoscant quia non est Deus nisi tu, ut enarrent magnalia tua, et haereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tuae super quam invocatum est nomen tuum, et Israel quem coaequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tuae Ierusalem, civitati requiei tuae. Reple Sion inenarrabilibus virtutibus tuis, et gloria tua populum tuum. Da testimonium his qui ab initio creaturae tuae sunt, et suscita praedicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophetae priores.

XXXVI

Da mercedem sustinentibus te, ut prophetae tui fideles inveniantur, et exaudi orationes servorum tuorum, secundum benedictionem Aaron de populo tuo, et dirige nos in viam iustitiae, et sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspector saeculorum. Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum ferae, et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier, et est filia melior filia. Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiae: non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem; adiutorium secundum illum est, et columna ut requies. Ubi non est sepes, diripietur possessio; et ubi non est mulier, ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidum, et deflectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

XXXVII

Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi. Sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem? Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O praesumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius? Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo, et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam: prius scito quae sit illius necessitas, et ipse enim animo suo cogitabit, ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi: Bona est via tua; et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum iniusto de iustitia, et cum muliere de ea quae aemulatur; cum timido de bello, cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis, cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere, cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam, et qui cum titubaveris in tenebris condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum; non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax praecedat te, et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quattuor oriuntur, bonum et malum, vita et mors, et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit, et animae suae suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est; in omni re defraudabitur. Non est illi data a Domino gratia; omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens animae suae sapiens, et fructus sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum; dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo haereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in aeternum. Fili, in vita tua tenta animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem; non enim omnia omnibus expediunt, et non omni animae omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt; qui autem abstinens est adiciet vitam.

XXXVIII

Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus. A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa. Nonne a ligno indulcata est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis, et non consummabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terrae. Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te. Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem, et memoriam similaginis, et impingua oblationem, et da locum medico; etenim illum Dominus creavit, et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus illorum incurras; ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum et sanitatem, propter conversationem illorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in manus medici. Fili, in mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus incipe plorare, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias sepulturam illius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, et consolare propter tristitiam.

et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duobus propter detractionem. Et consolare propter tristitiam. A tristitia enim festinat mors et cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristitia, et substantia inopis secundum cor eius. Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te, et memento novissimorum. Noli oblivisci, neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei, sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientia scribe in tempore vacuitatis, et qui minoratur actu sapientiam percipiet. Qua sapientia replebitur qui tenet aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus qui noctem tamquam diem transigit; qui sculpit signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam. Cor suum dabit in similitudinem picture, et vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et considerans opus ferri: vapor ignis uret carnes eius, et in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non edificatur civitas, et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligent, neque palam facient disciplinam et iudicium, et in parabolis non invenientur. Sed creaturam evi confirmabunt, et deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu presidis apparebit. In terram alienigenarum gentium pertransiet; bona enim et mala in hominibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum, et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit, spiritu intelligentie replebit illum. Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientie sue, et in oratione confitebitur domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue, et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille, et si requieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut furore enim repletus sum. In voce dicit: Obaudite me, divini fructus, et quasi rose plantate super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, et in canticis labiorum, et citharis; et sic dicetis in confessione: Opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius. Opera omnis carnis coram illo, et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo usque in seculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? Omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundavit. Quomodo cataclismus aridam inebriavit, sic ira ipsius gentes que non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra, et vie illius viis illorum directe sunt, sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum: aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uve, et oleum, et vestimentum. Hec omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis effundent virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis, grando, fames, et mors, omnia hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes, et scorpii, et serpentes, et romphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem preparabuntur, et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi. Omnia opera domini bona, et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere: Hoc illo nequius est; omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen domini.

XL

Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum, et timores cordis, adinventio expectationis, et dies finitionis; a residente super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere; ab eo qui utitur iacincto et portat coronam, usque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exsurrexit, et admirans ad nullum timorem. Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad hec mors, sanguis, contentio, et romphea, oppressiones, fames, et contritio, et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia que de terra sunt in terram con

revertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in saeculum stabit. Substantiae injustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabit. In aperiendo manus suas laetabitur: sic praevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immundae super cacumen petrae sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne foenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in saeculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Filii et aedificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musica laetificant cor, et super utraque dilectio sapientiae. Tibiae et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus, et super haec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adjutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor, et super haec timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adjutorium. Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vitae tuae ne indigeas: melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus: alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre ejus ignis ardebit.

CXLI O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis, viro quieto, et cujus viae directae sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus, defecto aetate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit sapientiam. Noli metuere judicium mortis: memento quae ante te fuerunt, et quae superventura sunt tibi: hoc judicium a Domino omni carni. Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vitae. Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum peribit haereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Vae vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia quae de terra sunt, in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum: nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri pretiosi et magni. Bonae vitae numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in aevum. Disciplinam in pace conservate, filii. Sapientia enim abscondita, et thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his quae procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a praesidente et a potente de mendacio, a principe et a judice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de injustitia, et de loco in quo habitas, de furto, de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et de obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicariae, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alienam, et ne scruteris ancillam ejus, neque steteris ad lectum ejus. Ab amicis de sermonibus improperii: et cum dederis, ne improperes.

CXLII Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas: de lege Altissimi, et testamento, et de judicio justificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione haereditatis amicorum, de aequalitate staterae et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multae sunt, claude, et quodcumque trades, numera et appende: datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui judicantur ab adolescentibus: et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo ejus aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat: nequando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur: ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in civitate, et objectione plebis, et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, et mulier confundens in opprobrium. Memor ero igitur operum Domini, et quae vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera ejus. Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus. Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quae confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Abyssum et cor hominum investigavit, et in astutia eorum excogitavit. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum aevi, annuntians quae praeterierunt, et quae superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Non praeterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientiae suae decoravit, qui est ante saeculum et usque in saeculum: neque adjectum est, neque minuitur, et non eget alicujus consilio. Quam desiderabilia omnia opera ejus, et tamquam scintilla quae est considerare! Omnia haec vivunt et manent in saeculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quidquam deesse. Uniuscujusque confirmavit bona: et quis satiabitur videns gloriam ejus?

CXLIII Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species caeli in visione gloriae. Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, opus Excelsi. In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcaecat

excelsi. Magnus dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis et signum aevi. A luna signum diei festi; luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis, in firmamento caeli resplendens gloriose. Species caeli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum, et benedic qui fecit illum; valde speciosus est in splendore suo. Gyravit caelum in circuitu gloriae suae; manus Excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebulae sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram; tempestas aquilonis et congregatio spiritus; et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus eius. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram; et dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua; super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes, et exuret desertum, et extinguet viride sicut igne. Medicina omnium in festinatione nebulae; et ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus; cogitatione sua placavit abyssum, et plantavit illam Dominus. Qui navigant mare enarrant pericula eius; et audientes auribus nostris admirabimur. Illic praeclara opera et mirabilia, varia bestiarum genera et omnium pecorum, et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicemus, et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum, ipse est. Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit adhuc; et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior enim est omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne laboretis: non enim pervenietis. Quis vidit eum, et enarrabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio? Multa abscondita sunt maiora his; pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

XLIIII

Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a saeculo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, et prudentia sua praediti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, et imperantes in praesenti populo, et virtute prudentiae populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria; perierunt quasi qui non fuerunt, et nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt; cum semine eorum permanent bona, hereditas sancta nepotes eorum, et in testamentis stetit semen eorum; et filii eorum propter illos usque in aeternum manent; semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia. Henoch placuit Deo, et translatus est in paradisum, ut det gentibus sapientiam. Noe inventus est perfectus, iustus, et in tempore iracundiae factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terrae, cum factum est diluvium. Testamenta saeculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria, qui conservavit legem Excelsi, et fuit in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum, et in tentatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terrae cumulum, et ut stellas exaltare semen eius, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terrae. Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ipsius. Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, et testamentum confirmavit super caput Iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit illi partem in tribubus duodecim. Et conservavit illi homines misericordiae, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

XLV

Dilectus Deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit eum ex omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius, et induxit illum in nubem. Et dedit illi coram praecepta, et legem vitae et disciplinae, docere Iacob testamentum suum, et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum aeternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria. Et circumcinxit eum zona gloriae, et induit eum stolam gloriae, et coronavit eum in vasis virtutis. Circumdedit eum feminalia, et talarem, et humerale; et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis suae. Stolam sanctam, auro et hyacintho et purpura, opus textile viri sapientis, iudicio et veritate praediti; torto cocco, opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et sculptis opere lapidarii in memoriam, secundum numerum tribuum Israel. Corona aurea super mitram eius, expressa signo sanctitatis, et gloria honoris, opus virtutis, et desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie. Complevit Moyses manus eius, et unxit illum oleo

[illegible]. Et erit illi in testamentum eternum et semini eius sicut dies celi. Fungi sacerdotio et habere laudem. et glorificare populum suum in nomine suo. Ipsum elegit ab omni vivente. offerre sacrificium deo. incensum et bonum odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in preceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum. docere iacob testimonia. et in lege sua lucem dare israel. quia contra illum steterunt alieni. et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto qui erant cum dathan et abiron. et congregatio core in iracundia. Vidit dominus deus et non placuit illi. et consumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis monstra. et consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam et dedit illi hereditatem. et primitias frugum terre divisit illi. Panem ipsis in primis paravit in satietatem. Nam et sacrificia domini edent que dedit illi et semini eius. Ceterum in terra gentes non hereditabit. et pars non est illi in gente. Ipse est enim pars eius et hereditas. Phinees filius eleazari tertius in gloria est. imitando eum in timore domini. et stare in reverentia gentis. In bonitate et alacritate anime sue placuit deo pro israel. Ideo statuit ad illum testamentum pacis. et principem sanctorum et gentis sue. ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum. Et testamentum david regi filio iesse de tribu iuda. hereditas ipsi et semini eius. ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia. ne abolerentur bona ipsorum. et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit.

XLVI

Fortis in bello iesus nave. successor moysi in prophetis. qui fuit magnus secundum nomen suum. maximus in salutem electorum dei expugnare insurgentes hostes. ut consequeretur hereditatem israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas. et iactando contra civitates rumphias. Quis ante illum sic restitit. Nam hostes ipse dominus perduxit. An non in iracundia eius impeditus est sol. et una dies facta est quasi duo. Invocavit altissimum potentem. in oppugnando inimicos undique. et audivit illum magnus et sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gentem hostilem. et in descensu perdidit contrarios. ut cognoscant gentes potentiam eius. quia contra deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis. Et in diebus moysi misericordiam fecit ipse et caleb filius iephone. stare contra hostem et prohibere gentem a peccatis. et perfringere murmur malicie. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt a numero sexcentorum milium peditum. inducere illos in hereditatem. in terram que manat lac et mel. Et dedit dominus ipsi caleb fortitudinem. et usque in senectutem permansit illi virtus. ut ascenderet in excelsum terre locum. et semen ipsius obtinuit hereditatem. ut viderent omnes filii israel. quia bonum est obsequi sancto deo. Et iudices singuli suo nomine. quorum non est corruptum cor. qui non aversi sunt a domino. ut sit memoria illorum in benedictione. et ossa eorum pullulent de loco suo. Et nomen eorum permaneat in eternum. permanens ad filios illorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a domino deo suo samuel propheta domini renovavit imperium. et unxit principes in gente sua. In lege domini congregationem iudicavit. et vidit deus iacob. et in fide sua probatus est propheta. Et cognitus est in verbis suis fidelis. quia vidit deum lucis. Et invocavit dominum omnipotentem in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati. Et intonuit de celo dominus. et in sonitu magno auditam fecit vocem suam. et contrivit principes tyriorum. et omnes duces philistiim. Et ante tempus finis vite sue et seculi testimonium prebuit in conspectu domini et christi. pecunias et usque ad calciamenta ab omni carne non accepit. et non accusavit illum homo. Et post hoc dormivit et notum fecit regi. et ostendit illi finem vite sue. et exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

XLVII

Post hec surrexit nathan propheta in diebus david. et quasi adeps separatus a carne. sic david a filiis israel. Cum leonibus lusit quasi cum agnis. et in ursis similiter fecit quasi cum agnis ovium. In iuventute sua numquid non occidit gigantem. et abstulit opprobrium de gente. In tollendo manum in saxo funde deiecit exultationem golie. Nam invocavit dominum omnipotentem. et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello. et exaltare cornu gentis sue. Sic in decem milibus glorificavit eum. et laudavit eum in benedictionibus domini. in offerendo illi coronam glorie. Contrivit enim inimicos undique. et extirpavit philistiim contrarios usque in hodiernum diem. contrivit cornu ipsorum usque in eternum. In omni opere dedit confessionem sancto et excelso in verbo glorie. De omni corde suo laudavit dominum. et dilexit deum qui fecit illum. et dedit illi contra inimicos potentiam. Et stare fecit cantores contra altare. et in sono eorum dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decorem. et ornavit tempora usque ad consummationem vite. ut laudarent nomen sanctum domini. et amplificarent mane dei sanctitatem. Dominus purgavit peccata ipsius. et exaltavit in eternum cornu eius. et dedit illi testamentum regni et sedem glorie in israel. Post ipsum surrexit filius sensatus. et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum. Salomon imperavit in diebus pacis. cui subiecit deus omnes hostes. ut conderet domum in nomine suo. et pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmodum eruditus es in iuventute tua. et impletus es quasi flumen sapientia. Et terram retexit anima tua. et replesti in comparationibus enigmata. Ad insulas longe divulgatum est nomen

nimium. et dilectus es in pace tua. In cantilenis et in proverbiis et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terrae. et in nomine domini dei cui est cognomen deus israel. Collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti argentum. et inclinasti femora tua mulieribus. potestatem habuisti in corpore tuo. et dedisti maculam in gloria tua. et prophanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos. et incitari stultitiam tuam; ut faceres imperium bipertitum. et ex effraim imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam. et non corrumpet neque delebit opera sua. Neque perdet a stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum iacob et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum patribus suis. et dereliquit post se de semine suo gentis stultitiam. et imminutum a prudentia roboam. qui avertit gentem consilio suo. Et ieroboam filium nabath. qui peccare fecit israel. et dedit effraim viam peccandi. et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos a terra sua. et quaesivit omnes nequitias. usque dum perveniret ad illos defensio. et ab omnibus peccatis liberavit eos.

XLVIII

Et surrexit helias propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famem. et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt. Non poterant enim sustinere praecepta domini. Verbo domini continuit caelum. et deiecit a caelo ignem ter. Sic amplificatus est helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter gloriari tibi? qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti facile potentiam ipsorum. et gloriosos de lecto suo. Qui audis in syna iudicium. et in oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad paenitentiam et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis. in curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam domini. conciliare cor patris ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est. et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem. et potentia nemo vicit illum. nec superavit illum verbum aliquod. et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra. et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non paenituit populus. et non recesserunt a peccatis suis. usque dum eiecti sunt de terra sua. et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca. et princeps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo. alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam. et induxit in medium eius aquam. et fodit ferro rupem et aedificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib. et misit rapsacen et sustulit manum suam contra illos. et extulit manum suam contra sion. et superbus factus est potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum. et doluerunt quasi parturientes mulieres. et invocaverunt dominum misericordem. et expandentes manus extulerunt ad caelum. et sanctus dominus deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum. neque dedit illos inimicis suis. Sed purgavit eos in manu isaiae sancti prophetae. Deiecit castra assyriorum. et contrivit illos angelus domini. Nam fecit ezechias quod placuit deo. et fortiter iit in via david patris sui quam mandaverat illi ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro rediit sol. et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima. et consolatus est lugentes in syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

XLIX

Memoria iosiae in compositionem odoris facta est opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria. et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in paenitentiam gentis et tulit abominationes impietatis. et gubernavit ad dominum cor ipsius. et in diebus peccatorum corroboravit pietatem. Praeter david et ezechiam et iosiam omnes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes reges iuda. et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis. et gloriam suam alienigenae genti. Incenderunt electam civitatem sanctitatis. et desertas fecerunt vias ipsius in manu hieremiae. Nam male tractaverunt illum. qui a ventre matris consecratus est propheta. evertere et eruere et perdere. et iterum aedificare et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum gloriae quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum in imbre. bene facere illis qui ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo. Nam corroboraverunt iacob. et redemerunt se in fide virtutis suae. Quomodo amplificemus zorobabel. nam et ipse quasi signum in dextera manu. Sic et ihesum filium iosedech. qui in diebus suis aedificaverunt domum. et exaltaverunt templum sanctum domino. paratum in gloriam sempiternam. Et neemias in memoria multi temporis. qui erexit nobis muros eversos. et stare fecit portas et seras. qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch. Nam et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui natus est homo princeps fratrum. firmamentum gentis rector fratrum. stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt. et post mortem prophetaverunt. Seth et sem apud homines gloriam adepti sunt. et super omnem animam in origine adam.

L

Simon oniae filius sacerdos magnus qui in vita sua suffulsit domum. et in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab

ipso fundata est. duplex edificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum. et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem suam et liberavit illam a perditione. Qui prevaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis. et ingressum domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in medio nebule. et quasi luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens. sic ille refulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie. et quasi flos rosarum in diebus vernis. et quasi lilia que sunt in transitu aque. et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi ignis refulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pullulans. et cypressus in altitudinem se extollens. in accipiendo ipsum stolam glorie. et vestiri eum in consummationem virtutis.

XLIX in ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. et circa illum corona fratrum quasi plantatio cedri in monte Libano. sic circa illum steterunt quasi rami palme. et omnes filii Aaron in gloria sua. Oblatio autem domini in manibus ipsorum coram omni synagoga Israel. et consummatione fungens in ara amplificare oblationem excelsi regis. porrexit manum suam in libatione. et libavit de sanguine uve. effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii Aaron in tubis productilibus sonuerunt. et auditam fecerunt magnam vocem in memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properaverunt et ceciderunt in faciem super terram adorare dominum deum suum. et dare preces omnipotenti deo excelso. et amplificaverunt psallentes in vocibus suis. et in magna domo aucta est sonus suavitatis. Et rogavit populus dominum excelsum in prece. usque dum perfectus est honor domini. et munus suum perfecerunt. Tunc descendens manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel. dare gloriam deo a labiis suis. et in nomine ipsius gloriari. et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem dei. Et nunc orate deum omnium. qui magna fecit in omni terra. qui auxit dies nostros a ventre matris nostre. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos credere Israel nobiscum esse misericordiam dei. ut liberet nos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea. tertia autem non est gens quam oderim. qui sedent in monte Seir et Philistiim. et stultus populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice isto Iesus filius Sirach Ierosolimita. qui renovavit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis. qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit. ad omnia valebit. quia lux dei vestigium eius est.

LI Confitebor tibi domine rex et collaudabo te deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo. quoniam adiutor et protector factus es mihi. et liberasti corpus meum a perditione. a laqueo lingue inique et a labiis operantium mendacium. et in conspectu astantium factus es mihi adiutor. et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui. a rugientibus preparatis ad escam. de manibus querentium animam meam. et de multis tribulationibus que circumdederunt me. a pressura flamme que circumdedit me. et in medio ignis non sum estuatus. de altitudine ventris inferi et a lingua coinquinata. et a verbo mendacii. a rege iniquo. et a lingua iniusta. Laudabit usque ad mortem anima mea dominum. et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique. et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum. et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine. et operationis tue que a seculo sunt. Quoniam eruis sustinentes te domine. et liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meam. et pro morte defluente deprecatus sum. Invocavi dominum patrem domini mei. ut non derelinquat me in die tribulationis mee. et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue. et collaudabo illud in confessione. et exaudita est oratio mea. et liberasti me de perditione. et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi. et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior essem priusquam oberrarem. quesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante tempus postulabam pro illa. et usque in novissimis inquiram eam. et effloruit tamquam precox uva. Letatum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum. a iuventute mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam et excepi illam. Multam inveni in me ipso sapientiam. et multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam. zelatus sum bonum et non confundar. Colluctata est anima mea in illa. et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum. et insipientiam eius luxi. Animam meam direxi ad illam. et in agnitione inveni eam. Possessionem cum ipsis cor ab initio. propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus est querendo illam. propterea bonam possidebo possessionem. Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam. et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti. et congregate vos in domum discipline. Quid adhuc retardatis. et quid dicitis in his. anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate vobis sine argento sapientiam. et collum vestrum subicite iugo eius. et suscipiat anima vestra disciplinam. In proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia modicum laboravi. et inveni mihi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti. et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius. et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus. et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos metro eos estimet apud Hebreos ligari et aliquid simile habere de psalmis vel operibus Salomonis. Sed quod in Demosthene et Tullio solet fieri ut per cola scribantur et commata, qui utique prosa et non versibus conscripserunt, nos quoque utilitati legentium providentes interpretationem novam novo scribendi genere distinximus. Ac primum de Ysaia sciendum quod in sermone suo disertus sit, quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie nec habeat quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adiciendum, quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa Christi ecclesieque misteria ad liquidum persecutus est ut non eum putes de futuro vaticinari sed de preteritis historiam texere. Unde conicio noluisse tunc temporis septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere, nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione nisi intellexerit ante que legerit, nos quoque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum, et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor ut quomodo Greci post septuaginta translatores Aquilam et Symmachum et Theodotionem legunt vel ob studium doctrine sue vel ut septuaginta magis ex collatione eorum intelligant, sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant, ne videantur non ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem Ysaias in Ierusalem et in Iudea necdum decem tribubus in captivitatem ductis, ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam et post Babylonie captivitatem reditum populi significet in Iudeam, tamen omnis eius cura de vocatione gentium et de adventu Christi est. Quem quanto plus amatis, Paula et Eustochium, tanto magis ab eo petite ut pro obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniant, ipse mihi mercedem restituat in futuro, qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse ne Iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

VISIO YSAIE

Visio Ysaie filii Amos quam vidit super Iudam et Ierusalem in diebus Ozie, Ioathan, Achaz et Ezechie regum Iuda. Audite celi et auribus percipe terra quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui; Israel me non cognovit, et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem? Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates vestre succense igni. Regionem vestram coram vobis alieni devorant, et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Syon ut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario, et sicut civitas que vastatur. Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorre. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit Dominus? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quesivit hec de manibus vestris ut ambularetis in atriis meis? Ne afferatis ultra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea, facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam. Manus enim vestre sanguine plene sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse, discite benefacere, querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Et venite et arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me provocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? Iustitia habitavit in ea, nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles, socii furum. Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant, et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israel: Heu consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis. Et convertam manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusti, urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur, et reducent eam in iustitia. Et conteret scelestos et peccatores simul, et qui dereliquerunt Dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt, et erubescetis super hortos quos elegeratis

fuerit velut quercus defluentibus foliis et velut
hortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut fa
villa stuppae et opus vestrum quasi scintilla et suc
II cendetur utrumque simul et non erit qui extin
guat. Verbum quod vidit Isaias filius Amos super
Iudam et Ierusalem. Et erit in novissimis diebus
praeparatus mons domus Domini in vertice montium
et elevabitur super colles et fluent ad eum omnes
gentes et ibunt populi multi et dicent. Venite as
cendamus ad montem Domini et ad domum Dei Ia
cob et docebit nos vias suas et ambulabimus
in semitis eius quia de Sion exibit lex et verbum
Domini de Ierusalem. Et iudicabit gentes et arguet po
pulos multos. Et conflabunt gladios suos in
vomeres et lanceas suas in falces. Non levabit
gens contra gentem gladium nec exercebuntu
r ultra ad proelium. Domus Iacob venite et am
bulemus in lumine Domini. Proiecisti enim po
pulum tuum domum Iacob quia repleti sunt u
t olim et augures habuerunt ut Philisthim et
pueris alienis adheserunt. Repleta est terra ar
gento et auro et non est finis thesaurorum eius. Et re
pleta est terra eius equis et innumerabiles qua
drigae eius. Et repleta est terra eius idolis. Opus
manuum suarum adoraverunt quod fecerunt
digiti eorum. Et incurvavit se homo et humi
liatus est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in
petram abscondere fossa humo a facie timo
ris Domini et a gloria maiestatis eius. Oculi subli
mis hominis humiliati sunt et incurvabitur
altitudo virorum. Exaltabitur autem Dominus solus i
n die illa. Quia dies Domini exercituum super om
nem superbum et excelsum et super omnem arro
gantem et humiliabitur et super omnes cedros
Libani sublimes et erectas et super omnes quercus
Basan et super omnes montes excelsos et super
omnes colles elevatos et super omnem turrim
excelsam et super omnem murum munitum et
super omnes naves Tharsis et super omne quod
visu pulchrum est. Et incurvabitur sublim
itas hominum et humiliabitur altitudo viro
rum et elevabitur Dominus solus in die illa et idol
a penitus conterentur et introibunt in spelun
cas petrarum et in voragines terrae a facie formi
dinis Domini et a gloria maiestatis eius cum
surrexerit percutere terram. In die illa proiciet
homo idola argenti sui et simulacra auri sui
quae fecerant sibi ut adorarent talpas et vesp
ertiliones. Et ingredietur fissuras petrarum
et cavernas saxorum a facie formidinis Domini
et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percu
tere terram. Quiescite ergo ab homine cuius s
piritus in naribus eius est quia excelsus reputatus est
III ipse. Ecce enim dominator Deus exercituum aufe
ret ab Ierusalem et a Iuda validum et fortem et om
ne robur aquae fortem virum et bellatorem
iudicem et prophetam et ariolum et senem princi
pem super quinquaginta et honorabilem vul
tu et consiliarium sapientem de architectis
et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros
principes eorum et effeminati dominabuntur eis.
Et irruet populus vir ad virum unusquisque ad p
roximum suum. Tumultuabitur puer contra
senem et ignobilis contra nobilem. Apprehen
det enim vir fratrem suum domesticum patris
sui dicens vestimentum tibi est princeps esto
noster ruina autem haec sub manu tua. Et responde
bit in die illa dicens. Non sum medicus et in
domo mea non est panis neque vestimentum no
lite me constituere principem populi. Ruit enim
Ierusalem et Iuda concidit quia lingua eorum et adinven
tiones eorum contra Dominum ut provocarent o
culos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum
respondit eis et peccatum suum quasi Sodoma p
raedicaverunt nec absconderunt. Vae animae eor
um quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam b
ene quoniam fructum adinventionum suarum
comedet. Vae impio in malum retributio enim
manuum eius fiet ei. Populum meum exacto
res sui spoliaverunt et mulieres dominatae sunt eius.
Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipi
unt et viam gressuum tuorum dissipant. St
at ad iudicandum Dominus et stat ad iudican
dos populos. Dominus ad iudicium veniet cum seni
bus populi sui et principibus eius. Vos enim dep
asti estis vineam meam et rapina pauperum i
n domo vestra. Quare atteritis populum meum et
facies pauperum commolitis dicit Dominus
exercituum. Et dixit Dominus. Pro eo quod elevatae
sunt filiae Sion et ambulaverunt extento col
lo et nutibus oculorum ibant et plaudebant amb
ulabant pedibus suis et composito gradu i
ncedebant decalvabit Dominus verticem filia
rum Sion et Dominus crinem earum nudabit. In
die illa auferet Dominus ornamentum calciamentorum
et lunulas et torques et monilia et armillas
et mitras et discriminalia et periscelidas et m
urenulas et olfactoriola et inaures et anulos
et in fronte gemmas pendentes et mutatoria
et pallia et linteamina et acus et specula et
sindones et vittas et theristra. Et erit pro suavi
odore fetor et pro zona funiculus. Et pro cri
spanti crine calvitium. Et pro fascia pecto
rali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio
cadent et fortes tui in proelio. Et maerebunt a
tque lugebunt portae eius et desolata in terra se
debit. Et adprehendent septem mulieres IIII
virum unum in die illa dicentes. Panem no
strum comedemus et vestimentis nostris operie
mur tantummodo invocetur nomen tuum
super nos et aufer obprobrium nostrum. In die illa
erit germen Domini in magnificentia et in g
loria et fructus terrae sublimis et exultatio his qui
salvati fuerint de Israhel. Et erit omnis qui relictus
fuerit in Sion et residuus in Ierusalem sanctus voca
bitur omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem. Si
abluerit Dominus sordem filiarum Sion et sangui
nem Ierusalem laverit de medio eius spiritu iudi
cii et spiritu ardoris. Et creavit Dominus super om
nem locum montis Sion et ubi invocatus est nu
bem per diem et fumum et splendorem ignis f
lammantis in nocte. Super omnem enim glo
riam protectio et tabernaculum erit in umb
raculum diei ab aestu et in securitatem et abs
consionem a turbine et pluvia. Cantabo dilec V
to meo canticum patruelis mei vineae suae. V
inea facta est dilecto meo in cornu filio olei.
Et sepivit eam et lapides elegit ex illa et plan

tauit eam electam. Et edificauit turrim in
medio eius et torcular extruxit in ea. Et expectauit
ut faceret uuas et fecit labruscas. Nunc ergo
ierusalem habitator et uir iuda iudicate inter me et
uineam meam. Quid est quod debui facere ultra ui
nee mee et non feci ei. An quod expectaui ut f
aceret uuas et fecit labruscas? Et nunc osten
dam uobis quid faciam uinee mee. Auferam
sepem eius et erit in direptionem. Diruam ma
ceriam eius et erit in conculcationem. Et po
nam eam desertam non putabitur et non fodie
tur. Et ascendent uepres et spine et nubibus
mandabo ne pluant super eam imbrem. Uinea
enim domini exercituum domus israel est et uir
iuda germen delectabile eius. Et expectauit
ut faceret iudicium et ecce iniquitas et iusti
tiam et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum
domum et agrum agro copulatis usque ad termi
num loci. Numquid habitabitis soli uos in medio
terre? In auribus meis sunt hec dominus exercituum. Nisi domus
multe deserte fuerint grandes et pulchre absque hab
itatore. Decem enim iuga uinearum facient
lagunculam unam et triginta modii sementis
facient modios tres. Ve qui consurgitis mane
ad ebrietatem sectandam et potandum usque
ad uesperam ut uino estuetis. Cithara et lira et ti
mpanum et tibia et uinum in conuiuiis
uestris et opus domini non respicitis nec opera manu
um eius consideratis. Propterea captiuus duc
tus est populus meus quia non habuit scientiam
et nobiles eius interierunt fame et multitudo
eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus
animam suam et aperuit os suum absque ull
o termino. Et descendent fortes eius et populus eius
et sublimes gloriosique eius ad eum. Et incuruab
itur homo et humiliabitur uir et oculi sublim
ium deprimentur et exaltabitur dominus exercitu
um in iudicio et deus sanctus sanctificabitur in iu
stitia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum
et deserta in ubertatem uersa aduene comedent.
Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis uan
itatis et quasi uinculum plaustri peccatum.
Qui dicitis festinet et cito ueniat opus eius ut
uideamus et appropiet et ueniat consilium sci
israel et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bo
num et bonum malum ponentes tenebras l
ucem et lucem tenebras ponentes amarum
dulce et dulce in amarum. Ve qui sapientes
estis in oculis uestris et coram uobis metipsis pr
udentes. Ve qui potentes estis ad bibendum
uinum et uiri fortes ad miscendam ebrietatem.
Qui iustificatis impium pro muneribus et ius
titiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut de
uorat stipulam lingua ignis et calor flamme
exurit sic radix eorum quasi fauilla erit et ger
men eorum ut puluis ascendet. Abiecerunt
enim legem domini exercituum et eloquium sanc
ti israel blasphemauerunt. Ideo iratus est furor
domini in populum suum et extendit manum suam super
eos et percussit eos et conturbati sunt montes et fa
cta sunt morticina eorum quasi stercus in me
dio platearum. In omnibus his non est auersus fu
ror eius sed adhuc manus eius extenta. Et le
uabit signum in nationibus procul et sibilab

it ad eum de finibus terre et ecce festinus uelociter
ueniet. Non est deficiens neque laborans in eo. N
on dormitabit neque dormiet neque soluetur cin
gulum renum eius nec rumpetur corrigia ca
lciamenti eius. Sagitte eius acute et omnes
arcus eius extenti. Ungule equorum eius ut
silex et rote eius quasi impetus tempestatis. Ru
gitus eius ut leonis et rugiet ut catuli leonum et
frendet et tenebit predam et amplexabitur et non
erit qui eruat. Et sonabit super eum in die illa si
cut sonitus maris. Aspiciemus in terram et ecce
tenebre tribulationis et lux obtenebrata est in
caligine eius. In anno quo mortuus est rex C VI
ozias uidi dominum sedentem super solium excelsum
et eleuatum et ea que sub eo erant implebant
templum. Seraphin quoque stabant super illud
sex ale uni et sex ale alteri. Duabus uelabant fa
ciem eius et duabus uelabant pedes eius et duabus
uolabant et clamabant alter ad alterum et dice
bant. Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum plena
est omnis terra gloria eius. Et commota sunt super
liminaria cardinum a uoce clamantis et domus
impleta est fumo. Et dixi. Ve michi quia tacui quia
uir pollutus labiis ego sum et in medio populi po
lluta labia habentis ego habito et regem dominum exer
cituum uidi oculis meis. Et uolauit ad me u
nus de seraphin et in manu eius calculus quem
forcipe tulerat de altari et tetigit os meum et dixit.
Ecce tetigit hoc labia tua et auferetur iniquitas
tua et peccatum tuum mundabitur. Et audiui
uocem domini dicentis. Quem mittam et quis ibit
nobis? Et dixi. Ecce ego mitte me. Et dixit. Va
de et dic populo huic. Audite audientes et nolite
intelligere et uidete uisionem et nolite cognos
cere. Excecata cor populi huius et aures eius adgra
ua et oculos eius claude ne forte uideat ocu
lis suis et auribus suis audiat et corde suo intel
ligat et conuertatur et sanem eum. Et dixi. Usque
quo domine? Et dixit. Donec desolentur ciui
tates absque habitatore et domus sine homine
et terra relinquatur deserta et longe faciet dominus
homines. Et multiplicabitur que derelicta fuerat
in medio terre et adhuc in ea decimatio et conuer
tetur et erit in ostensionem sicut terebintus
et sicut quercus que expandit ramos suos. Semen
sanctum erit id quod steterit in ea. Et factum est C VII
in diebus achaz filii ioathan filii ozie regis iu
da et ascendit rasin rex sirie et facee filius rom
elie rex israel in ierusalem ad preliandum contra
eam et non potuerunt debellare illam. Et n
untiauerunt domui dauid dicentes. Requi
euit siria super effraim. Et commotum est cor
eius et cor populi eius sicut mouentur ligna si
luarum a facie uenti. Et dixit dominus ad ys
aiam. Egredere in occursum achaz tu et qui
derelictus est iasub filius tuus ad extremum
aque ductus piscine superioris in uia agri fullo
nis et dices ad eum. Uide ne sileas. Noli time
re et cor tuum non formidet a duabus caudis titi
onum fumigantium istorum. In ira furoris rasin
et sirie et filii romelie eo quod consilium inierit
contra te siria malum effraim et filius romelie
dicentes. Ascendamus ad iudam et suscitemus
eum et auellamus eum ad nos et ponamus re

gentem in medio eius filium Tabeel. Haec dicit do-
minus deus. Non stabit et non erit istud. Sed caput
Syriae Damascus et caput Damasci Rasin. Et ad-
huc sexaginta et quinque anni et desinet Ephraim
esse populus et caput Ephraim Samaria et caput Sama-
riae filius Romeliae. Si non credideritis non perman-
ebitis. Et adiecit dominus loqui ad Achaz dicens. Pete
tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni
sive in excelsum supra. Et dixit Achaz. Non petam
et non temptabo dominum. Et dixit. Audite ergo do-
mus David. Numquid parum est vobis molestos
esse hominibus quia molesti estis et deo meo. Propter hoc
vobis dabit dominus ipse signum. Ecce virgo con-
cipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius Emman-
uel. Butyrum et mel comedet ut sciat repro-
bare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat
puer reprobare malum et eligere bonum. derelinque-
tur terra quam tu detestaris a facie duorum regum
suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum
et super domum patris tui dies qui non venerunt
a diebus separationis Ephraim a Iuda cum rege
Assyriorum. Et erit in die illa sibilabit dominus muscae
quae est in extremo fluminum Aegypti et api quae
est in terra Assur et venient et requiescent omnes
in torrentibus vallium et cavernis petrarum et in
omnibus frutetis et in universis foraminibus. In
die illa radet dominus in novacula conducta in his qui
trans flumen sunt in rege Assyriorum caput et
pilos pedum et barbam universam. Et erit in die
illa nutriet homo vaccam boum et duas oves
et prae ubertate lactis comedet butyrum. Butyrum
enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit
in medio terrae. Et erit in die illa omnis locus ubi f-
uerint mille vites mille argenteis et in spinas et ve-
pres erunt. Cum sagittis et arcu ingredientur
illuc. Vepres enim et spinae erunt in universa
terra et omnes montes qui in sarculo sarientur non
veniet illuc terror spinarum et veprium. Et erit in
VIII pascua bovis et in conculcationem pecoris. Et
dixit dominus ad me. Sume tibi librum grandem
et scribe in eo stilo hominis Velociter spolia detra-
he. Cito praedare. Et adhibui mihi testes fideles
Uriam sacerdotem et Zachariam filium Barachi-
ae. Et accessi ad prophetissam et concepit et pepe-
rit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen eius Ac-
celera spolia detrahere Festina praedari. Quia an-
tequam sciat puer vocare patrem suum et matrem
suam auferetur fortitudo Damasci et spolia Sam-
ariae coram rege Assyriorum. Et adiecit dominus lo-
qui ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit popu-
lus iste aquas Siloe quae vadunt cum silentio et ad-
sumpsit magis Rasin et filium Romeliae. Propter
hoc ecce dominus adducet super eos aquas fluminis
fortes et multas regem Assyriorum et omnem
gloriam eius et ascendet super omnes rivos eius et fl-
uet super omnes ripas eius. Et ibit per Iudam inun-
dans et transiens usque ad collum veniet. Et erit ex-
tensio alarum eius implens latitudinem terrae tu-
ae o Emmanuel. Congregamini populi et vinci-
mini et audite universae procul terrae. Confortami-
ni et vincimini accingite vos et vincimini. Inite
consilium et dissipabitur. Loquimini verbum et
non fiet. Quia nobiscum deus. Haec enim ait dominus ad
me. Sicut in forti manu erudivit me ne irem
in via populi huius dicens. Non dicatis coniuratio.
Omnia enim quae loquitur populus iste coniuratio
est. Et timorem eius ne timeatis neque paveatis.
Dominum exercituum ipsum sanctificate. Ipse pavor
vester et ipse terror vester. Et erit vobis in sanctificationem.
In lapidem autem offensionis et in petram scan-
dali duabus domibus Israhel. In laqueum et in ruinam
habitantibus Hierusalem. Et offendent ex eis plurimi et
cadent et conterentur et inretientur et capi-
entur. Liga testimonium signa legem in discip-
ulis meis. Et expectabo dominum qui abscondit faciem
suam a domo Iacob et praestolabor eum. Ecce ego
et pueri quos mihi dedit dominus in signum et
in portentum Israhel a domino exercituum qui habitat
in monte Sion. Et cum dixerint ad vos quaerite
a pythonibus et a divinis qui stridunt in incanta-
tionibus suis. Numquid non populus a deo suo requiret
pro vivis a mortuis. Ad legem magis et ad testi-
monium. Quod si non dixerint iuxta verbum
hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam
et corruet et esuriet et cum esurierit irascetur
et maledicet regi suo et deo suo. Et suspiciet sur-
sum et ad terram intuebitur. Et ecce tribulatio et
tenebrae dissolutio angustia et caligo persequens
et non poterit avolare de angustia sua. Pri- IX
mo tempore alleviata est terra Zabulon et terra Nepthal-
im et novissimo aggravata est via maris trans
Iordanem Galileae gentium. Populus qui am-
bulabat in tenebris vidit lucem magnam. Ha-
bitantibus in regione umbrae mortis lux orta est
eis. Multiplicasti gentem non magnificasti lae-
titiam. Laetabuntur coram te sicut laetantur in
messe sicut exultant victores capta praeda quando
dividunt spolia. Iugum enim oneris eius
et virgam umeri eius et sceptrum exactoris
eius superasti sicut in die Madian. Quia omnis
violenta praedatio cum tumultu et vestimentum
mixtum sanguine erit in combustionem et cibus
ignis. Parvulus enim natus est nobis. Filius da-
tus est nobis et factus est principatus super umerum
eius et vocabitur nomen eius admirabilis
consiliarius deus fortis pater futuri saeculi prin-
ceps pacis. Multiplicabitur eius imperium et
pacis non erit finis. Super solium David et
super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corro-
boret in iudicio et iustitia amodo et usque in semp-
iternum. Zelus domini exercituum faciet hoc.
Verbum misit dominus in Iacob et cecidit in
Israhel. Et sciet omnis populus Ephraim et habitantes
Samariam in superbia et magnitudine cordis di-
centes. Lateres ceciderunt sed quadris lapidi-
bus aedificabimus. Sycomoros succiderunt sed
cedros inmutabimus. Et elevabit dominus hostes
Rasin super eum et inimicos eius in tumultum ver-
tet. Syriam ab oriente et Philisthim ab occidente
et devorabunt Israhel toto ore. In omnibus his non
est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta.
Et populus non est reversus ad percutientem
se et dominum exercituum non inquisierunt. Et dis-
perdet dominus ab Israhel caput et caudam incurvantem
et refrenantem die una. Longaevus et honorabi-
lis ipse est caput et propheta docens mendacium
ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum
seducentes et qui beatificantur praecipitati. Propter

Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus, et pupillorum eius et viduarum non miserebitur, quia omnis ypocrita est et nequam, et universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas; veprem et spinam vorabit, et succendetur in densitate saltus, et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra, et erit populus quasi esca ignis; vir fratri suo non parcet. Et declinabit ad dexteram et esuriet, et comedet ad sinistram et non saturabitur; unusquisque carnem brachii sui vorabit: Manasses Ephraim, et Ephraim Manassen, simul ipsi contra Iudam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

X

Ve qui condunt leges iniquas, et scribentes iniusticiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim facerent cause humilium populi mei; ut essent vidue preda eorum, et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis? ad cuius fugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram, ne incurvemini sub vinculo, et cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Ve Assur, virga furoris mei et baculus ipse; in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, et contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, et diripiat predam, et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius non ita existimabit: sed ad conterendum erit cor eius, et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim: Numquid non principes mei simul reges sunt? numquid non ut Carcamis, sic Calano? et ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria? Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic et simulacra eorum de Ierusalem et de Samaria. Numquid non sicut feci Samarie et idolis eius, sic faciam Ierusalem et simulacris eius? Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte Syon et in Ierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim: In fortitudine manus mee feci, et in sapientia mea intellexi; et abstuli terminos populorum, et principes eorum depredatus sum, et detraxi quasi potens in sublimi residentes. Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum; et sicut colliguntur ova que derelicta sunt, sic universam terram ego congregavi: et non fuit qui moveret pennam, et aperiret os, et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? quomodo si elevetur virga contra elevantem se, et exaltetur baculus, qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem, et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen Israel in igne, et sanctus eius in flamma; et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. Et gloria saltus eius et Carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur, et erit terrore profugus; et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur, et puer scribet eos. Et erit in die illa: non adiciet residuum Israel, et hii qui fugerint de domo Iacob, inniti super eo qui percutit eos; sed innitetur super dominum sanctum Israel in veritate. Reliquie convertentur, reliquie, inquam, Iacob, ad deum fortem. Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquie convertentur ex eo; consummatio abbreviata inundabit iusticiam. Consummationem enim et abbreviationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus exercituum: Noli timere, populus meus habitator Syon, ab Assur: in virga percutiet te, et baculum suum levabit super te in via Egypti. Adhuc enim paululum modicumque, et consummabitur indignatio, et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit super eum dominus exercituum flagellum, iuxta plagam Madian in petra Oreb, et virgam suam super mare, et levabit eam in via Egypti. Et erit in die illa: auferetur onus eius de humero tuo, et iugum eius de collo tuo, et computrescet iugum a facie olei. Veniet in Aiath, transibit in Magron, apud Machmas commendabit vasa sua. Transierunt cursim, Gabaa sedes nostra; obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit. Hinni voce tua, filia Gallim; attende, Laisa, paupercula Anathoth. Migravit Medemena; habitatores Gabim confortamini. Adhuc dies est ut in Nobe stetur; agitabit manum suam super montem filie Syon, collem Ierusalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur. Et subvertentur condensa saltus ferro, et Libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet. Et requiescet super eum spiritus domini: spiritus sapientie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie et pietatis; et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet; sed iudicabit in iusticia pauperes, et arguet in equitate pro mansuetis terre; et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium. Et erit iusticia cingulum lumborum eius, et fides cinctorium renum eius. Habitabit lupus cum agno, et pardus cum edo accubabit; vitulus et leo et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur; simul requiescent catuli eorum; et leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis; et in caverna reguli, qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo, quia repleta est terra scientia domini, sicut aque maris operientes. In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum eius gloriosum. Et erit in die illa: adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui quod relinquetur ab Assyriis, et ab Egypto, et a Phetros, et ab Ethiopia, et ab Elam, et a Sennaar, et ab Emath, et ab insulis maris. Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel, et dispersos Iuda colliget a quatuor plagis terre. Et auferetur zelus Ephraim, et hostes Iuda peribunt; Ephraim non emulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit contra Ephraim. Et volabunt

in humeros philistim per mare simul predabuntur
filios orientis. Idumea et moab preceptum manus
eorum et filii amon obedientes erunt. Et deso
labit dominus linguam maris egypti et levabit
manum suam super flumen in fortitudine spiritus
sui. Et percutiet eum in septem rivis. ita ut trans
seant per eum calciati. Et erit via residuo populo
meo qui relinquetur ab assiriis sicut fuit israel
in die qua ascendit de terra egypti et dices in die
XII illa. Confitebor tibi domine quoniam iratus es michi.
conversus est furor tuus et consolatus es me. Ecce
deus salvator meus fiducialiter agam et non ti
mebo. Quia fortitudo mea et laudatio mea dominus
deus et factus est michi in salutem. Haurietis aquas in
gaudio de fontibus salvatoris et dicetis in illa die.
Confitemini domino et invocate nomen eius notas fa
cite in populis adinventiones eius. Mementote
quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam
magnifice fecit annuntiate hoc in universa terra.
Exulta et lauda habitatio syon quia magnus in me
XIII dio tui israel. Honus babylonis quod vidit ysaias
filius amos. Super montem caliginosum levate
signum exaltate vocem levate manum et ingre
diantur portas duces. Ego mandavi sanctifica
tis meis et vocavi fortes meos in ira mea exulta
tes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus
quasi populorum frequentium vox sonitus regum
gentium congregatarum. Dominus exercituum
precepit militie belli venientibus de terra procul
a summitate celi et vasa furoris eius ut disperdat
omnem terram. Ululate quia prope est dies domini quasi va
stitas a domino veniet. Propter hoc omnes manus
dissolventur et omne cor hominis tabescet et con
teretur. Torsiones et dolores tenebunt. Quasi
parturiens dolebunt. Unusquisque ad proximum
suum stupebit. Facies combuste vultus eorum.
Ecce dies domini veniet crudelis et indignatione et
plenus ire furorisque ad ponendam terram in soli
tudinem et peccatores eius conterendos de ea. Quoniam st
elle celi et splendor earum non expandent lumen
suum. Obtenebratus est sol in ortu suo et luna non
splendebit in lumine suo. Et visitabo super orbem
mala et contra impios iniquitatem eorum et
quiescere faciam superbiam infidelium et arroga
ntiam fortium humiliabo. Preciosior erit vir au
ro et homo mundo obrizo. Super hoc celum tur
babo et movebitur terra de loco suo. propter indig
nationem domini exercituum et propter iram et
furoris eius. Et erit quasi dammula fugiens et q
uasi ovis et non erit qui congreget. Unusquisque
ad populum suum convertetur et singuli ad terram suam
fugient. Omnis qui inventus fuerit occidetur et
omnis qui supervenerit cadet gladio. Infantes eorum
allidentur in oculis eorum diripientur domus
eorum et uxores eorum violabuntur. Ecce ego susci
tabo super vos medos qui argentum non querant
nec aurum velint sed sagittis parvulos interfici
ant et lactentibus uteri non miserebuntur et super
filios non parcet oculus eorum. Et erit babylon
illa gloriosa in regnis inclita in superbia caldeorum
sicut subvertit deus sodomam et gomorram non
habitabitur usque in finem et non fundabitur usque
ad generationem et generationem nec ponet ibi
tentoria arabs nec pastores requiescent ibi sed

requiescent ibi bestie et replebuntur domus
eorum draconibus et habitabunt ibi strutiones
et pilosi saltabunt ibi et respondebunt ulule
in edibus eius et sirene in delubris voluptatis.
Prope est ut veniat tempus eius et dies eius non XIIII
elongabuntur miserebitur enim dominus iacob et
eliget adhuc de israhel et requiescere eos faciet
super humum suam. Adiungetur advena ad eos
et adherebit domui iacob et tenebunt eos populi.
et adducent eos ad locum suum et possidebit e
os domus israel in servos super terram domini et an
cillas et erunt capientes eos qui se ceperant et
subicient exactores suos. Et erit in die illa cum
requiem dederit tibi dominus ab opere tuo et a concussi
one tua et a servitute dura qua ante servisti su
mes parabolam istam contra regem babylon
is et dices. Quomodo cessavit exactor quievit tri
butum. Contrivit dominus baculum impiorum virgam
dominantium cedentem populos in indignatione pl
aga insanabili subicientem in furore gentes et
persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis
terra gavisa est et exultavit. Abietes quoque letate
sunt super te et cedri libani. Infernus subter contur b
batus est in occursum adventus tui. Suscitavit
tibi gigantes omnes principes terre. Surrexerunt
de soliis suis omnes principes nationum. Uni
versi respondebunt et dicent tibi. Et tu vulneratus
es sicut nos nostri similis effectus es. Detracta est
ad inferos superbia tua concidit cadaver tuum. Su
bter te sternetur tinea et operimentum tuum erunt
vermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui
mane oriebaris. Corruisti in terram qui vulnera
bas gentes qui dicebas in corde tuo. In celum con
scendam super astra dei exaltabo solium meum sede
bo in monte testamenti in lateribus aquilonis.
Ascendam super altitudinem nubium similis er
o altissimo. Verumtamen ad infernum detraher
is in profundum laci. Qui te viderint ad te in
clinabuntur teque prospicient. Numquid iste est
vir qui conturbavit terram qui concussit regna
qui posuit orbem desertum et urbes eius destru
xit. Vinctis eius non aperuit carcerem. Omnes reg
es gentium universi dormierunt in gloria vir
in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulcro
tuo quasi stirpis inutilis pollutus et obvolutus
cum his qui interfecti sunt gladio et descenderunt
ad fundamenta laci. Quasi cadaver putridum
non habebis consortium neque cum eis in
sepultura. Tu enim terram disperdidisti tu populum
occidisti. Non vocabitur in eternum semen pessim
orum. Preparate filios eius occisioni in iniqui
tate patrum suorum. Non consurgent neque
hereditabunt terram neque implebunt faciem or
bis civitatum. Et consurgam super eos dicit dominus
exercituum. Et perdam babylonis nomen et reliqui
as et germen et progeniem ait dominus. Et ponam
eam in possessionem ericii et in paludes aquarum
et scopabo eam in scopa terens dicit dominus deus exer
cituum. Iuravit dominus deus exercituum dicens.
Si non ut putavi ita erit et quomodo mente trac
tavi sic veniet ut conteram assirium in terra
mea et in montibus meis conculcem eum et aufere
tur ab eis iugum eius et honus illius ab humero
eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem

terram et hec est manus extenta super omnes gentes.
Dominus enim exercituum decrevit et quis poterit infir
mare? Et manus eius extenta et quis avertet eam?
In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est o
nus istud. Ne leteris Philistea omnis tu. De ra
dice enim colubri egredietur regulus et semen
eius absorbens volucrem. Et pascentur primo
geniti pauperum et pauperes fiducialiter requiescent
et interire faciam in fame radicem tuam et rel
iquias tuas interficiam. Ulula porta. Clama civit
as. Prostrata est Philistea omnis. Ab aquilone enim
fumus veniet et non est qui effugiat agmen eius.
Et quis respondebit nuntiis gentium? Quia do
XV minus fundavit Sion et in ipsa sperabunt paup
eres populi eius. Onus Moab. Quia nocte vastata est Ar
Moab conticuit, quia nocte vastatus est murus Mo
ab conticuit. Ascendit domum et Dibon ad excel
sa in planctum. Super Nabo et super Medaba Moab
ululabit. In cunctis capitibus eius calvitium, om
nis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sa
cco. Super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus
descendit in fletum. Clamavit Esebon et Eleale
usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti
Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor
meum ad Moab clamabit. Vectes eius usque ad Seg
or vitulam conternantem. Per ascensum enim L
uith flens ascendet et in via Oronaim clam
orem contritionis levabunt. Aque enim Nem
rim deserte erunt, quia aruit herba, defecit germ
en, viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis
et visitatio eorum. Ad torrentem salicum ducent
eos, quoniam circuivit clamor terminum Moab usque
ad Gallim ululatus eius et usque ad puteum Elim
clamor eius, quia aque Dibon replete sunt sanguine.
Ponam enim super Dibon additamenta his qui fug
erunt de Moab leonem et reliquiis terre. Numquid
petra deserta est mons Sion? Eris enim sicut avis
volans nidus ablatus filia Moab tunc de Arnon p
lurima cogita. Facite ei tegumen luctum semp
in tenebris meridianis. Fugient exciderunt men
te ne abducans. Habitabunt inter te refuge Moab
et erunt tibi protectio a facie persequentis, quoniam ab
lati sunt auxiliarii tui, et princeps periit qui con
culcabat terram, et corrigetur cum misericordia thronus et
sedebit super eum in veritate in tabernaculo David
XVI iudicans et querens iudicium et faciens iustitiam.
Emitte agnum domine dominatorem terre de petra
deserti ad montem filie Sion. Et erit sicut avis
fugiens et pulli de nido avolantes, sic erunt filie
Moab in transcensu Arnon. Ini consilium, coge
concilium. Pone quasi noctem umbram tuam
in meridie. Absconde fugientes et vagos ne prodas.
Habitabunt apud te profugi mei. Moab esto lati
bulum eorum a facie vastatoris. Finitus enim est pu
lvis. Consummatus est miser, defecit qui conculcab
at terram et preparabitur in misericordia solium et sedebit super
eum in veritate in tabernaculo David iudicans et
querens iudicium et velociter reddens quod iustum
est. Audivimus superbiam Moab, superbus est valde.
Superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius
plusquam fortitudo eius. Ideo ululabit Moa
b ad Moab, universus ululabit. His qui letantur su
per muro cocti lateris loquimini plagas suas. Quoniam su
burbana Esebon deserta sunt, et vinea Sabama.

Domini gentium exciderunt flagella eius usque ad G
azer pervenerunt, et erraverunt in deserto propagin
es eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc
plorabo in fletu Gazer vineam Sabama. Inebri
abo te lacrima mea Esebon et Eleale, quoniam super
vindemiam tuam et super messem tuam vox cla
mantium irruit. Et auferetur letitia et exultatio
de Carmelo et in vineis non exultabit neque iubi
labit. Vinum in torculari non calcabit qui calca
re consueverat. Vocem calcantium abstuli. Super
hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit,
et viscera mea ad murum cocti lateris. Et erit cum
apparuerit quod laboravit et super excelsis suis in
gredietur ad sancta sua ut obsecret, et non vale
bit. Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc
et nunc locutus est Dominus dicens: In tribus annis quasi
anni mercenarii auferetur gloria Moab super omni
populo multo, et relinquetur parvus et modicus, ne
quaquam multus. Onus Damasci. Ecce Damas XVII
cus desinet esse civitas et erit sicut acervus la
pidum in ruina. Derelicte civitates Aroer greg
ibus erunt et requiescent ibi et non erit qui ex
terreat. Et cessabit adiutorium ab Ephraim et
regnum a Damasco et reliquie Syrie sicut gloria fi
liorum Israel erunt, dicit Dominus exercituum.
Et erit in die illa attenuabitur gloria Iacob et p
inguedo carnis eius emarcescet. Et erit sicut con
gregans in messe quod restiterit, et brachium eius
spicas leget. Et erit sicut querens spicas in va
lle Raphaim, et relinquetur in eo sicut racemus et
sicut excussio olee duarum aut trium olivar
um in summitate rami, sive quatuor aut quinque.
In cacuminibus eius fructum eius, dicit Dominus Deus
Israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem
suum et oculi eius ad sanctum Israel respicient.
Et non inclinabitur ad altaria que fecerunt ma
nus eius, et que operati sunt digiti eius. Non resp
iciet lucos et delubra. In die illa erunt civitates
fortitudinis eius derelicte sicut aratra et segetes
que derelicte sunt a facie filiorum Israel. Et eris de
serta, quia oblita es Dei salvatoris tui, et fortis ad
iutoris tui non es recordata. Propterea plantabis
plantationem fidelem et germen alienum sem
inabis. In die plantationis tue labrusca, et ma
ne semen tuum florebit. Ablata est messis in
die hereditatis et dolebit graviter. Ve multitudo
populorum multorum et multitudo maris sonantis
et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum
multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aqua
rum inundantium et increpabit eum et fugiet
procul et rapietur sicut pulvis montium a facie
venti et sicut turbo coram tempestate. In tempore
vesperis et ecce turbatio in matutino et non su
bsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt
nos et sors diripientium nos. Ve terre cymbalo XVIII
alarum que est trans flumina Ethiopie, qui mittit
in mare legatos et in vasis papiri super aquas. Ite
angeli veloces ad gentem convulsam et dilace
ratam ad populum terribilem post quem non est
alius. Gentem expectantem et conculcatam cu
ius diripuerunt flumina terram eius. Omnes
habitatores orbis qui moramini in terra, cum ele
vatum fuerit signum in montibus videbitis et
clangorem tube audietis. Quia hec dicit Dominus ad

me. Quiescam et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit et immatura perfectio germinabit. Et precidentur ramusculi eius falcibus et que derelicta fuerint abscidentur et excutientur. Et relinquentur simul avibus montium et bestiis terre et estate perpetua erunt super eum volucres et omnes bestie terre super eum hiemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo divulso et dilacerato a populo terribili post quem non fuit alius. A gente expectante expectante et conculcata cuius diripuerunt flumina terram eius ad locum nominis domini exercituum montem Sion.

XVIIII

Honus Egypti. Ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur Egyptum et movebuntur simulacra Egypti a facie eius et cor Egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam Egyptios adversum Egyptios et pugnabit vir contra fratrem suum et vir contra amicum suum civitas adversus civitatem regnum adversus regnum. Et dirumpetur spiritus Egypti in visceribus eius et consilium eius precipitabo. Et interrogabunt simulacra sua et divinos suos et phitones et ariolos. Et tradam Egyptum in manu dominorum crudelium et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de mari et fluvius desolabitur atque siccabitur. Et deficient flumina attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus marcescet nudabitur alveus rivi a fonte suo et omnis sementis irrigua siccabitur arescet et non erit. Et merebunt piscatores et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum et expandentes rete super faciem aque marcescent. Confundentur qui operabantur linum pectentes et texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flaccentia omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes Taneos sapientes consiliarii Pharaoni dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni filius sapientium ego filius regum antiquorum. Ubi sunt nunc sapientes tui. Annuntient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super Egyptum. Stulti facti sunt principes Taneos emarcuerunt principes Memphis deceperunt Egyptum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis et errare fecerunt Egyptum in omni opere suo sicut errat ebrius et vomens. Et non erit Egypto opus quod faciat caput et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa erit Egyptus quasi mulieres et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse movebit super eam. Et erit terra Iuda Egypto in formidinem omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates in terra Egypti loquentes lingua Chanaan et iurantes per dominum exercituum. Civitas Solis vocabitur una. In die illa erit altare domini in medio terre Egypti et titulus domini iuxta terminum eius. Et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab Egypto et cognoscent Egyptii dominum in die illa et colent eum in hostiis et muneribus et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus Egyptum plaga et sanabit eam. Et revertentur ad dominum et placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit via de Egypto in Assirios et intrabit Assirius Egyptum et Egyptii in Assirios et servient Egyptii Assur. In die illa erit Israel tertius Egyptio et Assirio benedictio in medio terre cui benedixit dominus exercituum dicens. Benedictus populus meus Egyptus et opus manuum mearum Assirius hereditas autem mea Israel.

XX

In anno quo ingressus est Tarthan in Azotum cum misisset eum Sargon rex Assiriorum et pugnasset contra Azotum et cepisset eam. In tempore illo locutus est dominus in manu Ysaie filii Amos dicens. Vade et solve saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus. Sicut ambulavit servus meus Ysaias nudus et discalciatus trium annorum signum et portentum erit super Egyptum et super Ethiopiam sic minabit rex Assiriorum captivitatem Egypti et transmigrationem Ethiopie iuvenum et senum nudam et discalciatam discopertis natibus ad ignominiam Egypti. Et timebunt et confundentur ab Ethiopia spe sua et ab Egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Ecce hec erat spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberarent nos a facie regis Assiriorum et quomodo effugere poterimus nos.

XXI

Honus deserti maris. Sicut turbines ab africo veniunt de deserto venit de terra horribili. Visio dura nuntiata est mihi qui incredulus est infideliter agit et qui depopulator est vastat. Ascende Elam obside Mede omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum. Pone mensam contemplare in specula comedentes bibentes surgite principes arripite clipeum. Hec enim dixit mihi dominus. Vade et pone speculatorem et quodcumque viderit annuntiet. Et vidit currum duorum equitum ascensorem asini et ascensorem cameli et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamavit leo super speculam domini ego sum stans iugiter per diem et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum et respondit et dixit. Cecidit cecidit Babilon et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filii aree mee que audivi a domino exercituum deo Israel annuntiavi vobis. Honus Duma. Ad me clamat ex Seir custos quid de nocte custos quid de nocte. Dixit custos. Venit mane et nox si queritis querite convertimini venite. Honus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis in semitis Dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram austri cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt a facie gladii imminentis a facie arcus extenti a facie gravis prelii. Quia hec dicit dominus ad me. Adhuc in uno anno quasi in anno mercennarii et auferetur omnis gloria Cedar. Et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur dominus enim deus Israel locutus est.

XXII

Honus vallis visionis.

Quidnam tibi quoque est. quia ascendisti et tu omnis in tecta clamoris plena urbs frequens civitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul dureque ligati sunt. Omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter procul fugerunt. Propterea dixi recedite a me amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in valle visionis. Scrutans murum et magnificus super montem. Et Elam sumpsit pharetram currum hominis equitis et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigis et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabitur operimentum Iude et videbis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis David videbitis quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas piscine inferioris et domos Ierusalem numerastis et destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscine veteris. Et non suspexistis ad eum qui fecerat eam et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum ad calvitium et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et letitia occidere vitulos et iugulare arietes comedere carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus cras enim moriemur. Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum. Si dimittetur iniquitas hec vobis donec moriamini dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo ad Sobnam prepositum templi et dices ad eum. Quid tu hic aut quasi quis hic. quia excidisti tibi hic sepulcrum. excidisti in excelso memoriam diligenter in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam. Ibi morieris et ibi erit currus glorie tue ignominia domus domini tui. Et expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum Eliachim filium Helchie. et induam illum tunica tua et cingulo tuo confortabo eum et potestatem tuam dabo in manu eius. et erit quasi pater habitantibus Ierusalem et domui Iuda. Et dabo clavem domus David super humerum eius. et aperiet et non erit qui claudat. et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli et erit in solium glorie domui patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius vasorum diversa genera omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli et frangetur et cadet et peribit quod pependerat in eo quia dominus locutus est.

CXXIII

Onus Tyri. Ululate naves maris quia vastata est domus unde venire consueverant. de terra Cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula. negotiatores Sidonis transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen Nili messis fluminis fruges eius. et facta est negotiatio gentium. Erubesce Sidon ait enim mare fortitudo maris dicens. Non parturivi et non peperi et non enutrivi iuvenes nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in Egypto dolebunt cum audierint de Tyro. Transite maria ululate qui habitatis in insula. Numquid non vestra hec est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua. Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam cuius negotiatores principes. institores eius incliti terre. Dominus exercituum cogitavit hoc ut detraheret superbiam omnis glorie et ad ignominiam deduceret omnes inclitos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia maris non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare conturbavit regna. Dominus mandavit adversus Chanaan ut contereret fortes eius. et dixit. Non adicies ultra ut glorieris calumpniam sustinens virgo filia Sidonis. in Cethim consurgens transfreta ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum talis populus non fuit. Assur fundavit eam. In captivitatem traduxerunt robustos eius suffoderunt domos eius posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris quia vastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o Tyre septuaginta annis sicut dies regis unius. Post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume citharam circui civitatem meretrix oblivioni tradita. bene cane frequenta canticum ut memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos visitabit dominus Tyrum et reducet eam ad mercedes suas. et rursum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificate domino. non condentur neque reponentur quia his qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

CXXIIII

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam et affliget faciem eius et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos. et sicut servus sic dominus eius. Sicut ancilla sic domina eius. Sicut emens sic qui vendit. Sicut fenerator sic is qui mutuum accipit. Sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra et infirmata est. defluxit orbis infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribus suis. quia transgressi sunt leges mutaverunt ius dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram et peccabunt habitatores eius. ideoque insanient cultores eius et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia infirmata est vitis ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gaudium tympanorum quievit sonitus letantium conticuit dulcedo cithare. Cum cantico non bibent vinum. amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis. deserta est omnis letitia translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo et calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre in medio populorum quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea et racemi cum fuerit finita vindemia.

Hii levabunt vocem suam atque laudabunt.
cum glorificatus fuerit dominus hinnient de m
ari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum i
n insulis maris nomen domini dei israel a finibus
terre laudes audivimus gloriam iusti. Et dixi. S
ecretum meum michi secretum meum michi.
Ve michi prevaricantes prevaricati sunt et pre
varicatione transgressorum prevaricati sunt.
Formido et fovea et laqueus super te qui habitator
es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis
cadet in foveam. Et qui se explicaverit de fove
a tenebitur laqueo. Quia cataracte de excel
sis aperte sunt et concucientur fundamenta terre.
Confractione confringetur terra contritione contere
tur terra commotione commovebitur terra. Agita
tione agitabitur terra sicut ebrius et auferetur quasi
tabernaculum unius noctis. Et gravabit eam iniqui
tas sua et corruet et non adiciet ut resurgat. E
t erit in die illa visitabit dominus super miliciam
celi in excelso et super reges terre qui sunt su
per terram. Et congregabuntur in congregationem
unius fascis in lacum et claudentur ibi in car
cerem et post multos dies visitabuntur. Et e
rubescet luna et confundetur sol cum regnav
erit dominus exercituum in monte Syon et Ie
rusalem et in conspectu senum suorum fuerit
XXV glorificatus. Domine deus meus es tu exalta
bo te et confitebor nomini tuo quoniam fecisti
mirabilia cogitationes antiquas fideles amen.
Quia posuisti civitatem in tumulum urbem
fortem in ruinam domum alienorum ut non
sit civitas et in sempiternum non edificetur. Su
per hoc laudabit te populus fortis. civitas gentium r
obustarum timebit te. Quia factus es fortitu
do pauperi fortitudo egeno in tribulatione
sua. Spes a turbine umbraculum ab estu. Sp
iritus enim robustorum quasi turbo impellens
parietem. Sicut estum in siti tumultum alie
norum humiliabis. Et quasi calore sub nube
torrente propaginem fortium marcescere facies.
Et faciet dominus exercituum omnibus populis
in monte hoc convivium pinguium convivi
um vindemie pinguium medullatorum vinde
mie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem
vinculi colligati super omnes populos et telam quam
orditus est super omnes nationes precipitabit m
ortem in sempiternum. Et auferet dominus
deus lacrimam ab omni facie et opprobrium p
opuli sui auferet de universa terra quia dominus lo
cutus est. Et dicetis in illa die. Ecce dominus deus
noster est expectavimus eum et salvabit nos. E
cce dominus sustinuimus eum exultabimus et le
tabimur in salutari eius quia requiescet ma
nus domini in monte isto. Et triturabitur
Moab sub eo sicuti teruntur palee in plaus
tro et extendet manum suam sub eo sicut ex
tendit natans ad natandum. Et humilia
bitur gloria eius cum allisione manuum eius
et munimenta sublimium murorum tuorum
concident et humiliabuntur et detrahentur
XXVI in terra usque ad pulverem. In die illa cantab
itur canticum istud in terra Iuda. Urbs fortitu
dinis nostre salvator ponetur in ea murus et ante
murale. Aperite portas et ingrediatur gens iu
sta custodiens veritatem vetus error abiit. Ser
vabis pacem pacem quia in te speravimus. Sperastis
in domino in seculis eternis in domino deo
forti in perpetuum. Quia incurvabit habitantes
in excelso civitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam usque ad terram detrahet eam u
sque ad pulverem. Conculcabit eam pes pedes pa
uperis gressus egenorum. Semita iusti recta est
rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semi
ta iudiciorum tuorum domine sustinuimus te n
omen tuum et memoriale tuum in desiderio a
nime. Anima mea desideravit te in nocte set et
spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad
te. Cum feceris iudicia tua in terra iusticiam di
scent habitatores orbis. Misereamur impio et
non discet iusticiam in terra sanctorum inique gessit et
non videbit gloriam domini. Domine exaltetur
manus tua et non videant. Videant et confund
antur zelantes populi et ignis hostes tuos devoret.
Domine dabis pacem nobis omnia enim opera
nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt
nos domini absque te tantum in te recordemur nominis
tui. Morientes non vivant gigantes non resur
gant. Propterea visitasti et contrivisti eos et
perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti
genti domine indulsisti genti numquid glo
rificatus es. Elongasti omnes terminos terre. Domine
in angustia requisierunt te in tribulatione
murmuris doctrina tua eis. Sicut que concipit
cum appropinquaverit ad partum dolens
clamat in doloribus suis sic facti sumus a facie tua
a domine. Concepimus et quasi parturivimus
et peperimus spiritum. Salutes non fecimus in terra
ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mor
tui tui interfecti mei resurgent. Expergiscimini
et laudate qui habitatis in pulvere quia
ros lucis ros tuus et terram gigantum detrahes
in ruinam. Vade populus meus intra in cubicula
tua. claude hostia tua super te abscondere modi
cum ad momentum donec transeat indig
natio. Ecce enim dominus egredietur de loco
suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre
contra eum et revelabit terra sanguinem suum
et non operiet ultra interfectos suos. In die il XXVII
lo visitabit dominus in gladio suo duro et gran
di et forti super leviathan serpentem vectem et
super leviathan serpentem tortuosum et occidet
cetum qui in mari est. In die illa vinea meri can
tabit ei. Ego dominus qui servo eam repente
propinabo ei ne forte visitetur contra eam nocte
et die servo illam. Indignatio non est michi.
Quis dabit me spinam et veprem in prelio:
Gradiar super eam succendam eam pariter. An
potius tenebit fortitudinem meam faciet pa
cem michi pacem faciet michi. Qui ingred
iuntur impetu ad Iacob. florebit et germinabit
Israel et implebunt faciem orbis semine. Num
quid iuxta plagam percutientis se percussit eum.
aut sicut occidit interfectos eius sic occisus est.
In mensuram contra mensuram cum abiecta
fuerit iudicabis eam. Meditata est in spiritu suo
duro per diem estus. Idcirco super hoc dimittetur in
iquitas domui Iacob et iste omnis fructus ut au
feratur peccatum eius cum posuerit omnes

lapides altaris sicut lapides cineris allisos non st
abunt luci et delubra. Civitas enim munita
desolata erit. Speciosa relinquetur et dimitte
tur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus et
ibi accubabit et consumet summitates eius.
In siccitate messis illius conterentur mulie
res venientes et docentes eam. Non est enim
populus sapiens propterea non miserebitur eius
qui fecit eum et qui formavit eum non parcet
ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alv
eo fluminis usque ad torrentem egypti et vos
congregabimini unus et unus filii israel. Et erit
in die illa clangetur in tuba magna et venient
qui perditi fuerant de terra assiriorum et qui eiec
XXVIII ti fuerant in terra egypti et adorabunt dominum in m
onte sancto ierusalem. Ve corone superbie ebriis
ephraim et flori decidenti glorie exultationis
eius. Qui erant in vertice vallis pinguissime
errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sic
ut impetus grandinis turbo confringens sicut im
petus aquarum multarum inundantium et emi
ssarum super terram spatiosam. Pedibus conculcab
itur corona superbie ebriorum ephraim. Et erit
flos decidens glorie exultationis eius qui est su
per verticem vallis pinguium quasi temporaneum
ante maturitatem autumni quod cum aspexe
rit videns statim ut manu tenuerit devo
rabit illud. In die illa erit dominus exercituum
corona glorie et sertum exultationis residuo
populi sui et spiritus iudicii sedenti super iudicium et
fortitudo revertentibus de bello ad portam. Ver
um hii quoque pre vino nescierunt et pre ebrietate
erraverunt. Sacerdos et propheta nescierunt pre e
brietate absorti sunt a vino erraverunt in eb
rietate nescierunt videntem ignoraverunt
iudicium. Omnes enim mense replete sunt vo
mitu sordiumque ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam et quem intelligere faciet
auditum? Ablactatos a lacte avulsos ab u
beribus. Quia manda remanda manda remanda,
expecta reexpecta expecta reexpecta, modi
cum ibi modicum ibi. In loquela enim lab
ii et in lingua altera loquetur ad populum istum
cui dixit: Hec requies mea reficite lassum et hec est
mea refrigerium et noluerunt audire. Et erit
eis verbum domini manda remanda manda remá
da, expecta reexpecta expecta reexpecta, modi
cum ibi modicum ibi, ut vadant et cadant re
trorsum et conterantur et illaqueentur et capie
ntur. Propter hoc audite verbum domini viri illusor
es qui dominamini super populum meum qui est in ie
rusalem. Dixistis enim: Percussimus fedus cum
morte et cum inferno fecimus pactum. Flage
llum inundans cum transierit non veniet super
nos, quia posuimus mendacium spem nostram et men
dacio protecti sumus. Ideirco hec dicit domi
nus deus: Ecce ego mittam in fundamentis sion
lapidem, lapidem probatum angularem pre
ciosum in fundamento fundatum. Qui cre
diderit in eum non confundetur. Et ponam
iudicium in pondere et iustitiam in mensura,
et subvertet grando spem mendacii et protectio
nem aque inundabunt. Et delebitur fedus ve
strum cum morte et pactum vestrum cum infe
rno non stabit. Flagellum inundans cum trans
ierit eritis ei in conculcationem. Quandocumque
pertransierit tollet vos. Quoniam mane dilu
culo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo
sola vexatio intellectum dabit auditui. Coan
gustatum est enim stratum ita ut alter decid
at, et pallium breve utrumque operire non po
test. Sicut enim in monte divisionum stabit
dominus, sicut in valle que est in valle gabaon irasce
tur ut faciat opus suum, alienum opus eius,
ut operetur opus suum, peregrinum enim est o
pus ab eo. Et nunc nolite illudere ne forte con
stringantur vincula vestra. Consummationem enim
et abbreviationem audivi a domino deo exercituum su
per universam terram. Auribus percipite et audite vocem
meam, attendite et audite eloquium meum. Num
quid tota die arabit arans ut serat, proscindet
et sariet humum suam? Nonne cum adequav
erit faciem eius seret gith et ciminum sparget
et ponet triticum per ordinem et ordeum et mi
lium et viciam in finibus suis? Et erudiet eum
in iudicio deus suus, docebit
illum. Non enim in serris triturabitur gith nec
rota plaustri super ciminum circuibit, sed in
virga excutietur gith et ciminum in baculo. Pa
nis autem comminuetur. Verum non in per
petuum triturans triturabit illud, neque vexa
bit eum rota plaustri, nec in ungulis suis com
minuet eum. Et hoc a domino deo exercituum e
xivit, ut mirabile faceret consilium et mag
XXIX nificaret iustitiam. Ve ariel ariel civitas
quam circumdedit david. Additus est annus
ad annum, sollempnitates evolute sunt. Et cir
cumvallabo ariel, et erit tristis et merens. Et
erit mihi quasi ariel, et circumdabo quasi sp
heram in circuitu tuo et iaciam contra te agge
rem et munimenta ponam in obsidionem tu
am. Humiliaberis, de terra loqueris et
de humo audietur eloquium tuum. Et erit
quasi pithonis de terra vox tua et de humo
eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut pul
vis tenuis multitudo ventilantium te, et sicut
favilla pertransiens multitudo eorum qui co
ntra te prevaluerunt. Eritque repente confe
stim a domino exercituum visitabitur in to
nitruo et commotione terre et voce ma
gna turbinis et tempestatis et flamma ignis
devorantis. Et erit sicut sompnium visionis
nocturne multitudo omnium gentium que
dimicaverunt contra ariel et omnes qui mili
taverunt et obsederunt et prevaluerunt ad
versus eam. Et sicut sompniat esuriens et co
medit, cum autem fuerit expergefactus vacua est anima
eius, et sicut sompniat sitiens et bibit et post
quam fuerit expergefactus lassus sitit adhuc
et anima eius vacua est, sic erit multitudo omni
um gentium que dimicaverunt contra mon
tem sion. Obstupescite et admiramini, fluc
tuate et vacillate, inebriamini et non a vino,
movemini et non ab ebrietate. Quoniam misc
uit vobis dominus spiritum soporis, claudet oculos ve
stros, prophetas et principes vestros qui vident
visiones operiet. Et erit vobis visio omnium
sicut verba libri signati quem cum dederint

scienti litteras dicent, Lege istum, et respondebit.
Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber
nescienti litteras diceturque ei, Lege, et respondebit,
nescio litteras. Et dixit Dominus. Eo quod appropinquat
populus iste ore suo, et labiis suis glorificat me, cor
autem eius longe est a me, et timuerunt me
mandato hominum et doctrinis; ideo ecce ego
addam ut admirationem faciam populo huic in
miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapi
entia a sapientibus eius, et intellectus prudentium
eius abscondetur. Vae qui profundi estis corde, ut
a Domino abscondatis consilium. Quorum sunt
in tenebris opera, et dicunt, Quis videt nos, et quis
novit nos? Perversa est haec vestra cogitatio, quasi
si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus
factori suo, Non fecisti me, et figmentum dicat
fictori suo, Non intelligis. Nonne adhuc in modi
co et in brevi convertetur Libanus in chermel, et
chermel in saltum reputabitur? Et audient
in die illa surdi verba libri, et de tenebris et calig
ine oculi caecorum videbunt. Et addent mites
in Domino laetitiam, et pauperes homines in sancto Israel
exultabunt, quoniam defecit qui praevalebat, con
summatus est illusor, et succisi sunt omnes qui vigi
labant super iniquitatem, qui peccare faciebant
homines in verbo, et arguentem in porta supplan
tabant, et declinaverunt frustra a iusto. Propter
hoc haec dicit Dominus domui Iacob,
qui redemit Abraham, Non modo confundetur
Iacob, nec modo vultus eius erubescet, sed cum
viderit filios suos, opera manuum mearum, in medio
sui sanctificantes nomen meum, et sanctifica
bunt sanctum Iacob, et Deum Israel praedicabunt,
et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores
XXX discent legem. Vae filii desertores, dicit
Dominus, ut faceretis consilium, et non ex me, et
ordiremini telam, et non per spiritum meum, ut adderetis
peccatum super peccatum, qui ambulatis ut
descendatis in Aegyptum, et os meum non interrog
astis, expectantes auxilium Pharaonis, et habe
ntes fiduciam in umbra Aegypti. Et erit vobis forti
tudo Pharaonis in confusionem, et fiducia um
brae Aegypti in ignominiam. Erunt enim in Tan
is principes tui, et nuntii tui usque ad Hanes pve
nerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis
prodesse non potuit. Non fuerunt in auxilium
nec in aliquam utilitatem, sed in confusionem et
in opprobrium. In terra tribulationis et angustiae
leaena et leo ex eis, vipera et regulus volans, po
rtantes super humeros iumentorum divitias suas, et
super gibbum camelorum thesauros suos ad populum
qui eis prodesse non poterit. Aegyptus enim frustra
et vane auxiliabitur; ideo clamavi super hoc,
Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus
scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara
illud, et erit in die novissimo in testimonium
usque in aeternum. Populus enim ad iracundiam pro
vocans est, et filii mendaces, filii nolentes
legem Dei. Qui dicunt videntibus, Nolite videre,
et aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea quae recta
sunt. Loquimini nobis placentia, videte nobis
errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam,
cesset a facie nostra sanctus Israel. Propterea haec
dicit Dominus sanctus Israel, Pro eo quod reprobastis verbum

hoc, et sperastis in calumniam et in tumultu,
et innixi estis super eo, propterea erit vobis iniquitas
haec sicut interruptio cadens, et requisita in muro
excelso, quoniam subito, dum non speratur, veniet
contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur
lagena figuli contritione pervalida, et non inve
nietur de fragmentis eius testa, in qua portetur
igniculus de incendio, aut hauriatur parum a
quae de fovea. Quia haec dicit Dominus Deus sanctus
Israel, Si revertamini et quiescatis, salvi eritis; in
silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis,
et dixistis, Nequaquam, sed ad equos fugiemus,
ideo fugietis; et super veloces ascendemus, ideo
velociores erunt qui persequentur vos. Mille ho
mines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque
fugietis, donec relinquamini quasi malus
navis in vertice montis, et quasi signum super col
lem. Propterea expectat Dominus ut misereatur vestri, et
ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus iudicii
Dominus; beati omnes qui expectant eum.
Populus enim Sion habitabit in Ierusalem;
nequaquam plorans plorabis, miserans miserebitur
tui. Ad vocem clamoris tui statim ut audierit,
respondebit tibi. Et dabit vobis Dominus panem arctum,
et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra
doctorem tuum, et erunt oculi tui videntes
praeceptorem tuum. Et aures tuae audient verbum
post tergum monentis, Haec est via, ambulate in
ea, neque ad dexteram neque ad sinistram. Et conta
minabis laminas sculptilium argenti tui, et
vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea
sicut immunditiam menstruatae. Egredere,
dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque
seminaveris in terra, et panis frugum terrae erit uber
et pinguis. Pascetur in possessione tua
in die illo agnus spatiose, et tauri tui, et pulli
asinorum, qui operantur terram, commixtum mi
gma comedent, sicut in area ventilatum est.
Et erunt super omnem montem excelsum et super
omnem collem elevatum rivi currentium aqua
rum in die interfectionis multorum, cum ceci
derint turres. Et erit lux lunae sicut lux solis, et
lux solis erit septempliciter sicut lux septem di
erum, in die qua alligaverit Dominus vulnus
populi sui, et percussuram plagae eius sanaverit. Ec
ce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor
eius, et gravis ad portandum; labia eius repleta
sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis de
vorans. Spiritus eius velut torrens inundans
usque ad medium colli, ad perdendas gentes in ni
hilum, et frenum erroris quod erat in maxillis po
pulorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificatae
sollemnitatis, et laetitia cordis sicut qui pergit
cum tibia ut intret in montem Domini ad fortem
Israel. Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suae,
et terrorem brachii sui ostendet in comminatione
furoris, et flamma ignis devorantis; allidet in
turbine et in lapide grandinis. A voce enim
Domini pavebit Assur virga percussus. Et erit tran
situs virgae fundatus, quam requiescere faciet
Dominus super eum in tympanis et citharis,
et in bellis praecipuis expugnabit eos. Praepara
ta est enim ab heri Topheth, a rege praeparata, profunda et
dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa,

flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

XXXI

Vae qui descendunt in Aegyptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multae sunt et super equitibus quia praevalidi nimis. Et non sunt confisi super Sanctum Israel et Dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum et verba sua non abstulit. Et consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem. Aegyptus homo et non Deus et equi eorum caro et non spiritus. Et Dominus inclinabit manum suam et corruet auxiliator et cadet cui praestatur auxilium simulque omnes consumentur. Quia haec dicit Dominus ad me: Quomodo si rugiat leo et catulus leonis super praedam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non formidabit et a multitudine eorum non pavebit, sic descendet Dominus exercituum ut proelietur super montem Sion et super collem eius. Sicut aves volantes sic proteget Dominus exercituum Ierusalem protegens et liberans transiens et salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel. In die enim illa abiciet vir idola argenti sui et idola auri sui quae fecerunt vobis manus vestrae in peccatum. Et cadet Assur in gladio non viri et gladius non hominis vorabit eum et fugiet non a facie gladii et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo eius a terrore transibit et pavebunt fugientes principes eius, dixit Dominus cuius ignis est in Sion et caminus eius in Ierusalem.

XXXII

Ecce in iustitia regnabit rex et principes in iudicio praeerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti et umbra petrae prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium et aures audientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum intelleget scientiam et lingua balborum velociter loquetur et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem et loquatur ad Dominum fraudulenter et vacuam faciat animam esurientis et potum sitienti auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea quae digna sunt principe cogitabit et ipse super duces stabit. Mulieres opulentae surgite et audite vocem meam, filiae confidentes percipite auribus eloquium meum. Post dies enim et annum et vos conturbabimini confidentes; consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet. Obstupescite opulentae, conturbamini confidentes, exuite vos et confundimini, accingite lumbos vestros. Super ubera plangite super regione desiderabili super vinea fertili. Super humum populi mei spinae et vepres ascendent, quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis. Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est, tenebrae et palpatio factae sunt super speluncas usque in aeternum, gaudium onagrorum pascua gregum. Donec effundatur super nos spiritus de excelso et erit desertum in Chermel et Chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium et iustitia in Chermel sedebit. Et erit opus iustitiae pax et cultus iustitiae silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in tabernaculis fiduciae et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus et humilitate humiliabitur civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas immittentes pedem bovis et asini.

XXXIII

Vae qui praedaris, nonne et ipse praedaberis? Et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaveris depraedationem depraedaberis; cum fatigatus desieris contemnere contemneris. Domine miserere nostri, te enim expectavimus; esto brachium nostrum in mane et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi et ab exaltatione tua dispersae sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus velut cum fossae plenae fuerint de eo. Magnificatus est Dominus quoniam habitavit in excelso; implevit Sion iudicio et iustitia. Et erit fides in temporibus tuis; divitiae salutis sapientia et scientia; timor Domini ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipatae sunt viae, cessavit transiens per semitam; irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est Libanus et obsorduit, et factus est Saron sicut desertum, et concussa est Basan et Carmelus. Nunc consurgam dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc sublimabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinae congregatae igni comburentur. Audite qui longe estis quae fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem, qui proicit avaritiam ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis habitabit; munimenta saxorum sublimitas eius; panis ei datus est, aquae eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt, oculi eius cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus? Ubi legis verba ponderans? Ubi doctor parvulorum? Populum inprudentem non videbis, populum alti sermonis ita ut non possis intellegere disertitudinem linguae eius, in quo nulla est sapientia. Respice Sion civitatem sollemnitatis nostrae; oculi tui videbunt Ierusalem habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit, nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur. Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster; locus fluviorum rivi latissimi et patentes; non transibit per eum navis remigum neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui et non praevalebunt; sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia praedarum multarum. Claudi

diripient rapinam nec dicet vicinus elangui. Populus qui habitat in ea auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII Accedite gentes et audite et populi attendite. Audiat terra et plenitudo eius orbis et omne germen eius. Quia indignatio Domini super omnes gentes et furor super omnem miliciam eorum. Interfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur et de cadaveribus eorum ascendet fetor. Tabescent montes sanguine eorum et tabescet omnis milicia celorum. Et complicabuntur sicut liber celi et omnis milicia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus. Ecce super Idumeam descendet et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum et hircorum, de sanguine medullatorum arietum. Victima enim Domini in Bosra et interfectio magna in terra Edom. Et descendent unicornes cum eis et tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum sanguine et humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion. Et convertentur torrentes eius in picem et humus eius in sulphur, et erit terra eius in picem ardentem nocte et die. Non extinguetur. In sempiternum ascendet fumus eius. A generatione in generationem desolabitur, in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt eam onocrotalus et ericius, ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nichilum et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi. Regem potius invocabunt et omnes principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domibus eius spine et urtice et paliurus in munitionibus eius. Et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et occurrent demonia onocentauris et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et enutrivit catulos et circumfodit et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Requirite diligenter in libro Domini et legite: unum ex eis non defuit, alter ad alterum non quesivit, quia quod ex ore meo procedit ille mandavit et spiritus eius ipse congregavit ea. Et ipse misit eis sortem et manus eius divisit eam illis in mensuram. Usque in eternum possidebunt eam in generationem et generationem habitabunt in ea.

XXXV Letabitur deserta et invia et exultabit solitudo et florebit quasi lilium. Germinans germinabit et exultabit letabunda et laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron. Ipsi videbunt gloriam Domini et decorem Dei nostri. Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate. Dicite pusillanimes: Confortamini et nolite timere. Ecce Deus vester ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus et aperta erit lingua mutorum, quia scisse sunt in deserto aque et torrentes in solitudine. Et que erat arida in stagnum et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus, et hec erit nobis directa via ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo et mala bestia non ascendet per eam nec invenietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint et redempti a Domino convertentur et venient in Sion cum laude et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus.

XXXVI Et factum est in quarto decimo anno regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iuda munitas et cepit eas. Et misit rex Assyriorum Rabsacen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu gravi. Et stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum Heliachim filius Helchie qui erat super domum et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis. Et dixit ad eos Rabsaces: Dicite Ezechie: Hec dicit rex magnus rex Assyriorum: Que est ista fiducia qua confidis? Aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum super Egyptum, cui si innisus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic Pharao rex Egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis michi: In Domino Deo nostro confidimus, nonne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et dixit Iude et Ierusalem: Coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum et dabo tibi duo milia equorum, nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Egypto in quadrigis et in equitibus, et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Et dixit Heliachim et Sobna et Ioahe ad Rabsacen: Loquere ad servos tuos Syra lingua, intelligimus enim. Ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista, et non potius ad viros qui sedent in muro ut comedant stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum? Et stetit Rabsaces et clamavit voce magna Iudaice et dixit: Audite verba regis magni regis Assyriorum. Hec dicit rex: Non seducat vos Ezechias qui non poterit eruere vos. Et non vobis tribuat Ezechias fiduciam super Dominum dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum. Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam et bibat unusquisque aquam cisterne sue, donec veniam et tollam vos ad terram que est ut terra vestra, terram frumenti et vini, terram panum et vinearum. Ne conturbet vel seducat vos Ezechias dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? Ubi est deus Emath et Arphath? Ubi est deus Sepharvaim? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de ma

tui mea? Et siluerunt et non responderunt ei verbum.
Mandaverat enim rex eis dicens: Non responde-
atis ei. Et ingressus est Eliachim filius Helciae qui e-
rat super domum et Sobnas scriba et Ioahe filius
C. XXXVII Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus
et nuntiaverunt ei verba Rabsacis. Et factum
est cum audisset rex Ezechias scidit vestimenta
sua et obvolutus est sacco et intravit in domum
Domini. Et misit Eliachim qui erat super domum
et Sobnam scribam et seniores de sacerdotibus
opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam et dixe-
runt ad eum: Haec dicit Ezechias: Dies tribulatio-
nis et correptionis et blasphemiae dies haec quia vene-
runt filii usque ad partum et virtus non est pari-
endi. Si quomodo audiat Dominus Deus tuus verba Ra-
bsacis quem misit rex Assyriorum dominus suus ad
blasphemandum Deum viventem et exprobran-
dum sermonibus quos audivit Dominus Deus tuus. Le-
va ergo orationem pro reliquiis quae repertae sunt.
Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam. Et di-
xit ad eos Isaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit
Dominus: Ne timeas a facie verborum quae audisti
quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum
me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nuntium
et revertetur ad terram suam et corruere eum fa-
ciam gladio in terra sua. Reversus autem Rabsaces
et invenit regem Assyriorum proeliantem adversum
Lobnam. Audierat enim quia profectus esset de Lach-
is. Et audivit de Tharaca rege Aethiopiae dicen-
tes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum
audisset misit nuntios ad Ezechiam dicens:
Haec dicetis Ezechiae regi Iudae dicentes: Non te
decipiat Deus tuus in quo tu confidis dicens: N-
on dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum. Ec-
ce tu audisti omnia quae fecerunt reges Assyrio-
rum omnibus terris quas subverterunt et tu poteris
liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium
quos subverterunt patres mei Gozam et Aran
et Reseph et filios Eden qui erant in Thalassar? Ub-
i est rex Emath et rex Arfath et rex urbis Sepharu-
aim, Ane et Ava? Et tulit Ezechias libros de ma-
nu nuntiorum et legit eos. Et ascendit in domum
Domini et expandit eos Ezechias coram Domino.
Et oravit Ezechias ad Dominum dicens: Domine De-
us exercituum Israel qui sedes super cherubim tu
es Deus solus omnium regnorum terrae tu fecisti
caelum et terram. Inclina Domine aurem tuam et au-
di, aperi oculos tuos Domine et vide et audi omnia
Sennacherib verba quae misit ad blasphemandum
dum Deum viventem. Vere enim Domine de-
sertas fecerunt reges Assyriorum terras et regiones
earum et dederunt deos earum igni. Non enim
erant dii sed opera manuum hominum ligna et
lapides et comminuerunt eos. Et nunc Domine Deus
noster salva nos de manu eius et cognoscant omnia
regna terrae quia tu Dominus solus. Et misit Isaias fi-
lius Amos ad Ezechiam dicens: Haec dicit Dominus
Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib
rege Assyriorum, hoc est verbum quod locutus est
Dominus super eum: Despexit te subsannavit
te virgo filia Sion post te caput movebit filia
Ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti
et super quem exaltasti vocem et elevasti altitudi-
nem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel. In manu
servorum tuorum exprobrasti Domino et dixisti: In
multitudine quadrigarum mearum ego ascendi
altitudinem montium iuga Libani et succidam
excelsa cedrorum eius et electas abietes illius. Et
introibo altitudinem summitatis eius saltus
Carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam et exsicca-
vi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Num-
quid non audisti quae olim fecerim ei? Ex diebus
antiquis ego plasmavi illud et nunc adduxi et
factum est in eradicationem collium compugnan-
tium et civitatum munitarum. Habitatores ea-
rum breviata manu contremuerunt et confu-
si sunt. Facti sunt sicut faenum agri et gramen
pascuae et herba tectorum quae exaruit antequam ma-
turesceret. Habitationem tuam et egressum tu-
um et introitum tuum ego cognovi et insaniam
tuam contra me. Cum fureres adversum me su-
perbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo
circulum in auribus tuis et frenum in labiis tu-
is et reducam te in viam qua venisti. Tibi autem
hoc erit signum: Comede hoc anno quae sponte
nascuntur et in anno secundo pomis vescere. In a-
nno autem tertio seminate et metite. Et plantate
vineas et comedite fructum earum. Et mit-
tet id quod salvatum fuerit de domo Iuda et quod
reliquum est radicem deorsum et faciet fructum sur-
sum. Quia de Ierusalem exibunt reliquiae et salv-
atio de monte Sion. Zelus Domini exercituum
faciet istud. Propterea haec dicit Dominus de rege Assy-
riorum: Non introibit civitatem hanc et non ia-
ciet ibi sagittam et non occupabit eam clipe-
us et non mittet in circuitu eius aggerem. In
via qua venit per eam revertetur et civitatem ha-
nc non ingredietur dicit Dominus. Et protegam ci-
vitatem istam ut salvem eam propter me et propter
David servum meum. Egressus est autem angelus
Domini et percussit in castris Assyriorum centum
octoginta quinque milia. Et surrexerunt
mane et ecce omnia cadavera mortuorum.
Egressus est et abiit et reversus est Sennache-
rib rex Assyriorum et habitavit in Ninive. Et
factum est cum adoraret in templo Nesrach deum
suum Adramelech et Sarasar filii eius percusse-
runt eum gladio. Fugeruntque in terram Arar-
at et regnavit Asoraddon filius eius pro eo.
In diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad C. XXXVIII
mortem et introivit ad eum Isaias filius A-
mos propheta et dixit ei: Haec dicit Dominus: Dispone
domui tuae quia morieris tu et non vives. Et con-
vertit Ezechias faciem suam ad parietem et o-
ravit ad Dominum et dixit: Obsecro Domine memento
quaeso quomodo ambulaverim coram te in ve-
ritate et in corde perfecto et quod bonum est in ocu-
lis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu mag-
no. Et factum est verbum Domini ad Isaiam
dicens: Vade et dic Ezechiae: Haec dicit Dominus Deus
David patris tui: Audivi orationem tuam vidi
lacrimam tuam. Ecce ego adiciam super dies tu-
os quindecim annos et de manu regis Assyrio-
rum eruam te et civitatem istam et protegam
eam. Hoc autem erit tibi signum a Domino quia faci-
et Dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego re-
verti faciam umbram linearum per quas descende-
rat in horologio Achaz in sole retrorsum decem

[Gene]ratio mea ablata est et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum. Precisa est velut a texente vita mea; dum adhuc ordirer succidit me; de mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque ad mane; quasi leo sic contrivit omnia ossa mea; de mane usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Domine vim patior, responde pro me. Quid dicam aut quid respondebit mihi cum ipse fecerit? Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei, corripies me et vivificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret; proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te; non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie; pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine salvum me fac, et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit Ysaias ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent super vulnus et sanaretur. Et dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in domum domini?

XXXIX In tempore illo misit Marodach Baladan filius Baladan rex Babilonis libros et munera ad Ezechiam; audierat enim quod egrotasset et convaluisset. Letatus est enim super eis Ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi et omnes apothecas supellectilis sue et universa que inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Introivit autem Ysaias propheta ad regem Ezechiam dixitque ei: Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babilone. Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia que in domo mea sunt viderunt; non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Ysaias ad Ezechiam: Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc in Babilonem; non relinquetur quicquam, dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent, et erunt eunuchi in palatio regis Babilonis. Et dixit Ezechias ad Ysaiam: Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

XL Consolamini, consolamini, popule meus, dicit deus vester. Loquimini ad cor Ierusalem et advocate eam, quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius; suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto: Parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et revelabitur gloria domini, et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro fenum, et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos, quia spiritus domini sufflavit in eo. Vere fenum est populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos; verbum autem domini nostri manet in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon; exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas Ierusalem; exalta, noli timere. Dic civitatibus Iude: Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet; in brachio suo congregabit agnos et in sinu suo levabit; fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre et libravit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit eum semitam iustitie et erudivit eum scientiam et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle et quasi momentum stratere reputate sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. Et Libanus non sufficiet ad succendendum, et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo, et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum aut quam imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflavit faber aut aurifex auro figuravit illud et laminis argenteis argentarius? Forte lignum et imputribile elegit artifex sapiens; querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non scitis? Numquid non audistis? Numquid non annuntiatum est ab initio vobis? Numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet super gyrum terre, et habitatores eius sunt quasi locuste; qui extendit velut nichilum celos et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terre velut inane fecit. Et quidem neque plantatus neque satus neque radicatus in terra truncus eorum; repente flavit in eos et aruerunt, et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me et adequastis, dicit sanctus? Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec, qui educit in numero militiam eorum et omnes ex nomine vocat pre multitudine fortitudinis et roboris virtutisque eius; neque unum reliquum fuit. Quare dicis Iacob et loqueris Israel: Abscondita est via mea a domino et a deo meo iudicium meum transivit? Numquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus dominus qui creavit terminos terre non deficiet neque laborabit, nec est investigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem et his qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabunt, et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt fortitudinem, assument pennas ut aquile, cu

XLI

rent et non laborabunt ambulabunt et non deficient. Taceant ad me insule et gentes mutent fortitudinem. Accedant et tunc loquantur simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum vocavit eum ut sequeretur se. Dabit in conspectu eius gentes et reges obtinebit. Dabit quasi pulverem gladio eius sicut stipulam que a vento rapitur arcui eius. Persequetur eos transibit in pace semita in pedibus eius non apparebit. Quis hec operatus est et fecit vocans generationes ab exordio. Ego dominus

Apo. ult. primus et novissimus ego sum. Viderunt insule et timuerunt extrema terre obstupuerunt appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliabitur et fratri suo dicet confortare. Confortavit faber erarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis dicens glutino bonum est et confortavit eum clavis ut non moveretur. Et tu Israel serve meus Iacob quem elegi semen Abraham amici mei in quo apprehendi te ab extremis terre et a longinquis eius vocavi te. Et dixi tibi servus meus es tu elegi te et non abieci te. Ne timeas quia tecum sum ego ne declines quia ego deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te. Erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint et veluti consumptio homines bellantes adversum te. Quia ego dominus deus tuus apprehendens manum tuam dicensque tibi. Ne timeas ego adiuvi te. Noli timere vermis Iacob qui mortui estis ex Israel ego auxiliatus sum tibi dicit dominus et redemptor tuus sanctus Israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia. Triturabis montes et comminues et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos et tu exultabis in domino in sancto Israel letaberis. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos deus Israel non derelinquam eos. A-

Ps. cvi. periam in supinis collibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudinem cedrum et spinam et myrtum et lignum olive. Ponam in deserto abietem ulmum et buxum simul ut videant et sciant et recogitent et intelligant pariter quia manus domini fecit hoc et sanctus Israel creavit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit dominus. Afferte si quid forte habetis dixit rex Iacob. Accedant et nuntient nobis quecumque ventura sunt. Priora que fuerunt nuntiate et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum et que ventura sunt indicate nobis. Annuntiate que ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis. Bene quoque aut male si potestis facite et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo et opus vestrum ex eo quod non est. Abominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et

velut plastes conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus et a principio ut dicamus iustus es. Non est neque annuntians neque predicens neque audiens sermones vestros. Primus ad Sion dicet ecce adsunt et Ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana opera eorum ventus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam eum electus meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam nec audietur vox eius foris. Calamum quassatum non conteret et linum fumigans non extinguet in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos firmans terram et que germinant ex ea dans flatum populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iustitia et apprehendi manum tuam et servavi te et dedi te in fedus populi in lucem gentium ut aperires oculos cecorum et educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc est nomen meum gloriam meam alteri non dabo et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt ecce venerunt nova quoque ego annuntio antequam oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum laus eius ab extremis terre qui descenditis in mare et plenitudo eius insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius in domibus habitabit Cedar. Laudate habitatores petre de vertice montium clamabunt. Ponent domino gloriam et laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus sicut fortis egredietur et sicut vir preliator suscitabit zelum. Vociferabitur et clamabit super inimicos suos confortabitur. Tacui semper silui patiens fui sicut pariens loquar dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam montes et colles et omne germen eorum exsiccabo. Et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciunt et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem et prava in recta. Hec verba feci eis et non dereliqui eos. Conversi sunt retrorsum confundantur confusione qui confidunt in sculptili qui dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus et surdus nisi ad quem nuntios meos misi. Quis cecus nisi qui venundatus est et quis cecus nisi servus domini. Qui vides multa nonne custodies qui apertas habes aures nonne audies. Et dominus voluit ut sanctificaret eum et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus laqueus iuvenum omnes et in domibus carcerum absconditi sunt. Facti sunt in rapinam nec est qui eruat in direptionem nec est qui dicat redde. Quis est in vobis qui audiat hoc attendat et auscultet futura. Quis dedit in direptionem Iacob et Israel vastantibus nonne dominus ipse [illegible]

Et noluerunt in viis eius ambulare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum. Et conbussit eum in circuitu et non cognovit et succendit eum et non intellexit.

CXLIII Et nunc hec dicit dominus creans te iacob et formans te israel. Noli timere quia redemi te et vocavi nomine tuo meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non conbureris et flamma non ardebit in te quia ego dominus deus tuus sanctus israel salvator tuus. Dedi propitiationem tuam egyptum ethiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus ego dilexi te. Et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia ego tecum sum. Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Affer filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terre. Et omnem qui invocat nomen meum in gloriam meam creavi eum et formavi eum et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis in vobis adnuntiet istud et que prima sunt audire nos faciat. Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant vere. Vos testes mei dicit dominus et servus meus quem elegi ut sciatis et credatis michi et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum ego sum dominus et non est absque me salvator. Ego adnuntiavi et salvavi auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus et ego deus. Et ab initio ego ipse et non est qui de manu mea eruat operabor et quis avertet illud. Hec dicit dominus redemptor vester sanctus israel. Propter vos emisi babilonem et detraxi vectes universos et caldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans israel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam qui eduxit quadrigam et equum agmen et robustum simul obdormierunt nec resurgent. Contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova et nunc orientur utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri dracones et struciones quia dedi in deserto aquas et flumina in invio ut potum darem populo meo electo. Populum istum formavi michi laudem meam narrabit. Non me invocasti iacob nec laborasti in me israel. Non obtulisti michi arietem holocausti tui et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione nec laborem tibi prebui in thure. Non emisti michi argento calamum et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumptamen servire me fecisti in peccatis tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam et iudicemur simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit et interpretes tui prevaricati sunt in me. Et contaminavi principes sanctos dedi ad internicionem iacob et israel in blasphemiam.

CXLIIII Et nunc audi iacob serve meus et israel quem elegi. Hec dicit dominus faciens et formans te ab utero auxiliator tuus. Noli timere serve meus iacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet domini ego sum et ille vocabit in nomine iacob et hic scribet manu sua domino et in nomine israel assimilabitur. Hec dicit dominus rex israel et redemptor eius dominus exercituum. Ego primus et ego novissimus et absque me non est deus. Quis similis mei vocet et adnuntiet et ordinem exponat michi ex quo constitui populum antiquum ventura et que futura sunt adnuntient eis. Nolite timere neque conturbemini ex tunc audire te feci et adnuntiavi. Vos estis testes mei. Numquid est deus absque me et formator quem ego non noverim. Plastes ydoli omnes nichil sunt et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum et sculptile conflavit ad nichil utile. Ecce omnes participes eius confundentur fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes stabunt et pavebunt et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est in prunis et in malleis formavit illud. Et operatus est in brachio fortitudinis sue. Esuriet et deficiet non bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit normam. Formavit illud in runcina fecit illud in angularibus et in circino tornavit illud et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit cedros tulit ylicem et quercum que steterat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est et succendit et coxit panes. De reliquo autem operatus est deum et adoravit. Fecit sculptile et curvatus est ante illud. Medium eius combussit igni et de medio eius carnes comedit. Coxit pulmentum et saturatus est et calefactus est et dixit. Va calefactus sum vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit sibi et sculptile. Curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens. Libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt. Illiniti enim sunt ne videant oculi eorum et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mente sua neque cognoscunt neque sentiunt ut dicant medietatem eius combussi igni et coxi super carbones eius panes. Coxi carnes et comedi et de reliquo eius ydolum faciam. Ante truncum ligni procidam. Pars eius cinis est et cor insipiens adoravit illud. Et non liberabit animam suam neque dicet forte mendacium est in dextera mea. Memento horum iacob et israel quoniam servus meus es tu. Formavi

manu te servus meus es tu israel non oblivisca
ris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas et
quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quia
redemi te. Laudate celi quoniam fecit dominus
iubilate extrema terre resonate montes laudati
onem saltus et omne lignum eius quoniam redemit
dominus iacob et israel gloriabitur. Hec di
cit dominus redemptor tuus et formator tuus
ex utero. Ego sum dominus faciens omnia ex
tendens celos solus stabiliens terram et null
us mecum. Irrita faciens signa divinorum et
ariolos in furorem vertens. Convertens sapien
tes retrorsum et scientiam eorum stultam fa
ciens. Suscitans verbum servi sui et consili
um nuntiorum suorum complens qui dico
iherusalem habitaberis et civitatibus iuda edifi
cabimini et deserta eius suscitabo. Qui dico
profundo desolare et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es et omnem volu
ptatem meam complebis. Qui dico iherusalem re
CXLV dificaberis et templo fundaberis. Hec dicit
dominus christo meo cyro cuius apprehendi dex
teram ut subiciam ante faciem eius gentes
dorsa regum vertam. Et aperiam coram eo ia
nuas et porte eius non claudentur. Ego ante
te ibo et gloriosos terre humiliabo. Portas ereas
conteram et vectes ferreos confringam et dabo
tibi thesauros absconditos et archana secreto
rum ut scias quia ego dominus qui voco no
men tuum deus israel. Propter servum me
um iacob et israel electum meum et vocavi te
in nomine tuo assimilavi te et non cognovisti
me. Ego dominus et non est amplius. extra me
non est deus. Accinxi te et non cognovisti me
ut sciant hii qui ab ortu solis et qui ab occi
dente quoniam absque me non est. Ego dominus et
non est alter absque me formans lucem et crea
ns tenebras. faciens pacem et creans malum
ego dominus faciens omnia hec. Rorate celi de
super et nubes pluant iustum aperiatur terra et
germinet salvatorem et iustitia oriatur simul
ego dominus creavi eum. Ve qui contradicit
fictori suo testa de samiis terre. Numquid dicet
lutum figulo suo quid facis et opus tuum a
bsque manibus est. Ve qui dicit patri quid generas
et mulieri quid parturis. Hec dicit dominus
sanctus israel plastes eius. Ventura interrogate
me super filios meos et super opus manuum m
earum mandastis michi. Ego feci terram et ho
minem super eam creavi. Ego manus mee te
tenderunt celos et omni militie eorum man
davi. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes
vias eius dirigam. Ipse edificabit civitatem
meam et captivitatem meam dimittet. Non in
pretio neque in muneribus dicit dominus deus
exercituum. Hec dicit dominus. Labor egip
ti et negociatio ethiopie et sabaim viri subli
mes ad te transibunt et tui erunt. Post te am
bulabunt vincti manicis pergent et te adorabunt
teque deprecabuntur. Tantum in te est deus et
non est absque te deus. Vere tu es deus abscondi
tus deus israel salvator. Confusi sunt et erubuerunt
omnes simul abierunt in confusione fabri
catores errorum israel salvatus est in domino
salute eterna. Non confundemini et non erube
scetis usque in seculum seculi. Quia hec dicit dominus creans
celos ipse deus formans terram et faciens eam.
ipse plastes eius non in vanum creavit eam ut
habitaretur formavit eam. Ego dominus et non
est alius. non in abscondito locutus sum in loco
terre tenebroso. Non dixi semini iacob frustra que
rite me. Ego dominus loquens iustitiam et an
nuntians recta. Congregamini et venite et ac
cedite simul qui salvati estis ex gentibus. Nes
cierunt qui levant signum sculpture sue et ro
gant deum et salvantem. Annuntiate et veni
te et consiliamini simul. Quis auditum fecit
hoc ab initio ex tunc predixit illud? Numquid
non ego dominus et non est ultra deus absque m
e? Deus iustus et salvans non est preter me. Con
vertimini ad me et salvi eritis omnes fines terre.
quia ego dominus et non est alius. In memetipsum
iuravi et egredietur de ore meo iustitie ver
bum et non revertetur quia michi curvabitur
omne genu et iurabit omnis lingua. Ergo in
domino dicent mee sunt iustitie et imperium ad e
um venient et confundentur omnes qui rep
ugnant ei. In domino iustificabitur et lauda
bitur omne semen israel. Confractus est bel CXLVI
contritus est nabo facta sunt simulacra eorum
bestiis et iumentis. Onera vestra gravi pondere
usque ad lassitudinem contabuerunt et contri
ta sunt simul non potuerunt salvare por
tantes et anima eorum in captivitatem ibit.
Audite me domus iacob et omne residuum
domus israel qui portamini a meo utero qui ge
stamini a mea vulva usque ad senectam ego
ipse et usque ad canos ego portabo. Ego feci et
ego feram et ego portabo et salvabo. Cui ad si
milastis me et adequastis et comparastis me
et fecistis similem? Qui confertis aurum de
sacculo et argentum statera ponderatis condu
centes artificem ut faciat deum et procidunt
et adorant. Portant illud in humeris gesta
tes et ponentes in loco suo. et stabit et de loco
suo non movebitur. Set et cum clamaverint
ad eum non audiet de tribulatione non sal
vabit eos. Mementote istud et fundamini
redite prevaricatores ad cor. Recordamini
prioris seculi quoniam ego sum deus et non
est ultra deus nec est similis mei annuntians
ab exordio novissimum et ab initio que nec
dum facta sunt. Dicens consilium meum stab
it et omnis voluntas mea fiet vocans ab oriente
avem et de terra longinqua virum volunta
tis mee. Et locutus sum et adducam illud.
creavi et faciam illud. Audite me duro cor
de qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam
meam non elongabitur et salus mea non mor
abitur. Dabo in syon salutem et in israel gloriam
meam. Descende sede in pulvere virgo filia CXLVII
babilonis sede in terra non est solium filie cal
deorum. Quia ultra non vocaberis mollis et te
nera. Tolle molam et mole farinam. Denuda t
urpitudinem tuam discoperi humerum tuum
revela crura transi flumina revelabitur igno
minia tua et videbitur opprobrium tuum. Ul
tionem capiam et non resistet michi homo.

Redemptor noster dominus exercituum nomen
illius sanctus israel. Sede tace et intra in tenebras
filia chaldeorum. quia non vocaberis ultra domina
regnorum. Iratus sum super populum meum contami
navi hereditatem meam et dedi eos in manu
tua. Non posuisti eis misericordias. super senem ag
gravasti iugum tuum valde. et dixisti in sempiter
num ero domina. Non posuisti hec super cor tuum ne
que recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec
delicata et habitans confidenter. que dicis in cor
de tuo ego sum et non est preter me amplius non
sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient
tibi duo hec subito in die una sterilitas et vidui
tas. Universa venerunt super te propter multitudinem
maleficiorum tuorum et propter duritiam incan
tationum tuarum vehementem. Et fiduciam habui
sti in malitia tua et dixisti non est qui videat me.
Sapientia tua et scientia tua hec decepit te.
Et dixisti in corde tuo ego sum et preter me non
est altera. Veniet super te malum et nescies ortum
eius et irruet super te calamitas quam non po
teris expiare. Veniet super te repente miseria
quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum
multitudine maleficiorum tuorum in quibus la
boravisti ab adolescentia tua si forte quid pro
sit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in
multitudine maleficiorum tuorum stent et s
alvent te augures celi qui contemplabantur
sidera et supputabant menses ut ex eis annun
tiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipul
a ignis combussit eos. Non liberabunt animam
suam de manu flamme. Non sunt prune qui
bus calefiant nec focus ut sedeant ad eum.
Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras.
Negotiatores tui ab adolescentia tua unusquisque
XLVIII in via sua erraverunt non est qui salvet. Au
dite hec domus iacob qui vocamini nomine israel
et de aquis iude existis qui iuratis in nomine domini
et dei israel recordamini non in veritate neque in ius
titia. De civitate enim sancta vocati sunt et sup
er deum israel constabiliti sunt. Dominus exercitu
um nomen eius. Priora ex tunc annuntiavi et de
ore meo exierunt et audita feci ea. Repente o
peratus sum et venerunt. Scivi enim quia duru
s es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua ere
a. Predixi tibi ex tunc antequam venirent indi
cavi tibi. Ne forte diceres idola mea fecerunt hec et
sculptilia mea et conflatilia mandaverunt is
ta. Que audisti vide omnia. Vos autem non a
nnuntiastis. Audita feci tibi nova ex tunc et co
nservata que nescis. Nunc creata sunt et non ex
tunc et ante diem et non audisti ea. Ne forte
diceres ecce ego cognovi ea. Neque audisti neque cog
novisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim
quia prevaricans prevaricaberis et transgressorem
ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe
faciam furorem meum et laude mea infrenabo te
ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum
elegi te in camino paupertatis. Propter me propter
me faciam ut non blasphemer et gloriam meam
alteri non dabo. Audi me iacob et israel quem
ego voco ego ipse ego primus et ego novissimus.
Manus quoque mea fundavit terram et dextera mea
mensa est celos. Ego vocabo eos et stabunt si
mul. Congregamini omnes vos et audite quis
de eis annuntiavit hec. Dominus dilexit eum
faciet voluntatem suam in babylone et brac
hium suum in chaldeis. Ego ego locutus sum
et vocavi eum adduxi eum et directa est via
eius. Accedite ad me et audite hec non a princ
ipio in abscondito locutus sum ex tempore ante
quam fieret ibi eram. Et nunc dominus de
us misit me et spiritus eius. Hec dicit dominus
redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus
deus tuus docens te utilia gubernans te in via
qua ambulas. Utinam attendisses mandata
mea facta fuisset sicut flumen pax tua et ius
titia tua sicut gurgites maris et fuisset quasi
arena semen tuum et stirps uteri tui ut lapilli
eius non interisset et non fuisset attritum no
men eius a facie mea. Egredimini de babylone
fugite a chaldeis in voce exultationis. Annuntia
te auditum facite hoc et ferte illud usque ad ex
trema terre dicite redemit dominus servum su
um iacob. Non sitierunt in deserto cum ed
uceret eos aquam de petra eduxit eis. Et sci
dit petram et fluxerunt aque. Non est pax dicit
dominus impiis. Audite insule et attendite XLIX
populi de longe. Dominus ab utero vocavit me de
ventre matris mee recordatus est nominis mei.
Et posuit os meum quasi gladium acutum. In
umbra manus sue protexit me et posuit me
sicut sagittam electam. In pharetra sua abscondit
me et dixit mihi servus meus es tu israel quia
in te gloriabor. Et ego dixi in vacuum laboravi.
Sine causa et vane fortitudinem meam consu
mpsi. Ergo iudicium meum cum domino et op
us meum cum deo meo. Et nunc dicit dominus fo
rmans me ex utero servum sibi ut reducam
iacob ad eum et israel congregabitur. Et glori
ficatus sum in oculis domini et deus meus fac
tus est fortitudo mea. Et dixit parum est ut sis mi
hi servus ad suscitandas tribus iacob et feces israel conver
tendas. Dedi te in lucem gentium ut sis salus
mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus
redemptor israel sanctus eius ad contemptibilem
animam et ad abominatam gentem et ad servum
dominorum. Reges videbunt et consurgent prin
cipes et adorabunt eum propter dominum quia fidelis
est et sanctum israel qui elegit te. Hec dicit dominus.
In tempore placito exaudivi te et in die salutis au
xiliatus sum tui. Et servavi et dedi te in fedus
populi ut suscitares terram et possideres hereditates
dissipatas. Ut diceres his qui vincti sunt exite et
his qui in tenebris sunt revelamini. Super vias
pascentur et in omnibus planis pascua eorum.
Non esurient neque sitient et non percutiet eos
estus et sol quia miserator eorum reget eos et
ad fontes aquarum potabit eos. Et ponam
omnes montes meos in viam et semite mee ex
altabuntur. Ecce isti de longe venient et ecce
illi ab aquilone et mari et isti de terra australi.
Laudate celi et exulta terra iubilate montes
laudem quia consolatus est dominus populum
suum et pauperum suorum miserebitur. Et di
xit syon dereliquit me dominus et dominus oblitus
est mei. Numquid oblivisci potest mulier in
fantem suum ut non misereatur filio uteri

sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te; muri tui coram oculis meis semper. Venerunt structores tui; destruentes te et dissipantes a te exibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, et circumdabis tibi eos quasi sponsa. Quia deserta tua et solitudines tuae et terra ruinae tuae nunc angusta erunt prae habitatoribus, et longe fugabuntur qui absorbebant te. Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuae: Angustus est mihi locus, fac mihi spatium ut habitem. Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis et non pariens, transmigrata et captiva; et istos quis enutrivit? ego destituta et sola; et isti ubi erant? Haec dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad gentes manum meam, et ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, et filias tuas super humeros portabunt. Et erunt reges nutricii tui, et reginae nutrices tuae; vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur qui exspectant eum. Numquid tolletur a forti praeda? aut quod captum fuerit a robusto salvum esse poterit? Quia haec dicit Dominus: Equidem et captivitas a forti tolletur, et quod ablatum fuerit a robusto salvabitur. Eos vero qui iudicaverunt te ego iudicabo, et filios tuos ego salvabo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis, et quasi musto sanguine suo inebriabuntur; et sciet omnis caro quia ego Dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.

L

Haec dicit Dominus: Quis est hic liber repudii matris vestrae, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, et in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Quia veni, et non erat vir; vocavi, et non erat qui audiret. Numquid abbreviata et parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum; computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti. Induam caelos tenebris, et saccum ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lassus est verbo. Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem; ego autem non contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus; faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me; quis contradicet mihi? stemus simul; quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus; quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris et non est lumen ei, speret in nomine Domini et innitatur super Deum suum. Ecce omnes vos accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri et in flammis quas succendistis. De manu mea factum est hoc vobis: in doloribus dormietis.

LI

Audite me, qui sequimini quod iustum est et quaeritis Dominum; attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci de qua praecisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram quae peperit vos; quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum. Consolabitur ergo Dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius; et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini. Gaudium et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me, popule meus, et tribus mea, me audite; quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, et brachia mea populos iudicabunt; me insulae exspectabunt, et brachium meum sustinebunt. Levate in caelum oculos vestros, et videte sub terra deorsum; quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur, et habitatores eius sicut haec interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet. Audite me, qui scitis iustum, populus meus, lex mea in corde eorum; nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis, et sicut lanam, sic devorabit eos tinea; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes generationum.

Consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium Domini; consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis; qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati? Et nunc qui redempti sunt a Domino revertentur, et venient in Sion laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum; gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus. Ego, ego ipse consolabor vos. Quis tu, ut timeres ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi foenum ita arescet? Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit caelos et fundavit terram; et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat, et paraverat ad perdendum; ubi nunc est furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius; Dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te, ut plantes caelos et fundes terram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu. Elevare, elevare, consurge, Ierusalem, quae bibisti de manu Domini calicem irae eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad faeces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit, et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurrerunt tibi; quis contristabitur super te? vastitas et contritio, et fames et gladius; quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus; pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui. Ideo audi hoc, paupercula

pelli et uebria non adiung. Hec dicit dominator tuus
dominus et deus tuus qui pugnauit pro populo suo.
Ecce tuli de manu tua calicem soporis fundum
calicis indignationis mee non adicies ut bibas il
lud ultra. Et ponam illud in manu eorum qui te
humiliauerunt et dixerunt anime tue incuruare
ut transeamus. Et posuisti ut terram corpus tuum
CLII et quasi uiam transeuntibus. Consurge consurge
induere fortitudine tua syon induere uestimen
tis glorie tue ierusalem ciuitas sancti quia non adi
ciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et
immundus. Excutere de puluere consurge se
de ierusalem solue uincula colli tui captiua filia si
on. Quia hec dicit dominus deus. In egiptum
descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi.
Et assur absque ulla causa calumpniatus est eum.
Et nunc quid michi est dicit dominus quoniam ablatus est
populus meus gratis. Dominatores eius inique agunt di
cit dominus et iugiter tota die nomen meum blas
phematur. Propter hoc sciet populus meus nomen
meum in die illa quia ego ipse qui loquebar ecce
adsum. Quam pulchri super montes pedes adnun
tiantis et predicantis pacem adnuntiantis bonum
predicantis salutem dicentis syon regnabit dominus
deus tuus. Vox speculatorum tuorum leuaue
runt uocem simul laudabunt quia oculo
ad oculum uidebunt cum conuerterit dominus
syon. Gaudete et laudate simul deserta ierusalem.
quia consolatus est dominus populum suum rede
mit ierusalem. Parauit dominus brachium sanctum
suum in oculis omnium gentium et uidebunt
omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedi
te exite inde pollutum nolite tangere. Exite de
medio eius mundamini qui fertis uasa domini.
Quoniam non in tumultu exibitis nec in fugam proper
abitis. Precedet enim uos dominus et congre
gabit uos deus israel. Ecce intelliget seruus meus
exaltabitur et eleuabitur et sublimis erit ual
de. Sicut obstupuerunt super te multi sic ingl
oriosus erit inter uiros aspectus eius et forma
eius inter filios hominum. Iste asperget gentes
multas super ipsum continebunt reges os suum quia
quibus non est nunciatum de eo uiderunt et qui
CLIII non audierunt contemplati sunt. Domine
quis credidit auditui nostro et brachium domini
cui reuelatum est. Et ascendet sicut uirgultum
coram eo et sicut radix de terra sitienti. Non est
species ei neque decor et uidimus eum et non er
at aspectus et desiderauimus eum despectum
et nouissimum uirorum. Virum dolorum et
scientem infirmitatem et quasi absconditus
uultus eius et despectus. Unde nec reputauimus
eum. Vere languores nostros ipse tulit et dolores n
ostros portauit. Et nos putauimus eum quasi
leprosum et percussum a deo et humiliatum. Ipse
autem uulneratus est propter iniquitates no
stras attritus est propter scelera nostra. Discipl
ina pacis nostre super eum et liuore eius sanati su
mus. Omnes nos quasi oues errauimus. Unus
quisque in uiam suam declinauit et dominus p
osuit in eo iniquitates omnium nostrum. Oblatus
est quia ipse uoluit et non aperuit os suum. Sicut
ouis ad occisionem ducetur et quasi agnus co
ram tondente se obmutescet et non aperiet os
suum. De angustia et de iudicio sublatus est.
Generationem eius quis enarrabit. Quia ab
scisus est de terra uiuentium. Propter scelus popu
li mei percussi eum et dabit impios pro sepultura
et diuitem pro morte sua eo quod iniquitatem non
fecerit neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus
uoluit conterere eum in infirmitate. Si posu
erit pro peccato animam suam uidebit semen
longeuum et uoluntas domini in manu eius diri
getur. Pro eo quod laborauit anima eius uidebit et
saturabitur. Scientia sua iustificabit ipse iustus
seruos meos multos et iniquitates eorum ipse
portabit. Ideo dispertiam ei plurimos et fortium
diuidet spolia. Pro eo quod tradidit in morte animam
suam et cum sceleratis deputatus est. Et ipse pec
cata multorum tulit et pro transgressoribus
orauit. Lauda sterilis que non paris decanta CLIIII
laudem et hinni que non pariebas quoniam multi fi
lii deserte magis quam eius que habet uirum dicit
dominus. Dilata locum tentorii tui et pelles ta
bernaculorum tuorum extende ne parcas. Longos
fac funiculos tuos et clauos tuos consolida. Ad
dexteram enim et leuam penetrabis et semen t
uum gentes hereditabit et ciuitates desertas
inhabitabit. Noli timere quia non confunderis
neque erubesces non enim te pudebit. Quia con
fusionis adolescentie tue oblivisceris et obpro
brii uiduitatis tue non recordaberis amplius
quia dominabitur tui qui fecit te dominus exerci
tuum nomen eius et redemptor tuus sanctus
israel deus omnis terre uocabitur. Quia ut mulierem
derelictam et merentem spiritu uocauit te domi
nus et uxorem ab adolescentia abiectam dixit de
us tuus. Ad punctum in modico dereliqui te et
in miserationibus magnis congregabo te. In m
omento indignationis abscondi faciem meam
parumper a te et in misericordia sempiterna miser
tus sum tui dixit redemptor tuus dominus. Sicut in die
bus noe istud michi est cui iuraui ne inducerem
aquas noe ultra super terram sic iuraui ut non
irascar tibi et non increpem te. Montes enim
commouebuntur et colles contremiscent. Mise
ricordia autem mea non recedet et fedus pacis
mee non mouebitur dixit miserator tuus do
minus. Paupercula tempestate conuulsa abs
que ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordi
nem lapides tuos et fundabo te in saphiris et po
nam iaspidem propugnacula tua et portas tuas
in lapides sculptos et omnes terminos tuos in
lapides desiderabiles. Uniuersos filios tuos doc
tos a domino et multitudinem pacis filiis tu
is et iustitia fundaberis. Recede procul a calump
nia quia non timebis et a pauore quia non ap
propinquabit tibi. Ecce accola ueniet qui non e
rat mecum aduena quondam tuus adiunge
tur tibi. Ecce ego creaui fabrum sufflantem
in igne prunas et proferentem uas in opus
suum. Et ego creaui interfectorem ad disper
dendum. Omne uas quod fictum est contra te n
on dirigetur et omnem linguam resistentem ti
bi in iudicio iudicabit. Hec est hereditas domini
et iustitia eorum apud me dicit dominus.
Omnes sitientes uenite ad aquas et qui non CLV
habetis argentum properate emite et comedite.

venite emite absque argento et absque ulla com
mutatione vinum et lac. Quare appenditis
argentum non in panibus et laborem vestrum non
in saturitate? Audite audientes me et comed
ite bonum et delectabitur in crassitudine anima
vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me au
dite me et vivet anima vestra. Et feriam vobiscum
pactum sempiternum misericordias David fideles.
Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem
gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis
et gentes que te non cognoverunt ad te cur
rent propter dominum deum tuum et sanctum Israel quia
glorificavit te. Querite dominum dum inveniri
potest invocate eum dum prope est. Derelinquat
impius vias suas et vir iniquus cogitationes
suas et revertatur ad dominum et miserebitur eius
et ad deum nostrum quoniam multus est ad ignos
cendum. Non enim cogitationes mee cogitatio
nes vestre neque vie vestre vie mee dicit dominus.
Quia sicut exaltantur celi a terra sic exaltate sunt
vie mee a viis vestris et cogitationes mee a cogit
ationibus vestris. Et quomodo descendit imber et
nix de celo et illuc ultra non revertitur sed inebri
at terram et infundit eam et germinare eam
facit et dat semen serenti et panem comeden
ti sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo.
Non revertetur ad me vacuum sed faciet quecumque
volui. Et prosperabitur in his ad que misi
illud quia in letitia egrediemini et in pace de
ducemini. Montes et colles cantabunt coram
vobis laudem. Et omnia ligna regionis plaudent
manu. Pro saliunca ascendet abies et pro
urtica crescet myrtus. Et erit dominus no
minatus in signum eternum quod non auferetur.

LVI

Hec dicit dominus. Custodite iudicium et
facite iustitiam quia iuxta est salus mea ut
veniat et iustitia mea ut reveletur. Beatus vir qui
facit hoc et filius hominis qui apprehendet illud
custodiens sabbatum ne polluat illud custodi
ens manus suas ne faciat omne malum et
non dicat filius advene qui adheret domino dicens.
Separatione dividet me dominus a populo suo.
Et non dicat eunuchus ecce ego lignum ari
dum. Quia hec dicit dominus eunuchis qui custodi
erint sabbata mea et elegerint que volui et te
nuerint fedus meum dabo eis in domo mea et in
muris meis locum. Et nomen melius filiis et fili
abus nomen sempiternum dabo eis quod non peribit.
Et filios advene qui adherent domino ut colant eum
et diligant nomen eius ut sint ei in servos et
omnem custodientem sabbatum ne polluat il
lud et tenentem fedus meum adducam eos in
montem sanctum meum et letificabo eos in domo orati
onis mee. Holocausta eorum et victime eorum
placebunt michi super altari meo quia domus mea
domus orationis vocabitur cunctis populis ait do
minus deus qui congregat dispersos Israel. Adhuc
congregabo ad eum congregatos eius. Omnes
bestie agri venite ad devorandum universe bes
tie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt.
Universi canes muti non valentes latrare viden
tes vana dormientes et amantes somnia et
canes impudentissimi nescierunt saturitatem.
Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam omnes
in viam suam declinaverunt unusquisque ad a
variciam suam a summo usque ad novissimum.
Venite sumamus vinum et impleamur ebrie
tate et erit sicut hodie sic et cras et multo am
plius.

LVII

Iustus perit et non est qui recogitet
in corde suo et viri misericordie colliguntur quia non
est qui intelligat a facie enim malitie collectus
est iustus. Veniat pax et requiescat in cubili suo qui
ambulavit in directione sua. Vos autem accedite
huc filii auguratricis semen adulteri et meretri
cis. Super quem lusistis super quem dilatastis os et eie
cistis linguam. Numquid non vos filii scelesti semen
mendax qui consolamini in diis subter omne lig
num frondosum immolantes parvulos in tor
rentibus subter eminentes petras. In partibus torren
tis pars tua. Hec est sors tua. Et ipsis effudisti li
bamen obtulisti sacrificium. Numquid super his
non indignabor? Super montem excelsum et subli
mem posuisti cubile tuum et illuc ascendisti ut
immolares hostias et post hostium et retro pos
tem posuisti memoriale tuum quia iuxta me di
scooperuisti et suscepisti adulterum. Dilatasti cu
bile tuum et pepigisti cum eis fedus dilexisti
stratum eorum manu aperta et ornasti te regio
unguento et multiplicasti pigmenta tua. Misi
sti legatos tuos procul et humiliata es usque ad
inferos. In multitudine vie tue laborasti non
dixisti quiescam. Vitam manus tue invenisti
propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti.
Quia mentita es et mei non recordata es neque co
gitasti in corde tuo quia ego tacens et quasi non
videns et mei oblita es. Ego annuntiabo in
iustitiam tuam et opera tua non proderunt tibi.
Cum clamaveris liberent te congregati tui et
omnes eos ventus et tollet aura. Qui autem
fiduciam habet mei hereditabit terram et possidebit
montem sanctum meum et dicam viam facite
prebete iter declinate a semita. Auferte offendi
cula de via populi mei. Quia hec dicit dominus excelsus
et sublimis habitans eternitatem et sanctum no
men eius in excelso et in sancto habitans et cum
contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humi
lium et vivificet cor contritorum. Non enim in
sempiternum litigabo neque ad finem irascar. Quia
spiritus a facie mea egredietur et flatus ego faciam. Pro
pter iniquitatem avaritie eius iratus sum et
percussi eum. Abscondi a te et indignatus sum
et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vi
di et sanavi eum et reduxi eum et reddidi conso
lationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum
labiorum pacem. Pacem ei qui longe est et qui
prope dixit dominus et sanavi eum. Impii autem
quasi mare fervens quod quiescere non potest. Et
redundant fluctus eius in conculcationem et
lutum. Non est pax dicit deus meus impiis.

LVIII

Hec dicit dominus. Clama ne cesses quasi tu
ba exalta vocem tuam et annuntia populo meo sce
lera eorum et domui Iacob peccata eorum. Me et
enim de die in diem querunt et scire vias me
as volunt. Quasi gens que iustitiam fecerit
et que iudicium dei sui non dereliquerit. Roga
nt me iudicia iustitie appropinquare deo volunt.
Quare ieiunavimus et non aspexisti humilia
vimus animas nostras et nescisti? Ecce in die ieiu

in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum et saccum et cinerem sternere? Numquid istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum et egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum et sanitas tua citius orietur et anteibit faciem tuam iustitia tua et gloria domini colliget te. Tunc invocabis et dominus exaudiet, clamabis et dicet: ecce adsum. Si abstuleris de medio tui catenam et desieris extendere digitum et loqui quod non prodest, cum effuderis esurienti animam tuam et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua et tenebrae tuae erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit. Et eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aquae. Et aedificabuntur in te deserta saeculorum, fundamenta generationis et generationis suscitabis, et vocaberis aedificator saepium, avertens semitas in quietem. Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo et vocaveris sabbatum delicatum et sanctum domini gloriosum et glorificaveris eum dum non facis vias tuas et non invenitur voluntas tua ut loquaris sermonem, tunc delectaberis super domino et sustollam te super altitudines terrae et cibabo te hereditate Iacob patris tui. Os enim domini locutum est.

LIX

Ecce non est abbreviata manus domini ut salvare nequeat neque aggravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos et deum vestrum et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine et digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium et lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui invocet iustitiam neque est qui iudicet vere. Sed confidunt in nihilo et loquuntur vanitates. Conceperunt laborem et pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt et telas araneae texuerunt. Qui comederit de ovis eorum morietur et quod confotum est erumpet in regulum. Telae eorum non erunt in vestimentum neque operientur operibus suis. Opera eorum opera inutilia et opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem innocentem. Cogitationes eorum cogitationes inutiles, vastitas et contritio in viis eorum. Viam pacis nescierunt et non est iudicium in gressibus eorum. Semitae eorum incurvatae sunt eis. Omnis qui calcat in eis ignorat pacem. Propter hoc elongatum est iudicium a nobis et non apprehendet nos iustitia. Expectavimus lucem et ecce tenebrae, splendorem et in tenebris ambulavimus. Palpavimus sicut caeci parietem et quasi absque oculis attrectavimus. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. Rugiemus quasi ursi omnes et quasi columbae meditantes gememus. Expectavimus iudicium et non est, salutem et elongata est a nobis. Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te et peccata nostra responderunt nobis, quia scelera nostra nobiscum et iniquitates nostras cognovimus: peccare et mentiri contra dominum, et aversi sumus ne iremus post tergum dei nostri, ut loqueremur calumniam et transgressionem. Concepimus et locuti sumus de corde verba mendacii. Et conversum est retrorsum iudicium et iustitia longe stetit, quia corruit in platea veritas et aequitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in oblivionem et qui recessit a malo praedae patuit. Et vidit dominus et malum apparuit in oculis eius quia non est iudicium. Et vidit quia non est vir et aporiatus est quia non est qui occurrat. Et salvavit sibi brachium suum et iustitia eius ipsa confirmavit eum. Indutus est iustitia ut lorica et galea salutis in capite eius. Indutus est vestimentis ultionis et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis et vicissitudinem inimicis suis, insulis vicem reddet. Et timebunt qui ab occidente nomen domini et qui ab ortu solis gloriam eius, cum venerit quasi fluvius violentus quem spiritus domini cogit. Et venerit Sion redemptor et eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit dominus. Hoc foedus meum cum eis, dicit dominus. Spiritus meus qui est in te et verba mea quae posui in ore tuo non recedent de ore tuo et de ore seminis tui, dicit dominus, amodo et usque in sempiternum.

LX

Surge illuminare Hierusalem quia venit lumen tuum et gloria domini super te orta est. Quia ecce tenebrae operient terram et caligo populos. Super te autem orietur dominus et gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filii tui de longe venient et filiae tuae de latere surgent. Tunc videbis et afflues et mirabitur et dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Epha. Omnes de Saba venient aurum et tus deferentes et laudem domino annuntiantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi. Offerentur super placabili altari meo et domum maiestatis meae glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volant et quasi columbae ad fenestras suas? Me enim insulae expectant et naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe, argentum eorum et aurum eorum cum eis, nomini domini dei tui et sancto Israhel quia glorificavit te. Et aedificabunt filii peregrinorum muros tuos et reges eorum ministrabunt tibi. In indignatione enim mea percussi te et in reconciliatione mea misertus sum tui.

Et aperientur porte tue iugiter die ac nocte non claudentur
ut afferatur ad te fortitudo gentium et reges eo
rum adducantur. Gens enim et regnum quod non
servierit tibi peribit et gentes solitudine vastabun
tur. Gloria libani ad te veniet abies et buxus et pi
nus simul ad ornandum locum sanctificationis mee et
locum pedum meorum glorificabo. Et venient
ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te et
adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detra
hebant tibi. Et vocabunt te civitatem domini sion
sancti israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio habita
et non erat qui per te transiret ponam te in su
perbia seculorum gaudium in generationem et genera
tionem. Et suges lac gentium et mamilla regum
lactaberis. Et scies quia ego dominus salvans
te et redemptor tuus fortis iacob. Pro ere afferam au
rum et pro ferro afferam argentum et pro lignis
es et pro lapidibus ferrum. Et ponam visitationem
tuam pacem et prepositos tuos iustitiam. Non audi
etur ultra iniquitas in terra tua vastitas et contri
tio in terminis tuis. Et occupabit salus muros tu
os et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius
sol ad lucendum per diem nec splendor lune il
luminabit te. Sed erit tibi dominus in lucem
sempiternam et deus tuus in gloriam tuam. Non oc
cidet ultra sol tuus et luna tua non minuetur quia
dominus erit tibi in lucem sempiternam et com
plebuntur dies luctus tui. Populus autem tu
us omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram. Ger
men plantationis mee opus manus mee ad
glorificandum. Minimus erit in mille et parvu
LXI lus in gentem fortissimam. Ego dominus in tem
pore eius subito faciam istud. Spiritus domini super
me eo quod unxerit me ad annuntiandum mansue
tis misit me ut mederer contritis corde et pre
dicarem captivis indulgentiam et clausis apertio
nem ut predicarem annum placabilem domi
no et diem ultionis deo nostro ut consolarer omnes lugentes
ut ponerem lugentibus sion et darem eis
coronam pro cinere oleum gaudii pro luctu pal
lium laudis pro spiritu meroris. Et vocabuntur
in ea fortes iustitie plantatio domini ad glorificandum.
Et edificabunt deserta a seculo et ruinas
antiquas erigent. Et instaurabunt civitates de
sertas et dissipatas in generationem et generationem. Et
stabunt alieni et pascent pecora vestra et filii pere
grinorum agricole et vinitores vestri erunt. Vos
autem sacerdotes domini vocabimini ministri
dei nostri dicetur vobis. Fortitudinem gentium
comedetis et in gloria eorum superbietis. Pro con
fusione vestra duplici et rubore laudabunt partem
eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possi
debunt letitia sempiterna erit eis. Quia ego do
minus diligens iudicium et odio habens rapinam in
holocausto. Et dabo opus eorum in veritate et
fedus perpetuum feriam eis. Et scient in genti
bus semen eorum et germen eorum in medio
populorum. Omnes qui viderint eos cognoscent
illos quia isti sunt semen cui benedixit dominus.
Gaudens gaudebo in domino et exultabit anima mea
in deo meo. Quia induit me vestimentis sa
lutis et indumento iustitie circumdedit me. Quasi
sponsum decoratum corona et quasi sponsam or
natam monilibus suis. Sicut enim terra profert ger
men suum et sicut hortus semen suum germinat
sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem co
ram universis gentibus. Propter sion non tacebo LXII
et propter ierusalem non quiescam donec egrediatur ut
splendor iustus eius et salvator eius ut lampas ac
cendatur. Et videbunt gentes iustum tuum et
cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi no
men novum quod os domini nominavit. Et eris corona
glorie in manu domini et diadema regni in manu dei
tui. Non vocaberis ultra derelicta et terra tua non
vocabitur amplius desolata. Sed vocaberis volun
tas mea in ea et terra tua inhabitabitur. Quia compla
cuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit
enim iuvenis cum virgine et habitabunt in te fi
lii. Et gaudebit sponsus super sponsam et gau
debit super te deus tuus. Super muros tuos ierusalem con
stitui custodes tota die et tota nocte in perpetuum non
tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis et
ne detis silentium ei donec stabiliat et donec ponat
ierusalem laudem in terra. Iuravit dominus in dextera
sua et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triti
cum tuum ultra cibum inimicis tuis et si biberint
filii alieni vinum tuum in quo tu laborasti. Quia
qui congregabunt illud comedent et laudabunt
dominum et qui comportant illud bibent in atriis sanc
tis meis. Transite transite per portas preparate viam
populo meo. Planum facite iter et eligite lapides et
levate signum ad populos. Ecce dominus auditum
fecit in extremis terre. Dicite filie sion ecce salvator
tuus venit. Ecce merces eius cum eo et opus illi
us coram ipso. Et vocabunt eos populus sanctus redemp
ti a domino. Tu autem vocaberis quesita civitas et non
derelicta. Quis est iste qui venit de edom LXIII
et tinctis vestibus de bosra. Iste formosus in stola su
a gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego
qui loquor iustitiam et propugnator sum ad salvan
dum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum
et vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Tor
cular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum.
Calcavi eos in furore meo et conculcavi eos in i
ra mea. Et aspersus est sanguis eorum super vesti
menta mea et omnia indumenta mea inquinavi.
Dies enim ultionis in corde meo annus redemp
tionis mee venit. Circumspexi et non erat auxi
liator quesivi et non erat qui adiuvaret. Et salvavit mi
hi brachium meum et indignatio mea ipsa auxiliata est
mihi. Et conculcavi populos in furore meo et inebri
avi eos in indignatione mea et detraxi in terram vir
tutem eorum. Miserationum domini recordabor
laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus
et super multitudinem bonorum domui israel que
largitus est eis secundum indulgentiam suam et secundum multi
tudinem misericordiarum suarum. Et dixit ver
umptamen populus meus est filii non negantes et
factus est eis salvator. In omni tribulatione eorum non
est tribulatus et angelus faciei eius salvavit eos
in dilectione sua et in indulgentia sua. Ipse redemit
eos et portavit eos et elevavit eos cunctis
diebus seculi. Ipsi autem ad iracundiam provoca
verunt et afflixerunt spiritum sancti eius. Et conver
sus est eis in inimicum et ipse debellavit eos. Et
recordatus est dierum seculi moysi et populi sui. Ubi est
qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui
ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui. Qui

duxit ad dexteram moisen brachio maiestatis su
e. Qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen
sempiternum. Qui duxit eos per abyssum quasi e
quum in deserto non impingentem quasi animal
in campo descendens. Spiritus domini ductor eius
fuit. Sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi n
omen glorie tue. Attende de celo et vide de hab
itaculo sancto glorie tue. Ubi est zelus tuus et
fortitudo tua? Multitudo viscerum tuorum et mi
serationum tuarum super me continuerunt se. T
u enim pater noster et abraham nescivit nos et igno
ravit israel nos. Tu domine pater noster, redemptor noster a
seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti do
mine de viis tuis, indurasti cor nostrum ne timere
mus te? Convertere propter servos tuos tribus hereditatis
tue. Quasi nichilum possederunt populum tuum
sanctum. Hostes nostri conculcaverunt sanctificati
onem tuam. Facti sumus quasi in principio cum
non dominareris nostri neque invocaretur nomen tuum super
CLXIIII nos. Utinam dirumperes celos et descenderes. A facie
montes fluerent sicut exustio ignis tabescerent
aque arderent igni ut notum fieret nomen tuum
inimicis tuis. A facie tua gentes turbarentur cum
feceris mirabilia non sustinebimus. Descen
disti a facie tua montes fluxerunt. A seculo non
audierunt neque auribus perceperunt. Oculus non
vidit deus absque te, nec auris audivit nec in
cor hominis ascendit que preparasti expectanti
bus te. Occurristi letanti et facienti iustitiam. In
viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es et
peccavimus. In ipsis fuimus semper et salvabimur.
Et facti sumus ut inmundus omnes nos, quasi pan
nus menstruate omnes iustitie nostre. Et cecidimus
quasi folium universi et iniquitates nostre qua
si ventus abstulerunt nos. Non est qui invo
cet nomen tuum, qui consurgat et teneat te.
Abscondisti faciem tuam a nobis et allisisti nos
in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine pater
noster es tu, nos vero lutum. Et fictor noster et opera
manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris do
mine satis et ne ultra memineris iniquitatis
nostre. Ecce respice populus tuus omnes nos. Civi
tas sancti tui facta est deserta. Sion deserta
facta est, ierusalem desolata. Domus sanctificationis
nostre et glorie nostre ubi laudaverunt te patres no
stri facta est in exustionem ignis et omnia deside
rabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid
super his continebis te domine, tacebis et affli
CLXV ges nos vehementer? Quesierunt me qui an
te non interrogabant. Invenerunt qui ante non
quesierunt me. Dixi ecce ego ad gentem que
non vocabat nomen. Expandi manus meas
tota die ad populum incredulum qui graditur in
via non bona post cogitationes suas. Populus qui
ad iracundiam provocat me ante faciem me
am semper. Qui immolant in ortis et sacrifi
cant super lateres. Qui habitant in sepulcris et in
delubris idolorum dormiunt. Qui comedunt
carnem suillam et ius profanum in vasis eorum.
Qui dicunt recede a me, non appropinques mi
hi quia inmundus es. Isti fumus erunt in furo
re meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est
coram me. Non tacebo sed reddam et retribuam
in sinu eorum iniquitates vestras et iniquitates patrum

vestrorum simul dicit dominus. Qui sacrificaverunt
super montes et super colles exprobraverunt mi
chi, remetiar opus eorum primum in sinum eorum.
Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur gr
anum in botro et dicatur ne dissipes illud quia
benedictio est, sic faciam propter servos meos ut
non perdam totum. Et educam de iacob semen
et de iuda possidentem montes meos. Et heredi
tabunt eam electi mei et servi mei habitabunt
ibi. Et erunt campestria in caulas gregum et va
llis achor in cubile armentorum populo meo qui re
quisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum, qui
obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis for
tune mensam et libatis super eam. Numerabo vos
in gladio et omnes in cede corruetis, pro eo quod voca
vi et non respondistis, locutus sum et non audistis.
Et faciebatis malum in oculis meis et que no
lui elegistis. Propter hoc hec dicit dominus deus.
Ecce servi mei comedent et vos esurietis. Ecce
servi mei bibent et vos sitietis. Ecce servi mei
letabuntur et vos confundemini. Ecce servi mei
laudabunt pre exultatione cordis et vos clamabi
tis pre dolore cordis et contritione spiritus ululabitis.
Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum ele
ctis meis. Et interficiet te dominus deus, et
servos suos vocabit nomine alio. In quo qui benedi
ctus est super terram benedicetur in deo amen. Et
qui iurat in terra iurabit in deo amen. Quia obli
vioni tradite sunt angustie priores, et quia abscon
dite sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo ce
los novos et terram novam, et non erunt in memori
a priora et non ascendent super cor. Sed gau
debitis et exultabitis usque in sempiternum in his
que ego creo. Quia ecce ego creo ierusalem exultationem
et populum eius gaudium. Et exultabo in ierusalem et
gaudebo in populo meo, et non audietur in eo ultr
a vox fletus et vox clamoris. Non erit ibi am
plius infans dierum et senex qui non impleat
dies suos. Quoniam puer centum annorum
morietur et peccator centum annorum male
dictus erit. Et edificabunt domos et habitab
unt et plantabunt vineas et comedent fruc
tum earum. Non edificabunt et alius habita
bit, non plantabunt et alius comedet. Secundum
dies enim ligni erunt dies populi mei, et opera ma
nuum eorum inveterabunt electi mei. Non
laborabunt frustra neque generabunt in contur
bationem. Quia semen benedictorum domini est
et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam
clament ego exaudiam. Adhuc illis loquentibus
ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul
et leo et bos paleas manducabunt, et serpenti
pulvis panis eius. Non nocebunt neque occident
in omni monte sancto meo dicit dominus. Hec di CLXVI
cit dominus. Celum sedes mea est, terra scabel
lum pedum meorum. Que est ista domus quam
edificabitis mihi et quis iste locus quietis mee?
Omnia hec manus mea fecit, et facta sunt universa is
ta dicit dominus. Ad quem autem respiciam
nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem
sermones meos? Qui immolat bovem quasi
qui interficiat virum. Qui mactat pecus quasi
qui excerebret canem. Qui offert oblationem quasi
qui sanguinem suillum offerat. Qui recorda

[thu]ris quasi qui benedicat idolum. Hec omnia elegerunt in viis suis et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum et que timebant adducam eis. Quia vocavi et non erat qui responderet. Locutus sum et non audierunt. Feceruntque malum in oculis meis et que nolui elegerunt. Audite verbum domini qui tremetis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum. Glorificetur dominus et videbimus in letitia vestra. Ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate vox de templo. Vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit. Antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale et quis vidit huic simile. Numquid parturiet terra in die una aut parietur gens simul. Quia parturivit et peperit Syon filios suos. Numquid ego qui alios parturire facio ipse non pariam dicit dominus. Si ego ceteris tribuo generationem sterilis ero ait dominus deus tuus. Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio universi qui lugebatis super eam. Ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius. Ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit dominus. Quia ecce declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. Ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur ita ego consolabor vos et in Ierusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum et ossa vestra quasi herba germinabunt. Et cognoscetur manus domini servis eius et indignabitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne veniet et quasi turbo quadrige eius. Reddere in indignatione furorem suum et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne dominus diiudicabit et in gladio suo ad omnem carnem et multiplicabuntur interfecti a domino qui sanctificabantur et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus. Qui comedebant carnem suillam et abominationem et murem simul consumentur. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mari in Africa in Lidia tenentes sagittam in Italiam et Greciam. Ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et adnuntiabunt gloriam meam gentibus et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum Ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferat filii Israel munus in vase mundo in domum domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et in levitas dicit dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me dicit dominus sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non moritur et ignis eorum non extinguetur. Et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud Hebreos Ysaie et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior sed sensibus par est quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathotites qui est usque hodie viculus tribus ab Ierosolimis distans milibus sacerdos ex sacerdotibus et in matris utero sanctificatus virginitate sua evangelium virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer et captivitatem urbis quam vidit non solum spiritu sed et oculis carnis intuitus est. Iam decem tribus Israel Assirii in Medos transtulerant iam terras eorum colonie gentium possidebant. Unde in Iuda tantum et Beniamin prophetavit et civitatis sue ruinas quadruplici alphabeto planxit quod nos mensure metri versibusque reddidimus. Porro preterea ordinem visionum qui apud Grecos et Latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius qui apud Hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus. Porro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos cogitis. Ceterum ad compendium mali brevius fuerat medium furori eorum silentio meo ponere quam cotidie novi aliquid scriptitantem invidorum insaniam provocare.

VERBA IEREMIE filii Elchie de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Beniamin. Quod factum est verbum domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis Iuda in tertio decimo anno regni eius. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda usque ad consummationem undecimi anni Sedechie filii Iosie regis Iuda usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. A. a. a. Domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer sum quoniam ad omnia que mittam te ibis et universa que cumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia tecum ego sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum et dixit ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. Et factum

verbum domini ad me dicens. Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait dominus, et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum ereum, super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius, et sacerdotibus, et populo terre. Et bellabunt adversum te, et non prevalebunt, quia ego tecum sum, ait dominus, ut liberem te.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem dicens: Hec dicit dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue, quando secuta es me in deserto, in terra que non seminatur. Sanctus Israel domino, primitie frugum eius; omnes qui devorant eum delinquunt; mala venient super eos, dicit dominus. Audite verbum domini, domus Iacob et omnes cognationes domus Israel. Hec dicit dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt? Et non dixerunt: Ubi est deus qui ascendere nos fecit de terra Egypti, qui transduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et imaginem mortis, per terram in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum eius et optima illius; et ingressi contaminastis terram meam, et hereditatem meam posuistis in abominationem. Sacerdotes non dixerunt: Ubi est dominus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores prevaricati sunt in me, et prophete prophetaverunt in Baal et idola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait dominus, et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cethim et videte, et in Cedar mittite et considerate vehementer, et videte si factum est huiuscemodi: si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii; populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite celi super hoc, et porte eius desolamini vehementer, dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aque vive, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Numquid servus est Israel aut vernaculus? quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones, dederunt vocem suam, posuerunt terram eius in solitudinem; civitates eius exuste sunt, et non est qui habitet in eis. Filii quoque Mempheos et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula tua et dixisti: Non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum; quomodo ergo conversa es mihi in pravum, vinea aliena? Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit dominus deus. Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris. Cursor levis explicans vias suas; onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui; nullus avertet eam; omnes qui querunt eam non deficient; in menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam; adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes et prophete eorum, dicentes ligno: Pater meus es tu, et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem, et in tempore afflictionis sue dicent: Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui, Iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit dominus. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt; devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum domini: Numquid solitudo factus sum Israeli aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fascie pectoralis sue? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, que insuper et malitias tuas docuisti vias tuas, et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentium? Non in fossis inveni eos, sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum, et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas! et ab Egypto confunderis sicut confusa es ab Assur. Nam et ab ista egredieris, et manus tue erunt super caput tuum, quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam, et nihil habebis prosperum.

III

Vulgo dicitur: Si dimiserit vir

...itaverit illam et recedens ab eo duxerit virum alterum numquid revertetur ad eam ultra numquid non polluta et contaminata erit mulier illa. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. Tamen revertere ad me dicit dominus. Leva oculos tuos in directum et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quam ob rem prohibitae sunt stillae pluviarum et serotinus imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me pater meus dux virginitatis meae tu es. Numquid irasceris in perpetuum aut perseverabis in finem? Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. Et dixit dominus ad me in diebus Iosie regis: Numquid vidisti quae fecerit aversatrix Israel? Abiit sibi super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset haec omnia: Ad me convertere, et non est reversa. Et vidit praevaricatrix soror eius Iuda quia pro eo quod moechata esset aversatrix Israel dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii, et non timuit praevaricatrix Iuda soror eius, sed abiit et fornicata est etiam ipsa. Et facilitate fornicationis suae contaminavit terram et moechata est cum lapide et ligno. Et in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait dominus. Et dixit dominus ad me: Iustificavit animam suam aversatrix Israel comparatione praevaricatricis Iudae. Vade et clama sermones istos contra aquilonem et dices: Revertere aversatrix Israel, ait dominus, et non avertam faciem meam a vobis, quia sanctus ego sum, dicit dominus, et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum deum tuum praevaricata es et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non audisti, ait dominus. Convertimini filii revertentes, dicit dominus, quia ego vir vester, et assumam vos unum de civitate et duos de cognatione et introducam vos in Sion. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis, ait dominus, non dicent ultra: Archa testamenti domini, neque ascendet super cor neque recordabuntur illius nec visitabitur nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in Ierusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel, et venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem praeclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit dominus. Vox in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israel, quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti sunt domini dei sui. Convertimini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te, tu enim es dominus deus noster. Vere mendaces erant colles, multitudo montium; vere in domino deo nostro salus Israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum et armenta eorum, filios eorum et filias eorum. Dormiemus in confusione nostra et operiet nos ignominia nostra, quoniam domino deo nostro peccavimus, nos et patres nostri, ab adolescentia nostra usque ad diem hanc, et non audivimus vocem domini dei nostri.

IIII

Si reverteris Israel, ait dominus, ad me convertere; si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis. Et iurabis: Vivit dominus, in veritate et in iudicio et in iustitia, et benedicent eum gentes ipsumque laudabunt. Haec enim dicit dominus viro Iuda et Ierusalem: Novate vobis novale et nolite serere super spinas. Circumcidimini domino et auferte praeputia cordium vestrorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem, ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum. Annuntiate in Iuda et in Ierusalem auditum facite, loquimini et canite tuba in terra; clamate fortiter et dicite: Congregamini et ingrediamur civitates munitas. Levate signum in Sion, confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo et praedo gentium se levavit; egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem; civitates tuae vastabuntur remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis, plangite et ululate, quia non est aversa ira furoris domini a nobis. Et erit in die illa, ait dominus, peribit cor regis et cor principum, et obstupescent sacerdotes et prophetae consternabuntur. Et dixi: Heu heu heu domine deus, ergo ne decepisti populum istum et Ierusalem dicens: Pax erit vobis, et ecce pervenit gladius usque ad animam? In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis quae sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet mihi, et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet et quasi tempestas currus eius, velociores aquilis equi illius; vae nobis quoniam vastati sumus. Lava a malitia cor tuum Ierusalem, ut salva fias; usquequo morabuntur in te cogitationes noxiae? Vox enim annuntiantis a Dan et notum facientis idolum de monte Ephraim. Commemorate gentes, ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro, quia me ad iracundiam provocavit, ait dominus. Viae tuae et cogitationes tuae fecerunt haec tibi; ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. Ventrem meum ventrem meum doleo; sensus cordis mei turbati sunt in me; non tacebo, quoniam vocem buccinae audivit anima mea, clamorem proelii. Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra; repente vastata sunt tabernacula...

la mea subito pelles meę. Usquequo videbo fugientem audiam vocem bucinę. Quia stultus populus meus me non cognovit filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala. bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce vacua erat et nichil et celos et non erat lux in eis. Vidi montes et ecce movebantur et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat homo et omne volatile celi recessit. Aspexi et ecce carmelus desertus et omnes urbes eius destructe sunt a facie domini et a facie ire furoris eius. Hec dicit dominus. Deserta erit omnis terra sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra et merebunt celi desuper eo quod locutus sum. Cogitavi et non penituit me nec aversus sum ab eo. A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes. universe urbes derelicte sunt et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum vestieris te coccino cum ornata fueris monili aureo et cum pinxeris stibio oculos tuos frustra componeris. Contempserunt te amatores tui animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi angustias ut puerpere. Vox filie Syon intermorientis expandentisque manus suas. Ve mihi quia defecit anima mea propter interfectos.

V

Circuite vias Ierusalem et aspicite et considerate et querite in plateis eius an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem et propitius ero ei. Quod si etiam vivit dominus dixerint et hoc falso iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fidem. percussisti eos et non doluerunt. attrivisti eos et renuerunt accipere disciplinam. Induraverunt facies suas super petram noluerunt reverti. Ego autem dixi. Forsitan pauperes sunt et stulti ignorantes viam domini iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim cognoverunt viam domini iudicium dei sui. Et ecce magis hii simul confregerunt iugum ruperunt vincula. Iccirco percussit eos leo de silva lupus ad vesperam vastavit eos. Pardus vigilans super civitates eorum omnis qui egressus fuerit ex eis capietur quia multiplicate sunt prevaricationes eorum confortate sunt aversiones eorum. Super quo propitius tibi esse potero? Filii tui dereliquerunt me et iurant in his qui non sunt dii. Saturavi eos et mechati sunt et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores et emissarii facti sunt. unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo dicit dominus et in gente tali non ulciscetur anima mea. Ascendite muros eius et dissipate consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius quia non sunt domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me domus Israel et domus Iuda ait dominus. Negaverunt dominum et dixerunt non est ipse neque veniet super nos malum et gladium et famem non videbimus. Prophete fuerunt in ventum loquti et responsum non fuit in eis. Hec ergo venient illis. Hec dicit dominus deus exercituum. Quia loquti estis verbum istud ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et populum istum in ligna et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel dicit dominus. Gentem robustam gentem antiquam gentem cuius ignorabis linguam nec intelliges quid loquatur. Faretra eius quasi sepulcrum patens universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum. Devorabit filios tuos et filias tuas. Comedet vineam tuam et ficum tuam et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumptamen et in diebus illis ait dominus non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis quare fecit dominus deus noster nobis hec omnia dices ad eos. Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra. Annuntiate hoc domui Iacob et auditum facite in Iuda dicentes. Audi popule stulte qui non habes cor qui habentes oculos non videtis et aures et non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus et a facie mea non dolebitis. Qui posui arenam terminum mari preceptum sempiternum quod non preteribit. Et commovebuntur et non poterunt et intumescent fluctus eius et non transibunt illud. Populo autem huic factum est autem cor incredulum et exasperans. Recesserunt et abierunt et non dixerunt in corde suo metuamus dominum deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo. Plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec et peccata vestra prohibuerunt bonum nobis. Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes. Laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus sic domus eorum plena dolo. Ideo magnificati sunt et ditati incrassati sunt et impinguati et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt causam pupilli non direxerunt et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non visitabo dicit dominus aut super gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra. Prophete prophetabant mendacium et sacerdotes applaudebant manibus suis et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in novissimo eius?

VI

Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem et in Thecua clangite bucina et super Bethacharem levate vexillum quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciose et delicate assimilavi filiam Syon. Ad eam venient pastores et greges eorum. Fixerunt in ea tentoria in circuitu pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum. Consurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte et dissipemus domos eius. quia hec dicit dominus exercituum. Cedite lignum eius et fundite circa Ierusalem aggerem. Hec est civitas visitationis omnis calumpnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam sic frigidam fecit maliciam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem

salem ne forte recedat anima mea a te. Ne for-
te ponam te desertam terram inhabitabilem.
Hec dicit dominus exercituum. Usque ad race-
mum colligent quasi in vinea reliquias Israel.
Converte manum tuam quasi vindemiator ad
cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut
audiat? Ecce incircumcise aures eorum et au-
dire non possunt. Ecce verbum domini factum
est eis in obprobrium et non suscipient illud.
Iccirco furore domini plenus sum, laboravi sustin-
ens. Effunde super parvulum foris et super con-
silium iuvenum simul. Vir enim cum muliere
capietur, senex cum pleno dierum. Et tran-
sibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores
pariter. Quia extendam manum meam super ha-
bitantes terram, dicit dominus. A minore quippe
usque ad maiorem omnes avaritie student. Et a pro-
pheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.
Et curabant contritionem filie populi mei cum
ignominia dicentes: Pax, pax. Et non erat pax.
Confusi sunt quia abominationem fecerunt,
quin potius confusione non sunt confusi et
erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent
inter ruentes in tempore visitationis sue, di-
cit dominus. Hec dicit dominus: State super
vias et videte et interrogate de semitis anti-
quis que sit via bona et ambulate in ea. Et in-
venietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt:
Non ambulabimus. Et constitui super vos spe-
culatores. Audite vocem tube. Et dixerunt:
Non audiemus. Ideo audite gentes et cognosce
congregatio quanta ego faciam eis. Audi terra.
Ecce ego adducam mala super populum istum,
fructum cogitationum eius. Quia verba mea
non audierunt et legem meam proiecerunt.
Ut quid michi thus de Saba affertis et cala-
mum suave olentem de terra longinqua? Holo-
caustomata vestra non sunt accepta, et victim-
e vestre non placuerunt michi. Propterea hec
dicit dominus: Ecce ego dabo in populum istum
ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vi-
cinus et proximus, et peribunt. Hec dicit dominus:
Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens m-
agna consurget a finibus terre. Sagittam et
scutum arripiet, crudelis est et non misere-
bitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super e-
quos ascendent, preparati quasi vir ad pre-
lium adversum te filia Sion. Audivimus fa-
mam eius, dissolute sunt manus nostre, tribu-
latio apprehendit nos, dolores ut parturien-
tem. Nolite exire ad agros et in via ne amb-
uletis, quoniam gladius inimici, pavor in
circuitu. Filia populi mei accingere cilicio et con-
spergere cinere. Luctum unigeniti fac tibi, pla-
nctum amarum, quia repente veniet vastator
super nos. Probatorem dedi te in populo meo ro-
bustum, et scies et probabis viam eorum. Omnes
isti principes declinantes ambulantes frau-
dulenter, es et ferrum, universi corrupti sunt.
Defecit sufflatorium, in igne consumptum est
plumbum, frustra conflavit conflator, mali-
tie enim eorum non sunt consumpte. Argentum
VII reprobum vocate eos, quia dominus proiecit
illos. Verbum quod factum est ad Ieremiam
a domino dicens: Sta in porta domus domini
et predica ibi verbum istud et dic: Audite verbum d-
omini omnis Iuda qui ingredimini per portas
has ut adoretis dominum. Hec dicit dominus exer-
cituum deus Israel: Bonas facite vias vestras et stu-
dia vestra, et habitabo in loco isto vobiscum. Nolite con-
fidere in verbis mendacii dicentes: Templum
domini, templum domini est. Quoniam si be-
ne direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iudi-
cium inter virum et proximum eius, advene et
pupillo et vidue non feceritis calumpniam, nec
et sanguinem innocentem effuderitis in hoc
loco, et post deos alienos non ambulaveritis in ma-
lum vobis metipsis, habitabo vobiscum in loco is-
to in terra quam dedi patribus vestris a seculo et usque in
seculum. Ecce vos confiditis in sermonibus mendacii
qui non proderunt vobis. Furari, occidere, adulte-
rari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire post de-
os alienos quos ignoratis. Et venistis et stetistis
coram me in domo hac in qua invocatum est
et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus abhomina-
tiones istas. Numquid ergo spelunca latronum
facta est domus ista in qua invocatum est nomen
meum in oculis vestris? Ecce ego sum, ego vidi, di-
cit dominus. Ite ad locum meum in Silo, ubi ha-
bitavit nomen meum a principio, et videte que
fecerim ei propter maliciam populi mei Israel. Et nunc
quia fecistis omnia opera hec, dicit dominus, et locu-
tus sum ad vos mane consurgens et loquens, et
non audistis, et vocavi vos et non respondistis,
faciam domui huic in qua invocatum est no-
men meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco
quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo. Et
proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes
fratres vestros, universum semen Effraim. Tu ergo
noli orare pro populo hoc, nec assumas pro e-
is laudem et orationem, et non obsistas michi,
quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti fa-
ciunt in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem? Fi-
lii colligunt ligna, et patres succendunt ignem,
et mulieres conspergunt adipem ut faciant pla-
centas regine celi, et libent diis alienis et me ad
iracundiam provocent. Numquid me ad ira-
cundiam provocant, dicit dominus? Nonne se-
metipsos in confusionem vultus sui? Ideo hec di-
cit dominus deus: Ecce furor meus et indigna-
tio mea conflatur super locum istum, super viros
et iumenta et super lignum regionis et super fruges
terre. Et succendetur et non extinguetur. Hec dicit
dominus exercituum deus Israel: Holocaustomata
vestra addite victimis vestris, et comedite carnes,
quia non sum locutus patribus vestris et non pre-
cepi eis in die qua eduxi eos de terra Egipti de ver-
bo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc v-
erbum precepi eis dicens: Audite vocem meam,
et ero vobis deus, et vos eritis michi populus, et ambu-
late in omni via quam mandavi vobis, ut bene
sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt
aurem suam, sed abierunt in voluptatibus et
pravitate cordis sui mali. Factique sunt retror-
sum et non in ante, a die qua egressi sunt patres
eorum de terra Egipti usque ad diem hanc. Et misi
ad vos omnes servos meos prophetas per diem consur-
gens diluculo et mittens. Et non audierunt me

nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba hec et non audient te: et vocabis eos et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: hec est gens que non audivit vocem domini dei sui nec recepit disciplinam. Periit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice et sume in directum planctum quia proiecit dominus et dereliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda malum in oculis meis dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam. Et edificaverunt excelsa tophet que est in valle filii ennom ut incenderent filios suos et filias suas igni que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus et non dicetur amplius tophet et vallis filii ennom sed vallis interfectionis et sepelient in tophet eo quod non sit locus ad sepeliendum. Et erit morticinum populi huius in cibos volucribus celi et bestiis terre et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et plateis ierusalem vocem gaudii et vocem leticie, vocem sponsi et vocem sponse. In desolatione enim erit terra.

VIII

In tempore illo ait dominus eicient ossa regum iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitaverunt ierusalem de sepulchris suis et pandent ea ad solem et lunam et omnem militiam celi que dilexerunt et quibus servierunt et post que ambulaverunt et que quesierunt et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus exercituum. Et dices ad eos hec dicit dominus. Numquid qui cadit non resurget et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium et noluerunt reverti. Attendi et auscultavi: nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens: quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens in prelium. Milvus in celo cognovit tempus suum; turtur et hyrundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui. Populus autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis: sapientes nos sumus et lex domini nobiscum est? Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt. Verbum enim domini proiecerunt et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus alienis; quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur. A propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes: pax, pax, cum non esset pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt; quin potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes; in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Congregans congregabo eos dicit dominus. Non est uva in vitibus et non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit. Et dedi eis que pretergressa sunt. Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam et sileamus ibi, quia dominus deus noster silere nos fecit et potum dedit nobis aquam fellis: peccavimus enim domino. Expectavimus pacem et non erat bonum; tempus medele et ecce formido. A dan auditus est fremitus equorum eius; a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra; et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio, et mordebunt vos ait dominus. Dolor meus super dolorem, in me cor meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua: numquid dominus non est in sion aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam provocaverunt in sculptilibus suis et in vanitatibus alienis? Transiit messis, finita est estas, et nos salvati non sumus. Super contritionem filie populi mei contritus sum et contristatus; stupor obtinuit me. Numquid resina non est in galaad aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei? Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum, et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei?

IX

Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum, et derelinquam populum meum et recedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt, cetus prevaricatorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis; confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt et me non cognoverunt dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit et omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit et veritatem non loquentur; docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli; in dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum: Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est; in ore suo pacem cum amico suo loquitur et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo dicit dominus, aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea? Super montes assumam fletum ac lamentum et super speciosa deserti planctum, quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransiens, et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo ierusalem in acervos arene et cubilia draconum, et civitates iuda dabo in desolationem eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intellegat hoc, et ad quem verbum oris domini fiat ut annuntiet istud? Quare periit terra et exusta est quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat? Et dixit dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea, et abierunt post pravitatem cordis sui et post [illegible]

tribus suis. Propterea hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego cibabo populum istum absinthio
et potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam eos
in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum
et mittam post eos gladium donec consumantur.
Hec dicit dominus exercituum. Contemplamini
et vocate lamentatrices et veniant et ad eas que
sapientes sunt mittite et properent. Festinent et
adsumant super nos lamentum. Deducant oculi
nostri lacrimas et palpebre nostre defluant aquis. Quia
vox lamentationis audita est de syon. Quomodo
vastati sumus et confusi vehementer quia dereliqui-
mus terram. Quoniam deiecta sunt tabernacula no-
stra. Audite ergo mulieres verbum domini et ad-
sumant aures vestre sermonem oris eius et docete
filias vestras lamentum et unaquaque proximam
suam planctum. Quia ascendit mors per fenestr-
as nostras ingressa est domos nostras disperdere parvu-
los deforis et iuvenes de plateis. Loquere hec
dicit dominus. Et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis et quasi fen-
um post tergum metentis et non est qui colli-
gat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapiens
in sapientia sua et non glorietur fortis in fortitudine sua et non
glorietur dives in divitiis suis sed in hoc glorietur qui gloriatur scire
et nosse me quia ego sum dominus qui facio misericordiam
et iudicium et iustitiam in terra. Hec enim
placent mihi ait dominus. Ecce dies veniunt
dicit dominus et visitabo super omnes qui circum-
cisum habent preputium super egyptum et super iu-
dam et super edom et super filios ammon et super mo-
ab et super omnes qui adtonsi sunt in comam hab-
itantes in deserto. Quia omnes gentes habent pre-
putium omnis autem domus israel incircum-
X cisi sunt corde. Audite verbum quod locutus est
dominus super vos domus israel. Hec dicit dominus.
Iuxta vias gentium nolite discere et a signis celi
nolite timere que timent gentes. quia leges
populorum vane sunt. Quia lignum de saltu pre-
cidit opus manus artificis in ascia. Argen-
to et auro decoravit illud clavis et malleis com-
pegit ut non dissolvatur. In similitudinem palme
fabricata sunt et non loquentur. Portata tollen-
tur quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea quia
nec male possunt facere nec bene. Non est simi-
lis tui domine magnus es tu et magnum
nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit
te o rex gentium. Tuum est enim decus inter cunc-
tos sapientes gentium et in universis regnis eo-
rum nullus est similis tui. Pariter insipientes et
fatui probabuntur. Doctrina vanitatis eorum
lignum est. Argentum involutum de tharsis
adfertur et aurum de ofaz opus artificis et ma-
nus erarii. Hyacinthus et purpura indumentum
eorum opus artificum universa hec. Dominus au-
tem deus verus est. Ipse deus vivens et rex sempiter-
nus. Ab indignatione eius commovebitur terra et
non sustinebunt gentes comminationem eius.
Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos et terram non fece-
runt pereant de terra et de his que sub celis sunt.
Qui facit terram in fortitudine sua preparat orbem
in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Ad vo-
cem suam dat multitudinem aquarum in
celo et elevat nebulas ab extremitatibus terre.

fulgura in pluviam fecit. Et educit ventum de
thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a
scientia sua. Confusus est omnis artifex in scul-
ptili quoniam falsum est quod conflavit et non est
spiritus in eis. Vana sunt et opus risu dignum in tem-
pore visitationis sue peribunt. Non est his similis
pars iacob. Qui enim formavit omnia ipse est et
israel virga hereditatis eius dominus exerci-
tuum nomen est illi. Congrega de terra confusionem
tuam que habitas in obsidione quia hec dicit do-
minus. Ecce ego longe proiciam habitatores terre
in hac vice et tribulabo eos ita ut inveniantur.
Ve mihi super contritione mea pessima plaga
mea. Ego autem dixi plane hec infirmitas mea est
et portabo illam. Tabernaculum meum vastatum
est omnes funiculi mei dirupti sunt. Filii mei ex-
ierunt a me et non subsistunt. Non est qui extendat
ultra tentorium meum et erigat pelles meas quia stul-
te egerunt pastores et dominum non quesierunt prop-
terea non intellexerunt et omnis grex eorum di-
spersus est. Vox auditionis ecce venit et commotio
magna de terra aquilonis. Ut ponat civitates iu-
da in solitudinem et habitaculum draconum. Scio
domine quia non est hominis via eius nec viri
est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe
me domine verumptamen in iudicio et non in furo-
re tuo ne forte ad nichilum redigas me. Effun-
de indignationem tuam super gentes que non co-
gnoverunt te et super provincias que nomen tu-
um non invocaverunt. Quia comederunt iac-
ob et devoraverunt eum et consumpserunt illum
et decus eius dissipaverunt. Verbum quod factum XI
est ad ieremiam a domino dicens. Audite verba pa-
cti huius et loquimini ad viros iuda et ad habitato-
res ierusalem et dices ad eos. Hec dicit dominus de-
us israel. Maledictus vir qui non audierit verba pac-
ti huius quod precepi patribus vestris in die qua eduxi
eos de terra egypti de fornace ferrea dicens. Audite
vocem meam et facite omnia que precipio vobis et eritis
mihi in populum et ego ero vobis in deum. Ut susci-
tem iuramentum quod iuravi patribus vestris datu-
rum me eis terram fluentem lacte et melle sicut
est dies hec. Et respondi et dixi. Amen domine. Et dixit
dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in
civitatibus iuda et in foris ierusalem dicens. Audite
verba pacti huius et facite illa. Quia contestans con-
testatus sum patres vestros in die qua eduxi eos
de terra egypti usque ad diem hanc. Mane consurg-
ens contestatus sum et dixi. Audite vocem me-
am. Et non audierunt nec inclinaverunt au-
rem suam sed abierunt unusquisque in pravita-
te cordis sui mali. Et induxi super eos omnia ver-
ba pacti huius quod precepi ut facerent et non fece-
runt. Et dixit dominus ad me. Inventa est con-
iuratio in viris iuda et in habitatoribus ierusalem.
Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum pri-
orum qui noluerunt audire verba mea. Et hii ergo
abierunt post deos alienos ut servirent eis.
Irritum fecerunt domus israel et domus iuda pac-
tum meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam-
obrem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super
eos mala de quibus exire non poterunt et clama-
bunt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt civita-
tes iuda et habitatores ierusalem et clamabunt ad

deos quibus libant et non saluabunt eos in tempore
afflictionis eorum. Secundum numerum ciuitatum
tuarum erant dii tui iuda et secundum numerum uia
rum ierusalem posuisti aras confusionis aras ad
libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc
et ne adsumas pro eis laudem et orationem
quia non exaudiam in tempore clamoris eorum
ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est
quod dilectus meus in domo mea fecit scelera mul
ta? Numquid carnes sancte auferent a te ma
litias tuas in quibus gloriata es. Oliuam uberem
pulcram fructiferam speciosam uocauit dominus
nomen tuum. Ad uocem loquele grandis exar
sit ignis in ea et combusta sunt fructeta eius. E
t dominus exercituum qui plantauit te locu
tus est super te malum pro malis domus israel
et domus iuda que fecerunt sibi ad irritandum
me libantes baalim. Tu autem domine demonst
rasti michi et ego cognoui. Tu ostendisti michi
studia eorum et siluam fecisti a persequentibus
animam meam. Et ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad uictimam. Et nunc cognoui
quia super me cogitauerunt consilia dicentes.
Mittamus lignum in panem eius et eradam
eum de terra uiuentium et nomen eius non
memoretur amplius. Tu autem domine saba
oth qui iudicas iuste et probas renes et corda
uideam ultionem tuam ex eis. tibi enim reu
elaui causam meam. Propterea hec dicit domi
nus ad uiros anathoth qui querunt animam me
am et dicunt. Non prophetabis in nomine domini et
non morieris in manibus nostris. Propterea hec
dicit dominus exercituum. Ecce ego uisitabo super
eos. Iuuenes morientur in gladio. filii eorum
et filie eorum morientur in fame et reliquie
non erunt ex eis. Inducam enim malum super
XII uiros anathoth annum uisitationis eorum. Iu
stus quidem tu es domine si disputem tecum
uerumptamen iusta loquar ad te. Quare uia im
piorum prosperatur bene est omnibus qui preua
ricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem
miserunt proficiunt et faciunt fructum. Prope
es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et tu domine
nosti me et uidisti me probasti cor meum te
cum. Congrega eos quasi gregem ad uictimam
et sanctifica eos in diem occisionis. Usquequo
lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur.
Propter malitiam habitantium in eam con
sumptum est animal et uolucre. Quoniam di
xerunt non uidebit nouissima nostra. Si cum pe
ditibus currens laborasti quomodo contendere po
teris cum equis. Cum autem in terra pacis secu
rus non fueris quid facies in superbia iordanis
Nam et fratres tui et domus patris tui etiam
ipsi pugnauerunt aduersum te et clamauerunt
post te plena uoce. Ne credas eis cum locuti fu
erint tibi bona. Reliqui domum meam di
misi hereditatem meam. Dedi dilectam animam
meam in manu inimicorum eius. Facta est michi
hereditas mea quasi leo in silua. Dedit contra me
uocem suam ideo odiui eam. Numquid auis
discolor hereditas mea michi. Numquid auis
tincta per totum. Venite congregamini omnes
bestie terre properate ad deuorandum. Pastores

multi demoliti sunt uineam meam concul ca
uerunt partem meam. Dederunt portionem
meam desiderabilem in desertum solitudinis.
Posuerunt eam in dissipatione luxitque super me.
Desolatione desolata est omnis terra quia nullus
est qui recogitet corde. Super omnes uias deserti ue
nerunt uastatores quia gladius domini deuo
rauit ab extremo terre usque ad extremum eius. Non
est pax uniuerse carni. Seminauerunt triticum
et spinas messuerunt hereditatem acceperunt
et non eis proderit. Confundemini a fructibus
uestris propter iram furoris domini. Hec dicit dominus
aduersum omnes uicinos meos pessimos qui tan
gunt hereditatem quam distribui populo meo is
rael. Ecce ego euellam eos de terra eorum et domum
iuda euellam de medio eorum. Et cum euulsero
eos conuertar et miserabor eos. Et reducam eos
uirum ad hereditatem suam et uirum in terram
suam. Et erit si eruditi didicerint uias populi
mei ut iurent in nomine meo uiuit dominus sicut
docuerunt populum meum iurare in baal edifica
buntur in medio populi mei. Quod si non audierint
euellam gentem illam euulsione et perditione
ait dominus. Hec dicit dominus ad me. Vade XIII
et posside tibi lumbare lineum et pone illud super
lumbos tuos et in aqua non inferes illud. Et p
ossedi lumbare iuxta uerbum domini et posui circa
lumbos meos. Et factus est sermo domini ad
me secundo dicens. Tolle lumbare quod possedi
sti quod est circa lumbos tuos et surgens uade ad
eufraten et abscunde illud ibi in foramine pe
tre. Et abii et abscondi illud in eufraten
sicut preceperat michi dominus. Et factum est post
plurimos dies. dixit dominus ad me. Surge
uade ad eufraten et tolle inde lumbare quod pre
cepi tibi ut absconderes illud ibi. Et abii ad
eufraten et fodi et tuli lumbare de loco ubi a
bsconderam illud. Et ecce computruerat lum
bare ita ut nullo usui aptum esset. Et factum est
uerbum domini ad me dicens. Hec dicit dominus
deus. Sic computrescere faciam superbiam iu
da et superbiam ierusalem multam populum istum pe
ssimum qui nolunt audire uerba mea et am
bulant in prauitate cordis sui. Abieruntque
post deos alienos ut seruirent eis et adorarent
eos et erunt sicut lumbare istud quod nullo modo
usui aptum est. Sicut enim adheret lumb
are ad lumbos uiri sic adglutinaui michi om
nem domum israel et omnem domum iuda dicit
dominus. Ut essent michi in populum et in nomen
et in laudem et in gloriam et non audierunt.
Dices ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit
dominus deus israel. Omnis laguncula imp
lebitur uino. Et dicent ad te. Numquid igno
ramus quia omnis laguncula implebitur ui
no. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Ecce e
go implebo omnes habitatores huius terre et
reges qui sedent de stirpe dauid super thronum
eius sacerdotes et prophetas et omnes habitato
res ierusalem ebrietate et dispergam eos uirum
a fratre suo et patres et filios pariter ait dominus.
Non parcam et non concedam neque miserebor
ut non disperdam eos. Audite et auribus percipite
nolite eleuari quia dominus locutus est. Da

te domino deo vestro gloriam antequam conten
ebrescat et antequam offendant pedes vestri ad
montes caligosos. Expectabitis lucem et ponet
eam in umbram mortis et in caliginem. Quod si
hec non audieritis in abscondito plorabit anima
mea a facie superbie. Plorans plorabit et deducet
oculus meus lacrimam quia captus est grex
domini. Dic regi et dominatrici humiliamini sede
te quoniam descendit de capite vestro corona glo
rie vestre. Civitates austri clause sunt et non est
qui aperiat. Translata est omnis iuda transmigra
tione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui
venitis ab aquilone ubi est grex qui datus est
tibi pecus inclitum tuum. Quid dices cum vi
sitaverit te. Tu enim docuisti eos adversum te
et erudisti in caput tuum. Numquid non dol
ores apprehendent te quasi mulierem parturi
entem. Quod si dixeris in corde tuo quare ven
erunt michi hec. Propter multitudinem ini
quitatis tue revelata sunt verecundiora tua.
Pollute sunt plante tue. Si mutare potest e
thiops pellem suam aut pardus varietates
suas et vos poteritis bene facere cum didiceri
tis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam
que vento raptatur in deserto. Hec sors tua p
arsque mensure tue a me dicit dominus quia
oblita es mei et confisa es in mendacio et ego
nudavi femora tua contra faciem tuam et appa
ruit ignominia tua. Adulteria tua et hinnitus t
uus scelus fornicationis tue. Super colles in agr
o vidi abominationes tuas. Ve tibi iherusalem non
XIIII mundaberis post me usque adhuc. Quod fac
tum est verbum domini ad ieremiam de sermoni
bus siccitatis. Luxit iudea et porte eius corruer
unt et obscurate sunt in terra et clamor iherusalem ascendit.
Maiores miserunt minores suos ad aquam ve
nerunt ad hauriendum et non invenerunt a
quam reportaverunt vasa sua vacua. Confusi
sunt et afflicti et operuerunt capita sua propter te
rre vastitatem quia non venit pluvia in terra.
Confusi sunt agricole et operuerunt capita sua.
Nam et cerva in agro peperit et reliquit quia non
erat herba et onagri steterunt in rupibus traxer
unt ventum quasi dracones defecerunt oculi eorum
quia non erat herba. Si iniquitates nostre responderint
in nobis domine fac propter nomen tuum quoniam mul
te sunt aversiones nostre tibi peccavimus expec
tatio israel salvator eius in tempore tribulationis.
Quare quasi colonus futurus es in terra et quasi
viator declinans ad manendum. Quare futurus
es quasi vir vagus ut fortis qui non potest salv
are. Tu autem in nobis es domine et nomen sanc
tum tuum super nos invocatum est ne derelinquas nos.
Hec dicit dominus populo huic qui dilexit movere
pedes suos et non quievit et domino non placuit
Nunc recordabitur iniquitatum eorum et
visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad
me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ie
iunaverint non exaudiam preces eorum. Et
si obtulerint holocaustomata et victimas non
suscipiam ea quoniam gladio et fame et peste ego
consumam eos. Et dixi. A. a. a. domine deus
prophete dicunt eis non videbitis gladium et fames
non erit in vobis sed pacem veram dabit vobis
in loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophete
vaticinantur in nomine meo non misi eos et non pre
cepi eis neque locutus sum ad eos. Visionem men
dacem et divinationem et fraudulentiam et se
ductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hec dicit
dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo quos
ego non misi dicentes gladius et fames non erit
in terra hac. In gladio et fame consumentur prophete
illi et populi quibus prophetant erunt proiecti in viis
iherusalem pre fame et gladio et non erit qui sepeli
at eos. Ipsi et uxores eorum filii et filie eorum. Et
effundam super eos malum suum. Et di
ces ad eos verbum istud. Deducant oculi mei
lacrimam per noctem et diem et non taceant quoniam
contritione magna contrita est virgo filia populi mei
plaga pessima vehementer. Si egressus fuero
ad agros ecce occisi gladio et si introiero in civita
tem ecce attenuati fame. Propheta quoque et sa
cerdos abierunt in terram quam ignorabant.
Numquid proiciens abiecisti iudam aut syon
abominata est anima tua. Quare ergo percussisti
nos ita ut nulla sit sanitas. Expectavimus pa
cem et non est bonum et tempus curationis et ecce tur
batio. Cognovimus domine impietates nostras et
iniquitatem patrum nostrorum quia peccavimus
tibi. Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum
neque facias nobis contumeliam. Solii glorie
tue recordare ne irritum facias fedus tuum no
biscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium
qui pluant aut celi possunt dare imbrem. No
ne tu es domine deus noster quem expectavimus.
Tu enim fecisti omnia hec. Et dixit dominus ad
me. Si steterit moises et samuel coram me non
est anima mea ad populum istum. Eice illos a faci
e mea et egrediantur quod si dixerint ad te quo
egrediemur dices ad eos. Hec dicit dominus.
Qui ad mortem ad mortem qui ad gladium
ad gladium et qui ad famem ad famem et ad
captivitatem ad captivitatem. Et visitabo su
per eos quattuor species dicit dominus gladium
ad occisionem et canes ad lacerandum et vo
latilia celi et bestias terre ad devorandum et dissi
pandum. Et dabo eos in fervorem universis reg
nis terre propter manassen filium ezechie reg
is iuda super omnibus que fecit in iherusalem. Quis
enim miserebitur tui iherusalem aut quis contri
stabitur pro te. Aut quis ibit ad rogandum pro pa
ce tua. Tu reliquisti me dicit dominus re
trorsum abisti. Et extendam manum meam
super te et interficiam te. Laboravi rogans et disp
ergam eos ventilabro in portis terre. Interfeci et
perdidi populum meum et tamen a viis suis non sunt
reversi. Multiplicate sunt michi vidue eius
super arenam maris. Induxi eis super matrem adolescen
tis vastatorem meridie misi super civitates re
pente terrorem. Infirmata est que peperit septem
defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc
esset dies. Confusa est et erubuit et residuos eius
in gladium dabo in conspectu inimicorum
eorum ait dominus. Ve michi mater mea quare
genuisti me virum rixe virum discordie in
universa terra. Non feneravi nec feneravit michi
quispiam. Omnes maledicunt michi. Dicit
dominus si non reliquie tue in bonum. Si non XV

occurri ei in tempore afflictionis et in tempore tribulationis adversum inimicum. Numquid foederabitur ferrum ferro ab aquilone et aes? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis, quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. Tu scis Domine, recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me; scito quoniam sustinui propter te opprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in laetitiam cordis mei, quoniam invocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus sum. A facie manus tuae solus sedebam, quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari? Facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. Propter hoc haec dicit Dominus: Si converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis. Et si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum aereum fortem, et bellabunt adversum te et non praevalebunt, quia ego tecum sum ut salvem te et eruam te, dicit Dominus. Et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de manu fortium.

XVI
Et factum est verbum Domini ad me dicens: Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filiae in loco isto. Quia haec dicit Dominus super filios et filias qui generantur in loco isto, et super matres eorum quae genuerunt eos, et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac: Mortibus aegrotationum morientur; non plangentur et non sepelientur. In sterquilinium super faciem terrae erunt, et gladio et fame consumentur, et erit cadaver eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Haec enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii neque vadas ad plangendum neque consoleris eos, quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in terra ista, et non sepelientur neque plangentur, et non se incident neque calvitium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo, et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre et matre. Et domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec, et dixerint tibi: Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? Quae iniquitas nostra et quod peccatum nostrum quod peccavimus Domino Deo nostro? Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus, et abierunt post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt eos, et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis, vos et patres vestri, et servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicetur ultra: Vivit Dominus qui eduxit filios Israel de terra Aegypti, sed: Vivit Dominus qui eduxit filios Israel de terra aquilonis et de universis terris ad quas eieci eos. Et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, et piscabuntur eos. Et post haec mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cavernis petrarum, quia oculi mei super omnes vias eorum. Non sunt absconditae a facie mea, et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum, quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum et refugium meum in die tribulationis, ad te gentes venient ab extremis terrae et dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri vanitatem quae eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt dii? Idcirco ecce ego ostendam eis faciem meam, ostendam eis manum meam et virtutem meam, et scient quia nomen mihi Dominus.

XVII
Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum et in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum lignorumque frondentium in montibus excelsis, sacrificantes in agro, fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi, et servire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras, quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in aeternum ardebit. Haec dicit Dominus: Maledictus homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myricae in deserto, et non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, et non timebit cum venerit aestus. Et erit folium eius viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Pravum est cor hominis et inscrutabile; quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor et probans renes, qui do unicuique iuxta viam suam et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit quae non peperit; fecit divitias et non in iudicio. In dimidio dierum suorum derelinquet eas, et in novissimo suo erit insipiens. Solium gloriae altitudinis a principio, locus sanctificationis nostrae. Exspectatio Israel Domine, omnes qui te derelinquunt confundentur; recedentes a te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum. Sana me Domine et sanabor; salvum me fac et salvus ero, quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi

est verbum domini veniat et ego non sum tur-
batus te pastorem sequens et diem hominis non
desideravi tu scis. Quod egressum est de labiis
meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi
tu formidini spes mea tu in die afflictionis. Con-
fundantur qui persequuntur me et non confundar
ego. Paveant illi et non paveam ego. Induc
super eos diem afflictionis et duplici contritione
contere eos. Hec dicit dominus ad me. Vade
et sta in porta filiorum populi per quam ingrediun-
tur reges iuda et egrediuntur et in cunctis por-
tis ierusalem et dices ad eos. Audite verbum domi-
ni reges iuda et omnis iudea cunctique habitato-
res ierusalem qui ingredimini per portas has. Hec di-
cit dominus. Custodite animas vestras et nolite por-
tare pondera in die sabbati nec inferatis per por-
tas ierusalem. Et nolite eicere onera de domibus
vestris in die sabbati et omne opus non facietis. S-
anctificate diem sabbati sicut precepi patribus
vestris et non audierunt neque inclinaverunt au-
rem suam sed induraverunt cervicem suam
ne audirent me et ne acciperent disciplinam.
Et erit si audieritis me dicit dominus ut non
inferatis onera per portas civitatis huius in die
sabbati et si sanctificaveritis diem sabbati ne
faciatis in eo omne opus ingredientur per portas
civitatis huius reges et principes sedentes super
solium david et ascendentes in curribus et equis
ipsi et principes eorum viri iuda et habitatores
ierusalem et habitabitur civitas hec in sempiternum.
Et venient de civitatibus iuda et de circuitu ierusalem
et de terra beniamin et de campestribus et de mon-
tuosis et ab austro portantes holocaustum et vic-
timam et sacrificium et thus. Et inferent obla-
tionem in domum domini. Si autem non audie-
ritis me ut sanctificetis diem sabbati et ne por-
tetis onus et ne inferatis per portas ierusalem in die
sabbati succendam ignem in portis eius et devo-
XVIII rabit domos ierusalem et non extinguetur. Ver-
bum quod factum est ad ieremiam a domino dicens.
Surge et descende in domum figuli et ibi audi-
es verba mea. Et descendi in domum figuli. Et
ecce ipse faciebat opus super rotam et dissipatum
est vas quod ipse e luto manibus suis faciebat. Conver-
susque fecit illud vas alterum sicut placuerat
in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum
domini ad me dicens. Numquid sicut figulus
iste non potero facere vobis domus israel ait
dominus. Ecce sicut lutum in manu figuli sic
vos in manu mea domus israel. Repente loquar
adversum gentem et adversus regnum ut eradi-
cem et destruam et disperdam illud. Si penitenti-
am egerit gens illa a malo suo quod locutus sum
adversus eam. agam et ego penitentiam super
malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar
de gente et de regno ut edificem et plantem
illud. Si fecerit malum in oculis meis ut non
audiat vocem meam penitentiam agam super bo-
no quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo
dic viro iuda et habitatoribus ierusalem dicens. Hec
dicit dominus. Ecce ego fingo contra vos ma-
lum et cogito contra vos cogitationem. Reverta-
tur unusquisque a via sua mala et dirigite vias
vestras et studia vestra. Qui dixerunt. Desperavimus
post cogitationes enim nostras ibimus. Et unus-
quisque post pravitatem cordis sui mali faciemus.
Ideo hec dicit dominus. Interrogate gentes quis
audivit talia horribilia que fecit nimis virgo israel.
Numquid deficiet de petra agri nix libani aut e-
velli possunt aque erumpentes frigide et deflu-
entes. Quia obliti sunt mei populus meus frustra li-
bantes et impingentes in viis suis in semitis se-
culi ut ambularent per eas in itinere non trito.
Ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum
sempiternum. Omnis qui preterierit per eam obstu-
pescet et movebit caput suum. Sicut ventus
urens dispergam eos coram inimico dorsum et non
faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et
dixerunt. Venite et cogitemus contra ieremiam
cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote ne-
que consilium a sapiente neque sermo a propheta.
Venite et percutiamus eum lingua et non atten-
damus ad universos sermones eius. Attende domine
ad me et audi vocem adversariorum meorum.
Numquid redditur pro bono malum quia fode-
runt foveam anime mee. Recordare quod steterim
in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum.
et averterem indignationem tuam ab eis. Pro-
pterea da filios eorum in famem et deduc eos
in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis
et vidue et viri earum interficiantur morte. Iu-
venes eorum confodiantur gladio in prelio.
Audiatur clamor de domibus eorum. Adduces
enim super eos latronem repente quia foderunt
foveam ut caperent me et laqueos absconderunt
pedibus meis. Tu autem scis domine omne con-
silium eorum adversum me in mortem. Ne propi-
cieris iniquitati eorum et peccata eorum a facie
tua non deleantur. Fiant corruentes in conspe-
ctu tuo in tempore furoris tui abutere eis. Hec XIX
dicit dominus. Vade et accipe lagunculam fi-
guli testeam a senioribus populi et a senioribus sacer-
dotum et egredere ad vallem filiorum ennom
que est iuxta introitum porte fictilis et predi-
cabis ibi verba que ego loquar ad te et dices. Au-
dite verbum domini reges iuda et habitatores
ierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego
inducam afflictionem super locum istum ita ut
omnis qui audierit illam tinniant aures eius.
eo quod dereliquerint me et alienum fecerint
locum istum. Et libaverunt in eo diis alienis
quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges
iuda et repleverunt locum istum sanguine
innocentium et edificaverunt excelsa baalim
ad comburendum filios suos igni in holocau-
stum baalim que non precepi nec locutus sum
nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce
dies veniunt dicit dominus et non vocabitur am-
plius locus iste topheth et vallis filii ennom.
sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium
iuda et ierusalem in loco isto et subvertam eos gladio
in conspectu inimicorum suorum et in manu que-
rentium animas eorum. Et dabo cadavera eorum
escam volatilibus celi et bestiis terre. Et ponam ci-
vitatem hanc in stuporem et in sibilum. Omnis
qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super
omnes plagas eius. Et cibabo eos carnibus filiorum
suorum et carnibus filiarum suarum et unusquisque

et carnes amici sui comedet in obsidione et
in angustia qua concludent eos inimici eorum
et qui querunt animas eorum. et conteres lan
gunculam in oculis virorum qui ibunt tecum
et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum.
Sic conteram populum istum et civitatem istam.
sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra
instaurari. Et in thofeth sepelientur eo quod non sit
alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco h
uic ait dominus et habitatoribus eius ut ponam
civitatem istam sicut thofeth. Et erunt dom
us ierusalem et domus regum iuda sicut locus tho
feth. In munde omnes domus in quarum dom
atibus sacrificaverunt omni militie celi et libave
runt libamina diis alienis. Venit autem ie
remias de thofeth quo miserat eum dominus
ad prophetandum et stetit in atrio domus domini
et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Ecce ego inducam super
civitatem hanc et super omnes urbes eius universa
mala que locutus sum adversum eam quoniam
XX induraverunt cervicem suam ut non audir
ent sermones meos. Et audivit fassur filius
emmer sacerdos qui constitutus erat princeps
in domo domini ieremiam prophetantem serm
ones istos et percussit fassur ieremiam prophetam
et misit eum in nervum quod erat in porta benia
min superiori in domo domini. Cumque illuxisset
in crastinum eduxit fassur ieremiam de ner
vo et dixit ad eum ieremias. Non fassur dominus
vocavit nomen tuum sed pavorem undique.
Quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in p
avorem te et omnes amicos tuos. Et corruent
gladio inimicorum suorum et oculi tui vide
bunt et omnem iudam dabo in manu regis
babilonis et traducet eos in babilonem et per
cutiet eos gladio et dabo universam substantiam
civitatis huius et omnem laborem eius omneque
pretium et cunctos thesauros regum iuda da
bo in manu inimicorum eorum et diripient eos
et tollent et ducent in babilonem. Tu autem
fassur et omnes habitatores domus tue ibitis in
captivitatem et in babilonem venies et ibi
morieris ibique sepelieris tu et omnes amici t
ui quibus prophetasti mendacium. Seduxisti
me domine et seductus sum fortior me fu
isti et invaluisti. Factus sum in derisu tota d
ie omnes subsannant me. Quia iam olim
loquor vociferans iniquitatem et vastitatem
clamito. Et factus est michi sermo domini
in opprobrium et in derisu tota die. Et dixi. N
on recordabor eius neque loquar ultra in nomine
eius. Et factus est in corde meo quasi ignis
estuans claususque in ossibus meis et defeci fe
rre non sustinens. Audivi enim contumelias
multorum et terrorem in circuitu. Persequimini
et persequamur eum ab omnibus viris qui erant
pacifici mei et custodientes latus meum. Si qu
omodo decipiatur et prevaleamus adversus eum.
et consequamur ultionem ex eo. Dominus
autem mecum est quasi bellator fortis. Ideir
co qui persequuntur me cadent et infirmi erunt
Confundentur vehementer quia non intellexerunt
opprobrium sempiternum quod numquam deleb
itur. Et tu domine exercituum probator iusti qui
vides renes et cor videam queso ultionem tu
am ex eis tibi enim revelavi causam meam. Canta
te domino laudate dominum quia liberavit animam
pauperis de manu malorum. Maledicta dies in qua
natus sum dies in qua peperit me mater mea
non sit benedicta. Maledictus vir qui adnun
ciavit patri meo dicens. Natus est tibi puer m
asculus et quasi gaudio letificavit eum. Sit
homo ille ut sunt civitates quas subvertit do
minus et non penituit eum. Audiat clamorem
mane et ululatum in tempore meridiano. Qui
non me interfecit a vulva ut fieret michi m
ater mea sepulcrum et vulva eius conceptus
eternus. Quare de vulva egressus sum ut vi
derem laborem et dolorem et consumerentur
in confusione dies mei. Verbum quod factum XXI
est ad ieremiam a domino quando misit ad eum rex
sedechias fassur filium melchie et sophoniam
filium maasie sacerdotem dicens. Interroga pro
nobis dominum quia nabuchodonosor rex babilonis
preliatur adversum nos si forte faciat dominus
nobiscum secundum omnia mirabilia sua et recedat a
nobis. Et dixit ieremias ad eos. Sic dicetis sede
chie regi iude. Hec dicit dominus deus israel.
Ecce ego convertam vasa belli que in manibus
vestris sunt et quibus vos pugnatis adversus regem
babilonis et caldeos qui obsident vos in circu
itu murorum et congregabo ea in medio civi
tatis huius et debellabo ego vos in manu exte
nta et brachio forti et in furore et indignatione
et ira grandi et percutiam habitatores civita
tis huius homines et bestie pestilentia mag
na morientur. Et post hec ait dominus dabo
sedechiam regem iuda et servos eius et populum
eius et qui derelicti sunt in civitate hac a pes
te et gladio et fame in manu nabuchodono
sor regis babilonis et in manu inimicorum
eorum et in manu querentium animam eorum
et percutiet eos in ore gladii et non movebi
tur neque parcet neque miserebitur. Et ad po
pulum hunc dices. Hec dicit dominus. Ecce e
go do coram vobis viam vite et viam mortis
qui habitaverit in urbe hac morietur gla
dio et fame et peste. Qui autem egressus
fuerit et transfugerit ad caldeos qui obsident
vos vivet et erit ei anima sua quasi spolium.
Posui enim faciem meam super civitatem hanc
in malum et non in bonum ait dominus. In
manu regis babilonis dabitur et exuret eam
igni et domos regis iuda. Audite verbum do
mini domus david. Hec dicit dominus. Iudicate
mane iudicium et eruite in oppressum de
manu calumpniantis. Ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea et succendatur et non
sit qui extinguat propter malitiam studiorum v
estrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis so
lide atque campestris ait dominus qui dicitis quis p
ercutiet nos et quis ingredietur domos nostras. Et
visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestro
rum dicit dominus et succendam ignem in sal
tu eius et devorabit omnia in circuitu eius.
Hec dicit dominus descende in domum re XXII
gis iuda et loqueris ibi verbum hoc et dices.

Audite verbum domini rex iuda qui sedes super
solium david. tu et servi tui et populus tuus qui in
greditimini per portas istas. Hec dicit dominus. Facite
iudicium et iustitiam et liberate vi oppressum
de manu calumpniatoris et advenam et pup
illum et viduam nolite contristari neque oppri
matis inique et sanguinem innocentem ne eff
undatis in loco isto. Si enim facientes feceritis
verbum istud ingredientur per portas domus reg
is huius sedentes de genere david super thronum
david et ascendentes currus et equos ipsi et ser
vi et populus eorum. Quod si non audieritis verba
hec in memetipso iuravi dicit dominus quia
in solitudinem erit domus hec. Quia hec dicit
dominus super domum regis iuda. Galaad tu
michi caput libani. Si non posuero te solitu
dinem urbis inhabitabiles et sanctificabo su
per te interficientem virum et arma eius et succi
dent electas cedros tuas et precipitabunt
in ignem. Et pertransibunt gentes multe per
civitatem hanc et dicet unusquisque proxim
o suo quare fecit dominus sic civitati huic g
randi. Et respondebunt. Eo quod dereliquerint
pactum domini dei sui et adoraverint deos
alienos et servierint eis. Nolite flere mortu
um neque lugeatis super eum. Fletu plangite e
um qui egreditur quia non revertetur ultra
nec videbit terram nativitatis sue. Quia hec
dicit dominus ad sellum filium iosie regis iu
da qui regnavit pro iosia patre suo qui egres
sus est de loco isto non revertetur huc amplius
sed in loco ad quem transtulisti eum ibi mori
etur et terram istam non videbit amplius. Ve
qui edificat domum suam in iniustitia et cen
acula sua non in iudicio. Amicum suum opp
rimet frustra et mercedem eius non reddet ei.
Qui dicit edificabo michi domum latam et
cenacula spatiosa qui aperit sibi fenestras et fa
cit laquearia cedrina pingitque sinistro pede.
Numquid regnabis quoniam confers te cedr
o. Pater tuus numquid non comedit et b
ibit et fecit iudicium et iustitiam tunc cum
bene erat ei. Iudicavit causam pauperis et e
gentem in bonum suum. Numquid non ideo.
quia cognovit me dicit dominus. Tui vero
oculi et cor ad avaritiam et ad sanguinem i
nnocentem fundendum et ad calumpniam
et ad cursum mali operis. Propterea hec dicit
dominus ad ioachim filium iosie regem iu
da. Non plangent eum ve frater et ve soror
non concrepabunt ei. ve domine et ve incli
te. Sepultura asini sepelietur putrefactus
et proiectus extra portas ierusalem. Ascende lib
anum et clama et in basan da vocem tuam.
Et clama ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui. Locutus sum ad te in habu
ndantia tua dixisti non audiam. Hec est via
tua ab adolescentia tua quia non audisti v
ocem meam. Omnes pastores tuos pascet ven
tus et amatores tui in captivitatem ibunt
et tunc confunderis et erubesces ab omni m
alitia tua qui sedes in libano et nidificas
in cedris. Quomodo congemuisti cum veni
ssent tibi dolores. quasi dolores parturientis.

Vivo ego dicit dominus quia si fuerit iechonias
filius ioachim regis iuda anulus in manu mea
dextera inde evellam eum. Et dabo te in manu
querentium animam tuam et in manu quorum
tu formidas faciem et in manu nabuchodono
sor regis babilonis et in manu caldeorum et mit
tam te et matrem tuam que genuit te in terram
alienam in qua nati non estis. ibique moriemini
et in terram ad quam ipsi levant animam suam et re
vertantur illuc non revertentur. Numquid vas fic
tile atque contritum vir iste iechonias. Numquid
vas absque omni voluptate. Quare abiecti sunt
ipse et semen eius et proiecti sunt in terram quam
ignoraverunt. Terra terra terra audi sermonem
domini. Hec dicit dominus. Scribe virum istum
sterilem virum qui in diebus suis non prosperabi
tur. Nec enim erit de semine eius vir qui sede
at super solium david et potestatem habeat ultra in
iuda. Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant XXIII
gregem pascue mee dicit dominus. Ideo hec
dicit dominus deus israel. ad pastores qui pascunt
populum meum eiecistis et non visitastis eos. Ecce ego
visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum ait
dominus. Et ego congregabo reliquias gregis mei
de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc et con
vertam eos ad rura sua et crescent et multiplica
buntur. Et suscitabo super eos pastores et pascent
eos. Non formidabunt ultra et non pavebunt
et nullus queretur ex numero dicit dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo
david germen iustum et regnabit rex et sapi
ens erit et faciet iudicium et iustitiam in terra.
In diebus illis salvabitur iuda et israel habitabit
confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum
dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies ven
iunt dicit dominus et non dicent ultra vivit
dominus qui eduxit filios israel de terra egipti sed
vivit dominus qui eduxit et adduxit semen
domus israel de terra aquilonis et de cunctis te
rris ad quas eiecerat illuc eos et habitabunt
in terra sua. Ad prophetas. Contritum est cor meum i
n medio mei contremuerunt omnia ossa mea. F
actus sum quasi vir ebrius et quasi homo ma
didus vino. A facie domini et a facie verborum
sanctorum eius quia adulteris repleta est terra.
quia a facie maledictionis luxit terra. are facte
sunt arva deserti. Factus est cursus eorum m
alus et fortitudo eorum dissimilis. Propheta
namque et sacerdos polluti sunt et in domo mea
inveni malum eorum ait dominus. Ideo
via eorum erit quasi lubricum in tenebris im
pellentur enim et corruent in ea. Afferam
enim super eos mala annum visitationis eorum
ait dominus. Et in prophetis samarie vidi fatu
itatem. Prophetabant in baal et decipiebant
populum meum israel. Et in prophetis ierusalem vidi simili
tudinem. Adulterium et iter mendacii. Et con
fortaverunt manus pessimorum ut non conver
teretur unusquisque a malitia sua. Facti sunt m
omnes homines sodoma et habitatores eius
quasi gomorra. Propterea hec dicit dominus
exercituum ad prophetas. Ecce ego cibabo eos ab
sinthio et potabo eos felle. A prophetis enim ieru
salem est egressa pollutio super omnem terram.

Hec dicit dominus deus israel. Nolite audire uerba
prophetarum qui prophetant uobis et decipiunt uos. visi-
onem cordis sui loquuntur et non de ore domini. Dicunt
his qui blasphemant me: locutus est dominus
pax erit uobis. Et omni qui ambulat in praui-
tate cordis sui dixerunt non ueniet super uos ma-
lum. Quis enim adfuit in consilio domini et
uidit et audiuit sermonem eius. Quis conside-
rauit uerbum illius et audiuit. Ecce turbo dominice
indignationis egredietur et tempestas erumpens
super caput impiorum ueniens. Non reuertetur
furor domini usque dum faciat et usque dum com-
pleat cogitationem cordis sui. In nouissimis die-
bus intelligetis consilium eius. Non mittebam
prophetas et ipsi currebant. Non loquebar ad eos et
ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo et no-
tum fecissent uerba mea populo meo auertissem utique
eos a uia sua mala et a pessimis cogitationibus suis.
Putasne deus e uicino ego sum dicit dominus et non
deus de longe omnia cognosco. Si occultabitur
uir in absconditis et ego non uidebo eum dicit do-
minus. Numquid non celum et terram ego imp-
leo dicit dominus. Audiui que dixerunt prophete prophe-
tantes in nomine meo mendacium atque dicentes so-
mpniaui sompniaui. Usquequo istud in corde est
prophetarum uaticinantium mendacium et prophe-
tantium seductiones cordis sui qui uolunt
facere ut obliuiscatur populus meus nominis mei
propter sompnia eorum que narrant unusquisque
ad proximum suum sicut obliti sunt patres
eorum nominis mei propter nomen baal. Propheta qui
habet sompnium narret sompnium et qui
habet sermonem meum loquatur sermonem me-
um uere. Quid paleis ad triticum dicit dominus.
Numquid non uerba mea sunt quasi ignis
dicit dominus et quasi malleus conterens pe-
tram. Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus.
qui furantur uerba mea unusquisque a proxi-
mo suo ecce ego ad prophetas ait dominus et qui
adsumunt linguas suas et aiunt dicit dominus
Ecce ego ad prophetas sompniantes mendacium
ait dominus qui narrauerunt ea et seduxerunt
populum meum in mendacio suo et in miraculis su-
is. Cum ego non misissem eos nec mandassem
eis. Qui nichil profuerunt populo huic dicit do-
minus. Si igitur interrogauerit te populus iste uel
propheta aut sacerdos dicens. Quod est onus
domini. dices ad eos. Vos estis onus proici-
am quippe uos dicit dominus. Et propheta
et sacerdos et populus qui dicit onus domini.
uisitabo super uirum illum et super domum eius.
Hec dicetis unusquisque ad proximum suum et
ad fratrem suum quid respondit dominus et quid
locutus est. Et onus domini ultra non memo-
rabitur quia onus erit unicuique sermo suus
et peruertistis uerba dei uiuentis domini exerci-
tuum dei nostri. Hec dices ad prophetas. Quid respon-
dit tibi dominus et quid locutus est tibi dominus.
Si autem onus domini dixeritis. Propterea
hec dicit dominus. Quia dixistis sermonem is-
tum onus domini. et misi ad uos dicens nolite
dicere onus domini. Propterea ecce ego tollam
uos portans et derelinquam uos et ciuitatem
quam dedi uobis et patribus uestris a facie mea et d-
abo uos in opprobrium sempiternum et igno-
miniam eternam que numquam obliuione de-
lebitur. Ostendit michi dominus et ecce duo XXIIII
calathi pleni ficis positi ante templum domini. post-
quam transtulit nabuchodonosor rex baby-
lonis iechoniam filium ioachim regem iuda
et principes eius et fabrum et inclusorem de
ierusalem et adduxit eos in babilonem. Calathus
unus ficus bonas habebat nimis ut solent fi-
cus esse primi temporis. Et calathus unus ficus
habebat malas nimis. que comedi non pote-
rant eo quod essent male. Et dixit dominus ad me.
Quid tu uides ieremia. Et dixi. Ficus. ficus fi-
cus bonas ualde et malas malas ualde que co-
medi non possunt eo quod sint male. Et factum
est uerbum domini ad me dicens. Hec dicit dominus
deus israel. Sicut ficus hee bone sic cognoscam trans-
migrationem iuda quam emisi de loco isto.
in terram chaldeorum in bonum. Et ponam ocu-
los meos super eos ad placandum et reducam
eos in terram hanc. Et edificabo eos et non de-
struam et plantabo eos et non euellam. Et da-
bo eis cor ut sciant me quia ego sum dominus
et erunt michi in populum et ego ero eis in deum.
quia reuertentur ad me in toto corde suo et si-
cut ficus pessime que comedi non possunt
eo quod sint male hec dicit dominus sic dabo
sedechiam regem iuda et principes eius et re-
liquos de ierusalem qui remanserunt in urbe hac
et qui habitant in terra egypti. Et dabo eos in
uexationem afflictionemque omnibus regnis terre
in opprobrium et in parabolam et in prouerbi-
um et in maledictionem in uniuersis locis ad que eie-
ci eos. Et mittam in eis gladium. famem et
pestem donec consumantur de terra quam
dedi eis et patribus eorum. Verbum quod factum est XXV
ad ieremiam de omni populo iuda. dicens. In
anno quarto ioachim filii iosie regis iuda.
Ipse est annus primus nabuchodonosor regis
babilonis quem locutus est ieremias propheta
ad omnem populum iuda et ad uniuersos habita-
tores ierusalem dicens. A tertio decimo anno
regni iosie filii amon regis iude usque ad diem
hanc ipse est tertius et uicesimus annus. Factum
est uerbum domini ad me et locutus sum ad uos
de nocte consurgens et loquens et non audistis.
Et misit dominus ad uos omnes seruos suos pro-
phetas. consurgens diluculo mittensque et non au-
distis neque inclinastis aures uestras ut audiretis.
Cum diceret reuertimini unusquisque a uia sua
mala et a pessimis cogitationibus uestris et habitabi-
tis in terra quam dedit uobis dominus et patribus
uestris a seculo et usque in seculum. Et nolite ire post
deos alienos ut seruiatis eis adoretisque eos neque
me ad iracundiam prouocetis in operibus manu-
um uestrarum et non affligam uos. Et non audis-
tis me dicit dominus ut me ad iracundiam
prouocaretis in operibus manuum uestrarum in ma-
lum uestrum. Propterea hec dicit dominus exerci-
tuum pro eo quod non audistis uerba mea ecce e-
go mittam et adsumam uniuersas cognationes
aquilonis dicit dominus et nabuchodonosor
regem babilonis seruum meum et adducam eos
super terram istam et super habitatores eius et

super omnes nationes quae in circuitu eius sunt et interficiam eos et ponam eos in stuporem et in sibilum et in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae, vocem molae et lumen lucernae. Et erit universa terra eius in solitudinem et in stuporem et servient omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint anni septuaginta visitabo super regem Babylonis et super gentem illam dicit Dominus iniquitatem eorum et super terram Chaldeorum et ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea quae locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto. Quaecumque prophetavit Hieremias adversum omnes gentes quia servierunt eis gentes multae et reges magni, et reddam eis secundum opera eorum et secundum facta manuum suarum. Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Sume calicem vini furoris huius de manu mea et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te, et bibent et turbabuntur et insanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu Domini et propinavi cunctis gentibus ad quas misit me Dominus: Hierusalem et civitatibus Iuda et regibus eius et principibus eius ut darem eos in solitudinem et stuporem et sibilum et in maledictionem sicut est dies ista. Pharaonem regem Aegypti et servos eius et principes eius et omnem populum eius et universis generaliter cunctis regibus terrae Ausitidis et cunctis regibus terrae Philisthim et Ascalonis et Gazae et Accharon et reliquiis Azoti. Idumeae et Moab et filiis Ammon et cunctis regibus Tyri et cunctis regibus Sidonis et regibus terrae insularum qui sunt trans mare. Et Dedan et Thema et Buz et universis qui adtonsi sunt in comam. Et cunctis regibus Arabiae et cunctis regibus occidentis qui habitant in deserto. Et cunctis regibus Zambri et cunctis regibus Elam et cunctis regibus Medorum. Et cunctis regibus aquilonis de prope et de longe unicuique contra fratrem suum. Et omnibus regnis terrae quae super faciem eius sunt et rex Sesach bibet post eos. Et dices ad eos: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Bibite et inebriamini et vomite et cadite, et nolite surgere a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Haec dicit Dominus exercituum: Bibentes bibetis, quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio affligere, et vos quasi innocentes et immunes eritis? Non eritis immunes. Gladium enim ego voco super omnes habitatores terrae, dicit Dominus exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia verba haec et dices ad eos: Dominus de excelso rugiet et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam. Rugiens rugiet super decorem suum, celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terrae. Pervenit sonitus usque ad extrema terrae, quia iudicium Domino cum gentibus, iudicatur ipse cum omni carne. Impios tradidi gladio, dicit Dominus. Haec dicit Dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem et turbo magnus egredietur a summitatibus terrae. Et erunt interfecti

Domini in die illa a summo terrae usque ad summum eius. Non plangentur et non colligentur neque sepelientur, in sterquilinium super faciem terrae iacebunt. Ululate pastores et clamate et aspergite vos cinere optimates gregis, quia completi sunt dies vestri ut interficiamini et dissipationes vestrae, et cadetis quasi vasa pretiosa. Et peribit fuga a pastoribus et salvatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatium gregis, quia vastavit Dominus pascua eorum. Et conticuerunt arva pacis a facie irae furoris Domini. Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie irae columbae et a facie irae furoris Domini.

XXVI In principio regni Ioachim filii Iosiae regis Iuda factum est verbum istud a Domino dicens: Haec dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini et loqueris ad omnes civitates Iuda de quibus veniunt ut adorent in domo Domini universos sermones quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos. Noli subtrahere verbum, si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala, et paeniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum. Et dices ad eos: Haec dicit Dominus: Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis, ut audiatis sermones servorum meorum prophetarum quos ego misi ad vos de nocte consurgens et dirigens et non audistis, dabo domum istam sicut Silo et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terrae. Et audierunt sacerdotes et prophetae et omnis populus Hieremiam loquentem verba haec in domo Domini. Cumque complesset Hieremias loquens omnia quae praeceperat ei Dominus ut loqueretur ad universum populum, adprehenderunt eum sacerdotes et prophetae et omnis populus dicentes: Morte moriatur. Quare prophetavit in nomine Domini dicens: Sicut Silo erit domus haec, et urbs ista desolabitur eo quod non sit habitator? Et congregatus est omnis populus adversus Hieremiam in domo Domini. Et audierunt principes Iuda verba haec et ascenderunt de domo regis in domum Domini et sederunt in introitu portae domus Domini novae. Et locuti sunt sacerdotes et prophetae ad principes et ad omnem populum dicentes: Iudicium mortis est viro huic, quia prophetavit adversus civitatem istam sicut audistis auribus vestris. Et ait Hieremias ad omnes principes et ad universum populum dicens: Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam et ad civitatem hanc omnia verba quae audistis. Nunc ergo bonas facite vias vestras et studia vestra et audite vocem Domini Dei vestri, et paenitebit Dominum mali quod locutus est adversum vos. Ego autem ecce in manibus vestris sum; facite mihi quod bonum et rectum est in oculis vestris. Verumtamen scitote et cognoscite quia si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmet ipsos et contra civitatem istam et habitatores eius. In veritate enim misit me Dominus ad vos ut loquerer in auribus vestris omnia verba haec. Et dixerunt principes et omnis populus ad sacerdotes et ad prophetas: Non est viro huic iudicium mortis, quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus terrae et dixerunt ad omnem coetum populi loquentes: Micha

eas de morasthi fuit propheta in diebus ezechie
regis iuda et ait ad omnem populum iude dicens.
Hec dicit dominus exercituum. Syon quasi ager
arabitur et iherusalem in acervum lapidum erit et
mons domus in excelsa silvarum. Numquid
morte condempnavit eum ezechias rex iuda
et omnis iuda. Numquid non timuerunt do
minum et deprecati sunt faciem domini et
penituit dominum mali quod locutus fuerat adversum
eos. Itaque nos facimus malum grande contra
animas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine
domini urias filius semei de cariathiarim et
prophetavit adversus civitatem istam adversus ter
ram hanc iuxta universa verba iheremie. Et audi
vit rex ioachim et omnes potentes et principes
eius verba hec et quesivit rex interficere eum.
Et audivit urias et timuit fugitque et ingres
sus est egyptum. Et misit rex ioachim viros in
egyptum elnathan filium achobor et viros cum
eo in egyptum et eduxerunt uriam de egypto
et adduxerunt eum ad regem ioachim et percus
sit eum gladio et proiecit cadaver eius in se
pulcris vulgi ignobilis. Igitur manus ahicam
filii saphan fuit cum iheremia ut non trade
retur in manus populi ut interficerent eum.
XXVII In principio regni ioachim filii iosie regis
iuda. factum est verbum istud ad iheremiam
a domino dicens. Hec dicit dominus ad me.
Fac tibi vincula et cathenas et pones eas in co
llo tuo et mittes eas ad regem edom et ad reg
em moab. et ad regem filiorum amon. et ad regem
tyri. et ad regem sidonis. in manu nuntiorum
qui venerunt iherusalem et sedechiam regem iud
a et precipies eis ut ad dominos suos loquant
ur. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci terram et
homines et iumenta que sunt super faciem uni
verse terre. In fortitudine mea magna et in bra
chio meo extento. Et dedi eam ei qui placuit
in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes
terras istas in manu nabuchodonosor regis
babylonis servi mei insuper et bestias agri de
di ei ut serviant illi. Et servient ei omnes gentes
et filio eius et filio filii eius donec veniat tem
pus terre eius et ipsius et servient ei gentes
multe et reges magni. Gens autem et regnum
quod non servierit nabuchodonosor regi babilo
nis. et quicumque non curvaverit collum su
um sub iugo regis babylonis in gladio et in fa
me et in peste visitabo super gentem illam ait
dominus donec consumam eos in manu eius.
Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divinos
et somniatores et augures et maleficos qui
dicunt vobis non servietis regi babilonis quia
mendacium prophetant vobis et longe faciant vos
de terra vestra et eiciant vos et pereatis. Porro gens
que subiecerit cervicem suam sub iugo regis
babylonis et servierit ei dimittam eam in ter
ra sua dicit dominus et colet eam. habitabit in
eam et ad sedechiam regem iuda locutus su
m secundum omnia verba hec dicens. Subici
te colla vestra sub iugo regis babylonis et servite
ei et populo eius et vivetis. Quare moriemini tu
et populus tuus gladio fame et peste sicut locutus
est dominus ad gentem que servire noluerit re
gi babylonis. Nolite audire verba prophetarum di
centium vobis non servietis regi babilonis quia
mendacium ipsi loquuntur vobis. quia non misi
eos dicit dominus et ipsi prophetant in nomine meo men
daciter ut eiciant vos et pereatis tam vos quam
prophete qui vaticinantur vobis et ad sacerdotes et
ad populum istum locutus sum dicens. Hec dicit
dominus. Nolite audire verba prophetarum vestrorum
qui prophetant vobis dicentes. Ecce vasa domini rev
ertentur de babylone nunc cito. Mendacium enim
prophetant vobis. Nolite ergo audire eos sed servite re
gi babylonis ut vivatis. Quare datur hec civitas
in solitudinem. Et si prophete sunt et verbum domi
ni in eis est occurrant domino exercituum ut
non veniant vasa que derelicta fuerant in do
mo domini et in domo regis iuda et in iherusalem
et in babylonem. Quia hec dicit dominus exer
cituum ad columpnas et ad mare et ad bases
et reliquias vasorum que remanserunt in ci
vitate que non tulit nabuchodonosor rex ba
bylonis cum transferret iechoniam filium ioa
chim regem iuda de iherusalem in babylonem et
omnes optimates iuda et iherusalem. Quia hec di
cit dominus exercituum deus israel ad vasa que
derelicta sunt in domo domini et in domo regis iu
da et in iherusalem et in babylonem transferent
ur et ibi erunt usque in diem visitationis sue
dicit dominus. Et afferri faciam ea et resti
tui in loco isto. Et factum est in anno illo in XXVIII
principio regni sedechie regis iuda in anno
quarto in mense quinto dixit ad me ananias
filius azur propheta de gabaon in domo domini.
coram sacerdotibus et omni populo dicens. Hec di
cit dominus exercituum deus israel. Contrivi
iugum regis babylonis. adhuc duo anni die
rum et ego referri faciam ad locum istum omnia
vasa domini que tulit nabuchodonosor rex b
abylonis de loco isto et transtulit ea in babylon
em et iechoniam filium ioachim regem iu
da et omnem transmigrationem iude qui in
gressi sunt in babylonem ego convertam ad
locum istum ait dominus. Conteram enim
iugum regis babylonis. Et dixit iheremias
propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum
et in oculis omnis populi qui stabat in domo do
mini. Et ait iheremias propheta. Amen sic faciat
dominus suscitet verba tua dominus que pro
phetasti ut referantur vasa in templo domini et
omnis transmigratio de babylone ad locum is
tum. Verumptamen audi verbum hoc quod ego
loquor in auribus tuis et in auribus universi populi.
Prophete qui fuerunt ante me et te ab initio
et prophetaverunt super terras multas et super regna
magna de prelio et de afflictionem et de fame
propheta qui vaticinatus est pacem cum venerit
verbum eius scietur propheta quem misit dominus
in veritate. Et tulit ananias propheta cathenam
de collo iheremie prophete et confregit eam. Et ait
ananias in conspectu omnis populi dicens. Hec
dicit dominus. Sic confringam iugum na
buchodonosor regis babylonis. post duos an
nos dierum de collo omnium gentium. Et
abiit iheremias propheta in viam suam. Et i

Factum est verbum domini ad ieremiam postquam
confregit ananias propheta cathenam de collo ie
remie prophete dicens. Vade et dices ananie. Hec
dicit dominus. Cathenas ligneas contrivisti et
facies pro eis cathenas ferreas. Quia hec dicit
dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum
posui super collum cunctarum gentium istarum
ut serviant nabuchodonosor regi babylonis et
servient ei. Insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit
ieremias propheta ad ananiam prophetam. Audi ana
nias non misit te dominus. Et tu confidere fe
cisti populum istum in mendatio. Iccirco hec dicit
dominus. Ecce ego emittam te a facie terre. Hoc
anno morieris adversum enim dominum locutus es
XXIX mendatium. Et mortuus est ananias propheta in
anno illo mense septimo. Et hec sunt verba li
bri que misit ieremias propheta de ierusalem ad reliqui
as seniorum transmigrationis et ad sacerdotes
et ad prophetas et ad omnem populum quem transdu
xit nabuchodonosor de ierusalem in babylonem po
stquam egressus est iechonias rex et domina et eu
nuchi et principes iude et ierusalem et faber et in
clusor de ierusalem in manu elasa filii saphan et ga
marie filii elchie quos misit sedechias rex iuda
ad nabuchodonosor regem babylonis in babylo
nem dicens. Hec dicit dominus exercituum de
us israel omni transmigrationi quam transtuli
de ierusalem in babylonem. Edificate domos et
habitate et plantate ortos et comedite fruc
tum eorum. Accipite uxores et generate filios et
filias. Date filiis vestris uxores et filias vestras date
viris et pariant filios et filias et multiplicamini
ibi et nolite esse pauci numero. Et querite
pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci
et orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit pax
vobis. Hec enim dicit dominus exercituum deus
israel. Non vos seducant prophete vestri qui sunt in me
dio vestrum et divini vestri. Et ne attendatis ad som
nia vestra que vos somniatis et falso ipsi prophetant
vobis in nomine meo et non misi eos dicit dominus.
Quia hec dicit dominus. Cum ceperint impleri
in babylone septuaginta anni visitabo vos et
suscitabo super vos verbum meum bonum et
reducam vos ad locum istum. Ego enim scio
cogitationes quas cogito super vos ait dominus.
Cogitationes pacis et non afflictionis ut dem
vobis finem et pacientiam et invocabitis me
et ibitis et adorabitis me et exaudiam vos
Queretis me et invenietis cum quesieri
tis in toto corde vestro invenietur ait dominus et
reducam captivitatem vestram et congregabo
vos de universis gentibus et de cunctis locis ad
que expuli vos dicit dominus et reverti vos fa
ciam de loco ad quem transmigrare vos feci quia
dixistis suscitabit nobis dominus prophetas in ba
bylone. Quia hec dicit dominus ad regem qui
sedet super solium david et ad omnem populum
habitatorem urbis eius. Ad fratres vestros qui non
sunt egressi vobiscum in transmigrationem.
Hec dicit dominus exercituum. Ecce mittam
in eos gladium et famem et pestem. Et ponam
eos quasi ficus malas que comedi non possunt
eo quod pessime sint. Et persequar eos in gladio et
famem et in pestilentia. Et dabo eos in vexa
tionem universis regnis terre in maledictionem
et in stuporem et in sibilum et in opprobrium
cunctis gentibus ad quas ego eieci eos eo quod non
audierint verba mea dicit dominus que misi
ad eos per servos meos prophetas. De nocte consurgens
et mittens et non audistis dicit dominus. Vos er
go audite verbum domini omnis transmigratio
quam emisi de ierusalem in babylonem. Hec dicit
dominus exercituum deus israel ad achab filium
culie et ad sedechiam filium maasie qui prophetant
vobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego tradam eos
in manu nabuchodonosor regis babylonis et
percutiet eos in oculis vestris et assumetur ex eis
maledictio omni transmigrationi iuda que est
in babylone dicentium. Ponat te dominus sicut
sedechiam et sicut achab quos frixit rex babylo
nis in igne pro eo quod fecerint stultitiam in israel
et mechati sunt in uxores amicorum suorum et
locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non
mandavi eis. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et
Ad semeiam neelamiten dices. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Pro eo quod misisti in nomine
tuo libros ad omnem populum qui est in ierusalem et
ad sophoniam filium maasie sacerdotem et
ad universos sacerdotes dicens. Dominus dedit
te sacerdotem pro ioiade sacerdote ut sis dux
in domo domini super omnem virum arreptici
um et prophetantem ut mittas eum in nervum
et in carcerem. Et nunc quare non increpasti
ieremiam anathotiten qui prophetat vobis quia
super hoc misit ad nos in babylonem dicens lon
gum est edificate domos et habitate et planta
te ortos et comedite fructum eorum. Legit er
go sophonias sacerdos librum istum in auribus
ieremie prophete. Et factum est verbum domi XXX
ni ad ieremiam prophetam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens. Hec dicit
dominus ad semeiam neelamiten. Pro eo quod
prophetavit vobis semeias et ego non misi eum et
fecit vos confidere in mendatio iccirco hec dicit
dominus. Ecce ego visitabo super semeiam ne
elamiten et super semen eius non erit ei vir
sedens in medio populi huius et non videbit
bonum quod ego faciam populo meo ait dominus
quia prevaricationem locutus est adversum
dominum. Hoc verbum quod factum est ad ie
remiam a domino dicens. Hec dicit dominus
deus israel dicens. Scribe omnia tibi verba que
locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies ve
niunt dicit dominus et convertam conversionem
populi mei israel et iuda ait dominus. Et converti
eos ad terram quam dedi patribus eorum et possi
debunt eam. Et hec verba que locutus est dominus ad
israel et ad iudam. Quia hec dicit dominus vocem
terroris audivimus formido et non est pax. In
terrogate et videte si generat masculus. Quare er
go vidi omnis viri manum super lumbum suum
quasi parturientis et conversi sunt universe facies
in auruginem. Ve quia magna dies illa nec est
similis eius. Tempusque tribulationis est iacob
et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa ait domi
nus exercituum conteram iugum eius de col
lo tuo et vincula illius dirumpam. Et non do
minabuntur ei amplius alieni sed servient do

mino deo suo et david regi suo quem suscitabo
eis. Tu ergo ne timeas serve meus iacob ait
dominus neque paveas israel quia ecce salvabo te de
terra longinqua et semen tuum de terra captivi
tatis eorum. Et revertetur iacob et quiescet et cun
ctis affluet et non erit quem formidet. Quoniam
ego tecum sum ait dominus ut salvem te. Faci
am enim consummationem in cunctis gentibus
in quibus dispersi te. Te autem non faciam in con
summationem. Sed castigabo te in iudicio ut non
tibi videaris innoxius. Quia hec dicit dominus.
Insanabilis fractura tua pessima plaga tua. Non
est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum
curationum tuam utilitas non est tibi. Omnes
amatores tui obliti sunt tui te non querent.
Plaga enim inimici percussi te castigatione cru
deli. Multa facta sunt peccata tua. Quid clamas
super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus. P
ropter multitudinem iniquitatis tue et dura et
peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes qui com
mederunt te devorabuntur et universi hostes tui in
captivitatem ducentur et qui vastant te vastab
untur cunctosque predatores tuos dabo in predam.
Obducam enim cicatricem tibi et a vulneribus
tuis sanabo te dicit dominus. Quia eiectam vo
caverunt te sion. Hec est que non habebat
requirentem. Hec dicit dominus. Ecce ego con
vertam conversionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor. Et edificabitur civi
tas in excelso suo et templum iuxta ordinem
suum fundabitur. Et egredietur de eis laus
voxque ludentium. Et multiplicabo eos et non
imminuentur et glorificabo eos et non attenu
abuntur. Et erunt filii eius sicut a principio et
cetus eius coram me permanebit. Et visitabo ad
versus omnes qui tribulant eum et erit dux eius
ex eo. Et princeps de medio eius producetur.
Et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim
iste est qui applicet cor suum ut appropinquet
michi ait dominus. Et eritis michi in populum et
ego ero vobis in deum. Ecce turbo domini fur
or egrediens procella ruens in capite impiorum
conquiescet. Non avertet iram indignationis
dominus donec faciat et compleat cogitation
em cordis sui. In novissimo dierum intellige
XXXI tis ea. In tempore illo dicit dominus ero deus
universis cognationibus israel et ipsi erunt michi in
populum. Hec dicit dominus. Invenit gratiam in de
serto populus qui remanserat a gladio. Vadet ad
requiem suam israel. Longe dominus appa
ruit michi et in caritate perpetua dilexi te ideo at
traxi te miserans. Rursumque edificabo te et
edificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tym
panis tuis et egredieris in choro ludentium.
Adhuc plantabis vineas in montibus samarie.
Plantabunt plantantes et donec tempus veniat
non vindemiabunt. Quia erit dies in qua cla
mabunt custodes in monte [illegible]
de ephraim. Surgite et ascendamus in sion
ad dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus.
Exultate in leticia iacob et hinnite contra caput
gentium. Personate et canite et dicite. Salva do
mine populum tuum reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et congregabo

eos ab extremis terre. Inter quos erunt cecus et
claudus et pregnans et pariens simul cetus mag
nus revertentium huc. In fletu venient et in precibus
reducam eos. Et adducam eos per torrentes aquarum
in via recta et non impingent in ea. Quia factus
sum israel pater et effraim primogenitus meus
est. Audite verbum domini gentes et annuntiate
in insulis que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet eum sicut
pastor gregem suum. Redemit enim dominus
iacob et liberabit eum de manu potentioris. Et
venient et laudabunt in monte sion et conflu
ent ad bona domini super frumento et vino et
oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eo
rum quasi ortus irriguus et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro iuvenes et senes
simul. Et convertam luctum eorum in gaudium
et consolabor eos et letificabo a dolore suo. Et in
ebriabo animas sacerdotum pinguedine et populus
meus bonis meis adimplebitur dicit dominus.
Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est
lamentationis fletus et luctus. Rachel plor
ans filios suos et nolentis consolari super eis quia
non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox
tua a ploratu et oculi tui a lacrimis quia est mer
ces operi tuo ait dominus. Et revertentur de terra
inimici et est spes in novissimis tuis ait dominus.
Et revertentur filii ad terminos suos. Audiens
audivi effraim transmigrantem. Castigasti
me et eruditus sum quasi iuvenculus indo
mitus. Converte me et revertar quia tu es dominus
deus meus. Postquam autem convertisti me egi
penitentiam et postquam ostendisti michi per
cussi femur meum. Confusus sum et eru
bui quoniam sustinui obprobrium adolescen
tie mee. Si filius honorabilis michi effraim
si puer delicatus quia ex quo locutus sum de
eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata
sunt viscera mea super eum miserans misere
bor eius ait dominus. Statue tibi speculam.
pone tibi amaritudines dirige cor tuum in vi
am directam in qua ambulasti. Revertere virgo
israel revertere ad civitates tuas istas. Usquequo
deliciis dissolveris filia vaga quia creavit
dominus novum super terram femina circum
dabit virum. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iu
da et in urbibus eius cum convertero captivitatem
eorum. Benedicat tibi dominus pulcritudo ius
titie mons sanctus. Et habitabunt in eo iu
das et omnes civitates eius simul agricole et
minantes greges. Quia inebriavi animam
lassam et omnem animam esurientem sa
turavi. Ideo quasi de somno suscitatus sum
et vidi et somnus meus dulcis michi. Ecce
dies veniunt dicit dominus et seminabo do
mum israel et domum iuda semine hominum
et semine iumentorum. Et sicut vigilavi super
eos ut evellerem et demolirer et dissiparem
et disperderem et affligerem sic vigilabo super
eos ut edificem et plantem ait dominus.
In diebus illis non dicent ultra patres comederunt
uvam acerbam et dentes filiorum ob
stupuerunt sed unusquisque in iniquitate sua

morientur. Omnis homo qui comederit uuam
acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies
uenient dicit dominus et feriam domui israel
et domui iuda fedus nouum. Non secundum pactum
quod pepigi cum patribus uestris in die qua apprehen-
di manum eorum ut educerem eos de terra
egypti. Pactum quod irritum fecerunt et ego domina-
tus sum eorum dicit dominus. Sed hoc erit
pactum quod feriam cum domo israel. Post illos
dies dicit dominus dabo legem meam in uisce-
ribus eorum et in corde eorum scribam eam et e-
ro eis in deum et ipsi erunt michi in populum et
non docebunt ultra uir proximum suum et
uir fratrem suum dicens cognosce dominum. Omnes
enim cognoscent me a minimo eorum usque
ad maximum ait dominus quia propitiabor ini-
quitati eorum et peccati eorum non ero memor
amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in
lumine diei ordinem lune et stellarum in lumi-
ne noctis. Qui turbat mare et sonant fluctus
eius dominus exercituum nomen illi. Si defece-
rint leges iste coram me dicit dominus tunc et
semen israhel deficiet ut non sit gens coram
me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensu-
rari potuerint celi sursum et inuestigari funda-
menta terre deorsum et ego abiciam uniuersum
semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus.
Ecce dies ueniunt dicit dominus et edificabi-
tur ciuitas domino a turri ananeel usque ad portam
anguli. Et exibit ultra norma mensure in con-
spectu eius. Super collem gareb et circuibit go-
atha et omnem uallem cadauerum et cineris
et uniuersam regionem mortis usque ad torren-
tem cedron et usque ad angulum porte equorum
orientalis sanctum domini non euelletur et non
XXXII destruetur ultra in perpetuum. Verbum quod fac-
tum est ad ieremiam a domino in anno decimo
sedechie regis iuda. Ipse est annus octauus de-
cimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis
babilonis obsidebat ierusalem et ieremias propheta
erat clausus in atrio carceris qui erat in domo
regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex
iuda dicens. Quare uaticinaris dicens hec dicit
dominus. Ecce ego dabo ciuitatem istam in ma-
nu regis babilonis et capiet eam. Et sedechi-
as rex iuda non effugiet de manu caldeorum
sed tradetur in manu regis babilonis et loque-
tur os eius cum ore illius et oculi eius oculos
illius uidebunt et in babilonem ducet sede-
chiam et ibi erit donec uisitem eum ait dominus.
Si autem dimicaueritis aduersus caldeos nichil pro-
sperum habebitis. Et dixit ieremias. Factum
est uerbum domini ad me dicens. Ecce anameel
filius sellum patruelis tuus ueniet ad te di-
cens. Eme tibi agrum meum qui est in anathot
tibi enim competit ex propinquitate ut emas
eum. Et uenit ad me anameel filius patrui
mei secundum uerbum domini ad uestibulum carce-
ris et ait ad me. Posside agrum meum qui est
in anathoth in terra beniamin quia tibi comp-
etit hereditas et tu propinquus ut possi-
deas. Intellexi autem quod uerbum domini esset. Et emi
agrum ab anameel filio patrui mei qui est
in anathoth et appendi ei argentum septem
stateres et decem argenteos. Et scripsi in libro
et signaui et adhibui testes et appendi argentum
in statera et accepi librum possessionis signatum
stipulationes et rata et signa forinsecus. Et dedi
librum possessionis baruch filio nerie filii maa-
sie in oculis anameel filii patruelis mei et in
oculis testium qui scripti erant in libro emptio-
nis in oculis omnium iudeorum qui sedebant
in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis di-
cens. Hec dicit dominus exercituum deus israhel.
Sume libros istos librum emptionis hunc signa-
tum et librum hunc qui apertus est et pones il-
los in uase fictili ut permanere possint diebus mul-
tis. Hec enim dicit dominus exercituum deus
israel. Adhuc possidebuntur domus et agri et ui-
nee in terra ista. Et oraui ad dominum postquam tra-
didi librum possessionis baruch filio nerie di-
cens. Heu. heu. heu. domine deus. Ecce tu feci-
sti celum et terram in fortitudine tua magna et
in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile om-
ne uerbum qui facis misericordiam in milibus et reddis
iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post
eos. Fortissime magne potens dominus exerci-
tuum nomen est tibi. Magnus consilio et in-
comprehensibilis cogitatione cuius oculi aperti sunt
super omnes uias filiorum adam ut reddas unicui-
que secundum uias suas et secundum fructum adinuentio-
num eius. Qui posuisti signa et portenta in terra
egypti usque ad diem hanc et in israel et in hominibus
et fecisti tibi nomen sicut est dies hec et edu-
xisti populum tuum israel de terra egypti in signis et in
portentis et in manu robusta et in brachio exten-
to et in terrore magno et dedisti eis terram hanc
quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram
fluentem lacte et melle et ingressi sunt et pos-
sederunt eam et non obedierunt uoci tue et
in lege tua non ambulauerunt omnia que man-
dasti eis ut facerent non fecerunt et uene-
runt eis omnia mala hec. Et munitiones ex-
tructe sunt aduersum ciuitatem ut capiatur et
urbs data est in manus caldeorum et in manus
regis babilonis qui preliantur aduersus eam a fa-
cie famis et gladii et pestilentie et quecumque
locutus es acciderunt ut ipse tu cernis et tu di-
cis michi domine deus eme agrum argento
et adhibe testes cum urbs data sit in manu cal-
deorum. Et factum est uerbum domini ad ie-
remiam dicens. Ecce ego dominus deus uniuer-
se carnis. Numquid michi difficile erit omne
uerbum. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego tra-
dam ciuitatem istam in manu caldeorum et in ma-
nu regis babilonis et capient eam et uenient
caldei preliantes aduersus urbem hanc et succen-
dent eam igni et comburent eam et domos in
quarum domatibus sacrificabant baalim et liba-
bant diis alienis libamina ad irritandum me.
Erant enim filii israel et filii iuda iugiter facien-
tes malum in oculis meis ab adolescentia
sua. Filii israel qui usque nunc exacerbant me in
opere manuum suarum dicit dominus. Quia
in furore et in indignatione mea facta est michi
ciuitas hec a die qua edificauerunt eam usque
ad diem istam qua auferetur de conspectu meo.
Propter maliciam filiorum israel et filiorum iuda

quam fecerunt ad iracundiam me prouocantes.
Ipsi et reges eorum principes et sacerdotes et
prophete eorum. Viri iuda et habitatores ierusalem et
uerterunt ad me terga et non facies. Cum do
cerem eos diluculo et erudirem et nolentes au
dire ut acciperent disciplinam. Et posuerunt
idola sua in domo in qua inuocatum est nomen
meum ut polluerent eam. Et hedificauerunt
excelsa baal que sunt in ualle filii ennom ut
initiarent filios suos et filias suas moloch quod
non mandaui eis. Nec ascendit in cor meum
ut facerent abhominationem hanc et in pecca
tum deducerent iudam et nunc propter ista hec
dicit dominus deus israel ad ciuitatem hanc de
qua uos dicitis quod tradatur in manu regis bab
ilonis in gladio et in fame et in peste. Ecce ego
congregabo eos de uniuersis terris ad quas ieci
eos in furore meo et in ira mea et indignatione
grandi et reducam eos ad locum istum et ha
bitare eos faciam confidenter et erunt michi
in populum et ego ero eis in deum. Et dabo cor un
um et uiam unam ut timeant me uniuersis
diebus et bene sit eis et filiis eorum post eos.
Et feriam eis pactum sempiternum et non de
sinam eis bene facere. Et timorem meum dabo
in corda eorum ut non recedant a me. Et leta
bor super eis cum bene eis fecero et plantabo eos
in terra ista in ueritate in toto corde meo et in to
ta anima mea. Quia hec dicit dominus. Sicut
adduxi super populum istum omne malum hoc gran
de sic adducam super eos omne bonum quod ego l
oquor ad eos. Et possidebuntur agri in terra
ista de qua uos dicitis quod deserta eo sit eo quod non
remanserit homo et iumentum et data sit in
manu chaldeorum. Agri pecunia ementur et
scribentur in libro et imprimetur signum et
testis adhibebitur in terra beniamin et in circu
itu ierusalem et in ciuitatibus iuda et in ciuitati
bus montanis et in ciuitatibus campestribus
XXXIII et in ciuitatibus que ad austrum sunt quia con
uertam captiuitatem eorum ait dominus. Et
factum est uerbum domini ad ieremiam secun
do cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens.
Hec dicit dominus. Qui facturus est dominus
et formaturus illud et paraturus dominus no
men eius. Clama ad me et exaudiam te et an
nuntiabo tibi grandia et firma que nescis. Quia
hec dicit dominus deus israel ad domos urbis hu
ius et ad domos regis iuda que destructe sunt
et ad munitiones et ad gladium uenientium
ut dimicent cum chaldeis et impleant eas ca
dauerib*us* hominum quos percussi in furore meo
et in indignatione mea abscondens faciem
meam a ciuitate hac propter omnem maliciam
eorum. Ecce ego obducam eis cicatricem et sanita
tem et curabo eos et reuelabo illis deprecationem
pacis et ueritatis et conuertam conuersionem
iuda et conuersionem ierusalem et hedificabo eos
sicut a principio et emundabo illos ab omni
iniquitate sua in qua peccauerunt michi. Et
propicius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus
dereliquerunt michi et spreuerunt me et eri
t michi in nomen et in gaudium et in laudem
et in exultationem cunctis gentibus terre que audi

erunt omnia bona que ego facturus sum eis
et pauebunt et turbabuntur in uniuersis b
onis et in omni pace quam ego faciam eis. Hec
dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem
uos dicitis esse desertum eo quod non sit homo et iu
mentum in ciuitatibus iuda et foris ierusalem que de
solate sunt absque homine et absque habitatore
et absque pecore uox gaudii et uox leticie et uox
sponsi et uox sponse. Vox dicentium confite
mini domino exercituum quoniam bonus quoniam in eter
num misericordia eius et portantium uota in domum
domini. Reducam enim conuersionem terre sicut
a principio dicit dominus. Hec dicit dominus
exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto abs
que homine et absque iumento et in cunctis ciuitati
bus eius habitaculum pastorum accubantium
gregum in ciuitatibus montuosis et in ciuitati
bus montuosis et in ciuitatibus campestribus
et in ciuitatibus que ad austrum sunt et in ter
ra beniamin et in circuitu ierusalem et in ciui
tatibus iuda adhuc transibunt greges ad ma
num numerantis ait dominus. Ecce dies uen
iunt dicit dominus et suscitabo uerbum bonum
quod locutus sum ad domum israel et ad domum
iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare fa
ciam dauid germen iusticie et faciet iudicium
et iusticiam in terra. In diebus illis saluabitur
iuda et ierusalem habitabit confidenter et hoc est
nomen quod uocabunt eam dominus iustus noster. Q
uia hec dicit dominus. Non interibit uir de
dauid qui sedeat super thronum domus israel.
Et de sacerdotibus et leuitis non interibit uir
a facie mea qui offerat holocaustomata et
incendat sacrificium et cedat uictimas c
unctis diebus. Et factum est uerbum domini ad
ieremiam dicens. Hec dicit dominus. Si irritum
potest fieri pactum meum cum die et pactum
meum cum nocte ut non sit dies et nox in
tempore suo et pactum meum irritum esse pote
rit cum dauid seruo meo ut non sit ex eo fi
lius qui regnet in throno eius et leuite et sac
erdotes ministri mei. Sicut numerari non po
ssunt stelle celi et metiri arena maris sic mul
tiplicabo semen dauid serui mei et leuitas mi
nistros meos. Et factum est uerbum domi
ni ad ieremiam dicens. Numquid non uidi
sti quid populus hic locutus sit dicens due co
gnationes quas elegerat dominus abiecte
sunt et populum meum despexerunt eo quod non sit ul
tra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pa
ctum meum inter diem et noctem et leges
celo et terre non posui equidem et semen ia
cob et dauid serui mei proiciam ut non ad s
umam de semine eius principes seminis
abraam et isaac et iacob. Reducam enim
conuersionem eorum et miserebor eis. Verbum XXXIIII
quod factum est ad ieremiam a domino quando nab
uchodonosor rex babilonis et omnis exercitus
eius uniuersaque regna terre que erant sub pote
state manus eius et omnes populi bellabant c
ontra ierusalem et contra omnes urbes eius dice
ns. Hec dicit dominus deus israel. Vade et loquere
ad sedechiam regem iudam et dices ad eum.
Hec dicit dominus deus israel. Ecce ego tradam

civitatem hanc in manu regis babilonis et
succendet eam igni. Et tu non effugies de ma
nu eius sed comprehensione capieris et in ma
nu eius traderis. et oculi tui oculos regis babilonis
videbunt et os eius cum ore tuo loquetur et b
abilonem introibis. At tamen audi verbum do
mini sedechia rex iuda. Hec dicit dominus ad
te. Non morieris in gladio sed in pace morieris
et secundum combustiones patrum tuorum
regum priorum qui fuerunt ante te sic combu
rent te et ve domine plangent te. Quia verbum
ego locutus sum dicit dominus. Et locutus
est iheremias propheta ad sedechiam regem iu
da universa verba hec in ihrusalem. Et exercitus regis
babilonis pugnabat contra ihrusalem et contra
omnes civitates iuda que reliquie erant con
tra lachis et contra azecha. Hee enim supererant
de civitatibus iuda urbes munite. Verbum quod
factum est a domino ad iheremiam postquam
percussit rex sedechias fedus cum omni populo
in ihrusalem predicans ut dimitteret unusquis
que servum suum hebreum et unusquisque an
cillam suam hebream liberos et nequaquam
ultra dominarentur eis id est in hebreo et fratre
suo. Audierunt ergo omnes principes et uni
versus populus qui inierunt pactum ut dimitteret
unusquisque servum suum et unusquisque an
cillam suam liberos et ultra non dominarentur
in eis. Audierunt igitur et dimiserunt et con
versi sunt deinceps et retraxerunt servos et an
cillas suas quos dimiserant liberos et subiug
averunt in famulos et in famulas. Et factum
est verbum domini ad iheremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus deus israel. Ego per
cussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi
eos de terra egypti et de domo servitutis di
cens. Cum completi fuerint septem anni di
mittat unusquisque fratrem suum liberum heb
reum qui venditus est ei et servierit tibi sex an
nis et dimittes eum a te liberum. Et non au
dierunt patres vestri me nec inclinaverunt a
urem suam. Et conversi estis vos hodie et
fecistis quod rectum est in oculis meis ut pre
dicaretis libertatem unusquisque ad amicum
suum et inistis pactum in conspectu meo in
domo in qua invocatum est nomen meum super
eam et reversi estis et commaculastis nomen
meum et reduxistis unusquisque servum suum
et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis
ut essent liberi et sue potestatis. Et subiugastis
eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea hec
dicit dominus. Vos non audistis me ut predic
aretis libertatem unusquisque fratri suo et unus
quisque amico suo. Ecce ego predico libertatem
ait dominus ad gladium et pestem et famem
et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre
et dabo viros qui prevaricantur fedus meum
et non observaverunt verba federis quibus
assensi sunt in conspectu meo vitulum quem
conciderunt in duas partes et transierunt in
ter divisiones eius principes iuda et princi
pes ihrusalem eunuchi et sacerdotes et omnis
populus terre qui transierunt inter divisiones vi
tuli. Et dabo eos in manu inimicorum suorum

in manu querentium animam eorum. Et erit mor
ticinum eorum in escam volatilibus celi et be
stiis terre. Et sedechiam regem iuda et principes
eius dabo in manu inimicorum suorum et in ma
nu querentium animam eorum et in manu exer
cituum regis babilonis qui recesserunt a vobis.
Ecce ego precipio dicit dominus et reducam
eos in civitatem hanc et preliabuntur adversus
eam et capient eam et incendent igni et civi
tates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habi
tator. Verbum quod factum est ad iheremiam XXXV
a domino in diebus ioachim filii iosie regis iuda
dicens. Vade ad domum recabitarum et loque
re eis et introduc eos in domum domini in un
am exedram thesaurorum et dabis eis bibere
vinum. Et assumpsi iheconiam filium ihere
mie filii absanie et fratres eius et omnes filios
eius et universam domum recabitarum et in
troduxi eos in domum domini ad gazophila
cium filiorum enan filii iegedelie hominis dei
quod erat iuxta gazophilacium principum su
per thesaurum maasie filium sellum qui erat
custos vestibuli. Et posui coram filiis domus
recabitarum sciphos plenos vino et calices
et dixi ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt.
Non bibemus vinum quia ionadab filius re
chab pater noster precepit nobis dicens. Non bi
betis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum
et domum non edificabitis et sementem
non seretis et vineas non plantabitis nec ha
bebitis sed in tabernaculis habitabitis cunctis
diebus vestris ut vivatis diebus multis super faciem
terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus
ergo voci ionadab filii rechab patris nostri in omni
bus que precepit nobis ita ut non biberemus vi
num cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre et
filii et filie nostre et non edificaremus domos ad
habitandum et vineam et agrum et semen
tem non habuimus sed habitavimus in taber
naculis et obedientes fuimus iuxta omnia que
precepit nobis ionadab pater noster. Cum autem
ascendisset nabuchodonosor rex babilonis ad
terram nostram diximus. Venite ingrediamur
ihrusalem a facie exercitus caldeorum et a facie exerci
tus sirie et mansimus in ihrusalem. Et factum est
verbum domini ad iheremiam dicens. Hec d
icit dominus exercituum deus israel. Vade et dic
viris iuda et habitatoribus ihrusalem. Numquid non
recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis
dicit dominus. Prevaluerunt sermones ion
adab filii rechab quos precepit filiis suis ut non
biberent vinum et non biberunt usque ad diem
hanc quia obedierunt precepto patris sui. Ego
autem locutus sum ad vos de mane consurgens
et loquens et non obedistis michi. Misique ad vos
servos meos prophetas consurgens diluculo mitten
sque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua
pessima et bona facite studia vestra et nolite se
qui deos alienos neque colatis eos. Et habitabi
tis in terra quam dedi vobis et patribus vestris et non
inclinastis aurem vestram neque audistis me. Fir
maverunt igitur filii ionadab filii rechab pre
ceptum patris sui quod preceperat eis. Populus autem
iste non obedivit michi. Idcirco hec dicit dominus

exercituum deus israhel. Ecce ego adducam super Iudam et super omnes habitatores Hierusalem universam afflictionem quam locutus sum adversum eos, eo quod locutus sum ad illos et non audierunt, vocavi illos et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum dixit Hieremias: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Pro eo quod oboedistis praecepto Ionadab patris vestri et custodistis omnia mandata eius et fecistis universa quae praecepit vobis, propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus.

XXXVI Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iuda, factum est verbum hoc ad Hieremiam a Domino dicens: Tolle volumen libri et scribes in eo omnia verba quae locutus sum tibi adversum Israhel et Iudam et adversum omnes gentes, a die qua locutus sum ad te, ex diebus Iosiae usque ad diem hanc. Si forte audiente domo Iuda universa mala quae ego cogito facere eis revertatur unusquisque a via sua pessima, et propitius ero iniquitati et peccato eorum. Vocavit ergo Hieremias Baruch filium Neriae, et scripsit Baruch ex ore Hieremiae omnes sermones Domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et praecepit Hieremias Baruch dicens: Ego clausus sum nec valeo ingredi domum Domini. Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii; insuper et audiente universo Iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis, si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini et revertatur unusquisque a via sua pessima, quoniam magnus furor et indignatio quam locutus est Dominus adversus populum hunc. Et fecit Baruch filius Neriae iuxta omnia quae praeceperat ei Hieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini. Factum est autem in anno quinto Ioachim filii Iosiae regis Iuda in mense nono, praedicaverunt ieiunium in conspectu Domini omni populo in Hierusalem et universae multitudini quae confluxerat de civitatibus Iuda in Hierusalem. Legitque Baruch ex volumine sermones Hieremiae in domo Domini in gazofilacio Gamariae filii Saphan scribae in vestibulo superiori in introitu portae novae domus Domini, audiente omni populo. Cumque audisset Micheas filius Gamariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro, descendit in domum regis ad gazofilacium scribae, et ecce ibi omnes principes sedebant: Helisama scriba et Dalaias filius Semeiae et Elnathan filius Achobor et Gamarias filius Saphan et Sedecias filius Ananiae et universi principes. Et nuntiavit eis Micheas omnia verba quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniae filii Selemiae filii Chusi dicentes: Volumen ex quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum: Sede et lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum et dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogaverunt eum dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad Baruch: Vade et abscondere tu et Hieremias, et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium, porro volumen commendaverunt in gazofilacio Helisamae scribae, et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen; qui tollens illud de gazofilacio Helisamae scribae legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono, et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scribae et proiecit in ignem qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui audierunt universos sermones istos. Verumtamen Elnathan et Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum, et non audivit eos. Et praecepit rex Ieremihel filio Amelech et Saraiae filio Ezrihel et Selemiae filio Abdehel ut comprehenderent Baruch scribam et Hieremiam prophetam; abscondit autem eos Dominus. Et factum est verbum Domini ad Hieremiam postquam conbusserat rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Hieremiae dicens: Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in primo volumine quod conbusit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim regem Iuda dices: Haec dicit Dominus: Tu conbusisti volumen illud dicens: Quare scripsisti in eo adnuntians: Festinus veniet rex Babylonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum? Propterea haec dicit Dominus contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David, et cadaver eius proicietur ad aestum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores Hierusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus sum ad eos, et non audierunt. Hieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio Neriae scribae, qui scripsit in eo ex ore Hieremiae omnes sermones libri quem conbuserat Ioachim rex Iuda igni; et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

Et regnavit rex Sedecias filius Iosiae pro Iechonia filio Ioachim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda. XXXVII Et non oboedivit ipse et servi eius et populus terrae verbis Domini quae locutus est in manu Hieremiae prophetae. Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemiae et Sofoniam filium Maasiae sacerdotem ad Hieremiam prophetam dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. Hieremias autem libere ambulabat in medio populi, non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto, et audientes Chaldaei qui obsidebant Hierusalem huiuscemodi nuntium

recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in egyptum. Et redient caldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et incendent eam igni. Hec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes euntes abibunt et recedent a nobis caldei quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum caldeorum qui preliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus caldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis egressus est ieremias de ierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos porte per vices nomine ierias filius selemie filii ananie et apprehendit ieremiam prophetam dicens. Ad caldeos profugis. Et respondit ieremias falsum est non fugio ad caldeos. Et non audivit eum sed comprehendit ierias ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra ieremiam cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathan scribe ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est ieremias in domum laci et in ergastulum et sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem rex sedecias tulit eum et interrogavit eum in domo sua abscondite et dixit. Putasne est sermo a domino? Et dixit ieremias. Est. Et ait. In manus regis babylonis traderis. Et dixit ieremias ad sedeciam. Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant non veniet rex babylonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex valeat deprecatio mea in conspectu tuo ut non me remittas in domum ionathan scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedecias ut traderetur ieremias in vestibulo carceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit in vestibulo carceris ieremias.

XXXVIII

Audivit autem saphatias filius mathan et godolias filius phassur et iuchal filius selemie et phassur filius melchie sermones quos ieremias loquebatur ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Quicumque permanserit in civitate hac morietur gladio et fame et peste. Qui autem profugerit ad caldeos vivet et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur civitas hec in manu exercitus regis babylonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi. Rogamus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi populi loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo iste non querit pacem populo huic sed malum. Et dixit rex sedecias. Ecce ipse in manibus vestris est nec enim fas est regem quicquam vobis negare. Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in lacum melchie filii amelech qui erat in vestibulo carceris et submiserunt ieremiam funibus. Et in lacu non erat aqua sed lutum. Descendit itaque ieremias in cenum. Audivit autem abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetraverunt contra ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame non sunt enim panes ultra in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc triginta viros et leva ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo abdemelech secum viris ingressus est domum regis que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos et antiqua vestimenta que computruerant et submisit ea ad ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech ethiops ad ieremiam. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo ieremias sic et extraxerunt ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex sedecias et tulit ad se ieremiam prophetam ad ostium tertium quod erat in domo domini. Et dixit rex ad ieremiam. Interrogo ego te sermonem ne abscondas a me aliquid. Dixit autem ieremias ad sedeciam. Si annuntiavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium dedero tibi non me audies. Iuravit ergo rex sedecias ieremie clam dicens. Vivit dominus qui fecit nobis animam hanc si occidero te et si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit ieremias ad sedeciam. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si profectus exieris ad principes regis babylonis vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis babylonis tradetur civitas hec in manus caldeorum et succendent eam igni et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex sedecias ad ieremiam. Sollicitus sum propter iudeos qui transfugerunt ad caldeos ne forte tradar in manus eorum et illudant michi. Respondit autem ieremias. Non te tradent. Audi queso vocem domini quam ego loquor ad te et bene tibi erit et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi iste est sermo quem ostendit michi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda educentur ad principes regis babylonis et ipse dicent. Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui demerserunt in ceno et in lubrico pedes tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad caldeos et non effugies manus eorum sed in manu regis babylonis capieris et civitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedecias ad ieremiam. Nullus sciat verba hec et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum et venerint ad te et dixerint tibi. Indica nobis quid locutus sis cum rege ne celes nos et non te interficiemus et quid locutus sit tecum rex. Dices ad eos. Prostravi ego preces meas coram

rege ne me reduci iuberet in domo ionathan.
et ibi morerer. Venerunt ergo principes ad ih
eremiam et interrogauerunt eum et locutus est
eis iuxta omnia que preceperat ei rex et cessauerunt
ab eo. nichil enim fuerat auditum. Mansit er
go ieremias in uestibulo carceris usque ad di
XXXIX em quo capta est ierusalem. Et factum est ut
caperetur ierusalem. Anno nono sedechie regis iuda
mense decimo uenit nabuchodonosor rex bab
ilonis et omnis exercitus eius ad ierusalem et ob
sidebant eum. Undecimo anno sedechie mense
quarto quinta mensis aperta est ciuitas et ingre
ssi sunt omnes principes babilonis et sederunt
in porta media neregel sereser. semegar nabu
sar. sarsachim. rabsares. neregel. sereser. rebmag
et omnes reliqui principes babilonis. Cum
uidisset eos sedechias rex iuda et omnes uiri
bellatores fugerunt et egressi sunt nocte de
ciuitate per uiam orti regis et per portam que erat
inter duos muros et egressi sunt per uiam de
serti. Persecutus est autem eos exercitus cal
deorum et comprehenderunt sedechiam in cam
po solitudinis iericuntine et captum addu
xerunt ad nabuchodonosor regem babilonis
in reblata que est in terra emath et locutus
est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis
filios sedechie in reblata in oculis eius et omnes
nobiles iuda occidit rex babilonis. oculos et
quoque sedechie eruit et uinxit eum compedi
bus ut duceretur in babilonem. Domum quo
que regis et domum uulgi succenderunt cal
dei igni et murum ierusalem subuerterunt et
reliquias populi que remanserunt in ciuitate
et profugos qui transfugerant ad eum et su
perfluos uulgi qui remanserant transtulit
nabuzardan magister militum in babilo
nem. et de plebe pauperum qui penitus nich
il habebant dimisit nabuzardan princeps
militum in terra iuda et dedit eis uineas et
cisternas in die illa. Preceperat autem na
buchodonosor rex babilonis de ieremia
nabuzardan principi militie dicens. Tolle
illum et pone super illum oculos tuos nichilque
ei male facias sed ut uoluerit sic facies ei. Mi
sit ergo nabuzardan princeps militie et na
busezban. et rabsares et neregel et sereser.
et rebmag et omnes optimates regis babilo
nis miserunt et tulerunt ieremiam de uest
ibulo carceris et tradiderunt eum godolie fi
lio achicham filii saphan ut intraret in dom
um et habitaret in populo. Ad ieremiam autem
factus fuerat sermo domini cum clausus
esset in uestibulo carceris dicens. Vade et dic
abdemelech ethiopi dicens. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Ecce ego inducam ser
mones meos super ciuitatem hanc in malum
et non in bonum et erunt in conspectu tuo
in die illa et liberabo te in die illa dicit dominus.
Et non traderis in manus uirorum quos tu
formidas sed eruens liberabo te et gladio non
cades sed erit tibi anima tua in salute quia in
XL me habuisti fiduciam ait dominus. Sermo
qui factus est ad ieremiam a domino postquam
dimissus est a nabuzardan magistro militie
de rama quando tulit eum uinctum cathenis
in medio omnium qui migrabant de ierusalem et
iuda et ducebantur in babilonem. Tollens er
go princeps militie ieremiam dixit ad eum
Dominus deus tuus locutus est malum super lo
cum istum et adduxit et fecit dominus sicut lo
cutus est quia peccastis domino et non audistis
uocem eius et factus est uobis sermo hic. Nunc
ergo ecce solui te hodie de cathenis que sunt in
manibus tuis. Si placet tibi ut uenias mecum
in babilonem ueni. Et ponam oculos meos super
te. Si autem displicet tibi uenire mecum in
babilonem reside. Ecce omnis terra in conspectu tu
o est quo elegeris et quo placuerit tibi ut uad
as illuc perge et mecum noli uenire sed habita
apud godoliam filium ahicam filii saphan
quem preposuit rex babilonis ciuitatibus iude.
Habita ergo cum eo in medio populi uel quocumque
placuerit tibi ut uadas uade. Dedit quoque ei ma
gister militie cibaria et munuscula et dimisit
eum. Venit autem ieremias ad godoliam filium
ahicam in masphath et habitauit cum eo in
medio populi qui relictus fuerat in terra iuda.
Cum ergo audissent omnes principes exercitus
qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii eorum
quod preposuisset rex babilonis godoliam filium ahi
cam terre et quod commendasset ei uiros ac mulieres
et paruulos et pauperibus terre qui non fuerant
translati in babilonem uenerunt ad godoliam
in masphath et ismahel filius nathanie et io
hannam et ionathan filii caree et sareas filius
thenoemeth et filii ophi qui erant de netopha
thi et iechonias filius maachathi ipsi et uiri
eorum. Et iurauit eos godolias filius ahica
m filii saphan et comitibus eorum dicens. Noli
te timere seruire chaldeis habitate in terra et ser
uite regi babilonis et bene erit uobis. Ecce
habito in masphath ut respondeam precepto
chaldeorum qui mittuntur ad nos. uos autem
colligite uindemiam et messem et oleum et
condite in uasis uestris et manete in urbibus
uestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant
in moab et in filiis amon et in idumea et in
uniuersis regionibus audito quod dedisset rex ba
bilonis reliquias in iudeam et quod preposuisset su
per eos godoliam filium ahicam filii saphan reuer
si sunt omnes inquam iudei de uniuersis lo
cis atque profugerant. Et uenerunt in terram
iuda ad godoliam in masphath et collegerunt
uinum et messem multam nimis. Johanna autem
filius caree et omnes principes exercitus qui di
spersi erant in regionibus uenerunt ad godoliam
in masphath et dixerunt ei. Scito quia baalis
rex filiorum amon misit ismael filium natha
nie percutere animam tuam. Et non credidit eis
godolias filius ahicam. Johanna uero filius ca
ree dixit ad godoliam seorsum in masphath
dicens. Ibo et percutiam hismael filium natha
nie nullo sciente ne interficiat animam tuam
et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt
ad te et peribunt reliquie iuda. Et ait godolias
filius ahicham ad iohannam filium caree. No
li facere uerbum hoc falsum enim loqueris de is
mael. Et factum est in mense septimo ue XLI

uit Ismahel filius Nathaniae filii Elisama de semine regali et optimates regis et decem uiri cum eo ad Godoliam filium Aicam in Masphath, et comederunt ibi panes simul in Masphath. Surrexit autem Ismahel filius Nathaniae et decem uiri qui erant cum eo et percusserunt Godoliam filium Aicam filii Saphan gladio et interfecerunt eum quem praefecerat rex Babylonis terrae. Omnes quoque Iudaeos qui erant cum Godolia in Masphath et Chaldaeos qui reperti sunt ibi et uiros bellatores percussit Ismahel. Secundo autem die postquam occiderat Godoliam nullo adhuc sciente, uenerunt uiri de Sichem et de Silo et de Samaria octoginta uiri rasi barbam et scissis uestibus et squalentes, munera et thus habebant in manibus ut offerrent in domo Domini. Egressus ergo Ismahel filius Nathaniae in occursum eorum de Masphath, incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Aicam. Qui cum uenissent ad medium ciuitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniae circa medium laci, ipse et uiri qui erant cum eo. Decem autem uiri inuenti sunt inter eos qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos, quia habemus thesauros in agro frumenti et hordei et olei et mellis. Et cessauit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proiecerat Ismahel omnia cadauera uirorum quos percussit propter Godoliam, ipse est quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel; ipsum repleuit Ismahel filius Nathaniae occisis. Et captiuas duxit Ismahel omnes reliquias populi qui erant in Masphath, filias regis et uniuersum populum qui remanserat in Masphath, quos commendauerat Nabuzardan princeps militiae Godoliae filio Aicam. Et praecepit eos Ismahel filius Nathaniae et abiit ut transiret ad filios Ammon. Audiuit autem Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo omne malum quod fecerat Ismahel filius Nathaniae, ut bellarent aduersus Ismahel filium Nathaniae, et inuenerunt eum ad aquas multas quae sunt in Gabaon. Cumque uidisset omnis populus qui erat cum Ismahel Iohanan filium Caree et uniuersos principes bellatorum qui erant cum eo, laetati sunt. Et reuersus est omnis populus quem ceperat Ismahel in Masphath; reuersusque abiit ad Iohanan filium Caree. Ismahel autem filius Nathaniae fugit cum octuaginta uiris a facie Iohanan et abiit ad filios Ammon. Tulit ergo Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo uniuersas reliquias uulgi quas reduxerat ab Ismahel filio Nathaniae de Masphath, postquam percussit Godoliam filium Aicam, fortes uiros ad proelium et mulieres et pueros et eunuchos quos reduxerat de Gabaon. Et abierunt et sederunt peregrinantes in Chamaan quae est iuxta Bethleem, ut peregrinarent et introirent Aegyptum a facie Chaldaeorum. Timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniae Godoliam filium Aicam quem praeposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

XLII Et accesserunt omnes principes bellatorum et Iohanan filius Caree et Iezonias filius Osaiae et reliquum uulgus a paruo usque ad magnum, dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo, et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro uniuersis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui nos intuentur, et annuntiet nobis Dominus Deus tuus uiam per quam pergamus et uerbum quod faciamus. Dixit autem ad eos Ieremias propheta: Audiui. Ecce ego oro ad Dominum Deum uestrum secundum uerba uestra. Omne uerbum quodcumque responderit michi indicabo uobis nec celabo uobis quicquam. Et illi dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis ueritatis et fidei, si non iuxta omne uerbum in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos sic faciemus. Siue bonum est siue malum, uoci Domini Dei nostri ad quem mittimus te obediemus, ut bene sit nobis cum audierimus uocem Domini Dei nostri. Cum autem completi essent septem diebus, factum est uerbum Domini ad Ieremiam. Vocauitque Iohanan filium Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo et uniuersum populum a minimo usque ad magnum, et dixit ad eos: Haec dicit Dominus Deus Israel ad quem misistis me ut prosternerem preces uestras in conspectu eius: Si quiescentes manseritis in terra hac, hedificabo uos et non destruam, plantabo et non euellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci uobis. Nolite timere a facie regis Babylonis quem uos pauidi formidatis; nolite eum metuere, dicit Dominus, quia uobiscum ego sum ut saluos faciam uos et eruam de manu eius. Et dabo uobis misericordiam et miserebor uestri et habitare uos faciam in terra uestra. Si autem dixeritis uos: Non habitabimus in terra ista nec audiemus uocem Domini Dei nostri, dicentes: Nequaquam, sed ad terram Aegypti fugiemus, ubi non uidebimus bellum et clangorem tubae non audiemus et famem non sustinebimus, et ibi habitabimus; propter hoc nunc audite uerbum Domini, reliquiae Iuda. Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si posueritis faciem uestram ut ingrediamini Aegyptum et intraueritis ut habitetis, gladius quem uos formidatis ibi comprehendet uos in terra Aegypti, et fames pro qua estis solliciti adherebit uobis in Aegypto, et ibi moriemini. Omnesque uiri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Aegyptum et habitent ibi morientur gladio et fame et peste. Nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego adferam super eos. Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores Ierusalem, sic conflabitur indignatio mea super uos cum ingressi fueritis Aegyptum. Et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum et in opprobrium, et nequaquam ultra uidebitis locum istum. Verbum Domini super uos, reliquiae Iuda: Nolite intrare Aegyptum. Scientes scietis quia obtestatus sum uobis hodie, quia decepistis animas uestras. Vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, et iuxta omnia quaecumque dixerit tibi Dominus Deus noster sic annuntia nobis et faciemus. Et annuntiaui uobis hodie et non audistis uocem Domini Dei uestri super uniuersis pro quibus misit me ad uos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio

C XLIII

et peste et fame moriemini in loco ad quem
voluistis intrare ut habitaretis ibi. Factum
est autem cum complesset Ieremias loquens
ad populum universos sermones domini dei eorum pro q
uibus miserat eum dominus deus eorum ad illos omn
ia verba hec dixit Azarias filius Osie et Iohanan
filius Caree et omnes viri superbi dicentes ad Ie
remiam. Mendacium tu loqueris. Non misit te
dominus deus noster dicens. Ne ingrediamini Egiptum
ut habitetis illic. Sed Baruch filius Nerie incitat
te adversum nos ut tradat nos in manibus Cal
deorum et interficiat nos et transduci faciat in Ba
bilonem. Et non audivit Iohanan filius Ca
ree et omnes principes bellatorum et universus
populus vocem domini ut manerent in terra Iuda. Sed
tollens Iohanan filius Caree et universi princi
pes bellatorum universos reliquiarum Iuda qui re
versi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant
ante dispersi ut habitarent in terra Iuda. Viros et
mulieres et parvulos et filias regis et omnem
animam quam reliquerat Nabuzardan princeps
militie cum Godolia filio Ahicam filii Saphan
1 et Ieremiam prophetam et Baruch filium
Nerie et ingressi sunt terram Egipti quia non
obedierunt voci domini et venerunt usque ad Ta
phnas. Et factus est sermo domini ad Taphnis
dicens ad Ieremiam. Sume in manu tua lapi
des grandes et abscondes eos in crypta que est
sub muro latericio in porta domus Pharaonis
in Taphnis cernentibus viris Iudeis et dices ad
eos. Hec dicit dominus exercituum deus Israel.
Ecce ego mittam et assumam Nabuchodonoso
50 r regem Babilonis servum meum et ponam
thronum eius super lapides istos quos abscondi
et statuet solium suum super eos. Veniensque percu
tiet terram Egipti quos in mortem in mortem et quos
in captivitatem in captivitatem et quos in gla
dio in gladium. Et succendet ignem in delubris
deorum Egipti et comburet ea et captivos ducet
illos et amicietur terram Egipti sicut amici
tur pastor pallio suo et egredietur inde in pace.
Et conteret statuas domus solis que sunt in terra
Egipti et delubra deorum Egipti comburet igni.

C XLIIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam et ad omnes
Iudeos qui habitant in terra Egipti habitantes
in Magdalo et in Taphnis et in Menphis et in
terra Phatures dicens. Hec dicit dominus exer
cituum deus Israel. Vos vidistis omne malum quod add
uxi super Ierusalem et super omnes urbes Iuda. Et ec
ce sunt deserte hodie et non in eis habitator propter
maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam pro
vocarent. Et irent et sacrificarent et colerent
deos alienos quos nesciebant et illi et vos et pa
tres vestri et misi ad vos omnes servos meos pro
phetas de nocte consurgens mittensque et dicens
nolite facere verbum abhominationis huius
quam odivi. Et non audierunt nec in
clinaverunt aurem suam ut converterentur a
malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et
conflata est indignatio mea et furor meus et
succensa est in civitatibus Iuda et in plateis Ihe
rusalem. Et verse sunt in solitudinem et vasti
tatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus
exercituum deus Israel. Quare vos facitis malum
grande hoc contra animas vestras ut intereat ex vo
bis vir et mulier et parvulus et lactans de medi
o Iude nec relinquatur vobis quicquam residui.
Provocantes me in operibus manuum vestrarum sa
crificando diis alienis in terra Egipti in quam in
gressi estis ut habitetis ibi et dispereatis et si
tis in maledictionem et in opprobrium cunctis
gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum
vestrorum et mala regum Iuda et mala uxo
rum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum
que fecerunt in terra Iuda et in regionibus Ierusalem.
Et non sunt mundati usque ad diem hanc et non
timuerunt et non ambulaverunt in lege domini
et in preceptis eius que dedi vobis et coram patri
bus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus
Israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in ma
lum et disperdam omnem Iudam et assumam
reliquias Iude qui posuerunt facies suas ut in
grederentur terram Egipti et habitarent ibi et
consumentur omnes in terra Egipti. Cadent gladio
et in fame consumentur a minimo usque ad
maximum in gladio et in fame morientur. Et
erunt in iusiurandum et in miraculum et in ma
ledictionem et in opprobrium. Et visitabo habi
tatores terre Egipti sicut visitavi super Ierusalem in
gladio et in fame et in peste et non erit qui ef
fugiat et sit residuus de reliquiis Iudeorum qui
vadunt ut peregrinentur in terra Egipti et rever
tantur in terram Iuda ad quam ipsi levant animas
suas ut revertantur et habitent ibi non reverten
tur nisi qui fugerint. Responderunt autem
Ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent u
xores eorum diis alienis et universe mulieres
quarum stabat multitudo grandis et omnis
populus habitantium in terra Egipti in Phatures
dicens. Sermonem quem locutus es ad nos
in nomine domini non audiemus ex te. Sed facien
tes faciemus omne verbum quod egredietur de
ore nostro ut sacrificemus regine celi et libemus
ei libamina sicut fecimus et nos et patres n
ostri. Reges nostri et principes nostri in urbibus Iuda
et in plateis Ierusalem et saturati sumus panibus
et bene nobis erat malumque non vidimus. Ex
eo autem tempore quo cessavimus sacrificare re
gine celi et libare ei libamina indiguimus omni
bus et gladio et fame consumpti sumus. Quod si
nos sacrificamus regine celi et libamus ei liba
mina numquid sine viris nostris fecimus ei pla
centas ad colendum eam et libandum illi. Et di
xit Ieremias ad omnem populum adversum viros
et adversum mulieres et adversum universam ple
bem et verbum illud dicens. Numquid non sacri
ficium quod sacrificastis in civitatibus Iuda et in pla
teis Ierusalem vos et patres vestri reges vestri
et principes vestri et populus terre horum recordatus est
dominus et ascendit super cor eius. Et non poterat
dominus ultra portare propter maliciam studiorum
vestrorum et propter abhominationes quas fecistis. Et fa
cta est terra vestra in desolationem et in stuporem
et in maledictum eo quod non sit habitator sicut
est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis idolis
et peccaveritis domino et non audieritis vocem
domini et in lege et in preceptis et in testimoniis
eius non ambulaveritis idcirco evenerunt vobis

mala hec sicut est dies hec. Dixit autem iheremias ad omnem populum et ad universas mulieres. Audite verbum domini omnis iuda qui estis in terra egypti. Hec dicit dominus exercituum deus israhel dicens. Vos et uxores vestre locute estis ore vestro et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina. Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait dominus quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri iudei dicentis vivit dominus deus in omni terra egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum et consumentur omnes viri iuda qui sunt in terra egypti gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra egypti in terram iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie iuda ingredientium terram egypti ut habitent ibi cuius sermo compleatur meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in loco isto ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam pharaonem ephree regem egypti in manu inimicorum eius et in manu querentium animam illius sicut tradidi sedechiam regem iuda in manu nabuchodonosor regis babylonis inimici sui et querentis animam eius.

XLV Verbum quod locutus est iheremias propheta ad baruch filium nerie cum scripsisset verba hec in libro de ore iheremie anno quarto ioachim filii iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus deus israhel ad te baruch. Dixisti ve misero michi quoniam addidit dominus dolorem dolori meo. Laboravi in gemitu meo et requiem non inveni. Hec dices ad eum. Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi ego destruo et quos plantavi ego evello et universam terram hanc. Et tu queris tibi grandia? Noli querere quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait dominus. Et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris.

XLVI Quod factum est verbum domini ad iheremiam prophetam contra gentes ad egyptum adversum exercitum pharaonis nechao regis egypti qui erat iuxta flumen eufraten in charchamis quem percussit nabuchodonosor rex babylonis in quarto anno ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. State in galeis polite lanceas induite vos loricis. Quid igitur vidi ipsos pavidos et terga vertentes. Fortes eorum cesos. Fugerunt conciti nec respexerunt terror undique ait dominus. Non fugiat velox nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta flumen eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius. Egyptus fluminis instar ascendit et velut flumina movebuntur fluctus eius. Et dicet ascendens operiam terram. Perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equos et exultate in curribus. Et procedant fortes ethiopia et libies tenentes scutum et lidii arripientes et iaculantes sagittas. Dies autem ille domini dei exercituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur et inebriabitur sanguine eorum. Victima enim domini dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen eufraten. Ascende in galaad et tolle resinam virgo filia egypti. Frustra multiplicas medicamina sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ululatus tuus replevit terram quia fortis impegit in fortem et ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est dominus ad iheremiam prophetam super eo quod venturus esset nabuchodonosor rex babylonis et percussurus terram egypti. Annuntiate egypto et auditum facite in magdalo et resonet in memphis et in taphnis. Dicite sta et prepara te quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus? Non stetit quoniam dominus subvertit eum. Multiplicavit ruentes ceciditque vir ad proximum suum. Et dicent surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostre a facie gladii columbe. Vocate nomen pharao regis egypti tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex dominus exercituum nomen eius quoniam sicut thabor in montibus et sicut carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia egypti quia memphis in solitudinem erit et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa egyptus stimulator ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies interfectionis eorum venit super eos tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus venient ei. Quasi cedentes ligna succiderunt saltum eius ait dominus qui supputari non potest. Multiplicati sunt super locustas et non est eis numerus. Confusa est filia egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus israhel. Ecce ego visitabo super tumultum alexandrie et super pharao et super egyptum et super deos eius et super reges eius et super pharao et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animam eorum et in manu nabuchodonosor regis babylonis et in manu servorum eius. Et post hec habitabitur confidenter sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus iacob et ne paveas israhel quia ecce ego salvum te faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis sue. Et revertetur iacob et quiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve meus iacob ait dominus quia tecum ego sum quia ego consumam cunctas gentes ad quas eieci te. Te vero non consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII Quod factum est verbum domini ad iheremiam prophetam contra palestinos antequam percuteret pharao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armatorum fortium eius a

mocione quadrigarum eius et multitudine ro
tarum eius. Non respexerunt patres filios
manibus dissolutis pro adventu diei in quo vasta
buntur omnes Philisthiim. Et dissipabitur Tyrus
et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. De
populatus est enim dominus Palestinos reliquias
insule Cappadocie. Venit calvitium super Gazam
conticuit Ascalon et reliquie vallis earum. Us
quequo concideris o mucro domini usquequo
non quiesces. Ingredere in vaginam tuam refrige
rare et sile. Quomodo quiescet cum dominus
preceperit ei adversum Ascalonem et adversum
maritimas eius regiones ibique condixerit ei.
CXLVIII Ad Moab. Hec dicit dominus exercituum deus
Israel ad Moab. Ve super Nabo quoniam vastata est et con
fusa. Capta est Cariathaim confusa est fortis et
contremuit. Non est ultra exultatio in Moab. In
Esebon cogitaverunt malum. Venite et disper
damus eam de gente. Ergo silens conticesces
sequeturque te gladius. Vox clamoris de Oronaim
vastitas et contritio magna. Contrita est Moab.
Adnuntiate clamorem parvulis eius. Per ascen
sum enim Luith plorans ascendet in fletu quoniam in
descensu Oronaim hostes ululatum contritionis
audierunt. Fugite salvate animas vestras et
eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod ha
buisti fiduciam in munitionibus tuis et in the
sauris tuis tu quoque capieris. Et ibit Chamos in
transmigrationem sacerdotes eius et princi
pes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem
et urbs nulla salvabitur. Et peribunt valles et
dissipabuntur campestria quoniam dixit dominus.
Date florem Moab quia florens egredietur et
civitates eius deserte erunt et inhabitabiles.
Maledictus qui facit opus domini fraudulen
ter et maledictus qui prohibet gladium
suum a sanguine. Fertilis fuit Moab ab
adolescentia sua et requievit in fecibus suis nec
transfusus est de vase in vas et in transmigra
tionem non abiit. Idcirco permansit gustus eius
in eo et odor eius non est immutatus. Propterea
ecce dies veniunt dicit dominus et mittam ei
ordinatores et stratores laguncularum et s
ternent eum et vasa eius exhaurient et lagun
culas eorum collident. Et confundetur Moab
a Chamos sicut confusa est domus Israel a Bethel
in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis for
tes sumus et viri robusti ad preliandum.
Vastata est Moab et civitates eius ascenderunt
et electi iuvenes eius descenderunt in occisio
nem ait rex dominus exercituum nomen eius. Pro
pe est interitus Moab ut veniat et malum ei
us velociter accurret nimis. Consolamini eum
omnes qui estis in circuitu eius et universi qui sci
tis nomen eius. Dicite. Quomodo fracta est
virga fortis baculus gloriosus. Descende de g
loria et sede in siti habitatio filie Dibon. Quoniam
vastator Moab ascendet ad te dissipabit mu
nitiones tuas. In via sta et prospice habitatio
Aroer. Interroga fugientem et eum qui evasit
dic quid accidit. Confusa est Moab quoniam vi
cta est. Ululate et clamate. Adnuntiate in Ar
non quoniam vastata est Moab. Et iudicium venit
ad terram campestrem. Super Helon et super Iessa.

et super Mephaath et super Dibon et super Nabo et
super domum Deblathaim et super Cariathaim et
super Bethgamul et super Bethmaon et super Cario
th et super Bosra et super omnes civitates terre Mo
ab que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu
Moab et brachium eius contritum est ait do
minus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus
est. Et allidet manum Moab in vomitu suo et
erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum
tibi Israel quasi inter fures repperisses eum. Pro
pter verba ergo tua que locutus es adversus
illum captivus duceris. Relinquite civitates
et habitate in petra habitatores Moab et esto
te quasi columba nidificans in summo ore fora
minis. Audivimus superbiam Moab superbus est
valde. Sublimitatem eius et arrogantiam et
superbiam et altitudinem cordis illius. Ego scio
ait dominus iactantiam eius et arrogantiam
et quod non sit iuxta eam virtus eius nec iuxta quod
poterat conata sit facere. Ideo super Moab eiulabo
et ad Moab universam clamabo et ad viros muri
fictilis lamentantes. De planctu Iazer plorabo
tibi vinea Sobema. Propagines tue transierunt
mare usque ad mare Iazer pervenerunt. Super
messem tuam et vindemiam tuam predo in
ruit. Ablata est letitia et exultatio de Carmelo
et de terra Moab et vinum de torcularibus
sustuli. Nequaquam calcator uve solitum ce
leuma cantabit. De clamore Esebon usque ad Ele
ale et Iasa dederunt vocem suam. A Segor usque
ad Oronaim vitulam conternantem. Aque quo
que Nemrim pessime erunt. Et auferam de Mo
ab ait dominus offerentem in excelsis et sac
rificantem diis eius. Propterea cor meum ad
Moab quasi tibia resonabit et cor meum ad vi
ros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. Qui
a plus fecit quam potuit idcirco perierunt.
Omne enim caput calvitium et omnis bar
ba rasa erit. In cunctis manibus colligatio et super
omnem dorsum cilicium et super omnia tec
ta Moab et in plateis eius omnis planctus.
Quia contrivi Moab sicut vas inutile ait dominus.
Quomodo victa est et ululaverunt. Quo
modo deiecit cervicem Moab et confusus est.
Eritque Moab in derisum et in exemplum omnibus
in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce qua
si aquila avolabit et extendet alas suas ad
Moab. Capta est Carioth et munitiones eius
comprehense sunt. Et erit cor fortium Moab
in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et
cessavit Moab esse populus quoniam contra dominum glori
atus est. Pavor et fovea et laqueus super te o
habitator Moab ait dominus. Qui fugerit a facie pa
voris cadet in foveam et qui conscenderit de
fovea capietur laqueo. Adducam enim super
Moab annum visitationis eorum dicit dominus. In
umbra Esebon steterunt de laqueo fugientes.
Quia ignis egressus est de Esebon et flamma de
medio Seon et flamma de medio Seon. Et devora
vit partem Moab et verticem filiorum tumul
tus. Ve tibi Moab. Periisti populus Chamos. Quia com
prehensi sunt filii tui et filie tue in captivit
atem Moab in novissimis diebus ait dominus.
Hucusque iudicia Moab. Ad filios Ammon. Hec CXLIX

dicit dominus. Numquid filii non sunt israel
aut heres non est ei. Cur igitur hereditate pos-
sedit melchom gad et populus eius in urbibus
habitabit. Ideo ecce dies veniunt dicit dominus
et audiri faciam super rabbath filiorum am-
mon fremitum prelii et erit in tumulum dis-
sipata filieque eius igni succendentur et possi-
debit israel possessores suos dicit dominus. Ulu-
la esebon quoniam vastata est hai. Clamate filie
rabbath accingite vos ciliciis, plangite et circuite
per sepes quia melchom in transmigrationem
ducetur sacerdotes eius et principes eius si-
mul. Quid gloriaris in vallibus. Defluxit vallis
tua filia delicata que confidebas in thes-
auris tuis et dicebas. Quis veniet ad me. Ec-
ce ego inducam super te terrorem ait dominus
deus exercituum ab omnibus qui sunt in circui-
tu tuo. Et dispergemini singuli a conspectu ve-
stro nec erit qui congreget fugientes. Et post
hec reverti faciam fugientes et captivos filiorum
amon ait dominus. Ad ydumeam. Hec dicit do-
minus exercituum. Numquid non est ultra sa-
pientia in theman. Periit consilium a filiis in-
utilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga u-
tite. Descendite in voraginem habitatores de-
dan quoniam perditionem esau adduxi super eum tem-
pus visitationis eius. Si vindemiatores veni-
ssent super te non reliquissent racemum si
fures in nocte rapuissent quod sufficeret sibi.
Ego vero discooperui esau. Revelavi abscon-
dita eius et celari non poterit. Vastatum est se-
men eius et fratres eius et vicini eius et non
erit. Relinque pupillos tuos ego ego faciam
vivere. Et vidue tue in me sperabunt. Quia
hec dicit dominus. Ecce quibus non erat iudi-
cium ut biberent. Et quasi tu innocens relin-
queris non eris innocens sed bibens bibes. Quia
per memetipsum iuravi dicit dominus quod in so-
litudinem et in opprobrium et in desertum et
in maledictionem erit bosra. Et omnes civitates
eius erunt in solitudines sempiternas. Au-
ditum audivi a domino et legatus ad gentes
missus sum. Congregamini et venite contra
eam et consurgamus in prelium. Ecce enim par-
vulum dedi te in gentibus et contemptibi-
lem inter homines. Arrogantia tua decepit
te et superbia cordis tui qui habitas in cavernis
petre et apprehendere niteris altitudinem c-
ollis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum
inde detraham te dicit dominus. Et erit ydu-
mea deserta. Omnis qui transibit per eam stupe-
bit et sibilabit super omnes plagas eius sicut
subversa est sodoma et gomorra et vicine eius
ait dominus. Non habitabit ibi vir et non inco-
let eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet
de superbia iordanis ad pulchritudinem robusta.
Quia subito currere eum faciam ad illam. Et
quis erit electus quem preponam ei. Quis enim
similis mei. Et quis sustinebit me. Et quis
est iste pastor qui resistat vultui meo. Prop-
terea audite consilium domini quod iniit de ed-
dom et cogitationes cordis eius quas cogitavit
et de habitatoribus theman. Si non deiecerint
eos parvuli gregis nisi dissipaverint cum

eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum
commota est terra. Clamor in mari rubro auditus
est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et
avolabit. Et expandet alas suas super bosram
et erit cor fortium ydumee in illa die quasi
cor mulieris parturientis. Confusa est emath
et arphath quia auditum pessimum audierunt.
Turbati sunt in mari sollicitudine quiescere
non potuerunt. Dissoluta est damascus ver-
sa est in fugam tremor apprehendit eam angustie
et dolores tenuerunt eam quasi parturientem.
Quomodo dereliquerunt civitatem laudabi-
lem urbem letitie. Ideo cadent iuvenes eius
in plateis eius et omnes viri prelii conticescent
in die illa ait dominus exercituum. Et succendam
ignem in muro damasci et devorabit menia
benadad. Ad cedar et ad regna asor quam percus-
sit nabuchodonosor rex babilonis. Hec dicit do-
minus. Surgite et ascendite ad cedar et vasta-
te filios orientis. Tabernacula eorum et greges eo-
rum capient pelles eorum et omnia vasa eorum
et camelos eorum tollent sibi. Et vocabunt su-
per eos formidinem in circuitu. Fugite abi-
te vehementer. In voraginibus sedete qui habi-
tatis asor ait dominus. Iniit enim contra vos
nabuchodonosor rex babilonis consilium et
cogitavit adversum vos cogitationes. Consur-
gite et ascendite ad gentem quietam et ha-
bitantem confidenter ait dominus. Non ostia
non vectes eis soli habitant. Et erunt cameli
eorum in direptionem et multitudo iumentorum
in predam. Et dispergam eos in omnem ventum
qui sunt attonsi in comam et ex omni con-
finio eorum adducam interitum super eos ait
dominus. Et erit asor in habitaculum draco-
num deserta usque in eternum. Non manebit ibi
vir nec incolet eam filius hominis. Quod fac-
tum est verbum domini ad ieremiam prophetam ad-
versus elam in principio regni sedechie regis iu-
da dicens. Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego
confringam arcum elam et summam fortitudi-
nem eorum. Et inducam super elam quattuor v-
entos a quattuor plagis celi. Et ventilabo eos
in omnes ventos istos et non erit gens ad quam
non perveniant profugi elam. Et pavere faci-
am elam coram inimicis suis et in conspectu
querentium animam eorum. Et adducam su-
per eos malum iram furoris mei dicit dominus.
Et mittam post eos gladium donec consum-
am eos. Et ponam solium meum in elam et per-
dam inde reges et principes ait dominus. In novi-
ssimis autem diebus reverti faciam captivos elam
dicit dominus. Verbum quod locutus est dominus L
de babilonia et de terra chaldeorum in manu ie-
remie prophete. Annuntiate in gentibus et au-
ditum facite. Levate signum predicate et
nolite celare. Dicite capta est babilon confu-
sus est bel victus est marodach confusa sunt
sculptilia eius superata sunt idola eorum. Quoniam
ascendit contra eam gens ab aquilone que
ponet terram eius in solitudinem et non erit
qui habitet in ea ab homine usque ad pecus et
moti sunt et abierunt. In diebus illis et in
tempore illo ait dominus venient filii israel ipsi et

filii iuda simul ambulantes et flentes properabunt et dominum deum suum querent. Syon interrogabunt viam huc facies eorum. Venient et apponentur ad dominum federe sempiterno quod nulla oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus pastores eorum seduxerunt eos fecerunt vagari in montibus. De monte in collem transierunt obliti sunt cubilis sui. Omnes qui invenerunt comederunt eos et hostes eorum dixerunt non peccavimus. Pro eo quod peccaverunt domino decori iustitie et expectationi patrum eorum domino. Recedite de medio babylonis et de terra chaldeorum egredimini et estote quasi hedi ante greges. Quoniam ecce ego suscito et adducam in babylonem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis et preparabuntur adversus eam et inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua. Et erit chaldea in predam omnes vastantes eam replebuntur dicit dominus. Quoniam exultatis et magna loquimini diripientes hereditatem meam. Quoniam effusi estis sicut vituli super herbam et mugistis sicut tauri. Confusa est mater vestra nimis et adequata pulveri que genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus deserta invia et arens. Ab ira domini non habitabitur sed redigetur tota in solitudinem. Omnis qui transibit per babylonem stupebit et sibilabit super universis plagis eius. Preparamini contra babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum debellate eam non parcatis iaculis quia domino peccavit. Clamate adversus eam undique dedit manum ceciderunt fundamenta eius destructi sunt muri eius. Quoniam ultio domini est ultionem accipite de ea sicut fecit facite ei. Disperdite satorem de babylone et tenentem falcem in tempore messis. A facie gladii columbe unusquisque ad populum suum convertetur et singuli ad terram suam fugient. Grex dispersus israel leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex assur iste novissimus exossavit eum nabuchodonosor rex babylonis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego visitabo regem babylonis et terram eius sicut visitavi regem assur et reducam israel ad habitaculum suum et pascetur carmelum et basan et in monte ephraim et galaad saturabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo ait dominus queretur iniquitas israel et non erit et peccatum iuda et non invenietur quoniam propitius ero eis quos reliquero. Super terram dominantium ascende et super habitatores eius visita. Dissipa et interfice que post eos sunt ait dominus et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox belli in terra et contritio magna. Quomodo confractus est et contritus est malleus universe terre. Quomodo versa est in desertum babylon in gentibus. Illaqueavi te et capta es babylon et nesciebas. Inventa es et apprehensa quia dominum provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum et protulit vasa ire sue. Quoniam opus est domino deo exercituum in terra chaldeorum. Venite ad eam ab extremis aperite ut exeant qui conculcent eam. Tollite de via lapides et redigite in acervos et interficite eam nec

sit quicquam reliquum. Dissipate universos fortes eius descendant in occisionem. Ve eis quia venit dies eorum tempus visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt de terra babylonis ut annuntient in syon ultionem domini dei nostri ultionem templi eius. Annuntiate in babylonem plurimis omnibus qui tendunt arcum. Consistite adversus eam per gyrum et nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum. Iuxta omnia que fecit facite illi quia contra dominum erecta est adversum sanctum israel. Idcirco cadent iuvenes eius in plateis eius et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa ait dominus. Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum quia venit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet eum. Et succendam ignem in urbibus eius et devorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dominus exercituum. Calumniam sustinent filii israel et filii iuda simul. Omnes qui ceperunt eos tenent nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis dominus exercituum nomen eius. Iudicio defendet causam eorum ut exterreat terram et commoveat habitatores babylonis. Gladius ad chaldeos ait dominus et ad habitatores babylonis et ad principes et ad sapientes eius. Gladius ad divinos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius qui timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius et ad omne vulgus quod est in medio eius et erunt quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit et arescent quia terra sculptilium est et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cum fatuis ficariis et habitabunt in ea strutiones et non habitabitur ultra usque in sempiternum nec extruetur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit deus sodomam et gomorram et vicinas eius ait dominus non habitabit ibi vir et non incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone et gens magna et reges multi consurgent a finibus terre. Arcum et scutum apprehendent. Crudeles sunt et immisericordes. Vox eorum quasi mare sonabit et super equos ascendent sicut vir paratus ad prelium contra te filia babylonis. Audivit rex babylonis famam eorum et dissolute sunt manus eius. Angustia apprehendit eum dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinem robustam. Quia subito currere faciam eum ad illam et quis erit electus quem preponam ei. Quis enim similis mei et quis sustinebit me et quis est iste pastor qui resistat vultui meo. Propterea audite consilium domini quod mente concepit adversus babylonem et cogitationes eius quas cogitavit super terram chaldeorum. Si non detraxerint eos parvuli gregum nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis babylonis commota est terra et clamor inter

LI gentes auditus est. Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babylonem et super habitatores eius qui cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilentem. Et mittam in babylonem ventilatores et ventilabunt eam et

demolientur terram eius quia venerunt super eam undique in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum et non ascendat loricatus. Nolite parcere iuvenibus eius, interficite omnem militiam eius. Et cadent interfecti in terra Chaldeorum et vulnerati in regionibus eius. Quia non fuit viduatus Israel et Iuda a deo suo domino exercituum. Terra autem eorum repleta est delicto a sancto Israel. Fugite de medio Babylonis et salvet unusquisque animam suam. Nolite tacere super iniquitatem eius quia tempus ultionis eius est a domino; vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus Babylon in manu domini inebrians omnem terram. De vino eius biberunt omnes gentes et ideo commote sunt. Subito cecidit Babylon et contrita est. Ululate super eam. Tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur. Curavimus Babylonem et non est sanata. Derelinquamus eam et eamus unusquisque in terram suam quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius et elevatum est usque ad nubes. Protulit dominus iustitias nostras; venite et narremus in Sion opus domini dei nostri. Acuite sagittas, implete pharetras. Suscitavit dominus spiritum regum Medorum et contra Babylonem mens eius est ut perdat eam quoniam ultio domini est, ultio templi sui. Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam, levate custodes, preparate insidias, quia cogitavit dominus et fecit quecumque locutus est contra habitatores Babylonis. Que habitas super aquas multas locuples in thesauris, venit finis tuus pedalis precisionis tue. Iuravit dominus exercituum per animam suam: quia replebo te hominibus quasi bruco et super te celeuma cantabitur. Qui fecit celum et terram in fortitudine sua, preparavit orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Dante eo vocem multiplicantur aque in celo. Qui levat nubes ab extremo terre, fulgura in pluviam fecit et produxit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia sua. Confusus est omnis conflator in sculptili quia mendax conflatio eius nec est spiritus in eis. Vana sunt opera et risu digna; in tempore visitationis sue peribunt. Non sicut hec pars Iacob quia qui fecit omnia ipse est, et Israel est sceptrum hereditatis eius; dominus exercituum nomen eius. Collidisti michi vasa belli et ego collidam in te gentes et disperdam in te regna. Et collidam in te equum et equitem eius. Et collidam in te currum et ascensorem eius. Et collidam in te virum et mulierem. Et collidam in te senem et puerum. Et collidam in te iuvenem et virginem. Et collidam in te pastorem et gregem eius. Et collidam in te agricolam et iugales eius. Et collidam in te duces et magistratus. Et reddam Babyloni et cunctis habitatoribus Chaldee omne malum suum quod fecerunt in Sion in oculis vestris, ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer, ait dominus, qui corrumpis universam terram; et extendam manum meam super te et evolvam te de petris et dabo te in montem combustionis. Et non tollam de te lapidem in angulum et lapidem in fundamenta, sed perditus in eter-

nus eris, ait dominus. Levate signum in terra, clangite bucina in gentibus. Sanctificate super eam gentes, annuntiate contra illam regibus Ararath, Menni et Ascenez. Numerate contra eam Thapsar. Adducite equum quasi bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam gentes, reges Medie, duces eius et universos magistratus eius cunctamque terram potestatis eius. Et commovebitur terra et turbabitur, quia evigilavit contra Babylonem cogitatio domini, ut ponat terram Babylonis desertam et inhabitabilem. Cessaverunt fortes Babylonis a prelio, habitaverunt in presidiis. Devoratum est robur eorum et facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt tabernacula eius, contriti sunt vectes eius. Currens obviam currenti veniet et nuntius obvius nuntianti ut annuntiet regi Babylonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum, et vada preoccupata sunt et paludes incense sunt igni et viri bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dominus deus Israel: Filia Babylon quasi area tempus triture eius. Adhuc modicum et veniet tempus messionis eius. Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis. Reddidit me quasi vas inane, absorbuit me sicut draco. Replevit ventrem suum teneritudine mea et eiecit me. Iniquitas adversum me et caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion; et sanguis meus super habitatores Chaldee, dicit Ierusalem. Propterea hec dicit dominus: Ecce ego iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam et desertum faciam mare eius et siccabo venam eius. Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor et sibilus, eo quod non sit habitator. Simul ut leones rugient et excutient comas velut catuli leonum. In calore eorum ponam potus eorum et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sempiternum et non consurgant, dicit dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam, quasi arietes cum hedis. Quomodo capta est Sesach et comprehensa est inclita universe terre! Quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes! Ascendit super Babylonem mare; multitudine fluctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem, terra inhabitabilis et deserta, terra in qua nullus habitet nec transeat per eam filius hominis. Et visitabo super Bel in Babylone et eiciam quod absorbuerat de ore eius, et non confluent ad eum ultra gentes, siquidem et murus Babylonis corruet. Egredimini de medio eius, populus meus, ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris domini. Et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis auditum qui audietur in terra; et veniet in anno auditio et post hunc annum auditio et iniquitas in terra et dominator super dominatorem. Propterea ecce dies veniunt et visitabo super sculptilia Babylonis, et omnis terra eius confundetur, et universi interfecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt super Babylonem celi et terra et omnia que in eis sunt, quia ab aquilone venient ei predones, ait dominus. Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israel, sic de Babylone cadent occisi universe terre. Qui fugistis gladium, venite, nolite stare; recordamini procul domini, et Ierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus quoniam audivimus opprobrium

operuit ignominia facies nostras quia venerunt alieni super sanctificationem domus domini. Propterea ecce dies veniunt ait dominus et visitabo super sculptilia eius et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit babylon in celum et firmaverit in excelso robur suum a me venient vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de babylone et contritio magna de terra chaldeorum quoniam vastavit dominus babylonem et perdidit ex ea vocem magnam et sonabunt fluctus eorum quasi aque multe. Dedit sonitum vox eorum quia venit super eam id est super babylonem predo. Et apprehensi sunt fortes eius et emarcuit arcus eorum quia fortis ultor dominus reddens retribuet et inebriabo principes eius et sapientes eius et duces eius et magistratus eius et fortes eius et dormient somnum sempiternum et non expergiscentur ait rex dominus exercituum nomen eius. Hec dicit dominus exercituum. Murus babylonis ille latissimus suffossione suffodietur. Et porte eius excelse igni comburentur. Et labores populorum ad nichilum et gentium in ignem erunt et disperibunt. Verbum quod precepit ieremias propheta saraie filio nerie filii maasie cum pergeret cum sedecia rege in babylonem in anno quarto regni eius. Saraias erat princeps prophetie. Scripsit ieremias omne malum quod venturum erat super babylonem in libro uno omnia verba hec que scripta sunt contra babylonem. Et dixit ieremias ad saraiam. Cum veneris in babylonem et videris et legeris omnia verba hec dices. Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus et ut sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum ligabis ad eum lapidem et proicies illum in medium eufraten et dices. Sic submergetur babylon et non consurget a facie afflictionis quam ego adduco super eam et dissolvetur. Hucusque verba

LII ieremie. Filius viginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in ierusalem. Et nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecit ioachim quoniam furor domini erat in ierusalem et in iuda usque quo proiceret eos a facie sua. Et recessit sedechias a rege babylonis. Factum est autem in anno nono regni eius in mense decimo decima die mensis venit nabuchodonosor rex babylonis ipse et omnis exercitus eius adversum ierusalem et obsederunt eam et edificaverunt contra eam munitiones in circuitu et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis sedechie. Mense autem quarto nona die mensis obtinuit fames civitatem et non erant alimenta populo terre. Et disrupta est civitas et omnes viri bellatores fugerunt et exierunt de civitate nocte per viam porte que est inter duos muros et ducit ad ortum regis chaldeis obsidentibus urbem in gyro et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecutus autem exercitus chaldeorum regem et apprehenderunt sedechiam in deserto quod est iuxta iericho et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem adduxerunt eum ad regem babylonis in reblatha que est in terra emath. Et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit rex babylonis filios sedechie in oculis eius sed et omnes principes iuda occidit in reblatha. Et oculos sedechie eruit et vinxit eum compedibus et adduxit eum rex babylonis in babylonem et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem quinto decima die mensis ipse est annus nonus decimus nabuchodonosor regis babylonis venit nabuzardan princeps militie qui stabat coram rege babylonis in ierusalem et incendit domum domini et domum regis et omnes domos ierusalem et omnem domum magnam igne combussit et totum murum ierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus chaldeorum qui erat cum magistro militie. De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo quod remanserat in civitate et de profugis qui transfugerant ad regem babylonis et ceteros de multitudine transtulit nabuzardan princeps militie. De pauperibus vero terre reliquit nabuzardan princeps militie vinitores et agricolas. Columpnas quoque ereas que erant in domo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei et tulerunt omne es eorum in babylonem et lebetes et creagras et psalteria et phialas et mortariola et omnia vasa erea que in ministerio fuerant tulerunt. Et ydrias et thimiamateria in quibus thus reponebant et urceos et pelves et candelabra et mortaria et ciathos. Quot quot aurea aurea et quot quot argentea argentea tulit magister militie. Columpnas duas et mare unum. Vitulos duodecim ereos qui erant sub basibus quas fecerat rex salomon in domo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. De columpnis autem decem et octo cubitis altitudinis erant in columpna una et funiculus duodecim cubitorum circumibat eam. Porro grossitudo eius quatuor digitorum et intrinsecus cava erat et capitella super utramque erea et altitudo capitelli unius quinque cubitorum super capitella retiacula et malagranata super coronam in circuitu omnia erea similiter columpne secunde et malagranata. Et fuerunt malagranata nonaginta et sex dependentia. Omnia malagranata centum retiaculis circumdabantur. Et tulit magister militie saraiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli. Et de civitate tulit eunuchum unum qui erat prepositus super viros bellatores et septem viros de his qui videbant faciem regis qui inventi sunt in civitate et scribam principem militum qui probabat tirones et sexaginta viros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem eos nabuzardan magister militie et duxit eos ad regem babylonis in reblatha et percussit eos rex babylonis et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit nabuchodonosor in anno septimo iudeos tria milia et viginti tres. In anno octavo decimo nabuchodonosor transtulit de ie

rusalem in animas octingentas triginta duas. In
anno uicesimo tercio nabuchodonosor transtu
lit nabuzardan magister militie iudeorum a
nimas septingentas quadraginta quinque. Omnes
ergo anime quattuor milia sexcente. Et factum est
in tricesimo septimo anno transmigrationis i
oachim regis iude duodecimo mense uicesim
aquinta mensis eleuauit evilmerodach rex
babilonis ipso anno regni sui caput ioachim re
gis iude et eduxit eum de domo carceris et lo
cutus est cum eo bona et posuit thronum eius
super thronum regum qui erant post se in ba
bilonem et mutauit uestimenta carceris eius et
comedebat panem coram eo semper cunctis di
ebus uite sue. Et cibaria eius cibaria perpetua da
bantur ei a rege babilonis statuta per singulos
dies usque ad diem mortis sue cunctis diebus ui
te sue. Incipiunt lamentationes iheremie.
Et factum est postquam in captiuitatem. prophe.
ductus est israel et iherusalem destructa est sedit ieremi
as flens et planxit lamentatione hac in iherusalem
et amaro animo suspirans et eiulans et dixit. A
leph. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo.
facta est quasi uidua domina gentium princeps
prouinciarum facta est sub tributo. Beth. Plorans
plorauit in nocte et lacrime eius in maxillis
eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris
eius omnes amici eius spreuerunt eam et fa
cti sunt ei inimici. Gimel. Migrauit iudas propter af
flictionem et multitudinem seruitutis. Habitauit
inter gentes nec inuenit requiem. Omnes per
secutores eius apprehenderunt eam inter an
gustias. Deleth. Vie sion lugent eo quod non sint qui
ueniant ad sollempnitatem. Omnes porte eius
destructe. sacerdotes eius gementes uirgines
eius squalide et ipsa oppressa amaritudine. He.
Facti sunt hostes eius in capite et inimici illius
locupletati sunt quia dominus locutus est super
eam. Propter multitudinem iniquitatum eius
paruuli eius ducti sunt captiui ante faciem
tribulantis. Vav. Egressus est a filia sion omnis
decor eius facti sunt principes eius uelud arie
tes non inuenientes pascua. Et abierunt
absque fortitudine ante faciem subsequentis.
Zai. Et recordata est iherusalem dierum afflictionis
sue et preuaricationis omnium desiderabilium
suorum que habuerat a diebus antiquis cum
caderet populus eius in manu hostili et non esset au
xiliator. uiderunt eam hostes et deriserunt sa
bbata eius. Heth. Peccatum peccauit iherusalem i
dcirco instabilis facta est. Omnes qui glorifi
cabant eam spreuerunt illam quia uiderunt
ignominiam eius. Ipsa autem gemens et con
uersa retrorsum. Teth. Sordes eius in pedibus
eius nec recordata est finis sui. Deposita est u
ehementer non habens consolatorem. Vide domine
afflictionem meam quia erectus est inimicus.
Ioth. Manum suam misit hostis ad omnia
desiderabilia eius. Quia uidit gentes ingressas
sanctuarium suum de quibus preceperas ne in
trarent ecclesiam tuam. Caph. Omnis populus eius
gemens et querens panem dederunt queque
preciosa pro cibo ad refocillandam animam. Vide
domine considera quam facta sum uilis. La

mech. O uos omnes qui transitis per uiam atten
dite et uidete si est dolor sicut dolor meus. Quoniam
uindemiauit me ut locutus est dominus in die ire
furoris sui. Mem. De excelso misit ignem in
ossibus meis et erudiuit me. Expandit rete pe
dibus meis conuertit me retrorsum. Posuit deso
latam me tota die merore confectam. Nun.
Vigilauit iugum iniquitatum mearum in ma
nu eius conuolute sunt et imposite collo meo
infirmata est uirtus mea dedit me dominus in
manu de qua non potero surgere. Sameth. A
bstulit omnes magnificos meos dominus de
medio mei uocauit aduersum me tempus
ut contereret electos meos. Torcular calcauit
dominus uirgini filie iude. Ain. Idcirco ego
plorans et oculus meus deducens aquam.
quia longe factus est a me consolator conuertens
animam meam. Facti sunt filii mei perditi quoniam in
ualuit inimicus. Phe. Expandit sion manus
suas non est qui consoletur eam. Mandauit do
minus aduersum iacob in circuitu eius hostes
eius facta est iherusalem quasi polluta menstruis in
ter eos. Sade. Iustus est dominus quia os eius
ad iracundiam prouocaui. Audite obsecro uni
uersi populi et uidete dolorem meum. Virgines
mee et iuuenes mei abierunt in captiuita
tem. Coph. Vocaui amicos meos et ipsi dece
perunt me. Sacerdotes mei et senes mei in ur
be consumpti sunt. Quia quesierunt cibum
sibi ut refocillarent animam suam. Res. Vide
domine quoniam tribulor uenter meus conturbatus
est. Subuersum est cor meum in memet ipsa quoniam
amaritudine plena sum. Foris interficit gla
dius et domi mors similis est. Sen. Audierunt
quia ingemisco ego et non est qui consoletur
me. Omnes inimici mei audierunt malum
meum letati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti
diem consolationis et fient similes mei. Tau.
Ingrediatur omne malum eorum coram te.
et uindemia eos sicut uindemiasti me propter
omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus
mei et cor meum merens. Aleph. Quomodo II
obtexit caligine in furore suo dominus filiam
sion proiecit de celo in terram inclitam israel et
non recordatus est scabellum pedum suorum
in die furoris sui. Beth. Precipitauit domi
nus nec pepercit omnia speciosa iacob. destruxit
in furore suo munitiones uirginis iuda deiecit
in terram polluit regnum et principes eius. Gi
mel. Confregit in ira furoris sui omne cornu
israel auertit retrorsum dexteram suam a facie ini
mici. Et succendit in iacob quasi ignem flamme
deuorantis in giro. Deleth. Tetendit arcum
suum quasi inimicus firmauit dexteram suam
quasi hostis et occidit omne quod pulcrum erat in
tabernaculo filie sion effudit quasi ignem
indignationem suam. He. Factus est dominus
uelud inimicus precipitauit israel. Precipitauit
omnia menia eius dissipauit munitiones eius
et repleuit in filia iuda humiliatum et hum
iliatam. Vav. Et dissipauit quasi ortum ten
torium suum demolitus est tabernaculum su
um obliuioni tradidit dominus in sion festiui
tatem et sabbatum et in opprobrium in indi

gratione furoris sui regem et sacerdotem.
Zai. Repulit dominus altare suum male
dixit sanctificationi sue. Tradidit in manus
inimici muros turrium eius. Vocem dederunt
in domo domini sicut in die sollempni. Heth. Co
gitavit dominus dissipare murum filie Sion te
tendit funiculum suum et non avertit manum
suam a perditione. Luxitque antemurale et murus
pariter dissipatus est. Teth. Defixe sunt in terra
porte eius perdidit et contrivit vectes eius rege
eius et principes eius in gentibus. Non est lex et
prophete eius non invenerunt visionem a domino.
Ioth. Sederunt in terra conticuerunt senes filie
Sion. consperserunt cinere capita sua accincti sunt
ciliciis abiecerunt in terram capita sua virgines Ie
rusalem. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi
mei conturbata sunt viscera mea. Effusum est in
terra iecur meum super contritione filie populi mei. Cum
deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi.
Lameth. Matribus suis dixerunt ubi est triticum
et vinum cum deficerent quasi vulnerati in plate
is civitatis. cum exalarent animas suas in sinu
matrum suarum. Mem. Cui comparabo te
vel cui assimilabo te filia Ierusalem cui exequabo
te et consolabor te virgo filia Sion. Magna est e
nim velud mare contritio tua quis medebitur
tui. Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stul
ta nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad
penitentiam provocarent. Viderunt autem
tibi assumptiones falsas et eiectiones. Sameth.
Plauserunt super te manibus omnes transeun
tes per viam sibilaverunt et moverunt capud
suum super filiam Ierusalem. Hec est urbs dicentes
perfecti decoris gaudium universe terre. Ain.
Aperuerunt super te os suum omnes inimici
sibilaverunt et fremuerunt dentibus dixerunt
devorabimus eam. En ista est dies quam expe
ctabamus invenimus vidimus. Phe. Fecit
dominus que cogitavit complevit sermonem
suum quem preceperat a diebus antiquis destru
xit et non pepercit et letificavit super te
inimicum et exaltavit cornu hostium tuorum.
Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super mu
ros filie Sion. Deduc quasi torrentem lacrim
as per diem et noctem non des requiem tibi.
neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Consur
ge lauda in nocte in principio vigiliarum ef
funde sicut aquam cor tuum ante conspectum
domini. Leva ad eum manus tuas pro ani
ma parvulorum tuorum qui defecerunt in fame
in capite omnium compitorum. Res.
Vide domine et considera quem vindemia
veris ita. ergo ne comedent mulieres fructum
suum parvulos ad mensuram palme. Si occi
ditur in sanctuario domini sacerdos et propheta.
Sen. Iacuerunt in terra foris puer et senes. v
irgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gla
dio. Interfecisti in die furoris tui percussisti nec
misertus es. Tau. Vocasti quasi ad diem sol
empnem qui terrerent me de circuitu. Et non
fuit in die furoris domini qui effugeret et reli
queretur quos educavi et enutrivi inimicus
III meus consumpsit eos. Aleph. Ego vir vi
dens paupertatem meam in virga indigna
tionis eius. Me minavit et adduxit in tene
bras et non in lucem. Tantum in me vertit et
convertit manum suam tota die. Beth. Vetu
stam fecit pellem meam et carnem meam con
trivit ossa mea. Edificavit in gyro meo et cir
cumdedit me felle et labore. Beth. In tenebris
ossis collocavit me quasi mortuos sempiternos.
Gimel. Circumedificavit adversum me ut
non egrediar aggravavit compedem meum.
Gimel. Sed et cum clamavero et rogavero ex
clusit orationem meam. Deleth. Conclusit vi
as meas lapidibus quadris semitas m
eas subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est
michi leo in absconditis. Deleth. Semitas m
eas subvertit et confregit me posuit me desola
tam. He. Tetendit arcum suum et posuit me
quasi signum ad sagittam. He. Misit in renibus
meis filias pharetre sue. He. Factus sum in de
risum omni populo meo canticum eorum tota die. Vau
Replevit me amaritudinibus et inebriavit
me absintio. Vau. Et fregit ad numerum den
tes meos cibavit me cinere. Vau. Et repulsa est
anima mea oblitus sum bonorum. Zai. Et dixi
periit finis meus et spes mea a domino. Zai.
Recordare paupertatis et transgressionis mee
absinthii et fellis. Zai. Memoria memor ero
et tabescet in me anima mea. Heth. Hec recolens
in corde meo ideo sperabo. Heth. Misericordie
domini quia non sumus consumpti quia non
defecerunt miserationes eius. Heth. Nove di
luculo multa est fides tua. Heth. Pars mea dixit
dominus anima mea. Propterea expecta
bo eum. Teth. Bonus est dominus sperantibus
in eum anime querenti illum. Ioth. Bonum est
prestolari cum silentio salutare domini. Ioth.
Bonum est viro cum portaverit iugum ab a
dolescentia sua. Ioth. Sedebit solitarius et ta
cebit quia levavit super se. Caph. Ponet in pul
vere os suum si forte sit spes. Caph. Dabit per
cutienti se maxillam saturabitur opprobriis.
Caph. Quia non repellet in sempiternum.
Caph. Quia si abiecit et miserebitur secundum mul
titudinem miserationum suarum. Lameth.
Non enim humiliavit ex corde suo et abiecit fi
lios hominis. Lameth. Ut conteret sub pedibus
suis omnes vinctos terre. Lameth. Ut declin
aret iudicium viri in conspectu vultus altissi
mi. Mem. Ut perverteret hominem in iudicio
suo dominus ignoravit. Mem. Quis est iste
qui dixit domino ut fieret non iubente. Mem.
Ex ore altissimi non egredientur mala et bo
na. Nun. Quid murmuravit homo vivens
vir pro peccatis suis. Nun. Scrutemur vias
nostras et queramus et revertamur ad dominum.
Nun. Levemus corda nostra cum manibus ad do
minum in celos. Sameth. Nos inique egimus
et ad iracundiam provocavimus ideo tu in
exorabilis es. Sameth. Operuisti in furore et
percussisti nos occidisti et non pepercisti. Sameth.
Opposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Ain.
Eradicationem et abiectionem posuisti me in
medio populorum. Ain. Aperuerunt super nos
os suum omnes inimici nostri. Ain. Formido
et laqueus facta est nobis vaticinatio et contritio.

Phe. Divisiones aquarum deduxit oculus meus in contritione filie populi mei. Phe. Oculus meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset requies. Phe. Donec respiceret et videret Dominus de celis. Sade. Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. Sade. Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis. Sade. Lapsa est in lacum vita mea et posuerunt lapidem super me. Coph. Inundaverunt aque super caput meum dixi perii. Coph. Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo. Coph. Vocem meam audisti ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. Coph. Appropinquasti in die qua invocavi te dixisti ne timeas. Res. Iudicasti Domine causam anime mee redemptor vite mee. Res. Vidisti Domine iniquitatem adversum me iudica iudicium meum. Res. Vidisti omnem furorem universas cogitationes eorum adversum me. Sen. Audisti opprobrium eorum Domine omnes cogitationes eorum adversum me. Sen. Labia insurgentium mihi et meditationes eorum adversum me tota die. Sen. Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide ego sum psalmus eorum. Tau. Reddes eis vicem Domine iuxta opera manuum suarum. Tau. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Tau. Persequeris eos in furore et conteres eos sub celis Domine.

IIII

Aleph. Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. Beth. Filii Sion incliti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli. Gimel. Sed et lamie nudaverunt mammam lactaverunt catulos suos; filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto. Deleth. Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti; parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis. He. Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis; qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. Vau. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum que subversa est in momento et non ceperunt in ea manus. Zai. Candidiores Nazarei eius nive nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro pulchriores. Heth. Denigrata est super carbones facies eorum et non sunt cogniti in plateis; adhesit cutis eorum ossibus aruit et facta est quasi lignum. Teth. Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame, quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terre. Ioth. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos; facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei. Caph. Complevit Dominus furorem suum effudit iram indignationis sue et succendit ignem in Sion et devoravit fundamenta eius. Lameth. Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas Ierusalem. Mem. Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. Nun. Erraverunt ceci in plateis polluti sunt in sanguine cumque non possent tenuerunt lacinias suas. Sameth. Recedite polluti clamaverunt eis recedite abite nolite tangere; iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter gentes non addet ultra ut habitet in eis. Ain. Facies Domini divisit eos non addet ut respiciat eos; facies sacerdotum non erubuerunt neque senum miseriti sunt. Sade. Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum; cum respiceremus attenti ad gentem que salvare non poterat. Coph. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum; appropinquavit finis noster completi sunt dies nostri quia venit finis noster. Res. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi; super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis. Sen. Spiritus oris nostri christus Dominus captus est in peccatis nostris cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus. Tau. Gaude et letare filia Edom que habitas in terra Hus; ad te quoque perveniet calix, inebriaberis atque nudaberis. Tau. Completa est iniquitas tua filia Sion non addet ultra ut transmigret te; visitavit iniquitatem tuam filia Edom discooperuit peccata tua.

Oratio Ieremie prophete

Recordare Domine quid acciderit nobis intuere et respice opprobrium nostrum. Beth. Hereditas nostra versa est ad alienos domus nostre ad extraneos. Gimel. Pupilli facti sumus absque patre matres nostre quasi vidue. Deleth. Aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra pretio comparavimus. He. Cervicibus nostris minabamur lassis non dabatur requies. Vau. Egypto dedimus manum et Assiriis ut saturaremur pane. Zai. Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus. Heth. Servi dominati sunt nostri non fuit qui redimeret nos de manu eorum. Teth. In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Ioth. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. Caph. Mulieres in Sion humiliaverunt et virgines in civitatibus Iuda. Lameth. Principes manu suspensi sunt facies senum non erubuerunt. Mem. Adolescentibus impudice abusi sunt et pueri in ligno corruerunt. Nun. Senes de portis defecerunt iuvenes de choro psallentium. Sameth. Defecit gaudium cordis nostri versus est in luctum chorus noster. Ain. Cecidit corona capitis nostri ve nobis quia peccavimus. Phe. Propterea mestum factum est cor nostrum ideo contenebrati sunt oculi nostri. Sade. Propter montem Sion quia disperiit vulpes ambulaverunt in eum. Coph. Tu autem Domine in eternum permanebis solium tuum in generatione et generationem. Res. Quare in perpetuum oblivisceris nostri derelinques nos in longitudine dierum. Sen. Converte nos Domine ad te et convertemur innova dies nostros sicut a principio. Tau. Sed proiciens repulisti nos iratus es contra nos vehementer.

Liber iste qui Baruch nomine prenotatur in ebreo canone non habetur sed tantum in vulgata editione. Similiter et epistola Ieremie. Propter notitiam autem legentium hic scripta sunt quia multa de Christo novissimisque temporibus indicant.

INCIPIT LIBER BARUCH

Et hec verba libri que scripsit Baruch filius Neri
e filius Amasie filii Sedechie filii Asadie filii Hel
cii in Babilone in anno quinto in septimo die
mensis in tempore quo ceperunt Caldei Ierusa
lem et incenderunt eam igni. Et legit Baruch
sermones libri huius in auribus Iechonie filii Ioa
chim regis Iuda et in auribus totius plebis qui
veniebant ad librum et in auribus potenti
um et filiorum regum et in auribus seniorum
et universe plebis a minimo usque ad maxi
mum omnium habitantium in Babilone
et super flumen Sudi. Et plorabant et ieiunab
ant in conspectu Domini. Et collegerunt pe
cuniam prout uniuscuiusque potuit man
us et miserunt ad Ioachim in Ierusalem filium
Elchie filii Salom sacerdotem et sacerdotes
et ad omnem plebem que inventa est cum
illo in Ierusalem. Cum acciperet ipse vasa domini
que ablata erant de templo in terram Iuda
decima die mensis Sivan vasa argentea que fecit
Sedechias filius Iosie rex Iuda. Postquam
transmigravit Nabuchodonosor rex Babilo
nis Iechoniam et principes et potestates et vi
nctos et populum terre ab Ierusalem et duxit illos
in Babilonem. Et dixerunt: Ecce misimus ad
vos pecuniam, comparate et ea pecunia ho
locaustomata et thus pro peccato et facite man
nam et offerte ad aram domini dei nostri et ora
te pro vita Nabuchodonosor regis Babilonis
et pro vita Balthasar filii eius ut sint dies il
lorum sicut dies celi super terram. Et dabit domi
nus virtutem nobis et illuminabit oc
ulos nostros et vivemus sub umbra Nabucho
donosor regis Babilonis et sub umbra Baltha
sar filii ipsius et serviemus illis diebus compluribus et
inveniemus gratiam in conspectu eorum. Et
orate pro nobis ad dominum deum nostrum quia pec
cavimus domino deo nostro et non est aversus furor
eius et ira eius a nobis usque ad diem istum.
Et legite librum hunc quem misimus ad vos recita
ri in domo domini in die festo sollempni et in
die opportuno et dicetis: Domino deo nostro iust
itia, nobis autem confusio vultus nostri. Sicut est
dies ista homini Iuda et habitantibus Ierusalem et
in regibus nostris et in principibus nostris et prophetis n
ostris et patribus nostris cum quibus peccavimus
in conspectu domini et non credidimus ei diffi
dentes in eum et non fuimus subiectibiles
illi. Et non audivimus vocem domini dei nostri
incedere in preceptis domini que dedit ante
faciem nostram a die qua eduxit dominus patr
es nostros de terra Egipti et usque in diem istam
eramus non obedientes ad dominum deum nostrum.
Et incitabamur ne audiremus vocem eius.
Et adheserunt nobis mala et execratio quam con
stituit dominus Moysi famulo suo in die qua
eduxit patres nostros de terra Egipti dare nobis
terram fluentem lac et mel sicut dies ista. Et
non obaudivimus vocem domini dei nostri. S
ecundum omnia verba prophetarum quos misit
ad nos et pergebamus unusquisque in sensum
cordis sui maligni deservire diis alienis facientes
mala sub oculis domini dei nostri. Propter quod II
statuit dominus verbum suum quod locutus est
super nos et iudices nostros qui iudicaverunt Israel
super reges nostros et super omnes principes nostros et
super omnem Israel ut adduceret super nos
mala magna qualia non sunt facta sub omni celo
secundum que facta sunt in Ierusalem et secundum que
scripte sunt in libro Moysi ut ederet nos unum q
uemque hominem carnes filii sui et homo carn
es filie sue. Et dedit illos sub manu omnibus reg
nis qui in circuitu nostro sunt in opprobrium et
in desolationem omnibus populis ubi dispersit illos
dominus ibi. Et facti sunt infra et non supra quia
peccavimus domino deo nostro ad non audiendam
vocem eius. Domino deo nostro iustitia, nobis autem
et patribus nostris confusio faciei sicut dies ista
que locutus est dominus super nos. Omnia
mala hec venerunt super nos et non sumus
deprecati vultum domini ut averteremus unusquisque
nostrum a sensu cordis sui maligni. Et vigilavit
dominus super mala et adduxit ea dominus super
nos quoniam iustus dominus in omnia opera
sua que mandavit nobis. Et non audivimus
vocem eius ut iremus in preceptis domini que
dedit ante faciem nostram. Et nunc domine de
us Israel qui eduxisti plebem tuam de terra E
gipti in manu forti et in signis et in prodigiis
et in virtute magna et in brachio excelso et feci
sti tibi ipsi nomen sicut dies ista. Peccavimus
impie gessimus inique fecimus domine deus
noster in omnibus iustificationibus tuis. Avertatur
furor tuus a nobis quia derelicti sumus pauci
inter gentes ubi dispersisti nos ibi. Exau
di domine orationes nostras et preces nostras et e
duc nos propter te et da nobis gratiam ante faciem
eorum qui transmigraverunt nos ut sciat o
mnis terra quia tu es dominus deus noster.
Quia nomen tuum invocatum est super Israel et
super genus illius. Domine respice de domo
sancta tua et excogita de nobis. Inclina domine au
rem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide quia
non defuncti qui sunt in inferno quorum
acceptus est spiritus a visceribus suis dabunt
gloriam et iustificationes domino, sed anima que
tristis est super magnitudine mali et incedit cur
va et infirma et oculi deficientes et anima esu
riens dabunt tibi honorem et iustitiam do
mine. Quia non iustificationes patrum nostrorum et
precum nostrarum nos prosternimus misericordiam
ante vultum tuum domine deus noster quoniam
iram tuam in nobis immisisti quemadmod
um locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum di
centis: Sic dicit dominus: Inclinate humerum
vestrum et operamini regi Babilonis et sedete
super terram quam dedi patribus vestris. Et si non
audieritis vocem domini operari regi Babilo

nis desolationem faciam et ciuitatibus iuda et a foris
ihrlm uocem epulationis et uocem exultatio
nis uocem sponsi et uocem sponse. Et erit uni
uersa terra inconculcata ab inhabitantibus. Et non
audierunt uocis tue operari regi babilonis et
statuisti uerba tua que locutus es in manibus
puerorum tuorum prophetarum ut proferrentur
ossa regum nostrorum et ossa parentum nostrorum
de loco ipsorum. Et ecce sunt proiecte estui diei
et gelicidio noctis et mortui sunt in doloribus
malignis in fame et gladio et in emissione. Et
posuisti domum in qua inuocatum est nomen
tuum super eam sicut dies ista propter malignitatem
domus israel et domus iuda. Et fecisti in nobis do
mine deus noster secundum omnem moderationem tuam
et secundum omnem miserationem tuam magnam
quemadmodum locutus es in manu pueri tui moysi
In die qua precepisti illi scribere legem tuam pro
alam filiis israel dicens. Si non audieritis uocem
meam si non sonus magnus ac nimius iste auer
tetur in minimam in gentibus ubi dispergam illos ibi
quia sciebam quod non audiant me quia populus du
ra ceruice est et conuertentur in corde suo in
terram transmigrationis sue et scient quia ego
sum dominus deus ipsorum. Et dabo illis cor
et aures audientes et laudabunt me in terra
transmigrationis sue et memorabuntur no
minis mei et auertentur a dorso suo duro
et a factis suis malis quia rememorabuntur
uiam patrum suorum qui peccauerunt ante me
et reuocabo illos in terram quam iuraui pa
tribus eorum abrahe ysaac et iacob. Et do
minabuntur ei et multiplicabuntur et non
minorabuntur et disponam illis testamentum al
terum sempiternum ut sim illis in deum et ipsi erunt
mihi in populum et non mouebo amplius
populum meum filiorum israel de terra quam dedi il
III lis. Et nunc domine deus israel anima in angustiis
et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine et
miserere quia deus misericors es et miserere nostri
quia peccauimus ante te qui tu sedes in eternum
et nos peribimus in euum. Domine deus om
nipotens deus israel audi nunc orationes mortuorum israel
et filiorum ipsorum qui peccauerunt ante te qui non
audierunt uocem domini dei sui et adheserunt
nobis mala. Noli meminisse iniquitatum pa
trum nostrorum sed memento manus tue et nomi
nis tui in tempore isto quia tu dominus deus noster et
laudabimus te domine quia propter hoc de
disti timorem tuum in corde nostro ut inuocare
mus nomen tuum et laudabimus te in trans
migratione nostra. Quia conuertimur super cor nos
trum omnem iniquitatem patrum nostrorum
qui peccauerunt ante te. Ecce nos hodie in trans
migratione nostra ubi dispersisti nos in opprobri
um et in execrationem et debitum secundum omnes ini
quitates patrum nostrorum qui abscesserunt a te do
mine deus noster. Audi israel mandata uite percipe
aurem ut scias prudentiam. Quid est israel quod
utique in terra inimicorum es inueteratus es
in terra aliena coinquinatus es cum mortuis.
deputatus es cum his qui in inferno sunt.
dereliquisti fontem sapientie. Viam dei si in
gressus fuisses permansisses in pace in eterno

tempore. Disce ubi est prudentia et ubi fortitu
do ubi et intellectus ut cognoscas simul ubi est
longiturnitas uite et uictus ubi est lumen oculorum
et pax. Quis inuenit locum eius et quis intra
uit in thesauros eius. Ubi sunt principes genti
um et qui dominantur bestiarum que sunt super
terram. Qui in auibus celi illudunt qui pecuni
am thesaurizant et aurum in quo confidebant
homines et non est finis possessionis eo
rum qui in argentum fabricant et solliciti
sunt et non est adinuentio operum illorum.
Exterminati sunt et in infernum descenderunt
et alii resurrexerunt pro eis. Iuuenes uiderunt
lumen et habitauerunt super terram. Viam autem
discipline non scierunt neque intellexerunt se
mitas eius neque susceperunt eam filii illorum
a uia ipsorum facti sunt. Non est audita in chana
an neque paruit in theman. Filii etiam agar qui
exquirunt intellectum qui de terra negotia
tores merran et theman et fabulatores et ex
quisitores intelligentie sensus. Viam autem sa
pientie non cognouerunt sed neque memorati sunt
semitas eius. O israel quam magna domus dei
et ingens locus possessionis eius. Ma
gnus et non habens finem excelsus et immen
sus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui
ab initio fuerunt magni statura scientes bellum.
Non hos elegit deus neque uiam discipline dederunt
illis sed perierunt eo quod non haberent sapientiam
perierunt propter insipientiam suam. Quis
ascendit in celum et accepit eam et eduxit
eam de nubibus. Quis transfretauit mare et
inuenit eam et attulit eam super aurum electum.
Non est qui possit scire uias eius neque qui exquirat se
mitas eius. Sed qui scit uniuersa nouit eam et adinue
nit eam. Dominus autem in sensu suo qui prepa
rauit terram in eterno tempore et repleuit eam
iumentis et quadrupedibus. Qui emittit lumen et
pergit uocauit illud et obaudiuit illi in tremore.
Stelle autem fulserunt lumen in uigiliis suis
et epulate sunt uocauit eas et dixerunt adsu
mus. Lumen dederunt cum epulatione ei qui
fecit eas. Hic est deus noster et non estimabitur
alius ad eum qui inuenit omnem uiam dis
cipline et dedit eam iacob puero suo et israel
dilecto suo. Post hec super terram uisus est et cum
hominibus conuersatus est. Hic liber precep IIII
torum dei et lex que permanet in eternum. Omnes
qui tenent eam peruenient ad uitam qui autem
dereliquerunt eam in mortem. Conuertere iac
ob et apprehende eam perambula ad splendo
rem eius contra lumen eius. Ne tradas alii gloriam
tuam et que utilia sunt tibi genti aliene. Bea
ti sumus israel quia que placita sunt deo nobis ma
nifesta sunt. Animequior esto plebs memo
rabilis israel. Venundati estis gentibus non in per
ditionem sed propter quod in ira concitastis deum tra
diti estis aduersariis. Exacerbastis enim eum
qui fecit uos immolantes demoniis et non deo.
Obliti autem estis qui educauit uos deum sem
piternum contristastis autem et eam que edu
cauit et nutriuit uos ihrlm. Vidit enim iram que su
perueniebat uobis a domino. Et dixit. Audite cir
cumfines sion adduxit enim mihi deus luctum

magnum. Vidi enim captivitatem filiorum meorum et filiarum quam induxit eis eternus. Nutrivi enim illos cum epulatione; dimisi autem eos cum fletu et luctu. Nemo michi super gaudeat vidue et derelicte a multis. Sum deserta propter peccata filiorum meorum quia declinaverunt a lege dei. Iustitias autem illius nescierunt nec ingressi sunt vias mandatorum dei nec semitas veritatis iustitie illius ingressi sunt. Veniant circum vicine Syon et memoramini captivitatem filiorum et filiarum earum quam induxit eis ille eternus. Induxit super eos gentem a longe gentem improbam et alterius lingue. Qui non sunt veriti senem et puero non sunt misert et abduxerunt dilectos vidue et a singularitate me desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim induxit mala et eripiet vos de manu inimicorum vestrorum. Proficiscimini filii, pergite; ego enim derelicta sum deserta. Exui me stola pacis, indui me sacco obsecrationis mee et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filii, clamate ad dominum et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eterno salutem vestram et venit michi gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis cito ab eterno salutari vestro. Emisi enim vos cum luctu et fletu; reducet autem michi deus vos cum letitia et epulatione in eternum. Sicut enim nunc viderunt vicine Sion vestram captivitatem, sic videbunt et in celeritate a deo vestro salutem que superveniet vobis cum gloria magna et splendore eterno. Filii, patienter sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus est te inimicus tuus, sed cito videbis illius perditionem et super cervices illius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas; abducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animequiores estote filii et clamate ad dominum; erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto Ierusalem: exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt, et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui manifeste sunt et que accepit filios tuos. Sicut enim gavisa est super tuo casu et letata est in ruina tua, sic contristabitur super suam desolationem. Et amputabitur exultatio multitudinis eius et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab eterno in longiturnis diebus et habitabitur a demoniis in multitudine temporis. Circumspice Ierusalem ad orientem et vide iocunditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti; veniunt congregati ab oriente usque ad occidentem verbo sancti gaudentes in gloria.

V Exue te Ierusalem stola luctus tui et afflictionis et indue te decore que est a deo tuo gloria in eternum. Circumda te a deo diploide iustitie, impone mitram super caput tuum glorie eterne. Deus enim ostendet sub celo universe terre tuum splendorem. Vocabitur enim tuum nomen a deo in eternum: Pax iustitie et gloria dei cultus. Exsurge Ierusalem in excelso et circumspice ad orientem et vide filios tuos congregatos ab oriente sole usque ad occidentem verbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim abs te pedestres cum ducerentur ab inimicis; adducet autem illos deus ad te sublatos cum gloria tamquam filios regni. Constituit enim deus humiliare omnem montem excelsum et colles eternos et convalles compleri in planitiem terre ut incedat Israel in testamento dei glorie. Obumbraverunt autem et saltus et omne lignum suave olentie iussu dei. Preerit enim deus Israel cum iocunditate in lumine glorie sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso.

Exemplum epistole quam misit Ieremias ad abductos captivos in Babiloniam a rege Babiloniorum ut nuntiaret illis secundum quod preceptum est a deo.

Propter peccata que peccastis ante deum abducemini in Babiloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babiloniorum. Ingressi itaque in Babiloniam eritis ibi annis plurimis et temporis longum usque ad generationes septem; post hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in Babilonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in humeris portari ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ab ante adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari domine. Angelus enim meus vobiscum est; ipse autem exquiram animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro; ipsa autem inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamenta, ita accepto auro fabricati sunt. Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum; unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum et erogant illud in semetipsos. Dant autem et ex ipso prostitutis et meretrices ornant; et iterum cum receperint illud a meretricibus ornant deos suos. Hi autem non liberantur ab erugine et tinea. Opertis autem illis veste purpurea, extergent faciem ipsorum propter pulverem domus qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo sicut iudex regionis qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium et securim, se autem de bello et a latronibus non liberat; unde vobis notum sit quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum. Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit circumsepte sunt ianue, aut sicut ad mortem adductum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris et seris ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis et quidem multas ex quibus nullam possunt videre. Sunt autem sicut trabes in domo. Corda vero eorum sicut et lingentium serpentium qui de terra sunt, dum comedunt eos et vestimentum eorum

non sentiunt. Nigre sunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum et supra caput volitant noctue et hirundines et aves similiter et catte. Unde sciatis quia non sunt dii: non ergo timeatis eos. Aurum etiam quod circa se habent ad speciem est: nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebit. Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt in quibus spiritus non est. Sine pedibus in humeris portantur ostendentes ignobilitatem suam omnibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram a semetipsis non surgent, neque si quis eum statuerit rectum per semetipsum stat. Et sicut mortuis munera illis eorum apponuntur. Hostias vero ipsorum vendunt sacerdotes eorum et abutuntur. Similiter et mulieres eorum decerpentes neque infirmo neque mendicanti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum menstruate et fete contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timueritis eos. Unde enim vocabuntur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis et aureis et ligneis. Et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas et capita et barbas rasas, quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes et vestiunt uxores suas et filios. Neque si quid mali patiuntur ab aliquo, neque si quid boni, poterunt retribuere: neque constituere regem possunt neque auferre. Similiter neque divitias neque malum poterunt dare. Si quis illis votum voverit et non reddiderit, non requirunt. De morte hominem non liberabunt, neque infirmum a fortiore eripiunt. Hominem cecum ad visum non restituent, de necessitate hominem non liberabunt. Vidue non miserebuntur, nec pupillo benefacient. Lapidibus de monte similes sunt lignea et inaurata et inargentata. Qui autem colunt ea confundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicendum illos esse deos? Adhuc ipsis etiam Chaldeis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel postulantes loqui, quasi possint sentire qui non possunt: et ipsi cum intellexerint relinquent ea: sensum enim non habent. Mulieres autem circumdate funibus in viis sedentes succendentes ossa olivarum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proxime sue exprobrat quod non ea sit digna habita sicut ipsa, neque funis eius diruptus sit. Omnia que illis fiunt falsa sunt. Quomodo ergo estimandum aut dicendum illos esse deos? A fabris autem et ab aurificibus fabricata sunt. Nihil aliud erit nisi id quod volunt esse sacerdotes. Ipsi etiam qui ea faciunt non erunt multi temporis. Quomodo ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt enim falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum supervenit illis prelium et mala, cogitant sacerdotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo est sentire quia sunt dii, qui nec liberant se de bello nec de malis? Nam cum sint lignea et inaurata et inargentata, sciatur postea quia falsa sunt gentibus universis et regibus: manifesta erunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum dei opus in ipsis est. Regem enim regioni non suscitabunt, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent, neque regionem liberabunt ab iniuria, quia nihil possunt, sicut cornicule inter medium celi et terre. Etenim cum inciderit in domum deorum ligneorum in aureorum et inargentatorum ignis, sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem de bello non resistent. Quomodo accipiendum vel estimandum quia sunt dii? Neque a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et inaurati et inargentati, quibus iniqui fortiores sunt. Aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt auferent et abibunt, nec sibi auxilium ferent. Itaque melius est esse regem ostendentem virtutem suam, aut vas in domo utile in quo gloriabitur qui possidet, quam falsi dii; vel ostium in domo quod custodit que in ipsa sunt, quam falsi dii. Sol quidem et luna et sidera cum sint splendida et emissa ad utilitates obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit perspicuum est. Idipsum autem et spiritus in omni regione adspirat. Et nubes quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est. Ignis etiam desuper missus ut consumat montes et silvas facit quod preceptum est. Hec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque existimandum est neque dicendum illos esse deos, quando non possunt neque iudicium iudicare neque facere hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii, ne timueritis eos. Neque enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in celo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt sicut luna. Bestie meliores sunt illis que possunt fugere sub tegumen ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii, propter quod ne timueritis eos. Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit, ita sunt dii illorum lignei et inargentati et inaurati. Eodem modo et in orto spina alba supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. A purpura autem et marmore que putrescunt super eos scietis quia non sunt dii. Ipsa etiam postremo comeduntur et erunt opprobrium in regione. Melior est enim homo iustus qui non habet simulacra, nam erit longe ab opprobrio.

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda captivus ductus est in Babilonem, ibique his qui cum eo capti fuerant prophetavit, penitentibus quod ultro ad Assirios transissent, et videntibus adhuc urbem Ierosolimam stare, quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet posterius, in Caldea Ieremias in Iudea prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque

medie temperatus. Sacerdos et ipse sicut et Hie-
remias. Principia voluminis et finem mag-
nis habet obscuritatibus involuta. Sed et vulg-
ata eius editio non multum distat ab hebrai-
co. Unde satis mirari nequeo quid cause extiterit, ut si
eosdem in universis libris habemus interpre-
tes, in aliis eadem, et in aliis diversa transtu-
lerint. Legite igitur et hunc iuxta translatio-
nem nostram, quia per cola scriptus et commata
manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si
autem amici mei et hunc subsannaverint,
dicite illis quod nemo eos compellit ut scribant,
sed vereor ne illud eis eveniat quod de cete significan-
tius dicitur sagolocon, hoc est manducans se-
uectas uel sinantias. Explicit prologus.

ET FACTUM EST

Et factum est in tricesimo anno in quarto men-
se in quinta mensis, cum essem in medio captiu-
orum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt celi et vi-
di visiones Dei. In quinta mensis, ipse est annus
quintus transmigrationis regis Ioachim, factum
est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi
sacerdotem in terra Chaldeorum secus flumen Chobar,
et facta est super eum ibi manus Domini. Et vi-
di, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilo-
ne, et nubes magna et ignis involvens, et splen-
dor in circuitu eius, et de medio eius quasi spe-
cies electri, id est de medio ignis. Et ex medio
eorum similitudo quatuor animalium, et hic
aspectus eorum: similitudo hominis in eis.
Quatuor facies uni et quatuor penne uni, et pe-
des eorum pedes recti, et planta pedis eorum
quasi planta pedis vituli, et scintille quasi as-
pectus eris candentis. Et manus hominis sub
pennis eorum in quatuor partibus. Et facies et
pennas per quatuor partes habebant, iuncteque
erant penne eorum alterius ad alterum. Non
revertebantur cum incederent, sed unumquod-
que ante faciem suam gradiebatur. Similitudo
autem vultus eorum facies hominis, et facies
leonis a dextris ipsorum quatuor, facies autem
bovis a sinistris ipsorum quatuor, et facies aquile
ipsorum quatuor. Et facies eorum et penne eo-
rum extente desuper. Due penne singulorum
iungebantur, et due tegebant corpora eorum,
et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat.
Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec
revertebantur cum ambularent. Et similitudo
animalium, aspectus eorum quasi carbonum
ignis ardentium, et quasi aspectus lampada-
rum. Hec erat visio discurrens in medio animali-
um, splendor ignis, et de igne fulgur egredi-
ens. Et animalia ibant et revertebantur in
similitudinem fulguris coruscantis. Cumque
aspicerem animalia, apparuit rota una super

terram iuxta animalia habens quatuor facies. Et
aspectus rotarum et opus earum quasi visio
maris. Et una similitudo ipsarum quatuor.
Et aspectus earum et opera quasi si sit rota in
medio rote. Per quatuor partes earum eun-
tes ibant et non revertebantur cum ambula-
rent. Ad quem locum declinabat que prima
erat sequebantur et cetere non revertebantur
cum ambularent. Statura quoque erat rotarum
et altitudo et horribilis aspectus, et totum corpus
plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor.
Cumque ambularent animalia, ambulabant
pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur
animalia de terra, elevabantur simul et rote. Quo-
cumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu et rote pariter
elevabantur sequentes eum. Spiritus enim vite
erat in rotis. Cum euntibus ibant et cum stan-
tibus stabant, et cum elevatis a terra pariter eleva-
bantur et rote sequentes ea, quia spiritus vite erat
in rotis. Et similitudo super capud animalium fir-
mamenti quasi aspectus cristalli horribilis et
extenti super capita eorum desuper. Sub firmamen-
to autem penne eorum recte alterius ad alterum.
Unumquodque duabus alis velabat corpus suum,
et alterum similiter velabatur. Et audiebam
sonum alarum quasi sonum aquarum mul-
tarum, quasi sonum sublimis Dei. Cum am-
bularent, quasi sonus erat multitudinis ut so-
nus castrorum. Cumque starent, demittebantur
penne eorum. Nam cum fieret vox super firm-
amentum quod erat super capud eorum, stabant
et submittebant alas suas. Et super firmamen-
tum quod erat imminens capiti eorum quasi as-
pectus lapidis saphiri similitudo throni. Et
super similitudinem throni similitudo quasi
aspectus hominis desuper. Et vidi quasi spe-
ciem electri velut aspectum ignis intrinsecus
eius per circuitum. A lumbis eius et desuper, et a l-
umbis eius et desuper, et a lumbis eius usque deor-
sum vidi quasi speciem ignis splendentis in
circuitu, velud aspectum arcus cum fuerit
in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splen-
doris per gyrum. Hec visio similitudinis glorie
Domini. Et vidi et cecidi in faciem meam.

II Et audivi vocem loquentis et dixit ad me:
Fili hominis, sta super pedes tuos et loquar tecum.
Et ingressus est in me spiritus postquam lo-
cutus est michi, et statuit me super pedes me-
os, et audivi loquentem ad me et dicentem:
Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gen-
tes apostatrices que recesserunt a me. Patres
eorum prevaricati sunt pactum meum usque
ad diem hanc, et filii dura facie et indomabi-
li corde sunt ad quos ego mitto te, et dices ad
eos: Hec dicit Dominus Deus. Si forte vel ipsi
audiant et si forte quiescant, quoniam domus ex-
asperans est, et scient quia propheta fuerit in me-
dio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos,
neque sermones eorum metuas, quoniam incre-
duli et subversores sunt tecum, et cum scor-
pionibus habitas. Verba eorum ne timeas et
vultus eorum ne formides, quia domus ex-
asperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos
si forte audiant et quiescant, quoniam irritatores

sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque
loquor ad te et noli esse exasperans sicut domus
exasperatrix est. Aperi os tuum et comede omnia
quecumque ego do tibi. Et vidi et ecce manus
missa ad me in qua erat involutus liber et ex
pandit illum coram me qui erat scriptus
intus et foris et scripte erant in eo lamentatio
III nes carmen et ve. Et dixit ad me. Fili hominis
quecumque inveneris comede. Comede volumen
istud et vadens loquere ad filios israel. Et aperui
os meum et cibavit me volumine illo et dixit ad
me. Fili hominis venter tuus comedet et vis
cera tua complebuntur volumine isto quod ego
do tibi. Et comedi illud et factum est in ore meo
quasi mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba mea ad
eos. Non enim ad populum profundi sermonis et
ignote lingue tu mitteris ad domum israel neque
ad populos multos profundi sermonis et ignote lin
gue quorum non possis audire sermones et
si ad illos mittereris ipsi audirent te. Domus autem
israel nolunt audire te quia nolunt audire me. Omnis
quippe domus israel attrita fronte est et duro cor
de. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faci
ebus eorum et frontem tuam duriorem fronti
bus eorum. Ut adamantem et ut silicem dedi
faciem tuam ne timeas eos neque metuas a fa
cie eorum quia domus exasperans est. Et dixit ad
me. Fili hominis omnes sermones meos quos
ego loquor ad te assume in corde tuo et auribus
tuis audi et vade ingredere ad transmigratio
nem ad filios populi tui et loqueris ad eos et dices
eis. Hec dicit dominus deus. Si forte audia
nt et quiescant. Et assumpsit me spiritus et au
divi post me vocem commotionis magne. Be
nedicta gloria domini de loco suo et vocem al
arum animalium percutientium alteram ad alte
ram et vocem rotarum sequentium animalia
et vocem commotionis magne. Spiritus quoque le
vavit me et assumpsit me et abii amarus
in indignatione spiritus mei. Manus enim domini erat
mecum confortans me. Et veni ad transmigra
tionem acervum novarum frugum ad eos
qui habitabant iuxta flumen cobar. Et sedi
ubi illi sedebant et mansi ibi septem diebus
merens in medio eorum. Cum autem pertran
sissent septem dies factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi
te domui israel et audies de ore meo verbum
et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad
impium morte morieris et non annuntia
veris ei neque locutus fueris ut avertatur a via
sua impia et vivat ipse impius in iniquitate
sua morietur sanguinem autem eius de ma
nu tua requiram. Si autem annuntiaveris
impio et ille non fuerit conversus ab impie
tate sua et a via sua impia ipse in iniquitate sua
quidem morietur. Tu autem animam tuam libera
sti. Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit
et fecerit iniquitatem ponam offendiculum
coram eo ipse morietur quia non annuntia
sti ei in peccato suo morietur et non erunt in
memoria iustitie eius quas fecit sanguinem
vero eius de manu tua requiram. Si autem tu

nuntiaveris iusto ut non peccet iustus et ille non
peccaverit vivens vivet quia annuntiasti ei et
tu animam tuam liberasti. Et facta est super me ma
nus domini et dixit ad me. Surgens egredere
in campum et ibi loquar tecum. Et surgens
egressus sum in campum et ecce ibi gloria do
mini stabat quasi gloria quam vidi iuxta flu
vium cobar et cecidi in faciem meam. Et ingre
ssus est in me spiritus et statuit super pedes meos
et locutus est michi et dixit ad me. Ingredere
et includere in medio domus tue. Et tu fili ho
minis ecce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis. Et non egredieris in medio eorum et
linguam tuam adherere faciam palato tuo et eris
mutus nec quasi vir obiurgans quia domus exas
perans est. Cum autem locutus fuero tibi aperiam
os tuum et dices ad eos. Hec dicit dominus. Qui au
dit audiat et qui quiescit quiescat quia domus
exasperans est. Et tu fili hominis sume tibi te IIII
gulam et pones eam coram te et describes
in ea civitatem ierusalem et ordinabis adversus
eam obsidionem et edificabis munitiones et
comportabis aggerem et dabis contra eam ca
stra et pones arietes in gyro. Et tu sume tibi sar
taginem ferream et pones eam in murum fer
reum inter te et inter civitatem et obfirmabis
faciem tuam ad eam et erit in obsidionem et
circumdabis eam. Signum est domui israel. Et
tu dormies super latus tuum sinistrum et pones
iniquitates domus israel super eo numero dierum
quibus dormies super illud et assumes iniquita
tes eorum. Ego autem dedi tibi annos iniqui
tatis eorum numero dierum trecentos nonaginta
dies et portabis iniquitatem domus israel.
Et cum compleveris hec dormies super latus tuum
dextrum secundo et assumes iniquitatem do
mus iuda quadraginta diebus diem pro anno.
Diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsi
dionem ierusalem convertes faciem tuam et bra
chium tuum erit extentum et prophetabis adver
sus eam. Ecce circumdedi te vinculis et non
te convertes a latere tuo in latus aliud donec com
pleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi fru
mentum et ordeum et fabam et lentem et mi
lium et viciam et mittes ea in vas unum et
facies tibi panes numero dierum quibus dormi
es super latus tuum. Trecentis nonaginta diebus
comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit
in pondere viginti stateres in diem et a tempore us
que ad tempus comedes illud et aquam in mensura bi
bes sextam partem hin a tempore usque ad tempus
bibes illud et quasi subcinericium ordeaceum
comedes illud et stercore quod egreditur de homine
operies illud in oculis eorum. Et dixit dominus
ad me. Sic comedent filii israel panem suum pol
lutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi
A. a. a. domine deus. Ecce anima mea non est pollu
ta et morticinum et laceratum a bestiis non
comedi ab infantia mea usque nunc et non est in
gressa in os meum omnis caro inmunda. Et dixit ad
me. Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus
humanis et facies panem tuum in eo. Et dixit
ad me. Fili hominis ecce ego conteram bacu
lum panis in ierusalem et comedent panem in pondere

et in solicitudine et aquam in mensura et in
angustia bibent ut deficientibus pane et aqua
corruat unusquisque ad fratrem suum et contabes-
V cant in iniquitatibus suis. Et tu fili hominis su-
me tibi gladium acutum radentem pilos et ad-
sumes eum et duces per caput tuum et per barbam
tuam et adsumes tibi stateram ponderis et di-
vides eos. Tertiam partem combures igni in me-
dio civitatis iuxta completionem dierum obsidio-
nis et adsumes tertiam partem et concides gladio
in circuitu eius tertiam vero aliam disperges in ven-
tum et gladium nudabo post eos et sumes inde
parvum numerum et ligabis eos in summitate
palli tui et ex eis rursum tolles et proicies in m-
edio ignis et combures eos igne et ex eo egredie-
tur ignis in omnem domum Israel. Hec dicit dom-
inus deus. Ista est Ierusalem. In medio gentium posui
eam et in circuitu eius terras et contempsit iudi-
cia mea ut plus esset impia quam gentes et precep-
ta mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt.
Iudicia enim mea proiecerunt et in preceptis meis
non ambulaverunt. Idcirco hec dicit dominus deus.
Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt et
in preceptis meis non ambulastis et iudicia mea
non fecistis et iuxta iudicia gentium que in cir-
cuitu vestro sunt non estis operati. Ideo hec dicit do-
minus deus. Ecce ego ad te et ipse ego faciam in
medio tui iudicia in oculis gentium et faciam
in te que non feci et quibus similia ultra non faci-
am propter omnes abominationes tuas. Ideo
patres comedent filios in medio tui et filii com-
edent patres suos et faciam in te iudicia et venti-
labo universas reliquias tuas in omnem ventum.
Idcirco vivo ego dicit dominus deus. nisi pro eo
quod sanctum nomen meum violasti in omnibus offen-
sionibus tuis et abominationibus tuis. Ego quo-
que confringam et non parcet oculus meus et
non miserebor. Tertia tui pars peste morietur
et fame consumetur in medio tui et tertia pars
tua gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam vero par-
tem tuam in omnem ventum dispergam et g-
ladium evaginabo post eos et compleam furo-
rem meum et requiescere faciam indignationem
meam in eis et consolabor et scient quia ego dominus
locutus sum in zelo meo cum impleverο indi-
gnationem meam in eis. Et dabo te in desertum
et in obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt
in conspectu omnis pretereuntis et eris obprob-
rium et blasphemia et exemplum et stupor in
gentibus que in circuitu tuo sunt cum fecero
in te iudicia in furore et in indignatione et
in increpationibus ire. Ego dominus locutus sum.
Quando misero sagittas famis pessimas in eos que
erunt mortifere et quas mittam ut disperdam
vos et famem congregabo super vos et conteram vo-
bis baculum panis et immittam in vos famem et be-
stias pessimas usque ad internitionem. Et pesti-
lentia et sanguis transibunt per te et gladium in-
VI ducam super te ego dominus locutus sum. Et
factus est sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis pone faciem tuam ad montes Israel et pro-
phetabis ad eos et dices. Montes Israel audite verbum
domini dei. Hec dicit dominus deus montibus
et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego inducam

super vos gladium et disperdam excelsa vestra et de-
moliar aras vestras et confringentur simulacra
vestra et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra et
dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simula-
crorum vestrorum. Et dispergam ossa vestra circum aras
vestras. In omnibus habitationibus vestris urbes deser-
te erunt et excelsa demolientur et dissipabuntur
et interibunt are vestre et confringentur et cess-
abunt ydola vestra et conterentur delubra vestra et de-
lebuntur opera vestra et cadet interfectus in medio
vestri et scietis quia ego dominus. Et relinquam in
vobis eos qui fugerint gladium in gentibus cum
dispersero vos in terris et recordabuntur mei libe-
rati vestri in gentibus ad quas captivi ducti sunt quia
contrivi cor eorum fornicans et recedens a me
et oculos eorum fornicantes post ydola sua. Et
displicebunt sibimet super malis que fecerant
in universis abominationibus suis et scient quia ego
dominus non frustra locutus sum ut facerem eis
malum hoc. Hec dicit dominus deus. Percute
manu tua et allide pedem tuum et dic. Heu ad
omnes abominationes malorum domus Israel quia
gladio fame peste ruituri sunt. Qui longe
est peste morietur. Qui autem prope gladio
corruet et qui relictus fuerit et obsessus fa-
me morietur. Et complebo indignationem
meam in eis et scietis quia ego dominus cum
fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestro-
rum in circuitu ararum vestrarum in omni colle excel-
so in cunctis summitatibus montium et subtus
omne lignum nemorosum et subtus universam
quercum frondosam locum ubi accenderunt
thura redolentia universis ydolis suis. Et ex-
tendam manum meam super eos et faciam ter-
ram desolatam et destitutam a deserto Debla-
ta in omnibus habitationibus eorum. Et scient
quia ego dominus. Et factus est sermo do- VII
mini ad me dicens. Et tu fili hominis hec dicit
dominus deus terre Israel. Finis venit. Finis
venit super quattuor plagas terre. Nunc finis
super te et immittam furorem meum in te et iu-
dicabo te iuxta vias tuas et ponam contra te
omnes abominationes tuas et non parcet oculus
meus super te et non miserebor sed vias tuas
ponam super te et abominationes tue in medi-
o tui erunt et scietis quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus. Afflictio una afflictio ecce venit.
Finis venit venit finis. Evigilavit adver-
sum te. Ecce venit. Venit contritio super te qui
habitas in terra. Venit tempus, prope est dies oc-
cisionis et non glorie montium. Nunc de pro-
pinquo effundam iram meam super te et com-
plebo furorem meum in te et iudicabo te iuxta
vias tuas et imponam tibi omnia scelera tua et
non parcet oculus meus neque miserebor sed
vias tuas imponam tibi et abominationes
tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus
percutiens. Ecce dies. Ecce venit egressa est con-
tritio. Floruit virga germinavit superbia. Ini-
quitas surrexit in virga impietatis non ex eis
et non ex populo neque ex sonitu eorum et non erit
requies in eis. Venit tempus appropinquavit dies.
Qui emit non letetur et qui vendit non lu-
geat quia ira super omnem populum eius. Quia qui

uendit ad id quod uendidit non reuertetur. Adhuc
in uiuentibus uita eorum. Visio enim ad omnem
multitudinem eius non regredietur et uir in
iniquitate uite sue non confortabitur. Canite
tuba preparentur omnes et non est qui uadat ad
prelium. Ira enim mea super uniuersum populum eius.
Gladius foris et pestis et fames intrinsecus.
Qui in agro est gladio morietur. Et qui in ciui
tate pestilentia et fame deuorabuntur et salu
abuntur qui fugerint ex eis. Et erunt in mon
tibus quasi columbe conuallium omnes trepi
di unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus
dissoluentur et omnia genua fluent aquis. Et
accingent se ciliciis et operiet eos formido et in
omni facie confusio. Et in uniuersis capitibus
eorum caluitium. Argentum eorum foras proici
etur et aurum eorum in sterquilinium erit.
Argentum eorum et aurum eorum non uale
bit liberare eos in die furoris domini. Ani
mam suam non saturabunt et uentres eorum
non implebuntur. Quia scandalum iniquita
tis eorum factum est et ornamentum moni
lium suorum in superbia posuerunt et imagin
es abominationum suarum et simulacrorum
fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in im
munditiam et dabo illud in manus alienorum
ad diripiendum et impiis terre in predam et con
taminabunt illud. Et auertam faciem meam
ab eis et uiolabunt arcanum meum. Et introi
bunt in illud emissarii et contaminabunt il
lud. Fac conclusionem quoniam terra plena est iudicio
sanguinum et ciuitas plena iniquitate et ad
ducam pessimos de gentibus et possidebunt do
mos eorum et quiescere faciam superbiam pot
entium et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia
superueniente et requirent pacem et non erit.
Conturbatio super conturbationem ueniet et au
ditus super auditum. Et querent uisionem de
propheta et lex peribit a sacerdote et consilium a seni
oribus. Rex lugebit et princeps induetur meror
e et manus populi terre conturbabuntur. Secundum u
iam eorum faciam eis et secundum iudicia eorum iu
VIII dicabo eos et scient quia ego dominus. Et factum
est in anno sexto in sexto mense in quinta men
sis ego sedebam in domo mea et senes iuda se
debant coram me et cecidit super me ibi manus
domini dei. Et uidi et ecce similitudo quasi as
pectus ignis. Ab aspectu lumborum eius et de
orsum ignis et a lumbis eius et sursum quasi
aspectus splendoris ut uisio electri. Et emissa
similitudo manus adprehendit me in cincinno
capitis mei. Et eleuauit me spiritus inter terram et
celum et adduxit in ierusalem in uisione dei iux
ta ostium interius quod respiciebat ad aquilonem
ubi statutum erat idolum zeli ad prouocandam
emulationem. Et ecce ibi gloria dei israel secundum ui
sionem quam uideram in campo et dixit ad
me. Fili hominis leua oculos tuos ad uiam aqui
lonis. Et leuaui oculos meos ad uiam aquilo
nis. Et ecce ab aquilone porte altaris idolum
zeli in ipso introitu et dixit ad me. Fili hominis
putasne uides tu quid isti faciunt abominati
ones magnas quas domus israel facit hic ut pro
cul recedam a sanctuario meo. Et adhuc conuersus

uidebis abominationes maiores. Et introduxit
me ad ostium atrii et uidi et ecce
foramen unum in pariete. Et dixit ad me. Fili
hominis fode parietem. Et cum perfodissem pa
rietem apparuit ostium unum et dixit ad me.
Ingredere et uide abominationes pessimas quas
isti faciunt hic. Et ingressus uidi et ecce omnis
similitudo reptilium et animalium abominatio
et uniuersa idola domus israel depicta erant in pa
riete in circuitu per totum et septuaginta uiri
de senioribus domus israel et iezonias filius saphan
stabat in medio eorum stantium ante picturas
et unusquisque habebat turibulum in manu sua
et uapor nebule de ture consurgebat. Et dixit
ad me. Certe uides fili hominis que seniores do
mus israel faciunt in tenebris unusquisque in ab
scondito cubiculi sui. Dicunt enim. Non uidet do
minus nos dereliquit dominus terram. Et dixit ad
me. Adhuc conuersus uidebis abominationes
maiores quas isti faciunt. Et introduxit me per
ostium porte domus domini quod respiciebat ad
aquilonem et ecce ibi mulieres sedebant plan
gentes adonidem et dixit ad me. Certe uidisti fi
li hominis. Et adhuc uidebis conuersus abomina
tiones maiores his. Et introduxit me in atrium
domus domini interius. Et ecce in ostio templi
domini inter uestibulum et altare quasi uigin
ti quinque uiri dorsa habentes contra templum domini et
facies ad orientem et adorabant ad ortum solis.
Et dixit ad me. Certe uides fili hominis. Num
quid leue est hoc domui iuda ut facerent abomi
nationes istas quas fecerunt hic quia replen
tes terram iniquitate conuersi sunt ad irritandum
me et ecce applicant ramum ad nares suas.
Ergo et ego faciam in furore non parcet oculus
meus nec miserebor. Et cum clamauerint ad au
res meas uoce magna non exaudiam eos. Et IX
clamauit in auribus meis uoce magna dicens.
Appropinquauerunt uisitationes urbis et unus
quisque uas interfectionis habet in manu sua. Et ecce
sex uiri ueniebant de uia porte superioris que res
picit ad aquilonem et uniuscuiusque uas interi
tus in manu eius. Vir quoque unus in medio eo
rum uestitus erat lineis et atramentarium scrip
toris ad renes eius. Et ingressi sunt et steterunt
iuxta altare ereum et gloria domini israel assum
pta est de cherub que erat super eum ad limen
domus. Et uocauit uirum qui indutus erat li
neis et atramentarium scriptoris habebat in
lumbis suis et dixit dominus ad eum. Transi
per mediam ciuitatem in medio ierusalem et signa
thau super frontes uirorum gementium et dolen
tium super cunctis abominationibus que fiunt in
medio eius. Et illis dixit audiente me. Transite
per ciuitatem sequentes eum et percutite. Non par
cat oculus uester neque misereamini senem adole
scentulum et uirginem. Paruulos et mulie
res interficite usque ad internitionem. Omnem
autem super quem uideritis thau ne occidatis
et a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a ui
ris senioribus qui erant ante faciem domus. Et
dixit ad eos. Contaminate domum et implete
atria interfectis et egredimini. Et egressi sunt
et percutiebant eos qui erant in ciuitate. Et ecce

completa remansi ego ruique super faciem meam
et clamans aio. heu. heu. heu. domine deus er
go ne disperdas omnes reliquias israel effundens
furorem tuum super ierusalem. Et dixit ad me. iniqui
tas domus israel et iuda magna nimis valde et
repleta est sanguinibus terra et repleta est civi
tas aversione. Dixerunt enim. dereliquit do
minus terram et dominus non videt. Igitur et meus
non parcet oculus neque miserebor. viam eorum
super caput eorum reddam. Et ecce vir qui indu
tus erat lineis qui habebat atramentarium in
dorso suo. respondit dicens verbum. feci sicut pre
cepisti michi. [E]t vidi et ecce in firmamento quod
erat super caput cherubin quasi lapis saphirus
quasi species similitudinis solii apparuit super
ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis
et ait. Ingredere in medio rotarum que sunt
subtus cherub et imple manum tuam prunis
ignis que sunt inter cherubin et effunde
super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo.
Cherubin autem stabant a dextris domus cum
ingrederetur vir et nubes implevit atrium
interius. Et elevata est gloria domini de super che
rub ad limen domus et repleta est domus nu
be et atrium repletum est splendore glorie
domini. Et sonitus alarum cherubin audieba
tur usque ad atrium exterius quasi vox dei
omnipotentis loquentis. Cumque precepisset vi
ro qui indutus erat lineis dicens sume ignem
de medio rotarum que sunt inter cherubin
ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit che
rub manum de medio cherubin ad ignem qui
erat inter cherubin et sumpsit et dedit in ma
nu eius qui indutus erat lineis. Qui accipiens
egressus est et apparuit in cherubin simili
tudo manus hominis subtus pennas eorum.
Et vidi et ecce quatuor rote iuxta cherubin
rota una iuxta cherub unum. Species autem
rotarum erat quasi visio lapidis crisoliti. et as
pectus earum similitudo una quatuor quasi si
sit rota in medio rote. Cumque ambularent in
quatuor partes gradiebantur non revertebantur
ambulantes sed ad locum ad quem ire declina
bat que prima erat sequebantur et cetere nec
convertebantur. Et omne corpus earum et colla
et manus et penne et circuli plena erant o
culis in circuitu quatuor rotarum. Et rotas is
tas vocavit volubiles audiente me. Quatuor
autem facies habebat unum facies una facies
cherub et facies secunda facies hominis
et in tertio facies leonis. Et in quarto facies aqui
le. Et elevata sunt cherubin ipsum est animal quod vi
deram iuxta flumen chobar. Cumque ambularent
cherubin ibant pariter et rota iuxta ea. Et cum ele
varent cherubin alas suas ut exaltarentur a terra
non residebant rote sed et ipse iuxta erant. Stanti
bus illis stabant. et cum elevatis elevabantur.
Spiritus enim vite erat in eis. Et egressa est gloria
domini a limine templi et stetit super cherubin et
elevantia cherubin alas suas exaltata sunt a terra
coram me et illis egredientibus rote quoque subse
cute sunt et stetit in introitu porte domus domini
orientalis et gloria dei israel erat super ea. Ipsum est animal
quod vidi subter deum israel iuxta fluvium chobar.
Et intellexi quia cherubin essent quatuor per qua
tuor vultus uni et octo ale uni. Et simili
tudo manus hominis subtus alas eorum. Et simi
litudo vultuum eorum ipsi vultus quos videram
iuxta fluvium chobar et intuitus eorum et im
petus ante faciem suam ingredi. Et eleva
vit me spiritus et introduxit me ad portam domus
domini orientalem que respicit solis ortum. XI
Et ecce in introitu porte viginti quinque viri.
et vidi in medio eorum iechoniam filium azur
et pheltiam filium banaie principes populi. Di
xitque ad me. fili hominis hii viri qui cogita
nt iniquitatem tractant consilium pessim
um in urbe ista dicentes. Nonne dudum edi
ficate sunt domus. hec est lebes nos autem
carnes. Ideo vaticinare de eis. vaticinare fi
li hominis. Et irruit in me spiritus domini. Et dixit
ad me. Loquere hec dicit dominus. Sic locuti es
tis domus israel et cogitationes cordis vestri ego
novi. Plurimos occidistis in urbe hac et imple
tis vias eius interfectis. propterea hec dicit do
minus deus. Interfecti vestri quos posuistis in m
edio eius. hii sunt carnes et hec est lebes et e
iciam vos e medio eius. Gladium metuis
tis et gladium inducam super vos dicit dominus
deus et eiciam vos de medio eius. Daboque vos in ma
nu hostium et faciam in vos iudicia. Gladio
cadetis in finibus israel iudicabo vos et scietis quia
ego dominus. hec non erit vobis in lebetem et vos
non eritis in medio eius carnes. In finibus israel iu
dicabo vos et scietis quia ego dominus quia in
preceptis meis non ambulastis et iudicia mea
non fecistis sed iuxta iudicia gentium que in
circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est cum
propheterem pheltias filius banaie mortuus est.
Et cecidi in faciem meam. clamans voce mag
na et dixi. heu. heu. heu. domine deus. Consu
mationem tu facis reliquiarum israel. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Fili homi
nis fratres tui viri propinqui tui et omnis domus
israel universi quibus dixerunt habitatores ierusalem
longe recedite a domino nobis donata est ter
ra in possessionem. propterea hec dicit dominus deus.
Quia longe feci eos in gentibus et quia dispersi
eos in terris ero eis in sanctificationem modi
cam in terris ad quas venerunt. propterea. Loque
re dicit dominus deus hec. Congregabo vos de
populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis.
daboque vobis humum israel et ingredientur illuc
et auferent omnes offensiones et cunctas
abhominationes eius de illa et dabo eis cor no
vum et spiritum novum tribuam in visceribus eorum tribu
am et auferam cor lapideum de carne eorum
et dabo eis cor carneum ut in preceptis meis am
bulent et iudicia mea custodient faciantque ea
et sint michi in populum et ego sim eis in deum.
Quorum cor post offendicula et abhominationes
suas ambulabat horum viam in capita sua
ponam dicit dominus deus. Et elevaverunt
cherubin alas suas et rote cum eis et gloria
dei israel erat super ea. Et ascendit gloria de me
dio civitatis stetitque super montem qui est ad
orientem urbis. et spiritus levavit me et adduxit
me in caldeam ad transmigrationem in vi

sionem spiritu dei et sublevata est a me visio quam
videram. Et locutus sum ad transmigrationem
omnia verba domini que ostenderat michi.
XII Et factus est sermo domini ad me dicens fili
hominis in medio domus exasperantis tu habitas. Qui
oculos habent ad videndum et non vident et au
res ad audiendum et non audiunt quia domus
exasperans. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmi
grationis et transmigrabis per diem coram eis.
Transmigrabis autem de loco tuo ad locum alte
rum in conspectu eorum si forte aspiciant quia domus
exasperans est. Et efferes foras vasa tua quasi
vasa transmigrationis per diem in conspectu
eorum. Tu autem egredieris vespere coram eis
sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum
perfode tibi parietem et egredieris per eum. In con
spectu eorum in humeris portaberis in caligine
efferetur faciem tuam velabis et non videbis
terram quia portentum dedi te domui israel. Feci ergo
sicut preceperat michi dominus. Vasa mea protuli
quasi vasa transmigrantis per diem et vespere per
fodi michi parietem manu in caligine egressus
sum et in humeris portatus in conspectu eorum.
Et factus est sermo domini mane ad me dicens fi
li hominis. Numquid non dixerunt ad te domus
israel domus exasperans quid tu facis. Dic ad eos.
Hec dicit dominus deus. Super ducem onus istud
qui est in ierusalem et super omnem domum is
rael que est in medio eorum. Dic ego portentum
vestrum quomodo feci sic fiet illis. In transmigra
tionem et captivitatem ibunt et dux qui est
in medio eorum in humeris portabitur. In cali
gine egredietur parietem perfodient ut educant
eum facies eius operietur ut non videat oculo
terram. Et extendam rete meum super illum
et capietur in sagena mea. Et adducam eum in
babilonem in terram chaldeorum et ipsam non
videbit ibique morietur. Et omnes qui circa eum
sunt presidium eius et agmina eius dispergam
in omnem ventum et gladium evaginabo
post eos. Et scient quia ego dominus cum
dispersero illos in gentibus. Et disseminavero
eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos
a gladio et fame et pestilentia ut narrent omnia
scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur et
scient quia ego dominus. Et factus est sermo
domini ad me dicens. Fili hominis panem tu
um in conturbatione comede sed et aquam
tuam in festinatione et merore bibe. Et dices
ad populum terre. Hec dicit dominus deus ad eos qui
habitant in ierusalem in terra israel. Panem suum in sol
licitudine comedent et aquam suam in deso
latione bibent ut desoletur terra a multitudi
ne sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.
Et civitates que nunc habitantur desolate erunt
terraque deserta. Et scietis quia ego sum dominus. Et
factus est sermo domini ad me dicens fili hominis
quod est proverbium istud vobis in terra israel dicentium.
In longum differentur dies et peribit omnis visio.
Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quiescere
faciam proverbium istud neque vulgo dicetur ultra
in israel. Et loquere ad eos quod appropinquaverunt
dies et sermo omnis visionis. Non enim ultra
erit omnis visio cassa neque divinatio ambigua
in medio filiorum israel. Quia ego dominus
loquar quodcumque locutus fuero verbum et fiet.
Non prolongabitur amplius sed in diebus vestris domus
exasperans loquar verbum et faciam illud dicit do
minus deus. Et factum est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis ecce domus israel dicentium
visio quam hic videt in dies multos et in tempora
longa iste prophetat. Propterea dic ad eos. Hec di
cit dominus deus. Non prolongabitur ultra omnis
sermo meus. Verbum quod locutus fuero comple
bitur dicit dominus deus. Et factus est sermo XIII
domini ad me dicens. Fili hominis vaticinare
ad prophetas israel qui prophetant et dices prophetantibus de
corde suo. Audite verbum domini. Hec dicit
dominus deus. Ve prophetis insipientibus qui sequun
tur spiritum suum et nichil vident. Quasi vulpes in
desertis prophete tui israel erant. Non ascendistis
ex adverso neque opposuistis murum pro domo is
rael ut staretis in prelio in die domini. Vident
vana et divinant mendacium. Dicentes ait
dominus cum dominus non miserit eos et perseve
raverunt confirmare sermonem. Numquid non
visionem cassam vidistis et divinationem men
dacem locuti estis. Et dicitis ait dominus
cum ego non sum locutus. Propterea hec dicit
dominus deus. Quia locuti estis vana et vidi
stis mendacium ideo ecce ad vos ait dominus
deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident
vana et divinant mendacium. In consilio populi
mei non erunt et in scriptura domus israel non
scribentur nec in terram israel ingredientur et scietis
quia ego dominus deus eo quod deceperint populum me
um dicentes pax pax et non est pax. Et ipse e
dificabat parietem illi autem liniebant eum lu
to absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque tem
peratura quod casurus sit. Erit enim imber inun
dans et dabo lapides pregrandes desuper irruentes
et ventum procelle dissipantem. Siquidem
ecce cecidit paries numquid non dicetur vo
bis ubi est litura quam levistis. Propterea hec dicit
dominus deus. Et erumpere faciam spiritum tempe
statum in indignatione mea et imber inun
dans in furore meo erit et lapides grandes in ira
in consumationem. Et destruam parietem quem
levistis absque temperamento et adequabo
eum terre et revelabitur fundamentum eius
et cadet et consumetur in medio eius et scietis
quia ego sum dominus et complebo indigna
tionem meam in pariete et in his qui liniunt
eum absque temperamento. Dicamque vobis. Non
est paries et non sunt qui liniunt eum. Pro
phete israel qui prophetant ad ierusalem et vident ei visi
onem pacis et non est pax ait dominus deus.
Et tu fili hominis pone faciem tuam contra fi
lias populi tui que prophetant de corde suo et vatici
nare super eas et dic. Hec dicit dominus deus.
Ve qui consuunt pulvillos sub omni cubito ma
nus et faciunt cervicalia sub capite universe e
tatis ad capiendas animas. Cum caperent animas
populi mei vivificabant animas eorum et violab
ant me ad populum meum propter pugillum hordei
et fragmen panis ut interficerent animas que
non moriuntur et vivificarent animas eorum
et violabant me ad populum meum propter pugilli

hordei et fragmen panis ut interficerent animas quae non moriuntur et vivificarent animas quae non vivunt mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc haec dicit Dominus Deus. Ecce ego ad pulvillos vestros quibus vos capitis animas volantes et disrumpam eos de brachiis vestris et dimittam animas quas vos capitis animas ad volandum et disrumpam cervicalia vestra et liberabo populum meum de manu vestra neque erunt ultra in manibus vestris ad praedandum et scietis quia ego Dominus. Pro eo quod maerere fecistis cor iusti mendaciter quem ego non contristavi et confortastis manus impii ut non reverteretur a via sua mala et viveret. Propterea vana non videbitis et divinationes non divinabitis amplius. Et eruam populum meum de manu vestra et scietis quia ego Dominus.

XIIII

Et venerunt ad me viri seniorum Israel et sederunt coram me. Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis et scandalum iniquitatis suae statuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis. Propterea loquere eis et dices ad eos. Haec dicit Dominus Deus. Homo homo de domo Israel qui posuerit immunditias suas in corde suo et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam interrogans per eum me ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum. Ut capiatur domus Israel in corde suo quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. Propterea dic ad domum Israel. Haec dicit Dominus Deus. Convertimini et recedite ab idolis vestris et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. Quia homo homo de domo Israel et de proselytis quicumque advena fuerit in Israel si alienatus fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per eum me ego Dominus respondebo ei per me et ponam faciem meam super hominem illum et faciam illum in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei et scietis quia ego Dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum ego Dominus decepi prophetam illum. Et extendam manum meam super eum et delebo eum de medio populi mei Israel. Et portabunt iniquitatem suam. Iuxta iniquitatem interrogantis sic iniquitas prophetae erit. Ut non erret ultra domus Israel a me neque polluatur in universis praevaricationibus suis. Sed sit mihi in populum et ego sim eis in Deum ait Dominus exercituum. Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis terra cum peccaverit mihi ut praevaricetur praevaricans extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius et inmittam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio eius Noe Danihel et Iob ipsi iustitia sua liberabunt animas suas ait Dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter bestias tres viri isti si fuerint in ea vivo ego dicit Dominus Deus quia nec filios nec filias liberabunt sed ipsi soli liberabuntur. Terra autem desolabitur. Vel si gladium induxero super terram illam et dixero gladio transi per terram et interficiam de ea hominem et iumentum et tres viri isti fuerint in medio eius vivo ego dicit Dominus Deus non liberabunt filios neque filias sed ipsi liberabuntur soli. Si autem et pestilentiam inmisero super terram illam et effudero indignationem meam super eam in sanguine et auferam ex ea hominem et iumentum et Noe et Danihel et Iob fuerint in medio eius vivo ego dicit Dominus Deus quia filium et filiam non liberabunt sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. Quoniam haec dicit Dominus Deus. Quod si et quattuor iudicia mea pessima gladium et famem et bestias malas et pestilentiam misero in Hierusalem ut interficiam de ea hominem et pecus tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbitis viam eorum et adinventiones eorum. Et consolabimini super malo quod induxi in Hierusalem in omnibus quae inportavi super eam et consolabuntur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum. Et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia quae feci in ea ait Dominus Deus.

XV

Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum quae sunt inter ligna silvarum. Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas. Ecce igni datum est in escam utramque partem eius consumpsit ignis et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus etiam cum esset integrum non erat aptum ad opus quanto magis cum ignis illud devoraverit et conbuserit nihil ex eo fiet operis. Propterea haec dicit Dominus Deus. Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum sic tradam habitatores Hierusalem. Et ponam faciem meam in eos de igne egredientur et ignis consumet eos. Et scietis quia ego Dominus cum posuero faciem meam in eos et dedero terram inviam et desolatam eo quod praevaricatores extiterint dicit Dominus Deus.

XVI

Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis notas fac Hierusalem abominationes suas et dices. Haec dicit Dominus Deus Hierusalem. Radix tua et generatio tua de terra Chananea. Pater tuus Amorreus et mater tua Cetthea. Et quando nata es in die ortus tui non est praecisus umbilicus tuus et in aqua non es lota in salutem nec sale salita nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his misertus tui. Sed proiecta es super faciem terrae in abiectione animae tuae in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo et dixi tibi cum esses in sanguine tuo vive. Dixi inquam tibi in sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri dedi te et multiplicata es et grandis effecta. Et ingressa es et pervenisti ad mundum muliebrem. Ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit. Et eras nuda et confusione plena. Et transivi per te et vidi te et ecce tempus tuum tempus amantium. Et expandi amictum meum super te et operui ignominiam tuam

et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus. Et facta es michi. Et lavi te aqua et mundavi sanguinem tuum ex te. Et unxi te oleo et vestivi te discoloribus et calciavi te ianthino et cinxi te bysso et indui te subtilibus. Et ornavi te ornamento et dedi armillas in manibus tuis et torquem circa collum tuum et dedi inaurem super os tuum et circulos auribus tuis et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento et vestita es bysso et polimito et multis coloribus. Similam et mel et oleum comedisti et decora facta es vehementer nimis et profecisti in regnum et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam quia perfecta eras in decore meo quem posueram super te dicit dominus deus. Et habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es in nomine tuo. Et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et argento meo que dedi tibi et fecisti tibi imagines masculinas et fornicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et vestita es eis et oleum meum et thimiama meum posuisti coram eis. Et panem meum quem dedi tibi similam et oleum et mel quibus enutrivi te posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis. Et factum est ait dominus deus et tulisti filios tuos et filias tuas quas genuisti michi et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? Immolasti filios meos et dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abominationes tuas et fornicationes tuas non es recordata dierum adolescentie tue quando eras nuda et confusione plena conculcata in sanguine tuo. Et accidit post omnem maliciam tuam vae vae tibi ait dominus deus. Et edificasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edificasti tibi signum prostitutionis tue et abominabilem fecisti decorem tuum et divisisti pedes tuos omni transeunti et multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Egypti vicinis tuis magnarum carnium. Et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam super te et auferam iustificationem tuam et dabo te in animam odientium te filiarum palestinarum que erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis Assiriorum eo quod needum fueris expleta. Et postquam fornicata es nec sic es saciata. Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Caldeis et nec sic saciata es. In quo mundabo cor tuum ait dominus deus cum facias omnia hec opera mulieris meretricis et procacis? Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis vie et excelsum tuum fecisti in omni platea nec facta es quasi meretrix fastidio augens precium sed quasi mulier adultera que super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes. Tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis et donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. Factumque est

est contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis et post te non erit fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non accepisti factum est in te contrarium. Propterea meretrix audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Quia effusum est es tuum et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos et super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum quos dedisti eis: ecce ego congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es et omnes quos dilexisti cum universis quos oderas et congregabo eos super te undique et nudabo ignominiam tuam coram eis et videbunt omnem turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem et dabo te in sanguinem furoris et zeli. Et dabo te in manus eorum et destruent lupanar tuum et demolientur prostibulum tuum et denudabunt te vestimentis tuis et auferent vasa decoris tui et derelinquent te nudam plenamque ignominia et adducent super te multitudinem et lapidabunt te lapidibus et trucidabunt te gladiis suis. Et comburent domos tuas igni et facient in te iudicia in conspectu mulierum plurimarum et desines fornicari et mercedes ultra non dabis. Et requiescet indignatio mea in te et auferetur zelus meus a te et quiescam nec irascar amplius eo quod non fueris recordata dierum adolescentie tue et provocasti me in omnibus his. Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi ait dominus deus. Et non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium in te assumet illud dicens. Sicut mater ita et filia eius. Filia matris tue es tu que proiecit virum suum et filios suos. Et soror sororum tuarum es tu que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra cetea et pater vester amorreus. Et soror tua maior Samaria ipsa et filie eius que habitant ad sinistram tuam. Soror autem tua minor te que habitat a dextris tuis Sodoma et filie eius. Sed neque in viis earum ambulasti neque secundum scelera earum fecisti paululum minus pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego dicit dominus deus quia non fecit Sodoma soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas Sodome sororis tue. Superbia saturitas panis et habundantia et ocium ipsius et filiarum eius et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt et fecerunt abominationes coram me et abstuli eas sicut vidisti. Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit sed vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores tuas peccatis tuis sceleratius agens ab eis. Iustificate sunt enim a te. Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam que iustificasti sorores tuas. Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis et conversione Samarie et filiarum eius. Et convertam reversionem tuam in medio earum ut portes ignominiam tuam et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas. Et soror tua Sodoma et filie eius revertentur ad antiquitatem suam. Et Samaria et filie eius revertentur ad antiquitatem suam. Et tu et filie

[illegible] ad antiquitatem vestram. Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo in die superbie tue. Antequam revelaretur malitia tua sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Sirie et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palestinarum que ambiunt te per gyrum. Scelus tuum et ignominiam tuam tu portasti ait dominus deus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum ut irritum faceres pactum. Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie tue et suscitabo tibi pactum sempiternum. Et recordaberis viarum tuarum et confunderis cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi in filias sed non ex pacto tuo. Et suscitabo ego pactum meum tecum et scies quia ego dominus. Ut recorderis et confundaris et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua cum placatus fuero tibi in omnibus que fecisti ait dominus deus.

XVII Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propone enigma et narra parabolam ad domum Israel et dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu plena plumis et varietate venit ad Libanum et tulit medullam cedri. Summitatem frondium eius avulsit et transportavit eam in terram Chanaan in urbem negotiatorum posuit illam. Et tulit de semine terre et posuit illud in terra pro semine ut firmaret radicem super aquas multas in superficie posuit illud. Cumque germinasset crevit in vineam latiorem humilis statura respicientibus ramis eius ad eam et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta est aquila altera grandis magnis alis multisque plumis et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam palmites suos extendit ad illam ut irrigaret eam de areolis germinis sui. In terra bona super aquas multas plantata est ut faciat frondes et portet fructum et sit in vineam grandem. Dic: Hec dicit dominus deus. Ergone prosperabitur? Nonne radices eius evellet et fructus eius distringet et siccabit omnes palmites germinis eius et arescet et non in brachio grandi neque in populo multo ut evelleret eam radicitus? Ecce plantata est ergone prosperabitur? Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur et in areis germinis sui arescet? Et factum est verbum domini ad me dicens. Dic ad domum exasperantem. Nescitis quid ista significent? Dic. Ecce venit rex Babylonis in Ierusalem et assumet regem et principes eius et adducet eos ad semetipsum in Babylonem. Et tollet de semine regni ferietque cum eo foedus et accipiet ab eo iusiurandum. Sed et fortes terre tollet ut sit regnum humile et non elevetur sed custodiat pactum eius et servet illud. Qui recedens ab eo misit nuntios ad Egyptum ut daret sibi equos et populum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit hec? Et qui dissolvit pactum numquid effugiet? Vivo ego dicit dominus deus quoniam in loco regis qui constituit eum regem cuius fecit irritum iuramentum et solvit pactum quod habebat cum eo in medio Babylonis morietur. Et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum Pharao proelium in iactu aggeris et in extructione vallorum ut interficiat animas multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret foedus et ecce dedit manum suam. Et cum omnia hec fecerit non effugiet. Propterea hec dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit et foedus quod prevaricatus est ponam in caput eius. Et expandam super eum rete meum et comprehendetur in sagena mea. Et adducam eum in Babylonem et iudicabo illum ibi in prevaricatione qua despexit me. Et omnes profugi eius cum universo agmine suo gladio cadent. Residui autem in omnem ventum dispergentur et scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis et ponam de vertice ramorum eius tenerum distringam et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi Israel plantabo illud et erumpet in germen et faciet fructum et erit in cedrum magnam et habitabunt sub ea omnes volucres et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime et exaltavi lignum humile. Et siccavi lignum viride et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.

XVIII Et factus est sermo domini ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel dicentes. Patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupescunt. Vivo ego dicit dominus deus si erit vobis ultra parabola hec in proverbium in Israel. Ecce omnes anime mee sunt ut anima patris ita et anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus et fecerit iudicium et iustitiam in montibus non comederit et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel. Et uxorem proximi sui non violaverit et ad mulierem menstruatam non accesserit. Et hominem non contristaverit pignus debitori reddiderit per vim nihil rapuerit. Panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento. Ad usuram non commodaverit et amplius non acceperit ab iniquitate averterit manum suam iudicium verum fecerit inter virum et virum. In preceptis meis ambulaverit et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem hic iustus est vita vivet ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem et fecerit unum de istis et hec quidem omnia non facientem sed in montibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem. Egenum et pauperem contristantem rapientem rapinas pignus non reddentem et ad idola levantem oculos suos abominationem facientem. Ad usuram dantem et amplius accipientem numquid vivet? Non vivet. Cum universa

detestanda hec fecerit morte morietur sanguis
eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui
videns omnia peccata patris sui que fecit ti-
muerit et non fecerit simile eis super montes non
comederit et oculos suos non levaverit ad ido-
la domus Israel et uxorem proximi sui non viola-
verit et virum non contristaverit pignus non
retinuerit et rapinam non rapuerit panem
suum esurienti dederit et nudum operuerit ve-
stimento a pauperis iniuria averterit manum
suam usuram et superhabundantiam non acce-
perit iudicia mea fecerit in preceptis meis ambu-
laverit hic non morietur in iniquitate patris
sui sed vita vivet. Pater eius quia calumpnia-
tus est et vim fecit fratri et malum operatus
est in medio populi sui ecce mortuus est in iniqui-
tate sua. Et dicitis quare non portavit filius
iniquitatem patris sui. Videlicet quia filius
iudicium et iustitiam operatus est omnia pre-
cepta mea custodivit et fecit illa vita vivet.
Anima que peccaverit ipsa morietur. Filius
non portabit iniquitatem patris et pater non
portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super
eum erit et impietas impii erit super eum.
Si autem impius egerit penitentiam ab omni-
bus peccatis suis que operatus est et custodie-
rit universa precepta mea et fecerit iudicium
et iustitiam vita vivet non morietur. Omni-
um iniquitatum eius quas operatus est non recor-
dabor. In iustitia sua quam operatus est vivet.
Numquid non voluntatis mee est mors impii
dicit dominus deus et non ut convertatur a viis
suis et vivat. Si autem averterit se iustus a
iustitia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes
abominationes quas operari solet impius num-
quid vivet. Omnes iustitie eius quas fecerat
non recordabuntur. In prevaricatione qua pre-
varicatus est et in peccato suo quod peccavit in
ipsis morietur. Et dixistis. Non est equa via
domini. Audite domus Israel. Numquid via me-
a non est equa et non magis vie vestre prave
sunt. Cum enim averterit se iustus a iusti-
tia sua et fecerit iniquitatem morietur in eis
in iniustitia quam operatus est morietur. Et
cum averterit se impius ab impietate sua quam
operatus est et fecerit iudicium et iustitiam.
ipse animam suam vivificabit. Considerans
enim et avertens se ab omnibus iniquitatibus
suis quas operatus est vita vivet et non morie-
tur. Et dicunt filii Israel non est equa via domini.
Numquid vie mee non sunt eque domus Israel
et non magis vie vestre prave. Idcirco unum-
quemque iuxta vias suas iudicabo domus
Israel ait dominus deus. Convertimini et agite
penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.
et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite
a vobis omnes prevaricationes vestras in quibus preva-
ricati estis et facite vobis cor novum et spiritum
novum. Et quare moriemini domus Israel quia
nolo mortem morientis dicit dominus de-
XIX us revertimini et vivite. Et tu assu-
me planctum super principes Israel et dices
Quare mater tua leena inter leones cubavit in
medio leunculorum nutrivit catulos suos et

eduxit unum de leunculis suis leo factus est et
didicit capere predam hominemque comedere. Et
audierunt de eo gentes et non absque vulneri-
bus suis ceperunt eum. Et adduxerunt eum in
catenis in terram Egypti. Que cum vidisset quo-
niam infirmata est et periit expectatio eius
tulit unum de leunculis suis leonem consti-
tuit eum. Qui incedebat inter leones et factus
est leo didicit predam capere et homines devo-
rare. Didicit viduas facere et civitates eorum
in desertum adducere. Et desolata est terra et
plenitudo eius a voce rugitus illius. Et conve-
nerunt adversus eum gentes undique de provin-
ciis et expanderunt super eum rete suum in vul-
neribus earum captus est et miserunt eum in ca-
veam in catenis adduxerunt eum ad regem
Babilonis miseruntque eum in carcerem ne au-
diretur vox eius ultra super montes Israel. Mater
tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam
plantata fructus eius et frondes eius creverunt
ex aquis multis et facte sunt ei virge solide
in sceptra dominantium. Et exaltata est statura eius
inter frondes et vidit altitudinem suam in mul-
titudine palmitum suorum. Et evulsa est in ira
in terram proiecta. Et ventus urens siccavit
fructum eius marcuerunt et arefacte sunt
virge roboris eius. Ignis comedit eam et nunc
transplantata est in desertum in terra invia et
sitienti. Et egressus est ignis de virga ramorum
eius qui fructum eius comedit et non fuit
in ea virga fortis sceptrum dominantium. Plane-
tus est et erit in planctum. Et factum est in XX
anno septimo in quinto mense decima men-
sis venerunt viri de senioribus Israel ut interroga-
rent dominum et sederunt coram me. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili hominis lo-
quere senioribus Israel et dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Num ad interrogandum me
vos venistis. Vivo ego quia non respondebo vobis
ait dominus deus. Si iudicas eos si iudicas fi-
li hominis. Abominationes patrum eorum
ostende eis et dices ad eos. Hec dicit dominus deus.
In die qua elegi Israel et levavi manum meam
pro stirpe domus Iacob et apparui eis in terra Egy-
pti et levavi manum meam pro eis dicens.
Ego dominus deus vester in die illa levavi ma-
num meam pro eis ut educerem eos de terra
Egypti in terram quam provideram eis fluentem
lacte et melle que est egregia inter omnes terras
et dixi ad eos. Unusquisque offensiones oculorum
suorum abiciat et in idolis Egypti nolite pollui
ego dominus deus vester. Et irritaverunt me nec
voluerunt audire me. Unusquisque abominationes
oculorum suorum non proiecit nec idola E-
gypti reliquerunt. Et dixi ut effunderem indig-
nationem meam super eos et implerem iram
meam in eis in medio terre Egypti. Et feci propter
nomen meum ut non violaretur coram gentibus
in quarum medio erant et inter quas appa-
rui eis ut educerem eos de terra Egypti. Eieci
ergo eos de terra Egypti et eduxi in desertum
et dedi eis precepta mea et iudicia mea osten-
di eis que faciat homo et vivat in eis. Insuper
et sabbata mea dedi eis ut essent signum inter me

et eis et scirent quia ego dominus sanctificans eos. Et irritaverunt me domus israhel in deserto. In preceptis meis non ambulaverunt et iudicia mea proiecerunt que faciens homo vivet in eis. Et sabbata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo ut effunderem furorem meum super eos in deserto et consumerem eos et feci propter nomen meum ne violaretur coram gentibus de quibus eieci eos in conspectu earum. Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto ne inducerem eos in terram quam dedi eis fluentem lacte et melle precipuam terrarum omnium quia iudicia mea proiecerunt et in preceptis meis non ambulaverunt et sabbata mea violaverunt. Post idola enim cor eorum gradiebatur. Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem ad filios eorum in solitudine. In preceptis patrum vestrorum nolite incedere nec iudicia eorum custodiatis nec in idolis eorum polluamini. Ego dominus deus vester. In preceptis meis ambulate et iudicia mea custodite et facite ea et sabbata mea sanctificate ut sit signum inter me et vos et sciatis quia ego dominus deus vester. Et exacerbaverunt me filii. In preceptis meis non ambulaverunt et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea que cum fecerit homo vivet in eis et sabbata mea violaverunt et comminatus sum ut effunderem furorem meum super eos et implerem iram meam in eis in deserto. Averti autem manum meam et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi manum meam in eos in solitudine ut dispergerem illos in nationes et ventilarem in terras eo quod iudicia mea non fecissent et precepta mea reprobassent et sabbata mea violassent et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo et ego dedi eis precepta non bona et iudicia in quibus non vivent et pollui eos in muneribus suis cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua et scient quia ego dominus. Quam ob rem loquere ad domum israhel fili hominis et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres vestri cum sprevissent me contemnentes et induxissem eos in terram super quam levavi manum meam ut darem eis. Viderunt omnem collem excelsum et omne lignum nemorosum et immolaverunt ibi victimas suas et dederunt ibi irritationem oblationis sue et posuerunt ibi odorem suavitatis sue et libaverunt libationes suas. Et dixi ad eos. Quid est excelsum ad quod vos ingredimini et vocatum est nomen eius excelsum usque ad hanc diem. Propterea dic ad domum israhel. Hec dicit dominus deus. Certe in via patrum vestrorum vos polluimini et post offendicula eorum vos fornicamini. Et in oblatione donorum vestrorum cum traducitis filios vestros per ignem vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie. Et ego respondebo vobis domus israhel. Vivo ego dicit dominus deus quia non respondebo vobis neque cogitatio mentis vestre fiet dicentium. Erimus sicut gentes et sicut cognationes terre ut colamus ligna et lapides. Vivo ego dicit dominus deus. Quoniam in manu forti et brachio extento et in furore effuso regnabo super vos. Et educam vos de populis et congregabo vos de terris in quibus dispersi estis in manu valida et in brachio extento et in furore effuso regnabo super vos et adducam vos in desertum populorum et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terre egipti. Sic iudicabo vos dicit dominus deus et subiciam vos sceptro meo et inducam vos in vinculis federis et eligam de vobis transgressores et impios et de terra incolatus eorum educam eos et in terram israhel non ingredientur et scietis quia ego dominus, et vos domus israhel. Hec dicit dominus deus. Singuli post idola vestra ambulate et servite eis. Quod si et in hoc non audieritis me et nomen sanctum meum pollueritis ultra in muneribus vestris et in idolis vestris in monte sancto meo in monte excelso israhel ait dominus deus. Ibi serviet mihi omnis domus israhel. Omnis inquam in terra in qua placebunt michi. Et ibi queram primitias vestras et initium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. In odorem suavitatis suscipiam vos cum eduxero vos de populis et congregavero vos de terris in quas dispersi estis. Et sanctificabor in vobis in oculis nationum et scietis quia ego dominus cum induxero vos ad terram israhel. In terram pro qua levavi manum meam ut darem eam patribus vestris. Et recordabimini ibi viarum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis. Et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris quas fecistis, et scietis quia ego dominus cum benefecero vobis propter nomen meum. Non secundum vias vestras malas neque secundum scelera vestra pessima domus israhel ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra viam austri et stilla ad africum et propheta ad saltum agri meridiani et dices saltui meridiano. Audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam in te ignem et comburam in te omne lignum viride et lignum omne aridum. Non extinguetur flamma succensionis et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem et videbit universa caro quia ego dominus succendi eam nec extinguetur. Et dixi a a a domine deus ipsi dicunt de me. Numquid non per parabolas loquitur iste.

XXI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad iherusalem et stilla ad sanctuaria et propheta contra humum israhel et dices terre israhel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te et eiciam gladium meum de vagina sua et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem. Ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque dixerint ad te quare tu gemis, dices pro auditu quia venit et tabescet omne cor et dissolventur universe manus et infirmabitur omnis spiritus et per cuncta genua fluent aque. Ecce venit et fiet ait dominus deus. Et factus est sermo domini

ad me dicens. Fili hominis propheta et dices. Haec dicit dominus deus. Loquere. Gladius gladius exacutus est et limatus. Ut caedat victimas exacutus est, ut splendeat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius et iste limatus ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili hominis quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel qui fugerant; gladio traditi sunt cum populo meo. Idcirco plaude super femur, quia probatus est. Et hoc cum sceptrum subverterit et non erit, dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum et duplicetur gladius ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magnae qui obstupescere eos facit et corde tabescere et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum, amicti ad caedem. Exacuere, vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque faciei tuae est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum et implebo indignationem meam. Ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis Babylonis; de terra una egredientur ambae, et manu capiet coniecturam, in capite viae civitatis coniciet. Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon et ad Iudam in Hierusalem munitissimam. Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem quaerens, commiscens sagittas; interrogavit idola, exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super Hierusalem ut ponat arietes, ut aperiat os in caede, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut aedificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et sabbatorum otium imitans; ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco haec dicit dominus deus. Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestrae et revelastis praevaricationes vestras et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris, pro eo inquam quod recordati estis, manu capiemini. Tu autem profane impie dux Israel cuius venit dies in tempore iniquitatis praefinita, haec dicit dominus deus. Aufer cidarim, tolle coronam. Nonne haec est quae humilem sublevavit et sublimem humiliavit? Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam, et hoc nunc factum est donec veniret cuius est iudicium et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic. Haec dicit dominus deus ad filios Ammon et ad opprobrium eorum, et dices. Mucro mucro evaginate ad occidendum, limate ut interficias et fulgeas, cum tibi viderentur vana et divinarentur mendacia, ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore iniquitatis praefinita. Revertere ad vaginam tuam in loco in quo creatus es; in terra nativitatis tuae iudicabo te. Et effundam super te indignationem meam; in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terrae, oblivioni traderis, quia ego dominus locutus sum. Et factum est verbum domini ad me dicens.

XXII

Et tu fili hominis nonne iudicas, iudicas civitatem sanguinum? Et ostendes ei omnes abominationes suas et dices. Haec dicit dominus deus. Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius, et quae fecit idola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti, et in idolis tuis quae fecisti polluta es, et adpropinquare fecisti dies tuos et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te opprobrium gentibus et irrisionem universis terris. Quae iuxta sunt et quae procul a te triumphabunt de te, sordida nobilis grandis interitu. Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te; advenam calumniati sunt in medio tui; pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui. Verecundiora patris discooperuerunt in te, inmunditiam menstruatae humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt in te ad effundendum sanguinem; usuram et superabundantiam accepisti et avare proximos tuos calumniabaris, meique oblita es, ait dominus deus. Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum aut praevalebunt manus tuae in diebus quos ego faciam tibi? Ego dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes et ventilabo te in terras et deficere faciam inmunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium et scies quia ego dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis versa est mihi domus Israel in scoriam; omnes isti aes et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis; scoria argenti facti sunt. Propterea haec dicit dominus deus. Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Hierusalem congregatione argenti et aeris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis, ut succendam in ea ignem ad conflandum; sic congregabo vos in furore meo et in ira mea et requiescam et conflabo vos. Et congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio eius. Et scietis quia ego dominus cum effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic ei: tu es terra inmunda et non conpluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens capiensque praedam, animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea. Inter sanctum et profanum

non intellexerunt, et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas, et avare ad sectanda lucra. Prophetae autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vana, et divinantes eis mendacium, dicentes: Haec dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. Populi terrae calumniabantur calumniam, et rapiebant violenter: egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia absque iudicio. Et quaesivi de eis virum qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam, in igne irae meae consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

XXIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, duae mulieres filiae matris unius fuerunt, et fornicatae sunt in Aegypto, in adolescentia sua fornicatae sunt: ibi subacta sunt ubera earum, et fractae sunt mammae pubertatis earum. Nomina autem earum Oolla maior, et Ooliba soror eius (minor): et habui eas, et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina, Samaria Oolla, et Ierusalem Ooliba. Fornicata est igitur super me Oolla, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho, principes et magistratus, iuvenes cupidinis, universos equites ascensores equorum. Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: et in omnibus in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in Aegypto non reliquit: nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super cuius insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gladio: et factae sunt famosae mulieres, et iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror eius Ooliba, plus quam illa insanivit libidine, et fornicationem suam super fornicationem sororis suae ad filios Assyriorum praebuit impudenter, ducibus et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescentibus forma egregia universis. Et vidi quod polluta esset via una ambarum. Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldaeorum expressas coloribus, et accinctos balteis renes, et tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terraeque Chaldaeorum in qua orti sunt, insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuntios ad eos in Chaldaeam. Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit ignominiam suam: et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiae suae, quibus fornicata est in terra Aegypti. Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum, et sicut fluxus equorum fluxus eorum. (sic fluxus)

Et visitasti scelus adolescentiae tuae, quando subacta sunt in Aegypto ubera tua, et confractae sunt mammae pubertatis tuae. Propterea, Ooliba, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua, et congregabo eos adversum te in circuitu: filios Babylonis et universos Chaldaeos, nobiles, tyrannosque et principes, omnes filios Assyriorum, iuvenes forma egregia, duces et magistratus universos, principes principum et nominatos ascensores equorum: et venient super te instructi curru et rota, multitudo populorum: lorica, et clypeo, et galea armabuntur contra te undique: et dabo coram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum et aures tuas praecident, et quae remanserint gladio concident: ipsi filios tuos et filias tuas capient, et novissimum tuum devorabitur igni. Et denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa gloriae tuae. Et requiescere faciam scelus tuum a te, et fornicationem tuam de terra Aegypti: nec levabis oculos tuos ad eos, et Aegypti non recordaberis amplius. Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti, in manus de quibus satiata est anima tua: et agent tecum in odio, et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam, et ignominia plenam: et revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, et fornicationes tuae. Fecerunt haec tibi, quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in idolis earum. In via sororis tuae ambulasti: et dabo calicem eius in manu tua. Haec dicit Dominus Deus: Calicem sororis tuae bibes profundum et latum: eris in derisum et in subsannationem, quae es capacissima. Ebrietate et dolore repleberis, calice maeroris et tristitiae, calice sororis tuae Samariae. Et bibes illum, et epotabis usque ad faeces, et fragmenta eius devorabis, et ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. Propterea haec dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei, et proiecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait Dominus ad me dicens: Fili hominis, numquid iudicas Oollam et Oolibam, et annuntias eis scelera earum? quia adulteratae sunt, et sanguis in manibus earum, et cum idolis suis fornicatae sunt: insuper et filios suos, quos genuerunt mihi, obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc fecerunt mihi: polluerunt sanctuarium meum in die illa, et sabbata mea profanaverunt. Cumque immolarent filios suos idolis suis, et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut polluerent illud, etiam haec fecerunt in medio domus meae. Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuntium miserant: itaque ecce venerunt: quibus te lavisti, et circumlinisti stibio oculos tuos, et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo, et mensa ornata est ante te: thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam. Et vox multitudinis exultantis erat in ea: et in viris qui de multitudine hominum

adducebantur et veniebant de deserto et posuerunt armillas in manibus eorum et coronas speciosas in capitibus eorum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicationibus suis etiam hec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem; sic ingrediebantur ad Oollam et ad Oolibam mulieres nefarias. Viri ergo isti iusti sunt; hii iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem, quia adultere sunt et sanguis in manibus earum, et cum idolis suis fornicate sunt. Hec dicit dominus deus: Adduc ad eas multitudinem et trade eas in tumultum et in rapinam, et lapidentur lapidibus populorum et confodiantur gladiis eorum; filios et filias earum interficient et domos earum igne succendent. Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata idolorum vestrorum portabitis, et scietis quia ego dominus deus.

XXIIII Et factum est verbum domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima mensis, dicens: Fili hominis, scribe tibi nomen diei huius in quo confirmatus est rex Babilonis adversum Ierusalem hodie. Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam loquens ad eos: Hec dicit dominus deus: Pone ollam, pone inquam, et mitte in eam aquam. Suppone ignem; congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plenam. Pinguissimum pecus assume; compone quoque strues ossium sub ea; et efferbuit coctio eius, et discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus: Ve civitati sanguinum, olle cuius rubigo in ea est, et rubigo eius non exivit de ea; per partes et partes suas eice eam; non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est; super limpidissimam petram effudit illum; non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere. Ut super inducerem indignationem meam et ultione ulciscerer, dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus: Ve civitati sanguinum, cuius ego grandem faciam pyram. Congere ossa que igne succendam; consumentur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalescat et liquefiat es eius, et confletur in medio eius inquinamentum eius, et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est, et non exivit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui et non es mundata a sordibus tuis; sed nec mundaberis prius donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum; veniet et faciam, non transeam nec parcam nec placabor. Iuxta vias tuas et iuxta adinventiones tuas iudicabo te, dicit dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga, et non planges neque plorabis neque fluent lacrime tue. Ingemisce tacens; mortuorum luctum non facies. Corona tua circumligata sit tibi, et calciamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane, et mortua est uxor mea vespere; fecique mane sicut preceperat michi. Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis quid ista significent que tu facis? Et dixi ad eos: Sermo domini factus est ad me dicens: Loquere domui Israel: Hec dicit dominus deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum, et super quo pavet anima vestra; filii vestri et filie vestre quas reliquistis gladio cadent. Et facietis sicut feci; ora amictu non velabitis, et cibos lugentium non comedetis. Coronas habebitis in capitibus vestris et calciamenta in pedibus vestris; non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, et unusquisque gemet ad fratrem suum. Eritque nobis Ezechiel in portentum; iuxta omnia que fecit facietis cum venerit istud, et scietis quia ego sum dominus. Et tu fili hominis, ecce in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum super quo requiescunt anime eorum, et filios et filias eorum, in die illa cum venerit fugiens ad te ut annuntiet tibi, in die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit, et loqueris et non silebis ultra; eris eis in portentum, et scietis quia ego dominus.

XXV Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Amon et prophetabis de eis. Et dices filiis Amon: Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge, super sanctuarium meum quia pollutum est, et super terram Israel quia desolata est, et super domum Iuda quia ducti sunt in captivitatem, idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, et collocabunt caulas suas in te et ponent in te tentoria sua; ipsi comedent fruges tuas et ipsi bibent lac tuum. Daboque Rabbath in habitaculum camelorum et filios Amon in cubile pecorum, et scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus: Pro eo quod plausisti manu et percussisti pede et gavisa es ex toto affectu super terram Israel, idcirco ecce ego extendam manum meam super te et tradam te in direptionem gentium, et interficiam te de populis et perdam te de terris, et conteram; et scies quia ego dominus. Hec dicit dominus deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seir: Ecce sicut omnes gentes domus Iuda, idcirco ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus inquam eius et de finibus eius inclitas terre Bethiesimoth et Beelmeon et Cariathaim, filiis orientis cum filiis Amon, et dabo eam in hereditatem, ut non sit ultra memoria filiorum Amon in gentibus. Et in Moab faciam iudicia, et scient quia ego dominus. Hec dicit dominus deus: Pro eo quod fecit Idumea ultionem ut se vindicaret de filiis Iuda, peccavitque delinquens et vindictam expetivit de eis, idcirco hec dicit dominus deus: Extendam manum meam super Idumeam et auferam de ea hominem et iumentum, et faciam eam desertam ab austro; et qui sunt in Dedan gladio cadent. Et dabo ultionem meam super Idumeam per manum populi mei Israel, et facient in Edom iuxta iram meam et furorem meum, et scient vindictam meam, dicit dominus deus. Pro eo quod fecerunt Palestini vin

dictam et ulti sunt se toto animo interficientes
et implentes inimicitias ueteres propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego extendam manum me-
am super palestinos et interficiam interfectores et
perdam reliquias maritime regionis faciamque in
eis ultiones magnas arguens in furore et scient
quia ego dominus cum dedero uindictam meam super
CXXVI eos. Et factum est in anno undecimo prima
mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis pro eo quod dixit tirus de ierusalem euge confrac-
te sunt porte populorum conuersa est ad me implebor de-
serta est propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego
super te tire et ascendere faciam ad te gentes mul-
tas sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt
muros tiri et destruent turres eius et radam
puluerem eius de ea et dabo eam in limpidissi-
mam petram. Siccatio sagenarum erit in medio
maris quia ego locutus sum ait dominus deus et er-
it in direptionem gentibus. Filie quoque eius que sunt
in agro gladio interficientur et scient quia ego domi-
nus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam
ad tirum nabuchodonosor regem babilonis
ab aquilone et regem regum cum equis et cur-
ribus et equitibus et cetu populoque magno. Filias tuas
que sunt in agro gladio interficiet et circumdabit
te munitionibus et comportabit aggerem in
gyro et leuabit contra te clipeum. Et uineas et
arietes temperabit in muros tuos et turres tuas de-
struet in armatura sua. Inundatione equorum
eius operiet te puluis eorum a sonitu equitum et
rotarum et curruum mouebuntur muri tui. Cum
ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis
dissipate et ungulis equorum suorum concul-
cabit omnes plateas tuas populum tuum gladio ce-
det et statue tue nobiles in terram corruent. Va-
stabunt opes tuas diripient negotiationes tuas et destru-
ent muros tuos et domos tuas preclaras subuer-
tent et lapides tuos et ligna tua et puluerem tuum
in medio aquarum ponent. Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum et sonitus cit-
harum tuarum non audietur amplius et da-
bo te in limpidissimam petram siccatio sagena-
rum eris nec edificaberis ultra quia ego locutus sum
dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Ti-
ro numquid non a sonitu ruine tue et gemitu inter-
fectorum cum occisi fuerint in medio tu-
i commouebuntur insule. Et descendent de sedi-
bus suis omnes principes maris et auferent ex-
uuias suas et uestimenta sua uaria abicient et in-
duentur stupore. In terra sedebunt et attoniti su-
per repentino casu tuo admirabuntur et sumentes
super te lamentum dicent tibi. Quomodo peristi que habitas
in mari urbs inclita. Que fuisti fortis in ma-
ri cum habitatoribus tuis quos formidabant uni-
uersi. Nunc stupebunt naues in die pauoris tui
et turbabuntur insule in mari eo quod nullus egre-
diatur ex te. Quia hec dicit dominus deus. Cum de-
dero te urbem desolatam sicut ciuitates que non habitan-
tur et adduxero super te abissum et operuerint te
aque multe et detraxero te cum his qui descendunt
in lacum ad populum sempiternum et collocauero
te in terra nouissima sicut solitudines ueteres
cum his qui deducuntur in lacum ut non habite-
ris. Porro cum dedero gloriam in terra uiuen-
tium in inferum detraham te et non eris et requi-
sita non inuenieris ultra in sempiternum dicit
dominus deus. Et factum est uerbum domini CXXVII
ad me dicens. Tu ergo fili hominis assume
super tirum lamentum et dices tiro que
habitat in introitu maris negotiationi populorum
ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O
tire tu dixisti perfecti decoris ego sum et in cor-
de maris sita. Finitimi tui qui te edificauerunt
impleuerunt decorem tuum abiete de sa-
nir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris.
Cedrum de libano tulerunt ut facerent malum
tibi. Quercus de basan dolauerunt in remos
tuos. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indi-
co et pretoriola de insulis italie. Byssus uaria de e-
gipto texta tibi est in uelum ut poneretur in ma-
lum. Iacinctus et purpura de insulis elisa
facta sunt operimentum tuum. Habitatores sidonis
et aradii fuerunt remiges tui. Sapientes tui
tire facti sunt gubernatores tui. Senes biblii et
prudentes eius habuerunt nautas ad ministe-
rium uarie supellectilis tue. Omnes naues ma-
ris et naute earum fuerunt in populo negotia-
tionis tue. Perse et lidii et libies erant in exercitu tuo
uiri bellatores tui clipeum et galeam suspende-
runt in te pro ornamento tuo. Filii aradii cum
exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu
tuo. Sed et pigmei qui erant in turribus tuis pha-
retras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum.
Ipsi compleuerunt pulcritudinem tuam. Car-
thaginenses negotiatores tui a multitudine di-
uitiarum cunctarum. Argento ferro stagno
plumboque repleuerunt nundinas tuas. Grecia
thubal et mosoch ipsi institores tui mancipia
et uasa erea aduxerunt populo tuo. De domo tho-
gorma equos et equites et mulos adduxerunt
ad forum tuum. Filii dadan negotiatores tui. In-
sule multe negotiatio manus tue dentes eburneos
et hebeninos commutauerunt in pretio tuo. Sirus
negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum
gemmam purpuram et scutulata et bissum
et sericum et chodchod proposuerunt in mercatu tuo. Iu-
da et terra israel ipsi institores tui in frumento primo
balsamum et oleum et mel et resinam pro-
posuerunt in nundinis tuis. Damascenus negoti-
ator tuus in multitudine operum tuorum in mul-
titudine diuersarum opum in uino pingui
in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mozel
in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabre-
factum stacte et calamus in negotiatione tua. Dedan
institores tui in tapetibus ad sedendum. Ara-
bia et uniuersi principes cedar ipsi negotiatores
manus tue. Cum agnis et arietibus et hedis ue-
nerunt ad te negotiatores tui. Venditores
saba et reema ipsi negotiatores tui cum uniuer-
sis primis aromatibus et lapide pretioso et au-
ro quod proposuerunt in mercatu tuo. Aran et chenne
et eden negotiatores tui. Saba assur et chelmad
institores tui. Ipsi negotiatores tui multipha-
riam inuolucris iacincti et polimitorum
gazarumque pretiosarum que obuolute et stric-
te erant funibus. Cedros quoque habebant in
negotiationibus tuis. Naues maris principes
tui in negotiatione tua. Et repleta es et glori-

ficata nimis in corde maris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui. Ventus auster contrivit te in corde maris. Divitie tue et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. Naute tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam et populo tuo preerant. Viri quoque bellatores tui qui erant in te cum universa multitudine tua que est in medio tui cadent in corde maris in die ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes, et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum. Naute et universi gubernatores maris in terra stabunt et eiulabunt super te voce magna et clamabunt amare et superiacient pulverem capitibus suis et cinere conspergentur. Et radent super te calvitium et accingentur ciliciis et plorabunt te in amaritudine anime ploratu amarissimo. Et assument super te carmen lugubre et plangent te. Que est ut Tyrus que obmutuit in medio maris? Que in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos. In multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre. Nunc contrita es a mari. In profundis aquarum opes tue et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt. Universi habitatores insularum obstupuerunt super te. Et reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus. Negotiatores populorum sibilaverunt super te. Ad nihilum deducta es et non eris usque in perpetuum.

XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis dic principi Tyri. Hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum et in cathedra dei sedi in corde maris, cum sis homo et non deus, et dedisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu Daniele. Omne secretum non est absconditum a te. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientie tue et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem et elevatum est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei, idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium. Et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientie tue et polluent decorem tuum. Interficient et detrahent te et morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loqueris: deus ego sum, coram interficientibus te, cum sis homo et non deus in manu occidentium te? Morte incircumcisorum morieris in manu alienorum quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis leva planctum super regem Tyri et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore. In deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. Sardius topazius et iaspis. Crisolitus et onix et berillus, saphirus et carbunculus et zmaragdus. Aurum opus decoris tui et foramina tua in die qua conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus et protegens et posui te in monte sancto dei. In medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis a die conditionis tue donec inventa est iniquitas in te. In multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate et peccasti. Et eieci te de monte dei et perdidi te o cherub protegens de medio lapidum ignitorum. Et elevatum est cor tuum in decore tuo. Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. In terram proieci te. Ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitudine iniquitatum tuarum et iniquitate negotiationis tue polluisti sanctificationem tuam. Producam ergo ignem de medio tui qui comedat te et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nihili factus es et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Sydonem et prophetabis de ea et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Sydon et glorificabor in medio tui. Et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia et sanctificatus fuero in ea. Et inmittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius. Et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis, et scient quia ego dominus deus. Hec dicit dominus deus. Quando congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus. Et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo Iacob. Et habitabunt in ea securi et edificabunt domos et plantabunt vineas et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum. Et scient quia ego dominus deus eorum.

XXIX

In anno decimo decimo mense undecima die mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Egypti et prophetabis de eo et de Egypto universa. Loquere et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Pharao rex Egypti draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis: meus est fluvius et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis. Et extraham te de medio fluminum tuorum et universi pisces tui squamis tuis adherebunt. Et proiciam te in desertum et omnes pisces fluminis tui. Super faciem terre cades, non colligeris neque congregaberis. Bestiis terre et volatilibus celi dedi te ad devorandum. Et scient omnes habitatores Egypti quia ego dominus, pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. Quando apprehenderunt te manu et confractus es et lacerasti omnem humerum eorum. Et innitentibus eis super te comminutus es et dissolvisti omnes renes eorum. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladium et interficiam de te hominem et iumentum. Et erit terra Egypti in desertum et in solitudinem, et scient quia ego dominus pro eo quod dixeris: fluvius meus est et ego feci eum. Idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua. Daboque terram Egypti in solitudines gladio desolatam a turre Siene usque ad terminos Ethiopie. Non transibit

eam pes hominis neque pes iumenti gradietur in ea et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram Egypti desertam in medio terrarum desertarum et civitates eius in medio urbium subversarum erunt desolate quadraginta annis. Et dispergam Egyptios in nationes et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dominus deus. Post finem quadraginta annorum congregabo Egyptum de populis in quibus dispersi fuerant et reducam captivitatem Egypti et collocabo eos in terra Phatures in terra nativitatis sue. Et erunt ibi in regnum humile inter regna cetera erit humillima et non elevabitur ultra super nationes et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentia docentes iniquitatem ut fugiant et sequantur eos. Et scient quia ego dominus deus. Et factum est in vicesimo et septimo anno in primo in una mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis Nabuchodonosor rex Babilonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversum Tyrum. Omne caput decalvatum et omnis humerus depilatus est et merces non est reddita ei neque exercitui eius de Tyro pro servitute qua servivit mihi adversum eam. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babilonis in terra Egypti et accipiet multitudinem eius et depredabitur manubias eius et diripiet spolia eius et erit merces exercitui eius et operi pro quo servivit adversum eam. Dedi ei terram Egypti pro eo quod laboraverit mihi ait dominus deus. In die illo pullulabit cornu domui Israel et tibi dabo apertum os in medio eorum et scient quoniam ego dominus.

XXX

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus. Ululate. Ve. ve. diei. Quia iuxta est dies et appropinquat dies domini. Dies nubis tempus gentium erit. Et veniet gladius in Egyptum et erit pavor in Ethiopia. Cum ceciderint vulnerati in Egypto et ablata fuerit multitudo illius et destructa fundamenta eius Ethiopia et Libia et Lidi et omne reliquum vulgus et Chub et filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dominus deus. Et corruent fulcientes Egyptum et destruetur superbia imperii eius. A turre Siene gladio cadent in ea ait dominus deus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt et scient quoniam ego dominus cum dedero ignem in Egyptum et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam Ethiopie confidentiam et erit pavor in eis in die Egypti quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus. Cessare faciam multitudinem Egypti in manu Nabuchodonosor regis Babilonis. Ipse et populus eius cum eo. Fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram et evaginabunt gladios suos super Egyptum et implebunt terram interfectis et faciam alveos fluminum aridos et tradam terram in manu pessimorum. Et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. Disperdam simulacra et cessare faciam idola de Memphis et dux de terra Egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra Egypti et disperdam terram Phatures et dabo ignem in Thaphnis et faciam iudicia in Alexandriam. Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Egypti et interficiam multitudinem Alexandrie et dabo ignem in Egypto. Quasi parturiens dolebit Pelusium et Alexandria erit dissipata et in Memphis angustie cotidiane. Iuvenes Eliopoleos et Bubasti gladio cadent et ipse captive ducentur et in Thaphnis nigrescet dies. Cum contrivero ibi sceptra Egypti et defecerit in ea superbia potentie eius. Ipsam nubes operiet filie autem eius in captivitatem ducentur. Et faciam iudicia in Egypto et scient quia ego dominus. Factum est in undecimo anno in primo mense in septima mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Egypti confregi. Et ecce non est obvolutum et restituentur ei sanitas ut ligaretur pannis et fasciaretur linteolis et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad Pharaonem regem Egypti et comminuam brachium eius forte sed confractum et deiciam gladium de manu eius. Et dispergam Egyptum in gentibus et ventilabo eos in terris et confortabo brachia regis Babilonis. Daboque gladium meum in manu eius et confringam brachia Pharaonis et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et confortabo brachia regis Babilonis et brachia Pharaonis concident et scient quia ego dominus. Cum dedero gladium meum in manu regis Babilonis et extenderit eum super terram Egypti et dispergam Egyptum in nationes et ventilabo eos in terris et scient quia ego dominus.

XXXI

Et factum est in undecimo anno tertio mense una mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic Pharaoni regi Egypti et populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis et frondibus nemorosus excelsusque altitudine. Et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt illum abissus exaltavit eum. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis. Et multiplicata sunt arbusta eius et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. Et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie saltuum. Et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum eratque pulcherrimus in magnitudine sua et dilatione arbustorum suorum. Erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. Abietes non adequaverunt summitatem eius et platani non fuerunt eque frondibus illius. Omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini eius quam speciosum

sum feci eum et multis condensisque frondibus et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine et dedit summitatem suam virentem atque condensam et elevatum est cor eius in altitudinem suam: tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei. Iuxta impietatem eius eieci eum. et succident eum alieni et crudelissimi nationum et proicient eum super montes et in cunctis convallibus corruent rami eius et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre. Et recedent de umbraculo eius omnes populi terre et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi et in ramis eius fuerunt omnes bestie regionis. Quam obrem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis. quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die quando descendit ad inferos induxi luctum operui eum abysso et prohibui flumina eius et coercui aquas multas. Contristatus est super eum libanus et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. Et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia atque preclara in libano universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent ad infernum ad interfectos gladio et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui assimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam in medio incircumcisorum dormies cum his qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit dominus deus.

XXXII

Et factum est duodecimo anno in mense duodecimo in una mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis assume lamentum super pharaonem regem egypti et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es et draconi qui est in mari. et ventilabas cornu in fluminibus tuis et conturbabas aquas pedibus tuis et conculcabas flumina eorum. Propterea hec dicit dominus deus. Expandam super te rete meum in multitudine populorum. et extraham te in sagena mea et proiciam te in terram super faciem agri abiciam te. Et habitare faciam super te omnia volatilia celi et saturabo de te bestias universe terre et dabo carnes tuas super montes et implebo colles tuos sanie tua et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes et valles implebuntur ex te. et operiam cum extinctus fueris celos et nigrescere faciam stellas eius. Solem nube tegam et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te et dabo tenebras super terram tuam dicit dominus deus. Et irritabo cor populorum multorum cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis et stupescere faciam super te populos multos et reges eorum horrore nimio formidabunt super te cum volare ceperit gladius meus super facies eorum et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine sue. Quia hec dicit dominus deus. Gladius regis babylonis veniet tibi in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam inexpugnabiles gentes omnes hee. Et vastabunt superbiam egypti et dissipabitur multitudo eius et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas. Et non conturbabit eas pes hominis ultra neque ungula iumentorum turbabit eas. Sic purissimas reddam aquas eorum et flumina eorum quasi oleum adducam ait dominus deus. Cum dedero terram egypti desolatam deseretur autem terra a plenitudine sua quando percussero omnes habitatores eius et scient quia ego dominus. Planctus est et plangent eum filie gentium plangent eum. Super egypto et super multitudine eius plangent eum ait dominus deus. Et factum est in duodecimo anno in quinta decima mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis cane lugubre super multitudinem egypti et detrahe eam ipsam et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es descende et dormi cum incircumcisis in medio interfectorum gladio cadent. Gladius datus est attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni qui cum auxiliatoribus eius descenderunt et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi assur et omnis multitudo eius in circuitu illius sepulcra eius omnes interfecti et qui ceciderunt gladio quorum data sunt sepulcra in novissimis laci. Et facta est multitudo eius per gyrum sepulcri eius universi interfecti cadentesque gladio. Qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi elam et omnis multitudo eius per gyrum sepulcri sui. Omnes hi interfecti ruentesque gladio qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam. Qui posuerunt terrorem suum in terra viventium. Et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis populis eius. In circuitu eius sepulcrum illius. Omnes hi incircumcisi interfectique gladio. Dederunt enim terrorem in terra viventium. Et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum positi sunt. Ibi mosoch et tubal et omnis multitudo eius. In circuitu illius sepulcra eius. Omnes hi incircumcisi interfectique et cadentes gladio. Quia dederunt formidinem suam in terra viventium et non dormient cum fortibus cadentibusque et incircumcisis qui descenderunt ad infernum cum armis suis et posuerunt gladios suos sub capitibus suis et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. Quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris et dormies cum interfectis gladio. Ibi ydumea et reges eius et omnes duces eius

qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio et qui cum incircumcisis dormierunt et cum his qui descenderunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis paventes et in sua fortitudine confusi. Qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio et portaverunt confusionem suam cum his qui descenderunt in lacum. Vidit eos Pharao et consolatus est super universa multitudine sua que interfecta est gladio Pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus. Quia dedi terrorem meum in terra viventium et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio Pharao et omnis multitudo
XXXIII eius ait dominus deus. Et factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad filios populi tui et dices ad eos. Terram cum induxero super eam gladium et tulerit populus terre virum unum de novissimis suis et constituerit eum super se speculatorem et ille viderit gladium venientem super terram et cecinerit bucina et annuntiaverit populo. Audiens autem quisquis ille est sonitum bucine non se observaverit veneritque gladius et tulerit eum sanguis ipsius erit super caput eius. Sonitum bucine audivit et non se observavit sanguis eius in ipso erit. Si autem custodierit animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venire et non insonuerit bucina et populus non se custodierit veneritque gladius et tulerit de eis animam ille quidem in iniquitate sua captus est sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui Israhel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium impie morte morieris non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua ipse impius in iniquitate sua morietur sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur non fuerit conversus a via sua ipse in iniquitate sua morietur. Porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic ad domum Israhel. Sic locuti estis dicentes iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt et in ipsis nos tabescimus quomodo ergo vivere poterimus. Dic ad eos. Vivo ego dicit dominus deus. Nolo mortem impii sed ut revertatur impius a via sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis et quare moriemini domus Israhel. Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit. Et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. Et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem omnes iustitie eius oblivioni tradentur et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte morieris et egerit penitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam et pignus restituerit ille impius rapinamque reddiderit in mandatis vite ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur ei iudicium et iustitiam fecit vita vivet. Et dixerunt filii populi tui non est equi ponderis via domini et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua feceritque iudicium et iustitiam vivet in eis. Et dicitis non est recta via domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis domus Israhel. Et factum est in duodecimo anno in duodecimo mense in quinta mensis transmigrationis nostre venit ad me qui fugerat de Ierusalem dicens. Vastata est civitas. Manus autem domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret qui fugerat aperuitque os meum donec veniret ad me mane et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis qui habitant in ruinosis his super humum Israhel loquentes aiunt. Unus erat Abraham et hereditate possedit terram nos autem multi nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Quia in sanguine comeditis et oculos vestros levatis ad immunditias vestras et sanguinem funditis numquid terram hereditate possidebitis. Stetistis in gladiis vestris fecistis abominationes et unusquisque uxorem proximi sui polluit et terram hereditate possidebitis. Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Vivo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent et qui in agro est bestiis tradetur ad devorandum. Qui autem in presidiis et in speluncis sunt peste morientur. Et dabo terram in solitudinem et desertum et deficiet superba fortitudo eius et desolabuntur montes Israhel eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego dominus cum dedero terram desolatam et desertam propter abominationes universas suas quas operati sunt. Et tu fili hominis filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros et in ostiis domorum et dicunt unus ad alterum vir ad proximum suum loquentes. Venite et audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus et sedent coram te populus meus et audiunt sermones tuos et non faciunt eos quia in canticum oris sui vertunt illos et avaritiam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur et audiunt verba tua et non faciunt ea. Et cum venerit quod predictum est ecce enim venit tunc scient quod propheta fuerit
XXXIIII inter eos. Et factum est verbum domini ad
me dicens. Fili hominis propheta de pastoribus Israhel propheta et dices pastoribus. Hec dicit dominus deus. Ve pastoribus Israhel qui pascebant semetipsos. Nonne greges a pastoribus pascuntur. Lac comedebatis et lanis operiebamini et quod crassum erat occidebatis gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis et quod egrotum non sanastis quod fractum est non alligastis et quod abiectum est non reduxistis. Quod perierat non quesistis sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Et disperse sunt oves mee eo quod non esset pastor et facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri et disperse sunt. Erra

erraverunt greges mei in cunctis montibus et in universo colle excelso et super omnem faciem terrae dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam et oves meae in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor neque enim quaesierunt pastores gregem meum sed pascebant pastores semetipsos et greges meos non pascebant. Propterea pastores audite verbum domini. Haec dicit dominus deus. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem nec pascant amplius pastores semetipsos et liberabo gregem meum de ore eorum et non erit eis ultra in escam. Quia haec dicit dominus deus. Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis et congregabo eas de terris et inducam eas in terram suam et pascam eas in montibus Israel in rivis et in cunctis sedibus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas et in montibus excelsis Israel erunt pascua eorum. Ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas et ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram et quod abiectum erat reducam et quod confractum fuerat alligabo et quod infirmum erat consolidabo et quod pingue et forte custodiam et pascam illas in iudicio. Vos autem greges mei haec dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris et cum purissimam aquam biberetis reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves meae his quae conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur et quae pedes vestri turbaverant haec bibebant. Propterea haec dicit dominus deus ad vos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum. Eo quod lateribus et humeris impingebatis et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora donec dispergerentur foras salvabo gregem meum et non erit ultra in rapinam et iudicabo inter pecus et pecus. Et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas servum meum David. Ipse pascet eas et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum et servus meus David princeps in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis et cessare faciam bestias pessimas de terra et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem et deducam imbrem in tempore suo pluviae benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum et terra dabit germen suum et erunt in terra sua absque pavore et scient quia ego dominus cum contrivero catenas iugi eorum et eruero eos de manu imperantium sibi et non erunt ultra in rapinam gentibus neque bestiae terrae devorabunt eos sed habitabunt confidenter absque ullo timore. Et suscitabo eis germen nominatum et non erunt ultra imminuti fame in terra neque portabunt ultra opprobrium gentium et scient quia ego dominus deus eorum cum eis et ipsi populus meus domus Israel ait dominus deus. Vos autem greges mei greges pascuae meae homines estis et ego dominus deus vester dicit dominus deus.

XXXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam adversus montem Seir et prophetabis de eo et dices ei. Haec dicit dominus deus. Ecce ego ad te mons Seir et extendam manum meam super te et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tuas demoliar et tu desertus eris et scies quia ego dominus eo quod fueris inimicus sempiternus et concluseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum in tempore iniquitatis extremae. Propterea vivo ego dicit dominus deus quoniam sanguini tradam te et sanguis te persequetur et cum sanguinem oderis sanguis persequetur te. Et dabo montem Seir desolatum et desertum et auferam de eo euntem et redeuntem et implebo montes eius occisorum suorum in collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te et civitates tuae non habitabuntur et scietis quia ego dominus. Eo quod dixeris duae gentes et duae terrae meae erunt et hereditate possidebo eas cum dominus esset ibi. Propterea vivo ego dicit dominus deus quia faciam iuxta iram tuam et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos et notus efficiar per eos cum te iudicavero et scies quia ego dominus. Audivi universa opprobria tua quae locutus es de montibus Israel dicens deserti nobis dati sunt ad devorandum. Et insurrexistis super me ore vestro et derogastis adversum me verba vestra ego audivi. Haec dicit dominus deus. Laetante universa terra in solitudinem te redigam. Sicut gavisus es super hereditatem domus Israel eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi. Dissipatus eris mons Seir et omnis Idumea et scient quia ego dominus.

XXXVI

Tu autem fili hominis propheta super montes Israel et dices. Montes Israel audite verbum domini. Haec dicit dominus deus. Eo quod dixerit inimicus de vobis euge altitudines sempiternae in hereditatem datae sunt nobis propterea vaticinare et dic. Haec dicit dominus deus. Pro eo quod desolati estis et conculcati per circuitum et facti in hereditatem reliquis gentibus et ascendistis super labium linguae et opprobrium populi propterea montes Israel audite verbum domini dei. Haec dicit dominus deus montibus et collibus torrentibus vallibusque et desertis parietinis et urbibus derelictis quae depopulatae sunt et subsannatae a reliquis gentibus per circuitum propterea haec dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de Idumea universa quae dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto corde et ex animo et eiecerunt eam ut vastarent. Idcirco vaticinare super humum Israel et dices montibus et collibus iugis et vallibus. Haec dicit dominus deus. Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum eo quod confusionem gentium sustinueritis. Iccirco haec dicit dominus deus.

Ego levavi manum meam ut gentes que in cir
cuitu vestro sunt ut ipse confusionem suam por
tent. Vos autem montes israel ramos vestros extendi
te ut germinetis et fructum vestrum afferatis
populo meo israel. Prope est enim ut veniat quia
ecce ego ad vos et convertar ad vos et arabimini
et accipietis sementem et multiplicabo in vobis
homines omnemque domum israel et habitabuntur
civitates et ruinosa instaurabuntur et replebo
vos hominibus et iumentis et multiplicabuntur
et crescent et habitari vos faciam sicut a prin
cipio. Bonisque donabo maioribus quam habuis
tis ab initio et scietis quia ego dominus et ad
ducam super vos homines populum meum israel et he
reditate possidebunt te et eris eis in hereditatem
et non addes ultra ut absque eis sis. Hec dicit do
minus deus. Pro eo quod dicunt de vobis devoratrix
hominum es et suffocans gentem tuam propter
ea homines non comedes amplius et gentem
tuam non necabis ultra ait dominus deus. Nec au
ditam faciam in te amplius confusionem
gentium et obprobrium populorum nequaquam
portabis amplius et gentem tuam non amit
tes amplius ait dominus deus. Et factum est ver
bum domini ad me dicens. Fili hominis domus
israel habitaverunt in humo sua et polluerunt
eam in viis suis et in studiis suis iuxta immun
diciam menstruate facta est via eorum coram
me et effudi indignationem meam super eos
pro sanguine quem fuderunt super terram et in i
dolis suis polluerunt eam et dispersi eos in gentes
et ventilati sunt in terris. Iuxta vias eorum et
adinventiones eorum iudicavi eos. Et ingressi
sunt ad gentes ad quas introierunt et pollu
erunt nomen sanctum meum cum diceretur de
eis populus domini est iste et de terra eius egres
si sunt et peperci nomini sancto meo quod pollue
rat domus israel in gentibus ad quas ingressi sunt.
Iccirco dices ad domum israel. Hec dicit dominus
deus. Non propter vos ego faciam domus israel sed
propter nomen sanctum meum quod polluistis in gen
tibus ad quas intrastis. Et sanctificabo nomen
meum magnum quod pollutum est inter gentes
quod polluistis in medio earum ut sciant gentes
quia ego dominus deus ait dominus exercitu
um cum sanctificatus fuero in vobis coram
eis. Tollam quippe vos de gentibus et congre
gabo vos de universis terris et adducam vos
in terram vestram et effundam super vos aquam
mundam et mundabimini ab omnibus in
quinamentis vestris et ab universis idolis vestris
mundabo vos. Et dabo vobis cor novum et spi
ritum meum ponam in medio vestri et auferam
cor lapideum de carne vestra et dabo vobis
cor carneum et spiritum meum ponam in medio
vestri. Et faciam ut in preceptis meis ambule
tis et iudicia mea custodiatis et operemini et
habitabitis in terra quam dedi patribus vestris
et eritis michi in populum et ego ero vobis in deum.
Et salvabo vos ex universis inquinamentis
vestris et vocabo frumentum et multiplicabo
illud et non imponam vobis famem et mul
tiplicabo fructum ligni et genimina agri ut
non portetis ultra obprobrium famis in gen

tibus. Et recordabimini viarum vestrarum pessi
marum studiorumque non bonorum et
displicebunt vobis iniquitates vestre et scele
ra. Non propter vos ego faciam ait dominus
deus notum sit vobis. Confundimini et e
rubescite super viis vestris domus israel. Hec dicit
dominus deus. In die qua mundavero vos
ex omnibus iniquitatibus vestris et habitare fecero
urbes et instauravero ruinosa et terra de
serta fuerit exculta que quondam erat desolata in o
culis omnis viatoris et dicent. Terra illa incul
ta facta est ut ortus voluptatis et civitates
deserte et destitute atque suffosse munite se
derunt. Et scient gentes quecumque derelic
te fuerint in circuitu vestro quia ego dominus
hedificavi dissipata plantavique inculta ego
dominus locutus sum et feci. Hec dicit dominus
deus. Adhuc in hoc invenient domus israel
ut faciam eis. Multiplicabo eos sicut gre
gem hominum ut gregem sanctum ut gregem
ierusalem in sollempnitatibus eius sic erunt ci
vitates deserte plene gregibus hominum
et scient quia ego dominus. Et facta est su XXXVII
per me manus domini et eduxit me in spiri
tu domini et dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus et circumduxit me
per ea in gyrum. Erant autem multa valde su
per faciem campi sicca que vehementer. Et dixit
ad me. Fili hominis putasne vivent ossa ista.
Et dixi. Domine deus tu nosti. Et dixit ad me.
Vaticinare de ossibus istis et dices eis. Ossa a
rida audite verbum domini. Hec dicit dominus
deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos
spiritum et vivetis. Et dabo super vos nervos
et succrescere faciam super vos carnes et super
extendam in vobis cutem et dabo vobis spiritum
et vivetis et scietis quia ego dominus. Et pro
phetavi sicut preceperat michi. Factus est autem
sonitus prophetante me et ecce commotio. Et ac
cesserunt ossa ad ossa unumquodque ad iunc
turam suam. Et vidi et ecce super ea nervi et
carnes ascenderunt et extensa est in eis cu
tis desuper et spiritum non habebant. Et dixit ad
me. Vaticinare ad spiritum vaticinare fili ho
minis et dices ad spiritum. Hec dicit dominus
deus. A quatuor ventis veni spiritus. Et insuf
fla super interfectos istos et reviviscant. Et
prophetavi sicut preceperat michi. Et ingressus
est in ea spiritus et vixerunt. Steteruntque super
pedes suos exercitus grandis nimis valde. Et
dixit ad me. Fili hominis ossa hec universa
domus israel est. Ipsi dicunt aruerunt ossa nostra et
periit spes nostra et abscisi sumus. Propterea
vaticinare et dices ad eos. Hec dicit dominus
deus. Ecce ego aperiam tumulos vestros et edu
cam vos de sepulcris vestris populus meus et indu
cam vos in terram israel et scietis quia ego do
minus cum aperuero sepulcra vestra et eduxero
vos de tumulis vestris populus meus et dedero
spiritum meum in vobis et vixeritis et requiescere
vos faciam super humum vestram et scietis quia
ego dominus deus locutus sum et feci ait
dominus deus. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Et tu fili hominis sume tibi li

gnum unum et scribe super illud iude et filiorum
israel sociis eius et tolle lignum alterum et scri
be super illud ioseph et lignum ephraim et cun
cte domus israel sociorumque eius. Adiun
ge illa unum ad alterum tibi in lignum unum
et erunt in unione in manu tua. Cum autem
dixerint ad te filii populi tui loquentes nonne in
dicas nobis quid in his tibi uelis loqueris ad eos.
Hec dicit dominus deus. Ecce ego adsumam
lignum ioseph quod est in manu ephraim et tribus
israel que iuncte sunt ei et dabo eas pariter cum
ligno iuda et faciam eas in lignum unum et
erunt unum in manu eius. Erunt autem li
gna super que scripseris in manu tua in oculis
eorum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego adsumam filios israel de medio na
tionum ad quas abierunt et congregabo eos
undique et adducam eos ad humum suam et
faciam eos gentem unam in terra in montibus
israel et rex unus erit omnibus imperans et non
erunt ultra due gentes nec diuidentur am
plius in duo regna nec polluentur ultra in ido
lis suis et abhominationibus et in cunctis ini
quitatibus suis. Et saluos eos faciam de uniuersis
sedibus suis in quibus peccauerunt et munda
bo eos et erunt michi populus et ego ero eis deus.
Et seruus meus dauid rex super eos et pastor unus
erit omnium eorum et in iudiciis meis amb
ulabunt et mandata mea custodient et facia
nt ea. Et habitabunt super terram quam dedi ser
uo meo iacob in qua habitauerunt patres uestri
Et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et
filii filiorum eorum usque in sempiternum. Et d
auid seruus meus princeps eorum in perpe
tuum et percutiam illis fedus pacis pactum
sempiternum erit eis. Et fundabo eos et mul
tiplicabo et dabo sanctificationem meam in me
dio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum
in eis et ero eis deus et ipsi erunt michi populus
et scient gentes quia ego dominus sanctifi
cator israel cum fuerit sanctificatio mea in med
XXXVIII io eorum in perpetuum. Et factus est sermo do
mini ad me dicens. Fili hominis pone faci
em tuam contra gog. terram magog principem
capitis mosoch et thubal et uaticinare de eo
et dices ad eum. Hec dicit dominus deus. Ec
ce ego ad te gog principem capitis mosoch
et thubal et circumagam te et ponam fre
num in maxillis tuis et educam te et omnem
exercitum tuum equos et equites uestitos lori
cis uniuersos multitudinem magnam hastam
et clipeum arripientium et gladium. Perse
ethiopes et libies cum eis omnes scutati et
galeati. Gomer et uniuersa agmina eius. Do
mus thogorma latera aquilonis et totum ro
bur eius populique multi tecum. Prepara et
instrue te et omnem multitudinem tuam
que coaceruata est ad te et esto eis in precep
tum. Post dies multos uisitaberis in nouissi
mo annorum uenies ad terram que reuersa
est a gladio congregata est de populis multis ad
montes israel qui fuerunt deserti iugiter disp
si. Hec de populis educta est et habitauerunt
in ea confidenter uniuersi. Ascendens autem in

quasi tempestas ueniens et quasi nubes ut
operias terram tu et omnia agmina tua populi mul
ti tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa
ascendent sermones super cor tuum et cogitabis
cogitationes pessimas et dices. Ascendam ad
terram absque muro ueniam ad quiescentes ha
bitantesque secure. Omnes hii habitant sine
muro uectes et porte non sunt eis ut diripias
spolia et inuadas predam et inferas manum tu
am super eos qui deserti fuerant et postea resti
tuti et super populum qui est congregatus ex gen
tibus qui possidere cepit et esse habitator umbi
lici terre. Saba et dedan et negociatores thar
sis et omnes leones eius dicent tibi. Numquid
ad sumenda spolia tu uenisti. Ecce ad diripi
endam predam congregasti multitudinem tuam
ut tollas argentum et aurum et auferas sup
pellectilem atque substantiam et diripias man
ubias infinitas. Propterea uaticinare fili hominis
et dices ad gog. Hec dicit dominus deus. Numquid
non in die illa cum habitauerit populus meus israel
confidenter scies et uenies de loco tuo a lateri
bus aquilonis et tu populi multi tecum ascenso
res equorum uniuersi cetus magnus et exercitus
uehemens. Et ascendes super populum meum israel quasi
nubes ut operias terram in nouissimis diebus eris
et adducam te super terram meam ut sciant gentes
me cum sanctificatus fuero in te in oculis eo
rum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo il
le es de quo locutus sum in diebus antiquis in
manu seruorum meorum prophetarum israel qui
prophetauerunt in diebus illorum temporum ut
adducerem te super eos et erit in die illa aduen
tus gog super terram israel ait dominus deus as
cendet indignatio mea in furore meo et in ze
lo meo. Et in igne ire mee locutus sum quia
in die illa erit commotio magna super terram israel.
et commouebuntur a facie mea pisces maris
et uolucres celi et bestie agri et omne reptile quod
mouetur super humum cunctique homines qui
sunt super faciem terre. Et subuertentur montes
et cadent sepes et omnis murus in terra cor
ruet. Et congregabo aduersum eum in cunctis
montibus meis gladium ait dominus deus.
Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur
et iudicabo eum peste et sanguine et im
bre uehementi et lapidibus immensis ignem
et sulphur pluam super eum et super exercitum
eius. et super populos multos qui sunt cum eo et
magnificabor et sanctificabor et notus ero in
oculis gentium multarum et scient quia ego
dominus. Tu autem fili hominis uaticina XXXIX
re aduersum gog. et dices. Hec dicit dominus
deus. Ecce ego super te gog principem capitis
mosoch et thubal et circumagam te et redu
cam te et ascendere te faciam de lateribus aqui
lonis et adducam te super montes israel et percu
tiam arcum tuum in manu sinistra tua et
sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Su
per montes israel cades tu et omnia agmina tua et
populi qui sunt tecum feris auibus omnique uo
latili et bestiis terre dedi te ad deuorandum. Super
faciem agri cades quia ego locutus sum ait do
minus deus. Et emittam ignem in magog et

in his qui inhabitant in insulis confidenter et
scient quia ego dominus deus et nomen meum
sanctum notum faciam in medio populi mei israel
et non polluam nomen sanctum meum amplius
et scient gentes quia ego dominus sanctus is
rael. Ecce venit et factum est ait dominus deus.
Hec est dies de qua locutus sum et egredientur
habitatores de civitatibus israel et succendent et
comburent arma clipeum et hastas arcum et
sagittas et baculos manus et contos et succen
dent ea igni septem annis et non portabunt
ligna de regionibus neque succident de saltibus quoniam
arma succendent igni. Et depredabuntur eos
quibus prede fuerant et diripient vastatores su
os ait dominus deus. Et erit in die illa dabo g
og locum nominatum sepulcrum in israel vallem
viatorum ad orientem maris que obstupescere
faciet pretereuntes. Et sepelient ibi gog et omnem
multitudinem eius et vocabitur vallis multitu
dinis gog et sepelient eos domus israel ut mun
dent terram septem mensibus. Sepeliet autem
omnis populus terre et erit nominata eis dies in qua
glorificatus sum ait dominus deus. Et viros
iugiter constituent lustrantes terram qui sepe
liant et requirant eos qui remanserant super
faciem terre et emundent eam. Post menses autem
septem querere incipient et circuibunt per
agrantes terram. Cumque viderint os hominis sta
tuent iuxta illud titulum donec sepeliant illud
pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen
autem civitatis amona et mundabunt terram.
Tu ergo fili hominis hec dicit dominus deus.
Dic omni volucri et universis avibus cunctisque
bestiis agri. Convenite properate concurrite undique
ad victimam meam quam ego immolo vob
is victimam grandem super montes israel. Ut com
edatis carnes et bibatis sanguinem carnes for
tium comedetis et sanguinem principum terre
bibetis. Arietum agnorum et hircorum taurorumque
altilium et pinguium omnium. Et comedetis
adipem in saturitatem et bibetis sanguinem
in ebrietatem. De victima quam ego immola
bo vobis et saturabimini super mensam meam
de equo et de equite forti et de universis viris
bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam
meam in gentibus et videbunt omnes gentes
iudicium meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos et scient domus israel
quia ego dominus deus eorum a die illa et dein
ceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus israel eo quod dereliquerint me et ab
sconderim faciem meam ab eis et tradiderim
eos in manu hostium et ceciderunt in gladio u
niversi. Iuxta immunditiam eorum et scelus feci ei
et abscondi faciem meam ab illis. Propterea hec
dicit dominus deus. Nunc reducam captivita
tem iacob et miserebor omnis domus israel. Et as
sumam zelum pro nomine sancto meo et porta
bunt confusionem suam et omnem prevari
cationem quam prevaricati sunt in me cum
habitaverint in terra sua confidenter nemin
em formidantes et reduxero eos de populis et
congregavero eos de terris inimicorum suorum
et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium
plurimarum et scient quia ego dominus deus eorum
eo quod transtulerim eos in nationes et congrega
vero eos super terram suam et non dereliquam quem
quam ex eis ibi et non abscondam ultra faciem
meam ab eis eo quod effuderim spiritum meum super
omnem domum israel ait dominus deus. In XL
vicesimo et quinto anno transmigrationis nostre
in exordio anni decima mensis quarto decimo
anno postquam percussa est civitas in ipsa hac die
facta est super me manus domini et adduxit m
e illuc in visionibus dei. Adduxit me in terram israel et
dimisit me super montem excelsum nimis super
quem erat quasi edificium civitatis vergen
tis ad austrum et introduxit me illuc. Et ecce
vir cuius erat species quasi species eris et funiculus
lineus in manu eius et calamus mensure in ma
nu eius stabat autem in porta et locutus est ad
me idem vir. Fili hominis vide oculis tuis et
auribus tuis audi et pone cor tuum in omnia que
ego ostendam tibi quia ut ostendantur tibi ad
ductus es huc. Adnuntia omnia que tu vides
domui israel. Et ecce murus forinsecus in circu
itu domus undique. Et in manu viri calamus
mensure sex cubitorum et palmo. Et mensus
est latitudinem edificii calamo uno et venit
ad portam que respiciebat viam orientalem
et ascendit per gradus eius et mensus est limen
porte calamo uno latitudinem id est limen u
num calamo uno in latitudine et thalamum
uno calamo in longum et uno calamo in la
tum. Et inter thalamos quinque cubitos. Et
limen porte iuxta vestibulum porte intrin
secus calamo uno et mensus est vestibulum
porte octo cubitorum et frontem eius duobus
cubitis. Vestibulum autem porte erat intrin
secus. Porro thalami porte ad viam orientalem
tres hinc et tres inde mensura una trium et
mensura una frontium ex utraque parte. Et
mensus est latitudinem liminis porte decem
cubitorum et longitudinem porte tredecim
cubitorum et marginem ante thalamos cu
biti unius. Et cubitus unus finis utrimque.
Thalami autem sex cubitorum erant hinc et inde
et mensus est portam a tecto thalami usque ad
tectum eius latitudinem viginti quinque cubi
torum ostium contra ostium. Et fecit frontes
per sexaginta cubitos et ad frontem atrium por
te undique per circuitum. Et ante faciem porte
que pertingebat usque ad faciem vestibuli porte
interioris quinquaginta cubitos et fenestras
obliquas in thalamis et in frontibus eorum que
erant intra portam undique per circuitum. Similiter
autem erant et in vestibulis fenestre per gyrum
intrinsecus et ante frontes pictura palmarum.
Et eduxit me ad atrium exterius et ecce ga
zophilacia et pavimentum stratum lapide in atrio
per circuitum. Triginta gazophilacia in circuitu
pavimenti. Et pavimentum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum erat inferius. Et
mensus est latitudinem a facie porte inferio
ris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus
centum cubitos ad orientem et ad aquilo
nem. Portam quoque que respiciebat viam aq
uilonis atrii exterioris mensus est tam in longitudi

ne quam in latitudine et thalamos eius tres hinc
et tres inde et frontem eius et uestibulum
eius secundum mensuram porte prioris quinquaginta
cubitorum longitudinem eius et in latitudin
em uiginti quinque cubitorum. Fenestre autem
eius et uestibulum et sculpture secundum mensuram
porte que respicit ad orientem. Et septem gra
duum erat ascensus eius et uestibulum ante
eum. Et porta atrii interioris contra portam aqlo
nis et orientalem. Et mensus est a porta usque ad po
rtam centum cubitos et duxit me ad uiam au
stralem et ecce porta que respiciebat ad austrum
et mensus est frontem eius et uestibulum eius
iuxta mensuras superiores. Et fenestras eius et
uestibula in circuitu sicut fenestras ceteras quin
quaginta cubitorum longitudinem et latitudinem
uiginti quinque cubitorum. Et in gradibus septem
ascendebatur ad eam et uestibulum ante fores
eius et celate palme erant una hinc et altera in
de in fronte eius et porta atrii interioris in uia
australi et mensus est a porta usque ad portam in
uia australi cubitos centum. Et introduxit me
in atrium interius ad portam australem et men
sus est portam iuxta mensuras superiores et tha
lamum eius et frontem eius et uestibulum eius
hisdem mensuris et fenestras eius et uestibulo
rum eius in circuitu quinquaginta cubitos lon
gitudinis et latitudinis uiginti quinque cubitos
et uestibulum per gyrum longitudinem uiginti
quinque cubitorum et uestibulum eius ad atrium
exterius et palmas eius in fronte et octo gradus
erant quibus ascendebatur per eum. Et introduxit
me in atrium interius per uiam orientalem et
mensus est portam secundum mensuras superiores et
thalamum eius et frontem eius et uestibula
eius sicut supra et fenestras eius et uestibula
eius in circuitu longitudine quinquaginta cu
bitorum et uestibulum eius id est atrii exterioris
et palme celate in fronte eius hinc et inde et in
octo gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad
portam que respiciebat ad aquilonem et men
sus est secundum mensuras superiores thalamum eius
frontem eius uestibulum eius et fenestras eius
per circuitum longitudinem quinquaginta cu
bitorum et latitudine uiginti quinque cubitorum
uestibulum eius respiciebat in atrium exterius
et celatura palmarum in fronte eius hinc et in
de et in octo gradibus ascensus eius. Et per singula
gazofilatia ostium in frontibus portarum ibi la
uabunt holocaustum et in uestibulo porte due
mense hinc et due mense inde. Ut immoletur
super eas holocaustum et pro peccato et pro delic
to. Et ad latus exterius quod ascendit ad hostium po
rte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad la
tus alterum ante uestibulum porte due mense.
Quatuor mense hinc et quatuor mense inde per
latera porte. Octo mense erant super quas imm
olabant. Quatuor autem mense ad holocaustum
de lapidibus quadris extructe longitudine cubi
ti unius et dimidii et latitudine cubiti unius.
super quas ponunt uasa in quibus immolatur ho
locaustum et uictima. Et labia earum palmi
unius reflexa intrinsecus per circuitum super men
sas autem carnes oblationis et extra portam

interiorem gazophilatia cantorum in atrio inte
riori quod erat in latere porte respicientis ad aqlo
nem et facies eorum contra uiam australem.
Una ex latere porte orientalis que respiciebat ad
uiam aquilonis et dixit ad me. Hoc est gazophi
latium quod respicit uiam meridianam sacerdotum
qui excubant in custodiis templi. Porro gazop
hilatium quod respicit uiam aquilonis sacerdotum
erit qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt
filii Sadoch qui accedunt de filiis Leui ad dominum ut
ministrent ei. Et mensus est atrium longitudi
ne centum cubitorum et latitudine centum cu
bitorum per quadrum et altare ante faciem templi
et introduxit me in uestibulum templi et men
sus est uestibulum quinque cubitis hinc et quinque
cubitis inde. Et latitudinem porte trium cubitorum
hinc et trium cubitorum inde. Longitudinem
autem uestibuli uiginti cubitorum et latitudinem
undecim cubitorum et octo gradibus ascendebatur
ad eam et columpne erant in frontibus una hinc
et altera inde. Et introduxit me in templum et

CXLI

mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc et
sex cubitos latitudinis inde. Latitudinem tabernacu
li et latitudo porte decem cubitorum erat. Et la
tera porte quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde.
Et mensus est longitudinem eius quadraginta
cubitorum et latitudinem uiginti cubitorum et
et ingressus intrinsecus mensus est in fronte
porte duos cubitos et portam decem cubitorum
et latitudinem porte septem cubitorum. Et men
sus est longitudinem eius uiginti cubitorum et lati
tudinem eius uiginti cubitorum ante faciem tem
pli et dixit ad me. Hoc est sanctum sanctorum. Et
mensus est parietem domus sex cubitorum et
latitudinem lateris quatuor cubitorum undique
per circuitum domus. Latera autem latus ad latus
bis triginta tria. Et erant eminentia que ingre
derentur per parietem domus in lateribus per circuitum
ut continerent et non attingerent parietem templi.
Et platea erat in rotundum ascendens sursum per
cocleam et in cenaculum templi deferebat per gyrum.
Idcirco latius erat templum in superioribus et sic de in
ferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et
uidi in domo altitudinem per circuitum fundata
latera ad mensuram calami sex cubitorum s
patio. Et latitudinem per parietem forinsecus qui
que cubitorum et erat interior domus in lateribus
domus. Et inter gazofilatia latitudinem uiginti
cubitorum in circuitu domus undique. Et hostium
lateris ad orationem hostium unum ad uiam aq
lonis et hostium unum ad uiam australem et la
titudinem loci ad orationem quinque cubitorum
in circuitu et edificium quod erat separatum uersu
que ad uiam respicientem ad mare latitudinis
septuaginta cubitorum. Paries autem edificii
quinque cubitorum latitudinis per circuitum et longi
tudo eius nonaginta cubitorum. Et mensus est
domus in longitudinem centum cubitorum et
quod separatum est edificium et parietes eius lon
gitudinis centum cubitorum. Latitudo autem
ante faciem domus et eius quod erat separatum
contra orientem centum cubitorum. Et mensus est
longitudinem edificii contra faciem eius quod
erat separatum ad dorsum et ethecas ex utraque

parte centum cubitorum et templum interius
et vestibula atrii limina et fenestras obliquas
et ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque
limen stratumque ligno per gyrum in circuitu
terra autem usque ad fenestras. Et fenestre
clause super hostia usque ad domum interiorem
et forinsecus per omnem parietem in circuitu in
intrinsecus et forinsecus ad mensuram et fa
cta cherubin et palme et palma inter che
rubin et cherub. Duasque facies habebat cherub
faciem hominis iuxta palmam unam et hinc
parte faciem leonis iuxta palmam ex alia p
arte expressam per omnem domum in circuitu
de terra usque ad superiora porte cherubin et palme
celate erant in pariete templi. Limen erat
quadrangulum et facies sanctuarii aspectus contra
aspectum altaris lignei trium cubitorum alti
tudo et longitudo eius duorum cubitorum et
anguli eius et longitudo eius et parietes eius
lignei. Et locutus est ad me. Hec est mensa coram
domino et duo hostia erant in templo et
in sanctuario et duobus hostiis ex utraque pa
rte bina erant ostiola que se invicem plicaban
tur. Bina enim ostiola erant ex utraque parte o
stiorum et celata erant in ipsis ostiis templi
cherubin et sculptura palmarum sicut in
parietibus quoque expressa erant. Quam ob rem
erant et grossiora ligna in vestibuli fronte fori
secus super que fenestre erant oblique et simili
tudo palmarum hinc atque inde in humerulis
vestibuli secundum latera domus latitudinemque

XLII

parietum. Et eduxit me in atrium exterius
per viam ducentem ad aquilonem et eduxit
me in gazophilacium quod erat contra separatum
edificium et contra edem vergentem ad aqui
lonem. In facie longitudinis centum cubi
tos ostia aquilonis et latitudinis quinquagin
ta cubitos et contra viginti cubitos atrii inte
rioris et contra pavimentum stratum lapide
atrii exterioris ubi erat porticus iuncta porticui
triplici. Et ante gazophilacia deambulatio
decem cubitorum latitudinis ad interiora re
spiciens vie cubiti unius. Et hostia eorum ad
aquilonem ubi erant gazophilacia in superio
ribus humiliora quia supportabant porticus que
ex illis eminebant de inferioribus et de mediis
edificiis. Tristega enim erant et non habe
bant columpnas sicut erant columpne atrio
rum propterea eminebant de inferioribus et de me
diis a terra cubitis quinquaginta et peribolus
exterior secundum gazophilacia que erant in via a
trii exterioris ante gazophilacia. Longitudo eius
quinquaginta cubitorum quia longitudo erat ga
zophilaciorum atrii exterioris quinquaginta
cubitorum et longitudo ante faciem templi centum
cubitorum. Et erat subter gazophilacia hec
introitus ab oriente ingredientium in ea de
atrio exteriori et in latitudine periboli atrii quod
erat contra viam orientalem in faciem edificii
separati. Et erant ante edificium gazophi
lacia et viam ante faciem eorum iuxta simi
litudinem gazophilaciorum que erant in via
aquilonis secundum longitudinem eorum sicut
et latitudo eorum et omnis introitus eorum
et similitudines et ostia eorum secundum ostia gazophi
laciorum que erant in via respiciente ad notum.
Ostium in capite vie que via erat ante vestibu
lum separatum per viam orientalem ingredi
entibus. Et dixit ad me. Gazophilacia aquilonis
et gazophilacia austri que sunt ante edifici
um separatum hec sunt gazophilacia sancta
in quibus vescentur sacerdotes qui appropinquant
ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sanc
ta sanctorum et oblationem pro peccato et pro delic
to. Locus enim sanctus est. Cum autem ingressi
fuerint sacerdotes non egredientur de sanc
tis in atrium exterius et ibi reponent vesti
menta sua in quibus ministrant quia sancta
sunt. Vestienturque vestimentis aliis et sic proce
dent ad populum. Cumque complesset mensuras domus
interioris eduxit me per viam porte que respi
ciebat ad viam orientalem et mensus est eam
undique per circuitum. Mensus est autem contra
ventum orientalem calamo mensure quingen
tos calamos et in calamo mensure per circuitum.
Et mensus est contra ventum aquilonem quin
gentos calamos in calamo mensure per gyrum.
Et ad ventum australem mensus est quingen
tos calamos in calamo mensure per circuitum.
Et ad ventum occidentalem mensus est quin
gentos calamos et in calamo mensure per quat
tuor ventos mensus est illud. Murum eius un
dique per circuitum longitudine quingentorum
cubitorum et latitudine quingentorum cubitorum
dividentem inter sanctuarium et vulgi locum.

XLIII

Et eduxit me ad portam que respiciebat
ad viam orientalem et ecce gloria dei israel ingre
diebatur per viam orientalem et vox erat ei
quasi vox aquarum multarum et terra splende
bat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum spe
ciem quam videram quando venit ut disperderet
civitatem. Et species secundum aspectum quam videram
iuxta fluvium chobar et cecidi super faciem me
am. Et maiestas domini ingressa est templum
per viam porte que respiciebat ad orientem.
Et levavit me spiritus et introduxit me in atrium
interius et ecce repleta erat gloria domini domus.
Et audivi loquentem ad me de domo et vir qui
stabat iuxta me dixit ad me. Fili hominis lo
cus solii mei et locus vestigiorum pedum me
orum ubi habito in medio filiorum israel in e
ternum. Et non polluent ultra domus israel n
omen sanctum meum. Ipsi et reges eorum in forni
cationibus suis et in ruinis regum suorum et
in excelsis qui fabricati sunt limen suum iu
xta limen meum et postes suos iuxta postes
meos et murus erat inter me et eos et pollu
erunt nomen sanctum meum in abominatio
nibus quas fecerunt propter quod consumpsi eos in ira
mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem
suam et ruinas regum suorum a me et habi
tabo in medio eorum semper. Tu autem fili ho
minis ostende domui israel templum et con
fundantur ab iniquitatibus suis et metiantur
fabricam et erubescant ex omnibus que
fecerunt. Figuram domus et fabrice eius ex
itus et introitus et omnem descriptionem eius
et universa precepta eius cunctumque ordinem ei

et omnes leges eius ostende eis et scribes in
oculis eorum et custodiant omnes descriptio
nes eius et precepta illius ut faciant ea. Ista est
lex domus in summitate montis omnis finis
eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hec est
lex domus. Iste autem mensure altaris in cu
bito verissimo qui habet cubitum et palmum.
In sinu eius erat cubitus et cubitus in latitudi
ne. Et definitio usque ad labium eius in circui
tu palmus unus. Hec quoque erat fossa altaris.
Et de sinu terre usque ad crepidinem novissim
am duo cubiti et latitudo cubiti unius et a crep
idine maiori usque ad crepidinem minorem q
uattuor cubiti et latitudo unius cubiti. Ipse autem
ariel quattuor cubitorum. Et ab ariel usque ad
sursum quattuor cornua. Et ariel duodecim
cubitorum in longitudinem per duodecim cub
itos latitudinis quadrangulatum equis lateri
bus et crepido quattuordecim cubitorum longit
udinis per quattuordecim latitudinis in quattuor
angulis eius et corona in circuitu eius dimidii
cubiti et sinus eius unius cubiti per circuitum
gradus autem eius versi ad orientem et dixit
ad me. Fili hominis hec dicit dominus deus.
Hii sunt ritus altaris in quacumque die fuerit
fabricatum ut offeratur super illud holocaustum
et effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus
et levitis qui sunt de semine sadoch qui acce
dunt ad me ait dominus deus ut offerant michi
vitulum de armento pro peccato. Et assumens
de sanguine eius pones super quattuor cornua eius
et super quattuor angulos crepidinis et super co
ronam in circuitu et mundabis illud et expiab.
Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato
et combures illum in separato loco domus extra
sanctuarium et in die secunda offeres hircum ca
prarum immaculatum pro peccato et expiabunt al
tare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque comp
leveris expians illud offeres vitulum de armen
to immaculatum et arietem de grege immac
ulatum et offeres eos in conspectu domini. Et
mittent sacerdotes super eos sal et offerent eos
holocaustum domino. Septem diebus facies hir
cum pro peccato cotidie et vitulum de armento
et arietem de pecoribus immaculatos offerent
septem diebus expiabunt altare et mundabunt
illud et implebunt manus eius. Expletis autem
septem diebus in die octava et ultra facient sa
cerdotes super altare holocausta vestra et que pro
peccato offerunt et placatus ero vobis ait dominus
XLIIII deus. Et convertit me ad viam porte sanctua
rii exterioris que respiciebat ad orientem et e
rat clausa. Et dixit dominus ad me. Porta hec
clausa erit non aperietur et vir non transiet per
eam quoniam dominus deus israel ingressus est per
eam eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit
in ea ut comedat panem coram domino. Per
viam vestibuli porte ingredietur et per viam
eius egredietur. Et adduxit me per viam por
te aquilonis in conspectu domus domini et
vidi et ecce implevit gloria domini domum
domini. Et cecidi in faciem meam et audivi
vocem dicentis ad me. Benedicta gloria domini
de loco suo. Et dixit ad me dominus. Fili hominis
pone cor tuum et vide oculis tuis et auribus
tuis audi omnia que ego loquor ad te de universis
cerimoniis domus domini et de cunctis legibus
eius. Et pones cor tuum in viis templi per omnes
exitus sanctuarii et dices ad exasperantem me do
mum israel. Hec dicit dominus deus. Sufficiant
vobis omnia scelera vestra domus israel eo quod inducitis
filios alienos incircumcisos corde et incircumci
sos carne ut sint in sanctuario meo et polluant
domum meam et offertis panes meos adipem et
sanguinem et dissolvitis pactum meum in omnibus
sceleribus vestris et non servastis precepta sanctuarii
mei et posuistis custodes observationum mearum
in sanctuario meo vobismetipsis. Hec dicit dominus deus.
Omnis alienigena incircumcisus carne non ingre
dietur sanctuarium meum. Omnis filius alienus qui
est in medio filiorum israel sed et levite qui longe re
cesserunt a me in errore filiorum israel et erraverunt
a me post idola sua et portaverunt iniquitatem
erunt in sanctuario meo editui et ianitores porta
rum domus et ministri domus. Ipsi mactabunt
et holocausta et victimas populi et ipsi stabunt in
conspectu eorum ut ministrent eis. Pro eo quod
ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum
et facti sunt domui israel in offendiculum iniqui
tatis idcirco levavi manum meam super eos dicit
dominus deus et portaverunt iniquitatem su
am et non appropinquabunt ad me ut sacerdo
tio fungantur michi neque accedent ad me ad
omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum sed
portabunt confusionem suam et scelera sua que fec
erunt. Et dabo eos ianitores domus in omni
ministerio eius et in universis que fient in ea.
Sacerdotes autem et levite filii sadoch qui custo
dierunt cerimonias sanctuarii mei cum errar
ent filii israel a me ipsi accedent ad me ut minis
trent michi et stabunt in conspectu meo ut
offerant michi adipem et sanguinem ait dominus
deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et i
psi accedent ad mensam meam ut ministrent
michi et custodiant cerimonias meas. Cum
que ingredientur portas atrii interioris vestibus
lineis induentur nec ascendet super eos quicquam
laneum quando ministrant in portis atrii inte
rioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capi
tibus eorum et feminalia linea erunt in lum
bis eorum et non accingentur in sudore. Cum
que egredientur atrium exterius ad populum exue
nt se vestimentis suis in quibus ministraverant
et reponent ea in gazophilacio sanctuarii et ves
tient se vestimentis aliis et non sanctificabunt
populum in vestibus suis. Caput autem suum non
radent neque comam nutrient sed tondentes
attondent capita sua. Et vinum non bibet omnis
sacerdos quando ingressurus est atrium interius.
Et viduam et repudiatam non accipient ux
ores sed virgines de semine israel. Sed et vidu
am que fuerit vidua a sacerdote accipient.
Et populum meum docebunt. Quid sit inter sanctum
et pollutum et inter mundum et immundum osten
dent eis. Et cum fuerit controversia stabunt in iu
diciis meis et iudicabunt leges meas et precep
ta mea in omnibus sollempnitatibus meis custo
dient et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mor

tuum hominem non ingredientur ne polluantur nisi ad patrem et ad matrem filium et filiam et fratrem et sororem que alterum virum non habuit in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret michi in sanctuario offeret pro peccato suo ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas ego hereditas eorum et possessionem non dabitis eis in israel ego enim possessio eorum. Victimam pro peccato et pro delicto ipsi comedent et omne votum in israel ipsorum erit. Et primitiva omnium primogenitorum et omnia libamenta ex omnibus que offeruntur sacerdotum erunt et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito separate primitias domino sanctificatum de terra longitudine viginti quinque milia et latitudinem decem milia. Sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam per circuitum et quinquaginta cubitis in suburbana eius per circuitum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque milium et latitudinem decem milium et in ipso erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini. Et erit eis locus in domos et in sanctuarium sanctitatis. Viginti quinque autem milia longitudinis et decem milia latitudinis erunt levite qui ministrant domui. Ipsi possidebunt viginti gazofilatia. Et possessionem civitatis dabitis quinque milia latitudinis et longitudinis viginti quinque milia secundum separationem sanctuarii omni domui israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civitatis contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare et a latere orientis usque ad orientem. Longitudine autem iuxta unamquamque partium a termino occidentali usque ad terminum orientalem de terra erit ei possessio in israel. Et non depopulabuntur ultra principes populum meum sed terram dabunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis principes israel iniquitatem et rapinas intermittite et iudicium et iustitiam facite et separate confinia vestra a populo meo ait dominus deus. Statera iusta et ephi iustum et bathus iustus erit vobis. Ephi et bathus equalia et unius mensure erunt ut capiat decimam partem chori bathus et decimam partem chori ephi iuxta mensuram chori erit equalis libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habebit. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli minam faciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis. Sextam partem ephi de choro ordei. Mensuram autem olei bathus olei decima pars chori est et decem bathi chorum faciunt quia decem bathi implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his que nutriunt israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi in israel. Et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina in sollempnitatibus et in kalendis et in sabbatis et in universis sollempnitatibus domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro domo israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense una mensis sumes vitulum de armento inmaculatum et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus domus et in quattuor angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septima mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est et expiabitis pro domo. In primo mense quarta decima die mensis erit vobis phase sollempnitas. Septem diebus azima comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terre vitulum pro peccato. Et in septem dierum sollempnitate faciet holocaustum domino septem arietes et septem vitulos inmaculatos cotidie septem diebus. Et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem faciet et olei hin per singula ephi. Septimo mense quinta decima die mensis in sollempnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

XLVI

Hec dicit dominus deus. Porta atrii interioris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit. Die autem sabbati aperietur sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis et stabit in limine porte et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius et adorabit super limen porte et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad vesperum. Et adorabit populus terre ad ostium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati sex agnos inmaculatos et arietem inmaculatum et sacrificium ephi per arietem. De agnis autem sacrificium quod dederit manus eius et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento inmaculatum offeret et sex agni et arietes inmaculati erunt et ephi per vitulum ephi quoque per arietem faciet sacrificium. De agnis autem sicut invenerit manus eius et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps per viam vestibuli porte ingrediatur et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus qui ingreditur portam aquilonis ut adoret egrediatur per viam porte meridiane. Porro qui ingreditur per viam porte meridiane egrediatur per viam porte aquilonis. Non revertetur per viam porte per quam ingressus est sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem. De agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit

princeps spontaneum holocaustum aut pacificum voluntarium Domino, aperietur ei porta que respicit ad orientem et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati. Et egredietur, clauditurque porta postquam exierit. Et agnum eiusdem anni inmaculatum faciet holocaustum cotidie. Semper mane faciet illud. Sacrificium faciet super eo cata mane, sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin ut misceatur simile. Sacrificium Domino legitimum iuge atque perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et oleum cata mane, holocaustum sempiternum. Hec dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis, hereditas eius filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis et revertetur ad principem. Hereditas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam et de possessione eorum, sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua. Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere porte in gazophilatia sanctuarii ad sacerdotes, que respiciebant ad aquilonem, et erat ibi locus vergens ad occidentem. Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato, et ubi coquent sacrificium ut non efferant in atrium exterius et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius et circumduxit me per quattuor angulos atrii, et ecce atriolum erat in angulo atrii, et atriola singula per angulos atrii. In quattuor angulis atrii atriola disposita quadraginta cubitorum per longum et triginta per latum; mensure unius quattuor erant. Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola, et culine fabricate erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me: Hec est domus culinarum in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

XLVII

Et convertit me ad portam domus, et ecce aque egrediebantur subter limen domus ad orientem. Facies enim domus respiciebat ad orientem; aque autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit me per viam porte aquilonis et convertit me ad viam foras portam exteriorem viam que respiciebat ad orientem. Et ecce aque redundantes a latere dextro. Cum egrederetur vir ad orientem qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos, et traduxit me per aquam usque ad talos. Rursumque mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad genua. Et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aque profundi torrentis qui non potest transvadari. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Et duxit me et convertit ad ripam torrentis. Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte. Et ait ad me: Aque iste que egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare et exibunt, et sanabuntur aque. Et omnis anima vivens que serpit quocumque venerit torrens vivet, et erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aque iste, et sanabuntur et vivent omnia ad que venerit torrens. Et stabunt super illa piscatores ab Engaddi usque ad Engallim; siccatio sagenarum erit. Plurime species erunt piscium eius sicut pisces maris magni multitudinis nimie. In litoribus autem eius et in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum; non defluet folium ex eo et non deficiet fructus eius. Per singulos menses afferet primitiva, quia aque eius de sanctuario egredientur, et erunt fructus eius in cibum et folia eius ad medicinam. Hec dicit Dominus Deus: Hic est terminus in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel, quia Ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis autem eam singuli eque ut frater suus, super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris, et cadet terra hec vobis in possessionem. Hic est autem terminus terre ad plagam septentrionalem a mari magno via Hethalon venientibus Sedada, Emath, Berotha, Sabarim, que est inter terminum Damasci et confinium Emath, domus Thichon, que est iuxta terminos Auran. Et erit terminus a mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, et ab aquilone ad aquilonem, et terminus Emath plaga septentrionalis. Porro plaga orientalis de medio Auran et de medio Damasci et de medio Galaad et de medio terre Israel, Iordanis disterminans ad mare orientale; metiemini etiam plagam orientalem. Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, et torrens usque ad mare magnum, et plaga ad meridiem australis. Et plaga maris, mare magnum a confinio per directum donec venias Emath. Hec est plaga maris. Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel, et mittetis eam in hereditatem vobis et advenis qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum. Et erunt vobis sicut indigene inter filios Israel; vobiscum divident possessionem in medio tribuum Israel. In tribu autem quacumque fuerit advena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

XLVIII

Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enon terminus Damasci ad aquilonem iuxta Emath; et erit ei plaga orientalis mare, Dan una. Et super terminum Dan a plaga orientali usque ad plagam maris, Aser una. Et super terminum Aser a plaga orientali usque ad plagam maris, Nepthalim una. Et super terminum Nepthalim a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una. Et super terminum Manasse a plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una. Et super terminum Ephraim a plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una. Et super terminum Ruben a plaga orientali usque ad plagam maris, Iuda una. Et super terminum Iuda a plaga orientali usque ad plagam maris erunt primitie quas separabitis, viginti quinque millibus latitudinis et longitudinis, sicut singule partes a plaga orientali usque ad plagam maris, et erit sanctuarium in medio eius. Primitie quas separabitis Domino: longitudo in

quinque millibus et latitudinis decem millibus. Hec autem erunt primitie sanctuarii sacerdotum ad aquilonem longitudinis viginti quinque millia et ad mare latitudinis decem millia. Sed et ad orientem latitudinis decem millia et ad meridiem longitudinis viginti quinque millia. Et erit sanctuarium domini in medio eius. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis sadoch qui custodierunt cerimonias meas et non erraverunt cum errarent filii israel sicut erraverunt et levite. Et erunt eis primitie de primitiis terre sancta sanctorum iuxta terminum levitarum. Sed et levitis similiter iuxta fines sacerdotum viginti quinque millia longitudinis et latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti quinque millium et latitudo decem millium. Et non venundabunt ex eo neque mutabunt. nec transferentur primitie terre quia sanctificate sunt domino. Quinque millia autem que supersunt in latitudinem per viginti quinque millia profana erunt urbis in habitaculum et in suburbana et erit civitas in medio eius. Et hee mensure eius. Ad plagam septentrionalem quingenti et quatuor millia. Et ad plagam meridianam quingenti et quatuor millia. Et ad plagam orientalem quingenti et quatuor millia. Et ad plagam occidentalem quingenti et quatuor millia. Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenti quinquaginta et ad meridiem ducenti quinquaginta et ad orientem ducenti quinquaginta et ad mare ducenti quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii decem millia in orientem et decem millia ad occidentem erunt sicut primitie sanctuarii. Et erunt fruges eius in panes his qui serviunt civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie viginti quinque millium per viginti quinque millia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione viginti quinque millium primitiarum usque ad terminum orientalem. Sed et ad mare e regione viginti quinque millium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit. Et erunt primitie sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit. Inter terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem. Beniamin una. Et contra terminum beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem symeon una. Et super terminum symeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentalem ysachar una. Et super terminum ysachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una. Et super terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una. Et super terminum gad ad plagam austri in meridiem. Et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades hereditas contra mare magnum.

Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel. et hee partitiones earum ait dominus deus. Et hii egressus civitatis a plaga septentrionali quingentos et quatuor millia mensurabis. Et porte civitatis in nominibus tribuum israel. Porte tres a septentrione. Porta ruben una. Porta iuda una. Porta levi una. Et ad plagam orientalem quingenta et quatuor millia. Et porte tres. Porta ioseph una. Porta beniamin una. Porta dan una. Et ad plagam meridianam quingenta et quatuor millia metieris. Et portam symeonis unam portam ysachar unam. Portam zabulon unam. Et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor millia. Porte earum tres. Porta gad una. Porta aser una. Porta neptali una. Per circuitum decem et octo millia. Et nomen civitatis ex illa die dominus ibidem amen

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt. utentes theodotionis editione et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo caldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat noluerunt septuaginta interpretes easdem lingue lineas in translatione servare sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis caldeam linguam sciente editus liber est. Sive aliud quid cause extiterit ignorans hoc unum affirmare possum quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxime et esdram hebraicis quidem litteris sed caldaico sermone conscriptos et unam ieremie Η Ρ Ι Β Ο Η Η Η. Iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tullii lectionem ac flores rethoricos cum me in lingue huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicere impegi novissime in danielem et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo et illud mihi sua lingua crebrius ingerente labor omnia vincit improbus qui mihi videbar sciolus inter eos cepi rursum discipulus esse caldaicus. Et ut verum fatear usque ad presentem diem magis possum sermonem caldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec idcirco refero ut difficultatem vobis danielis ostenderem qui apud hebreos nec susanne habet historiam nec ympnum trium puerorum nec belis draconisque fabulas quas nos quia in toto orbe dispersa sunt veru anteposito ea que iugulante subiecimus ne videamur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam illud opponere quod origeni quoque affricanus opposuit ethimologias has ΤΟ ΣΧΙΣΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΙΣΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΙΝΟΥ

prisai de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hunc possumus tradere ut verbi gratia dicamus ab arbore ylice dixisse eum ylico pereas et a lentisco in lentem te comminuat angelus vel non lente pereas aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem dei omnia elementa provocarent aut quod miraculum divineque inspirationis indicium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum Belis machinas deprehensas que magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad Abacuch venirent et de Iudea in Chaldeam raptum [illegible] lectitabant. Exemplum querebant ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi corpore volasse et in puncto hore tanta spatia transisse. Cui cum quidam e nostris satis promptus ad loquendum Ezechielem adduxisset in medium et diceret eum de Chaldea in Iudeam fuisse translatum derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum utpote eruditum virum et qui legem ab Hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. His et istiusmodi argumentis apocriphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud admoneo non haberi Danielem apud Hebreos inter prophetas sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in lege in prophetas et agiographa id est in quinque et in octo et in undecim libros de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum Porphirius obiciat testes sunt Methodius Eusebius Apollinaris qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o Paula et Eustochium fundatis pro me ad dominum preces ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis utile ecclesie dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non admodum moveor qui in alteram partem aut amore labuntur aut odio.

ANNO TERTIO regni Ioachim regis Iuda venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Ierusalem et obsedit eam. Et tradidit dominus in manu eius Ioachim regem Iuda et partem vasorum domus dei et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex Asphenez preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapientia cautos scientia et doctos disciplina et qui possent stare in palatio regis ut doceret eos litteras et linguam Chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Daniel Ananias Misahel et Azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina Danieli Baltassar et Ananie Sidrach Misaheli Misach et Azarie Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius et rogavit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Danielem Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris condempnabitis caput meum regi. Et dixit Daniel ad Malassar quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem et Ananiam Misahelem et Azariam Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio et sicut videris sic facies cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro Malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia. Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor. Cumque locutus eis fuisset rex non sunt inventi tales de universis ut Daniel Ananias Misahel et Azarias et steterunt in conspectu regis. Et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

II

In anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium et conterritus est spiritus eius et somnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et Chaldei ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex Vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque Chaldei regi syriace Rex in sempiternum vive dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex ait Chaldeis Sermo recessit a me nisi indicaveritis mihi somnium et coniecturam

eius pibitis uos et domus uestre publicabuntur. Si autem sompnium et coniecturam eius nar rauerintis premia et dona et honorem multum ac cipietis a me. Sompnium igitur et interpretatione eius indicate michi. Responderunt secundo at que dixerunt. Rex sompnium dicat seruis suis et interpretationem illius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe noui quod tempus redimitis scien tes quod recesserit a me sermo. Si ergo sompnium non indicaueritis michi una est de uobis sententia quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis ut loquamini michi do nec tempus pertranseat. Sompnium itaque dici te michi ut sciam quod interpretationem eius ueram loquamini. Respondentes ergo caldei coram re ge dixerunt. Non est homo super terram qui sermo nem tuum rex possit implere. Sed neque regum quisquam magnus et potens uerbum huiusce modi sciscitatur ab omni ariolo et mago et caldeo. Sermo enim quem tu rex queris grauis est nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspe ctu regis exceptis diis quorum non est cum ho minibus conuersatio. Quo audito rex in furore et i ra magna precepit ut perirent omnes sapien tes babilonis egressaque sententia sapientes in terficiebantur. Querebanturque daniel et socii eius ut perirent. Tunc daniel requisiuit de lege atque sententia ab arioch principe milicie re gis qui egressus fuerat ad interficiendum sa pientes babilonis. Et interrogauit eum qui a rege potestatem acceperat quam ob causam tam cru delis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset arioch danieli daniel ingres sus rogauit regem ut tempus daret sibi ad so lutionem indicandam regi. Et ingressus est do mum suam ananieque misaeli et azarie sociis suis indicauit negocium ut quererent misericordi am a facie dei celi super sacramento isto et non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babi lonis. Tunc danieli per uisionem nocte misterium reuelatum est. Et daniel benedixit deo celi et lo cutus ait. Sit nomen domini benedictum a seculo et usque in seculum quia sapientia et fortitudo eius sunt et ipse mutat tempora et etates transfert regna atque constituit. Dat sapientiam sapientibus et scien tiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda et abscondita et nouit in tenebris con stituta et lux cum eo est. Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque laudo quia sapientiam et fortitudi nem dedisti michi et nunc ostendisti michi que rogauimus te quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec daniel ingressus ad arioch quem consti tuerat rex ut perderet sapientes babilonis sic ei locutus est. Sapientes babilonis ne perdas. Introduc me in conspectu regis et solutionem regi narrabo. Tunc arioch festinus introduxit danielem ad regem et dixit ei. Inueni hominem de filiis transmigrationis iude qui solutionem regi annunciet. Respondit rex et dixit danie li cuius nomen erat baltasar. Putasne uere potest indicare michi sompnium quod uidi et in terpretationem eius. Et respondens daniel coram rege ait. Misterium quod rex interrogat sapientes magi et arioli et aruspices non queunt indica

re regi. Sed est deus in celo reuelans misteria qui indicabit tibi rex nabuchodonosor que uen tura sunt nouissimis temporibus. Sompnium tuum et uisiones capitis tui in cubili tuo hu iuscemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in stra tu tuo quid esset futurum post hec. Et qui reue lat misteria ostendit tibi que uentura sunt. Michi quoque non in sapientia que in me est plus quam in cunctis uiuentibus sacramentum hoc re uelatum est sed ut interpretatio regi manifesta fi eret et cogitationes tue mentis scires. Tu rex uidebas. Et ecce quasi statua una grandis sta tua illa magna statura sublimis stabat contra te. Et intuitus eius erat terribilis huius statue caput ex auro optimo erat. Pectus autem et bra chia de argento. Porro uenter et femora ex ere. Tibie autem ferree. Pedum quedam pars erat ferrea quedam fictilis. Uidebas ita donec abs cisus est de monte lapis sine manibus et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et com minuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum testa es argentum et aurum et redacta quasi in fauillam estiue aree que rapta sunt uento nulli usque locus inuentus est in eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et impleuit uniuersam terram. Hoc est sompnium. Et interpretationem quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es et deus celi regnum et fortitudinem et imperium et gloriam dedit tibi et omnia in quibus habitant filii hominum et bestie agri uolucres celi dedit in manu tua et sub dicione tua uniuersa tua constituit. Tu es ca put aureum. Et post te consurget regnum ali ud minus te argenteum et regnum tercium aliud ereum quod imperabit uniuerse terre. Et quartum regnum erit uelud ferrum. Quomodo ferrum comminuit et domat omnia sic comminuet omnia hec et con teret. Porro quia uidisti pedum et digitorum partem teste figuli et partem ferream regnum diuisum erit quod tamen de plantario ferri orietur secundum quod uidisti ferrum mixtum teste ex luto. Et digitos pedum ex parte ferreos et ex parte fic tiles ex parte regnum erit solidum et ex parte contritum. Quod autem uidisti ferrum mixtum teste ex luto commiscebuntur quidem humano semine sed non adherebunt sibi sicut ferrum misceri non potest teste. In diebus autem regno rum illorum suscitabit deus celi regnum quod in eternum non dissipabitur et regnum eius alte ri populo non tradetur. Comminuet et consumet uni uersa regna hec et ipsum stabit in eternum. Secundum quod uidisti quod de monte abscisus est lapis sine mani bus et comminuit testam et ferrum et es et ar gentum et aurum deus magnus ostendit regi que futura sunt postea. Et uerum est sompnium et fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodono sor cecidit in faciem suam et danielem adorauit. Et hostias et incensum precepit ut sacrificarent ei. Lo quens ergo rex ait danieli. Uere deus uester deus deorum est et dominus regum et reuelans mi steria quia potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex danielem in sublime extulit et munera multa et magna dedit ei. Et constituit eum prin cipem super omnes prouincias babilonis et pre

anulo optimatum suorum ne quid fieret contra
danielem. Et abiit rex in domum suam et dor
mivit incenatus cibique non sunt allati co
ram eo insuper et somnus recessit ab eo. Tunc
rex primo diluculo consurgens festinus ad lac
um leonum pergebat. Appropinquansque lacui dan
ielem voce lacrimabili inclamavit et affa
tus est eum. Daniel serve dei viventis deus tuus
cui tu servis semper putasne valuit te liberare
a leonibus. Et daniel regi respondens ait. Rex in
eternum vive. Deus meus misit angelum suum
et conclusit ora leonum et non nocuerunt mi
chi quia coram eo iusticia inventa est in me sed et co
ram te rex delictum non feci. Tunc rex vehemen
ter gavisus est super eo et danielem precepit edu
ci de lacu. Eductusque est daniel de lacu et nulla
lesio inventa est in eo quia credidit deo. Iubente autem
rege adducti sunt viri illi qui accusaverunt d
anielem et in lacum leonum missi sunt ipsi
et filii et uxores eorum et non pervenerunt us
que ad pavimentum laci donec arriperent eos leo
nes et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc
darius rex scripsit universis populis tribubus et lin
guis habitantibus in universa terra. Pax vobis mul
tiplicetur. A me constitutum est decretum ut
in universo imperio et regno meo tremescant et pa
veant deum danielis. Ipse est enim deus vive
ns et eternus in secula et regnum eius non
dissipabitur et potestas eius usque in eternum.
Ipse liberator atque salvator faciens signa et mirab
ilia in celo et in terra qui liberavit danielem de lac
u leonum. Porro daniel perseveravit usque ad reg
VII num darii regnumque cyri perse. Anno primo
balthasar regis babilonis daniel somnium vi
dit. Visio autem capitis eius in cubili suo et so
mnium scribens brevi sermone comprehendit
et summatim perstringens ait. Videbam in visi
one mea nocte et ecce quattuor venti celi pugn
abant in mari magno et quattuor bestie grandes
ascendebant de mari diverse inter se. Prima quasi
leena et alas habebat aquile aspiciebam donec
evulse sunt ale eius et sublata est de terra
et super pedes quasi homo stetit et cor eius da
tum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in
parte stetit et tres ordines erant in ore eius et
in dentibus eius et sic dicebant ei. Surge comede
de carnes plurimas. Post hec aspiciebam et ecce
alia quasi pardus et alas habebat avis quattuor
super se et quattuor capita erant in bestia et pote
stas data est ei. Post hec aspiciebam in visione
noctis et ecce bestia quarta terribilis atque mirabi
lis et fortis nimis. Dentes ferreos habebat ma
gnos et comedens atque comminuens et reliqua
pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cete
ris bestiis quas videram ante eam et habebat cor
nua decem. Considerabam cornua et ecce cornu
aliud parvulum ortum est de medio eorum et
tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius
et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cor
nu isto et os loquens ingentia. Aspiciebam donec
throni positi sunt et antiquus dierum sedit. Ve
stimentum eius quasi nix candidum et capilli
capitis eius quasi lana munda. Thronus eius
flamma ignis rote eius ignis accensus. Fluvius
igneus rapidusque egrediebatur a facie eius milia
milium ministrabant ei et decies milies cente
na milia adsistebant ei. Iudicium sedit et libri
aperti sunt et aspiciebam propter vocem sermonum
grandium quos cornu illud loquebatur et vidi
quoniam interfecta esset bestia et perisset corpus eius et tra
ditum esset ad comburendum igni. Aliarum quoque
bestiarum ablata esset potestas et tempora vite con
stituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam er
go in visione noctis et ecce cum nubibus celi quasi
filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum
pervenit in conspectu eius obtulerunt eum et de
dit ei potestatem et honorem et regnum et omnes
populi tribus ac lingue ipsi servient. Potestas eius po
testas eterna que non auferetur et regnum eius
quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus ego dani
el territus sum in his et visiones capitis mei con
turbaverunt me. Accessi ad unum de assistenti
bus et veritatem querebam ab eo de omnibus his. Qui
dixit mihi interpretationem sermonum et docuit
me. Hee bestie magne quattuor quattuor regna que con
surgent de terra. Suscipient autem regnum dei al
tissimi et obtinebunt regnum usque in seculum et se
culum seculorum. Post hec volui diligenter discere de
bestia quarta que erat dissimilis valde ab omnibus
et terribilis nimis. Dentes et ungues eius ferrei
comedebat et comminuebat et reliquias pedi
bus suis conculcabat. Et de cornibus decem que ha
bebat in capite et de alio quod ortum fuerat ante quod ce
ciderunt tria cornua et de cornu illo quod habebat ocu
los et os loquens grandia et maius erat ceteris
Aspiciebam et ecce cornu illud faciebat bellum
adversus sanctos et prevalebat eis donec venit anti
quus dierum et iudicium dedit sanctis excelsi et
tempus advenit et regnum obtinuerunt sancti. Et
sic ait. Bestia quarta regnum quartum erit in
terra quod maius erit omnibus regnis et devorabit
universam terram et conculcabit et comminuet
eam. Porro cornua decem ipsius regni decem
reges erunt et alius consurget post eos et ipse
potentior erit prioribus. Et tres reges humiliabit et ser
mones contra excelsum loquetur et sanctos al
tissimi conteret et putabit quod possit mutare tem
pora et leges et tradentur in manu eius usque ad
tempus et tempora et dimidium temporis. Et
iudicium sedebit ut auferatur potentia et conte
ratur et dispereat usque in finem. Regnum autem et
potestas et magnitudo regni que est subter omne
celum detur populo sanctorum altissimi. Cuius regnum
regnum sempiternum est et omnes reges servient ei
et obedient. Ego daniel multum cogitationibus
meis conturbabar et facies mea mutata est in me
verbum autem in corde meo conservavi. Anno tertio VIII
regni balthasar regis visio apparuit michi. Ego da
niel post id quod videram in principio videram in visi
one cum essem in susis castro quod est in elam civitate.
Vidi autem in visione esse me super portam ulai et
levavi oculos meos et vidi et ecce aries unus sta
bat ante paludem habens cornua excelsa et unum
excelsius altero atque succrescens. Postea vidi arie
tem cornibus ventilantem contra occidentem et
contra aquilonem et contra meridiem et omnes
bestie non poterant resistere ei neque liberari de ma
nu eius. Fecitque secundum voluntatem suam et ma

gnificatus est et ego intellegebam. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terrae et non tangebat terram. Porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos. Et venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae. Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum et percussit arietem et comminuit duo cornua eius et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram conculcavit et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque crevisset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua quattuor subter illud per quattuor ventos caeli. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum. Et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem. Et magnificatum est usque ad fortitudinem caeli et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas. Et usque ad principem fortitudinis magnificatus est et ab eo tulit iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iuge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terra et faciet et prosperabitur. Et audivi unum de sanctis loquentem. Et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti. Usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis quae facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane dies duo milia trecenti et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego Danihel visionem et quaererem intellegentiam, ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vocem viri inter Ulai et clamavit et ait: Gabrihel fac intellegere istum visionem. Et venit et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset pavens corrui in faciem meam. Et ait ad me: Intellege fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me conlapsus sum pronus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo dixitque mihi: Ego ostendam tibi quae futura sunt in novissimo maledictionis quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua rex est Medorum atque Persarum. Porro hircus caprarum rex Graecorum est et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo quattuor reges de gente eius consurgent sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creverint iniquitates consurget rex inprudens facie et intellegens propositiones. Et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis et supra quam credi potest universa vastabit et prosperabitur et faciet. Et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam. Et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabit et in copia rerum omnium occidet plurimos et contra principem principum consurget et sine manu conteretur. Et visio vesperae et mane quae dicta est vera est. Tu ergo signa visionem quia post multos dies erit. Et ego Danihel langui et aegrotavi per dies. Cumque surrexissem faciebam opera regis et stupebam ad visionem et non erat qui interpretaretur.

IX In anno primo Darii filii Asueri de semine Medorum qui imperavit super regnum Chaldeorum anno primo regni eius ego Danihel intellexi in libris numerum annorum de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam prophetam ut complerentur desolationis Hierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare et deprecari in ieiuniis sacco et cinere. Et oravi ad Dominum Deum meum et confessus sum et dixi: Obsecro Domine Deus magne et terribilis custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. Peccavimus inique fecimus impie gessimus et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non oboedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris principibus nostris patribus nostris omnique populo terrae. Tibi Domine iustitia nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro Iuda et habitatoribus Hierusalem et omni Israhel his qui prope sunt et his qui procul in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in te. Domine nobis confusio faciei regibus nostris principibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem Domino Deo nostro misericordia et propitiatio quia recessimus a te et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per servos suos prophetas. Et omnis Israhel praevaricati sunt legem tuam et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super nos maledictio et detestatio quae scripta est in libro Mosi servi Dei quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos ut superinduceret in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni caelo secundum quod factum est in Hierusalem. Sicut scriptum est in lege Mosi omne malum hoc venit super nos et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit Dominus super malitiam et adduxit eam super nos. Iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis quae fecit non enim audivimus vocem eius. Et nunc Domine Deus noster qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hanc peccavimus iniquitatem fecimus. Domine in omnem iustitiam tuam avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua Hierusalem et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum Hierusalem et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui et preces eius et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est propter temetipsum. Inclina Deus meus aurem tuam et audi aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam sed in miserationibus

tu[a]s fundimus. Exaudi domine placare domine
attende et fac. Ne moreris propter temetipsum
deus meus quia nomen tuum invocatum
est super civitatem et super populum tuum. Cumque
adhuc loquerer et orarem et confiterer pec-
cata mea et peccata populi mei Israhel et proster-
nerem preces meas in conspectu dei mei pro
monte sancto dei mei, adhuc me loquente in
oratione ecce vir Gabriel quem videram in
visione in principio cito volans tetigit me
in tempore sacrificii vespertini et docuit me
et locutus est michi. Daniel nunc

[illegible]

X

[illegible]

XI

[illegible]

regnum introibit rex austri et revertetur ad ter-
ram suam. Filii autem eius provocabuntur et con-
gregabunt multitudinem exercituum plurimorum
et veniet properans et inundans et revertetur et conci-
tabitur et congredietur cum robore eius. Et pro-
vocatus rex austri egredietur et pugnabit adver-
sum regem aquilonis et praeparabit multitudi-
nem nimiam et dabitur multitudo in manu
eius et capiet multitudinem et exaltabitur cor
eius et deiciet multa milia et non praevalebit.
Convertetur enim rex aquilonis et praeparabit mul-
titudinem multo maiorem quam prius et in
fine temporum annorumque veniet properans cum
exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus
illis multi consurgent adversum regem aus-
tri. Filii quoque praevaricatorum populi tui extollen-
tur ut impleant visionem et corruent et ve-
niet rex aquilonis et comportabit aggerem
et capiet urbes munitissimas et brachia aus-
tri non sustinebunt. Et consurgent electi eius
ad resistendum et non erit fortitudo. Et faciet
veniens super eum iuxta placitum suum et non
erit qui stet contra faciem eius. Et stabit in ter-
ra inclita et consumetur in manu
eius. Et ponet faciem suam ut veniat ad te-
nendum universum regnum eius et recta faciet
cum eo et filiam feminarum dabit ei ut evertat
illud et non stabit nec illius erit. Et convertet
faciem suam ad insulas et capiet multas et ces-
sare faciet principem opprobrii sui et opprobri-
um eius convertetur in eum. Et convertet faci-
em suam ad imperium terrae suae et impinget et
corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius
vilissimus et indignus decore regio. Et in pa-
ucis diebus conteretur non in furore nec in proe-
lio. Et stabit in loco eius despectus et non tri-
buetur ei honor regius. Et veniet clam et obtine-
bit regnum in fraudulentia. Et brachia pugna-
ntis expugnabuntur a facie eius et conteren-
tur. Insuper et dux foederis et post amicitias c-
um eo faciet dolum. Et ascendet et superabit in
modico populo et abundantes et uberes urbes in-
gredietur et faciet quae non fecerunt patres eius
et patres patrum eius. Rapinas et praedam et
divitias eorum dissipabit et contra firmissimas
cogitationes inibit et hoc usque ad tempus. Et concita-
bitur fortitudo eius et cor eius adversum regem
austri in exercitu magno et rex austri provoca-
bitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis et
non stabunt quia inibunt adversum eum consilia et
comedentes panem cum eo conterent illum et
exercitus eius opprimetur et cadent interfecti pluri-
mi. Duorum quoque regum cor erit ut male facia-
nt et ad mensam unam mendacium loquentur
et non proficient quia adhuc finis in aliud tempus. Et
revertetur in terram suam cum opibus multis et cor
eius adversum testamentum sanctum et faciet
et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur
et veniet ad austrum et non erit priori simile
novissimum. Et venient super eum trieres et
romani et percutietur et revertetur et indignabit-
ur contra testamentum sanctuarii et faciet rever-
teturque et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt
testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt
et polluent sanctuarium fortitudinis et aufe-
rent iuge sacrificium et dabunt abominationem
in desolationem et impii in testamentum sim-
ulabunt fraudulenter. Populus autem sciens de-
um suum obtinebit et faciet et docti in populo do-
cebunt plurimos et ruent in gladio et in flamma
et in captivitate et rapina dierum. Cumque cor-
ruerint sublevabuntur auxilio parvulo et ap-
plicabuntur eis plurimi fraudulenter et de eruditi-
is ruent ut conflentur et eligantur et deal-
bentur usque ad tempus praefinitum quia ad-
huc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem
suam rex et elevabitur et magnificabitur adver-
sum omnem deum et adversum deum deorum
loquetur magnifica et dirigetur donec comple-
atur iracundia. Perpetrata quippe est definitio.
Et deum patrum suorum non reputabit et erit
in concupiscentiis feminarum nec quemquam
deorum curabit quia adversum universa consurget.
Deum autem maozim in loco suo venerabitur
et deum quem ignoraverunt patres eius co-
let auro et argento et lapide pretioso rebusque
pretiosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo
alieno quem cognovit et multiplicabit gloriam
et dabit eis potestatem in multis et terram divi-
det gratuito. Et in tempore praefinito proeliabitur adver-
sum eum rex austri et quasi tempestas veniet
contra eum rex aquilonis in curribus et in equi-
tibus et in classe magna et ingredietur terras
et conteret et pertransiet et introibit in terram
gloriosam et multae corruent. Hae autem sole
salvabuntur de manu eius Edom et Moab et
principium filiorum Ammon. Et mittet man-
um suam in terras et terra Aegypti non effugiet. Et
dominabitur thesaurorum auri et argenti et in om-
nibus pretiosis Aegypti. Per Libyam quoque et Aethiopiam tran-
sibit et fama turbabit eum ab oriente et ab aqui-
lone et veniet in multitudine magna ut conte-
rat et interficiat plurimos et figet tabernaculum
suum Apedno inter maria super montem incli-
tum et sanctum et veniet usque ad summitatem
eius et nemo auxiliabitur ei. In tempore autem XII
illo consurget Michael princeps magnus qui
stat pro filiis populi tui et veniet tempus quale non
fuit ab eo ex quo gentes esse coeperunt usque ad tem-
pus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tu-
us omnis qui inventus fuerit in libro scriptus et
multi de his qui dormiunt in terrae pulvere evi-
gilabunt alii in vitam aeternam alii in opprobri-
um ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulge-
bunt quasi splendor firmamenti et qui ad ius-
titiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas
aeternitates. Tu autem Daniel claude sermones et signa
librum usque ad tempus statutum. Pertransibunt plu-
rimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego Dani-
el et ecce quasi duo alii stabant unus hinc super
ripam fluminis et alius inde ex altera ripa flu-
minis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui
stabat super aquas fluminis: Usquequo finis ho-
rum mirabilium? Et audivi virum qui indutus
erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum
elevasset dexteram et sinistram suam in caelum
et iurasset per viventem in aeternum quia in tempus
temporum et dimidium temporis et cum comple-

[illegible] Et ego audivi et non intellexi. Et dixi: Domine mi quid erit post hec. Et ait: Vade da[illegible] usque ad tempus [illegible] Eligentur et dealbabuntur et quasi [illegible] probabuntur multi. Et impii agent impie [illegible] intelligent omnes impii. [illegible] et a tempore cum ablatum fuerit iuge sa[illegible] [illegible] Tu autem vade [illegible] in finem dierum.

Hucusque danielem in ebreo volumine legimus. cetera que secuntur usque ad finem libri de theodotionis editione translata sunt.

XIII

[illegible]

[illegible]

nocens dimittens, dicente Domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub scino. Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus Domini, accepta sententia ab eo, scindet te medium. Et amoto eo, iussit venire alterum. Et dixit ei: Semen Chanaan et non Iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israel, et illae timentes loquebantur vobis; sed filia Iuda non sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem Daniel ei: Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis coetus voce magna, et benedixerunt Deum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos presbyteros; convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium. Feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum, ut facerent secundum legem Moysi. Et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helcias autem et uxor eius laudaverunt Deum pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis. Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum eius. Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius.

CXIIII

Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel. Et impendebantur in eo per dies singulos similae artabae duodecim, et oves quadraginta, vinique amphorae sex. Rex quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum. Porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel? Qui respondens ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit caelum et terram, et habet potestatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus? An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres, rex; iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus aereus, neque comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius, et ait eis: Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat haec, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras; et tu, rex, pone escas et vinum misce, et claude ostium, et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel, praecepit Daniel pueris

suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt ostium, et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum, et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo. Et ait rex: Salvane sunt signacula, Daniel? Qui respondit: Salva, rex. Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es, Bel, et non est apud te dolus quisquam. Et risit Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intro. Et dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia sint haec. Et dixit rex: Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt ei abscondita ostiola per quae ingrediebantur et consumebant quae erant super mensam. Occidit ergo illos rex, et tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babylonii. Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia non sit iste deus vivens; adora ergo eum. Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro, quia ipse est Deus vivens; iste autem non est deus vivens. Tu autem, rex, da mihi potestatem, et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos, et coxit pariter, fecitque massas, et dedit in os draconis; et diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer, et congregati adversum regem dixerunt: Iudaeus factus est rex; Bel destruxit, draconem interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate compulsus tradidit eis Danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones septem, et dabantur eis duo corpora cotidie et duae oves, et tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem. Erat autem Abacuc propheta in Iudaea, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Abacuc: Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc: Domine, Babylonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Abacuc, dicens: Daniel, serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Abacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem; et venit ad lacum, et introspexit, et ecce Daniel sedens. Et exclamavit voce magna, dicens: Magn[us]

[...] mirabilia in terra. Qui liberavit danielem de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo.

Explicit daniel. Incipit prologus.

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud septuaginta interpretes qui in hebraica veritate est. Osee commaticus est et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis et in fine obscurior. Et usque ad malachiam habent singuli proprietates suas quae in eorum sermonum lectionem lectori aperiuntur. Et quia longum est nunc de omnibus dicere hoc tantum monere lectorem volumus ut sciat unum librum esse duodecim prophetarum et osee ε ρ η ε ρ ο η ο η. Usque malachiam uero [...] sub quibus et hi qui ante eos titulum habent prophetaverunt.

VERBUM DOMINI

Verbum domini quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie ioathan achaz et ezechie regum iuda et in diebus hieroboam filii ioas regis israel. Principium loquendi domino in osee. Et dixit dominus ad osee: Vade sume tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios fornicationum quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit gomer filiam debelaim et concepit et peperit ei filium. Et dixit dominus ad eum: Voca nomen eius iezrahel quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem iezrahel super domum ieu et quiescere faciam regnum domus israel. Et in illa die conteram arcum israel in valle iezrahel. Et concepit adhuc et peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen eius absque misericordia quia non addam ultra misereri domui israel sed oblivione obliviscar eorum. Et domui iuda miserebor et salvabo eos in domino deo suo et non salvabo eos in arcu et gladio et in bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit eam que erat absque misericordia et concepit et peperit filium. Et dixit: Voca nomen eius non populus meus quia vos non populus meus et ego non ero vester. Et erit numerus filiorum israel quasi arena maris que sine mensura est et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis non populus meus vos dicetur eis filii dei viventis. Et congregabuntur filii iuda et filii israel pariter et ponent sibimet caput unum et ascendent de terra quia magnus dies iezrahel.

II Dicite fratribus vestris populus meus et sorori vestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram iudicate quoniam ipsa non uxor mea et ego non vir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua et adulteria sua de medio uberum suorum ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum diem nativitatis sue et ponam eam quasi solitudinem et statuam eam velut terram inviam. Et interficiam eam siti et filiorum illius non miserebor quia filii fornicationum sunt quia fornicata est mater eorum confusa est que concepit eos. Quia dixit: Vadam post amatores meos qui dant panes mihi et aquas meas lanam meam et linum meum oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis et sepiam eam maceria et semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos et non apprehendet eos et queret eos et non inveniet et dicet: Vadam et revertar ad virum meum priorem quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Et hec nescivit quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum et argentum multiplicavi ei et aurum que fecerunt baal. Idcirco convertar et sumam frumentum meum in tempore suo et vinum meum in tempore suo et liberabo lanam meam et linum meum que operiebant ignominiam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius et vir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne gaudium eius sollempnitatem eius neomeniam eius et sabbatum eius et omnia festa tempora eius. Et corrumpam vineam eius et ficum eius de quibus dixit mercedes hec mee sunt quas dederunt mihi amatores mei et ponam eam in saltum et comedet illa bestia agri. Et visitabo super eam dies baalim quibus accendebat incensum et ornabatur inauri sua et monili suo et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius et dabo ei vinitores eius ex eodem loco et vallem achor ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies ascensionis sue de terra egypti et erit in die illa ait dominus vocabit me vir meus et non vocabit me ultra baalim. Et auferam nomina baalim de ore eius et non recordabitur ultra nominis eorum. Et percutiam eis foedus in die illa cum bestia agri et cum volucre celi et cum reptili terre. Et arcum et gladium et bellum conteram de terra et dormire eos faciam fiducialiter. Et sponsabo te mihi in sempiternum et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio et in misericordia et in miserationibus. Et sponsabo te mihi in fide et scies quia ego dominus. Et erit in illa die exaudiam dicit dominus exaudiam celos et illi exaudient terram. Et terra exaudiet triticum et vinum et oleum et hec exaudient iezrahel. Et seminabo eam mihi in terra et miserebor eius que fuit absque misericordia. Et dicam non populo meo populus meus es tu et ipse dicet deus meus es tu.

III Et dixit dominus ad me: Adhuc vade dilige mulierem dilectam amico et adulteram sicut diligit dominus filios israel et ipsi respiciunt ad deos alienos et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei. Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me non fornicaberis et non eris viro sed et ego expectabo te. Quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacrificio et sine altari et sine ephod et sine theraphim. Et post hec revertentur filii israel et querent

dominum deum suum et David regem suum: et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum.

IIII Audite verbum domini filii Israel quia iudicium domino cum habitatoribus terrae. Non est enim veritas et non est misericordia et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habitat in ea in bestia agri et in volucre caeli: sed et pisces maris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet et non arguatur vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie et corruet propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam. Conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. Quia tu scientiam repulisti repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis dei tui obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius et cogitationes eius reddam ei. Et comedent et non saturabuntur. Fornicati sunt et non cessaverunt quoniam dominum reliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant et super colles accendebant thymiama subtus quercum et populum et terebinthum quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filiae vestrae et sponsae vestrae adulterae erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatae et super sponsas vestras cum adulteraverint. Quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur et cum effeminatis sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu Israel non delinquat saltem Iuda. Et nolite ingredi in Galgala et ne ascenderitis in Bethaven neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps idolorum Ephraim: dimitte eum. Separatum est convivium eorum. Fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit eum spiritus in alis suis et confundentur a sacrificiis suis.

V Audite hoc sacerdotes et attendite domus Israel et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi et rete expansum super Thabor. Et victimas declinastis in profundum. Et ego eruditor omnium eorum. Ego scio Ephraim et Israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est Ephraim contaminatus est Israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia Israel in facie eius et Israel et Ephraim ruent in iniquitate sua: ruet etiam Iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad quaerendum dominum et non invenient: ablatus est ab eis. In dominum praevaricati sunt quia filios alienos genuerunt. Nunc devorabit eos mensis cum partibus suis. Clangite bucina in Gabaa tuba in Rama: ululate in Bethaven post tergum tuum Beniamin. Ephraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem. Facti sunt principes Iuda quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi aquam iram meam. Calumniam patiens Ephraim fractus est iudicio quoniam coepit abire post sordes. Et ego quasi tinea Ephraim et quasi putredo domui Iuda. Et vidit Ephraim languorem suum et Iudas vinculum suum. Et abiit Ephraim ad Assur et misit ad regem ultorem. Et ipse non poterit sanare vos nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena Ephraim et quasi catulus leonis domui Iuda. Ego ego capiam et vadam tollam et non est qui eruat. Vadens revertar ad locum meum donec deficiatis et quaeratis faciem meam.

VI In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite et revertamur ad dominum quia ipse cepit et sanabit nos percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculum praeparatus est egressus eius et veniet quasi imber nobis temporaneus et serotinus terrae. Quid faciam tibi Ephraim quid faciam tibi Iuda. Misericordia vestra quasi nubes matutina et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis occidi eos in verbis oris mei et iudicia tua quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui et non sacrificium et scientiam dei plus quam holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum: ibi praevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium idolum supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de Sichem: quia scelus operati sunt. In domo Israel vidi horrendum: ibi fornicationes Ephraim contaminatus est Israel. Sed et Iuda pone messem tibi cum convertero captivitatem populi mei.

VII Cum sanare vellem Israel revelata est iniquitas Ephraim et malitia Samariae: quia operati sunt mendacium et fur ingressus est spolians latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum. Nunc circumdederunt eos adinventiones suae coram facie mea factae sunt. In malitia sua laetificaverunt regem et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti donec fermentaretur totum. Dies regis nostri: coeperunt principes furere a vino. Extendit manum suam cum illusoribus. Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis. Tota nocte dormivit coquens eos: mane ipse succensus quasi ignis flammae. Omnes calefacti sunt quasi clibanus et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in eis ad me. Ephraim in populis ipse commiscebatur. Ephraim factus est subcinericius panis qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius et ipse nescivit: sed et cani effusi sunt in eo et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius. Nec reversi sunt ad dominum deum suum et non quaesierunt eum in omnibus his. Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor. Egyptum in

vocaverunt, ad Assyrios abierunt. Et cum pro-
fecti fuerint, expandam super eos rete meum; quasi
volucrem caeli detraham eos; caedam eos secundum audi-
tionem coetus eorum. Vae eis, quoniam recesse-
runt a me; vastabuntur, quia praevaricati sunt
in me. Et ego redemi eos, et ipsi locuti sunt contra
me mendacium. Et non clamaverunt ad me in
corde suo, sed ululabant in cubilibus suis; super tri-
ticum et super vinum ruminabant; recesserunt a me.
Et ego erudivi et confortavi brachia eorum, et in
me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque
iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gla-
dio principes eorum a furore linguae suae. Ista
VIII subsannatio eorum in terra Aegypti. In gutture
tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini, pro
eo quod transgressi sunt foedus meum et legem meam
praevaricati sunt. Me invocabunt: Deus meus, cogno-
vimus te Israel. Proiecit Israel bonum; inimicus perse-
quetur eum. Ipsi regnaverunt, et non ex me; prin-
cipes exstiterunt, et non cognovi. Argentum suum
et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent.
Proiectus est vitulus tuus, Samaria; iratus est fu-
ror meus in eis. Usquequo non poterunt emun-
dari? Quia ex Israele et ipse est; artifex fecit illum,
et non est deus; quoniam in aranearum telas
erit vitulus Samariae. Quia ventum seminabunt,
et turbinem metent; culmus stans non est in eo,
germen non faciet farinam; quod si et fecerit,
alieni comedent eam. Devoratus est Israel; nunc fac-
tus est in nationibus quasi vas immundum. Quia
ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi.
Ephraim munera dederunt amatoribus. Sed et cum
mercede conduxerint nationes, nunc congrega-
bo eos; et quiescent paulisper ab onere regis et
principum. Quia multiplicavit Ephraim alta-
ria ad peccandum, factae sunt ei arae in delictum.
Scribam ei multiplices leges meas, quae velut a-
lienae computatae sunt. Hostias afferent, immo-
labunt carnes et comedent, et Dominus non sus-
cipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum,
et visitabit peccata eorum; ipsi in Aegyptum conver-
tentur. Et oblitus est Israel factoris sui, et aedificavit
delubra; et Iudas multiplicavit urbes munitas;
et mittam ignem in civitates eius, et devorabit
IX aedes illius. Noli laetari Israel, noli exsultare sicut
populi, quia fornicatus es a Deo tuo; dilexisti merce-
dem super omnes areas tritici. Area et torcular non
pascet eos, et vinum mentietur eis. Non habi-
tabunt in terra Domini. Reversus est Ephraim in Ae-
gyptum, et in Assyriis pollutum comedit. Non liba-
bunt Domino vinum, et non placebunt ei. Sacrificia
eorum quasi panis lugentium; omnes qui come-
dunt eum contaminabuntur. Quia panis eorum
animae ipsorum non intrabit in domum Domini. Quid fa-
cietis in die sollemni, in die festivitatis Domini?
Ecce enim profecti sunt a vastitate; Aegyptus con-
gregabit eos, Memphis sepeliet eos. Desidera-
bile argentum eorum urtica hereditabit; la-
ppa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visita-
tionis, venerunt dies retributionis; scitote Israel
stultum prophetam, insanum virum spiritualem. Pro-
pter multitudinem iniquitatis tuae et multitu-
dinem amentiae. Speculator Ephraim cum
Deo meo; propheta laqueus ruinae super omnes vias
eius, insania in domo Dei eius. Profunde peccaverunt,
sicut in diebus Gabaa. Recordabitur iniquitatis eo-
rum et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deser-
to inveni Israel; quasi prima poma ficulneae in cacu-
mine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intrave-
runt ad Beelphegor, et abalienati sunt in confusi-
onem, et facti sunt abominabiles sicut ea quae di-
lexerunt. Ephraim quasi avis avolavit; gloria
eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si
enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in
hominibus; sed et vae eis cum recessero ab eis. Eph-
raim ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritu-
dine; et Ephraim educet ad interfectorem filios
suos. Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam
sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitiae eo-
rum in Galgal, quia ibi exosos eos habui. Propter
malitiam adinventionum eorum de domo mea eiciam
eos. Non addam ut diligam eos; omnes principes
eorum recedentes. Percussus est Ephraim; radix eo-
rum exsiccata est; fructum nequaquam facient. Quod
si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum.
Abiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum, et
erunt vagi in nationibus. Vitis frondosa Israel, fruc- X
tus adaequatus est ei. Secundum multitudinem
fructus sui multiplicavit altaria; iuxta ubertatem
terrae suae exuberavit simulacris. Divisum est cor
eorum; nunc interibunt. Ipse confringet simulacra
eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc di-
cent: Non est rex nobis; non enim timemus Dominum,
et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis in-
utilis, et ferietis foedus; et germinabit quasi ama-
ritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas Bethaven
coluerunt habitatores Samariae; quia luxit super
eum populus eius, et aeditui eius super eum exsultaverunt
in gloria eius, quia migravit ab eo. Siquidem et
ipse in Assur delatus est, munus regi ultori. Confusi-
o Ephraim capiet, et confundetur Israel in voluntate
sua. Transire fecit Samaria regem suum quasi
spumam super faciem aquae. Et disperdentur excel-
sa idoli, peccatum Israel; lappa et tribulus ascendet
super aras eorum; et dicent montibus: Operite nos; et col-
libus: Cadite super nos. Ex diebus Gabaa peccavit Israel;
ibi steterunt; non comprehendet eos in Gabaa prae-
lium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium me-
um corripiam eos; congregabuntur super eos po-
puli cum corripientur propter duas iniquitates suas. E-
phraim vitula docta diligere trituram; et ego tran-
sivi super pulchritudinem colli eius. Ascendam super E-
phraim; arabit Iudas, confringet sibi sulcos
Iacob. Seminate vobis in iustitia, et metite in ore
misericordiae; innovate vobis novale; tempus autem requiren-
di Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam.
Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, co-
medistis frugem mendacii. Quia confisus es in vi-
is tuis, in multitudine fortium tuorum. Consur-
get tumultus in populo tuo, et omnes munitiones tuae
vastabuntur, sicut vastatus est Salmana a domo
eius qui iudicavit Baal in die proelii, matre super
filios allisa. Sic fecit vobis Bethel, a facie malitiae
nequitiarum vestrarum. Sicut mane transiit XI
et pertransiit rex Israel. Quia puer Israel, et dilexi eum,
et ex Aegypto vocavi filium meum. Vocaverunt eos,
sic abierunt a facie eorum; Baalim immolab-
ant, et simulacris sacrificabant. Et ego quasi

Ephraim portabam eos in brachiis m
eis et nescierunt quod curarem eos. In funiculis ad
am traham eos in vinculis caritatis. Et ero eis quasi
exaltans iugum super maxillas eorum et declinavi
ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram Aegyp
ti et Assur ipse rex eius quoniam noluerunt converti. Ce
pit gladius in civitatibus eius et consumet electos
eius et comedet capita eorum et populus meus pen
debit ad reditum meum. Iugum autem imponetur
ei simul quod non auferetur. Quomodo dabo te Ephr
aim protegam te Israhel. Quomodo dabo te sicut Ada
mam ponam te ut Seboim. Conversum est in me
cor meum pariter conturbata est penitudo mea. Non fa
ciam furorem irae meae non convertar ut disperdam E
phraim quoniam deus ego et non homo in medio tui
sanctus et non ingrediar civitatem. Post dominum am
bulabunt quasi leo rugiet. Quia ipse rugiet et formi
dabunt filii maris et avolabunt quasi avis ex Ae
gypto et quasi columba de terra Assyriorum et col
locabo eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit
me in negatione Ephraim et in dolo domus
Israhel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum
XII sanctis testis fidelis. Ephraim pascit ventum
et sequitur aestum tota die mendacium et vasti
tatem multiplicat. Et foedus cum Assyriis iniit
et oleum in Aegyptum ferebat. Iudicium ergo do
mini cum Iuda et visitatio super Iacob. Iuxta vias
eius et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero
Iacob et Esau supplantavit fratrem suum et in
fortitudine sua directus est cum angelo. Et inval
uit ad angelum et confortatus est. Flevit et rogavit
eum in Bethel invenit eum et ibi locutus est nob
iscum. Et dominus deus exercituum dominus
memoriale eius. Et tu ad dominum deum tuum conver
teris misericordiam et iudicium custodi et spera in deo
tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa ca
lumpniam dilexit et dixit Ephraim. Verumptamen
dives effectus sum inveni idolum michi.
Omnes labores mei non invenient michi iniqui
tatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus
ex terra Aegypti. Adhuc sedere te faciam in ta
bernaculis sicut in diebus festivitatis. Et locutus sum
super prophetas et ego visionem multiplicavi. Et in
manu prophetarum adsimilatus sum. Si Galaad ido
lum tamen frustra erant in Galgal bobus immol
antes. Nam et altaria eorum quasi acervi super su
lcos agri. Fugit Iacob in regionem Syriae et servi
vit Israhel in uxore et in uxore servivit. In prophe
tam autem eduxit dominus deus Israhel de Aegypto et
in propheta servatus est. Ad iracundiam me provo
cavit Ephraim in amaritudinibus suis et sanguis
eius super eum veniet et obprobrium eius restitu
XIII et ei dominus deus. Loquente Ephraim ho
rror invasit Israhel. Et deliquit in Baal et mortuus
est. Et nunc addiderunt ad peccandum fece
runtque sibi conflatile de argento suo quasi simili
tudinem idolorum. Factura artificum totum
est. His ipsi dicunt immolate homines vitulos
adorantes. Ideo erunt quasi nubes matu
tina et sicut ros matutinus praeteriens. Sicut
pulvis turbine raptus ex area et sicut fumus
de fumario. Ego autem dominus deus tuus ex ter
ra Aegypti et deum absque me nescies et salvator
non est praeter me. Ego cognovi te in deserto in

terra solitudinis iuxta pascua sua adimpleti sunt
et saturati et cum saturati sunt elevaverunt
cor suum et obliti sunt mei et ego ero eis quasi le
na sicut pardus in via Assyriorum. Occurram
eis quasi ursa raptis catulis et disrumpam in
teriora iecoris eorum et consumam eos ibi quasi
leo bestia agri scindet eos. Perditio tua Israhel tan
tummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tu
us maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis.
Et iudices tui de quibus dixisti da michi regem
et principes. Dabo tibi regem in furore meo et
auferam in indignatione mea. Colligata est iniqui
tas Ephraim absconditum peccatum eius. Dolo
res parturientis venient ei. Ipse filius non sap
iens nunc autem non stabit in contritione filiorum.
De manu mortis liberabo eos de morte redimam eos.
Ero mors tua o mors ero morsus tuus inferne. Con
solatio abscondita est ab oculis meis quia ipse inter fratres
dividet. Adducet urentem ventum dominus de deser
to ascendentem et siccabit venas eius et desola
bit fontem eius. Et ipse diripiet thesaurum omnis
vasis desiderabilis. Pereat Samaria quoniam ad ama
ritudinem concitavit deum suum in gladio pere
ant parvuli eorum elidantur et fetae eius discindan
tur. Convertere Israhel ad dominum deum tuum quoniam XIIII
corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba et
convertimini ad dominum. Dicite ei. Omnem aufer
iniquitatem et accipe bonum et reddemus vi
tulos labiorum nostrorum. Assur non salvabit nos.
Super equum non ascendemus nec dicemus ultra
dii nostri opera manuum nostrarum. Quia eius qui in
te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones
eorum. Diligam eos spontanee quia aversus est
furor meus ab eis. Ero quasi ros Israhel germina
bit quasi lilium et erumpet radix eius ut Liba
ni. Ibunt rami eius et erit quasi oliva gloria
eius et odor eius ut Libani. Convertentur seden
tes in umbra eius. Vivent tritico et germina
bunt quasi vinea. Memoriale eius sicut vinum
Libani. Ephraim quid michi ultra idola. Ego ex
audiam et dirigam eum. Ego ut abietem vi
rentem ex me fructus tuus inventus est. Quis
sapiens et intelliget ista. Intelligens et sciet
haec. Quia rectae viae domini et iusti ambulabunt
in eis praevaricatores vero corruent in eis.

Sanctus Iohel
apud Hebraeos post Osee poni
tur et sicut ibi sub nomine Ephraim ad decem
tribus confertur vaticinium quae vel Samaria
vel Israhel saepe memorantur in hunc prophetam est
quod dicitur ad Iudam et ad Hierusalem pertinere creden
dum est et nullam omnino Israhelis decem
tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quo
que quibus prophetavit eadem debemus accipere quae
in Osee legimus in diebus Oziae Ioatham et Achaz
et Ezechiae regum Iuda et in diebus Hieroboam
filii Ioas regis Israhel. Bonum factum esse sermonem
domini ad meritum eius refert cuius filius non ad
condicionem illius qui fieri dicitur ut alibi le
gimus. Dominus michi factus est in salutem.
Audivimus autem in scripturis sanctis non esse
illic qui in aures sonat sed qui corde percipitur. Iux
ta illud quod dominus in evangelio ait. Qui
habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur

[illegible] tractatur sollicitius [illegible] non aliter sic [illegible] exprimitur. Quando [illegible] fuit et [illegible] iudicatur [illegible] appellatur [illegible] exponitur. Vel [illegible] iuxta [illegible] ad simplicitatem [illegible] lex [illegible] intelligentia [illegible] loquitur [illegible] stella [illegible] in [illegible] inveniem in [illegible] Et ysa[illegible] super terra.

VERBUM DOMINI quod factum est ad Iohel filium Phatuhel. Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terre si factum est istud in diebus vestris aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate et filii vestri filiis suis et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. Et residuum locuste comedit bruchus. Et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum et ficum meam decorticavit. Nudans spoliavit eam et proiecit albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. Luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio luxit humus quoniam devastatum est triticum. Confusum est vinum elanguit oleum. Confusi sunt agricole. Ululaverunt vinitores super frumento et hordeo quia periit messis agri. Vinea confusa est et ficus elanguit. Malogranatum et palma et malum et omnia ligna agri aruerunt quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes. Ululate ministri altaris ingredimini cubate in saccis ministri dei mei quoniam interiit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium vocate cetum congregate senes omnes habitatores terre in domum dei vestri et clamate ad dominum. A. a. a. diei quia prope est dies domini et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo dei nostri letitia et exultatio. Computruerunt iumenta in stercore suo. Demolita sunt horrea dissipate sunt apothece quia confusum est triticum. Quid ingemuit animal mugierunt greges armenti quia non est pascua eis. Sed et greges pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo quia ignis comedit speciosa deserti et flamma succendit omnia ligna regionis.

Sed et bestie agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te. Quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et ignis devoravit speciosa deserti. Canite tuba in Sion ululate in monte sancto meo. Conturbentur omnes habitatores terre quia venit dies domini quia prope est dies. Dies tenebrarum et caliginis. Dies nubis et turbinis. Quasi mane expansum super montes populus multus et fortis. Similis ei non fuit a principio et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans et post eum exurens flamma. Quasi ortus voluptatis terra coram eo et post eum solitudo deserti nec est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient sicut sonitus flamme ignis devorantis stipulam velut populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes current quasi viri bellatores ascendent murum. Vir in viis suis gradientur et non declinabunt a semitis suis unusquisque fratrem suum non coartabit. Singuli in calle suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent et non demolientur. Urbem ingredientur in muro current domos conscendent per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra moti sunt celi et sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt lumen suum. Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui quia multa sunt nimis castra eius quia fortia et facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde. Et quis sustinebit eum. Nunc ergo dicit dominus. Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et planctu. Et scindite corda vestra et non vestimenta vestra et convertimini ad dominum deum vestrum quia benignus et misericors est patiens et multe misericordie et prestabilis super malitia. Quis scit si convertatur et ignoscat et relinquat post se benedictionem sacrificium et libamen domino deo vestro. Canite tuba in Sion sanctificate ieiunium vocate cetum congregate populum sanctificate ecclesiam coadunate senes congregate parvulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini et dicent. Parce domine parce populo tuo et ne des hereditatem tuam in opprobrium ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum. Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum et replebimini eo et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis et expellam eum in terram inviam et desertam. Faciem eius contra mare orientale et extremum eius ad mare novissimum et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Noli timere terra exulta et letare quia magnificavit dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis quia germinaverunt speciosa deserti quia lignum attulit fructum suum ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii Sion exultate et letamini

in domino deo vestro quia dedit vobis doctorem iusticie et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum in principio. Et implebuntur aree frumento et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta et bruchus et rubigo et eruca, fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini et laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia. Et non confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in medio Israel ego sum. Ego dominus deus vester et non est amplius et non confundetur populus meus in eternum.

III Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre. Senes vestri somnia somniabunt et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. Et dabo prodigia in celo et in terra, sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus et horribilis. Et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit, quia in monte Sion et in Hierusalem erit salvatio sicut dixit dominus, et in residuis quos dominus vocaverit. Quia ecce in diebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem Iuda et Hierusalem, congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosaphat et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea Israel quos disperserunt in nationibus, et terram meam diviserunt. Et super populum meum miserunt sortem et posuerunt puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Verum quid mihi et vobis Tyrus et Sidon et omnis terminus Palestinorum? Numquid ultionem vos reddetis mihi? Et si ulciscimini vos contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra. Et filios Iuda et filios Hierusalem vendidistis filiis Grecorum ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos et convertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum Iuda et venundabunt eos Sabeis genti longinque, quia dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus, sanctificate bellum, suscitate robustos, accedant, ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat quia fortis ego sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini, ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem Iosaphat, quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quoniam maturavit messis. Venite et descendite quia plenum est torcular, exuberant torcularia, quia multiplicata est malicia eorum. Populi populi in valle concisionis, quia iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de Sion rugiet et de Hierusalem dabit vocem suam et movebuntur celi et terra, et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum Israel. Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in monte sancto meo. Et erit Hierusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem et colles fluent lacte, et per omnes rivos Iuda ibunt aque. Et fons de domo domini egredietur et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus in desolationem erit et Idumea in desertum perditionis pro eo quod inique egerint in filios Iuda et effuderint sanguinem innocentem in terra sua. Et Iudea in eternum habitabitur et Hierusalem in generationem et generationem. Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram et dominus commorabitur in Sion.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emularetur [illegible] religionis [illegible] contemptum legis [illegible] [illegible] templo [illegible] [illegible] [illegible] commemorat [illegible] magna [illegible] [illegible] ad summam [illegible] [illegible] non dominantem eam [illegible] [illegible] peccata [illegible] [illegible] [illegible] non fuerit [illegible]

VERBA AMOS qui fuit in pastoribus de Thecue, que vidit super Israel in diebus Ozie regis Iuda et in diebus Hieroboam filii Ioas regis Israel ante duos annos terremotus. Et dixit: Dominus de Sion rugiet et de Hierusalem dabit vocem suam, et luxerunt speciosa pastorum et exsiccatus est vertex Carmeli. Hec dicit dominus: Super tribus sceleribus Damasci et super quatuor non convertam eum, eo quod trituraverint in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domum Azael et devorabit domos Benadab. Et conteram vectem Damasci et disperdam habitatorem de campo idoli et tenentem sceptrum de domo voluptatis, et transferetur populus Syrie Cyrenen, dicit dominus. Hec dicit dominus: Super tribus sceleribus Gaze et super quatuor non convertam eum, eo quod transtulerint captivitatem perfectam ut concluderent eam in Idumea. Et mittam ignem in murum Gaze et devorabit edes eius. Et disperdam habitatorem de Azoto et tenentem sceptrum de Aschalone

Et convertam manum meam super Accaron et peribunt reliquie Philisthinorum dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Tyri et super quatuor non convertam eum eo quod concluserint captivitatem perfectam in Idumeam et non sint recordati federis fratrum. Et emittam ignem in murum Tyri et devorabit edes eius. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Edom et super quatuor non convertam eum eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum et violaverit misericordiam eius et tenuerit ultra furorem suum et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman et devorabit edes Bosre. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorum Amon et super quatuor non convertam eum eo quod dissecuerit pregnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Et succendam ignem in muro Rabbe et devorabit edes eius in ululatu in die belli et in turbine in die commotionis. Et ibit Melchom in captivitatem ipse et principes eius simul dicit dominus.

II Hec dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Moab et super quatuor non convertam eum eo quod incenderit ossa regis Idumee usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab et devorabit edes Charioth. Et morietur in sonitu Moab in clangore tube et disperdam iudicem de medio eius et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Iuda et super quatuor non convertam eum eo quod abiecerit legem domini et mandata eius non custodierit. Deceperunt enim eos idola sua post que abierunt patres eorum. Et mittam ignem in Iuda et devorabit edes Ierusalem. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Israel et super quatuor non convertam eum pro eo quod vendiderit argento iustum et pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super pulverem terre capita pauperum et viam humilium declinant et filius ac pater eius ierunt ad puellam ut violarent nomen sanctum meum et super vestimentis pigneratis accubuerunt iuxta omne altare et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminavi Amorreum a facie eorum cuius altitudo cedrorum altitudo eius et fortis ipse quasi quercus et contrivi fructum eius desuper et radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra Egypti et eduxi vos in deserto quadraginta annis ut possideretis terram Amorrei. Et suscitavi de filiis vestris in prophetas et de iuvenibus vestris nazareos. Numquid non ita est filii Israel dicit dominus. Et propinabatis nazareis vinum et prophetis mandabatis dicentes Ne prophetetis. Ecce ego stridebo super vos sicut stridet plaustrum onustum feno et peribit fuga a veloce et fortis non obtinebit virtutem suam et robustus non salvabit animam suam et tenens arcum non stabit et velox pedibus suis non salvabitur et ascensor equi non salvabit animam suam et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus.

III Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii Israel super omnem cognationem quam eduxi de terra Egypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terre. Idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis. Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam. Numquid dabit catulus leonis vocem suam de cubili suo nisi aliquid apprehenderit. Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe. Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit. Si clanget tuba in civitate et populus non expavescet. Si erit malum in civitate quod dominus non fecerit. Quia non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet quis non timebit. Dominus locutus est quis non prophetabit. Auditum facite in edibus Azoti et in edibus terre Egypti et dicite. Congregamini in montibus Samarie et videte insanias multas in medio eius et calumpnias patientes in penetralibus eius. Et nescierunt facere rectum dicit dominus thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur terra et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eruentur filii Israel qui habitant in Samaria in plaga lectuli et in Damasco grabati. Audite et contestamini in domo Iacob dicit dominus deus exercituum quia in die cum visitare cepero prevaricationes Israel super eum visitabo et super altaria Bethel et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. Et percutiam domum hiemalem cum domo estiva. Et peribunt domus eburnee et dissipabuntur edes multe dicit dominus.

IIII Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte Samarie que calumpniam facitis egenis et confringitis pauperes que dicitis dominis vestris Afferte et bibemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia ecce dies venient super vos et levabunt vos in contis et reliquias vestras in ollis ferventibus. Et per aperturas exibitis altera contra alteram et proiciemini in Armon dicit dominus. Venite ad Bethel et impie agite ad Galgalam et multiplicate prevaricationem et offerte mane victimas vestras tribus diebus decimas vestras. Et sacrificate de fermentato laudem et vocate voluntarias oblationes et annuntiate. Sic enim voluistis filii Israel ait dominus deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris et indigentiam panum in omnibus locis vestris et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem et plui super civitatem unam et super civitatem alteram non plui. Pars una compluta est et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam et non sunt satiate et non redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento urente et in aurugine multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum. Oliveta vestra et ficeta vestra comedit eruca et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via Egypti percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum. Et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus Sodomam et Gomorram et facti estis quasi torris raptus de incendio et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi Israel. Postquam autem hec fecero tibi preparare in occursum dei tui

tui israhel. Quia ecce formans montes et creans ventum et annuntians homini eloquium suum faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre dominus deus exercituum nomen eius.

V

Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum domus israhel. Cecidit non adiciet ut resurgat virgo israhel. Proiecta est in terram suam non est qui suscitet eam. Quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua egrediebantur mille relinquentur in ea centum. Et de qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem in domo israhel. Quia hec dicit dominus domui israhel. Querite me et vivetis. Et nolite querere bethel et in galgala nolite intrare et in bersabee non transibitis. Quia galgala captiva ducetur et bethel erit inutilis. Querite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus ioseph et devorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium et iustitiam in terra relinquitis. Facientem arcturum et orionem et convertentem in mane tenebras et diem in noctem mutantem. Qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terre dominus nomen eius. Qui subridet vastitatem super robustum et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem et loquentem perfecte abhominati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab eo domos quadro lapide hedificabitis et non habitabitis in eis. Vineas amantissimas plantabitis et non bibetis vinum earum. Quia cognovi multa scelera vestra et fortia peccata vestra. Hostes iusti accipientes munus et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit quia tempus malum est. Querite bonum et non malum ut vivatis et erit dominus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum et constituite in porta iudicium si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator. In omnibus plateis planctus et in cunctis que foris sunt dicetur ve ve. Et vocabunt agricolam ad luctum et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in omnibus vineis erit planctus quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini. Ad quid eam vobis. Dies domini ista tenebre et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus et ingrediatur domum et innitatur manu sua super parietem et mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies domini et non lux. Et caligo et non splendor in ea. Odi et proieci festivitates vestras et non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si obtuleritis michi holocautomata et munera vestra non suscipiam et vota pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum et cantica lyre tue non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in deserto quadraginta annis domus israhel. Et portastis tabernaculum moloch vestro et imaginem idolorum vestrorum sidus dei vestri que fecistis vobis. Et migrare vos faciam trans damascum dicit dominus deus exercituum nomen eius.

VI

Ve qui opulenti estis in syon et confiditis in monte samarie. Optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israhel. Transite in chalanne et videte et ite inde in emath magnam et descendite in geth palestinorum et ad optima queque regna horum si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris qui comeditis agnum de grege et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii sicut david putaverunt se habere vasa cantici. Bibentes in phialis vinum et optimo unguento delibuti et nichil patiebantur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium et auferetur factio lascivientium. Iuravit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob et domos eius odivi et tradam civitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus et comburet eum ut efferat ossa de domo. Et dicet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc est apud te. Et respondit. Finis est. Et dicet ei. Tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandavit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi. Aut arari potest in bubalis. Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absinthium. Qui letamini in nichilum qui dicitis numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. Ecce enim suscitabo super vos domus israhel dicit dominus deus exercituum gentem et conteret vos ab introitu emath usque ad torrentem deserti. Hec ostendit michi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini imbris et ecce serotinus post tonsionem gregis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terre et dixi. Domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est. Misertus est dominus super hoc. Non erit dicit dominus. Hec ostendit michi dominus deus. Et ecce vocabat iudicium ad ignem dominus deus et devoravit abyssum multam et comedit simul partem. Et dixi. Domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est. Misertus est dominus super hoc. Sed et istud non erit dicit dominus deus.

VII

Hec ostendit michi dominus. Et ecce dominus stans super murum litum et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos. Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei israhel. Non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur excelsa idoli et sanctificationes israhel desolabuntur. Et consurgam super domum hieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad hieroboam regem israhel dicens. Rebellavit contra te amos in medio domus israhel. Non poterit terra sustinere omnes sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur hieroboam et israhel captivus migrabit de terra sua. Et

te ea ut deiciant cornua gentium que leuauer
cornu sup terram iudam ut dispergerent eam. Et le
uaui oculos meos et uidi et ecce uir et in manu
eius funiculus mensorum et dixi. Quo tu uadis
Et dixit ad me. Ut metiar ierlm et uideam quan
ta sit latitudo eius et quanta longitudo eius. Et
ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur
et angelus alius egrediebatur in occursum ei
us. Et dixit ad eum. Curre loquere ad puerum
istum dicens absque muro habitabitur ierlm pre
multitudine hominum et iumentorum in me
dio eius et ego ero ait dominus murus ignis
in circuitu et in gloria ero in medio eius. O fu
gite de terra aquilonis dicit dominus quoniam in quat
tuor uentis celi dispersi uos dicit dominus. O syon
fuge que habitas apud filiam babilonis quia hec d
icit dominus exercituum post gloriam misit
me ad gentes que spoliauerunt uos. Qui enim
tetigit uos tangit pupillam oculi mei quia ec
ce ego leuo manum meam sup eos et erunt pre
da hiis qui seruiebant sibi. Et cognoscetis quia do
minus exercituum misit me. Lauda et letare
filia syon quia ecce ego uenio et habitabo in medi
o tui ait dominus. Et applicabuntur gentes m
ulte in die illa ad dominum et erunt michi in populum
et habitabo in medio tui et scies quia dominus exer
cituum misit me ad te. Et possidebit dominus
iudam partem suam in terra sanctificata et eliget
adhuc ierlm. Sileat omnis caro a facie domini
III quia consurrexit de habitaculo sancto suo. Et o
stendit michi dominus ihm sacerdotem mag
num stantem coram angelo domini et sathan
stabat a dextris eius ut aduersaretur ei. Et dixit
dominus ad sathan. Increpet in te dominus sa
than et increpet dominus in te qui elegit ieru
salem. Numquid non iste torris est erutus de ig
ne. Et ihc erat indutus uestibus sordidis et stab
at ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos
qui stabant coram se dicentes auferte uestimenta
sordida ab eo. Et dixit ad eum. Ecce abstuli a te
iniquitatem tuam et indui te mutatoriis. Et d
ixit. Ponite cidarim mundam sup caput ei
et induerunt eum uestibus. Et angelus domi
ni stabat. Et contestabatur angelus domini ihm
dicens. Hec dicit dominus exercituum. Si in ui
is meis ambulaueris et custodiam meam custo
dieris. atria mea et dabo tibi ambulantes de his
qui nunc adsistunt hic. Audi ihu sacerdos ma
gne. tu et amici tui qui habitant coram te quia ui
ri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam
seruum meum orientem quia ecce lapis quem dedi
coram ihu sup lapidem unum septem oculi sunt.
Et ecce ego celabo sculpturam eius ait dominus
exercituum et auferam iniquitatem terre illius in
IIII die una. In die illa dicit dominus exercituum
uocabit uir amicum suum subter uineam. Et re
uersus est angelus qui loquebatur in me et suscita
uit me quasi uirum qui suscitatur de sompno s
uo. Et dixit ad me. Quid tu uides. Et dixi. Vidi
et ecce candelabrum aureum totum et lampa
des eius sup caput ipsius et septem lucerne eius
sup illud. Septem et septem infusoria lucer
nis que erant sup caput eius. Et due oliue sup illud.
una a dextris lampadis et una a sinistris eius. Et
respondit et aio ad angelum qui loquebatur in me
dicens. Quid sunt hec domine mi. Et respondit an
gelus qui loquebatur in me et dixit ad me. Num
quid nescis quid sunt hec. Et dixi. Non domi
ne mi. Et respondit et ait ad me dicens. Hoc est uer
bum domini ad zorobabel dicens. Non in exercitu
non in robore. sed in spiritu meo dicit dominus
exercituum. Quis tu mons magne coram zorob
abel in planum. Et educet lapidem primarium et
exequabit gratiam gratie eius. Et factum est uerbum
domini ad me dicens. Manus zorobabel fun
dauerunt domum istam et manus eius perficie
nt eam et scietis quia dominus exercituum misit
me ad uos. Quis enim despexit dies paruos et
letabuntur et uidebunt lapidem stagneum in
manu zorobabel. Septem isti oculi domini q
discurrunt in uniuersam terram. Et respondit et dixi ad
eum. Quid sunt due oliue iste ad dexteram cande
labri et ad sinistram eius. Et respondi secundo. Et dixi ad
eum. Quid sunt due spice oliuarum que sunt
iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria
ex auro. Et ait ad me dicens. Numquid nescis qui
sunt hec. Et dixi. Non domine. Et dixit. Isti duo
filii splendoris qui assistunt dominatori uni
uerse terre. Et conuersus sum et leuaui oculos V
meos et uidi et ecce uolumen uolans. Et dixit
ad me. Quid tu uides. Et dixi. Ego uideo uolu
men uolans. Longitudo eius uiginti cubitorum
et latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad
me. Hec est maledictio que egreditur supra fa
ciem omnis terre. Quia omnis fur sicut ibi scrip
tum est iudicabitur. Et omnis iurans ex hoc si
militer iudicabitur. Et educam illud dicit do
minus exercituum et ueniet ad domum furis
et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter.
Et commorabitur in medio domus eius et consumet
eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus
est angelus qui loquebatur in me. Et dixit ad
me. Leua oculos tuos et uide. Quid est hoc quod eg
reditur. Et dixi. Quidnam est. Et ait. Hec est am
phora egrediens. Et dixit. Hec est oculus eo
rum in uniuersa terra. Et ecce talentum plumbi
portabatur. Et ecce mulier una sedens in me
dio amphore. Et dixit. Hec est impietas. Et proiecit
eam in medio amphore. Et misit massam plum
beam in os eius. Et leuaui oculos meos et uidi et
ecce due mulieres egredientes et spiritus in alis earum.
Et habebant alas quasi alas milui et leuauerunt
amphoram inter terram et celum. Et dixit ad ange
lum qui loquebatur in me. Quo iste deferunt am
phoram. Et dixit ad me. Ut edificetur domus ei
in terra sennaar et stabiliatur et ponatur ibi sup ba
sem suam. Et conuersus sum et leuaui oculos VI
meos et uidi et ecce quatuor quadrige egredien
tes de medio duorum montium et montes illi
montes erei. In quadriga prima equi rufi et in se
cunda quadriga equi nigri. Et in quadriga tertia equi albi
Et in quadriga quarta equi uarii et fortes. Et respondi
et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt
hec domine mi. Et respondit angelus et ait ad me. Isti
sunt quatuor uenti celi qui egrediuntur ut stent
coram dominatorem omnis terre. In quo erant equi
nigri qui egrediebantur in terram aquilonis et albi
egressi sunt post eos. Et uarii egressi sunt ad terram

auster. Qui autem erant robustissimi exierunt
et quaerebant ire et discurrere per omnem terram. Et di
xit ite perambulate terram. Et perambulaverunt terram.
Et vocavit me et locutus est ad me dicens. Ecce
qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fece
runt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Sume a tr
ansmigratione ab Holdai et a Tobia et ab Idaia et ve
nies tu in die illa et intrabis domum Iosiae filii
Sophoniae qui venerunt de Babylone et sumes argentum et au
rum et facies coronas et pones in capite Iesu
filii Iosedech sacerdotis magni et loqueris ad e
um dicens. Haec ait dominus exercituum dicens.
Ecce vir Oriens nomen eius et subter eum orie
tur et aedificabit templum domino et ipse extruet te
mplum domino. Et ipse portabit gloriam et sede
bit et dominabitur super solio suo et consilium pacis
erit inter duos illos et coronae erunt Hellem et To
biae et Idaiae et Hen filio Sophoniae et memoriale
in templo domini. Et qui procul sunt venient
et aedificabunt in templo domini et scietis quia
dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si au
VII ditu audieritis vocem domini dei vestri. Et factum
est in anno quarto Darii regis factum est verbum
domini ad Zachariam in quarta mensis noni
qui est Casleu. Et miserunt ad domum dei Sara
sar et Rogommelech et viri qui erant cum eo ad
deprecandum faciem domini ut dicerent sacerdo
tibus domus domini exercituum et prophetis loquen
tes. Numquid flendum mihi est in mense quin
to vel sanctificare me debeo sicut feci iam mul
tis annis. Et factum est verbum domini ad me di
cens. Loquere ad omnem populum terrae et ad sa
cerdotes dicens. Cum ieiunaretis et plangeretis in quin
to et septimo per hos septuaginta annos numquid
ieiunium ieiunastis mihi. Et cum comedistis
et cum bibistis numquid non vobis comedistis
et vobismetipsis bibistis. Numquid non sunt verba
quae locutus est dominus in manu prophetarum
priorum cum adhuc Ierusalem habitaretur et esset o
pulenta ipsa et urbes in circuitu eius et austri
et in campestribus habitaretur. Et factum est verbum
domini ad Zachariam dicens. Haec ait dominus
exercituum dicens. Iudicium verum iudicate et
misericordiam et miserationes facite unusquisque cum
fratre suo et viduam et pupillum et advenam
et pauperem nolite calumniari et malum vir
fratri suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt ad
tendere et averterunt scapulam recedentem
et aures suas adgravaverunt ne audirent et cor
suum posuerunt ut adamantem ne audirent
legem et verba quae misit dominus exercituum in
spiritu suo per manum prophetarum priorum. Et fa
cta est indignatio magna a domino exercituum.
Et factum est sicut locutus est et non audierunt
sic clamabunt et non exaudiam dicit domi
nus exercituum. Et dispersi eos per omnia regna
quae nescierunt et terra desolata est ab eis eo quod non
esset transiens et revertens et posuerunt terram de
VIII siderabilem in desertum. Et factum est verbum
domini exercituum dicens. Haec dicit dominus exer
cituum dicens. Zelatus sum Sion zelo
magno et indignatione magna zelatus sum
eam. Haec dicit dominus exercituum. Reversus

sum ad Sion et habitabo in Ierusalem. Et vocabitur Ierusalem ci
vitas veritatis et mons domini exercituum
mons sanctificatus. Haec dicit dominus exercituum.
Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem
et viri baculus in manu eius prae multitudine dierum.
Et plateae civitatis complebuntur infantibus
et puellis ludentibus in plateis eius. Haec dicit
dominus exercituum. Si difficile videbitur in oc
ulis reliquiarum populi huius in diebus illis. Num
quid in oculis meis difficile erit dicit dominus
exercituum. Haec dicit dominus exercituum. Ecce e
go salvabo populum meum de terra orientis et de terra occa
sus solis et adducam eos et habitabunt in medio Ierusalem
et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum
in veritate et iustitia. Haec dicit dominus exercituum.
Confortentur manus vestrae qui auditis in diebus his
sermones istos per os prophetarum in die qua fundata
est domus domini exercituum ut templum aedificaretur.
Siquidem ante dies illos merces hominum non erat
nec merces iumentorum erat neque introeunti et exe
unti erat pax prae tribulatione. Et dimisi omnes
homines unumquemque contra proximum su
um. Nunc autem non iuxta dies priores ego
faciam reliquiis populi huius dicit dominus exer
cituum sed semen pacis erit. Vinea dabit fructum
suum et terra dabit germen suum et caeli dabunt
rorem suum. Et possidere faciam reliquias populi
huius universa haec. Et erit sicut eratis maledi
ctio in gentibus domus Iuda et domus Israel sic sal
vabo vos et eritis benedictio. Nolite timere confor
tentur manus vestrae quia haec dicit dominus exerci
tuum. Sicut cogitavi ut affligerem vos cum ad
iracundiam provocassent patres vestri me dicit do
minus et non sum misertus sic conversus cogitavi
in diebus istis ut benefaciam Ierusalem et domui Iuda
nolite timere. Haec sunt ergo verba quae facietis.
Loquimini veritatem unusquisque cum proximo
suo. Veritatem et iudicium pacis iudicate in portis
vestris et unusquisque malum contra amicum suum
ne cogitetis in cordibus vestris et iuramentum mendax
ne diligatis. Omnia enim haec sunt quae odi
dicit dominus. Et factum est verbum domini exercit
uum ad me dicens. Haec dicit dominus exercitu
um. Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ie
iunium septimi et ieiunium decimi erit domu
i Iuda in gaudium et laetitiam et in sollemnita
tes praeclaras. Veritatem tantum et pacem dilig
ite. Haec dicit dominus exercituum. Usquequo
veniant populi et habitent in civitatibus multis et va
dant habitatores unusquisque ad alterum dicentes.
Eamus et deprecemur faciem domini et quaera
mus dominum exercituum. Vadam etiam e
go et venient populi multi et gentes robustae ad quae
rendum dominum exercituum in Ierusalem et deprecandam
faciem domini. Haec dicit dominus exercituum.
In diebus illis in quibus apprehendent fimbriam
viri Iudaei dicentes. Ibimus vobiscum audivimus
enim quod dominus vobiscum est. Honus verbi IX
domini in terra Adrach et Damasci requiei eius.
Quia domini est oculus hominis et omnium
tribuum Israel. Et Emath quoque in terminis eius et
Tyrus et Sidon adsumpserunt sibi sapientiam valde.
Et aedificavit Tyrus munitionem suam et coa
cervavit argentum quasi humum et aurum

ut lutum platearum. Ecce dominus possidebit eam et percutiet in mari fortitudinem eius et hec igni devorabitur. Videbit Ascalon et timebit et Gaza et dolebit nimis et Accaron quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de Gaza et Ascalon non habitabitur. Et sedebit separator in Azoto et disperdam superbiam Philistinorum et auferam sanguinem eius de ore eius et abominationes eius de medio dentium eius. Et relinquetur etiam ipse deo nostro et erit quasi dux in Iuda et Accaron quasi Iebuseus et circumdabo domum meam ex his qui militant michi euntes et revertentes et non transibit super eos ultra exactor quia nunc vidi in oculis meis. Exulta satis filia Syon iubila filia Ierusalem ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asine et disperdam quadrigam ex Effraim et equum de Ierusalem. Et dissipabitur arcus belli et loquetur pacem gentibus et potestas eius a mari usque ad mare et a fluminibus usque ad fines terre. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Convertimini ad munitionem vincti spei. Hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi quoniam extendi michi Iudam quasi arcum implevi Effraim. Et suscitabo filios tuos Syon super filios tuos Grecia. Et ponam te quasi gladium fortium et dominus deus super eos videbitur et exibit ut fulgur iaculum eius. Et dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri dominus exercituum proteget eos et devorabunt et subicient lapidibus funde. Et bibentes inebriabuntur quasi a vino et replebuntur ut fiale et quasi cornua altaris et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid pulcrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines.

X Petite a domino pluviam in tempore serotino et dominus faciet nives et pluviam imbris dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile et divini viderunt mendacium et somniatores frustra locuti sunt vane consolabantur. Idcirco abducti sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus et super hircos visitabo quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum Iuda et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Ex ipso angulus et ex ipso paxillus ex ipso arcus prelii ex ipso egredietur omnis exactor simul et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio et bellabunt quia dominus cum eis et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum Ioseph salvabo et convertam eos quia miserebor eorum et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Effraim et letabitur cor eorum quasi a vino et filii eorum videbunt et letabuntur et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos quia redemi eos et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis et de longe recordabuntur mei et vivent cum filiis suis et revertentur et reducam eos de terra Egypti et de Assiriis congregabo eos et ad terram Galaad et Libani adducam eos et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freto et percutiet in mari fluctus et confundentur omnia profunda fluminis. Et humiliabitur superbia Assur et sceptrum Egypti recedet. Confortabo eos in domino et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI Aperi Libane portas tuas et comedat ignis cedros tuos. Ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia Iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis que qui possederant occidebant et non dolebant et vendebant ea dicentes. Benedictus dominus divites facti sumus et pastores eorum non parcebant eis et non ego parcam ultra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis. Et assumpsi michi duas virgas unam vocavi Decorem et alteram vocavi Funiculum et pavi gregem et succidi tres pastores in mense uno. Et contracta est anima mea in eis siquidem et anima eorum variavit in me. Et dixi non pascam vos quod moritur moriatur et quod succiditur succidatur et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam que vocabatur Decus et abscidi eam ut irritum facerem pactum meum quod percussi cum omnibus populis. Et in irritum deductum est in die illa. Et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt michi quia verbum domini est. Et dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me proice illud ad statuarium decorum pretium quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domo domini ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que appellabatur Funiculus ut dissolverem germanitatem inter Iudam et inter Israhel. Et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit dispersum non queret et contritum non sanabit et id quod stat non enutriet et carnes pinguium comedet et ungulas eorum dissolvet. O pastor et idolum derelinquens gregem. Gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII Onus verbi domini super Israhel dicit dominus extendens celum et fundans terram et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu. Sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit in die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur et colligentur adversum eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam. Et super domum Iuda aperiam oculos meos et omnem equum populorum percutiam cecitate.

tate. Et dicent duces Iuda in corde suo. Confor-
tentur mihi habitatores Ierusalem in domino exer-
cituum deo eorum. In die illo ponam duces Iuda
sicut caminum ignis in lignis et sicut facem ig-
nis in feno. Et devorabunt ad dexteram et ad sini-
stram omnes populos in circuitu et habitabitur Ie-
rusalem rursum in loco suo in Ierusalem. Et salvabit
dominus tabernacula Iuda sicut in principio
ut non magnifice glorietur domus David et glo-
ria habitantium Ierusalem et erit qui offenderit ex eis
in die illa quasi David et domus David quasi dei
sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in
die illa queram conterere omnes gentes que veni-
unt Ierusalem contra. Et effundam super domum Da-
vid et super habitatores Ierusalem spiritum gratie et precum et as-
picient ad me quem confixerunt. Et plangent eum
planctu quasi super unigenitum et dolebunt su-
per eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die
illa magnus erit planctus in Ierusalem sicut planctus
Adadremmon in campo Mageddon. Et planget terra
familie et familie seorsum familie domus Na-
than seorsum et mulieres eorum seorsum fami-
lie domus Levi seorsum et mulieres eorum seor-
sum familie Semei seorsum et mulieres eorum
seorsum. Omnes familie reliquie familie et familie
XIII seorsum et mulieres eorum seorsum. In die illa
erit fons patens domui David et habitantibus Ie-
rusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et
erit in die illa dicit dominus exercituum. Disperdam
nomina idolorum de terra et non memorabuntur
ultra et pseudoprophetas et spiritum inmundum aufe-
ram de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra
dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt
eum. Non vives quia mendacium locutus es in nomine
domini. Et configent eum pater eius et mater
eius genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die
illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua
cum prophetaverit nec operientur pallio saccino ut men-
tiantur. Sed dicet. Non sum propheta. Homo agricola
ego sum. Quoniam Adam exemplum meum ab ado-
lescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage
iste in medio manuum tuarum. Et dicet. His pl-
agatus sum in medio eorum qui diligebant
me. Framea suscitare super pastorem meum et super
virum coherentem mihi dicit dominus exerci-
tuum. Percute pastorem et dispergentur oves. Et
convertam manum meam ad parvulos. Et er-
unt in omni terra dicit dominus partes due in ea di-
spergentur et deficient et tertia pars relinque-
tur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem et u-
ram eos sicut uritur argentum et probabo
eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen
meum et ego exaudiam eum. Dicam populus meus
XIIII es tu. Et ipse dicet dominus deus meus es tu. Ecce di-
es veniunt dicit dominus et dividentur spolia
tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes
ad Ierusalem in prelium. Et capietur civitas et vas-
tabuntur domus et mulieres violabuntur et
egredietur media pars civitatis in captivita-
tem et reliquum populi non auferetur ex urbe.
Et egredietur dominus et preliabitur contra
gentes illas sicut preliatus est in die certami-
nis. Et stabunt pedes eius in die illa super mon-
tem Olivarum qui est contra Ierusalem ad orientem.

Et scindetur mons Olivarum ex media parte
sui ad orientem et occidentem prerupto grandi
valde. Et separabitur medium montis ad aqui-
lonem et medium eius ad meridiem. Et fugie-
tis ad vallem montium eorum quoniam coniunge-
tur vallis montium usque ad proximum. Et fu-
gietis sicut fugistis a facie terre motus in diebus
Ozie regis Iuda. Et veniet dominus deus meus
omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit
lux sed frigus et gelu et erit dies una que nota
est domino non dies neque nox et in tempore vespere erit
lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de Ie-
rusalem medium earum ad mare orientale et me-
dium earum ad mare novissimum. In estate
et hieme erunt et erit dominus rex super omnem
terram. In die illa erit dominus unus et erit nomen
eius unum et revertetur omnis terra usque ad deser-
tum de colle Remmon ad austrum Ierusalem et exalta-
bitur et habitabit in loco suo a porta Beniamin usque ad
locum porte prioris usque ad portam angulorum
et a turre Ananehel usque ad torcularia regis et habita-
bunt in ea et anathema non erit amplius sed sede-
bit Ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet
dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus
Ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis
super pedes suos et oculi eius contabescent in fo-
raminibus suis et lingua eorum tabescet in ore
suo. In die illo erit tumultus domini magnus
in eis. Et adprehendet vir manum proximi sui
et conseretur manus eius super manum proxi-
mi sui. Sed et Iudas pugnabit adversus Ierusalem.
Et congregabuntur divitie omnium gentium
in circuitu. Aurum et argentum et vestes multe
satis et sic erit ruina equi et muli et cameli et asi-
ni et omnium iumentorum que fuerint in ca-
stris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fu-
erint de universis gentibus que venerunt contra
Ierusalem ascendent ab anno in annum ut ado-
rent dominum regem exercituum et celebrent
festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non as-
cenderit de familiis terre ad Ierusalem ut adoret
dominum exercituum non erit super eum im-
ber. Quod si et familia Egypti non ascenderit et non
venerit nec super eos erit sed erit ruina qua per-
cutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad
celebrandum festivitatem tabernaculorum. Hoc erit
peccatum Egypti et hoc peccatum omnium
gentium que non ascenderint ad celebrandam
festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super
frenum equi est sanctum domino et erunt lebe-
tes in domo domini quasi phiale coram al-
tari et erit omnis lebes in Ierusalem et in Iuda sancti-
ficatus domino exercituum. Et venient omnes
immolantes et sument ex eis et coquent in eis
et non erit mercator ultra in domo domini
exercituum in die illa.

Deus per Moysen populo Israel
preceperat sacerdotes tabernaculi sui omni cor-
porali vitio liberos. Hostias eque omni vitio vacu-
as sibi offerre quibus legem suam ad regendum
populum obtulerat ut perfectio morum ob legem
vite nunquam deceret dominum iam factum populum preceptis
celestibus tenerent obedire. Unde sacerdotes an-
gelos dei esse hoc loco scriptura testatur. Sed quia

tanta munera gratiam contemnentes super pravos populos ac sacerdotes sacrificia divino detrectata populis criminibus atque impietatibus maculati deo offerre ceperunt. Ideo enim per Malachiam prophetam deus populum Israel increpans ait: Dilexi vos dicit dominus exercituum. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit dominus exercituum et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau autem itaque fratrem Iacob non umquam aut spontanea voluntate odio habitum adeo vel sine mala gratia Iacob dilectum manifestum est cum secundum presentiam suam Esau quidem effusionem fratris sanguinis concupisceret, Iacob autem sui cognitionem observantiam legem desiderare cognosceret. Munus dei gratia supradicto usus exemplo est dicens: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Quamvis ex operibus memoratorum quorumlibet geneseos meminit in quo unusquisque eorum sinistrius erat proposito manifeste constaret ut scriptum est: Creverunt itaque pueri et erat Esau homo agricola et venator, Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Iam reliqua qui legerit comperiens super prevaricatione populi Israel in obsecrandis sacrificiis dei increpationemque in eundem prophetia Malachie qui et deos alienos significat demonstranter vaticinat.

ONUS VERBI DOMINI ad Israel in manu Malachie. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit dominus et dilexi Iacob, Esau autem odio habui et posui montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Idumea: Destructi sumus, sed revertentes edificabimus que destructa sunt, hec dicit dominus exercituum: Isti edificabunt et ego destruam, et vocabunt eos terminos impietatis et populus cui iratus est dominus usque in eternum. Et oculi vestri videbunt et vos dicetis: Magnificetur dominus super terminum Israel. Filius honorat patrem et servus dominum suum timebit. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum et dixistis: In quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum panem pollutum et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum, nonne malum est? et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Offer illud duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri; de manu enim vestra factum est hoc, si quomodo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: Mensa domini contaminata est et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis: Ecce de labore, et exsufflastis illud dicit dominus exercituum, et intulistis de rapinis claudum et languidum et intulistis munus; numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus? Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile domino, quia rex magnus ego dicit dominus exercituum et nomen meum horribile in gentibus.

Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo dicit dominus exercituum, mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis, quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollemnitatum vestrarum et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum Levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis, et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius; in pace et in equitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum Levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum? numquid non deus unus creavit nos? quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est Iuda et abominatio facta est in Israel et in Ierusalem, quia contaminavit Iuda sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc, magistrum et discipulum de tabernaculis Iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis: operiebatis lacrimis altare domini fletu et mugitu, ita ut non respiciam ad sacrificium nec accipiam placabile de manu vestra. Et dixistis: Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti, et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est? Et quid unus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte dicit dominus deus Israel; operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie vestre nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris et dixistis: In quo eum

fecimus labore. In eo cum dicitis omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales placent aut certe ubi est deus iudicii.

IIII Ecce ego mittam angelum meum et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem adventus eius et quis stabit ad videndum eum. Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans argentum et purgabit filios Levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt domino offerentes sacrificium in iustitia et placebit domino sacrificium Iuda et Ierusalem sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et qui calumpniantur mercedem mercennarii viduas et pupillos et opprimunt peregrinum nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor et vos filii Iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Revertimini ad me et revertar ad vos dicit dominus exercituum. Et dixistis in quo revertemur. Si affiget homo deum quia vos configitis me. Et dixistis in quo configimus te. In decimis et in primitiis et in penuria vos maledicti estis et me vos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum ut sit cibus in domo mea et probate me super hoc dicit dominus si non aperuero vobis cataractas celi et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam. Et increpabo pro vobis devorantem et non corrumpet fructum terre vestre nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Et dixistis quid locuti sumus contra te. Dixistis vanus est qui servit deo. Et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati sunt facientes impietatem et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo et attendit dominus et audivit et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt michi ait dominus exercituum in die qua ego facio in peculium et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertimini et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter servientem deo et non servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum que non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitie et sanitas in pennis eius et egrediemini et salietis sicut vituli de armento et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis Moysi servi mei quam mandavi ei in Oreb ad omnem Israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et horribilis et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum. Ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentesque persarum pugnam quoque sabbatorum et nobiles Machabei ducis triumphos ex quibus etiam et libri ipsi sunt nuncupati. Hec quoque historia continet mulieris illa gesta Machabeorum fratrum qui sub Antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt quos mater dum pia diversis suppliciis urgentur non solum non flevit sed et gaudens hortatur ad gloriam passionis.

ET FACTUM EST POSTQUAM

Et factum est postquam percussit Alexander filius Philippi Macedo qui primus regnavit in Grecia egressus de terra Cethim Darium regem Persarum et Medorum constituit prelia multa et omnium obtinuit munitiones et interfecit reges terre et pertransiit usque ad fines terre et accepit spolia multitudinis gentium et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis et exaltatum est et elevatum cor eius et obtinuit regiones gentium et tyrannos et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit Alexander annis duodecim et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo. Et imposuerunt sibi omnes diademata post mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati Antiochus illustris filius Antiochi regis qui fuerat Rome obses et regnavit in anno centesimo et septimo regni Grecorum. In diebus illis exierunt ex Israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos mala multa. Et bonus visus est sermo in oculis eorum et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium. Et edificaverunt gymnasium in Ierosolimis secundum leges nationum et fecerunt sibi prepucia et recesserunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu Antiochi et cepit regnare in terra Egypti ut regnaret super duo regna. Et intravit in Egyptum in multitudine gravi in curribus et elephantis et equitibus et copiosa navium multitudine. Et constituit bellum adversus Ptolomeum regem Egypti et veritus est Ptolomeus a facie eius et fugit et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra Egypti et accepit spolia terre Egypti.

Et convertit Antiochus postquam percussit Aegyptum
in centesimo et quadragesimo et tertio anno et as
cendit ad Israhel et ascendit Hierusalem in multitudi
ne gravi et intravit in sanctificationem cum super
bia. Et accepit rex Antiochus altare aureum et can
delabrum luminis et universa vasa eius et mensam
propositionis et libatoria et fialas et mortariola au
rea et velum et coronas et ornamentum aureum quod
in facie templi erat et comminuit omnia. Et ac
cepit argentum et aurum et vasa concupiscibi
lia et accepit thesauros occultos quos invenit et
sublatis omnibus abiit in terram suam. Et fecit cedem
hominum et locutus est cum superbia magna. Et fac
tus est planctus magnus in Israhel et in omni loco eorum.
Et ingemuerunt principes et seniores. Virgines
et iuvenes infirmati sunt et speciositas mulie
rum inmutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum
et quae sedebant in thoro maritali lugebant. Et com
mota est terra super habitantes in ea et universa domus
Iacob induit confusionem. Et post duos annos die
rum misit rex principem tributorum in civitates
Iuda et venit Hierusalem cum turba magna et locutus
est ad eos verba pacifica in dolo et crediderunt ei. Et irru
it super civitatem repente et percussit eam plaga ma
gna et perdidit populum multum ex Israhel. Et accepit spo
lia civitatis et succendit eam igni et destruxit
domos eius et muros eius in circuitu. Et captivas
duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt.
Et aedificaverunt civitatem David muro magno et
firmo et turribus firmis et facta est illis in arcem. Et
posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos et
convaluerunt in ea et posuerunt arma et escas.
Et congregaverunt spolia Hierusalem et reposuerunt
illic et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est
hoc ad insidias sanctificationis et in diabolum in Israhel. Et
effuderunt sanguinem innocentem per circuitum
sanctificationis et contaminaverunt sanctificationem
et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos et facta est habita
tio exterorum et facta est extera semini suo et nati eius
reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sic
solitudo. Dies festi eius conversi sunt in luctum. Sab
bata eius in obprobrium honores eius in nichilum.
Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia
eius et sublimitas eius conversa est in luctum. Et scrip
sit rex Antiochus omni regno suo ut esset omnis po
pulus unus. Et relinqueret unusquisque legem suam.
Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antio
chi. Et multi de populo Israhel consenserunt ei et sacri
ficaverunt idolis et coinquinaverunt sabbatum.
Et misit rex Antiochus libros per manus nuntiorum in
Hierusalem et in omnes civitates Iuda ut sequerentur
leges gentium terrae et prohiberent holocausta et sacri
ficia et placationes fieri in templo Dei et prohiberent
celebrari sabbatum et dies sollempnes et coinquinari san
cta et sanctum populum Israhel. Et iussit aedificari aras et
templa et idola et immolari carnes suillas et pec
ora communia et relinquere filios suos incircumci
sos et coinquinare animas eorum in omnibus immun
dis et abhominationibus ita ut oblivisceretur legem
et inmutarent omnes iustificationes Dei. Et qui
cumque non fecisset secundum verbum regis Antiochi more
retur. Secundum omnia verba haec scripsit omni regno
suo. Et praeposuit principes populo qui haec fieri cogerent
et iusserunt civitatibus Iuda sacrificare. Et congre

[illegible]

II

[illegible]

[illegible]

III

[illegible]

[illegible]

IIII

[illegible]

mat et liberet Israel. Et elevaverunt alienigene oc-
ulos et viderunt eos venientes ex adverso et exier-
unt de castris in prelium. Et tuba cecinerunt hi qui er-
ant cum Iuda et congressi sunt et contrite sunt
gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem
ceciderunt gladio et persecuti sunt eos usque Gese-
ron et usque in campos Idumee et Azoti et Iam-
nie et ceciderunt ex illis tria milia virorum. Et
reversus est Iudas et exercitus eius sequens eum. Et
dixit ad populum: Non concupiscatis spolia quia bel-
lum contra nos est et Gorgias et exercitus eius in mon-
te prope nos est sed state contra inimicos nostros et ex-
pugnate eos et post hec sumetis spolia securi.
Et adhuc loquente Iuda hec apparuit pars quedam
prospiciens de monte et vidit quia in fugam conver-
si sunt et succensa sunt castra. Fumus enim qui
videbatur declarabat quod factum est. Quibus illi con-
spectis timuerunt valde aspicientes simul et
Iudam et exercitum in campo paratos ad prelium. Et
fugerunt omnes in campum alienigenarum.
Et Iudas reversus est ad spolia castrorum. Et acceperunt
aurum multum et argentum et iacinctum et
purpuram marinam et opes magnas. Et conver-
si hymnum canebant et benedicebant in celum
Dominum quoniam bonus est quoniam in seculum misericordia eius. Et fac-
ta est salus magna in Israel in illa die. Quicumque
autem alienigenarum evaserunt venerunt et
nuntiaverunt Lysie universa que acciderant. Qui-
bus auditis ille consternatus animo deficiebat quod non
qualia voluit talia contigerunt in Israel et qualia
mandavit rex. Et sequenti anno congregavit
Lysias virorum electorum sexaginta milia et
equitum quinque milia ut debellaret eos. Et ve-
nerunt in Iudeam et castra posuerunt in Betho-
ron. Et occurrit illis Iudas cum decem milibus virorum.
Et viderunt exercitum fortem et oravit et
dixit: Benedictus es salvator Israel qui contri-
visti impetum potentis in manu servi tui David
et tradidisti castra alienigenarum in manus
Ionathe filii Saul et armigeri eius. Conclude ex-
ercitum istum in manu populi tui Israel et confundan-
tur in exercitu suo et equitibus. Da illis formido-
nem et tabefac audaciam virtutis eorum et com-
moveantur contritione sua. Deice eos gladio
diligentium te et collaudent te omnes qui no-
verunt nomen tuum in hymnis. Et commi-
serunt et ceciderunt de exercitu Lysie quinque
milia virorum. Videns autem Lysias suorum
fugam et Iudeorum audaciam et quia parati sunt
aut vivere aut mori fortiter abiit Antiochiam
et elegit milites ut multiplicatus rursus ve-
niret in Iudeam. Dixit autem Iudas et fratres eius: Ec-
ce contriti sunt inimici nostri; ascendamus nunc
mundare sancta et renovare. Et congregatus
est omnis exercitus et ascenderunt in montem Si-
on et viderunt sanctificationem desertam et altare
profanatum et portas exustas et in atriis
virgulta nata sicut in saltu vel in montibus
et pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua
et planxerunt planctu magno et imposuerunt cinerem
super caput suum et ceciderunt in faciem super ter-
ram et exclamaverunt tubis signorum et cla-
maverunt in celum. Tunc ordinavit Iudas
viros ut pugnarent adversus eos qui erant in
arce donec emundarent sancta. Et elegit sacer-
dotes sine macula voluntatem habentes in lege Dei
et mundaverunt sancta. Et tulerunt lapides
contaminationis in locum immundum. Et co-
gitavit de altari holocaustorum quod profanatum ha-
bebat quid de eo faceret. Et incidit illis consilium
bonum ut destruerent illud ne forte esset illis in
opprobrium quia contaminaverunt illud gentes.
Et demoliti sunt illud. Et posuerunt lapides in do-
mo in monte domus apto quoadusque veniret pro-
pheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides inte-
gros secundum legem et edificaverunt altare novum
secundum illud quod fuit prius. Et edificaverunt sancta
et que intra domum erant intrinsecus et edem et atri-
a sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta no-
va et intulerunt candelabrum et altare incen-
sorum et mensam in templum. Et incensum
posuerunt super altare et accenderunt lucernas
que erant super candelabrum et lucebant in tem-
plo. Et posuerunt super mensam panes et appen-
derunt velamina et consummaverunt omnia
opera que fecerant. Et ante matutinum surrexe-
runt quinta et vicesima die mensis noni (hic est
mensis casleu) centesimi quadragesimi octa-
vi anni et obtulerunt sacrificium secundum legem su-
per altare holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tempus et
secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes
in ipsa renovatum est in canticis et citharis et
cinyris et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faci-
em et adoraverunt et benedixerunt in celum
eum qui prosperavit eis. Et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo et obtulerunt holocausta cum
letitia et sacrificium salutaris et laudis. Et ornaverunt faciem
templi coronis aureis et scutulis et dedicaverunt
portas et pastophoria et imposuerunt ianuas
et facta est letitia in populo magna valde et aversum
est opprobrium gentium. Et statuit Iudas et fratres
eius et universa ecclesia Israel ut agantur dies dedic-
ationis altaris in temporibus suis ab anno in an-
num per dies octo a quinta et vicesima mensis ca-
sleu cum letitia et gaudio. Et edificaverunt
in tempore illo montem Sion et per circuitum mu-
ros altos et turres firmas nequando venirent
gentes et conculcarent eam sicut ante fecerunt.
Et collocavit illic exercitum ut servarent eam et
munivit eam ad custodiendum Bethsuram
ut haberet populus munitionem contra faciem Idu-
V mee. Et factum est ut audierunt gentes que
erant in circuitu quia edificatum est altare et sanc-
tuarium sicut prius irate sunt valde et
cogitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos
et ceperunt occidere de populo et persequi. Et debella-
bat Iudas filios Esau in Idumea et eos qui erant
in Acrabathane quia circumsedebant Israelitas
et percussit eos plaga magna. Et recordatus est ma-
litiam filiorum Bean qui erant populo in laque-
um et in scandalum insidiantes ei in via. Et con-
clusi sunt ab eo in turribus et applicuit ad eos et
anathematizavit eos et incendit turres eorum
igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit
ad filios Ammon et invenit manum fortem
et populum copiosum et Timotheum ducem ipso-
rum. Et commisit cum eis prelia multa et con-
triti sunt in conspectu eius et percussit eos. Et

et cepit gazer ciuitatem et filias eius et reuersus est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in galaad aduersus israel qui erant in finibus eorum ut tollerent eos, et fugerunt in dathema munitionem. Et miserunt litteras ad iudam et fratres eius dicentes: Congregate sunt aduersum nos gentes per circuitum ut nos auferant, et parant uenire et occupare munitionem in quam confugimus, et thimotheus est dux exercitus eorum.

Nunc ergo ueni et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis, et omnes fratres nostri qui erant in locis tubin interfecti sunt, et captiuas duxerunt uxores eorum et natos et spolia, et peremerunt illic fere mille uiros. Et adhuc epistole legebantur, et ecce alii nuntii uenerunt de galilea conscissis tunicis nuntiantes secundum uerba hec, dicentes conuenisse aduersum se a ptolomaida et tyro et sydone, et repleta est omnis galilea alienigenis ut nos consumant. Ut audiuit autem iudas et populus sermones istos, conuenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis qui in tribulatione erant et expugnabantur ab eis. Dixitque iudas symoni fratri suo: Elige tibi uiros et uade et libera fratres tuos in galilea; ego autem et frater meus ionathas ibimus in galaaditim. Et reliquit iosephum filium zacharie et azariam duces populi cum residuo exercitu in iudea ad custodiam, et precepit illis dicens: Preestote populo huic, et nolite bellum committere aduersum gentes donec reuertamur. Et partiti sunt symoni uiri tria milia ut iret in galileam, iude autem octo milia in galaaditim. Et abiit symon in galileam et commisit prelia multa cum gentibus, et contrite sunt gentes a facie eius, et persecutus est eos usque ad portam ptolomaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria milia uirorum, et accepit spolia eorum. Et assumpsit eos qui erant in galilea et in arbatis cum uxoribus et natis et omnibus que erant illis, et adduxit in iudeam cum letitia magna. Et iudas machabeus et ionathas frater eius transierunt iordanem et abierunt uiam trium dierum per desertum. Et occurrerunt eis nabuthei et susceperunt eos pacifice, et narrauerunt eis omnia que acciderant fratribus eorum in galaaditide, et quia multi ex eis comprehensi sunt in barasa et bosor et in alimis et in casphor et mageth et carnaim; hee omnes ciuitates munite et magne. Sed et in ceteris ciuitatibus galaaditidis tenentur comprehensi, et in crastinum constituerunt admouere exercitum ciuitatibus his et comprehendere et tollere eos in una die. Et conuertit iudas et exercitus eius uiam in desertum bosor repente, et occupauit ciuitatem et occidit omnem masculum in ore gladii, et accepit omnia spolia eorum et succendit eam igni. Et surrexerunt inde nocte et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo cum leuassent oculos suos, ecce populus multus cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut comprehenderent munitionem et expugnarent eos. Et uidit iudas quia cepit bellum, et clamor belli ascendit ad celum sicut tuba, et clamor magnus de ciuitate. Et dixit exercitui suo: Pugnate hodie pro fratribus uestris. Et uenit tribus ordinibus post eos, et exclamauerunt tubis et clamauerunt in oratione.

Et cognouerunt castra thimothei quia machabeus est, et refugerunt a facie eius, et percusserunt eos plaga magna, et ceciderunt ex eis in illa die fere octo milia uirorum. Et diuertit iudas in maspha et expugnauit et cepit eam, et occidit omnem masculum eius et sumpsit spolia eius et succendit eam igni. Inde perrexit et cepit casbon et mageth et bosor et reliquas ciuitates galaaditidis. Post hec autem uerba congregauit thimotheus exercitum alium et castra posuit contra raphon trans torrentem. Et misit iudas speculari exercitum, et renuntiauerunt ei dicentes quia conuenerunt ad eum omnes gentes que in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis, et arabas conduxerunt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem parati ad te uenire in prelium. Et abiit iudas obuiam illis. Et ait thimotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquauerit iudas et exercitus eius ad torrentem aque, si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum, quia potens poterit aduersum nos. Si uero timuerit transire et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos et poterimus aduersus illum. Ut autem appropinquauit iudas ad torrentem aque, statuit scribas populi secus torrentem et mandauit eis dicens: Neminem hominum reliqueritis, sed ueniant omnes in prelium. Et transfretauit ad illos prior et omnis populus post eum, et contrite sunt omnes gentes a facie eorum, et proiecerunt arma sua et fugerunt ad fanum quod erat in carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem et fanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso, et oppressa est carnaim et non potuit sustinere contra faciem iude. Et congregauit iudas uniuersos israelitas qui erant in galaaditide a minimo usque ad maximum, et uxores eorum et natos et exercitum magnum ualde, ut uenirent in terram iuda. Et uenerunt usque ephron, et hec ciuitas magna in ingressu posita munita ualde, et non erat declinare ab ea dextera uel sinistra, sed per mediam iter erat. Et incluserunt se qui erant in ciuitate et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas uerbis pacificis dicens: Transeamus per terram uestram ut eamus in terram nostram, et nemo uobis nocebit; tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. Et precepit iudas predicare in castris ut applicarent unusquisque in quo erat loco. Et applicuerunt se uiri uirtutis, et oppugnauit ciuitatem illam tota die et tota nocte, et tradita est ciuitas in manu eius. Et peremerunt omnem masculum in ore gladii, et eradicauit eam et accepit spolia eius, et transiuit per totam ciuitatem super interfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo magno contra faciem bethsan. Et erat iudas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam uiam donec uenirent in terram iuda. Et ascenderunt in montem syon cum letitia et gaudio, et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec reuerterentur in pace. Et in diebus quibus erat iudas et ionathas in terra galaad, et symon frater eius in galilea contra faciem ptolomaidis, audiuit iosephus zacharie filius et azarias princeps uirtutis res bene gestas et prelia que facta sunt, et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen, et eamus pugnare aduersus gentes que in circuitu nostro sunt. Et precepit his qui erant in exercitu suo, et abierunt iamniam. Et exiuit gorgias de ciuitate et uiri eius obuiam illis in pugnam.

et fugati sunt usque in fines iudee. Et ceciderunt illa die de populo israel ad duo milia virorum et facta est fuga magna in populo, quia non audierunt iudam et fratres eius existimantes se fortiter facturos. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in israel. Et viri iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis israel et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. Et convenerunt ad eos fausta acclamantes. Et exivit iudas et fratres eius et expugnabant filios esau in terra que ad austrum est, et percussit chebron et filias eius et muros eius et turres succendit in circuitu. Et movit castra ut iret in terram alienigenarum et perambulabat samariam. In illa die ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinavit iudas in azotum in terram alienigenarum et diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum succendit igni, et cepit spolia civitatum et reversus est in terram iuda.

VI

Et rex antiochus perambulabat superiores regiones, et audivit quod esset civitas elymais in perside nobilissima et copiosa in argento et auro, templumque in ea locuples valde, et illic velamina aurea et lorice et scuta que reliquit alexander philippi rex macedo qui regnavit primus in grecia. Et venit et querebat capere civitatem et depredari eam, et non potuit quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate, et insurrexerunt in prelium, et fugit inde et abiit cum tristitia magna et reversus est in babyloniam. Et venit qui nuntiaret ei in perside quia fugata sunt castra que erant in terra iuda, et quia abiit lysias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie iudeorum, et invaluerunt armis et viribus et spoliis multis que ceperunt de castris que exciderunt, et quia diruerunt abominationem quam edificaverat super altare quod erat in ierusalem, et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis, sed et bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos expavit et commotus est valde, et decidit in lectum et incidit in languorem pre tristitia, quia non est factum ei sicut cogitabat. Et erat illic per dies multos, quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori. Et vocavit omnes amicos suos et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis et concidi et corrui corde pre sollicitudine, et dixi in corde meo: in quantam tribulationem deveni et in quos fluctus tristitie in qua nunc sum, qui iocundus eram et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum que feci in ierusalem, unde et abstuli omnia spolia aurea et argentea que erant in ea, et misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista, et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. Et vocavit philippum unum de amicis suis et preposuit eum super universum regnum suum, et dedit ei diadema et stolam suam et anulum, ut adduceret antiochum filium suum et nutriret eum et regnaret. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimo nono. Et cognovit lysias quoniam mortuus est rex, et constituit regnare antiochum filium eius quem nutrivit adolescentem, et vocavit nomen eius eupator. Et hi qui erant in arce concluserant israel in circuitu sanctorum, et querebant eis mala semper et firmamentum gentium. Et cogitavit iudas disperdere eos, et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, et adiunxerunt se illis aliqui impii ex israel, et abierunt ad regem et dixerunt: Quousque non facis iudicium et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus servire patri tuo et ambulare in preceptis eius et obsequi edictis eius, et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur, et hereditates nostre diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in ierusalem occupare eam, et munitionem bethsuram munierunt. Et nisi preveneris eos velocius, maiora quam hec facient, et non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut audivit hec, et convocavit omnes amicos suos et principes exercitus sui et eos qui super equites erant. Sed et de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii. Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum et viginti milia equitum, et elephanti triginta duo docti ad prelium. Et venerunt per idumeam et applicuerunt ad bethsuram, et pugnaverunt dies multos et fecerunt machinas, et exierunt et succenderunt eas igni et pugnaverunt viriliter. Et recessit iudas ab arce et movit castra ad bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem et concitavit exercitus in impetum contra viam bethzacharam, et comparaverunt se exercitus in prelium et tubis cecinerunt, et elephantis ostenderunt sanguinem uve et mori ad acuendos eos in prelium. Et diviserunt bestias per legiones, et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, et galee eree in capitibus eorum, et quingenti equites ordinati unicuique bestie electi erant. Hi ante tempus ubicumque erat bestia ibi erant, et quocumque ibat ibant et non discedebant ab ea. Sed et turres lignee super eos firme protegentes super singulas bestias, et super eas machine, et super singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabant desuper, et intus magister bestie. Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere et perurgere constipatos in legionibus eius. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ereos, resplenduerunt montes ab eis, et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia, et ibant caute et ordinate. Et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum et incessu turbe et collisione armorum; erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiavit iudas et exercitus eius in prelium, et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit eleazarus filius saura unam de bestiis loricatam loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias, et visum est ei quod in ea esset rex.

ut liberaret populum suum et adquireret sibi nomen eternum. Et cucurrit ad eum audacter in medio legionis interficiens a dextris et a sinistris et cadebant ab eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elefantis et supposuit se ei et occidit eum et cecidit in terram super ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in iherusalem. Et applicuerunt castra regis ad iudeam et montem syon. Et fecit pacem cum his qui erant in bethsura et exierunt de civitate quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex bethsuram et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos et statuit illic balistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos et spicula et scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum et pugnaverunt dies multos. Esce autem non erant in civitate eo quod septimus annus esset et qui remanserant in iudea de gentibus consumpserant reliquias eorum que reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis viri pauci quoniam obtinuerat eos fames, et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit lisias quod philippus quem constituerat rex antiochus cum adhuc viveret ut nutriret antiochum filium suum et regnaret, reversus esset a perside et media et exercitus qui abierat cum ipso, et quia querebat suscipere regni negotia, festinavit ire et dicere ad regem et duces exercitus. Deficimus cotidie et esca nobis modica est et locus quem obsidemus est munitus et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus dextras hominibus istis et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum, et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum que despeximus irati sunt et fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum. Et misit ad eos pacem facere et receperunt illam. Et iuravit illis rex et principes. Et exierunt de munitione. Et intravit rex montem syon et vidit munitionem loci et rupit citius iuramentum quod iuravit et mandavit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter et reversus est antiochiam et invenit philippum dominantem civitati et pugnavit adversus eum et occupavit civitatem.

VII. Anno centesimo quinquagesimo primo exiit demetrius seleuci filius ab urbe roma et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus antiochum et lisiam ut adducerent eos ad eum. Et res ei innotuit et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit demetrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex israel, et alchimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos. Et accusaverunt populum apud regem dicentes: Perdidit iudas et fratres eius omnes amicos tuos et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis et eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis, et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis bachidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno et fidelem regi, et misit eum ut videret exterminium quod fecit iudas. Sed et alchimum impium constituit in sacerdotium et mandavit ei facere ultionem in filios israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram iuda et miserunt nuntios et locuti sunt ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus eorum, viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad alchimum et bachidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt. Et primi assidei qui erant in filiis israel et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis pacifica et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidit eos in una die secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu iherusalem et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum quia dixerunt: Non est in eis veritas et iudicium, transgressi sunt enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit bachides castra ab iherusalem et applicuit in bethzeca et misit et comprehendit multos ex eis qui ad eum refugerant, et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem alchimo et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bachides ad regem. Et satis agebat alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum et obtinuerunt terram iuda et fecerunt plagam magnam in israel. Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimus et qui cum eo erant filiis israel multo plus quam gentes. Et exiit in omnes fines iudee in circuitu et fecit vindictam in viros desertores et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem alchimus quod prevaluit iudas et qui cum eo erant et cognovit quia non potest sustinere eos et regressus est ad regem et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex nichanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra israel, et mandavit evertere populum. Et venit nichanor in iherusalem cum exercitu magno et misit ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis cum dolo dicens: Non sit pugna inter me et vos. Veniam cum viris paucis ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et salutaverunt se invicem pacifice, et hostes parati erant rapere iudam. Et innotuit sermo iude quoniam cum dolo venerat ad eum, et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit nichanor quoniam denudatum est consilium eius, et exivit obviam iude in pugnam iuxta capharsalama. Et ceciderunt de nichanoris exercitu fere quinque milia viri et fugerunt in civitatem david. Et post hec ascendit nichanor in montem syon et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit et locutus est superbe et iuravit cum ira dicens: Nisi traditus fuerit iudas et exercitus eius

[illegible]

CVIII

[illegible]

CIX

[illegible]

hominum multas. Et mense primo anni centesimi quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem et surrexerunt et abierunt in Beream viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Iudas castra posuerat in Laisa et tria milia viri electi cum eo. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt et timuerunt valde et multi subtraxerunt se de castris et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus et bellum perurgebat eum et confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos et dissolutus est. Et dixit his qui residui erant: Surgamus et eamus ad adversarios nostros si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes: Non poterimus sed liberemus animas nostras modo et revertamur ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversus eos nos autem pauci sumus. Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si appropiavit tempus nostrum moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen gloriae nostrae. Et movit exercitus de castris et steterunt illis obviam. Et divisi sunt equites in duas partes et fundibularii et sagittarii praeibant exercitum et primi certaminis omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu et proximavit legio ex duabus partibus et clamabant tubis. Exclamaverunt autem et hi qui erant ex parte Iudae etiam ipsi et commota est terra a voce exercituum et commissum est proelium a mane usque ad vesperam. Et vidit Iudas quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris et convenerunt cum ipso omnes constantes corde. Et contrita est dextera pars ab eis et persecutus est eos usque ad montem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu et secuti sunt post Iudam et eos qui cum ipso erant a tergo. Et ingravatum est proelium et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et Iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et Ionathas et Simon tulerunt Iudam fratrem suum et sepelierunt eum in sepulcro patrum suorum in civitate Modin. Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno et lugebant dies multos et dixerunt: Quomodo cecidit potens qui salvum faciebat populum Israel? Et cetera verba bellorum Iudae et virtutum quas fecit et magnitudinis eius non sunt descripta, multa enim erant valde. Et factum est post obitum Iudae emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel et exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bacchides viros impios et constituit eos dominos regionis et exquirebant et perscrutabantur amicos Iudae et adducebant eos ad Bacchidem et vindicabat in illos et illudebat. Et facta est tribulatio magna in Israel qualis non fuit ex die qua non est visus propheta in Israel. Et congregati sunt omnes amici Iudae et dixerunt Ionathae: Ex quo frater tuus Iudas defunctus est vir similis ei non est qui exeat contra inimicos nostros Bacchidem et eos qui inimici sunt gentis nostrae. Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Ionathas tempore illo principatum et surrexit loco Iudae fratris sui. Et cognovit Bacchides et quaerebat eum occidere. Et cognovit Ionathas et Simon frater eius et omnes qui cum eo erant et fugerunt ad desertum Thecue et consederunt ad aquas lacus Asphar. Et cognovit Bacchides et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi et rogavit Nabatheos amicos suos ut commendarent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba et comprehenderunt Iohannem et omnia quae habebat et abierunt habentes ea. Post haec verba renuntiatum est Ionathae et Simoni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex Madaba filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis Iohannis fratris sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis. Et elevaverunt oculos suos et viderunt et ecce tumultus et apparatus multus et sponsus processit et amici eius et fratres eius obviam illis cum tympanis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis et occiderunt eos et ceciderunt vulnerati multi et residui fugerunt in montem et acceperunt omnia spolia eorum. Et conversae sunt nuptiae in luctum et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute magna. Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros, non est enim hodie sicut heri et nudiustertius. Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis hinc et inde et ripae et paludes et saltus et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in caelum ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem et divertit ab eo retro. Et dissiluit Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem et transnataverunt ad eos Iordanem. Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri. Et reversi sunt in Ierusalem et aedificaverunt civitates munitas in Iudaea, munitionem quae erat in Iericho et in Ammaum et in Bethoron et in Bethel et Thamnata et Phara et Thopo muris excelsis et portis et seris. Et posuit custodiam in eis ut inimicitias exercerent in Israel. Et munivit civitatem Bethsuram et Gazaram et arcem et posuit in eis auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum obsides regionis et posuit eos in arce in Ierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo praecepit Alcimus destrui muros domus sanctae interioris et destrui opera prophetarum et coepit destruere. In tempore illo percussus est Alcimus et impedita sunt opera illius et occlusum est os eius et dissolutus est paralysi nec ultra potuit loqui verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus et reversus est ad regem et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus Bacchidem et comprehendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt

X

[illegible]

XII

[illegible]

XIII

E [illegible]

XIIII

A

[illegible]

... sup regionem et sup arma
et sup presidia et cura sit illi de sanctis et ut audia-
tur ab omnibus et ut scribantur in nomine eius
omnes conscriptiones in regione et ut operiatur purpu-
ra et auro et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus
irritum facere aliquid horum et contradicere his
que ab eo dicuntur ... sine ipso et vestiri purpura et uti fibu-
la aurea qui autem fecerit extra hec aut irrita
fecerit aliquid horum reus erit ... et complacuit omni
populo statuere Simonem et facere secundum verba ista. Et
suscepit Simon et placuit ut summo sacerdotio
fungeretur et esset dux et princeps gentis sacerdo-
tum et preesset omnibus. Et scripturam ...

[illegible]

XV

Et misit ...

[illegible]

fugit navem in orthosiadam. Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum, et exercitum peditum et equitum dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudee, et mandavit ei edificare Gedorem et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur Triphonem. Et pervenit Cendebeus Iamniam et cepit irritare plebem et conculcare Iudeam et captivare ex populo et interficere et edificare Gedorem. Et collocavit illic equites et exercitum ut egressi perambularent viam Iudee sicut constituit ei rex. Et ascendit Iohannes de Gazaris et nuntiavit Simoni patri suo que fecit Cendebeus. Et vocavit Simon duos filios suos seniores Iudam et Iohannem et ait illis: Ego et fratres mei et domus patris mei expugnavimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem, et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquotiens. Nunc autem senui, sed estote loco meo et fratris mei, et egressi pugnate pro gente nostra; auxilium vero de celo vobiscum sit. Et elegit de regione viginti milia virorum belligeratorum et equites, et profecti sunt ad Cendebeum et dormierunt in Modin. Et surrexerunt mane et abierunt in campum, et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum et equitum, et fluvius torrens erat in medio ipsorum. Et admovit castra contra faciem eorum ipse et populus eius. Et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, et transfretavit primus, et viderunt eum viri et transierunt post eum. Et divisit populum et equites in medio peditum. Erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebeus et castra eius, et ceciderunt ex eis multi vulnerati; residui autem in munitionem fugerunt. Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec venit Cedronem quam edificavit. Et fugerunt usque ad turres que erant in agris Azoti, et succendit eas igni, et ceciderunt ex illis duo milia virorum, et reversus est in Iudeam in pace. Et Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho, et habebat argentum et aurum multum; erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius, et volebat obtinere regionem, et cogitabat dolum adversus Simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem perambulans civitates que erant in regione Iudee et sollicitudinem gerens earum, descendit in Iericho ipse et Mathathias filius eius et Iudas anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo; hic est mensis Sabath. Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam que vocatur Doch cum dolo, quam edificavit, et fecit eis convivium magnum, et abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset Simon et filii eius, surrexit Ptolomeus cum suis, et sumpserunt arma sua et intraverunt in convivium et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in Israel et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolomeus et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium, et traderet ei regionem et civitates eorum et tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem, et tribunis misit epistolas ut venirent ad se, et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare Ierusalem et montem templi. Et precurrens quidam nuntiavit Iohanni in Gazara quia periit pater eius et fratres eius, et quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit, et comprehendit viros qui venerant perdere eum et occidit eos; cognovit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonum Iohannis et bellorum eius et bonarum virtutum quibus fortiter gessit, et edificii murorum quos extruxit, et rerum gestarum eius, ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

FRATRIBUS qui sunt in Egipto Iudeis salutem dicunt fratres qui sunt in Ierosolimis Iudei et qui in regione Iudee, et pacem bonam. Benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham et Isaac et Iacob servorum suorum fidelium, et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono, nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu que supervenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum et exauditi sumus, et obtulimus sacrificium et similaginem, et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis Casleu. Anno centesimo octogesimo octavo, populus qui est Ierosolimis et in Iudea, senatusque et Iudas, Aristobolo magistro Ptolomei regis, qui est de genere christorum sacerdotum, et his qui in Egipto sunt Iudeis, salutem et sanitatem. De magnis periculis a Deo liberati magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam cum in Perside esset dux ipse et cum ipso immensus exercitus, cecidit in templo Nanee consilio deceptus sacerdotum Nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus et amici eius, et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanee, et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauserunt templum cum intrasset Antiochus; apertoque occulto aditu templi, mittentes lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant, et diviserunt membratim, et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima die mensis Casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis, ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis

datus est quando neemias edificato templo et
altari obtulit sacrificia. Nam cum in persidem du
cerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores dei
erant acceptum ignem de altari occulte ab
sconderunt in valle ubi erat puteus altus et sic
cus et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus igno
tus esset locus. Cum autem preterissent multi anni et
placuit deo ut mitteretur neemias a rege persidis
nepotes sacerdotum illorum qui absconderant
misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt
nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam.
Et iussit eos haurire et afferre sibi et sacrificia que
imposita erant iussit sacerdos neemias aspergi a
qua ipsa et ligna et que erant super posita. Utque hoc f
actum est et tempus affuit quo sol refulsit qui pri
us erat in nubilo accensus est ignis magnus ita
ut omnes mirarentur. Orationem autem facieb
ant omnes sacerdotes dum consumaretur sacri
ficium ionatha inchoante ceteris autem responden
tibus. Et neemie oratio erat huius hunc modum. Do
mine deus omnium creator terribilis et fortis iustus
et misericors qui solus es rex bonus solus prestans
solus iustus et omnipotens et eternus qui liberasti israel de
omni malo qui fecisti patres electos et sanctifica
sti eos accipe sacrificium pro universo populo tuo israel
et custodi partem tuam et sanctifica et congrega
dispersionem nostram libera eos qui serviunt gentibus.
et contemptos et abhominatos respice ut sciant
gentes quia tu es deus noster. Afflige opprimentes nos
et contumeliam facientes in superbia. Constitue
populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses.
Sacerdotes autem psallebant hymnos usque quo
consumatum esset sacrificium. Cum autem con
sumatum fuisset sacrificium ex residua aqua ne
emias iussit lapides maiores perfundi. Quod
ut factum est flamma ex eis accensa est sed ex lu
mine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut
vero manifestata res est et renuntiatum est re
gi persarum quod in loco in quo ignem absconderant
hii qui translati fuerant sacerdotes aqua appa
ruit de qua neemias et qui cum eo erant pu
rificaverunt sacrificia. Considerans autem rex
et rem diligenter examinans fecit ei templum
ut probaret quod factum erat. Et cum probasset sacer
dotibus donavit multa bona atque alia munera et
accipiens manu sua tribuebat eis. Et si quibus
communicabat rex multa bona accipiebat et hoc
et tribuebat. Appellavit autem neemias hoc
locum nephthar quod interpretatur purificatio. Voca
tur autem apud plures nephi. II Invenitur autem
in descriptionibus ieremie prophete quod iussit eos ac
cipere ignem qui transmigrabantur ut significa
tum est et ut mandavit transmigratis. Et dedit
illis legem ne obliviscerentur precepta domini et
ut non exerrarent mentibus videntes simula
cra aurea et argentea et ornamenta eorum et ali
a huiusmodi dicens hortabatur ne legem amo
verent a corde suo. Erat autem in ipsa scrip
tura quomodo tabernaculum et archam iussit
propheta divino responso ad se facto comitari secum
usque quo exiit in montem in quo moyses ascen
dit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi
ieremias invenit locum spelunce et taberna
culum et archam et altare incensi intulit il
luc et hostium obstruxit. Et accesserunt quidam
simul qui sequebantur ut notarent sibi locum
et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit
ieremias culpans illos dixit quod ignotus erit lo
cus donec congreget deus congregationem populi
et propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec
et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut
moysi manifestabatur et sicut cum salomon
petiit ut locus sanctificaretur magno deo et
manifestabat hec et ut sapientiam habens obtulit
sacrificium dedicationis et consumationis tem
pli. Sicut et moyses orabat ad dominum et de
scendit ignis de celo et consumpsit sacrificium
sicut et salomon oravit et descendit ignis de ce
lo et consumpsit holocaustum. Et dixit moyses
eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato et con
sumptum est. Similiter et salomon octo die
bus celebravit dedicationem. Inferebantur autem
in descriptionibus et commentariis neemie hec ea
dem. Et ut construens bibliothecam congrega
vit de regionibus libros et prophetarum et david et
epistolas regum et de donariis. Similiter autem et i
udas ea que deciderant per bellum quod nobis accide
rat congregavit omnia et sunt apud nos. Si er
go desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi
itaque purificationem scripsimus vobis. Bene igi
tur facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui libe
ravit populum suum et reddidit hereditatem suam
omnibus et regnum et sacerdotium et sanctifi
cationem sicut promisit in lege speramus quod
cito miserebitur. Et congregabit de sub celo in
locum sanctum eripuit enim nos de magnis
periculis et locum purgavit. De iuda vero mac
habeo et fratribus eius et de templi magni puri
ficatione et de are dedicatione sed et de preliis
que pertinent ad antiochum nobilem et filium eius
eupatorem et de illuminationibus que de celo fac
te sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt ita
ut universam regionem cum pauci essent vindica
rent et barbaram multitudinem fugarent et
famosissimum toto orbe templum recuperare
nt et civitatem liberarent. Ut leges que abolite
erant restituerentur domino cum omni tranquil
litate propitio facto illis. Itemque ab iasone cireneo
quinque libris comprehensa temptavimus nos
uno volumine breviare. Considerantes multi
tudinem librorum et difficultatem volentibus
aggredi narrationes historie propter multitudinem re
rum. Curavimus volentibus quidem legere ut esset
animi oblectatio. Studiosis vero ut facilius possint
memorie commendare. Omnibus autem legenti
bus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui
hoc opus breviandi causa suscepimus non facile
laborem immo vero negotium plenum vigi
liarum et sudoris assumpsimus. Sicut hii qui
preparant convivium et querunt aliorum vo
luntati parere. Propter multorum gratiam libe
nter laborem sustinemus. Veritatem quidem de
singulis auctoribus concedentes ipsi autem secun
dum datam formam brevitati studebimus. Sicut enim
nove domus architecto de universa structura
curandum est. Ei vero qui pingere curat emu
lari que apta sunt ad decorem domatum exqui
renda sunt ita estimandum est in nobis. Etenim

intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque disquirere historie congruit auctori. Brevitatem vero dictionis sectari et executiones rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc igitur narrationem incipiemus. De prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere quam, in ipsa autem historia succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur propter Onie pontificis pietatem et animo odio habentes mala, fiebat ut ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent et templum maximis muneribus illustrarent. Ita ut Seleucus Asie rex de reditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu Beniamin prepositus templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharsee filium, qui in illo tempore erat dux Coelesirie et Phenicis, et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium Ierosolimis et communes copias immensas esse, que non pertinent ad rationem sacrificiorum; esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis que delate erant, ille accitum Heliodorum qui erat super negotia eius misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Coelesiriam et Phenicem civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus. Sed cum venisset Ierosolimam et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum, et cuius rei gratia adesset aperuit; interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec et victualia viduarum et pupillorum; quedam vero esse Hircani Tobie viri valde eminentis in his que detulerat impius Simon; universa autem argenti talenta esse quadringenta et auri ducenta; decipi vero eos qui credidissent loco et templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione et sanctitate, omnino impossibile esse. At ille pro his que habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi ea esse deferenda. Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant de celo eum qui de deposito legem posuit, ut his qui deposuerant ea salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum mente vulnerabatur; facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat mestitia quedam viro et horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam gregatim de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accincteque mulieres ciliciis pectus per plateas confluebant; sed et virgines que concluse erant procurrebant ad Oniam, alie autem ad muros, quedam vero per fenestras aspiciebant; universe autem protendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim misera commixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum ut credita sibi his qui crediderant cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod decreverat perficiebat, eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit sue ostensionis evidentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus, isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit; qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria speciosique amictu, qui circumsteterunt eum et ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium portabatur, nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus atque omni spe et salute privatus. Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum; et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et letitia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam ut invocaret Altissimum ut vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ab Iudeis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus amicti astantes Heliodoro dixerunt: Onie sacerdoti gratias age, nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. Tu autem a Deo flagellatus nuntia omnibus magnalia Dei et potestatem. Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus autem hostia Deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit, et Onie gratias agens, recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Ierosolimam mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit, eo quod in loco vere sit Dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et erarii custodia ita se res habet.

IIII

Simon autem predictus pecuniarum et patrie delator male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hec et ipse fuisset incentor malorum; provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederent ut etiam per quosdam

simonis [illegible] fierent comsigerem
bonis [illegible] apollonium ins
anire ut [illegible] les sirie et fenicis ad augē
dam [illegible] simonis ad regem se contulit non
ut ciuium accusator sed communem utilitatem
aput se multitudinis apud semetipsum consider
rans uidebat enim sine [illegible] prouidentia impos
sibile eē pacem rebus dari nec [illegible] posse cessa
re a stultitia sua. Set post seleuci uite excessum
cum suscepisset regnum antiochus qui nobilis
appellabatur ambiebat iason frater honie sum
mum sacerdocium adito rege promittens ei argenti
talenta. ccc. lx. et ex reditibus aliis talenta. lxxx. Su
per hec promittebat et alia. c. l. si potestati eius conce
deretur gimnasium et ephebiam sibi constituere et
eos qui in ierosolimis erant antiochenos scribere que
cum rex annuisset et obtinuisset principatum i
statim ad gentilem ritum contribulos suos tran
sferre cepit. Et amotis his que humanitatis cau
sa iudeis a regibus fuerant constituta per iohem pa
trem eupolemi qui apud romanos de amicicia et
societate functus est legatione legitima ciuium
iura destituens praua instituta sanciebat. Et enim
ausus est sub ipsa arce gimnasium constituere et
optimos quosque ephebor in lupanaribus ponere
Erat autem hoc non initium sed incrementum [illegible]
[illegible] et profectus gentilis et alienigene con
[illegible] impii [illegible] et non sacerdotis ne
[illegible] et inauditum sceleris ita ut [illegible]
[illegible] non circa altaris officia dediti essent set con
tempto templo et sacrificiis neglectis festina
rent participes fieri palestre et [illegible]
[illegible] et in exercitiis disci et palle [illegible]
[illegible] grecas glorias optimas arbitra
[illegible] harum gratia periculosa eos [illegible]
[illegible] et eorum instituta emulabantur [illegible]
[illegible] similes eē cupiebant quos [illegible]
[illegible] In leges enim diuinas im
pie agere impune non cedit set hec sequens tem
pus declarabit. Cum autem quinquennalis ago
[illegible] et rex presens eēt misit iason [illegible]
[illegible] ab ierosolimis uiros peccatores portantes
argenti didragmas trecentas in sacrificium hercu
lis quas postulauerant hii qui asportauerant ne
in sacrificiis erogarentur quia non oporteret [illegible]
hos sumptus eis deputari set hec ob [illegible]
[illegible] ab eo qui miserat in sacrificium herculis propter
presentes autem dati sunt in fabricam nauium trire
mium. Misso autem in egiptum apollonio mnestei
filio propter primatus ptolomei philometoris re
gis cum cognouisset autem antiochus alieni
[illegible] negociis regni effectum [illegible]
consulens profectus inde uenit ioppen inde ierosolimam.
Et magnifice ab iasone et ciuitate sus
ceptus cum facularum luminibus et laudibus in gre
[illegible] est et inde in feniciem exercitum conuertit. Et post
triennii tempus misit iason menelaum [illegible]
simonis fratrem pecunias portantem regi et de negotiis
necessariis responsa perlaturum. At ille commen
datus regi cum magnificasset faciem potestatis
eius in semetipsum retorsit summum sacerdocium
[illegible] ponens iasoni talenta argenti trecenta. Acceptis
[illegible] a rege mandatis uenit nichil quidem digni
[illegible] sacerdotio. Animos uero crudelis tiranni et

[illegible] ferre [illegible] gerens et iason quidem qui proprium
fratrem captiuauerat ipse deceptus profugus in amma
nitem expulsus ē regionem. Menelaus autem princi
patum quidem [illegible] de pecuniis uero regi
promissis nichil agebat cum exactionem faceret so
stratus qui arci erat prepositus nam ad hunc exactio
uectigalium pertinebat quam ob causam utrique ad
regem sunt uocati et menelaus amotus est a sacer
docio succedente lisimaco fratre suo sostratus au
tem prelatus est cipriis. Et cum hec agerentur contigit
tarsenses et mallotas seditionem mouere eo quod
antiochide concubine regis dono essent dati. Festina
ter itaque rex uenit sedare illos relicto suffecto uno
ex comitibus suis andronico. Ratus autem menelaus
accepisse se tempus oportunum aurea quedam
uasa e templo furatus donauit andronico et alia
uendiderat tyro et per uicinas ciuitates. Quod cum cer
tissime cognouisset onias arguebat eum ipse in loco
tuto se continens antiochie secus dampnem. Un
de menelaus accedens ad andronicum rogabat
ut oniam interficeret. Qui cum uenisset ad oniam
et datis dextris cum iureiurando quamuis ei esset
suspectus suasisset de asilo procedere statim eum per
emit non ueritus iusticiam. Ob quam causam non
solum iudei set alie quoque nationes indignaban
tur et moleste ferebant de nece tanti uiri iniusta.
Set regressum regem de cilicie locis adierunt iu
dei apud antiochiam simul et greci conquerentes
de iniqua nece onie. Contristatus itaque animo
propter oniam antiochus et flexus ad misericordiam la
crimas fudit recordatus defuncti sobrietatem et mo
destiam. Accensisque animis andronicum pur
pura exutum [illegible] per totam ciuitatem
[illegible] in oniam impietatem com
miserat et sacrilegum uita priuari [illegible]
[illegible] reddente. Multis autem sa
crilegiis in templo a lisimaco commissis menelai
consilio et diuulgata fama congregata est mul
titudo [illegible] lisimacum multo iam auro ex
[illegible] turbis autem insurgentibus et animis
ira repletis lisimacus armatis fere tribus milibus
[illegible] duce quodam tirano
[illegible] prouecto. Set ut intel
[illegible] conatum lisimachi alii lapides
[illegible] nonnulli uero [illegible]
[illegible] in lisimacum iecere et multi quidem u
ulnerati quidam et prostrati omnes uero in fugam uer
si sunt ipsum etiam sacrilegum secus erarium inte
remerunt. De his ergo cepit iudicium aduersus
menelaum agitari. Et cum uenisset rex tirum
ad ipsum negocium detulerunt missi tres uiri a se
nioribus. Et cum superaretur menelaus promisit pto
lomeo [illegible] pecunias ad suadendum re
gi. Itaque ptolomeus [illegible] atrio positum quasi
refrigerandi gratia regem adiit et [illegible] de
duxit et menelaum quidem [illegible]
reum criminibus absoluit. Miseros autem qui
etiam si apud scitas causam dixissent innocentes
[illegible] morte dampnauit. Cito ergo in
[illegible] penam dederunt qui pro ciuitate et populo et
[illegible] causam prosecuti sunt. Quamobrem
[illegible] quidem [illegible] in sepultura
[illegible] menelaus autem propter eorum
qui in potentia erant [illegible] permanebat in

potestate crescens in malitia et ad insidias civium.

C V

Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Egyptum. Contigit autem per universam Ierosolimorum civitatem videri diebus .xl. per aera equites discurrentes auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatas et cursus equorum per ordines digestos et congressiones fieri cominus et scutorum motus et galeatorum multitudinem gladiis districtis et telorum iactus et aureorum armorum splendorem omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est civitatem, et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate Menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se tropea capturum. Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in Ammanitem. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus ut refuga legum et execrabilis ut patrie et civium hostis in Egyptum extrusus est, et qui multos de patria sua expulerat peregre periit, Lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus, et qui insepultos abiecerat multos ipse et illamentatus et insepultus abicitur, neque sepultura peregrina usus neque patrio sepulchro participans. His itaque gestis suspicatus est rex societatem deserturos Iudeos, et ob hoc profectus ex Egypto efferatis animis civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursantibus et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum et mulierum et natorum exterminia, virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo .lxxx. milia interfecti, .xl. milia vincti, non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt. Ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelao ductore qui legum et patrie fuit proditor, et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente Antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum Deus fuerat iratus, propter quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Eliodorus qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum erarium, etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius bonorum, et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regressus est, existimans se pre superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem: Ierosolimis quidem Philippum genere Frigem, moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est; in Garizim autem Andronicum et Menelaum qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra Iudeos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu .xx. et duobus milibus, precipiens ei omnes perfecte etatis interficere, mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset Ierosolimam pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati, et tunc feriatis Iudeis arma capere suis precepit. Omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit, et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat, et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis.

C VI

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam Antiochenum qui compelleret Iudeos ut se transferrent a patriis et Dei legibus, contaminare etiam quod in Ierosolimis erat templum et cognominare Iovis Olimpii, et in Garizim prout erant hi qui locum inhabitabant Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus gentium erat plenum et scortantium cum meretricibus, sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollempnes patrii servabantur, nec simpliciter se quisquam Iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, et cum Liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus Ptolomeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudeos agerent ut sacrificarent, eos autem qui nollent transire ad instituta gentium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse, quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus Dominus patienter expectat ut eas cum iudicii dies advenerit in plenitudine peccatorum puniat, ita et in nobis statuit ut peccatis nostris in finem devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet, corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum vir etate provectus et vultu decorus aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere patienter sustinens

destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui adstabant iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat ut simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus ut hoc facto a morte liberaretur et propter veterem viri amicitiam hanc in eum faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenite nobilitatis canitiem atque a puero optime conversationis actus et secundum sancte et a deo condite legis constituta respondit dicens premitti se velle in infernum. Non enim etati nostre dignum est inquit fingere ut multi adolescentes arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur et per hoc maculam atque execrationem mee senectuti conquiram. Nam etsi in presenti tempore suppliciis hominum eripiar sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quam ob rem fortiter vita excedendo senectute quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplum forte relinquam si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. Hiis dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hii autem qui eum ducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur ingemuit et dixit. Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari duros corporis sustineo dolores secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

VII

Contigit autem et septem fratres una cum matre adprehensos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait. Quid queris et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias dei leges prevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam et cute capitis abstracta summas quoque manus et pedes ei precidi ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset iussit ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses et in servis suis consolabitur. Mortuo itaque primo hoc modo sequentem deducebant ad illudendum et cute capitis eius cum capillis abstracta interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit et in ultimo spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. Post hunc tertius illuditur et linguam postulatus cito protulit et manus constanter extendit et cum fiducia ait. E celo ista possideo sed propter dei leges hec ipsa despicio quia ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum vexabant similiter torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait. Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent quintum vexabant eum. Et ille respiciens in eum dixit. Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum et is mori incipiens sic ait. Noli frustra errare. Nos enim propter nosmet ipsos hec patimur peccantes in deum nostrum. Et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna que pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam in deo habebat. Singulos illorum hortabatur patria voce fortiter repleta sapientia et feminee cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formavit hominis nativitatem quique omnium invenit originem et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam sicut nunc vosmet ipsos despicitis propter leges eius. Antiochus autem contemni se arbitratus simul et exprobrantis voce despecta cum adhuc adolescentior superesset non solum verbis hortabatur sed et cum iuramento affirmabat divitem se et beatum facturum et translatum a patriis legibus amicum habiturum et res necessarias ei prebiturum. Sed ad hec cum adolescens nequaquam inclinaretur vocavit rex matrem et suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum ait patria voce. Fili mi miserere mei que te in utero novem mensibus portavi et lac triennio dedi et alui et in etatem istam perduxi. Peto nate ut aspicias ad celum et terram et ad omnia que in eis sunt et intellegas quia ex nihilo fecit illa deus et hominum genus. Ita fiet ut non timeas carnificem istum sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret ait adolescens. Quem sustinetis? Non obedio precepto regis sed precepto legis que data est nobis per Moysen. Tu vero qui inventor omnis malitie factus es in Hebreos non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem dominus deus noster modicum iratus est sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem o sceleste et omnium hominum flagitiosissime noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus. Nondum enim omnipotentis dei et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt. Tu vero iudicio dei iustas superbie tue penas exsolves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus invocans

Deum maturius genti nostre propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus. In me vero et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius deseuit, indigne ferens se derisum. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. Nouissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Iudas vero Machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in castella, et conuocantes cognatos et amicos, et eos qui permanserunt in iudaismo assumentes, eduxerunt ad sex milia uirorum. Et inuocabant Dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur, et misereretur templo quod contaminabatur ab impiis; misereretur etiam exterminio ciuitatis que illico esset complananda, et uocem sanguinis ad se clamantis audiret; memoraretur quoque iniquissimas mortes paruulorum innocentium, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. At Machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur; ira enim Domini in misericordiam conuersa est. Et superueniens castellis et ciuitatibus improuisus succendebat eas, et oportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat; maxime autem noctibus ad huiuscemodi discursus ferebatur, et fama uirtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim uirum ad profectum uenire, ac frequentius res ei prospere cedere, ad Ptolomeum ducem Celesyrie et Phenicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. At ille uelociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, dato ei de permixtis gentibus armatis non minus uiginti milibus, ut uniuersum Iudeorum genus deleret, adiuncto ei et Gorgia uiro militari et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem Nicanor ut regi tributum quod Romanis erat dandum duo milia talentorum de captiuitate Iudeorum suppleret; statimque ad maritimas ciuitates misit, conuocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad uindictam que eum ab Omnipotente esset consecutura. Iudas autem ut comperit, indicauit his qui secum erant Iudeis Nicanoris aduentum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes iustitie Dei in fugam uertebantur; alii uero si quid eis supererat uendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos priusquam cominus ueniret uendiderat; et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, et propter inuocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Conuocatis autem Machabeus septem milibus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur neque metuerent inique uenientium aduersum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, ante oculos habentes contumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habite ciuitatis iniuriam, adhuc et ueterum instituta conuulsa. Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia; nos autem in omnipotente Domino, qui potest et uenientes aduersum nos et uniuersum mundum uno nutu delere, confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis Dei que facta sunt erga parentes, et quod sub Sennacherib CLXXX quinque milia qui perierunt; et de prelio quod eis aduersus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes ubi ad rem uentum est, Macedonibus sociis hesitantibus, ipsi sex milia soli peremerunt centum uiginti milia propter auxilium illis datum de celo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His uerbis constantes effecti sunt, et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simonem et Iosephum et Ionathan, subiectis unicuique millenis et quingentis. Ad hec etiam ab Esdra lecto illis sancto libro, et dato signo adiutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore; et facto sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt super nouem milia hominum, maiorem autem partem exercitus Nicanoris uulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis uero eorum qui ad emptionem ipsorum uenerant sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt; sed reuersi sunt hora conclusi, nam erat ante sabbatum, quam ob causam non perseuerauerunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant, benedicentes Dominum qui liberauit eos in isto die, misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum uero debilibus et orphanis et uiduis diuiserunt spolia, et residua ipsi cum suis habuerunt. His itaque gestis, et communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant ut in finem seruis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum Timotheo et Bachide erant contra se contendentes super uiginti milia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt, et plures predas diuiserunt, equam portionem debilibus, pupillis et uiduis, sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis oportunis; residua uero spolia Ierosolimam detulerunt. Et Philarchen qui cum Timotheo erat interfecerunt, uirum sceleratum, qui in multis Iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent Ierosolimis, eum qui sacras ianuas incenderat, id est Calisthenem, cum in quandam domum refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiatores ad distractionem Iudeorum adduxerat, humiliatus auxilio Domini ab eis quos nullos existimauerat, deposita ueste glorie per mediterranea fugiens, solus uenit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat Romanis se tributum restituturum de captiuitate Ierosolimorum, predicabat nunc protectorem Iudeos habere Deum, et ob hoc inuulnerabiles esse quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore Antiochus inhoneste reuertebatur de Perside. Intrauerat enim in eam que dicitur Persepolis, et temptauit expoliare templum et ciuitatem opprimere; sed multitudine ad arma concurrente in fugam uersi sunt, et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum uenisset circa Ecbatanam, recognouit que erga Nicanorem et Timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira, arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugauerant posse in Iudeos retorquere; ideoque iussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, celesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se uenturum Ierosolimam, et congeriem sepulcri Iudeorum eam facturum. Sed qui uniuersa conspicit Dominus Deus Israel percussit eum insanabili et inuisibili plaga. Ut enim finiuit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus uiscerum et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste, quippe qui multis et nouis cruciatibus

[illegible]

X

philometorem in cyprum abiit. Machabeus
autem et qui cum illo erant dño se protegente tem
plum quidem et civitatem recepit. Aras au
tem quas alienigenę p plateas extruxerant. Ité
que delubra demolitus ē. Et purgato templo ali
ud altare fecerunt. Et de ignitis lapidibus igne
concepto obtulerunt sacrificia post biennium et
incensum et lucernas et panes propositionis po
suerunt. Quibus gestis rogabant omnes prostra
ti in terram ne amplius talibus malis inciderent.

[illegible]

[illegible]

CXIII

[illegible]

CXIIII

[illegible]

XV

[illegible]

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur, ita evangelium in iudea primus scripsit. cuius vocabulum ad deum ex publicanis actibus fuit. duorum in generatione christi principia presumens. unius cuius prima circumcisio in carne. alterius cuius secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus christus. sic quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens, et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens, atque a transmigrationis die usque in christum definiens decursam adventus domini ostendit generationem, ut et numero satisfaciens et tempori, et se quod esset ostenderet, et dei in se opus monstrans, etiam in his quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo, numerus, dispositio vel ratio, quod fidei necessarium est, deus christus est, qui factus est ex muliere, factus sub lege, natus ex virgine, passus in carne, omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso, resurgens in corpore, et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restituens, sine principio sine fine ostendens unum se cum patre esse, quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere, ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis per universa legentes intelligant, atque id in eo quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim in hoc studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere, et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

LIBER GENERATIONIS

iesu christi filii david filii abraham. Abraham autem genuit ysaach. Ysaach autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit david regem. David autem genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abia. Abias autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babilonis. Et post transmigrationem babilonis iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoc. Sadoc autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph virum marie de qua natus est iesus qui vocatur christus. Omnes ergo generationes ab abraham usque ad david generationes quatuordecim. Et a david usque ad transmigrationem babilonis generationes quatuordecim. Et a transmigratione babilonis usque ad christum generationes quatuordecim.

Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater iesu maria ioseph, antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante, ecce angelus domini in sompnis apparuit ei dicens. Ioseph fili david, noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem filium et vocabis nomen eius iesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ecce virgo in utero habebit et pariet filium et vocabunt nomen eius emmanuel, quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno fecit sicut precepit ei angelus domini et accepit coniugem suam et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vocavit nomen eius iesum.

II Cum ergo natus esset dominus iesus in bethleem iude in diebus herodis regis, ecce magi ab oriente venerunt ierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est et omnis ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda nequaquam minima es in principibus iuda. ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero. Et cum inveneritis renunciate michi, ut et ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum invenerunt puerum cum maria matre eius. Et procidentes adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus et mirram. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent, ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptum et erat ibi usque ad obitum herodis, ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto vocavi filium meum. Tunc herodes videns quia illusus esset a magis iratus est valde et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem

et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum
tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod
dictum est per Hieremiam prophetam dicentem. Vox in ra
ma audita est ploratus et ululatus multus Rach
el plorans filios suos et noluit consolari quia non
sunt. Defuncto autem Herode ecce angelus domini ap
paruit in somnis Ioseph in Egipto dicens. Surge
et accipe puerum et matrem eius et vade in terram
Israel. Defuncti sunt enim qui querebant animam p
ueri. Qui surgens accepit puerum et matrem
eius et venit in terram Israel. Audiens autem quod Archela
us regnaret in Iudea pro Herode patre suo timuit
illo ire. Et admonitus in somnis secessit in pa
rtes Galilee et veniens habitavit in civitate que
vocatur Nazareth ut adimpleretur quod dictum est
III per prophetas quoniam Nazareus vocabitur. In diebus
autem illis venit Iohannes Baptista predicans in deserto Iu
dee dicens. Penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Hic est enim de quo dic
tum est per Isaiam prophetam dicentem. Vox clamantis
in deserto parate viam domini rectas facite se
mitas eius. Ipse autem Iohannes habebat vestimen
tum de pilis camelorum et zonam pelliceam
circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste
et mel silvestre. Tunc exiebat ad eum Ierosoli
ma et omnis Iudea et omnis regio circa Iordanem
et baptizabantur in Iordane ab eo confitentes
peccata sua. Videns autem multos Phariseorum
et Saduceorum venientes ad baptismum suum
dixit eis. Progenies viperarum quis demonstra
bit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo fr
uctum dignum penitentie et ne velitis dicere
patrem habemus Abraham. Dico enim vobis
quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare fi
lios Abrahe. Iam enim securis ad radicem arbo
rum posita est. Omnis ergo arbor que non facit fru
ctum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego
quidem vos in aqua baptizo in penitentiam. Qui
autem post me venturus est fortior me est cu
ius non sum dignus calciamenta portare. Ipse v
os baptizabit in spiritu sancto et igne. Cuius venti
labrum in manu sua et permundabit aream suam
et congregabit triticum suum in horreum pale
as autem comburet igni inextinguibili. Tunc
venit Ihesus a Galilea in Iordanem ad Iohannem ut ba
ptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum
dicens. Ego a te debeo baptizari et tu venis ad
me. Respondens autem Ihesus dixit ei. Sine mo
do. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam.
Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Ihesus con
festim ascendit de aqua et ecce aperti sunt ei celi
et vidit spiritum dei descendentem sicut columbam
et venientem super eum. Et ecce vox de celis dic
ens. Hic est filius meus dilectus in quo michi
IIII complacui. Tunc Ihesus ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiun
asset quadraginta diebus et quadraginta noctibus
postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei
Si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant.
Qui respondens ait. Scriptum est non in sol
o pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit
de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in
sanctam civitatem et statuit eum supra pin
naculum templi et dixit ei. Si filius dei es mit
te te deorsum. Scriptum est enim quia angelis
suis mandavit de te et in manibus tollent te ne
forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait il
li Ihesus rursum. Scriptum est. Non temptabis do
minum deum tuum. Iterum assumpsit eum dia
bolus in montem excelsum valde et ostendit ei
omnia regna mundi et gloriam eorum et dixit il
li. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me.
Tunc dixit ei Ihesus. Vade Sathanas. Scriptum est enim
Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. Tunc
reliquit eum diabolus et ecce angeli accesser
unt et ministrabant ei. Cum autem audisset Ihesus quod Io
hannes traditus esset secessit in Galileam. Et reli
cta civitate Nazareth venit et habitavit in Cap
harnaum maritimam in finibus Zabulon et Ne
ptalim ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam pro
phetam. Terra Zabulon et terra Neptalim viam
maris trans Iordanem Galilee gentium populus qui
sedebat in tenebris lucem vidit magnam et se
dentibus in regione umbre mortis lux orta est
eis. Exinde cepit Ihesus predicare et dicere. Penit
entiam agite appropinquabit enim regnum ce
lorum. Ambulans autem Ihesus iuxta mare Gali
lee vidit duos fratres Simonem qui vocatur Petr
us et Andream fratrem eius mittentes rete in
mare. Erant enim piscatores. Et ait illis. Venite
post me et faciam vos fieri piscatores hominum.
At illi continuo relictis retibus et navi secuti sunt
eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres Iac
obum Zebedei et Iohannem fratrem eius in navi cum
Zebedeo patre eorum reficientes retia sua et voc
avit eos. Illi autem statim relictis retibus et pat
re secuti sunt eum. Et circuibat Ihesus totam Ga
lileam docens in synagogis eorum predicans evan
gelium regni et sanans omnem languorem
et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opini
o eius in totam Syriam. Et obtulerunt ei omnes
male habentes variis languoribus et tormentis con
prehensos et qui demonia habebant et lunaticos et
paraliticos et curavit eos. Et secute sunt eum tur
be multe de Galilea et de Decapoli et de Ierosolimis et
de Iudea et de trans Iordane. Videns autem turbas V
ascendit in montem. Et cum sedisset accesserunt ad
eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos
dicens. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est
regnum celorum. Beati mites quoniam ipsi pos
sidebunt terram. Beati qui lugent quoniam ipsi cons
olabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam
quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes
quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde
quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici quoniam fi
lii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiu
ntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum celo
rum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et
persecuti vos fuerint et dixerint omne malum ad
versum vos mentientes propter me. Gaudete et
exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis.
Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante
vos. Vos estis sal terre. Quod si sal evanuerit in q
uo salietur. Ad nichilum valet ultra nisi ut mi
ttatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis
lux mundi. Non potest civitas abscondi supra
montem posita. Neque accendunt lucernam et po
nunt eam sub modio sed super candelabrum ut o

luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant vestra bona opera et glo-
rificent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare
quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non ve-
ni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis
donec transeat celum et terra iota unum aut un-
us apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui
autem solverit unum de mandatis istis minimis
et docuerit sic homines minimus vocabitur in reg-
no celorum. Qui autem fecerit et docuerit hic est
magnus in regno celorum. Dico autem vobis quia
nisi habundaverit iustitia vestra plusquam scri-
barum et phariseorum non intrabitis in regnum
celorum. Audistis quia dictum est antiquis non
occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego
autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo re-
us erit iudicio. Qui autem dixerit fatue reus erit
gehenne ignis. Qui autem dixerit fratri suo racha
reus erit concilio. Si ergo offers munus tuum ad
altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet
aliquid adversum te relinque ibi munus tuum an-
te altare et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc
veniens offeres munus tuum. Esto consentiens adver-
sario tuo cito dum es in via cum eo ne forte trad-
at te adversarius iudici et iudex tradat te minis-
tro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non ex-
ies inde donec reddas novissimum quadrantem.
Audistis quia dictum est antiquis non mechaberis.
Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit muli-
erem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam
in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat
te erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut
pereat unum membrorum tuorum quam totum
corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera
manus tua scandalizat te abscide eam et proice
abs te. Expedit tibi ut pereat unum membrorum
tuorum quam totum corpus tuum eat in gehen-
nam. Dictum est autem. Quicumque dimiserit ux-
orem suam det illi libellum repudii. Ego autem
dico vobis quia omnis qui dimiserit uxorem su-
am excepta fornicationis causa facit eam mec-
hari. Et qui dimissam duxerit adulterat. Iterum
audistis quia dictum est antiquis non periurabis.
Reddes autem domino iuramenta tua. Ego di-
co vobis non iurare omnino neque per celum quia
thronus dei est neque per terram quia scabellum est
pedum eius. Neque per Iherosolimam quia civitas
est magni regis. Neque per caput tuum iurabis
quia non potes unum capillum album facere
aut nigrum. Sit autem sermo vester est est. Non non.
Quod autem his habundantius est a malo est. Au-
distis quia dictum est oculum pro oculo et den-
tem pro dente. Ego autem dico vobis non resis-
tere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram max-
illam prebe ei et alteram et ei qui vult tecum in iudic-
io contendere et tunicam tuam tollere dimitte
ei et pallium. Et quicumque te angariaverit mil-
le passus vade cum illo alia duo. Qui a te petit da
ei et volenti a te mutuari ne avertaris. Audistis
quia dictum est. Diliges proximum tuum et odio ha-
bebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis
diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt
vos. Orate pro persequentibus et calumniantibus
vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est qui solem
suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iu-
stos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos dili-
gunt quam mercedem habebitis? Nonne et public-
ani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum
quid amplius facietis? Nonne et ethnici hoc faci-
unt? Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester
celestis perfectus est. Attendite ne iustitiam ve- VI
stram faciatis coram hominibus ut videamini
ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud p-
atrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemo-
sinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite fa-
ciunt in sinagogis et in vicis ut honorificentur
ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem
suam. Te autem faciente elemosinam nesciat
sinistra tua quid faciat dextera tua ut sit elemo-
sina tua in abscondito et pater tuus qui videt in ab-
scondito reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut
hypocrite qui amant in sinagogis et in angulis p-
latearum stantes orare ut videantur ab homin-
ibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam.
Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum et c-
lauso hostio ora patrem tuum in abscondito et pa-
ter tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes
autem nolite multum loqui sicut ethnici. Put-
ant enim quia in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimulari eis. Scit namque pater vester
quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic
ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanc-
tificetur nomen tuum adveniat regnum tuum
fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem no-
strum cottidianum vel supersubstantialem da nobis
hodie et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimi-
ttimus debitoribus nostris et ne nos inducas in tempta-
tionem
set libera nos a malo amen. Si enim dimiseritis
hominibus peccata eorum dimittet et vobis pater
vester de celis delicta vestra. Si autem non dimiseritis
hominibus nec pater vester celestis dimittet peccata
vestra. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tri-
stes. Exterminant enim facies suas ut pareant ho-
minibus ieiunantes. Amen dico vobis receperunt
mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge
caput tuum et faciem tuam lava ne videaris ho-
minibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscon-
dito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. No-
lite thesaurizare vobis thesauros in terra ubi eru-
go et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et fu-
rantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in ce-
lo ubi neque erugo neque tinea demolitur et ubi
fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est
thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna corp-
oris tui est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus
simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si
autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus
tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est
tenebre sunt ipse tenebre quante erunt. Nemo
potest duobus dominis servire. Aut enim unum
odio habebit et alterum diliget aut unum susti-
nebit et alterum contempnet. Non potestis deo
servire et mammone. Ideo dico vobis ne solliciti
sitis anime vestre quid manducetis neque corpori
vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam
esca et corpus plusquam vestimentum? Res-
picite volatilia celi quoniam non serunt neque
metunt neque congregant in horrea et pater vester

celestis pascit illa. Nonne uos magis pluris es-
tis illis? Quis autem uestrum cogitans potest adice-
re ad staturam suam cubitum unum? Et de uestim-
ento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quo-
modo crescunt non laborant neque nent. Dico au-
tem uobis quoniam nec Salamon in omni gloria sua coopertus est
sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie
est et cras in clibanum mittitur deus sic uestit quan-
to magis uos minime fidei? Nolite ergo solliciti esse
dicentes quid manducabimus aut quid bibemus
aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt.
Scit enim pater uester quia his omnibus indigetis. Que-
rite autem primum regnum dei et iustitiam eius
et hec omnia adicientur uobis. Nolite ergo esse sollic-
iti in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus
C VII erit sibi ipsi. Sufficit enim diei malitia sua. Nolite
iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio
iudicaueritis iudicabimini: et in qua mensura men-
si fueritis remetietur uobis. Quid autem uidens fe-
stucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non
uides? Aut quomodo dicis fratri tuo sine eiciam fe-
stucam de oculo tuo et ecce trabes in oculo tuo? Y-
pocrita eice primum trabem de oculo tuo et tunc
uidebis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite d-
are sanctum canibus: neque mittatis margaritas ues-
tras ante porcos ne forte conculcent eas pedibus
suis et conuersi disrumpant uos. Petite et dabitur
uobis querite et inuenietis pulsate et aperietur
uobis. Omnis enim qui petit accipit et qui querit in-
uenit et pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis
homo quem si petierit filius suus panem num-
quid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit
numquid serpentem porriget ei? Si ergo uos cum
sitis mali nostis bona data dare filiis uestris quan-
to magis pater uester qui in celis est dabit bona petenti-
bus se. Omnia ergo quecumque uultis ut faciant
uobis homines et uos facite illis. Hec est enim lex et
prophete. Intrate per angustam portam quia lata porta
et spatiosa uia que ducit ad perditionem et multi
sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et a-
rta uia que ducit ad uitam et pauci sunt qui in-
ueniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui ueniunt
ad uos in uestimentis ouium intrinsecus autem s-
unt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos.
Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis
ficus. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit.
Mala autem arbor fructus malos facit. Non pote-
st arbor bona fructus malos facere neque arbor m-
ala fructus bonos facere. Omnis arbor que non fa-
cit fructum bonum exciditur et in ignem mitte-
tur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non om-
nis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum
celorum sed qui facit uoluntatem patris mei qui
in celis est ipse intrabit in regnum celorum. Multi
dicent michi in illa die domine domine nonne in no-
mine tuo prophetauimus et in tuo nomine demonia
eiecimus et in tuo nomine uirtutes multas feci-
mus et tunc confitebor illis quia numquam no-
ui uos. Discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis
ergo qui audit uerba mea hec et facit ea assimilabitur
uiro sapienti qui edificauit domum suam supra pe-
tram. Descendit uero pluuia et uenerunt flum-
ina et flauerunt uenti et irruerunt in domum
illam et non cecidit. Fundata enim erat supra petr-
am. Et omnis qui audit uerba mea hec et non facit
ea similis est uiro stulto qui edificauit domum
suam super arenam. Et descendit pluuia et uene-
runt flumina et flauerunt uenti et irruerunt
in domum illam et cecidit et fuit ruina eius m-
agna. Et factum est cum consummasset ihesus uerba
hec admirabantur turbe super doctrina eius. Er-
at enim docens eos sicut potestatem habens non
sicut scribe eorum et pharisei. Cum autem des- C VIII
cendisset ihesus de monte secute sunt eum turbe mul-
te. Et ecce leprosus ueniens adorabat eum dicens.
Domine si uis potes me mundare. Et extendens
ihesus manum tetigit eum dicens. Volo. Mundare.
Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus.
Vide nemini dixeris sed uade ostende te sacerdo-
ti et offer munus quod precepit Moises in testimonium
illis. Cum autem introisset Capharnaum accessit
ad eum centurio rogans eum dicens. Domine pu-
er meus iacet in domo paraliticus et male torquetur.
Et ait illi ihesus. Ego ueniam et curabo eum. Et respo-
ndens centurio ait. Domine non sum dignus ut intr-
es sub tectum meum sed tantum dic uerbo et sana-
bitur puer meus. Nam et ego homo sum sub po-
testate constitutus habens sub me milites. Et dico
huic uade et uadit. Et alio ueni. et uenit. Et s-
uo meo fac hoc et facit. Audiens autem ihesus miratus
est et sequentibus se dixit. Amen dico uobis non inu-
eni tantam fidem in Israel. Dico autem uobis quod
multi ab oriente et occidente uenient et recum-
bent cum Abraham et Isaach et Iacob in regno
celorum. Filii autem regni huius eicientur in
tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium.
Et dixit ihesus centurioni. Vade et sicut credidisti fi-
at tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et cum
uenisset ihesus in domum Petri uidit socrum eius
iacentem et febricitantem et tetigit manum ei-
us et dimisit eam febris. Et surrexit et ministra-
bat eis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos de-
monia habentes et eiciebat spiritus uerbo
et omnes male habentes curauit. Vt adimpleretur
quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem. Ipse
infirmitates nostras accepit et egrotationes porta-
uit. Videns autem ihesus turbas multas circum
se iussit ire trans fretum. Et accedens unus scri-
ba ait illi. Magister sequar te quocumque ieris. D-
icit ei ihesus. Vulpes foueas habent et uolucres celi n-
idos filius autem hominis non habet ubi caput
reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi. Domine permit-
te me primum ire et sepelire patrem meum.
Ihesus autem ait illi. Sequere me et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in navicu-
lam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari ita ut nauicula ope-
riretur fluctibus. Ipse uero dormiebat. Et accesserunt
et suscitauerunt eum dicentes. Domine salua nos peri-
mus. Et dicit eis. Quid timidi estis modice fidei.
Tunc surgens imperauit uentis et mari et facta est
tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt
dicentes. Qualis est hic quia et uenti et mare
obediunt ei. Et cum uenisset trans fretum in re-
gione Gerasenorum occurrerunt ei duo habentes de-
monia de monumentis exeuntes seui nimis.
ita ut nemo posset transire per uiam illam et ec-
ce clamauerunt dicentes. Quid nobis et tibi ihesu

fili dei venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem
non longe ab illis grex porcorum multorum pascens.
Demones autem rogabant eum dicentes. Si eicis
nos mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis. Ite.
At illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce impetu
abiit totus grex per preceps in mare et mortui sunt in
aquis. Pastores autem fugerunt et venientes in civi
tatem nuntiaverunt omnia et de his qui demon
ia habuerant. Et ecce tota civitas exiit obviam ihe
su et viso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.
IX Et ascendens in naviculam transfretavit et veni
t in civitatem suam. Et ecce offerebant ei paraly
ticum in lecto iacentem. Videns autem ihesus fidem ill
orum dixit paralitico. Confide fili remittuntur
tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt
intra se. Hic blasphemat. Et cum vidisset ihesus cogi
tationes eorum dixit. Ut quid cogitatis mala in
cordibus vestris. Quid est facilius dicere dimittuntur
tibi peccata. Aut dicere surge et ambula? Ut sciatis
autem quoniam filius hominis habet potestatem in
terra dimittendi peccata. Tunc ait paralitico. Surge
tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et
surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem
turbe timuerunt. Et glorificaverunt deum qui dedit pote
statem talem hominibus. Et cum transiret inde ihesus vi
dit hominem sedentem in teloneo matheum no
mine. Et ait illi. Sequere me. Et surgens secutus
est eum. Et factum est discumbente eo in domo et
ecce multi publicani et peccatores venientes d
iscumbebant cum ihesu et discipulis eius. Et viden
tes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magister vester?
At ihesus audiens ait. Non est opus valentibus m
edicus sed male habentibus. Euntes autem discite
quid est misericordiam volo et non sacrificium. Non eni
m veni vocare iustos sed peccatores. Tunc accesserunt ad
eum discipuli iohannis dicentes. Quare nos phari
sei ieiunamus frequenter discipuli autem tui
non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid possunt fi
lii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus?
Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit commi
ssuram panni rudis in vestimentum vetus. Tollit
enim plenitudinem eius a vestimento et peior sci
ssura fit. Neque mittunt vinum novum in utres
veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum
effunditur et utres pereunt. Sed vinum novum in
utres novos mittunt et ambo conservabuntur. Hec
illo loquente ad eos ecce princeps unus accessit et ad
orabat eum dicens. Domine filia mea defuncta modo
est sed veni impone manum super eam et vivet. E
t surgens ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecc
e mulier que sanguinis fluxum patiebatur duo
decim annis accessit retro et tetigit fimbriam u
estimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero
tantum vestimentum eius salva ero. At ihesus con
versus et videns eam dixit. Confide filia fides tua
te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora.
Et cum venisset ihesus in domum principis et vidis
set tibicines et turbam tumultuantem dicebat.
Recedite non est enim puella mortua sed dormit. Et
deridebant eum. Et cum eiecta esset turba intravit
et tenuit manum eius et surrexit puella. Et exiit fa
ma hec in universam terram illam. Et transeunte inde

ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes.
Miserere nostri fili david. Cum autem venisset dom
um accesserunt ad eum ceci et dicit eis ihesus. Credi
tis quia possum hoc facere vobis? Dicunt ei. Utique
domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Se
cundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt
oculi eorum et comminatus est illis ihesus dicens. Vi
dete ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffama
verunt eum in tota terra illa. Egressis autem
illis ecce obtulerunt ei hominem mutum demon
ium habentem. Et eiecto demone locutus est mutus
et mirate sunt turbe dicentes. Numquam appa
ruit sic in israel. Pharisei autem dicebant. In p
rincipe demoniorum eicit demones. Et circui
bat ihesus civitates omnes et castella docens in syn
agogis eorum. Et predicans evangelium regni et c
urans omnem languorem et omnem infirmitat
em. Videns autem turbas misertus est eis quia e
rant vexati et iacentes sicut oves non habentes
pastorem. Tunc dicit discipulis suis messis quidem
multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
messis ut eiciat operarios in messem suam. Et X
convocatis duodecim discipulis suis dedit illis po
testatem spirituum immundorum ut eicerent eos
et curarent omnem languorem et omnem infirmi
tatem. Duodecim autem discipulorum nomina sunt
hec. Primus simon qui dicitur petrus et andreas frater
eius iacobus zebedei et iohannes frater eius. Philippus
et bartholomeus thomas et matheus publica
nus. Et iacobus alphei et thadeus. Simon chanan
eus et iudas scariotes qui et tradidit eum. Hos duo
decim misit ihesus precipiens eis et dicens. In viam
gentium ne abieritis et in civitates samaritanorum
ne intraveritis sed potius ite ad oves que perierunt
domus israel. Euntes autem predicate dicentes quia ap
propinquavit regnum celorum. Infirmos curate mo
rtuos suscitate leprosos mundate demones eicite.
Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum
neque argentum neque pecuniam in zonis vestris non
peram in via neque duas tunicas neque calciamen
ta neque virgam. Dignus est enim operarius cibo
suo. In quamcumque civitatem aut castellum intraveri
tis interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete do
nec exeatis. Intrantes autem in domum salutate
eam dicentes. Pax huic domui. Et siquidem fuerit do
mus illa digna veniet pax vestra super eam. Si autem
non fuerit digna pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque
non receperit vos neque audierit sermones vestros exe
untes foras de domo vel de civitate excutite pulve
rem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius
erit terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii
quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in m
edio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes
et simplices sicut columbe. Cavete autem ab homini
bus. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis
suis flagellabunt vos. Et ad presides et reges duce
mini propter me in testimonium illis et gentibus.
Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo
aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa ho
ra quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem
frater fratrem in mortem et pater filium et insurgent
filii in parentes et morte eos afficient. Et eritis o
dio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem

perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Cum autem
persequentur vos in civitate ista fugite in aliam.
Amen dico vobis non consummabitis civitates Israel
donec veniat filius hominis. Non est discipulus
super magistrum nec servus super dominum suum. Sufficit
discipulo ut sit sicut magister eius. et servo ut sit
sicut dominus eius. Si patrem familias beelzeb-
ub vocaverunt quanto magis domesticos eius. Ne ergo
timueritis eos. Nichil enim opertum quod non reveletur
et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in
tenebris dicite in lumine. Et quod in aure auditis
predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occid-
unt corpus animam autem non possunt occidere.
Sed potius eum timete qui potest et animam et
corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres
asse veneunt et unus ex illis non cadet super terram
sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes
numerati sunt. Nolite ergo timere multis passe-
ribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confite-
bitur me coram hominibus confitebor et ego eum
coram patre meo qui est in celis. Qui autem ne-
gaverit me coram hominibus negabo et ego eum
coram patre meo qui est in celis. Nolite arbitrari
quia venerim mittere pacem in terram non veni pac-
em mittere sed gladium. Veni enim separare ho-
minem adversus patrem suum et filiam adversus
matrem suam et nurum adversus socrum suam.
et inimici hominis domestici eius. Qui amat
patrem aut matrem plus quam me non est me
dignus. et qui amat filium aut filiam super me
non est me dignus. Et qui non accipit crucem su-
am et sequitur me non est me dignus. Qui inve-
nit animam suam perdet illam. Et qui perdiderit an-
imam suam propter me inveniet eam. Qui recip-
it vos recipit me. Et qui me recipit recipit eum
qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine
prophete mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum
in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque
potum dederit uni ex minimis istis calicem aque
XI frigide tantum in nomine discipuli amen dico
vobis non perdet mercedem suam. Et factum est
cum consummasset ihesus sermones precipiens
duodecim discipulis suis transiit inde ut do-
ceret et predicaret in civitatibus eorum. Iohannes autem
cum audisset in vinculis opera christi mittens duos
de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es
an alium expectamus. Et respondens ihesus ait il-
lis. Euntes renuntiate iohanni que audistis et
vidistis. Ceci vident claudi ambulant lep-
rosi mundantur surdi audiunt mortui resurg-
unt pauperes evangelizantur. Et beatus est qui
non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeunt-
ibus cepit ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis
in desertum videre. harundinem vento agitatam.
Sed quid existis videre. hominem mollibus vesti-
tum. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis
videre. Prophetam. Etiam dico vobis et plus quam
prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego
mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparab-
it viam tuam ante te. Amen dico vobis non surre-
xit inter natos mulierum maior iohanne bapti-
sta. Qui autem minor est in regno celorum m-
aior est illo. A diebus autem iohannis baptiste usque nunc
regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt

illud. Omnes enim prophete et lex usque ad iohannem pro-
phetaverunt. Et si vultis recipere ipse est helias qui
venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem
similem estimabo generationem istam. Simi-
lis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coe-
qualibus dicunt. Cecinimus vobis et non saltastis.
Lamentavimus et non planxistis. Venit enim
iohannes neque manducans neque bibens et dicunt de-
monium habet. Venit filius hominis manducans
et bibens et dicunt. Ecce homo vorax et potator vi-
ni publicanorum et peccatorum amicus et iusti-
ficata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit expro-
brare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtu-
tes eius quia non egissent penitentiam. Ve tibi coro-
zaim. ve tibi bethsaida. Quia si in tyro et sidone facte essent
virtutes que facte sunt in vobis olim in cilicio et cinere
penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis tyro et
sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu cap-
harnaum. numquid usque in celum exaltaberis. usque in in-
fernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent vir-
tutes que facte sunt in te forte mansissent usque in hunc
diem. Verumtamen dico vobis quia terre sodomorum remis-
sius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens
ihesus dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abs-
condisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Ita pater quoniam sic fuit placitum an-
te te. Omnia michi tradita sunt a patre meo. Et nem-
o novit filium nisi pater neque patrem quis novit
nisi filius. et cui voluerit filius revelare. Venite
ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego re-
ficiam vos. Tollite iugum meum super vos et disci-
te a me quia mitis sum et humilis corde et inve-
nietis requiem animabus vestris. Iugum enim me-
um suave est et onus meum leve. In illo tempore XII
abiit ihesus sabbato per sata. discipuli autem eius esu-
rientes ceperunt vellere spicas et manducare.
Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce disc-
ipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis.
At ille dixit eis. Non legistis quid fecerit david
quando esuriit et qui cum eo erant. Quomodo
intravit in domum dei et panes propositionis come-
dit quos non licebat ei edere. neque his qui cum eo e-
rant nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in le-
ge quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum vi-
olant et sine crimine sunt. Dico autem vobis
quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid
est misericordiam volo et non sacrificium numquam
condempnassetis innocentes. Dominus est enim et
filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset
venit in synagogam eorum. Et ecce homo manu-
m habens aridam. Et interrogabant eum dicentes. Si
licet sabbatis curare. ut accusarent eum. Ipse autem
dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ove-
m unam et si ceciderit hec sabbatis in foveam. nonne
tenebit et levabit eam. Quanto magis me-
lior est homo ove. Itaque licet sabbatis bene fa-
cere. Tunc ait homini. Extende manum tuam.
Et extendit. Et restituta est sanitati sicut altera.
Exeuntes autem pharisei consilium faciebant
adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem
sciens recessit inde et secuti sunt eum multi et
curavit eos omnes. Et precepit eis ne manifestum
eum facerent. Ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam
prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi di-

lectus meus in quo conplacuit anime mee. Ponam spiritum meum super eum et iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Harundinem quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet. Donec eiciat ad victoriam iudicium et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium habens cecus et mutus et curavit eum ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbe et dicebant numquid hic est filius David. Pharisei autem audientes dixerunt hic non eicit demones nisi in Beelzebub principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum divisum contra se desolabitur et omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit. Et si Sathanas Sathanan eicit adversus se divisus est quomodo ergo stabit regnum eius. Et si ego in Beelzebub eicio demones filii vestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices erunt vestri. Si autem ego in spiritu Dei eicio demones igitur pervenit in vos regnum Dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et vasa eius diripere nisi prius alligaverit fortem et tunc domum illius diripiat. Qui non est mecum contra me est. Et qui non congregat mecum spargit. Ideo dico vobis omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus spiritus autem blasphemie non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum aut facite arborem malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor agnoscitur. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali ex habundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona. Et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis et ex verbis tuis condempnaberis. Tunc responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes. Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit et signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione ista et condempnabunt eam quia penitentiam egerunt in predicatione Ione. Et ecce plusquam Ionas hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista et condempnabit eam quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ecce plusquam Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens requiem et non invenit. Tunc dicit. Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se et intrantes habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas. Ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Que est mater mea et qui sunt fratres mei. Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est. In illo die XIII

exiens Ihesus de domo sedebat secus mare et congregate sunt ad eum turbe multe ita ut in naviculam ascendens sederet et omnis turba stabat in litore et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat quedam ceciderunt secus viam et venerunt volucres et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebant terram multam et continuo exorta sunt quia non habebant altitudinem terre. Sole autem orto estuaverunt et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in spinas et creverunt spine et suffocaverunt ea. Alia vero ceciderunt in terram bonam et dabant fructum aliud centesimum aliud sexagesimum aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis. Qui respondens ait illis. Quia vobis datum est nosse misterium regni celorum illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et habundabit. Qui autem non habet et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vident et audientes non audiunt neque intelligunt. Ut adimpleatur in eis prophetia Ysaie dicentis. Auditu audietis et non intelligetis et videntes videbitis et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus graviter audierunt et oculos suos clauserunt. Nequando oculis videant et auribus audiant et corde intelligant et convertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident et aures vestre quia audiunt. Amen quippe dico vobis quia multi prophete et iusti cupierunt videre que videtis et non viderunt. Et audire que auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui secus viam seminatus est. Qui autem super petrosa seminatus est hic qui verbum audit et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Qui autem est seminatus in spinis. Hic est qui verbum audit et sollicitudo seculi istius et fallacia divitiarum suffocat verbum et sine fructu efficitur. Qui vero in terra bona seminatus est hic est qui verbum audit et intelligit et fructum affert. Et facit aliud quidem centesimum aliud sexagesimum porro aliud tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo habet zizania. Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus

ysaye vi

ei. Et ait. Non. ne forte colligentes zizania eradice
tis simul cum eis et triticum. Sinite utraque cresce
re usque ad messem. et in tempore messis dicam me
ssoribus. Colligite primum zizania et alligate ea fasci
culos ad conburendum. Triticum autem congrega
te in horreum meum. Aliam autem parabolam proposu
it eis dicens. Simile est regnum celorum grano si
napis quod accipiens homo seminavit in agro suo quod
minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem
creverit maius est omnibus oleribus et fit arbor ita
ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius.
Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum ce
lorum fermento quod acceptum mulier abscondit in fa
rine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia
locutus est ihesus in parabolis ad turbas et sine para
bolis non loquebatur eis. ut impleretur quod dictum est
per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum
eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc
dimissis turbis venit in domum. et accesserunt
ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis para
bolam tritici et zizaniorum agri. Qui respondens
ait. Qui seminat bonum semen est filius hominis.
Ager autem est mundus. Bonum vero semen. hii sunt
filii regni. Zizania autem. filii sunt nequam. Inimicus
autem qui seminavit ea est diabolus. Messis vero consu
matio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut
ergo colliguntur zizania et igni conburuntur. sic
erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis an
gelos suos et colligent de regno eius omnia scandala
et eos qui faciunt iniquitatem. et mittent eos in
caminum ignis. ibi erit fletus et stridor dentium.
Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.
Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum
celorum thesauro abscondito in agro quem qui in
venit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et ven
dit universa que habet et emit agrum illum. Iterum
simile est regnum celorum homini negociatori que
renti bonas margaritas. Inventa autem una pretio
sa margarita. abiit et vendidit omnia que habuit et
emit eam. Iterum simile est regnum celorum sage
ne misse in mare et ex omni genere piscium congre
ganti. Quam cum impleta esset educentes et secus
litus sedentes elegerunt bonos in vasa. malos autem
foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi. Exi
bunt angeli et separabunt malos de medio iusto
rum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fle
tus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt
ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno ce
lorum similis est homini patri familias qui profert
de thesauro suo nova et vetera. Et factum est cum consum
masset parabolas istas transiit inde. Et veniens in pa
triam suam docebat eos in sinagogis eorum ita ut
mirarentur et dicerent. Unde huic sapientia hec et vir
tutes. Nonne hic est fabri filius. Nonne mater eius
dicitur maria et fratres eius iacobus et ioseph et si
mon et iudas et sorores eius. Nonne omnes apud
nos sunt. Unde ergo huic omnia ista et scandalizabantur
in eo. Ihesus autem dixit eis. Non est propheta sine honore
nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtu
XIIII tes multas propter incredulitatem illorum. In illo tempore
audivit herodes tetrarcha famam ihesu. Et ait pueris
suis. Hic est iohannes baptista ipse surrexit a mortuis et ideo vir
tutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et al
ligavit eum et posuit in carcerem. propter herodiadem

uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non licet
tibi habere eam. Et volens illum occidere timuit
populum quia sicut prophetam eum habebant. Die autem
natalis herodis saltavit filia herodiadis in medio et pla
cuit herodi. unde cum iuramento pollicitus est ei da
re quecumque postulasset ab eo. At illa premonita a ma
tre sua. Da michi inquit in disco caput iohannis baptiste.
Et contristatus est rex. propter iusiurandum autem et eos
qui pariter recumbebant iussit dari. Misitque et
decollavit iohannem in carcere. Et allatum est caput
eius in disco et datum est puelle et tulit matri sue.
Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius et
sepelierunt illud et venientes nunciaverunt ihesu.
Quod cum audisset ihesus secessit inde in navicula
in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe
secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens
vidit turbam multam et misertus est eius et cura
vit languidos eorum. Vespere autem facto accesserunt
ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus et ho
ra iam preteriit. dimitte turbas ut euntes in castella
emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis. Non habent necesse
eundi. date illis vos manducare. Responderunt ei. Non
habemus hic nisi quinque panes et duos pisces. Qui
ait illis. Afferte huc illos michi. Et cum iussisset
turbam discumbere super fenum acceptis quinque
panibus et duobus piscibus. aspiciens in celum bene
dixit et fregit et dedit discipulis panes. discipuli
autem turbis. Et manducaverunt omnes et saturati
sunt. Et tulerunt reliquias duodecim cophinos fr
agmentorum plenos. Manducantium autem fu
it numerus quinque milia virorum exceptis mulieribus
et parvulis. Et statim iussit discipulos suos ascen
dere in naviculam et precedere eum transfretum don
ec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in
montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi.
Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus.
Erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia
noctis venit ad eos ambulans supra mare. Et vi
dentes eum super mare ambulantem turbati sunt dic
entes quia fantasma est. Et pre timore clamaverunt.
Statimque ihesus locutus est eis dicens. Habete fiduci
am. ego sum nolite timere. Respondens autem petrus
dixit. Domine si tu es iube me venire ad te super
aquas. At ipse ait. Veni. Et descendens petrus de na
vicula ambulabat super aquam ut veniret ad ihesum
Videns vero ventum validum timuit. Et cum cepisset
mergi clamavit dicens. Domine salvum me fac.
Et continuo ihesus extendens manum apprehendit eum.
et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cum as
cendisset in naviculam cessavit ventus. Qui autem
in navicula erant venerunt et adoraverunt eum dicen
tes. Vere filius dei es. Et cum transfretassent vene
runt in terram genesar. Et cum cognovissent eum viri
loci illius miserunt in universam regionem illam
et obtulerunt ei omnes male habentes et rogabant eum
ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque
tetigerunt salvi facti sunt. Tunc accesserunt XV
ad eum ab ierosolimis scribe et pharisei dicentes.
Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones
seniorum? Non enim lavant manus suas cum pa
nem manducant. Ipse autem respondens ait illis.
Quare et vos transgredimini mandatum dei propter
traditionem vestram? Nam deus dixit. Honora patrem
tuum et matrem. Et qui maledixerit patri vel matri.

At illi magis clamabant crucifigatur. Videns autem
Pilatus quia nichil proficeret sed magis tumul
tus fieret accepta aqua lavit manus suas coram
populo dicens. Innocens ego sum a sanguine hu
ius iusti vos videritis. Et respondens universus populus di
xit. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc
dimisit illis barabban. Ihesum vero flagellatum tra
didit eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis
suscipientes Ihesum in pretorio congregaverunt ad eum
universam cohortem et exuentes eum clamidem
coccineam circumdederunt ei. Et plectentes
coronam de spinis posuerunt super caput eius
et arundinem in dextera eius et genu flexo an
te eum illudebant dicentes. Ave rex iudeorum
et expuentes in eum. Acceperunt arundinem
et percutiebant caput eius et postquam illuse
runt ei exuerunt eum clamide et induerunt
eum vestimentis eius et duxerunt eum ut
crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt ho
minem cireneum nomine symonem hunc
angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et ve
nerunt in locum qui dicitur golgotha quod
est calvarie locus. Et dederunt ei vinum bibe
re cum felle mixtum et cum gustasset noluit bi
bere. Postquam autem crucifixerunt eum di
viserunt vestimenta eius sortem mittentes ut
ps. xxi. impleretur quod dictum est per prophetam dicentem.
Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem
meam miserunt sortem. Et sedentes servabant
eum et imposuerunt super caput eius causam
ipsius scriptam. Hic est ihesus nazarenus rex iudeo
rum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones.
unus a dextris et unus a sinistris. Et prete
reuntes blasphemabant eum moventes capi
ta sua et dicentes. Vah qui destruis templum
dei et in triduo illud reedificas. Salva temet
ipsum. Si filius dei es descende de cruce. Similiter
et principes sacerdotum illudentes cum scri
bis et senioribus dicebant. Alios salvos fecit. se ipsum
non potest salvum facere. Si rex israhel est desce
ndat nunc de cruce et credimus ei. Confidit in
deo liberet nunc eum si vult. Dixit enim quia fi
lius dei sum. Id ipsum autem et latrones qui cru
cifixi erant cum eo improperabant ei. A sexta autem
hora tenebre facte sunt super universam terram usque
horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus
voce magna dicens. Heli. heli. lamazabatani.
hoc est. Deus meus deus meus ut quid dereliquisti
me. Quidam autem illic stantes et audientes
dicebant. Heliam vocat iste. Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam plenam aceto et
imposuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri vero
dicebant. Sine videamus an veniat helias
liberans eum. Alius autem accepta lancea pu
pugit latus eius et exivit sanguis et aqua. Ihesus autem
iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et
ecce velum templi scissum est a summo usque
deorsum. Et terra mota est et petre scisse sunt et mo
numenta aperta sunt et multa corpora sanctorum
que dormierant surrexerunt. Et exeuntes de mon
umentis post resurrectionem eius venerunt in
sanctam civitatem et apparuerunt multis. Cen
turio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum vi
so terremotu et his que fiebant timuerunt val
de dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant autem
ibi mulieres multe a longe que secute erant i
hesum a galilea ministrantes ei. Inter quas e
rat maria magdalene et maria iacobi et mater
ioseph et mater filiorum zebedei. Cum sero autem
factum esset venit quidam homo dives ab arim
athia nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu.
Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Tu
nc pilatus iussit reddi corpus. Et accepto cor
pore ioseph involvit illud in sindone munda
et posuit illud in monumento suo novo quod exci
derat in petra. Et advolvit saxum magnum ad
hostium monumenti. et abiit. Erat autem i
bi maria magdalene et altera maria sedentes
contra sepulcrum. Altera autem die que est p
ost parasceuen convenerunt principes sacerdot
um et pharisei ad pilatum dicentes. Domine
recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc
vivens post tres dies resurgam. Iube ergo custo
diri sepulcrum usque in diem tercium ne forte ven
iant discipuli eius et furentur eum et dicant
plebi surrexit a mortuis. Ait pilatus illis. Habe
tis custodiam. Ite custodite sicut scitis. Illi autem
abeuntes munierunt sepulcrum signantes
lapidem cum custodibus. Vespere autem sabbati XXVIII
que lucescit in prima sabbati venit maria mag
dalene et altera maria videre sepulcrum. Et ecce
terremotus factus est magnus. Angelus enim domini de
scendit de celo. Et accedens revolvit lapidem et
sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut
fulgur et vestimenta eius sicut nix. Pre timore
autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt
velut mortui. Respondens autem angelus dix
it mulieribus. Nolite timere vos. Scio enim quod ihesum qui
crucifixus est queritis. Non est hic. Surrexit enim
sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus
erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius.
quia surrexit. Et ecce precedet vos in galileam. Ibi
eum videbitis sicut dixit vobis. Et exierunt cito
de monumento cum timore et gaudio magno
currentes nunciare discipulis eius. Et ecce ihesus oc
currit illis dicens. Avete. Ille autem accesserunt
et tenuerunt pedes eius et adoraverunt. Tunc ait
illis ihesus. Nolite timere. Ite nunciate fratribus meis ut
eant in galileam ibi me videbunt. Que cum a
bissent ecce quidam de custodibus venerunt in ci
vitatem et nunciaverunt principibus sacerdotum
omnia que facta fuerant. Et congregati cum senio
ribus consilio accepto pecuniam copiosam dede
runt militibus dicentes. Dicite quia discipuli eius
nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormi
entibus. Et si hoc auditum fuerit a preside nos suade
bimus ei et securos vos faciemus. At illi accepta
pecunia fecerunt sicut erant docti. Et divulga
tum est verbum istud apud iudeos usque in hodi
ernum diem. Undecim autem discipuli abierunt
in galileam ubi constituerat illis ihesus. Et viden
tes eum adoraverunt. Quidam autem dubita
verunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens.
Data est michi omnis potestas in celo et in terra.
Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in
nomine patris et filii et spiritus sancti. Docentes eos serva
re omnia quecumque mandavi vobis. Et ecce
ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad

in consummationem seculi.

Marcus evangelista dei electus et petri in baptismate filius atque in divino sermone discipulus sacerdotium in israel agens secundum carnem levita conversus ad fidem christi evangelium in italia scripsit ostendens in eo quid et generi suo deberet et christo. Nam initium principii in voce prophetice exclamationis instituens ordinem levitice electionis ostendit. ut predicans iohannem predestinatum filium zacharie in voce angeli annuntiantis emissum. Non solum verbum carnem factum sed et corpus domini per verbum divine vocis animatum initium evangelice predicationis ostenderet. ut qui hec legens sciret cui initium carnis in domino et dei advenientis caro deberet agnoscere atque in se verbum vocis quod in consonantibus perdiderat inveniret. Deinde et perfecti evangelii opus intrans et a baptismo domini predicare deum inchoans. Non laboravit carnem nativitatem quam in prioribus viderat dicere. Sed totus in primis expulsionem deserti ieiunium numeri temptationem diaboli congregationem bestiarum et ministerium protulit angelorum. Ut instituens nos ad intelligendum singula in brevi compingens nec auctoritatem facte rei demeret et perficiendo operi plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei predestinata potuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam alexandrie episcopus fuit. cuius per singula opus scire evangelii in se dicta disponere et disciplinam in se legis agnoscere et divinam in carne domini intelligere naturam que in nobis primum oportet requiri. deinde inquisita volumus agnosci. Habentes mercedem exhortationis quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum prestat deus est.

INITIUM EVANGELII ihesu christi filii dei. Sicut scriptum est in ysaia propheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudee regio et ierosolimite universi et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicia circa lumbos eius et locustas et mel silvestre edebat et predicabat dicens. Venit fortior me post me cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizo vos aqua ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis. venit ihesus a nazareth galilee et baptizatus est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum tanquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto .xl. diebus et .xl. noctibus et temptabatur a satana. Eratque cum bestiis et angeli ministrabant illi. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans evangelium regni dei et dicens. Quoniam impletum est tempus et appropinquavit regnum dei. Penitemini et credite evangelio. Et preteriens secus mare galilee vidit simonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipsos in navi componentes retia et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et statim sabbatis ingressus synagogam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene venisti perdere nos. Scio quia sis sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus immundus et exclamans voce magna exivit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc. Que doctrina hec nova. Quia in potestate et spiritibus immundis imperat et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum simonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus simonis febricitans. Et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam et curavit multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui ea quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat. Et prosecutus est eum simon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum dixerunt ei. Quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et omni galilea et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam

et tangens eum ait illi. Volo. mundare. Et cum
dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus
est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum et
dicit ei. Vide nemini dixeris sed vade ostende te
principi sacerdotum et offer pro emundatione
tua que precepit moises in testimonium illis. At
ille egressus cepit predicare et diffamare ser
monem ita ut iam non posset manifeste in civi
II tatem introire sed foris in desertis locis esse. Et con
veniebant ad eum undique. Et iterum intravit
capharnaum post dies. Et auditum est quod in dom
o esset et convenerunt multi ita ut non caperet neque
ad ianuam et loquebatur eis verbum. Et venerunt
ad eum ferentes paraliticum qui a quatuor por
tabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre
turba nudaverunt tectum ubi erat et patefaci
entes summiserunt grabatum in quo paraliti
cus iacebat. Cum vidisset autem ihesus fidem illo
rum ait paralitico. Fili dimittuntur tibi peccata.
Erant autem illic quidam de scribis sedentes et c
ogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur
blasphemat. Quis potest dimittere peccata ni
si solus deus? Quo statim cognito ihesus spiritu suo
quia sic cogitarent intra se dicit illis. Quid is
ta cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere
paralitico dimittuntur tibi peccata aut dicere
surge tolle grabatum tuum et ambula. Ut autem
sciatis quia potestatem habet filius hominis in
terra dimittendi peccata ait paralitico. Tibi dico.
surge. Tolle grabatum tuum et vade in domum
tuam. Et statim ille surrexit et sublato graba
to abiit coram omnibus ita ut admirarentur omnes
et honorificarent deum dicentes quia numquam
sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare.
omnisque turba veniebat ad eum et docebat eos.
Et cum preteriret vidit levin alphei sedentem
ad teloneum et ait illi. Sequere me. Et surgens
secutus est eum. Et factum est cum accumberet
in domo illius multi publicani et peccatores simul
discumbebant cum ihesu et discipulis eius. E
rant enim multi qui sequebantur eum. Et scri
be et pharisei videntes quia manducaret cum
peccatoribus et publicanis dicebant discipulis
eius. Quare cum publicanis et peccatoribus
manducat et bibit magister vester? Hoc audito
ihesus ait illis. Non necesse habent sani medicum sed
qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed
peccatores. Et erant discipuli iohannis et pharisei
ieiunantes et veniunt et dicunt illi. Cur disci
puli iohannis ieiunant qui autem discipuli
tui non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid pos
sunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum
illis est ieiunare? Quanto tempore secum habent spo
nsum non possunt ieiunare. Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ie
iunabunt in illis diebus. Nemo autem assumen
tum panni rudis assuit vestimento veteri.
Alioquin aufert supplementum novum a ve
teri et maior scissura fit. Et nemo mittit vi
num novellum in utres veteres. Alioquin di
rumpet vinum utres et vinum effunditur
et utres peribunt. Sed vinum novum in utres
novos mitti debet. Et factum est iterum cum
sabbatis ambularet per sata discipuli eius cepe
runt pregredi et vellere spicas. Pharisei autem
dicebant ei. Ecce quid faciunt discipuli tui sabb
atis quod non licet. Et ait illis. Numquam legistis
quid fecerit david quando necessitatem habuit
et esuriit ipse et qui cum eo erant? Quomodo
introivit in domum dei sub abiathar principe
sacerdotum et panes propositionis manducavit
quos non licebat manducare nisi sacer
dotibus et dedit eis qui cum eo erant? Et dicebat
eis. Sabbatum propter hominem factum est et non
homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius
hominis etiam sabbati. Et introivit iterum III
in sinagogam et erat ibi homo manum arida
habens. Et observabant eum si sabbatis curaret.
ut accusarent illum. Et ait homini habenti man
um aridam. Surge in medium. Et dicit eis. Li
cet sabbatis benefacere an male? animam sa
lvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circum
spiciens eos cum ira contristatus super cecitate
cordis eorum dicit homini. Extende manum
tuam. Et extendit. Et restituta est manus illi.
Exeuntes autem statim pharisei cum herodia
nis consilium faciebant adversus eum quomodo
eum perderent. Et ihesus cum discipulis suis secessit
ad mare. Et multa turba a galilea et iudea secu
ta est eum. Et ab ierosolimis et ab idumea et
transiordanem et qui circa tyrum et sidonem
multitudo magna audientes que faciebat ve
nerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut in
navicula sibi deservirent propter turbam ne com
primerent eum. Multos enim sanabat ita ut
irruerent in eum ut illum tangerent. Quot
quot autem habebant plagas et spiritus inmun
di cum illum videbant procidebant ei et cla
mabant dicentes. Tu es filius dei. Et vehemen
ter comminabatur illis ne manifestarent il
lum. Et ascendens in montem vocavit ad se q
uos voluit ipse et venerunt ad eum. Et fecit
ut essent xii. cum illo et ut mitteret illos pre
dicare evangelium. Et dedit illis potestatem
curandi infirmitates et eiciendi demonia.
Et imposuit simoni nomen petrus et iaco
bum zebedei et iohannem fratrem iacobi.
et imposuit eis nomina boanerges quod
est filii tonitrui. Et andream et philippum
et bartholomeum et matheum et thomam et ia
cobum alphei et thadeum et simonem canane
um et iudam scarioth qui tradidit illum. Et
veniunt ad domum et convenit iterum tur
ba ita ut non possent neque panem manduca
re. Et cum audissent sui exierunt tenere eum.
Dicebant enim quoniam in furorem versus
est. Et scribe qui ab ierosolimis descenderant
dicebant. Quoniam beelzebub habet et quia
in principe demoniorum eicit demonia. Et
convocatis eis dicebat illis in parabolis. Quo
modo potest satanas satanan eicere? Et si re
gnum in se dividatur non potest stare regnum
illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur
non poterit domus illa stare. Et si satanas con
surrexerit in semetipsum dispertitus est et non
poterit stare sed finem habet. Nemo potest vasa
fortis ingressus domum diripere nisi prius fo
rtem alliget et tunc domum eius diripiet.

Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis
hominum peccata et blasphemie quibus blas
phemaverint. Qui autem blasphemaverit in s
piritum sanctum non habet remissionem in eter
num sed reus erit eterni delicti. Quoniam dice
bant spiritum immundum habet. Et veniunt
mater eius et fratres et sorores stantes miserunt
ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum
turba et dicunt ei. Ecce mater tua et fratres tui
foris querunt te. Et respondens eis ait. Que est
mater mea et fratres mei. Et circumspiciens
eos qui in circuitu eius sedebant ait. Ecce ma
ter mea et fratres mei. Qui enim fecerit volun
tatem dei hic frater meus et soror mea et ma
IIII ter est. Et iterum cepit docere ad mare et congre
gata est ad eum turba multa ita ut navim a
scendens sederet in mari. Et omnis turba cir
ca mare super terram erat et docebat illos in para
bolis multa et dicebat illis in doctrina sua. Au
dite. Ecce exiit seminans ad seminandum.
Et dum seminat aliud cecidit circa viam et
volucres venerunt et comederunt illud. Ali
ud vero cecidit super petrosa ubi non habuit
terram multam et statim exortum est quoniam non
habebat altitudinem terre. Et quando exortus
est sol exestuavit et eo quod non haberet ra
dicem exaruit. Et aliud cecidit inter spinas
et ascenderunt spine et suffocaverunt illud
et fructum non dedit. Et aliud cecidit in ter
ram bonam et dabat fructum ascendentem et cre
scentem et afferebat unum .xxx. et unum .lx.
et unum centum. Et dicebat. Qui habet aures a
udiendi audiat. Et cum esset singularis interro
gaverunt eum hii .xii. qui cum eo erant pa
rabolas et dicebat eis. Vobis datum est scire m
isterium regni dei. Illis autem qui foris sunt
in parabolis omnia fiunt ut videntes videa
nt et non videant. Et audientes audiant et
non intelligant nequando convertantur et
dimittantur eis peccata. Et ait illis. Nescitis
parabolam hanc et quomodo omnes parabolas co
gnoscetis. Qui seminat verbum seminat. Hii autem
sunt qui circa viam ubi seminatur verbum et
cum audierint confestim venit satanas et
aufert verbum quod seminatum est in cordibus eorum.
Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur
qui cum audierint verbum statim cum gau
dio accipiunt illud et non habent radicem in se.
sed temporales sunt. Deinde orta tribulatione et
persecutione propter verbum confestim scanda
lizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur.
Hii sunt qui verbum audiunt et erumne seculi
et deceptio divitiarum et circa reliqua concup
iscentie introeuntes suffocant verbum et sine
fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bon
am seminati sunt qui audiunt verbum et sus
cipiunt et fructificant unum .xxx. et unum
.lx. et unum centum. Et dicebat illis. Numquid
venit lucerna ut sub modio ponatur aut
sub lecto? Nonne ut super candelabrum ponat
ur? Non enim est aliquid absconditum quod non
manifestetur. Nec factum est occultum sed ut
in palam veniat. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et dicebat illis. Videte quid audiatis.

In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et
adicietur vobis. Qui enim habet dabitur illi. Et qui non
habet etiam quod habet auferetur ab illo. Et dicebat. Sic est
regnum dei quemadmodum si iaciat homo semen
tem in terram et dormiat et exsurgat nocte ac die et
semen germinet et increscat dum nescit il
le. Ultro enim terra fructificat. Primum herbam de
inde spicam. Deinde plenum frumentum in spi
ca. Et cum se produxerit fructus statim mittit falcem
quoniam adest tempus messis. Et dicebat. Cui a
ssimilabimus regnum dei aut cui parabole com
parabimus illud? Sicut granum sinapis quod cum
seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus
holeribus et facit ramos magnos ita ut possint su
b umbra eius aves celi habitare. Et talibus multis
parabolis loquebatur eis verbum prout poterant audi
re. Sine parabola autem non loquebatur eis. Seo
rsum autem discipulis suis disserebat omnia. E
t ait illis in illa die cum sero esset factum. Transe
amus contra. Et dimittentes turbam assumunt e
um ita ut erat in navi. Et alie naves erant cum illo. E
t facta est procella magna venti et fluctus mittebat
in navim ita ut impleretur navis. Et erat ipse in p
uppi super cervical dormiens. Et excitant eum et d
icunt ei. Magister non ad te pertinet quia perimus. Et
exurgens comminatus est vento et dixit mari.
Tace obmutesce. Et cessavit ventus et facta est
tranquillitas magna. Et ait illis. Quid timidi
estis necdum habetis fidem? Et timuerunt m
agno timore et dicebant ad alterutrum. Quis
putas est iste. Quia et ventus et mare obedivit
ei. Et venerunt transfretum maris in regionem V
gerasenorum. Et exeunti ei de navi statim occur
rit homo de monumentis in spiritu immundo qui
domicilium habebat in monumentis. Et neque
catenis iam quisquam eum poterat ligare quoniam se
pe compedibus et catenis vinctus disrupisset ca
tenas et compedes comminuisset. Et nemo pot
erat eum domare et semper die ac nocte in mon
umentis et in montibus erat clamans et concidens
se lapidibus. Videns autem ihesum a longe cucurr
it et adoravit eum et clamans voce magna di
xit ei. Quid michi et tibi ihesu fili dei summi.
Adiuro te per deum ne me torqueas. Dicebat enim
illi. Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat
eum. Quod tibi nomen est? Et dicit ei. Legio michi
nomen est quia multi sumus. Et deprecabatur eum
multum ne se expelleret extra regionem. Erat
autem ibi grex porcorum magnus circa montem
pascens et deprecabantur eum spiritus dicentes. Mit
te nos in porcos ut in eos introeamus. Et concess
it eis statim ihesus. Et exeuntes spiritus immundi in
troierunt in porcos. Et magno impetu grex
precipitatus est in mare ad duo milia et suffocati
sunt in mari. Qui autem pascebant eos fug
erunt et nuntiaverunt in civitatem et in
agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. E
t veniunt ad ihesum et vident illum qui a demo
nio vexabatur sedentem vestitum et sane mentis
et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant
qualiter factum esset ei qui demonium habuerat
et de porcis. Et rogare eum ceperunt ut discederet
a finibus eorum. Cumque ascenderet navim cep
it illum deprecari qui a demonio vexatus fuerat ut

esset cum illo. Et non admisit eum, sed ait illi: Va
de in domum tuam ad tuos, et annuntia illis q
uanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui.
Et abiit, et coepit praedicare in Decapoli quanta si
bi fecisset Jhesus: et omnes mirabantur. Et cum tran
scendisset Jhesus in navi rursus trans fretum, con
venit turba multa ad illum, et erat circa mare.
Et venit quidam de archisynagogis nomine Ia
yrus, et videns eum procidit ad pedes ejus, et depre
cabatur eum multum, dicens: Quoniam filia m
ea in extremis est, veni, impone manum super ea
ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequeb
atur eum turba multa, et comprimebant illum.
Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis
xii. et fuerat multa perpessa a compluribus medicis,
et erogaverat omnia sua, nec quicquam profe
cerat, sed magis deterius habebat: cum audisset de I
hesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum ei
tetigero salva ero. Et confestim siccatus est fons
sanguinis ejus, et sensit corpore quod sanata esset a
plaga. Et statim Jhesus cognoscens in semetipso vir
tutem quae exierat de eo, conversus ad turbam ai
ebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant
ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et
dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat videre
eam quae hoc fecerat. Mulier autem timens et
tremens, sciens quod factum esset in se, venit et procidit an
te eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dix
it ei: Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace, et
esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente, veniunt
ab archisynagogo dicentes: Quia filia tua mo
rtua est: quid ultra vexas magistrum? Jhesus autem
verbo quod dicebatur audito, ait archisynagogo: Noli
timere: tantummodo crede. Et non admisit quem
quam sequi se nisi Petrum et Jacobum et Joha
nnem fratrem Jacobi. Et veniunt in domum ar
chisynagogi, et videt tumultum, et flentes, et
ejulantes multum. Et ingressus ait eis: Quid t
urbamini et ploratis? Puella non est mortua, sed
dormit. Et irridebant eum. Ipse vero ejectis omni
bus assumit patrem et matrem puellae, et qui se
cum erant, et ingreditur ubi erat puella jacens.
Et tenens manum puellae ait illi: Talitha cumi,
quod est interpretatum: Puella tibi dico surge. Et confestim
surrexit puella, et ambulabat: erat autem anno
rum xii. Et obstupuerunt omnes stupore ma
ximo. Et praecepit illis vehementer ut nemo id sci
VI ret: et iussit dari illi manducare. Et egressus
inde abiit in patriam suam, et sequebantur illum
discipuli sui. Et facto sabbato coepit in synagoga docere,
et multi audientes admirabantur in doctrina
ejus, dicentes: Unde huic haec omnia? et quae est sa
pientia quae data est illi, et virtutes tales quae p
er manus ejus efficiuntur? Nonne iste est faber, fi
lius Mariae, frater Jacobi et Joseph et Judae et Sim
onis? Nonne et sorores ejus hic nobiscum sunt?
Et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis Jhesus:
Quod non est propheta sine honore nisi in patria s
ua, et in cognatione sua, et in domo sua. Et non
poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos
infirmos impositis manibus curavit: et mira
batur propter incredulitatem eorum. Et circuib
at castella in circuitu docens. Et convocavit xii.
et coepit eos mittere binos, et dabat eis potesta

tem spirituum immundorum. Et praecepit eis ne quid
tollerent in via nisi virgam tantum: non peram,
non panem, neque in zona aes, sed calciatos sanda
liis, et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat
eis: Quocumque introieritis in domum, illic ma
nete donec exeatis inde. Et quicumque non recep
erint vos, nec audierint, exeuntes inde excutite
pulverem de pedibus vestris in testimonium illis.
Et exeuntes praedicabant ut poenitentiam agerent:
et daemonia multa ejiciebant, et ungebant oleo
multos aegrotos, et sanabant. Et audivit Herodes
rex (manifestum enim factum est nomen ejus), et
dicebat quia Johannes Baptista resurrexit a mortuis: et
propterea operantur virtutes in illo. Alii autem di
cebant quia Helias est. Alii vero dicebant quia propheta
est, quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes
ait: Quem ego decollavi Johannem, hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Johannem,
et vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem
Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat e
nim Johannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem
fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi,
et volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim
metuebat Johannem, sciens eum virum justum
et sanctum, et custodiebat eum, et audito eo
multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et cum
dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui cen
am fecit principibus, et tribunis, et primis Galilaeae.
Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, et saltasset,
et placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex
ait puellae: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et jura
vit illi: Quia quidquid petieris dabo tibi, licet di
midium regni mei. Quae cum exisset, dixit ma
tri suae: Quid petam? Et illa dixit: Caput Johannis
Baptistae. Cumque introisset statim cum festinatione
ad regem, petivit dicens: Volo ut protinus des mi
hi in disco caput Johannis Baptistae. Et contristatus est
rex: propter jusjurandum, et propter simul recumbentes
noluit eam contristari: sed misso spiculatore prae
cepit afferri caput ejus in disco. Et decollavit eum
in carcere, et attulit caput ejus in disco: et dedit illud
puellae, et puella dedit matri suae. Quo audito discipuli
ejus venerunt, et tulerunt corpus ejus, et po
suerunt illud in monumento. Et convenientes
apostoli ad Jhesum, renuntiaverunt illi omnia quae ege
rant et docuerant. Et ait illis: Venite seorsum in deser
tum locum, et requiescite pusillum. Erant enim
qui veniebant et redibant multi: et nec man
ducandi spatium habebant. Et ascendentes in na
vim abierunt in desertum locum seorsum. Et vid
erunt eos abeuntes, et cognoverunt multi: et pedes
tres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc, et prae
venerunt eos. Et exiens vidit multam turbam Jh
esus, et misertus est super eos quia erant sicut ov
es non habentes pastorem, et coepit docere illos mu
lta. Et cum jam hora multa fieret, accesserunt
discipuli ejus dicentes: Desertus est locus hic,
et jam hora praeteriit: dimitte illos ut euntes
in proximas villas et vicos emant sibi cibos q
uos manducent. Et respondens ait illis: Date
illis vos manducare. Et dixerunt ei: Euntes e
mamus denariis cc. panes, et dabimus eis ma
nducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? ite et
videte. Et cum cognovissent dicunt: Quinque

panes et duos pisces. Et precepit illis ut accumbe
re facerent omnes secundum contubernia super viride fe
num. Et discubuerunt in partes per centenos
et per quinquagenos. Et acceptis quinque pani
bus et duobus piscibus, intuens in celum benedix
it et fregit panes et dedit discipulis suis ut pone
rent ante eos. Et duos pisces divisit omnibus. Et
manducaverunt omnes et saturati sunt. Et
sustulerunt reliquias fragmentorum .xii. cophi
nos plenos et de piscibus. Erant autem qui man
ducaverunt .v. milia virorum. Et statim coeg
it discipulos suos ascendere navim ut precederent
eum transfretum ad bethsaidam dum ipse di
mitteret populum. Et cum dimisisset eos abiit in
montem orare. Et cum sero esset erat navis in
medio mari et ipse solus in terra. Et videns eos la
borantes in remigando erat enim ventus contrar
ius eis. Et circa quartam vigiliam noctis ve
nit ad eos ambulans super mare et volebat pre
terire eos. At illi ut viderunt eum ambulantem
supra mare putaverunt fantasma esse et excl
amaverunt. Omnes enim eum viderunt et con
turbati sunt. Et statim locutus est cum eis et di
xit illis. Confidite ego sum nolite timere. Et a
scendit ad illos in navim et cessavit ventus.
Et plus magis intra se stupebant. Non enim in
tellexerant de panibus. Erat enim cor eorum o
bcecatum. Et cum transfretassent pervenerunt
in terram genesareth et applicuerunt. Cumque eg
ressi essent de navi continuo cognoverunt eum.
Et percurrentes universam regionem illam cepe
runt in grabatis qui se male habebant circum
ferre ubi audiebant eum esse. Et quocumque intr
oibat in vicos vel in villas aut civitates in p
lateis ponebant infirmos et deprecabantur eum
ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.
Et quotquot tangebant eum salvi fiebant.

C VII

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam
de scribis venientes ab ierosolimis. Et cum vi
dissent quosdam ex discipulis eius communi
bus manibus id est non lotis manducare panes
vituperaverunt. Pharisei enim et omnes iudei
nisi crebro lavent manus non manducant.
tenentes traditionem seniorum. Et a foro nisi
baptizentur non comedunt. Et alia multa
sunt que tradita sunt illis servare. Baptis
mata calicum et urceorum et eramentorum
et lectorum. Et interrogabant eum pharisei et
scribe. Quare discipuli tui non ambulant iu
xta traditionem seniorum sed communibus m
anibus manducant panem. At ille respondens
dixit eis. Bene prophetavit ysaias de vobis yp
ocritis sicut scriptum est. Populus hic labiis
me honorat cor autem eorum longe est a me.
In vanum autem me colunt docentes doctri
nas et precepta hominum. Relinquentes enim
mandatum dei tenentes traditionem homi
num. Baptismata urceorum et calicum et alia
similia his facitis multa. Et dicebat illis. Be
ne irritum facitis preceptum dei ut traditio
nem vestram servetis. Moyses enim dixit. Ho
nora patrem tuum et matrem tuam et qui
maledixerit patri vel matri morte moriatu
r. Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri

iudei

aut matri corban quod est donum quodcumque ex me ti
bi profuerit et ultra non dimittitis eum quicquam
facere patri suo aut matri rescindentes verb
um dei per traditionem vestram quam tradidistis
et similia huiusmodi multa facitis. Et advo
cans iterum turbam dicebat illis. Audite me
omnes et intelligite. Nichil est extra hominem
introiens in eum quod possit eum coinquinare
sed que de homine procedunt illa sunt que co
inquinant hominem. Si quis habet aures audien
di audiat. Et cum introisset domum a turba in
terrogabant eum discipuli eius parabolam. Et
ait illis. Sic et vos imprudentes estis. Non in
telligitis quia omne extrinsecus introiens in
hominem non potest eum communicare quia
non introit in cor eius set in ventrem et in se
cessum exit purgans omnes escas. Dicebat autem
quoniam que de homine exeunt illa com
municant hominem. Ab intus enim de corde
hominum cogitationes male procedunt. Adu
lteria. fornicationes. homicidia. furta. Avari
cie. Nequitie. dolus. Impudicitia. oculus ma
lus. Blasphemie. Superbia. Stultitia. Omnia hec
mala ab intus procedunt et communicant ho
minem. Et inde surgens abiit in fines tyri
et sidonis. Et ingressus domum neminem vol
uit scire et non potuit latere. Mulier enim st
atim ut audivit de eo cuius habebat filia spi
ritum inmundum intravit et procidit ad pe
des eius. Erat autem mulier gentilis sirophe
nissa genere. Et rogabat eum ut demonium
eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius
saturari filios. Non est enim bonum sumere
panem filiorum et mittere canibus. At illa res
pondit et dixit ei. Utique domine. Nam et catel
li sub mensa comedunt de micis puerorum.
Et ait illi. Propter hunc sermonem vade. E
xiit demonium de filia tua. Et cum abisset
in domum suam invenit puellam iacentem
supra lectum et demonium exisse. Et iterum
exiens de finibus tyri venit per sidonem ad m
are galilee inter medios fines decapoleos.
Et adducunt ei surdum et mutum et depreca
bantur eum ut imponat illi manum. Et ap
prehendens eum de turba seorsum misit digi
tos suos in auriculas eius et expuens tetigit
linguam eius et suspiciens in celum inge
muit et ait illi. Effeta. quod est adaperire. Et stati
m aperte sunt aures eius et solutum est vinculu
m lingue eius et loquebatur recte. Et precepit illis
ne cui dicerent. Quanto autem eis precipi
ebat tanto magis plus predicabant et eo amp
lius admirabantur dicentes. Bene omnia fe
cit et surdos fecit audire et mutos loqui. In C VIII
illis diebus iterum cum turba multa esset cum
illo nec haberent quod manducarent convo
catis discipulis ait illis. Misereor super tur
bam quia iam triduo sustinent me nec habe
nt quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in
domum suam deficient in via. Quidam enim ex
eis de longe venerunt. Et responderunt
ei discipuli sui. Unde istos poterit quis hic sa
turare panibus in solitudine. Et interrogavit
eos. Quot panes habetis. Qui dixerunt.

Septem. Et precepit turbe discumbere super
terram. Et accipiens .vii. panes gratias agens
fregit et dabat discipulis suis ut apponerent
et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos
paucos et ipsos benedixit et iussit apponi.
Et manducaverunt omnes et saturati sunt.
Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis
.vii. sportas. Erant autem qui manducaverant
quasi .iiii. milia et dimisit eos. Et
statim ascendens navim cum discipulis suis
venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei
et ceperunt conquirere cum eo querentes
ab illo signum de celo temptantes eum. Et ingemiscens
spiritu ait. Quid generatio ista querit
signum. Amen dico vobis si dabitur generationi
isti signum. Et dimittens eos. Ascendens iterum
navi abiit transfretum. Et obliti sunt
discipuli eius panes sumere et nisi unum panem
non habebant secum in navi. Et precipiebant
eis dicens. Videte et cavete a fermento
phariseorum et fermento herodis. Et cogitabant
ad alterutrum dicentes quia panes non
habemus. Quo cognito ihesus ait illis. Quid
cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis
nec intelligitis. Adhuc cecatum habetis
cor vestrum. Oculos habentes non videtis et aures
habentes non auditis. Nec recordamini quando
.v. panes fregi in .v. milia et quot cophinos
fragmentorum plenos sustulistis. Dicunt
ei. Duodecim. Quando et .vii. panes in
quatuor milia et quot sportas fragmentorum
tulistis? Et dicunt ei. Septem. Et dicebat
eis. Quomodo nondum intelligitis? Et veniunt
bethsaidam et adducunt ei cecum et rogabant
eum ut illum tangeret. Et apprehensa
manu ceci eduxit eum extra vicum. Et expuens
in oculos eius impositis manibus suis interrogavit
eum si aliquid videret. Et aspiciens ait.
Video homines velut arbores ambulantes.
Deinde iterum imposuit manus super oculos
eius et cepit videre. Et restitutus est ita ut videret
clare omnia. Et misit illum in domum
suam dicens. Vade in domum tuam et si in
vicum introieris nemini dixeris. Et egressus est ihesus et
discipuli eius in castella cesaree philippi. Et
in via interrogabat discipulos suos dicens eis.
Quem dicunt me esse homines? Qui responderunt
illi dicentes. Iohannem baptistam.
Alii heliam. Alii vero quasi unum de prophetis.
Vos vero quem me dicitis esse? Respondens petrus
ait illi. Tu es christus. Et comminatus est eis ut nemini
dicerent de illo. Et cepit docere illos quoniam oportet
filium hominis multa pati et reprobari
a senioribus et a summis sacerdotibus et scribis
et occidi et post tres dies resurgere. Et palam
verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus
cepit increpare eum. Qui conversus et videns
discipulos suos comminatus est petro dicens.
Vade retro me sathana quoniam non sapis que
dei sunt sed que hominum. Et convocata turba
cum discipulis suis dixit eis. Si quis vult
post me venire deneget semetipsum et tollat crucem
suam et sequatur me. Qui enim voluerit
animam suam salvam facere perdet eam.

Qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium
salvam eam faciet. Quid enim proderit
homini si lucretur mundum totum et detrimentum
faciat anime sue? Aut quid dabit
homo commutationem pro anima sua. Qui enim
me confessus fuerit et mea verba in generatione
ista adultera et peccatrice et filius hominis
confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui
cum angelis sanctis. Et dicebat illis. Amen IX
dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus
qui non gustabunt mortem donec videant regnum
dei veniens in virtute. Et post dies .vi.
assumit ihesus petrum et iacobum et iohannem
et ducit illos in montem excelsum seorsum solos
et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta
eius facta sunt splendentia et candida nimis
velut nix qualia fullo super terram non potest candida
facere. Et apparuit illis helias cum moyse
et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus
ait ihesu. Rabbi bonum est hic nos esse et faciamus
tria tabernacula. Tibi unum et moysi unum
et helie unum. Non enim sciebat quid diceret.
Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans
eos et venit vox de nube dicens. Hic est
filius meus karissimus. Audite illum. Et statim circumspicientes
neminem amplius viderunt,
nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis
de monte precepit illis ne cui que vidissent narrarent
nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit.
Et verbum continuerunt apud se conquirentes
quid esset cum a mortuis resurrexerit.
Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo
dicunt pharisei et scribe quia heliam oportet
venire primum? Qui respondens ait illis
Helias cum venerit primo restituet omnia
Et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa
patiatur et contempnatur. Sed dico vobis
quia et helias venit et fecerunt illi quecumque
voluerunt, sicut scriptum est de eo. Et veniens
ad discipulos suos vidit turbam magnam
circa eos et scribas conquirentes cum illis.
Et confestim omnis populus videns eum stupefactus
est et expaverunt. Et accurrentes
salutabant eum. Et interrogavit eos. Quid
inter vos conquiritis. Et respondens unus de
turba dixit. Magister attuli filium meum ad
te habentem spiritum mutum. Qui ubicumque eum
apprehenderit allidit eum et spumat et stridet
dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent
illum et non potuerunt. Qui respondens
eis dixit. O generatio incredula quamdiu apud
vos ero quamdiu vos patiar? Afferte illum ad
me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset illum
statim spiritus conturbavit eum et elisus in terram
volutabatur spumans. Quantum temporis
est ex quo hoc ei accidit. Et interrogavit patrem
eius. At ille ait. Ab infantia. Et frequenter
eum in ignem et in aquas misit ut eum perderet.
Sed si quid potes adiuva nos misertus nostri.
Ihesus autem ait illi. Si potes credere omnia
possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans
pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo domine.
Adiuva incredulitatem meam. Et cum
vidisset ihesus concurrentem turbam comminatus

est spiritui immundo dicens illi. Surde et mute spiritus ego tibi precipio exi ab eo et amplius ne introeas in eum. Et clamans et multum discerpens eum exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus ita ut multi dicerent quia mortuus est. Ihesus autem tenens manum eius elevavit eum et surrexit. Et cum introisset in domum discipuli eius secrete interrogabant eum. Quare nos non potuimus eicere eum? Et dixit illis. Hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione et ieiunio. Et inde profecti pretergrediebantur galileam nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos et dicebat illis. Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum et occisus tertia die resurget. At illi ignorabant verbum et timebant eum interrogare. Et venerunt capharnaum. Qui cum domi essent interrogabat eos. Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem inter se in via disputaverant quis esset illorum maior. Et residens vocavit xii. et ait illis. Si quis vult primus esse erit omnium novissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum quem cum complexus esset ait illis. Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit. Et quicumque me susceperit non me suscipit sed eum qui me misit. Respondit ei iohannes dicens. Magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia qui non sequitur nos et prohibuimus eum. Ihesus autem ait. Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum vos pro vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo quia christi estis. amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua abscide illam. Bonum est tibi debilem introire in vitam quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem. ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Et si pes tuus te scandalizat amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te eice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum dei quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur et omnis victima sale salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit in quo illud condietis? Habete in vobis salem et pacem habete inter vos.

X

Et inde exurgens venit in fines iudee ultra iordanem. Et conveniunt iterum turbe ad eum et sicut consueverat iterum docebat illos. Et accedentes pharisei interrogabant eum si licet viro uxorem dimittere temptantes eum. At ille respondens dixit eis. Quid vobis precepit moyses? Qui dixerunt. Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere. Quibus respondens ihesus ait. Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis preceptum istud. Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit ad uxorem suam et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum. Et dicit illis. Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit mechatur. Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret ihesus indigne tulit et ait illis. Sinite parvulos venire ad me et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut parvulus non intrabit in illud. Et complexans eos et imponens manus super illos benedicebat eos. Et cum egressus esset in viam procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat eum. Magister bone quid faciam ut vitam eternam percipiam? Ihesus autem dixit ei. Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi unus deus. Precepta nosti. Ne adulteres. ne occidas. ne fureris. ne falsum testimonium dixeris. ne fraudem feceris. honora patrem tuum et matrem. At ille respondens ait illi. Magister hec omnia observavi a iuventute mea. Ihesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi. Unum tibi deest. Vade quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Qui contristatus in verbo abiit merens. Erat enim habens possessiones multas. Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis. Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At ihesus rursus respondens ait illis. Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos. Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos ihesus ait. Apud homines hoc impossibile est sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit petrus ei dicere. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam eternam. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Erant autem in via ascendentes in ierusalem et precedebat illos ihesus et stupebant et sequentes timebant. Et assumens iterum xii. cepit illis dicere que essent ei eventura. Quia ecce ascendimus ierosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus et dampnabunt eum morte et tradent eum gentibus

et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt
et interficient eum et tertia die resurget. Et ac
cedunt ad illum Iacobus et Iohannes filii Zebedei di
centes. Magister volumus ut quodcumque petie
rimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid vultis
ut faciam vobis? Et dixerunt. Da nobis ut unus
ad dexteram tuam et alius ad sinistram tuam
sedeamus in gloria tua. Ihesus autem ait eis. Ne
scitis quid petatis. Potestis bibere calicem
quem ego bibo? aut baptismum quo ego ba
ptizor baptizari? At illi dixerunt ei. Possumus.
Ihesus autem ait eis. Calicem quidem quem ego bi
bo bibetis et baptismum quo ego baptizor
baptizabimini. Sedere autem ad dexteram me
am vel ad sinistram non est meum dare vobis
sed quibus paratum est. Et audientes decem ce
perunt indignari de Iacobo et Iohanne. Ihesus autem
vocans eos ait illis. Scitis quia hii qui videntur
principari gentibus dominantur eis et princi
pes eorum potestatem habent ipsorum? Non ita est
autem in vobis. Sed quicumque voluerit fieri ma
ior erit vester minister. Et quicumque voluerit
in vobis primus esse erit omnium servus. Nam et
Filius hominis non venit ut ministraretur
ei sed ut ministraret et daret animam suam re
demptionem pro multis. Et veniunt Iericho et pro
ficiscente eo de Iericho et discipulis eius et pluri
ma multitudine filius Timei Bartimeus cecus
sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum au
disset quia Ihesus Nazarenus est cepit clamare
et dicere. Fili David Ihesu miserere mei. Et com
minabantur ei multi ut taceret. At ille multo ma
gis clamabat. Fili David miserere mei. Et st
ans Ihesus precepit illum vocari. Et vocant cecum
dicentes ei. Animequior esto surge vocat
te. Qui proiecto vestimento suo exiliens ve
nit ad eum. Et respondens Ihesus dixit illi. Quid
tibi vis faciam? Cecus autem dixit ei. Rab
boni ut videam. Ihesus autem ait illi. Vade fi
XI des tua te salvum fecit. Et confestim vidit et
sequebatur eum in via. Et cum adpropinqua
rent Ierusalem et Bethanie ad montem Oliva
rum mittit duos ex discipulis suis et ait illis. Ite in
castellum quod est contra vos et statim intro
euntes illuc invenietis pullum ligatum super
quem nemo adhuc hominum sedit. Solvite
illum et adducite. Et si quis vobis dixerit quid
facitis dicite quia Domino necessarius est. Et conti
nuo illum dimittet huc. Et abeuntes invenerunt
pullum ligatum ante ianuam foris in bivio
et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus
dicebant illis. Quid facitis solventes pullum?
Qui dixerunt eis sicut preceperat illis Ihesus. Et dimi
serunt eis. Et duxerunt pullum ad Ihesum et i
nponunt illi vestimenta sua et sedit super eum.
Multi autem vestimenta sua straverunt in via.
Alii autem frondes cedebant de arboribus et
sternebant in via. Et qui preibant et qui sequeban
tur clamabant dicentes. Osanna benedictus
qui venit in nomine Domini. Benedictum quod venit reg
num patris nostri David. Osanna in excelsis. Et in
troivit Ierosolimam in templum et circumspec
tis omnibus cum iam vespera esset hora exiit in
Bethaniam cum XII. Et alia die cum exirent
a Bethania esuriit. Cumque vidisset a longe ficum
habentem folia venit si quid forte inveniret in ea.
Et cum venisset ad eam nichil invenit preter fo
lia. Non enim erat tempus ficorum. Et respon
dens dixit ei. Iam non amplius in eternum quis
quam fructum ex te manducet. Et audiebant
discipuli eius et veniunt Ierosolimam. Et cum in
troisset templum cepit eicere vendentes et em
mentes in templo et mensas nummulariorum
et cathedras vendentium columbas evertit.
Et non sinebat ut quisquam transferret vas
per templum et docebat dicens eis. Nonne scrip
tum est quia domus mea domus orationis vo
cabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis e
am speluncam latronum. Quo audito princi
pes sacerdotum et scribe querebant quomodo
eum perderent. Timebant enim eum quoniam univer
sa turba admirabatur super doctrina eius. Et cum
vespera facta esset egrediebatur de civitate. Et
cum mane transirent viderunt ficum aridam
factam a radicibus. Et recordatus Petrus dicit ei.
Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et res
pondens Ihesus ait illis. Habete fidem Dei. Amen
dico vobis quia quicumque dixerit huic monti
tollere et mittere in mare et non hesitaverit in c
orde suo sed crediderit quia quodcumque dixerit
fiat fiet ei. Propterea dico vobis omnia quecum
que orantes petitis credite quia accipietis et
evenient vobis. Et cum stabitis ad orandum di
mittite si quid habetis adversus aliquem ut et
pater vester qui in celis est dimittat vobis pecca
ta vestra. Quod si vos non dimiseritis nec pater
vester qui in celis est dimittet vobis peccata vestra.
Et veniunt rursus Ierosolimam. Et cum am
bularet in templo accedunt ad eum summi
sacerdotes et scribe et seniores et dicunt il
li. In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit
hanc potestatem ut ista facias? Ihesus autem re
spondens ait illis. Interrogabo vos et ego unum verb
um et respondete michi et dicam vobis in qu
a potestate hec faciam. Baptismus Iohannis
de celo erat an ex hominibus? Respondete mi
chi. At illi cogitabant secum dicentes. Si dixeri
mus de celo dicet. Quare ergo non credidis
tis ei? Si dixerimus ex hominibus timebant
populum. Omnes enim habebant Iohannem
quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt
Ihesu. Nescimus. Et respondens Ihesus ait illis.
Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio.
Et cepit illis in parabolis loqui. Vineam pa XII
stinavit homo et circumdedit sepem et fodit
lacum et edificavit turrim et locavit eam a
gricolis et peregre profectus est. Et misit ad agri
colas in tempore servum ut ab agricolis acciperet
de fructu vinee. Qui adprehensum eum ceci
derunt et dimiserunt vacuum. Et iterum mi
sit ad illos alium servum et illum in capite
vulneraverunt et contumeliis adfecerunt. Et rur
sum alium misit et illum occiderunt.
Et plures alios quosdam cedentes alios vero
occidentes. Adhuc ergo unum habens filium kari
ssimum et illum misit ad eos novissimum
dicens. Quia reverebuntur filium meum. Coloni
autem dixerunt ad invicem. Hic est heres.

Venite occidamus eum et nostra erit hereditas.
Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt
extra vineam. Quid ergo faciet dominus vinee? Ve
niet et colonos perdet et dabit vineam aliis. Nec scri
pturam hanc legistis? Lapidem quem repro
baverunt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et est mirabile
in oculis nostris. Et querebant eum tenere et timue
runt turbam. Cognoverunt enim quoniam ad eos
parabolam hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.
Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et
herodianis ut caperent eum in verbo. Qui veni
entes dicunt ei. Magister scimus quia verax
es et non curas quemquam. Non enim vid
es in faciem hominum sed in veritate viam dei
doces. Licet dari tributum cesari an non dab
imus? Qui sciens versutiam eorum ait illis
Quid me temptatis? Afferte michi denari
um ut videam. At illi attulerunt ei. Et ait
illis. Cuius est ymago hec et inscriptio? Di
cunt illi. Cesaris. Respondens autem ihesus di
xit illis. Reddite igitur que sunt cesaris ces
ari et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo.
Et venerunt ad eum saducei qui dicunt non e
sse resurrectionem et interrogabant eum dicent
es. Magister moyses nobis scripsit ut si cuius
frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et
filios non reliquerit accipiat frater eius uxo
rem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Sep
tem ergo fratres erant et primus accepit ux
orem et mortuus est non relicto semine. Et
secundus accepit eam et mortuus est et ne
c iste reliquit semen. Et tercius similiter. Et a
ceperunt eam similiter .vii. et non reliquerunt
semen. Novissima omnium defuncta est et
mulier. In resurrectione ergo cum resurrexeri
nt cuius de his erit uxor? Septem enim hab
uerunt eam uxorem. Et respondens ihesus ait
illis. Nonne ideo erratis nescientes scripturas
neque virtutem dei? Cum enim a mortuis resu
rrexerint neque nubent neque nubentur sed sunt
sicut angeli in celis. De mortuis autem quod re
surgant non legistis in libro moysi super rub
um quomodo dixerit illi deus inquiens ego
sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob.
Non est deus mortuorum sed vivorum. Vos er
go multum erratis. Et accessit unus de scrib
is qui audierat illos conquirentes et videns q
uoniam bene illis responderit interrogavit
IX eum quod esset primum omnium mandatum. I
hesus autem respondit ei. Quia primum omnium
mandatum est audi israel. Dominus deus tuus
deus unus est et diliges dominum deum tuum ex
toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota
mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est pri
mum mandatum. Secundum autem simile est il
lud. Diliges proximum tuum tamquam teip
sum. Maius horum aliud mandatum non est.
Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dix
isti quia unus est deus et non est alius preter
eum. Et ut diligatur ex toto corde et ex toto
intellectu et ex anima tota et ex tota fortitudi
ne. Et diligere proximum tamquam se ipsum
maius est omnibus holocaustomatibus
et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter res
pondisset dixit illi. Non es longe a regno dei.
Et nemo iam audebat eum interrogare. Et resp
ondens ihesus dicebat docens in templo. Quomo
do dicunt scribe christum filium esse david. Ipse enim
david dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino
meo sede a dextris meis. Donec ponam inimi
cos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo
david dicit eum dominum. Et unde est filius eius. Et
multa turba eum libenter audivit. Et dicebat
eis in doctrina sua. Cavete a scribis qui volunt
ambulare in stolis et salutari in foro et in prim
is cathedris sedere in sinagogis et primos dis
cubitus in cenis. Qui devorant domos vidua
rum sub obtentu prolixe orationis. Hii accipi
ent prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra g
azophilacium aspiciebat quomodo turba
iactaret es in gazophilacium. Et multi divi
tes iactabant multa. Cum venisset autem
una vidua pauper misit duo minuta quod est qu
adrans. Et convocans discipulos suos ait illis.
Amen dico vobis quoniam vidua hec pauper
plus omnibus misit qui miserunt in gazophi
lacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis
miserunt. Hec vero de penuria sua omnia que
cui habuit misit totum victum suum. E XIII
cum egrederetur de templo ait illi unus ex d
iscipulis suis. Magister aspice quales lapides
et quales structure. Et respondens ihesus ait
illi. Vides has omnes magnas edificationes?
Non relinquetur lapis super lapidem qui non
destruatur. Et cum sederet in monte oliveti
contra templum interrogabant eum separatim
petrus iacobus et iohannes et andreas. Dic nob
is quando ista fient et quod signum erit quando
hec omnia incipient consummari. Et respond
ens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos
seducat. Multi enim venient in nomine me
o dicentes quia ego sum et multos seducent.
Cum audieritis autem bella et opiniones be
llorum ne timueritis. Oportet enim fieri sed
nondum finis. Exurget autem gens super g
entem et regnum super regnum et erunt terre
motus per loca et fames. Initium dolorum hec.
Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vo
s in conciliis et in sinagogis vapulabitis et
ante presides et reges stabitis propter me in te
stimonium illis. Et in omnes gentes prim
um oportet predicari evangelium. Et cum
duxerint vos tradentes nolite precogitare qui
d loquamini sed quod datum vobis fuerit in illa
hora id loquimini. Non enim estis vos loquen
tes sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem
in mortem et pater filium et consurgent filii in
parentes et morte eos afficient. Et eritis odi
o omnibus propter nomen meum. Qui autem sustin
uerit in finem hic salvus erit. Cum autem
videritis abhominationem desolationis sta
ntem ubi non debet qui legit intelligat. Tunc
qui in iudea sunt fugiant in montes. Et qui
super tectum ne descendat in domum nec intro
eat ut tollat quid de domo sua. Et qui in agro
erit non revertatur retro tollere vestimentum
suum. Ve pregnantibus autem et nutrientibus

in illis diebus. Orate vero ut hieme non fiant.
Erunt enim dies illi tribulationes tales qua-
les non fuerunt ab initio creature quam con-
didit deus usque nunc neque fient. Et nisi brevi-
asset dominus dies non fuisset salva omnis
caro. Sed propter electos quos elegit breviavit
dies. Et tunc si quis vobis dixerit ecce hic est
christus, ecce illic ne credideritis. Exurgent enim
pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa et
portenta ad seducendos si potest fieri etiam
electos. Vos ergo videte ecce predixi vobis omnia.
Sed in illis diebus post tribulationem illam s-
ol contenebrabitur et luna non dabit splen-
dorem suum et erunt stelle celi decidentes et
virtutes que sunt in celis movebuntur. Et tunc
videbunt filium hominis venientem in nub-
ibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet a-
ngelos suos et congregabit electos suos a quatuor
ventis, a summo terre usque summum celi. A ficu
autem discite parabolam. Cum iam ramus eiu-
s tener fuerit et nata fuerint folia cognoscitis
quia in proximo sit estas. Sic et vos cum videritis hec
fieri scitote quod in proximo sit in hostiis. Amen di-
co vobis quoniam non transiet generatio hec do-
nec omnia ista fiant. Celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt. De die autem
illa vel hora nemo scit, neque angeli in celo neque
filius nisi pater. Videte vigilate et orate nescitis
enim quando tempus sit. Sicut homo qui pere-
gre profectus reliquit domum suam et dedit ser-
vis suis potestatem cuiusque operis et ianitori
precepit ut vigilet. Vigilate ergo, nescitis enim
quando dominus domus veniat. Sero an me-
dia nocte an galli cantu an mane. Ne cum venerit
repente inveniat vos dormientes. Quod autem
XIIII vobis dico omnibus dico vigilate. Erat autem
pascha et azima post biduum. Et querebant sum-
mi sacerdotes et scribe quomodo illum dolo te-
nerent et occiderent. Dicebant enim. Non in
die festo, ne forte tumultus fieret in populo.
Et cum esset bethanie in domo Simonis lepro-
si et recumberet venit mulier habens alabastr-
um unguenti nardi spicati pretiosi et fracto ala-
bastro effudit super caput eius. Erant autem
quidam indigne ferentes intra semetipsos
et dicentes. Ut quid perditio ista unguenti facta
est. Poterat enim unguentum istud venun-
dari plus quam .ccc. denariis et dari pauperibus.
Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite
eam. Quid illi molesti estis? Bonum opus o-
perata est in me. Semper enim pauperes habetis
vobiscum et cum volueritis potestis illis ben-
efacere. Me autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit; prevenit ungere corpus meum
in sepulturam. Amen dico vobis ubicumque predicatum
fuerit evangelium istud in universo mundo et
quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et
iudas scarioth unus de .xii. abiit ad summos
sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes
gavisi sunt et promiserunt pecuniam ei se da-
turos. Et querebat quomodo illum oportu-
ne traderet. Et primo die azimorum quando
pascha immolabant dicunt ei discipuli. Quo
vis eamus et paremus tibi ut manduces pa-
scha? Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis.
Ite in civitatem et occurret vobis homo lagen-
am aque baiulans. Sequimini eum. Et quocum-
que introierit dicite domino domus quia ma-
gister dicit. Ubi est refectio mea ubi pascha cum
discipulis meis manducem. Et ipse vobis demon-
strabit cenaculum grande stratum et illic para-
te nobis. Et abierunt discipuli eius et venerunt
in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et
paraverunt pascha. Vespere autem facto venit cum
duodecim. Et discumbentibus eis et manduca-
ntibus ait ihesus. Amen dico vobis quia unus ex vobis
me tradet qui manducat mecum. At illi cepe-
runt contristari et dicere ei singulatim. Numquid
ego. Qui ait illis. Unus ex .xii. qui intin-
git mecum manum in catino. Et filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem
homini illi per quem filius hominis tradetur.
Bonum erat ei si non esset natus homo ille. Et
manducantibus illis accepit ihesus panem et ben-
edicens fregit et dedit eis et ait. Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias agens de-
dit eis. Et biberunt ex illo omnes et ait illis. Hic
est sanguis meus novi testamenti qui pro mul-
tis effundetur. Amen dico vobis quia iam non bibam
de genimine vitis usque in diem illum cum il-
lud bibam novum in regno dei. Et ymno dicto ex-
ierunt in montem olivarum. Et ait eis ihesus. Omnes
vos scandalizabimini in me in nocte ista quia
scriptum est. Percutiam pastorem et dispergentur
oves. Sed postquam resurrexero precedam vo-
s in galileam. Petrus autem ait ei. Et si omnes
scandalizati fuerint sed non ego. Et ait illi ihesus.
Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac antequam
bis gallus vocem dederit ter me es ne-
gaturus. At ille amplius loquebatur. Et si opor-
tuerit me simul commori tibi non te nega-
bo. Similiter autem et omnes dicebant. Et
veniunt in predium cui nomen gethsemani et a-
it discipulis suis. Sedete hic donec orem. Et
assumit petrum et iacobum et iohannem
secum et cepit pavere et tedere. Et ait illis. Tr-
istis est anima mea usque ad mortem. Sustinete
hic et vigilate. Et cum processisset paululum
procidit super terram et orabat ut si fieri posset tran-
siret ab eo hora. Et dixit. Abba pater omnia tibi
possibilia sunt transfer calicem hunc a me. Sed
non quod ego volo sed quod tu. Et venit et invenit
eos dormientes. Et ait petro. Simon dormis. Non
potuisti una hora vigilare. Vigilate et orate ut
non intretis in temptationem. Spiritus quidem prom-
ptus est caro vero infirma. Et iterum abiens
oravit eundem sermonem dicens. Et reversus
denuo invenit eos dormientes. Erant enim
oculi eorum gravati et ignorabant quid respon-
derent ei. Et venit tercio et ait illis. Dormite ia-
m et requiescite. Sufficit. Venit hora ecce filius
hominis tradetur in manus peccatorum. Surgi-
te eamus ecce qui me tradet prope est. Et adhuc
eo loquente venit iudas scarioth unus ex .xii.
et cum illo turba multa cum gladiis et lignis, CXL
missi a summis sacerdotibus et scribis et se-
nioribus. Dederat autem traditor eius signum eis dicens.
Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete

eum et ducite caute. Et cum venisset statim
accedens ad eum ait. Rabbi. et osculatus est eum.
At illi manus iniecerunt in eum et tenuerunt
eum. Unus autem quidam de circumstantibus
educens gladium percussit servum summi sac-
erdotis et amputavit illi auriculam. Et respon-
dens Iesus ait illis. Tamquam ad latronem existis
cum gladiis et lignis comprehendere me. Cotti-
die eram apud vos in templo docens et non me
tenuistis. Sed ut adimpleantur scripture. Tunc
discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt.
Adolescens autem quidam sequebatur eum
amictus sindone super nudo et tenuerunt eum.
At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et
adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem
et conveniunt omnes sacerdotes et scribe et
seniores. Petrus autem a longe secutus est e-
um usque intro in atrium summi sacerdotis et
sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ig-
nem. Summi vero sacerdotes et omne concili-
um querebant adversus Iesum testimonium ut eum
morti traderent nec inveniebant. Multi enim
testimonium falsum dicebant adversus eum et
convenientia testimonia non erant. Et quid-
am surgentes falsum testimonium ferebant
adversus eum dicentes. Quoniam nos audivi-
mus eum dicentem. Ego dissolvam templum
hoc manufactum et per triduum aliud non
manu factum edificabo. Et non erat convenien-
s testimonium illorum. Et exurgens summus
sacerdos in medium interrogavit Iesum di-
cens. Non respondes quicquam ad ea que
tibi obiciuntur ab his. Ille autem tacebat et
nichil respondit. Rursum summus sacerd-
os interrogabat eum et dixit ei. Tu es Christus filius
dei benedicti. Iesus autem dixit illi. Ego sum.
Et videbitis filium hominis a dextris seden-
tem virtutis et venientem cum nubibus celi.
Summus autem sacerdos scindens vestimen-
ta sua ait. Quid adhuc desideramus testes.
Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur. Qui
omnes condempnaverunt eum esse reum mo-
rtis. Et ceperunt quidam conspuere eum et
velare faciem eius et colaphis eum cedere
et dicere ei. Prophetiza. Et ministri alapis
eum cedebant. Et cum esset Petrus in atrio de-
orsum venit una ex ancillis summi sacerdotis
et cum vidisset Petrum calefacientem se as-
piciens illum ait. Et tu cum Iesu Nazareno
eras. At ille negavit dicens. Neque scio neque
novi quid dicas. Et exiit foras ante atrium
et gallus cantavit. Rursus autem cum vidis-
set illum ancilla cepit dicere circumstantibus
quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Et
post pusillum rursus qui astabant dicebant
Petro. Vere ex illis es nam et Galileus es. Ille autem
cepit anathematizare et iurare quia nescio
hominem istum quem dicitis. Et statim ite-
rum gallus cantavit. Et recordatus est Petrus
verbi quod dixerat ei Iesus. Priusquam gallus cantet
C XV bis ter me negabis. Et cepit flere. Et confe-
stim mane consilium facientes summi sacer-
dotes cum senioribus et scribis et universo conci-
lio. Vincientes Iesum duxerunt et tradiderunt
Pilato. Et interrogavit eum Pilatus. Tu es rex
Iudeorum. At ille respondens ait illi. Tu di-
cis. Et accusabant eum summi sacerdotes
in multis. Pilatus autem rursum interroga-
vit eum dicens. Non respondes quicquam.
Vide in quantis te accusant. Iesus autem amplius
nichil respondit ita ut miraretur Pilatus.
Per diem autem festum dimittere solebat
illis unum ex vinctis quemcumque petissent.
Erat autem qui dicebatur Barabbas qui cum sedi-
ciosis erat vinctus qui in seditione fecerat
homicidium. Et cum ascendisset turba cepit
rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem
respondit eis et dixit. Vultis dimittam regem
Iudeorum. Sciebat enim quod per invidiam tra-
didissent eum summi sacerdotes. Pontifices
autem concitaverunt turbam ut magis Barabbam
dimitteret eis. Pilatus autem iterum respondens
ait illis. Quid ergo vultis faciam regi Iudeorum.
At illi iterum clamaverunt. Crucifige eum. Pilatus
vero dicebat eis. Quid enim mali fecit. At il-
li magis clamabant. Crucifige eum. Pilatus
autem volens populo satisfacere dimisit illis Ba-
rabbam et tradidit Iesum flagellis cesum ut cruci-
figeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium
pretorii et convocant totam cohortem.
et induunt eum purpura et imponunt ei p-
lectentes spineam coronam et ceperunt salut-
are eum. Ave rex Iudeorum. Et percutiebant caput
eius harundine et conspuebant eum et pon-
entes genua adorabant eum. Et postquam il-
luserunt ei exuerunt illum purpura et indu-
erunt vestimentis suis et educunt illum ut
crucifigerent eum. Et angariaverunt prete-
reuntem quempiam Simonem Cyreneum ve-
nientem de villa patrem Alexandri et Rufi ut
tolleret crucem eius. Et perducunt eum in Go-
lgotha locum quod est interpretatum Calvarie locus.
Et dabant ei bibere mirratum vinum et non
accepit. Et crucifigentes eum diviserunt ve-
stimenta eius mittentes sortes super eis quis
quid tolleret. Erat autem hora tertia et crucifix-
erunt eum. Et erat titulus cause eius inscri-
ptus rex Iudeorum. Et cum eo crucifigunt d-
uos latrones unum a dextris et alium a sini-
stris eius. Et impleta est scriptura que dicit
Et cum iniquis reputatus est. Et pretereunt-
es blasphemabant eum moventes capita su-
a et dicentes. Vah qui destruis templum et
in tribus diebus edificas. Salvum fac temet ipsum
descendens de cruce. Similiter et summi sacer-
dotes illudentes ad alterutrum cum scribis
dicebant. Alios salvos fecit se ipsum non p-
otest salvum facere. Christus rex Israel descendat
nunc de cruce ut videamus et credamus. Et
qui cum eo crucifixi erant conviciabantur
ei. Et facta hora sexta tenebre facte sunt per totam
terram usque in horam nonam. Et hora nona ex-
clamavit Iesus voce magna dicens. Heloy
heloy lema zabacthani. Quod est interpretatum.
Deus meus Deus meus ut quid dereliquisti
me. Et quidam de circumstantibus audientes
dicebant. Ecce Heliam vocat. Currens autem
unus et implens spongiam aceto circumpo-

nensque calamo potum dabat ei dicens. Sinite
uideamus si ueniat helias ad deponendum eum.
Ihesus autem emissa uoce magna exspirauit. Et uelum
templi scissum est in duo a sursum usque deorsum.
Videns autem centurio qui ex aduerso stabat quia
sic clamans expirasset ait. Vere homo hic filius dei
erat. Erant autem et mulieres de longe aspi-
cientes inter quas erat maria magdalene et
maria iacobi minoris et ioseph mater et salome.
Et cum esset in galilea sequebantur eum et ministr-
abant ei et alie multe que simul cum eo ascende-
rant ierosolimam. Et cum iam sero esset factum
quia erat parasceue quod est ante sabbatum uenit
ioseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse
erat expectans regnum dei. Et audacter introi-
uit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Pilatus autem
mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione
interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cog-
nouisset a centurione donauit corpus ioseph.
Ioseph autem mercatus sindonem et posuit eum
in monumento quod erat excisum de petra. Et aduol-
uit lapidem ad hostium monumenti. Maria autem
magdalene et maria ioseph aspiciebat ubi pone-
XVI ret. Et cum transisset sabbatum. Maria magd-
alene et maria iacobi et salome emerunt aro-
mata ut uenientes ungerent ihesum. Et ualde ma-
ne una sabbatorum ueniunt ad monumentum or-
to iam sole. Et dicebant ad inuicem. Quis reuolu-
et nobis lapidem ab hostio monumenti? Et respicien-
tes uiderunt reuolutum lapidem. Erat quippe m-
agnus ualde. Et introeuntes in monumentum
uiderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum
stola candida et obstupuerunt. Qui dicit illis. No-
lite expauescere. Ihesum queritis nazarenum cruci-
fixum. Surrexit non est hic. Ecce locus ubi posuer-
unt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro quia pre-
cedet uos in galileam. Ibi eum uidebitis sicut dixit
uobis. At ille exeuntes de monumento fugerunt. In-
uaserat enim eas tremor et pauor et nemini quic-
quam dixerunt. Timebant enim. Surgens autem
mane prima sabbati apparuit primo marie ma-
gdalene de qua eiecerat vii. demonia. Illa uad-
ens nuntiauit his qui cum eo fuerant lugenti-
bus et flentibus. Et illi audientes quia uiueret et
uisus esset ab ea non crediderunt. Post hec autem
duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia
effigie euntibus in uillam. Et illi euntes nuntia-
uerunt ceteris nec illis crediderunt. Nouissime re-
cumbentibus illis xi. apparuit et exprobrauit
incredulitatem illorum et duritiam cordis quia
his qui uiderant eum resurrexisse non credid-
erunt. Et dixit eis. Euntes in mundum uniuersum
predicate euangelium omni creature. Qui cre-
diderit et baptizatus fuerit saluus erit. Qui uero
non crediderit condempnabitur. Signa autem
eos qui crediderint hec sequentur. In nomine
meo demonia eicient linguis loquentur nouis.
Serpentes tollent. et si mortiferum quid biber-
int non eis nocebit. Super egros manus impo-
nent et bene habebunt. Et dominus quidem ihe-
sus postquam locutus est eis. assumptus est in celum
et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predica-
uerunt ubique. Domino cooperante et sermonem con-
firmante sequentibus signis. Explicit euan-
gelium secundum marcum.

Lucas syrus natione antiocensis arte
medicus discipulus apostolorum. Postea paulum
secutus usque ad confessionem eius seruiens deo
sine crimine. Nam neque uxorem umquam habuit
neque filios. lxx. iiii. annorum obiit in bithinia
plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent
euangelia per matheum quidem in iudea per marc-
um autem in italia sancto instigante spiritu in
achaie partibus hoc scripsit euangelium. Signi-
ficans etiam ipse in principio ante alia esse descri-
pta. Cui extra ea que ordo euangelice dispo-
sitionis exposcit ea maxime necessitas laboris fuit
ut primum grecis fidelibus omni prophetatione
uenturi in carnem dei christi manifestata
humanitas ne iudaicis fabulis attenti in solo
legis desiderio tenerentur ne uel hereticis fab-
ulis et stultis sollicitationibus seducti exci-
derent a ueritate elaboraret. Dehinc ut in princip-
io euangelii iohannis natiuitate presumpta
cui euangelium scriberet et in quo electus scri-
beret indicaret contestans in se completa esse
que essent ab aliis inchoata. Cui ideo post
baptismum filii dei a perfectione generationis
in christo implete repetende a principio natiuitatis
humane potestas permissa est ut requiren-
tibus demonstraret in quo apprehendens erat per
nathan filium introitu recurrentis in deum gen-
erationis admisso indisparabilis dei pre-
dicans in hominibus christum suum perfecti op-
us hominis redire in se per filium faceret qui
per dauid patrem uenientibus iter prebebat in christo.
Cui luce non immerito etiam scribendorum ap-
ostolorum actuum potestas in ministerio datur.
Ut deo in deum pleno et filio perditionis ext-
incto oratione ab apostolis facta sorte domini electio-
nis numerus compleretur sicque paulus consu-
mationem apostolicis actibus daret quem diu contra
stimulum recalcitrantem dominus elegisset. Quod
et legentibus ac requirentibus deum etsi per singula
a nobis expediri utile fuerat sciens tamen quod operan-
tem agricolam oporteat de fructibus suis edere.
Uitauimus publicam curiositatem ne non tam uolen-
tibus deum demonstrare uideremur quam fastidien-
tibus prodidisse.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narra-
tionem que in nobis complete sunt rerum sicut tradide-
runt nobis qui ab initio ipsi uiderunt et ministri fuer-
unt sermonis uisum est et mihi assecuto a principio omnibus
diligenter ex ordine tibi scribere optime theophile
ut cognoscas eorum uerborum de quibus eruditus es veri-
tatem.

FUIT IN DIEBUS HERODIS
regis iudee sacerdos quidam nomine za-
charias de uice abia et uxor illi de filiabus aaron
et nomen eius elisabeth. Erant autem iusti

ambo ante deum incedentes in omnibus man
datis et iustificationibus domini sine querela. Et
non erat illis filius. eo quod esset helisabeth steri
lis et ambo processissent in diebus suis. Factum
est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias
in ordine vicis sue ante deum secundum consuetu
dinem sacerdotii sorte exiit ut incensum po
neret ingressus in templum domini. Et omnis
multitudo erat populi orans foris hora incensi. A
pparuit autem illi angelus domini stans a dex
tris altaris incensi. Et zacharias turbatus est
videns et timor irruit super eum. Ait autem ad
illum angelus. Ne timeas zacharia quoniam exaudi
ta est deprecatio tua et uxor tua helisabeth pariet
tibi filium et vocabis nomen eius iohannem.
Et erit tibi gaudium et exultatio et multi in
nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus
coram domino et vinum et siceram non bib
et et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero
matris sue et multos filiorum israhel convertet
ad dominum deum ipsorum. Et ipse precedet a
nte illum in spiritu et virtute helie ut convertat
corda patrum in filios et incredulos ad pruden
tiam iustorum parare domino plebem perfec
tam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc
sciam? Ego enim sum senex et uxor mea proces
sit in diebus suis. Et respondens angelus dixit
ei. Ego sum gabriel qui asto ante deum et mi
ssus sum loqui ad te et hec tibi evangelizare.
Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in
diem quo hec fiant pro eo quod non credidisti ver
bis meis que implebuntur in tempore suo.
Et erat plebs expectans zachariam et mira
bantur quod tardaret ipse in templo. Egressus
autem non poterat loqui ad illos et cognove
runt quod visionem vidisset in templo. Et ipse
erat innuens illis et permansit mutus. Et fac
tum est ut impleti sunt dies officii eius abiit
in domum suam. Post hos autem dies concepit
helisabeth uxor eius et occultabat se mensibus
.v. dicens. Quia sic fecit michi dominus in die
2 bus quibus respexit auferre obprobrium meum in
ter homines. In mense autem .vi. missus est
angelus gabriel a deo in civitatem galilee cu
i nomen nazareth ad virginem desponsatam
viro cui nomen erat ioseph de domo david
et nomen virginis maria. Et ingressus angelus
ad eam dixit. Ave gratia plena dominus tec
um benedicta tu in mulieribus. Que cum aud
isset turbata est in sermone eius et cogitabat
qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne
timeas maria invenisti enim gratiam apud
dominum. Ecce concipies in utero et paries fili
um et vocabis nomen eius ihesum. Hic erit
magnus et filius altissimi vocabitur. Et dab
it illi dominus deus sedem david patris eius
et regnabit in domo iacob in eternum et re
gni eius non erit finis. Dixit autem maria
ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam
virum non cognosco. Et respondens angelus
dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te et
virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et q
uod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. E
t ecce helisabeth cognata tua et ipsa concepit fi

lium in senectute sua. Et hic mensis est sex
tus illi que vocatur sterilis quia non erit impo
ssibile apud deum omne verbum. Dixit autem maria
Ecce ancilla domini. Fiat michi secundum verbum tuum.
Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem
maria in diebus illis abiit in montana cum fe
stinatione in civitatem iuda et intravit in
domum zacharie et salutavit helisabeth. Et
factum est ut audivit salutationem marie
helisabeth exultavit infans in utero eius. Et
repleta est spiritu sancto helisabeth et excla
mavit voce magna et dixit. Benedicta tu inter
mulieres et benedictus fructus ventris tui.
Et unde hoc michi ut veniat mater domini
mei ad me. Ecce enim ut facta est vox sal
utationis tue in auribus meis exultavit in
gaudio infans in utero meo. Et beata que cre
didit quoniam perficientur ea que dicta sunt
ei a domino. Et ait maria. Magnificat anim
a mea dominum. Et exultavit spiritus meus
in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem
ancille sue ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes. Quia fecit magna qui pote
ns est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius
in progenies et progenies timentibus eum. Fecit
potentiam in brachio suo dispersit superbos m
ente cordis sui. Deposuit potentes de sede et e
xaltavit humiles. Esurientes implevit bo
nis et divites dimisit inanes. Suscepit isra
hel puerum suum recordatus misericordie sue. Si
cut locutus est ad patres nostros abraham et semini
eius in secula. Mansit autem maria cum illa
quasi mensibus tribus et reversa est in domum
suam. Helisabeth autem impletum est tempus p
ariendi et peperit filium. Et audierunt vici
ni et cognati eius quia magnificavit dominus mi
sericordiam suam cum illa et congratulabantur ei.
Et factum est in die .viii. venerunt circumcidere
puerum et vocabant eum nomine patris
sui zachariam. Et respondens mater eius dixit.
Nequaquam sed vocabitur iohannes. Et dix
erunt ad illam. Quia nemo est in cognatio
ne tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem
patri eius quem vellet vocari eum. Et postu
lans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est
nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum
est autem illico os eius et lingua eius et loque
batur benedicens deum. Et factus est timor super
omnes vicinos eorum et super omnia montana iu
dee divulgabantur omnia verba hec. Et posuer
omnes qui audierant in corde suo dicentes. Qui
d putas puer iste erit. Etenim manus domi
ni erat cum illo. Et zacharias pater eius im
pletus est spiritu sancto et prophetavit dicens. B
enedictus dominus deus israhel quia visita
vit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit
cornu salutis nobis in domo david pueri sui.
Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo
sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis n
ostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad
faciendam misericordiam cum patribus nostris et memor
ari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iura
vit ad abraham patrem nostrum daturum se nobis.
Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum

liberati serviamus illi. in sanctitate et iustitia
coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta
altissimi vocaberis. preibis enim ante faciem
domini parare vias eius. Ad dandam scientiam
salutis plebi eius in remissionem peccatorum eo
rum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus
visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad di
rigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem
crescebat et confortabatur spiritu et erat in
desertis usque ad diem ostensionis sue ad israel.
II Factum est autem in diebus illis. exiit edic
tum a cesare augusto ut describeretur univer
sus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside
sirie cirino. Et ibant omnes ut profite
rentur singuli in suam civitatem. Ascendit
autem et ioseph a galilea de civitate nazaret
in iudeam civitatem david que vocatur b
ethleem eo quod esset de domo et familia david ut pro
fiteretur cum maria desponsata sibi uxore pre
gnante. Factum est autem cum essent ibi im
pleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium su
um primogenitum et pannis eum involuit et
reclinavit eum in presepio quia non erat ei
locus in diversorio. Et pastores erant in regione
eadem vigilantes et custodientes vigilias noc
tis supra gregem suum. Et ecce angelus domini
stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos. et timuerunt timore magno. Et dixit illis
angelus. Nolite timere. ecce enim evangelizo
vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia
natus est vobis hodie salvator qui est christus do
minus in civitate david. Et hoc vobis sig
num. Invenietis infantem pannis invo
lutum et positum in presepio. Et subito fac
ta est cum angelo multitudo militie celest
is laudantium deum et dicentium. Gloria in
altissimis deo et in terra pax hominibus bone volu
ntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis an
geli in celum. Pastores loquebantur ad invicem
dicentes. Transeamus usque bethleem et
videamus hoc verbum quod factum est quod dom
inus ostendit nobis. Et venerunt festinantes
et invenerunt mariam et ioseph et infantem
positum in presepio. Videntes autem cognov
erunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.
Et omnes qui audierunt mirati sunt et de his
que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem
conservabat omnia verba hec conferens in cor
de suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et la
udantes deum in omnibus que audierant et vi
derant sicut dictum est ad illos. Et postquam
consummati sunt dies octo ut circumcideretur p
uer vocatum est nomen eius ihesus. Quod voca
tum est ab angelo priusquam in utero concip
eretur. Et postquam impleti sunt dies purg
ationis eius secundum legem moysi tulerunt
illum in ierusalem ut sisterent eum domino sicut scr
iptum est in lege domini quia omne masculinum
adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur
et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege do
mini par turturum aut duos pullos colum
barum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen sim
eon. Et homo iste iustus et timoratus expectans
consolationem israel et spiritus sanctus erat in eo. Et
responsum acceperat a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum domini. Et veni
t in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum
ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetudi
nem legis pro eo. et ipse accepit eum in ulnas
suas et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis
servum tuum domine secundum verbum tuum in pace.
Quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti
ante faciem omnium populorum. Lumen ad reve
lationem gentium et gloriam plebis tue israel. Et
erat pater eius et mater mirantes super his que di
cebantur de illo. Et benedixit illis simeon et di
xit ad mariam matrem eius. Ecce positus est hic
in ruinam et in resurrectionem multorum in israel et
in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius an
imam pertransibit gladius ut revelentur ex mul
tis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa filia
phanuel de tribu aser. Hec processerat in diebus
multis et vixerat cum viro suo annis .vii. a vir
ginitate sua. Et hec vidua usque ad annos octogi
ta .iiii. que non discedebat de templo ieiuniis
et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et hec ip
sa hora superveniens confitebatur domino et loque
batur de illo omnibus qui expectabant redemptio
nem ierusalem. Et ut perfecerunt omnia secundum legem do
mini reversi sunt in galileam in civitatem suam
nazareth. Puer autem crescebat et confortaba
tur plenus sapientia. Et gratia dei erat in illo. Et
ibant parentes eius per omnes annos in ier
usalem in die sollempni pasche. Et cum factus
esset annorum .xii. ascendentibus illis ierusalem
secundum consuetudinem diei festi consummatisque di
ebus cum redirent remansit puer ihesus in ierusalem
et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem
illum esse in comitatu venerunt iter diei et require
bant eum inter cognatos et notos. Et non inveni
entes regressi sunt in ierusalem requirentes eum.
Et factum est post triduum invenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum audien
tem illos et interrogantem eos. Stupebant autem
omnes qui eum audiebant super prudentia et
responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et
dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic.
Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te.
Et ait ad illos. Quid est quod me querebatis? nesci
ebatis quia in his que patris mei sunt oportet
me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod loc
utus est ad illos. Et descendit cum eis et venit na
zareth et erat subditus illis. Et mater eius conser
vabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et
ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud
deum et homines. Anno autem quinto decimo impe III
rii tiberii cesaris procurante pontio pilato iu
deam tetrarcha autem galilee herode. Philip
po autem fratre eius tetrarcha yturee et traco
nitidis regionis et lisania abiline tetrarcha sub
principibus sacerdotum anna et caypha factum
est verbum domini super iohannem zacharie fili
um in deserto. Et venit in omnem regionem ior
danis predicans baptismum penitentie in re
missionem peccatorum sicut scriptum est in li
bro sermonum ysaie prophete. Vox clamantis in
deserto parate viam domini rectas facite semi

tas eius. Omnis uallis implebitur et omnis
mons et collis humiliabitur. Et erunt praua i
directa et aspera in uias planas. Et uidebit om
nis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que
exibant ut baptizarentur ab ipso. Genimina ui
perarum quis ostendit uobis fugere a uentura ira.
Facite ergo fructus dignos penitentie et ne ce
peritis dicere patrem habemus abraham. Di
co enim uobis quia potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbo
r non faciens fructum bonum exciditur et in
ignem mittitur. Et interrogabant eum turbe
dicentes. Quid ergo faciemus. Respondens
autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det
non habenti. Et qui habet escas similiter faciat. Ven
erunt autem et publicani ut baptizarentur et di
xerunt ad illum. Magister quid faciemus. At
ille dixit ad eos. Nichil amplius quam consti
tutum est uobis faciatis. Interrogabant autem e
um et milites dicentes. Quid faciemus et nos.
Et ait illis. Neminem concutiatis neque calump
niam faciatis. Et contenti estote stipendiis ue
stris. Existimante autem populo et cogitantibus
omnibus in cordibus suis de iohanne ne forte ipse
esset christus. Respondit iohannes dicens omnibus.
Ego quidem baptizo uos aqua. Veniet autem
forcior me cuius non sum dignus soluere corri
giam calciamentorum eius. Ipse uos baptizabit
in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in ma
nu eius et purgabit aream suam et congrega
bit triticum in orreum suum. Paleas autem
comburet igni inextinguibili. Multa quidem
et alia exhortans euangelizabat populo. Hero
des autem tetrarcha cum corriperetur ab illo
de herodiade uxore fratris sui et de omnibus ma
lis que fecit herodes adiecit et hoc super omnia
et inclusit iohannem in carcere. Factum est autem
cum baptizaretur omnis populus et ihesu baptiza
to et orante apertum est celum. Et descendit s
piritus sanctus corporali specie sicut columba
in ipsum et uox de celo facta est. Tu es filius
meus dilectus in te complacuit michi. Et ipse
ihesus erat incipiens quasi annorum. xxx. ut p
utabatur filius ioseph. Qui fuit heli. Qui f
uit mathat. Qui fuit leui. Qui fuit melchi
Qui fuit ianne. Qui fuit ioseph. Qui fuit m
athathie. Qui fuit amos. Qui fuit naum. Qui
fuit esli. Qui fuit nagge. Qui fuit mathath. Qui
fuit mathathie. Qui fuit semei. Qui fuit iosep.
Qui fuit iuda. Qui fuit iohanna. Qui fuit re
sa. Qui fuit zorobabel. Qui fuit salathiel. Qui
fuit neri. Qui fuit melchi. Qui fuit addi. Qui
fuit cosam. Qui fuit elmadan. Qui fuit her.
Qui fuit ihesu. Qui fuit eliezer. Qui fuit io
rim. Qui fuit mathath. Qui fuit leui. Qui fuit
simeon. Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph. Qui
fuit iona. Qui fuit eliachim. Qui fuit melch
a. Qui fuit menna. Qui fuit mathathie. Qui
fuit nathan. Qui fuit dauid. Qui fuit iesse. Qui
fuit obeth. Qui fuit booz. Qui fuit salmon.
Qui fuit naason. Qui fuit aminadab. Qui
fuit aram. Qui fuit esrom. Qui fuit phares.
Qui fuit iude. Qui fuit iacob. Qui fuit isaa
ch. Qui fuit abraam. Qui fuit thare. Qui
fuit nachor. Qui fuit seruch. Qui fuit rega
u. Qui fuit phaleg. Qui fuit heber. Qui fuit
sale. Qui fuit cainan. Qui fuit arfaxat. Qui
fuit sem. Qui fuit noe. Qui fuit lamech.
Qui fuit matusalam. Qui fuit enoch. Qui fuit
iareth. Qui fuit malaleel. Qui fuit caina
n. Qui fuit enos. Qui fuit seth. Qui fuit ada
m. Qui fuit dei. Ihesus autem plenus spiritu sancto IIII
regressus est a iordane. Et agebatur in spiritu
in desertum xl diebus et temptabatur a dia
bolo. Et nichil manducauit in diebus illis. Et
consummatis illis esuriit. Dixit autem ei dia
bolus. Si filius dei es dic lapidi huic ut pa
nis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum
est quia non in solo pane uiuit homo set in omni
uerbo dei. Et duxit illum diabolus et ostendit
illi omnia regna orbis terre in momento temporis et
ait ei. Tibi dabo potestatem hanc uniuersam
et gloriam illorum quia michi tradita sunt
et cui uolo do illa. Tu ergo si adoraueris coram
me erunt tua omnia. Et respondens ihesus dixit
illi. Scriptum est. Dominum deum tuum ado
rabis et illi soli seruies. Et duxit illum in ier
usalem et statuit eum supra pinnam templi et
dixit illi. Si filius dei es mitte te hinc deorsum.
Scriptum est enim quod angelis suis mandauit
de te ut conseruent te et quia in manibus tolle
nt te ne forte offendas ad lapidem pedem tu
um. Et respondens ihesus ait illi. Dictum est.
Non temptabis dominum deum tuum. Et
consummata omni temptatione diabolus re
cessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est
ihesus in uirtute spiritus in galileam et fama
exiit per uniuersam regionem de illo. Et ipse do
cebat in synagogis eorum et magnificabatur
ab omnibus. Et uenit nazareth ubi erat nutritus
et intrauit secundum consuetudinem suam die sab
bati in synagogam et surrexit legere. Et tradi
tus est illi liber ysaie prophete. Et ut reuoluit li
brum inuenit locum ubi scriptum erat. Spiritus
domini super me propter quod unxit me euangeli
zare pauperibus misit me. Sanare contritos
corde et predicare captiuis remissionem et ce
cis uisum. Dimittere confractos in remissio
nem predicare annum domini acceptum et diem
retributionis. Et cum plicuisset librum redd
idit ministro et sedit. Et omnium in synagog
a oculi erant intendentes in eum. Cepit autem
dicere ad illos quia hodie impleta est hec sc
riptura in auribus uestris. Et omnes testimonium
illi dabant et mirabantur in uerbis gratie que
procedebant de ore ipsius. Et dicebant. Nonne
hic est filius ioseph. Et ait illis. Utique dicetis
michi hanc similitudinem. Medice cura te
ipsum. Quanta audiuimus facta in capharna
naum fac et hic in patria tua. Ait autem. Amen
dico uobis quia nemo propheta acceptus est in pa
tria sua. In ueritate dico uobis multe uidue
erant in diebus helie in israel quando clausum
est celum annis tribus mensibus. vi. cum facta
esset fames magna in omni terra et ad nullam
illarum missus est helias nisi in sarepta sidon
ie ad mulierem uiduam. Et multi leprosi e

erant in Israhel sub Heliseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira haec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra civitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis supra quem civitas illorum erat aedificata ut praecipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit in Capharnaum civitatem Galileae ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum et exclamavit voce magna dicens. Sine. Quid nobis et tibi Ihesu Nazarene venisti perdere nos. Scio te qui sis sanctus Dei. Et increpavit illum Ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab illo nihilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod hoc verbum quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem de synagoga introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius Dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse Christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum et turbae requirebant eum. Et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei quia ideo missus sum. Et erat praedicans in synagogis Galileae.

V

Factum est autem cum turbae irruerent in eum ut audirent verbum Dei et ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naves stantes secus stagnum. Piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascendens autem in unam navem quae erat Simonis rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui dixit ad Simonem. Duc in altum et laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon dixit illi. Praeceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas ita ut pene mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus procidit ad genua Ihesu dicens. Exi a me quia homo peccator sum Domine. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem Iacobum et Iohannem filios Zebedei qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt illum. Et factum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra. Et videns Ihesum procidens in faciem rogavit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum tetigit illum dicens. Volo mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse praecepit illi ut nemini diceret. Sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut praecepit Moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo. Et conveniebant turbae multae ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum et ipse sedebat docens et erant Pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello Galileae et Iudeae et Ierusalem et virtus erat Domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus. Et quaerebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte illum inferrent prae turba ascenderunt supra tectum et per tegulas summiserunt illum cum lecto in medium ante Ihesum. Quorum fidem ut vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et coeperunt cogitare scribae et Pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias. Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus. Ut cognovit autem Ihesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris. Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata ait paralytico. Tibi dico surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant Deum. Et repleti sunt timore dicentes. Quia vidimus mirabilia hodie. Et post haec exiit et vidit publicanum nomine Levi sedentem ad teloneum et ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit convivium magnum Levi in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant Pharisei et scribae eorum dicentes ad discipulos eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis. Et respondens Ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores in penitentiam. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt similiter et Phariseorum tui autem edunt et bibunt. Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare. Venient autem dies et cum ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos quia nemo commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus. Alioquin et novum rumpit et veteri non convenit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin rumpet vinum novum utres veteres et ipsum effundetur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult novum. Dicit enim vetus melius est.

VI

Factum est

autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata
vellebant discipuli eius spicas et manduca-
bant confricantes manibus. Quidam autem
pharisaeorum dicebant illis. Quid facitis
quod non licet in sabbatis. Et respondens Iesus ad
eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit David cum
esurisset ipse et qui cum eo erant quomodo in-
travit in domum dei et panes propositionis su-
mpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso
erant quos non licet manducare nisi tantum
sacerdotibus. Et dicebat illis quia dominus est
VI filius hominis etiam sabbati. Factum est autem
et in alio sabbato ut intraret in synagogam et
doceret. Et erat ibi homo et manus eius dex-
tera erat arida. Observabant autem scribae et pha-
risaei si in sabbato curaret ut invenirent unde
accusarent illum. Ipse vero sciebat cogitatio-
nes eorum. Et ait homini qui habebat manum
aridam. Surge et sta in medio. Et surgens ste-
tit. Ait autem ad illos Iesus. Interrogo vos. Si licet
sabbato benefacere an male. Animam salvam fa-
cere an perdere. Et circumspectis omnibus dixit
homini. Extende manum tuam. Et extendit.
Et restituta est manus eius. Ipsi autem reple-
ti sunt insipientia et colloquebantur ad invicem
quidnam facerent Iesu. Factum est autem in il-
lis diebus exiit in montem orare et erat pernoc-
tans in oratione dei. Et cum dies factus esset
vocavit discipulos suos et elegit .xii. ex ipsis
quos et apostolos nominavit. Simonem quem co-
gnominavit Petrum et Andream fratrem
eius. Iacobum et Iohannem. Philippum et Bar-
tholomeum. Mattheum et Thomam. Iacobum
Alphei et Simonem qui vocatur zelotes. Iud-
am Iacobi et Iudam Scarioth qui fuit prodito-
r. Et descendens cum illis stetit in loco cam-
pestri et turba discipulorum eius et multitudo
copiosa plebis ab omni Iudea et Ierusalem et ma-
ritima et Tyri et Sidonis qui venerant ut audi-
rent eum et sanarentur a languoribus suis. Et
qui vexabantur a spiritibus inmundis curab-
antur. Et omnis turba quaerebant eum tang-
ere quia virtus de illo exibat et sanabat omnes.
Et ipse elevatis oculis in discipulos suos
dicebat. Beati pauperes quia vestrum est
regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia sa-
turabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis.
Beati eritis cum vos oderint homines et cum se-
paraverint vos et exprobraverint et eiecerint no-
men vestrum tamquam malum propter filium homi-
nis. Gaudete in illa die et exultate. Ecce enim mer-
ces vestra multa est in caelo. Secundum haec enim fa-
ciebant prophetis patres eorum. Verumtamen ve
vobis divitibus quia habetis consolationem vestram.
Vae vobis qui saturati estis quia esurietis. Ve
vobis qui ridetis nunc quia lugebitis et flebitis. V-
e cum bene vobis dixerint omnes homines secundum haec
faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed vobis
dico qui auditis. Diligite inimicos vestros benefa-
cite his qui oderunt vos. Benedicite maledicen-
tibus vobis orate pro calumniantibus vos. Et qui
te percutit in maxillam praebe et alteram. Et ab eo
qui aufert tibi vestimentum etiam tunicam no-
li prohibere. Omni autem petenti te tribue. Et

qui aufert quae tua sunt ne repetas. Et prout vul-
tis ut faciant vobis homines et vos facite illis
similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt quae
vobis est gratia. Nam et peccatores diligentes se di-
ligunt. Et si benefeceritis his qui vobis benefa-
ciunt quae vobis est gratia. Siquidem et peccator-
es hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a qui-
bus speratis recipere quae gratia est vobis. Nam et
peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant
aequalia. Verumtamen diligite inimicos ve-
stros et benefacite et mutuum date nihil in-
de sperantes. Et erit merces vestra multa et eritis
filii altissimi quia ipse benignus est super ingr-
atos et malos. Estote ergo misericordes sicut et
pater vester misericors est. Nolite iudicare et non
iudicabimini. Nolite condemnare et non con-
demnabimini. Dimittite et dimittemini. Date
et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam
et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinu
vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis
remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitu-
dinem. Numquid potest caecus caecum ducere.
Nonne ambo in foveam cadunt. Non est discipulus
super magistrum. Perfectus autem omnis erit si
sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui trabem autem quae in oculo
tuo est non consideras. Et quomodo potes dicere
fratri tuo frater sine eiciam festucam de oculo tuo
ipse in oculo tuo trabem non videns. Hypocrita
eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspi-
cies ut educas festucam de oculo fratris tui.
Non est enim arbor bona quae facit fructus ma-
los neque arbor mala faciens fructum bonum.
Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscit-
ur. Neque enim de spinis colligunt ficus neque
de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de b-
ono thesauro cordis sui profert bonum. Et ma-
lus homo de malo thesauro cordis sui profert
malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur.
Quid autem vocatis me domine domine et non fa-
citis quae dico. Omnis qui venit ad me et audit
sermones meos et facit eos ostendam vobis cu-
i similis sit. Similis est homini aedificanti dom-
um qui fodit in altum et posuit fundamenta
supra petram. Inundatione autem facta illisum
est flumen domui illi et non potuit eam movere.
Fundata enim erat supra petram. Qui autem
audivit et non fecit similis est homini aedificanti
supra petram sine fundamento. In quam illisus
est fluvius et continuo cecidit et facta est ruina
domus illius magna. Cum autem implesset VII
omnia verba sua in aures plebis. Intravit Caphar-
naum. Centurionis autem cuiusdam servus
male habens erat moriturus qui illi erat pretiosus.
Et cum audisset de Iesu misit ad eum seniores
Iudaeorum rogans eum ut veniret et salvaret
servum eius. At illi cum venissent ad Iesum ro-
gabant eum sollicite dicentes ei. Quia dignus
est ut hoc illi praestes. Diligit enim gentem no-
stram et synagogam ipse aedificavit nobis. Iesus autem
ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a do-
mo misit ad eum centurio amicos dicens. Do-
mine noli vexari. Non enim dignus sum ut
sub tectum meum intres. Propter quod et me ipsum

non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. Sed dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites. Et dico huic vade et vadit. Et alio veni et venit. Et servo meo fac hoc et facit. Quo audito Ihesus miratus est et conversus sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis nec in israhel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum qui languerat sanum. Et factum est deinceps, ibat Ihesus in civitatem que vocatur Naim et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue. Et hec vidua erat et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset dominus misericordia motus super eam dixit illi. Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant steterunt. Et ait. Adolescens + tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus et cepit loqui et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor et magnificabant deum dicentes. Quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam iudeam de eo et omnem circa regionem. Et nunciaverunt iohanni discipuli de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis iohannes et misit ad Ihesum dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri dixerunt. Iohannes baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus? In ipsa autem hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis et cecis multis donavit visum. Et respondens dixit illis. Euntes renunciate iohanni que vidistis et audistis quia ceci vident et claudi ambulant leprosi mundantur. Surdi audiunt mortui resurgunt pauperes evangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii iohannis cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento moveri? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste preciosa sunt et in deliciis in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Utique dico vobis et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis maior inter natos mulierum propheta iohanne baptista nemo est. Qui autem minor est in regno dei maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt deum baptizati baptismo iohannis. Pharisei autem et legis periti consilium dei spreverunt in semetipsos non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis huius et cui similes sunt? Similes autem pueris sedentibus in foro et loquentibus ad invicem et dicentibus. Cantavimus vobis tibiis et non saltastis. Lamentavimus et non plorastis. Venit enim iohannes baptista neque manducans panem neque bibens vinum et dicitis. Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens et dicitis. Ecce homo devorator et bibens vinum amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam phariseus ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix ut cognovit quod accubuisset in domo pharisei attulit alabastrum unguenti et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui vocaverat eum ait intra se dicens. Hic si esset propheta sciret utique que et qualis esset mulier que tangit eum quia peccatrix est. Et respondens Ihesus dixit ad illum. Symon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait. Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori. Unus debebat denarios quingentos et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens simon dixit. Estimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem dixit simoni. Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam aquam pedibus meis non dedisti. Hec autem lacrimis rigavit pedes meos et capillis suis tersit. Osculum michi non dedisti. Hec autem ex quo intravit non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti. Hec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autem ad illam. Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul discumbebant dicere intra se. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem. Fides tua te salvam fecit. Vade in pace.

VIII

Et factum est deinceps et ipse iter faciebat per civitates et castella predicans et evangelizans regnum dei et duodecim cum illo et mulieres aliquae que erant curate a spiritibus malignis et infirmitatibus. Maria que vocatur magdalene de qua demonia septem exierant et iohanna uxor chuze procuratoris herodis et susanna. Et alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima conveniret et de civitatibus properarent ad eum dixit per similitudinem. Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat aliud cecidit secus viam et conculcatum est et volucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram et natum aruit quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas et simul exorte spine suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum centuplum. Hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius que esset hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei. Ceteris autem in parabolis ut videntes non videant et audientes non intelligant. Est autem hec parabola. Semen est verbum dei. Qui autem secus viam hi sunt qui audiunt. Deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram qui cum audierint cum gaudio suscipiunt verbum. Et hii radices non habent qui ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt. Quod autem in spinis cecidit hi sunt qui audierunt et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vite euntes suffocantur.

et non referunt fructum. Quod autem in bonam
terram hii sunt qui in corde bono et optimo audi-
entes verbum retinent. et fructum afferunt
in patientia. Nemo autem lucernam accen-
dens operit eam vase aut subtus lectum ponit:
set supra candelabrum ponit ut intrantes vi-
deant lumen. Non enim est occultum quod non
manifestetur nec absconditum quod non cogno-
scatur et in palam veniat. Videte ergo quo-
modo audiatis. Qui enim habet dabitur illi. Et qui-
cumque non habet etiam quod putat se habere aufe-
retur ab illo. Venerunt autem ad illum mater
et fratres eius. et non poterant adire eum
pre turba. Et nuntiatum est illi. Mater tua et
fratres tui stant foris volentes te videre. Qui
respondens dixit ad eos. Mater mea et fratres
mei. hii sunt qui verbum dei audiunt et faciunt.
Factum est autem in una dierum et ipse ascen-
dit in naviculam et discipuli eius. et ait ad il-
los. Transfretemus trans stagnum. Et ascende-
runt. navigantibus autem illis obdormivit.
et descendit procella venti in stagnum et com-
plebantur et periclitabantur. Accedentes autem
suscitaverunt eum dicentes. Preceptor perimus.
At ille surgens increpavit ventum et tempe-
statem aque et cessavit. Et facta est tranquillitas.
Dixit autem illis. Ubi est fides vestra. Qui timentes
admirati sunt. dicentes ad invicem. Quis pu-
tas hic est. Quia et ventis imperat et mari
et obediunt ei. Et navigaverunt autem ad
regionem gerasenorum que est contra gali-
leam. Et cum egressus esset ad terram occurrit illi
vir quidam qui habebat demonium iam tem-
poribus multis et vestimento non induebatur ne-
que in domo manebat set in monumentis. Is ut vi-
dit ihesum procidit ante illum et exclamans voce
magna dixit. Quid mihi et tibi est ihesu fili dei
altissimi. Obsecro te ne me torqueas. Pre-
cipiebat enim spiritui inmundo ut exiret ab
homine. Multis enim temporibus arripiebat il-
lum et vinciebatur catenis et compedibus cu-
stoditus et ruptis vinculis agebatur a demonio
in deserta. Interrogavit autem illum ihesus dicens.
Quod tibi nomen est. At ille dixit. Legio. Quia
intraverant demonia multa in eum. Et roga-
bant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent.
Erat autem ibi grex porcorum multorum pascen-
tium in monte et rogabant eum ut permitteret
eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo
demonia ab homine et intraverunt in porcos.
et impetu abiit grex per preceps in stagnum et
suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui
pascebant. fugerunt et nuntiaverunt in ci-
vitatem et in villas. Et exierunt videre quod
factum est et venerunt ad ihesum et invenerunt
hominem sedentem a quo demonia exierant ve-
stitum ac sana mente ad pedes eius et timuerunt.
Nuntiaverunt autem illis et qui viderant quo-
modo sanus factus esset a legione. Et rogaverunt
illum omnis multitudo regionis gerasenorum
ut discederet ab ipsis quia timore magno tene-
bantur. Ipse autem ascendens navim reversus est.
Et rogabat illum vir a quo demonia exierant
ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens

Redi in domum tuam et narra quanta tibi fece-
rit deus. Et abiit per universam civitatem predicans
quanta illi fecisset ihesus. Factum est autem cum re-
diret ihesus excepit illum turba. Erant enim
omnes expectantes eum. Et ecce venit vir cui
nomen iairus et ipse princeps synagoge erat.
Et cecidit ad pedes ihesu rogans eum ut intraret
in domum eius quia filia unica erat illi fere
annorum xii. et hec moriebatur. Et contigit
dum iret a turbis comprimebatur. Et mulier
quedam erat in fluxu sanguinis ab annis xii.
que in medicos erogaverat omnem substan-
tiam suam nec ab ullo potuit curari. Accessit
retro et tetigit fimbriam vestimenti eius et
confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait
ihesus. Quis est qui me tetigit. Negantibus autem
omnibus dixit petrus et qui cum illo erant. Pre-
ceptor turbe te comprimunt et affligunt et
dicis quis me tetigit. Et dixit ihesus. Tetigit me
aliquis. Nam et ego novi virtutem de me exisse.
Videns autem mulier quia non latuit tremens
venit et procidit ante pedes illius et ob quam
causam tetigerat eum indicavit coram omni
populo et quemadmodum confestim sanata sit.
At ipse dixit illi. Filia fides tua te salvam fecit.
Vade in pace. Adhuc illo loquente venit quid-
am ad principem synagoge dicens ei. Quia mor-
tua est filia tua noli vexare illum. Ihesus autem
audito hoc verbo respondit patri puelle. Noli tim-
ere. Crede tantum et salva erit. Et cum venis-
set domum non permisit intrare secum quemquam
nisi petrum et iohannem et iacobum et patrem et
matrem puelle. Flebant autem omnes et plan-
gebant illam. At ille dixit. Nolite flere. Non est
mortua puella set dormit. Et deridebant eum
scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens
manum eius clamavit dicens. Puella surge.
Et reversus est spiritus eius et surrexit continuo et
iussit illi dari manducare. Et stupuerunt pa-
rentes eius. Quibus precepit ne alicui dicerent
quod factum fuerat. Convocatis autem xii apostolis IX
dedit illis virtutem et potestatem super omnia
demonia et ut languores curarent. Et mi-
sit illos predicare regnum dei et sanare infir-
mos. Et ait ad illos. Nichil tuleritis in via neque
virgam neque peram neque panem neque pecu-
niam neque duas tunicas habeatis. Et in quam-
cumque domum intraveritis ibi manete et inde ne exe-
atis. Et quicumque non receperint vos exeuntes
de civitate illa etiam pulverem pedum vestrorum
excutite in testimonium supra illos. Egressi autem
circuibant per castella evangelizantes et curan-
tes ubique. Audivit autem herodes tetrarcha
omnia que fiebant ab eo et hesitabat eo quod dice-
retur a quibusdam quia surrexit iohannes a mor-
tuis. A quibusdam vero quia helias apparu-
it. Ab aliis autem quia propheta unus de antiquis sur-
rexit. Et ait herodes. Iohannem ego decollavi.
Quis autem est iste de quo ego audio talia. Et que-
rebat videre eum. Et reversi apostoli narraverunt il-
li quecumque fecerunt. Et assumptis illis secessit
seorsum in locum deserti qui est bethsaida. Et
cum cognovissent turbe secute sunt illum. Et
excepit illos et loquebatur illis de regno dei et eos

qui cura indigebant sanabat. Dies autem ceperat declinare. Et accedentes .xii. dixerunt illi. Dimitte turbas ut euntes in castella villasque que circa sunt divertant et inveniant escas quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis plus quam .v. panes et duo pisces nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere viri .v. milia. Ait autem ad discipulos suos. Facite illos discumbere per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt et discumbere fecerunt omnes. Acceptis autem .v. panibus et duobus piscibus respexit in celum et benedixit illos et fregit et distribuit discipulis suis ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis fragmentorum cophini .xii. Et factum est cum solus esset orans erant cum illo et discipuli. Et interrogavit illos dicens. Quem me dicunt esse turbe. At illi responderunt et dixerunt Iohannem baptistam. Alii autem Heliam. Alii vero quia propheta unus de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis. Respondens Symon Petrus dixit. Christum dei. At ille increpans illos precepit ne cui dicerent hoc dicens quia oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et a principibus sacerdotum et scribis et occidi et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam cotidie et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet illam. Nam qui perdiderit animam suam propter me salvam faciet illam. Quid enim proficit homo si lucretur universum mundum se autem ipsum perdat et detrimentum sui faciat. Nam qui me erubuerit et meos sermones hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Dico autem vobis vere sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei. Factum est autem post hec verba fere dies octo et assumpsit Petrum et Iacobum et Iohannem et ascendit in montem ut oraret. Et factum est dum oraret species vultus eius altera et vestitus eius albus refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses et Helias visi in maiestate et dicebant excessum eius quem completurus erat in Ierusalem. Petrus autem et qui cum illo erant gravati erant somno. Et evigilantes viderunt maiestatem eius et duos viros qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent ab illo ait Petrus ad Iesum. Preceptor bonum est nos hic esse et faciamus tria tabernacula unum tibi et unum Moysi et unum Helie nesciens quid diceret. Hec autem illo loquente facta est nubes et obumbravit eos et timuerunt intrantibus autem illis in nubem. Et vox facta est de nube dicens. Hic est filius meus dilectus ipsum audite. Et dum fieret vox inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex his que viderant. Factum est autem in sequenti die descendentibus illis de monte occurrit illi turba multa. Et ecce vir de turba exclamavit dicens. Magister obsecro te respice in filium meum quia unicus est michi. Et ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat et elidit et dissipat eum cum spuma et vix discedit dilanians eum. Et rogavi discipulos tuos ut eicerent illum et non potuerunt. Respondens autem Iesus dixit. O generatio infidelis et perversa usque quo ero apud vos et patiar vos. Adduc huc filium tuum. Et cum accederet elisit illum demonium et dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum immundum et sanavit puerum et reddidit illum patri eius. Stupebant autem omnes in magnitudine dei. Omnibusque mirantibus in omnibus que faciebat dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud et erat velatum ante eos ut non sentirent illud. Et timebant eum interrogare de hoc verbo. Intravit autem cogitatio in eos quis eorum maior esset. At Iesus videns cogitationes cordis illorum apprehendens puerum statuit eum secus se et ait illis. Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo me recipit. Et quicumque me recipit recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter omnes vos hic maior est. Respondens autem Iohannes dixit. Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia et prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus. Nolite prohibere. Qui enim non est adversum vos pro vobis est. Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius et ipse faciem suam firmavit ut iret Ierusalem. Et misit nuntios ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum ut pararent illi. Et non receperunt eum quia facies eius erat euntis Ierusalem. Cum vidissent autem discipuli eius Iacobus et Iohannes dixerunt. Domine vis dicimus ut ignis descendat de celo et consumat illos. Et conversus increpavit illos et dixit. Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere sed salvare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est autem ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum. Sequar te quocumque ieris. Et ait illi Iesus. Vulpes foveas habent et volucres celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Ait autem ad alterum. Sequere me. Ille autem dixit. Domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Dixitque illi Iesus. Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem vade annuntia regnum dei. Et ait alter. Sequar te domine sed primum permitte michi renuntiare his qui domi sunt. Ait ad illum Iesus. Nemo mittens manum suam in aratrum et respiciens retro aptus est regno dei.

X

Post hec autem designavit dominus et alios .lxx. duos et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus. Et dicebat eis. Messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam. Ite. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum neque peram neque calciamenta et neminem per viam salutaveritis. In quamcumque domum intraveritis primum dicite. Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis requiescet super illam pax vestra. Sin autem ad vos revertetur. In eadem autem domo manete edentes et bibentes que apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede

suam. Nolite transire de domo in domum. Et in
quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos
manducate que apponuntur vobis et curate in
firmos qui in illa sunt et dicite illis. Appropin
quavit in vos regnum dei. In quamcumque autem
civitatem intraveritis et non receperint vos exe
untes in plateas eius dicite. Etiam pulverem
qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vo
os. Tamen hoc scitote quia appropinquavit reg
num dei. Dico vobis quia sodomis in die illa re
missius erit quam illi civitati. Ve tibi chorozai
ne ve tibi bethsaida. Quia si in tyro et sidone facte fu
issent virtutes que in vobis facte sunt olim in cili
tio et cinere sedentes penituissent. Verumptamen
tyro et sidoni remissius erit in iudicio quam vobis.
Et tu capharnaum usque ad celum exaltata usque
ad infernum demergeris. Qui vos audit me
audit. Et qui vos spernit me spernit. Qui autem me
spernit. spernit eum qui me misit. Reversi sunt autem lxx
.ii. cum gaudio dicentes. Domine etiam demoni
a subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis. Videbam
satanan sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi
vobis potestatem calcandi super serpentes et scorp
iones et supra omnem virtutem inimici et nichil
vobis nocebit. Verumptamen in hoc nolite gaud
ere quia spiritus vobis subiciuntur. Gaudete autem quod
nomina vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora exulta
vit in spiritu sancto et dixit. Confiteor tibi pater domine
celi et terre quod abscondisti hec a sapientibus et pruden
tibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater quia sic
placuit ante te. Omnia michi tradita sunt a patre
meo. Et nemo scit quis sit filius nisi pater et
quis sit pater nisi filius et cui voluerit filius re
velare. Et conversus ad discipulos suos dixit. Beati
oculi qui vident que vos videtis. Dico enim vobis
quia multi prophete et reges voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt. Et audire que auditis et
non audierunt. Et ecce quidam legis peritus sur
rexit temptans illum et dicens. Magister quid fa
ciendo vitam eternam possidebo? At ille dixit ad eum
In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respon
dens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto co
rde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus
tuis et ex omni mente tua et proximum tuum sic
ut te ipsum. Dixitque illi. Recte respondisti. hoc fac
et vives. Ille autem volens iustificare se ipsum
dixit ad ihesum. Et quis est meus proximus? Sus
piciens autem ihesus dixit. Homo quidam descen
debat ab iherusalem in iericho et incidit in latrones.
Qui etiam despoliaverunt eum et plagis imp
ositis abierunt semivivo relicto. Accidit autem ut
sacerdos quidam descenderet eadem via et viso
illo preterivit. Similiter et levita cum esset secus
locum et videret eum pertransiit. Samaritanus
autem quidam iter faciens venit secus eum. Et
videns eum misericordia motus est. Et appropians
alligavit vulnera eius infundens oleum et vi
num. Et imponens illum in iumentum suum
duxit in stabulum et curam eius egit. Et altera
die protulit duos denarios et dedit stabulario
et ait. Curam illius habe. Et quodcumque supererogaveris
ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium
videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in la
trones? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum.

Et ait illi ihesus. Vade et tu fac similiter. Factum est autem
dum irent et ipse intravit ihesus in quoddam castel
lum et mulier quedam martha nomine excepit illum
in domum suam. Et huic erat soror nomine ma
ria que etiam sedens secus pedes domini audiebat
verbum illius. Martha autem satagebat circa fre
quens ministerium. Que stetit et ait. Domine non
est tibi cure quod soror mea reliquit me solam minist
rare? Dic ergo illi ut me adiuvet. Et respondens
dixit illi dominus. Martha martha sollicita es
et turbaris erga plurima. Porro unum est nec
essarium. Maria optimam partem elegit que
non auferetur ab ea. Et factum est cum esset XI
in loco quodam orantem ut cessavit dixit unus ex
discipulis eius ad eum. Domine doce nos orare
sicut et iohannes docuit discipulos suos. Et ait
illis. Cum oratis dicite. Pater sanctificetur nomen
tuum. Adveniat regnum tuum. Panem nos
trum cotidianum da nobis cotidie. Et dimitte
nobis peccata nostra. Siquidem et ipsi dimittimus
omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tempta
tionem. Et ait ad illos. Quis vestrum habebit ami
cum et ibit ad illum media nocte et dicet illi.
Amice commoda michi tres panes quoniam amicus
meus venit de via ad me et non habeo quod ponam
ante illum. Et ille deintus respondens dicat. No
li michi molestus esse. iam hostium clausum est
et pueri mei mecum sunt in cubili non possum
surgere et dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans
dico vobis et si non dabit illi surgens eo quod amicus
eius sit propter improbitatem tamen eius surget
et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego vobis
dico. Petite et dabitur vobis. Querite et invenietis.
Pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit
et qui querit invenit et pulsanti aperietur. Quis
autem ex vobis patrem petit panem numquid
lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro
pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum
numquid porriget illi scorpionem? Si ergo
vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis
vestris quanto magis pater vester de celo dabit spiritum
bonum petentibus se. Et erat ihesus eiciens demo
nium et illud erat mutum. Et cum eiecisset d
emonium locutus est mutus et admirate sunt
turbe. Quidam autem ex eis dixerunt. In beel
zebub principe demoniorum eicit demonia.
Et alii temptantes signum de celo querebant ab
eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum di
xit eis. Omne regnum in se ipsum divisum
desolabitur et domus supra domum cadet. Si
autem et satanas in se ipsum divisus est. qu
omodo stabit regnum ipsius? Quia dicitis in be
elzebub eicere me demonia. Si autem in be
elzebub eicio demonia filii vestri in quo eiciunt?
Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito dei e
icio demonia profecto pervenit in vos regnum dei.
Cum fortis armatus custodit atrium suum in p
ace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo sup
erveniens vicerit eum universa arma eius au
feret in quibus confidebat et spolia eius distribu
et. Qui non est mecum adversum me est. Et qui
non colligit mecum dispergit. Cum immundus
spiritus exierit ab homine perambulat per loca ina
quosa querens requiem et non inveniens dicit.

Revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit invenit scopis mundatam. Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret extollens vocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus venter qui te portavit et ubera que suxisti. At ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequam est. Signum querit et signum non dabitur illi nisi signum Ione. Nam sicut Ionas fuit signum Ninivitis ita erit et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius et condempnabit illos quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ecce plusquam Salomon hic. Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione hac et condempnabunt illam quia penitentiam egerunt ad predicationem Ione. Et ecce plusquam Ionas hic. Nemo lucernam accendit et in abscondito ponit neque sub modio sed super candelabrum ut qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum erit lucidum totum: et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur. Rogavit illum quidam phariseus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti nonne qui fecit quod deforis est etiam id quod intus est fecit? Verumptamen quod superest date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne holus et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere et illa non omittere. Ve vobis phariseis quia diligitis primas cathedras in sinagogis et salutationes in foro. Ve vobis quia estis ut monumenta que non parent et homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legisperitis dicit illi. Magister hec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et vobis legisperitis ve quia oneratis homines oneribus que portari non possunt et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. Ve vobis qui edificatis monumenta prophetarum patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum quoniam quidem ipsi eos occiderunt vos autem edificatis eorum sepulcra. Propterea et sapientia dixit dei. Mittam ad illos prophetas et apostolos et ex illis occident et persequentur ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista a sanguine Abel usque ad sanguinem Zacharie qui periit inter altare et edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatione. Ve vobis legisperitis quia tulistis clavem scientie. Ipsi non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legisperiti graviter insistere et os eius opprimere de multis insidiantes ei et querentes capere aliquid ex ore eius ut accusarent eum.

C XII

Multis autem turbis circumstantibus ita ut se invicem conculcarent cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum quod est ypocrisis. Nichil autem opertum est quod non reveletur neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis in lumine dicentur. Et quod in aurem locuti estis in cubiculis predicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus et post hec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne quinque passeres veneunt dipondio. Et unus ex illis non est in oblivione coram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis. Dico autem vobis. Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negaverit me coram hominibus denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis remittetur illi. Ei qui in spiritum sanctum blasphemaverit non remittetur. Cum autem inducent vos in sinagogas et ad magistratus et ad potestates nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quem oporteat dicere. Ait autem ei quidam de turba. Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis me constituit iudicem aut divisorem super vos. Dixitque ad illos. Videte et cavete ab omni avaritia quia non in habundantia cuiusquam vita eius est ex his que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens. Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit et cogitabat intra se dicens. Quid faciam quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea et maiora faciam et illuc congregabo omnia que nata sunt michi et bona mea et dicam anime mee. Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Requiesce comede bibe epulare. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te que autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat et non est in deum dives. Dixitque ad discipulos suos. Ideo dico vobis nolite solliciti esse anime quid manducetis neque corpori quid vestiamini. Anima plus est quam esca et corpus quam vestimentum. Considerate corvos quia non seminant neque metunt quibus non est cellarium neque horreum et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit. Quanto magis vos pusille fidei. Et vos nolite querere quid manducetis

B

tis aut quid bibatis et nolite in sublime tolli. Hec
enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem
vester scit quoniam his indigetis. Verumptamen
querite regnum dei et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri
vestro dare vobis regnum. Vendite que possidetis et
date helemosinam. Facite vobis sacculos qui non
veterascunt thesaurum non deficientem in celis quo fur non appropiat neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est ibi et cor vestrum erit.
Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in
manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus
dominum suum quando revertatur a nuptiis ut cum
venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi
illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes.
Amen dico vobis quod precinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia vigilia venerit et ita
invenerit beati sunt servi illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret pater familias qua hora fur veniret vigilaret utique et non sineret perfodi domum
suam. Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei Petrus
Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes.
Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram.
Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit eum ita facientem. Vere dico vobis quia supra
omnia que possidet constituet illum. Quod si dixerit servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere pueros et ancillas et edere
et bibere et inebriari veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et hora qua nescit et dividet eum partemque eius cum infidelibus ponet.
Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini
sui et non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius
vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit
digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui
multum datum est multum queretur ab eo. Et cui
commendaverunt multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. Et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo baptizari et quomodo coartor usque dum perficiatur. Putatis quia
pacem veni dare in terram. Non dico vobis sed separationem. Erunt enim ex hoc v. in domo una divisi. Tres in duos et duo in tres dividentur. Pater in
filium et filius in patrem suum. Mater in filiam et filia in matrem. Socrus in nurum suam et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas. Cum
videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis
nimbus venit et ita fit. Et cum austrum flantem
dicitis quia estus erit. Et fit. Ypocrite faciem celi
et terre nostis probare. Hoc autem tempus quomodo non probatis. Quid autem et a vobis ipsis non
iudicatis quod iustum est. Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via da operam liberari
ab illo ne forte trahat te apud iudicem et iudex tradat te exactori et exactor mittat te in carcerem.
Dico tibi non exies inde donec etiam novissimum
minutum reddas. Aderant autem quidam

CXIII

ipso tempore nuntiantes illi de galileis quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.
Et respondens dixit illis. Putatis quod hi galilei pre
omnibus galileis peccatores fuerunt quia talia passi sunt. Non dico vobis. Sed nisi penitentiam
habueritis omnes similiter peribitis. Sicut et illi x.
et viii. supra quos cecidit turris in Siloa et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerunt preter
omnes homines habitantes in Ierusalem. Non dico
vobis sed si non penitentiam habueritis omnes similiter
peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua
et venit querens fructum in illa et non invenit.
Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres
sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac et non invenio. Succide ergo illam. Ut
quid etiam terram occupat. At ille respondens
dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno usque dum
fodiam circa illam et mittam stercora. Et siquidem
fecerit fructum. Sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens in sinagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis x. et viii. et erat inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Ihesus vocavit ad se et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus
et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem archisinagogus indignans quia
sabbato curasset Ihesus dicebat turbe. Sex dies sunt
in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini et non in die sabbati. Respondit autem ad illum
dominus et dixit. Ypocrite unusquisque vestrum sabbato non
solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare. Hanc autem filiam Abrahe quam alligavit sathanas ecce x. et viii. annis non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati. Et cum hec diceret erubescebant omnes adversarii eius. Et omnis
populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnum dei et
cui simile esse existimabo illud. Simile est grano sinapis quod acceptum homo misit in hortum suum et crevit et factum est in arborem magnam et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum
dixit. Cui simile estimabo regnum dei. Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria donec fermentaretur totum. Et
ibat per civitates et castella docens et iter faciens in
Ierusalem. Ait autem illi quidam. Domine si pauci sunt qui salvantur. Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angustam portam quia multi dico vobis querent intrare et non poterunt. Cum autem intraverit
pater familias et clauserit ostium incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes. Domine aperi nobis. Et respondens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus et in plateis nostris docuisti.
Et dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Discedite a
me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum videritis Abraham et Ysaac et
Iacob et omnes prophetas in regno dei vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et
aquilone et austro et accumbent in regno dei.
Et ecce sunt novissimi qui erant primi et sunt primi qui erant novissimi. In ipsa die accesserunt
quidam phariseorum dicentes illi. Exi et vade hinc
quia Herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite dicite
vulpi illi. Ecce eicio demonia et sanitates perficio

hodie et cras et tertia die consummor. Verumptamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare quia non capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem Ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra. Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis. Benedictus qui venit in nomine domini.

XIIII Et factum est cum intraret Ihesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens Ihesus dixit ad legisperitos et phariseos dicens. Si licet sabbato curare. At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens dominus ad illos dixit. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die sabbati. Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos. Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honoratior te sit invitatus ab eo. Et veniens is qui te et illum vocavit dicat tibi. Da huic locum. Et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris vade et recumbe in novissimo loco. Ut cum venerit qui te invitavit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur. Et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat. Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium voca pauperes, debiles, claudos et cecos. Et beatus eris quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipse dixit ei. Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei. Villam emi et necesse habeo exire et videre illam. Rogo te habe me excusatum. Et alter dixit. Iuga boum emi quinque et eo probare illa. Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi et ideo non possum venire. Et reversus servus nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus pater familias dixit servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis et pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc. Et ait servus. Domine factum est ut imperasti et adhuc locus est. Et ait dominus servo. Exi in vias et sepes et compelle intrare ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo. Et conversus dixit ad illos. Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt si habet ad perficiendum. Ne posteaquam posuerit fundamentum et non potuerit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes. Quia hic homo cepit edificare et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal quoque evanuerit in quo condietur. Neque in terram neque in sterquilinium utile est sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

XV Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes. Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens. Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdiderit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inveniat illam. Et cum invenerit eam imponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis. Congratulamini mihi quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas decem si perdiderit dragmam unam nonne accendit lucernam et everrit domum et querit diligenter donec inveniat. Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens. Congratulamini mihi quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantie que me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset facta est fames valida in regione illa et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis illius. Et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus. Ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi. Pater peccavi in celum et coram te. Iam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem longe esset vidit illum pater ipsius et misericordia motus est. Et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est illum. Dixitque ei filius. Pater peccavi in celum et coram te iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calciamenta in pedes. Et adducite vitulum saginatum et occidite et manducemus et epulemur quia hic filius meus mortuus erat et revixit perierat et inventus est. Et ceperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et appropinquaret

domui audivit symphoniam et chorum. Et vocavit unum de servis et interrogavit quae haec essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis servio tibi, et numquam mandatum tuum praeterivi, et numquam dedisti mihi haedum ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat et revixit, perierat et
C XVI inventus est. Dicebat autem et ad discipulos suos:
Homo quidam erat dives qui habebat villicum, et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae, iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se: Quid faciam quia dominus meus aufert a me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubesco. Scio quid faciam ut, cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam et sede cito, scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum choros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, quia filii huius saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico: facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in aeterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est, et qui in modico iniquus est et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum est quis credet vobis? Nemo servus potest duobus dominis servire. Aut enim unum odiet et alterum diliget, aut uni adhaerebit et alterum contemnet. Non potestis deo servire et mammonae. Audiebant autem omnia haec pharisaei qui erant avari, et deridebant illum. Et ait illis: Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, deus autem novit corda vestra, quia quod hominibus altum est abominatio est ante deum. Lex et prophetae usque ad Iohannem; ex eo regnum dei evangelizatur et omnis in illud vim facit. Facilius est autem caelum et terram praeterire quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram moechatur, et qui dimissam a viro ducit moechatur. omo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso, et epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat; sed et canes veniebant et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahae. Mortuus est autem et dives et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos cum

esset in tormentis, vidit Abraham a longe et Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei et mitte Lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei; habeo enim quinque fratres, ut testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent Moysen et prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, paenitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen et prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit
credent. Et ad discipulos suos ait: Im- C XVII
possibile est ut non veniant scandala; vae autem illi per quem veniunt. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare, quam ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite vobis. Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, et si paenitentiam egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccaverit in te et septies in die conversus fuerit ad te dicens: Paenitet me, dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino: Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: Eradicare et transplantare in mare, et oboediret vobis. Quis autem vestrum habens servum arantem aut pascentem boves, qui regresso de agro dicat illi: Statim transi, recumbe; et non dicat ei: Para quod cenem, et praecinge te et ministra mihi donec manducem et bibam, et post haec tu manducabis et bibes? Numquid gratiam habet servo illi quia fecit quae ei imperaverat? Non puto. Sic et vos, cum feceritis omnia quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus; quod debuimus facere fecimus. Et factum est, dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariam et Galilaeam. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe et levaverunt vocem dicentes: Iesu praeceptor, miserere nostri. Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent, mundati sunt. Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans deum, et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens; et hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: Nonne decem mundati sunt? Et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade, quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a pharisaeis quando venit regnum dei, respondit eis et dixit: Non venit regnum dei cum observatione, neque dicent: Ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos: Venient dies quando desideretis videre unum diem filii hominis, et non videbitis. Et dicent vobis: Ecce hic, ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub caelo in ea quae sub caelo sunt fulget

ita erit filius hominis in die sua. Primum autem
oportet illum multa pati et reprobari a genera-
tione hac. Et sicut factum est in diebus Noe ita e-
rit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant
et uxores ducebant et dabantur ad nuptias us-
que in diem quo intravit Noe in archam et venit
diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est
in diebus Loth. Edebant et bibebant emebant et
vendebant plantabant et edificabant. Qua di-
e autem exiit Loth a Sodomis pluit ignem et sulp-
hur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit
qua die filius hominis revelabitur. In illa hora
qui fuerit in tecto et vasa eius in domo ne descen-
dat tollere illa. Et qui in agro similiter non rede-
at retro. Memores estote uxoris Loth. Quicumque
quesierit animam suam salvam facere perdet illam.
Et qui perdiderit illam vivificabit eam. Dico vobis
in illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assume-
tur et alter relinquetur. Due erunt molentes in
unum: una assumetur et altera relinquetur. Duo
in agro: unus assumetur et alter relinquetur. Res-
pondentes autem dicunt illi. Ubi Domine? Qui dixit
eis. Ubicumque fuerit corpus illuc congregabun-
XVIII tur et aquile. Dicebat autem et parabolam ad il-
los quoniam oportet semper orare et non deficere dicens.
Iudex quidam erat in quadam civitate qui Deum non
timebat et hominem non reverebatur. Vidua autem
quedam erat in civitate illa et veniebat ad eum
dicens. Vindica me de adversario meo. Et nolebat
per multum tempus. Post hec autem dixit intra se.
Et si Deum non timeo nec hominem revereor tamen
quia molesta est michi hec vidua vindicabo illam
ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem
Dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit.
Deus autem non faciet vindictam electorum
suorum clamantium ad se die ac nocte et patien-
tiam habebit in illis. Dico vobis quia cito faciet
vindictam illorum. Verumptamen filius hominis
veniens putas inveniet fidem super terram? Dixit
autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam
iusti et aspernabantur ceteros parabolam istam di-
cens. Duo homines ascendebant in templum ut ora-
rent. unus phariseus et alter publicanus. Phari-
seus stans hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi
quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, in-
iusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ie-
iuno bis in sabbato, decimas do omnium que pos-
sideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec
oculos ad celum levare sed percutiebat pectus su-
um dicens. Deus propitius esto michi peccatori. Di-
co vobis descendit hic iustificatus in domum
suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat humili-
abitur et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant
autem ad illum et infantes ut eos tangeret. Quod
cum viderent discipuli increpabant illos. Ihesus autem
convocans illos dixit. Sinite pueros venire ad me
et nolite eos vetare. Talium est enim regnum Dei.
Amen dico vobis quicumque non acceperit regnum Dei
sicut puer non intrabit in illud. Et interrogavit
eum quidam princeps dicens. Magister bone
quid faciens vitam eternam possidebo? Dixit
autem ei Ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bo-
nus nisi solus Deus. Mandata nosti: non occides,
non mechaberis, non furtum facies, non falsum

testimonium dices, honora patrem tuum et matr-
em. Qui ait. Hec omnia custodivi a iuventute mea.
Quo audito Ihesus ait ei. Adhuc unum tibi deest. Omnia
quecumque habes vende et da pauperibus et habebis the-
saurum in celo et veni sequere me. His ille auditis
contristatus est quia dives erat valde. Videns autem
illum Ihesus tristem factum dixit. Quam difficile
qui pecunias habent in regnum Dei intrabunt. Fa-
cilius est enim camelum per foramen acus transire
quam divitem intrare in regnum Dei. Et dixerunt
qui audiebant. Et quis potest salvus fieri? Ait il-
lis. Que impossibilia sunt apud homines possi-
bilia sunt apud Deum. Ait autem Petrus. Ecce nos
dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis.
Amen dico vobis nemo est qui relinquat domum aut
parentes aut fratres aut uxorem aut filios propter re-
gnum Dei et non recipiat multo plura in hoc tempore
et in seculo futuro vitam eternam. Assumpsit autem
Ihesus .xii. discipulos suos et ait illis. Ecce ascendimus
Ierosolimam et consummabuntur omnia que scripta sunt
per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus
et illudetur et flagellabitur et conspuetur. Et post-
quam flagellaverint occident eum et die tertia resur-
get. Et ipsi nichil horum intellexerunt. Erat autem ver-
bum istud absconditum ab eis et non intelligebant que
dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret
Iherico cecus quidam sedebat secus viam mendicans.
Et cum audiret turbam pretereuntem interrogabat
quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod Ihesus Nazarenus
transiret. Et clamavit dicens. Ihesu fili David mi-
serere mei. Et qui preibant increpabant eum ut ta-
ceret. Ipse vero multo magis clamabat. Fili David
miserere mei. Stans autem Ihesus iussit eum adduci
ad se. Et cum appropinquasset interrogavit illum
dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine
ut videam. Et Ihesus dixit illi. Respice, fides tua
te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur
illum magnificans Deum. Et omnis plebs ut vi-
dit dedit laudem Deo. Et ingressus perambulabat XIX
Iherico. Et ecce vir nomine Zacheus et hic erat prin-
ceps publicanorum et ipse dives. Et querebat
videre Ihesum quis esset et non poterat pre turba quia
statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in ar-
borem sicomorum ut videret illum quia inde
erat transiturus. Et cum venisset ad locum su-
spiciens Ihesus vidit illum et dixit ad eum. Zachee
festinans descende quia hodie in domo tua opor-
tet me manere. Et festinans descendit et exce-
pit illum gaudens. Et cum viderent omnes mur-
murabant dicentes quod ad hominem peccatorem
divertisset. Stans autem Zacheus dixit ad Ihesum.
Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pa-
uperibus et si quid aliquem defraudavi reddo
quadruplum. Ait Ihesus ad eum. Quia hodie salus
domui huic facta est eo quod et ipse filius sit A-
brahe. Venit enim filius hominis querere et
salvum facere quod perierat. Hec illis audientibus
adiciens dixit parabolam eo quod esset prope
Ierusalem et quia existimarent quod confestim regnum
Dei manifestaretur. Dixit ergo. Homo qui-
dam nobilis abiit in regionem longinquam acci-
pere sibi regnum et reverti. Vocatis autem decem
servis suis dedit illis decem mnas et ait ad il-
los. Negotiamini dum venio. Cives autem eius

oderant eum: et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno: et iussit vocari servos quibus dedit pecuniam ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens: Domine, mna tua decem mnas acquisivit. Et ait illi: Euge bone serve, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates. Et alter venit dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait: Et tu esto super quinque civitates. Et alter venit dicens: Domine, ecce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te quia homo austerus es: tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quia ego austerus homo sum, tollens quod non posui et metens quod non seminavi. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, et ego veniens cum usuris utique exegissem illam? Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt ei: Domine, habet decem mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et abundabit: ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc et interficite ante me. Et his dictis praecedebat ascendens Ierosolymam. Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage et Bethaniam ad montem qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellum quod contra est: in quod introeuntes invenietis pullum asinae alligatum cui nemo umquam hominum sedit: solvite illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit: Quare solvitis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant: et invenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Iesum. Et iactantes vestimenta sua supra pullum imposuerunt Iesum. Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis Oliveti, coeperunt omnes turbae discipulorum gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in caelo et gloria in excelsis. Et quidam Pharisaeorum de turbis dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Et ut appropinquavit, videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae. Et ingressus in templum coepit eicere vendentes in illo et ementes, dicens illis: Scriptum est: Quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribae et principes plebis quaerebant illum perdere, et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus
XX erat audiens illum. Et factum est in una dierum
docente illo populum in templo et evangelizante, convenerunt principes sacerdotum et scribae cum senioribus, et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate haec facis? Aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem Iesus dixit ad illos: Interrogabo vos et ego unum verbum. Respondete mihi: Baptismum Iohannis de caelo erat an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes: Quia si dixerimus de caelo, dicet: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs universa lapidabit nos: certi sunt enim Iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate haec facio. Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo plantavit vineam et locavit eam colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum ut de fructu vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque caedentes et afficientes contumelia dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere: qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineae: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum: forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt intra se dicentes: Hic est heres: occidamus illum ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineae? Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli? Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur: super quem autem ceciderit, comminuet illum. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae mittere in illum manus illa hora, et timuerunt populum: cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et observantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent, ut caperent eum in sermone, et traderent illum principatui et potestati praesidis. Et interrogaverunt illum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis et doces, et non accipis personam, sed in veritate viam Dei doces. Licet nobis tributum dare Caesari an non? Considerans autem dolum illorum dixit ad eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt ei: Caesaris. Et ait illis: Reddite ergo quae Caesaris sunt Caesari, et quae Dei sunt Deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe, et mirati in responso eius tacuerunt. Accedentes autem quidam Sadducaeorum qui negant esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis: Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem, et hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem et suscitet semen fratri suo. Septem autem fratres erant, et primus accepit uxorem

et mortuus est sine filiis. Et sequens accepit il
lam et mortuus est sine filio. Et tertius accepit il
lam similiter et omnes septem et non reliquerunt
semen et mortui sunt. Novissime omnium mor
tua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum
erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam u
xorem. Et ait illis Ihesus: Filii seculi huius nubunt
et traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni ha
bebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis ne
que nubent neque ducent uxores. Neque enim ultra
mori poterunt. Aequales enim angelis sunt et
filii sunt dei cum sint filii resurrectionis. Quia
vero resurgant mortui et Moyses ostendit
secus rubum sicut dicit: dominum deum Abraham
et deum Isaac et deum Iacob. Deus autem non est
mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt ei.
Respondentes autem quidam scribarum dixerunt: Ma
gister bene dixisti. Et amplius non audebant eum
quicquam interrogare. Dixit autem ad illos: Quomodo
dicunt Christum filium David esse? Et ipse David dicit in li
bro psalmorum: Dixit dominus domino meo sede a dextris
meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pe
dum tuorum. David ergo dominum illum vocat. Et
quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo
dixit discipulis suis: Attendite a scribis qui vo
lunt ambulare in stolis et amant salutationes
in foro et primas cathedras in synagogis et primos
discubitus in conviviis. Qui devorant domos vi
duarum simulantes longam orationem. Hi percipient
CXXI dampnationem maiorem. Respiciens au
tem vidit eos qui mittebant munera sua in gazop
hilacium divites. Vidit autem et quandam vi
duam pauperculam mittentem aera minuta duo
et dixit: Vere dico vobis quia vidua hec paupera
plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundan
tia sibi miserunt in munera dei. Hec autem
ex eo quod deest illi omnem victum suum quem
habuit misit. Et quibusdam dicentibus de tem
plo quod lapidibus bonis et donis ornatum esset dixit:
Hec que videtis venient dies in quibus non re
linquetur lapis super lapidem qui non destrua
tur. Interrogaverunt autem illum dicentes: Pre
ceptor quando hec erunt et quod signum quando
fieri incipient? Qui dixit: Videte ne seducamini.
Multi enim venient in nomine meo dicentes
quia ego sum, et tempus appropinquavit. Noli
te ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia
et seditiones nolite terreri. Oportet primum
hec fieri sed non statim finis. Tunc dicebat illis:
Surget gens contra gentem et regnum adversus
regnum. Et terremotus magni erunt per loca et pestilen
tie et fames terroresque de celo et signa magna erunt.
Sed ante hec omnia inicient vobis manus suas et
persequentur tradentes in synagogas et custodias
trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Con
tinget autem vobis in testimonium. Ponite ergo
in cordibus vestris non premeditari quemadmodum
respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapien
tiam cui non poterunt resistere et contradicere
omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus
et fratribus et cognatis et amicis et morte afficient
ex vobis. Et eritis odio omnibus hominibus propter no
men meum. Et capillus de capite vestro non peribit.
In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum

autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem tunc
scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc
qui in Iudea sunt fugiant in montes et qui in me
dio eius discedant. Et qui in regionibus non intrent
in eam. Quia dies ultionis hi sunt ut imple
antur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus
et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura
magna super terram et ira populo huic. Et cadent in
ore gladii et captivi ducentur in omnes gentes. Et
Ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tem
pora nationum. Et erunt signa in sole et luna et
stellis et in terris pressura gentium pre confusione so
nitus maris et fluctuum. Arescentibus hominibus pre
timore et expectatione que supervenient universo or
bi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc vi
debunt filium hominis venientem in nube
cum potestate magna et maiestate. His autem fie
ri incipientibus respicite et levate capita vestra quoniam
appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis simi
litudinem: Videte ficulneam et omnes arbores. Cum
producunt iam ex se fructum scitis quoniam pro
pe est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri scito
te quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis
quia non preteribit generatio hec donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt verba autem mea non
transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius
vite et superveniat in vos repentina dies illa. Tam
quam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent
super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni
tempore orantes ut digni habeamini fugere ista
omnia que futura sunt et stare ante filium ho
minis. Erat autem diebus docens in templo. Noctibus
vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oli
veti. Et omnis populus manicabat ad eum in temp
lo audire eum. Appropinquabat autem dies festus CXXII
azimorum qui dicitur pascha. Et querebant prin
cipes sacerdotum et scribe quomodo eum interfi
cerent. Timebant vero plebem. Intravit autem
Sathanas in Iudam qui cognominabatur Scari
othis unum de duodecim. Et abiit et locutus
est cum principibus sacerdotum et magistratibus
quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt
et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit.
Et querebat opportunitatem ut traderet sine tur
bis. Venit autem dies azimorum in qua necesse erat
occidi pascha. Et misit Petrum et Iohannem di
cens: Euntes parate nobis pascha ut manducemus.
At illi dixerunt: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos:
Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis
homo amphoram portans. Sequimini eum in
domum in quam intrat et dicetis patri familias
domus: Dicit tibi magister: Ubi est diversorium
ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et
ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum
et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dix
it illis et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora
discubuit et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis:
Desiderio desideravi hoc pascha manducare vo
biscum antequam patiar. Dico enim vobis quia
ex hoc non manducabo illud donec impleatur
in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit: Ac
cipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quod
non bibam de generatione vitis donec regnum

dei veniat. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens: Hic est calix novum testamentum in meo sanguine qui pro vobis fundetur. Verumptamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod definitum est vadit. Verumptamen ve illi homini per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Factum est autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eorum et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior, et qui precessor est sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit ei: Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis: Quando misi vos sine sacculo et pera et sine calciamentis, numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nichil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram, et qui non habet vendat tunicam suam et emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me: Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem habent. At illi dixerunt: Domine, ecce gladii duo hic. At ille dixit eis: Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem Olivarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum dixit illis: Orate ne intretis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis, et positis genibus orabat dicens: Pater, si vis transfer calicem istum a me; verumptamen non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos, invenit eos dormientes pre tristitia. Et ait illis: Quid dormitis? Surgite, orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce turba, et qui vocabatur Iudas unus de duodecim antecedebat eos, et appropinquavit Ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit ei: Iuda, osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum erat dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius dexteram. Respondens autem Ihesus ait: Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius sanavit eum. Dixit autem Ihesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me; sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne in medio atrio et circumsedentibus illis erat Petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita dixit: Et hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens: Mulier, non novi illum. Et post pusillum alius videns eum dixit: Et tu de illis es. Petrus vero ait: O homo, non sum. Et intervallo facto quasi hore unius alius quidam affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat, nam et Galileus est. Et ait Petrus: Homo, nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente gallus cantavit. Et conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini sicut dixerat, quia priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et viri qui tenebant illum illudebant ei cedentes. Et velaverunt eum et percutiebant faciem eius et interrogabant eum dicentes: Prophetiza, quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est dies convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe et duxerunt illum in concilium suum dicentes: Si tu es Christus dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero non credetis mihi; si autem et interrogavero non respondebitis mihi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei? Qui ait: Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad Pilatum. Ceperunt autem illum accusare dicentes: Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa dare Cesari et dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens: Tu es rex Iudeorum? At ille respondens ait: Tu dicis. Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nichil invenio cause in hoc homine. At illi invalescebant dicentes: Commovet populum docens per universam Iudeam et incipiens a Galilea usque huc. Pilatus autem audiens Galileam interrogavit si homo Galileus esset. Et ut cognovit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui et ipse Ierosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso Ihesu gavisus est valde; erat enim cupiens ex multo tempore videre eum eo quod audierat multa de illo, et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem eum Herodes cum exercitu suo et illusit indutum veste alba et remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes et Pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad

Iesum. Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam invenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes, nam remisi vos ad illum, et ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens: Tolle hunc et dimitte nobis Barabban, qui erat propter seditionem quandam factam in civitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem Pilatus locutus est ad illos volens dimittere Iesum. At illi succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige illum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur et invalescebant voces eorum. Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem quem petebant. Iesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa et imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum quae plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas Iesus dixit: Filiae Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quibus dicent: Beatae steriles et ventres qui non genuerunt et ubera quae non lactaverunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos, et collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur Calvariae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris. Iesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus expectans, et deridebant illum principes cum eis dicentes: Alios salvos fecit, se salvum faciat, si hic est Christus Dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi et dicentes: Si tu es rex Iudaeorum, salvum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris graecis et latinis et hebraicis: Hic est rex Iudaeorum. Unus autem de his qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, salvum fac temet ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta et tenebrae factae sunt in universam terram usque in horam nonam. Et obscuratus est sol et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna Iesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et haec dicens exspiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat glorificavit Deum dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant quae fiebant percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres quae secutae erant eum a Galilaea haec videntes. Et ecce vir nomine Ioseph qui erat decurio, vir bonus et iustus. Hic non consenserat consilio et actibus eorum, ab Arimathia civitate Iudaeae, qui expectabat et ipse regnum Dei. Hic accessit ad Pilatum et petiit corpus Iesu. Et depositum involvit sindone et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceves et sabbatum illucescebat. Subsecutae autem mulieres quae cum ipso venerant de Galilaea viderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta, et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

XXIIII

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes quae paraverant aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento. Et ingressae non invenerunt corpus domini Iesu. Et factum est dum mente consternatae essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid quaeritis viventem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus sit vobis cum adhuc in Galilaea esset, dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tertia resurgere. Et recordatae sunt verborum eius. Et regressae a monumento nuntiaverunt haec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene et Iohanna et Maria Iacobi et ceterae quae cum eis erant, quae dicebant ad apostolos haec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista et non crediderunt illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina sola posita, et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quae acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quaererent, et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen Cleophas dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ierusalem et non cognovisti quae facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram Deo et omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israhel. Et nunc super haec omnia tertia dies est hodie quod haec facta sunt. Sed et mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem fuerunt ad monumentum, et non invento corpore eius venerunt

dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt. Ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam. Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas. Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem et invenerunt congregatos

IIIX xi. et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via. Et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hec autem loquuntur Ihesus stetit in medio discipulorum suorum et dicit eis. Pax vobis. Ego sum nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et pedes meos quia ipse ego sum. Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum. Quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis. Quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis tertia die. Et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes. Incipientibus ab Ierosolima. Vos autem estis testes horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret eis recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum amen.

Hic est Iohannes evangelista unus ex discipulis domini qui virgo electus a deo est quem de nuptiis volentem nubere vocavit dominus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et huic matrem suam de cruce commendavit dominus ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur. Primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus ut ostendens quod erat ipse legentibus demonstraret quod ubi dominus invitatur deficere nuptiarum vinum debeat ac veteribus immutatis nova omnia que a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in Asia posteaquam in Pathmos insula apocalypsim scripserat. Ut cui in principio canonis incorruptibile principium in Genesi et incorruptibilis finis per virginem in apocalypsi redderetur dicente Christo. Ego sum alpha et ω. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui convocatis discipulis suis in Epheso per multa signorum experimenta promens Christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione appositus est ad patres suos. Tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes evangelium scripsit. Et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum tempore dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut sciendi desiderio collato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

IN PRINCIPIO erat verbum et verbum erat apud deum. Et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat. Et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamabat dicens. Hic erat quem dixi. Qui post me venturus est ante me factus est quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus et gratiam pro gratia. Quia lex per Moysen data est gratia et veritas per

xpm facta e. Deum nemo vidit umquam
Unigenitus filius qui est in sinu patris ipse en-
narravit. Et hoc e testimonium iohannis quando
miserunt iudei ab ierosolimis sacerdotes et le-
vitas ad iohannem ut interrogarent eum. Tu quis
es? Et confessus est et non negavit. Et confessus
est quia non sum ego xps. Et interrogaverunt eum.
Quid ergo? Helias es tu? Et dixit. Non sum. Pro-
pheta es tu? Et respondit. Non. Dixerunt ergo
ei. Quis es ut responsum demus his qui miserunt
nos? Quid dicis de te ipso? Ait. Ego vox clamantis
in deserto dirigite viam domini sicut dixit Ysaias
propheta. Et qui missi fuerant erant ex phariseis. Et
interrogaverunt eum et dixerunt ei. Quid ergo bap-
tizas si tu non es xps neque Helias neque propheta? Re-
spondit eis iohannes dicens. Ego baptizo in aqua.
Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis.
Ipse est qui post me venturus est qui ante me f-
actus est cuius ego non sum dignus ut solvam
eius corrigiam calciamenti. Hec in bethania facta
sunt trans iordanen ubi erat iohannes baptizans.
Altera die vidit iohannes ihm venientem ad se
et ait. Ecce agnus dei qui tollit peccatum mundi.
Hic est de quo dixi. Post me venit vir qui ante m-
e factus est quia prior me erat. Et ego nesciebam
eum sed ut manifestaretur in israhel propterea
veni ego in aqua baptizans. Et testimonium per-
hibuit iohannes dicens. Quia vidi spm descend-
entem quasi columbam de celo et mansit super eum
Et ego nesciebam eum sed qui misit me baptiz-
are in aqua ille mihi dixit. Super quem videris
spiritum descendentem et manentem super eum.
hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vi-
di et testimonium perhibui quia hic est filius dei.
Altera die iterum stabat iohannes et ex discipulis
eius duo. Et respiciens ihm ambulantem dicit.
Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli
loquentem et secuti sunt ihm. Conversus autem ihc
et videns eos sequentes se dicit eis. Quid queri-
tis? Qui dixerunt ei. Rabbi quod dicitur interpre-
tatum magister. Ubi habitas? Dicit eis. Venite
et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret
et apud eum manserunt die illo. Hora autem
erat quasi decima. Erat autem andreas frater
Simonis petri unus ex duobus qui audierant
ab iohanne et secuti fuerant eum. Invenit
hic primum fratrem suum Simonem et dicit
ei. Invenimus messiam quod est interpretatum xps. Et
adduxit eum ad ihm. Intuitus autem eum ih-
esus dixit. Tu es Simon filius iohanna tu voc-
aberis cephas quod interpretatur petrus. In crastinum
voluit exire in galileam et invenit philippum
et dicit ei ihc. Sequere me. Erat autem philippus
a bethsaida civitate andree et petri. Invenit ph-
ilippus nathanael et dicit ei. Quem scripsit m-
oyses in lege et prophete invenimus ihm filium
ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanael. A na-
zareth potest aliquid boni esse? Dicit ei philippus
Veni et vide. Vidit ihc nathanael venientem
ad se et dicit de eo. Ecce vere israhelita in quo dolus
non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti?
Respondit ihc et dixit ei. Priusquam te phi-
lippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respon-
dit ei nathanael et ait. Rabbi tu es filius dei.
tu es rex israhel. Respondit ihc et dixit ei. Quia di-
xi tibi vidi te sub ficu credis maius his videbis.
Et dicit ei. Amen amen dico vobis videbitis cel-
um apertum et angelos dei ascendentes et descen-
dentes supra filium hominis. Et die tertio. Nupti II
e facte sunt in cana galilee et erat mater ihu ibi.
vocatus est autem ihc et discipuli eius ad nuptias.
Et deficiente vino dicit mater ihu ad eum. Vinum
non habent. Et dicit ei ihc. Quid mihi et tibi est mu-
lier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius
ministris. Quodcumque dixerit vobis facite. Era-
nt autem ibi lapidee ydrie sex posite secun-
dum purificationem iudeorum capientes sin-
gule metretas binas vel ternas. Dicit eis ihc. Im-
plete ydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad
summum. Et dicit eis ihc. Haurite nunc et fer-
te architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit
architriclinus aquam vinum factam et non sciebat
unde esset ministri autem sciebant qui hause-
rant aquam vocat sponsum architriclinus et
dicit ei. Omnis homo primum bonum vinum po-
nit. Et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius
est. Tu autem servasti bonum vinum usque ad h-
uc. Hoc fecit initium signorum ihc in chana ga-
lilee et manifestavit gloriam suam. Et crediderunt
in eum discipuli eius. Post hoc descendit caphar-
naum ipse et mater eius et fratres eius et discipu-
li eius et ibi manserunt non multis diebus. Et
prope erat pascha iudeorum et ascendit ierosolimam
ihc. Et invenit in templo vendentes boves et o-
ves et columbas et nummularios sedentes. Et
cum fecisset quasi flagellum de restibus de funi-
culis omnes eiecit de templo. Oves quoque et boves
et nummulariorum effudit es et mensas subvertit.
Et his qui columbas vendebant dixit. Auferte
ista hinc et nolite facere domum patris mei do-
mum negotiationis. Recordati sunt vero dis-
cipuli eius quia scriptum est. Zelus domus tu-
e comedit me. Responderunt ergo iudei et di-
xerunt ei. Quod signum ostendis nobis quia hec
facis? Respondit ihc et dixit eis. Solvite temp-
lum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixe-
runt ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum
est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis
illud? Ille autem dicebat de templo corporis
sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati
sunt discipuli eius quia hoc dicebat. Et credid-
erunt scripture et sermoni quem dixit ihc. Cum
autem esset ierosolimis in pascha in die festo mul-
ti crediderunt in nomine eius videntes signa eius
que faciebat. Ipse autem ihc non credebat sem-
etipsum eis eo quod ipse nosset omnes. Et quia opus ei
non erat ut quis testimonium perhiberet de homi-
ne. Ipse autem sciebat quid esset in homine.
Erat autem homo ex phariseis nicodemus III
nomine princeps iudeorum. Hic venit ad ihm n-
octe et dixit ei. Rabbi scimus quia a deo venis-
ti magister. Nemo enim potest hec signa facere
que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Respondit
ihc et dixit ei. Amen amen dico tibi nisi quis
natus fuerit denuo non potest videre regnum
dei. Dixit ad eum nicodemus. Quomodo
potest homo nasci cum sit senex? Numquid
potest in ventrem matris sue iterato introire et

demus? Respondit ihesus. Amen amen dico tibi nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non
potest introire in regnum dei. Quod natum
est ex carne caro est. et quod natum est ex spi-
III ritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi oportet
vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat et vocem
eius audis sed non scis unde veniat aut quo
vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Re-
spondit nichodemus et dixit ei. Quomodo po-
sunt hec fieri? Respondit ihesus et dixit ei. Tu es
magister in israhel et hec ignoras? Amen amen
dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vi-
dimus testamur et testimonium nostrum non ac-
cipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis quomo-
do si dixero vobis celestia credetis? Et nemo ascen-
dit in celum nisi qui descendit de celo filius ho-
minis qui est in celo. Et sicut moyses exaltavit
serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis
ut omnis qui credit in ipso non pereat sed habeat vitam
eternam. Sic enim dilexit deus mundum ut filium
suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum
non pereat sed habeat vitam eternam. Non enim misit
deus filium suum in mundum ut iudicet mundum
sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in
eum non iudicatur. Qui autem non credit iam
iudicatus est quia non credit in nomine unige-
niti filii dei. Hoc est autem iudicium quia lux ve-
nit in mundum et dilexerunt homines magis te-
nebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera.
Omnis enim qui male agit odit lucem. Et non ve-
nit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui au-
tem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur
eius opera quia in deo sunt facta. Post hec venit ihe-
sus et discipuli eius in iudeam terram et illic de-
morabatur cum eis et baptizabat. Erat autem et
iohannes baptizans in enon iuxta salim quia aqu-
e multe erant illic et veniebant et baptizab-
antur. Nondum enim missus erat in carcerem
iohannes. Factum est ergo questio ex discipu-
lis iohannis cum iudeis de purificatione et ve-
nerunt ad iohannem et dixerunt ei. Rabbi qui
erat tecum trans iordanem cui tu testimoni-
um perhibuisti ecce hic baptizat et omnes veniunt ad
eum. Respondit iohannes et dixit. Non potest
homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de
celo. Ipsi vos michi testimonium perhibetis quod dixi
non sum ego christus sed quia missus sum ante
illum. Qui habet sponsam sponsus est. Ami-
cus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio
gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudio
meo impletum est. Illum oportet crescere me
autem minui. Qui desursum venit super omnes
est. Qui est de terra de terra est et de terra loquitur.
Qui de celo venit super omnes est et quod vidit et audivit
hoc testatur. et testimonium eius nemo accipit.
Qui autem accepit eius testimonium signavit
quia deus verax est. Quem enim misit deus verba dei
loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spi-
ritum. Pater diligit filium et omnia dedit in ma-
nu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam.
Qui autem incredulus est filio non videbit vitam sed
IIII ira dei manet super eum. Ut ergo cognovit ihesus
quia audierunt pharisei quia ihesus plures discipu-
los facit et baptizat quam iohannes quamquam
ihesus non baptizaret sed discipuli eius reliquit
iudeam et abiit iterum in galileam. Oportebat
autem eum transire per samariam. Venit ergo
in civitatem samarie que dicitur sichar iuxta
predium quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem
ibi fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere se-
debat sic super fontem. Hora erat quasi sexta. Ve-
nit mulier de samaria haurire aquam. Et dicit
ei ihesus. Da michi bibere. Discipuli enim eius abierant
in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mu-
lier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum
sis bibere a me poscis que sum mulier samarita-
na? Non enim coutuntur iudei samaritanis. Re-
spondit ihesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis
est qui dicit tibi da michi bibere tu forsitan pe-
tisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit
ei mulier. Domine neque in quo haurias habes
et puteus altus est. Unde ergo habes aquam vi-
vam? Numquid tu maior es patre nostro iacob qui
dedit nobis puteum et ipse ex eo bibit et filii eius et
pecora eius? Respondit ihesus et dixit ei. Omnis qui
bibit ex aqua hac sitiet iterum. Qui autem bib-
erit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum.
Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque sali-
entis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Do-
mine da michi hanc aquam ut non sitiam neque
veniam huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade voca vi-
rum tuum et veni huc. Respondit mulier et
dixit. Non habeo virum. Dicit ei ihesus. Bene dixi-
sti quia non habeo virum. Quinque enim viros
habuisti et hunc quem habes non est tuus vir.
Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine video
quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adora-
verunt. Et vos dicitis quia ierosolimis est lo-
cus ubi adorare oportet. Dicit ei ihesus. Muli-
er crede michi quia veniet hora quando neque
in monte hoc neque in ierosolimis adorabitis
patrem. Vos adoratis quod nescitis nos adoramus
quod scimus quia salus ex iudeis est. Sed venit ho-
ra et nunc est quando veri adoratores adorabunt
patrem in spiritu et veritate. Nam et pater ta-
les querit qui adorent eum. Spiritus est deus
et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet
adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias ve-
nit qui dicitur christus. Cum ergo venerit ille nobis
adnuntiabit omnia. Dicit ei ihesus. Ego sum qui
loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli
eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur.
Nemo tamen dixit quid queris aut quid loque-
ris cum ea. Reliquit ergo ydriam suam mulier et
abiit in civitatem et dicit illis hominibus. Venite
et videte hominem qui dixit michi omnia quecumque
feci. Numquid non ipse est christus? Exierunt de ci-
vitate et veniebant ad eum. Interea rogabant
eum discipuli dicentes. Rabbi manduca. Ille
autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem
vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad
invicem. Numquid aliquis attulit ei mandu-
care? Dicit eis ihesus. Meus cibus est ut faciam vo-
luntatem eius qui misit me ut perficiam opus
eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses
sunt et messis venit? Ecce dico vobis levate ocu-
los vestros et videte regiones quia albe sunt iam
ad messem. Et qui metit mercedem accipit et

congregat fructum in vitam eternam. Ut et qui
seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc
enim est verbum verum quia alius est qui seminat
et alius est qui metit. Ego misi vos metere quod vos
non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores e
orum introistis. Ex civitate autem illa multi cre
diderunt in eum samaritanorum propter verbum mu
lieris testimonium perhibentis quia dixit michi
omnia quecumque feci. Cum venissent autem ad illum sa
maritani rogaverunt eum ut ibi maneret. Et man
sit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt
propter sermonem eius. Et mulieri dicebant quia iam
non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim au
divimus et scimus quia hic est vere salvator mun
di. Post duos autem dies exiit inde et abiit in ga
lileam. Ipse enim testimonium perhibuit quia
propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo
venisset in galileam exceperunt eum galilei cum
omnia vidissent que fecerat iherosolimis in die fes
to et ipsi enim venerant in diem festum. Venit ergo
iterum in chana galilee ubi fecit aquam vinum.
Et erat quidam regulus cuius filius infirmab
atur capharnaum. Hic cum audisset quia Ihesus ad
veniret a iudea in galileam abiit ad eum et rog
abat eum ut descenderet et sanaret filium eius.
Incipiebat enim mori. Dixit ergo Ihesus ad eum. Ni
si signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad
eum regulus. Domine descende priusquam m
oriatur filius meus. Dicit ei Ihesus. Vade filius tu
us vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Ihesus
et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt
ei et nuntiaverunt dicentes quia filius eius vi
veret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius
habuerit. Et dixerunt ei. Quia heri hora septima
reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa
hora erat in qua dixit ei Ihesus filius tuus vivit. Et
credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum si
gnum fecit Ihesus cum venisset a iudea in galileam.

V

Post hec. Erat dies festus iudeorum et ascen
dit Ihesus iherosolimam. Est autem iherosolimis super pro
batica piscina que cognominatur hebraice beth
saida quinque porticus habens. In his iacebat mul
titudo magna languentium cecorum claudorum
aridorum expectantium aque motum. Angelus
autem domini secundum tempus descendebat in pis
cinam et movebatur aqua. Et qui prior descendis
set in piscinam post motionem aque sanus fi
ebat a quacumque detinebatur infirmitate. Er
at autem quidam homo ibi. xxx. et viii. annos ha
bens in infirmitate sua. Hunc autem cum vidisset
Ihesus iacentem et cognovisset quia iam multum
tempus haberet. Dicit ei. Vis sanus fieri? Res
pondit ei languidus. Domine hominem non h
abeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in pisci
nam. Dum venio enim ego alius ante me descen
dit. Dicit ei Ihesus. Surge tolle grabatum tuum et
ambula. Et statim sanus factus est homo et sustulit gra
batum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum
in illo die. Dicebant ergo iudei illi qui sanus fa
ctus fuerat. Sabbatum est non licet tibi tollere grab
batum tuum. Respondit eis. Qui me fecit sanum
ille michi dixit tolle grabatum tuum et ambu
la. Interrogaverunt ergo eum. Quis est ille homo
qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula?

Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis
esset. Ihesus autem declinavit a turba constituta in
loco. Postea invenit eum Ihesus in templo et dixit
illi. Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius
tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiavit
iudeis quia Ihesus esset qui fecit eum sanum. Propterea
persequebantur iudei Ihesum quia hec faciebat in sa
bbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque
modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis que
rebant eum iudei interficere quia non solum s
olvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum
equalem se faciens deo. Respondit itaque Ih
esus et dixit eis. Amen amen dico vobis non pote
st filius a se facere quicquam nisi quod viderit
patrem facientem. Quecumque enim ille hec et fe
cerit filius similiter facit. Pater enim diligit fi
lium et omnia demonstrat ei que ipse facit. Et ma
iora his demonstrabit ei opera ut vos miremini.
Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat
sic et filius quos vult vivificat. Neque enim pater
iudicat quemquam sed iudicium omne dedit fi
lio ut omnes honorificent filium sicut honorifi
cant patrem. Qui non honorificat filium non
honorificat patrem qui misit illum. Amen amen
dico vobis quia qui verbum meum audit et credit ei
qui me misit habet vitam eternam. Et in iudicium
non venit sed transiet a morte in vitam. Amen
amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando
mortui audient vocem filii dei et qui audierint
vivent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso si
c dedit et filio vitam habere in semetipso. Et po
testatem dedit ei iudicium facere quia filius
hominis est. Nolite mirari hoc quia venit hora
in qua omnes qui in monumentis sunt audient vo
cem filii dei et procedent qui bona fecerunt in resu
rrectionem vite. Qui vero mala egerunt in resurrectionem
iudicii. Non possum ego a me ipso facere quic
quam. Sicut audio iudico et iudicium meum
iustum est. Quia non quero voluntatem meam
sed voluntatem eius qui misit me. Si ego per
hibeo testimonium de me testimonium meum
non est verum. Alius est qui testimonium per
hibet de me et scio quia verum est testimonium
quod perhibet de me. Vos misistis ad iohannem et
testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab
homine testimonium accipio. Sed hec dico ut
vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens.
Vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius.
Ego autem habeo testimonium maius iohanne. Opera
enim que dedit michi pater ut perficiam ea ipsa opera
que ego facio testimonium perhibent de me quia
pater me misit. Et qui misit me pater ipse testi
monium perhibuit de me. Neque vocem eius um
quam audistis neque speciem eius vidistis. Et verbum eius
non habetis in vobis manens quia quem misit il
le huic vos non creditis. Scrutamini scripturas
quia vos putatis in ipsis vitam eternam habere. Et
ille sunt que testimonium perhibent de me et non
vultis venire ad me ut vitam habeatis. Claritatem
ab hominibus non accipio. Sed cognovi vos
quia dilectionem dei non habetis in vobis. Ego ve
ni in nomine patris mei et non accipitis me. Si alius
venerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo po
testis vos credere qui gloriam ab invicem accipi

tis et gloriam que a solo est deo non queritis. Nolite
putare quia ego accusaturus sim vos apud p-
atrem. est qui accusat vos moyses in quo vos
speratis. Si enim crederetis moysi crederetis forsi-
tan et michi. De me autem ille scripsit. Si autem
illius litteris non creditis quomodo meis verbis cre-
C VI detis. Post hec Abiit ihesus trans mare galilee quod
est tyberiadis et sequebatur eum multitudo mag-
na quia videbant signa que faciebat super hiis
qui infirmabantur. Subiit ergo in montem ihesus
et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem pro-
ximum pascha dies festus iudeorum. Cum sub-
levasset ergo oculos ihesus et vidisset quia multi-
tudo maxima venit ad eum dixit ad philippum.
Unde ememus panes ut manducent hii? Hoc
autem dicebat temptans eum. ipse enim sciebat
quid esset facturus. Respondit ei philippus. Du-
centorum denariorum panes non sufficiunt eis
ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit
ei unus ex discipulis eius andreas frater symo-
nis petri. Est puer unus hic qui habet quinque pa-
nes ordeaceos et duos pisces. Sed hec quid sunt inter
tantos? Dixit ergo ihesus. Facite homines discum-
bere. Erat autem fenum multum in loco. Discu-
buerunt ergo viri numero quasi quinque milia.
Accepit ergo ihesus panes et cum gratias egisset di-
stribuit discumbentibus. Similiter et ex piscibus
quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit
discipulis suis. Colligite que superaverunt frag-
menta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt
.xii. cophinos fragmentorum ex quinque panibus or-
deaceis que superfuerunt hiis qui manducaverunt.
Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat signum
dicebant. Quia hic est vere propheta qui venturus est
in mundum. Ihesus ergo cum cognovisset quia ven-
turi essent ut raperent eum et facerent eum reg-
em. fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem
sero factum est descenderunt discipuli eius ad
mare. Et cum ascendissent navim venerunt trans
fretum in capharnaum. Et tenebre iam fac-
te erant et non venerat ad eos ihesus. Mare autem ven-
to magno flante exsurgebat. Cum remigas-
sent ergo quasi stadia .xxv. aut .xxx. vident
ihesum ambulantem supra mare et proximum navi
fieri et timuerunt. Ille autem dicit eis. Ego
sum nolite timere. Voluerunt ergo accipe-
re eum. Et statim navis fuit ad terram in quam ib-
ant. Altera die turba que stabat trans mare vid-
it quia navicula alia non erat ibi nisi una. Et quia
non introisset cum discipulis suis ihesus in navem
sed soli discipuli eius abiissent. Alie vero superve-
nerunt naves a tyberiade iuxta locum ubi mandu-
caverant panem gratias agente domino. Cum ergo
vidisset turba quia ihesus non esset ibi neque disci-
puli eius ascenderunt naviculas et venerunt in
capharnaum querentes ihesum. Et cum invenis-
sent eum trans mare dixerunt ei. Rabbi quando huc
venisti? Respondit eis ihesus et dixit. Amen amen
dico vobis queritis me non quia vidistis signa sed
quia manducastis ex panibus et saturati estis. O-
peramini non cibum qui perit sed qui permanet in
vitam eternam quem filius hominis vobis dabit.
Hunc enim pater signavit deus. Dixerunt ergo
ad eum. Quid faciemus ut operemur opera dei?

Respondit ihesus et dixit eis. Hoc est opus dei ut
credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo
ei. Quod ergo tu facis signum ut videamus
et credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri man-
na manducaverunt in deserto sicut scriptum est.
Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo
eis ihesus. Amen amen dico vobis non moyses
dedit vobis panem de celo sed pater meus dedit
vobis panem de celo verum. Panis enim dei est
qui descendit de celo et dat vitam mundo. Di-
xerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis p-
anem hunc. Dixit autem eis ihesus. Ego sum pa-
nis vite. Qui venit ad me non esuriet. Et qui
credit in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis
quia et vidistis me et non credidistis. Omne
quod dat michi pater ad me veniet et eum qui venit
ad me non eiciam foras. Quia descendi de ce-
lo non ut faciam voluntatem meam sed volun-
tatem eius qui misit me. Hec est autem voluntas
eius qui misit me patris ut omne quod dedit mi-
chi non perdam ex eo sed resuscitem illum in no-
vissimo die. Hec est enim voluntas patris mei
qui misit me ut omnis qui videt filium et cre-
dit in eum habeat vitam eternam. Et resuscitabo e-
go eum in novissimo die. Murmurabant er-
go iudei de illo quia dixisset ego sum panis qui
descendi de celo. Et dicebant. Nonne hic est ihesus
filius ioseph cuius nos novimus patrem et ma-
trem. Quomodo ergo dicit hic quia de celo des-
cendi? Respondit ihesus et dixit eis. Nolite mur-
murare in invicem. Nemo potest venire ad me
nisi pater qui misit me traxerit eum. Et ego
resuscitabo eum in novissimo die. Est scriptum
in prophetis. Et erunt omnes docibiles dei. Omnis
qui audivit a patre et didicit venit ad me. Non
quia patrem vidit quisquam nisi is qui est a deo h-
ic vidit patrem. Amen amen dico vobis qui cre-
dit in me habet vitam eternam. Ego sum panis
vite. Patres vestri manducaverunt in deserto manna
et mortui sunt. Hic est panis de celo descendens
ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur.
Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Si
quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum.
Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi
vita. Litigabant ergo iudei ad invicem dicen-
tes. Quomodo potest hic nobis carnem suam da-
re ad manducandum? Dixit ergo eis ihesus. Amen
amen dico vobis nisi manducaveritis carnem fi-
lii hominis et biberitis eius sanguinem non habe-
bitis vitam in vobis. Qui manducat meam carn-
em et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Et e-
go resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim
mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.
Qui manducat meam carnem et bibit meum sangui-
nem in me manet et ego in illo. Sicut misit me
vivens pater et ego vivo propter patrem. Et qui man-
ducat me et ipse vivet propter me. Hic est p-
anis qui de celo descendit. Non sicut manduca-
verunt patres vestri manna et mortui sunt. Qui
manducat hunc panem vivet in eternum. Hec
dixit in synagoga docens in capharnaum.
Multi autem audientes ex discipulis eius dixe-
runt. Durus est hic sermo. Quis potest eum
audire? Sciens autem ihesus apud semetipsum quia

murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis: hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam. Verba quae ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus qui essent credentes et quis traditurus esset eum. Et dicebat: propterea dixi vobis quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Iesus ad duodecim: numquid et vos vultis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes. Et nos credimus et cognovimus quia tu es Christus filius Dei. Respondit eis Iesus: nonne ego vos duodecim elegi? et ex vobis unus diabolus est. Dicebat autem Iudam Simonis Scariotis; hic enim erat eum traditurus, cum esset unus ex duodecim.

VII

Post haec ambulabat Iesus in Galilaeam; non enim volebat in Iudaeam ambulare quia quaerebant eum Iudaei interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudaeorum scenopegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius: transi hinc et vade in Iudaeam ut et discipuli tui videant opera tua quae facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit et quaerit ipse in palam esse. Si haec facis manifesta teipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus: tempus meum nondum advenit, tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos, me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc; ego autem non ascendo ad diem festum istum quia meum tempus nondum impletum est. Haec cum dixisset ipse mansit in Galilaea. Ut autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Iudaei ergo quaerebant eum in die festo et dicebant: ubi est ille? Et murmur multus erat de eo in turba. Quidam enim dicebant quia bonus est; alii autem dicebant: non, sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudaeorum. Iam autem die festo mediante ascendit Iesus in templum et docebat. Et mirabantur Iudaei dicentes: quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis Iesus et dixit: mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina utrum ex Deo sit an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam quaerit; qui autem quaerit gloriam eius qui misit illum hic verax est et iniustitia in illo non est. Nonne Moyses dedit vobis legem? et nemo ex vobis facit legem. Quid me quaeritis interficere? Respondit turba et dixit: daemonium habes; quis te quaerit interficere? Respondit Iesus et dixit eis: unum opus feci et omnes miramini. Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem, non quia ex Moyse est sed ex patribus, et in sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non solvatur lex Moysi, mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex Hierosolymis: nonne hic est quem quaerunt interficere? et ecce palam loquitur et nihil ei dicunt. Numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus? sed hunc scimus unde sit; Christus autem cum venerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo docens in templo Iesus et dicens: et me scitis et unde sim scitis; et a me ipso non veni, sed est verus qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit. Quaerebant ergo eum adprehendere, et nemo misit in illum manus quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum et dicebant: Christus cum venerit numquid plura signa faciet quam quae hic facit? Audierunt Pharisaei turbam murmurantem de illo haec, et miserunt principes et Pharisaei ministros ut adprehenderent eum. Dixit ergo Iesus: adhuc modicum tempus vobiscum sum et vado ad eum qui misit me. Quaeretis me et non invenietis, et ubi sum ego vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudaei ad semetipsos: quo hic iturus est quia non inveniemus eum? numquid in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: quaeretis me et non invenietis et ubi sum ego vos non potestis venire? In novissimo autem die magno festivitatis stabat Iesus et clamabat dicens: si quis sitit veniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aquae vivae. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum; nondum enim erat spiritus datus quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent quidam de turba hos sermones eius dicebant: hic est vere propheta. Alii dicebant: hic est Christus. Quidam autem dicebant: numquid a Galilaea Christus venit? Nonne scriptura dicit quia ex semine David et de Bethleem castello ubi erat David venit Christus? Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant adprehendere eum, sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et Pharisaeos, et dixerunt eis illi: quare non adduxistis eum? Responderunt ministri: numquam sic locutus est homo sicut hic homo. Responderunt ergo eis Pharisaei: numquid et vos seducti estis? Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex Pharisaeis? Sed turba haec quae non novit legem maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille qui venit ad eum nocte qui unus erat ex ipsis: numquid lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid faciat? Responderunt et dixerunt ei: numquid et tu Galilaeus es? scrutare scripturas et vide quia propheta a Galilaea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

VIII

Iesus autem perrexit in montem Oliveti. Et diluculo iterum venit in templum et omnis populus venit ad eum et sedens docebat eos. Adducunt autem scribae et Pharisaei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio et dixerunt ei: Magister haec muli

et modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hec autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum. Ihesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post unum exiebant incipientes a senioribus. Et remansit solus ihesus et mulier in medio stans. Erigens autem se ihesus dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condempnavit? Que dixit: Nemo domine. Dixit autem ihesus: Nec ego te condempnabo. Vade et amplius iam noli peccare.

Iterum ergo locutus est eis ihesus dicens: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei: Tu de te ipso testimonium perhibes; testimonium tuum non est verum. Respondit ihesus et dixit illis: Et si ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum, quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis, ego non iudico quemquam. Et si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso, et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus? Respondit ihesus: Neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis, forsitan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus est ihesus in gazophilacio docens in templo. Et nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihesus: Ego vado et queretis me, et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudei: Numquid interficiet semet ipsum, quia dicit: Quo ego vado vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis ihesus: Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare, sed qui misit me verax est, et ego que audivi ab eo hec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis ihesus: Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, et a me ipso facio nichil, sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me misit mecum est, et non reliquit me solum, quia ego que placita sunt ei facio semper. Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos: Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos. Responderunt ei iudei: Semen abrahe sumus et nemini servivimus umquam. Quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis ihesus: Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in eternum; filius manet in eternum. Si ergo filius vos liberaverit, vere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis, sed queritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor, et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraham est. Dicit eis ihesus: Si filii abrahe estis, opera abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a deo. Hoc abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus nati; unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus: Si deus pater vester esset, diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem dico, non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis michi? Qui est ex deo verba dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex deo non estis. Responderunt igitur iudei et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu et demonium habes? Respondit ihesus: Ego demonium non habeo, sed honorifico patrem meum, et vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam; est qui querat et iudicet. Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo iudei: Nunc cognovimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et prophete, et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit, mortem non gustabit in eternum. Numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est? Et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihesus: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovistis eum. Ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et abraham vidisti? Dixit eis ihesus: Amen amen dico vobis, antequam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Ihesus autem abscondit se et exivit de templo.

IX

Et preteriens ihesus vidit hominem cecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli sui: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cecus nasceretur? Respondit ihesus: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Hec cum dixisset, expuit in terram et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos eius, et dixit ei: Vade lava in natatoria siloe quod interpretatur mi-

Siloe. Abiit ergo et lavit et venit videns. Itaque vicini et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est; alii autem nequaquam, sed similis est eius. Ille vero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tibi? Respondit: Ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando fecit Iesus lutum et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos et lavi et video. Dicebant ergo ex phariseis quidam: Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum: Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudei de illo quia cecus fuisset et vidisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster et quia cecus natus est. Quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate; etatem habet, ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant Iudeos. Iam enim conspiraverant Iudei ut si quis eum confiteretur Christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia etatem habet, ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus et dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio. Unum scio quia cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis; quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis, nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius facit hunc exaudit. A seculo non est auditum quia quis aperuit oculos ceci nati. Nisi esset hic a Deo non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Respondit ille et dixit: Quis est Domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant et qui vident ceci fiant. Et audierunt ex phariseis qui cum ipso erant et dixerunt ei: Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis Iesus: Si ceci essetis non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus; peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones, sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Mercennarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie videt lupum venientem et dimittit oves et fugit, et lupus rapit et dispergit oves. Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me mee. Sicut novit me Pater et ego agnosco Patrem. Et animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ovile unus pastor. Propterea me Pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudeos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Demonium habet et insanit; quid eum auditis? Alii dicebant: Hec verba non sunt demonium habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia in Ierosolimis, et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eum Iudei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine Patris mei hec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis. Oves mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me. Et ego vitam eternam do eis et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est et nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego et Pater unum sumus. Sustulerunt ergo lapides Iudei ut lapidarent eum. Respondit eis Iesus: Multa opera bona ostendi vobis ex Patre meo; propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudei: De bono opere non lapidamus te sed de blasphemia, et quia tu homo cum sis facis te ipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est in lege

tuis? Quia ego dixi: Dii estis. Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi scriptura: quem Pater sanctificavit et misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas, quia dixi: Filius Dei sum? Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, et si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis et credatis quia in me est Pater, et ego in Patre. Quaerebant ergo eum apprehendere: et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans Iordanem in eum locum ubi erat Iohannes baptizans primum: et mansit illic. Et multi venerunt ad eum, et dicebant: Quia Iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quaecumque dixit Iohannes de hoc, vera erant. Et multi crediderunt in eum.

XI

Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania, de castello Mariae et Marthae sororis eius. Maria autem erat quae unxit Dominum unguento, et extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur. Audiens autem Iesus dixit eis: Infirmitas haec non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham, et sororem eius Mariam, et Lazarum. Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post haec dicit discipulis suis: Eamus in Iudaeam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quaerebant te Iudaei lapidare, et iterum vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim horae sunt diei? Si quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt: si autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux non est in eo. Haec ait, et post haec dixit eis: Lazarus amicus noster dormit: sed vado ut a somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, salvus erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem putaverunt quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo Iesus dixit eis manifeste: Lazarus mortuus est: et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus et nos, ut moriamur cum eo. Venit itaque Iesus: et invenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. Erat autem Bethania iuxta Ierosolymam quasi stadiis quindecim. Multi autem ex Iudaeis venerant ad Martham et Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audivit quia Iesus venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: sed et nunc scio quia quaecumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus. Dicit illi Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die. Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio et vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in aeternum. Credis hoc? Ait illi: Utique, Domine, ego credidi quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti. Et cum haec dixisset, abiit, et vocavit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, et vocat te. Illa autem ut audivit, surgit cito, et venit ad eum: nondum enim venerat Iesus in castellum: sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei Martha. Iudaei ergo qui erant cum ea in domo et consolabantur eam, cum vidissent Mariam quia cito surrexit et exiit, secuti sunt eam dicentes: Quia vadit ad monumentum, ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns eum, cecidit ad pedes eius, et dicit ei: Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus. Iesus ergo ut vidit eam plorantem, et Iudaeos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum, et dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni et vide. Et lacrimatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudaei: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic qui aperuit oculos caeci nati facere ut et hic non moreretur? Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad monumentum. Erat autem spelunca, et lapis superpositus erat ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam foetet, quatriduanus enim est. Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem: Iesus autem elevatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi, ut credant quia tu me misisti. Haec cum dixisset, voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatus pedes et manus institis, et facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Solvite eum, et sinite abire. Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant ad Mariam et Martham, et viderant quae fecit Iesus, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad Pharisaeos, et dixerunt eis quae fecit Iesus. Collegerunt ergo pontifices et Pharisaei concilium, et dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: et venient Romani, et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis, Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius, prophetavit quia Iesus moriturus erat pro gente, et non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta desertum, in civitatem quae dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat Pascha Iudaeorum: et ascenderunt multi Ierosolymam de regione ante Pascha, ut sanctificarent seipsos. Quaerebant ergo Iesum: et colloquebantur ad invicem, in templo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festum? Dederant autem pontifices et Pharisaei mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.

XII

Iesus ergo ante sex dies Paschae venit Bethaniam, ubi fuerat Lazarus

non //

[illegible]
[illegible] Lazarus
vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Mari
a ergo accepit libram unguenti nardi pistici pre
ciosi et unxit pedes Iesu et extersit capillis suis pedes
eius et domus impleta est ex odore unguenti. Di
xit ergo unus ex discipulis eius Iudas Scariot
his qui erat eum traditurus. Quare hoc unguen
tum non venidit .ccc. denariis et datum est ege
nis. Dixit autem hoc non quia de egenis pertine
bat ad eum sed quia fur erat et loculos habens ea qu
e mittebantur portabat. Dixit ergo Iesus. Sine ill
am ut in die sepulture mee servet illud. Paupe
res enim semper habetis vobiscum me autem non semper
habebitis. Cognovit ergo turba multa ex Iudeis
quia illic esset et venerunt non propter Iesum tantum sed
ut Lazarum viderent quem suscitavit a mortu
is. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et La
zarum interficerent quia multi propter illum abib
ant ex Iudeis et credebant in Iesum. In crastinum
autem turba multa que venerat ad diem fes
tum cum audissent quia venit Iesus Ierosolimam
acceperunt ramos palmarum et processerunt o
bviam ei et clamabant. Osanna benedictus q
ui venit in nomine domini rex Israel. Et invenit Iesus asellu
m et sedit super eum sicut scriptum est. Noli timere fi
lia Sion ecce rex tuus venit sedens super pullum
asine. Hec non cognoverunt discipuli eius pri
mum sed quando glorificatus est Iesus tunc rec
ordati sunt quia hec erant scripta de eo et hec fe
cerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba
que erat cum eo quando Lazarum vocavit de m
onumento et suscitavit eum a mortuis. Propter
ea et obviam venit ei turba quia audierunt eum
fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad
semetipsos. Videtis quia nichil proficimus? Ecce
mundus totus post eum abiit. Erant autem gen
tiles quidam ex his qui ascenderant ut adorar
ent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philipp
um qui erat a Bethsaida Galilee et rogabant e
um dicentes. Domine volumus Iesum videre. V
enit Philippus et dicit Andree. Andreas rursum
et Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit
eis dicens. Venit hora ut clarificetur filius ho
minis. Amen amen dico vobis nisi granum frumen
ti cadens in terram cadens in terram mortuum fuerit ipsum
solum manet. Si autem mortuum fuerit multum
fructum affert. Qui amat animam suam perdet e
am. Et qui odit animam suam in hoc mundo
in vitam eternam custodit eam. Si quis michi
ministrat me sequatur. Et ubi sum ego illic et mi
nister meus erit. Si quis michi ministraverit
honorificabit eum pater meus. Nunc anima
mea turbata est. Et quid dicam? Pater salvifica
me ex hora hac. Sed propter ea veni in horam hanc.
Pater clarifica tuum nomen. Venit ergo vox
de celo et clarificavi et iterum clarificabo. Turba
ergo que stabat et audiebat dicebat tonitruum
factum esse. Alii dicebant angelus ei locutus est.
Respondit Iesus et dixit. Non propter me hec vox
venit sed propter vos. Nunc iudicium est mundi nunc
princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si
exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum.
Hoc autem dicebat significans qua morte e
sset moriturus. Respondit ei turba. Nos audivi
mus ex lege quia Christus manet in eternum. Et quo
modo tu dicis oportet exaltari filium hominis?
Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis Iesus.
Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate
dum lucem habetis ut non tenebre vos comprehen
dant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo
vadat. Dum lucem habetis credite in lucem
ut filii lucis sitis. Hec locutus est eis Iesus et abiit.
et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa
fecisset coram eis non credebant in eum ut ser
mo Ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine
quis credidit auditui nostro et brachium domini cui re
velatum est. Propterea non poterant credere qu
ia iterum dixit Isaias. Excecavit oculos eorum et indu
ravit eorum cor ut non videant oculis et intelli
gant corde et convertantur et sanem eos. Hec dix
it Isaias quando vidit gloriam eius et locutus est de
eo. Verumptamen et ex principibus multi credide
runt in eum sed propter phariseos non confite
bantur ut de sinagoga non eicerentur. Dilexer
unt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei.
Iesus autem clamavit et dixit. Qui credit in me
et non credit in me sed in eum qui misit me. Et
qui videt me videt eum qui misit me. Ego lux
in mundum veni ut omnis qui credit in me in te
nebris non maneat. Et si quis audierit verba mea
et non custodierit ea ego non iudico eum. Non
enim veni ut iudicem mundum sed ut salvi
ficem mundum. Qui spernit me et non accipit
verba mea habet qui iudicet eum. Sermo quem
locutus sum ille iudicabit eum in novissimo
die. Quia ego ex me ipso non sum locutus sed qui
misit me pater ipse michi mandatum dedit.
Quid dicam et quid loquar. Et scio quia manda
tum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor si
cut dixit michi pater sic loquor. Ante diem XIII
autem festum pasche sciens Iesus quia venit
eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem
cum dilexisset suos qui erant in mundo in fi
nem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus
iam se inmisisset in corde ut traderet eum I
udas Simonis Scariothis. Sciens quia omnia de
dit ei pater in manus et quia a deo exivit et ad deum
vadit. Surgit a cena et ponit vestimenta sua
Et cum accepisset linteum precinxit se. De
inde mittit aquam in pelvem et cepit lavare
pedes discipulorum et extergere linteo quo er
at precinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum.
Et dixit ei Petrus. Domine tu michi lavas pedes?
Respondit Iesus et dixit ei. Quod ego facio tu nescis
modo scies autem postea. Dicit ei Petrus. Non la
vabis michi pedes in eternum. Respondit eis Iesus.
Si non lavero te non habebis partem mecum.
Dicit ei Simon Petrus. Domine non tantum pedes
meos sed et manus et caput. Dicit ei Iesus. Qui lo
tus est non indiget nisi ut pedes lavet sed est
mundus totus. Et vos mundi estis sed non omnes.
Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum.
Propter ea dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo
lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua.
Cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid
fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domi
ne et benedicitis. Sum etenim. Si ergo ego

lavi vestros pedes dominus et magister et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis non est servus maior domino suo neque apostolus maior eo qui misit illum. Si haec scitis beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut impleatur scriptura qui manducat mecum panem levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis priusquam fiat ut credatis cum factum fuerit quia ego sum. Amen amen dico vobis qui accipit si quem misero me accipit. Qui autem me accipit accipit eum qui me misit. Cum haec dixisset Iesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit. Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli haesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit. Itaque cum recubuisset ille supra pectus Iesu dicit ei. Domine quis est. Respondit Iesus. Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit Iudae Simonis Scariotis. Et post buccellam tunc introivit in illum Satanas. Et dicit ei Iesus. Quod facis fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat Iudas quod dicit ei Iesus. Eme ea quae opus sunt nobis ad diem festum aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dicit Iesus. Nunc clarificatus est Filius hominis et Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo et Deus clarificabit eum in semet ipso. Et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Quaeretis me et sicut dixi Iudaeis quo ego vado vos non potestis venire. Et vobis dico modo. Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei Simon Petrus. Domine quo vadis. Respondit Iesus. Quo ego vado non potes me modo sequi sequeris autem postea. Dicit ei Petrus. Quare non possum sequi te modo. Animam meam pro te ponam. Respondit Iesus. Animam tuam pro me pones. Amen amen dico tibi non cantabit gallus donec me ter neges. Et ait discipulis suis.

XIIII Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum et in me credite. In domo Patris mei mansiones multae sunt. Si quominus dixissem vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero et praeparavero vobis locum iterum venio et accipiam vos ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis. Et quo ego vado scitis et viam scitis. Dicit ei Thomas. Domine nescimus quo vadis. Et quomodo possumus viam scire. Dicit ei Iesus. Ego sum via et veritas et vita. Nemo venit ad Patrem nisi per me. Si cognovissetis me et Patrem meum utique cognovissetis. Et amodo cognoscetis eum et vidistis eum. Dicit ei Philippus. Domine ostende nobis Patrem et sufficit nobis. Dicit ei Iesus. Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis

me. Philippe qui videt me videt et Patrem. Quomodo tu dicis ostende nobis Patrem. Non creditis quia ego in Patre et Pater in me est. Verba quae ego loquor vobis a me ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera. Non creditis quia ego in Patre et Pater in me est. Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis qui credit in me opera quae ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia ego ad Patrem vado. Et quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam ut clarificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam. Si diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo Patrem et alium Paracletum dabit vobis ut maneat vobiscum in aeternum. Spiritum veritatis quem mundus non potest accipere quia non videt eum nec scit eum. Vos autem cognoscitis eum quia apud vos manebit et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos veniam ad vos. Adhuc modicum et mundus me iam non videt. Vos autem videtis me quia ego vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego in Patre meo et vos in me et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur a Patre meo. Et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum. Dicit ei Iudas non ille Scariotis. Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es te ipsum et non mundo. Respondit Iesus et dixit ei. Si quis diligit me sermonem meum servabit. Et Pater meus diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit me Patris. Haec locutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem Spiritus Sanctus quem mittet Pater in nomine meo ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia quaecumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad Patrem quia Pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem. Et sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio. Surgite eamus hinc.

Ego sum vitis vera et Pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Et omnem qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semet ipso nisi manserit in vite sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis vos palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nihil potestis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et aruit. XV

et colligent eos et in ignem mittent et ardent. Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint quodcumque volueritis petetis et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si praecepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea sicut et ego patris mei praecepta servavi et maneo in eius dilectione. Haec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit et gaudium vestrum impleatur. Hoc est praeceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis quae ego praecipio vobis. Iam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos quia omnia quaecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis sed ego elegi vos et posui vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo det vobis. Haec mando vobis ut diligatis invicem. Si mundus vos odit scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis. Non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt. Sed haec omnia facient vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui me misit. Si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis quae nemo alius fecit peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est quia odio habuerunt me gratis.

XVI

Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis. Haec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se praestare deo. Et haec facient quia non noverunt patrem neque me. Sed haec locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. Haec autem vobis ab initio non dixi quia vobiscum eram. At nunc vado ad eum qui me misit et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia haec locutus sum vobis tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio. De peccato quidem quia non crediderunt in me. De iustitia vero quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De iudicio autem quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso sed quaecumque audiet loquetur et quae ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Modicum et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicum. Nescimus quid loquitur. Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare et dixit eis. De hoc quaeritis inter vos quia dixi modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos. Mundus autem gaudebit vos autem contristabimini. Sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum iam non meminit pressurae propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum. Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Haec in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis sed palam de patre annuntiabo vobis. Illo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre et veni in mundum. Iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris et proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis Iesus. Modo creditis. Ecce venit hora et iam venit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis. Et non sum solus quia pater mecum est. Haec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis. Sed confidite ego vici mundum.

XVII

Haec locutus est Iesus et sublevatis oculis in caelum dixit. Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam aeternam. Haec est autem vita aeterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti Iesum Christum. Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum servaverunt. Et nunc cognoverunt.

quia omnia que dedisti michi abs te sunt, quia verba que dedisti michi dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo, sed pro hiis quos dedisti michi, quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt et tua mea sunt, et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo, et hii in mundo sunt, et ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti michi, ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti michi custodivi, et nemo ex his periit nisi filius perditionis, ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio, et hec loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico me ipsum, ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro his autem rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint, ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti michi dedi eis, ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me, ut sint consummati in unum, et cognoscat mundus quia tu me misisti, et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater, quos dedisti michi volo ut ubi ego sum et illi sint mecum, ut videant claritatem meam quam dedisti michi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognovit, ego autem te cognovi, et hii cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum et notum faciam, ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis.

XVIII Hec cum dixisset Ihesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat ortus, in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et Iudas qui tradebat eum locum, quia frequenter Ihesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et phariseis ministros, venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum, processit et dicit eis: Quem queritis? Responderunt ei: Ihesum Nazarenum. Dicit eis Ihesus: Ego sum. Stabat autem et Iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogavit: Quem queritis? Illi autem dixerunt: Ihesum Nazarenum. Respondit Ihesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis, sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit: quia quos dedisti michi non perdidi ex ipsis quemquam. Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum, et percussit pontificis servum, et abscidit eius auriculam dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. Dixit ergo Ihesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit michi pater non vis ut bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri Iudeorum comprehenderunt Ihesum et ligaverunt eum, et adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim socer Caiphe, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas qui consilium dederat Iudeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Ihesum Simon Petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, et introivit cum Ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, et dixit ostiarie, et introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas, quia frigus erat, et calefaciebant se. Erat autem cum eis et Petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit Ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Ihesus: Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes Iudei conveniunt, et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Ihesu dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Ihesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cedis? Et misit eum Annas ligatum ad Caypham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit: Non sum. Dicit unus ex servis pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in orto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus, et statim gallus cantavit. Adducunt ergo Ihesum a Caypha in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in pretorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha. Exivit ergo Pilatus ad eos foras et dixit: Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudei: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo Ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in pretorium Pilatus, et vocavit Ihesum et dixit ei: Tu es rex Iudeorum? Respondit Ihesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respondit Ihesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Ihesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit meam vocem. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudeos et dicit eis: Ego nullam invenio in eo causam. Est autem

consuetudo uobis ut unum dimittam uobis in pascha.
Uultis ergo dimittam uobis regem iudeorum. Cl
amauerunt rursum omnes dicentes. Non hunc
XVIIII sed barrabam. Erat autem barrabas latro. Tunc ap
prehendit pilatus ihesum et flagellauit. Et milites
plectentes coronam de spinis imposuerunt ca
piti eius et ueste purpurea circumdederunt eum
et ueniebant ad eum et dicebant. Aue rex iude
orum et dabant ei alapas. Exiit iterum pilatus
foras et dicit eis. Ecce adduco uobis eum foras ut
cognoscatis quia in eo nullam causam inuenio.
Exiit ergo ihesus portans spineam coronam
et purpureum uestimentum et dicit eis. Ecce homo.
Cum ergo uidissent eum pontifices et ministri
clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum.
Dicit eis pilatus. Accipite eum uos et crucifigite.
Ego enim non inuenio in eo causam. Respon
derunt ei iudei. Nos legem habemus et secundum le
gem debet mori quia filium dei se fecit. Cum ergo
audisset pilatus hunc sermonem magis timu
it. Et ingressus est pretorium iterum et dicit ad
ihesum. Unde es tu? Ihesus autem responsum non de
dit ei. Dicit ergo ei pilatus. Michi non loqueris?
Nescis quia potestatem habeo crucifigere te et
potestatem habeo dimittere te? Respondit ihesus.
Non haberes potestatem aduersus me ullam nisi
esset datum desuper. Propterea qui tradidit me
tibi maius peccatum habet. Exinde querebat
pilatus uolens dimittere ihesum. Iudei autem cla
mabant dicentes. Si hunc dimittis non es ami
cus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesa
ri. Pilatus ergo cum audisset hos sermones ad
duxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco qui
dicitur lythostrotos hebraice autem gabbatha. Erat aut
parasceue pasche hora quasi sexta. Et dicit iu
deis. Ecce rex uester. Illi autem clamabant. Tolle tol
le crucifige eum. Dicit eis pilatus. Regem ue
strum crucifigam? Responderunt pontifices.
Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo
tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt
autem ihesum et eduxerunt. Et baiulans sibi cr
ucem exiuit in eum qui dicitur caluarie locum
hebraice autem golgotha ubi eum crucifixe
runt. Et cum eo alios duos hinc et hinc medium
autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus
et posuit super crucem. Erat autem scriptum ihesus
nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum
multi legerunt iudeorum quia prope ciuitatem er
at locus ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum
hebraice grece et latine. Dicebant ergo pilato
pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum
sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit
pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum
crucifixissent eum acceperunt uestimenta eius
et fecerunt quatuor partes unicuique militi
partem et tunicam. Erat autem tunica incon
sutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo
ad inuicem. Non scindamus eam sed sortia
mur de illa cuius sit ut scriptura impleretur
dicens. Partiti sunt uestimenta mea sibi et in
uestem meam miserunt sortem. Et milites qui
dem hec fecerunt. Stabant autem iuxta cru
cem ihesu mater eius et soror matris eius maria
cleophe et maria magdalene. Cum uidisset
ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem dili
gebat dicit matri sue. Mulier ecce filius tuus.
Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex ill
a hora accepit eam discipulus in sua. Postea sci
ens ihesus quia iam omnia consummata sunt ut con
summaretur scriptura dicit. Sitio. Uas ergo pos
itum erat aceto plenum. Illi autem spongiam ple
nam aceto ysopo circumponentes obtulerunt
ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit
consummatum est. Et inclinato capite tradidit sp
iritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat ut
non remanerent in cruce corpora sabbato erat enim
magnus dies ille sabbati. Rogauerunt pilatum
ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Ue
nerunt ergo milites et primi quidem fregerunt
crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ih
esum autem cum uenissent ut uiderunt eum
iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus
militum lancea latus eius aperuit et continuo e
xiuit sanguis et aqua. Et qui uidit testimonium
perhibuit et uerum est eius testimonium et ille sc
it quia uera dicit ut et uos credatis. Facta sunt enim
hec ut scriptura impleatur. Os non comminu
etis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Uidebunt
in quem transfixerunt. Post hec autem rogauit
pilatum ioseph ab arimathia eo quod esset discip
ulus ihesu occultus autem propter metum iudeorum
ut tolleret corpus ihesu et permisit pilatus. Uenit
ergo et tulit corpus ihesu. Uenit autem et nico
demus qui uenerat ad ihesum nocte primum
ferens mixturam mirre et aloes quasi libras cen
tum. Acceperunt ergo corpus ihesu et ligauerunt
eum linteis cum aromatibus sicut mos iudeis est
sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est
hortus et in horto monumentum nouum in quo
nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo
propter parasceuen iudeorum quia iuxta erat mo
numentum posuerunt ihesum. Una autem sabbati XX
maria magdalene uenit mane cum adhuc te
nebre essent ad monumentum et uidit lapidem
sublatum a monumento. Cucurrit ergo et uenit
ad simonem petrum et alium discipulum quem
amabat ihesus et dicit eis. Tulerunt dominum de monu
mento et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit
ergo petrus et ille alius discipulus et uenerunt
ad monumentum. Currebant autem duo simul
et ille alius discipulus precucurrit citius petro et
uenit primus ad monumentum. Et cum se inclina
uisset uidit posita linteamina non tamen introi
uit. Uenit ergo simon petrus sequens eum et
introiuit in monumentum. Et uidit linteamina
posita et sudarium quod fuerat super caput eius. Non
cum linteaminibus positum sed separatum inu
olutum in unum locum. Tunc ergo introiuit
et ille discipulus qui uenerat primus ad mon
umentum. Et uidit et credidit. Nondum enim
sciebat scripturam quia oportebat eum a mortuis
resurgere. Abierunt ergo iterum ad semet
ipsos discipuli. Maria autem stabat ad monumen
tum foris plorans. Dum ergo fleret inclina
uit se et prospexit in monumentum. Et uidit
duos angelos in albis sedentes unum ad ca
put et unum ad pedes ubi positum fuerat cor
pus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras?

ploras. Quia tulerunt dominum meum et nescio u-
bi posuerunt eum. Hec cum dixisset conversa est
retrorsum et vidit ihesum stantem et non sciebat
quia ihesus est. Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras quem
queris. Illa existimans quia hortulanus es-
set dicit ei. Domine si tu sustulisti eum dicito michi
ubi posuisti eum et ego eum tollam. Dicit ei
ihesus. Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni quod
dicitur magister. Dicit ei ihesus. Noli me tangere nondum
enim ascendi ad patrem meum. Vade autem
ad fratres meos et dic eis. Ascendo ad patrem me-
um et patrem vestrum et deum meum et deum
vestrum. Venit maria magdalene annuncians
discipulis quia vidi dominum et hec dixit michi. Cum
ergo esset sero die illa una sabbatorum et fores
essent clause ubi erant discipuli congregati p-
ropter metum iudeorum venit ihesus et stetit in
medio et dicit eis. Pax vobis. Et cum hec dixis-
set ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo
discipuli viso domino. Dixit ergo eis iterum. Pax vobis.
Sicut misit me pater et ego mitto vos. Hec cum
dixisset insufflavit et dicit eis. Accipite spi-
ritum sanctum. Quorum remiseritis peccata
remittuntur eis. Et quorum retinueritis reten-
ta sunt. Thomas autem unus ex duodecim
qui dicitur didimus non erat cum eis quando ve-
nit ihesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vi-
dimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro
in manibus eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum et mittam ma-
num meam in latus eius non credam. Et p-
ost dies octo iterum erant discipuli eius intus et
thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis et s-
tetit in medio et dixit. Pax vobis. Deinde dicit
thome. Infer digitum tuum huc et vide m-
anus meas et affer manum tuam et mitte in
latus meum et noli esse incredulus sed fi-
delis. Respondit thomas et dixit ei. Domi-
nus meus et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vi-
disti me credidisti. Beati qui non viderunt et
crediderunt. Multa quidem et alia signa fe-
cit ihesus in conspectu discipulorum suorum que non
sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut
CXXI credatis quia ihesus est christus filius dei. Et ut creden-
tes vitam habeatis in nomine eius. Postea ma-
nifestavit se iterum ihesus ad mare tiberiadis.
Manifestavit autem sic. Erant simul simon
petrus et thomas qui dicitur didimus et nathana-
el qui erat a chana galilee et filii zebedei et
alii ex discipulis eius duo. Dicit eis simon p-
etrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et
nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in
navim et illa nocte nichil prendiderunt.
Mane autem iam facto stetit ihesus in litore
non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus
est. Dicit ergo eis ihesus. Pueri numquid
pulmentarium habetis. Responderunt ei.
Non. Dicit eis. Mittite in dexteram navigi-
i rete et invenietis. Miserunt ergo rete et i-
am non valebant illud trahere pre multitu-
dine piscium. Dicit ergo discipulus ille qu-
em diligebat ihesus petro. Dominus est. Simon
petrus cum audisset quia dominus est
tunicam succinxit se erat enim nudus et
misit se in mare. Alii autem discipuli navi-
gio venerunt. Non enim longe erant a terra
sed quasi cubitis ducentis trahentes rete pi-
scium. Ut ergo descenderunt in terram vide-
runt prunas positas et piscem superpositum et pa-
nem. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos
prendidistis nunc. Ascendit simon petrus
et traxit rete in terram plenum magnis pisci-
bus centum quinquaginta tribus. Et cum tan-
ti essent non est scissum rete. Dicit eis ihesus.
Venite prandete. Et nemo audebat discu-
mbentium interrogare eum tu quis es scientes
quia dominus est. Et venit ihesus et accipit pa-
nem et dat eis et piscem similiter. Hoc iam
tercio manifestatus est ihesus discipulis suis
cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo pran-
dissent dicit simoni petro ihesus. Simon
iohannis diligis me plus his. Dicit ei. Eti-
am domine tu scis quia amo te. Dicit ei. Pa-
sce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon io-
hannis diligis me. Ait illi. Etiam domine
tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos
meos. Dicit ei tercio. Simon iohannis amas
me. Contristatus est petrus quia dixit ei ter-
cio amas me et dicit ei. Domine tu omnia
nosti tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce o-
ves meas. Amen amen dico tibi cum esses iu-
nior cingebas te et ambulabas ubi volebas.
Cum autem senueris extendes manus tuas
et alius te cinget et ducet quo non vis. Hoc au-
tem dixit significans qua morte clarificaturus
esset deum. Et cum hec dixisset dicit ei. Se-
quere me. Conversus petrus vidit illum disci-
pulum quem diligebat ihesus sequentem qui
et recubuit in cena super pectus eius et dixit domi-
ne quis est qui tradet te. Hunc ergo
cum vidisset petrus dicit ihesu. Domine hic
autem quid. Dicit ei ihesus. Sic eum volo ma-
nere donec veniam quid ad te. Tu me se-
quere. Exivit ergo sermo iste inter fratres
quia discipulus ille non moritur. Et non
dixit ei ihesus non moritur sed sic eum volo
manere donec veniam quid ad te. Hic est
discipulus ille qui testimonium perhibet de
his et scripsit hec et scimus quia verum est
testimonium eius. Sunt autem et alia mul-
ta que fecit ihesus in conspectu discipulorum
suorum que si scribantur per singula nec
ipsum arbitror mundum capere posse eos
qui scribendi sunt libros.

Primum queritur quem-
admodum post evangelia que
supplementum legis sunt et in quibus nobis
exempla et precepta vivendi plenissime dige-
sta sunt voluerit apostolus has epistolas ad sin-
gulas ecclesias mittere. Hoc autem causa fac-
tum videtur ut scilicet initio nascentis ec-
clesie novis causis existentibus et presentia
atque orientia resecaret vitia et post futu-
ras excluderet questiones exemplum prophetarum.
Qui post editam legem moysi in qua omnia
dei mandata legebantur nichilominus tamen
doctrina sua rediviva semper comprimebant p-
opuli peccata et propter exemplum in memoriam libris ad-

[illegible] etiam memoriam transmiserunt. De-
[illegible] non amplius quam decem epistol-
as ad ecclesias scripsit. Decem sane enim
ea que [illegible] reliqua que [illegible]
[illegible] ad discipulos [illegible] sunt [illegible]
[illegible]
[illegible] et se contra legem non facere mosi. Ad
numerum [illegible]
suas epistolas ordinavit. Et quia ille [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] epistola sane que ad hebreos scribi-
[illegible] pauli non esse contendunt eo quod non sit
[illegible] et propter sermonis stilique dista-
ntiam. Sed aut barnabe iuxta tertullianum
aut luce iuxta quosdam vel certe clementis
discipuli apostolorum episcopi romane ecclesie post ap-
ostolos ordinati. Quibus ita respondendum est. Si
propterea pauli non erit quia eius non habet nomen ergo
nec alicuius erit quia nullius nomine titulatur. Quod
si absurdum est ipsius magis esse credenda est
quem tanto doctrine sue fulget eloquio. Sed
quoniam apud hebreorum ecclesias quasi destructor
legis falsa suspicione habebatur voluit ta-
cito nomine de figuris et veritate christi red-
dere rationem ne odium nominis fronte pre-
lati utilitatem excluderet lectionis. Non est sa-
ne mirum si eloquentior videatur in proprio id est he-
breo quam in peregrino id est greco quo cetere ep-
istole sunt scripte sermone. [illegible] etiam quod
[illegible] romanorum epistola in primo sit posi-
[illegible] non primum scriptam [illegible]
[illegible]
[illegible] Nam corinthios et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ut omnes ordinatas epistolas ne-
[illegible] ponerentur quam ut posterior fuerit
destinata ut per singulas epistolas gradibus ad per-
fectiora veniretur. Romanorum namque plerique
[illegible] ut non intelligerent dei se gra-
tia sed suis meritis esse salvatos et ob hoc duo inter
se populi confligerent. Ideo illos indigere as-
serit confirmari vitia gentilitatis priora comme-
morans. Corinthiis autem iam dicit scientie gr-
atiam esse concessam et non tam omnes increpat
quam cur peccantes non increpaverint reprehe-
ndit. Sicut ait. Auditur inter vos fornicatio
et cetera. [illegible] in eo spiritu ca-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] a pseudo apostolis [illegible]
[illegible] nulla reprehensione sed multa
laude sunt digni qui fidem apostolicam servaverunt.
[illegible] etiam multo magis collaudantur
qui nec viderunt quidem falsos apostolos [illegible]
[illegible] autem tales erant ut eum ab apo-
[illegible] non fuissent hac laude digni
[illegible]
[illegible]
[illegible] in duabus epistolis

laude prosequitur eo quod non solum fidem in-
concussam servaverunt veritatis sed etiam in p-
secutione civium suorum constantes inventi.
De hebreis vero quid dicendum est quorum
te[s]salonicenses qui plurimum [illegible]
imitatores [illegible]
imitatores effecti estis ecclesiarum dei que sunt in
iudea. Eadem enim passi estis et vos a contri-
bulibus vestris quemadmodum illi a iudeis. [illegible]
quod hebreos eadem commemorans dicens. Nam
et vinctis compassi estis et rapinam bonorum ve-
strorum cum gaudio suscepistis cognoscen-
tes vos habere meliorem et manentem substan-
tiam.

Romani sunt qui ex iudeis gentibusque crediderunt.
Hi superba contentione volebant se alterutrum su-
perponere. Nam iudei dicebant. Nos sumus populus
dei quos ab initio dilexit et fovit. Nos circum-
cisi ex genere abraham stirpe sancta descendi-
mus et notus ante in iudea tantum deus. Nos de e-
gypto signis et virtutibus liberati mare sicco p-
ede transivimus [illegible] nos gravi-
ssimi [illegible] involuerunt nobis manna pluit
[illegible] quasi filiis suis celeste pab-
ulum ministravit. Nos die noctuque in columpnis
nubis ignisque precessit ut nobis in invio iter o-
stenderet [illegible] nos immensa
beneficia taceamus. Nam soli digni fuimus ac-
cipere legem [illegible] loquentis audi-
re [illegible] cognoscere voluntatem. In qua lege
promissus est nobis christus. Ad quos etiam ipse veni-
sse testatus est dicens. Non veni nisi ad oves
que perierunt domus israel. Cum vos canes po-
tius quam homines appellavit. Equum ne er-
go est ut hodie idola deserentes quibus ab ini-
tio deservistis nobis comparemini et non potius
[illegible] legis [illegible]
[illegible] deputemini. Et hec ipsum non m-
eruimus nisi quia larga dei clementia vo-
luit vos ad nostram imitationem admittere.
Gentes autem e contrario respondebant. Q-
uanto enim [illegible] erga vos dei beneficia na-
rraveritis tanto maioris vos criminis reos esse m-
onstrabitis. Semper enim his omnibus extitistis in-
grati. Nam ipsis pedibus quibus aridum mare t-
ransistis ludebatis ante idolo quem feceratis. Et
ipso ore quo paulo ante ob necem adversario-
rum [illegible] simulacra vobis fieri p-
oscebatis. Illis oculis quibus deum in nube [illegible]
aspicere solebatis simulacra [illegible]
[illegible] manna quoque vobis [illegible] fuit et se-
[illegible] contra dominum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de hoc solo vos nemo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nos ut agnovimus statim [illegible]
[illegible] cum nobis de eo ante non fuit predi-

factum. Unde probatur quod vobis sumus non obstinationi mentis sed ignorantie deputandum. Qui enim agnitum illico secuti sunt utique sequerentur si antea cognovissent. Si autem eos de generis nobilitate iactantis quod Abraham non merito imitatio magis quam caro filios nos faciat esse eorum. Denique esau et ismahel cum de stirpe sint abrahe minime tamen in filiis reputantur. Hec ergo taliter altercantibus apostolus se medium interponens ita partium dirimit questiones ut neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse confirmet. Ambos vero populos et scienter et graviter deliquisse. Iudeos quidem quod per prevaricationem legis deum inhonoraverunt. Gentes vero quod cognitum de creatura creatorem ut deum debuerint venerari gloriam eius in manu facta mutaverunt simulacra. Utrosque etiam similiter veniam consecutos equales esse verissima ratione demonstrat. Presertim cum in eadem lege predictum sit et iudeos et gentes ad christi fidem vocandos ostendit. Quam ob rem invicem eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur. Romani sunt in partibus italie. Hi preventi sunt a falsis apostolis et sub nomine domini nostri iesu christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram evangelicam fidem scribens eis ab corintho.

PAULUS SERVUS IHESU XPI vocatus apostolus segregatus in evangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine david secundum carnem qui predestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihesu christi domini nostri per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et vos vocati ihesu christi omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Primum quidem gratias ago deo meo per ihesum christum pro omnibus vobis quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim michi est deus cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar gratie vobis spiritualis ad confirmandos vos id est simul consolari in vobis per eam que invicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia sepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum ita quod in me promptum est et vobis qui rome estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. Virtus enim dei est in salutem omni credenti iudeo primum et greco. Iustitia enim dei in eo revelatur ex fide in fidem sicut scriptum est. Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent. Quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur sempiterna quoque eius virtus et divinitas ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immunditiam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis qui commutaverunt veritatem dei in mendacium et coluerunt et servierunt creature potius quam creatori qui est benedictus in secula amen. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie. Nam femine eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu femine exarserunt in desideriis suis in invicem masculi in masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt deum habere in notitia tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant que non conveniunt. Repletos omni iniquitate malitia fornicatione avaritia nequitia plenos invidia homicidio contentione dolo malignitate susurratores detractores deo odibiles contumeliosos superbos elatos sibi placentes inventores malorum parentibus non obedientes insipientes incompositos sine affectione absque federe sine misericordia. Qui cum iustitiam dei cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte. Non solum qui ea faciunt sed etiam qui consentiunt facien-
tibus. Propter quod inexcusabilis es o homo omnis II
qui iudicas. In quo enim iudicas alterum te ipsum condempnas. Eadem enim agis qui iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quoniam tu effugies iudicium dei. An divitias bonitatis illius et patientie longanimitatis contempnis ignorans quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Tu autem secundum duritiam tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem querentibus vitam eternam. His autem qui ex contentione et qui non adquiescunt veritati credunt autem iniq

tatem ira et indignatio tribulatio et angustia in
omnem animam hominis operantis malum iu-
dei primum et greci. Gloria autem et honor et pa-
x omni operanti bonum iudeo primum et greco.
Non est enim personarum acceptio apud deum.
Quicumque enim sine lege peccaverunt sine
lege peribunt. Et quicumque in lege p
per legem iudicabuntur. Non enim auditores
legis iusti sunt apud deum sed factores legis
iustificabuntur. Cum enim gentes que legem
non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt
eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis
testimonium reddente illis conscientia ipsorum
et inter se invicem cogitationum accusantium
aut etiam defendentium in die cum iudicabit
deus occulta hominum secundum evangelium meum
per ihesum christum dominum nostrum. Si autem tu iudeus co-
gnominaris et requiescis in lege et gloriaris in deo
et nosti voluntatem eius et probas utiliora in-
structus per legem confidis te ipsum ducem esse ce-
corum lumen eorum qui in tenebris sunt eru-
ditorem insipientium magistrum infantium ha-
bentem formam scientie et veritatis in lege qui
ergo alium doces te ipsum non doces. Qui predi-
cas non furandum furaris. Qui dicis non mec-
candum mecharis. Qui abominaris idola sacri-
legium facis. Qui in lege gloriaris per prevarica-
tionem legis deum inhonoras. Nomen enim d-
ei per vos blasphematur inter gentes sicut scriptum est.
Circumcisio quidem prodest si legem observes. Si
autem prevaricator legis sis circumcisio tua prepu-
tium facta est. Si igitur preputium iustitias legis
custodiat nonne preputium illius in circumcisionem
reputabitur et iudicabit quod ex natura est preputi-
um legem consummans te qui per litteram et
circumcisionem prevaricator legis es. Non enim q-
ui in manifesto iudeus est neque que in manifesto
in carne circumcisio sed qui in abscondito iudeus
III est et circumcisio cordis in spiritu non littera. Cu-
ius laus non ex hominibus sed ex deo est. Quid er-
go amplius est iudeo aut que utilitas circumcisio-
nis. Multum per omnem modum. Primum quidem
quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si q-
uidam illorum non crediderunt. Numquid incredu-
litas eorum fidem dei evacuavit. Absit. Est autem
deus verax omnis autem homo mendax. Sicut
scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus tuis
et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra ius-
titiam dei commendat quid dicemus. Numquid
iniquus deus qui infert iram. Secundum hominem
dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus
hunc mundum. Si enim veritas dei in meo m-
endacio abundavit in gloriam ipsius quid adhuc et
ego tamquam peccator iudicor et non sicut blasp-
hemamur et sicut aiunt nos quidam dicere fa-
ciamus mala ut veniant bona. Quorum dampna-
tio iusta est. Quid igitur precellimus eos. Nequaquam.
Causati enim sumus iudeos atque grecos omnes
sub peccato esse sicut scriptum est. Quia non est i-
ustus quisquam non est intelligens non est
requirens deum. Omnes declinaverunt simul
inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum non est usque
ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose.

agebant venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione
et amaritudine plenum est veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio
et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt non
est timor dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam
quecumque lex loquitur his qui in lege sunt loqu-
itur. Ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis
mundus deo quia ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei mani-
festata est testificata a lege et prophetis. Iustitia autem
dei per fidem ihesu christi super omnes qui credunt in eum.
Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt
et egent gloria dei. Iustificati gratis per gratiam ip-
sius per redemptionem que est in christo ihesu. Quem pro-
posuit deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius
ad ostensionem iustitie sue propter remissionem
precedentium delictorum in sustentatione dei ad o-
stensionem iustitie eius in hoc tempore ut sit ip-
se iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi.
Ubi est ergo gloriatio tua. Exclusa est. Per quam
legem factorum. Non sed per legem fidei. Arbitr-
amur enim iustificari hominem per fidem sine operi-
bus legis. An iudeorum deus tantum. Nonne et gen-
tium. Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus
qui iustificavit circumcisionem ex fide et preputium
per fidem. Legem ergo destruimus per fidem. Absit.
Sed legem statuimus. Quid ergo dicimus inve- IIII
nisse abraham patrem nostrum secundum carnem. Si enim
abraham ex operibus legis iustificatus est habet gloriam
sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit. Cre-
didit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam.
Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum
gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non
operatur credenti autem in eum qui iustificat impium
reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum
gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem hominis
cui deus accepto fert iustitiam sine operibus. Be-
ati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non
imputavit dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circum-
cisione manet tantum an etiam in preputio. Di-
cimus enim quia reputata est abrahe fides ad iu-
stitiam. Quomodo ergo reputata est. In circum-
cisione an in preputio. Non in circumcisione sed
in preputio. Et signum accepit circumcisionis
signaculum iustitie fidei que est in preputio ut
sit pater omnium credentium per preputium. Ut
et reputetur illis ad iustitiam et sit pater circu-
mcisionis. Non his tantum qui sunt ex circumci-
sione sed his qui sectantur vestigia fidei que est
in preputio patris nostri habrahe. Non enim per
legem promissio abrahe aut semini eius ut
heres esset mundi sed per iustitiam fidei. Si enim
qui ex lege heredes sunt exinanita est
fides. Abolita est promissio. Lex enim iram op-
eratur. Ubi enim non est lex nec prevaricatio. Ideo
ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio
omni semini. Non ei qui ex lege est solum sed
et ei qui ex fide est abrahe qui est pater omnium
nostrum sicut scriptum est. Quia patrem multa-
rum gentium posui te ante deum cui credi-
dit qui vivificat mortuos et vocat ea que
non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra
spem in spem credidit ut fieret pater multa-
rum gentium secundum quod dictum est ei. Sic

erit semen tuum sicut arena maris. Et non infir-
matus est fide nec consideravit corpus suum
emortuum cum fere centum annorum esset et
emortuam vulvam Sare. In repromissione
etiam dei non esitavit diffidens set conforta-
tus est fide dans gloriam deo plenissime sciens
quia quecumque promisit deus potens est et face-
re. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est
autem scriptum tantum propter ipsum quia re-
putatum est illi ad iustitiam set et propter nos qui-
bus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit
Ihesum Christum dominum nostrum a mortuis qui traditus est
propter delicta nostra et resurrexit propter iustificati-
C V onem nostram. Iustificati igitur ex fide pacem
habeamus ad deum per dominum nostrum Ihesum Christum
per quem et accessum habemus per fidem in gratiam
istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie
filiorum dei. Non solum autem set et gloriamur
in tribulationibus scientes quod tribulatio patien-
tiam operatur. Patientia autem probationem. P-
robatio vero spem. Spes autem non confundit
quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spi-
ritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim
Christus cum adhuc infirmi essemus secundum t-
empus pro impiis mortuus est. Vix enim pro
iusto quis moritur nam pro bono forsitan quis
audeat mori. Commendat autem suam ca-
ritatem deus in nobis quoniam si cum adhuc
peccatores essemus Christus pro nobis mortuus est mul-
to igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius
salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimi-
ci essemus reconciliati sumus deo per mortem filii
eius multo magis reconciliati salvi erimus in vi-
ta ipsius. Non solum autem set et gloriamur in
deo per dominum nostrum Ihesum Christum per quem nunc re-
conciliationem accepimus. Propterea sicut per
unum hominem in hunc mundum peccatum
intravit et per peccatum mors et ita in omnes ho-
mines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt.
Usque ad legem enim peccatum erat in mundo.
Peccatum autem non imputabatur cum lex non
esset. Set regnavit mors ab Adam usque ad Moysen
etiam in eos qui non peccaverunt in similitudi-
nem prevaricationis Ade qui est forma futuri.
Set non sicut delictum ita et donum. Si enim
in unius delicto multi mortui sunt multo
magis gratia dei et donum in gratia unius ho-
minis Ihesu Christi in plures abundavit. Et non s-
icut per unum peccatum ita et donum. Nam
iudicium ex uno in condempnationem gratia
autem ex multis delictis in iustificationem.
Si enim in unius delicto mors regnavit per
unum multo magis abundantiam gratie et
donationis et iustitie accipientes in vita reg-
nabunt per unum Ihesum Christum. Igitur sicut per
unius delictum in omnes homines in condem-
pnationem sic et per unius iustitiam in omnes
homines in iustificationem vite. Sicut enim
per inobedientiam unius hominis peccato-
res constituti sunt multi ita et per unius obedi-
entiam iusti constituentur multi. Lex enim
subintravit ut abundaret delictum. Ubi
autem abundavit delictum superabundavit
gratia. Ut sicut regnavit peccatum in morte
ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam
per Ihesum Christum dominum nostrum. Quid ergo dicemus
permanebimus in peccato ut gratia abundet. Ab-
sit. Qui enim mortui sumus peccato quo-
modo adhuc vivemus in illo. An ignoratis C VI
fratres quia quicumque baptizati sumus in Christo Ih-
esu in morte ipsius baptizati sumus. Consep-
ulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem
ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam dei
patris ita et nos in novitate vite ambulemus.
Si enim complantati sumus similitudini mor-
tis eius simul et resurrectionis erimus. Hoc scien-
tes quia vetus homo noster simul crucifixus est ut
destruatur corpus peccati ut ultra non servia-
mus peccato. Qui enim mortuus est iustific-
atus est a peccato. Si autem mortui sumus cum
Christo credimus quia simul etiam vivemus cum Christo.
Scientes quod surgens Christus ex mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur. Quod
enim mortuus est peccato mortuus est semel quod
autem vivit vivit deo. Ita et vos existimate vos mo-
rtuos quidem esse peccato viventes autem deo in
Christo Ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mo-
rtali corpore ut obediatis concupiscentiis eius.
Set neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis
peccato set exhibete vos deo tamquam ex m-
ortuis viventes et membra vestra iustitie deo. P-
eccatum enim in vobis non dominabitur. Non enim
sub lege estis set sub gratia. Quid ergo pecca-
bimus quoniam non sumus sub lege set sub
gratia. Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis vos ser-
vos ad obediendum servi estis eius cui obedi-
tis sive peccati ad mortem sive obeditionis
ad iustitiam. Gratias autem deo quod fuistis ser-
vi peccati obedistis autem ex corde in eam form-
am doctrine in qua traditi estis. Liberati autem
a peccato servi facti estis iustitie. Humanum di-
co propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim
exhibuistis membra vestra servire inmunditie et
iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete
membra vestra servire iustitie in sanctificationem.
Cum enim servi essetis peccati liberi fuistis iusti-
tie. Quem ergo fructum habuistis tunc in h-
is in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
mors est. Nunc vero liberati a peccato servi autem
facti deo habetis fructum vestrum in sanctifi-
cationem finem vero vitam eternam. Stipen-
dia enim peccati mors. Gratia autem dei vita
eterna in Christo Ihesu domino nostro. An ignoratis fratres C VII
scientibus enim legem loquor quia lex in ho-
mine dominatur quanto tempore vivit. N-
am que sub viro est mulier vivente viro alliga-
ta est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius
soluta est a lege viri. Igitur vivente viro voca-
bitur adultera si fuerit cum altero viro. Si autem
mortuus fuerit vir eius liberata est a lege viri
ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque
fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus
Christi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit
ut fructificemus deo. Cum enim essemus in
carne passiones peccatorum que per legem erant
operabantur in membris nostris ut fructificarent
morti. Nunc autem soluti sumus a lege
mortis in qua detinebamur ita ut serviamus in

novitate spiritus et non in vetustate litterae. Quid ergo
dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum n
on cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam
nesciebam nisi lex diceret non concupisces. Oc
casione autem accepta peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiam. Si
ne lege enim peccatum mortuum erat. Ego au
tem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset
mandatum peccatum revixit. Ego autem m
ortuus sum et inventum est michi mandatum quod e
rat ad vitam hoc esse ad mortem. Nam peccat
um occasione accepta per mandatum seduxit
me et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta
et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod
ergo bonum est michi factum est mors? Absit. Sed
peccatum ut appareat peccatum per bonum michi
operatum est mortem ut fiat supra modum pec
cans peccatum per mandatum. Scimus enim
quia lex spiritalis est ego autem carnalis sum
venumdatus sub peccato. Quod enim operor non
intelligo. Non enim quod volo bonum hoc ago
sed quod odi malum illud facio. Si autem quod nolo i
llud facio consentio legi quoniam bona est. Nunc
autem iam non ego operor illud sed quod habitat in
me peccatum. Scio enim quia non habitat
in me hoc est in carne mea bonum. Nam vel
le adiacet michi perficere autem bonum non
invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio sed
quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud
facio non ego operor illud sed quod habitat in me pe
ccatum. Invenio igitur legem volenti michi facere
bonum quoniam michi malum adiacet. Con
delector enim legi dei secundum interiorem hominem.
Video autem aliam legem in membris meis rep
ugnantem legi mentis mee et captivum me
ducentem in lege peccati que est in membris m
eis. Infelix ego homo quis me liberabit de co
rpore mortis huius? Gratia dei per Ihesum Christum do
minum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi
VIII dei carne autem legi peccati. Nichil ergo nunc
dampnationis est his qui sunt in Christo Ihesu qui
non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus
vite in Christo Ihesu liberavit me a lege peccati et
mortis. Nam quod impossibile erat legi in quo in
firmabatur per carnem deus filium suum mittens
in similitudinem carnis peccati et de peccato dampnavit
peccatum in carne ut iustificatio legis
impleretur in nobis qui non secundum carnem ambula
mus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt
que carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum s
piritum que sunt spiritus sentiunt. Nam pruden
cia carnis mors est. Prudentia autem spiritus vita
et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est deo. Le
gi enim dei non est subiecta nec enim potest. Qui
autem in carne sunt deo placere non possu
nt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu
si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem
spiritum Christi non habet hic non est eius. Si autem Christus
in vobis est corpus quidem mortuum est propter
peccatum spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod
si spiritus eius qui suscitavit Ihesum a mortuis habitat
in vobis qui suscitavit Ihesum Christum a mortuis vi
vificabit et mortalia corpora vestra propter inhabi
tantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debi

tores sumus non carni ut secundum carnem vivamus.
Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem
spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Qui
cumque enim spiritu dei aguntur hii filii sunt dei. N
on enim accepistis spiritum servitutis iterum in
timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum
in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testi
monium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si
autem filii et heredes. Heredes quidem dei coheredes
autem Christi. Si tamen compatimur ut et simul
glorificemur. Existimo enim quod non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram gloriam
que revelabitur in nobis. Nam expectatio crea
ture revelationem filiorum dei expectat. Va
nitati enim creatura subiecta est non volens
sed propter eum qui subiecit eam in spe. Quia
et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis
in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod
omnis creatura ingemiscit et parturit usque adh
uc. Non solum autem illa sed et nos ipsi primici
as spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptio
nem filiorum dei expectantes redemptionem corporis
nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem
que videtur non est spes. Nam quod videt quis quid
sperat? Si autem quod non videmus speramus
per pacientiam expectamus. Similiter autem spiritus
et adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid
oremus sicut oportet nescimus. Sed ipse spiritus
postulat pro nobis gemitibus inenarrabili
bus. Qui autem scrutatur corda scit quid de
sideret spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis.
Scimus autem quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum hiis qui secundum p
ropositum vocati sunt sancti. Nam quos prescivit
et predestinavit conformes fieri imaginis
filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fr
atribus. Quos autem predestinavit hos et voca
vit. Et quos vocavit hos et iustificavit. Quos
autem iustificavit illos et magnificavit. Quid
ergo dicemus ad hec? Si deus pro nobis quis con
tra nos? Qui etiam filio suo proprio non
pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quo
modo non etiam cum illo omnia nobis donavit?
Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui
iustificat quis est qui condempnet? Christus Ihesus
qui mortuus est immo qui et resurrexit qui est
ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis.
Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribu
latio an angustia an persecutio an fames an nu
ditas an periculum an gladius? Sicut scriptum
est. Quia propter te mortificamur tota die estim
ati sumus ut oves occisionis. Sed in hiis omnibus
superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum
enim quia neque mors neque vita neque angeli
neque principatus neque virtutes neque instan
cia neque futura neque fortitudo neque altitudo
neque profundum neque creatura alia poterit nos s
eparare a caritate dei que est in Christo Ihesu dom IX
ino nostro. Veritatem dico in Christo non mentio
r testimonium michi perhibente conscientia
mea in spiritu sancto quoniam tristicia est m
ichi magna et continuus dolor cordi meo. Optab
am enim ipse ego anathema esse a Christo pro fra
tribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem

qui sunt israhelitae quorum adoptio est filiorum et glo-
ria et testamenta et legislatio et obsequium
et repromissa. Quorum patres et ex quibus Christus
secundum carnem qui est super omnia deus benedictus
in saecula amen. Non autem quod exciderit verbum dei.
Non enim omnes qui ex israhel hi sunt israhelitae neque
quia semen sunt abrahae omnes filii sed in isaac
vocabitur tibi semen. Id est non qui filii carnis
hi filii dei sed qui filii sunt promissionis aestiman-
tur in semine. Promissionis enim verbum hoc est
Gen xviii Secundum hoc tempus veniam et erit sarrae filius. Non
solum autem illa sed et rebecca ex uno concubi-
tu habens isaac patris nostri. Cum enim nondum na-
ti fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ut
secundum electionem propositum dei maneret non ex
operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior ser-
[illegible] viet minori. Sicut scriptum est Iacob dilexi e-
sau autem odio habui. Quid ergo dicemus numquid
iniquitas est apud deum. Absit. Moysi enim
dicit. Miserebor cuius misereor et misericordiam
praestabo cuius miserebor. Igitur non volentis ne-
que currentis sed miserentis est dei. Dicit enim
[illegible] scriptura pharaoni quia in hoc ipsum excitavi te ut
ostendam in te virtutem meam et ut adnuntie-
tur nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult
miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque mihi.
Quid igitur adhuc queritur. voluntati enim eius
quis resistit. O homo tu quis es qui respondeas
deo. Numquid dicit figmentum ei qui se fin-
xit quid me fecisti sic. An non habet potestatem
figulus luti ex eadem massa facere. aliud quidem
vas in honorem aliud vero in contumeliam. Quod
si volens deus ostendere iram et notam facere
potentiam suam sustinuit in multa patientia
vasa irae apta in interitum ut ostenderet di-
vitias gloriae suae in vasa misericordiae que praepara-
vit in gloriam quos et vocavit nos non solum
ex iudaeis sed etiam ex gentibus sicut in osee dicit
Vocabo non plebem meam plebem meam et
non dilectam dilectam et non misericordiam con-
secutam misericordiam consecutam. Et erit in loco
ubi dictum est eis non plebs mea vos ibi vocab-
untur filii dei vivi. Esaias autem clamat pro
israhel. Si fuerit numerus filiorum israhel tamquam
arena maris reliquiae salvae fient. Verbum enim
consummans et brevians in aequitate quia ve-
rbum breviatum faciet dominus super terram.
Et sicut praedixit esaias nisi dominus sabaoth
reliquisset nobis semen sicut sodoma facti essem-
us et sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo
dicemus quod gentes que non sectabantur iustitiam
adprehenderunt iustitiam. iustitiam autem que
ex fide est. Israhel vero sectando legem iustitiae in legem
iustitiae non pervenit. Quare quia non ex fide sed Leg
quasi ex operibus offenderunt enim in lapidem o-
ffensionis et in petram scandali sicut scriptum est.
Ecce pono in sion lapidem offensionis et petram
scandali et omnis qui credit in eum non
X confundetur. Fratres voluntas quidem cordis
mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem.
Testimonium enim perhibeo illis quod aemulationem
dei habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim
dei iustitiam et suam querentes statuere iusti-
tiae dei non sunt subiecti. Finis enim legis Christus est

ad iustitiam omni credenti. Moyses enim scripsit
quoniam iustitiam que ex lege est qui fecerit homo vivet
in ea. Que autem ex fide est iustitia sic dicit.
Ne dixeris in corde tuo quis ascendet in caelum
id est Christum deducere. Aut quis descendet in abys-
sum. hoc est Christum ex mortuis revocare. Sed quid
dicit scriptura. Prope est verbum in ore tuo et
in corde tuo. hoc est verbum fidei quod praedicamus. Qui-
a si confitearis in ore tuo dominum iesum et
in corde tuo credideris quod deus illum suscita-
vit a mortuis salvus eris. Corde enim creditur
ad iustitiam ore autem confessio fit ad salu-
tem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in
illum non confundetur. Non enim est distinctio
iudaei et graeci. Nam idem dominus omnium
dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim
quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quo-
modo ergo invocabunt in quem non credide-
runt. Aut quomodo credent ei quem non a-
udierunt. Quomodo autem audient sine prae-
dicante. Quomodo vero praedicabunt nisi mittan-
tur. Sicut scriptum est. Quam speciosi pedes
evangelizantium pacem evangelizantium
bona. Sed non omnes oboediunt evangelio. Esaias Is liii
enim dicit. Domine quis credidit auditui no-
stro. Ergo fides ex auditu auditus autem per ver-
bum Christi. Sed dico. Numquid non audierunt
et quidem in omnem terram exiit sonus eorum
et in fines orbis terrae verba eorum. Sed dico numquid
israhel non cognovit. Primus moyses dicit. Ego
ad aemulationem vos adducam in non gentem
in gentem insipientem in iram vos mittam.
Esaias autem audet et dicit. Inventus sum a
non quaerentibus me palam apparui his qui me
non interrogabant. Ad israhel autem dicit. Tota
die expandi manus meas ad populum non credentem
et contradicentem michi. Dico ergo. Numquid
repulit dominus populum suum. Absit. Nam et
ego israhelita sum ex semine abraham de tribu
beniamin. Non repulit deus plebem suam
quam praescivit. An nescitis in helia quid dicit
scriptura quemadmodum interpellat deum ad-
versus israhel. Domine prophetas tuos occiderunt altari-
a tua suffoderunt et ego relictus sum solus et
querunt animam meam. Sed quid dicit illi
responsum divinum. Reliqui michi septem
milia virorum qui non curvaverunt genu
ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquiae
secundum electionem gratiae salvae factae sunt. Si autem
gratia iam non ex operibus. alioquin gratia iam non
est gratia. Quid ergo. quod querebat israhel hoc non est
consecutus. electio autem consecuta est. ceteri
vero excaecati sunt sicut scriptum est. Dedit
illis deus spiritum conpunctionis oculos ut non
videant et aures ut non audiant usque in hodier-
num diem. Et david dicit. Fiat mensa eorum
in laqueum et in captionem et in scandalum et in
retributionem illis. Obscurentur oculi eorum
ne videant et dorsum illorum semper incurva.
Dico ergo. Numquid sic offenderunt ut ca- XI
derent. Absit. Sed illorum delicto salus gentibus
ut illos aemulentur. Quod si delictum illorum di-
vitiae sunt mundi et deminutio eorum divitiae
gentium quanto magis plenitudo eorum

tum. Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem
ego sum gentium apostolus ministerium meum hono
rificabo. Si quomodo ad emulandum provocem
carnem meam ut et salvos faciam aliquos
ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est
mundi que assumptio nisi vita ex mortuis. Quod
si delibatio sancta est et massa. Et si radix sancta
et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt tu autem
cum oleaster esses insertus es in illis et socius
radicis et pinguedinis olive factus es. Noli gl
oriari adversus ramos. Quod si gloriaris non
tu radicem portas sed radix te. Dices ergo. Fracti
sunt rami ut ego inserar. Bene. Propter incre
dulitatem fracti sunt. tu autem fide stas. Noli a
ltum sapere sed time. Si enim deus naturalibus
ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide
ergo bonitatem et severitatem dei. In eos quidem
qui ceciderunt severitatem in te autem bonita
tem dei si permanseris in bonitate. Alioquin et
tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incred
ulitate inserentur. Potens est enim deus iterum
inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro et contra naturam insertus es in bonam
olivam quanto magis hi secundum naturam inseren
tur sue olive. Nolo enim vos ignorare fratres mi
sterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes quia
cecitas ex parte contigit in Israel. donec plenitu
do gentium intraret et sic omnis Israel salvus fi
eret sicut scriptum est. Veniet ex Sion qui eripiat
et avertat impietatem ab Iacob. Et hoc illis a
me testamentum cum abstulero peccata eorum.
Secundum evangelium quidem inimici propter vos
secundum electionem autem karissimi propter patres. Sin
e penitentia enim sunt dona et vocatio dei. Si
cut enim aliquando et vos non credidistis deo.
nunc autem misericordiam consecuti estis propter ill
orum incredulitatem ita et isti nunc non crediderunt
in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam con
sequantur. Conclusit enim deus omnia in in
credulitatem ut omnium misereatur. O altitu
do divitiarum sapientie et scientie dei quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius et investi
gabiles vie eius. Quis enim cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit? Aut
quis prior dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex
ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in
XII secula seculorum. amen. Obsecro itaque v
os fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora ve
stra hostiam viventem sanctam deo placen
tem rationabile obsequium vestrum. Et n
olite conformari huic seculo sed reformam
ini in novitate sensus vestri ut probetis que sit
voluntas dei bona et bene placens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est mihi omnibus qui sunt in
ter vos non plus sapere quam oportet sapere ad sobrieta
tem. Et unicuique sicut deus divisit mensuram
fidei. Sicut enim in uno corpore multa mem
bra habemus omnia autem membra non eun
dem actum habent ita multi unum corpus su
mus in Christo. Singuli autem alter alterius mem
bra. Habentes autem donationes secundum gratiam
que data est nobis differentes. Sive prophetiam
secundum rationem fidei. Sive ministerium in mi
nistrando. Sive qui docet in doctrina. Qui

exortatur in exortando. Qui tribuit in simpl
icitate qui preest in sollicitudine. Qui miseretur in
hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes m
alum adherentes bono. Caritatem fraternitatis
invicem diligentes. Honore invicem prevenien
tes. Sollicitudine non pigri. Spiritu ferventes do
mino servientes. Spe gaudentes in tribulatione
patientes. Orationi instantes necessitatibus sancto
rum communicantes hospitalitatem sectantes.
Benedicite persequentibus vos benedicite et no
lite maledicere. Gaudere cum gaudentibus flere
cum flentibus. Idipsum invicem sentientes. Non
alta sapientes sed humilibus consentientes. Nol
ite esse prudentes apud vos metipsos nulli malum
pro malo reddentes. Providentes bona non tan
tum coram deo sed etiam coram omnibus hominibus.
Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus homini
bus pacem habentes. Non vos ipsos defendentes kar
issimi sed date locum ire. Scriptum est enim
Michi vindictam ego retribuam dicit dominus.
Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si
sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbones
ignis congeres super caput eius. Noli vinci a ma
lo sed vince in bono malum. Omnis anima p XIII
otestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim
potestas nisi a deo. Que autem sunt a deo ordi
nata sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordina
tioni resistit. Qui autem resistunt ipsi sibi dam
pnationem adquirunt. Nam principes non sunt
timori boni operis sed mali. Vis autem non timere
potestatem bonum fac et habebis laudem ex ill
a. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem
male feceris time. Non enim sine causa gla
dium portat. Dei enim minister est vindex in
iram ei qui malum agit. Propter necessitate sub
diti estote non solum propter iram sed propter con
scientiam. Ideo enim et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsum servientes. Reddite
ergo omnibus debita. Cui tributum. tributum.
cui vectigal vectigal. Cui timorem. timorem.
cui honorem honorem. Nemini quicquam d
ebeatis nisi ut invicem diligatis. Qui enim
diligit proximum legem implevit. Nam non
adulterabis. non occides non furaberis. non
falsum testimonium dices non concupisces.
Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo inst
auratur. Diliges proximum tuum tamquam te i
psum. Dilectio proximi malum non operatur.
Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scien
tes tempus quia hora est iam nos de sompno
surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam
cum credidimus. Nox precessit autem dies ap
propinquavit. Abiciamus ergo opera tene
brarum et induamur arma lucis sicut in d
ie honeste ambulemus. Non in commessati
onibus et ebrietatibus non in cubilibus et impudici
tiis non in contentione et emulatione sed in
duite vos dominum Ihesum Christum et carnis cu
ram ne feceritis in desideriis. Infirmum XIIII
autem in fide assumite non in disceptationibus
cogitationum. Alius quidem credit mandu
care se omnia. Qui autem infirmus est olus
manducet. Is qui manducat non manducan
tem non spernat. Et qui non manducat mandu

manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem, alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem, domino sapit. Et qui non sapit diem, domino non sapit. Et qui manducat, domino manducat: gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, domino non manducat, et gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, domino vivimus: sive morimur, domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit, ut et mortuorum et vivorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Dei. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, et omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius invicem iudicemus: sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Iesu, quia nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum Dei esca et potus, sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit Christo, placet Deo, et probatus est hominibus. Itaque quae pacis sunt sectemur, et quae aedificationis sunt invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus Dei. Omnia quidem munda sunt: sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. Tu fidem quam habes, penes temetipsum habe coram Deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est.

XV

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, et non nobis placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad aedificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quaecumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientiae et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Iesum Christum: ut unanimes, uno ore honorificetis Deum et patrem domini nostri Iesu Christi. Propter quod suscipite invicem, sicut et Christus suscepit vos in honorem Dei. Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum: gentes autem super misericordiam honorare Deum, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus, domine, et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit: Laetamini gentes cum plebe eius. Et iterum: Laudate omnes gentes dominum, et magnificate eum omnes populi. Et rursus Isaias ait: Erit radix Iesse, et qui exsurget regere gentes, in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo: ut abundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum autem, fratres mei, et ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis, fratres, ex parte, tamquam in memoriam vos reducens: propter gratiam quae data est mihi a Deo, ut sim minister Christi Iesu in gentibus: sanctificans evangelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta, et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Iesu ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum quae per me non efficit Christus in obedientiam gentium, verbo et factis: in virtute signorum et prodigiorum, in virtute spiritus sancti: ita ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim evangelium Christi. Sic autem hoc praedicavi evangelium, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum aedificarem: sed sicut scriptum est: Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt: et qui non audierunt, intelligent. Propter quod et impediebar plurimum venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam praecedentibus annis: cum in Hispaniam proficisci coepero, spero quod praeteriens videam vos, et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in Ierusalem ministrare sanctis. Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Ierusalem. Placuit enim eis: et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero, et assignavero eis fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos, in abundantia benedictionis Christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum, et per caritatem sancti spiritus, ut adiuvetis me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus qui sunt in Iudaea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Ierusalem sanctis, ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei, et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

XVI

Commendo autem vobis Phoebem sororem nostram, quae est in ministerio ecclesiae quae est in Cenchris: ut eam suscipiatis in domino digne sanctis, et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit: etenim ipsa quoque astitit multis, et mihi ipsi. Salutate Priscam et Aquilam adiutores meos in Christo Iesu, qui pro anima mea suas cervices supposuerunt: quibus non solum ego gratias ago, sed et cunctae ecclesiae gentium

et domesticam ecclesiam eorum. Salutate Epenetum dilectum michi qui est primitivus Asie in Christo. Salutate Mariam que multum laboravit in vobis. Salutate Andronicum et Iuniam cognatos et concaptivos meos qui sunt nobiles in apostolis qui et ante me fuerunt in Christo. Salutate Ampliatum dilectissimum michi in domino. Salutate Urbanum adiutorem nostrum in Christo et Stachin dilectum meum. Salutate Apellen probum in Christo. Salutate eos qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex Narcissi domo qui sunt in domino. Salutate Tryfenam et Tryfosam que laborant in domino. Salutate Persidam carissimam que multum laboravit in domino. Salutate Rufum electum in domino et matrem eius et meam. Salutate Asyncritum Flegontem Hermen Patrobam Hermam et qui cum eis sunt fratres. Salutate Filologum et Iuliam Nereum et sororem eius et Olympiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesie Christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam quam vos didicistis faciunt et declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo domino nostro non serviunt sed suo ventri et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra enim obedientia in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis sed volo vos sapientes esse in bono et simplices in malo. Deus autem pacis conterat Sathanan sub pedibus vestris velociter. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Salutat vos Timotheus adiutor meus et Lucius et Iason et Sosipater cognati mei. Saluto vos ego Tercius qui scripsi epistolam in domino. Salutat vos Gaius hospes meus et universe ecclesie. Salutat vos Erastus arcarius civitatis et Quartus frater. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis amen. Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta evangelium meum et predicationem Ihesu Christi secundum revelationem misterii temporibus eternis taciti quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei ad obeditionem fidei in cunctis gentibus cogniti soli sapienti deo per Ihesum Christum cui est honor et gloria in secula seculorum amen.

PAULUS VOCATUS apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Sostenes frater ecclesie dei que est Corinthi sanctificatis in Christo Ihesu vocatis sanctis cum omnibus qui invocant nomen domini nostri Ihesu Christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei que data est vobis in Christo Ihesu, quia in omnibus divites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis ita ut nichil vobis desit in ulla gratia expectantibus revelationem domini nostri Ihesu Christi. Qui et confirmabit vos usque in finem sine crimine in die adventus domini nostri Ihesu Christi. Fidelis deus per quem vocati estis in societatem filii eius Ihesu Christi domini nostri. Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri Ihesu Christi ut id ipsum dicatis omnes et non sint in vobis scismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim michi de vobis fratres mei ab his qui sunt Cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe, ego autem Christi. Divisus est Christus. Numquid Paulus crucifixus est pro vobis aut in nomine Pauli baptizati estis. Gratias ago deo meo quod neminem vestrum baptizavi nisi Crispum et Gaium ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis. Baptizavi autem et Stephane domum. Ceterum nescio si quem alium baptizaverim. Non enim misit me Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi ut non evacuetur crux Christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est. Scriptum est enim: Perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens, ubi scriba, ubi conquisitor huius seculi. Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam deum, placuit deo per stultitiam predicationis salvos facere credentes. Quoniam et Iudei signa petunt et Greci sapientiam querunt. Nos autem predicamus Christum crucifixum Iudeis quidem scandalum gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudeis atque Grecis Christum dei virtutem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei sapientius est hominibus et quod infirmum est dei fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed que stulta sunt mundi elegit deus ut confundat sapientes, et infirma mundi elegit deus ut confundat fortia, et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus et que non sunt ut ea que sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in Christo Ihesu qui factus est sapientia nobis a deo et iustitia et sanctificatio et redemptio, ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur in domino glorietur.

II

Et ego cum venissem ad vos fratres veni non in sublimitate sermonis aut sapientie annuntians vobis testimonium Christi. Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos nisi Christum Ihesum et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos, et sermo meus et predicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie verbis sed in ostensione spiritus et virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos, sapientiam vero non huius seculi neque principum huius

seculi qui destruuntur. sed loquimur dei sapientiam in
misterio que abscondita est. quam predestina-
uit deus ante secula in gloriam nostram. quam
nemo principum huius seculi cognouit. Si
enim cognouissent. numquam dominum
glorie crucifixissent. Sed sicut scriptum est. quod
oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in
cor hominis ascendit. que preparauit deus hiis
qui diligunt illum. Nobis autem reuelauit
deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur
etiam profunda dei. Quis enim scit hominum
que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ip-
so est. ita et que dei sunt nemo cognouit nisi
spiritus dei. Nos autem non spiritum mundi acce-
pimus sed spiritum qui ex deo est ut sciamus que
a deo donata sunt nobis. que et loquimur non
in doctis humane sapientie uerbis sed in doc-
trina spiritus spiritualibus spiritualia comparantes. Anim-
alis autem homo non percipit ea que sunt spiritus
dei. Stulticia enim est illi et non potest intelli-
gere quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem iu-
dicat omnia et ipse a nemine iudicatur. Quis enim
cognouit sensum domini qui instruat
eum. nos autem sensum christi habemus.
III Et ego
fratres non potui loqui uobis quasi spiritualibus sed
quasi carnalibus. Tamquam paruulis in christo la-
c uobis potum dedi non escam. Nondum enim
poteratis sed nec adhuc quidem potestis. adhuc
enim estis carnales. Cum enim sit inter uos ze-
lus et contencio nonne carnales estis et secundum ho-
minem ambulatis. Cum enim quis dicit. E-
go quidem sum pauli. Alius autem ego apol-
lo nonne homines estis. Quid igitur est apollo. quid
uero paulus. ministri eius cui credidistis.
et unicuique sicut dominus dedit. Ego planta-
ui apollo rigauit sed deus incrementum ded-
it. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui
rigat. sed qui incrementum dat deus. Qui plan-
tat autem et qui rigat unum sunt. Unusquis-
que autem propriam mercedem accipiet secundum su-
um laborem. Dei enim sumus adiutores dei
agricultura estis dei edificatio estis. Secundum
gratiam dei que data est michi ut sapiens
architectus fundamentum posui. alius autem
superedificat. Unusquisque autem uideat quo-
modo superedificet. Fundamentum enim aliud
nemo potest ponere. preter id quod positum est.
quod positum est quod est christus ihesus. Siquis autem su-
peredificat supra fundamentum hoc aurum ar-
gentum lapides preciosos. ligna. fenum. sti-
pulam unius cuiusque opus manifestum erit.
Dies enim domini declarabit quia in igne re-
uelabitur. Et uniuscuiusque opus quale sit ig-
nis probabit. Si cuius opus manserit quod super-
edificauit mercedem accipiet. Si cuius opus
arserit detrimentum patietur. ipse autem
saluus erit sic tamen quasi per ignem. Nescitis
quia templum dei estis et spiritus dei habi-
tat in uobis. Siquis autem templum dei uio-
lauerit disperdet illum deus. Templum enim
dei sanctum est quod estis uos. Nemo uos seducat. Si
quis uidetur inter uos sapiens esse in hoc se-
culo stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia
enim huius seculi stulticia est apud deum.

Scriptum est enim. Comprehendam sapientes in
astucia eorum. Et iterum. Dominus nouit cogi-
tationes sapientium quoniam uane sunt.
Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia e-
nim uestra sunt. siue paulus. siue apollo. siue ceph-
as. siue mundus. siue uita. siue mors. siue
presentia siue futura. Omnia enim uestra sunt
uos autem christi. christus autem dei. Sic nos ex- IIII
istimet homo ut ministros christi et dispensa-
tores misteriorum dei. Hic iam queritur in-
ter dispensatores ut fidelis quis inueniatur.
Michi autem pro minimo est ut a uobis iudi-
cer aut ab humano die. sed neque me ipsum iu-
dico. Nichil enim michi conscius sum. sed non
in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat
me dominus est. Itaque nolite ante tempus
iudicare quoadusque ueniat dominus qui
et illuminabit abscondita tenebrarum et
manifestabit consilia cordium et tunc lau-
s erit unicuique a deo. Hec autem fratres trans-
figuraui in me et apollo propter uos ut in nobis
discatis ne supra quam scriptum est unus
aduersus alterum infletur pro alio. Quis enim te
discernit. Quid autem habes quod non accepisti.
Si autem accepisti quid gloriaris quasi non
acceperis. Iam saturati estis. iam diuites
facti estis. Iam sine nobis regnatis et utinam
regnaretis ut et nos uobiscum regnemus.
Puto enim quod deus nos apostolos nouissimos osten-
dit tamquam morti destinatos quia spectaculum
facti sumus huic mundo et angelis et hominibus.
Nos stulti propter christum uos autem prudentes
in christo. Nos infirmi uos autem fortes. Uos
nobiles nos autem ignobiles. Usque in hanc
horam et esurimus et sitimus et nudi sumus.
et colaphis cedimur et instabiles sumus et la-
boramus operantes manibus nostris. Maledicimur
et benedicimus. Persecutionem patimur et
sustinemus. Blasphemamur et obsecramus.
Tamquam purgamenta huius mundi facti
sumus omnium peripsima usque adhuc. Non ut
confundam uos hec scribo sed ut filios meos caris-
simos moneo. Nam si decem milia pedagogo-
rum habeatis in christo sed non multos patres.
Nam in christo ihesu per euangelium ego uos genui.
Rogo ergo uos imitatores mei estote. Id-
eo misi ad uos timotheum qui est filius meus
carissimus et fidelis in domino qui uos com-
monefaciat uias meas que sunt in christo ihesu.
sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam
non uenturus sim ad uos sic inflati sunt qui-
dam. Ueniam autem cito ad uos si dominus uolu-
erit et cognoscam non sermonem eorum qui infla-
ti sunt sed uirtutem. Non enim in sermone est
regnum dei sed in uirtute. Quid uultis. In
uirga ueniam ad uos an in caritate et spiritu man-
suetudinis. Omnino auditur inter uos for- V
nicatio et talis fornicatio qualis nec inter gen-
tes. ita ut uxorem patris quis habeat.
Et uos inflati estis et non magis luctum ha-
buistis ut tollatur de medio uestrum qui hoc
opus fecit. Ego quidem absens corpore presens
autem spiritu iam iudicaui ut presens eum
qui sic operatus est in nomine domini nostri

[Iesu] Christi congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini Iesu tradere huiusmodi satanae in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri Iesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malitiae et nequitiae sed in azymis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola non commisceri fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri fornicariis. Si quis frater nominatur fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

C. VI.

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis saecularia. Saecularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt. Et haec aliquando quidem fuistis sed abluti estis sed sanctificati estis sed iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi et in spiritu dei nostri. Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed domino et dominus corpori. Deus vero et dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim inquit duo in carne una. Qui autem adhaeret domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est quem habetis a deo et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate deum in corpore vestro.

C. VII.

De quibus autem scripsistis mihi bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat et unaquaeque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi et iterum revertimini in idipsum ne temptet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum, sed unusquisque proprium habet donum ex deo alius quidem sic alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis bonum est illis si sic maneant sicut et ego. Quod si non se continent nubant. Melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt praecipio non ego sed dominus uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam aut viro suo reconciliari et vir uxorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem et haec consentit habitare cum illo non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit discedat. Non est enim servituti subiectus frater aut soror in eiusmodi. In pace autem vocavit nos deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies? aut unde scis vir si mulierem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit dominus unumquemque sicut vocavit deus ita ambulet, et sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio nihil est et praeputium nihil est sed observatio mandatorum dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi curae sed et si potes liber fieri magis utere. Qui enim in domino vocatus est servus libertus est domini. Similiter qui liber vocatus est servus est Christi. Pretio empti estis nolite fieri servi hominum. Unusquisque in quo vocatus est fratres in hoc permaneat apud deum. De virginibus autem praeceptum domini non habeo consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. Si autem acceperis uxorem non peccasti et si nupserit virgo non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico fratres tempus breve est. Reliquum est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint et qui flent tamquam non flentes et qui

gaudent tamquam non gaudentes. Et qui emunt tamquam non possidentes. Et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. Preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est que domini sunt quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat uxori et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Que autem nupta est cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico non ut laqueum vobis iniciam sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impedimento dominum observandi. Si quis autem turpem se videri existimat super virginem suam quod sit superadulta et ita oportet fieri quod vult faciat non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem potestatem autem habens sue voluntatis et hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit virginem suam bene facit. Et qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vivit vir eius. Quod si dormierit vir eius liberata est a lege viri. cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium.
VIII Puto autem quod et ego spiritum dei habeam. De his
autem que idolis immolantur scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat caritas vero edificat. Si quis autem se existimat scire aliquid nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum hic cognitus est ab eo. De escis autem que idolis immolantur scimus quia nichil est idolum in mundo et quod nullus deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii sive in celo sive in terra siquidem sunt dii multi et domini multi nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in illum. Et unus dominus ihesus christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem conscientia usque nunc idoli quasi idolotitum manducant et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque enim si non manducaverimus deficiemus neque si manducaverimus abundabimus. Videte autem ne forte hec licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum idolotita. Et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem in eternum ne fratrem
IX meum scandalizem. Non sum liber?
non sum apostolus? nonne christum ihesum dominum nostrum vidi? nonne opus meum vos estis in domino? Et si aliis non sum apostolus sed tamen vobis sum. Nam signaculum apostolatus mei vos estis in domino.

Mea defensio apud eos qui me interrogant hec est. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas? Aut solus ego et barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec dico an et lex hec non dicit? Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est deo? an propter nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt. Quoniam debet in spe qui arat arare et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus magnum est si nos vestra carnalia metamus? Si alii potestatis vestre participes sunt quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate sed omnia sustinemus ne quod offendiculum demus evangelio christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt et qui altari deserviunt cum altari participantur. Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi autem hec ut ita fiant in me. Bonum est enim mihi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit. Ve enim mihi est si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo. Si autem invitus dispensatio mihi credita est. Que est ergo merces mea? ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus omnium me servum feci ut plures lucri facerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus ut iudeos lucrarer. His qui sub lege sunt quasi sub lege essem cum ipse non essem sub lege ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. His qui sine lege erant tamquam sine lege essem cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt sed unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi in incertum. Sic pugno non quasi aerem verberans. Sed castigo corpus meum et in servitutem redigo. ne forte cum aliis predicaverim
ipse reprobus efficiar. Nolo enim vos X
ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt et omnes in moyse baptizati sunt in nube

in mari. Et omnes eandem escam spiritalem
manducaverunt. Et omnes eundem potum spi-
ritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali
consequente eos petra. Petra autem erat Christus.
Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo.
Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in fi-
gura facta sunt nostri ut non simus concupi-
scentes malorum sicut et illi concupierunt.
Neque ydolatre efficiamini sicut quidam ex ip-
sis quemadmodum scriptum est. Sedit popu-
lus manducare et bibere et surrexerunt lu-
dere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt et ceciderunt una die viginti
tria milia hominum. Neque temptemus Christum
sicut quidam eorum temptaverunt et a serpen-
tibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut qui-
dam eorum murmuraverunt et perierunt ab ex-
terminatore. Hec autem omnia in figura conti-
gebant illis. Scripta sunt autem ad correp-
tionem nostram in quos fines seculorum devene-
runt. Itaque qui se existimat stare videat ne
cadat. Temptatio vos non apprehendat nisi
humana. Fidelis autem deus est qui non pati-
etur vos temptari super id quod potestis sed faciet
cum temptatione etiam proventum ut possitis
sustinere. Propter quod karissimi mihi fugite ab ydo-
lorum cultura. Ut prudentibus loquor vos ip-
si iudicate quod dico. Calix benedictionis cui be-
nedicimus nonne communicatio sanguinis
Christi est. Et panis quem frangimus nonne par-
ticipatio corporis domini est. Quoniam unus pa-
nis unum corpus multi sumus. Omnes qui de
uno pane et de uno calice participamus. Vi-
dete Israel secundum carnem. Nonne qui edunt ho-
stias participes sunt altaris. Quid ergo dico
quod ydolis immolatum sit aliquid, aut quod ydol-
um sit aliquid. Sed que immolant gentes de-
moniis immolant et non deo. Nolo autem
vos socios fieri demoniorum. Non potestis
calicem domini bibere et calicem demoniorum.
Non potestis mense domini participes esse
et mense demoniorum. An emulamur dominum.
Numquid fortiores illo sumus. Omnia mi-
chi licent sed non omnia expediunt. Omnia
licent sed non omnia edificant. Nemo quod su-
um est querat sed quod alterius. Omne quod in
macello venditur manducate nichil interro-
gantes propter conscientiam. Domini est terra
et plenitudo eius. Si quis vocat vos infide-
lium ad cenam et vultis ire omne quod vobis appo-
nitur manducate nichil interrogantes propter c-
onscientiam. Si quis autem dixerit hoc immo-
laticium est ydolis nolite manducare propter
illum qui indicavit et propter conscientiam. Con-
scientiam autem dico non tuam sed alterius.
Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alien-
a conscientia. Si ego cum gratia participo
quid blasphemor pro eo quod gratias ago. Si-
ve ergo manducatis sive bibitis sive aliud
quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Si-
ne offensione estote iudeis et gentibus et
ecclesie dei. Sicut et ego per omnia omnibus pla-
ceo non querens quod michi utile est sed quod
XI multis ut salvi fiant. Imitatores mei

estote sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod
per omnia mei memores estis sicut et
vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos scire quod
omnis viri caput Christus est. Caput autem
mulieris vir. Caput vero Christi deus. Omnis vi-
r orans aut prophetans velato capite deturpa-
t caput suum. Unum enim est ac si de-
ur. Nam si non velatur mulier et tondeatur.
Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalva-
ri velet caput suum. Vir quidem non debet
velare caput quoniam imago et gloria est dei.
Mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex
muliere est sed mulier ex viro. Et enim non
est creatus vir propter mulierem sed mulier propter
virum. Ideo debet mulier potestatem habere
supra caput propter angelos. Verumptamen
neque vir sine muliere neque mulier sine viro
in domino. Nam sicut mulier de viro ita et vir
per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos autem
iudicate. Decet mulierem non velatam ora-
re deum. Nec ipsa natura docet vos quod vir qui-
dem si comam nutriat ignominia est illi.
Mulier vero si comam nutriat gloria est il-
li quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.
Si quis autem videtur contentiosus esse nos
talem consuetudinem non habemus neque
ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans
quod non in melius sed in deterius convenitis. Pri-
mum quidem convenientibus vobis in ecclesiam
audio scissuras esse et ex parte credo. Nam opor-
tet hereses esse ut et qui probati sunt mani-
festi fiant in vobis. Convenientibus ergo vob-
is in unum iam non est dominicam cenam mand-
ucare. Unusquisque enim suam cenam pre-
sumit ad manducandum. Et alius quidem e-
surit alius autem ebrius est. Numquid dom-
os non habetis ad manducandum et bibendum
aut ecclesiam dei contempnitis et confunditis eos
qui non habent. Quid dicam vobis. Laudo vos in hoc
non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tra-
didi vobis. Quoniam dominus Ihesus in qua noc-
te tradebatur accepit panem gratias agens fr-
egit et dixit. Accipite et manducate hoc est
corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc faci-
te in meam commemorationem. Similiter et ca-
licem postquam cenavit dicens. Hic calix no-
vum testamentum est in meo sanguine. Hoc faci-
te quotienscumque bibetis in meam commem-
orationem. Quotienscumque enim manducabi-
tis panem hunc et calicem bibetis mortem do-
mini annunciabitis donec veniat. Itaque qui-
cumque manducaverit panem vel biberit cal-
icem domini indigne reus erit corporis et sanguinis
domini. Probet autem se ipsum homo et sic de pane il-
lo edat et de calice bibat. Qui enim mandu-
cat et bibit indigne iudicium sibi manduc-
at et bibit non diiudicans corpus domini. Ideo in-
ter vos multi infirmi et imbecilles et dor-
miunt multi. Quod si nos met ipsos diiudicare-
mus non utique iudicaremur. Dum iudicam-
ur autem a domino corripimur ut non cum
hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei cum
convenitis ad manducandum invicem expec-
tate. Si quis esurit domi manducet ut non in

iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

XII

De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. Et nemo potest dicere Dominum Iesum nisi in Spiritu Sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Et divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum. Alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitatum in uno Spiritu. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes in uno Spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris: Quia non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui: Opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii. Sed multo magis quae videntur membra corporis infirmiora esse necessariora sunt. Et quae putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem circumdamus, et quae inhonesta sunt nostra abundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed Deus temperavit corpus ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit scisma in corpore, sed id ipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi et membra de membro. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophetae? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Aemulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim mysteria omnia et omnem scientiam, et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Caritas patiens est, benigna est. Caritas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidit, sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi quae erant parvuli. Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria haec; maior autem horum est caritas.

XIIII

Sectamini caritatem, aemulamini spiritalia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed Deo; nemo enim audit. Spiritus autem loquitur mysteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad aedificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum aedificat, qui autem prophetat ecclesiam aedificat. Volo autem omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur ut ecclesia aedificationem accipiat. Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina? Tamen quae sine anima sunt vocem dantia, sive tibia sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur id quod canitur aut quod citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puta genera linguarum sunt in mundo, et nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquar barbarus, et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos, quoniam aemulatores estis spirituum, ad aedificationem ecclesiae quaerite ut abundetis. Et ideo qui loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente; psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae quomodo dicet Amen super tuam benedictionem?

quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non edificatur. Gratias ago deo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui ut et alios instruam quam decem milia verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus, sed malicia parvuli estote. Sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est quoniam in aliis linguis et in labiis aliis loquar populo huic et nec sic exaudient me dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur, intrent autem idiote aut infideles, nonne dicent quod insanitis. Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, occulta cordis eius manifesta fiunt. Et ita cadens in faciem adorabit deum pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres. Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalipsim habet, linguam habet, interpretationem habet. Omnia ad edificationem fiant. Sive enim lingua quis loquitur secundum duos aut multum tres et per partes et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia, sibi autem loquatur et deo. Prophete duo aut tres dicant et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare ut omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiectus est. Non enim est dissensionis deus sed pacis sicut in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui sed subditas esse sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit, aut in vos solos pervenit. Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat que scribo vobis quia domini sunt mandata. Si quis autem ignorat ignorabitur. Itaque fratres mei emulamini prophetare et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

XV Notum autem vobis facio fratres evangelium quod predicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini. Qua ratione predicaverim vobis si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia surrexit tercia die secundum scripturas, et quia visus est Cephe et post hec undecim. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo, deinde apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et michi. Ego sum enim minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem dei sum id quod sum. Et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi. Non ego autem sed gratia dei mecum. Sive enim ego sive illi, sic predicamus et sic credidistis. Si autem Christus predicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes dei, quoniam testimonium diximus adversus deum quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non surrexit, vana est fides vestra. Adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in Christo perierunt. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit a mortuis primitie dormientium. Quoniam quidem per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem in suo ordine. Primitie Christus, deinde hii qui sunt Christi in adventu eius qui crediderunt. Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri, cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Novissima autem inimica destruetur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei, sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta illi fuerint omnia, tunc et ipse filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt, ut quid et baptizantur pro illis. Ut quid et nos periclitamur omni hora. Cotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in Christo Ihesu domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid michi prodest si mortui non resurgunt. Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti et nolite peccare. Ignorantiam enim dei quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis. Quomodo resurgunt mortui, quali autem corpore venient. Insipiens tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum ut puta tritici aut alicuius ceterorum seminum. Deus autem dat illi corpus sicut vult et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro, sed alia hominum, alia pecorum, alia caro volucrum, alia autem piscium. Et corpora celestia et corpora terrestria. Sed alia quidem celestium gloria, alia autem terrestrium. Alia claritas solis, alia claritas lune et alia claritas stellarum. Stella enim ab stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Seminatur corpus anima

le surget corpus spiritale. Sicut est corpus animale est et spiritale. Sicut scriptum est: Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spiritale est, sed quod animale, deinde quod spiritale est. Primus homo de terra terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus, tales et terreni; et qualis celestis, tales et celestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem celestis. Hoc autem dico, fratres, quoniam caro et sanguis regnum dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, in novissima tuba. Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis peccatum est, virtus vero peccati lex. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Ihesum Christum. Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles, abundantes in opere domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in domino.

XVI

De collectis autem que fiunt in sanctos, sicut ordinavi ecclesiis Galatie, ita et vos facite. Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se reponat, recondens quod ei bene placuerit, ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero, quos probaveritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero, nam Macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo, vel etiam hiemabo, ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre, spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos, si dominus permiserit. Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten. Hostium enim mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi. Si autem venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos, opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace, ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De Apollo autem fratre vobis notum facio, quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus, et utique non fuit voluntas ut nunc veniret; veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate, state in fide, viriliter agite et confortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres, nostis domum Stephane et Fortunati et Achaici, quoniam sunt primitie Achaie, et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos, ut et vos subditi sitis eiusmodi, et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici, quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et Prisca cum domestica sua ecclesia, apud quos et hospitor. Salutant vos fratres omnes. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum nostrum Ihesum Christum, sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Ihesu. Amen.

PAULUS APOSTOLUS

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Timotheus frater, ecclesie dei que est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa Achaia, gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi, pater misericordiarum et deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive consolamur pro vestra consolatione, que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur, et spes nostra firma pro vobis, scientes quoniam sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, que facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in deo qui suscitat mortuos, qui de tantis periculis eripuit nos et eruit, in quem speramus quoniam et adhuc eripiet, adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis, ut ex multorum personis eius que in nobis est donationis per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec est, testimonium conscientie nostre, quod in simplicitate cordis et sinceritate dei, et non in sapientia carnali, sed in gratia dei conversati sumus in hoc mundo, abundantius autem ad vos. Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et cognovistis. Spero autem quod usque in finem cognoscetis, sicut et cognovistis nos ex parte, quia gloria vestra sumus, sicut et vos nostra, in die domini nostri Ihesu Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos, ut secundam gratiam haberetis, et per vos transire in Macedoniam, et iterum a Macedonia venire ad vos, et a vobis deduci in Iudeam. Cum ergo hoc voluissem,

numquid levitate usus sum. Aut que cogi-
to secundum carnem cogito ut sit apud me est et non.
Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit
apud vos non est in illo est et non. sed est in illo
est. Dei enim filius ihesus christus qui in vobis
per nos predicatus est. per me et silvanum et tim-
otheum non fuit est et non sed est in illo fuit.
Quotquot enim promissiones dei sunt in
illo est. Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam
nostram per nos. Qui autem confirmat nos vob-
iscum in christo et qui unxit nos deus: qui et si-
gnavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus
nostris. Ego autem testem deum invoco in ani-
mam meam quod parcens vobis non veni ultra co-
rinthum. Non quia dominamur fidei vestre
sed adiutores sumus gaudii vestri. Nam fide s-
II tatis. Statui autem hoc ipse apud me ne ite-
rum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego
contristo vos quis est qui me letificet nisi
qui contristatur ex me. Et hoc ipsum scripsi vobis
ut non cum venero tristitiam super tristitiam
habeam de quibus oportuerat me gaudere
confidens in omnibus vobis quia meum gaudi-
um omnium vestrum est. Nam ex multa tribula-
tione et angustia cordis scripsi vobis per mul-
tas lacrimas. Non ut contristemini sed ut
sciatis quam caritatem habeam abundantius
in vobis. Si quis autem contristavit me non me
contristavit. sed ex parte ut non onerem om-
nes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurga-
tio que fit a pluribus. Ita ut econtrario magis
donetis et consolemini ne forte abundantiore
tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter
quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem.
Ideo enim et scripsi vobis ut cognoscam experi-
mentum vestrum an in omnibus obedientes sitis. Cui autem
aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi
si quid donavi propter vos in persona christi ut non circum-
veniamur a satana. Non enim ignoramus
cogitationes eius. Cum venissem autem troa-
dem propter evangelium christi et ostium mihi
apertum esset in domino non habui requiem
spiritui meo eo quod non invenerim titum fratrem
meum sed vale faciens eis profectus sum in ma-
cedoniam. Deo autem gratias qui semper trium-
phat nos in christo ihesu et odorem notitie sue ma-
nifestat per nos in omni loco. Quia christi bonus
odor sumus deo in his qui salvi fiunt et in his
qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem
aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis tam
idoneus. Non enim sumus sicut plurimi a-
dulterantes verbum dei sed ex sinceritate sed sicut
III ex deo coram deo in christo loquimur. Incipimus
iterum nos metipsos commendare. aut numquid
egemus sicut quidam commendaticiis epistolis
ad vos aut ex vobis. Epistola nostra vos estis scripta in
cordibus nostris. Que scitur et legitur ab omnibus
hominibus manifestati quod epistola estis christi ministrata a nobis et scripta non a-
tramento sed spiritu dei vivi non in tabulis lap-
ideis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam
autem talem habemus per christum ad deum.
Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a n-
obis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo
est. Qui et idoneos nos fecit ministros novi

testamenti non littera sed spiritu. Littera enim occi-
dit spiritus autem vivificat. Quod si ministratio
mortis litteris deformata in lapidibus fuit in glo-
ria ita ut non possent intendere filii israel in faciem
moysi propter gloriam vultus eius que evacua-
tur quomodo non magis ministratio spiritus erit
in gloria. Nam si ministratio dampnationis
in gloria est multo magis abundat ministeri-
um iustitie in gloria. Nam nec glorificatum
est quod claruit in hac parte propter excellentem glo-
riam. Si enim quod evacuatur per gloriam est mul-
to magis quod manet in gloria est. Habentes igitur
talem spem multa fiducia utimur. Et non sicut
moyses ponebat velamen super faciem suam
ut non intenderent filii israel in faciem eius quod
evacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum us-
que in hodiernum diem. Idipsum velamen in
lectione veteris testamenti manet non revela-
tum quoniam in christo evacuatur. Sed usque
in hodiernum diem cum legitur moyses vel-
amen est positum super cor eorum. Cum autem con-
versi fuerint ad deum auferetur velamen. Dominus
autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini ibi liber-
tas. Nos vero omnes revelata facie gloriam dei
speculantes in eandem imaginem transfor-
mamur a claritate in claritatem tamquam a spiritu
domini. Ideo habentes hanc administrationem iux- IIII
ta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus
sed abdicamus occulta dedecoris. Non ambu-
lantes in astutia neque adulterantes verbum
dei sed in manifestatione veritatis commend-
antes nos metipsos ad omnem conscientiam ho-
minum coram deo. Quod si etiam opertum est
evangelium nostrum in his qui pereunt est opertum
in quibus deus huius seculi excecavit mentes
infidelium ut non fulgeat illuminatio evan-
gelii glorie christi qui est imago dei. Non enim
nosmetipsos predicamus sed ihesum christum do-
minum nostrum nos autem servos vestros per ihesum.
Quoniam deus qui dixit de tenebris lumen
splendescere ipse illuxit in cordibus nostris ad illumi-
nationem scientie claritatis dei in facie ihesu christi.
Habentes autem thesaurum istum in vasis
fictilibus ut sublimitas sit virtutis dei et non ex
nobis. In omnibus tribulationem patimur sed non
angustiamur. Aporiamur sed non destituimur.
Persecutionem patimur sed non derelinquimur.
Deicimur sed non perimus. Semper mortificatio-
nem ihesu in corpore nostro circumferentes ut et
vita ihesu christi in corporibus nostris manifestetur.
Semper enim nos qui vivimus in mortem tra-
dimur propter ihesum ut et vita ihesu christi manifest-
etur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis
operatur vita autem in vobis. Habentes autem
eundem spiritum fidei sicut scriptum est. Credidi
propter quod locutus sum et nos credimus propter quod et loqui-
mur. Scientes quoniam qui suscitavit dominum
ihesum et nos cum ihesu suscitabit et constituet vob-
iscum. Omnia enim propter vos ut gratia abun-
dans per multos gratiarum actione abundet in g-
loriam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is
qui foris est noster homo corrumpatur tamen
is qui intus est renovatur de die in diem. Id
enim quod in presenti est momentaneum et

leue tribulationis nostre supra modum in sublimi
tate eternum glorie pondus operatur in nobis. Non
contemplantibus nobis que videntur sed que
non videntur. Que enim videntur tempo
ralia sunt. Que autem non videntur eterna
V sunt. Scimus enim quoniam si terrestris do
mus nostra huius habitationis dissolvatur quod e
dificationem ex deo habemus domum non
manufactam eternam in celis. Nam et in hoc
ingemiscimus habitationem nostram que de ce
lo est superindui cupientes. Si tamen vestiti n
on nudi inveniamur. Nam et qui sumus in ta
bernaculo isto ingemiscimus gravati eo quod nolu
mus expoliari sed supervestiri. Ut absorbeatur
quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos
in hoc ipsum summus deus qui dedit nobis pignus
spiritus. Audentes igitur semper et scientes quoniam
dum sumus in corpore peregrinamur a domino. P
er fidem enim ambulamus et non per speciem.
Audemus autem et bonam voluntatem habe
mus magis peregrinari a corpore et presentes esse
ad dominum. Et ideo contendimus sive absentes
sive presentes placere illi. Omnes enim nos m
anifestari oportet ante tribunal Christi ut refe
rat unusquisque propria corporis prout ge
ssit sive bonum sive malum. Scientes er
go timorem domini hominibus suademus deo
autem manifesti sumus. Spero autem et in cons
cientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum
nos commendamus vobis sed occasionem da
mus vobis gloriandi pro nobis ut habeatis ad eos
qui in facie gloriantur et non in corde. Sive e
nim mente excedimus deo sive sobrii sumus
vobis. Caritas enim Christi urget nos. Estiman
tes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus
est Christus. Ut et qui vivunt iam non sibi vivant
sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Ita
que nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et
si cognovimus secundum carnem Christum sed nunc
iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova
creatura vetera transierunt ecce facta sunt
omnia nova. Omnia autem ex deo. Qui nos recon
ciliavit nos sibi per Christum et dedit nobis mi
nisterium reconciliationis. Quoniam quidem deus e
rat in Christo mundum reconcilians sibi non repu
tans illis delicta ipsorum et posuit in nobis
verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legati
one fungimur tamquam deo exhortante per
nos. Obsecramus pro Christo reconciliamini deo.
Eum qui non noverat peccatum pro nobis
peccatum fecit ut nos efficeremur in ipso.
VI Adiuvantes autem exhortamur vos ne in vacu
um gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempor
e accepto exaudivi te et in die salutis adiuvi
te. Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce
nunc dies salutis. Nemini dantes ullam
offensionem ut non vituperetur ministeri
um nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nos met
ipsos sicut dei ministros in multa patientia in
tribulationibus in necessitatibus in angusti
is in plagis in carceribus in seditionibus in la
boribus in vigiliis in ieiuniis in castitate
in scientia in longanimitate in suavitate in
spiritu sancto in caritate non ficta in verbo ve
ritatis in virtute dei. Per arma iustitie a dextris
et a sinistris. Per gloriam et ignobilitatem. Per
infamiam et bonam famam. Ut seductores
et veraces. Sicut qui ignoti et cogniti. Quasi
morientes et ecce vivimus. Ut castigati et non
mortificati. Quasi tristes semper autem gaud
entes. Sicut egentes multos autem locuple
tantes. Tamquam nichil habentes et omnia
possidentes. Os nostrum patet ad vos o Corinthii
cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini
in nobis. Angustiamini autem in visceribus
vestris. Eandem autem habentes remunerationem
tamquam filiis dico. Dilatamini et vos. Noli
te iugum ducere cum infidelibus. Que autem
participatio iustitie cum iniquitate. Aut que
societas luci ad tenebras. Que autem conu
entio Christi ad Belial. Aut que pars fideli cum in
fidele. Qui autem consensus templo dei cum
idolis. Vos enim estis templum dei vivi sicut
dicit deus. Quoniam inhabitabo in illis et
inambulabo et ero illorum deus et ipsi erunt
michi populus. Propter quod exite de medio eorum
et separamini dicit dominus et immundum
ne tetigeritis. Et ego recipiam vos et ero vobis
in patrem et vos eritis michi in filios et filias
dicit dominus omnipotens. Has igitur hab VII
entes promissiones carissimi mundemus n
os ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes
sanctificationem in timore dei. Capite nos. N
eminem lesimus neminem corrupimus
neminem circumvenimus. Non ad condemp
nationem vestram dico. Predixi enim quod in co
rdibus nostris estis ad commoriendum et ad con
vivendum. Multa michi fiducia apud vos
multa michi gloriatio pro vobis. Repletus sum
consolatione superabundo gaudio in omni tr
ibulatione nostra. Nam et cum venissemus in
Macedoniam nullam requiem habuit caro
nostra sed omnem tribulationem passi foris p
ugne intus timores. Sed qui consolatur hum
iles consolatus est nos deus in adventu Titi.
Non solum autem in adventu eius sed e
tiam in consolatione qua consolatus est
in vobis. Referens nobis vestrum desiderium
vestrum fletum vestram emulationem pro me
ita ut magis gauderem. Quoniam sicut con
tristavi vos in epistola non me penitet. Et si p
eniteret videns quod epistola illa et si ad horam vos
contristavit nunc gaudeo. Non quia contri
stati estis sed quia contristati estis ad peni
tentiam. Contristati enim estis secundum deum ut
in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que
enim secundum deum tristitia est penitentiam in
salutem stabilem operatur. Seculi autem tris
titia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum
secundum deum contristari vos quantam in vobis
operatur sollicitudinem. Sed defensionem sed
indignationem sed timorem sed desiderium
sed emulationem sed vindictam. In omnibus
exhibuistis vos incontaminatos esse negotio.
Igitur et si scripsi vobis non propter eum qui fe
cit iniuriam nec propter eum qui passus est
sed ad manifestandam sollicitudinem no
stram quam pro vobis habemus ad vos coram

deo. Ideo et consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum non sum confusus. Sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus ita et gloriatio nostra quae fuit ad Titum veritas facta est. Et viscera eius abundantius in vobis sunt reminiscentis omnium vestrum obedientiam quomodo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod

VIII in omnibus confido in vobis. Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei quae data est in ecclesiis Macedoniae quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit et altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium illis reddo et supra virtutem voluntarii fuerunt. Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus sed semetipsos dederunt primum domino deinde nobis per voluntatem dei ita ut rogaremus Titum ut quemadmodum coepit ita et perficiat in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos ita et in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem etiam vestrae caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri Ihesu Christi quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est qui non solum facere sed et velle coepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite. Ut quemadmodum promptus est animus voluntatis ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet accepta est non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio vobis autem tribulatio. Sed ex aequalitate in praesenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum ut fiat aequalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit non abundavit et qui modicum non minoravit. Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde Titi quoniam exhortationem quidem suscepit sed cum sollicitior esset sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostrae in hanc gratiam quae ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram. Devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae ministratur a nobis in gloriam domini. Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis saepe sollicitum esse. Nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vos sive pro Tito qui est socius meus et in vos adiutor sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloriae Christi. Ostensionem ergo quae est caritatis vestrae et nostrae gloriae pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum. Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior apud Macedonas. Quoniam et Achaia parata est ab anno praeterito et vestra aemulatio provocavit plurimos.

IX Misi autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte ut quemadmodum dixi parati sitis ne cum venerint mecum Macedones et invenerint vos imparatos erubescamus nos ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut praeveniant ad vos et praeparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic quasi benedictionem non quasi avaritiam. Hoc autem dico. Qui parce seminat parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo non ex tristitia aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Potens est autem deus omnem gratiam abundare facere in vobis ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in saeculum saeculi. Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum praestabit et multiplicabit semen vestrum et augebit incrementa frugum iustitiae vestrae. Ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem quae operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea quae desunt sanctis sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in domino per probationem ministerii huius glorificantes deum in obedientiam confessionis vestrae in evangelium Christi et simplicitate communicationis in illos et in omnes et ipsorum obsecratione pro vobis desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius.

X Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi qui in facie quidem humilis sum inter vos absens autem confido in vobis. Rogo autem vos ne praesens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militiae nostrae non carnalia sed potentia deo ad destructionem munitionum consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam cum impleta fuerit vestra obedientia. Quae secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi Christi se esse hoc cogitet iterum apud se quia sicut ipse Christi est ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit dominus in aedificationem et non in destructionem vestram non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas quoniam quidem epistolae inquiunt graves sunt et fortes praesentia autem corporis infirma et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui eiusmodi est quia quales

sumus verbo per epistolas absentes, tales et praesentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant: sed et ipsi in nobis nosmetipsos metientes, et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulae, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos, superextendimus nos. Usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi, non in immensum gloriantes in alienis laboribus. Spem autem habentes crescentis fidei vestrae, in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam, etiam in illa quae ultra vos sunt evangelizare, non in aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur, in Domino glorietur. Non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae, sed et supportate me. Aemulor enim vos Dei aemulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.

XI

Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate quae est in Christo Iesu. Nam si is qui venit alium Christum praedicat quem non praedicavimus, aut alium spiritum accipitis quem non accepistis, aut aliud evangelium quod non recepistis, recte pateremini. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia; in omnibus autem manifestatus sum vobis. Aut numquid peccatum feci, me ipsum humilians ut vos exaltemini? quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis. Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos et egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia. Et in omnibus sine onere me vobis servavi, et servabo. Est veritas Christi in me, quoniam haec gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiae. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio, et faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiae: quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico, ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriae. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos caedit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebraei sunt, et ego. Israelitae sunt, et ego. Semen Abrahae sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego. Ut minus sapiens dico, plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudaeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui. In itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate. Praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae sunt gloriabor. Deus et pater Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in saecula saeculorum, scit quod non mentior.

XII

Damasci praepositus gentis Aretae regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet: et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus eius. Si gloriari oportet, non expedit quidem. Veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum. Et scio huiusmodi hominem, sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit: quoniam raptus est in paradisum, et audivit arcana verba quae non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam. Parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me, aut aliquid audit ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus Satanae, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet a me. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo: cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim a vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab his qui sunt supra modum apostoli: tametsi nihil sum, signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis, et prodigiis, et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.

XIII

Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quaero quae vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens,

minus diligar. Sed esto ego vos non gravavi sed cum essem astutus dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum et misi cum eo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? Nonne isdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur. Omnia autem carissimi propter vestram aedificationem. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos et ego inveniar a vobis qualem non vultis. Ne forte contentiones aemulationes animositates dissensiones detractiones susurrationes inflationes seditiones sint inter vos. Ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt paenitentiam super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt. Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Praedixi et praedico ut praesens bis et nunc absens his qui ante peccaverunt et ceteris omnibus quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur Christus qui in vobis non infirmatur sed potens est in vobis? Nam et si crucifixus est ex infirmitate sed vivit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis. Vos ipsos temptate si estis in fide ipsi vos probate. An non cognoscitis vos ipsos quia Christus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis non ut nos probati pareamus sed ut vos quod bonum est faciatis nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem sed pro veritate. Gaudemus enim quando nos infirmi sumus vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo haec absens scribo ut non praesens durius agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete perfecti estote exhortamini idem sapite pacem habete et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis amen.

Galatae sunt Graeci. Hi verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis scribens eis ab Epheso.

PAULUS APOSTOLUS non ab hominibus neque per hominem sed per Iesum Christum et Deum Patrem qui suscitavit eum a mortuis et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis Galatiae. Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino Iesu Christo qui dedit semet ipsum pro peccatis nostris ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam secundum voluntatem Dei et Patris nostri cui est gloria in saecula saeculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud evangelium quod non est aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi. Sed licet nos aut angelus de caelo evangelizet vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis anathema sit. Sicut praediximus et nunc iterum dico: si quis vobis evangelizaverit praeter id quod accepistis anathema sit. Modo enim hominibus suadeo aut Deo? an quaero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem Christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici sed per revelationem Iesu Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in Iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam illam et proficiebam in Iudaismo supra multos coaetaneos meos in genere meo abundantius aemulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meae et vocavit per gratiam suam ut revelaret Filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus continuo non adquievi carni et sanguini neque veni Hierosolymam ad antecessores meos apostolos sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini. Quae autem scribo vobis ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriae et Ciliciae. Eram autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae quae erant in Christo. Tantum autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat et in me clarificabant Deum.

II Deinde post annos quattuordecim iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba adsumpto et Tito. Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum illis evangelium quod praedico in gentibus seorsum autem his qui videbantur aliquid esse ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi. Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu ut nos in servitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectioni ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab his autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando fuerint nihil mea interest. Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui videbantur nihil contulerunt. Sed e contra cum vidissent quod creditum est mihi evangelium praeputii sicut Petro circumcisionis qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes et cum cognovissent gratiam quae data est mihi Iacobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columnae esse

dexteras dederunt mihi et Barnabe societatis ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem tantum ut pauperum memores essemus. Quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset Cephas Antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a Iacobo cum gentibus edebant. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri Iudei ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii dixi Cephe coram omnibus. Si tu cum Iudeus sis gentiliter vivis et non iudaice quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura Iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Ihesu Christi et nos in Christo Ihesu credimus ut iustificemur ex fide Christi et non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Si autem querentes iustificari in Christo inventi sumus et ipsi peccatores numquid Christus peccati minister est? Absit. Si enim que destruxi iterum hec reedifico prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut Deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii Dei qui dilexit me et tradidit se ipsum pro me. Non abicio gratiam Dei. Si enim per legem iustitia ergo Christus gratis mortuus est.

III

O insensati Galate quis vos fascinavit non obedire veritati ante quorum oculos Christus Ihesus proscriptus est in vobis crucifixus. Hoc solum a vobis volo discere ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini. Tanta passi estis sine causa si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes in vobis ex operibus legis an ex auditu fidei. Sicut scriptum est Abraham credidit Deo et reputatum est ei ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii Abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes Deus prenuntiavit Abrahe quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum. Quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno ut in gentibus benedictio Abrahe fieret in Christo Ihesu ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a Deo que post quadringentos et triginta annos facta est lex non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Abrahe autem per repromissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est donec veniret semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex que posset vivificare vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide Ihesu Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo Ihesu ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Ihesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis. Non est Iudeus neque Grecus non est servus neque liber non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Ihesu. Si autem vos Christi ergo Abrahe semen estis secundum promissionem heredes.

IIII

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nichil differt a servo cum sit dominus omnium sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii misit Deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem Abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius et heres per Deum. Sed tunc quidem ignorantes Deum hiis qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis Deum immo cogniti sitis a Deo quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire vultis. Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos. Nichil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis sed sicut angelum Dei excepistis me sicut Christum Ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis. Emulantur vos non bene sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem meam quia confundor in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est qui autem de libera per repromissionem que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte Syna in servitutem generans que est Agar. Syna enim mons

est in Arabia qui coniunctus est ei quae nunc est Hieru-
salem et servit cum filiis suis. Illa autem quae sursum est
Hierusalem libera est quae est mater nostra. Scriptum est
enim: Laetare sterilis quae non paris, erumpe et
clama quae non parturis, quia multi filii desertae magis
quam eius quae habet virum. Nos autem fratres secundum Isa-
ac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui
secundum carnem natus fuerat persequebatur
eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit
scriptura? Eice ancillam et filium eius, non enim
heres erit filius ancillae cum filio liberae. Itaque
fratres non sumus ancillae filii sed liberae. Qua liber-
V tate Christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo
servitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis
quoniam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit. Te-
stificor autem rursum omni homini circumciden-
ti se quoniam debitor est universae legis faciendae. Evacu-
ati estis a Christo qui in lege iustificamini, a gratia ex-
cidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitiae
expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio
aliquid valet neque praeputium, sed fides quae
per caritatem operatur. Currebatis bene, quis vos
fascinavit veritati non oboedire? Persuasio enim non
est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum
totam massam corrumpit. Ego confido in vobis
in Domino quod nihil aliud sapietis. Qui autem contur-
bat vos portabit iudicium quicumque est ille.
Ego autem fratres si circumcisionem adhuc praedi-
co quid adhuc persecutionem patior? Ergo eva-
cuatum est scandalum crucis. Utinam et absci-
dantur qui vos conturbant. Vos enim in liber-
tatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in
occasionem detis carnis, sed per caritatem spiritus servi-
te invicem. Omnis enim lex in uno sermone
impletur: Diliges proximum tuum sicut te ip-
sum. Quod si invicem mordetis et comeditis,
videte ne ab invicem consumamini. Dico autem
spiritu ambulate et desideria carnis non perficie-
tis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem
adversus carnem. Haec enim sibi invicem adver-
santur ut non quaecumque vultis illa faciatis.
Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Ma-
nifesta sunt opera carnis, quae sunt fornicatio
adulterium inmunditia inpudicitia luxuri-
a, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, conten-
tiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones,
sectae, invidiae, homicidia, ebrietates, comessati-
ones et his similia quae praedico vobis sicut praedixi
quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequen-
tur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax,
patientia, longanimitas, bonitas, benignitas,
mansuetudo, modestia, continentia, castitas.
Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem
sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vi-
tiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu, spiritu et
ambulemus. Non efficiamur inanis gloriae
cupidi, invicem provocantes, invicem inviden-
VI tes. Fratres et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo
delicto, vos qui spiritales estis huiusmodi instruite
spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempte-
ris. Alter alterius onera portate et sic adimp-
lebitis legem Christi. Nam si quis existimat se ali-
quid esse cum sit nihil, ipse se seducit. Opus autem
suum probet unusquisque et sic in semetipso tan-
tum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus
suum portabit. Communicet autem is qui cate-
chizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bo-
nis. Nolite errare, Deus non inridetur. Quae enim
seminaverit homo haec et metet. Quoniam qui
seminat in carne sua de carne et metet corru-
ptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu
metet vitam aeternam. Bonum autem faci-
entes non deficiamus, tempore enim suo me-
temus non deficientes. Ergo dum tempus habe-
mus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad
domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vo-
bis mea manu. Quicumque volunt placere in carne
hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Chri-
sti persecutionem non patiantur. Neque enim
qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt
vos circumcidi ut in carne vestra glorientur.
Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri
Iesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est et
ego mundo. In Christo enim Iesu neque circumcisio
aliquid valet neque praeputium sed nova creatura.
Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super
illos et misericordia et super Israhel Dei. De cetero nemo mi-
hi molestus sit, ego enim stigmata Iesu in cor-
pore meo porto. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu
vestro fratres. Amen.

Ephesii sunt Asiani. Hi accepto verbo veritatis perstite-
runt in fide. Hos conlaudat apostolus scribens eis a
Roma de carcere per Tychicum diaconum. Sci-
endum sane quia haec epistola quam nos ad Ephe-
sios scriptam habemus haeretici maxime Mar-
cionitae ad Laodicenses nos intitulant.

PAULUS APOSTOLUS
Iesu Christi per voluntatem Dei sanctis omnibus qui sunt
Ephesi et fidelibus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a
Deo patre nostro et Domino Iesu Christo. Benedictus Deus
et pater Domini nostri Iesu Christi qui benedixit nos in omni
benedictione spiritali in caelestibus in Christo, sicut elegit
nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti
et inmaculati in conspectu eius in caritate. Qui praedesti-
navit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in
ipsum secundum propositum voluntatis suae in laudem glo-
riae gratiae suae in qua gratificavit nos in dilecto fili-
o suo, in quo habemus redemptionem per sangui-
nem eius, remissionem peccatorum secundum divitias
gratiae eius quae superabundavit in nobis in omni
sapientia et prudentia, ut notum nobis faceret sacra-
mentum voluntatis suae secundum bonum placitum
eius quod proposuit in eo in dispensationem plenitudinis
temporum instaurare omnia in Christo quae in caelis et in
terris sunt in ipso. In quo etiam sorte vocati sumus
praedestinati secundum propositum eius qui omnia operatur
secundum consilium voluntatis suae ut simus in laudem
gloriae eius qui ante speravimus in Christo. In quo et
vos cum audissetis verbum veritatis evange-
lium salutis vestrae, in quo et credentes signati estis
spiritu promissionis sancto qui est pignus he-

ditatis nostre in redemptionem adquisitionis in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram que est in domino Iesu et dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut deus domini nostri Iesu Christi pater glorie det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis que sit spes vocationis eius, et que divitie glorie hereditatis eius in sanctis, et que sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus secundum operationem potentie virtutis eius, quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis, et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed et in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II Et vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostre facientes voluntates carnis et cogitationum, et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis convivificavit nos Christo cuius gratia estis salvati, et conresuscitavit et consedere fecit in celestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in seculis supervenientibus abundantes divitias gratie sue in bonitate super nos in Christo Iesu. Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura creati in Christo Iesu in operibus bonis que preparavit deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quia aliquando vos gentes in carne qui dicimini preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne manu facta, quia eratis illo in tempore sine Christo alienati a conversatione Israel et hospites testamentorum promissionis, spem non habentes et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in Christo Iesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine Christi. Ipse est enim pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens, inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem faciens pacem, et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitiam in semetipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et advene, sed estis cives sanctorum et domestici dei, superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, in quo et vos coedificamini in habitaculum dei in spiritu sancto.

III Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi Iesu pro vobis gentibus, si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est mihi in vobis, quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum, sicut supra scripsi in brevi, prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in misterio Christi, quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicuti nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu, esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius in Christo Iesu per evangelium, cuius factus sum minister secundum donum gratie dei que data est mihi secundum operationem virtutis eius. Michi omnium sanctorum minimo data est gratia hec, in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo qui omnia creavit, ut innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei, secundum prefinitionem seculorum quam fecit in Christo Iesu domino nostro, in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, que est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias glorie sue virtute corroborari per spiritum eius in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum, scire etiam supereminentem scientie caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia et in Christo Iesu in omnes generationes seculi seculorum. Amen.

IIII Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestre. Unus dominus, una fides, unum baptisma. Unus deus et pater omnium, qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit: Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terre? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei, in virum perfectum, in mensuram etatis plenitudinis Christi, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et conexum

Per omnem juncturam subministrationis secundum
operationem in mensuram uniuscujusque membri
augmentum corporis facit in aedificationem sui in
caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut
iam non ambuletis sicut et gentes ambulant
in vanitate sensus sui tenebris obscuratum
habentes intellectum alienati a via dei per igno
rantiam que est in illis propter cecitatem cordis
ipsorum qui desperantes semetipsos tradiderunt
impudicitie in operationem immunditie omnis
et avaritie. Vos autem non ita didicistis christum
si tamen illum audistis et in ipso edocti estis sic
est veritas in ihesu. Deponere vos secundum pristinam
conversationem veterem hominem qui corrumpi
tur secundum desideria erroris. Renovamini autem
spiritu mentis vestre et induite novum hominem
qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate verita
tis. Propter quod deponentes mendacium loqui
mini veritatem unusquisque cum proximo su
o quoniam sumus invicem membra. Irascimini et
nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam
vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furaba
tur iam non furetur. Magis autem laboret operan
do manibus suis quod bonum est ut habeat unde tri
buat necessitatem patienti. Omnis sermo ma
lus ex ore vestro non procedat. Sed si quis bonus est
ad edificationem fidei ut det gratiam audienti
bus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in
quo signati estis in diem redemptionis. Omnis
amaritudo et ira et indignatio et clamor et bla
sphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Esto
C V te autem invicem benigni misericordes donantes invi
cem sicut et deus in christo donavit vobis. Esto
te ergo imitatores dei sicut filii karissimi et ambu
late in dilectione sicut et christus dilexit nos et tradi
dit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam
deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis
immunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut
decet sanctos. Aut turpitudo aut stultiloquium
aut scurrilitas que ad rem non pertinet sed magis
gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod
omnis fornicator aut immundus aut avarus quod
est idolorum servitus non habet hereditatem in
regno christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis.
Propter hoc enim venit ira dei in filios diffiden
tie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis
enim aliquando tenebre nunc autem lux in
domino ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis
est in omni bonitate et iustitia et veritate. Prob
antes quid sit beneplacitum deo. Et nolite com
municare operibus infructuosis tenebrarum m
agis autem redarguite. Que enim in occulto fi
unt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia autem que ar
guuntur a lumine manifestantur. Omne enim quod
manifestatur lumen est. Propter quod dicit. Sur
ge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit
te christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambu
letis. Non quasi insipientes sed ut sapientes
redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Pr
opterea nolite fieri imprudentes sed intelligen
tes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vi
no in quo est luxuria sed implemini spiritu
sancto. loquentes vobis metipsis in psalmis et
hymnis et canticis spiritualibus cantantes et psall
entes in cordibus vestris domino. Gratias agentes semper pro
omnibus in nomine domini ihesu christi deo et patri subiecti
invicem in timore christi. Mulieres viris suis sub
dite sint sicut domino. Quoniam vir caput est mu
lieris sicut christus caput est ecclesie ipse salvator
corporis eius. Sed ut ecclesia subiecta est christo ita et
mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite ux
ores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam et se ipsum
tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans
lavacro aque in verbo ut exhiberet ipse si
bi gloriosam ecclesiam non habentem maculam
aut rugam aut aliquid eiusmodi sed ut sit sancta et
immaculata. Ita et viri debent diligere uxores
suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit se ip
sum diligit. Nemo enim umquam carnem su
am odio habuit sed nutrit et fovet eam sicut et christus
ecclesiam quia membra sumus corporis eius de ca
rne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet h
omo patrem et matrem et adherebit uxori
et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc
magnum est. Ego autem dico in christo et in ec
clesia. Verumptamen et vos singuli unusquisque
suam uxorem sicut se ipsum diligat uxor autem ti
meat virum. Filii obedite parentibus vestris in C VI
domino. hoc enim iustum est. Honora patrem tuum
et matrem tuam quod est mandatum primum in
promissione ut bene sit tibi et sis longevus super
terram. Et vos patres nolite ad iracundiam pro
vocare filios vestros sed educate illos in disciplina
et correptione domini. Servi obedite dominis carn
alibus cum timore et tremore in simplicitate co
rdis vestri sicut christo. Non ad oculum servientes qu
asi hominibus placentes sed ut servi christi fac
ientes voluntatem dei ex animo cum bona vo
luntate servientes sicut domino et non hominibus.
Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bon
um hoc percipiet a domino sive servus sive liber.
Et vos domini eadem facite illis remittentes
minas. Scientes quia et illorum et vester dominus est
in celis et personarum acceptio non est apud e
um. De cetero fratres confortamini in domino et in
potentia virtutis eius. Induite vos armaturam
dei ut possitis stare adversus insidias diaboli.
Quia non est nobis colluctatio adversus carnem et san
guinem sed adversus principes et potestates
adversus mundi rectores tenebrarum harum contra
spiritualia nequitie in celestibus. Propterea acci
pite armaturam dei ut possitis resistere in die
malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succin
cti lumbos vestros in veritate et induti loricam iust
itie et calciati pedes in preparatione evangelii
pacis. In omnibus sumentes scutum fidei in quo
possitis omnia tela nequissimi ignea exting
uere. Et galeam salutis assumite et gladium
spiritus quod est verbum dei. Per omnem orationem
et obsecrationem orantes omni tempore in sp
iritu et in ipso vigilantes in omni instantia et
obsecratione pro omnibus sanctis et pro me ut de
tur michi sermo in apertione oris mei cum fiducia
notum facere misterium evangelii pro
quo legatione fungor in catena ita ut in ipso
audeam prout oportet me loqui. Ut autem et
vos sciatis que circa me sunt quid agam omnia nota
vobis faciet tychicus karissimus frater et fidelis minister

frater in domino, quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino Ihesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Ihesum Christum in incorruptione. Amen.

Philippenses

Philippenses sunt Macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide nec receperunt falsos apostolos. Hos apostolus conlaudat scribens eis a Roma de carcere per Epaphroditum.

PAULUS ET TIMOTHEUS servi Ihesu Christi omnibus sanctis in Christo Ihesu qui sunt Philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri, semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens, super communicatione vestra in evangelio Christi a prima die usque nunc. Confidens hoc ipsum quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem Christi Ihesu. Sicut est michi iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde, et in vinculis meis et in defensione et confirmatione evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim michi est deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus Christi Ihesu. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia et omni sensu, ut probetis potiora, ut sitis sinceri et sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitie per Ihesum Christum in gloriam et laudem dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt magis ad profectum venerunt evangelii, ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni pretorio et in ceteris omnibus, et ut plures e fratribus in domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem Christum predicant. Quidam ex caritate, scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dum omni modo, sive per occasionem sive per veritatem, Christus annuntiatur, et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enim quia hoc michi proveniet in salutem per vestram orationem et subministrationem spiritus Ihesu Christi, secundum expectationem et spem meam, quia in nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam sive per mortem. Michi enim vivere Christus est et mori lucrum. Quod si vivere in carne, hic michi fructus operis est, et quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus, desiderium habens dissolvi et cum Christo esse, multo magis melius; permanere autem in carne necessarium est propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei, ut gratulatio vestra abundet in Christo Ihesu in me per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio Christi conversamini, ut sive cum venero et videro vos sive absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu unanimes, collaborantes fide evangelii, et in nullo terreamini ab adversariis, que est illis causa perditionis, vobis autem salutis, et hoc a deo; quia vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me.

II

Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes, nichil per contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non que sua sunt singuli considerantes sed et ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Ihesu, qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia dominus Ihesus Christus in gloria est dei patris. Itaque carissimi mei, sicut semper obedistis, non ut in presentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea, cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus, ut sitis sine querela et simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis prave et perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vite continentes ad gloriam meam in diem Christi, quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre, gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et congratulamini michi. Spero autem in domino Ihesu Timotheum cito me mittere ad vos, ut et ego bono animo sim cognitis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim sua querunt, non que sunt Ihesu Christi. Experimentum autem eius cognoscite, quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos mox ut videro que circa me sunt. Confido autem in domino quoniam et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee, mittere ad vos, quoniam quidem omnes vos desiderabat et mestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem, sed deus misertus est eius. Non solum autem eius verum etiam et mei

ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum ut viso eo iterum gaudeatis et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in Domino et eiusmodi cum honore habetote. Quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret id quod ab vobis deerat erga meum obsequium.
III De cetero fratres mei gaudete in Domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum vobis autem necessarium. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu Deo servimus et gloriamur in Christo Iesu et non in carne fiduciam habentes, quamquam et ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis: circumcisus octava die, ex genere Israel, de tribu Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Pharisaeus, secundum aemulationem persequens ecclesiam Dei, secundum iustitiam quae in lege est conversatus sine querela. Sed quae mihi fuerunt lucra haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen et existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei. Propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens meam iustitiam quae ex lege est, sed illam quae ex fide est Christi Iesu, quae ex Deo est iustitia in fide, ad agnoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius, configuratus morti eius, si quomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim; sequor autem si comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres, ego non me arbitror comprehendisse. Unum autem, quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quae sunt priora extendens me, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis Dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti hoc sentiamus. Et si quid aliter sapitis et hoc vobis Deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos saepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in caelis est, unde etiam salvatorem exspectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.
IIII Itaque fratres mei carissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in Domino carissimi. Euhodiam rogo et Syntychen deprecor id ipsum sapere in Domino. Etiam rogo et te germane compar, adiuva illas quae mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro vitae. Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud Deum. Et pax Dei quae exuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intellegentias vestras in Christo Iesu. De cetero fratres quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae, haec cogitate. Quae et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, haec agite, et Deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in Domino vehementer quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis, occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico; ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum et satiari et esurire et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meae. Scitis autem et vos Philippenses quod in principio evangelii quando profectus sum a Macedonia nulla mihi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli, quia et Thessalonicam semel et bis in usum mihi misistis. Non quia quaero datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et abundo; repletus sum acceptis ab Epaphrodito quae misistis odorem suavitatis, hostiam acceptam placentem Deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo Iesu. Deo autem et Patri nostro gloria in saecula saeculorum amen. Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Caesaris domo sunt. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro amen.

Colossenses et hi sicut Laodicenses sunt Asiani. Et ipsi praeventi erant a pseudoapostolis. Nec ad hos accessit ipse apostolus, sed et hos per epistulam recorrigit. Audierant enim verbum ab Archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tychicum diaconum et Onesimum acolytum.

PAULUS APOSTOLUS Christi Iesu per voluntatem Dei et Timotheus frater his qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratias agimus Deo et Patri Domini nostri Iesu Christi semper pro vobis orantes, audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter spem quae reposita est vobis in caelis, quam audistis in verbo veritatis evangelii quod pervenit ad vos, sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam Dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra carissimo conservo nostro qui est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus

pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali. Ut ambuletis digne deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei. In omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius, in omni patientia et longanimitate cum gaudio gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis suae, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum. Qui est imago dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae. Quoniam in ipso condita sunt universa in caelis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes sive principatus sive potestates. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes, et omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesiae, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare et per eum reconciliari omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in terris sive quae in caelis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso. Si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe evangelii quod audistis, quod praedicatum est in universa creatura quae sub caelo est, cuius factus sum ego Paulus minister. Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, et adimpleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego Paulus minister secundum dispensationem dei quae data est mihi in vos ut impleam verbum dei. Mysterium quod absconditum fuit a saeculis et generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis eius, quibus voluit deus notas facere divitias gloriae sacramenti huius in gentibus, quod est Christus in vobis spes gloriae. Quem nos annuntiamus, corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu. In quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

CII Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt Laodiciae, et quicumque non viderunt faciem meam in carne, ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitionem mysterii dei patris et Christi Iesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum eius quae in Christo est fidei vestrae. Sicut ergo accepistis Christum Iesum dominum, in ipso ambulate radicati et superaedificati in ipso et confirmati fide sicut et didicistis, abundantes in ea in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum. Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis. In quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi, consepulti ei in baptismo, in quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et praeputio carnis vestrae, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod adversus nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci. Et expolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomeniae aut sabbatorum, quae sunt umbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum, quae non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suae, et non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? Ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis, quae sunt omnia in interitu ipso usu, secundum praecepta et doctrinas hominum, quae sunt rationem quidem habentia sapientiae in superstitione et humilitate et ad non parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

CIII Igitur si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera dei sedens. Quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam quae est simulacrorum servitus, propter quae venit ira dei super filios incredulitatis, in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creavit eum, ubi non est masculus et femina, gentilis et Iudaeus, circumcisio et praeputium, barbarus et Scytha, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus. Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, subportantes invicem et donantes vobis ipsis, si quis adversus aliquem habet querellam; sicut et dominus donavit vobis, ita et vos. Super omnia autem haec caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore

et grati estote. Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos psalmis hymnis canticis spiritalibus in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere omnia in nomine domini Iesu Christi gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subditae estote viris sicut oportet in domino. Viri diligite uxores vestras et nolite amari esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia, hoc enim placitum est in domino. Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros ut non pusillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed in simplicitate cordis timentes deum. Quodcumque facitis ex animo operamini sicut domino et non hominibus scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite. Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit et non est personarum acceptio apud deum.

IIII

Domini quod iustum est et aequum servis praestate scientes quod et vos dominum habetis in caelo. Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione, orantes simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi propter quod etiam vinctus sum, ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Quae circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister et conservus in domino, quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat quae circa vos sunt et consoletur corda vestra, cum Onesimo carissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Omnia quae hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos Aristarchus concaptivus meus et Marcus consobrinus Barnabae de quo accepistis mandata, si venerit ad vos excipite illum, et Iesus qui dicitur Iustus, qui sunt ex circumcisione; hii soli sunt adiutores in regno dei qui mihi fuerunt solacio. Salutat vos Epaphras qui ex vobis est servus Christi Iesu semper sollicitus pro vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui sunt Laodiciae et qui Hierapoli. Salutat vos Lucas medicus carissimus et Demas. Salutate fratres qui sunt Laodiciae et Nympham et quae in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistula facite ut et in Laodicensium ecclesia legatur, et eam quae Laodicensium est vos legatis. Et dicite Archippo: Vide ministerium quod accepisti in domino ut illud impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

Thessalonicenses sunt Macedones in Christo Iesu qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide etiam in persecutione civium suorum; praeterea nec receperunt falsos apostolos nec ea quae a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab Athenis per Tithicum diaconum et Honesimum acolitum. EXPLICIT ARGUMENTUM.

PAULUS ET SILVANUS et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in deo patre et domino Iesu Christo gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione, memores operis fidei vestrae et laboris et caritatis et sustinentiae spei domini nostri Iesu Christi ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et in Achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini non solum in Macedonia et in Achaia sed in omni loco fides vestra quae est ad deum profecta est ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis adnuntiant qualem introitum habuerimus ad vos et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero et expectare Filium eius de caelis quem suscitavit ex mortuis Iesum qui eripuit nos ab ira ventura.

II

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos quia non inanis fuit, sed ante passi et contumeliis adfecti sicut scitis in Philippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de inmunditia neque in dolo, sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium ita loquimur non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis neque in occasione avaritiae, deus testis est, nec quaerentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis, cum possemus oneri esse ut Christi apostoli; sed facti sumus parvuli in medio vestrum tamquam si nutrix foveat filios suos, ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei sed etiam animas nostras quoniam carissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laborem nostrum et fatigationem nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus praedicavimus in vobis evangelium dei. Vos testes estis et deus quam sancte et iuste et sine querella vobis qui credidistis fuimus, sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei

sermonem dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudeis qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus hominibus adversantur prohibentes nos gentibus loqui ut salve fiant ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus hore aspectu non corde abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio quia voluimus venire ad vos ego quidem paulus et semel et iterum sed impedivit nos sathanas. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie nonne vos ante dominum nostrum ihesum christum estis in adventu eius. Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus predicebamus vobis passuros nos tribulationes sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis et annuntiante nobis fidem et caritatem vestram et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos videre sicut nos quoque vos ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum. Nocte et die abundantius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus christus dirigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus multiplicet et abundare faciat caritatem in invicem et in omnes quemadmodum et nos in vobis ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius amen.

IIII De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat ambulare et placere deo sic et ambuletis ut abundetis magis. Scitis enim que precepta dederim vobis per dominum ihesum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore. Non in passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum. Ut ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum quoniam vindex dominus de his omnibus sicut et prediximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmunditiam sed in sanctificationem. Itaque qui hec spernit non hominem spernit sed deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negotium agatis et operemini manibus vestris sicut precepimus vobis et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et ut nullius aliquid desideretis. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventum domini non preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam domino in aera et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis.

V De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos dies illa tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei. Non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et edificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et preesunt vobis in domino et monent vos ut habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum et pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes suscipite infirmos patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat sed semper quod bonum est sectamini invicem et in omnes. Semper gaudete sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Hec enim voluntas dei est in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate quod bonum

[bonum] tenete. Ab omni specie mala abstinete vos.
Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per
omnia ut integer spiritus vester et anima et corpus sine
querela in adventu domini nostri Iesu Christi servetur.
Fidelis est qui vocavit vos qui etiam fa-
ciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in o-
sculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur
epistola haec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini
nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

Ad Thessalonicenses secundam
scribit epistolam apostolus et notum facit eis de tem-
poribus novissimis et de adversarii detectione.
Scribit hanc epistolam ab Athenis per
Titicum diaconum et Onesimum acolitum.

PAULUS ET SILVANUS
et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in Deo pa-
tre nostro et domino Iesu Christo. Gratia vobis et pax a Deo
patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias agere debe-
mus Deo semper pro vobis fratres ita ut dignum
est quoniam supercrescit fides vestra et abundat cari-
tas uniuscuiusque omnium vestrum invicem ita ut nos
ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis Dei pro pa-
tientia vestra et fide in omnibus persecutionibus ve-
stris et tribulationibus quas sustinetis in ex-
emplum iusti iudicii Dei ut digni habeami-
ni in regno Dei pro quo et patimini. Si tamen
iustum est apud Deum retribuere tribulatio-
nem his qui vos tribulant et vobis qui tribu-
lamini requiem nobiscum in revelatione domi-
ni Iesu Christi de caelo cum angelis virtutis eius
in flamma ignis dantis vindictam his qui non
noverunt Deum et qui non oboediunt evan-
gelio domini nostri Iesu Christi. Qui poenas dabunt
in interitu aeternas a facie domini et a gloria vir-
tutis eius cum venerit glorificari in sanctis
suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt
quia creditum est testimonium nostrum super
vos in die illo in quo etiam oramus semper pro vo-
bis ut dignetur vos vocatione sua Deus noster et impleat
omnem voluntatem bonitatis et opus fidei
in virtute ut clarificetur nomen domini nostri Iesu
Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam Dei nostri et domi-
ni Iesu Christi.

II Rogamus autem vos fratres per adventum
domini nostri Iesu Christi et nostrae congregationis in
ipsum ut non cito moveamini a vestro sensu neque
terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per
epistolam tamquam per nos missam quasi instet
dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo. Quoniam
nisi venerit discessio primum et revelatus fu-
erit homo peccati filius perditionis qui adversa-
tur et extollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod
colitur ita ut in templo Dei sedeat ostendens
se tamquam sit Deus. Non retinetis quod cum
adhuc essem apud vos haec dicebam vobis. Et
nunc quid detineat scitis ut reveletur in su-
o tempore. Nam mysterium iam operatur i-
niquitatis tantum ut qui tenet nunc teneat do-
nec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus
quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui et destruet
illustratione adventus sui. Eum cuius est adven-
tus secundum operationem Satanae in omni virtute
et signis et prodigiis mendacibus et in omni seduc-
tione iniquitatis his qui pereunt eo quod cari-
tatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Et ideo mit-
tet illis Deus operationem erroris ut credant men-
dacio et iudicentur omnes qui non crediderunt
veritati sed consenserunt iniquitati. Nos autem
debemus gratias agere Deo semper pro vobis fratres
dilecti a Deo quod elegerit vos Deus primitias in
salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis in
qua et vocavit vos per evangelium nostrum in ad-
quisitionem gloriae domini nostri Iesu Christi. Itaque
fratres state et tenete traditiones quas didicistis si-
ve per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem domi-
nus noster Iesus Christus et Deus pater noster qui dilexit nos et
dedit consolationem aeternam et spem bonam in
gratia exhortetur corda vestra et confirmet in omni
opere et sermone bono.

III De cetero fratres orate pro
nobis ut sermo domini currat et clarificetur sicut et
apud vos et ut liberemur ab inportunis et ma-
lis hominibus. Non enim omnium est fides. Fi-
delis autem Deus est qui confirmabit vos et custo-
diet a malo. Confidimus autem fratres de vobis in
domino quoniam et quae praecipimus et facitis et facie-
tis. Dominus autem dirigat corda vestra in ca-
ritate Dei et patientia Christi. Denuntiamus vobis fratres
in nomine domini nostri Iesu Christi ut subtrahatis vos
ab omni fratre ambulante inordinate et non
secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim
scitis quemadmodum oporteat imitari nos
quoniam non inquieti fuimus inter vos neque
gratis panem manducavimus ab aliquo sed
in labore et fatigatione nocte et die operantes
ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non
habuerimus potestatem sed ut nosmet ipsos
formam daremus vobis ad imitandum nos.
Nam et cum essemus apud vos hoc denuntia-
bamus vobis quoniam si quis non vult operari
nec manducet. Audimus enim inter vos
quosdam ambulare inquiete nihil operan-
tes sed curiose agentes. His autem qui eius-
modi sunt denuntiamus et obsecramus in
domino Iesu Christo ut cum silentio operantes su-
um panem manducent. Vos autem fratres nolite
deficere bene facientes. Quod si quis non oboedi-
erit verbo nostro per epistolam hanc notate et ne com-
misceamini cum illo ut confundatur. Et no-
lite quasi inimicum existimare sed corripi-
te ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis
pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum o-
mnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli quod
est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini
nostri Iesu Christi cum omnibus vobis amen.

Timotheum
instruit et docet de ordinatione episcopa-
tus et diaconii et omnis ecclesiasticae disciplin-
ae scribens ei a Laodicia.

EXPLICIT ARGUMENTUM.

PAULUS APOSTOLUS Christi Iesu secundum imperium Dei salvatoris nostri et Christi Iesu spei nostrae Timotheo dilecto filio in fide gratia et misericordia et pax a Deo Patre et Christo Iesu Domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis quae quaestiones praestant magis quam aedificationem Dei quae est in fide. Finis autem praecepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores non intellegentes neque quae loquuntur neque de quibus adfirmant. Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Sciens hoc quia iusto lex non est posita sed iniustis et non subditis impiis et peccatoribus sceleratis et contaminatis parricidis et matricidis homicidis fornicariis masculorum concubitoribus plagiariis mendacibus periuris et si quid aliud sanae doctrinae adversatur quae est secundum evangelium gloriae beati Dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu Domino nostro quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus sed misericordiam Dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia Domini nostri cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Regi autem saeculorum inmortali invisibili soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum. Amen. Hoc praeceptum commendo tibi fili Timothee secundum praecedentes in te prophetias ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est Hymeneus et Alexander quos tradidi Satanae ut discant non blasphemare.

II Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro Deo qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim Deus unus et mediator Dei et hominum homo Christus Iesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Testimonium temporibus suis in quo positus sum ego praedicator et apostolus veritatem dico non mentior doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste pretiosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est deinde Eva. Et Adam non est seductus mulier autem seducta in praevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserint in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

III Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum inreprehensibilem esse unius uxoris virum sobrium prudentem ornatum hospitalem doctorem non vinolentum non percussorem sed modestum non litigiosum non cupidum suae domui bene praepositum filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suae praeesse nescit quomodo ecclesiae Dei diligentiam habebit. Non neophytum ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt ut non in obprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos non bilingues non multo vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes sobrias fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri qui filiis suis bene praesint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum sibi bonum adquirent et multam fiduciam in fide quae est in Christo Iesu. Haec tibi scribo sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari quae est ecclesia Dei vivi columna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne iustificatum est in spiritu apparuit angelis praedicatum est gentibus creditum est in mundo adsumptum est in gloria.

IIII Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum in hypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura Dei bona et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei et orationem. Haec proponens fratribus bon

eris minister Christi Iesu enutritus verbis fidei et bonae doctrinae quam adsecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est et futurae. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur quia speramus in Deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Praecipe haec et doce. Nemo adulescentiam tuam contemnat, sed exemplo esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi, doctrinae. Noli neglegere gratiam quae in te est quae data est tibi per prophetiam cum inpositione manuum presbyterii. Haec meditare in his esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Adtende tibi et doctrinae insta in illis. Hoc enim faciens et te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem,

V iuvenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate. Viduas honora quae vere viduae sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram Deo. Quae autem vere vidua est et desolata speret in Deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam quae in deliciis est vivens mortua est. Et hoc praecipe ut inreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum quae fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens: si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adulescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatae fuerint in Christo nubere volunt, habentes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et otiosae discunt circuire domos, non solum otiosae sed et verbosae et curiosae, loquentes quae non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quaedam conversae sunt retro Satanan. Si quis fidelis aut fidelis habet viduas subministret illis et non gravetur ecclesia ut his quae vere viduae sunt sufficiat. Qui bene praesunt presbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Bovem triturantem non infrenabis, et: Dignus operarius mercede sua. Adversus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus vel tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Testificor coram Deo et Christo Iesu et electis angelis ut haec custodias sine praeiudicio nihil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini inposueris neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium, quosdam autem et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt et quae aliter se habent abscondi non possunt.

VI Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen Domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos non contemnant quia fratres sunt, sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Haec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non adquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi et ei quae secundum pietatem est doctrinae, superbus est nihil sciens sed languens circa quaestiones et pugnas verborum ex quibus oriuntur invidiae, contentiones, blasphemiae, suspiciones malae, conflictationes hominum mente corruptorum et qui veritate privati sunt existimantium quaestum esse pietatem. Est autem quaestus magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur his contenti sumus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et laqueum diaboli et desideria multa inutilia et nociva quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo Dei haec fuge, sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, adprehende vitam aeternam in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Praecipio tibi coram Deo qui vivificat omnia et Christo Iesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula inreprehensibile usque in adventum Domini nostri Iesu Christi, quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens Rex regum et Dominus dominantium, qui solus habet inmortalitatem et lucem habitat inaccessibilem, quem vidit nullus hominum sed nec videre potest, cui honor et imperium sempiternum, amen. Divitibus huius saeculi praecipe non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum sed in Deo vivo qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum, bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut adprehendant veram vitam. O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

Item Timotheo scribit de exhortatione martyrii et omnis regulae veritatis et quid futurum sit temporibus novissimis et de passione scribit ab urbe Roma

[illegible]

PAULUS APOSTOLUS Iesu Christi per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in Christo Iesu, Timotheo karissimo filio gratia misericordia pax a deo patre et Christo Iesu domino nostro. Gratias ago deo cui servio a progenitoribus in conscientia pura quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear, recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficte que habitavit primum in avia tua Loide et matre tua Eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Iesu Christi neque me vinctum eius. Sed collabora evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta. Non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Iesu Christi. Qui destruxit quidem mortem illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec patior sed non confundor. Scio enim cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Figelus et Ermogenes. Det misericordiam dominus Onesifori domui quia sepe me refrigeravit et catenam meam non erubuit. Sed cum Romam venisset sollicite me quesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit melius tu nosti.

II Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in Christo Iesu et que audisti a me per multos testes. Hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum evangelium meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans sed verbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos ut et ipsi salutem consequantur que est in Christo Iesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et convivemus. Si sustinemus et conregnabimus. Si negaverimus et ille negabit nos. Si non credimus ille fidelis permanet negare seipsum non potest. Hec commone testificans coram domino. Noli verbis contendere ad nichil enim utile est nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura teipsum probabilem exhibere deo operarium inconfusibilem recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad impietatem et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Hymeneus et Philetus. Qui a veritate exciderunt dicentes resurrectionem iam factam et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc: cognovit dominus qui sunt eius et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea sed et lignea et fictilia. Et quedam quidem in honorem quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis erit vas in honorem sanctificatum et utile domino ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria fuge sectare vero iustitiam fidem caritatem pacem cum his qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita sciens quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes docibilem patientem cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati ne quando det illis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem et resipiscant a diaboli laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

III Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis que ducuntur variis desideriis semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi ita et hi resistunt veritati homines corrupti mente reprobi circa fidem sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam institutionem propositum fidem longanimitatem dilectionem patientiam persecutiones passiones qualia mihi facta sunt Antiochie Iconio Listris. Quales persecutiones sustinui et ex omnibus me eripuit dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Iesu persecutionem patiuntur. Mali autem homines et seductores proficient in peius errantes et in errorem alios mittentes. Tu vero permane in his que didicisti et credita sunt

tibi sciens a quo didiceris et quia ab infantia sacras litteras nosti que te possunt instruere ad salutem per fidem que est in Christo Ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus.

IIII Testificor coram deo et Christo Ihesu qui iudicaturus est vivos et mortuos, et adventum ipsius et regnum eius: predica verbum, insta oportune importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus. Et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac evangeliste, ministerium tuum imple, sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est michi corona iustitie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex. Non solum autem michi sed et his qui diligunt adventum eius. Festina ad me venire cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum, et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum; est enim michi utilis in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud Carpum veniens affer tecum et libros, maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala michi ostendit; reddet illi dominus secundum opera eius. Quem et tu devita, valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo michi affuit, sed omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur. Dominus autem michi astitit et confortavit me ut per me predicatio impleatur et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo, et salvum faciet in regnum suum celeste, cui gloria in secula seculorum amen. Saluta Priscillam et Aquilam et Onesifori domum. Erastus remansit Corinthi. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. Salutant te Eubolus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Ihesus Christus cum spiritu tuo. Gratia nobiscum amen.

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbyterii et de spirituali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis [illegible] est scripta [illegible].

PAULUS SERVUS dei, apostolus autem Ihesu Christi secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis que secundum pietatem est in spem vite eterne quam promisit qui non mentitur deus ante tempora secularia, manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est michi secundum preceptum salvatoris nostri dei, Tito dilecto filio secundum communem fidem, gratia et pax a deo patre et Christo Ihesu salvatore nostro. Huius rei gratia reliqui te Crete ut ea que desunt corrigas et constituas per civitates presbyteros sicut et ego tibi disposui. Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxurie aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit et exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi et inobedientes, vaniloqui et seductores, maxime autem qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui. Qui universas domos subvertunt docentes que non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, male bestie, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide, non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis. Coinquinatis autem et infidelibus nichil mundum, sed inquinata sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum, factis autem negant, cum sint abominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

II Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non multo vino servientes, bene docentes, ut prudentiam doceant. Adulescentulas ut viros suos ament, filios suos diligant, prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas suis viris, ut non blasphemetur verbum dei. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum prebe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile, ut is qui ex adverso est vereatur nichil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam salvatoris nostri dei ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei et salvatoris nostri Ihesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Hec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contempnat.

III Admone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphe-

... non litigiosos esse, sed modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim aliquando et nos insipientes, increduli, errantes, servientes desideriis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei, non ex operibus iustitie que fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est, et de his volo te confirmare, ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita; sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim statui hiemare. Zenan legisperitum et Apollo sollicite premitte, ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis. Amen.

Explicit ad Titum. Incipit prologus ad Philemonem.

Philemoni familiares litteras facit pro Onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe Roma de carcere per supradictum Onesimum. Explicit argumentum.

PAULUS VINCTUS Iesu Christi et Timotheus frater Philemoni dilecto et adiutori nostro, et Apphie sorori carissime, et Archippo commilitoni nostro, et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino Iesu et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis operis boni quod est in vobis in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater. Propter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet, propter caritatem magis obsecro, cum sis talis ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi. Obsecro te de meo filio quem genui in vinculis, Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et tibi et michi utilis, quem remisi tibi. Tu autem illum ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram mecum detinere, ut pro te michi ministraret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te, ut eternum illum reciperes, iam non ut servum, sed pro servo carissimum fratrem, maxime michi, quanto autem magis tibi et in carne et in domino? Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc michi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu, ego reddam, ut non dicam tibi quod et te ipsum michi debes. Ita frater, ego te fruar in domino; refice viscera mea in domino. Confidens in obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para michi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu, Marcus, Aristarchus, Demas et Lucas adiutores mei. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

In primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendi non servaverit morem suum, ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est, quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant, quasi gentium apostolus et non Hebreorum, sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans, meritum officii sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptam Hebraica lingua misisse, cuius sensum et ordinem retinens Lucas evangelista post excessum beati apostoli Pauli Greco sermone composuit.

MULTIFARIAM ET MULTIS modis olim deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius, portansque omnia verbo virtutis sue, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit michi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit: Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem: Thronus tuus deus ...

[illegible]

II

P [illegible]

III

U [illegible]

[illegible]

IIII

T [illegible]

Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit caelos Iesum filium Dei teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit conpati infirmitatibus nostris temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V Omnis namque pontifex ex hominibus adsumptus pro hominibus constituitur in his quae sunt ad Deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate et propter eam debet quemadmodum et pro populo ita etiam pro semet ipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Sic et Christus non semet ipsum clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum Filius meus es tu ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis suae preces supplicationesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore valido et lacrimis offerens et exauditus pro sua reverentia. Et quidem cum esset Filius Dei didicit ex his quae passus est oboedientiam et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae. Appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus rursum indigetis ut vos doceamini quae sint elementa exordii sermonum Dei et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitiae parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur non rursum iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus mortuis et fidei ad Deum baptismatum doctrinae inpositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii aeterni. Et hoc faciemus si quidem permiserit Deus. Inpossibile est enim eos qui semel sunt inluminati gustaverunt etiam donum caeleste et participes facti sunt Spiritus Sancti gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum virtutesque saeculi venturi et prolapsi sunt renovari rursus ad paenitentiam rursum crucifigentes sibimet ipsis Filium Dei et ostentui habentes. Terra enim saepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a Deo. Proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in conbustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti tametsi ita loquimur. Non enim iniustus Deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahae namque promittens Deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semet ipsum dicens nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant et omnis controversiae eorum finis in confirmationem est iuramentum in quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis heredibus inmobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum ut per duas res inmobiles quibus inpossibile est mentiri Deum fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam et incedentem usque in interiora velaminis ubi praecursor pro nobis introiit Iesus secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in aeternum.

VII Hic enim Melchisedech rex Salem sacerdos Dei summi qui obviavit Abrahae regresso a caede regum et benedixit ei cui et decimas omnium divisit Abraham primum quidem qui interpretatur rex iustitiae deinde autem et rex Salem quod est rex pacis sine patre sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vitae habens adsimilatus autem Filio Dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de praecipuis Abraham patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis quamquam et ipsi exierint de lumbis Abrahae. Cuius autem generatio non adnumeratur in eis decimas sumpsit ab Abraham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per Abraham et Levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando obviavit ei Melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat populus enim sub ipso legem accepit quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem Aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim haec dicuntur de alia tribu est de qua nullus altario praesto fuit. Manifestum enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster in qua tribu nihil de sacerdotibus Moses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem Melchisedech exsurgit alius sacerdos qui non secundum legem mandati carnalis factus est sed secundum virtutem vitae insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Reprobatio quidem fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex introductio vero melioris spei per quam pro-

[intro]ducimus ad deum. Et quantum est non sine iurejurando. Alii quidem sine iurejurando sacerdotes facti sunt, hic autem cum iurejurando per eum qui dixit ad illum: Iuravit dominus et non penitebit eum: tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad deum, semper vivens ad interpellandum pro eis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior celis factus. Qui non habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi; hoc enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum.

VIII Capitulum autem super ea que dicuntur. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis, sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit dominus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur; unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum legem munera, qui exemplari et umbre deserviunt celestium, sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum: Vide, inquit, omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset, non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient, dicit dominus, et consummabo super domum israel et super domum iuda testamentum novum, non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem eos de terra egypti, quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, et ego neglexi eos, dicit dominus. Quia hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos, dicit dominus, dando leges meas in mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas; et ero eis in deum, et ipsi erunt michi in populum. Et non docebit unusquisque proximum suum et unusquisque fratrem suum dicens: Cognosce dominum, quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum, quia propitius ero iniquitatibus eorum, et peccatorum illorum iam non memorabor. Dicendo autem novum veteravit prius; quod autem antiquatur et senescit prope interitum est.

IX Habuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum in quo inerant candelabra et mensa et propositio panum, que dicitur sancta. Post velamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum, aureum habens turibulum et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna et virga aaron que fronduerat et tabule testamenti. Super que erant cherubim glorie obumbrantia propitiatorium, de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita compositis in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes; in secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia, hoc significante spiritu sancto nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente statum. Que parabola est temporis instantis, iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem, solummodo in cibis et in potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta eterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis christi, qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum prevaricationum que erant sub priori testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum, mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est, alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est. Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a moyse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et ysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens: Hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit, et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari, ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta ihesus introivit exemplaria verorum, sed in ipsum celum, ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno, alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata; secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem.

X Umbram

enim habens lex bonorum futurorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati; sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti michi. Holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut faciam deus voluntatem tuam. Superius dicens quia hostias et oblationes et olocaustomata pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur, tunc dixit: Ecce venio ut faciam deus voluntatem tuam. Aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Ihesu Christi semel. Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei, de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem nos et spiritus sanctus. Postquam enim dixit: Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas, et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio iam non est oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen id est carnem suam, et sacerdotem magnum super domum dei, accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem; fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam sed consolantes et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quedam expectatio iudicii et ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur; quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit: Michi vindictam et ego retribuam. Et iterum: Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies in quibus inluminati magnum certamen sustinuistis passionum, et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in acquisitionem anime.

XI Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intellegimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit deo per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo, et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Enoch translatus est ne videret mortem et non inveniebatur quia transtulit illum deus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de his que adhuc non videbantur metuens aptavit arcam in salutem domus sue per quam damnavit mundum et iustitie que per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena in casulis habitando cum Isaac et Iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa Sarra sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit esse qui promiserat. Propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo tamquam sidera celi in multitudine et sicut arena que est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere. Et si quidem illius meminissent de qua exierunt habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt id est celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum; paravit enim illis civitatem. Fide obtulit Abraham Isaac cum temptaretur et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones, ad quem dictum est: Quia in Isaac vocabitur tibi semen, arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum et in parabola

illa accepit. Fide et de futuris benedixit Isaac Iacob et Esau. Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit et adoravit fastigium virgae eius. Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israhel memoratus est et de ossibus suis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo quod vidissent elegantem infantem et non timuerunt regis edictum. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae Pharaonis magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalis peccati habere iocunditatem, maiores divitias aestimans thesauro Aegyptiorum inproperium Christi; aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit Aegyptum non veritus animositatem regis; invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare Rubrum tamquam per aridam terram quod experti Aegyptii devorati sunt. Fide muri Iericho ruerunt circuitu dierum septem. Fide Raab meretrix non periit cum incredulis excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barach, Samson, Iepte, David, Samuhel et prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum; acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos; alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem invenirent resurrectionem; alii vero ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres; lapidati sunt, secti sunt, temptati sunt, in occisione gladii mortui sunt, circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes et montibus et speluncis et in cavernis terrae. Et hii omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis aliquid melius providente ut ne sine nobis consummarentur.

XII

Ideoque et nos tantam habentes inpositam nubem testium deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta atque in dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem ut ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes; et obliti estis consolationis quae vobis tamquam filiis loquitur dicens: Fili mi, noli neglegere disciplinam Domini neque fatigeris dum ab eo argueris; quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate tamquam filiis vobis offert se Deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostrae habuimus eruditores et reverebamur eos; non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant, hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in praesenti quidem videtur non esse gaudii sed maeroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiae. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum; contemplantes ne quis desit gratiae Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans inpediat et per illam inquinentur multi; ne quis fornicator aut profanus ut Esau, qui propter unam escam vendidit primitiva sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est; non enim invenit paenitentiae locum quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tubae sonum et vocem verborum, quam qui audierunt excusaverunt se ne eis fieret verbum; non enim portabant quod dicebatur: et si bestia tetigerit montem lapidabitur; et ita terribile erat quod videbatur, Moyses dixit: Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad Sion montem et civitatem Dei viventis, Hierusalem caelestem, et multorum milium angelorum frequentiam, et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in caelis, et iudicem omnium Deum, et spiritus iustorum perfectorum, et testamenti novi mediatorem Iesum, et sanguinis sparsionem melius loquentem quam Abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur, multo magis nos qui de caelis loquentem nobis avertimus; cuius vox terram movit tunc, nunc autem repromittit dicens: Adhuc semel et ego movebo non solum terram sed et caelum. Quod autem adhuc semel dicit, declarat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant ea quae sunt inmobilia.

XIII

Itaque regnum inmobile suscipientes habemus gratiam per quam serviamus placentes Deo cum metu et reverentia. Etenim Deus noster ignis consumens est. Caritas fraternitatis maneat in vobis, et hospitalitatem nolite oblivisci; per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti et laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile conubium in omnibus et thorus inmaculatus; fornicatores enim et adulteros iudicabit Deus. Sint mores sine avaritia, contenti praesentibus; ipse enim dixit: Non te deseram neque derelinquam; ita ut confidenter dicamus: Dominus mihi

adiutor est non timebo quid faciat mihi homo. Mementote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei quorum intuentes exitum conversationis imitamini fidem. Iesus Christus heri et hodie ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Optimum enim est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite oblivisci. Talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri ut cum gaudio hoc faciant et non gementes. Hoc enim expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum Iesum Christum aptet vos in omni bono ut faciatis eius voluntatem faciens in vobis quod placeat coram se per Iesum Christum cui gloria in secula seculorum amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solatii. Etenim perpaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros et omnes sanctos. Salutant vos de Italia fratres. Gratia cum omnibus vobis amen.

Lucas natione Syrus cuius laus in evangelio canitur apud Antiochiam medicine artis egregius et apostolorum Christi discipulus postea usque ad confessionem Paulum secutus apostolum sine crimine in virginitate permanens domino maluit servire. Qui octoginta quattuor agens etatis annos in Bithinia de seculo migrasse. Hic igitur ... in Achaie partibus evangelium scribens ... incarnationem Christi fideli narratione ostendit eumque de stirpe David originem descendisse monstravit. Cui non immerito scribendorum apostolorum actuum potestas in ministerio datur ut deo in deum pleno et filio perditionis extincto oratione ab apostolis facta sorte domini electionis numerus compleretur. Sicque Paulum consummationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum calcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum ... nolui sermonis ostensionem plurimum aliquid fastidientibus prodidisse sciens quod operantem agricolam oporteat de suis fructibus edere. Vitavimus ita ... anima subiectum est gratia ut non solum corporum sed etiam animarum eius proficeret medicina.

Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum cuius laus est in evangelio animadvertemus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Deo gratias. Memor esto mei.

PRIMUM QUIDEM sermonem feci de omnibus o Theophile que cepit Iesus facere et docere usque in diem qua precipiens apostolis per Spiritum Sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et prebuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis et loquens de regno dei. Et convescens precepit eis ab Iherosolimis ne discederent sed expectarent promissionem patris quam audistis inquit per os meum. Quia Iohannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes Domine si in tempore hoc restitues regnum Israel. Dixit autem eis Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos et eritis mihi testes in Iherusalem et in omni Iudea et Samaria et usque ad ultimum terre. Et cum hec dixisset videntibus illis elevatus est et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in celum euntem illum ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis qui et dixerunt Viri Galilei quid statis aspicientes in celum. Hic Iesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt Iherusalem a monte qui vocatur Oliveti qui est iuxta Iherusalem sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum ascenderunt ubi manebant Petrus et Iohannes Iacobus et Andreas Philippus et Thomas Bartholomeus et Mattheus Iacobus Alphei et Simon Zelotes et Iudas Iacobi. Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Iesu et fratribus eius. In diebus illis exsurgens Petrus in medio fratrum dixit erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Viri fratres oportet impleri scripturam quam predixit Spiritus Sanctus per os David de Iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Iesum qui connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis et suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscer

rieuí. Et notum factum est omnibus habitanti
bus ierlm ita ut appellaretur ager ille lingua
eorum acheldemach. hoc est ager sanguinis.
Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat
habitatio eorum deserta et non sit qui habitet in
ea. et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex
his uiris qui nobiscum sunt congregati in omni tem
pore quo intrauit et exiuit inter nos dominus ihesus
incipiens a baptismate iohannis usque in diem
quo assumptus est a nobis. testem resurrectionis
eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt
duos. ioseph qui uocabatur barsabas. qui cognomi
natus est iustus. et mathiam. Et orantes dixe
runt. Tu domine qui corda nosti omnium ostende quem
elegeris ex his duobus unum accipere lo
cum ministerii huius et apostolatus de quo preuari
catus est iudas ut abiret in locum suum. Et
dederunt sortes eis. Et cecidit sors super mathi
am. et annumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies penthecostes
erant omnes discipuli pariter in eodem loco.
Et factus est repente de celo sonus tamquam ad
uenientis spiritus uehementis et repleuit totam
domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt
illis dispertite lingue tamquam ignis seditque
supra singulos eorum. Et repleti sunt
omnes spiritu sancto et ceperunt loqui uariis lin
guis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant
autem in ierlm habitantes iudei uiri re
ligiosi ex omni natione que sub celo est. Fac
ta autem hac uoce conuenit multitudo et mente
confusa est quia audiebat unusquisque lin
gua sua illos loquentes. Stupebant autem
omnes et mirabantur dicentes. Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur galilei sunt. Et quomodo nos
audiuimus unusquisque linguam nostram in qua
nati sumus. Parthi et medi et elamite et qui habi
tant mesopotamiam et iudeam et capadociam
pontum et asiam frigiam et pamphiliam egip
tum et partes libie que est circa cirenen et ad
uene romani iudei quoque et proseliti cretes et
arabes. Audiuimus eos loquentes nostris lingu
is magnalia dei. Stupebant autem omnes et
mirabantur ad inuicem dicentes. Quidnam
hoc uult esse. Alii autem irridentes dicebant quia
musto pleni sunt isti. Stans autem petrus
cum undecim eleuauit uocem suam et locutus
est eis. Viri iudei qui habitatis ierlm uniuersi
hoc nobis notum sit et auribus percipite uerba
mea. Non enim sicut uos estimatis hii ebrii
sunt cum sit hora diei tertia. Sed hoc est quod dic
tum est per prophetam iohel. Et erit in nouissimis
diebus dicit dominus. Effundam de spiritu meo
super omnem carnem et prophetabunt filii uestri
et filie uestre. Et iuuenes uestri uisiones uidebunt
et seniores uestri somnia somniabunt. Et quidem
super seruos meos et super ancillas meas in diebus il
lis effundam de spiritu meo et prophetabunt. Et dabo pro
digia in celo sursum et signa in terra deorsum san
guinem et ignem et uaporem fumi. Sol conuer
tetur in tenebras et luna in sanguinem ante
quam ueniat dies domini magnus et manifes
tus. Et erit omnis quicumque inuocauerit no
men domini saluus erit. Viri fratres [illegible]
ihesum nazarenum uirum approbatum a deo in
uobis uirtutibus et prodigiis et signis que fecit per
illum deus in medio uestri sicut uos scitis. Hunc
definito consilio et presciencia dei traditum per
manus iniquorum affigentes interemistis quem
deus suscitauit solutis doloribus inferni iuxta quod
impossibile erat teneri illum ab eo. Dauid enim
dicit in eum prouidebam dominum coram me sem
per quoniam a dextris est michi ne commouear. Propter
hoc letatum est cor meum et exultauit lingua mea insuper et
caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam me
am in inferno neque dabis sanctum tuum uidere corruptionem.
Notas fecisti michi uias uite replebis me iocunditate cum facie tua.
Viri fratres liceat audenter dicere ad uos de pa
triarcha dauid. Quoniam et defunctus est et se
pultus est et sepulcrum eius est apud nos usque in
hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et
sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fru
ctu lumbi eius sedere super sedem eius prouidens
locutus est de resurrectione christi quia neque derelictus
est in inferno neque caro eius uidit corruptio
nem. Hunc ihesum resuscitauit deus cuius omnes
nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus et
promissione spiritus sancti accepta a patre effudit
hunc quem uos uidetis et auditis. Non enim
dauid ascendit in celum dicit autem ipse. Dixit
dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime
ergo sciat omnis domus israel quia et dominum eum et
christum deus fecit hunc ihesum quem uos crucifi
xistis. His auditis compuncti sunt corde et dix
erunt ad petrum et ad reliquos apostolos. Quid
faciemus uiri fratres. Petrus uero ad illos penite
ntiam inquit agite et baptizetur unusquisque u
estrum in nomine ihesu christi in remissionem peccatorum
uestrorum et accipietis donum spiritus sancti. Vobis
enim est repromissio et filiis uestris et omnibus qui
longe sunt quoscumque aduocauerit dominus
deus noster. Aliis etiam uerbis plurimis testifica
tus est et exhortabatur eos dicens. Saluamini a
generatione ista praua. Qui ergo receperunt
sermonem eius baptizati sunt et apposite sunt
in die illa anime circiter tria milia. Erant autem
perseuerantes in doctrina apostolorum et communi
catione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem
omni anime timor. Multa quoque prodigia et
signa per apostolos fiebant in ierlm et metus erat
magnus in uniuersis. Omnes etiam qui credebant
erant pariter et habebant omnia communia.
Possessiones et substantias uendebant et diui
debant illa omnibus prout cuique opus erat. Co
tidie quoque perdurantes unanimiter in templo
et frangentes circa domos panem sumebant
cibum cum exultatione et simplicitate cor
dis collaudantes deum et habentes gratiam ad
omnem plebem. Dominus autem augebat qui salui
fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et
iohannes ascendebant in templum ad horam
orationis nonam. Et quidam uir qui erat clau
dus ex utero matris sue baiulabatur quem
ponebant cotidie ad portam templi que dici
tur speciosa ut peteret elemosinam ab introeun
tibus in templum. Is cum uidisset petrum
et iohannem incipientes introire in temp
lum rogabat eos ut elemosinam acciperet

Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne dixit: Respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit: Argentum et aurum non est mihi; quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge et ambula. Et apprehensa eius manu dextera allevavit eum, et protinus consolidatae sunt bases eius et plantae. Et exiliens stetit et ambulabat; et intravit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans Dominum. Et vidit omnis populus eum ambulantem et laudantem Dominum. Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi; et impleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem Petrum et Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum quae appellatur Salomonis stupentes. Videns autem Petrus respondit ad populum: Viri Israhelitae, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, Deus patrum nostrorum glorificavit filium suum Iesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis, et petistis virum homicidam donari vobis; auctorem vero vitae interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes sumus. Et in fide nominis eius hunc quem vos videtis et nostis confirmavit nomen eius; et fides quae per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis sicut et principes vestri. Deus autem qui praenuntiavit per os omnium prophetarum pati Christum suum implevit sic. Paenitemini igitur et convertimini ut deleantur vestra peccata; ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini, et miserit eum qui praedicatus est vobis Iesum Christum, quem oportet caelum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium quae locutus est Deus per os sanctorum suorum a saeculo prophetarum. Moyses quidem dixit quoniam prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam me; ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima quae non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophetae a Samuhel et deinceps qui locuti sunt et annuntiaverunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit Deus ad patres nostros dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes familiae terrae. Vobis primum Deus suscitans filium suum misit eum benedicentem vobis, ut convertat se unusquisque a nequitia sua.

IIII Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et Sadducaei, dolentes quod docerent populum et annuntiarent in Iesu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum; erat enim iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt, et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribae in Hierusalem, et Annas princeps sacerdotum et Caiphas et Iohannes et Alexander et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant: In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc Petrus repletus Spiritu Sancto dixit ad eos: Principes populi et seniores, audite. Si nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi, in quo iste salvus factus est, notum sit omnibus vobis et omni plebi Israhel quia in nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in hoc iste adstat coram vobis sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis aedificantibus, qui factus est in caput anguli. Et non est in alio aliquo salus; nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes autem Petri constantiam et Iohannis, comperto quod homines essent sine litteris et idiotae, admirabantur, et cognoscebant eos quoniam cum Iesu fuerant. Hominem quoque videntes cum eis stantem qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere, et conferebant ad invicem dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Hierusalem; manifestum est, et non possumus negare. Sed ne amplius divulgetur in populum, comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine Iesu. Petrus vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, iudicate. Non enim possumus quae vidimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos, non invenientes quomodo punirent eos propter populum, quia omnes clarificabant Deum in eo quod factum fuerat. Annorum enim erat amplius quam quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos, et annuntiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent, unanimiter levaverunt vocem ad Deum et dixerunt: Domine, tu qui fecisti caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt, qui Spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Iesum quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Israhel, facere quae manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc, Domine, respice in minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum

in eo dum manum tuam extendis ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui Iesu. Et cum orassent motus est locus in quo erant congregati. Et repleti sunt omnes spiritu sancto et loquebantur verbum dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat cor et anima una nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum vel domorum erant vendentes afferebant pretia eorum que vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebant autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis levites Cyprius genere cum haberet agrum

V vendidit illum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum. Vir autem quidam nomine Ananias cum Saphira uxore sua vendidit agrum et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua. Et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus Anania. Cur temptavit Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto et fraudare de pretio agri. Nonne manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate. Quare posuisti in corde tuo hanc rem. Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem Ananias hec verba cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus super omnes qui audierunt. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introivit. Dixit autem ei Petrus. Dic michi si tanti agrum vendidistis. At illa dixit. Etiam tanti. Petrus autem ad eam. Quid utique convenit vobis temptare spiritum domini. Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium et efferent te. Confestim cecidit ante pedes eius et expiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt hec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in domino multitudo virorum ac mulierum ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem et multitudo vicinarum civitatum Ierusalem afferentes egros et vexatos ab spiritibus inmundis qui curabantur omnes. Exurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant que est heresis Saduceorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt illos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit. Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite huius. Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum et docebant. Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum Israel et miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cum venissent autem ministri et aperto carcere non invenissent illos reversi nuntiaverunt dicentes. Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ad ianuas. Aperientes autem neminem intus invenimus. Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens autem quidam nuntiavit eis quia ecce viri quos posuistis in carcere sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abiens magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi. Timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio et interrogavit eos princeps sacerdotum dicens. Precipiendo precepimus vobis ne doceretis in nomine isto et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt. Obedire oportet deo magis quam hominibus. Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc deus principem et salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam penitentiam Israel et remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec cum audissent dissecabantur et cogitabant interficere illos. Surgens autem quidam in concilio phariseus nomine Gamaliel legis doctor honorabilis universe plebi iussit foras ad breve homines fieri. Dixitque ad illos. Viri Israhelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies extitit Theodas dicens se esse aliquem cui consensit virorum numerus circiter quadringentorum qui occisus est et omnes qui credebant ei dissipati sunt et redacti ad nichilum. Post hunc extitit Iudas Galileus in diebus professionis et avertit populum post se et ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis discedite ab hominibus istis et sinite illos. Quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissolvetur. Si vero ex deo est non poteritis dissolvere eos ne forte et deo repugnare inveniamini. Consenserunt autem illi et convocantes apostolos cesis denuntiaverunt ne loquerentur in nomine Iesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Omni autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et evangelizantes Christum Iesum.

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos eo quod despicerentur VI

ministerio cotidiano viduae eorum. Convocan-
tes autem duodecim multitudinem discipulo-
rum dixerunt. Non est aequum nos derelinquere
verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo
fratres viros ex vobis boni testimonii septem ple-
nos spiritu sancto et sapientia quos constituamus
super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio ver-
bi instantes erimus. Et placuit sermo coram o-
mni multitudine. Et elegerunt Stephanum
virum plenum fide et spiritu sancto et Phili-
ppum et Prochorum et Nicanorem et Timonem et
Parmenam et Nicolaum advenam Antio-
chenum. Hos statuerunt ante conspectum
apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et
verbum dei crescebat et multiplicabatur nu-
merus discipulorum in Hierusalem valde. Multa eti-
am turba sacerdotum obaudiebat fidei. Ste-
phanus autem plenus gratia et fortitudine facie-
bat prodigia et signa magna in populo. Surrexe-
runt autem quidam de synagoga quae appel-
latur libertinorum et Cyrenensium et Alexan-
drinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia disputan-
tes cum Stephano et non poterant resistere sap-
ientiae et spiritui qui loquebatur. Tunc summi-
serunt viros qui dicerent se audisse eum dicen-
tem verba blasphemiae in Moysen et deum. Com-
moverunt itaque plebem et seniores et scrib-
as et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt
eum in concilium et statuerunt testes fal-
sos qui dicerent. Homo iste non cessat loqui
verba adversus locum sanctum et legem. Audi-
vimus enim eum dicentem quoniam Iesus Nazare-
nus hic destruet locum istum et mutabit tradi-
tiones quas tradidit nobis Moyses. Et intuen-
tes eum omnes qui sedebant in concilio vide-
runt faciem eius tamquam faciem angeli.
Dixit autem princeps sacerdotum si haec ita
VII se habent. Qui ait. Viri fratres et patres audite. De-
us gloriae apparuit patri nostro Abraham cum
esset in Mesopotamia priusquam mo-
raretur in Charran et dixit ad illum. Exi de terra
tua et de cognatione tua et veni in terram quam
tibi monstravero. Tunc exiit de terra Chalde-
orum et habitavit in Charran. Et inde postquam
mortuus est pater eius transtulit illum in
terram istam in qua nunc vos habitatis. Et non
dedit illi hereditatem in ea nec passum pe-
dis sed repromisit dare illi eam in possessio-
nem et semini eius post ipsum cum non habe-
ret filium. Locutus est autem ei deus. quia
erit semen eius accola in terra aliena et servitu-
ti eos subicient et male tractabunt eos annis
.cccc. et gentem cui servierint iudicabo e-
go dixit dominus. Et post haec exibunt et de-
servient mihi in loco isto. Et dedit illi testa-
mentum circumcisionis et sic genuit Isaac et
circumcidit eum die .viii. et Isaac Iacob et
Iacob .xii. patriarchas. Et patriarchae aemu-
lantes Ioseph vendiderunt in Aegyptum. Et erat
deus cum eo et eripuit eum ex omnibus tribu-
lationibus eius. Et dedit ei gratiam et sapientiam
in conspectu Pharaonis regis Aegypti et consti-
tuit eum praepositum super Aegyptum et super om-
nem domum suam. Venit autem fames in univer-

versam Aegyptum et Chanaan et tribulatio mag-
na et non inveniebant cibos patres nostri. Cum
audisset autem Iacob esse frumentum in Aegy-
pto misit patres nostros primum et in secundo cogni-
tus est Ioseph a fratribus suis et manifestatum
est Pharaoni genus eius. Mittens autem Io-
seph accersivit Iacob patrem suum et omnem
cognationem suam in animabus .lxxv. Et descendit
Iacob in Aegyptum et defunctus est ipse et patres
nostri et translati sunt in Sychem et positi sunt in
sepulchro quod emit Abraham pretio argenti a fili-
is Emor filii Sychem. Cum appropinquaret autem
tempus repromissionis quam confessus erat deus
Abrahae crevit populus et multiplicatus est in Aegy-
pto quoadusque surrexit rex alius qui non in
Aegypto sciebat Ioseph. Hic circumveniens genus
nostrum adflixit patres nostros ut exponerent
infantes suos ne vivificarentur. Eodem tempore
natus est Moyses et fuit gratus deo. Qui nu-
tritus est tribus mensibus in domo patris sui. Ex-
posito autem illo sustulit eum filia Pharao-
nis et enutrivit eum sibi in filium. Et eruditus
est Moyses omni sapientia Aegyptiorum et erat
potens in verbis et in operibus suis. Cum autem im-
pleretur ei .xl. annorum tempus ascendit in cor-
de eius ut visitaret fratres suos filios Israel. Et
cum vidisset quendam iniuriam patientem
vindicavit illum et fecit ultionem ei qui iniu-
riam sustinebat percusso Aegyptio. Existimab-
at autem intellegere fratres quoniam deus per manum
ipsius daret salutem illis. At illi non intelle-
xerunt. Sequenti vero die apparuit illis li-
tigantibus et reconciliabat eos in pace dicens
viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum.
Qui autem iniuriam faciebat proximo repu-
lit eum dicens. Quis te constituit principem
et iudicem super nos. Numquid interficere me tu
vis quemadmodum interfecisti heri Ae-
gyptium. Fugit autem Moyses in verbo isto et
factus est advena in terra Madian ubi gene-
ravit filios duos. Et expletis annis .xl. appa-
ruit illi in deserto montis Sina angelus in igne
flammae rubi. Moyses autem videns admi-
ratus est visum. Et accedente illo ut consi-
deraret facta est vox domini ad Moysen di-
cens. Ego sum deus patrum tuorum deus Ab-
raham deus Isaac et deus Iacob. Tremefactus
autem Moyses non audebat considerare. Di-
xit autem illi dominus. Solve calciamentum
pedum tuorum locus enim in quo stas ter-
ra sancta est. Videns vidi adflictionem populi
mei qui est in Aegypto et gemitum eorum audivi
et descendi liberare eos. Et nunc veni mittam
te in Aegyptum. Hunc Moysen quem negaverunt
dicentes quis te constituit principem et iudi-
cem hunc deus principem et redemptorem mi-
sit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo.
Hic eduxit illos faciens prodigia et signa mag-
na in terra Aegypti et in rubro mari et in deserto annis
.xl. Hic est Moyses qui dixit filiis Israel. Prophe- Deut
tam vobis suscitabit deus de fratribus vestris tamquam
me ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in s-
olitudine cum angelo qui loquebatur ei in mo-
nte Sina et cum patribus nostris qui accepit verba

uitae dare nobis. Cui noluerunt obedire patres
nostri sed repulerunt et aversi sunt cordibus suis
in Egyptum dicentes ad Aaron. Fac nobis de-
os qui praecedant nos. Moyses enim hic qui edu-
xit nos de terra Egypti nescimus quid factum
sit ei. Et vitulum fecerunt in illis diebus et ob-
tulerunt hostiam simulacro et laetabantur in
operibus manuum suarum. Convertit autem deus
et tradidit eos servire militiae caeli sicut scriptum
est in libro prophetarum. Numquid victimas aut ho-
stias obtulistis mihi annis .xl. in deserto domus
Israel et suscepistis tabernaculum Moloch et si-
dus dei vestri Rempham figuras quas fecistis a-
dorare eas. et transferam vos trans Babylonem.
Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in
deserto sicut disposuit deus loquens ad Moysen
ut faceret illud secundum formam quam viderat. Quod
et induxerunt suscipientes patres nostri cum
Iesu in possessionem gentium quas expulit de-
us a facie patrum nostrorum usque in diebus David qui inv-
enit gratiam ante deum et petiit ut inveniret ta-
bernaculum deo Iacob. Salomon autem aedificavit
illi domum. Sed non excelsus in manufactis habi-
tat sicut propheta dicit. Caelum mihi sedes est terra
autem scabellum pedum meorum. Quam domum
aedificabitis mihi dicit dominus aut quis locus requi-
etionis meae. Nonne manus mea fecit haec omnia.
Dura cervice et incircumcisi cordibus et auri-
bus vos semper spiritui sancto resistitis sicut patr-
es vestri et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti p-
atres vestri et occiderunt eos qui praenuntiabant de ad-
ventu iusti cuius vos nunc proditores et homi-
cidae fuistis qui accepistis legem in dispositione
angelorum et non custodistis. Audientes autem
haec dissecabantur cordibus suis et stridebant
dentibus in eum. Cum autem esset plenus spiritu sancto
intendens in caelum vidit gloriam dei et Iesum
stantem a dextris dei et ait. Ecce video caelos ap-
ertos et filium hominis stantem a dextris dei. Ex-
clamantes autem voce magna continuerunt
aures suas et impetum fecerunt unanimiter
in eum et eicientes eum extra civitatem lapid-
abant. Et testes deposuerunt vestimenta su-
a secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus.
Et lapidabant Stephanum invocantem et di-
centem. Domine Iesu suscipe spiritum meum. P-
ositis autem genibus clamavit voce magna
dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum.
Et cum hoc dixisset obdormivit. Saulus autem e-
VIII rat consentiens neci eius. Facta est autem
in illa die persecutio magna in ecclesia quae erat
Ierosolymis et omnes dispersi sunt per regiones Iude-
ae et Samariae praeter apostolos. Curaverunt autem Ste-
phanum viri timorati et fecerunt planctum
magnum super illum. Saulus vero devastab-
at ecclesiam per domos intrans et trahens viros
ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui
dispersi erant pertransibant evangelizantes
verbum. Philippus autem descendens in civitatem
Samariae praedicabat illis Christum. Intendebant autem
turbae his quae a Philippo dicebantur unanimiter
audientes et videntes signa quae faciebat.
Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos
clamantes voce magna exiebant. Multi autem

paralytici et claudi curati sunt. Factum est er-
go magnum gaudium in illa civitate. Vir autem
quidam nomine Simon qui ante fuerat in civitate ma-
gus seducens gentem Samariae dicens se esse ali-
quem magnum cui auscultabant omnes a mini-
mo usque ad maximum dicentes hic est virtus
dei quae vocatur magna. Attendebant autem eum
propter quod multo tempore magicis suis dementa-
sset eos. Cum vero credidissent Philippo evan-
gelizanti de regno dei in nomine Iesu Christi
baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon
et ipse credidit. Et cum baptizatus esset adhae-
bat Philippo. Videns etiam signa et virtutes
maximas fieri stupens admirabatur. Cum autem
audissent apostoli qui erant in Ierosolymis quia recepit
Samaria verbum dei miserunt ad eos Petrum
et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt
pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum
enim in quemquam illorum super venerat sed ba-
ptizati tantum erant in nomine domini Iesu. Tunc im-
ponebant manus super illos et accipiebant spi-
ritum sanctum. Cum vidisset autem Simon
quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus
sanctus obtulit eis pecuniam dicens. Date
et mihi hanc potestatem ut cuicumque imposuero
manus accipiat spiritum sanctum. Petrus autem
dixit ad eum. Pecunia tua tecum sit in perdi-
tionem quia donum dei existimasti pecunia p-
ossideri. Non est tibi pars neque sors in sermone
isto cor enim tuum non est rectum coram deo.
Paenitentiam itaque age ab hac nequitia tua et
roga deum si forte remittatur tibi haec cogitatio
cordis tui. In felle enim amaritudinis et obli-
gatione iniquitatis video te esse. Respondens
autem Simon dixit. Precamini vos pro me
ad dominum ut nihil veniat super me horum quae
dixistis. Et illi quidem testificati et locuti ver-
bum domini redibant Ierosolymam et multis regi-
onibus Samaritanorum evangelizabant. Ang-
elus autem domini locutus est ad Philippum di-
cens. Surge et vade contra meridianum ad vi-
am quae descendit ab Ierusalem in Gazam haec est
deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir Aethiops
eunuchus potens Candacis reginae Aethiopum
qui erat super omnes gazas eius venerat ad-
orare in Ierusalem et revertebatur sedens super cur-
rum suum legensque prophetam Isaiam. Dixit
autem spiritus Philippo. Accede et adiunge te ad
currum istum. Accurrens autem Philippus audi-
vit eum legentem Isaiam prophetam et dixit.
Putasne intellegis quae legis. Qui ait. Et quo-
modo possum si non aliquis ostenderit mihi.
Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet
secum. Locus autem scripturae quem lege-
bat erat hic. Tamquam ovis ad occisionem
ductus est et sicut agnus coram tondente se
sine voce sic non aperuit os suum. In humilit-
ate iudicium eius sublatum est. Generationem
illius quis enarrabit quoniam tolletur de terra
vita eius. Respondens autem eunuchus Phi-
lippo dixit. Obsecro te de quo propheta dicit hoc
de se an de alio aliquo. Aperiens autem Phi-
lippus os suum et incipiens ab scriptura ista
evangelizavit illi Iesum. Et dum irent per viam

venimus ad quandam aquam. Et ait eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo dei filium esse Ihesum Christum. Et iussit stare currum, et descenderunt uterque in aquam Philippus et eunuchus, et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua, spiritus domini rapuit Philippum, et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in Azoto, et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret Cesaream.

IX

Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini accessit ad principem sacerdotum, et petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret in Ierusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret Damasco, et subito circumfulsit eum lux de celo, et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis es, domine? At ille: Ego sum Ihesus Nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et dominus ad eum: Surge et ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes. Surrexit autem Saulus de terra, apertisque oculis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt Damascum. Et erat ibi tribus diebus non videns, et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus Damasci nomine Ananias, et dixit ad illum in visu dominus: Anania. At ille ait: Ecce ego, domine. Et dominus ad eum: Surge et vade in vicum qui vocatur rectus, et quere in domo Iude Saulum nomine Tarsensem; ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem et imponentem sibi manus ut visum recipiat. Respondit autem Ananias: Domine, audivi a multis de viro hoc quanta mala sanctis tuis fecerit in Ierusalem; et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit Ananias et introivit in domum, et imponens ei manus dixit: Saule frater, dominus misit me Ihesus qui apparuit tibi in via qua veniebas, ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tanquam squame, et visum recepit, et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo in synagogis predicabat Ihesum quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant: Nonne hic est qui expugnabat in Ierusalem eos qui invocabant nomen istud, et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum? Saulus autem magis convalescebat et confundebat Iudeos qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est Christus. Cum implerentur autem dies multi, consilium fecerunt Iudei ut eum interficerent. Notre autem facte sunt Saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli eum nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta. Cum autem venisset in Ierusalem, temptabat iungere se discipulis, et omnes timebant eum, non credentes quia esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos, et narravit illis quomodo in via vidisset dominum, et quia locutus est ei, et quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in Ierusalem, fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur quoque gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Cesaream et dimiserunt Tharsum. Ecclesia quidem per totam Iudeam et Galileam et Samariam habebat pacem, et edificabatur ambulans in timore domini, et consolatione sancti spiritus replebatur. Factum est autem ut Petrus dum pertransiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant Lydde. Invenit autem ibi hominem quendam nomine Eneam ab annis octo iacentem in grabato, qui erat paralyticus. Et ait illi Petrus: Enea, sanet te dominus Ihesus Christus; surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant Lydde et Saronae, qui conversi sunt ad dominum. In Ioppe autem fuit quedam discipula nomine Tabitha, que interpretata dicitur Dorcas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent, posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset Lydda ad Ioppen, discipuli audientes quia Petrus esset in ea, miserunt duos viros ad eum rogantes: Ne pigriteris venire usque ad nos. Exsurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset, duxerunt illum in cenaculum, et circumsteterunt illum omnes vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis Dorcas. Eiectis autem omnibus foras Petrus ponens genua oravit, et conversus ad corpus dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos suos, et viso Petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas, assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam Ioppen, et crediderunt multi in domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud Simonem quendam coriarium.

X

Vir autem quidam erat in Cesarea nomine Cornelius, centurio cohortis que dicitur Italica, religiosus ac timens deum cum omni domo sua, faciens elemosinas multas plebi et deprecans deum semper. Vidit in visu manifeste quasi hora nona diei angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi.

Cornelii. At ille intuens eum timore correptus
dixit. Quis es domine? Dixit autem illi. Orationes
tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam
in conspectu dei. Et nunc mitte viros
in ioppen et accersi simonem quendam qui cog-
nominatur petrus. Hic hospitatur apud si-
monem quendam coriarium cuius domus
est iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat
facere. Et cum discessisset angelus qui loque-
batur illi vocavit duos domesticos suos et mi-
litem metuentem dominum ex hiis qui illi pa-
rebant. Quibus cum narrasset omnia misit il-
los in ioppen. Postera autem die iter illis fa-
cientibus et appropinquantibus civitati ascen-
dit in superiora ut oraret circa horam sextam.
Et cum esuriret voluit gustare. Parantibus
autem illis cecidit super eum mentis ex-
cessus. Et videt celum apertum et descendens v-
as quoddam velut linteum magnum quattuor
initiis submitti de celo in terram in quo erant omnia
quadrupedia et serpentia terre et volatilia celi.
Et facta est vox ad eum. Surge petre occide et
manduca. Ait autem petrus. Absit domine
quia numquam manducavi omne commune
et inmundum. Et vox iterum secundo ad eum. Que
deus purificavit tu ne commune dixeris.
Hoc autem factum est per ter et statim receptum
est vas in celum. Et dum intra se hesitaret petrus
quidnam esset visio quam vidisset, ecce
viri qui missi erant a cornelio inquirentes
domum simonis adstiterunt ad ianuam. Et
cum vocassent interrogabant si simon qui cog-
nominatur petrus illic haberet hospitium. Pe-
tro autem cogitante de visione dixit spiritus ei. Ec-
ce viri tres querunt te. Surge itaque et descende
et vade cum eis nichil dubitans quia ego misi il-
los. Descendens autem petrus ad viros dixit.
Ecce ego sum quem queritis. Que causa est
propter quam venistis? Qui dixerunt. Corne-
lius centurio vir iustus et timens deum et tes-
timonium habens ab universa gente iudeo-
rum responsum accepit ab angelo sancto accer-
sire te in domum suam et audire verba a
te. Introducens igitur eos recepit hospi-
tio. Sequenti autem die surgens profectus
est cum eis. Et quidam ex fratribus ab ioppe co-
mitati sunt eum. Altera autem die introivit
cesaream. Cornelius vero expectabat illos con-
vocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et
factum est cum introisset petrus obvius ei co-
rnelius et procidens ad pedes eius adoravit.
Petrus vero elevavit eum dicens. Surge,
ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intra-
vit et invenit multos qui convenerant. Dix-
itque ad illos. Vos scitis quomodo abominatum
sit viro iudeo coniungi aut accedere ad ali-
enigenam. Sed michi ostendit deus neminem
communem aut inmundum dicere hominem.
Propter quod sine dubitatione veni accersitus.
Interrogo ergo quam ob causam accersistis me.
Et cornelius ait. A nudius quarta die usque
ad hanc horam orans eram hora nona in domo
mea. Et ecce vir stetit ante me in veste can-
dida et ait. Corneli exaudita est oratio tua
et elemosine tue commemorate sunt in con-
spectu dei. Mitte ergo in ioppen et accersi simo-
nem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur
in domo simonis coriarii iuxta mare. Confestim
igitur misi ad te et tu bene fecisti veniendo.
Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus
audire omnia que tibi precepta sunt a domino.
Aperiens autem petrus os suum dixit. In veritate
comperi quia non est personarum acceptor deus
sed in omni gente qui timet eum et operatur iu-
stitiam acceptus est illi. Verbum misit filiis
israel annuntians pacem per ihesum christum. Hic est
omnium dominus. Vos scitis quod factum est ver-
bum per universam iudeam incipiens a galilea
post baptismum quod predicavit iohannes ihesum a
nazareth quomodo unxit eum spiritu sancto deus
et virtute qui pertransiit benefaciendo et sa-
nando omnes oppressos a diabolo quoniam deus erat c-
um illo. Et nos testes sumus omnium que fecit
in regione iudeorum et ierusalem quem occiderunt
suspendentes in ligno. Hunc deus suscitavit
tertia die et dedit eum manifestum fieri non
omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui
manducavimus et bibimus cum illo postquam
resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare po-
pulo et testificari quia ipse est qui constitutus est a
deo iudex vivorum et mortuorum. Huic omnes prophete
testimonium perhibent remissionem peccato-
rum accipere per nomen eius omnes qui credunt in
eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit
spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et
obstipuerunt ex circumcisione fideles qui ven-
erant cum petro quia et in nationes gratia
spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos
loquentes linguis et magnificantes deum.
Tunc respondit petrus. Numquid aquam quis
prohibere potest ut non baptizentur hii qui spiritum
sanctum acceperunt sicut et nos? Et iussit eos in
nomine ihesu christi baptizari. Tunc rogaverunt eum
ut maneret apud eos aliquot diebus. Audierunt XI
autem apostoli et fratres qui erant in iudea quoniam et gen-
tes receperunt verbum dei. Cum ascendisset autem
petrus ierusalem disceptabant adversus illum
qui erant ex circumcisione dicentes. Quare in-
troisti ad viros preputium habentes et mandu-
casti cum illis? Incipiens autem petrus expon-
ebat illis ordinem dicens. Ego eram in civitate
ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem
descendens vas quoddam velut linteum magnum
quattuor initiis submitti de celo et venit usque
ad me. In quod intuens considerabam et vidi qu-
adrupedia terre et bestias et reptilia et volatilia
celi. Audivi autem et vocem dicentem michi.
Surge petre occide et manduca. Dixi autem.
Nequaquam domine quia commune aut inmundum
numquam introivit in os meum. Respondit autem vox
secundo de celo. Que deus mundavit tu ne
commune dixeris. Hoc autem factum est per ter
et recepta sunt rursum omnia in celum. Et ec-
ce confestim tres viri adstiterunt in domo in qua
eram missi a cesarea ad me. Dixit autem spiritus mi-
chi ut irem cum illis nichil hesitans. Venerunt
autem mecum et sex fratres isti et ingressi sumus
in domum viri. Narravit autem nobis quomodo

uidisset angelum in domo sua stantem et dicentem
sibi. Mitte in ioppen et accersi simonem qui
cognominatur tibi uerba in quibus saluus eris
tu et uniuersa domus tua. Cum autem cepissem
loqui cecidit spiritus sanctus super eos sicut et in nos in ini-
tio. Recordatus sum autem uerbi domini sicut
dicebat. Iohannes quidem baptizauit aqua uos
autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo eandem
gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credidimus
in dominum ihesum christum ego quis eram qui possem pro-
hibere deum. His autem auditis tacuerunt et glorifica-
uerunt deum dicentes. Ergo et gentibus deus
penitentiam ad uitam dedit. Et illi quidem qui
dispersi fuerant a tribulatione que facta fuerat
sub stephano perambulauerunt usque phenicen
et cyprum et antiochiam nemini loquentes
uerbum nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex
eis uiri cyprii et cyrenei. Qui cum introissent
antiochiam loquebantur et ad grecos annunti-
antes dominum ihesum christum. Et erat manus domini cum
eis multusque numerus credentium conuersus
est ad dominum. Peruenit autem sermo ad aures eccle-
sie que erat ierusalem super istis et miserunt
barnabam usque antiochiam. Qui cum peruenis-
set et uidisset gratiam dei gauisus est et horta-
batur omnes in proposito cordis permanere in
domino. Quia erat uir bonus et plenus spiritu sancto et
fide. Et apposita turba multa ad dominum. Pro-
fectus est autem tharsum ut quereret saul-
um. Quem cum inuenisset perduxit antio-
chiam et annum totum conuersati sunt in
ecclesia et docuerunt turbas multas. ita ut
cognominarentur primum antiochie disci-
puli christiani. In his autem diebus superue-
nerunt ab ierosolimis prophete antiochiam. Et
surgens unus ex eis nomine agabus significa-
bat per spiritum famem magnam futuram in uni-
uerso orbe terrarum que facta est sub claudi-
o. Discipuli autem prout quis potuit pro-
posuerunt singuli in ministerium mittere hab-
itantibus in iudea fratribus. Quod et fecerunt mit-
tentes ad seniores per manus barnabe et sau-
C XII li. Eodem autem tempore misit herodes
rex manus ut affligeret quosdam de eccle-
sia. Occidit autem iacobum fratrem iohannis
gladio. Uidens autem quia placeret iudeis
apposuit apprehendere et petrum. Erant
autem dies azimorum. Quem cum apprehen-
disset misit in carcerem tradens quattuor
quaternionibus militum ad custodiendum uolens
post pascha producere eum populo. Et petrus
quidem seruabatur in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum
pro eo. Cum autem producturus eum esset hero-
des in ipsa nocte erat petrus dormiens inter
duos milites uinctus catenis duabus et cu-
stodes ante hostium custodiebant carcerem.
Et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit
in habitaculo. Percussoque latere petri excita-
uit eum dicens. Surge uelociter. Et cecide-
runt catene de manibus eius. Dixit autem an-
gelus ad eum. Precingere et calciate caligas tu-
as. Et fecit sic. Et dixit illi. Circumda tibi ue-
stimentum tuum et sequere me. Et exiens sequ-
batur eum et nesciebat quia uerum est quod fie-
bat per angelum. Existimabat autem se uisum uide-
re. Transeuntes autem primam et secundam cu-
stodiam uenerunt ad portam ferream que du-
cit ad ciuitatem que ultro aperta est eis. Et ex-
euntes processerunt uicum unum et continuo dis-
cessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus
dixit. Nunc scio uere quia misit dominus
angelum suum et eripuit me de manu herodis et
de omni expectatione plebis iudeorum. Consi-
deransque uenit ad domum marie matris io-
hannis qui cognominatus est marcus ubi er-
ant multi congregati et orantes. Pulsante a-
utem eo hostium ianue processit puella ad au-
diendum nomine rode. Et ut cognouit uocem pe-
tri pre gaudio non aperuit ianuam. Sed intro
currens nuntiauit stare petrum ante ianuam.
At illi dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem af-
firmabat sic se habere. Illi autem dicebant. An-
gelus eius est. Petrus autem perseuerabat pulsans.
Cum autem aperuissent hostium uiderunt eum
et obstupuerunt. Annuens autem eis manu
ut tacerent enarrauit quomodo dominus eduxis-
set eum de carcere. Dixitque. Nuntiate iacobo et
fratribus hec. Et egressus abiit in alium locum. Fac-
ta autem die erat non parua turbatio inter milites
quidnam de petro factum esset. Herodes autem
cum requisisset eum et non inuenisset inqui-
sitione facta de custodibus iussit eos duci. Descen-
densque a iudea in cesaream ibi commoratus
est. Erat autem iratus tyriis et sidoniis. At
illi unanimes uenerunt ad eum et persuaso bl-
asto qui erat super cubiculum regis postula-
bant pacem eo quod alerentur regiones eorum ab
illo. Statuto autem die herodes uestitus ueste
regia sedit pro tribunali et concionabatur ad
eos et regnum de eo tirus. Populus autem ac-
clamabat dei uoces et non hominis. Confest-
im autem percussit eum angelus domini eo quod n-
on dedisset honorem deo. Et consumptus a u-
ermibus expirauit. Uerbum autem domini cresce-
bat et multiplicabatur. Barnabas autem et
saulus reuersi sunt ab ierosolimis expleto mi-
nisterio assumpto iohanne qui cog-
nominatus est marcus. Erant autem in ec- C XIII
clesia que erat antiochie prophete et doctores in qui-
bus barnabas et simon qui uocabatur niger
et lucius cyrenensis et manahen qui erat herodis
tetrarche collactaneus et saulus. Ministr-
antibus autem illis domino et ieiunantibus dixit
spiritus sanctus. Segregate mihi barnabam et saulum in
opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes
et orantes imponentesque eis manus dimiserunt
illos. Et ipsi quidem missi a spiritu sancto abier-
unt seleuciam et inde nauigauerunt cyprum. E-
t cum uenissent salaminam predicabant uer-
bum dei in synagogis iudeorum. Habebant autem
et iohannem in ministerio. Et cum perambulasse-
nt uniuersam insulam usque paphum inu-
enerunt quendam uirum magum pseudo-
prophetam iudeum cui nomen erat bariesu qui
erat cum proconsule sergio paulo uiro pruden-
te. Hic accersitis barnaba et paulo desider-
abat audire uerbum dei. Resistebat autem il-

elimas magus. Sic enim interpretatur nomen eius, querens avertere proconsulem a fide. Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit: O plene omni dolo et omni fallacia fili diaboli inimice omnis iustitie non desinis subvertere vias domini rectas. Et nunc ecce manus domini super te et eris cecus non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebre et circuiens querebat qui ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset factum credidit admirans super doctrina domini. Et cum a papho navigassent paulus et qui cum eo erant venerunt in pergen pamphilie. Iohannes autem discedens ab eis reversus est ierosolimam. Illi vero pertranseuntes pergen venerunt antiochiam pisidie. Et ingressi sinagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes sinagoge ad eos dicentes: Viri fratres si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem dicite. Surgens autem paulus et manu silentium indicens ait: Viri israelite et qui timetis deum audite. Deus plebis israel elegit patres nostros et plebem exaltavit cum essent incole in terra egipti et in brachio excelso eduxit eos ex ea. Et per .xl. annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens gentes septem in terra chanaan sorte distribuit eis terram eorum quasi post quadringentos et .l. annos. Et post hec dedit iudices usque ad samuel prophetam. Et exinde postulaverunt regem et dedit illis deus saul filium cis virum de tribu beniamin annis .xl. Et amoto illo suscitavit illis david regem. Cui et testimonium perhibens dixit: Inveni david filium iesse virum secundum cor meum qui faciet omnes voluntates meas. Huius deus ex semine secundum repromissionem eduxit israel salvatorem iesum predicante iohanne ante faciem adventus eius baptismum penitentie omni populo israel. Cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat: Quem me arbitramini esse non sum ego. Sed ecce venit post me cuius non sum dignus calciamenta pedum solvere. Viri fratres filii generis abraham et qui in vobis timent deum vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim habitabant ierusalem et principes eius hunc ignorantes et voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur iudicantes impleverunt. Et nullam causam mortis invenientes in eum petierunt a pilato ut interficerent eum. Cumque consummassent omnia que de eo scripta erant deponentes eum de ligno posuerunt in monumento. Deus vero suscitavit eum a mortuis tertia die. Qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de galilea in ierusalem qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos vobis annuntiamus eam que ad patres nostros repromissio facta est quoniam hanc deus adimplevit filiis nostris resuscitans iesum. Sicut et in psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum a mortuis amplius iam non reversurum in corruptionem ita dixit: Quia dabo vobis sancta david fidelia. Ideoque et alias dicit: Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. David enim in sua generatione cum administrasset voluntati dei dormivit et appositus est ad patres suos et vidit corruptionem.

Quem vero deus suscitavit non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis viri fratres quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur ab omnibus quibus non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est in prophetis: Videte contemptores et admiramini et disperdimini quia opus operor ego in diebus vestris opus quod non credetis si quis enarraverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi verba hec. Cumque dimissa esset sinagoga secuti sunt multi iudeorum et colentium advenarum paulum et barnabam. Qui loquentes ad eos suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti vero sabbato pene universa civitas convenit audire verbum domini. Videntes autem turbas iudei repleti sunt zelo et contradicebant his que a paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum dei sed quoniam repellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite ecce convertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus: Posui te in lumen gentibus ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gavise sunt et glorificabant verbum domini et crediderunt quotquot erant preordinati ad vitam eternam. Disseminabatur autem verbum domini per universam regionem. Iudei autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas et primos civitatis et excitaverunt persecutionem in paulum et barnabam et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedum in eos venerunt iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

CXIIII

Factum est autem iconio ut simul introirent sinagogam iudeorum et loquerentur ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt iudei suscitaverunt et ad iracundiam concitaverunt animas gentium adversus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino testimonium perhibente verbo gratie sue dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Divisa est autem multitudo civitatis et quidam quidem erant cum iudeis quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos intelligentes confugerunt ad civitates licaonie listram et derben et universam in circuitu regionem et ibi evangelizantes erant. Et quidam vir listris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris sue qui numquam ambulaverat. Hic audivit paulum loquentem qui intuitus eum et videns quia haberet fidem ut salvus fieret dixit magna voce: Surge super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe autem cum vidissent quod fecerat paulus levaverunt vocem suam licaonice dicentes: Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant barnabam iovem

paulum uero mercurium quia ipse erat dux uerbi. Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuitatem tauros et coronas ante ianuas afferens cum populis uolebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes: Viri quid hec facitis? et nos mortales sumus similes uobis homines annuntiantes uobis ab his uanis conuerti ad deum uiuum qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi uias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit. Benefaciens de celo dans pluuias et tempora fructifera implens cibo et letitia corda uestra. Et hec dicentes uix sedauerunt turbas ne sibi immolarent. Superuenerunt autem quidam ab antiochia et iconio iudei et persuasis turbis lapidantesque paulum traxerunt extra ciuitatem estimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis surgens intrauit ciuitatem. Et postera die profectus est cum barnaba in derben. Cumque euangelizassent ciuitati illi et docuissent multos reuersi sunt lystram et iconium et antiochiam confirmantes animas discipulorum exhortantesque ut permanerent in fide et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros et orassent cum ieiunationibus commendauerunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque pisidiam uenerunt pamphiliam. Et loquentes in perge uerbum domini descenderunt in attaliam. Et inde nauigauerunt antiochiam unde erant traditi gratie dei in opus quod compleuerunt. Cum autem uenissent et congregassent ecclesiam retulerunt quanta fecisset deus cum illis et quia aperuisset gentibus hostium. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

XV

Et quidam descendentes de iudea docebant fratres: Quia nisi circumcidamini secundum morem moysi non potestis saluari. Facta autem seditione non minima paulo et barnabe aduersus illos statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbyteros in hierusalem super hac questione. Illi igitur deducti ab ecclesia pertransibant phenicem et samariam narrantes conuersionem gentium et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem uenissent hierusalem suscepti sunt ab ecclesia et apostolis et senioribus annuntiantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderunt dicentes quia oportet circumcidi eos precipere quoque seruare legem moysi. Conueneruntque apostoli et seniores uidere de uerbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret surgens petrus dixit ad eos: Viri fratres uos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum audire gentes uerbum euangelii et credere. Et qui nouit corda deus testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. Et nihil discreuit inter nos et illos fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis imponere iugum super ceruicem discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? Sed per gratiam domini ihesu credimus saluari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt respondit iacobus dicens: Viri fratres audite me. Symon narrauit quemadmodum primum deus uisitauit sumere ex gentibus populum nomini suo. Et huic concordant uerba prophetarum sicut scriptum est: Post hec reuertar et reedificabo tabernaculum dauid quod decidit et diruta eius reedificabo et erigam illud ut requirant ceteri hominum dominum et omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum dicit dominus faciens hec. Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum predicent in synagogis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere uiros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba iudam qui cognominatur barsabas et silam uiros primos in fratribus scribentes per manus eorum: Apostoli et seniores fratres his qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audiuimus quia quidam ex nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis euertentes animas uestras quibus non mandauimus, placuit nobis collectis in unum eligere uiros et mittere ad uos cum carissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et silam qui et ipsi uobis uerbis referent eadem. Visum est enim spiritui sancto et nobis nihil ultra imponere uobis oneris quam hec necessario ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione et que uobis fieri non uultis aliis ne faciatis a quibus custodientes uos bene agetis. Valete. Illi igitur dimissi descenderunt antiochiam et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent gauisi sunt super consolatione. Iudas autem et silas et ipsi cum essent prophete uerbo plurimo consolati sunt fratres et confirmauerunt. Facto autem ibi tempore aliquanto dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem sile remanere ibi solus autem iudas abiit hierusalem. Paulus autem et barnabas demorabantur antiochie docentes et euangelizantes cum aliis pluribus uerbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad barnabam paulus: Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciuitates in quibus predicauimus uerbum domini quomodo se habeant. Barnabas autem uolebat secum assumere et iohannem qui cognominatur marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de pamph-

lia et non isset cum eis in opus quo missi fuerant non debere recipi eum. Facta est autem dissensio ita ut discederent ab invicem. Et Barnabas quidem adsumpto Marco navigaret Cyprum. Paulus vero electo Sila profectus est traditus gratie Domini a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmans ecclesias precipiens custodire precepta apostolorum et seniorum.

XVI

Pervenit autem Derben et Lystram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus filius mulieris Iudee fidelis patre gentili. Huic testimonium reddebant qui in Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci. Et assumens circumcidit eum propter Iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis erat. Cum autem pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata que erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant Hierusalem. Et ecclesie quidem confirmabantur fide et abundabant numero cotidie. Transeuntes autem Frygiam et Galatie regionem vetati sunt a Spiritu Sancto loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam temptabant ire Bithyniam et non permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem pertransissent Mysiam descenderunt Troadem. Et visio per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum et dicens: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit statim quesivimus proficisci in Macedoniam certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam et sequenti die Neapolim, et inde Philippis que est prima partis Macedonie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen ubi videbatur oratio esse et sedentes loquebamur mulieribus que convenerant. Et quedam mulier nomine Lydia purpuraria civitatis Thyatirenorum colens Deum audivit cuius Dominus aperuit cor intendere his que dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum pythonem obviare nobis que questum magnum prestabat dominis suis divinando. Hec subsecuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt qui annuntiant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: Precipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exivit spes questus eorum apprehendentes Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes. Et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram cum sint Iudei et annuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere cum simus Romani. Et concurrit plebs adversus eos et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt illos virgis cedi. Et cum multas plagas eis imposuissent miserunt eos in carcerem precipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale preceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum et audiebant eos qui in custodia erant. Subito vero terre motus factus est magnus ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris et videns apertas ianuas carceris evaginato gladio volebat se interficere estimans fugisse vinctos. Clamavit autem voce magna Paulus dicens: Nihil tibi mali feceris universi enim hic sumus. Petitoque lumine introgressus est et tremefactus procidit Paulo et Sile ad pedes. Et producens eos foras ait: Domini quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis lavit plagas eorum et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam apposuit eis mensam et letatus est cum omni domo sua credens Deo. Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba hec Paulo quia miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Cesos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba hec. Timueruntque audito quod Romani essent. Et venientes deprecati sunt eos et educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lydiam et visis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent Amphipolim et Apolloniam venerunt Thessalonicam ubi erat synagoga Iudeorum. Secundum consuetudinem autem Paulus introivit ad eos et per sabbata tria disserebat eis de Scripturis adaperiens et insinuans quia Christum oportuit pati et resurgere a mortuis et quia hic est Christus Iesus quem ego annuntio vobis. Et quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt Paulo et Sile et de colentibus gentilibusque multitudo magna et mulieres nobiles non pauce. Zelantes autem Iudei assumentesque de vulgo viros quosdam malos et turba facta concitaverunt civitatem et assistentes domui Iasonis querebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos trahebant Iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes quoniam hii qui urbem concitant et huc venerunt quos suscepit Iason. Et hi omnes contra decreta Cesaris faciunt regem alium dicentes esse Iesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes hec. Et accepto satis ab Iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Beroeam. Qui cum

venisset in synagogam Iudaeorum introierunt
Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt Thes-
salonicae qui susceperunt verbum cum omni avidi-
tate cotidie scrutantes scripturas si haec ita se
haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis
et gentilium mulierum honestarum et viri non
pauci. Cum autem cognovissent in Thessalonica Iu-
daei quia et Beroeae praedicatum est a Paulo verbum
Dei venerunt et illuc commoventes et turbantes
multitudinem. Statimque tunc Paulum dimi-
serunt fratres ut iret usque ad mare. Silas autem
et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem
deducebant Paulum perduxerunt eum usque
Athenas. Et accepto mandato ab eo ad Sile-
am et Timotheum ut quam celeriter veni-
rent ad illum profecti sunt. Paulus autem cum
Athenis eos expectaret incitabatur spiritus eius
in ipso videns idolatriae deditam civitatem.
Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis
et colentibus et in foro per omnes dies ad eos qui
aderant. Quidam autem epicurei et stoi-
ci philosophi disserebant cum eo. Et quidam
dicebant. Quid vult seminiverbius hic
dicere. Alii vero dicebant. Novorum daemoni-
orum videtur adnuntiator esse quia Iesum et re-
surrectionem adnuntiabat eis. Et adprehensum
eum ad Ariopagum duxerunt dicentes. Pos-
sumus scire quae est haec nova quae a te dicitur
doctrina. Nova enim quaedam infers auribus
nostris. Volumus ergo scire quidnam velint haec
esse. Athenienses autem omnes et advenae hospi-
tes ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere a-
ut audire aliquid novi. Stans autem Paulus
in medio Ariopagi dixit. Viri Athenienses per
omnia quasi superstitiosiores vos video. Praeter-
iens enim et videns simulacra vestra inveni et
aram in qua scriptum erat Ignoto deo. Quod ergo
ignorantes colitis hoc ego adnuntio vobis. Deus
qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt hic
caeli et terrae cum sit dominus non in manufac-
tis templis habitat nec manibus humanis
colitur indigens aliquo cum ipse det omnibus
vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex
uno omne genus hominum inhabitare super
universam faciem terrae definiens statuta
tempora et terminos habitationis eorum
dederit hominibus quaerere deum si forte attre-
ctent eum aut inveniant quamvis non lon-
ge sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus
et movemur et sumus sicut et quidam vestrorum
poetarum dixerunt. Ipsius enim et genus sumus.
Genus ergo cum simus dei non debemus aestima-
re auro aut argento aut lapidi sculpturae artis
et cogitationis hominis divinum esse simile. Et
tempora quidem huius ignorantiae despiciens
deus nunc adnuntiat hominibus ut omnes ubi-
que paenitentiam agant eo quod statuit diem in
qua iudicaturus est orbem in aequitate in viro in
quo statuit fidem praebens omnibus suscitans eum
a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem
mortuorum quidam quidem inridebant quidam ve-
ro dixerunt. Audiemus te de hoc iterum. Sic P-
aulus exivit de medio eorum. Quidam vero vi-
ri adherentes ei crediderunt in quibus et Dio-
nysius Ariopagita et mulier nomine Damaris
et alii cum eis. Post haec egressus ab Athenis ve- XVIII
nit Corinthum. Et inveniens quendam I-
udaeum nomine Aquilam Ponticum genere qui
nuper venerat ab Italia et Priscillam uxorem
eius eo quod praecepisset Claudius discedere omnes
Iudaeos a Roma accessit ad eos. Et quia eiusdem
erat artis manebat apud eos et operabatur.
Erant autem scenofactoriae artis. Et disputa-
bat autem in synagoga per omne sabbatum su-
adebatque Iudaeis et Graecis. Cum venissent autem
de Macedonia Silas et Timotheus instabat
verbo Paulus testificans Iudaeis esse Christum Iesum.
Contradicentibus autem eis et blasphemantibus
excutiens vestimenta sua dixit ad eos. Sangu-
is vester super caput vestrum mundus ego ex hoc ad
gentes vadam. Et migrans inde intravit
in domum cuiusdam nomine Titi Iusti colentis
deum cuius domus erat coniuncta synagogae.
Crispus autem archisynagogus credidit do-
mino cum omni domo sua. Et multi Corin-
thiorum audientes credebant et baptizabantur.
Dixit autem dominus nocte per visionem P-
aulo. Noli timere sed loquere et ne taceas propter
quod ego sum tecum et nemo adponetur tibi
ut noceat te quia populus est mihi multus in
hac civitate. Sedit autem ibi annum et sex
menses docens apud eos verbum dei. Galli-
one autem proconsule Achaiae insurrexerunt
uno animo Iudaei in Paulum et adduxerunt
eum ad tribunal dicentes quia contra legem
hic persuadet hominibus colere deum. Incipi-
ente autem Paulo aperire os dixit Gallio ad
Iudaeos. Si quidem esset iniquum aliquod a-
ut facinus pessimum o viri Iudaei recte vos
sustinerem. Si vero quaestiones sunt de verbo
et nominibus et legis vestrae vos ipsi videritis iu-
dex ego horum nolo esse. Et minavit eos a tri-
bunali. Adprehendentes autem omnes Sosthe-
nen principem synagogae percutiebant eum
ante tribunal et nihil eorum Gallioni curae erat.
Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies m-
ultos fratribus valefaciens navigavit Syriam
et cum eo Priscilla et Aquila. Et sibi totonde-
rat in Cenchris caput habebat enim votum.
Devenitque Ephesum et illos ibi reliquit. Ipse
vero ingressus synagogam disputabat cum
Iudaeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tem-
pore maneret non consensit. Sed valefacie-
ns et dicens oportet me sollemnitatem diem
venientem facere Hierosolymam iterum
revertar ad vos deo volente profectus est ab
Epheso. Et descendens Caesaream ascendit et
salutavit Antiochiam. Et facto ibi aliquanto
tempore profectus est perambulans ex ordine Gala-
ticam regionem et Frygiam confirmans omnes
discipulos. Iudaeus autem quidam Apollo nomine
Alexandrinus natione vir eloquens devenit
Ephesum potens in scripturis. Hic erat e-
doctus viam domini et fervens spiritu loquebatur
et docebat diligenter ea quae sunt Iesu sciens
tantum baptisma Iohannis. Hic ergo coe-
pit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum au-
dissent Priscilla et Aquila adsumpserunt

eum et diligentius exposuerunt ei viam domini. Cum autem vellet ire Achaiam exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset contulit multum his qui crediderant. Vehementer enim Iudaeos revincebat publice ostendens per scripturas esse Christum Iesum.

XIX

Factum est autem cum Apollo esset Corinthi ut Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum et inveniret quosdam discipulos. Dixitque ad eos: Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Iohannis baptismate. Dixit autem Paulus: Iohannes baptizavit baptismo paenitentiae populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Iesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini Iesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus venit spiritus sanctus super eos et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Introgressus autem in synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine, discedens ab eis segregavit discipulos, cotidie disputans in schola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes qui habitabant in Asia audirent verbum domini Iudaei atque gentiles. Virtutesque non quaslibet faciebat deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus Iudaeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini Iesu dicentes: Adiuro vos per Iesum quem Paulus praedicat. Erant autem cuiusdam Scevae Iudaei principis sacerdotum septem filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: Iesum novi et Paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo in quo erat daemonium pessimum et dominatus amborum invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus Iudaeis atque gentilibus qui habitabant Ephesi, et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur nomen domini Iesu. Multique credentium veniebant confitentes et adnuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et combusserunt coram omnibus, et computatis pretiis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur. His autem expletis proposuit Paulus in spiritu transita Macedonia et Achaia ire Hierosolymam dicens: Quoniam postquam fuero ibi oportet me et Romam videre. Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi Timotheum et Erastum ipse remansit ad tempus in Asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens aedes argenteas Dianae praestabat artificibus non modicum quaestum. Quos convocans et eos qui huiusmodi erant opifices dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis acquisitio, et videtis et auditis quia non solum Ephesi sed paene totius Asiae Paulus hic suadens avertit multam turbam dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem haec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed et magnae deae Dianae templum in nihilum reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota Asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est civitas confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum rapto Gaio et Aristarcho Macedonibus comitibus Pauli. Paulo autem volente intrare in populum non permiserunt discipuli. Quidam autem et de Asiae principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt Alexandrum propellentibus eum Iudaeis. Alexander autem manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt Iudaeum esse vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium: Magna Diana Ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit: Viri Ephesii, quis enim est hominum qui nesciat Ephesiorum civitatem cultricem esse magnae Dianae Iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse et nihil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si Demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam, conventus forenses aguntur et proconsules sunt, accusent invicem. Si quid autem alterius rei quaeritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodiernae, cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum haec dixisset dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessavit tumultus vocatus Paulus discipulis et exhortatus eos valedixit et profectus est ut iret in Macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone venit ad Graeciam. Ubi cum fecisset menses tres, factae sunt illi insidiae a Iudaeis navigaturo in Syriam, habuitque consilium ut reverteretur per Macedoniam. Comitatus est autem eum Sopater Pyrrhi Beroeensis, Thessalonicensium vero Aristarchus et Secundus, et Gaius Derbeus et Timotheus, Asiani vero Tychicus et Trophimus. Hi cum praecessissent sustinuerunt nos Troade. Nos vero navigavimus post dies azymorum a Philippis et venimus ad eos Troadem in diebus quinque, ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum convenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiosae in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adulescens nomine Eutychus super fenestram cum mergeretur somno gravi disputante diu

Paulo eductus somno cecidit de tertio cenaculo deorsum et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus incubuit super eum et complexus dixit: Nolite turbari, anima enim ipsius in eo est. Ascendens autem frangensque panem et gustans satisque allocutus usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem navigavimus in Asson inde suscepturi Paulum, sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem convenisset nos in Asson assumpto eo venimus Mitylenen. Et inde navigantes sequenti die venimus contra Chium, et alia die applicuimus Samum, et sequenti die venimus Miletum. Proposuerat enim Paulus transnavigare Ephesum ne qua mora illi fieret in Asia. Festinabat enim si possibile sibi esset ut diem Pentecosten faceret Hierosolymis. A Mileto autem mittens Ephesum vocavit maiores natu ecclesiae. Qui cum venissent ad eum et simul essent dixit eis: Vos scitis a prima die qua ingressus sum in Asiam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens Domino cum omni humilitate et lacrimis et temptationibus quae mihi acciderunt ex insidiis Iudaeorum, quomodo nihil subtraxerim utilium quominus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos, testificans Iudaeis atque gentilibus in Deum paenitentiam et fidem in Dominum nostrum Iesum Christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in Hierusalem, quae in ea ventura sint mihi ignorans, nisi quod Spiritus Sanctus per omnes civitates mihi protestatur dicens quoniam vincula et tribulationes Hierosolymis me manent. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiorem quam me, dummodo consummem cursum meum et ministerium verbi quod accepi a Domino Iesu, testificari evangelium gratiae Dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi praedicans regnum Dei. Quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Attendite vobis et universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei quam adquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate, memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos Deo et verbo gratiae ipsius, qui potens est aedificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum et aurum aut vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea quae mihi opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus istae. Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare quam accipere. Et cum haec dixisset, positis genibus suis oravit cum omnibus illis. Magnus autem fletus factus est omnium, et procumbentes super collum Pauli osculabantur eum, dolentes maxime in verbo quod dixerat quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navem.

XXI

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis, recto cursu venimus Coum, et sequenti die Rhodum, et inde Pataram. Et cum invenissemus navem transfretantem in Phoenicen, ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem Cypro, relinquentes eam ad sinistram navigavimus in Syriam, et venimus Tyrum, ibi enim navis expositura erat onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem, qui Paulo dicebant per Spiritum ne ascenderet Hierosolymam. Et expletis diebus profecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem, et positis genibus in litore oravimus. Et cum valefecissemus invicem ascendimus navem, illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione expleta a Tyro descendimus Ptolemaidam, et salutatis fratribus mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti venimus Caesaream, et intrantes domum Philippi evangelistae qui erat unus de septem mansimus apud eum. Huic autem erant filiae quattuor virgines prophetantes. Et cum moraremur per dies aliquot, supervenit quidam a Iudaea propheta nomine Agabus. Is cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli, et alligans sibi pedes et manus dixit: Haec dicit Spiritus Sanctus: Virum cuius est zona haec sic alligabunt in Hierusalem Iudaei et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus, rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet Hierosolymam. Tunc respondit Paulus et dixit: Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari sed et mori in Hierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes: Domini voluntas fiat. Post dies autem istos praeparati ascendebamus in Hierusalem. Venerunt autem et ex discipulis a Caesarea nobiscum, adducentes secum apud quem hospitaremur Mnasonem quendam Cyprium antiquum discipulum. Et cum venissemus Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset, narrabat per singula quae Deus fecisset in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant Deum, dixeruntque ei: Vides, frater, quot milia sunt in Iudaeis qui crediderunt, et omnes aemulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a Mose eorum qui per gentes sunt Iudaeorum, dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire multitudinem, audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum illis et impende in illis

calefacimini et saturamini: non dederitis autem eis quae necessaria sunt corporis, quid proderit vobis? Sic et fides si non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus: et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est Deus: bene facis. Et daemones credunt, et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: et ex operibus fides consummata est? Et suppleta est scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam, et amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, et non ex fide tantum? Similiter autem et Raab meretrix nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios, et alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

III Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves cum magnae sint, et a ventis validis minentur, circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est, et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quae maculat totum corpus, et inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum, et volucrum, et serpentium, etiam ceterorum domantur, et domita sunt a natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum et Patrem: et in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens: sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem.

IIII Unde bella et lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris quae militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis: occiditis et zelatis, et non potestis adipisci. Litigatis et belligeratis, et non habetis, propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis: ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus qui inhabitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote Deo. Resistite autem diabolo, et fugiet a vobis. Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores: et purificate corda duplices animo. Miseri estote, et lugete, et plorate: risus vester in luctum convertatur, et gaudium in maerorem. Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis, sed iudex. Unus est enim legislator et iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, et faciemus quidem ibi annum, et mercabimur, et lucrum faciemus: qui ignoratis quid erit in crastino. Quae est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit, et si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere, et non facienti, peccatum est illi.

Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis quae advenient vobis. V
Divitiae vestrae putrefactae sunt: et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum aeruginavit: et aerugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis, clamat: et clamor eorum in aures Domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram, et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis, et occidistis iustum, et non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes igitur estote et vos, et confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres, exitus mali, laboris, et patientiae, prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, et miserator. Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per caelum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester: est, est: non, non: ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum? Oret. Aequo animo est? Psallat. Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum

peccata vestra et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis et oratione oravit ut non plueret super terram et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit et caelum dedit pluviam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum.

[illegible]

PETRUS APOSTOLUS

Iesu Christi electis advenis dispersionis Ponti Galatiae Cappadociae Asiae et Bithyniae secundum praescientiam Dei Patris in sanctificationem Spiritus in oboedientiam et aspersionem sanguinis Iesu Christi gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et inmarcescibilem conservatam in caelis in vobis qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. In quo exultatis modicum nunc si oportet contristati in variis temptationibus ut probatio vestrae fidei multo pretiosior auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione Iesu Christi. Quem cum non videritis diligitis in quem nunc non videntes creditis, credentes autem exultabitis laetitia inenarrabili et glorificata reportantes finem fidei vestrae salutem animarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetae qui de futura in vobis gratia prophetaverunt, scrutantes in quod vel quale tempus significaret qui in eis erat Spiritus Christi praenuntians eas quae in Christo sunt passiones et posteriores glorias. Quibus revelatum est quia non sibi ipsis vobis autem ministrabant ea quae nunc nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis Spiritu Sancto misso de caelo in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestrae sobrii perfecte sperate in eam quae offertur vobis gratiam in revelatione Iesu Christi, quasi filii oboedientiae non configurati prioribus ignorantiae vestrae desideriis, sed secundum eum qui vocavit vos sanctum et ipsi sancti in omni conversatione sitis, quoniam scriptum est: Sancti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conversamini, scientes quod non corruptibilibus argento vel auro

redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati Christi, praecogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem novissimis temporibus propter vos, qui per ipsum fideles estis in Deo qui suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam ut fides vestra et spes esset in Deo. Animas vestras castificantes in oboedientia caritatis in fraternitatis amore simplici ex corde invicem diligite attentius, renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum Dei vivi et permanentis. Quia omnis caro ut faenum et omnis gloria eius tamquam flos faeni, exaruit faenum et flos eius decidit, verbum autem Domini manet in aeternum. Hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vos.

Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et invidias et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem, si tamen gustastis quoniam dulcis Dominus. Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a Deo autem electum honorificatum, et ipsi tamquam lapides vivi superaedificamini domus spiritalis sacerdotium sanctum offerre spiritales hostias acceptabiles Deo per Iesum Christum. Propter quod continet Scriptura: Ecce pono in Sion lapidem summum angularem electum pretiosum et qui crediderit in eo non confundetur. Vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli et lapis offensionis et petra scandali qui offendunt verbo nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum regale sacerdotium gens sancta populus adquisitionis ut virtutes adnuntietis eius qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum, qui aliquando non populus nunc autem populus Dei, qui non consecuti misericordiam nunc autem misericordiam consecuti. Carissimi obsecro tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis quae militant adversus animam, conversationem vestram inter gentes habentes bonam ut in eo quod detractant de vobis tamquam de malefactoribus ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis. Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, sive regi quasi praecellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum, quia sic est voluntas Dei ut benefacientes obmutescere faciatis inprudentium hominum ignorantiam, quasi liberi et non quasi velamen habentes malitiae libertatem sed sicut servi Dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis sed etiam dyscolis. Haec est enim gratia si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Quae enim gloria est si peccantes et colaphizati suffertis, sed si bene facientes et patientes sustinetis haec est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis, quia et Christus passus est pro vobis vobis relinquens exemplum ut se- II

sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur non maledicebat. Cum pateretur non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mortui iustitiae vivamus cuius livore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.

III Similiter et mulieres subditae sint suis viris ut et si qui non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant. Considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus cordis est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus qui est in conspectu Dei locuples. Sic enim aliquando et sanctae mulieres sperantes in Deo ornabant se subiectae propriis viris. Sicut Sarra obediebat Abrahae dominum eum vocans. Cuius estis filiae benefacientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tamquam et coheredibus gratiae vitae ut non impediantur orationes vestrae. In fine autem omnes unanimes compatientes fraternitatis amatores misericordes humiles. Non reddentes malum pro malo vel maledictum pro maledicto sed e contrario benedicentes. Quia in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos coerceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum inquirat pacem et sequatur eam. Quia oculi Domini super iustos et aures eius in preces eorum vultus autem Domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat si boni aemulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timueritis et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quae in vobis est spe. Sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas Dei pati quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens praedicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur arca in qua pauci id est octo animae salvae factae sunt per aquam. Quod et vos nunc similis formae salvos fecit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientiae bonae interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera Dei deglutiens mortem ut vitae aeternae heredes efficeremur. Profectus in caelum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII X Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini. Quia qui passus est in carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntate Dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim praeteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam his qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comessationibus potationibus et inlicitis idolorum cultibus. In quo nunc obstupescunt non concurrentibus vobis in eandem luxuriae confusionem blasphemantes. Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum Deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismet ipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Si quis loquitur quasi sermones Dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat Deus ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum cui est gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Carissimi nolite peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes Christi passionibus gaudete ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati quoniam quod est honoris gloriae et virtutis Dei et qui est eius Spiritus super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat glorificet autem Deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt Dei evangelio. Et si iustus vix salvabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem Dei fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

V Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius quae in futuro revelanda est gloriae communicator. Pascite qui est in vobis gregem Dei providentes non coacto sed spontanee secundum Deum. Neque turpis lucri gratia sed voluntarie. Neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis inmarcescibilem gloriae coronam. Similiter adulescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eandem passionem ei quae in mundo est vestrae fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae qui vocavit vos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Per Silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror

Christo obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam dei in qua statis. Salutat vos ecclesia que est in Babylone coelecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Christo. Amen.

Et [illegible] numero [illegible] manentes esse declarat eis denique pretium quanta sit magni [illegible] clarius manifestat. Amen.

SIMON PETRUS servus et apostolus Iesu Christi his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et salvatoris Iesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione dei et Christi Iesu domini nostri. Quomodo omnia nobis divine virtutis sue que ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute. Per quem maxima et pretiosa nobis promissa donavit ut per hec efficiamini divine consortes nature fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem. In virtute autem scientiam. In scientia autem abstinentiam. In abstinentia autem patientiam. In patientia autem pietatem. In pietate autem amorem fraternitatis. In amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobiscum adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim non presto sunt hec cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salvatoris Iesu Christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his et quidem scientes et confirmatos vos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione. Certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus noster Iesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Iesu Christi virtutem et presentiam sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.

II Hoc primum intelligentes quod omnis prophetia scripture propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Fuerunt vero et pseudoprophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit eos dominum negant superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias per quos via veritatis blasphemabitur et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur quibus iudicium iam olim non cessat et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari. Et originali mundo non pepercit sed octavum Noe iustitie preconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens. Et civitates Sodomorum et Gomorreorum in cinerem redigens eversione damnavit exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens. Et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit dominus pios de temptatione eripere iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant dominationemque contemnunt audaces sibi placentes sectas non metuunt introducere blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his que ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniustitie. Voluptatem existimantes diei delicias coinquinationes et macule deliciis affluentes in conviviis suis luxuriantes vobiscum oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti pellicientes animas instabiles cor exercitatum avaritia habentes maledictionis filii. Derelinquentes rectam viam erraverunt secuti viam Balaam ex Bosor qui mercedem iniquitatis amavit. Correptionem vero habuit sue vesanie subiugale mutum animal in hominis voce loquens prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt qui in errore conversantur libertatem illis promittentes cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Iesu Christi his rursus implicati superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iustitie quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii canis reversus ad suum vomitum et sus lota in volutabro luti.

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes quod venient in novissimis III

In novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes: Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt omnia sic perseverant ab initio creaturae. Latet enim eos hoc volentes, quod caeli erant prius et terra de aqua et per aquam consistens Dei verbo, per quae ille tunc mundus aqua inundatus periit. Caeli autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos, carissimi, quia unus dies apud Dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Non tardat Dominus promissum, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam reverti. Adveniet autem dies Domini ut fur, in qua caeli magno impetu transient, elementa vero calore solventur, terra autem et quae in ipsa sunt opera exurentur. Cum haec igitur omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus, exspectantes et properantes in adventum diei Dei, per quam caeli ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent? Novos vero caelos et novam terram et promissa ipsius exspectamus, in quibus iustitia habitat. Propter quod, carissimi, haec exspectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace. Et Domini nostri longanimitatem salutem arbitramini, sicut et carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus epistulis loquens in eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur, fratres, praescientes custodite, ne insipientium errore transducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et in cognitione Domini nostri Iesu Christi et salvatoris.

[illegible] em a q' deus ipse sit caritas [illegible] manifestat et reservare [illegible] fratrum nec dilectionem [illegible] deceptos fieri posses usque dixerit ut [illegible] hec commendans eo quod odium sit interfectionis [illegible].

QUOD FUIT AB INITIO quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus et manus nostrae contrectaverunt de verbo vitae. Et vita manifestata est, et vidimus et testamur et annuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud Patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre et cum Filio eius Iesu Christo. Et haec scribimus vobis ut gaudeatis, et gaudium nostrum sit plenum. Et haec est annuntiatio quam audivimus ab eo et annuntiamus vobis, quoniam Deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus, mentimur et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Iesu Christi Filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et iustus, ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis.

Filioli mei, haec scribo vobis ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit, mendax est, et in eo veritas non est. Qui autem servat verbum eius, vere in hoc caritas Dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Carissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis, quod est verum et in ipso et in vobis, quia tenebrae transierunt et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quia tenebrae obcaecaverunt oculos eius. Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis, patres, quoniam cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis, adulescentes, quoniam vicistis malignum. Scribo vobis, infantes, quoniam cognovistis Patrem. Scribo vobis, iuvenes, quoniam fortes estis et verbum Dei in vobis manet et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo, quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vitae, quae non est ex Patre sed ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei manet in aeternum. Filioli, novissima hora est. Et sicut audistis quia antichristus venit, nunc antichristi multi facti sunt, unde scimus quoniam novissima hora est. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. Sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a Sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam, et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax nisi is qui negat quoniam Iesus non est Christus? Hic est antichristus, qui negat Patrem et Filium. Omnis qui negat Filium nec Patrem habet. Qui autem confitetur Filium et Patrem habet. Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis, et vos in Filio et Patre manebitis. Et haec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis, vitam aeternam. Haec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, et verum est et non est mendacium.

Et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.

III Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos quia non novit eum. Karissimi nunc filii dei sumus et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum ipse apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit et peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat et omnis qui peccat non vidit eum nec cognovit eum. Filioli nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus non est ex deo et qui non diligit fratrem suum. Quoniam haec est adnuntiatio quam audistis ab initio ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte in vitam quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam aeternam in semetipso manentem. In hoc cognovimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam suam posuit et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam mundi et viderit fratrem suum necesse habere et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo? Filioli non diligamus verbo neque lingua sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus et in conspectu eius suadeamus corda nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum maior est deus corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit fiduciam habemus ad deum et quodcumque petierimus accipiemus ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea quae sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii eius Iesu Christi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.

IIII Karissimi nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sint quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit Iesum ex deo non est et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in vobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus nos invicem quoniam caritas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suum ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si sic deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius dei deus in eo manet et ipse in deo. Et nos cognovimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem quoniam timor poenam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem vidit deum quem non vidit quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

Omnis qui credit quoniam Iesus est Christus ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit diligit et eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Haec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus. Et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum. Et haec est victoria quae vincit mundum fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem Iesus Christus. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quia tres sunt qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis et tres sunt qui testimonium dicunt in caelo pater verbum et spiritus sanctus et hi tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimonium dei quod maius est quod testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. Qui non credit filio mendacem facit eum quoniam non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium quoniam vitam aeternam dedit nobis deus. Et haec vita in filio eius est. Qui habet filium habet vitam. Qui non habet filium dei vitam non habet. Haec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis

[aeter]nam qui creditis in nomine filii. Et hec est fiducia quam habemus ad deum quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petet et dabit ei vitam peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est. Et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat sed generatio dei conservat eum et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum deum et simus in vero filio eius. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli custodite nos a simulacris.

[illegible] ad electam [illegible]

[U]nitatem scribit ut caveant [illegible] non dubitet [illegible] appellare eundem qui filius testimonium [illegible] in veritate perhibeat.

SENIOR ELECTE

dominae et natis eius quos ego diligo in veritate et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt veritatem propter veritatem que permanet in nobis et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia misericordia pax a deo patre et a Christo Iesu filio patris in veritate et caritate. Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina non tamquam mandatum novum scribens tibi sed quod habuimus ab initio ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis. Quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non confitentur Iesum Christum venisse in carne. Hic est seductor et antichristus. Videte vos metipsos ne perdatis que operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in doctrina Christi deum non habet. Qui permanet in doctrina hic filium et patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in domum nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave communicat operibus illius malignis. Ecce predixi vobis ut in die domini nostri non confundamini. Multa habens vobis scribere nolui per cartam et atramentum. Spero enim futurum me apud vos et os ad os loqui ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis tue electe.

[G]aium pietatis causa extollit atque in fide pr[illegible] manere exhortatur, Diotrephen [illegible] superbie causa obiurgat, Demetrio autem bonum testimonium perhibet cum universis fratribus.

SENIOR GAIO KARISSIMO

quem ego diligo in veritate. Karissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Karissime fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos qui testimonium reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie quos bene facies deducens digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt nichil accipientes a gentibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrephes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens in nos et quasi non ei ista sufficiant neque ipse suscipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui bene facit ex deo est. Qui male facit non vidit deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate. Sed et nos testimonium perhibemus et nosti quia testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

[illegible] apostolis

[I]udas de corruptoribus [illegible] uitandum est [illegible] de [illegible] semel [illegible] [illegible] [illegible] pro me dominum [illegible].

IUDAS IHESU XPISTI

servus frater autem Iacobi his qui in deo patre dilectis et Christo Iesu conservatis et vocatis. Misericordia vobis et pax et caritas adimpleatur. Karissimi omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii dei nostri gratiam transferentes in luxuriam et solum dominatorem et dominum nostrum Iesum Christum negantes. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quoniam Iesus populum de terra Egypti salvans secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed dereliquerunt suum domici-

iudicium magni diei vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut sodoma et gomorra et finitime civitates simili modo exfornicate et abeuntes post carnem alteram facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. Cum michael archangelus cum diabolo disputans altercaretur de moysi corpore non est ausus iudicium inferre blasphemie sed dixit imperet tibi dominus. Hi autem quecumque quidem ignorant blasphemant. Quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt in his corrumpuntur. Ve illis quia via cain abierunt et errore balaam mercede effusi sunt et contradictione core perierunt. Hi sunt in epulis suis macule convivantes sine timore semetipsos pascentes. Nubes sine aqua que a ventis circumferuntur. Arbores autumnales infructuose bis mortue eradicate. Fluctus feri maris despumantes suas confusiones. Sidera errantia quibus procella tenebrarum servata est in eternum. Prophetavit autem et de his septimus ab adam enoch dicens. Ecce venit dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt et de omnibus duris que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hi sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes et os illorum loquitur superbiam mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri ihu xpi qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores secundum sua desideria ambulantes impietatum. Hi sunt qui segregant semetipsos animales spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vosmetipsos sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes vosmetipsos in dilectione dei servate expectantes misericordiam domini nostri ihu xpi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos. illos vero salvate de igne rapientes. aliis autem miseremini in timore odientes et eam que carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum glorie sue inmaculatos in adventum domini nostri ihu xpi soli deo salvatori nostro per ihm xpm dominum nostrum gloria magnificentia imperium et potestas ante omnia secula et nunc et in omnia secula amen.

Iohannes apostolus et evangelista a xpo ihu electus atque dilectus in tanto amore dilectionis habitus fuit ut in cena super pectus eius recumberet et ad crucem astanti soli matrem propriam commendasset. Ut quem nubere volentem ad amplexum virginitatis asciverat ipsi etiam custodiendam virginem tradidisset. Hic itaque cum propter verbum dei et testimonium ihu xpi exilio in pathmos insulam relegatur illic ab eodem apocalipsis sibi ostensa describitur. Ut sicut in principio canonis id est libro geneseos incorruptibile principium prenotatur, ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente xpo. Ego sum α et ω principium et finis. Hic est iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis sue convocatis in epheso discipulis descendit in defossum sepulture sue locum. Oratione completa reddidit spiritum tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis invenitur alienus. Cuius tamen scripture dispositio vel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur et querentibus laboris fructus et deo magisterii doctrina servetur.

Apocalipsis iohannis tot habet sacramenta quot verba. parum dixi pro merito voluminis. laus omnis inferior est. in verbis singulis multiplices latent intelligentie.

APOCALIPSIS

ihu xpi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito et significavit mittens per angelum suum servo suo iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium ihu xpi quecumque vidit. Beatus qui legit et qui audit verba prophetie huius et servat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in asia. gratia vobis et pax a deo qui est et qui erat et qui venturus est. et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt et ab ihu xpo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt et plangent se super eum omnes tribus terre. etiam amen. Ego sum α et ω principium et finis dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens. Ego iohannes frater vester et particeps in tribulatione et regno et patientia in xpo ihu fui in insula que appellatur pathmos propter verbum dei et testimonium ihu. Fui in spiritu in dominica die et audivi post me vocem magnam tamquam tube dicentis. Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis ephesi et smirne et pergamum et thiatire et sardis et philadelphie et laodicie. Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum. Et conversus vidi septem candelabra aurea et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam

nix. Et oculi eius velut flamma ignis, et pedes eius similes aurichalco, sicut in camino ardenti, et vox illius tamquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua stellas septem, et de ore eius gladius utraque parte acutus exibat, et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me, dicens: Noli timere: ego sum primus et novissimus, et vivus, et fui mortuus, et ecce sum vivens in saecula saeculorum: et habeo claves mortis et inferni. Scribe ergo quae vidisti, et quae sunt, et quae oportet fieri post haec. Sacramentum septem stellarum, quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra aurea: septem stellae, angeli sunt septem ecclesiarum: et candelabra septem, septem ecclesiae sunt.

II Et angelo Ephesi ecclesiae scribe: Haec dicit, qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum: Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos: et tentasti eos, qui se dicunt apostolos esse, et non sunt: et invenisti eos mendaces: et patientiam habes, et sustinuisti propter nomen meum, et non defecisti. Sed habeo adversum te, quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris: et age paenitentiam, et prima opera fac: sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi paenitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quae et ego odi. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo edere de ligno vitae, quod est in paradiso Dei mei. Et angelo Smyrnae ecclesiae scribe: Haec dicit primus et novissimus, qui fuit mortuus et vivit: Scio tribulationem tuam, et paupertatem tuam, sed dives es: et blasphemaris ab his, qui se dicunt Iudaeos esse, et non sunt, sed sunt synagoga Satanae. Nihil horum timeas quae passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem ut tentemini: et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitae. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur a morte secunda. Et angelo Pergami ecclesiae scribe: Haec dicit qui habet rhomphaeam utraque parte acutam: Scio ubi habitas, ubi sedes est Satanae: et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Satanas habitat. Sed habeo adversus te pauca: quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere, et fornicari: ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter paenitentiam age: si quo minus veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo manna absconditum, et dabo illi calculum candidum: et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe: Haec dicit Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam ignis, et pedes eius similes aurichalco: Novi opera tua, et fidem, et caritatem tuam, et ministerium, et patientiam tuam, et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca: quia permittis mulierem Iezabel, quae se dicit propheten, docere, et seducere servos meos, fornicari, et manducare de idolothytis. Et dedi illi tempus ut paenitentiam ageret: et non vult paenitere a fornicatione sua. Ecce mittam eam in lectum: et qui moechantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi paenitentiam ab operibus suis egerint. Et filios eius interficiam in morte, et scient omnes ecclesiae, quia ego sum scrutans renes et corda: et dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico, et ceteris qui Thyatirae estis: quicumque non habent doctrinam hanc, et qui non cognoverunt altitudines Satanae, quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus: tamen id quod habetis, tenete donec veniam. Et qui vicerit, et custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, et reget eas in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a Patre meo: et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

III Et angelo ecclesiae Sardis scribe: Haec dicit qui habet septem spiritus Dei, et septem stellas: Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma cetera, quae moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis, et audieris, et serva, et paenitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua: et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae, et confitebor nomen eius coram Patre meo, et coram angelis eius. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphiae ecclesiae scribe: Haec dicit Sanctus et Verus, qui habet clavem David: qui aperit, et nemo claudit: claudit, et nemo aperit: Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem, et servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. Ecce dabo de synagoga Satanae, qui dicunt se Iudaeos esse, et non sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos ut veniant, et adorent ante pedes tuos: et scient quia ego dilexi te, quoniam servasti verbum patientiae meae, et ego servabo te ab hora tentationis, quae ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius: et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novae Ierusalem, quae descendit de caelo a Deo meo, et nomen meum novum. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe: Haec dicit Amen, testis fidelis et verus, qui est principium creaturae Dei: Scio opera tua: quia neque frigidus es, neque calidus: utinam frigidus esses, aut calidus: sed quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo: quia dicis: Quod dives sum, et locupletatus, et nullius egeo: et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et caecus, et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae, et collyrio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo, arguo et castigo. Aemulare ergo, et paenitentiam age. Ecce sto ad ostium, et pulso: si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, et cenabo cum illo, et ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

IIII Post haec vidi: et ecce ostium apertum in caelo, et vox prima, quam audivi tamquam tubae loquentis mecum, dicens: Ascende huc, et ostendam tibi quae oportet fieri post haec. Et statim fui in spiritu: et ecce sedes posita erat in caelo, et supra sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis: et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdinae. Et in circuitu sedis sedilia viginti quattuor: et super thronos viginti quattuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, et in capitibus eorum coronae aureae. Et de throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua: et septem lampades ardentes ante thronum, qui sunt septem spiritus Dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo: et in medio sedis, et in circuitu sedis q

iiii. animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni, et secundum animal simile vitulo, et tertium animal habens faciem quasi hominis, et quartum animal simile aquile volanti. Et iiii. animalia singula eorum habebant alas senas, et in circuitu et intus plena sunt oculis. Et requiem non habebant die ac nocte dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent illa iiii. animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum viventi in secula seculorum, procidebant xxiiii. seniores ante sedentem in throno et adorabant viventem in secula seculorum, et mittebant coronas suas ante thronum dicentes: Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem, quia tu creasti omnia et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

C V

Et vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis vii. Et vidi angelum fortem predicantem voce magna: Quis est dignus aperire librum et solvere vii. signacula eius? Et nemo poterat in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum quoniam nemo dignus inventus est aperire librum nec videre eum. Et unus de senioribus dicit mihi: Ne fleveris; ecce vicit leo de tribu Iuda, radix David, aperire librum et solvere vii. signacula eius. Et vidi, et ecce in medio throni et iiii. animalium et in medio seniorum agnum stantem tamquam occisum, habentem cornua vii. et oculos vii. qui sunt vii. spiritus dei missi in omnem terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum aperuisset librum, iiii. animalia et xxiiii. seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas et fialas aureas plenas odoramentorum, que sunt orationes sanctorum, et cantant novum canticum dicentes: Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius, quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione, et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes, et regnabunt super terram. Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum, et erat numerus eorum milia milium, dicentium voce magna: Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam que in celo est et super terram et sub terra et que sunt in mari et que in eo, omnes audivi dicentes: Sedenti in throno et agno benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum. Et iiii. animalia dicebant: Amen. Et xxiiii. seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt.

C VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum de vii. sigillis, et audivi unum de iiii. animalibus dicens tamquam vocem tonitrui: Veni et vide. Et vidi, et ecce equus albus, et qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, et exivit vincens ut vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum, audivi secundum animal dicens: Veni et vide. Et exivit alius equus rufus, et qui sedebat super illum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant, et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi tertium animal dicens: Veni et vide. Et ecce equus niger, et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio iiii. animalium dicentium: Bilibris tritici denario uno, et tres bilibres ordei denario, et vinum et oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum, audivi vocem quarti animalis dicentis: Veni et vide. Et ecce equus pallidus, et qui sedebat desuper nomen illi mors, et infernus sequebatur eum, et data est illi potestas super iiii. partes terre interficere gladio et fame et morte et bestiis terre. Et cum aperuisset quintum sigillum, vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum dei et propter testimonium quod habebant, et clamabant voce magna dicentes: Usquequo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Et date sunt illis singule stole albe, et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, et ecce terremotus factus est magnus, et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus, et luna tota facta est sicut sanguis, et stelle celi ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et celum recessit sicut liber involutus, et omnis mons et insule de locis suis mote sunt. Et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et in petris montium, et dicunt montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni, quoniam venit dies magnus ire ipsorum, et quis poterit stare?

C VII

Post hec vidi iiii. angelos stantes super iiii. angulos terre, tenentes iiii. ventos terre ne flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi, et clamavit voce magna iiii. angelis quibus datum est nocere terre et mari dicens: Nolite nocere terre neque mari neque arboribus quoadusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum, c. xl. iiii. milia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Iuda xii. milia signati. Ex tribu Ruben xii. milia signati. Ex tribu Gad xii. milia signati. Ex tribu Aser xii. milia signati. Ex tribu Neptali xii. milia signati. Ex tribu Manasse xii. milia signati. Ex tribu Simeon xii. milia signati. Ex tribu Levi xii. milia signati. Ex tribu Isachar xii. milia signati. Ex tribu Zabulon xii. milia signati. Ex tribu Ioseph xii. milia signati. Ex tribu Beniamin xii. milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni, amicti stolis albis et palme in manibus eorum, et clamabant voce magna dicentes: Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et iiii. animalium, et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt deum dicentes: Amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio, honor et virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum, amen. Et respondit unus de senioribus dicens mihi: Hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt? Et dixi illi: Domine mi, tu scis. Et dixit mihi: Hii sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius, et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient amplius, neque cadet super illos sol neque ullus estus, quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vite fontes aquarum, et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

C VIII

Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in celo quasi media hora. Et vidi vii. angelos stantes in conspectu dei, et date sunt illis vii. tube. Et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum, et data sunt illi incensa multa ut daret de

orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram, et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terremotus factus est magnus. Et .vii. angeli qui habebant .vii. tubas paraverunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit, et facta est grando et ignis mixta in sanguine, et missum est in terram. Et tertia pars terre combusta est, et tertia pars arborum combusta est, et omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est tertia pars maris sanguis, et mortua est tertia pars creature que habebant animas in mari, et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit, et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula, et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stelle dicitur absinthius. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium, et multi hominum mortui sunt de aquis, quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa est tertia pars solis et tertia pars lune et tertia pars stellarum, ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei non luceret pars tertia, et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna: Vae, vae, vae habitantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.

IX Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi stellam de celo cecidisse in terram, et data est illi clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram, et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arborem, nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non invenient eam, et desiderabunt mori, et fugiet mors ab ipsis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium, et super capita earum tamquam corone similes auro, et facies earum sicut facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum sicut leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei in caudis earum, et potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen hebraice abaddon, grece autem appollion, et latine habens nomen exterminans. Vae unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo vae post hec. Et sextus angelus tuba cecinit, et audivi vocem unam ex cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei, dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quattuor angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate. Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum, ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia; audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacinctinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum, et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne et fumo et sulphure qui procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum; nam caude eorum similes serpentibus, habentes capita, et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea, que neque videre possunt neque audire neque ambulare; et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

X Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube, et iris in capite eius, et facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam columpna ignis. Et habebat in manu sua libellum apertum. Et posuit pedem suum dextrum supra mare, sinistrum autem supra terram, et clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt .vii. tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent .vii. tonitrua voces suas, scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt .vii. tonitrua, et noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem supra mare et supra terram levavit manum suam ad celum, et iuravit per viventem in secula seculorum, qui creavit celum et ea que in illo sunt, et terram et ea que in ea sunt, et mare et ea que in eo sunt, quia tempus amplius non erit. Sed in diebus vocis septimi angeli, cum ceperit tuba canere, consummabitur misterium dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vox quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem: Vade, accipe librum apertum de manu angeli stantis supra mare et supra terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret michi librum. Et dixit michi: Accipe librum et devora illum, et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus. Et dicit michi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis.

XI Et datus est michi calamus similis virge dicens: Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras, et ne metieris eum, quoniam datum est gentibus; et civitatem sanctam calcabunt mensibus .xl. duobus. Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille .cc.lx. amicti saccis. Hi sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes.

tes. Et si quis eos voluerit nocere ignis exiet de ore illorum et devorabit inimicos eorum. Et si quis voluerit eos ledere sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum. Et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et percutere terram omni plaga quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia que ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et vincet illos et occidet illos. Et corpora eorum iacebunt in plateis civitatis magne que vocatur spiritualiter Sodoma et Egyptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iocundabuntur et munera mittent invicem quoniam hi duo prophete cruciaverunt eos qui inhabitant super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus vite a deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis: Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisa sunt in terremotu nomina hominum septem milia et reliqui in timorem sunt missi et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit et ecce ve tertium veniet cito. Et septimus angelus tuba cecinit et facte sunt voces magne in celo dicentes: Factum est regnum huius mundi domini nostri et Christi eius et regnabit in secula seculorum amen. Et viginti quattuor seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes: Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras quia accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. Et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius et facta sunt fulgura et voces et terremotus et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum duodecim. Et in utero habens et clamat parturiens et cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo et ecce draco magnus rufus habens capita septem et cornua decem et in capitibus suis septem diademata. Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum celi et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius et mulier fugit in solitudinem ubi habebat locum paratum a deo ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prelium magnum in celo Michael et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas qui seducit universum orbem et proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas Christi eius quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Ve terre et mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus esset in terram persecutus est mulierem que peperit masculum. Et date sunt mulieri due ale aquile magne ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium Ihesu. Et stetit super harenam maris.

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem et cornua decem. XIII Et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie. Et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestie et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias et data est illi potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem et adorabunt eam omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadit. Qui in gladio occiderit oportet eum in gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seducit habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestie que habet plagam gladii et vi-

-uit et datum est illi ut daret spiritum imagini bestie et loquatur imago bestie et faciat ut quicumque non adoraverint imaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in dextera manu aut in frontibus suis ut ne quis possit emere aut vendere nisi qui habet caracterem nominis bestie aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est et numerus eius est sescenti sexaginta sex.

XIIII

Et vidi et ecce agnus stabat supra montem Sion et cum illo centum xl. iiii. milia habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem et ante iiii. animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum xl. quatuor milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque abierit. Hii empti sunt ex omnibus primitie deo et agno et in ore ipsorum non est inventum mendacium. Sine macula sunt. Et vidi alterum angelum volantem per medium celum habentem evangelium eternum ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum magna voce dicens. Timete deum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius. Et adorate eum qui fecit celum et terram et mare et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est dicens. Cecidit cecidit Babilon illa magna que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et alius angelus tertius secutus est illos dicens voce magna. Si quis adoraverit bestiam et imaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua et hic bibet de vino ire dei quod mixtum est mero in calice ire ipsius. Et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet. Nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et imaginem eius et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic patientia sanctorum est qui custodiunt mandata dei et fidem Ihesu. Et audivi vocem de celo dicentem: scribe. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum secuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam et super nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alius angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete quia venit hora ut metatur quia aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messa est terra. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus de altari qui habet potestatem supra ignem et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vinee terre quia mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam acutam in terram et vindemiavit vineam terre. Et misit in lacum ire dei magnum et calcatus est lacus extra civitatem et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.

XV

Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile angelos septem habentes plagas vii. novissimas quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos qui vicerunt bestiam et imaginem eius et numerum nominis illius stantes supra mare vitreum habentes citharas dei et cantantes canticum Moysi servi dei et canticum agni dicentes. Magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens. Iuste et vere vie tue rex seculorum. Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia solus pius es. Quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo quoniam iudicia tua manifestata sunt. Et post hec vidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. Et exierunt septem angeli habentes vii. plagas de templo vestiti lapide mundo candido et precincti circa pectora zonis aureis. Et unum ex quatuor animalibus dedit vii. angelis vii. fialas aureas plenas iracundie dei viventis in secula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate dei et de virtute eius. Et nemo poterat introire in templum donec consummarentur septem plage septem angelorum.

XVI

Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem angelis. Ite et effundite vii. fialas ire dei in terram. Et abiit primus et effudit fialam suam in terram et factum est vulnus sevum ac pessimum in homines qui habebant caracterem bestie et eos qui adoraverunt imaginem eius. Et secundus effudit fialam suam in mare et factus est sanguis tamquam mortui et omnis anima vivens mortua est in mari. Et tertius effudit fialam suam super flumina et super fontes aquarum et factus est sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui eras sanctus qui hec iudicasti quia sanguinem sanctorum et prophetarum effuderunt et sanguinem eis dedisti bibere. Digni sunt. Et audivi alterum dicentem ab altari dicens. Etiam domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus effudit fialam suam in solem et datum est illi estu affligere homines et igni. Et estuaverunt homines estu magno et blasphemaverunt nomen dei habentis potestatem super has plagas neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fialam suam super sedem bestie et factum est regnum eius tenebrosum. Et commanducaverunt linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum Eufraten et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Et vidi de ore draconis et de ore bestie et de ore pseudoprophete spiritus tres inmundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa et procedunt ad reges totius terre congregare illos in prelium ad diem magnum dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambu-

let et videant turpitudinem eius. Et congreg
avit illos in locum qui vocatur hebraice Arma-
gedon. Et septimus effudit fialam suam in aerem
et exivit vox magna de templo a throno dice
ns factum est. Et facta sunt fulgura et voces
et tonitrua. Et terremotus factus est magnus
qualis numquam fuit ex quo homines fuer
unt super terram talis terre motus sic mag
nus. Et facta est civitas magna in tres partes
et civitates gentium ceciderunt. Et babilon
magna venit in memoria ante deum dare ei
calicem vini indignationis ire eius. Et omnis
insula fugit et montes non sunt inventi. Et
grando magna sicut talentum descendit de ce
lo in homines et blasphemaverunt homines
deum propter plagam grandinis quoniam m
XVII agna vehementer. Et venit unus de .vii. an
gelis qui habebant .vii. fialas et locutus est
mecum dicens. Veni ostendam tibi dampn
ationem meretricis magne que sedet super a
quas multas cum qua fornicati sunt reges ter
re et inebriati sunt qui inhabitant terram
de vino prostitutionis eius. Et abstulit me in
desertum in spiritu. Et vidi mulierem sedentem
super bestiam coccineam plenam nominibus
blasphemie habentem capita .vii. et cor
nua decem. Et mulier erat circumdata purp
ura et coccino et inaurata auro et lapide
precioso et margaritis habens poculum
aureum in manu sua plenum abhominatione
et inmunditia fornicationis eius et in fronte
eius nomen scriptum misterium. Babilon
magna mater fornicationum abhominatio
num terre. Et vidi mulierem ebriam de sa
nguine sanctorum et de sanguine martyrum
Ihesu. Et miratus sum cum vidissem illam
admiratione magna. Et dixit michi ange
lus. Quare miraris. Ego tibi dicam sacra
mentum mulieris et bestie que portat eam
que habet capita .vii. et cornua decem. Bes
tia quam vidisti fuit et non est. Et ascensu
ra est de abisso et in interitum ibit. Et mir
abuntur inhabitantes terram quorum non
sunt scripta nomina in libro vite a constitu
tione mundi videntes bestiam que erat et n
on est. Et hic est sensus qui habet sapien
tiam. Septem capita septem montes sunt
super quos mulier sedet et reges .vii. sunt. Q
uinque ceciderunt unus est et alius nondum
venit. Et cum venerit oportet illum breve
tempus manere. Et bestia que erat et non
est et ipsa octava est et de septem est et in in
teritum vadit. Et decem cornua que vidisti
decem reges sunt qui regnum nondum ac
ceperunt sed potestatem tamquam reges un
a hora accipiunt post bestiam. Hi unum con
silium habent et virtutem et potestatem su
am bestie tradent. Hi cum agno pugnabunt
et agnus vincet illos quoniam dominus dominorum est et
rex regum et qui cum illo sunt vocati et ele
cti et fideles. Et dixit michi. Aquas quas vi
disti ubi meretrix sedet populi sunt et gentes et
lingue. Et decem cornua que vidisti et besti
am hi odient fornicariam et desolatam faci

ent illam et nudam et carnes eius mandu
cabunt et ipsam igni concremabunt. De
us enim dedit in corda eorum ut faciant quod il
li placitum est ut dent regnum suum bestie
donec consummentur verba dei. Et mulier q
uam vidisti est civitas magna que habet regn
um super reges terre. Et post hec vidi alium XVIII
angelum descendentem de celo habentem po
testatem magnam et terra inluminata est
a gloria eius et exclamavit in fortitudine dicens
Cecidit cecidit babilon magna et facta est h
abitatio demoniorum et custodia omnis
spiritus immundi et custodia omnis volucris inmunde
et odibilis quia de ira fornicationis eius biber
unt omnes gentes et reges terre cum illa forni
cati sunt et mercatores terre de virtute deli
ciarum eius divites facti sunt. Et audivi aliam
vocem de celo dicentem. Exite de illa populus
meus ut ne participes sitis delictorum eius
et de plagis eius non accipiatis quoniam per
venerunt peccata eius usque ad celum et reco
rdatus est deus iniquitatum eius. Reddite
illi sicut ipsa reddidit vobis et duplicate d
uplicia secundum opera eius. In poculo quo
miscuit miscete illi duplum. Quantum glo
rificavit se et in deliciis fuit tantum date illi
tormentum et luctum quia in corde suo dicit. S
edeo regina et vidua non sum et luctum non
videbo. Ideo in una die venient plage eius m
ors et luctus et fames et igni comburetur quia
fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebunt
et plangent se super illam reges terre qui cum
illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt cum
viderint fumum incendii eius longe stan
tes propter timorem tormentorum eius dic
entes. Vae vae civitas illa magna babilon c
ivitas illa fortis quoniam una hora venit iu
dicium tuum. Et negotiatores terre flebunt
et lugebunt super illam quoniam merces
eorum nemo emet amplius merces auri et
argenti et lapidis preciosi et margarite et
bissi et purpure et serici et cocci et omne li
gnum tyinum et omnia vasa eboris et omnia
vasa de lapide precioso et eramento et ferr
o et marmore et cinnamomum et amomum
et odoramentorum et unguenti et thuris
et vini et olei et simile et tritici et iumen
torum et ovium et equorum et redarum
et mancipiorum et animarum et homin
um. Et poma tua desiderii anime discesse
runt a te et omnia pinguia et preclara pe
rierunt a te et amplius illa iam non inve
nient. Mercatores horum qui divites facti
sunt ab ea longe stabunt propter timorem
tormentorum eius flentes ac lugentes et
dicentes. Vae vae civitas illa magna que a
micta erat bisso et purpura et cocco et dea
urata est auro et lapide precioso et marga
ritis quoniam una hora destitute sunt tan
te divitie. Et omnis gubernator et omnis
qui in locum navigat et naute et qui in
mari operantur longe steterunt et clama
verunt videntes locum incendii eius dicen
tes. Que similis civitati huic magne. Et mi

miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes et dicentes: Vae vae civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de pretiis eius quoniam una hora desolata est. Exulta super eam caelum et sancti et apostoli et prophetae quoniam iudicavit Deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit angelus unus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens: Hoc impetu mittetur Babylon magna illa civitas et ultra iam non invenietur. Et vox citharoedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius et omnis artifex omnis artis non invenietur in ea amplius. Et vox molae non audietur in te amplius et lux lucernae non lucebit tibi amplius et vox sponsi et sponsae non audietur adhuc in te. Quia mercatores tui erant principes terrae. Quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes. Et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et

XIX omnium qui interfecti sunt in terra. Post haec audivi quasi vocem magnam turbarum multarum in caelo dicentium: Alleluia, laus et gloria et virtus Deo nostro est, quia vera et iusta iudicia eius sunt, quia iudicavit de meretrice magna quae corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus eius ascendit in saecula saeculorum. Et ceciderunt seniores XXIIII et IIII animalia et adoraverunt Deum sedentem super thronum dicentes: Amen, alleluia. Et vox de throno exivit dicens: Laudem dicite Deo nostro omnes servi eius et qui timetis eum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem turbae magnae et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruum magnorum dicentium: Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei quia venerunt nuptiae agni et uxor eius praeparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se byssinum splendens candidum. Byssinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dicit mihi: Scribe: Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dicit mihi: Haec verba vera Dei sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dicit mihi: Vide ne feceris; conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora. Testimonium enim Iesu est spiritus prophetiae. Et vidi caelum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et in iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata multa, habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sanguine et vocatur nomen eius Verbum Dei. Et exercitus qui sunt in caelo sequebantur eum in equis albis vestiti byssino albo mundo. Et de ore ipsius procedit gladius acutus ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget eos in virga ferrea et ipse calcat torcular vini furoris irae Dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum: Rex regum et Dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem in sole et clamavit voce magna dicens omnibus avibus quae volabant per medium caeli: Venite congregamini ad cenam magnam Dei ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum ac servorum et pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terrae et exercitus eorum congregatos ad faciendum proelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et adprehensa est bestia et cum illo pseudopropheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestiae qui et adoraverunt imaginem eius. Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius et omnes aves saturatae sunt carnibus eorum.

Et vidi angelum descendentem de caelo habentem clavem abyssi et catenam magnam in manu sua. XX

Et adprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et Satanas et ligavit eum per annos mille et misit eum in abyssum et clausit et signavit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Et post haec oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est illis et animas decollatorum propter testimonium Iesu et propter verbum Dei et qui non adoraverunt bestiam neque imaginem eius nec acceperunt caracterem in frontibus suis aut in manibus suis et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. Haec est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In his secunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et Christi et regnabunt cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni solvetur Satanas de carcere suo et exibit et seducet gentes quae sunt super quattuor angulos terrae, Gog et Magog, et congregabit eos in proelium quorum numerus est sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terrae et circumierunt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit ignis a Deo de caelo et devoravit eos. Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi et bestia et pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum. Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius aspectu fugit terra et caelum et locus non est inventus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vitae. Et iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Et qui non est inventus in libro vitae scriptus missus est in stagnum ignis. Et vi- XXI

di celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est.

XXI Et ego iohannes vidi civitatem sanctam ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo et audivi vocem magnam de trono dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum et iam mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nova facio omnia. Et dixit michi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit michi factum est. Ego sum alpha et w initium et finis. Ego sicienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui vicerit possidebit hec et ero illi deus et ille erit michi filius. Timidis autem et incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure quod est mors secunda. Et venit unus de septem angelis habentibus fialas plenas septem plagis novissimis et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum et ostendit michi civitatem sanctam ierusalem descendentem de celo a deo habentem claritatem dei. Lumen eius simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidis sicut cristallum et habebat murum magnum et altum habens portas xii. Et in portis angelos xii et nomina scripta que sunt nomina xii tribuum filiorum israel ab oriente porte tres. Ab aquilone porte tres. Ab austro porte tres et ab occasu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta xii et in ipsis xii nomina xii apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundineam auream ut metiretur civitatem et portas eius et murum et civitas in quadro posita est. Longitudo autem tanta est quanta latitudo eius. Et mensus est civitatem de arundine per stadia xii milia. Longitudo et latitudo et altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum eius cxliiii cubitorum mensura hominis que est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide. Ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum iaspis. ii saphirus. iii calcedonius. iiii smaragdus. v sardonix. vi sardius. vii crisolitus. viii berillus. ix topazius. x crisopassus. xi iacinctus. xii ametistus. Et duodecim porte xii margarite sunt per singulas et singule porte erant ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminavit eam et lucerna eius agnus est. Et ambulabunt gentes in lumine eius et reges terre afferent gloriam suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem. Nox enim non erit illic et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Et non intrabit in ea aliquod coinquinatum et faciens abhominationem et mendacium nisi qui scripti sunt in libro vite agni.

Et ostendit michi fluvium aque vite splendidum tamquam cristallum procedentem de sede dei et agni. In medio platee eius et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim per menses singulos reddens fructum suum et folia ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledictum non erit amplius. Et sedes dei et agni in illa erunt et servi eius servient illi et videbunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum et nox non erit ultra et non egebunt lumine lucerne neque solis quoniam dominus deus illuminabit illos et regnabunt in secula seculorum. Et dixit michi angelus. Hec verba fidelissima et vera sunt et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis que oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba prophetie libri huius. Et ego iohannes audivi et vidi hec. Et postquam audissem et vidissem cecidi ut adorarem ante pedes angeli ostendentis michi hec. Et dixit michi. Vide ne feceris conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant verba prophetie libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc. Et qui in sordibus est sordescat adhuc. Et qui iustus iustificetur adhuc. Et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et w primus et novissimus principium et finis. Beati qui lavant stolas suas ut sit potestas eorum in ligno vite et per portas intrent in civitatem. Foris canes et venefici et impudici et homicide et ydolis servientes et omnis qui amat et facit mendacium. Ego ihesus misi angelum meum testificari vobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus david stella splendida et matutina. Et sponsus et sponsa dicunt veni. Et qui audit dicat veni. Et qui sitit veniat qui vult accipiat aquam vite gratis. Contestor ego omni audienti verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis prophetie huius auferet deus partem eius de libro vite et de civitate sancta et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum etiam venio cito amen. Veni domine ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen.

Jhs

Libri sacri canonis .lxxiiii.or

In veteri testamento .xlvii. In novo .xxvii. Capitula in veteri testamento .[illegible] lxxxi. In novo .cclx. In utroque .mille [illegible] li. Et procedunt hoc modo;

Genesis capitula .l.
Exodi capitula .xl.
Levitici capitula .xxvii.
Numeri capitula .xxxvi.
Deuteronomii .xxxiiii.

Legales

Josue .xxiiii.
Judicum .xxi.
Ruth .iiii.
Primo Regum .xxxi.
Secundi Regum .xxiiii.
Tercii Regum .xxii.
Quarti Regum .xxv.
Primus paralipomenon .xxix.
Secundus paralipomenon .xxxvi.
Primus esdre .x.
Neemie .xiii.
[illegible] .ix.
Thobie .xiiii.
Judith .xvi.
Hester .xvi.

Historiales. Et ad istos numerantur libri machabeorum

Job .xlii.
Liber psalmorum .cl.
Proverbiorum .xxxi.
Ecclesiastes .xii.
Cantica canticorum .viii.
Sapientie .xix.
Ecclesiasticus .li.

Morales

Ysaye .lxvi.
Jeremie .lii.
Trenorum .iiii.
Baruch .vi.
Ezechiel .xlviii.
Danielis .xiiii.
Osee .xiiii.
Joelis .iii.
Amos .ix.
Abdias .i.
Jone .iiii.
Michee .vii.
Naum .iii.
Abacuch .iii.
Sophonie .iii.
Agei .ii.
Zacharie .xiiii.
Malachie .iii.
Primus machabeorum .xvi.
Secundus machabeorum .xv.

Prophetales

Libri novi testamenti correspondentes libris veteris testamenti.

Mathei capitula .xxviii.
Marci capitula .xvi.
Luce capitula .xxiiii.
Johannis capitula .xxi.

Legales

Summa capitulorum novi et veteris testamenti [illegible] mille .cclxx[illegible].

¶ Epistole Romanorum .xvi.
prima ad corinthios .xvi.
.ii. ad corinthios .xiii.
galatarum .vi.
ephesiorum .vi.
philippensium .iiii.
ad thessal. .v.
.ii. thessal. .iii.
prima thimo. .vi.
.ii. thimo. .iiii.
Titum .iii.
philemonis .i.
Ebreorum .xiii.

Morales et ecclesiastice sunt omnes epistole canonice .s. iacobi. petri iohannis et iude.

¶ Actuum .xxviii.
Iacobi .v.
prima petri .v.
.ii. pet. .iii.
prima iohannis .v.
.ii. iohannis .i.
.iii. iohannis .i.
Iude .i.

ystoriales

¶ Apochalipsis .xxii. prophetalis

¶ libri veteris testamenti attenta materia de qua principaliter in eis agitur dividuntur in legales ystoriales morales et prophetales. legales dicuntur quinque libri moysi. ystoriales non libri scilicet iosue cum sequentibus usque ad hester inclusive quibus adiunguntur libri machabeorum. Morales incipiunt in libro iob et extenduntur usque ad ecclesiasticum inclusive. prophetales incipiunt ab ysaia et finiuntur in malachia. Et adhuc modo in novo testamento Euangelia dicuntur libri legales. actus vero apostolorum ystoriales. Epistole pauli cum septem epistolis canonicis .s. iacobi. petri. iohannis et iude morales. apochalipsis prophetalis. ¶ hec tamen divisio non est precisa. Sed [illegible] [illegible] [illegible] ebreos [illegible] [illegible] in prologo galeato libros veteris testamenti [illegible] [illegible] [illegible] auctore dividuntur in legales. prophetales et agiographos. legales dicuntur quinque libri moysi. prophetales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ libri [illegible] agiographa [illegible] [illegible] [illegible] pal. esdras hester. iob. psalmi. parabole [illegible] [illegible] [illegible] machabeorum. ¶ Et sic libri [illegible] [illegible] auctores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apocriphos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] machabeorum. ¶ Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] biblie.

In psalterio [illegible]

post officium [illegible]

Quemadmodum [illegible] in libro [illegible] fo.

Audite [illegible] in libro [illegible] fo.

[illegible] in libro [illegible] fo.

Confitebor [illegible] in libro [illegible] fo.

Ego dixi [illegible] libro [illegible]

Benedicite [illegible] in libro [illegible]

Domine audivi [illegible] in libro vi fo.

De novo testamento

Magnificat anima mea dominum [illegible]

Benedictus dominus deus [illegible] in libro [illegible]

Nunc dimittis [illegible]

Te deum laudamus [illegible]

[illegible]

[illegible]

BIBLIA
MANVSC

